รายงานสืบเนื่อง

จากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings)

การประชุมวิชาการระดับชาติ
“พิบูลสงครามวิจัย” ครั้งที่ 3 ประจำปี พ.ศ.2560

“Thailand 4.0 นวัตกรรมและการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

วันที่ 23 - 24 มีนาคม 2560

กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เล่ม 2

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติพิบูลสงครามวิจัย ครั้งที่ 3 ประจำปี พ.ศ. 2560

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จัดทำโดย : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
โทรศัพท์ : 0-5526-7038 โทรสาร 0-5526-7038

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริสุภา	เอมหยวก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลักจิต	ตรีรณโอภาส	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.จิตศิริน	ลายลักษณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.พงษ์พันธุ์	พุทธิวิศิษฏ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวรรณ	ศุภวิทิตพัฒนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันวดี	ศรีธาวิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุ	เจริญวงศ์ระยับ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์	โอฬารทิชาชาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์	โม้พวง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก	ธีระภูธร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร	กงบังเกิด	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์	นักรบ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์	กิระวิทยา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมา	ฤทธิ์โพธิ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร.วารัชต์	มัธยมบุรุษ	มหาวิทยาลัยพะเยา

คำนำ

รายงานสืบเนื่องจากงานประชุมวิชาการระดับชาติพิบูลสงครามวิจัย ครั้งที่ 3 ประจำปี พ.ศ. 2560 เป็นการรวบรวมผลงานวิจัยที่นำเสนอทั้งในรูปแบบบรรยายและการนำเสนอแบบโปสเตอร์ ในงานประชุมวิชาการระดับชาติพิบูลสงครามวิจัย ครั้งที่ 3 ประจำปี พ.ศ. 2560 ณ ศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือตอนล่าง ในระหว่างวันที่ 23-24 มีนาคม พ.ศ. 2560 จำนวนทั้งหมด 458 ผลงาน โดยแบ่งออกเป็นผลงานวิจัยที่นำเสนอในรูปแบบบรรยาย จำนวน 167 ผลงาน และรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 291 ผลงาน มีผลงานที่ได้รับการคัดเลือกให้จัดทำรวมบทความฉบับสมบูรณ์ มีการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขา รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับฯฉบับนี้เป็นบทความฉบับสมบูรณ์ในกลุ่มด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งสิ้น 204 ผลงาน โดยแบ่งออกเป็นผลงานวิจัยในสาขาต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม	จำนวน	83	ผลงาน
ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	จำนวน	99	ผลงาน
ด้านการจัดการและการท่องเที่ยว	จำนวน	12	ผลงาน
ด้านวิจัยสถาบัน	จำนวน	10	ผลงาน

คณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร กองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงขอขอบคุณผู้นำเสนอผลงานและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

หน้า

การศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน

อุไรวรรณ สิงห์ทอง หนึ่งฤทัย ม่วงเย็น จารุวรรณ แดนนาวาส.....1-10

การศึกษาทัศนคติและผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอุทยานแห่งชาติภูกระดึงของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่

ระวิวรรณ ศรีเรือง ดวงกมล ชื่อบุญชู รุ่งนภา บุญมี สิราวรรณ แบงขุนทด สุพรรษา ศรีบัว

โสรยา เลาปรากด ฉัตรชัย รวงกลาง โสภณ เพ็ญสมบัติ รณชัย หมื่นวงศ์.....11-17

ตำนานวัดจากมุขปาฐะ: ความเชื่อจากปราชญ์ชุมชนในตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ธีรพัฒน์ พูลทอง ภัครพล แสงเงิน.....18-28

กระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

นิตยา มูลปินใจ.....29-37

การวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย

จิณณวัตร จันแสงศรี เอกรัฐ ตรองบุญมี สุทธิดา ตาดี จักรกฤษณ์ อู่ตุ้ม.....38-43

การวิเคราะห์ความเชื่อในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

สุภาวดี พรมวิน จักรกฤษณ์ อู่ตุ้ม วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์.....44-52

ศึกษาและสำรวจข้อมูลตามรอยเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดนครสวรรค์

สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา.....53-62

วิเคราะห์วรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง แผลเก่า ของไม้เมืองเดิม

หนึ่งฤทัย ม่วงเย็น อุไรวรรณ สิงห์ทอง.....63-72

พลังปัญญา คุณค่าแห่งมนุษยนิยมในผลงานเรื่อง สู่สายรุ้ง ของเชิญอักษร

ทัตพิชา สกุลสืบ ประภาษ เพ็งพุ่ม.....73-80

ผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น

นริศรา ธรรมรักษา.....81-94

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม

อำนาจ สงวนกลาง.....95-101

พฤติกรรมสุขภาพและความต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่

วรัญญู รีรมย์.....102-112

ศักยภาพขององค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้งานการส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ

ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์ กมลภพ ยอดบ่อพลับ ไชยรัตน์ ศรินคร.....113-120

ประสิทธิภาพของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษากับจังหวะการพูด : กรณีศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ณัฐพงษ์ วงษ์อำไพ.....121-129

สารบัญ

หน้า

ศึกษารูปเบี่ยงบังในจดหมายเชิงโน้มน้าว: กรณีศึกษาจากผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะชาวไทย ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (มทร. พระนคร)
วณิชยา สุมานันท์.....130-137

Thailand 4.0: English Language Ability and Diversity Awareness Concerns in Scientific and Technological Collaboration
อนงนาฏ เพชรประเสริฐ.....138-146

รูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยง บ้านมอเกอร์ยาง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
เกรียงไกร กันตีมูล.....147-155

The uses of verb tenses in chinese and thai students' efl compositions
อนงนาฏ เพชรประเสริฐ.....156-164

ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
ยุวดี พ่วงรอด สิริอร ไตรทรัพย์ หนึ่งฤทัย ศรีสุกใส เจษฎากร โนอินทร์ อุดม หมีเทศ.....165-172

การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัย กรณีศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ณัฏฐินี ปิยะศิริพนธ์ บุญส่ง กวยเงิน กมลรัตน์ เฟื่องปรางค์ โชติกา ลาวิณห์.....173-178

การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก จังหวัดชัยภูมิ
ณัฐพร จินดาวงศ์ กัมปนาท เพ็ญสุภา สันติ แสงเลิศไสว.....179-185

การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
เทวฤทธิ์ วิญญา ธนวิทย์ บุตรอุดม อัญธิชา มั่นคง.....186-197

องค์ประกอบของคำโปรยบนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชน
พัชรพร มูลมั่ง ประภาษ เพ็งพุ่ม.....198-204

การศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3
ศุภรัตน์ หมอนทอง อภิชาติ ใจพาชิด ต่อศักดิ์ ร่มส้มซ่า.....205-210

ผลการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย
Tuenjai Phangkhum Chittra Chanagul Kittisak Ketunuti.....211-221

ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย
ธนาวุฒิ ฤกษ์ดี ภคพร วัฒนดำรง.....222-231

การวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี จังหวัดลำปาง
อัญธิชา มั่นคง.....232-240

การศึกษาประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรมและผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
อัครพงษ์ เพ็ชรพูล อิสสราพร อ่อนบุญ สุภากร มีพุ่ม วิจิตรา เครือแดง.....241-251

สารบัญ

หน้า

การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ
ทิศากร ไชยมงคล.....252-261
คุณภาพชีวิตการทำงานแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
คมสันต์ นาควังไทร.....262-269
แนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
ปรีชานันท์ ด่านตระกูลหิรัญ บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล.....270-275
ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
พิทักษ์ ศิริวงศ์ พชรภรณ์ ศิริจันทร์ วาสินี เกิดดอนแฝก.....276-285
ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม
วาสนา แตะอินรัมย์ นิตยา จันตะคุณ นิวัตร สุวรรณะ.....286-296
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม
อรอนงค์ หนูบุญ นิตยา จันตะคุณ นิวัตร สุวรรณะ.....297-306
ทัศนคติที่มีต่อการออมเพื่อเข้าสู่วัยชราของประชากรวัยทำงาน : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร ตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค
จังหวัดกาญจนบุรี
สุเทพ คำเมฆ อัครพงษ์ เพ็ชพูล พัฒนภานุ ทูลธรรม กัญญ์ฐญาณ์ ภู่สวาสดิ์.....307-317
การศึกษา เรื่องถอดบทเรียนการเรียนรู้รูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง
จังหวัดพิจิตร
กันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร สุพรรณี เกลื่อนกลาด.....318-324
การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก : กรณีศึกษาการใช้ภาษาและที่มาของการตั้งชื่อ
สิทธิพร ตุ้มปุก สุภัทรา ดาวเรือง พิลัยพรรณ แต้มทองทา สุชาดา เจียพงษ์.....325-331
การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม
สุภาวดี แขมภูเขียว นิตยา จันตะคุณ.....332-341
การศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าและความพึงพอใจในธุรกิจค้าปลีก ของจังหวัดมหาสารคาม
กัญญาณัฐ รักษาผล นิตยา จันทะคุณ พูนศักดิ์ ศิริโสม.....342-350
ผลสัมฤทธิ์การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ ของนักศึกษารายวิชาภาษาไทย
เพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
สุชาดา เจียพงษ์.....351-359
แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
นนทชา ชัยทวิชธานันท์ ยศวดี นิรารมย์.....360-367
การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนที่มีผลต่อผลิตภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
สุจิตราพร พากเพียร ภคพร วัฒนดำรง.....368-374

สารบัญ

หน้า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ (UBER Application)
พิทักษ์ ศิริวงศ์ ปริฉัตรแก้วเขียว วันอาษา แป้นพะยอม.....375-382

ปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ
พิทักษ์ ศิริวงศ์ จักริน พงษ์ศรี นพดล อ่ำสะอาด.....383-390

การจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
อัครเดช ศิวรักษ์ อเนก สาวะอินทร์.....391-398

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH
ณัฐภัณฑ์ พงษ์ณะเรศ นิภาพร กลิ่นระรื่น พิทักษ์ ศิริวงศ์.....399-407

สถานภาพเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วงปี พ.ศ. 2558 – 2560
ณัฐธิดา ฟักขาว ประจักษ์ สายแสง.....408-416

สัญลักษณ์ความฝันในพระไตรปิฎก
ทัศนี หอมอ้ม ประจักษ์ สายแสง.....417-425

การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร
พิทักษ์ ศิริวงศ์ กรกนก เธียรวัฒนโชติ ธัชชัย จิรชีวพงศ์.....426-433

การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานระดับหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยประยุกต์ใช้เทคนิคกลุ่มสมมตินัย
ชรินรัตน์ บุญมาก ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์.....434-445

แนวทางการอนุรักษ์และการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์การแกะสลักไม้เทพทาโร ตำบลห้วยยอด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
เจตนา อินยะรัตน์.....446-455

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร
สุภาวดี อินทอง.....456-464

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
ประกาศิต อ่ำอ่วม.....465-475

การพัฒนารูปแบบและคุณค่าเครื่องปั้นดินเผาบ้านตาปะขาวหาย โดยการต่อยอดเทคนิคภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อฟื้นฟูเอกลักษณ์รูปแบบและลวดลายของท้องถิ่น ของตำบลหัวรอ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
ขันแก้ว สมบูณ์ สนิท ปิ่นสกุล.....476-483

สารบัญ

หน้า

ผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่มจังหวัดตรัง

เดือนรุ่ง ช่วยเรือง.....484-489

การศึกษาความถี่และรูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน

กนกรัตน์ ปิลาผล นันทิยา นาคธราธร.....490-498

การศึกษาการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาพ้องความหมายของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พงศธร ศิริไพร พนัส มัตยะสุวรรณ.....499-501

การศึกษาข้อผิดพลาดการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางของนักศึกษาไทย โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม สาขาภาษาจีนเป็นกรณีศึกษา

สิริกร เมืองทอง ณัฐสิมา ขันคำนันต๊ะ พนัส มัตยะสุวรรณ.....502-505

การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการใช้句ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อริศรา พาพาน ณัชพล อินทชิต หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ.....506-508

การศึกษาเปรียบเทียบคำอุปมาอุปไมยไทยจีน

นฤมล ประทุม จารุวรรณ แจ่มแจ้ง พนัส มัตยะสุวรรณ.....509-511

การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณะนามสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน

พัชริดา สิงหา เพ็ญศิริ บริสุทธิ หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ.....512-514

ผลการศึกษาการเรียนลำดับขีดของนักเรียนไทยโดยใช้แอปพลิเคชั่น Chinese writer กรณีศึกษา : นักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม

สิทธิกร อาจหาญ ดาราวดี พร้าโมต พนัส มัตยะสุวรรณ.....515-521

ความเป็นมาทางวัฒนธรรมและวิธีใช้ของตัวอักษรจีน “好”(ดี)

ฉัตรฑริกา กำเนิด นพรัตน์ สิงห์ลอ หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ.....522-525

การวิเคราะห์คำสันธานที่ใช้บ่อยใน HSK4

สิทธิชัย เชื้อสวน กาญจนา กงบัวภา หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ.....526-529

การศึกษาการเปรียบเทียบคำอุทานไทยจีน

ภาคภูมิ มหาอำนาจ ชลธิชา กล่องชู พิมพ์ชนก ตระกูลพิทักษ์กิจ.....530-534

การศึกษาการเปรียบเทียบคำลักษณะนามของคำกริยาจีนไทย

สุนิสา สิงห์ลอ อนุสรา แดงชาวนา พิมพ์ชนก ตระกูลพิทักษ์กิจ.....535-537

การศึกษาการเปรียบเทียบสำนวนอุปมาอุปไมยจีน-ไทย ส่วนของใบหน้า คือ ตา หู จมูก หัวและปาก

ปวีณา จุมศักดิ์ รัชนีกร ยอนออน หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ.....538-541

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนสัตว์ไทย-จีน โดยใช้สัตว์สิบสองนักษัตรเป็นกรณีศึกษา

เอกพล แซ่วื่อ บุษยมาส สุริยา พนัส มัตยะสุวรรณ.....542-546

ศึกษาสถานการณ์การเรียนรู้คำพ้องรูปในภาษาจีนของนักศึกษาไทยโดยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็น กรณีศึกษา

พิมพ์ชนก แซ่หวื่อ ศศิธร ฉิมกระมล พนัส มัตยะสุวรรณ.....547-549

สารบัญ

หน้า

การวิจัยในทางปฏิบัติในการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยการเล่นเกม
จารุภา สระทองเทียน รุ้งลาวัลย์ เปลี่ยนสูงเนิน พัชรพร ยอดแก้ว หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ.....550-555
ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
เอกพงษ์ กุลเจริญ โชติ บดีรัฐ.....556-565
การศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
นกลชยรรถ สนองคุณ ธนัสถา โรจนตระกูล.....566-573
การศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบของผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก
ปิยวัช อ่อนหนู อารียา ชาวหน้าไม้ ปรัชญา ลิ้มศิริตระกูล ขวัญฤดี ศรเพ็ชร์ ณัตพงษ์ พรมจันทร์ อรรถพล วงศ์ชัย.....574-579
แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลงสลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง
พิสมัย ดอนสมจิตร กัลยา กุลสุวรรณ บุญยงค์ เกศเทศ.....580-587
ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุดเดินและพูดคุยกับประชาชน (stop walk and talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
คฑาวุธ พรมใจ.....588-595
สารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัยในวารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 ในประเทศไทย
ลักษณา เทศารินทร์ บุญยงค์ เกศเทศ กัลยา กุลสุวรรณ.....596-601
สังคมสูงวัยกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
โชติกา สิงหาเทพ.....602-609
ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
มนตรี พรมน้อย วงศกร เจียมเผ่า.....610-618
การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
สยามรัฐ เพชรพรหม ธนัสถา โรจนตระกูล.....619-629
การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
สุนีย์ สงวนศรี วงศกร เจียมเผ่า.....630-640
การศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
วณิชยา ประไพภักดิ์.....641-651

สารบัญ

หน้า

การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ ที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

วรัญญา กันสุข วงศกร เจียมเผ่า.....652-661

ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหาร ในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

อดิศักดิ์ บัณฑิตย์.....662-672

การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์สื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ชุมชนบรมไตรโลกนาถ 21 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ยรรยงวรกร ทองแย้ม.....673-680

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

พยุงศรี ดีโคตร สมชาย พาชอบ.....681-688

การพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปโดยใช้วิธีการมีส่วนร่วม กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

อนุเทพ ธนานุกูลสมบัติ สมชาย พาชอบ.....689-694

แนวโน้มและความต้องการสวัสดิการสังคมของคนไทย ในยุคที่ประเทศไทย 4.0

ธานี ถังทอง อมรรัตน์ ผาละศรี.....695-702

แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เกตุสณี แจ่มผล โชติ บดีรัฐ.....703-711

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส

กัลยรัตน์ พินิจจันทร์ ปวีณา เจะอารง อับดุลเราะห์มาน สาและ.....712-719

การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์จากลานและตาล ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลตากออก อำเภอบ้านตากจังหวัดตาก

ยพรัตน์ อิ่มพิทักษ์ ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว.....720-727

การกระจายอำนาจท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0

ธนิกานต์ ศรีจันทร์.....728-735

ทิศทางการพัฒนาท้องที่ชนบทตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย

เสาวนีย์ จันทสังข์.....736-745

การศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ธัญญรัตน์ แจ่มดี.....746-760

สารบัญ

หน้า

ปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก
รุจาภา สุกใส ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว ศิวพร ท่ากระแส ชาลิสา สถาพรผ่องสกุล.....761-771
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์หรับการแปรรูปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ยพรัตน์ อิ่มพิทักษ์ ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว.....772-779
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์หรับการแปรรูปผลไม้ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
บ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ยพรัตน์ อิ่มพิทักษ์ ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว.....780-788
ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนบ้านอยู่ดีตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
ยพรัตน์ อิ่มพิทักษ์ รุจาภา สุกใส.....789-795
ความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรัก
ชวกร แป้นโพธิ์กลาง เพชรประทาน งามขำ สุภิณญา พรมส้มซ่า อชิรญา ทิพย์ประภา
อนุสรา นารถบุญ เอื้ออังกูร แสงสีห์ ไชยรัตน์ ศิรินคร.....796-800
การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ชั้นประทวนในสังกัด
กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6
นงลักษณ์ ช้างพินิจ.....801-808
การวิเคราะห์การให้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มาลินี เห็มลา.....809-818
การวิเคราะห์การพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
กัญญาวีร์ สมนึก.....819-829
การวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
วันเพ็ญ ตรงต่อกิจ.....830-838

การศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน

A study of virtue that appears on northeastern folklores

อุไรวรรณ สิงห์ทอง* หนึ่งฤทัย ม่วงเย็น และ จารุวรรณ แดนนาวาส
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด
*corresponding author e-mail: auriwan_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน จำนวน 50 เรื่อง โดยศึกษาคุณธรรม 13 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความอ่อนน้อม ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ด้านความกตัญญู และด้านความกล้าหาญ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน สรุปผลการวิจัยพบว่านิทานพื้นบ้านอีสาน มีคุณธรรมที่ปรากฏในนิทาน จำนวน 11 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความอ่อนน้อม ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ด้านความกตัญญู ด้านความกล้าหาญ และจากการศึกษามีนิทานที่ไม่ปรากฏคุณธรรม จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความประหยัด และด้านความมีวินัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าคุณธรรมด้านความมีน้ำใจปรากฏมากที่สุด จำนวน 17 ครั้ง รองลงมาคือด้านความกล้าหาญ จำนวน 12 ครั้ง นิทานเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็ก ดังนั้นนิทานจึงมีความสำคัญต่อสังคมทุกยุคทุกสมัย

คำสำคัญ : คุณธรรม นิทาน นิทานพื้นบ้านอีสาน

Abstract

This study is aimed to examine the virtue that appeared on 50 northeastern folklores by analyzing 13 areas: diligence economical loyalty discipline modesty cleanliness unity generousness moderate reasonable risk-immunization gratitude and bravery. The results showed that the virtue which are appearing on 50 northeastern folklores can be divided into 11 elements; diligence loyalty modesty cleanliness unity generousness moderate reasonable risk-immunization gratitude bravery, whereas there are two factors that disappeared on northeastern folklores which are economize and discipline. The researchers found that the virtue in generousness is appeared 17 times at highest number, and 12 times for bravery is appeared inferior to the previous one. Is a literary fairy tale written with a focus on the development of children's moral and ethical. So storytelling is so important to society for all ages.

keywords : virtue, folklore, northeastern folklore

บทนำ

นิทานเป็นวรรณกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาและจินตนาการของมนุษย์ โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความสนใจที่จะฟังนิทาน เพื่อให้ได้รับความบันเทิง ผ่อนคลายจากความตึงเครียด และสร้างความรอบรู้ในเรื่องราวต่างๆ ดังที่ศิราพร ฐิตะฐาน (2539) กล่าวว่า นิทานเป็นอาหารทางใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ นิทานเป็นแหล่งรวบรวมจินตนาการและความฝัน นิทานจึงเป็น

ทางออกทางใจของมนุษย์ทำให้มีความสุขและช่วยผ่อนคลายความทุกข์ในใจได้สอดคล้องกับ วิเชียร เกษประทุม (2548) กล่าวว่า นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อ ช่วยกระชับความสัมพันธ์คนในครอบครัวช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ให้ข้อคิดและคติเตือนใจ อีกทั้งนิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลาย ๆ ด้าน เช่น วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และการปลูกฝังค่านิยม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นิทานเป็นเครื่องช่วยผ่อนคลายอารมณ์ความตึงเครียดจากสถานการณ์ต่าง ๆ การฟังนิทานนอกจากจะได้รับความผ่อนคลายแล้ว ยังทำให้ได้รับความ ข้อคิด คติเตือนใจ รวมถึงช่วยสะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อและค่านิยมอันงามของคนไทยที่มีมาแต่ช้านาน

ในแต่ละท้องถิ่นในประเทศไทย มีการรวบรวมนิทานประจำถิ่นของตน เรียกว่า นิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้านเป็นนิทานประเภทหนึ่งที่เล่าขานสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานจากคนรุ่นบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ความบันเทิง ผ่อนคลายจากความตึงเครียด สร้างเสริมปัญญา และช่วยเสริมสร้างจินตนาการของมนุษย์ ดังที่ พรศักดิ์ พรหมแก้ว (2529) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวที่มีฉาก ตัวละคร แสดงความเป็นมาและเป็นไปของชีวิต และสิ่งต่างๆ ที่สามารถตอบสนองมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ทำให้มนุษย์รู้สึกสนุกสนานเมื่อได้ฟังนิทาน นอกจากนี้ อรัญญา แสนสระ (2546) กล่าวว่า มนุษย์แต่งนิทานพื้นบ้านขึ้นนอกจากจะเป็นเครื่องผ่อนคลายแล้ว บางครั้งยังใช้สั่งสอน อบรม หรือให้คติในการดำเนินชีวิต เนื่องจากเนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวที่สนุกสนาน ผู้เล่าสามารถสอดแทรกคำสอน ได้ข้อคิดอันดีงามไว้ให้ผู้ฟังนำไปปรับใช้การดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่านิทานพื้นบ้านมีความสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คำสอน ข้อคิด วิถีชีวิต ค่านิยมในด้านต่าง ๆ ของบรรพบุรุษส่งต่อกันมารุ่นสู่รุ่น ดังนั้นการศึกษาเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านจึงช่วยให้ผู้ศึกษาทราบคุณธรรมจริยธรรม มองเห็นภาพสะท้อนของสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมถึงค่านิยมที่ถูกปลูกฝังผ่านตัวละครไปยังผู้ฟังอีกด้วย

ปัจจุบันค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ในสังคมใดก็ตามเมื่อคนในสังคมนั้นไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม สังคมจะมีแต่ความวุ่นวาย ผู้คนแตกแยกและเอารัดเอาเปรียบเห็นแก่ตัว ไม่มีความสมัครสมานสามัคคี และการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ทำให้ความสนิทสนมกลมเกลียว การช่วยเหลือ ความมีมิตรไมตรี และความอดทนของคนในสังคมลดน้อยถอยลง ดังปรากฏให้เห็นตามหน้าเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ อาทิ ภาพคนชราถูกทอดทิ้ง ปัญหาความรุนแรง ฆาตกรรม อาชญากรรม และการไม่เคารพในหน้าที่ของตนเอง ซึ่งภาพต่าง ๆ ที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคม

นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องมือที่บรรพบุรุษใช้ถ่ายทอดด้วยมุขปาฐะเล่าสืบปากต่อปากกันมา สามารถปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้ฟังได้เป็นอย่างดีและสร้างความรักความอบอุ่นให้แก่คนในครอบครัว ดังที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518) กล่าวว่า นิทานเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน เพื่อความสนุกสนานเบิกบานใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด เพื่อเสริมศรัทธาในศาสนา เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นคติเตือนใจ ช่วยอบรมบ่มนิสัย ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เนื้อเรื่องของนิทานเป็นเรื่องนานาชนิด อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย ความรัก ความโกรธ เกลียด ริษยา อาฆาต ตลกขบขัน หรือเรื่องแปลกประหลาดผิดปกติธรรมดา ตัวละครในเรื่องก็มีลักษณะต่างๆกัน อาจเป็นคน สัตว์ เจ้าหญิง เจ้าชาย อมนุษย์ แม่มด นางฟ้า แต่ให้มีความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมต่างๆเหมือนคนทั่วไปหรืออาจจะเหมือนที่เราอยากจะเป็น เมื่อนิทานตกไปอยู่ในท้องถิ่นใดก็มักมีการปรับเนื้อเรื่องให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของถิ่นนั้น นิทานในแต่ละท้องถิ่นจึงมีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน คือ สภาพความเป็นมนุษย์ อารมณ์ ความรู้สึกรัก เกลียด ความโง่ ฉลาด ขบขัน อาฆาตแค้น หรือทุกข์ สุข ส่วนรายละเอียดจะแตกต่างไปบ้างตามสภาพแวดล้อมและอิทธิพลของวัฒนธรรมความเชื่อของ แต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ สุมามาลย์ พงษ์ไพบูลย์ (2542) กล่าวว่า นิทานเป็นคำศัพท์ภาษาบาลี หมายถึง คำเล่าเรื่อง ไม่ว่าเป็นเรื่องประเภทใด แต่อยู่ที่ลักษณะการเล่าที่เป็นกันเอง แม้จะเป็นข้อเขียนก็มีลักษณะคล้ายกับการเล่าที่เป็นวาจา โดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาปากในการเล่า กล่าวโดยสรุป นิทาน คือ เรื่องเล่าที่มนุษย์ผูกเรื่องขึ้นด้วยภูมิปัญญา โดยส่วนใหญ่จะถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ เนื้อเรื่องมีหลากหลายและใช้เล่าเพื่อจุดประสงค์ต่างๆกัน ตามโอกาสและสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น คำที่ใช้เรียกนิทานมีต่างๆกันไป เช่น นิทานชาวบ้าน นิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นเมือง วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นต้น ในที่นี้จะใช้ว่านิทานพื้นบ้าน

ผู้วิจัยเห็นว่าภาคอีสานมีนิทานพื้นบ้านเป็นจำนวนมาก และในโรงเรียนใช้นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องมือปลูกฝังพัฒนาเด็กให้มีความรู้มีคุณธรรม เพื่อให้เด็กเป็นคนดีในสังคม ดังนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และฝึกนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี นิทานพื้นบ้านอีสานไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้แต่ง ใช้วิธีการถ่ายทอดด้วยปากโดยเล่าจากความจำที่ได้ฟังต่อ ๆ กันมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสานเพราะนิทานเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนได้เป็นอย่างดี ช่วยพัฒนาให้ผู้ศึกษานิทานมีคุณธรรมจริยธรรมและสร้างเสริมจินตนาการให้กับเด็กๆ ในนิทานพื้นบ้านปรากฏเรื่องภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ กุศโลบายต่าง ๆ ที่มุ่งนำเสนอให้ผู้อ่านได้ศึกษาและทำความเข้าใจด้วยความเพลิดเพลิน นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ฟังได้ทุกเพศทุกวัย เพราะนิทานพื้นบ้านเป็นสื่อที่เข้าใจง่าย ก่อให้เกิดจินตนาการ และแฝงข้อคิดมากมายให้กับผู้อ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

    1.1 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

    1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน

    1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม

2. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน จำนวน 13 ข้อ ดังนี้ 1.ความขยัน 2.ความประหยัด 3.ความซื่อสัตย์ 4.ความมีวินัย 5.ความอ่อนน้อม 6.ความสะอาด 7.ความสามัคคี 8.ความมีน้ำใจ 9.ความพอประมาณ 10.ความมีเหตุผล 11.ความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง 12.ความกตัญญู และ 13.ความกล้าหาญ โดยนำนิทานอีสานจำนวน 50 เรื่องมาวิเคราะห์ ได้แก่ 1.เซียงเมี่ยง 2.ผีไฮ ผีนา ผีตาแฮก 3.ใจปลาซิวอ้าว 4.กำพร้าผีน้อย 5.นางผมหอม 6.นางหมาขาว 7.ผีก่องก่อย 8.พญาคันคาก 9.กาฬเกษ 10.ซิ่นสองต่อน 11.ก่องข้าวน้อยฆ่าแม่ 12.กบกินเดือน 13.ขูลูนางอั้ว 14.หูดสามเปา 15.ผีตาแฮก 16.ขี้เหล้าเล่นหม้อ 17.ท้าวหมาหยุย 18.หัวล้านหลิ่นครู 19.สินไซ 20.ขุนทึงขุนเทือง 21.ปลาแดกปลาสมอ 22.ท้าวก่ำกาดำ 23.สุพรมโมกขา 24.จำปาสี่ต้น 25.ท้าวคำสอน 26.อินทิญาณสอนลูก 27.ท้าวปาจิต – นางอรพิม 28.ปู่สังกะสาย่าสังกะสี 29.นางปาตาจาลา 30.บุตรเศรษฐีกับนายพรานขายเนื้อ 31.นางทาสีกับพระพุทธเจ้า 32.หมาจิ้งจอก 33.อาจีกับท่านขุน 34.อ้ายยอดขี้เกียจ 35.นกกระจอก 36.อ้ายสาเกียดโง้ง 37.น้ำตาเมีย 38.นางปากเป็น 39.นาทีชีวิต 40.กำพร้าไหคำ 41.กำพร้าปลาหลด 42.กระต่ายกับขี้ไก่กือ 43.สามหนุ่มสามมุม 44.สองเครือน้ำตาหลั่ง 45.เลขสามตัว 46.ขุนบรม 47.ยายกะตา 48.ท้าวเสียวสวาด 49.ตำนานผาแดงนาไอ่ และ 50.ปู่สอนหลาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน จำนวน 50 เรื่อง อย่างละเอียดโดยจดบันทึกข้อมูลลงในบัตรที่ผู้วิจัยทำขึ้นจากนั้นจดและแยกประเภทของข้อมูลตามขอบเขตด้านเนื้อหาและนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายและขอบเขตที่วางไว้

3. ขั้นสรุปและอภิปรายผล

    3.3.1 สรุปผลการวิจัย

    3.3.2 อภิปรายผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์แบ่งเป็น 5 บท ดังนี้

        บทที่ 1 บทนำ

        บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

        บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย

        บทที่ 4 การศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน

        บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสานจำนวน 50 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่ามีคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานจำนวน 13 ด้านดังต่อไปนี้ 1.ความขยัน 2.ความประหยัด 3. ความซื่อสัตย์ 4. ความมีวินัย 5.ความอ่อนน้อม 6.ความสะอาด 7.ความสามัคคี 8.ความมีน้ำใจ 9.ความพอประมาณ 10.ความมีเหตุผล 11.ความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง 12.ความกตัญญู และ 13.ความกล้าหาญ

คุณธรรม หมายถึง หลักของความดี ความงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกาย วาจาและใจของแต่ละบุคคลซึ่งหากประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยก็ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตัวอย่างนิทาน จำนวน 10 เรื่อง ดังนี้

1.เซียงเมี่ยง ตอนบวชเณร คุณธรรมที่ปรากฏในเรื่องเซียงเมี่ยง ตอนบวชเณร คือ 1.คุณธรรมด้านความขยัน หมายถึง ทำการงานอย่างแข็งขันไม่ปล่อยปละละเลยทำหรือประพฤติเป็นปรกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน แข็งแรง เข้าที ดังปรากฏตอน “หลวงพ่อเห็นว่า อายุกะพอบวชแล้ว กะเลยจัดการบวชเณรให้ บักเมี่ยง กะเลยกลายเป็น เณรเมี่ยง ซั่นแหล่วบวชเณรแล้ว กะร่ำเรียนเขียนอ่านภาษาบาลี โตหนังสือธรรม โตหนังสือไทยน้อย เลาเป็นคนฉลาดเนาะ กะเรียนรู้ได้เร็วเด้” นิทานเรื่องเซียงเมี่ยง ตอนบวชเณร ปรากฏคุณธรรมด้านความขยันของเซียงเมี่ยง เมื่ออายุพอบวชเณรหลวงพ่อท่านจัดการบวชเณรให้เซียงเมี่ยงเป็นคนฉลาดมีความขยันในศึกษาภาษาบาลี ตัวหนังสือธรรม เป็นประจำจึงทำให้เซียงเมี่ยงเรียนรู้ได้เร็ว 2.คุณธรรมด้านความกตัญญู หมายถึง การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ ดังปรากฏในตอน “ บักเมี่ยงท้าว ถืกขับไล่ออกจากบ้าน ย่างซมซาน หาหม่องเพิ่ง เลาะตามเฮือนญาติพี่น้อง หาหม่องสิอยู่เซา ญาติเลานั่น ฮู้เรื่องเลาจนเหมิด เลยบ่มีผู้ใด่ รับอาศัยไว้ในบ้าน ซมซานดั้นเดินดินด้นต่อ บุญเลายัง จั่งมาพ้อ สมภารเฒ่า อยู่วัดหลวง นั่นเด้อ... บักเมี่ยงย่างเข้าวัด ขอพักอาศัยอยู่นำหลวงพ่อเป็นสังคะลี (เด็กวัด) กินข้าวก้นบาตร ซ่อยเฮ็ดงานวัด ปัดกวาดกุฏิ ลานวัด รับบาตร ล้างบาตร ล้างถ้วยซาม เด้” นิทานเรื่องเซียงเมี่ยง ตอนบวชเณร ปรากฏคุณธรรมด้านความกตัญญู เมื่อเซียงเมี่ยงโดนไล่ออกจากบ้านก็มาเจอสมภารเฒ่าที่วัดหลวงขอพักอาศัยกับหลวงพ่อเป็นเด็กวัด กินข้าวก้นบาตร ช่วยงานวัดทุกอย่าง ดั่งเช่นสุภาษิตที่ว่า “อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น” หมายถึง เมื่ออาศัยอยู่ที่บ้านของใครก็ควรจะทำประโยชน์ให้กับเจ้าของบ้านนั้นๆ บ้าง เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณ ที่มาของสำนวนเปรียบเปรย “อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น”

2.ผีไฮ ผีนา ผีตาแฮก คุณธรรมที่ปรากฏเรื่อง ผีไฮ ผีนา ผีตาแฮก คือ 1.คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ หมายถึง คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ ดังปรากฏตอน “ นางยักษ์ มีความสามารถพิเศษ คือล่วงรู้เกี่ยวกับฝนฟ้าอากาศ รู้ว่าปีนี้ ฝนจะมากหรือจะน้อย และก็ไปบอกให้เพื่อนมนุษย์ได้รู้ปีไหนทราบว่า น้ำจะมาก นางก็ทำนาในที่ดอน ปีไหนน้ำจะน้อยนางก็ทำนาในที่ลุ่ม ทำให้ข้าวของนางไม่เสียหายเพราะฝนแล้งหรือน้ำท่วมเลย ข้าวกล้างอกงามอุดมสมบูรณ์ทุกปีชาวบ้านพากันสงสัยมาสอบถาม ก็ได้ความว่า เพราะมีนางยักษ์มาบอก และหากจะให้นางยักษ์บอกด้วย ก็ขอให้พากันนำอาหารไปเลี้ยงดูนางยักษ์ชาวบ้านต่างพากัน เอาอาหารไปเลี้ยงดูนางยักษ์ และสร้างที่อยู่ให้นางยักษ์ในพื้นที่นาของตนๆ นางยักษ์ก็แวะเวียนไปกินอาหาร และบอกชาวบ้านเรื่องฝนฟ้าอากาศ ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านที่นั่นก็ทำนาได้ผลดีกันทุกครัวเรือน ” นิทานเรื่องผีไฮ ผีนา ผีตาแฮก ปรากฏคุณธรรมด้านความมีน้ำใจระหว่านางยักษ์กับชาวบ้าน ที่มีน้ำใจซึ่งกันและกัน มีเมตตาช่วยเหลือกัน ต่างฝ่ายต่างหวังดีต่อกัน ก็เหมือนกับสำนวนที่ว่า “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” 2.คุณธรรมด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง หมายถึง ความเสี่ยงมาจากการที่คุณไม่รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่” นั่นหมายความว่า ถ้าเรารู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ ถ้าเรารู้จักและเข้าใจในสิ่งที่ลงทุนเป็นอย่างดี เปอร์เซ็นต์ของความเสี่ยงก็ย่อมลดลง ดังปรากฏตอน “พระพุทธเจ้า ได้ตรัสห้ามนางยักษ์ให้หยุด และแสดงธรรมเจาะจงนางทั้งสอง มีใจความว่า “เวรย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวร แต่เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร” นางยักษ์ พอได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ก็เกิดความละอายใจ ละอายต่อบาป และสมาทานศีล 5 ไม่ฆ่าสัตว์กินเป็นอาหารอีกนับแต่นั้นเป็นต้นมา และนางยักษ์กับนางมนุษย์ ก็ได้เป็นสหายของกันและกัน” นิทานเรื่องผีไฮ ผีนา ผีตาแฮก ปรากฏคุณธรรมด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง เวรย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวรคือคนอื่นทำกับเราไม่ดีแล้วเราคิดจะเอาคืนด้วยวิธีนั้นกลับไปถ้ามีโอกาส

ชีวิตย่อมไม่มีความสุขเพราะมัวแต่จองเวรกัน แต่เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวรคือการไม่คิดแก้แค้น พยาบาทชีวิตย่อมพบแต่ความสุข

3.ใจปลาชิวอ้าว คุณธรรมที่ปรากฏเรื่อง ใจปลาชิวอ้าว คือ 1.คุณธรรมด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง หมายถึง ความเสี่ยงมาจากการที่คุณไม่รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ นั่นหมายความว่า ถ้าเรารู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ ถ้าเรารู้จักและเข้าใจในสิ่งที่ลงทุนเป็นอย่างดี เปอร์เซ็นต์ของความเสี่ยงก็ย่อมลดลง ดังปรากฏตอน “ทุกเทื่อที่เฮาสบประมาทไผ กะหาใช่ว่าผุ้ที่เฮาสบประมาทสิเสื่อมถอยหรือด้อยคุณค่าลงไป หากแต่ผุ้ที่สิเสื่อยมถอยหรือด้อยคุณค่าลงกะคือ “ตัวผุ้ที่สบประมาทเอง” หากแต่ผุ้ที่ได้รับคำสบประมาทกะสิมีแรงต่อต้านเป็นทวีคูณ เป็นการสร้างปรปักษ์อย่างน่ากลัว ” นิทานเรื่องใจปลาชิวอ้าว ปรากฏคุณธรรมด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง การที่คนเราโดนสบประมาทนั้นก็คือแรงผลักดันให้เราต่อสู้ทวีคูณขึ้น เพื่อให้คำที่สบประมาทไว้ไม่เป็นจริง คนเราจะมีแรงผลักดันได้หากมีสิ่งเข้ามาท้าทาย อย่างเช่นคำพูดดูถูก ดูหมิ่น จากคนรอบข้าง

4.กำพร้าผีน้อย คุณธรรมที่ปรากฏเรื่อง กำพร้าผีน้อย คือ 1.คุณธรรมด้านความขยัน หมายถึง ทำการงานอย่างแข็งขันไม่ปล่อยปละละเลยทำหรือประพฤติเป็นปรกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน แข็งแรงเข้าที ดังปรากฏตอน “วันหนึ่งตากวานบ้าน (คำเรียกผู้ใหญ่บ้าน) คิดกำจัดท้าวกำพร้า จึงแนะนำให้ไปทำนาที่ทุ่งนาชายป่าซึ่งไม่มีใครทำกิน เพราะเป็นถิ่นที่ผีดุร้ายอาศัยอยู่ ท้าวกำพร้าขยันทำนา ขุดดิน ถางป่าอย่างไม่ย่อท้อ ทำให้ภูตผีทั้งหลาย รวมทั้งผีย่าง่ามซึ่งอาศัยอยู่ปลายนา คิดจะจับท้าวกำพร้ากินเป็นอาหาร แต่เทวดาห้ามไว้ และเมื่อผีเหล่านั้นรู้ว่าเป็นพระพุทธเจ้ากลับชาติมาเกิดเป็นท้าวกำพร้าจึงถวายตัวเป็นทาสรับใช้ และได้ช่วยท้าวกำพร้าทำไร่ทำนา ปลูกพืชผักผลไม้ ” นิทานเรื่องกำพร้าผีน้อย ปรากกฏคุณธรรมด้านความขยัน ท้าวกำพร้าเป็นคนขยัน ทำนา ขุดดิน ถางป่าอย่างไม่ย่อท้อ ภูตผีทั้งหลายคิดจะจับท้าวกำพร้ากินแต่พอรู้ว่าเป็นพระพุทธเจ้ากลับชาติมาเกิด ก็ได้ถวายตัวเป็นทาสรับใช้ท้าวกำพร้า 2. คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ หมายถึง คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ ดังปรากฏตอน “วันหนึ่งท้าวกำพร้านำไซไปดักปลา แต่ไม่มีปลาติดเพราะผีน้อยขโมยกินหมด ท้าวกำพร้าจึงนำเรื่องนี้ไปปรึกษาผีย่าง่าม ผีย่าง่ามจึงเอาไหมของตน (ขนเพชร) ให้ท้าวกำพร้านำไปทำบ่วงดักไว้ ในที่สุดผีน้อยก็ติดบ่วง ได้ร้องขอชีวิตต่อท้าวกำพร้า ท้าวกำพร้าจึงได้ปล่อยไป(คุณธรรม) ต่อมาก็มีสัตว์อื่น ๆ มาติดบ่วงสายไหมที่ท้าวกำพร้าดักไว้อีก เช่น เสือ อีเห็น ช้างน้ำและนาค ซึ่งสัตว์ทุกชนิดร้องขอชีวิต” นิทานเรื่องกำพร้าผีน้อย ปรากฏคุณธรรมด้านความมีน้ำใจของท้าวกำพร้าที่เป็นคนมีความเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์ ผีน้อยก็ติดบ่วง ได้ร้องขอชีวิตต่อท้าวกำพร้า ท้าวกำพร้าจึงได้ปล่อยไปนี้คือคุณธรรมที่มีอยู่ประจำตัวท้าวกำพร้า 3.คุณธรรมด้านความกล้าหาญ หมายถึง ความสามารถในการเผชิญหน้ากับความกลัว ความเจ็บปวด อันตราย การเสี่ยงภัย ความไม่แน่นอน การข่มขู่ ดังปรากฏตอน “พระยาพิมพ์ทองเจ้าเมืองอินทปัตถ์ ผู้มีใจพาล(ผิดศีลธรรม)จึงคิดอยากได้นางสีดาเป็นมเหสี ได้ท้าพนัน(ผิดศีลธรรม) ท้าวกำพร้า แข่งขันหลายอย่าง โดยมีเดิมพันว่า ถ้าท้าวกำพร้าแพ้จะยึดนางสีดา แต่ถ้าท้าวอินทปัตถ์แพ้จะยอมยกเมืองให้ครึ่งหนึ่ง เมื่อแข่งขันชนไก่ ชนควาย และชนช้างท้าวกำพร้าเป็นฝ่ายชนะทุกครั้ง ” นิทานเรื่องกำพร้าผีน้อย ปรากฏคุณธรรมด้านความกล้าหาญของท้าวกำพร้าที่มีการต่อสู้กับเจ้าเมืองอินทปัตถ์ ผู้มีใจผ่าน แข่งขันอะไรท้าวกำพร้าจะเป็นฝ่ายชนะตลอด

5.นางผมหอม คุณธรรมที่ปรากฏเรื่องนางผมหอม คือ 1.คุณธรรมด้านความกล้าหาญ หมายถึง ความสามารถในการเผชิญหน้ากับความกลัว ความเจ็บปวด อันตราย การเสี่ยงภัย ความไม่แน่นอน การข่มขู่ ดังปรากฏตอน “นางเทวี เล่าความจริงให้ฟัง ว่าได้ไปดื่มน้ำในรอยเท้าโคและรอยเท้าช้างในกลางป่า กลับมาก็ตั้งครรภ์ พ่อของพวกเจ้าก็คือ พญาช้าง และพญาโค แต่ก็ไม่รู้ว่าใครเป็นลูกโค ใครเป็นลูกช้าง นางผมหอมและนางลุน จึงขออนุญาตมารดาออกตามหาบิดาในป่า รบเร้าบ่อย ๆ เมื่อมารดาอนุญาต ทั้งสองจึง ออกเดินทางเข้าป่าตามทางที่มารดาบอก” นิทานเรื่องนางผมหอม ปรากฏคุณธรรมด้านความกล้าหาญคือนางผมหอมและนางลุนได้ออกไปตามหาบิดาของตนในป่าซึ่งในป่าไม่รู้จะเผชิญกับอะไรบ้างอันตรายต่างๆที่อยู่ในป่า 2.คุณธรรมด้านความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ดังปรากฏตอน “นางผมหอมจึงเล่าให้ฟังว่า พวกนางเป็นลูกของแม่เทวี กับพญาช้างและพญาโค ซึ่งนางลุนก็ชิงพูดว่า ตนเองเป็นลูกของพญาช้าง ส่วนนางผมหอมเป็นลูกของพญาโค หากจะฆ่าก็จงฆ่านางผมหอมเถิด นางผมหอมพูดว่า ตอนนี้ยังไม่ทราบว่าใครเป็นลูกช้าง

ใครเป็นลูกโค พวกนางเพียงแต่อยากพบพ่อจึงอุตสาห์ดั้นด้นเข้าสู่ป่าใหญ่ ก่อนจะฆ่านาง ขอให้นางได้พิสูจน์ตัวเองก่อน ถ้านางไม่ใช่ลูกช้างจริงจะฆ่าก็ยอม” นิทานเรื่องนางผมหอม ปรากฏคุณธรรมด้านความความมีเหตุผลในการตัดสินใจเมื่อได้รับการพิสูจน์ตัวเองก่อนถ้านางลุนไม่ใช่ลูกช้างจริงๆ จะฆ่าก็ยอม

6. นางหมาขาว คุณธรรมที่ปรากฏเรื่องนางหมาขาว คือ 1.คุณธรรมด้านความกตัญญู หมายถึง การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ ดังปรากฏตอน “นางหมาขาวเดินทางชมซานไปจนถึงบ้านของลูกสาวคนเล็ก เมื่อลูกสายเห็นว่านางหมาขาวได้รับบาดเจ็บมาก ก็รีบหายามารักษาและให้พักรักษาตัวจนอาการของนางหมาขาวทุเลาลง นางหมาขาวจึงได้เล่าเรื่องราวตั้งแต่ต้นให้ลูกสาวคนเล็กฟัง ลูกสาวคนเล็กเสียใจที่พี่สาวก็กระทำกับแม่เช่นนี้ และบอกว่านางจะเป็นผู้เลี้ยงดูนางหมาขาวให้มีความสุข แต่ด้วยความเจ็บปวดที่นางหมาขาวได้รับนั้นทำให้นางต้องสิ้นใจในเวลาต่อมา นิทานเรื่องนางหมาขาว ปรากฏคุณธรรมด้านความกตัญญูของลูกสาวคนเล็กที่มีต่อแม่ เลี้ยงดูนางหมาขาวให้มีความสุข สอนใจให้ทุกคนกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ไม่เฉพาะเป็นคน...แม้เป็นสัตว์ที่ทำคุณให้กับตนยังต้องรู้จักบุญคุณด้วย

7. ผีกองกอย คุณธรรมที่ปรากฏเรื่อง ผีกองกอย คือ 1.คุณธรรมด้านความขยัน หมายถึง ทำการงานอย่างแข็งขัน ไม่ปล่อยปละละเลยทำหรือประพฤติเป็นปรกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน แข็งแรง เข้าที ดังปรากฏตอน “เรื่องหนึ่งเล่าว่า มีชายคนหนึ่งอยู่ในหมู่บ้านเชิงเขา มีอาชีพจับปลาในแม่น้ำเล็กๆ ที่อยู่ใกล้ๆ กับหมู่บ้าน เช้าวันหนึ่งเมื่อเขาไปตรวจดูตาข่ายดักปลาปรากฏว่าไม่มีปลาติดเลย จนกระทั่งตกเย็นเขาก็ต้องกลับบ้านมือเปล่า เพราะไม่ได้ปลากลับไปแม้สักตัวเดียว เช้าวันรุ่งขึ้นเขาก็ไปดูตาข่ายดักปลาอีกเช่นเดิม แต่แล้วผลก็คือไม่ได้ปลาสักตัว” นิทานเรื่องผีกองกอย ปรากฏคุณธรรมด้านความขยันทำมาหากินในอาชีพที่สุจริต 2.คุณธรรมด้านความกล้าหาญ หมายถึง ความสามารถในการเผชิญหน้ากับความกลัว ความเจ็บปวด อันตราย การเสี่ยงภัย ความไม่แน่นอน การข่มขู่ ดังปรากฏตอน “จนกระทั่งมาถึงถ้ำแห่งหนึ่ง เขาหยุดอยู่เพียงชั่วครู่เพื่อชั่งใจแล้วในที่สุดก็ตัดสินใจเดินเข้าไป ในนั้น แล้วก็ได้พบกับหญิงลาวร่างเล็ก มีเส้นผมสีแดง แต่เท้ากลับไปอยู่ด้านหลัง ซึ่งต่างจากคนปกติทั่วไป ชายหนุ่มสะดุ้งโหยง ไม่คิดว่าภาพที่เห็นตรงหน้านั้นจะเป็นคนแม้แต่น้อย ใช่แล้ว เขาคิดว่ามันคงเป็นผีกองกอยแน่นอน ”นิทานเรื่องผีกองกอย ปรากฏคุณธรรมด้านความกล้าหาญ ที่มีความสามารถในการเผชิญหน้ากับความกลัว

8.พญาคันคาก คุณธรรมที่ปรากฏเรื่อง พญาคันคาก คือ 1.คุณธรรมด้านความกตัญญู หมายถึง การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ ดังปรากฏตอน “ ตอนที่พญาคันคากทูลขอให้พญาเอกราชผู้เป็นบิดาหาพระชายาให้ พญาคันคากก็ได้ระลึกถึงพระคุณบิดามารดา นอกจากนี้ยังสอนแถนให้รู้จักบุญคุณของเมืองมนุษย์ที่ตนเคยเกิด และได้สร้างบุญจนได้เกิดเป็นแถน” 2.คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ หมายถึง คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ ดังปรากฏตอน “เมื่อเติบใหญ่ขึ้น พระกุมารประสงค์จะได้พระชายาที่มีสิริโฉมงดงาม แต่พญาเอกราชได้ห้ามปรามไว้ ด้วยทรงอับอายในรูปกายของท้าวคันคาก แต่ท้าวคันคากก็ไม่ย่อท้อ ได้ตั้งจิตอธิษฐานขอพรจากพระอินทร์ ด้วยบุญบารมีแต่ชาติปางก่อนของท้าวคันคาก พระอินทร์จึงเนรมิตปราสาทพร้อมทั้งประทานนางอุดรกุรุทวีป ผู้เป็นเนื้อคู่ให้เป็นชายา ส่วนท้าวคันคากเอง ก็ถอดรูปกายคันคากออกให้ กลายเป็นชายหนุ่มรูปงาม” นิทานเรื่องพญาคันคาก ปรากฏคุณธรรมด้านความมีน้ำใจของพระอินทร์ที่มีต่อพญาคันคาก ถอดรูปกายคันคากออกให้ กลายเป็นชายหนุ่มรูปงาม 3.คุณธรรมด้านความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพียง หมายความว่า ความร่วมมือร่วมใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังปรากฏตอน “พญาคันคากเป็นผู้ประกาศให้คนและสัตว์รวมตัวกันสร้างถนนหนทางจับอาวุธขึ้นไปสู้รบกับพญาแถนที่สวรรค์เทวโลก จนได้รับชัยชนะและมีฝนตกลงมายังโลกมนุษย์นั้น เป็นเพราะความสามัคคีความพร้อมใจกัน ท่านผู้ประพันธ์ได้ชี้ให้เห็นว่า แม้สังคมชาวอีสานจะดำรงชีพอยู่ได้เพราะการพึ่งพาธรรมชาติ ถ้าหากทุกคนในสังคมร่วมมือร่วมแรง ช่วยกันคิดช่วยกันทำ ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติคือ ฝนแล้งก็จะบรรเทาเบาบางลงได้” 4.คุณธรรมด้านความกล้าหาญ หมายถึง ความสามารถในการเผชิญหน้ากับความกลัว ความเจ็บปวด อันตราย การเสี่ยงภัย ความไม่แน่นอน การข่มขู่ ดังปรากฏตอน “ พญาคันคากจึงเกณฑ์กองทัพสัตว์มีพิษทั้งหลาย ได้แก่ มด ผึ้ง แตน ตะขาบ กบ เขียด เป็นอาทิ ทำทางและยกทัพขึ้นไปสู้กับพญาแถน โดยส่งมดปลวกไปกัดกินศัตราวุธของพญาแถนที่ตระเตรียม

ไว้ก่อน ทำให้เมื่อถึงเวลารบ พญาแถนไม่มีอาวุธ แม้จะร่ายมนต์ ก็ถูกเสียงกบ เขียด ไก่ กา กลบหมด เสกงูมากัดกินกบเขียด ก็โดนรุ้ง (แปลว่าเหยี่ยว) ของพญาคันคากจับกิน ทั้งสัตว์มีพิษก็ยังไปกัดต่อยพญาแถนจนต้องยอมแพ้ในที่สุด”นิทานเรื่องพญาคันคาก ปรากฏคุณธรรมด้านความกล้าหาญ ที่มีความสามรถในการเผชิญหน้ากับความกลัว การเสี่ยงภัย การข่มขู่จากศัตรูฝ่ายตรงข้าม ที่สุดพญาแถนก็ยอมแพ้แก่พญาคันคาก

9.กาฬเกษ คุณธรรมที่ปรากฏเรื่องกาฬเกษ คือ 1.คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ หมายถึง คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ ดังปรากฏตอน “ เมื่อท้าวสุริวงษ์กลับมาครองเมืองแล้ว ก็ต้องการจะมีบุตรชายเพื่อเอาไว้สืบราชสมบัติแทนพระองค์ ดังนั้นจึงทำพิธีขอลูกกับพระอินทร์ พระอินทร์ได้ส่งเทพบุตรกับเทพธิดาลงมาเกิดในเมืองมนุษย์ เพื่อให้เป็นคู่สามีภรรยากัน โดยเทพบุตรองค์หนึ่งมาเกิดในท้อง นางกาฬ มเหสีของท้าวสุริวงษ์ เมื่อนางกาฬประสูติออกมาเป็นชาย ชื่อว่ากาฬเกษ ” นิทานเรื่องกาฬเกษ ปรากฏคุณธรรมด้านความมีน้ำใจของพระอินทร์ที่มีต่อท้าวสุริวงษ์ ที่ได้ทำพิธีขอลูก พระอินทร์ได้ส่งเทพบุตรกับเทพธิดาลงมาเกิดในเมืองมนุษย์ เพื่อให้เป็นคู่สามีภรรยากัน โดยเทพบุตรองค์หนึ่งมาเกิดในท้อง นางกาฬ มเหสีของท้าวสุริวงษ์ เมื่อนางกาฬประสูติออกมาเป็นชาย ชื่อว่ากาฬเกษ 2.คุณธรรมด้านความกล้าหาญ หมายถึง ความสามารถในการเผชิญหน้ากับความกลัว ความเจ็บปวด อันตราย การเสี่ยงภัย ความไม่แน่นอน การข่มขู่ ดังปรากฏตอน “ ท้าวกาฬเกษคืนมาแล้วจึงเรียนศาสตรศิลป์อยู่กับพระฤาษี จนสำเร็จแล้วลาพระฤาษีกลับไปหานางมาลีจันทน์ใหม่ ท้าวผีมนต์ทราบข่าวอีกจึงเกิดรบกัน ในที่สุด ท้าวผีมนต์จึงแพ้ ยกเมืองและลูกสาวคือนางมาลีจันทน์ให้แก่ท้าวกาฬเกษ ๆ อยู่ที่นั่นไม่นานก็พานางมาลีจันทน์เดินทางต่อไปอีก ในการเดินทางต่อนี้ ยักษ์หลายเมืองเช่น ยักษ์ชื่อสาระกัน ชื่อคันธะยักษ์ และยักษ์ขีนีสาระกาย ต่างต้องการจะให้ท้าวกาฬเกษอยู่ครองเมือง แต่ท้าวกาฬเกษยังต้องการเดินทางต่อไป หลังจากเดินทางตามที่ต้องการแล้ว ในที่สุดท้าวกาฬเกษก็รับนางมาลีจันทน์ ไปครองเมืองพาราสี สืบต่อไป” นิทานเรื่องกาฬเกษ ปรากฏคุณธรรมด้านความกล้าหาญของท้าวกาฬเกษที่สามารถรบชนะท้าวผีมนต์จนท้าวผีมนต์ยอมยกเมืองและลูกสาวให้แก่ท้าวกาฬเกษ

10.ชิ่นสองต่อน คุณธรรมที่ปรากฏเรื่อง ชิ่นสองต่อน คือ 1.คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง ดังปรากฏตอน “ว่ากันว่า นานมาแล้ว เมื่อปี 2514 จำปา รักกันกับบุญหลายมาก แก่พ่อแม่กีดกัน เพราะพ่อแม่เป็นศัตรูกันเมื่อ 20 ปีก่อน ทั้งสองถึงแอบคบกันลับๆ ตลอดมา จนวันหนึ่ง จำปี พี่ของจำปาซึ่งแอบรักบุญหลาย เห็นจำปากับบุญหลายคุยกัน จึงไม่พอใจ จึงนำความไปบอกพ่อแม่ พอแม่แค้นใจมาก จึงจับจำปาบวชชี เวลาผ่านไปหลายเดือน จำปากก็แอบหนีจากการเป็นชี หนีไปอีกหมู่บ้านหนึ่งกับบุญหลาย” นิทานเรื่องชิ่นสองต่อน ปรากฏคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของหญิงสาวที่มีต่อชายผู้เป็นที่รัก ถึงแม้จะมีอุปสรรคแค่ไหน ทั้งสองก็ยังไม่ทิ้งกัน

11. ก่องข้าวน้อยฆ่าแม่ คุณธรรมที่ปรากฏเรื่อง ก่องข้าวน้อยฆ่าแม่ คือ 1.คุณธรรมด้านความขยัน หมายถึง ทำการงานอย่างแข็งขันไม่ปล่อยปละละเลยทำหรือประพฤติเป็นปรกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน แข็งแรง เข้าที ดังปรากฏตอน “กระทั่งวันหนึ่งที่ทองไถนาอยู่นานจนตะวันสายโด่งเขารู้สึกเหน็ดเหนื่อยและอ่อนเพลียมากกว่าปกติ ทั้งยังหิวข้าวมากกว่าทุกๆวัน เพราะปกติแล้วแม่จะมาส่งข้าวเร็วกว่านี้ แต่วันนี้กลับมาช้าผิดปกติ ทองจึงหยุดไถนาและมาพักเหนื่อยอยู่ใต้ต้นไม้ ปล่อยให้เจ้าทุยกินหญ้าไป” นิทานเรื่องก่องข้าวน้อยฆ่าแม่ ปรากฏคุณธรรมด้านความขยันในการทำนาพอถึงฤดูกาลทำนาก็ลงนาว่านไถ

12.กบกินเดือน คุณธรรมที่ปรากฏเรื่อง กบกินเดือน คือ 1.คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ หมายถึง คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ ดังปรากฏตอน “เมื่อเดินทางต่อไป ได้พบร่างของกาตายตัวหนึ่ง ชายผู้นั้นทดลองใช้ยาเปลือกไม้มาเคี้ยวแล้วพ่นใส่กา กาตายตัวนั้นก็ฟื้นขึ้นมา และอาสารับใช้เพื่อตอบสนองบุญคุณ โดยการไปเที่ยว ฉก หม้อข้าวของชาวบ้านมาให้ชายผู้นั้นกินข้าวทุกวัน ต่อมาก็ไปพบกบตายตัวหนึ่ง จึงพ่นยาซุปชีวิตกบขึ้นมาได้อีก ช้างตัวหนึ่งเห็นความสามารถ ก็เลยรับอาสาให้ชายผู้นั้นขี่คอเดินทางไปพร้อมกันทั้งกาและกบ จนกระทั่งเดินทางมาถึงเมือง ๆ หนึ่ง ทั้งหมดได้ยินเสียงร้องห่มร้องไห้กันทั่วเมือง เลยไต่ถามเรื่องราวดู ได้ความว่าลูกสาวเจ้าเมืองถึงแก่ความตาย ถ้าหมอคนไหนรักษาให้ฟื้นได้ จะยกลูกสาวให้ และมอบบ้านเมืองให้ครอบครองครึ่งหนึ่ง ชายผู้นั้นก็รับอาสาลองดู ชาวเมืองจึงนำไปพบกับเจ้าเมือง เจ้าเมืองก็อนุญาตให้รักษาได้ ชายผู้นั้นรีบนำยาดีออกมาฝน แล้วพ่นไปพ่นมาที่ร่างของลูกสาวเจ้าเมือง จนกระทั่งฟื้นคืนชีวิต

เช่นเดิม เจ้าเมืองดีใจมากจึงยกลูกสาวและบ้านเมืองครึ่งหนึ่งให้ครอบครองตามสัญญา ชายผู้นั้นก็มีความสุขเรื่อยมา" นิทานเรื่องกบกินเดือน ปรากฏคุณธรรมด้านความมีน้ำใจของชายผู้หนึ่งที่คอยช่วยชีวิตคน หรือ สัตว์ที่ตายไปแล้วให้ฟื้นขึ้นมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติ 2.คุณธรรมด้านความกตัญญู หมายถึง การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ ดังปรากฏตอน "กาตายตัวนั้นก็ฟื้นขึ้นมา และอาสารับใช้เพื่อตอบสนองบุญคุณ โดยการไปเที่ยว ฉก หม้อข้าวของชาวบ้านมาให้ชายผู้นั้นกินข้าวทุกวัน ต่อมาก็ไปพบกบตายตัวหนึ่ง จึงพ่นยาชุปชีวิตกบขึ้นมาได้อีก ช้างตัวหนึ่งเห็นความสามารถ ก็เลยรับอาสาให้ชายผู้นั้นขี่คอเดินทางไปพร้อมกันทั้งกาและกบ" นิทานเรื่องกบกินเดือน ปรากฏคุณธรรมด้านความกตัญญูของสัตว์ที่มีต่อชายคนที่ชุปชีวิตช่วยเหลือตนไว้ แล้วก็ตอบแทนคุณด้วยการอาสารับใช้ชายหนุ่มคนนี้ตลอดไป

13.ขูลูนางอั้ว คุณธรรมที่ปรากฏเรื่องขูลูนางอั้ว คือ 1.คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง ดังปรากฏตอน "ฝ่ายขุนลางได้ส่งคนมาทาบทามอีกครั้งหนึ่ง เพื่อกำหนดการอภิเษกสมรสและเพื่อฟังข่าวว่านางอั้วจะตกลงหรือไม่ ส่วนมารดาของนางอั้วก็ตอบตกลงและให้กำหนดแต่งงานในเดือนหน้า นางอั้วทราบข่าวจึงโศกเศร้าเสียใจมากจึงให้คนรับใช้ไปเชิญท้าวขูลูมาพบ ท้าวขูลูและนางอั้วได้พบกันและบอกให้นางอั้วคอยตนเองจะกลับไปเมืองกาสีและยกทัพมาชิงเอาตัวด้านมารดานางอั้วทราบว่าบุตรตนเองลักลอบพบกับท้าวขูลู จึงโกรธและต่อว่านางอั้วไปเล่นชู้ ไม่รักนวลสงวนตัว ทำให้เสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล นางอั้วจึงคิดจะฆ่าตัวตาย ก่อนตายกวีได้พรรณนาความในใจของนางอั้วที่ยังอาลัยอาวรณ์กับสิ่งข้าง ๆ รอบตัว โดยเฉพาะได้รำพันถึงพระคุณของมารดา รำพันร่ำลาปราสาทราชวังญาติและคนใกล้ชิด ในที่สุดนางก็ผูกคอตายในสวน" นิทานเรื่องกบกินเดือน ปรากฏคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ที่นางอั้วมีต่อท้าวขูลูในความรัก ถึงแม้ว่าฝ่ายขุนลางได้ส่งคนมาทาบทามอีกครั้งหนึ่ง เพื่อกำหนดการอภิเษกสมรสแต่นางก็ไม่ยอมเปลี่ยนใจที่จะมาอภิเษกสมรสกับขุนลาง จนยอมฆ่าตัวตาย

14.หูดสามเปา คุณธรรมที่ปรากฏเรื่องหูดสามเปา คือ 1.คุณธรรมด้านความขยัน หมายถึง ทำการงานอย่างแข็งขัน ไม่ปล่อยปละละเลยทำหรือประพฤติเป็นปรกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน แข็งแรง เข้าที ดังปรากฏตอน "หูดสามเป่า แต่ชายคนนี้กลับเป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป เพราะเป็นหูดทั่วไปทั้งตัว จนชาวบ้านขนานนามว่า ท้าวหูดสามเปา หมายถึง คนที่หูดมาก เพราะเขามีหูดขึ้นตะปุ่มตะป่าทั่วทั้งตัว วันหนึ่ง ได้มีพระธิดาองค์หนึ่ง อยากเสวยแตงเที่ยวหาซื้อที่ไหนๆ ก็ไม่มี จนไปได้ที่ไร่ ของท้าวหูดสามเปา จึงทรงซื้อแตงไปประกอบอาหารอย่างมากมาย อยู่มาไม่นาน พระธิดา ได้ทรงตั้งครรภ์ขึ้นทั้งๆ ที่ยังไม่มีพระสวามี เมื่อสืบสวนดูก็รู้ว่าเป็นเพราะท้าวหูดสามเปาใช้น้ำปัสสาวะรดแตงนั่นเอง พระบิดาทรงโกรธมากที่พระธิดา มีพระครรภ์กับท้าวหูดสามเปาชายยากจน น่ารังเกียจ จึงทรงขับไล่พระธิดาให้ออกจากวัง ไปอยู่กับท้าวหูดสามเปา ยังมีชายคนหนึ่งทาไร่แตงอยู่นอกเมือง ด้วยความขยันขันแข็งจนมีผลิตผลมากมายที่ ไร่ของเขา ปลูกแตงไว้หลายชนิด ใครอยากกินแตงไม่ว่าชนิดไหนมาที่ไร่" นิทานเรื่องหูดสามเปา ปรากฏคุณธรรมด้านความขยันในการทำอาชีพเกษตรกรโดยการปลูกแต่ง ด้วยความขยันขันแข็งจนได้ผลิตผลที่มากมาย 2.คุณธรรมด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง หมายถึง ความเสี่ยงมาจากการที่คุณไม่รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่" นั่นหมายความว่า ถ้าเรารู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ ถ้าเรารู้จักและเข้าใจในสิ่งที่ลงทุนเป็นอย่างดี เปอร์เซ็นต์ของความเสี่ยงก็ย่อมลดลง ดังปรากฏตอน "พระธิดาจำใจต้องไปอยู่กับท้าวหูดสามเปาชาวไร่แตง แรกๆ ก็ทรงระทมทุกข์พระทัยจนแทบจะเสวยไม่ได้ บรรทมไม่หลับ แต่เมื่อทรงรู้จักทาใจให้ยอมรับกับสภาพ ความเป็นจริง ทำจิตใจให้สงบ มีสติดำรงอยู่กับปัจจุบัน ไม่หวนคิดถึงอดีต ไม่โหยหา อนาคตทำปัจจุบันให้ดีที่สุด แล้วชีวิตจะได้ดีเองสักวันหนึ่ง ชีวิตคนขึ้นอยู่กับความคิดของคนคนนั้น ใครคิดเช่นไร ชีวิตของเขาก็ย่อม จะเป็นเช่นนั้น เมื่อพระธิดาทรงคิดแต่ในแง่ดี ชีวิตของพระองค์ก็ค่อยๆ ดำเนินไปอย่างมีความสุข มากขึ้น " นิทานเรื่องหูดสามเปา ปรากฏคุณธรรมด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ทรงรู้จักทำใจให้ยอมรับกับสภาพ ความเป็นจริง ทำจิตใจให้สงบ มีสติดำรงอยู่กับปัจจุบัน ไม่หวนคิดถึงอดีต ไม่โหยหาอนาคต ทำปัจจุบันให้ดีที่สุด แล้วชีวิตจะได้ดีเองสักวันหนึ่ง ชีวิตคนขึ้นอยู่กับความคิดของคนคนนั้น ใครคิดเช่นไร ชีวิตของเขาก็ย่อม จะเป็นเช่นนั้น เมื่อพระธิดาทรงคิดแต่ในแง่ดี ชีวิตของพระองค์ก็ค่อยๆ ดำเนินไปอย่างมีความสุข

15.ผีตาแฮกคุณธรรมที่ปรากฏผีตาแฮก คือ คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ หมายถึง คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ ดังปรากฏตอน “นางยักษ์ มีความสามารถพิเศษ คือล่วงรู้เกี่ยวกับฝนฟ้าอากาศ รู้ว่าปีนี้ ฝนจะมากหรือจะน้อย และก็ไปบอกให้เพื่อนมนุษย์ได้รู้ปีไหนทราบว่า น้ำจะมาก นางก็ทำนาในที่ดอน ปีไหนน้ำจะน้อย นางก็ทำนาในที่ลุ่ม ทำให้ข้าวของนางไม่เสียหายเพราะฝนแล้งหรือน้ำท่วมเลย ข้าวกล้างอกงามอุดมสมบูรณ์ทุกปีชาวบ้านพากันสงสัยมาสอบถาม ก็ได้ความว่า เพราะมีนางยักษ์มาบอก และหากจะให้นางยักษ์บอกด้วย ก็ขอให้พากันนำอาหารไปเลี้ยงดูนางยักษ์ชาวบ้านต่างพากัน เอาอาหารไปเลี้ยงดูนางยักษ์ และสร้างที่อยู่ให้นางยักษ์ในพื้นที่นาของตนๆ นางยักษ์ก็แวะเวียนไปกินอาหาร และบอกชาวบ้านเรื่องฝนฟ้าอากาศ ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านที่นั่นก็ทำนาได้ผลดีกันทุกครัวเรือน” นิทานเรื่อง ผีตาแฮก ปรากฏคุณธรรมด้านความมีน้ำใจระหว่านางยักษ์กับชาวบ้าน ที่มีน้ำใจซึ่งกันและกัน มีเมตตาช่วยเหลือกัน ต่างฝ่ายต่างหวังดีต่อกัน ก็เหมือนกับสำนวนที่ว่า “ น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า ”

อภิปรายผล

ผลการศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสานพบว่าคุณธรรมด้านความมีน้ำใจปรากฏมากที่สุด จำนวน 17 ครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน จึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้โดยไม่ต้องใช้เงินทองมากมายเพียงแต่แสดงความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ โดยการช่วยเหลือเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็เป็นการแสดงน้ำใจได้ เช่น การพาเด็กหรือผู้สูงอายุข้ามถนน หรือการสละที่นั่งบนรถโดยสารให้หญิงมีครรภ์ การแบ่งปันพืชผักสวนครัว เป็นต้น ความมีน้ำใจนั้นตรงกันข้ามกับความเห็นแก่ตัวมักจะคิดแต่ประโยชน์ส่วนตัวมาก่อน และความมีน้ำใจตรงกันข้ามกับความอิจฉาริษยา คนที่อิจฉาริษยาคนอื่นย่อมปรารถนาที่จะเห็นความวิบัติของผู้ที่ได้ดีกว่า แต่คนมีน้ำใจนั้นเมื่อเห็นคนอื่นดีกว่า จะมีจิตที่ปิติยินดีด้วยอย่างจริงใจ ผู้มีน้ำใจจะนึกถึงผู้อื่น และจะพยายามช่วยเหลือผู้อื่นที่ด้อยโอกาสกว่า ผู้มีน้ำใจจึงเป็นที่รักและต้องการของคนเราอาจฝึกฝนตนเองให้เป็นคนมีน้ำใจได้ คนมีน้ำใจหรือมีใจเอื้อเฟื้อ คือ คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ และพยายามที่จะทำ พูดในสิ่งที่สร้างสรรค์ ความมีน้ำใจหรือใจเอื้อ เป็นคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรม 2 หมวด คือ พรหมวิหาร 4 และ สังคหวัตถุ 4 ที่จะแยกออกจากกันไม่ได้ในภาคปฏิบัติ เพราะคนที่มีน้ำใจ ช่วยสร้างสรรค์สังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เราอาจฝึกฝนตนเองให้เป็นคนมีน้ำใจได้ ดังนี้ 1.ควรเอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดถึงหัวใจของคนอื่น และแสดงต่อผู้อื่นเหมือนที่เราต้องการให้คนอื่นแสดงต่อเรา และทำดีต่อคนอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่ว่าความดีนั้นจะเป็นเพียงสิ่งเล็กน้อยหรือสิ่งที่ยิ่งใหญ่ก็ตาม แม้ผู้อื่นไม่ได้รับรู้กันทุกคน แต่หัวใจของเราก็รับรู้เสมอ 2.ควรเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และไม่หวังว่าคนอื่นจะต้องมาให้เราเสมอ 3.ควรแสดงน้ำใจกับคนรอบข้าง เช่น เมื่อเวลามีโอกาสได้ไปเที่ยวในที่ไกลหรือใกล้ก็ตามควรมีของฝากเล็กๆน้อยๆติดมือมาถึงคนที่เรารู้จักและญาติมิตรของเรา นั่นเป็นการแสดงความมีน้ำใจต่อกัน เพราะแม้อาจจะเป็นแค่สิ่งเล็กน้อย แม้จะไม่ต้องใช้เงินทองมากมาย แต่สิ่งที่ได้มันมีค่ามากกว่านั้น นั่นคือน้ำใจที่ผู้อื่นได้รับจากเรา 4.ควรเสียสละกำลังทรัพย์ สติปัญญา กำลังกาย และเวลาให้แก่ผู้เดือดร้อน เท่าที่เราพอจะทำได้โดยไม่ถึงกับต้องลำบากแก่ผู้อื่นให้กับผู้ที่ต้องการพึ่งพาอาศัยเรา โดยเป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทน 5.ควรมีนิสัยเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลต่อเพื่อนบ้าน เช่น ไปร่วมงานพิธีต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ หรืองานอื่นๆ เท่านั้นเขาก็จะเห็นว่าเราเป็นคนมีน้ำใจและจะสามารถเชื่อมไมตรีจิตต่อกันได้ 6.ควรให้ความรักแก่คนอื่นๆ และให้ความร่วมมือเมื่อเขาต้องการให้ช่วยเหลือ และช่วยเหลือเขาอย่างสุดความสามารถด้วยความจริงใจที่เรามี ซึ่งสอดคล้องกับพระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2538) กล่าวว่า จริยธรรมคือหลักแห่งความประพฤติดีงามสำหรับทุกคนในสังคม ถ้าเป็นข้อปฏิบัติทั่วไป เรียกว่าจริยธรรม ถ้าเป็นข้อควรประพฤติที่มีสาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เราเรียกว่า ศีลธรรม แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จริยาธรรมอิงอยู่กับหลักคำสอนทางศาสนาเพียงอย่างเดียว แท้ที่จริงนั้นยังหยั่งรากอยู่บนขนบธรรมเนียมประเพณี แม้นักปราชญ์คนสำคัญ เช่น อริสโตเติล คานท์ มหาตมะคานธี ก็มีส่วนสร้างจริยธรรมสำหรับเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนจำนวนหนึ่ง จากทัศนะของพระเมธีธรรมภรณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าจริยธรรมไม่แยกเด็ดขาดจากศีลธรรม แต่มีความหมายกว้างกว่าศีลธรรม ศีลธรรมเป็นหลักคำสอนที่ว่าด้วยความประพฤติชอบ ส่วนจริยธรรม หมายถึงหลักแห่งความประพฤติดีประพฤติชอบอันวางรากฐานอยู่บนหลักคำสอนของศาสนา ปรัชญาและขนบธรรมเนียมประเพณี ท่านผู้นี้มองจริยธรรมในฐานะที่เป็นระบบ อันมีศีลธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่ก็มีแนวคิดปรัชญา ค่านิยม ตลอดจนธรรมเนียมประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยจากที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า คำว่า คุณธรรม จริยธรรม สองคำนี้เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันในด้านคุณงามความดี กล่าวคือ จริยธรรมคือความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและวาจา สมควรที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ตนเองและคนใน

สังคมรอบข้างมีความสุข สงบ เยือกเย็น จริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกนิสัยที่ดี โดยกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ผู้มีความประพฤติดีงามอย่างแท้จริงจะต้องเป็นผู้มีความรู้สึกในด้านดีอยู่ตลอดเวลา คือ มี “คุณธรรม “ อยู่ในจิตใจหรืออาจกล่าวได้ว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติเป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนคุณธรรมเป็นสภาพคุณงามความดีภายในจิตใจ ซึ่งทั้งสองส่วนต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน พฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาทั้งทางกายและวาจานั้น ย่อมเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์และเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจและสติปัญญา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลจึงต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ควบคู่กันไป คือ การพัฒนาด้านสติปัญญา ด้านจิตใจและด้านพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ของประเทศไทย
2. ควรศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของประเทศอื่นๆ ในอาเซียน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน จำนวน 50 เรื่อง โดยศึกษาคุณธรรม 13 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความขยัน 2) ด้านความประหยัด 3) ด้านความซื่อสัตย์ 4) ด้านความมีวินัย 5) ด้านความอ่อนน้อม 6) ด้านความสะอาด 7) ด้านความสามัคคี 8) ด้านความมีน้ำใจ 9) ด้านความพอประมาณ 10) ด้านความมีเหตุผล 11) ด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง 12) ด้านความกตัญญู และ 13) ด้านความกล้าหาญ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านอีสาน สรุปผลการวิจัยพบว่านิทานพื้นบ้านอีสาน มีคุณธรรมที่ปรากฏในนิทานจำนวน 11 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความขยัน 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านความอ่อนน้อม 4) ด้านความสะอาด 5) ด้านความสามัคคี 6) ด้านความมีน้ำใจ 7) ด้านความพอประมาณ 8) ด้านความมีเหตุผล 9) ด้านความมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง 10) ด้านความกตัญญู 11) ด้านความกล้าหาญ และจากการศึกษามีนิทานที่ไม่ปรากฏคุณธรรม จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความประหยัด และ 2) ด้านความมีวินัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าคุณธรรมด้านความมีน้ำใจปรากฏมากที่สุด จำนวน 17 ครั้ง รองลงมาคือด้านความกล้าหาญ จำนวน 12 ครั้ง นิทานเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็ก ดังนั้นนิทานจึงมีความสำคัญต่อสังคมทุกยุคทุกสมัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และบูรพคณาจารย์ทั้งที่เคยสั่งสอนอบรมให้ความรู้แก่ผู้วิจัย และขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดทุกท่าน ที่ช่วยเป็นกำลังใจในการทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จนแก้ไขบทความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2518). **คติชาวบ้าน.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคาแหง.

ประยูร ทรงศิลป์. (2542). **การศึกษาวิเคราะห์ตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมรภาคที่ 1-9**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.

พรศักดิ์ พรหมแก้ว. (2529). “เสน่หามนตรี (ชื่น สุคนธหงส์)”,ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 10**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งการพิมพ์.

วิเชียร เกษประทุม. (ม.ป.ป). นิทานพื้นบ้าน (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

สุมามาลย์ พงษ์ไพบูลย์. (2542). **คติชนวิทยา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.

อรัญญา แสนสระ. (2546). **การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านตำบลโนนกอก อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การศึกษาทัศนคติและผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่

The study of attitudes and impact of Phukradueng national park ropeway building from tourists and resident peoples

ระวิวรรณ ศรีเรือง ดวงกมล ชื่อบุญชู รุ่งนภา บุญมี สิราวรรณ แบงขุนทด สุพรรษา ศรีบัว
โสรยา เลาปราก ฉัตรชัย รวงกลาง โสภณ เพ็ญสมบัติ และ รณชัย หมื่นวงศ์*
โครงการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: leesaw2525@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการสร้างกระเช้าลอยฟ้าโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากประชาชนในพื้นที่มีทัศนคติต่อการสร้างกระเช้าลอยฟ้าโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประชาชนในพื้นที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ในด้านทัศนคติไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และในด้านผลกระทบมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ : กระเช้าลอยฟ้า อุทยานแห่งชาติภูกระดึง ทรัพยากรธรรมชาติ

Abstract

This research aims to study the attitudes and impact of Phukradueng National Park ropeway building from tourists and resident peoples. The research was study by using questionnaires to get data from tourists and resident people. The results showed that, average level attitudes of tourists and resident peoples with ropeway building were in high level. Average level of attitudes with impact of ropeway building from tourists was in high level. . Average level of attitudes with impact of ropeway building from resident peoples was in moderate level. The result of comparison test between tourists and resident peoples in term of attitudes was not different at 0.05 level. The result of comparison test between tourists and resident peoples in term of impaction was different at 0.05 level.

keywords : ropeway, Phukradung national park, natural resources

บทนำ

อุทยานแห่งชาติภูกระดึง (สำนักอุทยานแห่งชาติภูกระดึง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช)เป็นภูเขาหินทรายยอดตัด ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของที่ราบสูงโคราชและใกล้กลับด้านลาดทิศตะวันออกของเทือกเขาเพชรบูรณ์ ด้วยลักษณะที่โดดเด่นแปลกตาและสวยงามของสภาพธรรมชาติ ทำให้ภูกระดึงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ป่าภูกระดึงอุดมไปด้วยพืชพรรณชนิดต่างๆที่หายาก เช่น กุหลาบพันปี กล้วยไม้ ฯลฯ สัตว์ป่าหลายชนิดจำนวนมาก กรมป่าไม้จึงได้ประกาศให้ภู

กระดึงเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2486 ต่อมาเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2502 คณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดป่าภูกระดึงและป่าอื่นๆในประเทศไทย รวมทั้งหมด 14 แห่ง เพื่อเตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ และภายหลังมีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ รัฐบาลจึงได้ประกาศให้ป่าภูกระดึง เป็นอุทยานแห่งชาติภูกระดึง เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502 และนับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 2 ต่อจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ในปีพ.ศ. 2525 ได้มีแนวคิดขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นสู่ยอดภูเขาภูกระดึง (ผลศึกษาสร้างกระเช้าไฟฟ้าขึ้นผู้กระดึงขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท. 2559) เหตุผลเนื่องมาจากความยากลำบากในการเดินทางด้วยเท้าที่มีความลาดชัน เป็นระยะเวลานาน ทำให้นักท่องเที่ยงต้องวางแผนการเดินทางขึ้น และลงถึง 2 วัน และได้มีการศึกษาประเมินผลกระทบของโครงการคณะวนศาสตร์ ในปีพ.ศ. 2527 จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สรุปได้ว่า การสร้างกระเช้าลอยฟ้าเป็นทางเลือกหนึ่งที่สมควรดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัยในการเดินทาง และยังเป็นเครื่องมือในการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขึ้นไปท่องเที่ยว และแก้ปัญญาความแออัดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพ แต่ก็ยังมีเสียงคัดค้านจากกลุ่มอนุรักษ์ภาคประชาชนและคนในท้องถิ่นจำนวนมากโดยเฉพาะกลุ่มลูกหาบและผู้เสียผลประโยชน์จากการสร้างกระเช้าลอยฟ้า

ในปีพ.ศ. 2539 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมป่าไม้ และกระทรวงมหาดไทยได้ร่วมประชุมหารือในการก่อสร้างกระเช้าลอยฟ้า ณ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง โดยมีมติร่วมกันว่า ก่อนการดำเนินการตัดสินใจควรให้กรมป่าไม้ดำเนินการศึกษาในเรื่องสำคัญ คือ ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2546 คณะกรรมาธิการการท่องเที่ยว สภาผู้แทนราษฎร ได้เดินทางศึกษาดูงานการท่องเที่ยวจังหวัดเลย และมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาการสร้างกระเช้าลอยฟ้า และเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2547 นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร) ได้เดินทางตรวจราชการพื้นที่จังหวัดเลย และสั่งให้ทำการศึกษาการสร้างกระเช้าลอยฟ้า โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะอนุกรรมาธิการการท่องเที่ยวได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทบทวนการศึกษาโครงการก่อสร้างกระเช้าลอยฟ้า ซึ่งมีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ อพท. ร่วมเป็นคณะทำงาน โดยเฉพาะแนวเส้นทางที่เหมาะสมที่สุดในการก่อสร้างกระเช้าลอยฟ้า เพื่อนำเสนอ จากรายงานองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เห็นว่ามีการสั่งการให้ศึกษาการสร้างกระเช้าลอยฟ้ามาโดยตลอด แต่ไม่ได้ข้อยุติ แม้มีการอนุมุติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559 ก็ตาม

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น การศึกษาโครงการสร้างกระเช้าลอยฟ้า ที่มีมาตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2525 จนถึงปัจจุบัน ยังไม่ได้มีการก่อสร้างเพราะติดปัญหาและอุปสรรคในการก่อสร้าง และยังมีผู้ไม่เห็นด้วยในการก่อสร้างจากคนในท้องถิ่น ในการก่อสร้าง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ถ้าหากมีการสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นจริง นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ จะมีทัศนคติต่อการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอย่างไร และจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากแค่ไหนในการสร้างกระเช้าลอยฟ้า เป็นเหตุผลทั้งหมดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ ในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่ภูกระดึง
2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่างๆของนักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ ต่อการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่ภูกระดึง
3. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบทัศนคติและผลกระทบระหว่างนักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ ในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่ภูกระดึง
4. เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่ภูกระดึง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. แบบของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติและผลกระทบสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่างและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มาภูกระดึง (อุทยานแห่งชาติภูกระดึง, 2559)ประชาชนในพื้นที่ อำเภอภูกระดึง (กรมการปกครอง ,2557)โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 กลุ่มของนักท่องเที่ยว จำนวน 29,930 คน

2.2 กลุ่มของประชาชนในพื้นที่ จำนวน 34,737 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม มีจำนวนทั้งหมด 64,667 คน โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ในการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากประชากร 2 กลุ่ม ได้ 398 คน ดังนั้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล 5% เป็นจำนวนทั้งสิ้น 418 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

3. การลือกกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างจะแบ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยการแยกประชากรจำนวนคน โดยการใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม มาเทียบบัญญัติไตรยางศ์ จะได้กลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 การสุ่มตัวอย่างจะแบ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยการแยกประชากรจำนวนคน โดยการใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม มาเทียบบัญญัติไตรยางศ์

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรในเขตพื้นที่อำเภอภูกระดึง	34,737	225
นักท่องเที่ยว	29,930	193
รวม	**64,667**	**418**

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นมา เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดทำแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยแบบสอบมีลักษณะคำถามปลายปิด (Close End) ที่กำหนดไว้ให้ผู้ทำแบบสอบถามเลือกตอบ และคำถามแบบปลายเปิด (Opened End Question) ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยเนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ สภาพ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง

เกณฑ์การใช้คะแนน ดังนี้ ระดับ 5 คะแนนตั้งแต่ 4.21-5.00 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยมากที่สุด ระดับ 4 คะแนนตั้งแต่ 3.41-4.20 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยมาก ระดับ 3 คะแนนตั้งแต่ 2.61-3.40 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยปานกลาง ระดับ 2

คะแนนตั้งแต่ 1.81-2.60 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยน้อย ระดับ 1 คะแนนตั้งแต่ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยน้อยที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1.การวิเคราะห์ สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics)

1.1 การวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ เป็นข้อมูลในกลุ่มสอบถามส่วนที่ 1

1.2 การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตาฐาน สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ในแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Infevential Statistics)

2.1 การเปรียบเทียบการทดสอบ แบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ T-Test ในการเปรียบเทียบโดยกำหนดค่าในทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมาเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 47.6 อายุ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 20-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 45.9 รองลงมาอยู่ในช่วง 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 23.3 มากกว่า 40 ปีคิดเป็นร้อยละ 20.6 และอายุต่ำกว่า 20 คิดเป็นร้อยละ 6.2 สภาพส่วนใหญ่เป็นประชาชนในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 54.1 รองลงมาสภาพนักท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 45.9 สถานภาพส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมาสถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 48.1 สถานภาพแยกทางกันอยู่คิดเป็นร้อยละ 1.9 และสถานภาพคิดเป็นร้อยละ 1.2 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมามีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 45.9 สูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 1.0 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.7 อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นรับจ้าง/ธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 35.9 รองลงมามีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 28.7 อาชีพข้าราชการ /รัฐวิสาหกิจคิดเป็นร้อยละ 25.4 อาชีพค้าขาย/เกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 8.9 และ อื่นๆคิดเป็นร้อยละ 1.2 ตามลำดับ

2. ทัศนคติในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88 S.D.= 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจะเห็นว่าประชาชนในพื้นที่มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89 S.D.= 0.61) และนักท่องเที่ยวมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.81 S.D.= 0.73) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นของกลุ่ม 2 กลุ่ม โดยเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า

กลุ่มของนักท่องเที่ยวที่มีทัศนคติในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าแต่ละรายข้อ ได้แก่ ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะช่วยอำนวยความสะดวกลำเลียงผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33 S.D.= 0.858) รองลงมาท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ด้านวิถีชีวิตเช่นแม่ค้าลูกหาบเป็นต้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14 S.D.= 1.074) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนมากและแออัดในการรอขึ้นกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11 S.D.=0.962) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าช่วยลดระยะเวลาการเดินทางอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09 S.D.=1.009) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88 S.D.=1.098) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80 SD.=1.186) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้ามีประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69 S.D.=1.119) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56 S.D.=1.239) ท่านเห็นด้วยกับการเก็บค่าให้บริการกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.55 S.D.=1.143) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.46 S.D.=1.068) และท่านเห็นด้วยกับการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.36 S.D.=1.385) ตามลำดับ

กลุ่มของประชาชนในพื้นที่ทัศนคติในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าแต่ละรายข้อ ได้แก่ ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าช่วยลดระยะเวลาการเดินทางอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07 S.D.= 0.882) รองลงมา ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าส่งเสริม

เศรษฐกิจในพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06 S.D.= 0.895) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้ามีประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04 S.D.= 0.952) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00 S.D.= 0.897) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ด้านวิถีชีวิตเช่นแม่ค้าลูกหาบเป็นต้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92 S.D.= 1.019) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89 S.D.= 0.910) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87 S.D.= 0.962) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะช่วยอำนวยความสะดวกลำเลียงผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85 S.D.= 0.964) ท่านเห็นด้วยกับการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.78 S.D.= 1.055) ท่านเห็นด้วยกับการเก็บค่าให้บริการกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.77 S.D.= 0.906) และ ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนมากและแออัดในการรอขึ้นกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61 S.D.= 0.837) ตามลำดับ

3. ผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.43 S.D.= 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจะเห็นว่านักท่องเที่ยวมีระดับผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95 S.D.= 0.77) และประชาชนในพื้นที่มีระดับผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.97 S.D.= 0.96) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นของกลุ่ม 2 กลุ่ม โดยเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า

กลุ่มของนักท่องเที่ยวที่มีผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าแต่ละรายข้อ ได้แก่ ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลต่อการเพิ่มสิ่งปลูกสร้างในอนาคตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10 S.D.= 0.976) รองลงมาท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้ามีผลต่อทัศนียภาพของสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09 S.D. 0.980) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลกระทบต่อทางเดินศึกษาธรรมชาติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04 S.D.= 1.065) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอาจส่งผลกระทบต่อถิ่นอาศัยของสัตว์ป่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04 SD.=1.075) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าส่งผลต่อระบบนิเวศอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98 S.D.=1.073) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97 S.D.=1.085)ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96 S.D.=1.048) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลกระทบต่อพืชพรรณพื้นเมืองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94 S.D.= 0.990) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าเป็นต่อรุกล้ำในเขตอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92 S.D.= 0.989) และท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะทำให้ลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติเช่นดินถล่มฝนตกเป็นต้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56 S.D.=1.187) ตามลำดับ

กลุ่มของประชาชนในพื้นที่มีผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าแต่ละรายข้อ ได้แก่ ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลต่อการเพิ่มสิ่งปลูกสร้างในอนาคตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.53 S.D.=1.050) รองลงมาท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะทำให้ลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ เช่น ดินถล่มฝนตกเป็นต้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.33 S.D.=1.196) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.19 S.D.=1.228) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลกระทบต่อทางเดินศึกษาธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.96 S.D.=1.173) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.88 S.D.=1.218) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้ามีผลต่อทัศนียภาพของสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.83 S.D.=1.290) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าส่งผลต่อระบบนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.83 S.D.=1.146) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอาจส่งผลกระทบต่อถิ่นอาศัยของสัตว์ป่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.74 S.D=1.299) ท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าเป็นต่อรุกล้ำในเขตอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.72 S.D.=1.177) และท่านคิดว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลกระทบต่อพืชพรรณพื้นเมืองอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.17 S.D.=1.179) ตามลำดับ

4. การเปรียบเทียบทัศนคติและผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม และเมื่อพิจารณาแต่ละหัวข้อ พบว่าทัศนคติในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจากค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่มพบว่ามีค่า sig = 0.252 ซึ้งมีค่า sig มากกว่านัยสำคัญที่ 0.05 หมายความว่าแต่ละข้อคำถามที่เกี่ยวกับทัศนคติในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่าง

กันที่นัยสำคัญ 0.05 และผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจากค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่มพบว่ามีค่า sig = 0.000 ซึ่งมีค่า sig น้อยกว่านัยสำคัญที่ 0.05 หมายความว่าแต่ละข้อคำถามที่เกี่ยวกับผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันที่นัยสำคัญ 0.05

5. ข้อเสนอแนะในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของนักท่องเที่ยว คือ อยากให้มีการสร้างกระเช้าลอยฟ้าเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆในการขึ้นไปบนภู และลดการเกิดอุบัติเหตุ แต่ก็มีบางกลุ่มที่ไม่อยากให้สร้างเพราะถ้าสร้างกระเช้าลอยฟ้าแล้วการเดินขึ้นภูที่ว่า ครั้งหนึ่งข้าคือภูพิชิตภูกระดึงก็จะหายไป หมดความน่าสนใจในการเดินชมศึกษาทางธรรมชาติ และข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ ส่านมากจะเป็นลูกหาบ แม่ค้า พ่อค้าที่ขายของแต่ละซำ คือ ลูกหาบอยากให้มีการสร้างกระเช้าลอยฟ้าแต่จะต้องจัดสรรงานให้ลูกหาบทำเป็นหลักเป็นแหล่ง ส่วนแม่ค้าพ่อค้าในแต่ละซำไม่อยากให้มีการสร้างเพราะจะลดทอนรายได้ในแต่ละครั้งที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหมดไปและต้องไปทำอาชีพอื่นที่ไม่ใช่ค้าขายที่ทำมากันเนิ่นนาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่มีทัศนคติและผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอุทยานแห่งชาติภูกระดึงอยู่ในระดับมากตามประเด็นต่างๆ ทั้งที่ผลของทัศนคติของประชาชนตำบลเจ็ดลูกต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการประกอบกิจการเหมือทองชาตรีอยู่ในระดับปานกลาง (วิรัตน์ แหลมนาค, 2550) ตลอดจนผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่มีทัศนคติในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก คือ การสร้างกระเช้าลอยฟ้าช่วยลดระยะเวลาในการเดินทาง ($\bar{X}$ = 4.08) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญในการเดินทางขึ้น – ลง เป็นอย่างมาก เนื่องจากถ้ามีการสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะทำให้ประหยัดเวลาในการเดินทาง และยังเป็นทางเลือกให้กับ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ฯลฯ ได้ขึ้นมาศึกษาดูธรรมชาติ และอีกประเด็นหนึ่งที่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ที่มีทัศนคติต่อผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอยู่ในระดับมากเป็นอับดับแรก คือ การสร้างกระเช้าลอยฟ้าจะส่งผลต่อการเพิ่มสิ่งปลูกสร้างในอนาคต ($\bar{X}$ = 3.79) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าแล้วอาจมีสิ่งปลูกสร้างต่างๆรอบๆอุทยานแห่งชาติจะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะในการสร้างกระเช้าลอยฟ้า ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่พบว่า ประการแรกอยากให้มีการสร้างกระเช้าลอยฟ้า เพราะช่วยลดระยะเวลาในการเดินทาง ช่วยในเรื่องความสะดวกสบายในการขนส่งสิ่งปฏิกูลต่างๆและผู้บาดเจ็บ ประการที่สองไม่อยากให้มีการสร้างกระเช้าลอยฟ้า เพราะเส้นทางเดินที่ใช้ศึกษาธรรมชาติอาจถูกปิดลง และอาจมีผลกระทบต่อสัตว์ป่า อาชีพของพ่อค้าแม่ค้าและลูกหาบขาดการหารายได้

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่ภูกระดึง พบว่านักนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสร้างกระเช้าลอยฟ้า ในเรื่องการอำนวยความสะดวก การเก็บค่าบริการ การลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ การลดระยะเวลาในการเดินทาง เศรษฐกิจ เป็นต้น

2. ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่างๆของนักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ ต่อการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่ภูกระดึง พบว่าการสร้างกระเช้าลอยฟ้าอาจก่อให้เกิดผลกระทบในเรื่องของทัศนียภาพของสิ่งแวดล้อม การเพิ่มสิ่งปลูกสร้างในอนาคต การเดินศึกษาทางธรรมชาติ การลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3. ศึกษาการเปรียบเทียบทัศนคติและผลกระทบระหว่างนักท่องเที่ยวกับประชาชนในพื้นที่ ในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าภูกระดึง พบว่าในเรื่องของทัศนคติในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ไม่มีความแตกต่างกันคือมีความคิดเห็นที่ตรงกันในทุกเรื่อง ส่วนผลกระทบในการสร้างกระเช้าลอยฟ้าของนักท่องเที่ยวกับประชาชนในพื้นที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง คือนักท่องเที่ยวมีความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเป็น

อย่างมาก แต่ประชาชนในพื้นที่ไม่มีความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในเรื่องของทัศนียภาพของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ การเดินศึกษาธรรมชาติ การตัดไม้ทำลายป่า ที่อยู่อาศัยของสัตว์

4. ศึกษาหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่ภูกระดึง พบว่านักท่องเที่ยวและประชาชนส่วนใหญ่อยากให้มีการสร้างกระเช้า แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่อยากให้สร้างเพราะอาจจะมีผลกระทบต่ออาชีพค้าขาย ลูกหาบ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์รณชัย หมื่นวงศ์ ที่คอยให้คำแนะนำ ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขรายงานฉบับนี้ และช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลแบบสอบถามในการทำวิจัยสำเร็จไปด้วยดี และประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึงและนักท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการทำวิจัยสำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กนกพร สว่างแจ้ง. (2542). **การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพาณิช

จำรอง เงินดี. (2552). **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ดนัย บวรเกียรติกุล. (2549). **ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและปัญหาสุขภาพจากการท่องเที่ยวและนันทนาการ.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (ม.ป.ป.). **พฤติกรรมกลุ่ม.** กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

วิชัย เทียบน้อย. (2528). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วิรัตน์ แหลมนาค. (2550). **ทัศนคติของประชาชนตำบลเขาเจ็ดลูกต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการประกอบกิจการเหมืองทอง.** ชาตรี. (ออนไลน์) แหล่งที่มา http://tdc.thailis.or.th/ tdc//browse.php? option=show& browse_type=title&titleid=177493&query. (สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559).

สุดใจ ทูนพานิชย์กิจ. (ม.ป.ป.). **หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Development economics. (2543). **ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนา.** นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ตำนานวัดจากมุขปาฐะ : ความเชื่อจากปราชญ์ชุมชนในตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

The oral literature of buddhist temple legend: a believe from local sage of Tambon Wat Bot, Phitsanulok province

ธีรพัฒน์ พูลทอง และ ภัครพล แสงเงิน*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: phakphon_sang@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาตำนานวัดจากมุขปาฐะของตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านตำบลวัดโบสถ์มีลักษณะเป็นสังคมที่มีความผูกพันแน่นแฟ้นอยู่กับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่โบราณ ชาวบ้านวัดโบสถ์ได้ประพฤติปฏิบัติศาสนกิจในชีวิตประจำวันและรักษาศีลธรรมสม่ำเสมอ เมื่อพิจารณาจุดเด่นของตำนานวัดที่ได้รับการถ่ายทอดจากถ้อยคำของ “คนวัดโบสถ์” ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 จุดเด่นสำคัญ คือ วัดที่มีจุดเด่นด้านประวัติความเป็นมา ได้แก่ วัดท่างาม ซึ่งเป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานร่วมสมัยกับวัดโบสถ์ วัดที่มีจุดเด่นด้านโบราณคดี ได้แก่ วัดโบสถ์ พบว่า เป็นวัดที่เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ คือ หลวงพ่อโต และพระอุโบสถวัดโบสถ์ศิลปะสมัยพุทธศักราช 2432 และวัดที่มีจุดเด่นด้านสิ่งปลูกสร้างในปัจจุบัน ได้แก่ วัดเนินมะครืด พบว่า มีพระอุโบสถหลังใหม่เป็นจุดเด่นของวัด และวัดคลองช้าง พบว่า เป็นวัดที่เกิดขึ้นใหม่และกำลังพัฒนาสิ่งก่อสร้างในด้านต่างๆ การศึกษาตำนานวัดในตำบลวัดโบสถ์ ทำให้เห็นแนวทางการพัฒนาวัดในตำบลนี้ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ วัดที่มีความน่าสนใจและควรค่าแก่การจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของตำบลวัดโบสถ์ คือ วัดโบสถ์และวัดท่างาม ในฐานะที่วัดทั้งสองมีจุดเด่นด้านโบราณคดีและประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และยังคงรักษาหลักฐานที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุไว้ได้สมบูรณ์ที่สุดในตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

คำสำคัญ : ตำนานวัด วัดโบสถ์ มุขปาฐะ

Abstract

The purpose of this article was to study the Oral literature of Buddhist Temple Legend of Tambon Wat Bot, Phitsanulok Province. The study also finds that the social of Tambon Watbot villager affiliate with Buddhism from the past. Villagers behave daily religious activity and morals. When consider distinctive point of Temple Legend from words relay of Watbot villager. It distinguish 3 distinctive point are the distinctive point of history is Wat Tha-Ngam. It found the temporary a long history temple with Wat Bot, archeology is Wat Bot. It found a place of ancient Buddha image were Luang Phor to and ancient sanctuary art of Wat Bot A.D. 1889 and the present buildings is Wat Nern Ma Kruet. It found a new sanctuary is a featured and Wat Khlong Chang. It found a new establish and developing into a various constructure. The study of the Buddhist Temple Legend of Tambon Wat Bot makes guidelines developing to tourism. The temple be worthy of tourism place of Wat Bot are Wat Bot and Wat Tha-Ngam. Becuase, the both temple are distinctive point of archeology and history and retains completely an archaeological site and antiquities in Tambon Wat Bot, Phitsanulok province.

keywords : the temple legend, Wat Bot, oral literature

บทนำ

อำเภอวัดโบสถ์เป็นหนึ่งใน 9 อำเภอของจังหวัดพิษณุโลก เดิมเป็นตำบลหนึ่งในเขตการปกครองของอำเภอพรหมพิราม ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2491 ได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ ตั้งอยู่หมู่ 4 ตำบลวัดโบสถ์ และเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2499 ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอวัดโบสถ์ โดยทิศเหนือ ติดกับ อำเภอพิชัยและอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ทิศตะวันออกติดกับอำเภอชาติตระการและอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ทิศใต้ ติดกับอำเภอเมืองพิษณุโลก และทิศตะวันตกติดกับอำเภอพรหมพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก (เอกสารชุดองค์ความรู้ท้องถิ่นอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก, 2553)

สาเหตุที่วัดมีความเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนหรือสังคมเพราะศาสนามีหน้าที่สำคัญต่อการจัดระบบสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบวัฒนธรรมและจริยธรรม ดังที่ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2543) กล่าวถึงความสำคัญและหน้าที่ของศาสนาที่มีต่อสังคมในด้านนี้ไว้ตอนหนึ่งว่า

ศาสนาเป็นรากฐานทางจิตใจแห่งหลักศีลธรรมของสังคม เห็นได้จากบทบัญญัติของศาสนาที่ระบุเป็นข้อห้ามในการประพฤติปฏิบัติต่างๆ รวมทั้งความเชื่อในเรื่องบุญและบาปที่จะได้รับ ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ยิ่งกว่านั้นการมีความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมร่วมกันเพื่อแสดงความเคารพสักการะ ถือเป็นสิ่งที่ยืนยันหลักศีลธรรมของมนุษย์ บทบัญญัติทางศีลธรรมที่มีรากฐานมาจากสิ่งที่มองไม่เห็น ย่อมก่อให้เกิดบทบัญญัติที่มีความศักดิ์สิทธิ์แก่มนุษย์ขึ้นมา [...] ศาสนาย่อมเป็นเสมือนสายใยที่เชื่อมโยงคนเรากับสังคมเข้าไว้ด้วยกัน เป็นบ่อเกิดแห่งศีลธรรมจรรยาและประเพณีที่ชอบที่ควร และก่อนให้เกิดการมีระบบความเชื่อ ค่านิยม หรือวัฒนธรรมที่สอดคล้องต้องกัน อีกทั้งเป็นพื้นฐานทางใจที่สำคัญในการกระทำต่างๆ ในสังคม

ด้วยเหตุดังกล่าว วัดในตำบลแห่งนี้น่าจะมีส่วนสร้างและกำหนดชีวิตของคนในชุมชน อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการสั่งสมบ่มเพาะวัฒนธรรมภูมิปัญญาของผู้คนในพื้นที่นั้นๆ ด้วย ดังนั้น การศึกษาชุมชนจากเรื่องเล่าของวัดในชุมชน ย่อมทำให้เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของคนในสังคม รวมไปถึงผลสัมฤทธิ์ที่จะได้จากการจัดสรรองค์ความรู้เรื่องตำนานวัดในชุมชนเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน สร้างกระบวนการปลูกฝังวัฒนธรรมค่านิยม และความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนให้มั่นคงแข็งแกร่งเป็นรากฐานของชุมชนที่ยั่งยืน เป็นที่น่าเสียดายว่า ปัจจุบันประวัติความเป็นมาของวัดในหลายๆ ชุมชน เริ่มสูญหายไปพร้อมกับชีวิตของคนเฒ่าคนแก่ผู้เป็นปราชญ์ชาวบ้านและพระสงฆ์ผู้ทรงภูมิรู้ ผู้คนรุ่นใหม่ก็ไม่รู้ความเป็นมาของวัดในชุมชนของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อสำนึกที่คนรุ่นใหม่มีต่อชุมชนด้วย ปัญหาของการไม่รู้ประวัติความเป็นมาของสรรพสิ่งที่ผูกพันกับชีวิต ก็คือการแสวงหาอัตลักษณ์ของตนเองไม่พบ ทำให้คนรุ่นใหม่ขาดจิตสำนึกที่จะหวงแหนคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง

บทความนี้เป็นการศึกษาแนวคติชนวิทยา (Folklore Methodology) โดยมุ่งศึกษาตำนานวัดจากมุขปาฐะหรือคำบอกเล่าของปราชญ์ชุมชนในตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยเลือกเฉพาะวัดที่มีประวัติ ความเป็นมา และมีความสัมพันธ์ต่อคนในชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คือ วัดคลองช้าง วัดท่างาม วัดบ้านเนินมะครืด และวัดโบสถ์ ด้วยตระหนักถึงคุณค่าของตำนานวัดในท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าศึกษาและบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อไป ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาค้นคว้าอาจเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทั้งคนในชุมชนและนอกชุมชุนที่จะหันกลับมาเห็นคุณค่าและพัฒนาตำบลแห่งนี้โดยเฉพาะการพัฒนาวัดในตำบลวัดโบสถ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนที่ยั่งยืนต่อไปได้

ภาพที่ 1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จเยี่ยมเยียนชาวบ้านตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2513 ครั้งเกิดอุทกภัยใหญ่ในจังหวัดพิษณุโลก

ที่มา : กลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชนโรงพยาบาลวัดโบสถ์ (2550)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) ในด้านประชากรผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มพระสงฆ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคล 3 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และพระอาวุโสหรือเจ้าอาวาส โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. สำรวจจำนวนและข้อมูลพื้นฐานของวัดในตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
2. สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และพระผู้อาวุโสหรือเจ้าอาวาส
3. นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง และจัดประเภทของข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีทางคติชนวิทยา
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อจากถ้อยคำของชาวตำบลวัดโบสถ์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลโดยสอบถามพระสงฆ์และชาวบ้าน พบว่าในตำบลวัดโบสถ์นี้ พบความเชื่อเรื่องปาฏิหาริย์และสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติ ซึ่งมีเรื่องเล่าจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่น่าสนใจจำนวนทั้งสิ้น 4 วัด ได้แก่ วัดท่างาม วัดคลองช้าง วัดเนินมะครืด และวัดโบสถ์ มีรายละเอียดของเรื่องราวต่างๆ ตามคำบอกเล่าของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

1. วัดท่างาม

วัดท่างาม ตั้งอยู่เลขที่ 71 บ้านท่างาม หมู่ที่ 1 ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 11 ไร่ 3 งาน 57 ตารางวา

ผู้เล่าเรื่องประวัติความเป็นมาและความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือ นายผล เม่นแตง และนายแตงไทย ด้วงยัง ไวยาวัจกรหรือผู้ช่วยทำกิจการของสงฆ์ภายในวัดท่างาม ทั้งสองท่านเล่าให้ฟังถึงความผูกพันที่ตนเองมีต่อวัดเช่นเดียวกันว่า “ผมเกิดมาพ่อแม่ก็ให้เข้าวัดอยู่กับวัดมาตลอดจะทำบุญก็วัดนี้ บวชก็อยู่วัดนี้ แล้วจนกระทั่งได้มาสร้างวัดเอาความดีมาให้กับวัด” (ผล เม่นแตงและแตงไทย ด้วงยัง. 2559) จากนั้นผู้วิจัยจึงถามถึงสิ่งศักดิ์ในวัด ซึ่งในที่นี้จะขอคัดถ้อยคำของปราชญ์ชาวบ้านท่านทั้งสองมาให้ได้อ่านสามารถแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อหลัก คือ

1.1 ประวัติความเป็นมาของวัดท่างาม

วัดท่างามก่อตั้งมาตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. 2389 (ตามที่เล่าสืบต่อกันมาและมีผู้พิมพ์ไว้) นี่ก็ร้อยกว่าปีมาแล้ว จากนั้นมาสร้างโบสถ์ทีหลัง เมื่อ พ.ศ. 2491 เมื่อก่อนนี้สมเด็จพระนเรศวรจะมาตั้งทัพอยู่ที่วัดโบสถ์ วัดโบสถ์นี่จะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาก ที่เขาเรียกกันมาก็จะมีบึงเพนียด ที่บ้านวังเจ๊ก คูเมือง หนองตาเหล็ก (ที่ตีเหล็ก) หนองตาเหล้า (ที่ทำเหล้า) หนองน้ำจีน (ที่ทำขนมจีนให้ทหารกิน) อย่างหนองตาเหล็ก ที่ตีเหล็กแล้วเขาก็จะเอาไปไว้ที่วัดช่างเหล็ก ถือเป็นแหล่งผลิตอาวุธ คนสมัยก่อนเดินทางทางเรือ แล้วเมื่อก่อนก็มีเจ้าพ่อ ซึ่งเป็นทหารเฝ้าด่านอยู่ คือเป็นด่านก่อนที่จะไปถึงพ่อขุนบางกลางท่าว ซึ่งอยู่ที่นคร ไทย ก็กลายมาเป็นเจ้าพ่อทองดำ เจ้าพ่อบัวเย็น เชื่อว่าเป็นทหารเอกเป็นพวกด่านหน้าก่อนจะผ่านเข้าไป นครไทยพอถูกพม่าตีแตกก็อพยพมาถึงตรงนี้ สืบเนื่องไปจริงก็เชื่อว่าต้นตระกูลเจ้าแผ่นดินอยู่ที่นครไทย (แตงไทย ด้วงยัง, 2559)

1.2 ความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัดก็มี พระพุทธไสยาสน์ หลวงพ่อปางปราบมาร หลวงพ่อพระพุทธพงศ์ที่ในพระอุโบสถ์ พระโมคคัลลาน์ พระสารีบุตร แล้วก็มีพระสังกัจจายนะ พระพุทธชินราชจำลอง พระพิฆเนศวร์ พระวิศณุ กรรม พระฤาษีตาไฟอยู่ที่หน้าพระอุโบสถ์ และก็มีต้นตะเคียนต้นใหญ่ อยู่ทางหน้าวัด ครั้งหนึ่งมีคนมา จากคลอง 3 ปทุมธานี เล่าว่านางตะเคียนไปเข้าฝัน เขาก็ถูกหวยกัน กลับมาแก้บนทำบุญ แต่ส่วนใหญ่ คนไกลจะได้กัน คนบ้านนี้ไม่ค่อยมีได้ เขาก็มาแก้บนกันเรื่อย แต่ก่อนมีผ้าสวยๆ ชุดสวยๆ มาถวายเต็มไปหมด เรื่องนี้ว่าไม่ได้ ของศักดิ์สิทธิ์เรามองไม่เห็นนะ ของลี้ลับอย่าไปดูถูกเขา ผมไม่เคยดูถูก ก็ขอให้วัดวาอารามเจริญ พูดกับเขาดีๆ (ผล เม่นแตง, 2559)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังเล่าเสริมต่อไปอีกว่า “ครั้งหนึ่งมีแม่ชีไปจุดธูปขอหวย ก็ได้ยินเสียงว่า “อะไรกันโกนหัวนุ่งขาวแล้วยังอยากได้อีกหรือ พอแม่ชีแหงนหน้าดูก็ไม่มีใคร มีแต่เสียง หลังจากนั้นแม่ชีก็ไม่ได้ไปขออะไรอีก ส่วนองค์พระนเรศวรซึ่งทำพิธีหล่อที่นี่ ผู้สร้างคือ คุณพรธรรม แย้มพลอย เจ้าของ โรงเรียนญาณนเรศ มีคนมาขอเรื่องเข้าเรียน เข้าทำงาน มาบนบานศาลกล่าว ก็ได้สมปรารถนา มีคนมา แก้บน มากราบมาไหว้เรื่อย” (แตงไทย ด้วงยัง, 2559)

ส่วนในด้านความสักดิ์สิทธิ์นั้น คนส่วนมักมาบนบานศาลกล่าวสมเด็จพระนเรศวร หลวงพ่อปางปราบมาร ส่วนมากคนมาบนเรื่องสอบ ว่าขอให้สอบได้ แล้วก็จะมาแก้บนด้วยไก่หรือหัวหมู หรือไม่ก็ไก่ (ที่เป็นหุ่นปูนปั้น) มีอยู่ครั้งหนึ่ง มีเด็กมาบนเอาไว้ว่าไก่นเรศวรนี้ขอให้ตีชนะ ทีนี้เกิดไก่มันแพ้ มันก็มาทุบไก่หมดเลย ผมมาเห็นก็สงสัยใครเอาไก่นเรศวรไปไหนหมดเลย ที่ไหนได้มันเอาไปโยนทิ้งแม่น้ำ ท่าทางจะเสียไปเยอะ มันจะเมาหรืออะไรก็ไม่รู้ (หัวเราะ) (แตงไทย ด้วงยัง, 2559)

ถ้าว่าถึงสิ่งศักดิ์สิทธ์ทุกวันนี้นะ มีคนมาจากสระบุรี เป็นแม่ค้าขายของกันอยู่ ร้านหนึ่งขายดี อีกร้านหนึ่งขายไม่ได้เลย แม่ค้าร้านที่ขายของไม่ได้ก็แอบไปถามลูกจ้างในร้ายที่ขายดี ว่าทำไมร้านนี้ถึงขายของดีจริงๆ ลูกจ้างก็ว่า ก็เจ้านายร้านนี้เขาไปได้เหรียญของดีมาจากวัดท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัด พิษณุโลก แม่ค้าคนนั้นก็จดมา ไม่รู้จักเลยว่าวัดท่างามอยู่ที่ไหน ภาวนามาจากบ้านว่า ให้เจอวัดท่างามและเจอเจ้าอาวาส แกก็มาจากสระบุรีตั้งแต่ตีห้าก็เข้าไปกราบหลวงตาดี (พระครูฉันทาศีลาวัตร (หลวงตา ทองดี) อายุ 77 ปี เจ้าอาวาสวัดท่างาม) หลวงตาก็ถามว่ามาจากไหนกันเล่า แกก็ว่ามาจากสระบุรี ตั้งใจจะมาเอาของดี ก็เล่าเรื่องที่ว่าขายของดีให้ฟัง พอมาถึงก็กราบใหญ่ ขอให้ได้เถอะพ่อคุณเอ๊ย หลวงตาท่านก็ให้ของไป ตั้งแต่วันนั้นจนถึงวันนี้ยังไม่เห็นกลับมาอีก (ผล เม่นแตง. 2559)

พูดถึงของขายนะ หลวงตาท่านจะดีเรื่องค้าขาย ก็มีอยู่คราวหนึ่ง ไอ้นพคนบ้านนี้นะ นั่งขาย กล้วย จนกล้วยดำแล้วจะเน่าแล้ว อยู่ตรงปากทาง ทีนี้หลังตาท่านก็บิณฑบาตกลับมา พอมาถึงแกก็มาตบโป๊ะๆ แล้วก็จับเขย่า ว่า “มันเป็นยังไงพวกมึง ทำไมขายไม่ได้เลยเล่า อื้อ อื้อ ไป” แกก็ว่าอย่างนั้น แล้วพอเดินให้หลังไปยังไม่ทันจะถึงวัดเลย ใครมาจากไหนไม่รู้ มาถึงบอกว่า กล้วยนี่ขายไหมเล่า คนขาย ก็บอก “เอ้า ขายซิ” คนที่จะซื้อก็ว่า “งั้นผมเหมาหมดนี่แหละ” ขนาดว่าหลวงตายังเดินไม่ถึงวัดเลยนะ ... แต่ถ้าร้านไหนว่าหลวงตาดีนะ ว่าไม่ให้จับของขาย ร้านนั้นขายไม่ดี คนลงสมัครเลือกตั้ง ถ้าใครไม่มาให้หลวงตาเคาะหัวให้นะ คนนั้นไม่ค่อยจะได้หรอก ถ้าใครมาหาให้เคาะหัวนะ ได้กันทุกคน มีอยู่คนหนึ่งมาขอว่าทำไมไม่ได้นายพันสักทีให้หลวงตาท่านเคาะหัวให้กลับไปไม่เท่าไหร่ ได้รับคำสั่งติดยศเลย มันก็เป็นไปได้นะ (แตงไทย ด้วงยัง, 2559)

ภาพที่ 2 อุโบสถหลังเก่าวัดท่างาม ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ความเป็นมาร่วมสมัยกับอุโบสถวัดโบสถ์ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

2. ความเชื่อที่วัดคลองช้าง

ผู้เล่าเรื่องนี้คือ นายสำราญ บุญเหม นางตะลุ่ม บุญเหม นายบุญธรรม อ่อนดาบ และนายสอน คำเขียว ถ้อยคำของปราชญ์ชาวบ้านทั้งสี่ท่าน เล่าถึงความเชื่อที่วัดคล้องช้างสามารถแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อหลัก คือ

2.1 ประวัติความเป็นมาของวัดคลองช้าง

2.2 ความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เริ่มจากนายสำราญ บุญเหมกับนางตะลุ่ม บุญเหม ชาวตำบลวัดโบสถ์ที่อาศัยอยู่ตรงข้ามกับวัดคลองช้าง เล่าให้คณะผู้วิจัยฟังว่า “ตอนตามาอยู่ที่นี่ก็เป็นวัดไปแล้ว เมื่อก่อนเป็นสำนักสงฆ์ เมื่อก่อนมีพระอยู่องค์เดียวคือ หลวงตาเงิน ที่นี่มีสิ่งเคารพกราบไหว้คือหลวงพ่อพุทธชินราช แต่ไม่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการขอพรใดๆ ส่วนบริเวณหมู่บ้านมีศาลเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณ ซึ่งตั้งมานานแล้ว เมื่อก่อนนี้ปลูกเป็นศาลไม้ มาเดี๋ยวนี้สร้างเป็นปูนไปแล้ว ข้างในศาลมีรูปปั้นท้าวเวสสุวรรณ มีคนไปบนบานศาลกล่าวอยู่เรื่อยๆ แล้วถ้าใครขอสำเร็จก็มาแก้บน โดยมากจะแก้ด้วยวงกลองยาว หมูตัว หรือไก่ตัว แล้วแต่จะจัดหามาได้ ซึ่งพิธีกรรมนี้เรียกว่า “เลี้ยงปู่” เรื่องที่ชาวบ้านมักจะมาบนกันคือเรื่องให้รอดพ้นการเกณฑ์ทหาร ให้ได้งานทำ เป็นต้น มีความศักดิ์สิทธิ์ดีมากเพราะหลานชายที่ได้งานก็บนหัวหมูสองตัวก็ได้งานไปแล้ว แก้บนไปแล้วอีกอย่างหนึ่ง ที่บ้านคลองช้างนี้ มีดนตรีกลองยาวเป็นเอกลักษณ์ของตำบล (สำราญและตะลุ่มบุญเหม, 2559)

บริเวณใต้ต้นโพธิ์ในวัดคลองช้างมีศาลเรียกว่า “เชื่อวัด” หรือ “เสื้อวัด” ซึ่งหมายถึงคนหรือพระที่เคยอาศัยอยู่ที่วัดที่ได้ตายไปแล้ว ต่อมาก็มีคนเอาพระหรือรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ไปวางไว้บนศาล น่าจะมีคนเคยมาบนบานศาลกล่าวอยู่เหมือนกันเพราะมีคนหากลองยาว วงดนตรี หรือลิเกมารำถวายอยู่บ้าง ตรงศาลนี้ถ้าในหมู่บ้านมีงานพิธีอะไรก็ตาม ชาวบ้านมักจะมาจุดธูปบอกกล่าว ให้งานพิธีต่างๆ สำเร็จลุล่วง ปลอดภัย (สำราญและตะลุ่ม บุญเหม, 2559)

ภาพที่ 3 ต้นโพและศาล “เสื้อวัด” วัดคลองช้าง ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากนั้นคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นายบุญธรรม อ่อนดาบ (อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3 ตำบลวัดโบสถ์) และนายสอน คำเขียว จึงได้ข้อมูลเพิ่มอีกว่า *“เดิมวัดคลองช้างนั้นตั้งอยู่บริเวณศาลเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณ มีศาลาเพียง 1 หลัง และในสมัยนั้นเป็น*ฐานะเพียงสำนักสงฆ์ โดยมีหลวงตาเงินเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก โดยหลวงตาเงินสร้างกุฏิไว้ 5 ห้อง ศาลาใช้ไม้ไผ่ในการทำแต่ขนาดไม่ใหญ่โตมากนัก เพื่อไว้ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา คือ การทำบุญ การสร้างศาลาในอดีตนั้นต้องขึ้นไปขนไม้ไผ่บนเขาเพื่อมาสร้างศาลาวัดโดยใช้คนลาวเป็นแรงงานหลัก แต่ต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่บริเวณวัดคลองช้างในปัจจุบัน ” (บุญธรรม อ่อนดาบ, 2559)

ต้นโพธิ์วัดนั้นมีอายุประมาณ 80 ปี ใต้ต้นโพธิ์มีศาลตั้งอยู่เรียกว่า “เสื้อวัด” ถึงวันสำคัญ เช่น สงกรานต์ มีการนำของต่างๆ ไปถวาย เช่น หัวหมู เหล้า เป็นต้น โดยเสื้อวัดนี้มีความเชื่อกันว่า สร้างศาลไว้เพื่อให้วิญญาณพระที่ตายในวัด (ไม่ทราบชื่อ) ได้สถิตย์ ณ ศาลนี้เพื่อปกป้องวัดและชาวบ้านให้หมู่บ้าน (สอน คำเขียว, 2559)

ศาลเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณ ในทุกปีจะมีการนำสิ่งของต่างๆ ไปบวงสรวงตามวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ เช่น หัวหมู มีการเล่นกลองยาวถวายศาลเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณเพื่อความเป็นศิริมงคลของชาวบ้าน ชาวบ้านบางคนเกิดอาการเจ็บป่วยโดยไม่มีสาเหตุ โดยชาวบ้านจะไปหาผู้อาวุโสในหมู่บ้านโดยใช้วิธี “แกว่งเบี้ย” เพื่อหาสาเหตุของอาการเจ็บป่วยนั้น เมื่อชาวบ้านหายจากอาการเจ็บป่วยก็จะนำสิ่งของมาถวายศาลเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณ การแกว่งเบี้ยไม่จำเป็นจะต้องพบหน้ากัน เพียงแต่คุยกันทางโทรศัพท์ก็สามารถหาสาเหตุของอาการเจ็บป่วยที่ไม่รู้สาเหตุได้อย่างถูกต้อง หรือในบางครั้งก่อนจะเลี้ยงศาลเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณนั้น จะมีการเข้าทรงเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณเพื่อเสี่ยงทายชะตาของหมู่บ้านในปีนั้นๆ เช่น การทรงเจ้าพ่อฯ เพื่อทำนายว่า ในปีนั้นๆ ผลผลิตทางการเกษตรจะอุดมสมบูรณ์ดีหรือไม่ หลังจากทำพิธีการทรงแล้ว ชาวบ้านก็จะนำสิ่งของมาถวายศาลเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณ (บุญธรรม อ่อนดาบ, 2559)

ภาพที่ 4 ศาลเจ้าพ่อท้าวเวสสุวรรณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านคลองช้าง ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

3. ความเชื่อที่วัดเนินมะครึด

ผู้เล่าเรื่องนี้คือ ท่านพระครูสังวรยติวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดเนินมะครึด ถ้อยคำของท่าน เล่าถึงประวัติและปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นภายในวัดไว้ ดังนี้

ชื่อวัดเนินมะครึดนี้ สะกดคำว่า ครึด ตามทะเบียนวัดที่ลงทะเบียนไว้กับกรมการศาสนา ซึ่งไม่ตรงกับชื่อหมู่บ้านว่าบ้านเนินมะคึด เดิมเป็นวัดร้าง เมื่อ พ.ศ. 2509 กำนันจวน กำนันตำบลวัดโบสถ์เริ่มบูรณะวัดเนินมะครึด ซึ่งในอดีตเต็มไปด้วยกองอิฐเก่าเป็นลักษณะเจดีย์มากมาย อายุอิฐเก่าประมาณ 400 ปีในปัจจุบันสร้างพระอุโบสถครอบเจดีย์ไว้ ชาวบ้านใช้ก้อนอิฐโบราณมาสร้างพื้นหอประชุมโรงเรียนวัดเนินมะครึด ในปี พ.ศ. 2512 ได้ยกฐานะจากวัดร้าง เป็นวัดบ้านเนินมะครึดในปี พ.ศ. 2513 ทะเบียนเดิม 70 ไร่ตามแผนที่ แต่เมื่อออกรังวัดจากกรมที่ดิน ในปัจจุบันเหลือเนื้อที่ประมาณ 18 ไร่ งบประมาณส่วนใหญ่ของวัดหมดไปกับค่าถมที่ดินเพื่อสร้างศาสนาสถาน บริเวณวัดในสมัยอดีตเต็มไปด้วยไก่ป่า แต่ไก่ป่าที่นี่จะมีความพิเศษ คือ ยิงไม่เข้า ด้วยความที่ไก่ป่าออกไปจิกกินข้าวของชาวบ้านที่หว่านไว้เพื่อทำนา ชาวบ้านจึงยิงไก่ป่าด้วยปืนแต่ปรากฏว่า ไม่สามารถยิงไก่ป่าได้ ในสมัยอดีต เจดีย์เก่านั้นมีลักษณะเป็นพุ่มข้าวบิณฑ์เหมือนศิลปะทางสุโขทัย แต่ถูกทำลายด้วยผู้ขุดค้นหาสมบัติต่างๆ และมีการค้นพบพระเครื่องใต้ฐานเจดีย์นี้และมีอานุภาพยิงไม่เข้าอีกด้วย ในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ จะมีคนเห็นลูกไฟลอยบริเวณโบสถ์ (ฐานเจดีย์เก่า) ซึ่งน่าจะเป็นพระธาตุเสด็จ ลักษณะเป็นลุกไฟมากกว่า 10 ลูกลอยออกไปในตอนกลางคืนแล้วลอยกลับมาในตอนหัวรุ่ง ในตอนที่จะบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ในพระประธานอุโบสถ มีหญิงสวยคนหนึ่งแต่งชุดไทยมามอบพระธาตุให้ไว้เพื่อบรรจุ แต่ไม่มีผู้ใดรู้จักผู้หญิงคนนั้นแม้แต่คนเดียว (พระครูสังวรยติวัฒน์, 2558)

4. ความเชื่อที่วัดโบสถ์

ผู้เล่าเรื่องนี้คือ คุณยุวดี สังข์ยัง หรือ พี่หลิว สารวัตรกำนันตำบลวัดโบสถ์ ผู้เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรักและเห็นคุณค่าของชุมชนแห่งนี้ ซึ่งพี่หลิวได้พาเราเก็บข้อมูลอย่างละเอียดตลอดจนเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ และเล่าถึงประวัติความเป็นมารวมทั้งความเชื่อต่างๆ ของวัดโบสถ์ไว้ ดังนี้

สำหรับ วัดโบสถ์ ชื่อของวัดน่าจะเป็นที่มาของอำเภอวัดโบสถ์อันเนื่องมาจากความเก่าแก่ของวัด มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับขุนนางในสมัยก่อนที่มาสำรวจวัดต่างๆ ก่อนไปถึงวัดเสนาสน์ อีกทั้งขุนนางเหล่านั้นยังสำรวจทรัพยากรท้องถิ่นต่างๆ เช่น เกลือ

สินเธาว์ ยาง เป็นต้น บริเวณวัดโบสถ์จึงกลายสถานะเป็นจุดแลกเปลี่ยนสินค้าในสมัยโบราณของคนต่างถิ่นและคนท้องถิ่น จุดแลกเปลี่ยนสินค้าที่ได้รับความนิยมนี้ด้วยความที่ชาวบ้านเป็นพุทธศาสนิกชนจึงมีการตั้งวัดขึ้นจึงเป็นที่มาของวัดโบสถ์มาจนถึงทุกวันนี้ (ยุวดี สังข์ยัง, 2558)

สิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพสักการะของชาวตำบลวัดโบสถ์รวมทั้งคนในตำบลอื่นๆ ด้วยก็คือหลวงพ่อโต ซึ่งชาวบ้านมักนิยมทำการบนบานศาลกล่าวด้วยไอศกรีมแท่งและถังโดยมีความเชื่อว่าจะช่วยให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองต้องการ ไอศกรีมที่นำมาบนนั้นก็จะบริจาคเป็นทานให้แก่ผู้ที่มาร่วมงานหลวงพ่อโตองค์ปัจจุบันย้ายมาจากวิหารหลังเก่า มีการปรับปรุงใหม่ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากชาวบ้าน มีเรื่องเล่าว่า มีคนหนีศัตรูมาแล้วอธิษฐานกับหลวงพ่อโตว่าไม่ให้ศัตรูเห็น ผลปรากฏว่า ศัตรูไม่เห็น เหตุที่ชื่อหลวงพ่อโต คือ ด้วยเหตุที่เป็นพระพุทธรูปองค์แรก จึงเรียกว่าหลวงพ่อโต บริเวณด้านหน้าหลวงพ่อโตจะมีรูปปั้นพระเกจิอาจารย์ 2 รูป คือ 1. หลวงปู่วัด 2. หลวงพ่อเหลือ (เศษทองเหลืองทองแดงที่เหลือจากการหล่อหลวงพ่อเพชร และยังมีระฆังอีก 1 ใบที่มีเสียงกังวานเป็นอย่างยิ่ง) (ยุวดี สังข์ยัง. 2558)

ภาพที่ 5 หลวงพ่อโตก่อนการบูรณปฏิสังขรณ์

ที่มา: กลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชนโรงพยาบาลวัดโบสถ์, 2550

ส่วนภายในโบสถ์นั้น มีจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับพุทธประวัติ พระเจ้าสิบชาติ พระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ และภายนอกว่าเป็นรูปพระมาลัย มีเอกลักษณ์เฉพาะตน วิหารนี้สร้างในสมัย พ.ศ. 2464 ด้วยความร่วมมือจากชาวบ้านในตำบลวัดโบสถ์ โดยที่หน้าโบสถ์จะหันไปทางทิศตะวันออก (ยุวดี สังข์ยัง, 2558)

ภาพที่ 6 พระพุทธเจ้าทรงโปรดพระประยูรญาติ จิตรกรรมฝาผนังพุทธประวัติ พระอุโบสถวัดโบสถ์หลังเก่า พ.ศ. 2461 วัดโบสถ์ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 7 เตมียชาดก จิตรกรรมฝาผนังทศชาติชาดก พระอุโบสถวัดโบสถ์หลังเก่า พ.ศ. 2461 วัดโบสถ์ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากการเก็บข้อมูลทั้งในด้านประวัติที่มาและคติความเชื่อเพื่อรวบรวมขึ้นเป็นตำนานวัดของตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกนี้ คณะผู้วิจัยเห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนจากความคิดด้านการธำรงรักษาที่มีอยู่ในถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์แทบทุกท่าน โดยเฉพาะชาวบ้านที่เป็นคนเฒ่าคนแก่ส่วนใหญ่มีความผูกพันกับวัดเป็นอันมาก ซึ่งสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้จากความทรงจำอันผูกร้อยผ่านประสบการณ์จริงของตนเอง หากพิจารณาให้ลึกลงไปก็จะยิ่งเห็นว่า ตำนานวัดของชาวตำบลวัดโบสถ์นี้ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบุคลิกภาพของคนในชุมชนด้วย เช่น คุณลุงผลและคุณลุงแตงไทย ไวยาวัจกรวัดท่างาม ผู้ซึ่งกล่าวอย่างมั่นใจว่า “ผมเอาความดีมาให้วัด...และผมเป็นคนรักษาศีลห้าเสมอมา” นี่คือประจักษ์พยานจากมุขปาฐะของคนในชุมชนวัดโบสถ์ซึ่งตำนานวัดนี้ได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่า คุณค่าของวัดได้สะท้อนคุณค่าของชีวิตผู้คนในชุมชน และควรค่าแก่การเก็บรักษาสืบไป เพื่อให้เป็นตำนานเป็นหลักฐานที่จะมีคุณูปการแก่คนรุ่นหลังได้ในไม่ช้า

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเก็บข้อมูลพื้นที่ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านตำบลวัดโบสถ์มีลักษณะเป็นสังคมที่มีความผูกพันแน่นแฟ้นอยู่กับสถาบันพระพุทธศาสนามาตั้งแต่โบราณ โดยชาวบ้านได้ประพฤติปฏิบัติเรื่องศาสนากิจในวิถีชีวิตเป็นประจำวันสม่ำเสมอ มีความรู้สึกเคยชินกับการเข้าวัดทำบุญและเอาใจใส่สอดส่องดูแลวัดในชุมชนหมู่บ้านของตน มีความสามารถในการพัฒนาวัดให้เจริญ สะอาด และรู้จักชักชวนพุทธศาสนิกชนมาร่วมกิจกรรมอันเป็นกุศลต่างๆ ซึ่งนับได้ว่าเป็นเสน่ห์ของชาววัดโบสถ์ที่สำคัญและสามารถยกขึ้นมาเป็นจุดเด่นของการเชิญชวนให้ผู้คนจากพื้นที่อื่นๆ เข้ามารู้จัก ชื่นชม และทำความเข้าใจตำบลวัดโบสถ์ในด้านคุณค่าอันเป็นประโยชน์ต่อคนทั่วไปได้ไม่ยาก

จุดเด่นของตำนานวัดที่ได้รับการถ่ายทอดจากถ้อยคำของ “คนวัดโบสถ์” สามารถจำแนกได้ เป็น 3 จุดเด่นสำคัญ คือ วัดที่มีจุดเด่นด้านประวัติความเป็นมา วัดที่มีจุดเด่นด้านโบราณคดี และวัดที่มีจุดเด่นด้านสิ่งปลูกสร้างในปัจจุบัน ดังนี้

1. วัดที่มีจุดเด่นด้านความเป็นมา คือ วัดท่างาม เป็นวัดหนึ่งที่มีลักษณะเด่นด้านความเป็นมา สันนิษฐานว่าเป็นที่มีอายุร่วมสมัยกับวัดโบสถ์ ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำแควน้อย เดิมวัดตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของวัดในปัจจุบัน มีเรื่องเล่าว่า เป็นวัดที่มีนางงามมาเทียบเรือพัก จึงตั้งชื่อว่าวัดสาวงาม ต่อมาได้ย้ายที่ตั้งวัดมาอยู่อีกฝั่งหนึ่ง เรียกชื่อว่า วัดท่างาม ปัจจุบันมีพระอุโบสถหลังเก่า ที่สร้างขึ้นในยุคเดียวกับพระอุโบสถของวัดโบสถ์ ภายในมีภาพจิตรกรรมแต่ถูกบูรณะด้วยการทาสีทับไปแล้วทั้งหมด นอกจากนี้ ภายในวัดยังมีสิ่งศักดิ์อันเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านทั้งที่อยู่ใกล้และทั้งที่เดินทางมาสักการะจากที่อื่นๆ ด้วย เช่น พระพุทธไสยาสน์ หลวงพ่อปางปราบมาร หลวงพ่อพระพุทธพงศ์ พระโมคคัลลาน์ พระสารีบุตร พระสังกัจจายนะ พระพุทธชินราชจำลอง พระพิฆเนศวร์ พระวิศณุกรรม พระฤาษีตาไฟ และต้นตะเคียนหน้าวัดที่ยังยืนต้นอยู่

2. วัดที่มีจุดเด่นด้านโบราณคดี คือ วัดโบสถ์ ถือเป็นวัดคู่บ้านของชาวตำบลวัดโบสถ์ เพราะเป็นวัดที่นำชื่อไปตั้งเป็นชื่อตำบลกับชื่ออำเภอ จุดเด่นของวัดนี้ คือพระอุโบสถเก่า ซึ่งน่าจะเป็นเพียงวัดเดียวในตำบลที่สามารถรักษารูปทรงตัวอาคารและจิตกรรมฝาผนังภายในไว้ได้ดีที่สุดในตำบล พระอุโบสถหลังนี้เป็นศิลปะรัตนโกสินทร์สร้างเมื่อ พ.ศ. 2432 ภายในมีหลวงพ่อเพชรเป็นพระประธาน จิตรกรรมภายในเป็นพุทธประวัติ ทศชาติชาดก และพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ส่วนภายนอกวาดรูปพระมาไลย สันนิษฐานว่า ภาพจิตรกรรมนี้ น่าจะวาดขึ้นในสมัย รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวลงมาไม่เกินสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพิจารณาจากฉากของจิตรกรรมของภาพพุทธประวัติบางภาพที่วาดเป็นรูปอาคารทรงยุโรป ด้านหน้าบันเขียนว่าบูรณปฏิสังขรณ์เมื่อ พ.ศ. 2461

นอกจากนี้ ภายในวัดยังมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ คือหลวงพ่อโต เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยศิลปะ อู่ทอง นั่งขัดสมาธิ หน้าตักกว้าง 3 ศอก สูง 4 ศอก 10 นิ้ว ในแต่ละปีจะมีงานสมโภชหลวงพ่อโตในวันขึ้น 1 – 3 ค่ำ เดือน 5 โดยจัดพิธีสรงน้ำในวันที่ 2 ของพิธีสมโภช สำหรับวัดโบสถ์นี้ มีตำนานเล่าว่า ในอดีตมีการแข่งขันสร้างวัดระหว่างวัดโบสถ์กับวัดเสนาสน์เพื่อแย่งชิงพระบรมสารีริกธาตุไปประดิษฐาน หากวัดใดสร้างเสร็จก่อนให้ตีกลองบอกสัญญาณ วัดเสนาสน์ใช้กลอุบายในการสร้างโดยใช้ผ้าขาวมุงหลังคาแล้วลั่นกลองขึ้นก่อนเพื่อเป็นสัญญาณว่าได้สร้างพระอุโบสถ์สำเร็จแล้ว วัดเสนาสน์จึงได้พระบรมสารีริกธาตุไปประดิษฐาน

3. วัดที่มีจุดเด่นด้านสิ่งปลูกสร้างในปัจจุบัน คือ วัดเนินมะครืดและวัดคลองช้าง

3.1 วัดเนินมะครืด เป็นวัดเก่าที่ถูกทิ้งร้าง เมื่อ พ.ศ. 2509 กำนันตำบลวัดโบสถ์คนหนึ่งชื่อกำนันจวน ได้มาบูรณะแห่งนี้ขึ้นใหม่ ปัจจุบันวัดเนินมะครืด มีพระอุโบสถ์หลังใหม่ พระอาคารประดิษฐานพระพุทธรูปสมเด็จองค์ปฐม อาคารประดิษฐานพระพุทธชินราชจำลองกับสมเด็จพระนเรศวรหล่อด้วยโลหะสีเงิน ซึ่งควรแก่การสักการยิ่ง

3.2 วัดคลองช้าง เป็นวัดที่พัฒนามาจากสำนักสงฆ์ และชาวบ้านคลองช้างโดยส่วนใหญ่เป็นคนอพยพมาจากถิ่นอื่น ดังนั้นวามเป็นมาจึงค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับความเป็นมาของวัดอื่น ส่วนใหญ่ความเชื่อในชุมชนชาวคลองช้างเป็นความเชื่อที่ติดตัวมาจากถิ่นเดิมที่ตนอพยพมา เช่น ศาลปู่เวสสุวรรณ ต้นโพธิ์ ศาลเสื้อวัดหรือเชื่อวัด เป็นต้น ขณะนี้ทางวัดคลองช้างกำลังก่อสร้างพระอุโบสถ์เพื่อใช้ประกอบศาสนกิจทางพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาตำนานวัดในตำบลวัดโบสถ์ดังที่สรุปจุดเด่นของวัดต่างๆ ข้างต้น ทำให้เห็นแนวทางการพัฒนาวัดในตำบลวัดโบสถ์ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ วัดที่มีความน่าสนใจและควรแก่การจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของตำบล คือ วัดโบสถ์และวัดท่างาม ในฐานะที่วัดทั้งสองมีจุดเด่นด้านโบราณคดีและประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และยังคงรักษาหลักฐานที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุไว้ได้สมบูรณ์ที่สุดในตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังคงเป็นที่นิยมของคนรุ่นใหม่ จิตสำนึกที่ผูกพันกับอดีตของคนไทยและประสบการณ์ที่ชาวต่างประเทศอยากจะเข้ามามีส่วนร่วมซึมซาบและสัมผัสกับวิถีชีวิตของคนไทยยังคงเป็นนโยบายบริหารด้านเศรษฐกิจของชุมชนที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ ให้เข้ามาจับจ่ายใช้สอยได้ โดยเฉพาะพื้นที่ซึ่งมีตำนาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตอันทรงคุณค่าของชาวตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกแห่งนี้

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาทางคติชน เก็บรวบรวมข้อมูลตำนานวัดในตำบลอื่นๆ ของอำเภอวัดโบสถ์ ได้แก่ ตำบลท้อแท้ ตำบลท่างาม ตำบลบ้านยาง ตำบลหินลาด และตำบลคันโช้ง เพื่อแสวงหาอัตลักษณ์ของวัดในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก สามารถนำเอางานวิจัยเรื่องตำนานวัดในแต่ละตำบลมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2543). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สหายบล็อก.

แตงไทย ด้วงยัง. (2559). **ชาวบ้านตำบลวัดโบสถ์.** สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2559.

บุญธรรม อ่อนดาบ. (2559). **ชาวบ้านตำบลวัดโบสถ์.** สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2559.

ผล เม่นแตง. (2559). **ชาวบ้านตำบลวัดโบสถ์.** สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2559.

พระครูสังวรยติวัฒน์. (2558). **เจ้าอาวาสวัดเนินมะครืด.** สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2558.

ยุวดี สังข์ยัง. (2558). **สารวัตรกำนันตำบลวัดโบสถ์.** สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2558.

สอน คำเขียว. (2559). **ชาวบ้านตำบลวัดโบสถ์.** สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2559.

กระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

Process of information management administration in Lomrad town municipality area, Thoen district, Lampang province

นิตยา มูลปินใจ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ลำปาง
*corresponding author e-mail: thaibis2553@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร และเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด จำนวน 14 หมู่บ้าน จากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นประเด็นต้นๆ เป็นเรื่องการจัดการระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ครอบคลุมทั่วถึงทุกหมู่บ้าน และปัญหาด้านกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารโดยเครื่องกระจายเสียงยังไม่มีประสิทธิภาพและมีจำนวนน้อยไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่วนรูปแบบการบริหารข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง พบว่า รูปแบบที่ประชาชนต้องการคือ การประกาศเสียงตามสาย และรูปแบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน ป้ายประกาศ รวมถึงการแจ้งข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างสม่ำเสมอและรวบรวมเอกสารข้อมูลข่าวสารให้เป็นรูปเล่ม เพื่อใช้ในการเผยแพร่ สะดวกต่อการติดตามข้อมูลย้อนกลับ

คำสำคัญ : กระบวนการบริหารจัดการ ข้อมูลข่าวสาร

Abstract

The studying aimed at studying the problem of information management administration and forming the pattern of information management administration in Lomrad Town Municipality, Thoen district, Lampang province. The studying held in 1 4 villages from 400 samples. The method was an applied research using an interview and brainstorming for data collection. The analysis was both in quality and quantity research. The finding found that the problem of information management administration in Lomrad Town Municipality, Thoen district, Lampang province in overview was in a medium level. The problem was the management for public information was not efficient and was not covered every village. The problem of information management administration was the amplifier was not enough and was not cover every area. The pattern of information management administration in Lomrad Town Municipality, Thoen district, Lampang province found that the pattern people admired was the wire broadcasting and other media such as community radio, sign board, and regular notification, gathering information into a book for the convenience to spread and feedback.

keywords : process of management, information

บทนำ

ทุกองค์กรไม่ว่าจะมีขนาด ประเภทหรือสถานที่ตั้งอย่างไร จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งการจัดการที่ดีเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานในองค์กร ให้เติบโตและดำรงอยู่ต่อไป องค์กรท้องถิ่นเป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการภายในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปตามนโยบาย แผนงานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ในการปกครองส่วนท้องถิ่นการบริหารจัดการผู้บริหารขององค์กรจะต้องมีการจัดการที่มีประสิทธิ์ภาพ อันมีความสามารถที่ประกอบไปด้วย ความสามารถด้านความคิด ความสามารถด้านคน และความสามารถด้านงาน โดยในการบริหารจัดการขององค์กรภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การบริหารจัดการบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะเป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆ ของการบริหาร ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูล การปฏิบัติงาน การร่วมแสดงทัศนความคิดเห็น การร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การร่วมคิดแนวทางการแก้ไขปัญหา การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การร่วมในการดำเนินการและการร่วมติดตามประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการสานสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคประชาน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเพื่อให้การพัฒนานโยบายและบริการสาธารณะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น โดยเน้นที่กระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจของรัฐ และยังเป็นการนำประชาชนหาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางสันติเป็นที่ยอมรับโดยประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนมาเป็นองค์กระกอบสำคัญในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางหรือนโยบายสาธารณะที่ภาครัฐดำเนินการ

ทั้งนี้การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรง ถูกต้องและรวดเร็ว เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การรับรู้ข่าวสารของประชาชนถูกต้องตามนโยบายสาธารณะที่ภาครัฐดำเนินการ ซึ่งการให้ข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรง จะทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งการจะนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้กว้างขวาง ต้องใช้กระบวนการประชาสัมพันธ์ เพราะการประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายหรือนโยบายที่วางไว้ ทำให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลเป้าหมายได้รับทราบข่าวสาร โครงการ กิจกรรมต่างๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่งในการประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความรู้และการมีจิตสำนึกในด้านการรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างองค์กร สถาบัน กับกลุ่มประชาชน

ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ดี องค์กรจะต้องมีกระบวนการติดต่อสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน และในท้องถิ่นการสื่อสารข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในชุมชนเพื่อบอกข่าว เพื่อเผยแพร่นโยบายภาครัฐ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ การเผยแพร่ความรู้ของหน่วยงานต่างๆ นอกจากจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแล้วยังเป็นการร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนในสังคมไทยต่อการสื่อสารที่ผิดพลาด การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเป็นการติดต่อสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งในระดับชุมชนอันเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมควรจะมีแนวทางการสื่อสารหรือช่องทางการสื่อสารที่เป็นไปในทางที่ดี และเหมาะสม เพราะหากข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ไปสู่ประชาชนเป็นการถ่ายทอดความรู้เพียงทางเดียวคือจากบนลงล่างหรือจากนโยบายที่จัดการพัฒนาจากส่วนกลางลงมาตามลำดับโดยการสื่อสารนั้นบกพร่อง นอกจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่เกิดผลดีแล้ว บางครั้งอาจสร้างปัญหาต่อการสื่อสารผิดพลาดขึ้นมาภายหลังได้ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญมากที่สุดเพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการในการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลกับประชาชน การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและร่วมดำเนินการ การเปิดให้ประชาชนร่วมตัดสินใจ การให้ประชาชนตัดสินใจเอง จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

เทศบาลเมืองล้อมแรด หรือฐานะเดิม คือ เทศบาลตำบลล้อมแรด อยู่ในเขตตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดลำปางไปทางทิศใต้ประมาณ 90 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครระยะทางตามถนนพหลโยธินเป็นระยะทาง 514 กิโลเมตร เทศบาลตำบลล้อมแรดเป็นหน่วยราชการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่เปลี่ยนแปลงฐานะมาจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 และต่อมาได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองล้อมแรด นับตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา เทศบาลเมืองล้อมแรด มีประชากรทั้งหมด 15,401 คน มีหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลล้อมแรด จำนวน 14 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 43 ตารางกิโลเมตร หรือ 26,875 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ และประชากรประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยคิดเป็นร้อยละ 81.62 ของพื้นที่ทั้งหมดจากพื้นที่การเกษตรในเขตเทศบาลตำบลล้อมแรดจำนวน 21,935 ไร่ มีการใช้พื้นที่เป็นที่นามากที่สุดลำดับ รองลงมาเป็นพื้นที่สวนไม้ผล ไม้ยืนต้น และพื้นที่ทำไร่ตามลำดับ จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรดมีปัญหาการรับข้อมูลข่าวสารของผู้นำหมู่บ้านสู่ประชาชน ขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าว ทำให้การการสื่อสารมีปัญหาไม่บรรลุตามเป้าประสงค์ หรือตามแผนการจัดการข้อมูลของเทศบาล

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร อันจะก่อให้เกิดการจัดบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด และเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลเมืองล้อมแรดต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม จากกลุ่มประชาการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง จำนวน 14 หมู่บ้าน โดยมีเครื่องมือในวิจัย คือ แบบสอบถามกลุ่มชาวบ้านในชุมชนเทศบาลเมืองล้อมแรดเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักวิชาการ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นสำคัญและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง พบว่า

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลการรับรู้ในเขตเทศบาลผ่านสื่อต่างๆ

ประเภทสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ	95	23.75
เสียงตามสาย	162	40.50
ป้ายประกาศ	78	19.5
หนังสือเชิญ	42	10.5
ใบปลิว	23	5.75

การรับรู้ในเขตเทศบาลผ่านสื่อต่างๆ ส่วนใหญ่ประชาชนรับรู้ทางเสียงตามสาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมาได้แก่ วิทยุ จำนวน 95 คิดเป็นร้อยละ 23.75 ป้ายประกาศ จำนวน 78 คิดเป็นร้อยละ 19.5 หนังสือเชิญ จำนวน 42 คิดเป็นร้อยละ 10.5 และใบปลิว จำนวน 23 คิดเป็นร้อยละ 5.75

ตารางที่ 2 ตารางแสดงรายการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่สนใจ

ประเภทสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ	98	24.50
เสียงตามสาย	145	36.25
ป้ายประกาศ	78	19.50
หนังสือเชิญ	43	10.75
ใบปลิว	36	9.00

การแจ้งข้อมูลข่าวสารที่สนใจ ประชาชนส่วนใหญ่สนใจเสียงตามสาย จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 รองลงมาได้แก่ วิทยุ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 ป้ายประกาศจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 หนังสือเชิญ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 และใบปลิว จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ข่าวสารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด จำแนกเป็นรายข้อดังนี้

	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านติดตามการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด	3.51	0.88	มาก
2	ท่านรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านวิทยุ	3.14	1.11	ปานกลาง
3	ท่านรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านสียงตามสาย	3.58	1.09	ดี
4	ท่านรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านป้ายประกาศ	2.47	0.98	น้อย
5	ท่านรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านหนังสือเชิญ	2.17	0.98	น้อย
6	ท่านรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านใบปลิว	2.33	1.11	น้อย
7	การนำเสนอข้อมูลข่าวของเทศบาลเมืองล้อมแรดมีความชัดเจน	3.48	0.91	ดี
8	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดได้รวดเร็วทันเวลา	3.57	0.85	ดี
9	เอกสาร ประกาศ การแจ้งข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดเนื้อหาเข้าใจง่าย ไม่ซ้ำซ้อน	3.53	0.82	ดี
10	การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดเข้าถึงประชาชนทุกคน	3.51	0.95	ดี
	รวม	3.13	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 คิดเป็นร้อยละ 62.60 โดยประชาชนส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านสียงตามสาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 รองลงมาคือประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดได้รวดเร็ว ทันเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 เอกสาร ประกาศ การแจ้งข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดเนื้อหาเข้าใจง่าย ไม่ซ้ำซ้อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ประชาชนติดตามการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด / การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดเข้าถึงประชาชนทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 การนำเสนอข้อมูลข่าวของเทศบาลเมืองล้อมแรดมีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านป้ายประกาศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านวิทยุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 ประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านใบปลิว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 และประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองล้อมแรดผ่านหนังสือเชิญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการจัดการข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด จำแนกเป็นรายข้อดังต่อไปนี้

	การมีส่วนร่วม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1	ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรดมีส่วนร่วมให้ข้อมูลข่าวสารของเทศบาล	3.22	0.96	ปานกลาง
2	ท่านคิดว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดน่าสนใจ	3.20	0.93	ปานกลาง
3	ท่านเคยเสนอแนะต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด	2.87	1.01	น้อย
4	ท่านเคยเข้าร่วมประชุมในการให้ข้อมูลข่าวแก่เทศบาลเมืองล้อมแรด	2.98	1.01	ปานกลาง
5	ท่านมีส่วนในการให้ข้อมูลเพื่อจัดทำโครงการต่างๆ ของเทศบาล	2.89	1.08	ปานกลาง
6	ท่านเคยมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด	2.92	1.01	ปานกลาง
7	ท่านเคยมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด	3.28	0.85	ปานกลาง
8	ท่านเคยพูดวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาของกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสาร	3.23	0.97	ปานกลาง
9	ประชาชนเข้าถึงข้อมูลจากกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดได้ง่าย	3.22	0.94	ปานกลาง
10	ท่านพึงพอใจการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด	2.87	1.02	ปานกลาง
	รวม	3.03	0.97	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในเรื่องการเคยมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 รองลงมาคือ ประชาชนเคยพูดวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาของกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3. 23 ประชาชนในเขตเทศบาล เมืองล้อมแรดมีส่วนร่วมให้ข้อมูลข่าวสารของเทศบาล/ ประชาชนเข้าถึงข้อมูลจากกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดได้ง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 ประชาชนคิดว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรดน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ประชาชนเคยเข้าร่วมประชุมในการให้ข้อมูลข่าวแก่เทศบาลเมืองล้อมแรด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 ประชาชนเคยมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ประชาชนมีส่วนในการให้ข้อมูลเพื่อจัดทำโครงการต่างๆ ของเทศบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และประชาชนพึงพอใจการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารเมืองล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรมีการปรับปรุงกระบวนการรับข่าวสารให้มีความทั่วถึงทุกคน โดยการปรับปรุงระบบการประกาศเสียงตามสายให้มีความชัดเจนขึ้นอีกทั้งควรเพิ่มจำนวนเครื่องกระจายเสียงภายในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังควรมีการแจ้งข่าวสารด้วยหนังสือ การติดป้ายประกาศ ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างยังมีความเห็นว่าส่วนมากประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือในการรับรู้และแพร่กระจายข่าวสาร เช่น ไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้านหรือชุมชนส่งผลให้การรับรู้ข่าวสารมีปัญหาในกระบวนการรับข้อมูลระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร และควรออกวารสารเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเดือนละครั้ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็นผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 14 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 28 คน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดการข้อมูลข่าวสาร จำนวน 8 คน ดังนี้

1. ปัญหากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง สรุปประเด็นได้ดังนี้

- การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารยังไม่ครอบคลุมถึงประชาชนทุกระดับ
- การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนยังไม่มีประสิทธิภาพพอทำให้ประชาชนบางกลุ่มได้รับข้อมูลล่าช้า
- การประชาสัมพันธ์เสียงตามสายยัง ไม่ทั่วถึงประชาชนทุกคน
- เมื่อเกิดเหตุการณ์เร่งด่วน การประชาสัมพันธ์ล่าช้าไม่ทั่วถึงประชาชน
- การส่งเอกสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ล่าช้า
- ควรเพิ่มบุคลากรเฉพาะทางในสายงานข่าวสารให้เพียงพอต่อการจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาล
- การให้บริการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารยังไม่ครอบคลุมถึงชุมชนทั้งหมด 14 ชุมชน
- การให้ข้อมูลข่าวสารมีเนื้อหาคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง
- ควรเพิ่มกระบวนการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

2. แนวทางพัฒนากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร สรุปประเด็นได้ดังนี้

- ควรมีกระบวนการในการพัฒนาและการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร
- ควรมีการประชาสัมพันธ์แจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์
- ควรต้องปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีความรวดเร็วและชัดเจน
- ควรมีการประชาสัมพันธ์โดยมีแหล่งข้อมูลในการติดตามข้อมูลข่าวสาร

- มีศูนย์ IT ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ 14 หมู่บ้านเพื่อรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์
- พัฒนาเสียงตามสายให้ครอบคลุมทุก 14 หมู่บ้าน
- ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการบริหารข้อมูลข่าวสารต่างๆ
- ควรจัดเจ้าหน้าที่ตรวจสอบระบบเสียงตามสายตามจุดต่างในเขตเทศบาล และซ่อมแซมในส่วนของเครื่องเสียงที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้มีคุณภาพต่อการใช้งาน
- ควรที่จะมีการประชาสัมพันธ์ โดยให้มีเสียงตามสายให้ทั่วถึงและครอบคลุมได้ไปทั่วทุกชุมชนในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด
- ควรจะมีการแบ่งเจ้าหน้าที่เพื่อรับรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลข่าวสารให้คลุมทั่วทั้งตำบลใน 14 ชุมชน
- ควรกระจายข้อมูลข่าวสารทั่วถึงประชาชนตามสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น วิทยุชุมชน เสียงตามสาย ป้ายประกาศ ฯลฯ

3. รูปแบบการบริหารจัดการข้อมูลสารที่เหมาะของเทศบาลเมืองล้อมแรด สรุปประเด็นได้ดังนี้
- ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร
- การประกาศเสียงตามสายสามารถครอบคลุมได้ทุกพื้นที่ของเขตเทศบาลล้อมแรด แต่ต้องมีการตรวจสอบระบบการประกาศเสียงตามสายเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ชัดเจน
- ต้องมีแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายลดขั้นตอนในการสืบหาข้อมูลของประชาชน จัดทำระบบข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเสมอ
- จัดรวบรวมเอกสารข้อมูลข่าวสารให้เป็นรูปเล่ม เพื่อใช้ในการเผยแพร่และสะดวกต่อการติดตามข้อมูลย้อนหลัง
- ต้องแจ้งข่าวสารให้ประชาชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อได้เข้าถึงข้อมูลอย่างชัดเจน
- ควรมีการแจ้งให้ทราบล่วงและมีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น เสียงตามสาย วิทยุชุมชน ป้ายประกาศ
- ส่งข้อมูลให้ครบทั้ง 14 ชุมชน และส่งทั่วถึงที่ทำการผู้ใหญ่บ้านเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึง

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง” ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบถึงปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่เกณฑ์ปานกลาง ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นประเด็นต้นๆ จะเป็นเรื่องของการจัดระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ยังไม่มีประสิทธิภาพและยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ทำให้การส่งข้อมูลข่าวสารไม่มีความชัดเจนส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องการสื่อสารระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร ทั้งนี้การรับรู้ข่าวสารของประชาชนในเขตเทศบาลล้อมแรดส่วนใหญ่เห็นว่าเสียงตามสายสามารถเข้าถึงประชาชนได้ครอบคลุมทั้ง 14 หมู่บ้าน แต่ยังคงมีปัญหาในด้านกระบวนจัดการข้อมูลข่าวสาร โดยเครื่องกระจายเสียงยังไม่มีประสิทธิภาพพอและมีจำนวนน้อยไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เครื่องกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน ถ้าหากสื่อไม่มีประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารก็ไปประสบความสำเร็จ การรับข้อมูลข่าวสารก็อาจจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ดังที่ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2549) กล่าวว่า สื่อ (Channel) คือสิ่งที่ขนส่งสารหรือพาหนะของสาร ประสิทธิภาพของสื่อย่อมมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการสื่อสาร เช่นเดียวกับองค์ประกอบอื่นๆ สื่อแต่ละสื่อย่อมมีความสามารถต่างๆ กัน หากผู้ส่งสารเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสาร ประสิทธิผลของการสื่อสารก็จะมีมาก และปัญหาของสื่อย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ขณะทำการสื่อสาร เช่น เกิดสิ่งรบกวนด้านกลไก ของช่องทางการสื่อสาร (Mechanical Noise) หรือสิ่งรบกวนด้านการแทนความหมาย (Semantic Noise) ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร คำนูญวัฒน์ (2550) ที่พบว่า ในการพัฒนาหอกระจายข่าวสาร การประชุม เป็นช่องทางการสื่อสารภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ช่องทางหนึ่งที่สามารถใช้เพื่อพัฒนาได้ จากภาพรวมที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางนั้น สิ่งสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลเมืองล้อมแรดได้รับผลโดยตรงจากการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองล้อมแรด จึงเห็นปัญหาด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร เช่น ในบางครั้งข่าวสารหรือเสียงตามสายก็ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ได้รับข่าวสารช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือการไม่เข้าร่วมประชุมของประชาชนก็ส่งผลให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสาร หากประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อรับฟังข่าวสารจากเทศบาลเมืองล้อมแรดก็อาจจะทำให้การบริการจัดการข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นทั้งสองฝ่ายระหว่างประชาชนใน เขตเทศบาลเมืองล้อมแรดและเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ การสื่อสารแบบนี้เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ในทิศทางแบบแนวนอน สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2543) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การสื่อสารที่มีลักษณะเป็นแนวนอนหรือแนวระนาบ เป็นการสื่อสารร่วมกัน ทำให้การสื่อสารมีลักษณะบ่งบอกความเสมอภาคเคารพศักดิ์ศรีของกันและกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้รับสารและผู้ส่งสารได้สลับบทบาทกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง ดังนั้นหากมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารก็มีส่วนช่วยให้ปัญหากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง พบว่า รูปแบบที่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรดต้องการคือ การประกาศเสียงตามสาย ทั้งนี้ต้องมีการปรับปรุงระบบเครื่องขยายเสียงให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั้ง 14 หมู่บ้าน อีกทั้งใช้รูปแบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในสื่อต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น วิทยุชุมชน ป้ายประกาศ โดยต้องมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลข่าวสารในแต่ละหมู่บ้านอย่างชัดเจน รวมถึงการแจ้งข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างสม่ำเสมอและรวมรวมเอกสารข้อมูลข่าวสารให้เป็นรูปเล่ม เพื่อใช้ในการเผยแพร่และสะดวกต่อการติดตามข้อมูล ย้อนหลัง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับ Servaes,et. al (1996) การสื่อสารเพื่อการพัฒนาในกระบวนทัศน์ Multiplicity Paradigm มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนในการคิดอย่างอิสระ ส่งเสริมความเสมอภาคในชุมชน เป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนในการคิดอย่างเป็นอิสระ ส่งเสริมความเสมอภาคในชุมชน เป็นการพัฒนาแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) และพยายามถ่วงดุลอำนาจระหว่างการสะสมทุนกับการเคลื่อนพลังประชาชนทางด้านการเมืองสังคมและเพิ่มความเป็นชุมชน ขอบเขตของการสื่อสารขยายจากสื่อมวลชนออกไปสู่การสื่อสารระหว่างบุคคล สื่อประเพณี สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล ที่ถูกนำมาใช้ร่วมกันเพื่อสนองความต้องการการสื่อสารของชุมชน โดยสื่อทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยสะดวกด้านข่าวสารจากทุกแหล่งข่าวให้แก่ชุมชน ดังนั้นการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอล้อมแรด จังหวัดลำปาง ควรเป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง แบ่งเป็นการสื่อสารจากล่างขึ้นบน เป็นการสื่อสารผ่านกระบวนการทบทวนตนเองของประชาชนเพื่อเสนอต่อผู้นำชุมชน และการสื่อสารสารแนวระนาบ เป็นการสื่อสารผ่านทางกิจกรรม ด้วยการสร้างสื่อเฉพาะกิจ โดยสื่อที่ประชาชนเห็นว่าจะช่วยพัฒนากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าสารและแก้ปัญหาข้อมูลล่าช้า ก็คือการรวบรวมข้อมูลข่าวสารให้เป็นรูปเล่ม เพื่อสะดวกต่อการติดตามข้อมูลย้อนหลัง

ทั้งนี้หากมีการศึกษาในเรื่องของกระบวนการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาเพื่อขยายผลไปด้านอื่นๆ เช่น สภาพปัญหาการสื่อสารของชุมชนโดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม การวิจัยและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในพื้นที่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตาม

กระบวนการพัฒนากระบวนการพัฒนาต่อไป และศึกษาแนวทางในการสร้างกระบวนการอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยแสดงให้เห็นปัญหาในการจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด ต.ล้อมแรด อ.เถิน จ.ลำปาง มีปัจจัยมาจากกระบวนการสื่อสารทั้งนี้กระบวนการสื่อสารจะประกอบไปด้วย ผู้ส่งสาร สื่อ ผู้รับสาร สาร ซึ่งประชาชนเห็นว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดการสื่อในที่นี้คือเครื่องมือในการสื่อสารที่เทศบาลล้อมแรดใช้คือ เครื่องกระจายเสียง ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ครอบคลุมทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ผลที่ตามมาคือการรับข้อมูลข่าวสารเกิดปัญหาด้านการรับสารและเกิดความคลาดเคลื่อนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน นอกจากนี้รูปแบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด รูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเมืองล้อมแรด คือ การประกาศเสียงตามสาย แต่ทั้งนี้ต้องมีการจัดและปรับปรุงเครื่องขยายเสียงให้มีประสิทธิภาพ โดยอาจใช้รูปแบบการแจ้งข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ร่วมด้วย เช่น วิทยุชุมชน ป้ายประกาศ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อพัฒนาและสร้างเสริมประสบการณ์การทำวิจัย นำไปสู่การเป็นนักวิจัยที่มีความเข้มข้นทางด้านวิชาการให้ก้าวต่อไป ผู้วิจัยขอขอบคุณทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ได้อนุมัติทุนวิจัยสนับสนุนในครั้งนี้ด้วย และขอขอบคุณกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน ชาวบ้านที่ได้ให้ข้อมูลอันเกี่ยวเนื่องกับงานวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยเพื่อชุมชนและสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2543). **สื่อสารชุมชน : การประมวลองค์ความรู้.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ดวงพร คำนูญรัตน์. (2550). **โครงการวิจัยและพัฒนากรสื่อสารสุขภาพของท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2549). **การสื่อสารเพื่อการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาราชภัฏ สวนสุนันทา.

Sevaes, J., Jacobson T., and White S. (1996). **Participatory Communication and Social Change.** London : Sage. Publication Ltd.

การวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย

An analysis of language usage in modern Thai songs sung by Nantida Kaewbuasai

จิณณวัตร จันแสงศรี[1] เอกรัฐ ตรองบุญมี[2] สุทธิดา ตาดี[3] จักรกฤษณ์ อู่ตุ้ม[4*]
[1,2,3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อุตรดิตถ์
[4]คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเพชรบูรณ์
[*]corresponding author e-mail: dewdy_15017@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อ วิเคราะห์การใช้คำและการใช้โวหารภาพพจน์ในบทเพลงไทยสากล ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเนื้อเพลงของ นันทิดา แก้วบัวสาย จำนวนทั้งหมด 83 เพลง นำมาวิเคราะห์ตามขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ การใช้คำ มี 2 ประเภท คือ การใช้คำสื่ออารมณ์ และการเล่นคำ การใช้คำสื่ออารมณ์มี 9 ลักษณะ คือ การใช้คำสื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ น้อยใจ การใช้คำสื่ออารมณ์โกรธแค้น ขุ่นเคือง การใช้คำสื่ออารมณ์ประชดประชัน เสียดสี เยาะเย้ย การใช้คำสื่ออารมณ์รัก สุข สดชื่น การใช้คำสื่ออารมณ์ขบขัน สนุกสนาน การใช้คำสื่ออารมณ์เสียดายอาลัยอาวรณ์ การใช้คำสื่ออารมณ์ชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ การใช้คำสื่ออารมณ์สงสาร เห็นใจ และการใช้คำสื่ออารมณ์กลัว ไม่กล้า กังวลใจ ส่วนการเล่นคำมี 2 ลักษณะ คือ การซ้ำคำและการซ้ำความ ส่วนการใช้โวหารภาพพจน์มี 7 ประเภท คือ การใช้โวหารภาพพจน์ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อธิพจน์ สัญลักษณ์ ปฏิพจน์ และสัทพจน์

คำสำคัญ : การใช้ภาษา เพลงไทยสากล โวหารภาพพจน์

Abstract

The purpose of this research “An Analysis of Language usage in modern Thai songs sung by Nantida Kaewbuasai” were to analyze the words and image eloquence. The researchers used the lyrics 83 songs of Nantida Kaewbuasai and used those analytical in framework to a specified. The results showed that there were 2 types of using words. They were words about mood and how to use the words. There were 9 types of the words about mood. They were sadness or feeling slighted, angriness, sarcastic, love - happy - fresh, funny, regret, appreciated, taking pity and afraid. There were 2 types of how to use the words. They were word and meaning repeating. There were 7 types of image eloquence. They were how to use image eloquence analogue, metaphor, personification, hyperbole, symbol, paradox, and Onomatopoeia were imitation nature sound.

keyword : language usage, modern Thai song**,** Nantida Kaewbuasai

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในกระบวนการสื่อสารเพื่อ การถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ภาษาจึงสามารถสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์และแสดงถึงความต้องการของตนออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง นอกจากมนุษย์จะใช้ภาษาในการสื่อสารระหว่างกันแล้ว มนุษย์ยังใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกผ่านบทเพลง ซึ่งเป็นการสื่อสารในรูปแบบที่มีการผสมผสานระหว่างดนตรีกับภาษา ที่มีความไพเราะ สละสลวย ทำให้เกิดสุนทรียภาพในการสื่อสารมากขึ้น ซึ่งการร้องรำทำเพลงนั้นถือเป็นศิลปะประจำชาติของแต่ละชาติที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามทางวัฒนธรรมในชาติของตน และยังเป็นศิลปะที่ช่วยยกระดับจิตใจให้คนในชาติอีกด้วย ดังที่ พระยาอนุมานราชธน (2515) กล่าวไว้ว่า “นานาชาติไม่ว่าสมัยใดและถิ่นใด ตั้งแต่ชาติที่เป็นป่าเถื่อนจนถึงชาติที่เจริญ ย่อมมีการร้องรำทำเพลงเป็นสมบัติประจำชาติของตน สำหรับใช้เนื่องในกิจพิธีทางลัทธิศาสนาและในการพักผ่อนหย่อนใจเนื่องด้วยสังคม การร้องรำทำเพลงจึงเป็นสิ่งจำเป็นเกี่ยวกับจิตใจขาดไม่ได้ เพราะเป็นศิลปะซึ่งบำรุงจิตใจให้แช่มชื่น ชาติใดมีความเป็นอยู่อย่างไรมีจิตใจดีงามหรือเลวทราม อาจดูได้จากการร้องรำทำเพลงประจำชาติของตนและอาจเปรียบเทียบดูได้กับของชาติอื่นว่ามีความสูงต่ำกันอย่างไรในทางวัฒนธรรม” บทเพลงจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารที่สามารถเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ตามยุคสมัยของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นงานศิลปะที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นซึ่งสามารถสร้างความรู้สึกที่แตกต่างได้ เช่น ความรู้สึกที่อ่อนไหว เศร้าสร้อย ร่าเริงแจ่มใสไปกับเสียงเพลง ซึ่งแต่ละชาติก็มีเพลงและลักษณะการขับร้องเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของตน เช่นเดียวกับเพลงไทยสากลที่เป็นการผสมผสานระหว่างดนตรีตะวันตกกับภาษาไทยซึ่งใช้เป็นภาษาในการขับร้องได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความลึกซึ้งของภาษาที่มีความหมาย และเนื้อหาในเพลงไทยสากลสามารถสื่อสารความเข้าใจต่อผู้ฟังได้ดี

เพลงไทยสากลเป็นเพลงที่ขับร้องด้วยภาษาไทยโดยเริ่มจากนำทำนองไทยเดิมใส่เนื้อร้องบรรเลงและขับร้องโดยใช้มาตรฐานของโน้ตเพลงแบบสากลจนเป็นเพลงไทยแนวใหม่ เพลงไทยสากลเป็นศิลปะทางดนตรีที่ผลิตขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการในเชิงพาณิชย์ โดยในแง่ของการใช้ภาษาในเพลงไทยสากลจะมีกลวิธีการใช้ภาษาหลายแบบทั้งการใช้คำ การใช้ประโยค ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคมีการสร้างคำศัพท์ใหม่ ๆ ใส่ในบทเพลงซึ่งสอดคล้องกับที่ จิรวรรณ กาญจนานันท์ (2540) ได้กล่าวว่าเนื้อหาของเพลงไทยสากลในปัจจุบัน มีรูปแบบการนำเสนอในเรื่องราวที่ทันสมัยและมีความเป็นสากล มีการใช้วลี ถ้อยคำ หรือสำนวนแปลกใหม่ในบทเพลงเพื่อก่อให้เกิดความซาบซึ้งและสุนทรียภาพอีกทั้งยังทำให้เพลงมีความแปลกใหม่และน่าสนใจ

เพลงไทยสากลในปัจจุบันมีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรัก ความผิดหวังที่เกิดจากความรัก โดยมีการใส่คำร้องที่สะท้อนและสะเทือนอารมณ์ลงในเพลงเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งศรัณย์ รักสัตย์มั่น (2547) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเพลงไทยสากลว่าเป็นแหล่งอ้างอิงประสบการณ์หรือความจริงเกี่ยวกับความรักในแง่มุมต่าง ๆ จึงทำให้เพลงไทยสากลส่วนใหญ่นั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องราวความรักและผู้ฟังเพลงไทยสากลส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่น เพราะกลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการซื้อสูง ธุรกิจเพลงไทยสากลจึงมุ่งเน้นไปที่ตลาดของวัยรุ่นมากกว่ากลุ่มอื่น จะเห็นได้ว่าภาษาที่ใช้ในเพลงไทยสากลนั้น มีความสละสลวย เข้าใจง่าย ซึ่งช่วยทำให้ติดหูผู้ฟังได้ง่ายขึ้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ส่วนในด้านเนื้อหาของเพลงนั้นมีหลากหลาย มีแง่มุมต่าง ๆ ที่น่าพิจารณา เพราะเป็นสื่อบันเทิงที่หาฟังได้ง่ายทั่วไปและเข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย

อีกประการหนึ่ง การศึกษาเนื้อหาในบทเพลงต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเนื้อหาในบทเพลงยังคงรับใช้และมีคุณค่าต่อสังคมไทยเสมอ หากไม่มีการอนุรักษ์และส่งเสริมวรรณกรรมเพลงของเราไว้ แน่นอนในวันวันข้างหน้าจะทำให้บทเพลงเหล่านี้สูญหายไปตามกาลเวลา (รัตนา จันทร์เทาว์, 2549)

จากความสำคัญและลักษณะการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่กล่าวมาข้างต้น ว่ามีกลวิธีการใช้คำและภาษาที่หลากหลายอีกทั้งยังสามารถสื่ออารมณ์ให้ผู้ฟังเมื่อฟังแล้วเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย ซึ่งการวิเคราะห์การใช้ภาษา ผู้วิจัยแบ่งกรอบในการวิเคราะห์เป็นสองกรอบใหญ่ ๆ กรอบแรกคือ การใช้คำในลักษณะต่าง ๆ เช่น การใช้คำสื่ออารมณ์ การเล่นคำ ซ้ำคำ และการซ้ำความ และกรอบที่สองคือ โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลง เช่น อุปมา (simile) อุปลักษณ์ (Metaphor) บุคลาธิษฐาน (Personification) อธิพจน์ (Hyperbole) สัญลักษณ์ (Symbol) ปฏิพจน์ (Paradox) และ สัทพจน์ (Onomato) และสาเหตุที่เลือกศิลปินท่านนี้เพราะมีน้ำเสียงในการขับร้องที่ยอดเยี่ยม มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง และนอกจากนี้ นันทิดา ยังเป็นนักร้องหญิงอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยที่มีรางวัลการันตีในความสามารถมาแล้วนับไม่ถ้วนทั้งในและต่างประเทศ และรางวัลที่ทำให้

เธอมีชื่อเสียงและผลงานเพลงมาถึงปัจจุบัน คือ รางวัลนักร้องสมัครเล่นยอดเยี่ยม จากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ปี 2521 และได้ทำให้เธอกลายเป็นหนึ่งในสองคนสุดท้ายได้เดินทางไปแข่งขันที่ประเทศฮ่องกง ชนะเลิศในการแข่งขันได้รับรางวัลนักร้องสมัครเล่นยอดเยี่ยมแห่งเอเชีย เธอจึงกลายเป็นวัยรุ่นไทยคนแรก ด้วยวัยเพียง 19 ปี ที่คว้ารางวัลระดับนานาชาติ ส่งผลให้ นันทิดา เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงที่สุดในยุคนั้น หลังชนะการประกวด นันทิดาก็ได้ออกอัลบั้มส่งผลให้โด่งดังไปทั่วเมือง และก็มีอัลบั้มออกมาอย่างสม่ำเสมอทุกปี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยนันทิดา แก้วบัวสาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารประวัติและผลงานของศิลปิน นันทิดา แก้วบัวสาย ในด้านต่าง ๆ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเพลงไทยสากล และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาแล้วเก็บรวบรวมเนื้อเพลงของ นันทิดา แก้วบัวสาย ที่ร่วมงานกับค่ายแกรมมี่ วิธีการคัดเลือกบทเพลง ใช้กลุ่มตัวอย่างบทเพลงโดยเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง ที่เป็นอัลบั้มหลักมา 8 อัลบั้ม ตั้งแต่อัลบั้มที่ 1 - 8 จำนวน 83 เพลง ปี พ.ศ. 2527 - 2541 จากเว็บไซต์ http://www.songzab.com

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดยนันทิดา แก้วบัวสาย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 เก็บข้อมูลรวบรวมเนื้อเพลงของนันทิดา แก้วบัวสาย มาทั้งหมด 8 อัลบั้ม จำนวน 83 เพลง

2.2 วิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลจากเนื้อเพลงที่รวบรวมมา โดยแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ด้าน คือ

2.2.1. การใช้คำ ได้แก่

1. การใช้คำสื่ออารมณ์ ได้แก่ คำสื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ น้อยใจ, คำสื่ออารมณ์โกรธแค้น ขุ่นเคือง, คำสื่ออารมณ์ประชดประชัน เสียดสี เยาะเย้ย, คำสื่ออารมณ์รัก สุข สดชื่น, คำสื่ออารมณ์ขบขัน สนุกสนาน, คำสื่ออารมณ์เสียดายอาลัยอาวรณ์, คำสื่ออารมณ์ชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ ให้กำลังใจ, คำสื่ออารมณ์สงสาร เห็นใจ และคำสื่ออารมณ์หวาดกลัว ไม่กล้า กังวลใจ

2. การเล่นคำ ได้แก่ การซ้ำคำ และการซ้ำความ

2.2.2 การใช้ภาพพจน์ อ้างอิงจาก ศิวิไล ชูวิจิตร (2549) วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การใช้ภาษาในเพลงไทยสากลของบริษัท อาร์.เอส.โปรโมชั่น 1992 จำกัด ช่วงปี พ.ศ. 2542-2546 ได้แก่ อุปมา (Simile), อุปลักษณ์ (Metaphor), บุคลาธิษฐาน (Personification), อธิพจน์ (Hyperbole), สัญลักษณ์ (Symbol), ปฏิพจน์ (Paradox) และสัทพจน์ (Onomatopoeia)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย ในด้านการใช้คำ และการใช้โวหารภาพพจน์ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารเนื้อเพลง จำนวน 83 เพลง และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์สรุปผลได้ดังนี้

1. ด้านการใช้คำ พบการใช้คำ 2 ประเภท คือ

1.1 การใช้คำสื่ออารมณ์

จากการศึกษาการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย พบว่ามีการใช้คำสื่ออารมณ์ 9 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำสื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ น้อยใจ, การใช้คำสื่ออารมณ์โกรธแค้นขุ่นเคือง, การใช้คำสื่ออารมณ์ประชดประชัน เสียดสี เยาะเย้ย, การใช้คำสื่ออารมณ์รัก สุข สดชื่น, การใช้คำสื่ออารมณ์ขบขัน สนุกสนาน, การใช้คำสื่ออารมณ์เสียดายอาลัยอาวรณ์, การใช้คำสื่ออารมณ์ชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ การใช้คำสื่ออารมณ์สงสาร เห็นใจ, และการใช้คำสื่ออารมณ์กลัว ไม่กล้า กังวลใจ เนื่องจากการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย นั้นมีกลวิธีในการใช้คำร้องที่สะท้อนสะเทือนอารมณ์เป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้ฟังเมื่อฟังแล้วมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในบทเพลง จึงมีการใช้คำสื่ออารมณ์ในทุก ๆ เพลง คำสื่ออารมณ์ ส่วนใหญ่ที่พบ คือ คำสื่ออารมณ์รัก สุข สดชื่น พบทั้งหมด 118 ตัวอย่าง รองลงมา คือ คำสื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ น้อยใจ พบทั้งหมด 97 ตัวอย่าง ซึ่งตรงกับลักษณะทั่วไปของบทเพลงไทยสากลที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับความรัก หรือความผิดหวังจากความรัก

1.2 การเล่นคำ

จากการศึกษาการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย พบว่ามีการเล่นคำ 2 ลักษณะ คือ การซ้ำคำและการซ้ำความ ซึ่งในการซ้ำคำนั้น มีการซ้ำเสียงของคำนั้น ๆ เพื่อเป็นการเน้นในเรื่องของความหมาย หรือเน้นในเรื่องของปริมาณ พบทั้งหมด 121 ตัวอย่าง เช่น นานนาน (เพลง อะไรหนอ) “อย่าแบ่ง อย่าปัน หัวใจ ” (เพลง เพราะรักหรอกนะ)

ส่วนการซ้ำความนั้นพบว่ามีการนำความเดิมมากล่าวซ้ำ ๆ เพื่อเน้นย้ำความหมาย พบทั้งหมด 51 ตัวอย่าง เช่น “ เขาเป็นของคนอื่น ท่องเอาไว้ในใจ เขาเป็นของคนอื่น เขียนเอาไว้ข้างเตียง ” (เพลง เขียนไว้ข้างเตียง) เป็นต้น

2. การใช้ภาพพจน์

จากการศึกษาการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย พบการใช้ภาพพจน์ 7 ประเภท คือ

2.1 การใช้อุปมา (Simile)

พบว่า มีการใช้อุปมา เพื่อเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เห็นภาพหรือเกิดความรู้สึกที่ชัดเจนขึ้น พบทั้งหมด 29 ตัวอย่าง เช่น ดั่งไม่เคยรักกัน เป็นเหมือนเงา ราวกับปุยสำลี โดยมักจะนำมาเปรียบเทียบในเพลงที่มีการกล่าวถึงความรัก ความผิดหวังจากความรัก

2.2 การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor)

พบว่า มีการใช้อุปลักษณ์ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง พบทั้งหมด 6 ตัวอย่าง เช่น เป็นวิมานอยู่บนดิน (เพลง วิมานดิน) ซึ่งเป็นการอุปลักษณ์ว่าตนเองเป็นวิมานหรือ สถานที่ไว้คอยให้เธอได้มาพักพิงอาศัยซึ่งแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทในความรัก “เป็น แค่เพียงดอกไม้ดอกเดียว” (เพลง ดอกเอื้อง) เป็นการเปรียบว่าตนเองนั้นเป็นเพียงดอกไม้ดอกหนึ่งเท่านั้นที่มีค่าเพียงน้อยนิด เป็นต้น

2.3 การใช้บุคลาธิษฐาน (Personification)

พบว่า มีการใช้บุคลาธิษฐาน เพื่อทำให้สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มีอากัปกริยาเหมือนดังเช่นมนุษย์พบทั้งหมด 10 ตัวอย่าง เช่น “ ให้เสียงใบไม้ขับกล่อมเป็นเสียงดนตรี มีการให้ใบไม้ทำกริยาเหมือนมนุษย์คือขับกล่อมเป็นเสียงดนตรี “ฟ้ายังมองเรา” “ฟ้ายังมี แสงชี้ทางเรา” (เพลง ฟ้ายังมองเรา) เป็นการกล่าวให้ฟ้ามีอากัปกริยาเหมือนมนุษย์ คือ มอง ชี้ เป็นต้น

2.4 อธิพจน์ (Hyperbol)

พบว่า มีการใช้อธิพจน์ ซึ่งหมายถึงการกล่าวเกินจริง พบทั้งหมด 40 ตัวอย่าง เช่น “ เก็บฟ้ามาสานถักทอด้วยรักละมุน คอยห่มให้เธอได้อุ่น อุ่น ก่อนนอนคืนนี้ ” (เพลง วิมานดิน) “หากโลกนี้... มีเพียงแค่กลางคืน ฉันจะยืน... แอบแสงดวงดาว” (เพลง บ่งบอก) “เป็นเหมือนเงา ที่เธอคือเจ้าของ ล่องลอยไปด้วยกัน ฉันและเธอ ” (เพลง ล่องลอยไป) “และฉัน คงไม่ยอมให้ใจ ถูกทำร้าย ช้ำ แตกสลาย มากไปกว่านี้...” (เพลง ไม่ทนอีกแล้ว) เป็นต้น

2.5 สัญลักษณ์ (Symbol)

พบว่า มีการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบโดยใช้คำแทนสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมพบทั้งหมด 28 ตัวอย่าง เช่น ความมืดมน ความงดงาม ซึ่งเป็นการใช้สัญลักษณ์แทนความทุกข์และความสุข " ใจนั้นอยาก ให้โลกนี้กลายเป็นสีดำ คงได้ทำ สิ่งที่ในใจมันกลั้นมานาน (เพลง บ่งบอก) ซึ่งใช้สีดำเป็นสัญลักษณ์แทนความทุกข์ เป็นต้น

2.6 ปฏิพจน์ (Paradox)

พบว่า มีการใช้ปฏิพจน์ ซึ่งเป็นการนำคำที่มีความหมายตรงข้ามกันหรือขัดแย้งกัน มากล่าวพบทั้งหมด 11 ตัวอย่าง เช่น ใกล้ไกล เลวดี จนรวย ทุกข์สุข เหงาสดใส เป็นต้น

2.7 สัทพจน์ (Onomatopoeia)

พบว่า มีการใช้สัทพจน์ ซึ่งหมายถึงการเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น ครืนครืน ซึ่งเป็นการเลียนเสียงคลื่นในทะเลที่ซัดเข้าฝั่งดังครืน ๆ (เพลง ทะเลสวยๆ หาดทรายขาว ๆ) ซึ่งพบเพียง 1 ตัวอย่าง

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย พบว่า ด้านการใช้คำส่วนใหญ่จะเป็นการใช้คำสื่ออารมณ์ เนื่องจากลักษณะของการแต่งเนื้อร้องของเพลงไทยสากลมีการใส่คำร้องที่สะท้อน สะเทือนอารมณ์ลงในเพลง เพื่อให้ผู้ฟังเมื่อฟังแล้วเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศราพร พรหมนิมิตกุล (2555) ที่กล่าวว่า คำแต่ละคำที่ผู้ประพันธ์ร้อยเรียงเป็นบทเพลง เมื่อเปล่งออกมาจะให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ในห้วงต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน น้ำเสียงทำให้เกิดสุนทรียรสทางด้านภาษาและความคิด ซึ่งเกิดจากการใช้คำต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ แก่ผู้ฟัง คำสื่ออารมณ์ส่วนใหญ่ที่พบ คือ คำสื่ออารมณ์รัก สุข สดชื่น พบทั้งหมด 118 ตัวอย่าง รองลงมาคือ คำสื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ น้อยใจ ซึ่งตรงกับลักษณะทั่วไปของบทเพลงไทยสากลที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับความรัก หรือความผิดหวังจากความรัก นอกจากนี้ยังมีการใช้คำซ้ำ การซ้ำความ เพื่อเป็นการนำคำหรือข้อความเดิมมากล่าวซ้ำ ๆ เพื่อเป็นการเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนด้านการใช้โวหาร มีการใช้โวหารเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก ในด้านของความรักที่มีทั้งสมหวัง ผิดหวัง เคล้าปนกันไป โวหารภาพพจน์ที่พบมากที่สุด คือ อธิพจน์พบทั้งหมด 40 ตัวอย่าง นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมในด้านความรักของคนในยุคสมัยนั้น ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบัน ในสมัยนั้นกว่าจะได้รักกัน กว่าจะได้พบกันมันยาก แต่ในปัจจุบันไปมาหาสู่กันได้อย่างอิสระ และเปลี่ยนคู่ควงเปลี่ยนใจได้โดยง่าย

จากการวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านภาษาในอดีต ที่มีกลวิธีในการใช้ภาษาที่หลากหลาย มีการใช้คำง่ายแต่สามารถทำให้เกิดความลึกซึ้งกินใจ การใช้คำซ้ำซึ่งช่วยให้เพลงมีลูกเล่นการร้องที่น่าฟัง มีคำสื่ออารมณ์ที่หลากหลายในแต่ละเพลง ช่วยส่งอารมณ์เพลงให้ผู้ฟังได้ซาบซึ้ง กินใจในการฟังเพลง เข้าถึงอารมณ์เพลงได้อย่างง่ายดาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวิไล ชูวิจิตร (2549) ที่กล่าวว่า การใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านภาษา ที่มีการสร้างคำใหม่ตามบริบทของสังคมมาใช้ ทำให้บทเพลงมีความทันสมัยและเมื่อบทเพลงมีเนื้อหาที่ทันสมัย ฟังง่าย ได้อารมณ์และมีสำนวนภาษาที่ไพเราะ ให้ความหมายลึกซึ้งกินใจ จึงทำให้บทเพลงง่ายต่อการจดจำและ ติดหูผู้ฟัง ส่วนการใช้โวหารภาพพจน์ก็แสดงให้เห็นถึงความงามในการใช้ศิลปะการใช้ถ้อยคำ ทำให้บทเพลงไทยสากลได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับ วริศรา โกรทินธาคม (2552) การใช้ภาษาในเพลงไทยสากลในสมัยก่อนจะมีลักษณะสัมผัสคล องจองตามฉันทลักษณ์ อีกทั้งภาษายังไม่ค่อยได รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศมากเท่ากับภาษาที่ใช้ในปัจจุบันและภาษาที่ใช้ในสมัยก่อนมีความหมายที่ลึกซึ้งไพเราะงดงาม ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงอัจฉริยภาพในการแต่งเพลงของผู้แต่งที่สามารถสื่อความหมายของคำและสำนวนต่าง ๆ ผ่านทางภาษา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การใช้คำและการใช้ภาษาในบทเพลงไทยสากลที่ขับร้องโดย นันทิดา แก้วบัวสาย พบว่า มีการใช้คำและการใช้ภาษาในบทเพลงที่มีความสละสลวย มีคำที่คล้องจองสัมผัสกันสวยงาม ฟังเข้าใจติดหูได้ง่าย ใช้คำใช้ภาษาเพลงที่โดดเด่นแปลกใหม่น่าสนใจ มีอารมณ์ในบทเพลงที่หลากหลาย เนื้อหาของบทเพลงแต่ละเพลงนั้นมีหลากหลาย ให้แง่คิดแง่มุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวกับความรัก เช่น ความผิดหวังที่เกิดจากความรัก ความสุขจากความรัก การแอบรัก เป็นต้น ซึ่งเป็นความรักที่ได้รับมาจากประสบการณ์หรือความจริงเกี่ยวกับความรักในแง่มุมหรือรูปแบบต่าง ๆ ก็จะแตกต่างจากเพลงลูกทุ่งที่ส่วนมากจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ซึ่งเรื่องราวหรือแนวเพลงที่เกี่ยวกับความรักก็จะสามารถเข้าถึงได้ง่ายในกลุ่มวัยรุ่น เพราะเป็นวัยที่กำลังมีความรัก เริ่มรู้สึกรัก ประกอบกับเนื้อหาของบทเพลงที่มีความไพเราะเมื่อถูกขับร้องด้วยศิลปินที่มีน้ำเสียงในการขับร้องที่ไพเราะ มีน้ำเสียงที่หวาน อบอุ่น มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศ จึงสามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย สื่ออารมณ์ได้เป็นอย่างดี ผู้ฟังฟังแล้วเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เกิดสุนทรียภาพที่หลากหลายและเกิดความซาบซึ้งในบทเพลง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณครูอาจารย์ที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียบเรียงตั้งแต่วัยเยาว์ทุกท่าน ที่ช่วยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทำให้ผู้วิจัยรักในการเรียนวิชาภาษาไทยมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

เกศราพร พรหมนิมิตกุล. (2555). ความงามของภาษาในเพลงลูกทุ่ง : กรณีศึกษาเพลงฮิตติดชาร์ตลูกทุ่งมหานคร. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 9 : 83-100.

จิรวรรณ กาญจนานันท์. (2540). **เนื้อหาเพลงไทยยอดนิยม การรับรู้ประโยชน์ และความพึงพอใจ จากการฟังเพลงไทยสากลของวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พระยาอนุมานราชธน. (2515). **ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเสถียรโกเศศ (นามแฝง)**. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.

รัตนา จันทร์เทาว์. (2549). ภาษาและเนื้อหาในเพลงลูกทุ่งลาวของไชดอน สินทะลาด. **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)**. 23(3) : 43-66.

วริศรา โกรทินธาคม. (2552). **การวิเคราะห์ภาษาในเพลงไทยสากลที่สะท้อนวัฒนธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรัณย์ รักสัตย์มั่น. (2547). **วัยรุ่นกับกระบวนการสร้างความเป็นจริงเรื่องความรักผ่านเพลงไทยสมัยนิยม**. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิวิไล ชูวิจิตร. (2549). **การวิเคราะห์การใช้ภาษาในเพลงไทยสากลของบริษัท อาร์. เอส. โปรโมชั่น 1992 จำกัด ช่วงปี พ.ศ. 2542-2546**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

SongZab.com. (2557). **อัลบั้มเพลง นันทิดา แก้วบัวสาย**. [ออนไลน์]. เว็บไซต์: Ooooooohttp : // www. songzab. com. (วันที่สืบค้น 20 มีนาคม 2559).

การวิเคราะห์ความเชื่อในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

Analysis of beliefs in the blessing chants of Lanna culture in Muang Phayao district, Phayao province

สุภาวดี พรมวิน[1] จักรกฤษณ์ อู่ตุ้ม[2*] และ วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์[3]
[1,3]สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา
[2]คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์
corresponding author e-mail: dewdy_15017@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์บทสู่ขวัญจำนวน 10 บท พบว่า บทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาปรากฏความเชื่อทั้งหมด 10 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องฤกษ์งาม ยามดี ความเชื่อเกี่ยวเนื่องศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิต ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องสิ่งมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับครัวเรือนและที่อยู่อาศัย ความเชื่อเรื่องขวัญ และความเชื่อในเรื่องของป่าหิมพานต์ นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการสู่ขวัญ คือ เป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ประกอบพิธีและสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาจิตใจปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมให้เกิดสิ่งดี ๆ ขึ้นในสังคม

คำสำคัญ : ความเชื่อ บทสู่ขวัญ วัฒนธรรมล้านนา

Abstract

The study analyzed 10 chapter of the in the Lanna Culture blessing chants. From the study found 10 beliefs of Lanna Culture blessing chants, They were beliefs in auspicious time, religion, nature, important moments in life, ghost story, holy thing, auspiciousness, household and housing, and belief in spirit and belief in the forest creatures. Moreover. The blessing chants also reflect to cheer up the blessing ceremony holders and build up the relationship and harmony to people in their community. This ceremony can train people values and good behavior in the society.

keywords : beliefs, blessing chants, Lanna culture

บทนำ

ชาติไทยเป็นชาติที่ถือว่าเก่าแก่จึงปรากฏมรดกทั้งทางด้านวัฒนธรรมและองค์ความรู้ในต่าง ๆ ที่เป็นเสมือนพื้นฐานในการดำรงชีวิตและได้มีการถ่ายทอดกันมานับตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน มรดกเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงวิถีทางการดำเนินชีวิต การทำมาหากินของผู้คน และยังรวมไปถึงแนวคิด และความเชื่อที่มีความแตกต่างกันออกไปตามพื้นฐานของความรู้ในแต่ละสังคม

อำเภอเมืองพะเยา เป็นอีกอำเภอหนึ่งในจังหวัดพะเยา ที่มีชาติพันธุ์หลากหลายได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ตั้งแต่สมัยอดีต ชาติพันธุ์เหล่านี้ต่างก็มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นไปตามคติความเชื่อของตนเอง แต่ความเชื่อที่คล้ายคลึงกันนั้น คือ

การบูชาเทพเจ้าและผีสางนางไม้ โดยเชื่อกันว่าสิ่งเหล่านี้จะช่วยดลบันดาลให้ตนเองประสบความสำเร็จและปกป้องจากภัยอันตรายทั้งปวง ด้วยเหตุนี้การที่สังคมหลากหลายสังคมมาอยู่รวมกันจึงมีการเปลี่ยนแปลงและกลมกลืนทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ซึ่งไม่ต่างกับชาติพันธุ์ล้านนาที่ได้อพยพย้ายถิ่นฐานในการทำมาหากินมาอาศัยอยู่ในพื้นที่สมบูรณ์ตามเขตพะเยา เนื่องมาจากพะเยาและล้านนานั้นมีความสัมพันธ์กันมาช้านานตั้งแต่สมัยพญาเม็งรายและพ่อขุนงำเมืองได้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จึงทำให้ชาวล้านนาอพยพเข้ามาและพบมากในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ถือได้ว่าชาวล้านนานั้นมีความเจริญทางวัฒนธรรมมาช้านาน และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ การอยู่ร่วมกันทางสังคมแบบหลากหลายนี้จึงทำให้มีการรับและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ๆ มาใช้ เพื่อพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น ความเชื่อและวัฒนธรรมมีการวิวัฒนาการไปตามลำดับและก่อเกิดเป็นประเพณีและพิธีกรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตใจของคนในสังคม

“พิธีสู่ขวัญ” เป็นพิธีกรรมที่ถือปฏิบัติการมาเนิ่นนาน พิธีนี้จัดขึ้นเพื่อเป็นการปลอบขวัญให้กำลังใจและสร้างความเป็นสิริมงคลให้แก่เจ้าของขวัญ พิธีเหล่านี้ต้องพึ่งพาหมอสู่ขวัญให้เป็นผู้กล่าวบทสู่ขวัญด้วยภาษาของชนชาตินั้น และในบทสู่ขวัญนี้ก็จะมีความเชื่อ ค่านิยม และคำสั่งสอนปรากฏอยู่ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและมุ่งสอนให้คนประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม อีกทั้งบทสู่ขวัญในแต่ละบทนั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละท้องถิ่น ความเชื่อเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึง วิถีชีวิต ค่านิยม คำสอน และทัศนคติของคนในสังคมนั้น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่ดีงามและทรงคุณค่าของชาติพันธุ์นั้น ๆ ให้สืบต่อแก่ลูกหลานต่อไปในอนาคต ดังที่ ภคนิตย์ เพชรปาณีวงศ์ (2545) กล่าวไว้ในบทความ เรื่อง ขวัญ มิติทางจริยธรรมของสังคมไทย ไว้ว่า “ความเชื่อเรื่องขวัญ เป็นความเชื่อที่อยู่เหนือประสาทสัมผัส อ้างขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีพละกำลังที่เหนือกว่าให้ช่วยขจัดสิ่งทั้งหลายทั้งมวลให้เกิดความอบอุ่นในจิตใจ เช่น เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิฤทธิ์สามารถที่จะดลบันดาลให้เกิดสิริมงคลและความเจริญรุ่งเรืองแก่คนผู้นั้น”

วัฒนธรรมการสู่ขวัญของชาวล้านนาในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ในสมัยโบราณยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เป็นต้น ชาวล้านนาในจังหวัดพะเยาจึงมีความเชื่อเรื่องการสู่ขวัญเป็นอย่างมาก โดยดูได้จากบทสู่ขวัญที่มีหลากหลายประเภทด้วยกัน เช่น บทสู่ขวัญลูกแก้ว บทสู่ขวัญแต่งงาน บทสู่ขวัญคนเลื่อนยศ บทสู่ขวัญพระลาสิกขา บทสู่ขวัญคนไม่สบาย บทสู่ขวัญวัวสู่ขวัญควาย บทสู่ขวัญช้าง บทสู่ขวัญข้าว บทสู่ขวัญเรือนและบทสู่ขวัญเรือ แต่ในปัจจุบันนี้มีความเจริญทางด้านต่าง ๆ เข้ามามากมาย ทำให้บทสู่ขวัญบางประเภทเริ่มสูญหายไปเนื่องจากไม่มีการสู่ขวัญประเภทนั้น เช่น บทสู่ขวัญช้าง เพราะในปัจจุบันเริ่มไม่มีการตัดไม้ ช้างจึงหมดความสำคัญลงจนแทบจะไม่มีหลงเหลืออยู่เลย ฉะนั้น ทำให้บทสู่ขวัญช้างจึงสูญหายไปในวัฒนธรรมล้านนาของจังหวัดพะเยา และบทสู่ขวัญอีกประเภทหนึ่งที่กำลังจะเลือนหายไปเช่นกันคือ บทสู่ขวัญควาย เพราะสมัยก่อนบรรพบุรุษใช้ควายในการไถนา แต่ในปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีมากมายในการทำนา มีเครื่องจักรสำเร็จรูปที่สามารถทำงานแทนควายได้รวดเร็วและสะดวกกว่าหลายเท่า ควายจึงเริ่มหมดความสำคัญลงเรื่อย ๆ ในการทำนา จะมีเพียงเลี้ยงไว้เพื่อจำหน่ายเท่านั้น (จักรกฤษณ์ อู่ตุ้ม, 2557)

จากสาเหตุดังกล่าวมาข้างต้นและความสนใจในวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวล้านนาในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลบทสู่ขวัญผ่านทางลายลักษณ์อักษรที่เป็นภาษาเหนือ หรือคำเมือง ที่แสดงให้เห็นความเชื่อในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านออกมาทางภาษาปรากฏในบทสู่ขวัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไป และยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้กับผู้ที่สนใจจะศึกษาภาษาในบทสู่ขวัญอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิเคราะห์ความเชื่อในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลบทสู่ขวัญที่เป็นลายลักษณ์อักษรและดำเนินการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ (Key Informant Interview) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายหรือพรรณนา (Descriptive Research) ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รวบรวมบทสู่ขวัญที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นมุขปาฐะ มาให้หมอสู่ขวัญตรวจสอบความถูกต้อง แล้วถอดความเป็นภาษาไทยกลาง โดยไม่มีการแต่งเติมแต่อย่างใด จากหมอสู่ขวัญในหมู่บ้านสวนดอก หมู่ที่ 1 ตำบลเวียง หมู่บ้านประตูชัย หมู่ที่ 3 ตำบลท่าวังทอง และหมู่บ้านห้วยหม้อ หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 10 บท แล้วนำมาจัดเรียบเรียงและจำแนกข้อมูลบทสู่ขวัญออกเป็นแต่ละประเภท ได้แก่ บทสู่ขวัญลูกแก้ว บทสู่ขวัญแต่งงาน บทสู่ขวัญคนเลื่อนยศ บทสู่ขวัญพระลาสิกขา บทสู่ขวัญคนไม่สบาย บทสู่ขวัญวัวสู่ขวัญควาย บทสู่ขวัญช้าง บทสู่ขวัญข้าว บทสู่ขวัญเรือนหรือเฮือน และบทสู่ขวัญเรือ

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำขวัญและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในบทสู่ขวัญ โดยแบ่งกรอบวิเคราะห์ออกเป็น 10 ประเภท ดังนี้ ความเชื่อเรื่องฤกษ์งาม ยามดี ความเชื่อเกี่ยวเนื่องศาสนา ปรากฏเรื่องบาป-บุญและเวรกรรม คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ประวัติของพระพุทธเจ้า และเรื่องนรก-สวรรค์ ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิต ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องสิ่งมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับครัวเรือนและที่อยู่อาศัย ความเชื่อเรื่องขวัญ และความเชื่อในเรื่องของป่าหิมพานต์

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ความเชื่อในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลการวิจัยในรูปแบบตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความเชื่อในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ที่	ความเชื่อ	สรุปข้อมูลที่พบ
1	ความเชื่อฤกษ์งาม ยามดี	-วันเวลาที่เป็นมงคลในการประกอบพิธีสู่ขวัญ -เคราะห์ที่มากับวันเวลา ทำให้ชีวิตไม่ดี
2	ความเชื่อเกี่ยวเนื่องกับศาสนา	- ความกลัวในการกระทำบาป และหมั่นสร้างบุญเพื่อไปสู่นิพพาน - ประวัติพระพุทธเจ้า เมื่อตอนประสูติและตรัสรู้ - คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ในเรื่องของหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ฆราวาสธรรมสี่ และพรหมวิหารสี่ - สวรรค์ทั้งหมด 6 ชั้น หรือที่เรียกว่า ฉกามวจร เป็นแดนอีกส่วนหนึ่งของสุคติภูมิในกามภูมิ โดยแต่ละชั้นจะมีเทวดาต่าง ๆ ปกครองอยู่
3	ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ	- อำนาจของสิ่งที่เหนือธรรมชาติคอยดลบันดาลให้เกิดภัยธรรมชาติเพื่อลงโทษมนุษย์
4	ความเชื่อเรื่องการเกิด การตาย และช่วงสำคัญของชีวิต	- การเกิดเป็นมนุษย์ - ช่วงเวลาสำคัญของชีวิตได้แก่ การแต่งงาน และการบวช เป็นการเปลี่ยนแปลงชีวิตอีกเหตุการณ์หนึ่งที่สำคัญของชีวิต
5	ความเชื่อเกี่ยวกับผี	- ผีดี ที่คอยปกปักรักษามนุษย์ให้พ้นจากอันตรายได้แก่ ผีบรรพบุรุษ คือ ผีปู่สังสีและย่าสังไส้รวมทั้งผีปู่ย่าตายายและ เทพรักษ์และเจนเมือง คือผู้ที่พิทักษ์เมือง - ผีร้าย ซึ่งเป็นผีที่ไม่ดี ชอบหลอกหลอนมนุษย์ให้ตกใจ หวาดกลัว จนเกิดล้มป่วย ได้แก่ ผีป่าดงพงไพร ภูติร้าย ผีเบ็น ผีเย็น ผีเสื้อห้วย ผีอี่ค้อยซึ่งอาศัยอยู่ตามห้วย

6	ความเชื่อเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์	- สิ่งเหนือธรรมชาติที่คอยดลบันดาลให้มนุษย์พบเจอแต่สิ่งดี ๆ ได้แก่ เทวดา เทพ พระอินทร์
7	ความเชื่อเรื่องสิ่งมงคล	- ฝ้าย เมื่อนำมาผูกแล้วขวัญจะอยู่กับเนื้อกับตัวและจะป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ทำให้เกิดมงคล ขวัญไม่หนีหาย - ขันบายศรี มีทั้งเจ็ดชั้น สามชั้น และแบบปากชาม แตกต่างกันไปตามพิธีสู่ขวัญ - เครื่องหอม ได้แก่ ส้มป่อย จวงจันทร์ เป็นสิ่งมีกลิ่นหอม อันว่าเป็นมงคลต่อพิธีช่วยชำระเสนียดจัญไรให้หมดสิ้นไป - อาหาร มีทั้ง ไก่ต้ม ขนม เหล้า บุหรี่ ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นของมงคลที่นำมาป้อนขวัญเมื่อขวัญกลับมา - เสื้อผ้า ของใช้ต่าง ๆ มีทั้ง แหวน เสื้อ กระจก เครื่องประดับต่าง ๆ นานา ของมงคลเหล่านี้มีไว้เพื่อให้ขวัญกลับมานุ่งใส่
8	ความเชื่อเกี่ยวกับครัวเรือนและที่อยู่อาศัย	- การเลือกไม้ในการสร้างบ้านสร้างเรือ และมีการขอขมาต่อต้นไม้ทุกครั้งที่ตัดและวิธีการที่ดีในการสร้างบ้านสร้างเรือ
9	ความเชื่อเรื่องขวัญ	- ลักษณะของขวัญ มนุษย์จะเข้าใจกันว่า ขวัญนั้นเป็นนามธรรม ถึงจะมองไม่เห็น ไม่มีตัวตนก็ตาม แต่ขวัญมีชีวิต และมีความรู้สึกเหมือนกับมนุษย์ - จำนวนขวัญ โดยเชื่อว่า ขวัญคน สัตว์ พืช สิ่งของ มีจำนวนขวัญทั้งหมด 32 ขวัญ - จุดมุ่งหมายของการสู่ขวัญ กล่าวคือ การสู่ขวัญคนเพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลแก่เจ้าของขวัญ แต่การทำขวัญสัตว์ พืช และสิ่งของ เพื่อให้เกิดความเป็นมงคลแก่สัตว์ พืช สิ่งของนั้น ๆ และผู้ที่เป็นเจ้าของสิ่งเหล่านี้ โดยการสู่ขวัญสัตว์ พืช และสิ่งของได้มีการพัฒนามาจากการสู่ขวัญคนนั้นเอง
10	ความเชื่อเรื่องป่าหิมพานต์	- กล่าวถึงสัตว์ที่อยู่ในป่าหิมพานต์ ซึ่งได้แก่ ปลาอานนท์ นกหัสดีลิงค์ และนกต่าง ๆ ที่น่ากลัว ซึ่งในป่าหิมพานต์ มีแต่สัตว์ที่ดุร้าย

อภิปรายผล

การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา ในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้และความเข้าใจในด้านความเชื่อ ทั้งความเชื่อที่เกี่ยวกับชีวิต สิ่งศักดิ์สิทธิ์และพระพุทธศาสนา ตลอดจนความเข้าใจในด้านสังคมและสภาพชีวิต ตามที่ได้ปรากฏในบทสู่ขวัญทั้ง 10 บท เหล่านั้น

“ขวัญ” มีบทบาทสำคัญในชีวิตของคนสมัยโบราณเป็นอย่างมาก ชีวิตของคนสมัยโบราณจึงมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมสู่ขวัญอยู่ตลอดทุกช่วงเวลาในชีวิต ทั้งยามเจ็บไข้ได้ป่วย ประสบกับความทุกข์หรือความสุข และไม่เพียงแต่มนุษย์เท่านั้นยังปรากฏความเชื่อเรื่องขวัญเกี่ยวกับสัตว์และพาหนะที่ใช้ในการดำรงชีวิตของคนสมัยโบราณ จึงก่อเกิดเป็นพิธีสู่ขวัญขึ้นมา เนื่องจากการสู่ขวัญนั้นถือว่ามีผลต่อความมั่นคงทางจิตใจของมนุษย์และยังมุ่งหมายที่จะอบรมสั่งสอนในเรื่องของการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้น ในการสู่ขวัญนั้นมีลักษณะที่อยู่บนรากฐานทางความเชื่อวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกท้องถิ่น จึงส่งผลให้ความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันออกไปตามการดำรงชีวิตของท้องถิ่นต่าง ๆ ส่วนในด้านความเชื่อที่ปรากฏในบทสู่ขวัญของชาวล้านนา ความเชื่อเหล่านี้ถือกำเนิดขึ้นมาเพราะความเกรงกลัวและความสบายใจของคนในสังคมนั้น ๆ มนุษย์มักจะกลัวและเชื่อในสิ่งที่ตนเองมองไม่เห็น เช่น ผีสางนางไม้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์

ทั้งหลาย เทวดา สิ่งที่เป็นมงคลและอัปมงคล ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มนุษย์เชื่อว่าจะเป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิตของตนเองและสังคมที่ตนเองอยู่ เมื่อมนุษย์มีความปรารถนาที่จะให้สังคมนั้นมีแต่ความสุข มนุษย์จึงมีการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเป็นการขจัดความกลัว พบเจอแต่สิ่งที่ดี ๆ พิธีกรรมเหล่านี้จึงมีความเชื่อของมนุษย์ปรากฏอยู่ในทุก ๆ ด้าน พิธีกรรมที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อนั้น ๆ จะมีระยะเวลาหนึ่งในพัฒนาการของมนุษย์ทุกสังคมในโลกนี้

ซึ่งในการวิเคราะห์ความเชื่อในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า พิธีสู่ขวัญนั้น เป็นพิธีกรรมที่มีความงดงามทางด้านจิตใจของมนุษย์ แม้มนุษย์นั้นจะสร้างพิธีกรรมนี้มาเพียงเพราะแต่ว่าความเชื่อก็ตาม แต่พิธีสู่ขวัญนี้ก็จัดทำขึ้นมาด้วยความประณีต ละเอียดอ่อน และความเข้าใจในธรรมชาติถึงความต้องการของมนุษย์และสัตว์ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของมนุษย์ในระยะเวลาหนึ่งอีกด้วย แม้ว่าในปัจจุบันนี้พิธีสู่ขวัญอาจจะมีบางส่วนที่ไม่เหมือนเดิมอย่างเช่นสมัยโบราณก็ตาม แต่ความเชื่อที่ปรากฏในบทสู่ขวัญยังคงเป็นสาระสำคัญที่ทำให้รู้ด้านจิตใจของมนุษย์ว่าความเชื่อเรื่องผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดาทั้งหลายยังคงเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาอย่างช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันนี้ และสิ่งสำคัญในพิธีสู่ขวัญ คือ ความมั่นคงทางด้านจิตใจ และคำสั่งสอนให้ทุกชีวิตมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีความสุข สิ่งเหล่านี้ยังคงมีอยู่และควรคู่ต่อการรักษาไว้ให้อยู่ในสังคมนั้น ๆ เพื่อแสดงออกถึงความรัก การระลึกถึงบุญคุณผู้มีพระคุณ ความกตัญญูต่อบิดามารดา และแสดงความเคารพต่อผู้ที่คุ้มครองดูแล ผู้เลี้ยงรักษา สิ่งดีงามเหล่านี้ควรต้องมีอยู่เสมอในทุกคนตลอดจนสังคมนั้น ๆ สืบต่อไปจนลูกหลานในอนาคต ซึ่งทั้งนี้ก็ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพา ภักดี (2550) ที่ได้ศึกษาในเรื่องการวิเคราะห์บทสู่ขวัญที่ใช้ในอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสู่ขวัญเป็นประเพณีอันงดงามด้านจิตใจ แม้กระทำขึ้นด้วยความเชื่อที่ไม่เป็นแนววิทยาศาสตร์มากนัก แต่มีความประณีต อ่อนโยน มีความเข้าใจในธรรมชาติ ถึงความต้องการของมนุษย์และสัตว์ ทั้งยังแสดงถึงวัฒนธรรมของคนในระยะเวลาหนึ่งอีกด้วย แม้ว่าในปัจจุบันนี้พิธีกรรมสู่ขวัญอาจเป็นวัฒนธรรมที่ไม่จำเป็นแล้ว แต่แก่นแท้ของการสู่ขวัญ คือ การสร้างความมั่นคงทางจิตใจ และการสอนจริยธรรม จึงต้องมีการรักษาไว้ให้มีอยู่ในสังคมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง สิ่งที่งดงามเหล่านี้ควรต้องมีอยู่เสมอไปในสังคม

ทั้งนี้การศึกษาวิเคราะห์บทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ทางด้านความเชื่อที่ปรากฏในบทสู่ขวัญจำนวน 10 บทเท่านั้น ควรจะได้รับการศึกษาค้นคว้าต่อไปในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ พัฒนาและปรับปรุงให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน โดยผู้สนใจที่จะศึกษาควรวิเคราะห์เนื้อหาสาระในบทสู่ขวัญด้านอื่น ๆ บ้าง เช่น วิเคราะห์ค่านิยม รูปแบบการประพันธ์ ลักษณะของภาษา ฯลฯ เพื่อจะได้นำวัตถุประสงค์ในด้านอื่น ๆ มาพัฒนาให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน และควรศึกษาบทสู่ขวัญในท้องถิ่นอื่นของจังหวัดพะเยา เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของท้องถิ่นนั้น ๆ

สรุปผลการวิจัย

จากบทสู่ขวัญจำนวน 10 บท ผู้ศึกษาสามารถวิเคราะห์ความเชื่อด้านต่าง ๆ ในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนาในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สามารสรุปได้ดังนี้

ความเชื่อเรื่องฤกษ์งาม ยามดี เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับวัน และเวลาในการกระทำงานมงคลหรือกิจการงานต่าง ๆ ซึ่งความเชื่อเรื่องฤกษ์งาม ยามดี มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เนื่องจากการกระทำสิ่งต่าง ๆ ในวันและเวลาที่ดีมักส่งผลดีให้กับเรื่องที่ทำ และในบทสู่ขวัญส่วนใหญ่ก็จะมีความเชื่อเรื่องนี้ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนอยู่ในบทตอนต้นของบทสู่ขวัญ ความเชื่อเรื่องฤกษ์งาม ยามดีนี้ ชาวล้านนาได้มีการสืบทอดกันมานาน ถือได้ว่าการดูฤกษ์ของชาวล้านนานั้นมีอิทธิผลในการใช้ชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เพราะเช่นนี้จึงมีการดูฤกษ์งาม ยามดีก่อนจะมีการ สู่ขวัญ ซึ่งคำกล่าวเรื่องฤกษ์ยาม งามดีนี้จะมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน โดยจะมีเนื้อหาที่หมายถึง ฤกษ์งาม ยามดีในการจัดการประกอบพิธีสู่ขวัญ เป็นวันที่มีลักษณะดีตามตำราของชาวล้านนา เป็นวันที่เหมาะแก่การประกอบพิธีสู่ขวัญ เพื่อให้เป็นสิริมงคลต่อตัวผู้ได้รับการประกอบพิธีสู่ขวัญ และในบทสู่ขวัญยังได้มีการกล่าวถึงความเชื่อเรื่อง ฤกษ์งาม ยามดี ในด้านของเคราะห์ โดยเป็นการกล่าวถึงเคราะห์ที่เกี่ยวกับวันเวลาที่ไม่ดีให้ออกจากตัวของเจ้าของขวัญ ให้พบเจอแต่สิ่งดี ๆ เคราะห์ที่ไม่ดีก็ให้ออกไปไกลตัว เพราะชาวล้านนาถือว่า ใน

หนึ่งปีจะมีเคราะห์วันและเคราะห์เวลาที่ไม่ดีอยู่ มนุษย์อาจจะใช้วันและเวลาในช่วงที่ไม่ดีทำกิจที่ดี ทำให้เคราะห์ในวันเวลานั้นเข้ามาสู่ตัวของมนุษย์เราและจะเกิดสิ่งไม่ดีเข้ากับตัวเราเอง

ความเชื่อที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา โดยจะกล่าวได้ว่าศาสนานั้นเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมาก ในปัจจุบันความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเริ่มมีอิทธิมากขึ้น จึงมีการนำเอาพระพุทธศาสนามาผสมผสานกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ ก่อให้เกิดวัฒนธรรมและประเพณีอีกมากมายที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา ชาวล้านนาในอดีตเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการนับถือผี เหมือนกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคอื่น ๆ และเมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย ชาวล้านนาจึงได้มีที่ยึดเหนี่ยวทางใจ และได้นำความเชื่อที่สืบทอดกันมาผสมผสานกับพระพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่มีต่อพระพุทธศาสนาในรูปแบบของวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ทั้งนี้รวมไปถึงความเชื่อในเรื่อง บาป-บุญ ซึ่งเป็นผลของการกระทำของมนุษย์ในด้านดีและด้านชั่ว ชาวล้านนาในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความเชื่อว่า บาปและบุญเป็นเหมือนตัวกำหนดชีวิตของผู้คน ทั้งเมื่ออดีตชาติ และปัจจุบัน ทุกคนล้วนมีบุญและกรรมที่ติดตัวมา การประพฤติดีไว้มากบุญกุศลก็จะส่งให้ผู้นั้นพบเจอแต่สิ่งดีงามและได้ไปอยู่ในภพภูมิที่ดี การที่ประพฤติชั่วไว้มากก็จะส่งผลกรรมให้เห็นทั้งปัจจุบันและภพอื่น ๆ ทำให้ชาวล้านนาเกิดความเกรงกลัวต่อบาปและมีศรัทธาในเรื่องของการทำดี ไม่ว่าจะกับมนุษย์ด้วยกันเองหรือแม้แต่สัตว์ ความเชื่อเรื่องบาปและบุญจึงปรากฏในบทสู่ขวัญของชาวล้านนา เพื่อเป็นดั่งคำสอนให้ชาวล้านนาได้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดี และเพื่อความสงบสุขของสังคม และยังรวมไปถึงความเชื่อเรื่อง ประวัติพระพุทธเจ้า ซึ่งชาวล้านนาเองนั้นมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ในประเพณีบางอย่างมีการกล่าวให้เห็นถึงการรำลึกถึงพระพุทธศาสนาเพื่อให้รู้ที่มาของประเพณีนั้น ๆ ว่ามีความเชื่อที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนาอย่างไร และเมื่อกล่าวถึงพระพุทธศาสนา สิ่งสำคัญของพระพุทธศาสนาคือ ความเชื่อเรื่องหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นความเชื่อที่สำคัญของพระพุทธศาสนา เพราะหลักคำสอนเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มองเห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและทำให้มนุษย์รู้จักชีวิตมากขึ้น ชาวล้านนาในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาก็มีความเชื่อในเรื่อง คำสอนของพระพุทธศาสนา เพราะเชื่อว่าหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาจะนำพาให้ชีวิตของพวกเขาพบเจอแต่สิ่งดี ๆ มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี และอยู่กันอย่างเป็นสุข ในบทสู่ขวัญจึงมีการสอดแทรกหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นกล่าวคำสอนให้ผู้คนได้ปฏิบัติตามและเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และความเชื่อสุดท้ายที่เกี่ยวเนื่องจากศาสนาคือ ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ ชาวล้านนานั้นมีความเชื่อเรื่องนี้ ตั้งแต่เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแพร่ ก็มีที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ก็ได้หันมานับถือศาสนาพุทธกันเป็นส่วนใหญ่ ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์จึงเป็นเหมือนดั่งคำสั่งสอนให้ปฏิบัติแต่ความดี เชื่อว่าถ้าทำแต่ความดี ก็จะได้ขึ้นสวรรค์ และผู้ใดที่ทำชั่ว ตายไปก็จะไปลงนรก ทำให้เรื่องนรก-สวรรค์นี้ มีบทบาทสำคัญในการควบคุมสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ชาวล้านนาเชื่อว่า สิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติคือสิ่งที่เราไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาและไม่อาจสัมผัสแตะต้องสิ่งเหล่านั้นได้ เหตุที่เกิดปรากฏการณ์ในธรรมชาติบ่อยครั้งนั้น เกิดจากสิ่งที่เรามองไม่เห็นได้กระทำให้มนุษย์เราเพราะมนุษย์เรากระทำต่อธรรมชาติ ธรรมชาติจึงลงโทษเรา ด้วยการทำให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ทำให้มนุษย์ได้รับอันตรายที่เกิดจากธรรมชาติ ชาวล้านนาจึงมีความเชื่อเรื่องธรรมชาติเป็นอย่างมาก การที่เกิดภัยธรรมชาติครั้งใด ชาวล้านนาจะถือว่าเป็นเพศภัยที่เกิดขึ้นกับบ้านเมืองของตน ถือว่าเป็นสิ่งไม่ดีและต้องทำพิธีต่าง ๆ เพื่อขอขมา จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องธรรมชาติจะมีปรากฏในบทสู่ขวัญบางตอนจะมีการกล่าวถึงธรรมชาติว่ามีบทบาทในชีวิตของสังคมชาวล้านนาอย่างไรบ้าง และเป็นการสอนให้อนุรักษ์ธรรมชาติให้อยู่คู่กับบ้านเมืองให้ยาวนาน

ความเชื่อเรื่องการเกิด การตาย และช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิต ในเรื่องของการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความเชื่อที่ชาวล้านนามีก็มักจะปรากฏในรูปของพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งการเกิดการตาย เป็นเรื่องของกรรม ใครทำกรรมอะไรไว้ผลของกรรมก็จะส่งให้ผู้นั้นต้องเจอสิ่งที่กระทำลงไป โดยความเชื่อเรื่องการเกิด การตาย และช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิตจะสะท้อนให้เห็นว่าชาวล้านนามีความเชื่อเรื่องนี้อย่างไร และบทสู่ขวัญที่ปรากฏความเชื่อของชาวล้านนานี้มีความเชื่อเรื่องการเกิด และช่วงเวลาสำคัญของชีวิต ได้แก่ การแต่งงานและการบวช แต่เรื่องการตายจะไม่มีปรากฏในบทสู่ขวัญ เพราะการสู่ขวัญ เป็นพิธีกรรมที่

เป็นมงคลกับชีวิต ให้ผู้ประกอบพิธีได้รับแต่สิ่งดี ๆ ในการสู่ขวัญ สำหรับการตายนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ดี อัปมงคลในชีวิต จึงไม่มีการนำเนื้อความเกี่ยวกับการตายมาใส่ไว้ให้เห็นในบทสู่ขวัญ

ความเชื่อเกี่ยวกับผี ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีการเลี้ยงผีนั้น คงสืบเนื่องมาจากลัทธิบูชาบรรพบุรุษ ซึ่งความเชื่อนี้เจริญเติบโตมาจากลัทธิที่เชื่อถืออำนาจเหนือธรรมชาติ อันเป็นต้นกำเนิดของลัทธิประเพณีหลาย ๆ อย่างและเป็นที่มาของศาสนาบางประเภทด้วย ชาวล้านนาสมัยโบราณ มีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีการเลี้ยงผีที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาจนมาถึงปัจจุบันนี้ จึงทำให้เห็นว่าความเชื่อดังกล่าวนี้อยู่ในจารีตประเพณีและพฤติกรรมของชาวล้านนาอยู่ไม่น้อย สำหรับชาวล้านนาแล้วความเชื่อในการนับถือผีคงจะเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่มีอยู่มาก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเผยแพร่เข้ามา ทั้งนี้ในความคิดของ ชาวล้านนานั้นมีความเข้าใจว่าโลกมนุษย์กับโลกของผีนั้นซ้อนทับกันอยู่และมีความเกี่ยวข้องกัน โดยเชื่อว่าผีนั้นมีจำนวนมากมายอยู่ในทุกหนทุกแห่งทั้งที่อยู่ในเมือง หมู่บ้าน ทุ่งนา แม่น้ำ เหมืองฝาย ป่า ภูเขา และในบ้านเรือน จะมีผีปกปักรักษาอยู่ ผีนั้นมีทั้งที่ให้คุณและให้โทษแก่พวกเขา นำพาในสิ่งที่ดีแต่ในขณะเดียวกันก็สามารถจะดลบันดาลให้เกิดภัยอันตรายให้แก่พวกเขาได้ด้วยเช่นกัน แต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นผีที่ดี มีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในแง่คอยให้การปกป้องคุ้มครองพิทักษ์รักษาและอำนวยคุณความดีให้แก่มนุษย์ด้วยอำนาจอนุภาพของผีเอง แต่เมื่อใดที่มนุษย์ได้สิ่งไม่ดีต่อผี อาจจะเลี้ยงดูไม้ดีหรือว่ายังก็ตาม มนุษย์เองที่อาจได้รับโชคร้ายหรือสูญเสียผลประโยชน์ได้ ถ้าหากปฏิบัติตนไม่ถูกไม่ควรอันเป็นเหตุขัดใจผีหรือไม่ถูกใจ ดังนั้นชาวล้านนาจึงมีความเชื่อว่าผีนั้นมีทั้งผีดีและผีร้าย

ความเชื่อเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวล้านนามีความเชื่อว่า อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น เป็นสิ่งที่มีอำนาจสามารถให้คุณและให้โทษ ให้เป็นและให้ตายแก่มนุษย์ทุกคนได้ โดยไม่สามารถหยุดยั้งพลังอำนาจและคำสั่งที่เด็ดขาดนั้นได้ ความเชื่อในเรื่องนี้ที่ปรากฏในบทสู่ขวัญ เป็นความเชื่อที่มีต่อเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ โดยเป็นการกล่าวเชิญให้มาร่วมในพิธีกรรม และเพื่อให้ดลบันดาลให้ขวัญกลับมาสู่ร่างอีกทั้งยังช่วยปกป้องและคุ้มครองไม่ให้เจ้าของขวัญเกิดอันตราย

ความเชื่อเรื่องสิ่งมงคล สิ่งที่เป็นมงคลเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ความสุขสบาย สิ่งที่เป็นมงคลมักปรากฏในลักษณะของวัตถุมงคล การนำวัตถุมงคลมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมจะทำให้การประกอบพิธีนั้นเกิดความสบายใจแก่ผู้ร่วมพิธี เครื่องใช้ในพิธีจึงมีแต่ชื่อที่เป็นมงคลและมีความหมายแทนความเจริญรุ่งเรือง เช่น ฝ้าย ขันบายศรี ใบไม้มงคลต่าง ๆ ฯลฯ พิธีกรรมของชาวล้านนานั้นมักจะนำสิ่งมงคลต่าง ๆ เข้าร่วมพิธีกรรม โดยความเชื่อเรื่องสิ่งมงคลนี้ได้รับการถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ เครื่องบูชาต่าง ๆ ในพิธีกรรม ล้วนแล้วมีอิทธิพลต่อความเชื่อของสังคมล้านนา เครื่องบูชาต่าง ๆ เกิดจากความนับถือนิยมของท้องถิ่นของตนเอง และเมื่อเสร็จพิธีกรรมแล้วชาวล้านนาก็จะนำสิ่งมงคลพวกนั้นติดตัวไว้เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อตนเอง ความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลนี้มีปรากฏในบทสู่ขวัญเป็นจำนวนมาก ทั้งสิ่งมงคลที่เป็นดอกไม้ ขันบายศรี และข้าวของต่าง ๆ ที่นำมาใส่ในขันบายศรี

ความเชื่อเกี่ยวกับครัวเรือนและที่อยู่อาศัย ครัวเรือนและที่อยู่อาศัย เป็นสิ่งก่อสร้างของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่ออยู่อาศัย ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสี่ของมนุษย์ ความเชื่อที่เกี่ยวกับครัวเรือนและที่อยู่อาศัย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือนว่ามีผีประจำอยู่ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารการกิน ความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่ตั้งบ้านเรือน และการก่อสร้างบ้านเรือนที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับผีสาง โฉลก และเคราะห์ โชคชะตาต่าง ๆ เป็นต้น ในสังคมล้านนาสมัยโบราณมักจะปลูกเรือนโดยใช้ไม้ในการปลูกเรือนทั้งหลัง ไม้ที่นำมาปลูกเรือนนั้นชาวล้านนาก็มักจะเชื่อมามีผีสางนางไม้สิงสถิตอยู่ ทำให้ในการสร้างบ้านเรือนทุกครั้ง ชาวล้านนาจะมีการสู่ขวัญเรือน และเมื่อสร้างเสร็จก็จะทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เพื่อเป็นสิริมงคลต่อบ้านและตนเอง อีกทั้งนั้นเป็นการขอขมาต่อผีสางนางไม้ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ได้ไปตัดไม้มาเพื่อสร้างบ้านเรือน ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับครัวเรือนและที่อยู่อาศัยจึงปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในบทสู่ขวัญเรือน ว่าชาวล้านนานั้นมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนี้และให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก

ความเชื่อเรื่องขวัญ เป็นความเชื่อที่มาตั้งแต่สมัยโบราณและมีการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องขวัญถือว่าเป็นการแสดงออกของธรรมชาติทางด้านของจิตใจมนุษย์ ในสังคมสมัยโบราณของชาวล้านนานั้น มีความเชื่อว่าขวัญนั้นมีตัวตน มีชีวิต และขวัญมักจะหนีออกจากร่างกายหากเมื่อได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ และจะกลับขึ้นสู่

ร่างต่อเมื่อได้รับการสู่ขวัญ ขวัญนั้นมีอยู่ทั้งในตัวมนุษย์เอง และยังรวมไปถึงสัตว์ เครื่องครัวเรือน ที่อยู่อาศัยและพาหนะ ที่ใช้ในชีวิตของมนุษย์ การสู่ขวัญของคนและสัตว์จะแตกต่างกันตรงจุดมุ่งหมาย โดยการทำขวัญมนุษย์มุ่งหมายให้เกิดความเป็นสิริมงคลต่อตัวเจ้าของขวัญ แต่สัตว์จะมุ่งหมายให้เกิดสวัสดิมงคลแก่ตนผู้เป็นเจ้าของสัตว์และสิ่งของนั้น ๆ ความเชื่อเรื่องขวัญนี้จึงปรากฏอยู่ให้เห็นในบทสู่ขวัญของชาวล้านนา โดยบทสู่ขวัญของชาวล้านนา จะมีเนื้อความที่กล่าวเกี่ยวกับการยกย่องสรรเสริญ วิงวอน อันเชิญขวัญ ซึ่งขวัญได้ออกจากร่างไปในที่ต่าง ๆ ให้กลับมาอยู่กับเจ้าของขวัญ ความเชื่อที่ปรากฏให้เห็นนั้นจะเป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับลักษณะของขวัญ ว่าขวัญนั้นมีตัวตน มีชีวิต และมีอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็นขวัญคน สัตว์ ที่อยู่อาศัยหรือจะเป็นครัวเรือนที่ใช้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งขวัญนั้นมีจำนวน 32 ขวัญ ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ พืชหรือสิ่งของ ชาวล้านนาเชื่อว่าจะมีขวัญอยู่จำนวน 32 ขวัญ เมื่อได้รับการวิงวอน ขวัญก็จะกลับมาอยู่ในเจ้าของขวัญ เป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์เพื่อความสบายใจ และความเป็นอยู่ที่มีความสุข

ความเชื่อเรื่องป่าหิมพานต์ ชาวล้านนาได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับป่าหิมพานต์มาจากตำนานต่าง ๆ ที่สืบทอดโดยวิธีการเล่าแบบมุขปาฐะ และชาวล้านนามักจะทำประติมากรรมรูปสัตว์ในป่าหิมพานต์ขึ้นมา เช่น นาค ตัวมอม ฯลฯ โดยการสร้างสัตว์ในป่าหิมพานต์ขึ้นมานั้นมีวัตถุประสงค์ในด้านความเชื่อที่กล่าวว่าให้สัตว์ในป่าหิมพานต์นั้นค่อยปกปักรักษาไม่ให้สิ่งชั่วร้ายผ่านเข้าไปในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านนับถือ ความเชื่อเรื่องป่าหิมพานต์ยังปรากฏในรูปแบบของวรรณกรรมต่าง ๆ ของล้านนา ซึ่งมีโครงเรื่องที่เกี่ยวกับป่าหิมพานต์และพระพุทธศาสนา จึงทำให้ชาวล้านนานั้นได้สะท้อนความเชื่อในเรื่องป่าหิมพานต์นี้ลงไปยังประเพณีต่าง ๆ ด้วย รวมไปถึงบทสู่ขวัญของชาวล้านนาก็มีเนื้อความที่ปรากฏป่าหิมพานต์และสัตว์ต่าง ๆ ทั้งปลาอานนท์ นกหัสดีลิงค์ นกนานาชนิดที่ดุร้าย ซึ่งชาวล้านนาเชื่อว่าป่าหิมพานต์นั้นเป็นที่อันตราย น่ากลัวจึงมีการกล่าวห้ามขวัญไปที่นั้น ทั้งนี้ยังรวมไปถึงเพื่อเป็นการสั่งสอนมนุษย์เราไปในทางคติศาสนาอีกด้วย

ดังนั้นแล้ว สามารถสรุปได้ว่า ขวัญนั้นเป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ แต่มนุษย์เรานั้นเชื่อว่าขวัญนั้นมีชีวิต มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกับมนุษย์ และขวัญนั้นจะอยู่ประจำชีวิตกับมนุษย์ตั้งแต่เกิด ถ้าขวัญอยู่กับเนื้อกับตัวก็จะเป็นสิริมงคลเป็นสุขสบายใจ แต่ถ้าขวัญตกใจขวัญก็จะออกจากร่างไปซึ่งเรียกว่าขวัญหนี ทำให้มนุษย์ที่ได้รับผลร้ายต่าง ๆ และยังรวมไปถึงสัตว์ต่าง ๆ พืช และสิ่งของที่มีความเชื่อว่ามีขวัญเช่นเดียวกับคนเหมือนกัน เมื่อขวัญหนีไปทำให้เจ้าของขวัญป่วยไข้ กินไม่ได้นอนไม่หลับ จิตใจไม่สงบ จึงจำเป็นต้องเกิดพิธีกรรมขึ้นมาซึ่งพิธีกรรมนั้นเรียกว่า พิธีสู่ขวัญ เป็นการกล่าวเชิญชวนด้วยคำพูดที่ไพเราะเพื่ออันเชิญขวัญที่หนีออกจากร่างกลับมาสู่เจ้าของขวัญเพื่อความเป็นอยู่ที่สบายและความเป็นสิริมงคล ในบทสู่ขวัญไม่ว่าจะสู่ขวัญคน สัตว์ พืชหรือสิ่งของ จะปรากฏความเชื่อด้านต่าง ๆ ของมนุษย์แต่ละท้องถิ่นให้เห็น ซึ่งจะมีลักษณะความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปแต่ละท้องถิ่น ความเชื่อที่สืบทอดกันมานาน ยากนักที่จะลบเลือนไปไหนจึงเกิดเป็นพิธีสู่ขวัญขึ้นมาเพื่อความสบายใจของมนุษย์เองและเพื่อความสงบสุขของท้องถิ่นนั้น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระเรื่อง การวิเคราะห์ความเชื่อในบทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา นี้สำเสร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณา และความเมตตาของอาจารย์จักรกฤษณ์ อู่ตุ้มและอาจารย์ ดร.วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่ กำลังใจ และการแก้ไขจนการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย ขอขอบพระคุณครอบครัวและมิตรสหายที่คอยให้กำลังใจและเป็นที่ปรึกษาเป็นอย่างดี ท้ายสุดนี้ หากมีส่วนใดขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูง และผู้เขียนหวังเป็นอย่างสูงว่า การศึกษาอิสระคงเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษณ์ อู่ตุ้ม. (2557). **การวิเคราะห์บทสู่ขวัญตามวัฒนธรรมล้านนา จังหวัดอุตรดิตถ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาไทย) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.

ชมรมมัคนายกอำเภอเชียงคำ. (2548). **รวมตำราคัมภีร์โบราณของดีจากปั๊บสา.** พะเยา : นครนิวส์การพิมพ์.

ชำนาญ รอดเหตุภัย และ บุญยงค์ เกศเทศ. (2517). **คติชนวิทยา.** เชียงใหม่: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ดนัย ไชยโยธา. (2538). **ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ทวี เขื่อนแก้ว. (2541). **ประเพณีเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 17).** กรุงเทพฯ: เลี่ยงเชียง.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2543). **สังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ภคนิตย์ เพชรปาณีวงศ์. (2545). ขวัญ มิติทางจริยธรรมของสังคมไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,** 20 : 30-40.

ศึกษาและสำรวจข้อมูลตามรอยเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดนครสวรรค์

A documentary research and field survey following the trace of King Rama V'5 travelled incognito in Nakhonsawan province

สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นครสวรรค์
*corresponding author e-mail: suwanna6605@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาและสำรวจข้อมูลตามรอยเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยจากเอกสาร ควบคู่กับการสำรวจภาคสนาม มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจจัดทำข้อมูลสถานที่เสด็จประพาสต้นและจัดทำแผนที่เส้นทางเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสมณฑลนครสวรรค์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 พ.ศ.2409 ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เสด็จนมัสการพระพุทธชินราช เมืองพิษณุโลก ครั้งที่ 2 พ.ศ.2444 การเสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือ ร.ศ.120 ครั้งที่ 3 พ.ศ.2448 เสด็จพระราชดำเนินเปิดเส้นทางรถไฟสายเหนือ (บ้านพาชี-ปากน้ำโพ) ครั้งที่ 4 พ.ศ.2449 การเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 2 เมืองนครสวรรค์-กำแพงเพชร และครั้งที่ 5 พ.ศ.2451 การเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 4 ประพาสลำน้ำมะขามเฒ่า พ.ศ.2451 ทำให้ทราบตำแหน่งของเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้น รวมทั้งสามารถจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางเสด็จประพาสต้นในจังหวัดนครสวรรค์ที่สำคัญๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงและศึกษาเพิ่มเติมต่อไป และเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมสำคัญที่ควรช่วยกันเก็บรักษาเป็นมรดกตกทอดไปยังชนรุ่นหลัง

คำสำคัญ : การศึกษาและสำรวจข้อมูล เสด็จประพาสต้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

Abstract

A Documentary Research and Field Survey following the Trace of King Rama V'5 Travelled Incognito in Nakhonsawan Province. This research papers coupled with the field survey survey aimed to provide location data and mapping the route he visited unofficially of King Rama V. In Nakhon Sawan. The study indicated that King Rama V and King Rama 5 visited Nakhon Sawan province as well as a total of five times, the first time in 2409 by King Mongkut Rama 4 came to worship Buddha. Downtown 2nd 2444 visited the districts over Rs 120 3rd 2448 presided over the opening of the railway line. (Horse home - Pak Nam Pho) No. 4 of 2449, unofficially, went 2nd Nakhon Sawan - Kamphaeng Phet and No. 5 of 2451, unofficially went aboard the four rivers Makhamtao 2451. Make note of the path and where he unofficially. Including a map showing the route he unofficially in Nakhon Sawan important. In order to use the reference and study further. And a cultural heritage that should help preserves a legacy to future generations.

keywords : documentary research and field survey, travelled incognito, King Rama V'5

บทนำ

ประเพณีการเสด็จประพาสหัวเมือง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้ริเริ่มขึ้นเป็นพระองค์แรก เพื่อทรงเยี่ยมเยียนและตรวจราชการตามหัวเมืองไกลๆ ในพระราชอาณาเขต ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงดำเนินพระบรมราโชบายในการเสด็จประพาสหัวเมืองตามแบบอย่างของพระบิดา ทำให้เกิดการปรับปรุงภายในประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยิ่ง (ณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง, 2550)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชอัธยาศัยโปรดฯ ในการเสด็จประพาส ตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติมาเสด็จแทบทุกปี เสด็จไปตามหัวเมืองน้อยใหญ่ในพระราชอาณาเขตต์บ้าง เสด็จไปถึงต่างประเทศบ้าง ได้เคยเสด็จตามมณฑลหัวเมืองในพระราชอาณาเขตต์ทั่วทุกมณฑล เว้นแต่มณฑลภาคพายัพ มณฑลเพ็ชร์บูรณ์ มณฑลอุดร และมณฑลอิสาณเท่านั้น ด้วยเมื่อในรัชชกาลที่ 5 ทางคมนาคมถึงมณฑลเหล่านั้นจะไปมายังกันดารนักเปลืองเวลาและลำบากแก่ผู้อื่น จึงรออยู่มิได้เสด็จจนตลอดรัชชกาล ในการเสด็จประพาสหัวเมืองใหญ่น้อยในพระราชอาณาเขตต์นั้นบางคราวก็เสด็จไปเพื่อทรงตรวจจัดการปกครอง จัดการรับเสด็จเป็นทางราชการ บางคราวก็เสด็จไปเพื่อสำราญพระราชอิริยาบถ ไม่โปรดฯ ให้จัดการรับเสด็จเป็นทางราชการที่เรียกว่า “เสด็จประพาสต้น” (จดหมายเหตุเรื่องเสด็จประพาสต้นในรัชชกาลที่ 5 ครั้งแรกและครั้งที่ 2, 2477)

การเสด็จประพาสในประเทศ พระองค์เสด็จประพาสไม่ต่ำกว่า 32 ครั้ง โดยเสด็จประพาสตามหัวเมืองต่างๆ ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ชายทะเลตะวันออก และภาคใต้ ภาคกลางได้แก่ เมืองราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และนครปฐม ภาคเหนือได้แก่ เมืองอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก พิชัย และอุตรดิตถ์ ชายทะเลตะวันออก ได้แก่ เมืองชลบุรี ตราด จันทบุรี และปราจีนบุรี และภาคใต้ ได้แก่ เมืองประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สงขลา ตานี (ปัตตานี) และนครศรีธรรมราช ส่วนการเสด็จประพาสต่างประเทศ พระองค์ทรงพระอุตสาหะเสด็จประพาสถึง 7 ครั้ง (ประไพ รักษา, 2522)

การเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจและสนุกสนานชวนติดตามอย่างยิ่งมูลเหตุของการเสด็จประพาสครั้งนี้ นอกจากเพื่อเป็นการสำราญพระราชอิริยาบถ หยุดพักจากพระราชกิจอันหนักหน่วงในการทรงงานบริหารปกครองบ้านเมืองให้ปลอดภัยจากมหาอำนาจตะวันตก เพื่อดำรงความเป็นเอกราชของประเทศไทยแล้ว ยังทรงใช้เป็นโอกาสในการสำรวจติดตามผลการบริหารงานการปกครองท้องถิ่น และศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารราชการแผ่นดินการปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะต่อมา นอกจากนี้ การเสด็จประพาสต้นในครั้งนี้ยังเป็นต้นแบบของการเสด็จประพาสต้นอีกหลายครั้งในช่วงเวลาต่อมา (วรรณศิลป์ พีรพันธุ์, 2552)

ในการเสด็จประพาสดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสต้นครั้งแรกโดยเสด็จออกจากบางปะอิน อยุธยา เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ร.ศ.123 (พ.ศ.2447) ทรงล่องเรือประทับแรมตามเมืองต่างๆ สลับกับได้เสด็จประทับรถไฟในสถานที่ที่ไม่อาจเสด็จฯ โดยเรือได้ นี่คือการเริ่มต้นการเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งการเสด็จประพาสต้นดังกล่าวสามารถทำให้พระองค์ทรงสบายหายประชวรได้ตามที่หมอลงความเห็น จึงเป็นเหตุให้พระองค์เสด็จประพาสต้นทำนองนี้อีกเป็นการเสด็จประพาสต้นครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม ร.ศ.125 (พ.ศ.2449) ออกจากสวนดุสิตลงเรือที่ตำหนักแพวังหน้าจุดหมายปลายทางคือ ลำน้ำปิง เมืองกำแพงเพชร ทรงใคร่เสด็จประพาสหัวเมืองทางลำน้ำปิง ตอนเหนือปากน้ำโพ มาช้านานแต่ต้องหาโอกาสให้ได้ คราวน้ำและเวลาปราศจากความเจ็บไข้จึงได้รอมาจนคราวนี้ และในการเสด็จประพาสต้นครั้งที่สองนี้เองท่านจึงเสด็จผ่านเมืองนครสวรรค์ปลายทางคือเมืองกำแพงเพชร (วัชรินทร์ เงินสุข, 2549 : 1)

สำหรับการเสด็จประพาสต้นในจังหวัดนครสวรรค์นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งสำคัญที่เสด็จประพาสต้น ระหว่างวันที่ 11-29 สิงหาคม ร.ศ.125 (พ.ศ.2449) และจากการสำรวจเบื้องต้นตามเส้นทางเสด็จพบว่า สถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสต้นในปัจจุบันยังคงสภาพเป็นวัดวาอาราม ที่ประชาชนยังให้การ

เคารพสักการะบูชาและมีประวัติความเป็นมาที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ควรแก่การจดบันทึกเป็นเรื่องราวอย่างจริงจังเพื่อรวบรวมสถานที่สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ข้างต้นเพื่อไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครสวรรค์ ถึงแม้จะมีการกล่าวถึงการเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่บ่อยครั้งแต่มักเป็นการอ้างอิงจากเอกสาร หรืออาศัยคำบอกเล่าของผู้คนยังไม่เคยมีการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้นครั้งประวัติศาสตร์นี้จึงมีอยู่จำกัด ผู้คนส่วนใหญ่ในยุคปัจจุบันไม่ทราบข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้น ทำให้เส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้นหลายแห่งถูกละเลยขาดการดูแลเอาใจใส่หรือถูกทำลายไปอย่างน่าเสียดาย ด้วยเหตุผลความดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีสนใจเป็นอย่างยิ่งที่ต้องการ “ศึกษาและสำรวจข้อมูลตามรอยเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดนครสวรรค์” เพื่อที่จะทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จประพาสต้นดังกล่าว เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้อง และเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับรู้ อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญเหล่านี้ให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.เพื่อสำรวจและจัดทำข้อมูลสถานที่เสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดนครสวรรค์

2.เพื่อจัดทำแผนที่เส้นทางเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดนครสวรรค์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เช่น จากหอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุ แผนที่ บันทึก ภาพถ่าย ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเสด็จประพาสต้น จากนั้นทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากผู้รู้ (Key informants) ที่ให้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของสถานที่เสด็จประพาสต้นได้ เช่น เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ ครู อาจารย์ที่สอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ตลอดจนประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานและสามารถลำดับเรื่องราวได้เป็นอย่างดี เพื่อทราบประวัติข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ชุมชน ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของชุมชน โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปจากการสัมภาษณ์ และภาพถ่ายในแต่ละครั้ง มาทำการจำแนกข้อมูลจัดเป็นหมวดหมู่ตามแต่ประเภทตามที่ผู้วิจัยตั้งประเด็นไว้ และตรวจสอบดูว่าข้อมูลที่ได้มามีความเชื่อถือได้และมีความครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย หากมีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไป การนำข้อมูลทั้งหมดที่วิเคราะห์และสรุปเสร็จเรียบร้อยแล้วมาจัดเรียงเพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมภาพประกอบบางตอน

ผลการวิจัย

จากการสืบค้นข้อมูลจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ จดหมายเหตุ และการสำรวจภาคสนามตามกรอบที่กำหนดนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สามารถประมวลผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1.สาเหตุการเสด็จประพาสหัวเมืองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีสาเหตุดังนี้

(1) การคุมคามของจักรวรรดินิยมอังกฤษและฝรั่งเศสในตอนต้นรัชกาล เนื่องจากเป็นช่วงที่ลัทธิจักรวรรดินิยมกำลังเผยแผ่ขยายอำนาจมาสู่เอเชีย โดยเฉพาะอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งได้ดินแดนรอบข้างของประเทศไทยเป็นอาณานิคม ประเทศไทยจึงเป็นดินแดนที่อยู่ระหว่างกลางซึ่งภายหลังอังกฤษและฝรั่งเศสตกลงกันให้ประเทศไทยเป็นรัฐกันชน (Buffer State) (จิราภรณ์ สถาปนะวรรธนะ, 2516 : 42) แต่อังกฤษและฝรั่งเศสก็ยังไม่ไว้ใจกันและกัน พยายามที่จะขยายอิทธิพลเข้ามาตามชายแดนไทย อังกฤษได้พยายามแผ่อิทธิพลเข้ามาทั้งในเขตล้านนาและเขตรัฐมลายูของไทยที่อยู่ติดกับอาณานิคมของอังกฤษ

อยู่เสมอ ฝรั่งเศสก็ขยายอิทธิพลและคุกคามทางด้านแม่น้ำโขงและหัวเมืองชายทะเลตะวันออกซึ่งติดกับเขมร ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงต้องพยายามดำเนินนโยบายต่างๆ เพื่อป้องกันการคุมคามของชาติมหาอำนาจทั้งสองโดยการเสด็จประพาสหัวเมืองต่างๆ เป็นประจำ

(2) การตรวจราชการเพื่อทรงนำมาประกอบพระราชดำริในการปกครองประเทศ สมัยต้นรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยยังมีความล้าหลังในเรื่องต่างๆ ทั้งด้านการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม

(3) การประชวรของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะทรงมีโรคประจำพระองค์คือโรคหืด เมื่อประทับอยู่กรุงเทพฯโดยเฉพาะช่วงฤดูฝนจะทำให้พระองค์ทรงประชวร จึงต้องทรงแปรพระราชฐานสมเด็จประพาสตามหัวเมืองและต่างประเทศเพื่อรักษาพระวรกายให้แข็งแรง จะเห็นได้จากเมื่อครั้งเสด็จระพาสประเทศชวาทรงมีรับสั่งถึงเรื่องนี้ว่า “....แลรู้สึกไม่ใคร่สบาย มีเดี๋ยวนี้นี้เป็นหืดเกิดขึ้น กลัวว่าอยู่ในบางกอกเวลาต้นฤดูฝนจะเป็นหืดมากขึ้นอีกอย่างหนึ่งกลัวลงรากมันจะฉวยโอกาสไปเสียเช่นท่านกลาง จึงได้คิดออกเป็นอู่ทองหนีห่าอยู่สักหน่อย...” (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2493)

(4) เพื่อการรักษาเสถียรภาพของฐานะพระมหากษัตริย์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นเสวยราชย์พระองค์ทรงมีพระชนมายุเพียง 15 พรรษา และแทบไม่มีพระราชอำนาจเลย เนื่องจากอำนาจส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้สำเร็จราชการแผ่นดินและเสนาบดีแทบทั้งหมด ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาทรงประทานแก่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ว่า

“เมื่อพ่อได้ราชสมบัติในเวลาเพียง 15 ปีเท่านั้น เหมือนตะเกียงรีบหรี่จวนจะดับ...มีมารดา มีญาติฝ่ายมารดาก็ล้วนแต่โลเลเหลวไหล หรือไม่โลเลเหลวไหลก็มิได้ตั้งอยู่ในตำแหน่งราชการอันใดเป็นหลักเป็นฐานญาติฝ่าย ฝ่ายข้างพ่อคือเจ้านายทั้งปวงก็ตกอยู่ในอำนาจสมเด็จเจ้าพระยา และต้องรักษาชีวิตอยู่ด้วยกันทุกพระองค์ที่ไม่เอื้อเฟื้อต่อการอันใดเสียก็มีโดยมาก ฝ่ายข้าราชการถึงว่ามีผู้รักใคร่สนิทสนมอยู่บ้าง ก็เป็นแต่ผู้น้อยโดยมาก ที่เป็นผู้ใหญ่ก็ไม่มีกำลังสามารถอุดหนุนอันใด ฝ่ายพี่น้องซึ่งร่วมบิดาหรือพี่ ร่วมทั้งมารดาก็เป็นเด็กมีแต่อายุต่ำกว่าพ่อลงไป ไม่สามารถจะทำอะไรได้ทั้งสิ้นส่วนตัวพ่อเองก็ยังเป็นเด็กอายุเพียงเท่านั้น ไม่มีความสามารถรอบรู้ในราชการออันใดที่จะทำการตามหน้าที่ แม้แต่เพียงเสมอเท่าที่ทูลกระหม่อมทรงประพฤติมาแล้วได้...” (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสาร ร.5 รล.3/9)

2.กระบวนเรือประพาสต้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชอัธยาศัยโปรดในการเสด็จประพาสตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติมา เสด็จประพาสแทบทุกปี เสด็จไปตามหัวเมืองน้อยใหญ่ ในพระราชอาณาเขตบ้าง เสด็จไปถึงต่างประเทศบ้าง ในการเสด็จประพาสหัวเมืองใหญ่น้อย ในพระราชอาณาเขตนั้นบางคราวก็เสด็จไปเพื่อทรงตรวจจัดการปกครอง จัดการรับเสด็จเป็นทางราชการ บางคราวก็เสด็จไปเพื่อสำราญพระราชอิริยาบถ ไม่ได้โปรดให้จัดการรับเสด็จเป็นทางการที่เรียกว่า “เสด็จประพาสต้น”

เหตุที่เรียกว่าการประพาสต้นนั้นเกิดแต่เมื่อเสด็จในคราวนี้ เวลาจะประพาสมิให้ใครรู้ว่าเสด็จไป ทรงเรือมาดเก๋ง 4 แจว ที่แม่น้ำอ้อมแขวงจังหวัดราชบุรี ลำ 1 โปรดให้เจ้าหมื่นเสมอใจราชเป็นผู้คุมเครื่องครัวไปในเรือนั้น เจ้าหมื่นเสมอใจราชชื่อ “อ้น” จึงทรงตำรัสเรือลำนั้นว่า “เรือตาอ้น” เรียกเร็วๆเสียงเป็น “เรือต้น” จึงเรียกการเสด็จประพาสโดยไม่ให้ผู้ใดทราบว่าเสด็จไปไหนเช่นนี้ว่า “ประพาสต้น” คำว่า “ ต้น” ยังมีให้ใช้อนุโลมต่อมา จนถึงเครื่องแต่งพระองค์ ในเวลาทรงเครื่องอย่างคนสามัญไปประพาสมิให้ผู้ใดเห็นแปลกประหลาดผิดกับคนสามัญดำรัสเรียกว่า “ทรงเครื่องต้น” ต่อมาโปรดให้ปลูกเรือนฝากระดานอย่างไทยเช่นพลเรือนอยู่กันเป็นสามัญขึ้นในพระราชวังดุสิต ก็พระราชทานนามเรือนนั้นว่า “เรือนต้น”

การเสด็จประพาสต้นครั้งแรกเมื่อ ร.ศ.125 หรือพุทธศักราช 2449 และครั้งที่สองเมื่อ ร.ศ.127 หรือพุทธศักราช 2451 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โปรดฯ ให้จัดเป็น 2 กระบวน ได้แก่กระบวนใหญ่ และกระบวนเรือพระที่นั่งเสด็จประพาสต้นแม่น้ำปิง

(1) **กระบวนใหญ่** คือ กระบวนเสด็จที่รัชกาลที่ 5 เสด็จโดยเรือพระที่นั่งชลยุทธโยธินทร์ ส่วนเรือพระที่นั่งสมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมราชเทวี พระราชเทวี พระอัครชายาเธอ พระราชโอรส พระราชธิดา เจ้าจอม และฝ่ายในรวมทั้งข้าราชบริพารที่ตามเสด็จ ประทับโดยเรือกลไฟลากจูงเรือพระที่นั่งเหมือนในการเสด็จในทุกครั้งที่ผ่านมา

กระบวนใหญ่ ประกอบด้วย เรือพลับพลา ลักษณะเป็นเรือชุด ประกอบด้วยเรือกลไฟ ลากจูงเรือพระที่นั่ง ตามด้วยเรือล้างรูป เรือเครื่อง (เรืออาหาร) นับเป็น 1 ชุด จำนวน 4 ลำ

การจัดกระบวนเรือเสด็จประพาสทางชลมารค เป็นดังนี้ เมื่อเวลาเสด็จพระราชดำเนิน เรือนำ เรือตาม จะอยู่ส่วนหน้า และส่วนหลังกระบวนเรือทั้งหมด กระบวนเรือจะเรียงลำดับ ดังนี้

1.เรือพระที่นั่งชลยุทธ์โยธิน ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่ง รัชกาลที่ 5

2.เรือหยั่งใจถูก เรือประทับ สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ

3.เรือผูกใจจอด เรือประทับ สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี

4.เรือหยอดนัยนา เรือประทับ พระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี

5.เรือหนึ่งในหมู่ เรือประทับ พระอัครชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์กรมขุนสุทธาสินีนากฎ

6.เรือเจ้าจอมมารดา มีหลายลำเช่น เรือเจ้าจอมมารดาแพ เรือพิศพาปลื้มของเจ้าจอมมารดาอ่อนเรือแปลกเหล่าหลาย ของเจ้าจอมมารดาเลื่อน ฯลฯ

7.เรือพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า และขุนนางเสนาบดีชั้นผู้ใหญ่ จะจัดเรียงถัดลงมา โดยแยกจัดกระบวนคนละฝั่งแม่น้ำ

(2) **กระบวนเรือพระที่นั่งเสด็จประพาสต้นแม่น้ำปิง** แม่น้ำปิง มีลักษณะของแม่น้ำต่างจากแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำน่าน คือแม่น้ำที่มีเกาะแก่งอยู่กลางแม่น้ำเป็นอันมาก ตลอดลำน้ำตั้งแต่จุดกำเนิดตั้งต้นจากในเมืองเชียงใหม่ ไหลผ่านเมืองตาก เมืองกำแพงเพชร และเมืองนครสวรรค์ เรือที่ใช้ในแม่น้ำปิงจึงแตกต่างจากเรือที่ใช้ในแม่น้ำสายอื่นคือเป็นเรือขุด เรือแม่ปะ หรือเรือนางปะ ลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือ ตอนท้ายจะมีหางโค้งขึ้น จึงมีชื่อเรียกเพิ่มอีกว่าเรือหางแมงป่องเรือแม่ปะพระที่นั่งลำน้ำ เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ลำดับที่ 8 น้อมเกล้าฯถวายสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยามมกุฎราชกุมาร (รัชกาลที่ 6) เมื่อครั้งเสด็จประพาสมณฑลพายัพ ใน พ.ศ.2448

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงติดแผ่นหิรัญบัตร และพระราชนามว่า“สุวรรณวิจิก”เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2449 ลักษณะพิเศษเฉพาะของเรือพระที่นั่งแม่ปะสุวรรรณจิก คือเป็นเรือเก๋ง ที่จัดต่อขึ้นมาเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายโดยเฉพาะ มีลักษณะคล้ายกับเรือมาดหรือเรือพระประเทียบ ภายในเรือแบ่งเป็นห้องมีทางเดินช่วงกลางตลอดลำ

ภาพที่ 1 เรือพระที่นั่งแม่ปะสุวรรณจิก หรือเรือเหลือง (เรือพระที่นั่งเฉพาะแม่น้ำปิง)
ที่มา : พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: เสด็จประพาส และประพาสต้นจังหวัดนครสวรรค์ (ธนพงศ์ มรรคผล, 2545)

นอกจากเรือพระที่นั่งแม่ปะสุวรรณวิจิก แล้วยังมีเรือแม่ปะเก๋ง สำหรับฝ่ายในอีก 3 ลำ ถวายเป็นเรือพระที่นั่งสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี และพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี

เรือทั้ง 3 ลำนี้เป็นของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ พระยาสุจริตรักษา (เชื้อ กัลยาณมิตร) ผู้ว่าราชการเมืองตาก และพระวิเชียรปราการ (ฉาย อัมพเศวต) ปลัดเมืองกำแพงเพชร น้อมเกล้าฯ ถวายให้ทรงใช้ในประพาสต้นช่วงแม่น้ำปิง

เรือประทับรัชกาลที่ 5 นอกจากเรือสุวรรณวิจิก มีอีก 2 ชนิดคือ เรือประพาส ลักษณะเป็นเรือแม่ปะเก๋งแต่ขนาดเล็กกว่า เป็นเรือประทับเมื่อแยกเสด็จประพาสสำหรับแม่น้ำปิง ที่เรียกว่ากระบวนต้น และเรือชะล่า (เรือชล่า) ซึ่งเป็นเรือขุดขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่มีประทุน จะทรงใช้ในเวลาเปลี่ยนเรือพระที่นั่ง หรือเสด็จในระยะใกล้ๆ คล้ายเรือบด

ภาพที่ 2 เรือชะล่า (เรือชล่า)

ที่มา : นิทรรศการเรือไทยในอดีต ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง (วัดพระปรางค์เหลือง, 2559)

3.เส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสมณฑลนครสวรรค์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 พ.ศ.2409 ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เสด็จนมัสการพระพุทธชินราช เมืองพิษณุโลก ครั้งที่ 2 พ.ศ.2444 การเสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือ ร.ศ.120 ครั้งที่ 3 พ.ศ.2448 เสด็จพระราชดำเนินเปิดเส้นทางรถไฟสายเหนือ (บ้านพาชี-ปากน้ำโพ) ครั้งที่ 4 พ.ศ.2449 การเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 2 เมืองนครสวรรค์-กำแพงเพชร และครั้งที่ 5 พ.ศ.2451 การเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 4 ประพาสลำน้ำมะขามเฒ่า พ.ศ.2451

การเสด็จประพาสเมืองนครสวรรค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งที่สำคัญสุดและจะกล่าวถึงได้แก่เมื่อคราวเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 2 เมืองนครสวรรค์กำแพงเพชร เมื่อ ร.ศ.125 (พ.ศ.2449) ทรงเสด็จประพาสในจังหวัดนครสวรรค์ นานถึง 12 วัน จึงทำให้มีสถานที่เสด็จประพาสต้น มีอยู่หลายแห่งที่มีความสำคัญ จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ และการสำรวจภาคสนาม ทำให้สามารถระบุเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ ร.ศ.125 ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125

วัน เดือน ปี	เส้นทาง สถานที่เสด็จประพาสต้น และเหตุการณ์สำคัญ
เส้นทางเสด็จขาขึ้น	
11 ส.ค. 2449	เสด็จวัดพระปรางค์เหลือง ทอดพระเนตรเหยียบฉ่า ประทับแรมหน้าที่ว่าการอำเภอพยุหะคีรี
12 ส.ค.2449	เสด็จขึ้นประพาสวัดเกาะหงษ์ ถึงนครสวรรค์ประทับแรมหน้าที่ว่าการมณฑลนครสวรรค์
13 ส.ค.2449	เสด็จประพาสตลาดปากน้ำโพ เสด็จค่ายกองพลที่ 6 (ค่ายจิรประวัติ)
14 ส.ค.2449	เสด็จประพาสวัดเขาบวชนาค ตลาดแพแควใหญ่
15 ส.ค.2449	เสด็จประพาสต้นแม่น้ำปิงวันแรก ทรงถ่ายรูปที่บ้านหาดทรายงาม ประทับรับฟัง การสนทนาของนางอิ่มกับเจ้าพระยาโบราณฯ ที่บ้านบางม่วง ประทับแรมที่บ้านยางเอน
16 ส.ค.2449	เสด็จวัดบ้านแก่ง ทรงแจกเสมาเป็นครั้งแรก เสด็จต่อเก้าเลี้ยว ทรงรับการถวายเรือนรับรอง ประทับแรมบ้านหัวดง
17 ส.ค.2449	เสด็จบ้านกำนันใย บึงประวัติศาสตร์ บึงหูกวาง เสด็จวัดช่องลมวารินศรัทธารามประทับแรมบ้านแดน
18 ส.ค.2449	เสด็จขึ้นเขาหน่อ เสวยพระกระยาหารเย็นที่บางแก้ว เสด็จประพาสต่อ และประทับรมที่บ้านแสนตอ
19 -26 ส.ค.2449	เสด็จประพาส จว.กำแพงเพชร
เส้นทางเสด็จขาล่อง	
27 ส.ค.2449	เสด็จผ่านถึงพลับพลาประทับแรมบ้านแดน
28 ส.ค.2449	เสด็จเขาดิน วัดพระหน่อธรนินทร์ใกล้วารินคงคาราม ประทับแรมพลับพลาบ้านยางเอน
29 ส.ค.2449	เสด็จกลับถึงปากน้ำโพ ประพาสบึงบอระเพ็ด ฝนตกเสด็จกลับพลับพลาหน้าสถานีรถไฟปากน้ำโพ
30 ส.ค.2449	เสด็จพระราชดำเนินกลับกรุงเทพมหานคร โดยกระบวนรถไฟหลวง ที่สถานีรถไฟปากน้ำโพ

ผลการวิจัยทำให้สามารถพล็อตตำแหน่งของเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125 ในแผนที่ที่เสด็จผ่านสถานที่สำคัญๆ ในจังหวัดนครสวรรค์ ทั้งขาขึ้นและขาล่องในการเสด็จประพาสต้นในครั้งนี้ ทั้ง 12 วันในการประพาสจังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยได้นำมาวาดเส้นทางเสด็จพร้อมทั้งได้อธิบายตำแหน่งต่างๆ ของเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125 ตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ได้เส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้นที่ถูกต้องสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงหรือนำไปใช้ในการวางแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางเสด็จประพาสต้น ร.ศ.125 ต่อไปในอนาคต (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125 (พ.ศ.2449)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้น ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการเสด็จประพาสมณฑลนครสวรรค์ (จังหวัดนครสวรรค์) และจากการศึกษาพบว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสมณฑลนครสวรรค์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ครั้งด้วยกัน แต่จากหลักฐานที่พบการเสด็จประพาสจังหวัดนครสวรรค์ครั้งที่สำคัญที่สุดได้แก่ การเสด็จประพาสเมื่อ ร.ศ.125 (พ.ศ.2449) ที่ทรงประพาสจังหวัดนครสวรรค์นานที่สุดถึง 12 วัน

ครั้งที่ 1 พ.ศ.2409 เมื่อครั้งตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เสด็จนมัสการพระพุทธชินราช เมืองพิษณุโลก ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนครสวรรค์เนื่องจากการเสด็จครั้งนี้ ทรงใช้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านขึ้นมาจนถึงเมืองนครสวรรค์ เสด็จต่อไปทางแม่น้ำน่านหรือแควใหญ่ ผ่านบ้านเกรียงไกร ทับกฤช พันลาน และแยกเข้าเส้นทางแม่น้ำยมที่ปากน้ำเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เสด็จทางแม่น้ำยม ผ่านบ้านท่าไม้ เข้าเขตจังหวัดพิจิตร

ครั้งที่ 2 พ.ศ.2444 การเสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือ ร.ศ.120 เป็นการเสด็จประพาสจังหวัดนครสวรรค์ พระองค์ทรงประทับช่วงขาขึ้น 2 วัน ในวันที่ 10-11 ตุลาคม พ.ศ.2544 และเสด็จพระราชดำเนินกลับโดยเส้นทางเดิมถึงจังหวัดนครสวรรค์ ในวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2444 ประทับแรมที่พลับพลาที่ว่าการมณฑลนครสวรรค์ และประทับอยู่อีก 2 วัน จึงเสด็จต่อไปยังอำเภอพยุหะคีรีในวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2544

ครั้งที่ 3 พ.ศ.2448 เสด็จพระราชดำเนินเปิดเส้นทางรถไฟสายเหนือ (บ้านพาชี-ปากน้ำโพ) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จพระราชดำเนินมายังจังหวัดนครสวรรค์ โดยกระบวนรถไฟหลวงมาถึงสถานีรถไฟปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ในวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2448 เพื่อการพระราชพิธีเปิดสถานีรถไฟปากน้ำโพ ตามเวลาพระฤกษ์ 3 โมง 40 นาที

ครั้งที่ 4 พ.ศ.2449 การเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 2 เมืองนครสวรรค์-กำแพงเพชร ครั้งนี้เสด็จประทับที่จังหวัดนครสวรรค์ รวมถึง 12 วัน ซึ่งนับว่านานกว่าครั้งอื่นๆ เป็นการเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 2 ของรัชกาลที่ 5 ระหว่างวันที่ 27 กรกฎาคม – 29 สิงหาคม พ.ศ.2449 จุดหมายปลายทางอยู่จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งผ่านจังหวัดนครสวรรค์ และเสด็จประพาสเยี่ยมเยียนราษฎรในจังหวัดนครสวรรค์ถึง 5 อำเภอ จึงนับมาเป็นการเสด็จประพาสจังหวัดนครสวรรค์ครั้งสำคัญที่สุด

ครั้งที่ 5 พ.ศ.2451 การเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 4 ประพาสลำน้ำมะขามเฒ่า พ.ศ.2451 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสจังหวัดนครสวรรค์ในครั้งนี้ เป็นการเสด็จโดยกระบวนรถไฟหลวงจากสถานีรถไฟสามเสนกรุงเทพมหานคร ถึงสถานีรถไฟปากน้ำโพ จากนั้นเสด็จประพาสต้นคลองบางพะหลวง หรือในเวลานั้นคือ แม่น้ำเชิงไกร ปัจจุบันคือ คลองเกรียงไกร จากนั้นเสด็จประพาสวัดจอมคีรีนาคพรต (วัดเขาบวชนาค) เสด็จเมืองนครสวรรค์ วันที่ 14 – 17 ตุลาคม พ.ศ.2451

การเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ครั้งหนึ่งในรัชสมัยของพระองค์ นอกจากจะมีเรื่องราวที่สนุกสนานแล้วยังช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชจริยาวัตรอันงดงามของพระองค์ ได้เห็นถึงพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยพสกนิกรรวมถึงความใกล้ชิดสนิทสนมที่ทรงมีต่อประชาชน นอกจากนี้เส้นทางและสถานที่เสด็จประพาสต้นในครั้งนี้ ยังมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปกรรม เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและของชาติที่ควรจะช่วยกันเก็บรักษาไว้ให้เป็นมรดกตกทอดไปยังชนรุ่นหลัง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัย ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งบุคคลและสถานที่ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง. (2550). **การศึกษาแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการพัฒนาประเทศจากพระราชหัตถเลขาในการประพาสหัวเมือง (พ.ศ.2415-2452).** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาประวัติศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทราวิโรฒ.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระ. (2493). **พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและลายพระหัตถ์สมเด็จพระปิตุฉาเจ้า สุขุมาลมารศรี พระอรรคราชเทวี** พิมพ์ในงานพระเมรุจอมพลเสด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ณ ท้องสนามหลวง 10 เมษายน 2493.

จดหมายเหตุเรื่องเสด็จประพาสต้นในรัชกาลที่ 5 ครั้งแรกและครั้งที่ 2 .พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพมหาเสวกตรี พระยานิพัทธราชกิจ (อ้น นรพัลลภ) วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2477. พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.

จิราภรณ์ สถาประวรรธนะ. (2516). **วิกฤตกาลสยาม ร.ศ.112.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิยาลัย มหาวิทยาลัยศรีครินทร วิโรฒ.

ธนพงศ์ มรรคผล. (2545). **พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว : เสด็จประพาส และเสด็จประพาสต้นจังหวัดนครสวรรค์**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเกษมศรี ซี.พี.

ประไพ รักษา. (2522). **ผลของการเสด็จประพาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีผลต่อการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย (พ.ศ.2411 – พ.ศ.2453).** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(ประวัติศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัชรินทร์ เงินสุข. (2549). **ตามรอยพระยุคลบาทเสด็จประพาสต้นเมืองนครสวรรค์ ครั้งที่ 2 ร.ศ.125 (พ.ศ.2449)**. อินทนนท์การพิมพ์ บริษัทเดอะเบสท์ เพรส แอนด์ ครีเอชั่น จำกัด.

วัดพระปรางค์เหลือง. (2559). **นิทรรศการเรือไทยในอดีต ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง**. แผ่นพับ.

วรรณศิลป์ พีรพันธุ์. (2552). **การศึกษาวิจัยและสำรวจข้อมูลตามรอยเสด็จประพาสต้น ร.ศ.123**. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 5 รล.3/9 สำเนาพระราชหัตถเลขาที่ 2/6197 ถึงเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ลงวันที่ 8 กรกฎาคม ร.ศ.112.

วิเคราะห์วรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง แผลเก่า ของไม้เมืองเดิม

Analyze the arts of literature appearing in the novel 'trauma' written by Mai Muang Derm

หนึ่งฤทัย ม่วงเย็น* และ อุไรวรรณ สิงห์ทอง
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด
*corresponding author e-mail: Neungruthai Muangyen@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง แผลเก่า ของไม้ เมืองเดิม โดยวิเคราะห์วรรณศิลป์ที่ปรากฏ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านจินตภาพ และด้านภาพพจน์ สรุปผลการวิจัยพบว่า ด้านจินตภาพ พบการใช้คำช่วยเพื่อสื่อให้เห็นรายละเอียดของสี แสง กลิ่น รส อาการและการเคลื่อนไหว แสดงอารมณ์และความรู้สึก การสัมผัสต่างๆ โดยผู้วิจัยพบการใช้คำแสดงอาการและการเคลื่อนไหว และอารมณ์ความรู้สึกปรากฏมากที่สุด ด้านภาพพจน์ พบการใช้คำอุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต อติพจน์ อธิพจน์ นามนัย สมพจนัย ปฏิภาคพจน์ ปฏิปุจฉา ประชดเหน็บแนม และสัทพจน์ โดยผู้วิจัยพบการใช้คำประชดเหน็บแนมและปฏิปุจฉาปรากฏมากที่สุด สรุปได้ว่านวนิยายเรื่องแผลเก่า ของไม้ เมืองเดิม มีความไพเราะงดงามในการใช้ภาษาจึงมีความโดดเด่นทางด้านวรรณศิลป์ที่ปรากฏในงานประพันธ์

คำสำคัญ : วรรณศิลป์ นวนิยาย แผลเก่า

Abstract

This study aimed to analyze the arts of literature appearing in the novel 'trauma' written by Mai Muang Derm, by emphasizing 2 points including poetic images and figures of speech. For poetic images, the study results revealed that words in the novel were used in order to show details of colors, lights, smells, tastes, manners and movements, emotions and feelings as well as touching. Moreover, the researchers found that the uses of words to show manners and movements as well as emotions and feelings are most frequent. According to figures of speech, the analysis reported the use of Simile, Metaphor, Personification, Hyperbole, Overstatement, Metonymy, Synecdoche, Paradox, Rhetorical question, *Sarcasm* Onomatopoeia. Furthermore, the researchers found that the use of words to satirize and Rhetorical question are most frequent. In conclusion, the use of language in the novel 'trauma' of Mai Muang Derm is pleasingly and beautiful. This affected the novel be remarkable for its arts of literature.

keywords : literature, novel, trauma

บทนำ

วรรณศิลป์เป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการสรางสรรค์งานวรรณกรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้ประพันธ์ที่เลือกสรรถ้อยคำ ประโยค สำนวนโวหาร และภาพพจน ใชเพื่อสื่อความคิด มุมมองใหม่ที่คมคายลึกซึ้ง ผ่านภาษาที่สวยงาม สร้างสรรค์

เรื่องราวให้ขับเคลื่อนดำเนินไปตามที่ประสงค ศิลปะการนำเสนอที่ชวนติดตามด้วยความเพลิดเพลินอันจะทำให้ผู้อ่านรับรู้จนเกิดจินตนาการ เข้าใจยอมรับและประทับใจเมื่อได้อ่านงานวรรณกรรม ผู้ประพันธ์แต่ละท่านย่อมมีวรรณศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ความสามารถเฉพาะตัวในการทำให้ประกอบต่างๆ ของภาษาสอดรับกันได้อย่างสอดคล้องลงตัวพอดีเพื่อสร้างให้งานเขียนมีความโดดเด่น น่าสนใจ และเกิดอรรถรสในการอ่าน

ความงามหรือศิลปะในการใช้ภาษาขึ้นอยู่กับการใช้ภาษาให้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสมกับเวลา โอกาส และบุคคล นอกจากนี้ภาษาแต่ละภาษายังสามารถปรุงแต่งให้เกิดความเหมาะสม ไพเราะ หรือสวยงามได้ ได้มีการบัญญัติคำราชาศัพท์ คำสุภาพ ขึ้นมาใช้ได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นวัฒนธรรมที่เป็นเลิศทางการใช้ภาษาที่ควรดำรงและยึดถือต่อไป ผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรมนี้ เรียกว่า นักเขียน นักประพันธ์ หรือ กวี (Writer or Poet)

ภาษาไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นมา โดยการกำหนดกันเองว่า แต่ละคำให้มีความหมายอย่างไร ดังนั้นภาษาในโลกนี้ จึงมีมากหมายหลายร้อยภาษา การพัฒนาของภาษาเมื่อภาษาเกิดขึ้นมาแล้ว ภาษามักจะสะท้อนความเจริญของมนุษย์ ผู้สร้างสรรค์ เช่น ภาษาไทย เป็นภาษาที่แสดงให้เห็นถึงคนไทยที่เจริญทางด้านศิลปวัฒนธรรม ตั้งแต่โบราณ ภาษาไทยจึงมีศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม แต่ศัพท์ที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีไม่ค่อยมี จึงต้องทับศัพท์หรือคิดค้นคำใหม่ในภายหลัง

ภาษาคือวัฒนธรรมไทยมีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของตน การที่วัฒนธรรมไทยจะสืบทอดลักษณะ และรายละเอียดทั้งมวลจากอดีตมาถึงปัจจุบันและจากปัจจุบันที่จะสืบทอดต่อไปในอนาคตได้นั้น ก็ด้วยอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือทั้งโดยการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และการเล่าจดจำสืบกันต่อมา จึงมีคำกล่าวว่าภาษาไทยจึงเป็นหัวใจของวัฒนธรรม ถ้าปราศจากจากหัวใจคือภาษาเสียแล้ว วัฒนธรรมก็สืบทอดไม่ได้และต้องสูญหายไปโดยเร็ว ขณะที่ภาษาไทยทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมไทยนั้น ภาษาไทยยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่เป็นเครื่องสื่อความหมายทางวัฒนธรรมด้วย

นวนิยาย เป็นรูปแบบหนึ่งของวรรณกรรมลายลักษณ์ แต่งในรูปของร้อยแก้ว มีลักษณะแตกต่างจากเรื่องแต่งแบบเดิม ที่เรียกว่า นิยาย หรือนิทาน ที่เรียกว่า “นวนิยาย” ก็เพราะถือเป็นนิยายแบบใหม่ (Novel) ตามแบบตะวันตก นั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในภาษาพูดโดยทั่วไปนิยมเรียกว่า “นิยาย” ซึ่งกะทัดรัดกว่า นวนิยายนั้น เป็นเรื่องราวที่มีลักษณะสมจริงมากกว่านิทานหรือนิยายแบบเดิม บางครั้งอาศัยฉากหรือเหตุการณ์จริง หรืออิงความเป็นจริง มีบทสนทนาและบรรยายเหตุการณ์อย่างปุถุชนทั่วไป

สิริวรรณ นันทจันทูล (2552) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรม ไว้ว่า “นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีที่ถ่ายทอดลีลาการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ได้อย่างดียิ่ง หากผู้ประพันธ์มีศิลปะการใช้ภาษาได้อย่างยอดเยี่ยมก็จะแสดงลีลาภาษาที่โดดเด่นทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรส และเกิดจินตภาพตามที่ผู้ประพันธ์ประสงค์” จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาในวรรณกรรม หากผู้ประพันธ์มีการเลือกใช้ภาษาที่น่าสนใจจะมีพลังในการสื่อสารมาก ส่งผลให้เนื้อเรื่องสนุกสนาน ซึ่งจัดได้ว่าทั้งเริงรมย์และเริงปัญญา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม งานวิจัยที่ศึกษาคือ การศึกษาวรรณศิลป์ทางด้านภาษาจึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ จินตภาพและภาพพจน์ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการใช้วรรณศิลป์ของนวนิยาย ในเรื่องนี้จนทำให้เห็นความสามารถหลายๆ ด้านของผู้แต่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ และต้องการศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมประเภทนวนิยายต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล
    1.1 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์
    1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย
2. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม โดยศึกษาวิเคราะห์ 2 ด้านดังนี้

1. ด้านจินตภาพ ได้แก่ 1.1 คำบอกสี 1.2 คำบอกแสง 1.3 คำบอกกลิ่น 1.4 คำบอกรส 1.5. คำแสดงอาการ การเคลื่อนไหว 1.6 คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึก 1.7 คำแสดงการสัมผัส

2. ด้านภาพพจน์ ได้แก่ 2.1 อุปมา 2.2 อุปลักษณ์ 2.3 บุคคลวัต 2.4 อติพจน์ 2.5 อธิพจน์ 2.6 นามนัย 2.7 สมพจนัย 2.8 ปฏิภาคพจน์ 2.9 ปฏิปุจฉา 2.10 ประชดและเหน็บแนม และ 2.11 สัทพจน์

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วรรณศิลป์ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม อย่างละเอียดโดยจดบันทึกข้อมูลลงในบัตรที่ผู้วิจัยทำขึ้นจากนั้นจดและแยกประเภทของข้อมูลตามขอบเขตด้านเนื้อหาและนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายและขอบเขตที่วางไว้

3. ขั้นสรุปและอภิปรายผล

3.3.1 สรุปผลการวิจัย

3.3.2 อภิปรายผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์แบ่งเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4 การวิเคราะห์วรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม

บทที่ 5 บทสรุป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิมผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

1.ด้านจินตภาพ เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เขียนนำเสนอความรู้ ความคิดต่างๆ ผ่านไปถึงผู้อ่านแต่ “การใช้ภาษา” นั้นสำคัญยิ่งกว่าผู้เขียนจะต้องรู้จักวิธีการใช้ภาษาให้สามารถสื่อถึงผู้อ่านให้ได้รับความรู้สึก นึกคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ได้มากที่สุด ดังที่ บุญยงค์ เกศเทศ (2536) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาว่า ภาษาเป็นพาหะสำคัญที่จะนำความคิดไปสู่ผู้อ่าน ความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียน จึงเป็นเรื่องที่ต้องเอาใจใส่อย่างยิ่ง นับตั้งแต่การรู้จักเลือกถ้อยคำ การผูกประโยค การลำดับความหรือการทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งประทับใจ การใช้ภาษาที่ดีควรมีความ ชัดเจน มีความกระชับ มีอำนาจในการปลุกเร้าอารมณ์ มีความไพเราะและมีความเหมาะเจาะในเนื้อหา

นอกจากนี้ ผู้แต่งยังต้องเลือกใช้ภาษาให้มีค่าในการสื่อสารมากที่สุด โดยเลือกใช้ถ้อยคำให้สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตน และในขณะเดียวกันถ้อยคำนั้นๆ ต้องให้ความเข้าใจและภาพแห่งความรู้สึกนึกคิดแก่ผู้อ่าน ให้ใกล้เคียงกับความความรู้สึกนึกคิดของตนด้วย ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518) ได้ย้ำถึงความสำคัญของการเป็นนักเขียนสรุปได้ว่า ถ้าเป็นผู้ที่มีความรู้ก็จะใช้ความรู้นี้ ซึ่งเรียกว่า เทคนิคทำให้เกิดเป็นรูป เสียง สี และตัวหนังสือ ปรากฏขึ้น ทำให้เราเข้าใจได้ว่า ภาษาที่นำมาใช้นั้นจะต้องเป็นภาษาที่มีพลังและมีการโน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านให้เกิดความรู้สึกนึกคิดตามผู้เขียนได้และผู้เขียนจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งนี้ไม้ เมืองเดิม ก็เป็นนักเขียนที่มีความสามารถในด้านศิลปะการใช้ภาษาผู้หนึ่ง ซึ่งศิลปะการใช้ภาษาของเขายังเป็นเอกลักษณ์ นวนิยายของไม้ เมืองเดิม ยังได้รับการยอมรับจากแวดวงวรรณกรรมในเรื่องการใช้ภาษาของเขา ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะศิลปะการใช้ภาษา ไม้ เมืองเดิมเป็นนักเขียนที่มีลักษณะเฉพาะในด้านการใช้ภาษา คือ การเลือกใช้คำที่เหมาะสม กับเรื่องราวที่เขาต้องการถ่ายทอดไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย อธิบายสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” นี้ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านต่างๆ และสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนเหมือนผู้อ่านได้ร่วมอยู่

ในเหตุการณ์นั้นด้วยจริงๆ จินตภาพที่ไม้ เมืองเดิม เลือกใช้มีดังนี้ 1.1 คำบอกสี 1.2 คำบอกแสง 1.3 คำบอกกลิ่น 1.4 คำบอกรส1.5 คำแสดงอาการ การเคลื่อนไหว 1.6 คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึก 1.7 คำแสดงการสัมผัส

1.1 คำบอกสี การใช้คำบอกสีในนวนิยายจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการตามประสบการณ์ของผู้เขียน ผู้อ่านมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมกับสิ่งที่อ่าน และทำให้เกิดมโนภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า คำบอกสีที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 15 คำ ตัวอย่างเช่น

ทุ่งหญ้าแสงแดดแดดส่องในตอนเช้า รวงข้าวที่สุกเหลืองเป็นทอง (หน้า 15)

ไทรใหญ่ยืนต้นตระหง่านห่างฝั่งคลองเพียง 3 – 4 วา เป็นไทรใกล้น้ำที่ทรงสาขางอกงามอายุนาน มีแพรแดงผืนใหญ่ห่มอยู่รอบต้น (หน้า 22)

เจ้าหน้าดำมีพวก มาก็ถูกฟันผ่าลงกลางแสกอย่างเต็มดาบเลือดกระจาย (หน้า 42)

เมื่อพ้นไปเป็นทุ่งหญ้าเวิ้ง บางแห่งเป็นนามีข้าวชูรวงเหลืองทอง (หน้า 7)

เจ้าหนุ่มร่างงามล่ำสันผิวคล้ำหน้าตาชื่อคมคาย (หน้า 8)

มีแพรแดงผืนใหญ่ห่มอยู่รอบต้น (หน้า 22)

1.2 คำบอกแสง คำบอกแสงเป็นการให้แสงเงา ความสว่างของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งช่วยผู้อ่านเกิดจินตภาพที่งดงามเกี่ยวกับบรรยากาศและสถานที่ที่นำเสนอเกี่ยวกับฉาก คำบอกแสงที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 13 คำ ตัวอย่างเช่น

ตะวันคล้อยหัวเพิ่งจะบ่าย แต่แดดจ้าความร้อนยังอบอ้าวคุกคามอยู่เหนือท้องทุ่ง (หน้า 7)

ทุ่งหญ้าแสงแดดส่องในตอนเช้า (หน้า 15)

บางดวงวอมแวมอยู่หลังพงไม้ (หน้า 98)

แต่แดดจ้าความร้อนยังอบอ้าว (หน้า 7)

สร้อยคอซึ่งวาววาม ไปเพราะจี้เพชร (หน้า 58)

ทุ่งนาข้างหน้ามืดเป็นสีเดียวกัน (หน้า 83)

1.3 คำบอกกลิ่น ในนวนิยายของไม้ เมืองเดิมปรากฏการใช้คำบอกกลิ่นเพื่อแสดงลักษณะของกลิ่นต่างๆ ทำให้ผู้อ่านสามารถรู้สึกถึงกลิ่นนั้นๆ ได้ คำบอกกลิ่นที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 8 คำ ตัวอย่างเช่น

ยามจะเดินช้าๆ ผ่านไป กลิ่นน้ำแห่งท่าบางกะปิโชยฉุน (หน้า 75)

กลิ่นรวงข้าวหอมรื่นในความรู้สึกของหนุ่มสาว (หน้า 12)

มันดมกลิ่นตามรอยตีนพันแข้งขา (หน้า 106)

1.4 คำบอกรส ไม้ เมืองเดิมได้นำคำบอกรสมากล่าวถึง รสรัก รสชาติของอาหาร ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกและสัมผัสรสด้วยจินตนาการ เสมือนผู้อ่านได้ลิ้มรสด้วยตนเอง คำบอกรสที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ใน นวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 12 คำ ตัวอย่างเช่น

รักแรกของขวัญช่างหวานชื่นเสียเหลือเกิน (หน้า 9)

ฟันขาวๆ ของเขาขบกัดถั่วดิบสดๆ รสหวานน้อยๆ แล่นซ่านสัมผัสลิ้น (หน้า 18)

อ้ายเรียวกับอีเกกำลังเอื้องหญ้าหวานด้วยความเอร็ดอร่อย (หน้า 21)

1.5 คำแสดงอาการ การเคลื่อนไหว ไม้ เมืองเดิมได้นำคำบอกอาการมากล่าวถึงอาการและการเคลื่อนไหวของสิ่งต่างๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเสมือนมองเห็นได้ด้วยตนเอง คำบอกอาการที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 25 คำ ตัวอย่างเช่น

อีเกจึงแผ่นออกตะโพงไปอย่างสุดกำลังเพียงสามสี่วา (หน้า 11)

เจ้าขวัญมิได้พูดอะไรอีกจึงจูบลงไป (หน้า 15)

1.6 คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ไม้ เมืองเดิมเลือกคำเพื่อเน้นย้ำอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้ผู้อ่าน เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกอย่างลึกซึ้งและมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึกที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 23 คำ ตัวอย่างเช่น

ขวัญเบื่อเรื่องการกลับไปของเรียม (หน้า 93)

ทุ่งบางกะปิเงียบเหงาอีกครั้ง (หน้า 103)

รู้สึกเย็นเยือกเงียบเหงาจนพูดไม่ถูก (หน้า 90)

1.7 คำแสดงการสัมผัส ไม้ เมืองเดิมเลือกคำแสดงการสัมผัสเพื่อเน้นย้ำอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเข้าถึงสิ่งสัมผัส รู้สึกและมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย คำบอกสัมผัสที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ใน นวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 20 คำ ตัวอย่างเช่น

รู้สึกเหนียวกายอย่างบอกไม่ถูก (หน้า 95)

เจ้าขวัญจับดาบอย่างนุ่มเนียนมือ ทำตัวอย่างไม่มีอะไรเกิดขึ้น (หน้า 35)

รากไทรที่เจ้าขวัญเกาะอุ้มเธอพักเหนื่อยนั้นผุไปแล้ว (หน้า 86)

จากตัวอย่างข้างต้น ไม้ เมืองเดิมได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้รู้ถึงการสัมผัส โดยใช้คำ ขยายความทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกสัมผัสได้ดียิ่งขึ้น เช่น สีแดง สีทอง หอม โชย จ้า พุ่ง เหนียว นุ่ม ซึ่งการนำคำมาขยายความนั้นเป็นเหมือนการเพิ่มสิ่งเร้าเพื่อให้กระทบความรู้สึกของผู้อ่านให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการรับรู้สัมผัสนั้นด้วย

การสร้างจินตภาพในการใช้คำต่างๆ ของไม้ เมืองเดิมทั้งด้านสี แสง กลิ่น รส อาการการเคลื่อนไหว อารมณ์ความรู้สึก และสัมผัสนั้น มีความหลากหลายในการใช้คำ สังเกตได้จากการเลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาใช้แทนกันเพื่อมิให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย และเพิ่มอรรถรสในการอ่าน รวมถึงเพิ่มจินตภาพในแต่ละเรื่องได้อย่างดีอีกด้วย โดยเฉพาะจินตภาพ ด้านสี ที่ไม้ เมืองเดิมสามารถนำคำบอกสีมาบรรยายสิ่งที่กล่าวถึงได้อย่างละเอียด แสดงให้เห็นถึงความสามารถของไม้ เมืองเดิมว่า เป็นผู้ที่คลังคำมากผู้หนึ่ง นอกจากนี้ยังมีความพิถีพิถัน ในการเลือกสรรคำให้เข้ากับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง ผสมผสานกับความมีศิลปะในการใช้ภาษา จัดเรียงคำ ไม่ว่าจะเป็นการซ้อนคำ การซ้ำคำ หรือการเลือกคำที่มาขยายความจึงถือว่าเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งที่มีในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม และสิ่งที่สำคัญคือ ไม้ เมืองเดิมสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเสมือนรับรู้ รู้สึก สัมผัสไปกับสิ่งนั้นๆ ด้วย

2. ด้านภาพพจน์ เป็นศิลปะการใช้ภาษาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ผู้เขียนจะละทิ้งเสียมิได้ เพื่อถ่ายทอดความคิดความรู้สึกต่างๆ ของผู้เขียนทำให้ผู้อ่านได้เกิดจินตภาพที่น่าประทับใจ ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ และภาพพจน์ยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงแนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องมากยิ่งขึ้น นอกจากผู้เขียนจะต้องพิถีพิถันในการเลือกสรรสิ่งที่ก่อให้เกิดภาพพจน์แล้ว ผู้อ่านก็ต้องศึกษาลักษณะของภาพพจน์ต่างๆ เพื่อที่จะสามารถเข้าใจและเข้าถึงสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอได้อย่างถูกต้อง ดังที่เจตนา นาควัชระ กล่าวไว้ว่า “การศึกษาภาษาในวรรณคดีที่สนใจกันมาก คือ การศึกษาความเปรียบ (Imagery) ทั้งนี้ เพราะภาษาวรรณคดีโดยทั่วไปแล้วเป็นภาษาที่ต้องการความงาม และความไพเราะในการใช้ถ้อยคำสำนวนที่ประณีตกว่าภาษาที่ใช้กันทั่วๆ ไป กวีจึงนิยมความเปรียบในการสร้างสุนทรียะ หน้าที่ของวรรณคดีวิจารณ์ในขั้นแรกก็คือ จะต้องชี้ให้เห็นว่ากวีใช้ความเปรียบได้เหมาะสม ซาบซึ้งกินใจหรือไม่ประการใด”

นอกจากนี้ ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539) ได้ย้ำถึงลักษณะสำคัญของการใช้ความเปรียบสรุปได้ว่า เป็นลักษณะของการใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างพลังในการสื่อสาร ซึ่งผู้แต่งจงใจสร้างขึ้นให้แตกต่างจากโครงสร้างของความหมายหรือการเรียงลำดับคำของภาษาโดยปกติ เพื่อสร้างจินตภาพแก่ผู้อ่าน

ไม้ เมืองเดิม เป็นผู้หนึ่งที่มีความสามารถในการใช้ภาพพจน์ในนวนิยายได้อย่างเหมาะสม และก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ประทับใจ ประณีตงดงามและสิ่งสำคัญทำให้ผู้อ่าน เกิดจินตภาพที่แจ่มแจ้งชัดเจน ภาพพจน์ที่ไม้ เมืองเดิม ใช้มีดังนี้2.1 อุปมา 2.2 อุปลักษณ์ 2.3 บุคคลวัต 2.4 อติพจน์ 2.5 อธิพจน์ 2.6 นามนัย 2.7 สมพจนัย 2.8 ปฏิภาคพจน์ 2.9 ปฏิปุจฉา 2.10 ประชดและเหน็บแนม 2.11 สัทพจน์

2.1 อุปมา หมายถึง การนำเอาสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำที่แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบกันอย่างชัดเจน เช่น คำว่า เหมือน เสมือน ราวกับ ดุจ ดัง ดั่ง ปาน ประหนึ่ง ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม มีการใช้ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์ที่ หลากหลาย ซึ่งสิ่งที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 12 คำ ตัวอย่างเช่น

เรียมทิ้งขวัญเหมือนคนหนุ่มเร่ร่อน (หน้า 71)

เรือวิ่งไปไกลปานประหนึ่งหัวใจของขวัญจะขาด (หน้า 93)

มือหนึ่งรัดเจ้าเรียมไว้แน่น เหมือนเกรงว่าสายน้ำจะพัด (หน้า 16)

ฉันรักแม่เรียมเหมือนดวงใจ (หน้า 16)

2.2 อุปลักษณ์ หมายถึง การนำเอาสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง โดย มีคำที่แสดงให้เห็นว่าเปรียบเทียบกันอย่างชัดเจน เช่นคำว่า เป็น คือ หรือบางครั้งไม่มีคำแสดง การเปรียบเทียบเป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง และเน้นนำมาเปรียบนั้นทำให้ผู้อ่านเกิดภาพที่ชัดเจนมากที่สุด และพิจารณาความเหมาะสมในการใช้คำ อุปลักษณ์ที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 15 คำ ตัวอย่างเช่น

เธอเป็นผู้หญิงคนแรกในหัวใจหนุ่มทุ่งบางกะปิ (หน้า 23)

อีเกเป็นควายที่ว่ายน้ำเร็ว (หน้า 10)

เจ้าขวัญก็รัดแขนทั้งสองเป็นการยืนยันว่ารัก (หน้า 16)

2.3 บุคคลวัต หมายถึง การกล่าวถึงสิ่งสมมุติให้สิ่งไม่มีชีวิตหรือสัตว์ พืช แสดงลักษณะอาการในด้านรูปลักษณ์ ลักษณะนิสัย ความรู้สึก พฤติกรรมต่างๆ เช่นเดียวกับ มนุษย์ เพื่อเรียกร้องความสนใจ และสร้างความมีชีวิตชีวาให้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านคล้อยตาม และเกิดภาพ สามารถสัมผัสได้ถึงสิ่งที่กล่าวถึงได้อย่างชัดเจน บุคคลวัตที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 8 คำ ตัวอย่างเช่น

เถาไทรย้อยลงมาดังหนวดเครา (หน้า 29)

ขณะหัวใจสิงห์ร้องไห้อยู่เงียบๆ (หน้า 51)

2.4 อติพจน์ หมายถึง การกล่าวเกินจริง เป็นการกล่าวโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง หรือข้อความนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ แต่มุ่งเน้นให้กระทบอารมณ์ จิตใจของผู้อ่าน อติพจน์ที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 8 คำ ตัวอย่างเช่น

ควายอีเกว่ายน้ำเก่งกว่าปลา (หน้า 11)

กว่าจะเสร็จเหนื่อยแทบขาดใจตาย (หน้า 22)

2.5 อธิพจน์ หมายถึง การกล่าวเกินจริง เป็นการกล่าวโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง หรือข้อความนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ แต่มุ่งเน้นให้กระทบอารมณ์ จิตใจของผู้อ่านในด้านอารมณ์ขัน อธิพจน์ที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 7 คำ ตัวอย่างเช่น

มันน่าทุบอกตัวเองให้ตายลงตรงนี้เสีย (หน้า 53)

น่าเตะตัวเองลงกระมัง (หน้า 80)

2.6 นามนัย หมายถึง การนำคุณสมบัติเด่นของสิ่งหนึ่งมากล่าว แทนที่จะกล่าวถึงสิ่งนั้นโดยตรง หรือหมายความถึงสิ่งนั้นโดยตรง นามนัยที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 8 คำ ตัวอย่างเช่น

ขูดเลือดขูดเนื้ออย่างนี้ก็ซูบตายกันพอดี (หน้า 70)

จะปั้นหน้าอินทร์หน้าพรหมไอ้หนุ่มทุ่งบางกะปิก็ไม่เชื่อ (หน้า 84)

2.7 สมพจนัย หมายถึง การกล่าวเพียงบางส่วน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของทั้งหมด แต่มีความหมายคลุมหมดทุกส่วน สมพจนัยที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 9 คำ ตัวอย่างเช่น

มากินข้าวกินปลาเสียกันก่อน (หน้า 36)

ขวัญเห็นดังนั้นก็มือตีนอ่อน (หน้า 45)

2.8 ปฏิภาคพจน์ หมายถึง การกล่าวสิ่งที่มีความหมายตรงกันข้ามกันหรือค้านกัน โดยไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ แต่ก็สามารถเกิดขึ้นได้จริง ปฏิภาคพจน์ที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 11 คำ ตัวอย่างเช่น

เขาพูดยังกับนักบุญแต่หัวใจไม่ใช่นักบุญ (หน้า 37)

มีความโมโหร้ายแต่ใจกลับดี (หน้า 70)

2.9 ปฏิปุจฉา หมายถึง การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เป็นการใช้ข้อความที่เป็นคำถาม แต่ทราบคำตอบอยู่แล้ว เป็นการเน้นกระตุ้นให้ผู้ฟังคิด รู้สึกถึงสิ่งที่กล่าว ปฏิปุจฉาที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 15 คำ ตัวอย่างเช่น

จะมัวฝันอยู่ได้อย่างไรเรียม (หน้า 31)

หัวใจเจ้ายังดีอยู่ไหมเรียม (หน้า 98)

2.10 ประชดและเหน็บแนม หมายถึง การกล่าวคำพูดที่มีความหมายตรงกันข้าม ส่วนใหญ่มีความหมายด้านลบมากกว่าบวก เป็นการเน้นกระตุ้นให้ผู้ฟังคิด รู้สึกถึงสิ่งที่กล่าว ประชดและเหน็บแนมที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 18 คำ ตัวอย่างเช่น

ค่าตัวของเจ้าเท่าไหร่เรียม (หน้า 92)

พี่ขวัญคงเย้ยฉันล่ะซิ ที่ฉันกลับมา (หน้า 88)

2.11 สัทพจน์ หมายถึง การใช้คำที่บ่งบอกหรือเลียนเสียงของคน สัตว์ เสียงจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือเลียงที่เกิดจากวัตถุ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ สัทพจน์ที่ไม้ เมืองเดิม นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” มีทั้งหมด 10 คำ ตัวอย่างเช่น

เสียงน้ำดังกระฉอกมาแต่ไกล (หน้า 66)

น้ำไหลเชี่ยวนเป็นกระแส (หน้า 114)

จากตัวอย่างข้างต้น ไม้ เมืองเดิมนำนิทานมากล่าวเพื่อสื่อให้เห็นว่า คนกับสัตว์ หรือคนกับคนนั้นไม่ต่างกัน ยังมีการใช้กำลังในการแก้ปัญหา ใช้เล่ห์เหลี่ยมทำร้ายกัน เพราะฉะนั้นเราควรใช้สติปัญญามากกว่ากำลัง

ภาพพจน์ที่ไม้ เมืองเดิมนำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า”นั้น มีความหลากหลายมาก และสามารถสร้างภาพได้ละเอียดลึกซึ้งชัดเจน เข้าใจได้ง่ายโดยสามารถสื่อภาพฉาก บรรยากาศ ลักษณะนิสัย พฤติกรรม ตลอดจนอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร และยังสื่อแนวคิด รวมทั้งแง่คิดต่างๆ ด้วย ซึ่งสิ่งที่ไม้ เมืองเดิมนำมาสื่อเปรียบเทียบนั้น สอดคล้องเหมาะสมกับเรื่องนั้นที่กล่าวถึง เช่น การกล่าวถึงอารมณ์แห่งความรัก มาสื่อเปรียบให้เห็นภาพคนกำลังมอบรัก หรืออารมณ์โมโห ก็เปรียบเหมือนการทุบอกกระทำตนเพื่อเย้ย เป็นต้น

นอกจากนี้ ไม้ เมืองเดิมมีความสร้างสรรค์โดยการนำสิ่งใหม่ๆ มาใช้สื่อให้เกิดภาพ และเลือกใช้สิ่งที่นำมาเปรียบไม่ให้ซ้ำ เช่น ภาพพจน์นามนัยที่มีสำนวนดัดแปลงจากสำนวนเดิม แต่ความหมายก็ยังคงเดิม แต่ปรับเปลี่ยนให้ผู้อ่านเกิดอรรถรสในการอ่าน ไม่ซ้ำซากน่าเบื่อ บางครั้งใช้บริบทในการบรรยายสั้นๆ บางครั้งยาวก็ขึ้นอยู่กับการสื่อและรายละเอียดของสิ่งที่สื่อ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า ไม้ เมืองเดิมมีความสามารถ พิถีพิถันและใส่ใจในการเลือกสิ่งที่จะนำมากล่าวกับสิ่งที่นำมาเปรียบให้ภาพพจน์เกิดภาพ หรือกระทบความรู้สึก และความคิดต่อผู้อ่าน

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาจะเห็นได้ว่านวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิมมีวรรณศิลป์ทั้งทางด้านจินตภาพ และภาพพจน์จนเป็นที่ยอมรับจากจำนวนการตีพิมพ์หนังสือของไม้ เมืองเดิมหลายครั้ง ซึ่งโดยทั่วไปเมื่อ กล่าวถึงไม้ เมืองเดิม คนมักจะให้ความสำคัญในเรื่องแนวคิดสะท้อนปัญหาสังคม การเมือง เสียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวชนชั้นสามัญชน ดังนั้นผลงานของเขาจึงได้รับความนิยมในเรื่องรับใช้สังคม แต่ด้านศิลปะการใช้ภาษาทั้งในด้านการสร้างจินตภาพในการใช้คำ

ต่างๆ ของไม้ เมืองเดิมทั้งด้านสี แสง กลิ่น รส อาการการเคลื่อนไหว อารมณ์ความรู้สึกและสัมผัสนั้น มีความหลากหลายในการใช้คำและเด่นไม่แพ้แนวคิด สังเกตได้จากการเลือกใช้คำที่มีความหมาย ใกล้เคียงกันมาใช้แทนกัน เพื่อมิให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย และเพิ่มอรรถรสในการอ่าน รวมถึงเพิ่มจินตภาพในแต่ละเรื่องได้อย่างดีอีกด้วย แสดงให้ถึงความสามารถของไม้ เมืองเดิมว่าเป็นผู้ที่คลังคำมากผู้หนึ่ง นอกจากนี้ยังมีความพิถีพิถันในการเลือกสรรคำให้เข้ากับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง ผสมผสานกับความมีศิลปะในการใช้ภาษาจัดเรียงคำ ไม่ว่าจะเป็นการซ้อนคำ การซ้ำคำ หรือการเลือกคำที่มาขยายความ จึงถือว่าเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งที่มีในนวนิยายของไม้ เมืองเดิม และสิ่งที่สำคัญคือ ไม้ เมืองเดิมสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเสมือนรับรู้ รู้สึก สัมผัสไปกับสิ่งนั้นๆด้วย โดยเฉพาะจินตภาพด้านอารมณ์ ความรู้สึก การเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ไม้ เมืองเดิมนำมาบรรยายสิ่งต่างๆ ให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ก็ไม่เป็นรองยังคงเอกลักษณ์ของตนเองด้วยการนำภาษาที่หลากหลายในการนำเสนอ ให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจ เห็นภาพ เกิดอารมณ์ร่วมกับสิ่งที่เขากล่าวได้อย่างกลมกลืน มีการเพิ่มรายละเอียดของสิ่งที่นำมาเปรียบให้เห็นได้เด่นชัดขึ้น แม้เป็นรายละเอียดเพียงเล็กน้อยก็สามารถนำมาเสนอให้มีความสำคัญมากพอ จะเห็นได้ว่าไม้ เมืองเดิมใช้วรรณศิลป์อย่างพิจารณาและภาพพจน์ที่น่าสนใจของไม้ เมืองเดิมคือ การกล่าวประชดและเหน็บแนม กล่าวเยาะเย้ยที่เน้นความรู้สึกทางจิตใจ ใช้ภาษาภาพพจน์นี้ในสถานการณ์ที่คับขัน แต่นำการประชดเหน็บแนมใช้ได้อย่างกลมกลืน และได้อารมณ์

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม ทำให้ทราบกลวิธีการสร้างภาพและชี้ให้เห็นความสามารถของไม้ เมืองเดิม ในด้านการสร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนี้เขายังมีแนวคิดการนำเสนอแง่มุมต่างๆ ผ่านตัวละคร และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ วรรณศิลป์ทั้งทางด้านจินตภาพและภาพพจน์ในการถ่ายทอดเรื่องราวได้เป็นอย่างดี สื่อความได้อย่างชัดแจ้งและเหมาะสม อีกทั้งเป็นการใช้ภาษาที่หลากหลายและสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งต่างๆ ของสังคม ซึ่งควรแก่การเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงน่าจะมีการนำนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม ที่ได้รับความ นิยมและมีแง่คิดสอนใจ ที่ควรจดจำ อันได้แก่ ทุ่งบางกะปิ นายขวัญนางเรียม ความรักที่ไม่สมหวัง ความสูญเสีย ฉากและชีวิตต่างๆ และเพื่อให้บุคคลที่สนใจได้เรียนรู้และเห็นเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านการสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน อาจจะยกมาเรียนเพียงบางส่วนหรือบางตอน เรื่องที่เหมาะกับวัยของผู้อ่าน แล้วให้ศึกษาดูว่ามีการใช้ภาษาแบบใดบ้าง แล้วเรียนรู้วรรณศิลป์ทางด้านจินตภาพและภาพพจน์แบบง่ายๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวคิดเพื่อให้เห็นลักษณะอีกด้านหนึ่งของไม้ เมืองเดิมว่า แนวคิดเด่นและจุดที่น่าสนใจนอกจากเรื่อง “แผลเก่า” นี้ มีเรื่องใดบ้าง

2. ควรมีการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของนักเขียนท่านอื่นๆ อย่างหลากหลาย หากทำการศึกษาในเรื่องนี้อีก

3. ควรมีการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมอื่นๆ เพื่อให้เห็นลักษณะของการใช้ภาษาในวรรณกรรมประเภทอื่น ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิมผู้วิจัยได้วิเคราะห์ 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านจินตภาพ 2. ด้านภาพพจน์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านจินตภาพ

การใช้คำบอกสี เป็นการให้รายละเอียดของสีเพื่อให้ผู้อ่านได้สัมผัสความสวยงามถ้อยคำ เพิ่มมากขึ้น การพรรณนาสีของผู้เขียนมักปรากฏการการใช้คำวิเศษณ์ขยายคำบอกสี หรือในบางครั้งผู้เขียนไม่ได้ระบุสีให้ชัดเจนว่าเป็นสีอะไร แต่ใช้คำขยายทำให้เกิดภาพ ผู้อ่านสามารถคาดเดา หรือจินตนาการได้ว่าน่าจะเป็นสีอะไร ปรากฏกล่าวไว้อย่างเด่นชัด เช่น สีแดง สีทอง คล้ำ หงอก

การใช้คำบอกแสง เป็นการเลือกคำที่แสดงแสงเงา ความสว่างของฉาก และบรรยากาศที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ ทำให้งานเขียนนั้นนำเสนอ สื่อสารที่เห็นภาพชัดเจน คำบอกแสงที่ไม้เมือง เมืองเดิมนำมาใช้ เป็นการใช้คำบอกแสงที่อ่อนลง หม่นมัว และมืด การใช้คำบอกแสงที่กระพริบ ส่องประกาย และการใช้คำบอกแสงที่ส่องสว่างเจิดจ้า เช่น แสงแดดเจิดจ้า ความมืดมิด เป็นต้น

การใช้คำบอกกลิ่น เป็นการเลือกคำเพื่อแสดงลักษณะของกลิ่นต่างๆ ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงกลิ่นนั้นๆ ได้ คำบอกกลิ่นที่ไม้เมืองเดิมนำมาใช้ มีทั้งคำบอกกลิ่นที่มีคำขยาย และคำบอกกลิ่นที่ ไม่มีคำขยาย เช่น หอม โชย เป็นต้น

การใช้คำบอกรส เป็นการนำคำบอกรสมากล่าวถึงรสชาติของอาหาร ทำให้ผู้อ่านเกิดความ รู้สึกเหมือนได้ลิ้มรสชาติด้วยตนเอง คำบอกรสที่ไม้ เมืองเดิมนำมาใช้ มีคำที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นรสชนิดใด แต่ผู้อ่านสามารถคาดเดาได้ว่าเป็นรสชาติอร่อย และคำบอกรสที่ไม่มีคำขยาย เช่น หวาน มัน เป็นต้น

การใช้คำแสดงอาการเคลื่อนไหว เป็นคำบอกกิริยาอาการ และการเคลื่อนไหวของสิ่งต่างๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในจินตนาการณ์อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวไปข้างหน้า การเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนไหวอยู่ไม่นิ่ง และการแสดงอาการไม่ปรกติ เช่น พุ่ง กระโจน แกว่ง เป็นต้น

การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก เป็นการเลือกคำเพื่อแสดงให้ผู้อ่านเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครอย่างลึกซึ้ง และมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย ไม่ว่าจะเป็นความสุขหรือความทุกข์ก็ตาม เช่น เงียบเหงา น่าเบื่อ เยือกเย็น เหม่อลอย เป็นต้น

การใช้คำการสัมผัส ไม้ เมืองเดิมเลือกคำเพื่อเน้นย้ำอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้ผู้อ่าน เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกอย่างลึกซึ้งและมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย คำบอกอารมณ์ความรู้สึก ที่ไม้ เมืองเดิมนำมาใช้คือ การใช้คำบอกสัมผัสที่ไม่มีคำขยาย การใช้คำบอกสัมผัสที่มีคำขยาย สื่อให้รู้ถึงการสัมผัส โดยใช้คำขยายความทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกสัมผัสได้ดียิ่งขึ้น เช่น เหนียว นุ่มมือ เกาะ เป็นต้น

2. ด้านภาพพจน์

ผลจากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าไม้ เมืองเดิมเป็นผู้หนึ่งที่มีความสามารถในการใช้ความเปรียบหรือภาพพจน์ในนวนิยายได้อย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ประทับใจ ประณีตงดงามและสิ่งสำคัญทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่แจ่มแจ้งชัดเจน โดยสื่อผ่านฉาก บรรยากาศ ลักษณะนิสัย พฤติกรรมและอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งภาพพจน์ที่ไม้เมืองเดิมเลือกใช้สรุปได้ดังนี้

อุปมา ผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า ไม้ เมืองเดิมใช้ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์ อุปมาที่หลากหลาย สิ่งที่นำมาเปรียบนั้นทำให้ผู้อ่านเกิดภาพที่ชัดเจน สามารถสัมผัสถึงสิ่งที่กล่าวถึงได้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของตัวละคร ลักษณะฉาก รวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร อุปมา ที่ใช้นั้นคือ การใช้สิ่งเปรียบเทียบหนึ่งอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบสองอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบมากกว่าสองอย่าง และสิ่งที่นำมาเปรียบก็เช่น คน สัตว์ พืช และสิ่งของ ซึ่งไม้ เมืองเดิมสามารถเลือกสื่อสารสิ่งเปรียบได้เข้ากัน อีกทั้งเข้ากับฉาก อารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร แสดงให้เห็นถึงความสามารถของไม้ เมืองเดิม ในการจัดวางสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงให้สื่อสารกับผู้อ่านให้เข้าใจมากที่สุด

อุปลักษณ์ ผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า ไม้ เมืองเดิมใช้ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์ อุปลักษณ์ที่คล้ายคลึงกันกับอุปมา คือ การใช้สิ่งเปรียบเทียบหนึ่งอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบสองอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบมากกว่าสองอย่าง และใช้สิ่งเปรียบไม่ต่างกันคือ คน สัตว์ พืช สิ่งของ และอื่นๆ ซึ่งทำให้เกิดภาพของฉากพฤติกรรมของตัวละคร รวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกด้วย

บุคคลวัต บุคคลวัตในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม ผู้วิจัยพบว่า มีการสมมุติให้ทำกริยาหนึ่งอย่าง การสมมุติให้ทำกริยาสองอย่าง การสมมุติให้ทำกริยามากกว่าสองอย่าง และสิ่งที่นำมาสมมุตินั้นก็ได้แก่ อวัยวะและกริยาของคน สัตว์ พืช และสิ่งของ แสดงให้เห็นถึงความหลากหลาย และเด่นที่บางสิ่งทำกริยามากกว่าสองอย่าง

อติพจน์ ไม้เมืองเดิมใช้คำกล่าวเกินจริง โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง หรือข้อความนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ แต่มุ่งเน้นให้กระทบอารมณ์ จิตใจของผู้อ่าน ในนวนิยายของไม้ เมืองเดิมอติพจน์ที่นำสิ่งต่างๆ มาเปรียบเทียบเกินจริง คือ คน อวัยวะ และกริยาของคน สัตว์ และ สิ่งของ สื่อให้เห็นลักษณะ ความรู้สึกของตัวละครและสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมต่างๆ ของสังคม ได้อย่างเหมาะสม **เช่น** ควายอีเกว่ายน้ำเก่งกว่าปลา เป็นต้น

อธิพจน์ ไม้ เมืองเดิมกล่าวเกินจริงโดยไมคำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือข้อความนั้นจะเป็นจริง ได้หรือไม่ แต่มุ่งเน้นให้กระทบอารมณ์ จิตใจของผู้อ่านในด้านอารมณ์ขัน เช่น น่าเตะตัวเองลงกระมัง เป็นต้น

นามนัย ไม้ เมืองเดิมนำอวัยวะและกริยาของคน สัตว์ พืช สิ่งของ และสำนวนมากล่าวแทนที่จะกล่าวถึงสิ่งต่างๆ โดยมีความหมายเชื่อมโยงกับสิ่งที่กล่าวถึง หรืออยู่ในประเภทเดียวกัน ทั้งนี้นามนัยเป็นภาพพจน์ที่ไม้ เมืองเดิมนำมาใช้มากอีกภาพพจน์หนึ่ง โดยเฉพาะ สำนวนที่มีทั้งสำนวนดั้งเดิมและสำนวนที่ดัดแปลงมาจากสำนวนเดิม แต่ก็มีความหมายเหมือนสำนวนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนคำให้เกิดความรู้สึกไม่ซ้ำซาก เช่น ขูดเลือดขูดเนื้ออย่างนี้ก็ซูบตายกันพอดี เป็นต้น

สมพจนัย ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ไม้ เมืองเดิมได้นำสิ่งต่างๆ มากล่าว ได้แก่ คน อวัยวะ และกริยาของคน พืช และสิ่งของ โดยการใช้คำที่หลากหลายให้ความหมายได้ทั้งหมด ถือได้ว่า ไม้ เมืองเดิม เป็นผู้รอบรู้เรื่องคำและความหมายของคำเป็นอย่างดี

ปฏิภาคพจน์ ไม้ เมืองเดิมกล่าวสิ่งที่มีความหมายตรงกันข้ามกันหรือค้านกัน โดยไม่น่าจะเกิดขึ้นได้แต่ก็สามารถเกิดขึ้นได้จริง ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม มีปฏิภาคพจน์ที่นำสิ่งต่างๆ มากล่าว คือ คน อวัยวะและกริยาของคน นามธรรม ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจ และรู้สึกเช่นเดียวกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ

ปฏิปุจฉา ไม้ เมืองเดิม ใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เป็นการใช้ข้อความที่เป็นคำถาม แต่ทราบคำตอบอยู่แล้ว เป็นการเน้นกระตุ้นให้ผู้ฟังคิด รู้สึกถึงสิ่งที่กล่าว อันได้แก่ การตั้งถามหนึ่งคำถาม การตั้งคำถามสองคำถาม การตั้งคำถามมากกว่าสองคำถาม ทั้งนี้เพื่อเน้นย้ำให้ผู้อ่านเกิดความคิดติดตาม ค้นหาคำตอบและสัมผัสความรู้สึกที่นำเสนอได้อย่างเข้าใจ

สัทพจน์ ในนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม ใช้คำที่บ่งบอกหรือเลียนเสียงของคน สัตว์ เสียงจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือเสียงที่เกิดจากวัตถุ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ อันได้แก่ การเลียนเสียงเสียงเดียว การเลียนเสียงสองเสียง การเลียนเสียงมากกว่าสองเสียง ซึ่งไม้ เมืองเดิมสามารถเลือกสรรคำเลียนเสียงมาใช้เพื่อบอกเสียงได้เหมาะสม ตามสถานการณ์ต่างๆ สร้างภาพความรู้สึก ความประทับใจ ให้แก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะเสียงน้ำ แสดงให้เห็นว่าไม้เมืองเดิมมีความรู้และมีประสบการณ์เรื่องสายน้ำและธรรมชาติเป็นอย่างดี เช่น เสียงน้ำดังกระฉอกมาแต่ไกล เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และบูรพคณาจารย์ทั้งที่เคยสั่งสอน อบรมให้ความรู้แก่ผู้วิจัย และขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดทุกท่าน ที่ช่วยเป็นกำลังใจในการทำงานต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จนแก้ไขบทความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). **วรรณกรรมวิจารณ์.** ปทุมธานี : นาคร.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). **แลลอดวรรณกรรมไทย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. (2518). **แนวทางการศึกษาวรรณคดี ภาษากวี การวิเคราะห์และวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สิริวรรณ นันทจันทูล. (2552, มกราคม – มิถุนายน). บทพรรณนาโวหารในวรรณกรรมบันเทิงคดี : กรณีศึกษานวนิยายของทมยันตี. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.** 16 (1) : 76 – 88.

พลังปัญญา คุณค่าแห่งมนุษยนิยมในผลงานเรื่อง สู่สายรุ้ง ของเชิญอักษร

Wisdom power, humanism values in 'to the rainbow' of Chernaksorn

ทัตพิชา สกุลสืบ[1*] และ ประภาษ เพ็งพุ่ม[2]
[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ลำปาง
[2]คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
[*]corresponding author e-mail: thatpic@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนพลังปัญญาทางการศึกษาและภาพสะท้อนด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กในนวนิยายของเชิญอักษร เรื่อง สู่สายรุ้ง ด้วยการวิจัยเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเพื่อก้าวสู่จุดมุ่งหมายของชีวิต โดยผ่านกระบวนการฝึกฝนและต่อสู้อุปสรรคจนกระทั่งได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตอันมีค่าผ่านตัวละครชายที่เป็นเพียงเด็กในวัยประถมซึ่งถูกส่งมาเรียนต่อที่อเมริกา ส่วนการอบรมเลี้ยงดูต้องอาศัยความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้โอกาส ตลอดจนการใช้เหตุผลและการมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงทำให้เห็นถึงกระบวนการสร้างเสริมพลังปัญญา การสร้างคุณค่าในเชิงมนุษยนิยม และการเลี้ยงดูเด็กได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : พลังปัญญา มนุษยนิยม สู่สายรุ้ง เชิญอักษร

Abstract

The objective of this research is an analyzing the reflection of educational wisdom power and child rearing practice in the novel of Chernaksorn titled to the rainbow by the documentary research. The result found that this novel showed a potential of human to self-develop in order to step into his goal of life by disciplining, practicing, and fighting against the obstacles until he learnt a valuable life experience through a male character who was a child in primary school. He was sent to study further in America. The teenager rearing practice needs love, understanding, forgiveness, giving an opportunity reasoning, and participation in learning of child Therefore, this study is well reflected the process of wisdom power enhancement, humanism values and child rearing.

keywords : power of wisdom, humanism, to the rainbow, Chernaksorn

บทนำ

เชิญอักษรเป็นนามปากกาของนักเขียนหญิงที่ตีพิมพ์ผลงานลงในนิตยสารดิฉัน จากนั้นนำมารวมเล่มจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์หมึกจีนจำนวนทั้งสิ้น 20 เล่ม แม้ว่านักเขียนท่านนี้จะไม่เผยตัวตนต่อสาธารณะและไม่มีการผลิตผลงานออกมาเพิ่มอีกเลยนับตั้งแต่เรื่อง กลางห้วย (พ.ศ. 2544) แต่กลับได้รับความสนใจกล่าวถึงอย่างต่อเนื่องจากนักอ่านและนักเขียนบางกลุ่มผ่านเว็บบล็อกส่วนตัวและเพจสาธารณะเพื่อชื่นชมและวิจารณ์ผลงาน รวมถึงมีการลงประกาศรับซื้อผลงานเก่าๆ เพื่อเก็บสะสม

นักอ่านส่วนใหญ่มองว่าเชิญอักษรเป็นนักเขียนเรื่องรักขนาดสั้น ชวนฝัน จากการศึกษาเนื้อหาในผลงานที่ปรากฏ พบว่า เชิญอักษร ให้น้ำหนักกับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนเองในด้านต่างๆ เช่น การใช้ชีวิตต่างแดน การเกษตร การศึกษาเล่าเรียน การท่องเที่ยวมากกว่าจะเน้นเรื่องราวความรักระหว่างหญิงชาย พระเอกนางเอกของเชิญอักษร จึงมักเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกันก่อนจบเรื่องเสียเป็นส่วนมาก ผลงานที่ได้รับรางวัลของเชิญอักษร ได้แก่ นิราศกระป๋อหลอ (รางวัลชมเชยประจำปี 2537 จากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ) และ ข้าวหน้าลาน (รางวัลชมเชยประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น 12-14 ปี จากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2534) ส่วนเรื่อง ฟ้าสางที่กลางดง นั้นได้รับการซื้อลิขสิทธิ์ไปทำเป็นละครออกอากาศทางช่อง 3 เมื่อปี พ.ศ. 2540 จึงกล่าวได้ว่า เชิญอักษร เป็นนักเขียนที่มีผลงานเป็นที่น่ายอมรับคนหนึ่งในวงวรรณกรรม

ผลงานเรื่อง สู่สายรุ้ง ของเชิญอักษรเป็นเรื่องราวการต่อสู้ชีวิตของเด็กชายวัยประถมคนหนึ่งชื่อชินาทร ชื่อเล่นก๋วยเตี๋ยวหลอด ที่ถูกส่งตัวมาอยู่กับอาชื่อชาลินที่อเมริกาเพื่อดัดนิสัยเกเรจนถูกเชิญให้ออกจากโรงเรียนที่ประเทศไทย ชินาทรต้องปรับตัวอย่างยิ่งยวดทั้งด้านภาษา การเรียนและการเข้าสังคม โดยมีชาลินคอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษา รวมถึงการประสานรอยร้าวระหว่างชินาทรกับครอบครัวที่เมืองไทย หลังจากปรับตัวได้ ผลการเรียนของเขาค่อยๆ ดีขึ้นจนกระทั่งได้รับรางวัลเรียนดีอย่างต่อเนื่อง ชาลินเลี้ยงดูชินาทรด้วยความรัก ความเข้าใจและความเอาใจใส่ทำให้พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็กชายเปลี่ยนแปลงไปและประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเอง

พลังปัญญา มีความหมายว่า พลังของสติปัญญาในการใช้ความรู้เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ (ประเวศ วะสี, 2554) ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้เห็นว่า ตัวละครนำในเรื่อง สู่สายรุ้ง ใช้พลังปัญญา ความสามารถและความพยายามของตนเองในการฝ่าฟันอุปสรรคทางการเรียน และการปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างน่าสนใจ อีกทั้งพฤติกรรมของตัวละครยังเกี่ยวข้องกับปรัชญามนุษยนิยมที่เชื่อว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรี มีคุณค่าและมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ (อำนาจ พลปัญโญ, 2558) โดยแสดงแนวคิดทั้งสองนี้ผ่านโครงเรื่องหลักของนวนิยาย ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ภาพสะท้อนพลังปัญญาทางการศึกษาของตัวละครและภาพสะท้อนด้านการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นของเรื่อง สู่สายรุ้ง อันเป็นสาระสำคัญที่ผู้เขียนสื่อมายังผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้นวนิยายเรื่อง สู่สายรุ้ง เป็นผลงานที่มีความโดดเด่นด้านแง่คิดในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยรุ่นและการสร้างแรงจูงใจทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยใช้นวนิยายเรื่อง สู่สายรุ้ง เป็นตัวบท วิธีวิเคราะห์อาศัยการอ่านละเอียดและแสดงตัวอย่างพร้อมอธิบายความ จากนั้นสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. ภาพสะท้อนพลังปัญญาทางการศึกษาของตัวละคร

นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า มนุษย์มีความสามารถทางปัญญาในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้จากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของตัวละคร กล่าวคือ ชินาทร เด็กที่มีปัญหากับทางโรงเรียนจนถึงกับถูกไล่ออก เมื่อมาเรียนต่อที่อเมริกาแล้วกลับเอาตัวรอดได้และมีผลการเรียนที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งสามารถเป็นตัวแทนเข้าแข่งขันวิทยาศาสตร์โอลิมปิกได้ การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างมากนี้ทำให้ผู้อ่านซึมซับได้ถึงพลังของปัญญาของตัวละครในแต่ละขั้น เริ่มจากการปรับตัวเข้าสังคมใหม่ในชั้นเรียนสัปดาห์แรกด้วยการ “ลอกตะ ลอกตะพืด ลอกทุกอย่างที่ขวางหน้าจากเพื่อนทุกคนที่อยู่ใกล้” (เชิญอักษร, 2537) ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมนักแต่นั่นแสดงถึง ความพยายามที่จะเอาตัวรอด แต่เมื่อ ชินาทรละเมอบ่อยครั้งเข้า ชาลินเริ่มเห็นใจและเห็นภาพการต่อสู้ดิ้นรนของหลานชายขณะอยู่ในโรงเรียน เขาจึงแก้ปัญหาด้วยการสอนภาษาอังกฤษพื้นฐานให้หลานชายในช่วงปิดภาคเรียนเพื่อให้ชินาทรเรียนหนังสือและสื่อสารกับเพื่อนได้ดีขึ้นเมื่อขึ้นชั้นเรียนใหม่ ซึ่งผลลัพธ์ของการเตรียมพื้นฐานภาษาอังกฤษอย่างจริงจังนั้นก็ทำให้ชินาทรใช้ชีวิตในโรงเรียนได้ง่ายขึ้นจริง ดังนั้น ในครั้ง

ที่ 2 ของการสอบถามเรื่องการเรียน ชินาทรจึงตอบชาลินเป็นภาษาอังกฤษว่า “I’ll live” (เชิญอักษร, 2537) ที่ทำให้ชาลินมั่นใจว่าเส้นทางการศึกษาของชินาทรในอเมริกานี้คงไม่ลำบากมากอย่างในช่วงแรกอีก และเมื่อผลการเรียนครึ่งภาคเรียนที่ 1 ประกาศออกมา ชินาทรก็ทำให้ชาลิน คลายกังวลลงไปได้ด้วยเกรด “ได้เอมาหนึ่งตัว นอกนั้นบีทั้งหมด ไม่มีซีเลย ไม่เลวนะสำหรับเด็กที่ยืนด้วยขาของตัวเองในเทอมแรกในอเมริกา” (เชิญอักษร, 2537)

พัฒนาการทางด้านพลังปัญญาของชินาทรดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะชาลินเป็นผู้ปกครองที่ดี เขาทบทวนบทเรียนและอ่านหนังสือไปพร้อมกับหลานชายเสมอ จนกระทั่งวันหนึ่งที่ ชินาทรเริ่มได้ “ออนเนอร์” เป็นครั้งแรกโดยแนบมาพร้อมกับผลการเรียนที่ได้เอทั้งหมดและบีอีกหนึ่งตัว ชาลินสังเกตเห็นว่าหลานชายไปเรียนในภาคเรียนที่สองด้วยความมั่นใจมากขึ้น ชินาทรยังคงได้ใบประกาศเกียรตินิยมอันดับสองอย่างต่อเนื่อง เพราะวิชา การอ่าน เขายังทำได้ไม่ดีนัก แต่แล้วในการสอบครั้งสุดท้าย ชินาทรก็คว้าเกียรตินิยมอันดับหนึ่งได้สำเร็จ (เชิญอักษร, 2537)

นอกจากพลังปัญญาที่แสดงออกในชั้นเรียนปกติแล้ว นวนิยายเรื่อง สู่สายรุ้ง ยังมีโครงเรื่องเสริมเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วย กล่าวคือ การแข่งขันวิชาการโอลิมปิกในแขนงต่างๆ ซึ่งทำให้ชินาทรต้องใช้พลังปัญญาครุ่นคิดเกี่ยวกับตัวเองมากขึ้น เหตุการณ์นี้เริ่มต้นเมื่อเขาจบการศึกษาระดับประถมและย้ายเข้าไปเรียนต่อระดับมัธยมในโรงเรียนเบียร์เดน เพื่อนร่วมชั้นเรียนแต่ละคนที่เคยคลุกคลีกับเขาเริ่มแยกย้ายและมีเส้นทางชีวิตเป็นของตนเอง เช่น รัศม์ เข้าทีมเทนนิสของโรงเรียน มาเชค เข้าทีมคณิตศาสตร์โอลิมปิก แต่ชินาทรยังไม่มีความสนใจใดเป็นพิเศษ และชาลินก็อดจับตามองไม่ได้ว่าหลานชายของเขาจะเลือกเส้นทางของตัวเองอย่างไร

วันหนึ่ง ชินาทรนำใบสมัครเข้าทีมวิทยาศาสตร์โอลิมปิกของโรงเรียนมาให้ชาลินดูด้วยความหวังว่าจะได้ลองเข้าแข่งขันสักประเภทหนึ่ง แต่ด้วยเวลาที่กระชั้นชิด และการเตรียมตัวที่อาจไม่เพียงพอ ชาลินจึงไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่หลานชายเสนอ ชินาทรจึงตัดสินใจไม่เข้าร่วมการแข่งขันในปีนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เขามีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของตนเอง รวมถึงการยอมรับความผิดหวังซึ่งเป็นคุณสมบัติประการหนึ่งของพลังปัญญา แม้ชินาทรจะไม่ได้ก้าวไปในเส้นทางเฉพาะเหมือนเพื่อนคนอื่นๆ แต่ผลการเรียนในห้องก็ยังสร้างความภาคภูมิใจให้เขาได้เสมอ ดังใจความว่า “ในซองแจ้งผลการเรียนที่ครูแจกมาให้นั้น นอกจากก๋วยเตี๋ยวหลอดจะได้เกียรติบัตรอันดับหนึ่งแล้วก็ยังมีริบบิ้นสีฟ้าประทับตราเฟิร์สท์ออนเนอร์แนบมาด้วย” (เชิญอักษร, 2537)

เหตุการณ์ครั้งสำคัญที่ให้บทเรียนแก่ชินาทรด้านการเรียน คือ วิชาศิลปะ ที่เขาไม่อาจเอาชนะได้จากการทุ่มเททำเพียงชั่วครั้งชั่วคราว และเกรดบีของวิชาศิลปะก็ทำให้เขาหลุดจากเกียรตินิยมอันดับหนึ่งในภาคเรียนต่อมา ชาลินสังเกตเห็นว่า “แม้ไม่ถึงกับทำให้โลกส่วนตัวของเขาทลายลง แต่ก็ยอกแปลบปลาบใจอยู่นานวัน ความไม่สมหวังนั้นย้ำให้เจ็บและจำว่าครั้งหนึ่งวิชาที่ ‘ไม่ค่อยสำคัญนัก’ มีความหมายต่อ ‘ความสมบูรณ์แบบ’ อยู่เพียงไร (เชิญอักษร, 2537) และนั่นก็ส่งผลให้ภายหลังชินาทรมีความรอบคอบในการทำงานต่างๆ มากขึ้น และทำได้ดีจนไม่พลาดเกียรตินิยมอันดับหนึ่งอีกเลยตลอดทั้งปี ผลลัพธ์จากความพยายามนี้ทำให้ชินาทรได้รับโล่เรียนดี และชาลินก็ไปร่วมงานนั้นด้วยความชื่นชม

เมื่อหลานชายแสดงให้เห็นแล้วว่าการเรียนในระดับมัธยมไม่ได้เป็นปัญหาสำหรับเขา ชาลินจึงสนับสนุนให้ชินาทรเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันเข้าทีมวิทยาศาสตร์โอลิมปิกของโรงเรียนอย่างเต็มที่ จากเรื่องชินาทรได้แสดงให้เห็นว่าเขามีพัฒนาการทางการคิดวิเคราะห์มากขึ้นกว่าครั้งก่อน โดยการวิเคราะห์รายการแข่งขันอย่างละเอียดเพื่อค้นหาโอกาสให้ตัวเองตลอดจนการประเมินคู่แข่ง และตัวจริงของโรงเรียนที่มีอยู่ในทีมมาก่อน เพื่อหาช่องทางที่จะแทรกตัวเองไปเป็นส่วนหนึ่งในทีม ชินาทรตอบอาของเขาว่า “ครับ ไม่มีโค้ชคนไหนจะเลือกใครที่โนเนมไปแทนคนเดิมที่เขามีและเชื่อมือดีอยู่แล้ว เพราะงั้นผมจึงได้มองหาช่องทางอื่นที่พอเป็นไปได้ แล้วก็พบว่ามีโปรแกรมอันหนึ่งที่ต้องใช้คนแข่งสองคนแต่มีตัวจริงอยู่คนเดียวและจะเปิดรับแน่ๆอีกคน โปรแกรมอันนั้นก็คือ อะนาโตมี” (เชิญอักษร, 2537)

ชินาทรต้องสอบคัดตัวหลายครั้งเพื่อเป็นตัวจริงของทีมกายวิภาคศาสตร์โอลิมปิก แต่เขาไม่มีความหวาดหวั่นเลย “เขาตั้งต้นอ่านและอ่านอย่างหนักตลอดเวลานับแต่นั้น” (เชิญอักษร, 2537) ความพยายามของชินาทรที่เชิญอักษรบรรยายออกมานั้น ทำให้ผู้อ่านตระหนักได้ถึงศักยภาพของสมองและการพัฒนาพลังปัญญาได้เป็นอย่างดี ดังนี้ (เชิญอักษร, 2537)

แม้จะเริ่มต้นจากศูนย์ แต่ภายในเวลาไม่นานนัก ก๋วยเตี๋ยวหลอดสามารถจำชื่อกระดูกได้แทบทุกชิ้นในร่างกาย แม้จะเป็นเพียงแค่ชิ้นเล็กๆที่ปลายนิ้ว

เขารู้ว่าไตขวากับซ้ายจะอยู่ในตำแหน่งสูงต่ำที่เหลื่อมล้ำกันอยู่บ้าง รู้ว่าอะไรจะอยู่ติดกับอะไรค่อนไปทางไหน รู้แม้กระทั่งว่าเพราะอะไรและทำไม ทั้งหมดนั่นเป็นการซึมซับอันน่าอัศจรรย์ใจอย่างแท้จริง ราวฟองน้ำวิเศษสักก้อนดูดดึงหย่อมน้ำกองใหญ่ให้ไหลเรียงเข้าไปเก็บ กันในตัวอย่างมิดชิดและหมดจด

ชินาทรได้เป็นตัวจริงของทีมเพราะ “ทุกคนกระเจิงหมด” (เชิญอักษร, 2537) การแข่งขันรอบแรกระดับเขต ชินาทรและลอนีทำคะแนนได้เป็นอันดับที่ 1 จึงได้ผ่านเข้าไปแข่งขันในระดับรัฐ แต่ในรอบสองนี้ ลอนีเป็นตัวจริงแข่งขันให้กับโรงเรียนหลายรายการจนกลับมาแข่งขันร่วมกับชินาทรไม่ทัน ทำให้เขาต้องเข้าแข่งขันเพียงคนเดียวและได้คะแนนเป็นอันดับที่ 2 แม้ว่าจะผ่านเข้าไปแข่งขันต่อในระดับประเทศ แต่ท่าทีกระฟัดกระเฟียดกับรางวัลของลอนี ทำให้ชินาทรเสียความมั่นใจจนไม่ยอมกลับไปเข้าชมรมจนกระทั่งวันหนึ่ง สะพาน ที่เขาประดิษฐ์ขึ้นในวิชา การช่าง ได้รับรางวัลชนะเลิศเพราะรับน้ำหนักทรายได้มากที่สุด เขาจึงกลับมามีความมั่นใจอีกครั้ง และกลับไปเข้าชมรมเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันวิทยาศาสตร์โอลิมปิกในระดับประเทศ

หลังออกมาจากห้องแข่งขัน ชาลินสังเกตเห็นว่า “ใบหน้าของเขาดูเรียบเฉยแฝงแววปลดปล่อยอยู่เพียงเงียบๆ เท่านั้น” (เชิญอักษร, 2537) จากประโยคที่ยกมา ทำให้ผู้อ่านเห็นว่า ตัวละครมีพัฒนาทางปัญญาที่ก้าวขึ้นไปอีกหนึ่งขั้น กล่าวคือ ชินาทรรับมือและยอมรับผลการแข่งขันได้ดีขึ้น

แม้ว่าสุดท้ายแล้ว ทีมกายวิภาคศาสตร์ของโรงเรียนเบียร์เดนจะทำคะแนนไม่ถึงอันดับ 6 ซึ่งจะทำให้ได้ขึ้นไปรับรางวัล แต่ครูใหญ่ได้แจ้งให้ชินาทรทราบว่า เขาและลอนีทำคะแนนได้เป็นอันดับที่ 7 ซึ่งถือว่าดีที่สุดที่ตัวแทนของโรงเรียนเคยทำได้ เพียงเท่านี้ ชินาทรก็รู้สึกภาคภูมิใจในสิ่งที่เขาได้ทุ่มเทลงไป

เส้นทางการศึกษาของชินาทรในปีที่ 3 ของการใช้ชีวิตอยู่ในอเมริกา จึงจบลงด้วยความสวยงามดังนี้ (เชิญ อักษร, 2537)

ที่นั่น ก๋วยเตี๋ยวหลอดดูแกว่งและเขินเท่ากับผึ่งในเวลาเดียวกัน เขาเป็นอย่างนั้นเสมอ มีความเป็นเด็กแทบไม่ต่างไปจากตอนแรกๆ ที่เจอกัน รมณีย์คิด และแต่ถึงแม้ภายนอกจะเป็นเช่นนั้น ทุกคนย่อมรู้ดีว่า เขาได้ผ่านการเคี่ยวกรำและการเปลี่ยนแปลงที่ต้องยอมรับอย่างเต็มหัวใจ

เมื่อเขารับโล่จากมิสเตอร์โอลิเวอร์นั้น มีเสียงปรบมือดังกึกก้องในห้องประชุม และดังเป็นพิเศษจากกลุ่มที่มีครูประจำชั้นเดียวกับเขาและกลุ่ม”ไซเอนซ์ โอลิมปิแอด” ซึ่งสำหรับกลุ่มหลังนี้เด็กชายดูจะเป็นคนเดียวที่รักษาคะแนนเรียนดีในทุกวิชาไว้ได้

จากนั้นก็เป็นการประกาศรางวัลรายวิชาดีเด่น และจากสะพานในวิชางานช่างที่ก๋วยเตี๋ยวหลอดต่อขึ้นรับน้ำหนักได้มีประสิทธิภาพที่สุดในชั้นเจ็ด ทำให้เขาได้รับโล่จากมิสเตอร์แคลฟีด้วย

ภาพสะท้อนพลังปัญญาทางการศึกษาของตัวละครในเรื่อง สู่สายรุ้ง จึงแสดงให้เห็นว่าสติปัญญาของมนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้อย่างไม่มีขีดจำกัด หากมีความมุ่งมั่นและความพยายามก็สามารถประสบความสำเร็จได้ เช่นเดียวกับชินาทร ตัวละครนำของเรื่อง บุคคลจึงควรได้รับการฝึกฝนและส่งเสริมการพัฒนาพลังแห่งปัญญาอย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

2. ภาพสะท้อนด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น

นวนิยายเรื่อง สู่สายรุ้ง ให้ภาพสะท้อนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นที่กำลังมีปัญหาอย่างชินาทร แต่โชคดีที่เขาได้รับการดูแลเอาใจใส่จากชาลิน อาที่เข้าใจสภาพปัญหาระหว่างเด็กชายกับครอบครัวที่เมืองไทย ชาลินมอ งว่าสาเหตุที่ชินาทรเกเรน่าจะเป็นเพราะเกิดการเปรียบเทียบกันระหว่างตัวเขาและน้องชาย

ปีที่แล้วที่ลูกตาล น้องชายของก๋วยเตี๋ยวหลอดได้เข้าเรียนโรงเรียนเดียวกับพี่ชาย และทำคะแนนได้เป็นที่หนึ่งจากนักเรียนชั้นเดียวกันทั้งหมด 7 ห้อง และแม้ลูกตาลอยู่แค่ ป.1 แต่โล่เกียรติยศและรางวัลต่างๆ ที่โรงเรียนให้ ตลอดจนความน่าเอ็นดูของการเป็นลูกคนเล็ก ทำให้ความสำเร็จนั้นยิ่งใหญ่เกินจริง และนั่นก็เป็นคราวโชคไม่ดีเลยของก๋วยเตี๋ยวหลอด วัยซนของเขามีส่วนช่วยให้ทุกอย่างแย่เข้าไปอีก มันดูคล้ายกับว่าเขาตั้งหน้าตั้งหน้าก่อแต่ความผิดพลาดหลังจากนั้น (เชิญอักษร, 2537)

เมื่อชาลินเข้าใจปัญหา เขาจึงไม่ได้มองหลานชายในแง่ลบตามที่ได้ฟังเรื่องราวมาจากพี่ชาย แต่เปิดโอกาสให้ชินาทรได้เล่าเรื่องต่างๆ ด้วยตัวเองก่อนจะสรุปปัญหาของหลานชายว่าเป็นเพราะความใจร้อนและวู่วาม อย่างไรก็ดี ความรู้สึกที่ฝังลึกอยู่ในใจของเด็กชายก็สะท้อนออกมาเป็นคำถามที่น่าสะเทือนใจ ตั้งแต่คืนแรกของการมาอยู่อเมริกาว่า “อาลินว่าผมเป็นเด็กเลวไหม” (เชิญอักษร, 2537) ชาลินปฏิเสธ เขาบอกว่าพฤติกรรมของชินาทรนั้นฟังมีเหตุผลอยู่ การกระทำของชาลินในเบื้องต้นนี้จึงช่วยให้ชินาทรรู้สึกไม่อ้างว้างจนเกินไป เพราะอย่างน้อยก็ยังมีคนที่เข้าใจและรับฟังเขา

นอกจากชาลินจะไม่ซ้ำเติมปัญหาของชินาทรแล้ว เขาสังเกตและครุ่นคิดเกี่ยวกับหลานชายอย่างจริงจัง ตั้งแต่ตอนแรกที่เสนอตัวเข้าไปช่วยแก้ปัญหาให้พี่ชาย เขาบอกตัวเองว่าชีวิตจะต้องเปลี่ยนไปนับจากนี้เพราะเขาจะต้องใช้ชีวิตร่วมกับเด็กชายอีกหนึ่งคนที่อาจจะเป็นภาระหรือปัญหาที่เพิ่มขึ้นได้ แต่เขาก็ตั้งใจรับผิดชอบหน้าที่ใหม่นี้อย่างดี ทั้งที่รู้ว่าต้องเสียความเป็นส่วนตัวไปมาก สิ่งแรกที่ชาลินทำคือการจัดเตรียมห้องให้หลานชาย “เขาติดรูปเครื่องบินเอฟ-14 ทอมแค็ท ภาพลูกสุนัขกับแผนที่โลกเข้าไปในห้องนั้น หวังจะช่วยให้ดูเป็นห้องเด็ก นอกเหนือจากผ้าปูที่นอนที่มีลายพิมพ์ตัวการ์ตูน” (เชิญอักษร, 2537) ชาลินรู้ว่าหลานชายกำลังประชดครอบครัว ดังนั้น เขาจึงมีท่าทีประนีประนอมและพยายามโน้มเข้าหาหลานชาย และระมัดระวังตัวเองไม่ให้สื่อสารในลักษณะออกคำสั่งมากจนเกินไป ดังตัวอย่าง

“ถ้างั้นไปโทรศัพท์หาแม่เร็ว เขารออยู่” เขาบอกซึ่งทำให้ก๋วยเตี๋ยวหลอดชะงัก พลางเม้มปากน้อยๆ และชาลินก็ส่ายหน้า

“สิ่งหนึ่งที่ผู้ชายเราต้องหัดทำก็คือ การไม่เอาเรื่องผู้หญิงและคนแรกสุดเลยนั้นก็คือ แม่”

(เชิญอักษร, 2537)

ชาลินรู้ปมในใจของชินาทรที่ถูกเปรียบเทียบกับน้องชาย เขาว่า “ผมไม่อยากเหมือนเดิม เมื่ออยู่ที่โน่นผมไม่มีความหมายอะไรเลย” (เชิญอักษร, 2537) ชาลินรู้ว่า ความเจ็บช้ำนั้นร้าวลึกกว่าที่เด็กชายแสดงออก ชาลินจึงเสนอข้อตกลงให้เขา “...ถ้าจะอยู่ที่นี่หลอดจะต้องตั้งใจเรียนและจะไม่อยู่อย่างทุกข์ทรมาน” (เชิญอักษร, 2537) สัญญาระหว่างสองอาหลานได้พาไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชินาทร ซึ่งชาลินมีส่วนผลักดันอย่างมาก เขามักให้ข้อคิดแก่หลานชายด้วยอย่างเรียบง่าย ไม่เป็นเชิงสั่งสอนทำให้เด็กชายไม่ต่อต้าน เขาก็คอยสังเกตพฤติกรรมของหลานชายอยู่เสมอเพื่อให้แก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที เช่นเรื่องการเรียน เมื่อเขาพบว่าหลานชายละเมอเป็นภาษาอังกฤษบ่อยๆ เขาก็คิดได้ว่า “บางทีอาจจะเป็นเพราะโรงเรียน ซึ่งก๋วยเตี๋ยวหลอดใช้เวลาส่วนใหญ่ของเขาที่นั่น ด้วยความสามารถสื่อความเข้าใจกับคนอื่นๆได้เพียงน้อยนิดเท่านั้น” (เชิญอักษร, 2537) และรีบเรียกดูหนังสือเรียนของหลานชายก่อนจะพบว่าต้องเริ่มต้นช่วยเหลือชินาทรอย่างจริงจังด้วยการสอนภาษาอังกฤษให้แก่เขาตลอดปิดภาคเรียนเพื่อเตรียมพื้นฐานภาษาสำหรับการเรียนในระดับที่สูงขึ้น

ความเอาใจใส่และความช่วยเหลือที่มาทันเวลาเสมอของชาลินทำให้ชินาทรยอมรับอาของเขาอย่างเต็มหัวใจจนกระทั่งวันหนึ่ง ชินาทรก็นำเอาคำพูดของอาที่เคยสอนเขากลับมาเตือนสติอาของเขาเอง เมื่อชาลินอารมณ์เสียกับท่าทางของผู้หญิงคนหนึ่งว่า “อย่าเอาเรื่องกับผู้หญิงเลย อาลินเคยสอนผม จำไม่ได้หรือครับ” (เชิญอักษร, 2537) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชินาทรเชื่อฟังและจดจำคำแนะนำของชาลินไว้ขึ้นใจ

ชาลินใช้หลักการเลี้ยงดูหลานชายด้วยการจัดแบ่งเวลาอย่างชัดเจนสำหรับการเรียนและการเล่น เช่น หลังจากติวภาษาอังกฤษอย่างเข้มข้นมาเป็นเวลานานนับเดือน ชาลินก็อนุญาตให้ชินาทรไปปาร์ตี้แคมป์ปิ้งกับเพื่อนๆได้บริเวณหน้าอพาร์ทเมนต์เท่ากับเป็นการให้รางวัลตอบแทนความพยายามของเขา

ความสนิทสนมระหว่างอากับหลานจึงพอกพูนขึ้นจนสามารถแสดงความเห็นต่อกันได้อย่างสนิทใจ ดังตัวอย่าง (เชิญ อักษร, 2537)

“ผมว่าที่จริงอาลินนี่ก็...ดื้อ เหมือนกันนะครับ”

เขาเม้มริมฝีปากเพื่อกลั้นยิ้ม

“แน่ซิ ยังไม่เคยบอกสักคำนะว่าเป็นคนดี”

ก๋วยเตี๋ยวหลอดพยักหน้ารับช้าๆ ก่อนพูดว่า

“ครับ แต่ผมก็ชอบนะที่อาลินเป็นอย่างนี้” เขาพูดซื่อๆ ดูไม่มีเหตุผลเสียเลยด้วย และทำให้ชาลินต้องยิ้มออกมาพร้อมกับเอื้อมมือไปตบศีรษะอีกฝ่ายเบาๆ

“อาก็ชอบหลอดเหมือนกันและเห็นจะต้องบอกว่าเป็นเรื่องโชคดีที่ได้หลอดมาเป็นรูมเมทอยู่ด้วย แม้ว่าตอนแรกจะไม่รู้สึกอย่างนั้นก็ตามนะ”

ก่อนเปิดเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ชาลินพาชินาทรไปเที่ยวเปิดหูเปิดตาที่เมืองภูเขา ทั้งสองใช้เวลาด้วยกันอย่างมีความสุข แต่เชิญอักษรได้แสดงข้อคิดประการหนึ่งซึ่งน่าสนใจผ่านความคิดของชาลินว่า (เชิญอักษร, 2537)

ประสบการณ์บางอย่างของชีวิตเป็นเสี้ยวส่วนเฉพาะกาลที่มีความหมายพิเศษในตัวเองอย่างไม่ควรปล่อยให้ผ่านมือไป...เขาหมายความว่าพ่อแม่ควรจะอยู่ที่นั่นเมื่อลูกพูด ‘พ่อ’ หรือ ‘แม่’ ออกมาคำแรก หรือพ่อก็ควรจะอยู่ที่นั่นเมื่อลูกผู้ชายหัดเดินแรมหรือใช้ชีวิตสมบุกสมบันอย่างลูกผู้ชาย

ชาลินจึงกลายเป็นแบบอย่างพฤติกรรมให้ชินาทรซึมซับไปทีละน้อย การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่ง คือ ชินาทรยอมพูดโทรศัพท์กับแม่ของเขาด้วยท่าทีเต็มใจมากขึ้น

ผลการเรียนครั้งแรกของชินาทรออกมาเป็น A 1 ตัว นอกนั้น B ทั้งหมด ซึ่งชาลินเห็นว่า “ไม่เลวนะ สำหรับเด็กที่ยืนด้วยขาของตัวเองในเทอมแรกในอเมริกา” (เชิญอักษร, 2537) เป็นการให้กำลังใจที่ดีและเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เด็กชายอยากจะตั้งใจเรียนให้มากขึ้นไปอีก แต่แล้วอาการป่วยจนโรคหอบกำเริบก็ทำให้ชินาทรต้องหยุดเรียนกลางคัน อาการหงุดหงิดของเขาทำให้ชาลินสงสัยว่าเหตุใดหลานชายที่เคยไม่ชอบไปโรงเรียนจึงเปลี่ยนไป ชินาทรให้เหตุผลว่าโรงเรียนที่อเมริกามีความเข้มงวดมากแต่ก็ให้อิสระในตัวเอง เช่น เรื่องเสื้อผ้า ทรงผม หรือแม้กระทั่งลายมือ เด็กชายสรุปว่า “ไม่มีใครมายุ่งกับผมตราบเท่าที่ไม่ไปรุกรานสิทธิของคนอื่น” (เชิญอักษร, 2537) ซึ่งชาลินเห็นด้วยและเข้าใจมุมมองของหลานชายได้มากขึ้น

ทุกครั้งที่ผลการเรียนของชินาทรประกาศออกมา ชาลินทำให้มันเป็นเรื่องพิเศษเสมอ เช่นเดียวกับในครั้งที่สองของการสอบ ซึ่งชินาทรได้เกียรติบัตรเพิ่มขึ้นมาด้วยนั้น “เขาและก๋วยเตี๋ยวหลอดยกแก้วน้ำขึ้นชนพลางหันชูไปทางใบเซกันด์ออนเนอร์ที่ใส่กรอบติดไว้ข้างฝาก่อนเอ่ย ‘ไชโย’ ออกมาพร้อมกัน” (เชิญอักษร, 2537)

ชาลินพยายามประสานรอยร้าวระหว่างพ่อลูก แต่ส่วนใหญ่เขาพบว่ามีแต่แม่ของชินาทรเท่านั้นที่โทรมาไต่ถามความเป็นไปของลูก ดังนั้น เขาจึงโทรไปตำหนิพี่ชายอย่างรุนแรงเพื่อเตือนสติให้เขาไม่ให้เขาทำตัวเป็นคนแปลกหน้าสำหรับชินาทร สถานการณ์ครอบครัวจึงค่อยดีขึ้น

แง่มุมสำคัญที่เชิญอักษรพยายามสอดแทรกในการเลี้ยงดูเด็ก คือ การสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น ชาลินจึงไม่รังเกียจที่จะอ่านทบทวนการบ้านไปพร้อมกับหลานชาย ช่วยแสดงความคิดเห็นในโครงงานวิทยาศาสตร์ หรือแม้กระทั่งการพาชินาทรไปเที่ยวชมห้องสมุดของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเมืองเพื่อจะปลูกฝังให้หลานชายรู้ว่า ห้องสมุดคือ “...คลังมหาสมบัติแห่งความรู้อย่างแท้จริง” (เชิญอักษร, 2537)

ชาลินยังคงพาหลานชายไปทำกิจกรรมนอกบ้านอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เขามีสังคมด้านอื่นๆ ทั้งกีฬา การท่องเที่ยว อีกสิ่งหนึ่งที่ชาลินคอยสอดส่องอยู่เสมอคือเพื่อนของชินาทรเพราะเขาเชื่อว่าเด็กๆ ต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน บางครั้งก็แข่งขันกันอยู่ในที ดังนั้น การที่เพื่อนของชินาทรมีเส้นทางเป็นของตัวเองชัดเจนอย่างนักกีฬาเทนนิส หรือตัวแทนนักเรียนในการแข่งขันคณิตศาสตร์โอลิมปิกย่อมส่งผลบางอย่างต่อชินาทร อย่างไรก็ดี ชาลินไม่ได้กังวลใจนักที่หลานยังไม่มีกิจกรรมอะไรพิเศษนอกจากการเรียนในห้องเพราะเห็นว่า “สำหรับก๋วยเตี๋ยวหลอดนั้นบางทีก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเร่งเร้าให้เป็นอะไรขึ้นมา

เพราะแม้จะมิใช่กระแสธารที่หลากแรง แต่เขาก็มิใช่จอกแหนที่ล่องลอยในคลองน้อยเลย” (เชิญอักษร, 2537) ดังนั้น ในปีแรกที่ชินาทรอยากเข้าแข่งขันวิทยาศาสตร์โอลิมปิก ชาลินจึงไม่ได้ส่งเสริมให้เขาเข้าร่วมเพราะประเมินสถานการณ์แล้วว่า ชินาทรเตรียมตัวมาไม่พอ แต่ก็ไม่ได้ตัดโอกาสหรือกำลังใจ เขาตอบหลานชายว่า “เอาเป็นว่าหาประสบการณ์ก็แล้วกัน” (เชิญอักษร, 2537) แม้จะสร้างความผิดหวังแต่ก็ทำให้ชินาทรยอมรับความจริงได้ดีขึ้น

ในวันที่ชินาทรได้รับโล่เรียนดี ชาลินไปร่วมงานด้วยความปลาบปลื้มและชื่นชม เมื่อเขาเห็นว่า ชินาทรปรับตัวได้ดีกับการเรียนแล้ว เขาก็ส่งเสริมให้ชินาทรสมัครเข้าคัดตัววิทยาศาสตร์โอลิมปิกอีกครั้ง และหลานชายของเขาก็ประสบความสำเร็จในการแข่งขันอย่างน่าภาคภูมิใจ

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า เชิญอักษรสะท้อนภาพพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นผ่านชาลินและชินาทร ด้วยการให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ การให้อภัย การให้โอกาส การใช้เหตุผลและการมีส่วนร่วมเพื่อให้เด็กไม่รู้สึกโดดเดี่ยว อีกทั้งการสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกันเพื่อที่จะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

อภิปรายผล

นวนิยายเรื่อง สู่สายรุ้ง สะท้อนให้เห็นพลังปัญญาผ่านพฤติกรรมของตัวละครได้เป็นอย่างดีว่าหากมีความสนใจอย่างแท้จริงและได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมแล้ว มนุษย์สามารถจะเรียนรู้สิ่งต่างๆได้อย่างไม่จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางมนุษยนิยมที่เชื่อในศักยภาพของมนุษย์ และงานวิจัยของสมนึก ปาปะเค (2543) ที่วิเคราะห์คุณสมบัติของมนุษย์ตามแนวคิดมนุษยนิยมไว้ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับปัจเจกบุคคล มนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสถาบันทางสังคม งานวิจัยเรื่องนี้มีภาพสะท้อนที่สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องดังกล่าวข้างต้น ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับมนุษย์กับมนุษย์ โดยในระดับปัจเจกบุคคลนั้น กล่าวว่า มนุษย์ควรรู้จักและเข้าใจตนเอง มีลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของตน มีความรักและเข้าใจในความรัก มีความหวังและความใฝ่ฝัน มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งมีความวิริยะอุตสาหะ มีความอดทน มีเหตุผล มีความเข้าใจชีวิต มีปฏิภาณไหวพริบ รู้จักข่มใจ ประหยัดอดออม รู้จักกาลเทศะ มีความรอบคอบ และมีสัจจะ ซึ่งตัวละครเด็กในเรื่อง สู่สายรุ้ง ได้รับการหล่อหลอมจากน้าชายออกมาได้เป็นผลสำเร็จ ส่วนภาพสะท้อนด้านการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยรุ่นให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้โอกาส ตลอดจนการใช้เหตุผลและการมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์แนวคิดมนุษยนิยมระดับมนุษย์กับมนุษย์ของสมนึก ปาปะเค (2543) ที่มุ่งเน้นความมีเมตตากรุณา มีไมตรี แบ่งปัน ซื่อสัตย์ ยุติธรรม เสมอภาค มองโลกในแง่ดี รวมทั้งมีความกตัญญูกตเวที พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ มีวาจาดี มีมารยาท ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ มีความสามัคคี และเสียสละ อันเป็นพฤติกรรมที่น้าชายของตัวละครเด็กได้แสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างและปลูกฝังแนวคิดดังกล่าวให้แก่หลานชาย ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจวิเคราะห์ผลงานทั้งหมดของเชิญอักษรทั้งในด้านแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิด หรือมุมมองเกี่ยวกับสตรีในทัศนะของเชิญอักษร ผลงานวิจัยนี้เป็นแนวทางในการวิจารณ์นวนิยายด้วยแนวคิดมนุษยนิยมโดยชี้ให้เห็นมุมมองสำคัญเกี่ยวกับพลังของสติปัญญามนุษย์ที่สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา และเป็นการแสดงให้เห็นคุณค่าด้านสติปัญญาที่ได้รับจากการอ่านนวนิยายสรุปผลการวิจัย

นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนภาพตามวัตถุประสงค์ที่การศึกษานี้กำหนดไว้ได้อย่างชัดเจนและมีศิลปะในการนำเสนอที่ทำให้ผู้อ่านติดตามเรื่องได้อย่างสนุกสนาน อันสะท้อนให้เห็นฝีมือของเชิญอักษรในด้านการแต่งนวนิยาย ซึ่งเรื่อง สู่สายรุ้งนี้มีแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก แต่ก็ยังคงแฝงเรื่องราวความรักระหว่างตัวละครนำฝ่ายชายและฝ่ายหญิงไว้อย่างแยบยล แม้ไม่ได้เป็นประเด็นหลักของเรื่องแต่ก็ทำให้ผู้อ่านลุ้นและติดตามได้ตลอดเรื่องว่าจะลงเอยเช่นไร

สู่สายรุ้ง ของเชิญอักษรจึงเป็นผลงานที่มีคุณค่าทั้งในด้านความสำเริงอารมณ์และสติปัญญาที่จะทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงชีวิตคนที่ผู้เขียนถ่ายทอดผ่านตัวละครและเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างลงตัว

เอกสารอ้างอิง

เชิญอักษร. (นามแฝง). (2537). **สู่สายรุ้ง.** กรุงเทพฯ: หมึกจีน.

มติชนออนไลน์. (2554). เปิดเวทีสมัชชาปฏิรูปแห่งชาติ “หมอประเวศ” หวังสังคมเคลื่อนการเมืองตาม ใช้พลัง ปัญญานำสู่การแก้ไขปัญหา. มติชน. แหล่งที่มา : จากhttp://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1300970216& grpid=00&catid=01. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2559.

พระมหาอำนาจ พลปัญโญ. (2558). **คู่มือมนุษยนิยมในวรรณกรรมไทยเรื่องสั้นร่วมสมัย.** กรุงเทพฯ: วารา.

สมนึก ปาปะเค. (2543). **การวิเคราะห์แนวคิดด้านมนุษยนิยมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณสารวิจักษณ์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.** ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น

The effects of accounting expertise on performance efficiency of accountants in Khon Kean province

นริศรา ธรรมรักษา*
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เลย
*corresponding author e-mail: naritsara_apple@hotmaiil.co.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ใน การทำบัญชีมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีแตกต่างกัน และผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบ พบว่า ความชำนาญในวิชาชีพ ด้านความรู้ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

คำสำคัญ : ความชำนาญในวิชาชีพบัญชี ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผู้ทำบัญชี

Abstract

The objective of this study was to effects of accounting expertise on performance efficiency of accountants in Khon Kean found accountants practice in Khon Kaen province who had different sex, age, educational level, and experienced on accounting practice had different opinion on accounting profession expertise and the different sex accountant in khon Kaen province had different opinion on efficiency accounting practice and according to the analysis of correlation and impact, accounting profession expertise in the aspect of knowledge, continue learning, assigned work, and interpersonal relationship related and positively influenced on the whole efficiency of accounting practice.

keywords : accounting expertise, performance efficiency, accountants

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้รูปแบบของธุรกิจต้องมีการปรับเปลี่ยนตาม รวมไปถึงมาตรฐานการบัญชี กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสมกับรูปแบบของธุรกิจและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและในฐานะของนักบัญชีที่มีหน้าที่ในการจัดทำและนำเสนอข้อมูลก็ย่อมที่จะต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะทางการบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี ทักษะเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี และ

คุณลักษะของผู้ปฏิบัติงานบัญชี (นิสดารก์ เวชยายนนท์, 2550) เพื่อพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่ดี และเตรียมคนให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อให้พนักงานมีความสามารถและพร้อมในการแข่งขันทางธุรกิจ

ความชำนาญในวิชาชีพบัญชี (Accounting Expertise) เป็นความสามารถความเข้าใจในงานที่ตนรับผิดชอบเพื่อพัฒนาให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ทักษะวิชาชีพ (Technical Skills) ประสบการณ์ทำงาน (Experience) ความรู้ (Knowledge) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) ลักษณะงานที่รับผิดชอบ (Job Responsibilities) และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relationship with Co-Worker) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่พนักงานจะต้องฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาเฉพาะอย่างยิ่งผู้ทำบัญชีที่ต้องมีความเชี่ยวชาญ หรือความชำนาญในวิชาชีพบัญชี (Accounting Expertise) รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติของการทำงานแบบมืออาชีพ (Professional) ควบคู่กัน (วราพร หอมทอง, 2556)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Job Efficiency) ถือเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีผลการปฏิบัติงานเกิดจากการทางานที่ถูกต้อง รวดเร็ว และทันตามกำหนดเวลา นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้ทรัพยากรทั้งคนและอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งมีการนำเทคนิคต่าง ๆ เข้ามาใช้เพื่อช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานลง เกิดความสะดวกมากขึ้นงานต่าง ๆ สามารถเสร็จได้ทันตามกำหนดเวลาที่วางไว้ ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้รับบริการและเกิดการสูญเสียต่อทรัพยากรน้อยที่สุด ซึ่งถ้าผลการปฏิบัติงานดี ก็จะถือว่ามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูง ดังนั้นนักบัญชีจึงต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการแสวงหาความรู้ในศาสตร์หรือวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีให้มากขึ้น จะต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้และเข้าใจถึงแหล่งที่มาและที่ไปของข้อมูล ตลอดจนกระบวนการของการเกิดรายการทางการบัญชีที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบว่า ความชำนาญในวิชาชีพบัญชีมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของผู้ทำบัญชีให้มีการปฏิบัติงานในวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐาน และเป็นข้อสนเทศที่ช่วยสนับสนุนในการเสาะแสวงหาและบรรจุผู้ทำบัญชีที่มีศักยภาพและความสามารถที่โดดเด่นเข้าทำงานในองค์กร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความชำนาญในวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. สมมติฐานการวิจัย

1. ความชำนาญในวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความชำนาญในวิชาชีพบัญชีและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากร

4.1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 705 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558)

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 250 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558) โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (ธานินทร์ ศิลป์จาระ, 2550)

4.2 ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

4.2.1 ความชำนาญในวิชาชีพบัญชี (Accounting Expertise) ประกอบด้วย ทักษะวิชาชีพ (Technical Skills) ประสบการณ์ทำงาน (Experience) ความรู้ (Knowledge) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) ลักษณะงานที่รับผิดชอบ (Job Responsibilities) และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relationship with Co-Worker)

4.2.2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Job Efficiency) โดยประยุกต์จากแนวคิดตัวชี้วัดประสิทธิภาพการทำงานของวัฒนา วงเกียรติรัตน์ (2547) ประกอบด้วย ผลการปฏิบัติงาน (Performance)
ต้นทุน (Cost) และเวลา (Time)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชี และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อีกทั้งได้ศึกษา และขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด

1.2 นำผลของการศึกษามาสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนด โดยประยุกต์จากแบบสอบถามความชำนาญในวิชาชีพบัญชีของวราพร หอมทอง (2556) และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสุทธิดา วุฒิเศลา (2556)

1.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – out) กับผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คนแรก

1.4 การหาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation

1.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยรวมและเป็นรายด้านโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำบัญชี รายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน และสถานที่ทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชี จำนวน 24 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาความชำนาญในวิชาชีพบัญชี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะวิชาชีพ จำนวน 4 ข้อ ด้านประสบการณ์ทำงาน จำนวน 4 ข้อ ด้านความรู้ จำนวน 4 ข้อ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำนวน 4 ข้อ ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ จำนวน 4 ข้อ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 4 ข้อ ข้อลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จำนวน 15 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาคุณภาพชีวิต 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลการปฏิบัติงาน จำนวน 5 ข้อ ด้านต้นทุน จำนวน 5 ข้อ และด้านเวลา จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งได้ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาความถี่(Frequency) และค่าร้อยละ(Percentage)

3.2 การวิเคราะห์ความชำนาญในวิชาชีพบัญชี และความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น แต่ละด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายสรุป

3.3 การทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชี และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis และ Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำบัญชี และรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	18	14.20
1.2 หญิง	109	85.80
รวม	127	100.00
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 25 ปี	75	59.10
2.2 25 – 30 ปี	8	6.30
2.3 31 – 35 ปี	10	7.90
2.5 มากกว่า 35 ปี	34	26.80
รวม	127	100.00
3. สถานภาพ		
3.1 โสด	99	78.00
3.2 สมรส	28	22.00
3.3 หม้าย/หย่าร้าง	0	0.00
รวม	127	100.00
4. ระดับการศึกษา		

4.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	74	58.30
4.2 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	53	41.70
รวม	127	100.00
5. ประสบการณ์ในการทำบัญชี		
5.1 น้อยกว่า 5 ปี	67	52.80
5.2 5 - 10 ปี	38	29.90
5.3 11 - 15 ปี	12	9.40
5.4 มากกว่า 15 ปี	10	7.90
รวม	127	100.00
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น	จำนวน	ร้อยละ
6. รายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน		
6.1 ต่ำกว่า 15,000 บาท	51	40.20
6.2 15,001 – 20,000 บาท	35	27.60
6.3 20,001 – 25,000 บาท	9	7.10
6.4 มากกว่า 25,0000 บาท	32	25.20
รวม	127	100.00
7. สถานที่ทำงาน		
7.1 บริษัทจำกัด	94	74.00
7.2 ห้างหุ้นส่วน	22	17.30
7.3 อื่น ๆ (โปรดระบุ)	11	8.70
รวม	127	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 85.80 อายุน้อยกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.10 รองลงมามากกว่า 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.80 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 78 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.30 ประสบการณ์ในการทำบัญชีน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.80 รองลงมา 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.90 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.20 รองลงมา 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.60 สถานที่ทำงานบริษัทจำกัด คิดเป็นร้อยละ 74.00

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำบัญชี และรายได้ต่อเดือนในปัจจุบันแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชี โดยรวมและเป็นรายด้าน ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศแตกต่างกัน

รายการ	เพศชาย		เพศหญิง		t	p-value
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านทักษะวิชาชีพ	3.93	0.65	3.78	0.51	1.064	0.289
2. ด้านประสบการณ์ทำงาน	3.94	0.49	3.77	0.57	1.188	0.237
3. ด้านความรู้	3.77	0.36	3.84	0.51	-0.671	0.507
4. ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	3.73	0.61	3.95	0.52	-1.590	0.114
5. ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ	3.38	0.81	3.88	0.60	-3.045	0.003*
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.51	0.56	4.02	0.54	-3.635	0.000*
โดยรวม	3.71	0.42	3.87	0.45	-1.400	0.164

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มากกว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้าน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านประสบการณ์ทำงาน ด้านความรู้ และด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุแตกต่างกัน

รายการ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.972	0.657	3.341	0.022*
	ภายในกลุ่ม	123	24.194	0.197		
	รวม	126	26.165			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่นที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุแตกต่างกัน

รายการ	น้อยกว่า	มากกว่า	31 – 35 ปี	25 - 30 ปี
		35 ปี		

		25 ปี			
	$\overline{X}$	3.77	3.88	4.10	4.18
น้อยกว่า 25 ปี	3.77	-	0.242	0.030*	0.015*
มากกว่า 35 ปี	3.88		-	0.170	0.090
31 – 35 ปี	4.10			-	0.712
25 - 30 ปี	4.18				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่นที่มีอายุ 25 – 30 ปี และ 31 – 35 ปี มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม มากกว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่นที่มีอายุ น้อยกว่า 25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้าน ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

รายการ	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านทักษะวิชาชีพ	3.73	0.50	3.89	0.57	-1.620	0.108
2. ด้านประสบการณ์ทำงาน	3.67	0.60	3.96	0.47	-3.051	0.003*
3. ด้านความรู้	3.79	0.50	3.88	0.047	-1.004	0.317
4. ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	3.90	0.58	3.95	0.048	-0.519	0.605
5. ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ	3.81	0.71	3.80	0.58	0.124	0.901
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.92	0.59	3.99	0.55	-0.633	0.528
โดยรวม	3.81	0.48	3.91	0.41	-1.302	0.195

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม ด้านประสบการณ์ทำงาน มากกว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้าน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านความรู้ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่แตกต่างกัน ($P \leq 0.05$)

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีแตกต่างกัน

รายการ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	4.165	1.388	7.763	0.000*
	ภายในกลุ่ม	123	22.000	0.179		
	รวม	123	26.165			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีแตกต่างกัน

รายการ		น้อยกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	มากกว่า 15 ปี	11 - 15 ปี
	$\overline{X}$	3.69	3.95	4.05	4.23
น้อยกว่า 5 ปี	3.69	-	0.003*	0.014*	0.000*
5 – 10 ปี	3.95		-	0.524	0.054
มากกว่า 35 ปี	4.05			-	0.333
11 - 15 ปี	4.23				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่นที่มีประสบการณ์ในการทำบัญชี 11 – 15 ปี มากกว่า 15 ปี และ 5 – 10 ปี มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม มากกว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่นที่มีประสบการณ์ในการทำบัญชี น้อยกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบันแตกต่างกัน

รายการ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.210	0.403	1.989	0.119
	ภายในกลุ่ม	123	24.955	0.203		
	รวม	126	26.165			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำบัญชี และรายได้ต่อเดือนในปัจจุบันแตกต่างกัน

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยรวมและเป็นรายด้าน ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศแตกต่างกัน

รายการ	เพศชาย		เพศหญิง		t	p-value
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านผลการปฏิบัติงาน	3.92	0.55	4.12	0.56	-0.963	0.339
2. ด้านต้นทุน	3.86	0.50	4.15	0.32	-1.596	0.114
3. ด้านเวลา	3.89	0.50	4.34	0.26	-4.109	0.001*
โดยรวม	3.89	0.44	4.20	0.36	-1.905	0.060

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ด้านเวลา มากกว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้าน ด้านผลการปฏิบัติงาน และด้านต้นทุนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุแตกต่างกัน

รายการ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.636	0.545	2.123	0.101
	ภายในกลุ่ม	123	31.599	0.257		
	รวม	126	33.235			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้าน ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

รายการ	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		t	p-value
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านผลการปฏิบัติงาน	3.92	0.59	3.84	0.47	0.898	0.371
2. ด้านต้นทุน	3.88	0.53	3.81	0.67	0.720	0.473
3. ด้านเวลา	3.90	0.53	3.90	0.66	-0.002	0.998
โดยรวม	3.90	0.48	3.85	0.55	0.582	0.562

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านผลการปฏิบัติงาน ด้านต้นทุน และด้านเวลาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีแตกต่างกัน

รายการ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.129	0.376	1.442	0.234
	ภายในกลุ่ม	123	32.106	0.261		
	รวม	126	33.235			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบันแตกต่างกัน

รายการ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.034	0.011	0.042	0.988
	ภายในกลุ่ม	123	33.201	0.270		
	รวม	126	33.235			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และการสร้างสมการพยากรณ์ของความชำนาญในวิชาชีพและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ การถดถอยแบบพหุคูณและการสร้างสมการพยากรณ์ตามที่ได้ตั้งสมมติฐาน

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ความชำนาญในวิชาชีพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น

ตัวแปร	ประสิทธิภาพการฯ	ทักษะวิชาชีพ	ประสบการณ์ฯ	ความรู้	การเรียนรู้ฯ	ลักษณะงานฯ	ความสัมพันธ์ฯ	VIFs
$\overline{X}$	3.88	3.80	3.79	3.83	3.92	3.81	3.95	
S.D.	0.51	0.53	0.56	0.49	0.54	0.65	0.57	
ประสิทธิภาพฯ	-							
ทักษะวิชาชีพ		-	0.681	0.544	0.546	0.594	0.429	2.186
ประสบการณ์ฯ			-	0.521	0.565	0.618	0.491	2.258
ความรู้				-	0.667	0.612	0.688	2.563
การเรียนรู้ฯ					-	0.592	0.588	2.185
ลักษณะงานฯ						-	0.614	2.218
ความสัมพันธ์ฯ							-	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 14 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันซึ่งอาจเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่าค่า VIFs ของตัวแปรอิสระความชำนาญในวิชาชีพมีค่าตั้งแต่ 2.185 – 2.563 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับ
ที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ความชำนาญในวิชาชีพในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.429 - 0.681 เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความชำนาญในวิชาชีพแต่ละด้านกับตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ปรากฏผลดังตาราง 4.26

ตารางที่ 15 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น

รายการ	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.291	0.231	1.255	0.212
ด้านทักษะวิชาชีพ	0.057	0.071	0.807	0.421
ด้านประสบการณ์ทำงาน	0.120	0.068	1.755	0.082
ด้านความรู้	0.221	0.084	2.637	0.009*
ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	0.140	0.071	1.978	0.050*
ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ	0.147	0.059	2.482	0.014*
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	0.244	0.067	3.646	0.000*
F = 45.583 p = 0.000 Adj R^2 = 0.680				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 พบว่า ความชำนาญในวิชาชีพ ด้านความรู้ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความชำนาญในวิชาชีพ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านประสบการณ์ทำงาน และด้านประสบการณ์ทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

อภิปรายผล

1. ความชำนาญในวิชาชีพ ด้านความรู้ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เนื่องจากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นการฝึกอบรม พัฒนาตนเอง ใฝ่ศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลา อาจเป็นเพราะนักบัญชีมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ย่อมทำให้เกิดกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยในการวางแผนการปฏิบัติงาน และการออกแบบการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ครอบคลุม เพียงพอ และมีประสิทธิภาพไปในแนวทางสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของสมใจ ลักษณะ (2543) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถและคุณสมบัติส่วนบุคคล คือบุคคลที่มีความกระตือรือร้น และการพัฒนาตนเอง เช่น เอาจริงเอาจัง มีมานะ อุตสาหะปฏิบัติ งานให้สำเร็จ แสวงหาความรู้ ความชำนาญอยู่เสมอและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร หอมทอง (2556) พบว่า ความชำนาญในวิชาชีพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม ดังนั้น ผู้บริหารธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพบัญชีให้เกิดความชำนาญแก่หัวหน้าการเงินและพนักงานทุกคนในองค์กร โดยการสร้างทักษะในวิชาชีพ

2. ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำบัญชีแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความชำนาญในวิชาชีพบัญชีโดยรวม เนื่องจากการทำงานในองค์กรนั้น นอกจากงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาแล้วสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับการทำงานของพนักงานทุกคน คือ ลักษณะการทำงานของแต่ละคนใน

องค์กร นั่นก็คือการได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงานของพนักงานนั่นเอง ซึ่งองค์กรที่มีจำนวนพนักงานมากเท่าใด ย่อมทำให้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกไปอย่างเหมาะสมและจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายภายในองค์กร การมีจำนวนพนักงานที่มีอายุแตกต่างกันจะมีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งดีกว่าองค์กรที่มีพนักงานที่มีอายุน้อยจำนวนมาก หากพนักงานต้องรับผิดชอบงานโดยไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน อาจจะส่งผลต่อความชำนาญในวิชาชีพบัญชีของพนักงาน อาจจะเป็นนักบัญชีที่มีการสรางผลงานที่มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพ สงผลใหเกิดประสิทธิภาพในการทำงานไดตามเปาหมายที่วางไวมีการปฏิบัติตามกระบวนการและมาตรฐานที่ตองถือปฏิบัติอยางถูกตอง สอดคล้องกับงานวิจัยของCepeda และVera (2007) พบว่า การปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และกอใหเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานโดยรวม ด้านเวลา เนื่องจากเพศชายเป็นเพศที่มีความแข็งแรง มุ่งมั่น ก้าวร้าว ชอบการแข่งขัน มีวิสัยทัศน์ มีพลังแรงกระตุ้น มีภาวะผู้นำ มีความอยากรู้ อยากเห็นสูง ซึ่งการปฏิบัติงานบัญชีเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับตัวเลขและเอกสารต่างๆ มากมาย ต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญา เพื่อให้งานออกมามีคุณภาพ ผลงานจะต้องมีความครบถ้วนถูกต้องเชื่อถือได้ เพื่อเป็นที่พอใจของฝ่ายบริหารและลูกค้าหรือผู้มาใช้บริการ ความรู้ความสามารถของผู้ทำบัญชี จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ อาจจะเป็นเพราะนักบัญชีมีการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาในการรับมือกับสภาวการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยการหาวิธีต่าง ๆ เพื่อบริหารงานและจัดการความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น หรือแม้กระทั่งมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและต่องานที่ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ภูวนัย เกษบุญชู (2550) กล่าวว่า ความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงอย่างถูกต้อง รวดเร็วและทันตามกำหนดเวลา โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคน และอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งมีการนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อลดขั้นตอนและเกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

4.1.1 ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของนักบัญชีอยางตอเนื่องเพื่อบรรลุเปาหมายที่จะเปนนักบัญชีที่มีคุณภาพตามมาตรฐานบัญชี

4.1.2 ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมาชิกในทีม โดยมีการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน ตลอดจนช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน

4.1.3 ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญกับการนำประสบการณ์ในการทำงานทางการบัญชีที่มีความหลากหลายมาใช้พัฒนางานทางด้านบัญชีในปัจจุบันให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4.1.4 ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญกับกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านผลการปฏิบัติงาน เนื่องจากผลการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่มีต่อการปฏิบัติงาน โดยมีการสร้างแรงจูงใจและให้ผลตอบแทนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชามีขวัญและกำลังใจในการทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

4.1.5 ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านเวลา โดยควรมีการประเมินการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ผลงานออกมามีคุณภาพ และทันเวลา

4.2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

4.2.1 ควรศึกษาผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพ การทำงานกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันหรือไม อย่างไร เช่นน ผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีหรือหน่วยงานอื่น ซึ่งอาจทำให้งานวิจัยมีประสิทธิผลและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

4.2.2. ควรศึกษาตัวแปรแทรกอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความชำนาญในวิชาชีพที่มีผลต่อคุณภาพการทำงาน เช่น การถ่ายโอนองค์ความรู้ หรือนวัตกรรมการดำเนินงาน เป็นต้น

4.2.3 ควรศึกษาตัวแปรตามอื่นๆ ที่ไม่ใช่ประสิทธิภาพการทำงาน เช่น ศักยภาพในการทำงาน ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการดำเนินงาน เป็นต้น

4.2.4 ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในแตละด้าน เพื่อให้นักบัญชีสามารถนำไปวิเคราะหและแกปญหาไดตรงประเด็น และเปนที่นาเชื่อถือตอสังคม

4.2.5 ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อวามชำนาญในวิชาชีพบัญชี เพื่อให้นักบัญชีสามารถนำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงแก้ไขให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชนสูงสุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุน้อยกว่า 25 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำบัญชีน้อยกว่า 5 ปี รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท และสถานที่ทำงานบริษัทจำกัด

2. ความชำนาญในวิชาชีพ ด้านความรู้ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบและด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจากคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการที่ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขในการดำเนินการจัดทำวิจัย ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

นิสดารก์ เวชยายนนท์. (2550). **Competency Model กับการประยุกต์ใช้ในองค์กรไทย**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ภูวนัย เกษบุญชู. (2550). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกองทัพเรือ : ศึกษากรณีข้าราชการสังกัดกองเรือภาคที่ 1**. ปัญหาพิเศษ สาขารัฐประศาสนศาสตร มหาวิทยาลัย บูรพา.

วราพร หอมทอง. (2556). **ผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของหัวหน้างานการเงินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมใจ ลักษณะ. (2543). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน.** กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

Black, K. (2006). **Business Statistics for Contemporary Decision Making.** (4th ed.). USA : John Wiley & Sons. Inc.

Gabriel, C. and Dusya, V. (2007). "Dynamic capabilities and operational Capabilities : A knowledge management perspective," **Journal of Business Research.** 60: 426-43.

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม

The desirable leadership in the globalization in the buddha dhamma

อำนาจ สงวนกลาง*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ลำปาง
*corresponding author e-mail: amnat.sng@lpru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรมและเพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ ผลการวิจัยพบว่าผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรมนั้นต้องประกอบด้วยหลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร พละ ธรรมาธิปไตย และสัปปุริสธรรม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัปปุริสธรรม ถือเป็นหลักธรรมที่สำคัญที่มีคุณสมบัติครบถ้วนในการเป็นผู้นำที่ดีในยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีองค์ประกอบ คือ รู้หลักการ รู้จุดหมาย รู้ตน รู้ประมาณ รู้เวลา รู้ชุมชน และรู้บุคคล สัปปุริสธรรมนี้เป็นคุณสมบัติของผู้นำที่สมบูรณ์แบบทั้งด้านคุณภาพทางจิตใจและคุณภาพทางความสามารถ นอกจากนี้ผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรมจะต้องยึดหลัก“พุทธธรรม”คือครองตน ครองคน ครองงาน จึงจะเป็นผู้นำที่ดีเป็นที่ยอมรับนับถือและศรัทธาของบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ พึงประสงค์ โลกาภิวัตน์ พุทธธรรม

Abstract

This research aims to study principles and methods of being the good leader according to the Buddha teachings and to apply the Buddha teaching to develop the desirable leader characteristics in the globalization. The results shows that the desirable leader characteristics in the globalization should be composed of the Buddha teachings such as Brahmaihãara, Bala, Dhamãdhipateyya, and Sappurisa-dhamma. Etc. Particularly, Sappurisa-dhamma is considered as a virtual principle that qualified to be a good leader in the globalization. This principle includes Dharmannutta (knowing the law; knowing the cause), Atthannuta (knowing the meaning; knowing the purpose; knowing the consequence), Attannuta (knowing oneself), Mattannuta (moderation; knowing how to be temperate; sense of proportion), Kàlannutà (knowing the proper time; knowing how to choose and keep time), Parisannutà (knowing the assembly; knowing the society), and Puggalannutà (knowing the individual; knowing the different individuals). Sappurisa-dhamma is a qualification of an ideal leader in spiritual quality and quality of ability. In addition, a good leader according to the Buddha teachings should adhere to the “Buddha morality” (self-control, human being control, and working control) to be a good leader who is respected and faithful from people both inside and outside the organizations.

keywords : leadership, desirable, globalization, buddha-dhamma

บทนำ

ในองค์กรหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชน บุคคลสำคัญที่จะทำให้กลไกในระบบการบริหารงานขององค์กรใด ๆ ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ดีงาม ก็คือ“ผู้นำ”ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดการ รวมถึงการริเริ่ม การวางแผน การบริการ กำกับการ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สัมฤทธิผลตามเป้าหมายขององค์กรผู้นำจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นไปขององค์กรในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหาร และการบุคคล ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ที่เป็นยุคโลกไร้พรมแดนนี้ในแง่ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ ย่อมส่งผลให้ศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรสูงขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นในระดับประเทศในสถาบันของภาครัฐหรือเอกชน ความอยู่รอดขององค์กรดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจอย่างถูกต้องรอบคอบและทันต่อสถานการณ์ของผู้บริหาร ซึ่งก็คือผู้นำขององค์กรนั้น ๆ ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำในทุกสังคมซึ่งประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ย่อมต้องมีผู้นำ เพื่อช่วยกำหนดทิศทาง ช่วยสั่งการ ช่วยควบคุมระบบ และช่วยประสานให้คนทั้งหลายทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ดีงามที่ได้วางไว้ร่วมกันนอกจากนี้ ปัญหาเกี่ยวกับผู้นำก็มักเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันเสมอ ผู้นำบริหารงานอย่างไม่มีเอกภาพ ไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ใช้อำนาจโดยมิชอบ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนและพวกพ้อง และยึดหลักประโยชน์นิยมเป็นใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงความอยู่รอดขององค์กรหรือคนในสังคมส่วนใหญ่(มนตรี พีรพลพิพัฒน์, 2540) เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดสภาพการณ์ของสภาวะผู้นำที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นในสังคม กล่าวคือ เป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม อันเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี จึงทำให้กลไกของการบริหารงานล้มเหลว ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อความเสื่อมและความเจริญขององค์กรหรือสังคมนั้น ๆ และบางครั้งอาจส่งผลทำให้เกิดความล่มสลายแห่งองค์กรหรือสังคมนั้น ๆคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี หากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม ย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบทบาทหน้าที่ของผู้นำ ที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือ ตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและในสังคมทั่วไป ดังนั้น ปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กรให้เสื่อมลง และย่อมนำมาซึ่งความล่มสลายขององค์กรในอนาคตเช่นกันปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กรใด ๆ คือคุณภาพของผู้นำคุณภาพของการเป็นผู้นำ คือ สิ่งที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรหนึ่ง ๆนี่คือคำพูดที่เป็นจริงเสมอไม่ว่าองค์กรนั้นจะยิ่งใหญ่ระดับชาติ ดังนั้น เมื่อใดก็ตาม หากผู้นำสูงสุดในองค์กร ตลอดจนผู้นำในทุกระดับขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ขาดคุณภาพของการเป็นผู้นำที่ดีแล้วผู้นำนั้นก็ขาดเป้าหมายการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้(Creating a learning organization)เพื่อประยุกต์การบริหารงานให้เกิดความก้าวหน้าแก่องค์กร นั่นย่อมหมายความว่า องค์กรที่เคยอยู่มานานนับเป็นสิบ ๆ ปีมีชื่อเสียงโด่งดังมาตลอด เมื่อองค์กรหยุดการพัฒนาตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์แล้วองค์กรนั้นจะหยุดนิ่ง ซึ่งก็เท่ากับความล่มสลายขององค์กรในที่สุดเช่นกันฉะนั้นในสังคมปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรใด ๆ ซึ่งส่งผลให้องค์กร นั้น ๆเกิดความเสื่อมเสียหรือการล่มสลายแห่งองค์กร ล้วนมีปัจจัยสำคัญมาจากการขาดคุณสมบัติในบทบาทหน้าที่ของผู้ที่ได้ชื่อว่า “ผู้นำ” แห่งองค์กรหรือสถาบันนั้น ๆ ทั้งสิ้นเมื่อพิจารณาความจำเป็น ความสำคัญของการมีผู้นำและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์กรซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากผู้นำแล้ว ทำให้เห็นว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้นำที่พึงประสงค์ย่อมมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง ในการที่จะสร้างทีมผู้นำทุกระดับขององค์กรและพัฒนาให้ทุกคนในองค์กรทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อความเจริญอย่างยั่งยืนถาวรขององค์กรในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ผู้นำที่พึงประสงค์ในทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถค้นหาผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ในการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรใดองค์กรหนึ่งอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับของบุคคลในองค์กรนั้น ๆ และบุคคลทั่วไป เพื่อนำพาองค์กรไปสู่จุดหมายที่ตั้งเป้าไว้

อย่างสมบูรณ์แบบงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีผู้นำตามหลักพุทธธรรมและนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา ขั้นที่ 2 การนำเสนอลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม

ผลการวิจัย

ตามหลักพุทธธรรมได้กล่าวถึงหลักธรรมสำคัญเกี่ยวกับการเป็นผู้นำที่ดีไว้หลายหลักธรรมด้วยกัน เช่น ทศพิธราชธรรม พรหมวิหาร 4 ธรรมาธิปไตย พละ 4 และสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสัปปุริสธรรม 7 ถือเป็นหลักธรรมที่สำคัญที่มีคุณสมบัติครบถ้วนในการเป็นผู้นำที่ดีหรือทางพุทธศาสนาเรียกว่า สัตตบุรุษ โดยมีองค์ประกอบ 7 ประการคือ 1)รู้จักหลักการ 2)รู้จักจุดหมาย 3)รู้จักตน 4)รู้จักประมาณ 5)รู้จักเวลา 6)รู้จักชุมชน และ7)รู้จักบุคคล(ที.ป.อ.3/2/379) ผู้ที่ประกอบด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 นี้เรียกอีกอย่างว่าสัปปุริสชน คือ คนดี หรือคนที่แท้ซึ่งมีคุณสมบัติของความเป็นคนที่สมบูรณ์เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำในทุกยุคสมัย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสัปปุริสธรรมในแต่ละข้อนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของผู้นำได้อย่างไร ในขณะเดียวกันก็จะชี้ให้เห็นว่าในแต่ละองค์ประกอบของหลักสัปปุริสธรรมนั้น มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำในด้านใดบ้าง ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนานี้ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ คือ เป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพคน และเป้าหมายในการพัฒนาการบริหารงานโดยเป้าหมายทั้ง 3 นี้ มุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าทั้งในด้านคุณภาพและความสามารถเพื่อนำพาหมู่คณะองค์กรหรือสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและสงบสุขตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอนำเสนอโครงสร้างตามรายละเอียดข้างล่างนี้

องค์ประกอบหลักสัปปุริสธรรม	ความหมาย	การประยุกต์ใช้กับการเป็นผู้นำ		เป้าหมายการพัฒนาผู้นำ
1. ธัมมัญญุตา	รู้หลักการ, รู้งาน, รู้หน้าที่ในการดำเนินการอย่างถูกต้อง	คุณสมบัติของผู้นำ 1. เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในระบบการบริหารอย่างดี 3. มีความกล้าในการตัดสินใจอย่างรอบคอบและถูกต้อง 4. เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง	บทบาทหน้าที่ผู้นำ 1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร 2. วางนโยบาย ควบคุม สั่งการให้กิจการงานต่าง ๆบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 3.มุ่งพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพมีความก้าวหน้าสม่ำเสมอ เพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ตลอดไปในยุคโลกาภิวัตน์	1. พัฒนาศักยภาพตน 2. พัฒนาศักยภาพคน 3. พัฒนาการบริหารงาน
2. อัตถัญญุตา	รู้จุดหมายรู้ความมุ่งหมายรู้จักผล			
3. อัตตัญญุตา	รู้ตน รู้ว่าตนเอง	1. เป็นผู้มีความรู้	1. การประสานงานและ	1.พัฒนาศักยภาพตน

	มีคุณสมบัติ มีความรู้อย่างไร	ความสามารถและมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2. เป็นผู้มีคุณธรรมตามหลักอารยวัฒิ 5 (ศรัทธา, ศีล, สุตะ,จาคะและปัญญา)และเป็นผู้มีจริยธรรมเป็นที่นับถือยกย่องของคนทั่วไป 3.เป็นผู้เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 4.มีสุขภาพกายและใจที่ดี	ร่วมงานผู้ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี 2. เป็นตัวแทนขององค์กรที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปทั้งในองค์กรและนอกองค์กร 3. ปกครองผู้ร่วมงานด้วยความยุติธรรม 4. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ	2.พัฒนาศักยภาพคน
4. มัตตัญญุตา	รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี	1. เป็นผู้รู้จักความพอดี รู้ธรรมแห่งมัชฌิมาปฏิปทา คือเดินทางสายกลาง และหลักสันโดษอย่างถูกต้อง 2. เป็นผู้มีความรอบคอบในการกระทำกิจกรรมอย่างพอเหมาะพอดี	1. มอบหมายงานให้บุคคลได้อย่างเหมาะสม 2. กำหนดเป้าหมาย, วัตถุประสงค์ของกิจการงานทุกอย่างด้วยความรอบคอบและพอเหมาะ	1. พัฒนาศักยภาพตน 2. พัฒนาศักยภาพคน 3. พัฒนาการบริหารงาน
5. กาลัญญุตา	รู้จักเวลา รู้คุณค่าเวลารู้จักการบริหารเวลาอย่างเหมาะสม	1. เป็นผู้สามารถบริหารเวลาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	1. วางแผนงานทุกอย่างได้อย่างเหมาะสม ทันต่อเหตุการณ์	1. พัฒนาศักยภาพตน 2. พัฒนาศักยภาพคน 3. พัฒนาการบริหารงาน
6. ปริสัญญุตา	รู้ชุมชน รู้สังคม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้	1. เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารและมีมนุษย์สัมพันธ์อย่างดีในทุกสังคม 2. มีความรอบรู้ในสถานการณ์โลกอย่างดี	2. แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามสถานการณ์อย่างเหมาะสม	1. พัฒนาศักยภาพตน 2. พัฒนาศักยภาพคน
7.ปุคคลปโรปรัญญุตา	รู้บุคคล รู้ประเภทของบุคคลที่ร่วมงานด้วยกัน	1. เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารประสานงานทุกอย่างในองค์กรและสังคมได้อย่างดี 2. เป็นผู้เข้าใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี	1. มอบหมายงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2. การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 3. พัฒนาบุคลากรให้ทำงานเป็นที	1. พัฒนาศักยภาพตน 2. พัฒนาศักยภาพคน 3. พัฒนาการบริหารงาน

จากตารางนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าในแต่ละองค์ประกอบของหลักสัปปุริสธรรมนั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของผู้นำได้อย่างเหมาะสม และทำให้ผู้นำที่ปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ เป็นผู้นำที่มีคุณภาพ มีศักยภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถ และคุณภาพด้านจิตใจก็มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยกย่อง นับถือ ศรัทธาของบุคคลทั้งหลาย ตลอดจนทำให้สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสงบสุข ความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ในยุคโลกาภิวัตน์นอกจากนี้ สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการเน้นให้เห็นความสำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ เป้าหมายในการปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการ ซึ่งเมื่อผู้นำที่ได้ปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม ทั้ง 7 ประการแล้ว ย่อมทำให้ผู้นำนั้นสามารถพัฒนาคุณภาพและความสามารถ๗ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1)การพัฒนาศักยภาพของตนเองหมายถึง การพัฒนาคุณภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถและการพัฒนาด้านจิตใจ ซึ่งการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถย่อมทำให้ผู้นำนั้นเป็นผู้มีคุณสมบัติของผู้นำตามที่กล่าวมาแล้ว เช่น เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรับผิดชอบสูง เป็นต้นส่วนการพัฒนาด้านจิตใจก็เป็นการพัฒนาที่ทำให้ผู้นำนั้นเป็นผู้มีคุณธรรม มีจริยธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของตนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของคุณสมบัติของผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ 2)การพัฒนาศักยภาพของคน หมายถึง การพัฒนาคุณภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถและการพัฒนาด้านจิตใจของผู้ร่วมงาน หรือบุคลากรในองค์กร เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถมีคุณภาพที่จะปฏิบัติงานตามที่มอบหมายได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามเป้าหมายแห่งวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้นำจำเป็นจะต้องพิจารณา พัฒนาศักยภาพของบุคลากรของตนให้สม่ำเสมอ เหมาะกับงานของบุคคลนั้น เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งคุณภาพด้านความสามารถและคุณภาพด้านจิตใจ 3) การพัฒนาด้านการบริหารงาน (การบริหารองค์กร) หมายถึง การพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้มีคุณภาพเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถปรับปรุงองค์กรให้มีความเหมาะสมกับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลอยู่เสมออย่างเช่นโลกโลกาภิวัตน์นี้ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องพิจารณาการปรับปรุงการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กรให้เหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์นี้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้นำที่มีคุณสมบัติตามหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ย่อมเป็นผู้นำที่มีการพัฒนาคุณภาพและความสามารถทั้ง 3 ด้านเพื่อให้สามารถนำพาหมู่คณะ องค์กร ไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ และเป็นผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ นับถือ ศรัทธาของคนทั่วไปในยุคโลกาภิวัตน์นี้

นอกจากหลักสัปปุรสธรรม 7 ประการนี้แล้วผู้วิจัยได้นำเสนอลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ต้องประพฤติตนตามหลักการครองตน ครองคน ครองงาน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอทั้งในด้านคุณภาพทางจิตใจ และคุณภาพด้านความสามารถ กล่าวคือ ในด้านคุณภาพทางจิตใจก็เป็นผู้นำที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ความซื่อสัตย์ เป็นหลัก โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ปวงชนหรือหมู่คณะ แก่สังคม แก่โลก เป็นหลัก ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง โดยทำตนเป็นผู้นำที่เป็นที่พึ่งของหมู่ชน เป็นที่พึ่งของสังคม ตลอดจนเป็นที่พึ่งของมนุษยชาติอย่างสมบูรณ์ ส่วนในด้านคุณภาพด้านความสามารถ ก็เป็นผู้นำที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วนเช่น ด้านการจัดระบบบริหารงาน ด้านความรู้พื้นฐานทางกฎหมาย เศรษฐกิจ สถานการณ์โลกเป็นต้น ดังนั้น ผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักครองตน ครองคน ครองงาน จึงเป็นผู้นำที่สามารถครองตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือและศรัทธาของบุคคลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร อีกทั้งเป็นผู้นำที่ครองคนด้วยความยุติธรรมโดยการสร้างทีมงานที่แข็งแกร่งในการบริหารงาน และเป็นผู้นำที่ครองงานด้วยการพัฒนาระบบการบริหารงานในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาโดยใช้องค์ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-Based Problem) ทำให้บุคลากรเป็นผู้รอบรู้ (Personal Mastery) มีการคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) มีโมเดลความคิด (Mental Models) มีทีมการเรียนรู้(Team Learning) ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน(Share Vision) ในระบบการบริหารงานทุก ๆ ส่วน จึงทำให้องค์กรสามารถปรับเปลี่ยนการทำงานได้อย่างสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์นี้จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งโดยองค์ประกอบภาวะ ฐานะ ทิศทางสถานการณ์ในโลกที่เปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความแปรปรวนของโอกาส และข้อจำกัดหลายประการ ในฐานะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ย่อมต้องรู้และเข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้น หรือสร้างโอกาสให้เกิดขึ้นตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติเป็นหลักสำคัญ ไม่มุ่งแต่หา

ประโยชน์ส่วนตนโดยมองข้ามซึ่งคุณธรรม จริยธรรม อันดีงามแห่งสังคมและประเทศชาติ ผู้นำที่พึงประสงค์นี้จะถูกยกย่อง ยอมรับ ศรัทธา นับถือจากหมู่ชนทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้องค์กรสามารถเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนและมั่นคงตลอดไปในทุกภาวะการณ์ของโลก ผู้นำที่พึงประสงค์ย่อมมีความสามารถใช้ประโยชน์หรือดำรงตนให้เกิดประโยชน์ได้เสมอแม้ในภาวะสงครามหรือในภาวะที่โลกเกิดหายนะ ซึ่งผู้นำที่พึงประสงค์ที่จะได้รับประโยชน์จากโลกหรือสร้างประโยชน์ให้แก่โลกได้ในทุกภาวะ ต้องเป็นผู้นำที่สามารถเข้าใจภาวะการณ์ของโลกอย่างแท้จริง เป็นผู้นำที่เป็นอิสระเหนือโลก และมีกุศโลบายอันเหมาะสมที่จะสามารถบริหารจัดการโลกในแต่ละภาวะการณ์ เพื่อนำประโยชน์สุขมาสู่หมู่คณะสังคม และประเทศชาติอย่างแท้จริงและยั่งยืนตลอดไปนอกจากนี้ ผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ ย่อมเป็นผู้นำที่มีมุมมองที่กว้างไกลระดับโลก (Global Perspective) มีความสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลง (Manage change) อย่างมีประสิทธิภาพในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นไปตามคุณสมบัติของผู้นำตามแนวคิดทฤษฎีผู้นำเชิงปฏิรูป(Transformation Leadership Theory) และหลักสัปปุริสธรรมตามที่กล่าวมาแล้ว ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำที่มีความพอเหมาะพอดีในการดำเนินกิจการงานทุกด้านอย่างเหมาะสมตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งย่อมมีความเหมาะสมกับยุคเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบันในการที่จะนำพาองค์กรหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติให้อยู่อย่างเป็นสุขถาวรและยั่งยืนตลอดไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบว่าภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรมนั้นต้องประกอบด้วยหลักธรรมที่เรียกว่าสัปปุริสธรรม 7 ประการเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกบที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้นำไว้ในหนังสือภาวะผู้นำ(พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต),2546) ว่าภาวะผู้นำที่ดี มีประสิทธิภาพ ตามแนวทางของหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบและท่านยังได้นำเสนอคุณสมบัติของผู้นำ 7 ด้าน ซึ่งพร้อมที่จะจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของพระพุทธเจ้า เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป ในขณะที่บรรจง หมายมั่น ได้เสนอปริญญานิพนธ์เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรมกับสันโดษ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย(บรรจง หมายมั่น, 2518) พบว่า ความเกี่ยวพันของอุปลักษณะภายในของสัปปุริสธรรมว่า การกระทำของสัตบุรุษคือ ผู้ที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ ย่อมมีความสัมพันธ์กัน เพราะรู้จักเหตุผลแล้วก็จะรู้จักตน เมื่อรู้จักตนแล้ว ก็รู้จักกาลและรู้จักประมาณ เมื่อรู้จักประมาณก็จะรู้จักเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมของชุมชนนั้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าความจำเป็นและความเกี่ยวข้องของบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตยของแต่ละคน ควรยึดหลักธรรม 2 ประการคือ หลักสัปปุริสธรรมและสันโดษ เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาจิตใจของตนให้เป็นคนดีและอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข และพระสามารถ อานนฺโท (2548) ได้เสนอปริญญานิพนธ์เรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ผู้นำโดยทั่วไปและภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม เป็นผู้นำที่มีลักษณะเป็นศูนย์รวม มีหลักการ มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน มีการประเมินตน มีการรู้จักประมาณความพอดีในทุกกรณี รู้จักเวลาที่เหมาะในการดำเนินกิจการรู้ระเบียบโครงสร้างของสังคม ตลอดจนรู้จักประเภทของบุคคลที่ควรคบหา ทำให้สามารถเป็นผู้นำที่เหมาะสมกับหน้าที่และนำความสงบสุขมาสู่สังคมได้

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม ซึ่งพบว่าภาวะของผู้นำที่ดีที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรมนั้นต้องประกอบด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการเป็นหลักและต้องเป็นผู้รู้หลักการครองตน ครองคน และการครองงาน ซึ่งสถาบันหรือองค์กรต่างๆ ควรสอดแทรกแนวคิดหลักธรรมแห่งการเป็นผู้นำให้กับผู้นำทุกระดับ เพื่อให้ผู้นำมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเสียสละ และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ เพื่อสร้างค่านิยมของคุณธรรมแก่องค์กร ทำให้ผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และสร้างองค์กรที่มั่นคง ถาวรตลอดไปหรือรัฐบาลควรให้ความสำคัญในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของผู้นำในองค์กรภาครัฐอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดแบบอย่างการเป็นผู้นำที่ดีในสังคมยุคโลกาภิวัตน์นี้ และควรมีการศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมสำคัญอื่นในทางพระพุทธศาสนาเพื่อการประยุกต์พัฒนาคุณสมบัติและบทบาทผู้นำที่

พึงประสงค์ในแนวอื่นได้ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เชิงเอกสารเท่านั้น ในโอกาสต่อไปควรมีการศึกษารูปแบบจริยธรรมในเชิงลึกที่เหมาะสมกับผู้นำในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่ผู้วิจัยพยายามที่จะนำเสนอคุณสมบัติและภาวะของผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และตามหลักการครองตน ครองคนครองงาน โดยพยายามเน้นให้เห็นถึงคุณภาพของการเป็นผู้นำทั้งคุณภาพด้านจิตใจและคุณภาพด้านความสามารถ เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์นี้ได้ หากแต่รูปแบบผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักครองคน ครองตน ครองงาน ที่ได้นำเสนอนี้ เมื่อมีการนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานใดก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของผู้นำให้เหมาะสมกับองค์กรนั้น ๆแต่อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงมากขึ้นทุกวันนี้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ภัยธรรมชาติ การก่อการร้าย เป็นต้น ย่อมมีผลกระทบต่อองค์กรและการเป็นผู้นำที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดเชิงกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ที่ต้องเผชิญต่อภาวะแนวโน้มที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิผลยิ่งขึ้นแล้ว ผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่นำเสนอนี้ก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนคุณภาพขององค์ความรู้ความสามารถให้เหมาะสมตามไปด้วย แต่ในแง่คุณภาพด้านจิตใจนั้นผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่นำเสนอนี้มีคุณภาพทางจิตใจที่สมบูรณ์แบบเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคตอย่างสมบูรณ์แล้ว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีจนออกมาเป็นบทความวิจัยนี่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและขอบพระคุณกัลยาณมิตรทางวิชาการทุกท่านที่ให้คำแนะนำและกำลังใจ

เอกสารอ้างอิง

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

พระสามารถ อานนฺโท.“ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม”. (2548). ปริญญานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย.

บรรจง หมายมั่น. (2518). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรมกับสันโดษ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย.** ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

มนตรี ธีรธรรมพิพัฒน์. (2540.) **จริยธรรมกับภาวะผู้นำ : ศึกษาทัศนะของนักวิชาการรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยที่มีต่อผู้นำทางการเมือง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

พฤติกรรมสุขภาพและความต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่

Health behavior and needs of holistic health promotion of elderly in Phrae province

วรัญญู รีรมย์*
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ แพร่
*corresponding author e-mail: warunyoo318@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่ และศึกษาความต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุจาก 8 อำเภอของจังหวัดแพร่ ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นเพศชาย จำนวน 178 คน เพศหญิง จำนวน 222 คน รวมจำนวนเป็น 400 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha-Coefficient)ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับประทานอาหาร อยู่ในระดับดีมาก รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับความเครียด อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการออกกำลังกายและด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ตามลำดับ ผู้สูงอายุมีความต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาวะทางปัญญา เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางจิต ด้านสุขภาวะทางสังคม และด้านสุขภาวะทางกาย ตามลำดับ

คำสำคัญ : พฤติกรรมสุขภาพ สุขภาวะองค์รวม ผู้สูงอายุ

Abstract

The purpose of this research was to study to study elderly health behaviors in Phrae province and to study holistic health elderly need in Phrae Province. The population in this research was elderly people whom ages of 60-70 years from eight districts in Phrae Province. By simple random sampling, 178 male and 222 female, a total of sample 400 people, collecting data using questionnaires. For which the reliability query. Using coefficient alpha is the reliability of the questionnaire was 0.92, and analyzed by descriptive statistic, percentage, mean and standard deviation. Next step, supplied the result to the small group discussion to study holistic elderly, health promoting strategies in Phrae province. The results of studies were : overall elderly health behavior was good. Considering it was found that the nutrition was very good level, followed by the spiritual development. Interpersonal relations, the stress management was good, Physical activity and responsibility for health was moderate. Overall, holistic health elderly need was good. Considering it was found that the most of holistic health elderly need mean was Spiritual health. Followed by mental health, social health and physical health.

keywords : health behaviors, holistic health, elderly

บทนำ

โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุพบว่าปัจจุบันประเทศไทย มีประชากร 64.9224 ล้านคน มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป เท่ากับ 10.0214 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.436 จำนวนประชากรผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป เท่ากับ 6.7052 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 10.328 ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่าสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยอัตราของประชากรผู้สูงอายุไทยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยในปี พ.ศ. 2553 มีสัดส่วนผู้สูงอายุ อยู่ที่ร้อยละ 10.7 ของประชากรรวม หรือ 7.02 ล้านคน และในปี 2555 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.8 ของประชากรรวม (8.3 ล้านคน) และคาดการณ์ว่าในปี 2568 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุเกินกว่าร้อยละ 20 (14.4 ล้านคน) นั่นหมายถึงว่าประเทศไทยได้เป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) และคนไทยมีอายุคาดเฉลี่ยสูงขึ้น โดยอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดปีปัจจุบันเท่ากับ 71 ปี เพศชายเท่ากับ 68 ปีและเพศหญิงเท่ากับ 75 ปี (ชื่นฤทัย กาญจนจิตรา, 2550) การที่ประชากรวัยสูงอายุในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนและสัดส่วน ภาวะนี้ทำให้ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพหลายอย่างตามมา และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีสมรรถภาพทางกายลดลงเนื่องมาจากความเสื่อมทำให้มีอัตราเจ็บป่วย และความพิการต้องเข้ารับการรักษาในสถานบริการเป็นเวลานาน ใช้ทรัพยากรทางด้านสุขภาพเป็นมูลค่าสูงมาก(กระทรวงสาธารณสุข. 2557)

วัยสูงอายุจัดอยู่ในช่วงพัฒนาการของชีวิตแบบเสื่อมถอย มักประสบปัญหาด้านต่างๆทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ทางด้านร่างกายอาจเกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย ความสามารถในการทำงานลดลง เป็นผลให้การทำกิจกรรมต่างๆลดลง ส่วนทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุต้องพบกับการสูญเสียต่างๆ เช่น การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักทั้งคู่สมรส เพื่อน หรือญาติพี่น้องด้วยการตายจากกัน รวมทั้งการสูญเสียหน้าที่การงานอันเนื่องจากการเกษียณอายุด้วย จากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุโดยตรงทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าตนเองหมดอำนาจ หมดความสามารถ เกิดความคับข้องใจ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง ซึ่งมีผลกระทบกับการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตในที่สุด ในทางกลับกัน ถ้าผู้สูงอายุยังคงได้ทำกิจกรรมที่จะช่วยให้คงไว้ซึ่งบทบาทและสถานภาพทางสังคม จะทำให้รู้สึกว่าตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม ยังเป็นบุคคลที่ยังมีคุณค่าต่อสังคม ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจัดเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเป็นเสมือนอำนาจภายในตนที่จะกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจและความเชื่อมั่นในการดูแลตนเองที่จะตอบสนองต่อความต้องการการดูแลตนเองทั้งหมดที่เกิดขึ้นอันจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความผาสุกหรือคุณภาพชีวิตที่ดีตามมา ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ถ้าผู้สูงอายุรู้จักดูแลตนเอง

พฤติกรรมสุขภาพเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สุขภาพของผู้สูงอายุจะดีมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุเอง ซึ่งพฤติกรรมสุขภาพจะประกอบไปด้วย พฤติกรรมสุขภาพด้านความรู้ ด้านเจตคติ และการปฏิบัติ พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี และควรปฏิบัติ เพื่อดำรงรักษาสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมให้มีสุขภาวะดี ได้แก่ พฤติกรรมในด้านโภชนาการ ด้านการออกกำลังกาย ด้านการนอนหลับ ด้านการดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคล ด้านการขับถ่าย ด้านการหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ด้านการป้องกันอุบัติเหตุ ด้านการตรวจสุขภาพและด้านการดูแลสุขภาพจิตสังคม (เกษม ตันติผลชีวะและคณะ, 2548) และถ้าผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพไม่ถูกต้อง เช่น ขาดการออกกำลังกาย สูบบุหรี่ ดื่มสุรา จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดโรคหรือส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย และมีอัตราการตายก่อนเวลาสูงขึ้น (Rossman, 1995)

ผลสรุปจากประเด็นของสถานการณ์ต่างๆ ดังที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว สะท้อนให้เห็นว่า การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุเป็นเรื่องธรรมชาติที่ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้โดยทั่วไปเราถือว่าผู้สูงอายุคือผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป วัยนี้ถือว่าเป็นระยะสุดท้ายของการพัฒนาแห่งชีวิตและการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้มักเป็นไปในทางเสื่อมลง

สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2552 มีจังหวัดที่เป็นสังคมผู้สูงอายุ(Aging Society) จำนวน 58 จังหวัด ระดับปกติ จำนวน 18 จังหวัด (นลินี บุญธรรม, 2555) ภาคเหนือมีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรสูงสุดในประเทศ คิดเป็นร้อยละ

13.8 (ภาพรวมทั่วประเทศ ร้อยละ 15.3) จังหวัดแพร่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรสูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 21.6 รองจากชัยนาท ร้อยละ 21.8 และสมุทรสงคราม ร้อยละ 21.7 (กระทรวงสาธารณสุข, 2557) และจังหวัดแพร่จึงมีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรสูงเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือในปัจจุบัน

จังหวัดแพร่ มีอัตราประชากรสูงอายุสูงมากที่สุดเป็นอันดับ 3 ของประเทศ เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคเหนือ ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำยม ห่างจากกรุงเทพมหานคร 547 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 6,538.6 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,086,624 ไร่ แบ่งเขตการปกครองเป็น 8 อำเภอ จำแนกเป็นพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 63 พื้นที่เกษตรกรรมร้อยละ 22 พื้นที่อื่นๆร้อยละ 15 มีประชากรทั้งสิ้น 463,477 คน แยกเป็นชาย 226,466 คน หญิง 237,011 คน (กรมการปกครอง, 2556) ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีการเพาะปลูกข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน ถั่วเหลือง ยาสูบ มันสำปะหลังและไม้ผลต่างๆ เช่น ส้มเขียวหวาน ลำไย มะขามหวาน จัดว่าเป็นเมืองหลักเมืองหนึ่งทางภาคเหนือที่มีชื่อเสียงทางด้านป่าไม้โดยเฉพาะไม้สักซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัด ปัจจุบันกำลังเปลี่ยนจากระบบเกษตรกรรมเป็นระบบอุตสาหกรรม มีลักษณะคล้ายชุมชนเมืองขึ้นทุกวัน มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งได้มีปัญหาและมีความต้องการหลายประการ ปัญหาของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ปัญหาสุขภาพจิต สำหรับความต้องการของผู้สูงอายุโดยทั่ว ๆไป ได้แก่ ความต้องการด้านการสนับสนุนจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม สุขอนามัย ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต (ศรีทับทิม พานิชพันธ์, 2534)

จากการศึกษาสำรวจจากเอกสารและลงพื้นที่เบื้องต้นของนักวิจัย สถานการณ์ผู้สูงอายุในภาคเหนือและจังหวัดแพร่เกี่ยวกับโรคต่างๆที่เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน พบว่า ภาคเหนือมีอัตราการเจ็บป่วยตามสภาพ จากสถิติผู้ป่วยนอกและอัตราผู้ป่วย ภาคเหนือต่อประชากร 1,000 คน ในปี พ.ศ. 2557 นั้นเกิดจากกลุ่มสาเหตุอาการโรคเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับ ดังต่อไปนี้ 1) โรคระบบไหลเวียนโลหิต จำนวน 7,038,721 คน 2) โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตะบอลิซึมจำนวน 5,784,858 คน 3) โรคระบบกล้ามเนื้อ รวมโครงร่างและเนื้อยึดเสริม จำนวน 5,024,961 คน 4) โรคระบบหายใจ จำนวน 4,953,916 คน 5) โรคระบบย่อยอาหาร รวมโรคในช่องปาก จำนวน 4,186,092 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

สถานการณ์ภาวะระบาด ปี พ.ศ. 2557 ที่เป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุเข้ารับบริการการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนจังหวัดแพร่ ประเภทผู้ป่วยนอกเกิดจากกลุ่มสาเหตุ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับ ดังต่อไปนี้ 1) ระบบไหลเวียนเลือด จำนวน 390,662 คน 2) โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตะบอลิซึม จำนวน 323,566 คน 3) โรคระบบกล้ามเนื้อ รวมโครงร่างและเนื้อยึดเสริม จำนวน 221,816 คน 4) โรคระบบย่อยอาหาร รวมโรคในช่องปาก จำนวน 177,577 คน 5) โรคระบบหายใจ จำนวน 175,625 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

สาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้ารับบริการการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนจังหวัดแพร่ ประเภทผู้ป่วยในเกิดจากกลุ่มสาเหตุ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับ ดังต่อไปนี้ 1) โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตะบอลิซึม จำนวน 14,182 คน 2) โรคความดันโลหิตสูง จำนวน 9,375 คน 3) โรคเบาหวาน จำนวน 5,679 คน 4) โรคเรื้อรังของระบบหายใจส่วนล่าง จำนวน 3,611 คน 5) โรคหัวใจและโรคของการไหลเวียนเลือด จำนวน 3,735 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดแพร่ ส่วนใหญ่เกิดโรคภัยไข้เจ็บ หรือเจ็บป่วยที่เกิดจากพฤติกรรมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นโรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตะบอลิซึม โรคความดันโลหิต เบาหวาน เป็นต้น ซึ่งโรคต่างๆเหล่านี้ สามารถที่จะควบคุมดูแลหรือจัดการให้ไม่ต้องเกิดอาการโรคเหล่านี้ได้ในเวลาที่เร็วเกินควร หากว่าเรารู้จักดูแลพฤติกรรมสุขภาพของเราเองอย่างถูกวิธีและถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมากหากรู้จักเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพให้ถูกต้องเหมาะสมและจะทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ดีและยืนยาวต่อไป (กระทรวงสาธารณสุข, 2557) จะเห็นได้ว่าปัญหาและความต้องการการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุซึ่งอยู่ในวัยที่มีร่างกายเสื่อมโทรมนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจ สมควร

จะได้ทำการศึกษาต่อไป โดยเฉพาะสภาพการณ์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมทางกาย โภชนาการ การจัดการความเครียด สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การพัฒนาจิตวิญญาณ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ พฤติกรรมด้านการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ และความต้องการการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความต้องการการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุจังหวัดแพร่รวมถึงศึกษาความต้องการการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่ เป็นการศึกษาโดยการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดแพร่ โดยผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดแพร่ ทั้งหมด จำนวน 78,001 คน เป็นชาย 34,573 คน เป็นหญิง 43,428 คน (กระทรวงมหาดไทย, 2556) โดยใช้วิธีการของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งยอมรับให้เกิดความผิดพลาดเพียงร้อยละ 5 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดแพร่ แยกเพศและเขตที่อยู่อาศัย ดังนี้

เขตที่ตั้ง	ประชากรผู้สูงอายุ			ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	
	เพศชาย	เพศหญิง	รวม	เพศชาย	เพศหญิง
อ.เมือง	9,102	12,582	21,684	47	65
อ.ร้องกวาง	3,290	4,103	7,393	17	21
อ.ลอง	4,389	4,860	9,249	23	25
อ.สูงเม่น	6,716	8,652	15,368	34	44
อ.เด่นชัย	2,537	2,991	5,528	19	15
อ.สอง	3,692	4,578	8,270	21	23
อ.วังชิ้น	3,442	3,703	7,145	18	19
อ.หนองม่วงไข่	1,405	1,959	3,364	7	10
รวม	34,573	43,428	78,001	178	222
				400	

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดแพร่, 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุ โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว การเป็นสมาชิกกลุ่ม ภาวะสุขภาพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพโดยผู้วิจัยขออนุญาตปรับใช้แบบสอบถามของ วิภาพร สิทธิสาตร์และสุชาดา สวนนุ่ม (2550) มีจำนวน 30 ข้อมีลักษณะคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) แบ่งเป็น 4 อันดับ

ตัวเลือก คือ ปฏิบัติสม่ำเสมอ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ข้อคำถามแยกออกเป็นด้านการออกกำลังกาย ด้านการรับประทานอาหาร ด้านการจัดการความเครียด ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามด้านสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคมและสุขภาวะทางปัญญา โดยผู้วิจัยขออนุญาตปรับใช้แบบสอบถามของบุญชิน เสาวภาภรณ์ และคณะ จำนวน 48 ข้อ เป็นแบบให้เลือกตอบ แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ต้องการมากที่สุด ต้องการมาก ต้องการปานกลาง และต้องการน้อยที่สุด

การทดสอบเครื่องมือ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน หาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-objective Congruence : IOC) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วทดสอบ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้สูงอายุในจังหวัดแพร่จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และจากนั้นจะนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยวิธีวัดความสอดคล้องภายใน (Measure of Internal Consistency) ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ = 0.92

ผลการวิจัย

ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นชายมีจำนวนร้อยละ 44.5 และหญิงจำนวน ร้อยละ 55.5 อายุเฉลี่ย 63.22 ปี สถานภาพอยู่ด้วยกันเป็นคู่ ร้อยละ 88.3 จบการศึกษาสูงสุดระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 89.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,748 บาท ความเพียงพอของรายได้ ไม่เพียงพอ ร้อยละ46.5 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 1- 2 คน ร้อยละ 48 ในบ้านหนึ่งหลังมีครอบครัวอาศัยอยู่ 1 ครัวเรือน ร้อยละ 81.5 สถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 63.2 อาชีพหลักที่นำมาซึ่งรายได้ คือ อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 69.3 เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ร้อยละ 88.8 เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุบ่อยแต่ไม่ทุกครั้ง ร้อยละ 35.5

ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุตามการรับรู้ของผู้สูงอายุเอง พบว่า ผู้สูงอายุคิดว่าภาวะสุขภาพปัจจุบันของตนเองนั้นสุขภาพดีปานกลางป่วยเป็นบางครั้ง ร้อยละ 53 เมื่อนำสุขภาพตนเองไปเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุคนอื่นให้ความเห็นว่าสุขภาพของตนเองนั้นเท่ากับผู้สูงอายุคนอื่น ร้อยละ 87.3 ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวที่ต้องไปพบแพทย์เป็นประจำ ร้อยละ 58.5 ซึ่งมีโรคต่างๆ ดังนี้ ระบบย่อยอาหาร ขับถ่าย ร้อยละ 16 เบาหวาน ร้อยละ 11.5 ความดันโลหิต ร้อยละ 11.3 ระบบหายใจ ร้อยละ 7.5 ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ร้อยละ 8.5 หัวใจและไหลเวียนเลือด ร้อยละ 3.8 สำหรับอาการของผู้สูงอายุที่พบว่าเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพบางแล้ว คือ อาการใจสั่น พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 12 ปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 15.5 อาการปวดท้องจากท้องน้อย พบว่าบ่อยครั้ง(มีอาการ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 10 ปัญหาเกี่ยวกับระบบปัสสาวะ พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 17.2 ปัญหาเกี่ยวกับอาการท้องผูก พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 13.5 ปัญหาเกี่ยวกับตา เช่น พร่ามัว ต้อ พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 8.8 ปัญหาเกี่ยวกับเหงือกและฟัน พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 19.2 ปัญหาเกี่ยวกับหู เช่น หูอื้อ ได้ยินไม่ชัด พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 24.3 อาการนอนไม่หลับ พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 18.2 การทรงตัวไม่ดี เดินเซ หกล้ม พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 11.8 ปัญหาเกี่ยวกับกระดูกเช่น ปวดข้อ ปวดเข่า พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 58.4 ปัญหาเกี่ยวกับอาการปวดกล้ามเนื้อ ปวดเมื่อยตามร่างกาย พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 74.7 ปัญหาเกี่ยวกับความจำมี

อาการหลงลืม พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 13.8 ปัญหาเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 10.3 และปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวลำบาก พบว่านานๆครั้ง(มีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ร้อยละ 41.3

ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี($\overline{X}$= 2.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับประทานอาหาร($\overline{X}$= 3.68) อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ($\overline{X}$= 3.04) ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล($\overline{X}$= 2.93) ด้านการจัดการกับความเครียด($\overline{X}$= 2.60) อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการออกกำลังกาย($\overline{X}$= 2.29)และด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ($\overline{X}$= 2.28) อยู่ในระดับ ปานกลาง ตามลำดับ

ผู้สูงอายุมีความต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก($\overline{X}$= 3.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาวะทางปัญญา($\overline{X}$= 3.37) เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางจิต($\overline{X}$= 3.17) ด้านสุขภาวะทางสังคม($\overline{X}$= 3.04) และด้านสุขภาวะทางกาย($\overline{X}$= 2.95) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุหญิง ร้อยละ 55.5 มากกว่าผู้สูงอายุชาย ซึ่งมีร้อยละ 44.5 จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552 อ้างใน ดวงใจ คำคง. 2554) พบว่าผู้สูงอายุชายมีน้อยกว่าผู้สูงอายุหญิง (1:1.5) เช่นเดียวกับ การศึกษาข้อมูลผู้สูงอายุของประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของวิภาดา คุณาวิกติกูล เมื่อปี พ.ศ. 2547 พบว่าผู้สูงอายุไม่มีความสมดุลทางเพศโดยผู้สูงอายุเพศชายน้อยกว่าผู้สูงอายุเพศหญิง (วิภาดา คุณาวิกติกูล. 2547, อ้างถึงใน วราภรณ์ ภูมิสวัสดิ์, 2548) และการศึกษาของ กันยารัตน์ อุบลวรรณ และ รุจิระชัย เมืองแก้ว (2548) ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรู้คิดของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พนัชญา ประดับสุข, 2552) กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยที่ 63.22 ปี ซึ่งเป็นวัยผู้สูงอายุตอนต้น(60-69 ปี) สอดคล้องกับผลสำรวจสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2550 ประชากรผู้สูงอายุวัยต้นมีจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 55 ของผู้สูงอายุทั้งหมด(ดวงใจ คำคง, 2554)

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สมรส อยู่ด้วยกันเป็นคู่ จากการศึกษาของอารญา โถวรุ่งเรือง (2544) และวารินทร์ ปุยทอง (2547) พบว่า สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ กันยารัตน์ อุบลวรรณ และ รุจิระชัย เมืองแก้ว (2548) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรู้คิดของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พนัชญา ประดับสุข, 2552) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้เรียนหนังสือจนจบการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่าไม่ได้เรียนหนังสือ ซึ่งการศึกษานับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะการศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ซึ่งประภาเพ็ญ สุวรรณ และ สวิง สุวรรณ (2534) กล่าวว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องด้านสุขภาพดีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของอารญา โถวรุ่งเรือง (2544) วารินทร์ ปุยทอง (2547) และปานทิพย์ ปูรณานนท์ (2548) พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของกันยารัตน์ อุบลวรรณ และ รุจิระชัย เมืองแก้ว (2548) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรู้คิดของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พนัชญา ประดับสุข, 2552)

รายได้ เฉลี่ย 2,748 บาทต่อเดือนซึ่งไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-2 คนและมี 1 ครัวเรือน ซึ่ง Pender (1982) กล่าวว่า ผู้ที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีจะมีโอกาสในการแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแล

ตนเอง ผู้ที่มีรายได้สูงย่อมมีความสุขกายสบายใจ มีการกินดีอยู่ดี มีการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยผล การศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของนพวรรณ ภัทรวงศา (2542) อารญา โถวรุ่งเรือง (2544) และวารินทร์ ปุยทอง (2547) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พนัชญา ประดับสุข, 2552) อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างคือเกษตรกร และพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพ ซึ่งมีมากกว่าผู้สูงอายุไม่ประกอบอาชีพ อาชีพเกษตรกรเป็นหลักรองลงมาคือ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป สอดคล้องกับการสำรวจในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550 ผู้สูงอายุไทยส่วนมากยังคงทำงานในภาคเกษตรกรรมและด้านพื้นฐานสภาพพื้นที่ของจังหวัดแพร่ซึ่งเป็นพื้นที่ราบและป่าเขา ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ส่งเสริมให้อาชีพของคนจังหวัดแพร่คืออาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นระบบที่มีการเกื้อกูลกันในครอบครัว ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ประกอบกับการทำงานในภาคเกษตรกรรมไม่มีการกำหนดอายุเกษียณ (สมศักดิ์ ชุนหรัศม์, 2551 อ้างถึงใน ดวงใจ คำคง, 2554) แม้จะอยู่ในวัยสูงอายุแล้วก็สามารถที่จะทำงานได้และค่อยๆถ่ายโอนให้ลูกหลานเรื่อยๆ จนกว่าจะทำงานไม่ไหว

การเป็นสมาชิกกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่าการไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มฯ และเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยแต่ไม่ทุกครั้ง ซึ่งต่างจากการรายงานของชื่นตา วิชชาวุธ (2552 อ้างถึงใน ดวงใจ คำคง, 2554) รายงานว่าผู้สูงอายุร้อยละ 25 เท่านั้นที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ทั้งที่การวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้การดูแลและให้บริการกิจกรรมต่างๆแก่ผู้สูงอายุ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการทำกิจกรรมร่วมกัน ต้องการความเกื้อหนุนจากชุมชน แต่ไม่ค่อยได้รวมกลุ่มกันเนื่องจากขาดผู้นำและผู้ที่มีความคิดริเริ่ม

ภาวะสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุรับรู้ว่าสุขภาพของตนดีปานกลางป่วยเป็นบางครั้งและเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุคนอื่นจะคิดว่าเท่ากับคนอื่น ผู้สูงอายุรับรู้ว่าตนเจ็บป่วยและมีโรคประจำตัว ซึ่งมีมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เจ็บป่วยและไม่มีโรคประจำตัว โรคที่ผู้สูงอายุรับรู้ว่าเจ็บป่วย 5 อันดับแรกคือ ระบบย่อยอาหาร ขับถ่าย เบาหวาน ความดันโลหิต กล้ามเนื้อปวดเมื่อย และระบบหายใจ ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานผลของจำนวนผู้ป่วยใน จำแนกตามกลุ่มสาเหตุป่วย 75 โรค จากสถานบริการสาธารณสุข ของกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดแพร่ พ.ศ.2546 - 2555 (กระทรวงสาธารณสุข, 2556) พบว่า โรคที่ผู้สูงอายุจังหวัดแพร่เจ็บป่วย 5 อันดับแรก คือ ระบบย่อยอาหาร ขับถ่าย เบาหวาน ความดันโลหิต กล้ามเนื้อปวดเมื่อย และระบบหายใจ สำหรับอาการของผู้สูงอายุที่พบว่าเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพบางแล้ว คือ อาการใจสั่น ปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ปัญหาเกี่ยวกับระบบปัสสาวะ ปัญหาเกี่ยวกับอาการท้องผูก ปัญหาเกี่ยวกับตา เช่น พร่ามัว ต้อ ปัญหาเกี่ยวกับเหงือกและฟัน ปัญหาเกี่ยวกับหู เช่น หูอื้อ ได้ยินไม่ชัด อาการนอนไม่หลับ การทรงตัวไม่ดี เดินเซ หกล้ม ปัญหาเกี่ยวกับกระดูกเช่น ปวดข้อ ปวดเข่า ปัญหาเกี่ยวกับอาการปวดกล้ามเนื้อ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปัญหาเกี่ยวกับความจำมีอาการหลงลืม ปัญหาเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า ปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวลำบาก พบว่ามีอาการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์ อาการปวดท้องจากท้องน้อย พบว่ามีอาการ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ จากอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของคนไทยอยู่ที่ 60.1 ปี ในขณะที่ผู้สูงอายุไทยมีอายุคาดเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 20.3 ปี ผู้สูงอายุหญิงมีอายุคาดเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 21.5 ปี ผู้สูงอายุชายมีอายุคาดเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 19.1 ปี (กรชนก วุฒิสมวงศ์กุล, ผุสดี ธรรมมานวัตร, จันทนงค์ อินทร์สุด, ดลินพร สนธิรักษ์และภาณี พลากรกุล, 2552 อ้างถึงใน ดวงใจ คำคง, 2554) แสดงให้เห็นว่าต้องรับภาระเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุไปอีก 19-21 ปี

ผลการศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะองค์รวม 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมทางกาย การรับประทานอาหาร ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ การจัดการกับความเครียด สัมพันธภาพระหว่างบุคคล และการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ พบว่า สุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุในจังหวัดแพร่โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพนเดอร์ (Pender, 1996) ที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ 6 ด้าน ซึ่งหากบุคคลนำไปปฏิบัติอย่างครอบคลุมจะคงไว้ซึ่งการมีสุขภาพดีทั้งด้านกาย จิต สังคมและปัญญา (จิตวิญญาณ)

ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาวะทางปัญญา เป็นหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสร้างเสริมสุขภาวะองค์

รวมระดับมากและสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางจิตที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่อยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ด้านสุขภาวะทางกาย ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของสังคม จะเป็นตัวกำหนดทางด้านสภาพจิตใจ ศาสนาช่วยส่งเสริมสุขภาพจิต โดยสอนให้บุคคลเข้าถึงหลักเหตุและผล จึงสามารถช่วยชี้ทางให้จิตใจสงบ มีกำลังใจและใช้เป็นกฎในการดำรงชีวิต (ปรีชา อุปโยคิน, 2538 อ้างถึงใน ปิยพันธ์ นันตา, 2553) โดยเฉพาะผู้สูงอายุซึ่งอยู่ในช่วงสุดท้ายของชีวิตมักให้ความสนใจและยึดมั่นเคร่งครัดในศาสนามากเป็นพิเศษ การทำจิตใจให้สงบจะช่วยพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงาม รู้เท่าทันสภาวะชีวิตและสามารถแสวงหาความสุขจากภาวะในจิตใจ ได้หากเกิดความทุกข์ และเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อสุขภาพ การปฏิบัติของพระ คือ ฉันท์อาหารเพียง 2 มื้อ งดอาหารเย็นมื้อหนึ่ง ซึ่งเท่ากับปริมาณร้อยละ 40 เช่นกัน นอกจากการจำกัดปริมาณอาหารแล้ว ยังมีเรื่องของการใช้ชีวิตด้วยวิถีสุขภาพ โดยผู้สูงอายุมีการฝึกทักษะชีวิตในการหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อสุขภาพ การละเว้นอบายมุขปฏิบัติตามศีล 5 ของชาวพุทธ เช่น งดสุรา และบุหรี่ และการมีจิตใจที่แข็งแกร่ง คือแนวปฏิบัติเพื่อการมี อายุยืนยาวของผู้สูงอายุ การพัฒนาทางจิตวิญญาณ (Spiritual Growth) เป็นการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตวิญญาณของบุคคลเพื่อให้มีศักยภาพสูงสุด รวมทั้งความสามารถในการค้นพบเป้าหมายของชีวิต การเรียนรู้ประสบการณ์ด้านความรัก ความสนุก ความสงบ ความสมบูรณ์ในชีวิต และรู้ว่าควรจะจัดการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นอย่างไรในการทำให้เกิดศักยภาพสูงสุด (Pender, 1996) การประเมินทางด้านจิตวิญญาณเป็นการค้นหาเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ และความรู้สึกเกี่ยวกับความหมายของชีวิต ความรู้สึก ความหวัง การให้อภัย และชีวิตหลังความตาย (Pender, 1996) เป็นความรู้สึกที่สัมพันธ์กับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจ และมีความสำคัญต่อชีวิต (Walker, Sechrist, & Pender, 1995 as cited in Pender, 1996) ซึ่งอิทธิพลที่มีผลต่อการพัฒนาจิตวิญญาณของผู้หญิงไต้หวันคือศาสนาพุทธและลัทธิเต๋า เพราะศาสนาสอนให้คนไม่มีความเห็นแก่ตัว หลุดพ้นจากความมีตัวตน(ประเวศ วะสี, 2543) มักจะมองโลกในแง่ดี มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อชีวิต ตั้งเป้าหมายระยะยาวในชีวิตและใช้ความพยายามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังเช่นงานวิจัยของเดชา เส็งเมือง (2539) ศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท พบว่า ผู้สูงอายุจะเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา มีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนสืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นการทำให้ชีวิตวัยสูงอายุมีความสุขในการมีส่วนร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

สรุปผลการวิจัย

ผู้สูงอายุนั้นเป็นบุคคลที่มีคุณค่าและสร้างประโยชน์ให้กับสังคมในอดีตมามากดังนั้นทางภาครัฐควรใส่ใจและมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดความช่วยเหลือในทุกด้านสำหรับผู้สูงอายุมิใช่แค่เกี่ยวกับสุขภาพเท่านั้นในด้านอื่นๆควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังอันเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุได้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งรัฐเองต้องตระหนักและให้ความใส่ใจในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เพื่อนำไปกำหนดนโยบายให้ชัดเจนจึงต้องคำนึงถึงกลุ่มบุคคล ชุมชนและองค์กร เหล่านี้

1. ระดับบุคคล ผู้สูงอายุที่ต้องการมีสุขภาวะองค์รวมของตนเองที่ดี จะต้องมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีโดยการต้องปฏิบัติตน กระทำได้ด้วยตนเอง มีการวางแผนการดำเนินชีวิตประจำวันสามารถทำให้ตนเองมีชีวิตยืนยาวได้ด้วยการศึกษาหาความรู้ แล้วนำไปปฏิบัติ พัฒนาทักษะในการดูแลตนเองด้านสุขภาพทั้ง 4 มิติ กาย จิต สังคมและปัญญา การเข้าร่วมอบรม ติดตามข้อมูลข่าวสาร ดูแลตนเองด้านกิจกรรมทางกายที่พอเหมาะกับสภาพร่างกาย เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย มีความรับผิดชอบต่อสุขภาพ จัดการกับความเครียด ทำจิตใจให้ไม่เครียดและมีความสุข หมั่นเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมโดยเฉพาะกับครอบครัวและชุมชน ฝึกให้มีจิตอาสา รู้จักการช่วยเหลือตนเอง รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคล และการเข้าถึงธรรมชาติ รู้เท่าทันในการดำรงชีวิตโดยศึกษาความรู้ตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือ หรือการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณมองโลกในแง่ดี มีจิตใจที่งดงาม

2. ระดับชุมชน มีการร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานบริการสุขภาพ กลุ่มบุคคลและประชาชนในชุมชน รวมทั้งผู้สูงอายุในชุมชน เป็นการสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นการสร้างเสริมสุขภาพที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระโดยความสมัครใจ ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ กระบวนการมีส่วนร่วมชุมชนจะต้องลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะร่วมกันทำให้เกิดประโยชน์ ร่วมวางแผนให้รัดกุม ร่วมกำหนดกลยุทธ์เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย ดำเนินการและติดตามความก้าวหน้า เป็นชุมชนที่ช่วยเหลือพึงพาตนเองได้ และอาจช่วยเหลือผู้อื่นได้ ซึ่งในกระบวนการนี้บุคลากรสาธารณสุขมีหน้าที่ให้ข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติที่ดี ต้องร่วมมือกันจัดให้มีกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ ชมรมส่งเสริมสุขภาพ เพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ จัดให้มีสถานที่ตั้งชมรมที่สามารถพบปะระหว่างวัน มีสถานที่ออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจในชุมชน จัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม จัดตั้งชมรมจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มติดสังคม ติดบ้านและติดเตียง สร้างชุมชนผู้สูงอายุต้นแบบเน้นด้านการส่งเสริมสุขภาพภูมิปัญญาสมุนไพรท้องถิ่นและการใช้ชีวิตแบบธรรมชาติพื้นบ้าน จัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดทั้งปี สร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับต่างๆ เช่น ระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับองค์กร เป็นต้น สร้างผู้นำที่เข้มแข็งที่รู้และเข้าใจเพื่อสานต่องานผู้สูงอายุให้ยั่งยืน

3. ระดับนโยบายหรือหน่วยงาน ต้องสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อผู้สูงอายุ โดยเน้นให้ทุกคนในชุมชนหรือสังคม มีข้อตกลงทางสังคมร่วมกันรับหลักการเดียวกันในการที่จะปฏิบัติเพื่อให้ผู้สูงอายุหรือชุมชนมีสุขภาพดี เช่น มีข้อกำหนดไม่ให้ทอดทิ้งผู้สูงอายุในชุมชนหรือในเมือง นโยบายสร้างสุขกลุ่มสูงวัย หรือสนับสนุนโครงการสร้างสุขผู้สูงวัย สุขภาพดีวิถีชุมชน จัดทำแผนงาน กลยุทธ์แยกกลุ่มวัยให้ชัดเจน ส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็งโดยเฉพาะด้านผู้สูงอายุ แล้วนำไปเป็นชุมชนต้นแบบ สนับสนุนโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมผู้สูงอายุ อาทิโครงการผู้สูงอายุเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ โครงการรำวงย้อนยุคแอโรบิกสูงวัย โครงการฝึกอาชีพหรืองานฝีมือผู้สูงอายุเพื่อเสริมรายได้และจัดหาช่องทางจัดจำหน่าย กิจกรรมรวมกลุ่มปลูกผักทอผ้า จักสาน เน้นให้ผู้สูงอายุได้แสดงบทบาทเพื่อให้ได้เห็นคุณค่าของตัวเองที่ยังมีต่อสังคมและชุมชนซึ่งจะเป็นกำลังใจที่สำคัญที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ยืนยาว เป็นต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพและส่งเสริมสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุ ให้ครอบคลุม มิติสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน คือ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา โดยจะต้องผลักดันการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และติดตามประเมินผลนโยบายอย่างใกล้ชิด โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดโครงการดีๆขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งจากที่ปรึกษางานวิจัยทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายแพทย์ปิติ ทั่งไพศาล อาจารย์ ดร. เมธี วงศ์วีระพันธ์ อาจารย์ ดร.ปิยะพันธ์ นันตา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิติพงษ์ ขัติยะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สมคิด สวนศรี ที่ได้เอาใจใส่ให้คำปรึกษาชี้แนะเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้สูงอายุ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านในจังหวัดแพร่ ในการตอบแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ทุนการวิจัยครั้งนี้ได้รับมาจากเงินงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนโครงการวิจัย โดยสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร ประจำปี 2558 จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย ท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณของ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และผู้ที่ให้ความช่วยเหลือทุกท่าน ที่เคยอบรมสั่งสอนผู้วิจัยตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2556). **จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน เดือนเมษายน 2556.** กรุงเทพฯ : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงสาธารณสุข. (2556). **สรุปสถิติที่สำคัญ พ.ศ. 2556.** นนทบุรี: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.

กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **ยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค กระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ.2557.** นนทบุรี : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

กันยารัตน์ อุบลวรรณ และ รุจิระชัย เมืองแก้ว. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพกับการรู้คิดของผู้สูงอายุในจังหวัดพื้นที่บริการสาธารณสุข เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.

เกษม ตันติผลาชีวะ และ กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2548). **การรักษาสุขภาพในวัยสูงอายุ**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ชื่นฤทัย กาญจนจิตรา. (2550). **สุขภาพคนไทย 2550**. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด.

ดวงใจ คงคำ. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เดชา เส็งเมือง. (2539). **พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นพวรรณ ภัทรวงศา. (2542). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการไม่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัยมหิดล.

นลินี บุญธรรม. (2555). "ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในการดูแลตนเอง." **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร**. 14 : 96-104.

บุญชิน เสาวภาภรณ์ และคณะ. (2557). รูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะแบบองค์รวมของผู้สูงอายุในจังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2557

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ. (2540). **การศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย และต่างประเทศ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประเวศ วะสี. (2543). “สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์”. **วารสารหมออนามัย.** 9(6) : 13-16.

ปานทิพย์ ปูรณานนท์. (2548). **พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชนบทตำบลทับกวางอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี.

ปิยะพันธุ์ นันตา. (2553). **หนทางแห่งการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุยืนยาว.** ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

พนัชญา ประดับสุข. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในตำบลวังลึก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วราภรณ์ ภูมิสวัสดิ์. (2548). **คู่มือแนวทางการจัดตั้งและดำเนินการคลินิคผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

วารินทร์ ปุยทอง. (2547). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังด้ง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิภาพร สิทธิสาตร์และสุชาดา สวนนุ่ม. (2550). **พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.** พิษณุโลก : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช.

ศรีทับทิม พานิชพันธ์. (2534). **บริการสังคมกับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: ครุปริทัศน์.

สำนักงานสถิติจังหวัดแพร่. (2557). **จำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดแพร่ แยกเพศและเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ.2556.** แพร่: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

อารญา โถวรุ่งเรือง. (2544). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Pender, N.J. (1978). **Health Promotion in Nursing Practice**. (2nd ed). New York : Appleton & Lange.

Pender, N.J. (1996). **Health Promotion in nursing practice.** (2nd ed). Connecticus : Appleton & Lange.

Rossman, M. H. and Rossman, Maxine, E.(Eds.). (1995). **Facilitating Distance Education**. SanFrancisco :Jossey-Bass (LC5251 N4 no.67 1995)

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introduction Analysis**. New York: Harper and Row international.

ศักยภาพขององค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้งานการส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ

Potential of public health organizations and local administrative organizations in terms of encouraging families and communities for long-term taking care of aging society

ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์* กมลภพ ยอดบ่อพลับ และ ไชยรัตน์ ศรินคร
[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: tasneep@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพขององค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้งานการส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการใช้แบบสอบถาม โดยผลการศึกษาพบว่าในการทำงานนั้นทางองค์กรมีการสำรวจประเด็นปัญหาความต้องการหรือความคาดหวังของผู้สูงอายุแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นแผนงานโครงการ แต่ทางองค์กรยังขาดการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัวและชุมชนในการหาความต้องการของผู้สูงอายุโดยผ่านครอบครัวและชุมชนทำให้โครงการหรือแผนงานไม่สอดคล้องหรือเป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุ นอกจากนี้องค์กรยังขาดการสนับสนุนรายได้เพิ่มเติมสำหรับผู้สูงอายุที่มีลักษณะความต้องการเป็นกรณีพิเศษ ขาดการบริการครอบครัวอุปการะให้กับผู้สูงอายุในรายที่จำเป็นที่สำคัญที่สุดองค์กรยังขาดระบบการประเมินความคุ้มค่าของงบประมาณที่จัดสรรไปกับการดูแลผู้สูงอายุ ไม่มีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถนำมาใช้ดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งควรจะเป็นไปตามมาตรฐานในการดูแลผู้สูงอายุมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลและขาดแผนงานหรือโครงการที่จะทำให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเอง

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ ศักยภาพองค์กร การดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ

Abstract

The research aimed to study potential of public health organizations and local administrative organizations in terms of encouraging families and communities for long-term taking care of of Aging Society. Data was collected by using interviews, focus groups, and questionnaires. The finding was that, regarding the work of these organizations, there were surveys for the elders' needs and expectations which were analyzed for planning projects. However, there was no cooperation among the organizations, families, and communities. The problem was that the projects did not meet the needs and expectations. Additionally, few financial supports for the elders with special needs were provided to the organizations. Also, no foster families were available for those who really needed. Significantly, the organizations lacked assessment of value for money providing for taking care of the elders, and no standard-nursing healthcare equipment was purchased. Moreover, there was no project which could urge the elders to be self-reliant.

keywords : aging, potential organizations, long-term taking care of aging society

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิด “Active Ageing” หรือ “การสนับสนุนการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ” เป็นการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนที่จะต้องมีหน่วยงานหรือองค์กรหลักในการประสานงานกับภาคีเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนของชุมชน รวมถึงผู้สูงอายุเองให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากนี้จากงานการสัมมนาเครือข่ายสร้างสรรค์ภูมิปัญญา พัฒนาสุขภาพจิตผู้สูงวัย (2553) พบว่าคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ กำลังเป็นปัญหาใหม่ในประเทศกำลังพัฒนา โดยประชากรผู้สูงอายุที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 1.21 ล้านคน ในปี 2503 เป็น 4.5-5.7 ล้านคน ในปี 2543 และเพิ่มเป็น 11 ล้านคนในปี 2553 ขณะเดียวกันผู้สูงอายุยังมีแนวโน้มที่จะถูกทอดทิ้ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตและครอบครัว ซึ่งสภาวะไร้บทบาทนี้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่กระทบต่อจิตใจผู้สูงอายุ ทำให้เกิดความเครียด เสียความเชื่อมั่น และขาดความภาคภูมิใจในตนเองไป ปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุมีทั้งปัญหาทางด้านร่างกายที่มีสภาพร่างกายเสื่อมลง ทางด้านจิตใจที่พบว่าคนในครอบครัวมักใช้คำพูดและการกระทำที่มีผลต่อทางอารมณ์ให้สะเทือนจิตใจต่อผู้สูงอายุอยู่เป็นประจำ ด้านเศรษฐกิจในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต หรือด้านสังคมที่พบว่าผู้สูงอายุที่ทอดทิ้งมักจะมีความว้าเหว่ และขาดเพื่อน ปัญหาเหล่านี้ถือเป็นปัญหาทางสังคมที่จะต้องช่วยแก้ไข โดยเฉพาะส่วนสำคัญคือครอบครัวจะมีความอบอุ่นได้ก็เมื่อทุกคนมีความสุขร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือกัน ปฏิบัติกิจในครอบครัวตามหน้าที่ที่เหมาะสมของแต่ละคนและแต่ละวัย และปรับตัวเข้าหากันตามสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัน เวลา กล่าวคือครอบครัวมีบทบาทสำคัญเป็นด่านแรกในการให้การเกื้อหนุนแก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัฒนธรรมของชาวเอเชีย เช่น ในประเทศจีน เกาหลี อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา บุตรจะมีบทบาทสำคัญในการให้การดูแลพ่อแม่ที่เข้าสู่วัยสูงอายุ เช่นเดียวกับในสังคมไทย ที่พ่อแม่สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงอยู่ร่วมกับบุตรและได้รับการเกื้อหนุนต่างๆ จากบุตร โดยถึงแม้ว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่ร่วมในครัวเรือนเดียวกับบุตร แต่ก็มีบุตรมาเยี่ยมเยียนและให้การเกื้อหนุนด้านต่างๆ โดยบุตรจะมีการให้การเกื้อหนุนแก่พ่อแม่ที่สูงอายุทั้งในด้านการเงิน สิ่งของ และการดูแลทางด้านอารมณ์ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย อาจส่งผลให้แนวโน้มในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุในครอบครัวลดลง โดยทั้งการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ ขนาดครอบครัวที่เล็กลง การย้ายถิ่น การมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของสตรี ความทันสมัยและความเป็นเมืองที่เพิ่มสูงขึ้น ล้วนมีผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของการให้การเกื้อหนุนผู้สูงอายุในครอบครัว แนวคิดการดูแลระยะยาว (Long-Term Care) เป็นการจัดบริการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อทดแทนความต้องการพื้นฐานที่จะช่วยให้บุคคลที่สูญเสียหรือเสื่อมความสามารถให้กระทำหน้าที่ทางสังคม มีสุขภาพและความเป็นอยู่ทางสังคมที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นลักษณะของการดูแลอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกันระหว่างการดูแลในครอบครัว สถาบันและชุมชน โดยให้มีการกระจายบริการทั้งด้านสุขภาพและสังคมไปถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด การดูแลระยะยาวนั้นสามารถจัดได้ที่บ้าน หากผู้สูงอายุมีครอบครัวและมีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ดูแลหรือจัดบริการให้ แต่หากผู้สูงอายุไม่มีผู้ดูแลคงจะต้องเป็นหน้าที่ของรัฐในการเตรียมสถานบริการและจัดบริการไว้รองรับเพื่อให้พอกับความต้องการของผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะผู้สูงอายุอาจไม่มีญาติ หรือมีญาติแต่ญาติไม่สามารถให้การดูแลที่บ้านต่อไปได้ ผู้สูงอายุกับการดูแลระยะยาวจึงเป็นปัญหาระดับชาติ ไม่ใช่เพียงแค่ปัญหาในระดับครอบครัวอีกต่อไป ซึ่งสำหรับสังคมไทยนั้น ครอบครัวถือเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ดูแล ปกป้องและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ครอบครัวถือเป็นส่วนสำคัญและใกล้ชิดผู้สูงอายุมากที่สุดที่ต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ ตลอดจนมีเจตคติที่เหมาะสมจึงจะทำให้การดูแลและเอื้ออาทรผู้สูงอายุมีคุณค่าอย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในปัจจุบันนี้ทำให้สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง ดังนั้นความรู้ของสมาชิกในครอบครัวที่ควรตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลและการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุอย่างถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ขณะเดียวกันองค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลผู้สูงอายุ หากได้มีการทำงานร่วมกันในการสนับสนุนส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมกันในการดูแลผู้สูงอายุจะทำให้สามารถช่วยกันดูแลผู้สูงอายุให้มีความสุขทั้งกายและใจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้จัดทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา

ศักยภาพขององค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพขององค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้งานการส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศักยภาพขององค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 9 จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่างด้านการดูแลสังคมผู้สูงอายุ มีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และสำนักงานเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง รวมทั้งหมด 394 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของคำถามที่ใช้ในแบบสอบถาม ได้มีการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เพื่อทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) และคณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบกับเอกสาร หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแจกแจงความถี่ร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพขององค์การสาธารณสุขและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุเป็นการนำเสนอโดยการใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพองค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 9 จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่างภายใต้การส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ โดยขั้นตอนนี้เป็นการยกร่างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพองค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 9 จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่างภายใต้การส่งเสริมครอบครัวและชุมชน มีการดำเนินงาน 2 ขั้นคือ

1. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพองค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ตามที่ศึกษาไว้ในขั้นตอนที่ 1
2. พัฒนาศักยภาพองค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ โดยนำรูปแบบดังกล่าวไปทำการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนครอบครัว องค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาตามข้อเสนอแนะ

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และสำนักงานเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ การจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบด้วยหลักการวิเคราะห์ 3 ประการคือ มีความเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุ และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ความสอดคล้องกัน และวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ความถูกต้อง ความเชื่อถือได้ในเชิงแนวคิดทฤษฎี ซึ่งพิจารณาจากเอกสารที่เป็นเรื่องเดียวกันหลาย ๆ แหล่ง โดยหากข้อมูลตรงกันก็ถือว่ายอมรับ มีความเชื่อถือได้และนำมาอ้างอิงได้ รวมทั้งจากการศึกษาหลักฐานเชิงประจักษ์ในพื้นที่ของการวิจัยด้วย

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานคุณลักษณะทั่วไปขององค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประเภทหน่วยงานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในเขตภาคเหนือตอนล่าง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.3 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ร้อยละ 47.7 เป็นองค์กรสาธารณสุข หน่วยงานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล สาธารณสุขอำเภอ องค์การบริหารส่าวนจังหวัด เทศบาลเมือง และสาธารณสุขจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 38.6 11.4 2.3 1.3 1.3 และ 1.0 ตามลำดับ ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ คิดเป็นร้อยละ 15.5 รองลงมาได้แก่ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร จังหวัดตาก และ จังหวัดกำแพงเพชร คิดเป็นร้อยละ 12.9 12.9 11.7 10.9 10.9 9.9 8.9 และ 7.1 ตามลำดับ ตำแหน่งในหน่วยงานส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลผู้สูงอายุ คือ นักพัฒนาสังคม คิดเป็นร้อยละ 21.1 รองลงมาได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุข ผู้อำนวยการ พยาบาลวิชาชีพ ปลัด รองผู้อำนวยการ นักวิชาการทั่วไป นักบริหารทั่วไป นายก หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน รองนายก เจ้าพนักงานธุรการ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ และรองปลัด คิดเป็นร้อยละ 13.7 12.4 11.4 8.7 8.4 4.3 3.8 3.3 3.3 2.8 1.8 1.5 1.5 และ 1.0 ตามลำดับ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งเป็นระยะเวลาสูงสุด คือ ตั้งแต่ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาได้แก่ 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี 21-25ปี 26-30 ปี และ ตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.9 8.6 5.6 2.2 2.4 และ 1.6 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบ ครอบคลุมบางพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 51.6 รองลงมาได้แก่ ครอบคลุมบางพื้นที่ ครอบคลุมทั้งอำเภอ และ ครอบคลุมทั้งจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 39.6 6.6 และ 2.2 ตามลำดับ

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวขององค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษา พบว่า มากกว่าร้อยละ 80 องค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวหมายถึงการดูแลที่ครอบคลุมทุกมิติทั้งสังคมสุขภาพ เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม มีความรู้การสนับสนุนเครือข่ายผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมในสังคมอย่างเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และรู้ว่าการกำหนดหลักประกันทางสังคมให้ผู้สูงอายุเช่น เงินช่วยเหลือสำหรับผู้มีรายได้น้อย เงินช่วยเหลือสำหรับผู้ที่ต้องดูแลคนเจ็บป่วย

ที่บ้าน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และสถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายต้องประกอบด้วยทีมสหวิชาชีพที่หลากหลาย เช่น พยาบาล นักกายภาพบำบัด ทันตแพทย์ จักษุแพทย์ และรู้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล อบต. ควรมีบทบาทที่สำคัญในการร่วมจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว นอกจากนี้ มากกว่าร้อยละ 80 องค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีความรู้ว่า การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวจะเริ่มดูแลตั้งแต่ผู้สูงอายุเริ่มมีความเจ็บป่วย และไม่ทราบว่าการดูแลผู้ป่วยที่บ้านและการดูแลโดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีความสำคัญน้อยกว่าการดูแลผู้สูงอายุที่สถานพยาบาล และแนวโน้มในการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในอนาคตจะต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะ ติดเตียง และติดบ้านมากกว่ากลุ่มติดสังคม และยังมองว่าสถานดูแลผู้ป่วยระยะยาวในโรงพยาบาลยังไม่เป็นสิ่งจำเป็นนักเนื่องจากผู้สูงอายุในปัจจุบันของสังคมไทยยังอยู่ในสูงอายุวัยต้นเป็นส่วนใหญ่

ในส่วนของการศึกษาศักยภาพขององค์กรสำหรับการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวมีทั้งหมด 8 ด้าน คือ 1) ด้านกลยุทธ์ จากผลการศึกษาพบว่าเป็นการศึกษาศักยภาพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารณสุขในการดูแลผู้สูงอายุในด้านกลยุทธ์ขององค์กร พบว่า ศักยภาพด้านกลยุทธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ ได้มีการสำรวจประเด็นปัญหา ความต้องการ หรือความคาดหวังของผู้สูงอายุ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของหน่วยงานซึ่งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำอยู่แล้ว โดยมีการประชุมกับผู้ส่วนได้ส่วนเสีย และจึงได้มีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการ 2) ด้านการเตรียมความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ในศักยภาพในการเตรียมความพร้อมขององค์กรในการดูแลผู้สูงอายุองค์การส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมให้กับประชากรในพื้นที่ที่ตั้งแต่ประชากรเหล่านั้นยังไม่เป็นผู้สูงอายุ เช่น การส่งเสริมการออมเงินวันนี้เพื่อใช้ในวันหน้าที่เป็นผู้สูงอายุ นอกจากนั้นยังมีการเตรียมความพร้อมให้กับครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การให้ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ และที่สำคัญคือองค์กรเหล่านี้ยังมีอาสาสมัครซึ่งเป็นบุคคลภายในชุมชนมาเป็นอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเองซึ่งถือว่าชุมชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง เป็นต้น แต่องค์กรเหล่านี้ยังขาดศักยภาพในการสนับสนุนรายได้เพิ่มเติมสำหรับผู้สูงอายุที่มีลักษณะความต้องการเป็นกรณีพิเศษหรือไม่เช่น ผู้สูงอายุที่พิการ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ไม่มีผู้ดูแล มีโรคประจำตัวซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม และผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 90 ปีขึ้นไป บริการครอบครัวอุปการะให้กับผู้สูงอายุในรายที่จำเป็น ศูนย์บริการผู้สูงอายุกลางวัน (Daycare) ในพื้นที่รับผิดชอบ 3) ด้านการใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า องค์กรเหล่านี้ได้มีการนำครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งการร่วมคิดวิเคราะห์ ร่วมโครงการ และประเมินผลในการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งการนำเครือข่ายผู้สูงอายุในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งเครือข่ายคือเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุระหว่างอำเภอ และจังหวัด 4) ด้านรายละเอียดโครงสร้างองค์กร ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพขององค์การในด้านโครงสร้างองค์กรซึ่งทางองค์การได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุโดยตรงและมีประสบการณ์ในการทำงานกับผู้สูงอายุมาแล้วค่อนข้างนาน พร้อมทั้งมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่ ซึ่งหน่วยงานที่ประสานคือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 5) ระบบการดำเนินงานผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารณสุขพบว่ามีการจัดทำผังระบบและขั้นตอนการดำเนินงานขององค์กรด้านการดูแลผู้สูงอายุ มีการประเมินแผนการทำงานและระบบการให้บริการงานผู้สูงอายุมีระบบการนิเทศติดตามงานด้านการดูแลผู้สูงอายุ และมีการนำผลการประเมินขององค์กรด้านการดูแลผู้สูงอายุมาเป็นแนวทางในการแก้ไขหรือปรับปรุงการทำงาน แต่ยังขาดศักยภาพในด้านการขาดการประเมินความคุ้มค่าของงบประมาณที่จัดสรรไปกับการดูแลผู้สูงอายุ และขาดมีแผนงาน/โครงการที่จะทำให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเอง ลดการช่วยเหลือจากผู้อื่น และยังไม่มีการปรับรูปแบบการให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป 6) ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพขององค์การทางด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุมีวุฒิการศึกษาด้านสวัสดิการสังคม สังคมสงเคราะห์ พัฒนาสังคม การแพทย์ หรือการสาธารณสุข ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความรู้พื้นฐานในการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีการเพิ่มศักยภาพของบุคลากร เช่น มีการจัดอบรมความรู้และข้อมูลที่จำเป็นต่อการดูแลผู้สูงอายุที่ติดเตียงให้แก่บุคลากรภายในองค์กร และมีการจัดอบรมด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว 7) รูปแบบการทำงาน (Style) การดูแล

ผู้สูงอายุ การศึกษาพบว่า ศักยภาพขององค์การรูปแบบการทำงาน ลักษณะการทำงานและความสามารถของผู้บริหาร ผู้บริหารสูงสุดในหน่วยงานให้ความสำคัญกับงานด้านการดูแลผู้สูงอายุมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานองค์กรมีแนวปฏิบัติในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุที่ยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผยข้อมูลอย่างทั่วถึง แต่ยังขาดศักยภาพในเรื่องของการขาดการดึงครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้านการดูแลผู้สูงอายุ 8) การจัดการคณะทำงาน (Staff) ผลการศึกษา พบว่า การจัดการคณะทำงาน องค์การได้มีการจัดให้คณะกรรมการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานท่านมีการประชุมสม่ำเสมอ และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุที่หน่วยงานจัดตั้งขึ้นอย่างชัดเจนและเป็นที่รับรู้ของสาธารณะ แต่ยังขาดการมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เพื่อรับผิดชอบด้านนี้โดยตรง 9) การสร้างค่านิยมร่วม (Share Value) ผลการศึกษา พบว่า การสร้างค่านิยมร่วม (Share Value) องค์กรมีศักยภาพโดยมีการกระตุ้นให้บุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญกับการทำงานด้านผู้สูงอายุ โดยมีการเผยแพร่ค่านิยมร่วมในการทำงานด้านผู้สูงอายุผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โปสเตอร์ ป้ายประกาศ website แต่องค์การยังขาดศักยภาพหรือการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามค่านิยมร่วม เช่น ระบบจูงใจและให้รางวัลแก่บุคลากรขององค์กร ที่ปฏิบัติตามค่านิยมร่วมด้านการดูแลผู้สูงอายุ และไม่มีการชื่นชมผู้ที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามค่านิยมร่วมขององค์กรที่กำหนดไว้

นอกจากนี้การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้มองเห็นศักยภาพขององค์กรในการทำงานส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวพบว่า ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังนี้ 1. สภาพแวดล้อมภายในครอบครัวที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข 2. การดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน ลูกหลานมาเยี่ยมส่งข่าวคราว พูดคุยด้วย ให้เวลา ให้กำลังใจ ให้เงินไว้ใช้ ให้ความเคารพนับถือ 3. สังคมให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่ในสังคมปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กเรื่องผู้สูงอายุ สังคมมีความสงบ รักใคร่สามัคคี ไม่เห็นแก่ตัว ยกย่องผู้สูงอายุ มีธรรมะ มีการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการตลอดจนข้อเสนอแนะในการทำงานด้านผู้สูงอายุพบว่า 1. เจ้าหน้าที่มีภาระงานมาก/รับภาระหลายงาน 2. การเชื่อมโยงเครือข่ายของหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่กับหน่วยงานที่มีอยู่ขาด/การสร้างกลุ่มช่วยเหลือระยะยาวยังไม่มี 3. เมื่อย้ายมาอยู่องค์การบริหารส่วนตำบลแล้วกฎหมายไม่สามารถเบิกจ่ายได้ 4. จำนวนองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้สูงอายุ 5. ค่าตอบแทนองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกไม่เพียงพอ 6. กลุ่มติดเตียงเป็นกลุ่มที่ถูกมองเป็นลำดับท้ายๆ 7. ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าของตัวเองน้อยลง 8. การของบประมาณของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องดูเรื่องอื่นๆด้วย เช่น การศึกษา สวัสดิการ 9. มีแหล่งทุนแต่ขาดการประสาน 10. ผู้นำชุมชนมีความสำคัญ (วิสัยทัศน์ผู้นำแต่ละคนไม่เหมือนกัน) 11. คลินิกผู้สูงอายุ (โรงพยาบาลมีข้อจำกัด) 12. ชมรมผู้สูงอายุบางชมรม (ขาดความเข้มแข็ง) 13. เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ 14. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลรับทุกวุฒิการศึกษาเข้าทำงาน ซึ่งไม่ตรงกับสายงานที่ในหน่วยงานต้องการ 15. โครงการบางโครงการยังขาดความต่อเนื่อง 16. สร้างหลักสูตรอบรม+สอน ร่วมกับสถานศึกษาเพื่อปลูกฝังเด็กเยาวชนอย่างต่อเนื่องและร่วมกับคุณหมอภายในพื้นที่

อภิปรายผล

ผลการศึกษาศักยภาพองค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุในประเด็นที่โดดเด่นคือการต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ วางแผน กำหนดนโยบาย แผนงาน และกิจกรรม พร้อมทั้งประเมินผลโครงการดังกล่าวร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของธีรพงษ์ แก้วหาวงศ์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาล และองค์กรเอกชน ในการนำนโยบายสาธารณสุขมูลฐานไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด พบว่า ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมการวางแผนปฏิบัติและดำเนินการร่วมกันมากที่สุด โดยองค์กรพัฒนาเอกชนมีการปฏิบัติกิจกรรมที่มีผลต่อความสำเร็จในความร่วมมือสูงกว่าหน่วยงานภาครัฐและองค์กรประชาชน ส่วนองค์กรประชาชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการติดตามประเมินผลสูงกว่า หน่วยงานอื่น

ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นที่สำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือ โดยแต่ละองค์กรร่วมดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนปฏิบัติร่วมในการตัดสินใจขั้นดำเนินการร่วมสนับสนุนทรัพยากร และร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งจะทาให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และมีการพัฒนาแนวและปฏิบัติการบริหารจัดการ ภายใต้ความร่วมมือ รวมทั้งมีการประสานนโยบายและแผนปฏิบัติมากขึ้น โดยมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ ขาดการประสานนโยบายและแผน ขาดการวางแผนและดำเนินการร่วมกัน ขาดการพัฒนาแนวปฏิบัติและการบริหารจัดการขาดการสนับสนุนทรัพยากร และปัญหาขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน ด้านระบบสารสนเทศที่ใช้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงานทำให้องค์กรตระหนักถึงข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของผู้สูงอายุ และสามารถนำมาจัดทำนโยบาย แผน หรือกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องได้ผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับงานของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร เล็ก สมบัติ ปรียานุชโชคธนวณิชย์ และ ธนิกานต์ ศักดาพร (2552) ได้ศึกษา ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนชนบทไทย พบว่า วิธีการและเทคนิคการดูแลที่ดีประกอบด้วยตัวชี้วัด 9 ประการ ได้แก่ การดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคล การจัดการเรื่องยา การช่วยเหลือในการเคลื่อนไหว การดูแลแผลกดทับ การจัดหาอาหารที่เหมาะสม การป้อนอาหาร การดูแลด้านการขับถ่าย การสร้างความมั่นคงทางด้านอารมณ์ และการดูแลด้านจิตวิญญาณส่วนชุมชนที่มีการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุที่ดี ประกอบด้วยตัวชี้วัด 7 ประการ ได้แก่ การมีระบบ ดูแลอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การมีทีมงานที่เข้มแข็ง การใช้ทุนทางสังคมให้เป็นประโยชน์ การแก้ไขปัญหาโดยสร้างความตระหนักรู้แก่ชุมชน การมีฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่สมบูรณ์และการมีระบบการประเมินบริการ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาศักยภาพขององค์การสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้งานการส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการช่วยดูแลระยะยาวสำหรับสังคมผู้สูงอายุ พบว่า ในการดูแลผู้สูงอายุนั้นในเรื่องของการวางกลยุทธ์ในการทำงานนั้นทางองค์กรได้มีการวางกลยุทธ์โดยมีการสำรวจประเด็นปัญหา ความต้องการหรือความคาดหวังของผู้สูงอายุแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการขององค์กร แต่ทางองค์กรยังขาดการทำงานร่วมกันกันระหว่างครอบครัวและชุมชนในการหาความต้องการของผู้สูงอายุโดยผ่านครอบครัวและชุมชนทำให้โครงการ หรือแผนงานไม่สอดคล้องหรือเป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุ และองค์กรยังขาดการสนับสนุนรายได้เพิ่มเติมสำหรับผู้สูงอายุที่มีลักษณะความต้องการเป็นกรณีพิเศษเช่น ผู้สูงอายุที่พิการ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ไม่มีผู้ดูแล มีโรคประจำตัวซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม และผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 90 ปีขึ้นไป และองค์กรส่วนใหญ่ยังขาดองค์กรมีบริการครอบครัวอุปการะให้กับผู้สูงอายุในรายที่จำเป็น และยังขาดองค์กรมีศูนย์บริการผู้สูงอายุกลางวัน (Daycare) ในพื้นที่ความรับผิดชอบ แต่ที่สำคัญที่สุดองค์กรยังขาดระบบการประเมินความคุ้มค่าของงบประมาณที่จัดสรรไปกับการดูแลผู้สูงอายุ ทำให้ไม่ทราบถึงผลได้ ผลเสียที่ผู้สูงอายุจะได้รับ องค์กรส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถนำมาใช้ดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งควรจะเป็นไปตามมาตรฐานในการดูแลผู้สูงอายุมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลและยังขาดแผนงาน/โครงการที่จะทำให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเอง ลดการช่วยเหลือจากผู้อื่น แต่จุดแข็งขององค์กรและสามารถนำมาพัฒนาในการดูแลผู้สูงอายุได้คือ การมีบุคลากรที่มีความรู้เหมาะสมในการดูแลผู้สูงอายุโดยตรงและบุคลาการส่วนใหญ่นั้นมีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุโดยตรง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ที่ได้ให้ความกรุณาบรรยายให้ความรู้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารสุข ในเรื่องผู้สูงอายุ พร้อมทั้งสรุปแนวทางในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์กรสาธารณสุข

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สละเวลาให้สัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่องานวิจัย ให้ความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา บุญธรรมเจริญ และ ศิริพันธุ์ สาสัตย์. (2551). ระบบการดูแลระยะยาว: การวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อเสนอแนะ เชิงนโยบาย. **รามาธิบดีพยาบาลสาร,** 14 : 385-399.

ธีรพงษ์ แก้วหาวงศ์. (2542). **การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาล และองค์กรเอกชนในการนำนโยบายสาธารณสุขมูลฐานไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด.** ขอนแก่น : ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2552). **บูรณาการระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เจพริ้น 2.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2552). **รูปแบบการดูแลระยะยาวในชุมชนและครอบครัว.** ระบบการดูแลระยะยาวและกำลังคนในการดูแลผู้สูงอายุ : ทิศทางประเทศไทย.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. (2552). **ระบบการดูแลระยะยาวและกำลังคนในการดูแลผู้สูงอายุ : ทิศทางประเทศไทย แผนงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ.** กรุงเทพ : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

สำนักสารนิเทศ. (2553). **การสัมมนาเครือข่ายสร้างสรรค์ภูมิปัญญา พัฒนาสุขภาพจิตผู้สูงวัย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

ประสิทธิภาพของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษากับจังหวะการพูด : กรณีศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานี

THE efficiency of rhythm metrics approach against speech rhythm : a case study of Bangkok Thai, Pattani Thai and Pattani Malay

ณัฐพงษ์ วงษ์อำไพ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ลำปาง
*corresponding author e-mail: natthapong.wong@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแนวคิดแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา ซึ่งใช้ในการศึกษาจังหวะการพูด โดยเปรียบเทียบในภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานี ผู้ให้ข้อมูลภาษาเป็นเพศหญิง จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาแม่ อายุ 20, 56 และ 65 ปี ตามลำดับ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลจากคำพูดต่อเนื่อง อัตราเร็วในการพูดระดับปานกลาง มีค่าระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 30 วินาทีต่อผู้ให้ข้อมูลภาษา 1 คน ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยใช้แบบจำลองฯ 3 แบบ ได้แก่ แบบจำลองฯ ของ Ramus et al. (1999), Grabe and Low (2002) และ Dellwo et al. (2007) ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองฯ ทั้ง 3 แบบ ไม่สามารถสะท้อนประเภทของจังหวะการพูดของทั้งสามภาษาได้อย่างชัดเจน เพราะผลการวิจัยแตกต่างกันไปในแต่ละแบบจำลองฯ อย่างไรก็ตาม พบว่า แบบจำลองฯ ของ Ramus et al. (1999) ซึ่งใช้ค่าตัวแปร △C กับ %V และของ Grabe and Low (2002) สามารถใช้อธิบายคุณลักษณะของเสียงเรียงและความซับซ้อนของโครงสร้างพยางค์ในแต่ละภาษาได้

คำสำคัญ : จังหวะการพูด แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี ภาษามลายูถิ่นปัตตานี

Abstract

The objective of this study is to investigate the efficiency of the rhythm metrics approach used for classifying the types of speech rhythm by comparing between Bangkok Thai, Pattani Thai and Pattani Malay speech rhythm. There are 3 speakers consisted of Bangkok Thai speaker, Pattani Thai speaker and Pattani Malay speaker. All speakers are female aged 20, 56 and 65 years old respectively. Not less than 30 seconds of spontaneous speech by moderate speech rate from each speaker was recorded. The data were analyzed by using 3 language typological classification models of Ramus et al. (1999), Grabe and Low (2002) and Dellwo et al. (2007). The results showed that all models did not obviously reflect the types of speech rhythm of each language because the results of each model was differed from each other. However, the model of Ramus et al. with △C and %V values and of Grabe and Low might be the efficient model for describing about segmental features and the complexities of syllabic structure of each language.

keywords : speech rhythm, rhythm metrics, Bangkok Thai, Pattani Thai, Pattani Malay

บทนำ

จังหวะการพูด (Speech Rhythm) เป็นลักษณะของข้อความที่จัดเป็นลำดับในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ (A Sequence of Events in Time) (Ball and Rahilly, 1999; Ladefoged, 2006) ในแง่ของการผลิตเสียงพูดนั้น ผู้พูดจะจัดลำดับของข้อความให้เป็นลำดับที่สัมพันธ์กับช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ในขณะที่ผู้ฟัง ก็จะรับรู้ถ้อยคำเป็นลำดับของข้อความในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ นั้นเช่นกัน จังหวะการพูดถือเป็นลักษณะทางสัทศาสตร์ที่มีคุณลักษณะเป็นเสียงซ้อน (Suprasegmental Feature) อย่างหนึ่งในทุก ๆ ภาษา มีสำนวนในภาษาไทยสำนวนหนึ่ง คือ “พูดไม่มีจังหวะจะโคน” หากพิจารณาความหมายของคำว่า “จังหวะจะโคน” ในที่นี้ก็จะหมายถึง “ระยะที่สม่ำเสมอ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การพูดที่ไม่มีจังหวะจะโคนจึงเป็นการพูดในลักษณะที่ไม่เป็นลำดับต่อเนื่องและสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลา หรือการพูดแบบตะกุกตะกัก หรือไม่มีระยะที่สม่ำเสมอ L. Thongkum (1984) เสนอว่า จังหวะการพูดนั้นสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่อาจสะท้อนให้เห็นบุคลิกลักษณะ สถานภาพทางสังคม ทัศนคติ และอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูดได้

มีการศึกษาจังหวะการพูดเกิดขึ้นมานานหลายศตวรรษ แต่เดิมการศึกษาจังหวะการพูดกับการศึกษาดนตรีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะการพูดก็มีจังหวะและท่วงทำนองแบบดนตรี แนวคิดนี้เป็นแนวของการศึกษาจังหวะการพูดตามแนวจารีต (Temporal Traditional School) ซึ่งเทียบเคียงจังหวะการพูดภาษากับจังหวะทางดนตรี โดยมีสาระสำคัญคือ ในการฟังดนตรีนั้น เราจะได้ยินเสียงเครื่องดนตรี เช่น กลอง ที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในระยะเวลาที่ห่างเท่า ๆ กัน นั่นคือ จังหวะทางดนตรีโดยมีเครื่องดนตรีแต่ละชนิดเป็นตัวกำหนดจังหวะ สำหรับการพูดนั้น เราจะได้ยินตัวกำหนดจังหวะ (ในที่นี้จะเรียกว่า หน่วยกำหนดจังหวะ) ในการพูดเช่นกัน สำหรับการศึกษาจังหวะการพูดนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่า มีหน่วยกำหนดจังหวะ 3 ชนิด คือ เสียงเน้นหนัก (Stress) พยางค์ (Syllable) และมอรา (Mora) ทำให้เกิดจังหวะ 3 ประเภท ได้แก่ จังหวะการพูดที่มีเสียงเน้นหนักเป็นหน่วยกำหนดจังหวะ (Stress-timed Rhythm) จังหวะการพูดที่มีพยางค์เป็นหน่วยกำหนดจังหวะ (Syllable-timed Rhythm) (Pike, 1946; Abercrombie, 1967) และจังหวะการพูดที่มีมอราเป็นหน่วยกำหนดจังหวะ (Mora-timed Rhythm) (Laver, 1994) ตามลำดับ

การศึกษาจังหวะการพูดในช่วงแรก ๆ นั้น จะเชื่อในเรื่องของการปรากฏซ้ำ ๆ ของหน่วยกำหนดจังหวะแต่ละชนิดที่มีระยะเวลาห่างเท่า ๆ กัน ซึ่งทำให้เกิดหน่วยจังหวะ (Rhythmic Unit) ที่มีค่าระยะเวลาเท่ากัน (Isochrony) นอกจากนี้ การเกิดหน่วยจังหวะประเภทต่าง ๆ นั้นยังขึ้นอยู่กับหน่วยทางสัทศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น ตำแหน่งการลงเสียงหนักเบาในคำหรือประโยค ความสั้น-ยาวของเสียงสระ และการลดรูปของเสียงสระในพยางค์ที่ไม่ได้รับการลงเสียงเน้นหนัก ความต่อเนื่องของเสียงสระ (Sequence of Vowels) และพยัญชนะ (Sequence of Consonants) ที่สามารถปรากฏได้ในแต่ละภาษา หรือลักษณะโครงสร้างพยางค์ที่สามารถปรากฏได้ในแต่ละภาษา เป็นต้น (Ladefoged, 2006) การศึกษาจังหวะการพูดเริ่มเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย มีการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นจำนวนมาก และศึกษากันในหลาย ๆ ภาษา อย่างไรก็ตาม งานวิจัยต่าง ๆ ก็ยังคงมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเรื่องประเภทของจังหวะการพูดของ Pike และ Abercrombie

อย่างไรก็ตาม มีข้อถกเถียงเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการปรากฏซ้ำ ๆ ของหน่วยกำหนดจังหวะที่มีค่าระยะเวลาเท่ากัน (Isochrony Theory) ซึ่งมีงานวิจัยจำนวนมากไม่สนับสนุนแนวคิดนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเชิงกลสัทศาสตร์ เช่น Bolinger (1965) เป็นงานวิจัยชิ้นแรก ๆ ที่แสดงให้เห็นว่า ค่าระยะเวลาของหน่วยจังหวะประเภทที่มีเสียงเน้นหนักเป็นหน่วยกำหนดจังหวะนั้นมีค่าระยะเวลาที่ไม่แน่นอน ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของโครงสร้างพยางค์ และตำแหน่งของการลงเสียงหนักเบาในถ้อยคำ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ Roach (1982) ที่ศึกษาภาษาจำนวน 6 ภาษา ซึ่งเป็นภาษาที่ Abercrombie (1967) ได้จำแนกประเภทจังหวะการพูดไว้แล้ว ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 6 ภาษาต่างก็มีการแปรของค่าระยะเวลาของหน่วยจังหวะแบบต่าง ๆ และงานวิจัยของ Dauer (1983; 1987) ซึ่งอาจถือได้ว่า งานวิจัยนี้ทำให้เกิดจุดเริ่มต้นของแนวการศึกษาจังหวะการพูดภาษาในระยะต่อมา และทำให้แนวการศึกษาจังหวะการพูดเปลี่ยนแปลงไป

Dauer (1983; 1987) เสนอว่า ในภาษาประเภทที่มีพยางค์เป็นหน่วยกำหนดจังหวะ จะมีการรักษาระยะห่างระหว่างพยางค์ที่ได้รับการลงเสียงหนักแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยจังหวะขึ้นอยู่กับจำนวนพยางค์ในแต่ละหน่วยจังหวะ ส่วนภาษาประเภทที่มีเสียงเน้นหนักเป็นหน่วยกำหนดจังหวะนั้น ถ้าในแต่ละหน่วยจังหวะมีจำนวนพยางค์ที่แตกต่างกัน พยางค์เหล่านั้นจะต้องมีการบีบอัดหรือกระจายค่าระยะเวลาของหน่วยจังหวะไว้ให้เท่ากัน และการที่เราได้ยินความแตกต่างของจังหวะการพูดในแต่ละภาษานั้น น่าจะเกิดจากความแตกต่างของสิ่งที่อยู่ภายในตัวภาษามากกว่าความแตกต่างของหน่วยจังหวะ ความแตกต่างทางโครงสร้างภาษา ได้แก่ โครงสร้างพยางค์ (Syllable Structure) การลดรูปสระ (Vowel Reduction) และการลงเสียงหนักเบาในถ้อยคำ (Stress) ส่งผลต่อค่าระยะเวลาของหน่วยจังหวะและทำให้เกิดประเภทจังหวะที่แตกต่างกันไปในแต่ละภาษาทั้งในแง่ของกลสัทศาสตร์และการรับรู้ โดยสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การลงเสียงหนักเบาในถ้อยคำ และเชื่อว่า ในทุก ๆ ภาษาจะต้องมีการลงเสียงหนักเบาในถ้อยคำ แต่บทบาทของการลงเสียงหนักเบาในถ้อยคำนั้นจะแตกต่างกันไป การลงเสียงหนักเบาในถ้อยคำนี้จะส่งผลต่อโครงสร้างพยางค์และหน่วยจังหวะ และเสนอแนวคิด Stress-based Rhythm คือ จังหวะการพูดที่สัมพันธ์กับความสำคัญของการลงเสียงหนักเบาในถ้อยคำ โดยเราอาจใช้รูปแบบหรือตำแหน่งการลงเสียงหนักเบาในถ้อยคำเป็นฐานของหน่วยจังหวะได้ ซึ่งมีสมมติฐานว่า ถ้อยคำในทุก ๆ ภาษาจะต้องมีรวมกันเป็นหน่วยจังหวะ แต่ไม่จำเป็นว่าทุกภาษาจะต้องมีรูปแบบหรือตำแหน่งการลงเสียงหนักเบาที่ชัดเจน รวมทั้ง จังหวะการพูดจะเป็นผลกระทบโดยรวมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางภาษา ดังนั้น จังหวะการพูดจึงเป็นการจับกลุ่มของหน่วยทางภาษาต่าง ๆ ให้เป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น และถือเป็นลักษณะหนึ่งของทุก ๆ ภาษา แต่ประเภทของจังหวะการพูดของแต่ละภาษาจะแตกต่างกันไปขึ้นกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในเชิงสัทศาสตร์ และสัทวิทยา

ด้วยเหตุนี้ จึงเริ่มมีการศึกษาประเภทจังหวะการพูดแนวใหม่จากเดิมที่ใช้พยางค์เป็นหน่วยหลักในการวิเคราะห์กลับเป็นการให้ความสำคัญว่า ในแต่ละพยางค์ประกอบด้วยหน่วยใดบ้าง และมีปรากฏการณ์ทางเสียง หรือคุณสมบัติทางเสียงในภาษาที่ส่งผลต่อจังหวะการพูดอย่างไร พัฒนาขึ้นเป็นลักษณะของการใช้แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา (Rhythm Metrics) โดยเป็นการกำหนดหน่วยจังหวะที่เป็นช่วงเสียงสระ (Vocalic Interval) กับช่วงเสียงพยัญชนะ (Intervocalic/ Consonantal Interval) และกำหนดเป็นตัวแปรลักษณะต่าง ๆ คำนวณหาค่าของตัวแปรด้วยวิธีการทางสถิติ และนำค่าของตัวแปรที่ได้มากำหนดจุดบนแผนภาพเพื่อจัดประเภทจังหวะการพูดในแต่ละภาษา Ramus et al. (1999) ถือเป็นงานวิจัยแรกที่ได้พัฒนาแนวการศึกษาจังหวะการพูดโดยใช้แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา และหลังจากนั้นเป็นต้นมา ก็มีนักวิจัยจำนวนมากที่ใช้แนวคิดนี้ และพัฒนาแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาอีกหลายแบบ เพื่อใช้ศึกษาและจัดประเภทจังหวะการพูดในหลาย ๆ ภาษา เช่น Grabe and Low (2002) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาตามแนวคิดของ Ramus et al. (1999) และได้พัฒนาแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของตนขึ้นมา หรือที่มีการกำหนดหน่วยจังหวะที่เป็นช่วงเสียงก้อง (Voiced Interval) และช่วงเสียงไม่ก้อง (Unvoiced Interval) เช่น Dellwo et al. (2007) ซึ่งแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาทุกแบบยังคงใช้หน่วยหลักในการวิเคราะห์ ได้แก่ เสียงเรียง (Segmental Feature) ทั้งที่เป็นเสียงพยัญชนะและเสียงสระ และอาจกล่าวได้ว่า แนวคิดแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาทั้งหมดนี้ ต่างก็มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Dauer (1983; 1987)

แม้ว่าในระยะหลังนี้ การศึกษาจังหวะการพูดในภาษาต่าง ๆ โดยใช้แนวคิดแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาจะเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย แต่ก็พบว่า แนวคิดแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษานี้ยังไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ เมื่อนำค่าระยะเวลาของช่วงเสียงประเภทต่าง ๆ มาคำนวณด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อหาค่าของตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาแต่ละแบบกลับพบว่า ค่าของตัวแปรที่คำนวณได้จะแตกต่างกันไปในแต่ละแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา และขึ้นอยู่กับประเภทของข้อมูล ทำให้ผลการวิเคราะห์มีทั้งที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน นอกจากนี้ ไม่พบว่ามีแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาใดที่สามารถวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของช่วงเสียงต่าง ๆ ในทุก ๆ ภาษาได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้ง แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาส่วนใหญ่ไม่สามารถวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของช่วงเสียงต่าง ๆ ในภาษาที่ไม่ถูกจัดประเภทจังหวะการพูดตามแนวคิดจารีตไว้แล้วได้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของการใช้แนวคิดแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาเพื่อศึกษาจังหวะการพูดในภาษาต่าง ๆ

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาในประสิทธิภาพของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาที่ใช้สำหรับการจัดประเภทจังหวะการพูดในภาษา โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นภาษาที่ไม่สามารถจัดประเภทจังหวะการพูดได้อย่างชัดเจนตามแนวจารีต และภาษาไทยถิ่นปัตตานี กับภาษามลายูถิ่นปัตตานี ซึ่งเป็นภาษาที่ยังไม่มีการจัดประเภทจังหวะการพูดไว้ โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา 2 แบบ คือ แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Ramus et al. (1999) และ Grabe and Low (2002) โดยเชื่อว่าผลการศึกษาค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะและช่วงเสียงสระตามแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาทั้งสองแบบจะไม่สอดคล้องกัน และไม่สามารถจัดประเภทจังหวะการพูดของทั้งสามภาษาได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยที่เกิดขึ้นจะมีประโยชน์ต่อการตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา และอาจนำไปสู่การตีความนิยามความหมายของคำว่า “จังหวะการพูด” ได้ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ข้อมูลภาษาไทยถิ่นปัตตานีที่บ้านหรั่ง ตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และข้อมูลภาษามลายูถิ่นปัตตานีที่บ้านมะรือโบออก ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ผู้ให้ข้อมูลภาษาเป็นผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาแม่ อายุ 20 ปี ผู้พูดภาษาไทยถิ่นปัตตานีเป็นภาษาแม่ อายุ 56 ปี และผู้พูดภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาแม่ อายุ 65 ปี ทั้งหมดเป็นเพศหญิง รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลภาษาทั้งสิ้น 3 คน

สำหรับข้อมูลภาษานั้น ผู้วิจัยศึกษาจากข้อมูลซึ่งเป็นคำพูดต่อเนื่องแบบไม่กำหนดบทพูด (Connected Speech) ซึ่งเป็นการพูดในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ประกอบกับการตั้งคำถามและให้ผู้ให้ข้อมูลภาษาสามารถแสดงความคิดเห็น ตอบคำถาม หรือเล่าเรื่องได้โดยอิสระ กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลภาษาพูดโดยใช้ความเร็วระดับปานกลาง ในการกำหนดอัตราเร็วในการพูดนั้น เบื้องต้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาแม่อีกกลุ่มหนึ่งเข้าร่วมรับฟังการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลภาษา พร้อมทั้งเป็นผู้ตัดสินความเร็วช้าในการพูดของผู้ให้ข้อมูลภาษาอีกด้วย และในขั้นตอนถัดมา ผู้วิจัยจะคำนวณหาอัตราเร็วในการพูดของผู้ให้ข้อมูลภาษาแต่ละคนแต่ละภาษาโดยคิดเป็นอัตราส่วนระหว่างจำนวนพยางค์ต่อวินาที และคำนวณหาค่านัยสำคัญทางสถิติของความแตกต่างของอัตราเร็วในการพูดแต่ละภาษา ซึ่งพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัยบันทึกเสียงผู้ให้ข้อมูลภาษาไม่ต่ำกว่า 5 นาที จากนั้นจึงเลือกข้อมูลเสียงสำหรับการวิเคราะห์ โดยกำหนดให้ข้อมูลเสียงในการวิเคราะห์นั้นต้องมีค่าระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 3 วินาที และเป็นช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลภาษาพูดได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ติดขัด และไม่มีการใช้คำเติมช่วงเงียบ โดยสามารถใช้หลายส่วนรวมกันได้ รวมค่าระยะเวลาของข้อมูลภาษาที่ใช้วิเคราะห์ประมาณ 30 วินาทีต่อผู้ให้ข้อมูลภาษา 1 คนต่อ 1 ภาษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ฟังถ้อยคำในข้อมูลภาษาแต่ละภาษาของผู้ให้ข้อมูลภาษาแต่ละคน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเสียงในเบื้องต้น แล้วจึงตัดแบ่งถ้อยคำออกเป็นส่วน ๆ โดยใช้โปรแกรม Cool Edit Pro 2.0 พิจารณาตัดแบ่งถ้อยคำจากตำแหน่งการหยุดเว้นระยะก่อนในเบื้องต้น จากนั้นจึงดำเนินการคัดเลือกถ้อยคำที่ผู้ให้ข้อมูลภาษาพูดได้อย่างต่อเนื่องและมีค่าระยะเวลาประมาณ 30 วินาทีดังที่ได้กล่าวมาแล้วจนครบตามจำนวนที่ผู้วิจัยกำหนด จากนั้นผู้วิจัยจึงถ่ายถอดเสียงโดยใช้สัทอักษร และใช้โปรแกรม Praat 5.4.08 ในการกำหนดขอบเขตของพยางค์ ขอบเขตของเสียงเรียง (เสียงพยัญชนะและสระ) และขอบเขตของช่วงเสียงแบบต่าง ๆ ได้แก่ ขอบเขตของช่วงเสียงพยัญชนะ ขอบเขตของช่วงเสียงสระ ขอบเขตของช่วงเสียงก้อง และขอบเขตของช่วงเสียงไม่ก้อง กำหนดเป็นระดับชั้น (Tier) ต่าง ๆ

สำหรับเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขตของเสียงเรียงนั้น ผู้วิจัยจะใช้หลักการปรากฏของเสียงเรียงตามระบบเสียงของภาษานั้น ๆ ประกอบกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ตามแนวแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Ramus et al (1999) และ Grabe and Low (2002) โดยกำหนดให้หน่วยเสียง /ω/ และ /φ/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเมื่อนำหน้าเสียงสระอื่น ๆ และเป็นคุณสมบัติหนึ่งของเสียงสระประสมหากทั้งสองหน่วยเสียงตามหลังเสียงสระอื่น ๆ สำหรับสระเสียงยาวในภาษาไทย

กรุงเทพฯ และภาษาไทยถิ่นใต้ให้ถือเป็นหน่วยเสียงสระ 2 ส่วน พยัญชนะที่เป็นแก่นของพยางค์ (Syllabic Consonant) ให้จัดเป็นหน่วยเสียงสระ เนื่องจากมีคุณสมบัติเหมือนกับหน่วยเสียงสระที่เป็นแก่นของพยางค์ และโครงสร้างพยางค์ χϖ/ ในตำแหน่งที่ไม่ได้รับการลงเสียงเน้นหนัก ถือเป็นโครงสร้างพยางค์ χϖ

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมเสริม[1] (Scripts) ร่วมกับโปรแกรม Praat 5.4.08 และ Microsoft Excel ในการประมวลผลค่าระยะเวลาของเสียงเรียงและช่วงเสียงแบบต่าง ๆ และใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ ANOVA เพื่อหาค่านัยสำคัญทางสถิติของอัตราเร็วในการพูดแต่ละภาษา รวมทั้งการคำนวณค่าของช่วงเสียงต่าง ๆ ให้เป็นตัวแปรตามแนวการวิเคราะห์แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาแต่ละแบบ สำหรับแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Ramus et al. (1999) ผู้วิจัยคำนวณค่าของช่วงเสียงสระและพยัญชนะให้เป็นตัวแปรต่าง ๆ คือ 1) %V (Percentage of Vocalic Interval) คือ อัตราส่วนระหว่างผลรวมของค่าระยะเวลาของช่วงเสียงสระทั้งหมดในถ้อยคำกับค่าระยะเวลาทั้งหมดของถ้อยคำ 2) △V (Standard Deviation of Vocalic Interval) คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าระยะเวลาของช่วงเสียงสระทั้งหมดในถ้อยคำ และ 3) △C (Standard Deviation of Consonantal Interval) คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะทั้งหมดในถ้อยคำ ส่วนแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Grabe and Low (2002) จะใช้ค่าของตัวแปรต่าง ๆ คือ 1) rPVI (Raw Pairwise Variability Index) คือ ดัชนีแสดงความแตกต่างของค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะที่มาก่อนกับช่วงเสียงพยัญชนะที่ตามหลัง และ 2) nPVI (Normailized Pairwise Variability Index) คือ ดัชนีแสดงความแตกต่างของค่าระยะเวลาของช่วงเสียงสระที่มาก่อนกับช่วงเสียงสระที่ตามหลัง จากนั้น ผู้วิจัยได้นำค่าของตัวแปรต่าง ๆ มากำหนดจุดบนแผนภาพแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาแต่ละแบบ

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะและช่วงเสียงสระตามแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา 2 แบบ ได้แก่ แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Ramus et al. (1999) และแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Grabe and Low (2002) รายละเอียดของผลการวิจัยมีดังนี้

1. แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Ramus et al. (1999)

ในแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษานี้ ใช้ค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะ (Consonantal Interval) หมายถึง ช่วงที่เสียงพยัญชนะต่อเนื่องกัน กับช่วงเสียงสระ (Vocalic Interval) คือ ช่วงที่เสียงสระต่อเนื่องกันเป็นหน่วยหลักในการวิเคราะห์ โดยคำนวณค่าระยะเวลาของช่วงเสียงดังกล่าวให้เป็นค่าของตัวแปร ได้แก่ △C △V และ %V เมื่อได้ค่าของตัวแปรดังกล่าวด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติแล้ว นำค่าของตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวไปกำหนดจุดบนแผนภาพ จะได้ดังภาพที่ 1[2]

ภาพที่ 1 ผลการวิจัยค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะและช่วงเสียงสระภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานีตามแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Ramus et al. (1999)

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ค่าของตัวแปร △C และ %V[3] ในงานวิจัยของ Ramus et. al (1999) ซึ่งศึกษาใน 8 ภาษาจะเกาะกลุ่มกันเป็น 3 กลุ่มตามประเภทจังหวะการพูดตามแนวจารีตอย่างชัดเจน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ (EN) ภาษาดัตช์ (DU) และภาษาโพลิช (PO) (ภาษาที่มีเสียงเน้นหนักเป็นหน่วยกำหนดจังหวะ) ภาษาสเปน (SP) ภาษาฝรั่งเศส (FR) ภาษาอิตาเลียน (IT) และภาษาคาตาลัน (CA) (ภาษาที่มีพยางค์เป็นหน่วยกำหนดจังหวะ) และภาษาญี่ปุ่น (JA) (ภาษาที่มีมอราเป็นหน่วยกำหนดจังหวะ) นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า ค่าของตัวแปร △C และ %V ในภาษามลายู (MA) ซึ่งเป็นผลการวิจัยของ Grabe and Low (2002) จะไม่เกาะกลุ่มกับภาษาใด ๆ ในขณะที่ค่าของตัวแปรดังกล่าวในภาษาไทย (TH) จะเกาะกลุ่มรวมกับภาษาไทยกรุงเทพฯ (TBKK) ภาษาไทยถิ่นปัตตานี (TPTN) และภาษามลายูถิ่นปัตตานี (PML) ซึ่งเป็นผลการวิจัยของผู้วิจัย และจะเห็นได้ว่า ไม่ได้เกาะกลุ่มร่วมกับภาษาใด ๆ ในงานวิจัยของ Ramus et al. (1999)

2. แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Grabe and Low (2002)

ในแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษานี้ ใช้ค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะ (Consonantal Interval) กับช่วงเสียงสระ (Vocalic Interval) เช่นกัน โดยคำนวณค่าระยะเวลาของช่วงเสียงให้เป็นตัวแปร 2 ชนิด คือ rPVI และ nPVI เมื่อวิเคราะห์ค่าของตัวแปรต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางสถิติแล้วจะได้ค่าของตัวแปร rPVI และ nPVI และเมื่อนำค่าของตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวไปกำหนดจุดบนแผนภาพ จะได้ดังภาพที่ 2[4] โดยจะเห็นได้ว่า ค่าของตัวแปร rPVI และ nPVI ในภาษาต่าง ๆ ตามผลการวิจัยของ Grabe and Low (2002) ไม่เกาะกลุ่มกันอย่างชัดเจน ในขณะที่ผลการวิจัยของผู้วิจัย ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานีค่อนข้างเกาะกลุ่มกันอย่างชัดเจน และเกาะกลุ่มร่วมกับภาษาฝรั่งเศส ซึ่งถูก

จัดประเภทให้เป็นภาษาที่มีพยางค์เป็นหน่วยกำหนดจังหวะตามแนวจารีต แต่กลับไม่ได้เกาะกลุ่มร่วมกับภาษาสเปน และภาษาคาตาลัน ซึ่งถูกจัดประเภทเป็นภาษาที่มีพยางค์เป็นหน่วยกำหนดจังหวะเช่นกัน

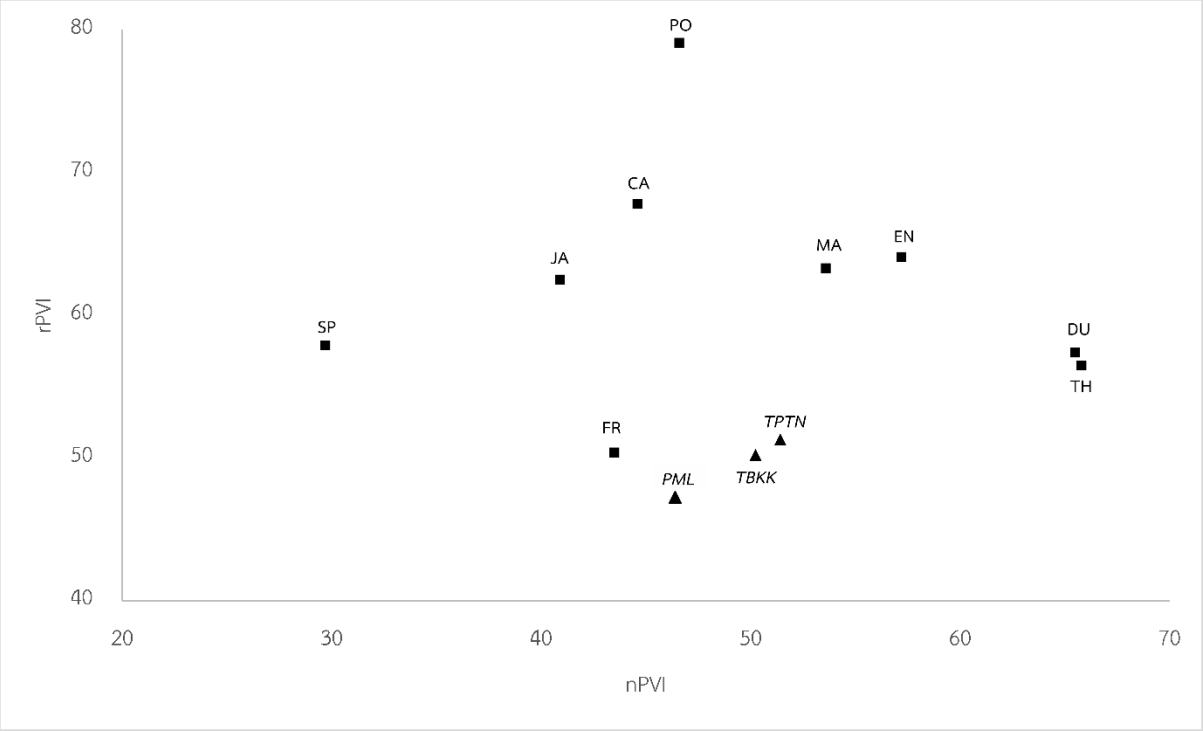

ภาพที่ 2 ผลการวิจัยค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะและช่วงเสียงสระภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานีตามแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Grabe and Low (2002)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาประสิทธิภาพของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาในการวิเคราะห์และจัดประเภทจังหวะการพูด ข้อมูลภาษาเป็นข้อมูลจากคำพูดต่อเนื่องแบบไม่กำหนดบทพูดในภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษามลายูถิ่นปัตตานี จากผู้ให้ข้อมูลภาษาซึ่งพูดภาษาต่าง ๆ เป็นภาษาแม่ ภาษาละ 1 คน โดยใช้แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา 2 แบบ คือ แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Ramus et al. (1999) และ Grabe and Low (2002)

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยจากแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาทั้งสองแบบ พบว่า ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกัน และไม่อาจระบุประเภทจังหวะการพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานีได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ในแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาของ Ramus et al. (1999) ซึ่งใช้การวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของช่วงเสียงพยัญชนะกับช่วงเสียงสระ และคำนวณด้วยวิธีการทางสถิติให้เป็นตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ $\triangle C$ $\triangle V$ และ %V โดย Ramus et al. (1999) เสนอว่า ตัวแปร $\triangle C$ กับ %V เป็นตัวแปรที่สะท้อนประเภทของจังหวะการพูดได้ชัดเจนที่สุด ผลการวิจัย พบว่า ทั้งสามภาษาในงานวิจัยนี้ไม่ได้เกาะกลุ่มร่วมกับอีก 8 ภาษาที่ Ramus et al. (1999) ได้ศึกษาไว้ เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ภาษาไทยกับภาษามลายูของ Grabe and Low (2002) ซึ่งใช้การวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Ramus et al. (1999) แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกันก็พบว่า ทั้งสองภาษานั้นก็ไม่ได้เกาะกลุ่มกับภาษาอื่น ๆ แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ภาษาไทยของ Grabe and Low (2002) ซึ่งใช้แนวการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Ramus et al. (1999) กลับเกาะกลุ่มร่วมกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานีตามผลการวิจัยของผู้วิจัย ดังนั้น ถ้าเราเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาตามแนวคิดของ Ramus et al. (1999) ก็อาจเป็นไปได้ว่า ประเภทของจังหวะการพูดอาจไม่ได้มีเพียง 3 ประเภทดังที่เคยศึกษากันมา

Grabe and Low (2002) ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของแนวคิดของ Ramus et al. (1999) โดยเสนอว่า งานวิจัยดังกล่าวไม่ได้คำนึงถึงอัตราเร็วในการพูดซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อค่าระยะเวลาของเสียงเรียงในถ้อยคำ ดังนั้น Grabe and Low (2002) จึงได้เสนอตัวแปร rPVI กับ nPVI ซึ่งเป็นตัวแปรที่กำจัดปัญหาเกี่ยวกับอัตราเร็วในการพูดออกไป แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษานี้ สามารถสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของจังหวะการพูดในภาษาต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาที่มีการจัดประเภทจังหวะการพูดตามแนวจารีต แต่ไม่สามารถจัดกลุ่มภาษาอื่น ๆ ที่ไม่มีการจัดประเภทจังหวะการพูดตามแนวจารีตได้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัย เนื่องจากจะเห็นได้ว่า ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นปัตตานี และภาษามลายูถิ่นปัตตานีไม่ได้เกาะกลุ่มกับภาษาอื่น ๆ ในงานวิจัยของ Grabe and Low (2002) อย่างชัดเจน แม้ว่าจะเกาะกลุ่มกับภาษาฝรั่งเศส ซึ่งถูกจัดให้เป็นภาษาที่มีพยางค์เป็นหน่วยกำหนดจังหวะ แต่ก็ไม่ได้เกาะกลุ่มกับภาษาอื่น ๆ ที่ถูกจัดให้เป็นภาษาที่มีหน่วยกำหนดจังหวะแบบเดียวกัน และทั้งสามภาษาก็มีแนวโน้มจะเกาะกลุ่มกันเอง

แนวคิดแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาได้ถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือในประสิทธิภาพเมื่อใช้วิเคราะห์ภาษาที่ไม่มีการจัดประเภทจังหวะการพูดไว้แล้ว Ramus (2002) ยังชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างงานวิจัยของ Ramus et al. (1999) กับ Grabe and Low (2002) ที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา โดยแสดงให้เห็นว่าในงานวิจัยทั้งสองใช้จำนวนผู้ให้ข้อมูลภาษาไม่เท่ากัน โดยงานวิจัยของ Grabe and Low (2002) ใช้ผู้ให้ข้อมูลภาษา 1 คนต่อภาษาเท่านั้น ดังนั้น ความแตกต่างของผลการวิจัยอาจเนื่องมาจากความแตกต่างที่ตัวบุคคล (Idiosyncrasy) มากกว่าความแตกต่างของภาษา การกำหนดให้มีผู้ให้ข้อมูลภาษาจำนวนมากน่าจะเป็นสิ่งที่ดีและน่าเชื่อถือได้มากกว่า รวมทั้งการควบคุมอัตราเร็วในการพูดก็เป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษาจังหวะการพูดอีกด้วย อย่างไรก็ตาม Arvaniti (2009) ได้ลองศึกษาถึงประสิทธิภาพของแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาเช่นกัน โดยศึกษาในภาษาที่มีการจัดประเภทจังหวะการพูดตามแนวจารีตไว้แล้ว คือ ภาษาอังกฤษ กับภาษาเยอรมัน (ภาษาที่มีเสียงเน้นหนักเป็นหน่วยกำหนดจังหวะ) และภาษาอิตาเลียน กับภาษาสเปน (ภาษาที่มีพยางค์เป็นหน่วยกำหนดจังหวะ) รวมทั้งภาษาที่ไม่สามารถจัดประเภทจังหวะการพูดได้ชัดเจน คือ ภาษากรีกและภาษาเกาหลี ใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา 3 แบบ คือ Ramus et al. (1999) (เฉพาะค่าของตัวแปร %V กับ △C) Grabe and Low (2002) และ Dellwo (2006) โดยมีผู้ให้ข้อมูลภาษาจำนวน 5 คนต่อภาษา แบ่งข้อมูลภาษาออกเป็น 3 ชุด แต่ละชุดจะใช้วิธีการผูกประโยคโดยเลือกใช้คำลักษณะต่าง ๆ คือ 1) โครงสร้างของคำในประโยคไม่ซับซ้อนเพื่อให้หน่วยจังหวะมีแนวโน้มเป็นแบบพยางค์เป็นหน่วยกำหนดจังหวะ 2) โครงสร้างของคำในประโยคซับซ้อนเพื่อให้หน่วยจังหวะมีแนวโน้มเป็นแบบเสียงเน้นหนักเป็นหน่วยกำหนดจังหวะ และ 3) ประโยคทั่วไป (Uncontrolled Sentence) กำหนดวัจนลีลาการออกเสียง 3 ลักษณะ คือ ใช้วิธีการอ่านประโยค (แบบ Ramus et al., 1999) การพูดโดยกำหนดบทอ่าน (แบบ Grabe and Low, 2002) และใช้คำพูดต่อเนื่องแบบไม่กำหนดบทอ่าน (แบบ Dellwo, 2006) ผลการวิจัยโดยรวมพบว่า ค่าของตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษา มีความแตกต่างจากประเภทจังหวะการพูดตามแนวจารีต ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบข้ามภาษา และการออกแบบงานวิจัยที่แตกต่างกันส่งผลต่อค่าของตัวแปรต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ หรือวิธีการคำนวณค่าของตัวแปรต่าง ๆ ส่งผลต่อการจัดประเภทของจังหวะการพูดได้ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ ญาณินท์ สวนะคุณานนท์ (2555) ที่ศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงเรียงในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีการศึกษาในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นใต้ (นครศรีธรรมราช) และในภาษามลายูมาตรฐานด้วย เมื่อนำผลการวิจัยซึ่งเป็นการคำนวณค่าของตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละแบบจำลอง พบว่า ลำดับความมากน้อยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างภาษาในตัวแปรเดียวกันในแต่ละแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยในงานวิจัยนี้

แม้จะมีความสำเร็จในการศึกษาจังหวะการพูดในภาษาได้โดยใช้แนวคิดแบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาดังที่ได้กล่าวมานี้ แต่ก็ยังมีภาษาอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถจัดประเภทจังหวะการพูดโดยใช้แนวคิดนี้ได้ Ramus (2002) ได้เสนอว่า วิธีการคำนวณค่าของตัวแปรอาจไม่ได้ใช้เพื่อการจัดประเภทของจังหวะการพูดแต่มันก็สามารถสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของจังหวะการพูดได้ ดังนั้น หากศึกษาจังหวะการพูดด้วยวิธีนี้ ก็อาจช่วยให้เราจัดกลุ่มภาษาจากจังหวะการพูดได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เราอาจศึกษาแบบลักษณ์ภาษา

(Typology) ได้โดยการพิจารณาจังหวะการพูดด้วยวิธีการคำนวณค่าของตัวแปรต่าง ๆ จากเสียงเรียงในภาษานั่นเอง แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาอาจไม่สามารถใช้จำแนกประเภทจังหวะการพูดภาษาต่าง ๆ ได้ แต่ผู้วิจัยเชื่อว่า แบบจำลองการเกาะกลุ่มภาษาต่าง ๆ สามารถสะท้อนพฤติกรรมหรือลักษณะของเสียงเรียงในภาษาได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวให้มากขึ้น โดยการออกแบบงานวิจัยที่รัดกุม เพื่อควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของเสียงเรียง ดังที่มีผู้ให้ข้อสังเกตไว้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ที่เป็นผู้จุดประกายความคิดในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับจังหวะการพูด และให้คำแนะนำเกี่ยวกับกลวิธีการเขียนบทความวิจัยแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ดร.ตามใจ อวิรุทธิโยธิน อาจารย์ปาริดา สุขประเสริฐ อาจารย์ซอฟูวะห์ กูโน คุณนราดูร เชษฐวรรณสิทธิ์ และคุณชูลกีฟลี นายี ที่ช่วยเหลือด้านการเก็บข้อมูลภาคสนาม การล่าม และการถ่ายถอดเสียง และขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลภาษาทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ญาณินท์ สวนะคุณานนท์. (2555). **ค่าระยะเวลาของเสียงเรียงในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: นัยสำคัญต่อการจัดกลุ่มตามแนวแบบลักษณ์ภาษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Abercrombie, D. (1967). **Elements of General Phonetics**. Chicago: Aldine.

Arvaniti, A. (2009). Rhythm, timing and the timing of rhythm. **Phonetica**, 66(1-2) : 46-63.

Ball, M.J. and Rahilly, J. (1999). **Phonetics: The Science of Speech**. USA: Oxford University Press.

Bolinger, D.L. (1965). **Pitch accent and sentence rhythm,** Forms of English: accent, morpheme, order, (I.Abe and T.Kanekiyo eds), Cambridge : Harvard University Press.

Dauer, R.M. (1983). Stress-timing and syllable-timing reanalyzed. In **Journal of Phonetics** 11: 51-62.

Dauer, R.M. (1987). **Phonetic and Phonological Components of Language Rhythm.** in Proceedings of the ICPhS XI, Tallinn, 447–449.

Dellwo, V. (2006). **Rhythm and speech rate: A variation coefficient forΔ C.** in Language and language-processing, 231-241.

Dellwo, V., Fourcin, A., & Abberton, E. (2007). **Rhythmical classification of languages based on voice parameters.** in Proceedings of the XVIth ICPhS, Saarbrücken, 1129-1132.

Grabe, E. and Low, E.L. (2002). Durational Variability in Speech and the Rhythm Class Hypothesis. In C. Gussenhoven & N. Warner, **Laboratory Phonology** 7 : 515-546.

Ladefoged, P. (2006). **A course in Phonetics**. USA: Thomson Wadsworth.

Laver, J. (1994). **Principles of Phonetics**. Cambridge: cambridge University Press.

Thongkum, L. (1984). **Rhythmic Groups and Stress Groups in Thai.** Presented at the International Conference on Thai Studies, 22-24 August 1984, Bangkok.

Pike, K.L. (1946). **The intonation of American English**. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Ramus, F. (2002). **Acoustic Correlates of Linguistic Rhythm: Perspectives**. in Proceedings of Speech Prosody, Aix-en-Provence, France 2002, 115–120.

Ramus, F., Nespor, M. and Mehler, J. (1999). Correlates of linguistic rhythm in the speech Signal. In **Cognition** 73: 265-292.

Roach, P. (1982). On the distinction between ‘stress-timed’ and ‘syllable-timed’ languages. in Crystal, Linguistic controversies: essays in linguistic theory and practice in honour of F.R. **Palmer**, 73–79.

ศึกษารูปเบี่ยงบังในจดหมายเชิงโน้มน้าว: กรณีศึกษาจากผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะชาวไทย ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (มทร. พระนคร)

Examining hedges in persuasive letters: a case of Thai ESP learners at Rajamangala University of Technology, Phra Nakhon (RMUTP)

วณิชยา สุมานันท์*
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร
*corresponding author e-mail: wanitcha.s@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

การเบี่ยงบังเป็นกลวิธีที่สำคัญสำหรับผู้เขียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เมื่อต้องเขียนจดหมายเจรจาทางธุรกิจถึงผู้อ่านที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้รูปเบี่ยงบังในจดหมายที่เขียนโดยผู้เรียนชาวไทย ที่เรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (ESP) ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (มทร. พระนคร) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองในงานวิจัยนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งที่เดิมเคยเรียนภาษาอังกฤษมาแล้วอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 6 ปี ข้อมูลจากการทดลองในงานวิจัยนี้นำมาวิเคราะห์โดยอิงอนุกรมวิธานเรื่องรูปเบี่ยงบังของสลาเจอร์-เมเยอร์ (1994) ผลจากการทดลองเผยให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมักใช้รูปเบี่ยงบังเพื่อลดระดับความชัดเจนของถ้อยคำ ผลจากจากทดลองนี้ ยังสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดยควรให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับรูปเบี่ยงบังและให้รู้วิธีการใช้ภาษาเหล่านี้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : รูปเบี่ยงบัง การเบี่ยงบัง จดหมายเชิงโน้มน้าว การเจรจาทางธุรกิจ การสื่อสารต่างวัฒนธรรม

Abstract

Hedging is an important resource for EFL writers when composing business negotiation letters to readers from different cultural backgrounds. This research aims at examining the use of hedging devices in the letters that were composed by Thai learners of English for Specific Purpose (ESP) at Rajamangala University of Technology, Phra Nakhon (RMUTP). These subjects are first-year students who had received more than six years of English education prior to the experiment. The data are analyzed, based on the taxonomy of hedges proposed by Salager-Mayer (1994). The results show that the subjects often use hedging devices to make things fuzzy. The results can also have implications for EFL teachers in that they should take measures to familiarize their students with the use of hedging devices and show them how to use hedges properly.

keywords : hedges, hedging devices, persuasive letters, business negotiations, intercultural communication

Introduction

Hyland (1996, p.251) suggests that hedging refers to linguistic strategies and is used to express possibility rather than certainty. Hedging devices in English such as may, seem, and imply are tools that are used to manage tone, attitude and information within both spoken and written discourse (Getkham, 2011). Hyland (1998) cited in Hinkel (2004) that hedging helps agents to reduce their commitment to the truthfulness

of a statement. Furthermore, hedging devices help writers to express tentativeness and possibility and to present unproven propositions with caution and precision. Meanwhile, Salager-Meyer (1994) opposes that hedges help communication less fuzzy; moreover, Clemen (1997) said hedges do not dilute the importance of what is being said and make the claims more reliable.

This research aims at examining hedges that are used in persuasive letters written by non-native agents of English. This research looks into whether or not hedges are used in the letters, what hedging devices are used and its frequency of use and how the use of hedges relates to intercultural communication. Polite strategies will also be looked into to see how they influence the way the agents handle conflicts when negotiating with readers from different cultural background.

Review of the Literature

According to Getkham (2011), hedging is defined as one mechanism with its main function is managing the tone, attitude, and information within both spoken and written discourse. He also suggests that tentativeness is one of the important requirements that help the agents to maintain objectivity in their language productions.

Many researches have been conducted and provided different taxonomies of meta-discourse such as Hyland's taxonomy (1998), Van de Kopple's revised taxonomy (2002) and Hyland's revised taxonomy (2004). Hyland's recent taxonomy is among the most prominent ones with interactive and interactional resources. The resources were used to show preferred interpretation on behalf of the readers. Hyland (2004) suggests that these kinds of researches are used to emphasize the interaction of participants and to seek display the persona of the agents and a tenor consistent with the norms of the disciplinary community.

It is said that Hedges are used to avoid proposing statements absolutely and reducing their force. The agents can use hedges as a tool to help reduce of his or her commitment to the written production and for presenting his or her statements cautiously and not absolutely. Many also try to define the concept of hedges and then categorize them. Lyons (1977) has given the definitions of hedges, which were early and well known at that time. His definition of hedges was any utterance that the agents explicitly qualify his commitment to the truth of the proposition expressed by the sentence the agents utter and it is also an epistemically modal or moralized sentence.

Holmes also gave a similar definition, comparing to the one from Lyons. It is that hedges are as rhetorical devices with main function to take the readers and hearers into account and provide them an opportunity to have their new ideas through reading. At the same time, Hyland (1996a) suggests that hedges are considered as linguistic devices that are used to express two main purposes, including a lack of complete commitment to the truth of a proposition and a desire not to express the commitment categorically. To sum up this idea of hedges, Lakoff (1972, p.195) who is the pioneer of this field suggests that hedges are words with their job to make things fuzzier or less fuzzy.

However, Salager-Meyer (1994) categorized hedges into different types based on their functions. They include "*shields*", "*approximators of degree*", "*quantify*", "*frequency and time*", "*personal doubt*" of the agents and "*direct involvement*", "*emotionally-charged intensifiers*", and "*compound hedges*".

Previous studies on the concept of hedges show that hedging allows agents to manipulate both factivity and affect and invites readers or hearers to draw inferences in regards with reasons for their use. Classifying the hedging devices into neat and separate subcategories makes it easier for researchers to investigate the frequency and range of their use in different genres of written production. Many studies look into the use of hedges in general language texts such as in McKinlay (1983), Powell (1985) and Stubb (1986) while other involved with the frequency of these linguistic devices in academic writing such as in Kubui (1988) in medical research papers, Rounds (1981 and 1982) in social sciences, and Myers (1988) in a corpus of molecular genetics. Meanwhile, other researches discuss problems from a contrastive rhetoric point of view such as in Clyne (1991) and Salanger-Meyer (1994).

Behnam and Khaliliaqdam (2012) took hedging devices in academic writing in the Kurdish spoken language such as in conversations. The researchers attempted to examine whether Kurdish speakers used hedging devices to dilute their commitment through their utterances. The data was collected through dialogues and interview sessions, and the researchers found that the hedges were mainly used as mitigating devices in different conversations with the interviewees with different social statuses. Furthermore, the role of the hedges in both Kurdish and English conversations was reported the same in some extent.

At the same time, Nasiri (2012) has found similar results from his Civil Engineering field. His study was conducted with these meta-discourses and investigated them in the writings of American and Iranian writers. Nasiri also looked into the cultural background of the writers, which are American and Iranian) and their manifestation in writing. He found that the writers with cultural backgrounds used different hedging devices in their writing. The results showed that American writers applied more hedges when comparing to those Iranian writers. However, what was unclear was the fact that the differences in the writing of the writers were not significant, and cultural backgrounds were not deciding factors in using the hedging devices.

Meanwhile, Mirzapour and Rasekh Mahand (2012) compared the frequency of hedges in parts of research papers, which are scientific. The data were collected from library and information and computer sciences papers that were written by both native and non-native writers. This research uses Holmes' (1998) lexical devices for analyzing the papers. This research is different than the previous one; it found the significant differences between native and non-native writers in using the hedges and boosters.

Another interesting research is the one that was conducted by Samaie, Khosravian and Boghayeri in 2014. These researchers aimed to investigate the use of hedges in the field of literature. The data was collected from the introduction of published articles for the reason that hedges allow researchers to establish an early niche for their research (Samaie, et all., 2014, p. 1678). This study reveals that English writers comparing to Persian writers used more hedging devices to express ideas and claims.

Hedges were also discussed among Thai researches. A recent research by Petchkit (2016) reported that hedges could be divided into three main levels, including words, structures and strategies in research articles. This research suggests that the functions of hedges include showing tentativeness of claims, creating distance between writers and their utterances, showing politeness and modesty, and increasing credibility of a claim. Her research also suggests that hedges could help writers limit the damage that might be caused by their

writing; furthermore, non-native writers use fewer and less varied hedges. According to this research, Thai writers use hedges inappropriately and with grammatical errors in their research papers.

Hedges also play a vital role with intercultural communication. By making things fuzzy or less fuzzy, hedges are the best resources for writers who want to communicate with readers from different cultural backgrounds to manage tone, attitude and information within a discourse (Getkham, 2011). Most Thai text books of writing for business communication advise Thai writers to start the opening part of a letter with causes and then lead to effects in most cases (Kaewchampa, 2010) while international courses suggest that different types of writing convey different tones and meanings (Krizan et. al., 2010). Letters with positive news should begin with a direct plan along with their opening part with good news while letters with negative tones should begin with an indirect plan along with their opening part with cushions, followed by explanation, alternative or resale messages then end them with good-will closing. When it comes to the indirect plan, hedges are need to complete the plan.

Methodology

Having reviewed some relevant literatures, this study aims to further investigate the use of hedges regarding hedging devices and their frequency and range of use among non-native writers of persuasive language when negotiating with readers with different cultural backgrounds, as other researches have not yet covered.

The data of this resent study was obtained from twenty-eight business negotiating letters written by non-native English speaking writers who are first-year students from the faculty of Business Administration at Rajamangala University of Technology, Phra Nakhon. These students have received more than six years of English education prior to this experiment, and now are studying subjects that are parts of English for Specific Purpose (ESP) program.

Prior to the experiment, the students were introduced with a case study and they had to do the play role in a situation that the students had to compose a business negotiating letters to respond to a rejecting-offer letter from a British business counterpart. In this play-role experiment, the students had to persuade the businessman a second time to accept their offer in regard with being a representative in the UK and distributing their products locally. Prior to this experiment, students had no knowledge of this is a research experiment, but only know that it is part of the play role in a class.

This study utilizes the taxonomy of hedges that has been proposed by Salager-Meyer (1994). All letters were analyzed in regard with the number of hedging devices that are used by the non-native English speaking writers in the number of different types of hedges that are employed. Salager-Meyer (1994) divided hedging devices into five groups and her classification includes particular categories such as “shields”, “approximator”, “personal doubt and direct involvement”, “emotionally-charged intensifiers”, and “compound hedges”. Details of the devices are laid out in the table below.

Table 1: Hedging devices that are invented by Salager-Meyer (1994)

Hedging Devices	Samples of the Devices
Shields	All modal verbs that express possibility e.g. "*to appear*", "*to see*", "*probably*"
Approximators	All words that are used as approximators of quantity, degree, frequency and time e.g. "*approximately*", "*roughly*"
Personal doubt and direct involvement	Expressions that express writers' personal beliefs e.g. "*I believe*" and "*to our knowledge*"
Emotionally-charged intensifiers	Words that are used to show writers' reactions and feelings toward different issues e.g. "*extremely difficult*" / "*extremely interesting*" and "*dishearteningly weak*"
Compound hedges	E.g. "*It may suggest that*" and "*It could be suggested that*"

After counting the number of hedges that are used by the non-native English subjects and the number of different kinds of hedges in all letters, the data is reported along with interpretations.

Results

Table 2: Number of hedging devices that are used in each letter

Letter/Hedging Devices	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	Total
Shields	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4
Approximators	1	1	4	1	1	0	0	0	2	0	2	0	2	0	1	2	0	1	2	1	0	0	0	0	1	1	1	1	25
Personal Doubt and Direct Involvement	0	1	2	2	2	0	1	2	2	2	2	1	1	0	0	1	2	1	1	0	1	2	0	1	1	1	1	1	31
Emotionally-charged Intensifiers	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Compound Hedges	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

The results of the study are presented regarding whether or not hedging devices are used; what devices are used in the letters; what their interpretations are.

To answer the question whether or not hedging devices are used in the letters that were written by the selected subjects, the results show that hedges are employed when writing business-negotiating letters with readers from different cultural backgrounds. Hedging devices ranging from "shields" such as "can", "to see", and "may"; "approximators" such as "surely", "highly", and "quiet"; "personal doubt and direct involvement" such as "believe", "to our knowledge", and "hope"; to "emotionally-charged intensifiers" such as "very" are used.

Good examples read, "[Our] company has *seen* your high capacity …" ("to see" is a shield); "We have a *high hope* that Mr. John McCain will *consider* …" ("high" is approximator and "consider" is a personal doubt or direct involvement); and "*To our acknowledgement*, you have turned our offers …" ("To our acknowledgement" is a personal doubt or direct involvement).

To answer the question on what devices are used in the letters and what frequency they have, the results of this study show that all devices are employed by the writers, except "compound hedges", which has

not been used anywhere in all twenty eight letters. Good examples include "We are *very* glad …." ("Very" is an approximator); "… *increasingly* expand our business …" ("increasingly" is an approximator); "I think that we develop our next products …" ("think" is a personal doubt or direct involvement). The frequency of use of each device is shown in the chart below.

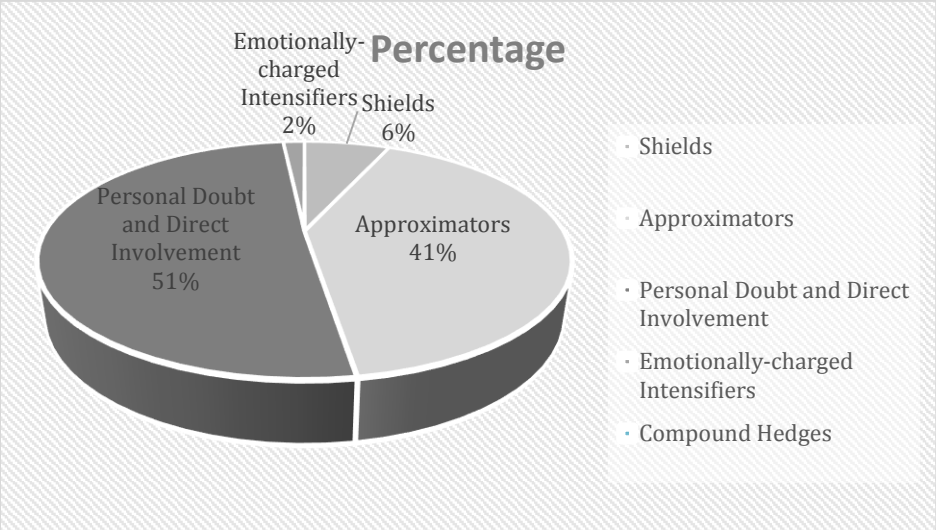

Chart 1: Hedging devices and the frequency of their use

The chart below shows that "personal doubt and direct involvement" is the most frequently used device, which is 51 percent, while "emotionally-charged intensifiers" is the least frequently used device, which is only 2. The frequency of use of "approximators" and "shields" is around 41 percent and 6 percent respectively.

To answer the question how the use of hedges relates to intercultural communication, the writers likely begin their opening paragraph with causes before linking it to effects with the alternatives in the middle. A good example of opening the letter with a cause from a letter reads, "*ABC Company was acknowledged that John McCain has refused our offer from the email, dated …"* Another one reads, "*ABC Company has sent John McCain samples of our products last time, and then he refused to be our representative to distribute the products in the UK."* The third example reads, "*Dear Mr. John McCain, since the company would like you to distribute our products in the UK, and you have refused our offer …"* Kaewchampa (2010) suggests that writers should begin their opening paragraph with identifying causes in negative response letters while Krizan et al (2010) suggest that writers begin their opening part of the letters with a buffer that cushions situations when writing to international readers from different cultural backgrounds.

However, few writers were able to understand the fact when writing to international readers, especially when replying to negative response letters, they should begin their opening part with a buffer rather than being direct. A good example reads, "*Dear Mr. John McCain, ABC Company realizes your capacity and potential to be our representative in distributing our products in the UK …"* Another example reads, "*Dear*

Mr. John McCain, your reasons make us think about something new and our company has just upgraded our products …" Another one reads, "*Dear Mr. John McCain, … we are proud to let you know that you are one of our best representatives that we have selected …"*

Conclusion

Hedges are said to be central to academic writing; however, the results in this research show that hedges are also important to writers, especially when writing to readers from cultural backgrounds in an effort to make things less fuzzy to act as a shield and approximators, to express personal doubt and show direct involvement. Hyland suggests that hedging devices also help writers to express tentativeness and possibility and to present unproven propositions with caution and precision.

The present study has set out to investigate whether or not hedges are used in business negotiating letters written by Thai students who are studying English for Specific Purpose (ESP). It also looks into the frequency of using the different kind of hedges and finally how the hedges relate to intercultural communication. The results show that hedges are used in the business writing these days and the most frequently used device by Thai writers is "personal doubt and direct involvement" while the least frequently used device is "emotionally-charged intensifiers". The results also show no utilization of "compound hedges" in the letters.

In this connection, language instructors especially in second language (ESL) and foreign language (EFL) can have some pedagogical implication. Their learners should learn how to use hedges appropriately as they can develop their business negotiation and arguments as well as establishing relationship with their readers. Benefits of using hedges should be highlighted among their learners.

References

Behnam, B., & Khaliliaqdam, S. (2012). A cross-cultural study on hedging devices in Kurdish conversation. **Acta Linguistica Asiatica,** 2(1), 73-88.

Clemen, G. (1997). **"The concept of hedging: Origins, approaches and definitions".** In Hedging and Discourse, Harmut Schroeder and Raija Markkanen (eds.), 80-97. Berlin: de Gruyter.

Clyne, M. (1991). **The Sociocultural Dimension: The Dilemma of the German speaking Scholar.** In H. Berlin (ed.), Subject oriented Texts (pp. 49-67). New York: W. de Gruyter.

Getkham, K. (2011). **Hedging Devices in Applied Linguistics Research Articles. Interdisciplinary Discourses in Language and Communication**. 141-154.

Hinkel, E. (2004). **Teaching academic ESL writing.** New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Holmes, J. (1982). Expressing doubt and certainty in English. **RELC Journal,** 13(2), 19-28.

Hyland, K. (1996). Nurturing hedges in the ESP curriculum. **System,** 24(4), 477-490.

Hyland, K. (1998). **Hedging in scientific research articles.** Amsterdam: John Benjamins.

Hyland, K. (2004). **Genre and second language writing.** Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

Kaewchampa, O. (2010). **Thai for Business Communication.** Bangkok: Odianstore

Krizan, A. C., & Merrier, P., & Logan, J. P., & Williams K. S. (2010). **Business Communication.** Boston: Cengage

Learning

Kubui, A. (1988). **Aspects of Hedgings in the Discussion of Medical Research Discourse.** LSU: University of Aston in Birmingham.

Lakoff, G. (1972). **Hedges: A study in meaning criteria and the logic of fuzzy concepts**. Proceedings of the 8th Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society, 183-228.

Lyons, J. (1977). **Semantics.** Cambridge: Cambridge University Press.

McKinlay, J. (1983). **An analysis of the discussion sections of medical journal articles.** Unpublished Mater's dissertation, University of Birmingham.

Mirzapour, F., & Mahand, M. R. (2012). Hedges and boosters in native and non-native library and information and computer science research articles. **The Southeast Asian Journal of English Language Studies,** 18(2) : 119-128.

Myers, G. (1988**).** The pragmatics of politeness in scientific articles. **Applied Linguistics,** 10 : 1-35.

Nasiri, S. (2012). Utilization of hedging devices by American and Iranian researchers in the field of civil engineering. **International Journal of Linguistics,** 4(2) : 124-133.

Petchkit, W. (2016). Hedges in Research Articles Written in English and Writing Problems of Non-native Writers. **Journal of Humanities Naresuan University,** 12(3) : 45-51.

Powell, M. J. (1985). Purposive vagueness: an evaluation dimension of vague quantifying expressions. **Journal of Linguistics,** 21 : 31-50.

Rounds, P. (1981). **On hedging in social science written texts.** Ann Arbor, MI : University of Michigan.

Rounds, P. (1982). **Hedging in written academic discourse: Precision and flexibility.** Ann Arbor, MI : University of Michigan.

Salager-Meyer, F. (1994). Hedges and textual communicative function in medical English written discourse. **English for Specific Purposes,** 13(2) : 149-170.

Samaie, M., Khosravian, F., & Boghyayeri, M. (2014). The Frequency and Types of Hedges in Research Article Introductions by Persian and English Native Authors. **Procedia-Social and Behavioral Sciences,** 98 : 1678-1685

Stubb, M. (1986). A matter of prolonged field work: notes toward a model grammar of English. **Applied Linguistics,** 7(1) : 1-25.

Vande Kopple, W. J. (2002). **Metadiscourse, discourse, and issues in composition and rhetoric.** In E. Barton & G. Stygall (Eds.), Discourse studies in composition (pp.91-114). Gresskill, NJ: Hampton Press

Thailand 4.0: English language ability and diversity awareness concerns in scientific and technological collaboration

อนงนาฏ เพชรประเสริฐ*
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา
*corresponding author e-mail: anongnad07@hotmail.com

บทคัดย่อ

รัฐบาลไทยประกาศแผน Thailand 4.0 เพื่อการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านนวัตกรรมและความร่วมมือระดับชาติและนานาชาติ บทความวิชาการนี้ มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภาษาอังกฤษและความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงแนวความคิดในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีในการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศโดยสังเขป ผู้เขียนเริ่มต้นบทความโดยนำเสนอประเด็นความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทย การตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมถึงประเด็นเกี่ยวกับความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากการศึกษาผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าอุปสรรคด้านภาษาและความไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างนั้น อาจส่งผลเสียต่อความร่วมมือในระดับต่างๆ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงนำเสนอและกล่าวถึง Macrostrategic Framework เพื่อใช้พัฒนาองค์ความรู้ด้านภาษาและความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งสามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้

คำสำคัญ : ประเทศไทย 4.0 ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษ วัฒนธรรม

Abstract

The Thai government has announced Thailand 4.0 for a transition of a national development plan through innovation and national and international collaboration. The aim of this review paper was to review recent research on English communication in scientific and technological collaboration, and theoretical and experiential insights associated with second language/foreign language learning. I began this paper by introducing concerns about Thai people's English language proficiency and cultural awareness along with the issues of scientific and technological collaboration. As advocated by the results of research in the field of the language barrier and cultural misunderstanding in scientific collaboration, I also presented and discussed about the Macrostrategic Framework as the practice guidelines for collaborators to follow.

keywords : Thailand 4.0, scientific and technological collaboration, english, culture

Introduction

The Thai government has recently announced "Thailand 4.0" as a key to pull the nation out off "the middle-income trap" through innovation and out-of-the-box thinking (Yoon, 2016). Before getting to

Thailand 4.0, I strongly believe that a majority of Thai people has not well comprehended about Thailand 1.0 to 3.0 or they have never realized that they were included in the government plans.

I then would like to precisely explain those Thailand versions. Thailand 1.0 was based on traditional agriculture or agrarian society, then transitioning to the light industry, importing substitution, seeking natural resources and cheap labor of Thailand 2.0, and the heavy industry, exporting promotion, in warding foreign direct investment of our current 3.0 (Maesincee, 2015). According to Yoon (2016), the transition from Thailand 1.0 to 3.0 was "a fairly conventional and smooth evolution that didn't require a huge leap in development."

However, many voices of advocates from different parties have seen this "change" as "a huge leap." With the mission, "less for more" rather than "more for less" even sounds challenging, meaning that the country will be driven through innovation, technology and creativity, and trade in services. To clarify this point, Yoon (2016) claims that Thailand 4.0 is transforming the nation using "a concrete and comprehensive road map to turn the country's traditional economy into a value-added economy." To make it happen, I think that national and international networking with the involvement of academic and private sectors are crucial as they are pathways to mutual profits from the relationships and collaborations. Therefore, English is an indispensable obligation to boost economy and all.

Based on the following literature of the experience of the previous collaboration projects among institutions, and taking into account the resulting problems, this article focuses on two main concerns: *English communicative ability* and *cultural diversity awareness*.

English Communicative Ability

"If you talk to a man in a language he understands, that goes to his head.
If you talk to him in his language that goes to his heart."
Nelson Mandela (BBC, n.d.)

In order to be proficient in English language, Thai people need teachers with professional knowledge, disciplines, sequences and connections of knowledge along with lots of practice in authentic situations. English is a global language and has been legitimately included in Thai curricula for all ages. Nevertheless, English language proficiency of Thai people is still far behind our Asian neighboring countries like Singapore, Malaysia, the Philippines, and Vietnam (EF Education First).

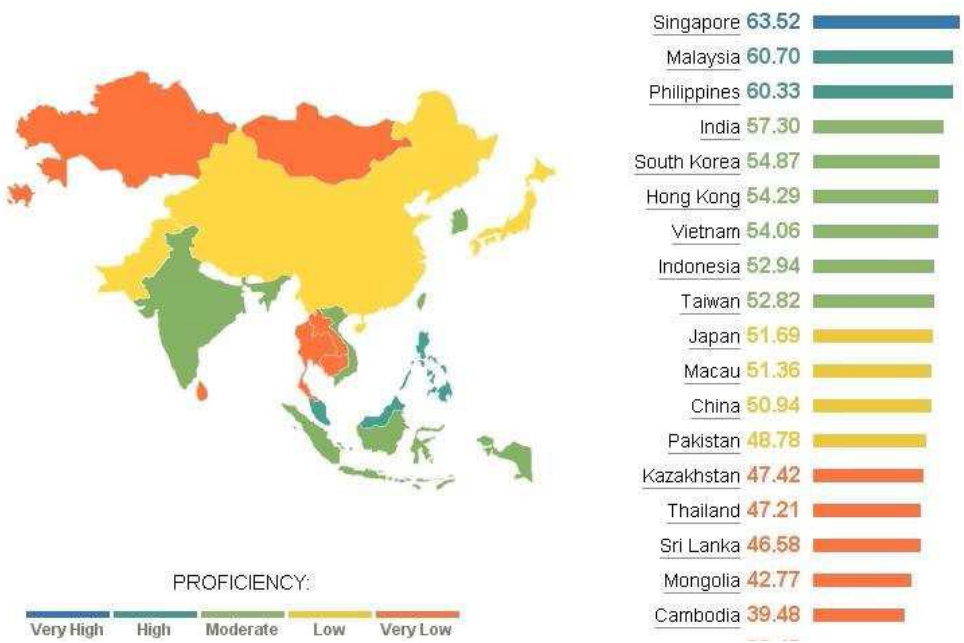

Figure 1. Regional ranking by English skills (EF Education First)

As the road map to Thailand 4.0 mentioned, one of the keys to success is to utilize academic institutions and their faculty members and staffs in R&D. This may be in a form of RUN (Research University Network). As it seems clearly stated, the government is putting Thailand on the world's innovation frontline. At this point, in my opinion, English language communication skills may play a significant role in national and international networking and collaboration. This can lead to full collaborations between Thai academic institutes and universities worldwide to build university research collaboration and technology transfer. In doing so, college students, educators, or researchers may be enthusiastic to get involved in this plan. For example, Zaitseva et al (2004)'s study show that students from different backgrounds of native languages (English, German, Dutch, Polish, and Spanish) responded positively to obtain academic benefits through engaging in educational collaborations. Some educational benefits or advantages perceived by participants were illustrated below:

"It was good to use English language outside the classroom."

"...finding out other people's ideas and how different countries' cultures affected the feedback."

However, Zaitseva et al. also found problems caused by a language barrier that is raised regularly by every party in management and workforce. Foreign students in their study had difficulties in understanding peers' feedback and communicating effectively. For example, Spanish students, who were beginners in English, reported that they had made tremendous efforts in completing evaluation forms which were in English and they had difficulties in understanding peers' feedback resulting in their frustration. Likewise, even English native speakers like British students; they were dissatisfied with evaluations made by foreign students that were hardly understandable. Some particular difficulties reported by the foreign and English native participants were:

"We had difficulties because we don't understand very much the English language."

"Certain vocabulary used by them (foreign students) and also don't think they understood the purpose in our projects."

"Foreign students did not possess the language skills required to understand what our development was about."

Scientific and interdisciplinary collaboration serves an essential role in highly competitive economy. Such collaboration and research in this area has rapidly increased in both industry and academia. However, the roles of language differences in scientific collaboration remain largely unexplored (Hwang, 2013; Monteiro & Keating, 2009). Few studies have investigated how language barriers affect the operation of international scientific collaboration.

This article focuses on the English communication skills. By the word "communication," it is defined as:

> the system through which scientific collaboration is conducted. When scientific collaboration occurs in industry, communication processes involve technical and business complications in both intra- and inter-organizational communications that can be exacerbated by cross-cultural and linguistic aspects" (Hwang, 2013, p. 4).

Regarding the communication process, it takes place in an intra- and inter-organizational environment relating to personal, business, and technical issues such as through E-mail and face-to-face communication, an establishment of organizational and personal relationships, a technical operation, and an inter-organizational exchange of ideas. Consequently, people may suffer a loss of professional, personal, and organizational identities when they encounter miscommunication due to the lack of English language proficiency (Charles, 2007). For example, Hwang (2013) investigated how the language barrier influenced technical communication, behavior in the workplace, and communication among international collaborators by studying a case of international collaboration between R&D laboratories—one European based and the other a major Korean company. The findings of this research shows that Korean engineers often suffered from identity conflicts derived from tension between their professional identity as members of the international scientific community and their lack of proficiency in English. In terms of English communication skills, Kosashunhanan (2016) recently investigated problems in English communication among 223 Thai engineers who work at a Japanese company in Amata Nakorn Industrial Estate, Thailand. The results of the study show that the participants used English every day. Reading was an English communication skill that was mostly used through reading electronic mails and information from the Internet. Then followed by the English listening skill, the participants reported that they used the listening skill when they attended meetings and contacted their boss, experts, or customers. The engineers performed their English writing skill when they wrote business letters in a form of the electronic mails. In terms of English speaking, a chance to speak English in the workplace was rare as it happened only when the participants did a presentation. In general, employees in a higher or an executive level had

opportunities to use English at work, especially in reading and writing skills. Regarding the problems in English communication, the Thai engineers tend to have the limitations of syntactic and lexical range as they contributed less elaboration in their writing.

In academic scheme, Chun (2008) stated that when it comes to hiring biology professors, more and more universities are choosing candidates who can give lectures in English as well as in Korean. Likewise, Thai universities and educational institutions tend to hire Thai lecturers with a certain level of English proficiency or English native speakers in some areas of study to work for a particular college like an international college.

To sum up this part, it is pivotal to pay attention to how language and identity issues affect nonnative English speaking engineers or scientists in an international collaboration. Besides, an international cooperation requires not only understanding of terminology across disciplines but also utilizing a common language for communication among collaborators. Therefore, English has principally been used for production and dissemination of knowledge.

Research on language barriers in scientific collaboration has been limitedly conducted. As the communication difficulties and the uses of languages among collaborators have been revealed in studies, the culture and identity concerns should also be discussed in order to get well prepared for Thailand 4.0.

Cultural Diversity Awareness

Since scientific collaboration has rapidly increased in academia and industry, more people in this modern era of development become substantially more heterogeneous with larger proportions of national origin, ethnicity, race, or native languages. Therefore, cultural diversity and cross-cultural communication especially among engineers and scientists in an international collaboration are associated (Trax et al., 2015). Under the international collaboration in business and industry, this is an opportunity for highly-skilled workers who are seeking opportunities to utilize their capital abroad and increase their income and experience. Ozgen et al. (2013) claims “firms employing a more diverse foreign workforce are more innovative, particularly in terms of product innovations. The benefits of diversity for innovation are more apparent in sectors employing relatively more skilled immigrants (p.1).” Regarding the road map to Thailand 4.0, an idea about bringing collaborators from national and international organizations may foster Thai researchers’ technical knowledge and increase their experience leading to the benefits of diversity for innovation.

Research on international collaboration and cross-cultural workforce is increasing (Hwang, 2013; Ozgen et al., 2013; Hwang, 2005). For example, Hwang (2013) emphasizes the importance of the intertwined, language-based effects of cultural identity when engineers interacted with engineers from other countries. In this case, this considered various aspects of cultural identity including professional and nationality identity, language, and organizational and corporate culture. By utilizing Jameson’s (2007) model of components of individual’s cultural identity as a framework, Hwang investigated individual engineers’ interactions with other engineers. Hwang (2005)’s study show that Korean engineers

experienced tension caused by their professional identities as international scientific community members and their nationality-based identities.

Regarding the collaborative behavior, Zaitseva et al. (2004) found that the collaborative behaviors of the participants from several countries were different. Dutch students tend to show more obvious interest in the results of their efforts in collaborative activities as long as the evaluation activity were more private and used personal interaction than other groups of cultural backgrounds.

Focusing on language issues, Mäkelä, Kalla, and Piekkari (2006) found that teammates in countries with close linguistic and cultural similarity tend to communicate, cooperate, and share knowledge with each other, but fail to do so with those whose linguistic and cultural characteristics are different.

In summary, Thailand is offering opportunities to individuals' development as well as building a stronger and advanced technology and innovation under the mission "less for more." In order to achieve this milestone of Thailand 4.0, English and other languages are not only the requirement for the further investment in the transition of the country but also the cultural differences that we should learn for a greater good in cooperation. The exchange of the technical knowledge from the basic to advanced levels requires us to improve ourselves in every dimension and express devotion. In the next section, I will briefly discuss the outline of theoretical framework and its detailed guidelines for academic and technological collaborations.

Macrostrategic Framework

Kumaravadivelu (1994; 2003) developed a postmethod pedagogy framework ---*macrostrategic framework*---that is derived from theoretical, empirical, and experiential insights associated with second language/foreign language learning and teaching.

Kumaravadivelu's framework has changed the concepts of EFL/ESL pedagogy as it is no longer limited to one instructional method (Ahmad, A. M., 2014). Kumaravadivelu's (2006, pp. 213-214) framework claims to equip EFL/ESL teachers with knowledge, skill, attitude and autonomy necessary to develop their own specific postmethod pedagogies. The framework of macrostrategies has some major advantages. First, it empowers teachers as practitioners who build personal theories of practice and create location-specific activities (Kumaravadivelu, 2003, p. 33). Second, the framework is flexible to employ in EFL/ESL teaching in order to meet the local educational and institutional goals. Besides, it focuses on teachers' past experience of and knowledge about teaching to access the resources and achieve their goals (Ahmad, A. M., 2014).

After reviewing this framework, I think that it can be used as a guideline to rapidly assimilate one's self in an English or multi-lingual environment. Since Thailand 4.0 is a plan for us to act promptly, the macrostrategic framework is; therefore, one of many ways to improve Thai people's English ability and raise cultural awareness. This article, I adapt the strategies from the macrostrategic framework to use in the context of scientific and technological collaboration. I will then briefly introduce the framework and practice guidelines as follow:

1. *Maximize learning opportunities*: This strategy emphasizes a process of creating and using learning opportunities. To illustrate, individuals utilize cooperation as an opportunity to improve English or other languages and learn professional knowledge through a conversation in a lab, at a restaurant, or in a meeting.
2. *Minimize perceptual mismatches*: This strategy is about recognizing potential mismatches among teammates' intention and interpretation or vice versa. For example, it is possible that some perceptual mismatches might emerge if the selected words or expressions which are thought to be unknown to foreign teammates and whose meanings are expected to be inferred from the context actually happen to be known by them. Therefore, the lexical features should be carefully selected to use in a communication to make mutual understandings among the teammates.
3. *Facilitate negotiated interaction*: This strategy is about ensuring meaningful teammates' interaction in which they are entitled and encouraged to initiate a conversation or a topic, not just react and respond. In practice, individuals should feel free to contribute to the topic of discussion and to resume the conversation by asking questions.
4. *Promote learner autonomy*: This strategy is about equipping individuals with the ability to self-direct and self-monitor their own learning. To illustrate, the teammates may have a conversation about personal interests such as movies, songs, or sports. According to the conversation, individuals may learn vocabulary or do research about a particular topic as their own learning in order that they can catch up with the topic.
5. *Foster language awareness*: This strategy is about creating language awareness and drawing an individual's attention to the uses of a proper foreign/second language. For example, a company may provide an English communication workshop for the EFL/ESL employees to help improve their communication skills.
6. Activate intuitive heuristics: This strategy is about providing textual data adequately and rules so that an individual can infer and use the grammar even in a conversation. This strategy seems to be complicated in a casual communication at work. However, this strategy can be emerged in an EFL/ESL workshop as mentioned earlier. For example, since students who are EFL/ESL employees have already mastered future tense, they use the context in a lesson to practice the usage of the tense further as the teacher draws their attention to the tense used in the lesson and the meaning it adds to the practice.
7. *Contextualize linguistic input*: This strategy is about how linguistic, social, and cultural contexts shape a language use. To illustrate this strategy, individuals are given the chance to focus not only on the forms but also on meaning and discourse in communication.
8. *Integrate language skills*: This strategy is about the integration of language skills sequenced as listening, speaking, reading, and writing. For example, at work, every

language skill as mentioned earlier seems to be equally important. Much has been written about practice of English language skills (Kang, S. H., & Pashler, H., 2014; Rayner, K., Schotter, E. R., & Drieghe, D., 2014). Therefore, an individual should practice English on a regular basis in formal or informal environment.

9. *Ensure social relevance*: This strategy is about the social, political, economic, and educational sensitivities in learning a language. In practice, an individual should learn teammates' backgrounds of languages, religions, cultures to avoid ethnic conflicts at work.

10. *Raise cultural consciousness:* This strategy is about the awareness of cultural differences. This must take into account that individuals deserve equal treatments and benefits regardless of where they are originally from or what languages they speak. For example, at a party, everyone can share their recipes in order that individuals learn different cultures from the varieties of foods and definitely it is a way to contribute to a topic of a discussion.

The conclusion is that the macrostrategic framework is one of many ways that provides general ideas of practice and a possibility to assist Thai people to improve their English language skills and to promote their cultural awareness.

Conclusions

I began this article by briefly explaining the transitions of Thailand 1.0 through 4.0 and emphasizing that this government plan is important. The next step is to raise concerns about Thai people's English language proficiency that is lower than those from some AEC countries leading to possibilities in having difficulties in English communication. Thus, the issues of scientific collaboration and exchange of educators, researchers, or students in R&D may be at risk. The results from research in the field yield important insights and cases that may be helpful for the policy makers and every party to pay more attention to the issues of language barriers and cultural diversity. Besides, I mentioned that the macrostrategic framework has the potential to contribute to the preparation of Thailand 4.0 plan. According to this framework, it provides the brief details of how to improve English ability and to raise cultural awareness.

References

Ahmad, A. M. (2014). Kumaravadivelu's framework as a basis for improving English language teaching in Saudi Arabia: opportunities and challenges, **English Language Teaching**, 7(4) : 96-110.

BBC. (n.d.). **Learning English-Moving Words.** Available : http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/movingwords/shortlist/mandela.shtml

Charles, M. (2007). Language matters in global communication article based on ORA lecture, October 2006. **Journal of Business communication,** 44(3) : 260-282.

Chun, T.H. (2008). **Link universities and society more closely.** The Korea Times. Available : http://www.koreatimes.co.kr/www/news/include/print.asp?newsIdx=34644. (2008, November 18).

Hwang, K. (2013). Effects of the language barrier on processes and performance of international scientific collaboration, collaborators' participation, organizational integrity, and inter organizational relationships, **Science Communication,** DOI 10.1177/1075547012437442

Jameson, D. A. (2007). Reconceptualizing cultural identity and its role in intercultural business communication. **Journal of Business Communication,** 44 : 199-235.

Kang, S. H., & Pashler, H. (2014). Is the benefit of retrieval practice modulated by motivation?. **Journal of Applied Research in Memory and Cognition,** 3(3) : 183-188.

Kosashunhanan, K. (2016). The use of English for communication by Thai engineers: case study of Japanese companies at AMATA NAKORN industrial estate. **Suthiparithat Journal,** 30(93) : 146-159.

Kumaravadivelu, B. (1994). The postmethod condition: (E)merging strategies for second/foreign language teaching. **TESOL quarterly,** 28(1) : 27-48.

Kumaravadivelu, B. (2003). **Beyond methods: Macrostrategies for language teaching.** Yale University Press.

Kumaravadivelu, B. (2006). **Understanding language teaching:** From method to postmethod. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Mäkelä, K., Kalla, H. K., & Piekkari, R. (2006). **Interpersonal knowledge sharing within multinationals: Homophily as a driver for clustering.** In K. Mäkelä, Essays on interpersonal level knowledge sharing within the multinational corporation (Helsinki School of Economics A-277). Helsinki, Finland: HSE Print.

Maesincee, S. (2016). **Thailand 4.0.** Retrieved from http://www.ait.ac.th/news-and events/2016/news/thailand-4.0-english-dr.-suvit.pdf/view

Monteiro, M., & Keating, E. (2009). Managing misunderstandings: the role of language in interdisciplinary scientific collaboration. **Science Communication.**

Ozgen, C., Nijkamp, P., & Poot, J. (2013). The impact of cultural diversity on firm innovation: evidence from Dutch micro-data. **IZA Journal of Migration**, 2(18) : 1-24.

Rayner, K., Schotter, E. R., & Drieghe, D. (2014). Lack of semantic parafoveal preview benefit in reading revisited. **Psychonomic bulletin & review,** 21(4) : 1067-1072.

Trax, M., Brunow, S., & Suedekum, J. (2015). Cultural diversity and plant-level productivity. **Regional Science and Urban Economics,** 53 : 85-96.

Yoon, S. (2016). **Thailand 4.0: Will it move the country out of its 'lost decade?'** The Nation. Retrieved from http://www.nationmultimedia.com/news/opinion/suthichaiyoon/30286689. (2016, May 26).

Zaitseva, E., Shaylor, J. & Whatley, J. (2004). **Collaboration across border: benefits and pitfalls of an international collaborative project.** Proceeding from Education in a Changing Environment 13th-14th September 2004.

รูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

เกรียงไกร กันตีมูล*
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด
*corresponding author e-mail: ka_yanit22@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง ต่อปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดจากคำบอกเล่า เพื่อสร้างแนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง และพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมชุมชนต่อปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ได้แก่ พิธีมัดมือ พิธีบุญขนมจีน พิธีสะเดาะเคราะห์ชุมชน และพิธีสักยันต์ ที่ปรากฏออกมาในรูปของความเชื่อ การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ด้านการป้องกันส่งเสริมให้เล่นกีฬาและดนตรี คณะครูและทุกคนต้องทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน โดยจะใช้พิธีมัดมือ และพิธีบุญขนมจีน ด้านการป้องปราม ดูแลกลุ่มเสี่ยงเป็นพิเศษ (ผู้เสพย์) ส่งตัวเขารับการบำบัด มีพิธีมัดมือ และพิธีสักยันต์ ด้านการป้องปราบ มีการออกกฎของชุมชนและนำพิธีสะเดาะเคราะห์ให้กับคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน รูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดชุมชนกระเหรี่ยงได้นำวัฒนธรรมชุมชนมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมบนฐานพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนเพื่อจัดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

คำสำคัญ : ยาเสพติด วัฒนธรรมชุมชน

Abstract

Purpose to study the cultural community, Karen Parker House Moss rubber. The phenomenon surveillance drugs from hearsay to establish guidelines for surveillance of drug problems. The Community Culture House Karen Moss and Welker tires development of surveillance of drug problems. The Community Culture House Karen Parker Moss rubber Tak province found. The research findings revealed as follows : culture and Community The phenomenon surveillance drugs from hearsay ceremony include hands tied bun noodles ceremony. Ceremony to exorcise community Ceremonies and tattoo Which appeared in the form of the faith.Surveillance of drug problems. Protected Promoting sports and music Teachers and everyone must act to discipline children. The ceremony will take hands tied Merit ceremony and noodles. The Suppression Special care is at risk (those overdoses) sent him bound hand and treated with ceremonial ritual talisman.The shutout defeat The rules of the community and exorcise ceremony for the people living in the village,Karen brought home community cultural communities to explain social phenomena on the Culture Community Development to power relations.

keywords : drug, community culture

บทนำ

การป้องกันกลุ่มเสี่ยงหรือพื้นที่เสี่ยง ตลอดจนสถานที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นการหยุดยั้งมิให้มีการเพิ่มจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเป็นการลดตลาดยาที่ผู้ค้ายาเสพติดพยายามจะเข้าไปขายให้กับในชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันปกป้องดูแลมิให้ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดทุกแห่งทั่วประเทศ การใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัดและทำงานแบบบูรณาการที่ชัดเจน รวมทั้งการระดมความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าทำการตรวจสอบชุมชนพื้นที่สุ่มเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด ควบคู่ไปกับการป้องกันเด็กเยาวชน ตลอดถึงประชาชน ด้วยการเสริมสร้างค่านิยมที่ถูกต้องและดีงาม สร้างความรัก ความเมตตา ความห่วงใย ให้โอกาสผู้เสพย์กลับตัวกลับใจเป็นคนดี เป็นแนวทางหลักยึดหลักผู้เสพย์ คือ “ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคมพร้อมทั้งมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบรวมทั้งดำเนินการป้องกันเยาวชน และประชาชนทั่วไปให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธ หลีกเลี่ยง และไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2555) และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก, 2556) สอดคล้องกับวิชุลดา มาตันบุญ, (2551) ทำการวิจัย เรื่อง ระบบคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้เด็กปลอดภัยจากสารเสพติดโดยชุมชน : กรณีศึกษาตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบใหม่ของระบบที่ชุมชนได้พัฒนาร่วมกันมีชื่อว่า CARDS MODEL เป็นรูปแบบโครงข่ายความร่วมมือที่มีการผสมผสานการทำงานร่วมกันระหว่างระบบที่เป็นทางการ ระบบที่ไม่เป็นทางการ ระบบกึ่งทางการและระบบที่มีโครงข่าย โดยกำหนดให้ทุกระบบต้องมีการปรับบทบาทใหม่และเกิดโครงสร้างการทำงาน คือ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ที่ต้องมีการทำงานแบบเชื่อมโยงและประสานกัน โดยมีผู้ประสานงานคอยทำหน้าที่ประสานการทำงานในชุมชน

“การระเบิดจากข้างใน” เป็นการแก้ปัญหา โดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชนบนฐานการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน กล่าวคือ วิธีคิด วิธีการ และวิธีทำในการแก้ปัญหาต่างๆ ต้องเกิดจากชุมชน เพราะชุมชนย่อมรู้ดีว่าใครค้า ใครเสพย์ และทำไปด้วยเหตุผลอะไร สุดท้ายชุมชนจะแก้ปัญหาได้ตรงจุดและยังเป็นการแก้ปัญหาที่คงทนถาวร เป็นการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับชุมชน กล่าวคือ เป็นคืนอำนาจ คืนสิทธิอันชอบธรรมให้กับชุมชน เพราะชุมชน มีทุนทางสังคม ได้แก่ ความเป็นพี่เป็นน้อง เป็นเครือญาติ เพื่อนบ้าน เป็นความผูกพันทางสังคม (Social Ties) เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ก่อให้เกิดการรวมพลังของอุดมการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิญญาณ ความรู้สึก และอารมณ์ เพื่อเป็นการกำหนดวิถีหรือแนวทางดำเนินชีวิตและเป็นทางเลือกอีกหนึ่งทางของชุมชนในบริบทและเงื่อนไขของความหลากหลายได้อย่างเท่าเทียม เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้ยึดถือและปฏิบัติต่อกัน (สุขเกษม ขุนทอง, 2551)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการที่สารเสพติดได้กลับมาแพร่ระบาดอีกครั้งหนึ่ง และสร้างความเดือนร้อนให้กับชุมชนต่างๆ รัฐบาลได้กำหนดการแก้ไขและป้องกันยาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” จากสถิติการจับกุมของเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า จังหวัดตาก มีการจับผู้ต้องสงสัยเกี่ยวกับคดียาเสพติดมากที่สุด เนื่องจังหวัดตากมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และยังเป็นบริเวณพื้นที่พักพิงชั่วคราวของชนกลุ่มน้อยที่เข้ามารับจ้างในลักษณะลอดรัฐตลอดแนวชายแดน

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา ต้องแสดงบทบาท รับผิดชอบต่อสถานการณ์ดังกล่าวด้วย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรนำ “เป้าหมายทางยุทธศาสตร์” (Strategic Goal) เรื่อง ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด อย่างยั่งยืน ปี 2556 นำมากำหนดพื้นที่ และเชิญบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์เข้าประชุม เพื่อหามาตรการเชิงรุกเกี่ยวกับการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในขณะนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหายาเสพติด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง ต่อปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดจากคำบอกเล่า เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นการสร้างเครื่องมือ

1.1 ผู้วิจัยร่างประเด็นการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อคำถามในประเด็นวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยง ต่อปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

1.2 นำแบบสอบถามที่ร่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบโครงสร้างด้านเนื้อหาและภาษา ดังนี้

1.2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1.2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขเกษม ขุนทอง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1.2.3 ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดตาก

1.2.4 ดร.พิษณุ บุญนิยม คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1.2.5 ดร.อดิเรก ฟั่นเขียว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด จังหวัดตาก

1.3. ผลการตรวจสอบร่างแบบสัมภาษณ์ จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาและภาษาพบว่า ครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์

2. ศึกษาโครงสร้าง และประเมินถึงศักยภาพ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน (Community Education Participation : CEP) แสดงถึงความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนความคิดพร้อมกับระดมความคิดเห็นในระดับบุคคล และกลุ่ม ร่วมประเมินปัญหา และหาความต้องการ (Need Assessment) ในเรื่องปัญหายาเสพติดที่มีอยู่ทั้งในและนอกชุมชน

3. ศึกษาวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง ต่อปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง โดยใช้เทคนิคและการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในระดับบุคคล (Individual Unit of Analysis) ที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นผู้นำแบบทางการ และผู้นำทางจิตวิญญาณ ที่ความรู้เกี่ยวกับ “วัฒนธรรม” ที่ปรากฏออกมาในรูปของ กฎศีลธรรม/จารีต ต่อปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด จำนวน 8-12 คน ที่สมัครใจและยินดีให้ข้อมูล โดยผ่านกระบวนการกลุ่มแบบมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในกลุ่ม

3.2 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured) โดยใช้แนวคำถามหลัก แต่ขณะเดียวกันก็เปิดกว้างสำหรับประเด็นที่อาจจะเกิดขึ้นจากการสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบรรทัดฐานชุมชน

3.3 เทคนิคในการช่วยเก็บข้อมูล คือ แผนที่ความคิด (Mind Map) จะทำให้เกิดความเข้าใจในความซับซ้อนต่างๆ ของบรรทัดฐาน และเห็นความสำคัญของการจำ ว่ามีการเชื่อมโยงกับกระบวนการทำงานของสมองที่มีลักษณะเหมือนกิ่งก้านขยายเชื่อมโยงแตกต่างไปอย่างทั่วถึง

3.4 ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ “ปกาเกอญอ” ผู้วิจัยใช้ล่ามที่มีความรู้ด้านภาษาในการเก็บข้อมูล และใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล พิจารณาในเรื่องของเวลา สถานที่ และบุคคลที่ให้ข้อมูล

5. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา กล่าวคือ ทำการจำแนกชนิด หมวดหมู่ จัดทำตารางเปรียบเทียบ ดูความเหมือนความต่าง หาคำอธิบายและสรุปประเด็นปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยใช้มิติวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง

1. สร้างแนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) บนแนวคิดการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน ที่ถูกกำหนดโดยชุมชน (Bolton Up) เป็นกลไกในการขับเคลื่อน พร้อมกับใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามาวางกฎเกณฑ์บนมิติทางวัฒนธรรมชุมชน เพื่อร่วมกันสร้างกฎชุมชน เกี่ยวกับการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในประเด็นการจัดระเบียบชุมชนเกี่ยวกับการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยกลุ่มเป้าหมายเข้ามาทำหน้าที่ (แสดงบทบาท) เกี่ยวกับมาตรการในการทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดพื้นที่ชายแดนในระดับชุมชน ได้แก่ ผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำทางจิตวิญญาณ เด็กและเยาวชน ตลอดถึงตัวแทนในระดับครัวเรือนที่สมัครใจ

ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละประมาณ 8-12 คน เพื่อการสนทนาหรืออภิปราย โดยมีจุดมุ่งหมายแบบเจาะจงเกี่ยวกับแนวการทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในประเด็น การป้องกัน การป้องปรามและป้องปราม กล่าวคือ มีการระดมความคิดในกลุ่มย่อย สรุป นำเสนอภาพกลุ่มใหญ่ กลุ่มใหญ่สรุปภาพรวม และเพื่อให้เกิดความง่ายในการนำเสนอของกลุ่มย่อยต่างๆ จะใช้เทคนิคในการช่วยเก็บของมูล คือ แผนที่ความคิด (Mind Map)

1.2 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นหลักในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยจะเข้าไปร่วมและมีส่วนในกิจกรรมบ้างตามที่เห็นสมควร เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกตกับผู้ถูกสังเกตให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกัน ผู้ถูกสังเกตจะรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกต

2. นำแนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยใช้มิติวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงฯ ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (ขั้นตอนที่ 1) ตรวจสอบด้านเนื้อหาและวิธีการก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยใช้มิติวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้าน มอเกอร์ยาง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

1. การปฏิบัติตามตามขั้นตอนการนำแนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยมิติวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ในระยะเวลา 6 เดือน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การติดตามแบบมีส่วนร่วมจะมีคณะกรรมการ ผู้นำชุมชน และกลุ่มทำงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่สมาชิกให้การยอมรับ โดยกลุ่มทำงานที่มีการจัดตั้งอยู่ในชุมชนก่อนแล้วซึ่งมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือลักษณะของกิจกรรมที่ตั้งไว้ สิ่งสำคัญในขั้นนี้ คือ การกระจายหน้าที่ และความรับผิดชอบต่างๆ ภายในสมาชิกของกลุ่มทำงานและการมอบหมายงานตามความสามารถของบุคคล

1.2 การตรวจสอบว่าแนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดฯ ที่ได้เริ่มทำไปนั้นสามารถดำเนินไป ได้อย่างต่อเนื่อง เหมาะสมหรือไม่ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด มีอะไรบ้างที่จะต้องแก้ไข มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร เพื่อที่จะได้มีการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมได้ทันการ

2. การประเมินผล ผู้วิจัยจะทำการประเมินทุกๆ 3 เดือน ในลักษณะการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกระบวนการติดตาม เป็นการช่วยให้ชุมชนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติเกิดความชัดเจนในรูปแบบของการประเมินมากขึ้น เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นหลัก เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ติดตาม ตรวจสอบและค้นหาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

3. แนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดฯ ที่ผ่านการประเมินในแต่ละโครงการ กิจกรรม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำผลที่ได้ สรุปรูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และนำส่งผู้ทรงคุณวุฒิ (ขั้นตอนที่ 1) ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ

5. เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

5.1 ระดับพื้นที่

5.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ

5.1.2 ฝ่ายป้องกันและปราบปรามด้านยาเสพติดระดับอำเภอ

5.1.3 ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดตาก (ศพส.จ.ตาก)

5.2 ระดับประเทศ (บทความ)

5.2.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏฯ กลุ่มภาคเหนือ

5.2.2 เวทีทางวิชาการระดับประเทศ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สรุปผลการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง ต่อปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดจากคำบอกเล่า

วัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยางต่อปรากฏการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

วัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยางเป็นระบบคุณค่า ซึ่งปรารกฏมาในรูปแบบแผนพฤติกรรม ระบบค่านิยม ความเชื่อ ระบบสัญลักษณ์ รวมทั้งคตินิยม อันเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีการยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมั่นคงภายในชุมชน และเพื่อการทำกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาว่า “เขาต้องการจะทำอะไร” อันเป็นการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ภายในชุมชน ที่ทุกคนจะต้องเผชิญและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาร่วมกัน ที่ปรากฏออกมาในรูปของกฎศีลธรรม/จารีต มีรายละเอียด ดังนี้

1. พิธีสักยันต์ “จ่อส่วย” คือ “กฎศีลธรรม/จารีต” โดยมีกฎ (Taboo) 3 ข้อ คือ ห้ามมิให้กินเนื้อของสัตว์ใหญ่ ห้ามเกี่ยวข้องกับสารเสพติด และห้ามล่วงละเมิดคู่ครองของผู้อื่น เป็นกฎเกณฑ์ที่แสดงออกในเรื่องของค่านิยมที่ดีงามที่เกิดจากภายใน และคนที่สักยันต์ก็จะถูกมองจากภายนอกว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง และเป็นวัฒนธรรมในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในกรอบ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของ “สัญลักษณ์” บนผิวหนัง โดยนำความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ (ผี) และสิ่งศักดิ์สิทธิที่ชุมชนนับถือ เปลี่ยนเป็นความศรัทธา ความเชื่อมั่น ความมั่นใจ และปลอดภัยในชีวิต

2. พิธีมัดมือ “หนี้ซอโค่” เป็นความผูกพันของคนในครอบครัวและชุมชน โดยใช้ความเชื่อในเรื่องของ “ขวัญ” ที่มีอยู่ในตัว “ศน” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน โดยใช้เส้นด้ายสีขาว มาผูกมัดและถักทอความสายสัมพันธ์ของความ

เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเครือญาติ เป็นเพื่อนบ้าน และเป็นมิตร ที่ทุกคนจะต้องช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันตลอดรวมถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

3. พิธีบุญขนมจีน “คอนอลา” เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในครัวเรือ และกลุ่มเครือญาติที่อยู่ในบริเวณเดียวกันได้มาพูดคุย แรกเปลี่ยนความคิด ถามถึงทุกข์สุข ขณะร่วมรับประทานอาหาร เป็นการลดช่องว่างของความห่างโดยใช้ขนมจีนเป็น “สื่อ” ความผูกพันระหว่างคนกับคน ที่แสดงออกถึงความห่วงใย คอยช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน และสิ่งสำคัญ คือ นำมาเป็นเครื่องมือในการรักษาแบบแผนในการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน เกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมได้อีกวิธีหนึ่ง

4. พิธีสะเดาะเคราะห์ แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ 1) สะเดาะเคราะห์หมู่บ้าน “วออี้” และพิธีการสะเดาะเคราะห์ให้กับคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน “ยาฮู” เป็นพิธีกรรมในระดับชุมชน ที่แสดงออกถึงสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชน เป็นการสร้างพลังที่เกิดจากภายใน (ระเบิดจากภายใน) เพื่อต่อสู่กับสิ่งแปลกปลอมและหรือสิ่งชั่วร้ายจากภายนอก หรือกล่าวกล่าวอีกในหนึ่งนั่นคือ การกำหนดพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ละเมิดกฎศีลธรรม/จารีต อันดีงาม เพื่อเป็นการปฏิบัติตนได้ถูกต้อง เหมาะสม และต้องเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน โดยการกระทำ (Achieved Status) มิให้ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งแปลกปลอมและสิ่งชั่วร้าย เป็น “กลไก” ที่ทำให้คนในชุมชนมารวมตัวกัน ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเราเป็นพวกเดียวกัน ก่อเกิดความรัก ความสามัคคี พร้อมที่จะเข้ามาช่วยเหลือเมื่อยามที่เกิดวิกฤติ

สรุป วัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง ที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่แสดงถึงเครือข่ายการสนับสนุนซึ่งกันและกันทางสังคม (Social Support) และเมื่อพบว่าชุมชนต้องเผชิญกับวิกฤติขึ้น ในห้วงเวลาของการกลับคืนสู่สภาวะปกติ มักมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมซึ่งจะเข้ามาแสดงบทบาทในฐานะของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันที่จะต้องเข้ามาดูแล เอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อบุคคลที่อยู่ในสภาวะปกติก็มีเครือข่ายของความสัมพันธ์ในชุมชน จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยบูรณาการความต้องการและความขัดแย้งของบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและความคาดหวังของชุมชนในระดับที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง

เป็นกระบวนการมีส่วนรวมของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่มบุคคลเพื่อการแก้ปัญหายาเสพติดบนพื้นฐานการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน กล่าวคือ วิธีคิด วิธีการ และวิธีทำ เป็นมาตรการในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมโดยนำเอาวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง นำมาจัดระเบียบชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมในประเด็น การป้องกัน การป้องปราม และการป้องปราบ ดังนี้

1. การป้องกัน ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยางทุกคน ต้องทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนร่วมกัน เพื่อ เพื่อสร้างความภูมิคุ้มที่ดี มิให้มีพฤติกรรมเสพย์สารเสพติดพบว่า มีการจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน ส่งเสริมให้ออกกำลังกายเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล และชมรมดนตรี มีการจัดชมรมศิษย์เก่าเป็นต้นแบบความประพฤติตนเป็นคนดี อย่างไรก็ดี คำว่า “ปกาเกอะญอ” มีการแสดงออกถึงความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ที่จะต้องคอยดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วัฒนธรรมชุมชน ใช้พิธีบุญขนมจีน “คอนอลา” และพิธีมัดมือ “หนี้ซอโค่” โดยผู้อาวุโสทำการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มิให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีการเรียก “ขวัญ” เพื่อสะเดาะเคราะห์ให้กับสมาชิกในครอบครัว (เด็กและเยาวชน) เป็นการลดช่องว่างของความห่างในครอบครัว

2. การป้องปราม ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยางฯ ทุกคนต้องเข้าทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีพฤติกรรมเสพย์สารเสพติด เพื่อให้ ลด ละ และเลิกเสพย์สารเสพติด พบว่า ร้านค้า (ผู้ขาย) ที่ขายเครื่องดื่มประเภท เหล้า เบียร์ และบุหรี่ เมื่อเห็นเด็กและเยาวชนเข้ามาซื้อให้ว่ากล่าวตักเตือนและไม่ขาย โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงที่มีพฤติกรรมเสพย์ฯ ต้องดูแลเป็นพิเศษ สุดท้ายกลุ่มผู้ติดสารเสพติดต้องการที่ละเลิก ผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโสต้องพาไปรับการ “บำบัด” จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที

วัฒนธรรมชุมชน ชุมชนจะใช้พิธี พิธีมัดมือ “หนี้ซอโค่” และพิธีสักยันต์ “จ่อส่วย” เป็นกลไกลทางสังคมของชุมชนกะเหรี่ยงที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติตนให้เหมาะสม และมีข้อห้าม (Taboo) สำหรับคนที่สักยันต์จะต้องรักษากฎ 3 ข้อ กล่าวคือ ข้อแรก ห้ามกินสัตว์ใหญ่ ซึ่งได้แก่ วัว ควาย โดยมีความเชื่อว่าสัตว์ดังกล่าวมีคุณประโยชน์ต่อวิถีผลิต (ข้าว) คือ การไถนา การลากข้าว และการเดินทาง ข้อที่สอง คือ ห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดไม่ว่าจะเป็นเหล้า บุหรี่ และสิ่งอื่นๆ ที่มีลักษณะทำให้เกิดอาการมึน และข้อสุดท้าย คือ ห้ามล่วงละเมิดคู่ครองของผู้อื่น เป็นการกระทำให้คนซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง

3. การป้องปราบ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง ทุกคนต้องเข้าทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมบุคคลและกลุ่มบุคคลมิให้ค้ายาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน ต้องช่วยกันสอดส่องพฤติกรรมของคนในครอบครัว ในกลุ่มเครือญาติ และเมื่อพบหรือสงสัยบุคคลใดให้แจ้งผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้อาวุโส ทันที่ อย่างไรก็ดีชุมชนมีการออกกฎชุมชนขึ้นมา 3 ขั้น คือ ขั้นแรกจะทำการว่ากล่าวตักเตือนโดยผู้อาวุโส และหรือผู้ใหญ่บ้านก่อน ขั้นที่สองจะมีการปรับ และขั้นสุดท้ายจะดำเดีตามกฎหมายบ้านเมือง (แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ)

วัฒนธรรมชุมชน ชุมชนจะใช้พิธีสะเดาะเคราะห์ “วออี้” ให้กับคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เป็นพิธีในระดับชุมชน และจะกระทำในเดือนเมษายน หลังจากเสร็จสิ้นวันสงกรานต์ เพื่อปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายออกจากหมู่บ้านของตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยใช้มิติวัฒนธรรมชุมชน กะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ผลของการทดลองใช้แนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด พบว่า มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนลักษณะของกิจกรรมที่ชุมชนได้ร่วมกันสร้างขึ้นไม่พบผู้กระทำความผิดในเรื่องของยาเสพติด กล่าวคือ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยางฯ ไม่ต้องการให้คนนอกมองว่าพวกเราเป็นคนไม่ดียุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

และผลการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยใช้มิติวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง พบว่ารูปแบบที่ได้จะวางอยู่บนฐานคิดการจัดระเบียบสังคม ถือได้ว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่คนในชุมชนได้ร่วมกันสร้างขึ้นอย่างมีแบบแผนบนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมเป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้คนในชุมชนปฏิบัติได้อย่างมีแบบแผนสอดคล้องกับวัฒนธรรม

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง ปรากฏออกมาในรูปของ “กฎศีลธรรม/จารีต” เป็นเครื่องมือในควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ให้อยู่ในกรอบและข้อปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม จะวางอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ (ผี) และสิ่งศักดิ์สิทธิที่ชุมชนนับถือ เป็นสายสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับอำนาจเหนือธรรมชาติ สอดคล้องกับบันเทิง พาพิจิตร (2547) และทัศนีย์ ทองสว่าง (2549) กล่าวว่า การใช้บรรทัดฐานทางสังคม ต้องมีวัตถุประสงค์ในการรวมความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการสานต่อของกลุ่ม และมีการบังคับใช้นั้นจะกระทำได้ 2 วิธี คือ 1) การปูนบำเหน็จ (Rewards) เริ่มตั้งแต่การยิ้มให้ การยกย่องชมเชย และการให้เหรียญตรา การให้ยศ ตำแหน่ง ฯลฯ และ 2) การลงโทษ (Punishment) เป็นการกำหนดโทษทัณฑ์แก่ผู้ละเมิดหรือฝ่าฝืนบรรทัดฐานหรือปทัสถาน ซึ่งมีตั้งแต่การเลิกคิ้ว การซุบซิบนินทา การปรับ การจองจำ การทำให้ร่างกายเจ็บ การประหารชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความผิดอันเกิดจากการละเมิดหรือฝ่าฝืน ซึ่งได้กำหนดไว้ในวิถีประชา วินัย จรรยา หรือกฎหมายของสังคมนั้นๆ

2. สร้างแนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยมิติทางวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง

2.1 ด้านการป้องกัน ชุมชนได้จัดกิจกรรม ให้เด็กและเยาวชนได้เล่นกีฬา จัดกิจกรรมชมรมดนตรี และโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นครูจะต้องอบรมเด็กสั่งสอนว่ากล่าวตัดเตือน และจัดชมรมศิษย์เก่าขึ้นในหมู่บ้านช่วยเป็นพี่เลี้ยงเป็นต้นแบบการประพฤติตนเป็นคนดี สุดท้ายทุกคนที่อยู่ในชุมชนต้องแสดงความเป็น “ปกาเกอะญอ” มีความรัก ความผูกพัน

ความเอื้ออาทร สอดคล้องกับทัศนีย์ ทองสว่าง, (2549) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมในส่วนที่เกี่ยวกับการร่วมมือ “สิทธิ“ และ “หน้าที่” อันพึงมีต่อกันหรืออีกนัยหนึ่งเป็นการปฏิบัติตาม “สถานภาพ” (Status) และ “บทบาท” (Role) ของตนในสังคม

วัฒนธรรมชุมชน ใช้พิธีมัดมือ “หนี้ซอโค่”เป็นการเรียก “ขวัญ” โดยผู้อาวุโส และการมัดมือนั้น จะอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มิให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และพิธีบุญขนมจีน “คอนอลา”เป็นการลดช่องว่างของความห่างของคนในชุมชน และทำการ “สะเดาะเคราะห์” ให้กับสมาชิกในครอบครัวที่กระทำผิดในประเด็นการเสพย์เครื่องดองของเมา เป็นการเติมเต็มเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกในชุมชน ครอบครัว สอดคล้องกับจำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2549) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีหน้าที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน และสถาบันต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้มนุษย์จัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง กำหนดบทบาทความสัมพันธ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม เกิดความเป็นปึกแผ่น เกิดความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน

2.2 ด้านการป้องปราม พบว่าร้านค้าที่ขายเครื่องดื่มประเภท เหล้า เบียร์ และบุหรี่ เมื่อเห็นเด็กและเยาวชนและหรือเห็นว่าไม่เหมาะสมเข้ามาซื้อฯ ทางร้านต้องไม่ขาย และต้องว่ากล่าวตักเตือน ผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโสต้องช่วยกันดูแลและจะต้องว่ากล่าวตักเตือน กลุ่มเครือญาติต้องช่วยกันดูแลเป็นพิเศษ สอดคล้องกับสุขเกษม ขุนทอง (2551) ได้กล่าวเกี่ยวกับปัจจัยอื่นอีกที่ทำให้เราต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม กล่าวคือ เราถูกสั่งสอนอบรมมาตั้งแต่เล็ก โดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมจนกลายเป็นนิสัยของเรา และทำได้อย่างอัตโนมัติโดยไม่ต้องใช้ความพยายามเลย มิติวัฒนธรรมชุมชนใช้พิธีมัดมือ “หนี้ซอโค่” และพิธีสักยันต์ “จ่อส่วย” เป็นกลไกลทางสังคมของชุมชนกะเหรี่ยงที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติตนให้เหมาะสม และมีข้อห้าม (Taboo) สำหรับคนที่สักยันต์ สอดคล้องกับอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2548) มองว่าพิธีกรรมเป็นเสมือนบทบัญญัติ ข้อห้าม และสิ่งควรปฏิบัติ และพิธีกรรมเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านเปรียบเสมือนการผลิตองค์ประธานของท้องถิ่นให้กลายเป็นผู้นำที่มีคุณสมบัติตามตำแหน่งแห่งที่ของความสัมพันธ์ภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเครือญาติ เพื่อนบ้าน ความเป็นมิตรหรือศัตรู

2.3 ด้านการป้องปราบ ทุกคนในชุมชนต้องทำหน้าที่สอดส่องพฤติกรรมของคนในครอบครัว ในกลุ่มเครือญาติของตนเอง เมื่อพบหรือสงสัยบุคคลใดให้แจ้งผู้อาวุโส หรือผู้นำชุมชนทันที สอดคล้องกับทัศนีย์ ทองสว่าง (2549) กล่าวว่าการที่สมาชิกของสังคมมีความเข้าใจร่วมกันในเรื่องกฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติอันเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ร่วมกันออกกฎชุมชนขึ้นมา เรียกว่า “กฎชุมชน” จากน้อยไปหามาก กล่าวคือ ขั้นแรกเป็นการว่ากล่าวตักเตือน ขั้นที่สองปรับ และขั้นสุดท้ายคือเป็นเรื่องของกฎหมายบ้านเมืองและสอดคล้องกับ คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (2547) กล่าวคือ วิถีชาวบ้านและจารีตบางทีไม่ชัดจนทำให้เกิดปัญหา แต่กฎหมายชัดเจนมากกว่าเสมอ กฎหมายมีประโยชน์ตรงที่มันบอกชัดเจนว่าต้องทำอะไรหรือห้ามไม่ให้ทำอะไรในสถานการณ์เฉพาะต่างๆ และจะมีเจ้าหน้าที่จัดการกับผู้กระทำผิดกฎหมายเพื่อเอาตัวมาลงโทษ

วัฒนธรรมชุมชน โดยใช้พิธีสะเดาะเคราะห์ให้กับคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน “วออี้” เป็นพิธีในระดับชุมชน เพื่อปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายออกจากหมู่บ้านของตนเอง สอดคล้องกับจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2549) กล่าวว่า การที่บุคคลคิดว่าการกระทำบางอย่าง ปรากฏการณ์บางอย่าง สิ่งของหรือบุคคล บางอย่างมีอยู่จริงหรือเกิดขึ้นจริงๆ และการที่บุคคลหนึ่งคิดถึงอะไรบางอย่างในแง่ข้อเท็จจริง คือ คิดว่าข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้น ซึ่งความคิดดังกล่าวอาจไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงก็ได้ แต่ถ้าเข้าคิดว่าความเป็นจริงเป็นเช่นนั้นแล้ว นั่นคือ ความเชื่อ (Beliefs) ของเขา อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับ “ทัศนคติ” และ “ความเชื่อ” ขึ้นอยู่กับ “ความจริง” มากกว่า “อารมณ์”

ขั้นตอน 3 พัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยใช้มิติวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง

3.1ของการทดลองใช้แนวทางการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยใช้มิติวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยาง พบว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนลักษณะของกิจกรรมที่ชุมชนได้ร่วมกันสร้างขึ้นไม่พบผู้กระทำความผิดในเรื่องของ

ยาเสพติด กล่าวคือ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านมอเกอร์ยางฯ ไม่ต้องการให้คนนอกมองว่าพวกเราเป็นคนไม่ดียุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สอดคล้องกับขวัญชีวัน บัวแดง (2549) และ บือพอ (2540) ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “ปกาเกอะญอ” หมายถึง คนที่มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ มีวัฒนธรรมที่ดีงาม การที่บรรพบุรุษตั้งชื่อเผ่าพันธุ์เช่นนี้ เพื่อต้องการให้ลูกหลานได้สำนึก และตระหนักไปตลอดชั่วนิรันดรว่าพวกเรา คือ “คน” ไม่ใช่สัตว์ ลูกหลานอย่าได้ปฏิบัติตัวเหมือน “สัตว์เดรัฐฉาน” และคนอื่นอย่าได้มองว่าคนเผ่าพันธุ์นี้มีค่าเป็นแค่เพียง “สัตว์” ที่สามารถดูถูก เหยียดหยาม ข่มเหง และรังแกได้

3.2 รูปแบบที่ได้จะวางอยู่บนฐานคิดการจัดระเบียบสังคม ถือได้ว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่คนในชุมชนได้ร่วมกันสร้างขึ้นอย่างมีแบบแผนบนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เพื่อให้คนในชุมชนปฏิบัติตามบรรทัดฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2549) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน และสถาบันจะช่วยให้มนุษย์จัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง มีการกำหนดบทบาทพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม เป็นกระบวนการสร้างแบบแผน เพื่อว่าบุคคลจะได้ปฏิบัติตาม โดยไม่จำเป็นต้องคิดหาวิธีการใหม่โดยไม่จำเป็น โดยผ่านกระบวนการอบรมให้รู้บรรทัดฐานทางสังคมเกี่ยวกับบทบาท ความคาดหวัง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข ผู้ช่วยศาตราจารย์ ดร.สุขเกษม ขุนทอง ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน ดร.พิษณุ บุญนิยม ดร.อดิเรก ฟั่นเขียว นายศุภฤทธิ์ ธาราทิพย์นรา นายถิรวิท ไพรมหานิยม นางสาวอรวรรณ ดนุพงศ์กวิน

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชีวัน บัวแดง. (2549). **“กะเหรี่ยง”: หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง.** เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง.

คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (2547). **สังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2549). **สังคมวิทยา**. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2549). **สังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

บรรเทิง พาพิจิตร. (2547). **สังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

บือพอ. (2540). **ชีวิตข้า ปกาเกอะญอ วิถีธรรมชาติของอิสรชนบนภูเขา.** กรุงเทพฯ : เพาเวอร์ พริ้น.

วิชุลดา มาตันบุญ. (2551). **ระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้เด็กปลอดภัยจากสารเสพติดโดยชุมชน : กรณีศึกษาตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุขเกษม ขุนทอง. (2551). **รูปแบบการแก้ปัญหายาเสพติด โดยมิติทางวัฒนธรรมของชุมชนกะเหรี่ยง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). **เอกสารประกอบการสัมมนา : บทบาทภารกิจของกระทรวงการคลัง เพื่อรวมพลังเอาชนะยาเสพติด**. กรุงเทพฯ : กระทรวงการคลัง.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก. (2556). **คู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด**. ตาก : ม.ป.ป.

อานันท์ กาจณพันธ์ (2548) **ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : อัมรินทร์.

The uses of verb tenses in chinese and thai students' efl compositions

อนงนาฏ เพชรประเสริฐ*
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา
*corresponding author e-mail: anongnad07@hotmail.com

บทคัดย่อ

จุดประสงค์การวิจัยนี้เพื่อจำแนกอัตราการใช้กริยาตาม Tense ต่างๆในภาษาอังกฤษ ซึ่งศึกษาจากงานเขียนของนักศึกษาชาวจีนและชาวไทย จำนวน 90 ผลงาน ซึ่งมาจากการเขียนตามหัวข้อที่กำหนดให้จำนวน 3 หัวข้อ จำนวนผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 30 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชาวจีนจำนวน 15 คน และนักศึกษาชาวไทย จำนวน 15 คน ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทย ผลการศึกษาแสดงว่า นักศึกษาชาวจีนและชาวไทยมีปัญหาในการใช้ Tense ต่างๆในการเขียนภาษาอังกฤษ นอกจากนี้นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์ในการเขียนในภาษาที่หนึ่ง (ภาษาจีนและภาษาไทย) ซึ่งส่งผลต่อการเขียนในภาษาที่สอง (ภาษาอังกฤษ) อีกทั้งในบทความนี้ ยังเสนอประเด็นและแนวทางการเรียนการสอนในทางปฏิบัติโดยสังเขป

คำสำคัญ : การเขียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ภาษาจีน ภาษาไทย

Abstract

The purpose of this study was to identify the frequency rates of the uses of English verb tenses (the present, the past, and the future) as well as two aspects (the progressive and the perfect) encountered in the 90 English expository essays on three different topics written by the 30 Chinese and Thai undergraduate students at a university in Thailand. The findings indicate that the participants had difficulties with the uses of tenses and aspects in written discourse. Besides, a majority of the participants used many of the L1 writing strategies transferred into L2 writing. Implications of the findings for future and practical concerns of teaching and learning are also discussed.

keywords : language transfer, Chinese language, Thai language

Introduction

A wealth of literature on writing development for English as a Foreign Language (EFL) students have shed a great deal of light on writing achievement and cultural differences in writing of multilingual students (Early & Saidy, 2014; Hirano, 2014; Hinkel, 2004; Kaplan, 1966). For decades, EFL students have had to face several challenges including English acquisition and writing to achieve their academic life. Undeniably, a quality of academic writing is one crucial indicator of EFL students' success in the academia. It is important to have a better understanding of how to improve second language (L2) learners' writing, so the main goal of this study was to find out about how students uses tenses in writing English and to what extend the first language (L1) and cultural backgrounds of the students interfere with the process of L2 writing.

In the past decades, several studies of uses of second language (L2) tenses, aspects and thought patterns have emerged. Some are largely concerned with EFL and ESL students' sequence of thoughts and the development of paragraphs (Early & Saidy, 2014; Kaplan, 1966). Others have examined the L2 meanings and uses of markers in contexts (Author, 2013; Hinkel, 1997), composition and acquisition of such features of English grammar as reflected forms of verbs (Hinkel, 2004; Faigley & Witte, 1981).

In line with earlier research on the uses of English verb tenses, the present study attempted to fulfill the following literature focuses on the tenses, aspects, and the related literature on EFL learners' English writing.

Tenses and Aspects

Over the past several decades, there has been a significant increase in interest in the studies of the meanings and uses of L2 tenses and aspects encountered in written texts. An influence of L1 on L2 has attracted several educators in finding a way to improve EFL or ESL learners' writing skill (Early & Saidy, 2014; Hinkel, 2004). Other research has examined rhetorical organization (Kobayashi & Rinnert, 1992), sequence of thoughts and the development of paragraphs (Kelly, 2013; Shen, 1989; Kaplan, 1966), revision (Early & Saidy, 2014; Author, 2012; Faigley & Witte, 1981), writing processes such as direct writing and translation (Author, 2013; McCarthey, Guo & Cummins, 2005; Kobayashi & Rinnert, 1992).

It is particularly important at this point to have an understanding of L2 writers' errors in English tenses. As noted earlier, tenses and aspects in languages have provided benchmarks for L2 students as they are expected to master and have ability to employ the correct uses of tenses in order to succeed academically. Along these lines, EFL students have showed errors in tenses in their English writing. Early studies have found that L1 grammar and structures transferred to the uses of L2 rules (Bitchener, 2012; Hinkel, 2004). A number of studies examined the written discourse production in which non-native speakers (NNSs)' usages of English tenses and aspects appears in L2 written texts of such characteristics of writing as amount of errors (Han & Hyland, 2015; Sattayatham & Honsa, 2007) and verb structures and the patterns of verbs usages (Hinkel, 2004). For example, Hinkel examined the ways in which speakers of English, Chinese, Japanese, Korean, Indonesian, Vietnamese and Arabic used tense, aspects and the passive voice in their L2 academic essays. The results of this study showed that advanced NNS students had language difficulties with the uses of tenses, aspects and the passive voice in their written texts even though they have learned English language for many years.

Since this research focuses on a comparison between the uses of verb tenses found in written texts between those of Chinese and Thai undergraduate students, there are studies that are relevant to the present study. For example, Gui &Yang (2005) state that Chinese language has a great influence on the tense errors. Likewise, Yu (2004) found that over 70% of the errors made in Chinese students' writings could be traced back to the L1 transfer. He also claims that the system of tense and aspect in Chinese is totally different from that in English, so Chinese students will unavoidably make mistakes in their L2 writing. Besides, the results of Sukasame, Kantho & Narrot's (2014) study show that a majority of the Thai students made errors in the past perfect tense (87.1%), past simple tense (74.2%), and present perfect tense (67.4%) respectively.

In light of previous research, this study goes a step further by trying to understand frequency rates of L2 uses of tenses (the present, the past, and the future), two aspects (the progressive and the perfect). Because of culture-sensitive issues, the researcher chose to conduct an in-depth study on ability of the fifteen Chinese students and the fifteen Thai students. The results of the analysis will be a foundation for a further study in this field which the researcher will conduct in Thailand.

Research Objectives

In response to the literature on these areas, the objectives of this study were:

1. To investigate the frequency rate of each English tense found in English essays; and
2. To determine the similarities and differences of errors found in the essays written by the Chinese and Thai students.

Research Methodology

Participants

This study was conducted during the first semester of 2015 academic year at a university in Thailand. Prior to beginning the study, the researcher asked the targeted university for permission to conduct the research and to recruit Chinese and Thai undergraduate students to participate in the present study. Thirty undergraduate students responded to the invitation (15 Chinese; 15 Thai). The Chinese students were in an exchange program from China and have enrolled in an English program majoring in English. The average age of the 30 participants was 20. Their English proficiency was at the low intermediate level based on the results from a standardized test.

Instruments and Data Collection

Questionnaire

The questionnaire was designed by the researcher to investigate the participants' characteristics (e.g. gender, age, country of origin, education attainment, the frequency of English writing).

The Essays

The prompts for the essay writing were identical in every way (see below). For this reason, no attempt was made to differentiate the writers by gender, age or major. According to Lifang (2008), the selection of topics is based on students' familiarity to the topics and cultural neutrality. All essay prompts were designed to elicit essays in the rhetorical mode of expository essay writing with the purpose of informing a general audience and describing a person or situation in a specific time. Typically, such experience-centered prompts had drawn essays and statements of opinion and belief. All students were given 30 minutes to write each essay (90 minutes for 3 essays). The participants were asked to write on six different days.

The essays were written in response to three assigned writing prompts on the three topics:

Prompt 1 A Family and Its Power

Prompt 2 My Favorite Vacation in 2013

Prompt 3 My Life Twenty Years from Now

Data Analysis

Text Quality

The 90 essays were assessed by two native English speakers who are experienced in teaching English writing. The texts were rated analytically, using a rating scheme (Kobayashi & Rinnert 1992) with three categories: content, organization, and style (language use). The raters assessed the texts using the holistic judgments on a 5-point scale for analytical 11 subcomponents. Then, the scores were computed by Pearson product-moment correlation coefficients to determine the inter-rater reliability for each of pairs of the raters. The correlations between the rates of the essays in the three prompts were relatively high (r =.82, .77, .85).

Tenses and Aspects

The verbs in the L2 essays were counted separately by types of tenses to obtain the frequency rates of the tenses used in the essays for each prompt. To investigate the number of the correct tense verbs and errors of tenses and the aspects found in their writing, verbs in each of the 90 essays were tagged and counted (see Table 2).

In line with Hinkel (2004), the occurrence of present-tense verbs or the base form (first, second, and third singular and plural forms) and the present progressive and present perfect forms and contractions were tagged and counted. It is important to note that the occurrences of possibility and ability modals can in the present tense and could in the past tense in essays were also counted. The occurrences of will, shall, and be going to were counted as markers of the future tense. Regarding Hinkel (2004), the markers of the progressive and the perfect aspects were counted separately from those tenses since they produce complex meanings for L2 learners.

Results

Scores of the Essays

The results of the assessment of the essays are presented below.

Table 1 Mean scores of the essays and essay length

N	NL	Prompt1			Prompt 2			Prompt 3		
		Mean	S.D.	words	Mean	S.D.	words	Mean	S.D.	words
15	Chinese	25.86	5.54	188	26.00	8.66	107	21.61	7.15	145
15	Thai	27.20	7.73	202	24.55	4.33	112	23.38	5.06	166

Note: NL = Native language; words = essay length

As shown in Table 1, overall essays were low rated. Notice that the scores of the essays (Prompt 1) were less than half of the total scores (55 points). On average, the number of words of the essays was larger in the prompt 1 than those in prompt 2 and 3. Significantly, the Chinese and Thai writers were capable of writing better in the present tense than other tenses.

Tenses in L2 Student Writing

The occurrences of each tense type were tagged and counted. Frequency rates of tenses and aspects were then compared.

Table 2 Frequency rates for tenses and aspects in English essays

NL	n	Present		Past		Future		Progressive		Perfect	
		Correct	Error	Correct	Error	Correct	Error	Correct	Error	Correct	Error
Chinese	15	592	66	430	44	186	12	17	3	-	2
Thai	15	643	74	501	58	198	9	13	3	5	3
Total	30	1,235	140	931	102	384	21	30	6	5	5

Note: NL = Native language, n = the number of students

Discussion

In regard to the frequency rates of the present tense, the results of the data analysis showed that a majority of the occurrences of the present-tense verbs were correctly employed in the written texts and they were more directly relevant to the essay prompt than other tenses (see Table 2). A large proportion of repeated verbs is, am, are, can, and have in the essays strongly suggested that the writers used fairly simple verbs to generalize their experiences and truths. Disregarding the typically adjective errors and the misconception of the use of word choices, the following example of a student's writing illustrates this characteristic:

I have a happiness [happy] family. It gives me so many happy time [times]. My mother is a gentle woman.

I have a big family, which I have three older sisters, one younger bother and one younger sister, of course my lovely parent also.

(Chinese students)

I love family[my family]. I am happy be in a big family[to be in a big family].

My family has mother, me and old sister [my mother, an older sister, and me].

(Thai students)

The results also demonstrate that both Chinese and Thai writers made approximately ten percent errors of the total present-tense verbs indicating that these writers were capable of using the present tense to describe their opinions, truths, and experiences. Research into L2 composition has also found that the simple present tense in highly used in several types of academic writing such as research papers and student assignments (Paltrige, 2001).

In response to Prompt 2, the participants tended to use the past tense to generalize their ideas and past experiences. A majority of the essays focused on an excitement they had to spend with their families, specifically, those Chinese writers explained how much they appreciated spending their

vacations with their families in China after a long period of time studying in Thailand. Regarding the errors of the past-tense verbs, the results of the data analysis show that L2 participants may not be fully certain in the functions of the tense (Cook, 2015). This could be that verb tenses seem to be difficult for most EFL/ESL students whose native languages do not elaborate tense systems. The following samples were written by Thai and Chinese speaking participants.

For example,

My favorite vacation in 2013 is[was] the time after June that I went back home so to speaking that little time was my best time on the 2013.
(a Chinese student)

I spend[spent] time in my home. My father cooked my favorite food. I go [went] to play water with my friends.
(a Thai student)

According to the statements above, since Thai and Chinese languages are tenseless, that is, verbs are the same in every tense. For example, Thai language has adverbs of time or phrases to mark tenses. Consequently, it could be that the L1 affected the L2 in the uses of the tenses (Cook, 2015).

Regarding the future tense, the findings indicate that even though the frequency rates of the future tense verbs were significantly lower than those of the present and past tenses (see Table 2). According to the lower number of errors found in the future-tense essays, the writers tended to be able to use the future-tense verb as illustrated in the following examples,

My life 20 years from now, I will graduate next year. It means that I will leave school and I will not be a student.
About the life in 20 years, maybe I will be like other girls finding a job, getting a good salary and saving money. (Chinese students)
I will make a clear list. In the first 10 years from now. I will finish 5 things.
In 5 years after I graduates. I will have a car and a house. A man who love me and the health of my parents.
(Thai students)

Through a closer analysis of the aspects (the progressive and the perfect), in essays, the tendency to rely on the present tense in lieu of the perfect tense contributed to the large number of the present-tense verbs in L2 writing of the participants across two language groups. For example,

But when come home, they never change [have never changed] that strong, warm and sweet.
I can touch [feel] the power and courage which family give [has given] to me.
(Chinese students)

I live [have lived] here 5 years. I miss my parents every day. I want to go home.
My teacher gave[has given] me many [a lot of] homework this term.

(Thai students)

Further analysis shows that transferring patterns of L1 to L2 made the L2 text awkward. This could be that EFL writers with low L2 proficiency tend to rely on their L1 than those who are proficient in L2 (Jones & Tetroe 1987 as cited in Wolfersberger 2003). Besides, the errors in L2 writing are due to the interference of L1 (Kaplan, 1972). Kaplan states further that second language learners write expository prose in English with different organizational patterns from those of native speakers as they can be seen as the rhetorical organization from the L1 and culture. The following examples of Chinese students' writing illustrate this characteristic:

My life 20 years from now, I will hard work to achieve my goal and dream.

So a family is really a results a big influence on children.

Based on the findings, it can be concluded that the Chinese and Thai writers correctly employed present and past-tense verbs at significantly higher frequency rates than other tenses. In addition, a large proportion of incorrect forms of past-tense verbs were higher than those of present and future-tense verbs respectively. Similarly, the Chinese and Thai students made errors and used the correct verbs across all tenses. Overall, the analysis of their written texts shows that the transfer from learners' L1 to their L2 writing also affects the quality of their L2 writing.

Conclusion and Implications

It can be concluded that the results of this study have confirmed earlier findings (Hinkel, 2004; Hinkel, 1997; Kaplan, 1966) that after over ten years they have learned English, theses EFL writers have difficulties with their uses of tenses and aspects. The writers employed simple sentence constructions which relied on a limited range of verbs and word choices.

The occurrences of the simple present tense verbs were highly prevalent in their essays, while the frequency rates of the uses of perfect tense verbs were less than other tenses. According to Paltrige (2001), the simple present tense was highly used in several types of academic writing such as research papers and student assignments. In addition, the results show that in general, a majority of these EFL writers tend to avoid using complex verbs or verbs phrase constructions such as the perfect and the progressive tenses in their compositions. To address the instructional needs of L2 writing, it appears that the practically requisite instruction of L2 composition should be taught intensively. Besides, L2 learners need a lot of practice and should have fundamental skills in organizing their composition.

Limitations

This study has a certain limitation that should be addressed. The participants in the present study were limited to only the Chinese and Thai undergraduate students in a university. Future studies may include a larger number of participants across ethnic groups, educational level, and school settings.

Acknowledgements

I would like to thank School of Liberal Arts, University of Phayao, Thailand for financially support this study (government supporting research grant in 2015). My sincere thanks also go to Professor Hiroe Kobayashi (Professor of English at Hiroshima University), Professor Carol Rinnert (Professor of International Studies at Hiroshima City University), Joseph Thwaites, Brigette Pasking Beding for their kind help and support for this study, and the participants for generously sharing their time and experience for the purposes of this study.

References

Bitchener, J. (2012). Written corrective feedback for L2 development: current knowledge and future research. **TESOL Quarterly,** 46: 855–860. doi: 10.1002/tesq.62

Cook, V. (2015). Discussing the language and thought of motion in second language speakers. **The Modern Language Journal**. 99(S1): 154-164.

Comrie, B.(1985). **Tense.** Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Early, J. S., & Saidy, C. (2014). A study of a multiple component feedback approach to substantive revision for secondary ELL and multilingual writers. **Reading & writing.** 27(6): 995-1014.

Faigley, L., & Witte, S. (1981). **Analyzing revision.** College composition and Communication: 400-414.

Gui, S. & Yang, H. (2005). **Chinese Learner English Corpus (computer disk).** Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.

Han, Y., & Hyland, F. (2015). Exploring learner engagement with written corrective feedback in a Chinese tertiary EFL classroom. **Journal of Second Language Writing.** 30: 31-44.

Hinkel, E. (1997). Indirectness in L1 and L2 academic writing. **Journal of Pragmatics**, 27/3, 360-386.

Hinkel, E. (1997). Tense, aspect and the passive voice in L1 and L2 academic texts. **Language Teaching Research.** 8(1): 5-29.

Hirano, E. (2014). 'I read, I don't understand': refugees coping with academic reading. **ELT Journal**. 69: 178-187.

Jones, S., & Tetroe, J. (1987). **Composing in a Second Language.** In A. Matsuhashi (Ed.), Writing in real time: Modeling production processes: 34–57. Norwood, NJ: Ablex.

Kaplan, R. B. (1966). **Cultural thought Patterns in Inter-cultural Education.** Language Learning, 16: 1-20. doi: 10.1111/j.1467-1770.1966.tb00804.x

Kaplan, R. B. (1972). **The anatomy of Rhetoric: Prolegomena to a Functional Theory of Rhetoric.** Philadelphia: Center for Curriculum Development.

Kelly, C. (2013). Teaching EFL Writing in Accordance with Stages of Learner development. **Kansai University Review of Business and Commerce**. (14): 31-42.

Kobayashi, H., & Rinnert, C.(1992). Effects of First Language on Second Language Writing: Translation versus Direct Composition. **Language Learning.** 42(2): 183-209.

Lifang, Z. (2008). Comparison of two writing processes: direct versus translated composition. **Cross-cultural Communication.** 4(1) : 8-17.

McCarthey, S. J., Guo, Y. H., & Cummins, S. (2005). Understanding changes in elementary Mandarin students' L1 and L2 writing. **Journal of second language writing.** 14(2) : 71-104.

Paltridge, B. (2001). **Genre and the Language Learning Classroom.** Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Petchprasert, A. (2012). Feedback in second language teaching and learning. **US-China Foreign Language.** 10(4) : 1112-1120.

Petchprasert, A. (2013). A Study of Cohesive Markers Used in L1 and L2 Essay Writing: Translation versus Direct Composition. **3L: Language, Linguistics, Literature.** 19(1) : 19-33.

Sattayatham, A., & Honsa, S. (2007). Medical students' most frequent errors at Mahidol University, Thailand. **Asian EFL Journal.** 9(2) : 170-194.

Shen, F. (1989). The classroom and the wider culture: Identity as a key to learning English composition. **College composition and communication.** 459-466.

Sukasame, N., Kantho, S. & Narrot, P. (2014). A Study of Errors in Learning English Grammatical Structures on Tenses of MatthayomSuksa 4 Students of the Demonstration School, KhonKaen University. **Procedia-Social and Behavior Sciences.** 116: 1934–1939.

Yu, Liming. (2004). **Language transfer and second language acquisition: review,** reflection and research. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Express.

Wolfersberger, M. (2003). L1 to L2 writing process and strategy transfer: A look at lower proficiency writers. TESL-EJ: **Teaching English as a Second or Foreign Language**. 7(2) : 1–15.

ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

The opinions of people toward the role of leadership of the local government administration of BuengKok district, Bang Rakam district, Phitsanulok province

ยุวดี พ่วงรอด* สิริอร ไตรทรัพย์ หนึ่งฤทัย ศรีสุกใส เจษฎากร โนอินทร์ และ อุดม หมีเทศ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: aoryuvadee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายก โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากตารางสำเร็จรูปของ “Taro Yamane”จำนวน 384 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One Way ANOVA จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก ทั้งหมด 5 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และรองลงมาตามลำดับ คือ การสร้างเสริมกำลังใจ/การเป็นแบบอย่าง การทำให้คนอื่นได้แสดงความสามารถ และการสร้างกระบวนการแบบท้าทาย ตามลำดับ เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก ทั้งหมด 5 ด้าน จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ส่วน เพศ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก พบว่า การพัฒนาที่ผ่านมาถือเป็นภาพสะท้อนให้เราเห็นชัดเจนว่าชาติบ้านเมืองจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ ความสามารถ ควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เสียสละ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนทุกๆ ชุมชนในผืนแผ่นดินให้เกิดความเข้มแข็งจนสามารถหลอมรวมคนในชาติให้เป็นปึกแผ่นและหนึ่งเดียวกันได้

คำสำคัญ : ความคิดเห็นของประชาชน ภาวะผู้นำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The purposes of this research were to study the opinions of people toward the role of leadership of the local government administration of BuengKok-district, Bang Rakam District, compare the opinions of people with different to status, and investigate problems, burdens, and guidelines for the opinions. The data were collected by using a closed and open-ended questionnaire concerning the reliability of the opinions of people toward the role of the mayor of Bueng Kok Subistrict. Then the data were analyzed by using mean, standard deviation, t-test and One Way ANOVA, and LSD. The results revealed that their

Opinions as a whole were at a high level, with the highest mean on inspiration to construct the vision together, building support, accepting other people's ability, and creating challenge process. As for the comparison, it was found that there was a significant difference among people with different status, age, education and income level at the .05 level, except for gender and occupation. In relation to the problem, burdens, and guidelines, the results showed that the development in the past reflected the image that the country needs excellent leadership model with knowledge, aptitude, moral and ethics, wide vision, and sacrifice for developing the community together.

keywords : the opinions of people, leadership, the prime organization service district

บทนำ

จากคำกล่าวของ Maxwell ที่ว่า "...Immprovement is imposible without a change in leadership : การพัฒนาปรับปรุงใดๆ คงเป็นไปไม่ได้เลยถ้าปราศจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาวะของผู้นำ..." คำกล่าวนี้ถือว่าเป็นอมตะวาจาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ที่เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า "ผู้นำ" ถือเป็นกุญแจดอกสำคัญ ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในทุกๆ สังคม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในด้านการสรรค์สร้าง และในบางครั้งยังเปรียบเสมือนกำแพงขวางกั้นความเจริญก้าวหน้า เพราะผู้นำถือเป็นผู้ที่มีส่วนในการกำหนดแนวนโยบายการบริหารของสังคมนั้นๆ เช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา วัฒนธรรมประเพณี ด้านสาธารณสุข ฯลฯ ฉะนั้น ผู้นำจึงมีส่วนสำคัญในด้านของชีวิตความเป็นอยู่ และเป็นตัวถักร้อยหล่อหลอมคนในสังคมให้เป็นหนึ่งเดียว รวมไปถึงความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในสังคม อีกทั้งในสภาวการณ์ปัจจุบัน สังคมต่างๆ ได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมที่ผันผ่านไปอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ บริบททางการเมืองและสังคม รวมทั้งด้านศีลธรรมที่ย่อหย่อนและเสื่อมถอยอย่างเห็นได้ชัดเจน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นดังกระจกที่สะท้อนและแรงผลักดันให้ผู้นำในทุกระดับของสังคมต้องเร่งรุดในการปรับตัวเพื่อให้ทันกับบริบทของแต่ละสังคม

จึงกล่าวได้ว่า ผู้นำในยุคปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เข้าใจองค์การรูปแบบใหม่ที่เป็นองค์รวม เพื่อให้การปฏิบัติงานหน้าที่ขององค์การเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและมีลักษณะของการบูรณาการ ดังนั้น ผู้นำจะต้องมีความสามารถและทักษะการทำงานแบบทีมงานได้ดี จะต้องมีทักษะเชิงกลยุทธ์ในงานที่เป็นส่วนต่างๆ ขององค์การได้ดี จนประสานสัมพันธ์เกิดเป็นองค์รวมขึ้น มีความยืดหยุ่นสูง เพราะผู้นำในยุคปัจจุบันต้องพร้อมเผชิญกับความท้าทายและการทดลองใหม่ๆ รู้จักลดข้อจำกัดของตนและองค์การให้น้อยลง และมีความกล้าเสี่ยงอย่างรอบคอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับด้านวิสัยทัศน์มากขึ้น นอกจากนี้ผู้นำจะต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะต้องหมั่นพัฒนาฝึกอบรมและหาประสบการณ์ใหม่เพื่อคงความมีทักษะความรู้ความเข้าใจในการนำองค์การแห่งการเรียนรู้ของตนให้สามารถก้าวทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ กล่าวคือ ผู้นำจำเป็นจะต้องมีทักษะ เช่น ทักษะในการเรียนรู้ ทักษะด้านการสื่อสาร นวัตกรรมที่กำลังอยู่ในห้วงของ Thailand 4.0และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสามารถในการบริหารและการทำงานแบบทีม การบริหารความขัดแย้งและเทคนิคการเจรจาต่อรองความสามารถก้าวทันเทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ รวมทั้งการมีความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรมเชิงการเมือง เป็นต้น

ดังนั้น ในฐานะที่ผู้นำเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการบริหารองค์การ เพราะผู้นำเป็นผู้กำหนดนโยบายกำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผน และกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการดำเนินงาน เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางเพื่อให้การบริหารองค์การบรรลุผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐและจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานกิจการต่างๆ มีส่วนรับผิดชอบ ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงคุณภาพ ดังนั้น ผู้นำในยุคปัจจุบันจึงมีส่วนสำคัญต่อองค์การและการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เพราะผู้นำคือ

บุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม ซึ่งสามารถนำกลุ่มปฏิบัติงานต่างๆ ทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ แต่ถึงอย่างนั้นในยุคปัจจุบันก็ยังขาดภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถนำพาองค์การให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ หรือผู้นำบางคนที่มีความสามารถที่นำพาองค์การให้ประสบความสำเร็จได้ ทำให้การบริหารงานในปัจจุบันนี้จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพภายในองค์การ

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกจึงมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สำคัญเพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ (Leadership) นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อองค์การโดยตรง ถ้าองค์การของเราขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้องค์การของเราประสบผลสำเร็จตามที่เราวางไว้ได้ยาก และถ้าองค์การของเรามีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานด้วยความเต็มใจได้ ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จตามที่วางเป้าหมายไว้ได้

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของประเทศไทย ที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และถือเป็นตัวแทนของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม รวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้นำของแต่ละชุมชนที่ตนรับผิดชอบ เพราะสิ่งที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาและเกิดการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของประชาชนในชุมชนได้อย่างแท้จริงนั้น ภาวะผู้นำท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยสำคัญในการนำทิศทางของท้องถิ่นให้ก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตลอดจนการเกิดกระบวนการที่ว่า “ผู้นำรุ่นใหม่” จะต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้านำ และกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งไปสู่ผลที่ตั้งไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากบริบทดังกล่าวข้างต้นนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และปรับปรุงรูปแบบภาวะผู้นำให้เป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชน ตลอดจนเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่งคง และยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกว่าอยู่ในระดับใด

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อต้องการให้ได้รับข้อมูลทั้งเชิงประจักษ์ โดยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ประชาชนทั้งชายหญิงที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ทั้งหมด 9,698 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ “Taro Yamane” ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และที่ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5 % ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 384 คน

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด
4 หมายถึง ระดับมาก
3 หมายถึง ระดับปานกลาง
2 หมายถึง ระดับน้อย
1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best : 1978) ซึ่งมีเกณฑ์การวัด ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามตัวอย่างได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ นำมาแจกแจงความถี่ หาจำนวนและค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยใช้สถิติอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม ดังนี้ คือ

การสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน ซึ่งผลที่ได้จากแบบสอบถามสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ประถมศึกษา และอาชีพที่มีจำนวนมากที่สุด คือ เกษตรกรรม ส่วนรายได้ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ต่ำกว่า 5,000 บาท

2. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = .823) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = .842) และรองลงมาตามลำดับ คือ การสร้างเสริมกำลังใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = .871) การเป็นแบบอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = .943) การทำให้คนอื่นได้แสดงความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = .721) และการสร้างกระบวนการแบบท้าทาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.13, (S.D. = .738)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน

ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก	$\overline{X}$	S.D.	แปรผล
1. การสร้างกระบวนการแบบท้าทาย	4.13	.738	มาก
2. การสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.42	.842	มาก
3. การทำให้คนอื่นได้แสดงความสามารถ	4.24	.721	มาก
4. การเป็นแบบอย่าง	4.29	.943	มาก
5. การสร้างเสริมกำลังใจ	4.36	.871	มาก
รวม	**4.29**	**.823**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า

3.1 ปัจจัยด้านเพศ พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่มีมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน

3.2 ปัจจัยด้านอายุ พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD อายุ 31-40 ปี กับ 51-60 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน

3.3 ปัจจัยด้านระดับการศึกษา พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD ระดับการศึกษาประถมศึกษากับปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน

3.4 ปัจจัยด้านอาชีพ พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD อาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพข้าราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน

3.5 ปัจจัยด้านรายได้ พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD รายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท กับรายได้15,001-20,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า

จากผลของการวิจัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และรองลงมาตามลำดับคือ การสร้างเสริมกำลังใจ การเป็นแบบอย่าง การทำให้คนอื่นได้แสดงความสามารถ และการสร้างกระบวนการแบบท้าทายนั้น สะท้อนให้เห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดที่ประชาชนทุกคนต่างคาดหวังจากผู้นำของตน นั่นก็คือ การมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายที่เกิดจากการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ผู้นำนั้นถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในทุกกระบวนการของการพัฒนา เพราะการเป็นผู้นำจะต้องมีภาวะและบทบาทที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้ประชาชนของตนสามารถอยู่ดี กินดี มีความสุขอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน การเป็นผู้นำในทุกยุคทุกสมัยจึงนับว่ามีความท้าทาย โดยเฉพาะผู้นำในยุคของการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะที่เป็นพลวัตสูง คำถามของผู้นำทุกคนจึงอยู่ที่ว่า “...จะทำอย่างไรให้ตัวผู้นำได้แสดงภาวะของความเป็นผู้นำที่กล้าคิด กล้าทำ กล้านำ และกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง นำพาประชาชนและชุมชนของตนให้เป็นกลไกหรือฟันเฟืองในการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง และยั่งยืนได้...”

ซึ่งผลของการวิจัยก็สอดคล้องตามแนวคิดผู้นำและภาวะผู้นำที่คณะผู้วิจัยได้เลือกศึกษาภาวะผู้นำตามตัวแบบของ Kouzes and Posner (1995) โดยแนวคิดนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำที่ปฏิบัติแล้วประสบความสำเร็จ และผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆ เป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับสภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ทั้งจากความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและร่วมบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากนโยบายของรัฐบาลที่เปลี่ยนแปลง จากงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด และข้อมูลข่าวสารในยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแรงขับดันให้บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำงานที่ต้องอาศัยประสบการณ์ และทีมงานที่มีประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า

อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ส่วน เพศ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันอาจมีผลและไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แต่ทั้งนี้ หัวใจสำคัญของภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก ล้วนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ หลายๆ ปัจจัย โดยเฉพาะยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในภายนอก รวมถึงสภาพแวดล้อมล้วนเป็นสิ่งท้าทายภาวะผู้นำเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำจะต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและพัฒนาประชาชนของตนให้มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ดังตัวอย่างแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ Senge (1990 ; อ้างอิงจาก ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์, 2550) ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดทางการบริหารอีกแนวคิดหนึ่งที่เป็นกาบริหารจัดการคุณภาพเพื่อการสร้างสรรค์ (Empowering Education) และเป็น

การตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างค่านิยมแบบประชาธิปไตย โดย Senge ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ไว้อย่างน่าสนใจว่าเป็นองค์การซึ่งทำการขยายขีดความสามารถของผู้คนทั้งองค์การอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างสรรค์อนาคต ในขณะเดียวกันแนวคิดของ Marquardt (1996; อ้างอิงจาก ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์, 2550) มีความเห็นว่าแกนหลักขององค์การแห่งการเรียนรู้นั้นคือ “ระบบย่อยของการเรียนรู้” ทั้งในระดับของปัจเจกบุคคล กลุ่ม และระดับองค์การซึ่งจะนำไปสู่วิธีการในเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ในระดับองค์การต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ ซึ่งภาวะผู้นำนั้นถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันให้องค์กรกรปกครองส่วนท้องถิ่นกลายเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้นั้น ภาวะผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพราะผู้นำแต่ละคนจะนำทางและทำให้กระบวนการความร่วมมือง่ายขึ้น โดยบทบาทของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความเป็นผู้นำจะมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาวะผู้นำขององค์การเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องการงานวิจัยของ Kaiser (2000; อ้างอิงจาก สมคิด สร้อยน้ำ, 2547) ที่ได้ศึกษาวิจัยและนำเสนอว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยคุณลักษณะบุคคลที่มีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติงานสำเร็จไปตามวิสัยทัศน์ขององค์การ และประสานวิสัยทัศน์ของบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสอนงานสอนทักษะ พร้อมทั้งสอนคุณธรรม พร้อมทั้งเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ นอกจากนี้ **Senge (1990; อ้างอิง** จาก ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์,2550) ยังได้สะท้อนแนวคิดไว้ว่า หัวใจของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้อยู่ที่การเสริมสร้างวินัย 5 ประการ (the fifth disciplines) ให้เกิดผลจริงจังในรูปของการนำไปปฏิบัติแก่บุคคล ทีม และองค์การอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหากองค์การใดมีองค์ประกอบครบทั้ง 5 ประการหรือที่ Senge เรียกว่า วินัย 5 ประการ จึงจะถือได้ว่าเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ วินัยทั้ง 5 ประการ ได้แก่ ความรอบรู้ของบุคคล (personal mastery) แบบแผนความคิดอ่าน (mental models) วิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) การเรียนรู้ของทีม (team learning) การคิดอย่างเป็นระบบ (systems thinking) เป็นต้น

3. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลว่า เนื่องจากปัจจุบันการติดต่อสื่อสารและข้อมูลที่ประชาชนจะต้องรับรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วและรอบด้าน จึงมีความต้องการที่จะให้บทบาททางด้านภาวะของผู้นำได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยเฉพาะช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่จะต้องทั่วถึง สะดวกและเป็นข้อมูลที่เท็จจริง ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและตรวจสอบได้ นอกจากนี้คือในเรื่องของการส่งเสริมด้านอาชีพที่หลากหลาย สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาตนเองและชุมชน ซึ่งนับว่าจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทั้งตัวของผู้นำ ประชาชนในชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนา

จึงกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอกถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาในทุกๆด้าน แต่ถึงอย่างนั้นการจะพัฒนาสังคมโดยรวมให้เจริญก้าวหน้า มั่นคง และยั่งยืนได้ การมีส่วนร่วมของเราทุกคนทุกฝ่ายก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การพัฒนาที่ผ่านมาจึงเป็นภาพสะท้อนให้เราทุกคนทุกฝ่ายเห็นชัดเจนแล้วว่าชาติบ้านเมืองต้องอาศัยความรู้รักสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ การมีจิตสำนึกในการรู้รักหวงแหน ธำรงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย เพราะไม่ว่าจะ “เหนือ ใต้ กลาง ออก ตก” ชุมชนในทุกๆ ระดับในฐานะที่เป็นรากแก้วของประเทศ ต่างก็ต้องอาศัยภาวะผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ ความสามารถ ควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เสียสละ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนทุกๆ ชุมชนในผืนแผ่นดินให้เกิดความเข้มแข็งจนสามารถหลอมรวมคนในชาติให้เป็นปึกแผ่นและหนึ่งเดียวกันได้

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลของการวิจัยจะนำมาซึ่งแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านไม่มากก็น้อย หากวิจัยฉบับนี้เกิดข้อผิดพลาดประการใดคณะผู้วิจัยก็ขออภัยมา ณ ที่นี้ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน ซึ่งผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากนั้น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ควรมีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้าน และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้นำไปสู่แนวทางและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อทำให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้านว่าเป็นไปในทิศทางใด เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนาและสร้างรูปแบบภาวะผู้นำที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนโดยรวมได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2540). **สถิติวิทยาทางการวิจัย.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. (2550). **การบริหารเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมคิด สร้อยน้ำ. (2547). **การพัฒนาตัวแบบแห่งองค์การเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Best. (1978). **Developmentally Appropriate Curriculum: Best practices in early childhood education.** (4th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Kouzes, J.M. and Posner, B.Z. (1995). **The Leadership Challenge.** (2nd ed.). San Francisco : Jossey-Bass.

การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

A study on trend and direction of land use and housing development: a case of Muang district, Mae Hong Son province

ณัฏฐิณี ปิยะศิริพนธ์* บุญส่ง กวยเงิน กมลรัตน์ เฟื่องปรางค์ และ โชติกา ลาวิณห์
วิทยาลัยประชาคมอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: natthineep@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ที่ดินและกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่มีทิศทางสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งเป็นแนวทางให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ประกอบการลงพื้นที่เพื่อสำรวจ ผลจากการศึกษาพบว่าการเพิ่มขึ้นของประชากรและประชากรแฝงเป็นสาเหตุให้เกิดความต้องการที่อยู่อาศัย แต่ด้วยปัจจัยราคาที่ดินที่ค่อนข้างสูง ทำให้ประชาชนที่มีรายได้น้อยหรือคนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาทำงานในเมืองแม่ฮ่องสอนถูกผลักดันให้ไปอาศัยอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ที่ห่างไกลเมืองส่งผลให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า สำหรับทิศทางและแนวโน้มการขยายตัวของเมืองแม่ฮ่องสอนมีแนวโน้มพัฒนาไปตามพื้นที่ที่ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 หรือถนนสายเลี่ยงเมือง และบริเวณทางทิศใต้ของผังเมืองรวมเมืองแม่ฮ่องสอน คือบริเวณหน้าสถานีขนส่งแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของเมืองในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ : การใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาที่อยู่อาศัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Abstract

The objective of a study on trend and direction of land use and housing development were to mobilize the land use and housing development process to be in line with present circumstances and local need and to be a guideline for related agencies to operate efficiently and effectively. Qualitative research method was employed. The result presented that increasing of population and latent population were the factor of housing need. Yet, the land price was quite high, which leaded to the people who had low income or aliens who migrated to work in Mae Hong Son Province were pushed to live in the area far away from town. It would lead to be the cause of forest invasion problem. As for trend and direction of urban expansion would be the area where close to highway no.108 or bypass and the south of principle Mae Hong Son city plan which was the area in front of the bus terminal.

keywords : land use, housing development, Mae Hong Son province

บทนำ

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองของรัฐที่มีนโยบายผลักดันให้แม่ฮ่องสอนเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวซึ่งในระยะแรกจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการตั้งถิ่นฐานในระยะแรกเป็นลักษณะการรวมตัวอยู่กลุ่มศูนย์กลางเมือง ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มขึ้นประกอบกับเศรษฐกิจของเมืองมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว การตั้งถิ่นฐานจึงกระจายตัวออกไปยังพื้นที่ใกล้เคียง การลงทุนของธุรกิจบริการการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากบ้านแถวเป็นอาคารพาณิชย์ แต่ด้วยข้อจำกัดของภูมิประเทศและการจำแนกการใช้ประโยชน์จากที่ดินส่งผลให้การขยายตัวออกไปในทิศเหนือและใต้ การเจริญเติบโตอย่างไร้ทิศทางของแม่ฮ่องสอนมีสาเหตุหลักจากการบุกรุกที่ดิน จับจองป่าสงวนเป็นเวลานาน ขาดการควบคุมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงไม่มีบทลงโทษเข้มงวดจนปัญหาต่างๆขยายเป็นวงกว้าง รวมทั้งการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัยทั้งในด้านคุณภาพชีวิตและสภาพที่อยู่อาศัย อีกทั้งรัฐเองก็ไม่มีนโยบายที่จะเร่งจัดสร้างอีกด้วย จากปัจจัยต่างๆเหล่านี้อาจจะส่งผลให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนประสบปัญหาการมีที่อยู่อาศัยที่เสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น ดังนั้นทางคณะผู้ศึกษาได้เล็งเห็นและตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงได้ทำการศึกษาแนวโน้มและทิศทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ที่ดินและกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่มีทิศทางสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งเป็นแนวทางให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวโน้มและทิศทางการพัฒนาที่อยู่อาศัย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) มีการพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Study) โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ตำรา หนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง และเอกสารทางวิชาการอื่นๆที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ประกอบการศึกษาและอ้างอิง ซึ่งใช้ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยได้ทำการสัมภาษณ์ตัวแทนแทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา รวมถึงฝ่ายนโยบายและแผน และฝ่ายวิชาการของการเคหะแห่งชาติ และได้จัดทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในพื้นที่จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มประกอบด้วยตัวแทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัยทางคณะผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการจัดกลุ่มข้อมูล จำแนกแยกแยะ (Classification) การตีความ (Interpretation) การให้ความหมายข้อมูล และทำการวิเคราะห์โดยยึดหลักตรรกะ (Logical Analysis) และเทียบเคียงกับแนวความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยควบคู่กับการศึกษาบริบท (Context) ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของพื้นที่เป้าหมาย เพื่อช่วยให้ผลการวิเคราะห์อยู่ในกรอบและแนวทางที่ถูกต้องแล้วจึงนำไปเขียนรายงานต่อไป

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาพบว่า จากอดีตถึงปัจจุบันแม่ฮ่องสอนมีการเพิ่มขึ้นของประชากรและประชากรแฝงอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่พื้นที่ในการอยู่อาศัยยังคงเท่าเดิม จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาตามมาในเรื่องของความต้องการที่อยู่อาศัยประกอบกับเมืองแม่ฮ่องสอนในปัจจุบันมีปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ดังนั้นความต้องการที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จึงเป็นความต้องการของคนนอกพื้นที่ และคนในพื้นที่เองที่อาจมีที่อยู่อาศัยบริเวณรอบนอกจึงต้องการที่อยู่อาศัยที่ใกล้กับแหล่งงานเพื่อความสะดวกในการเดินทาง สิ่งที่ตามมาคือ การแสวงหาที่อยู่อาศัย แต่ด้วยปัจจัยราคาที่ดินที่ค่อนข้างสูง ทำให้ประชาชนที่มีรายได้น้อยหรือคนต่างด้าว

ที่อพยพเข้ามาทำงานในเมืองแม่ฮ่องสอนถูกผลักดันให้ไปอาศัยอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ที่ห่างไกลเมืองส่งผลให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า มีภูเขาสลับซับซ้อน มีพื้นที่ราบเป็นจำนวนน้อย และมีพื้นที่ที่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนดได้เพียงร้อยละ 1.2 เท่านั้น

จากบัญชีกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ที่ดินของเมืองแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2559-2562 ซึ่งจัดทำโดยสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน (กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง, 2559) ได้กำหนดตามถนนเส้นหลัก โดยราคาประเมินที่ดินบริเวณสูงที่สุดคือ บริเวณที่ดินติดโครงการแม่ฮ่องสอนพลาซ่า มีราคาประเมินตารางวาละ 53,000 บาท ที่ดินติดถนนขุนลุมประพาส มีราคาประเมินตารางวาละ 7,000-52,000 บาท ที่ดินติดถนนสิงหนาทบำรุง มีราคาประเมินตารางวาละ 4,100-52,000 บาท ที่ดินติดถนนนิเวศพิศาล มีราคาประเมินตารางวาละ 23,000-40,000 บาท ที่ดินติดถนนพาณิชย์วัฒนา มีราคาประเมินตารางวาละ 37,000-40,000 บาท ที่ดินติดถนนราชธรรมพิทักษ์ มีราคาประเมินตารางวาละ 40,000 บาท ที่ดินติดถนนชำนาญสถิต มีราคาประเมินตารางวาละ 7,000-23,000 บาท ที่ดินติดถนนประดิษฐ์จองคำ มีราคาประเมินตารางวาละ 23,000 บาท ที่ดินติดถนนผดุงม่วยต่อ มีราคาประเมินตารางวาละ 23,000 บาท ที่ดินติดถนนอุดมชาวนิเวศ มีราคาประเมินตารางวาละ 23,000 บาท ที่ดินติดหมู่บ้านรพีพรรณ มีราคาประเมินตารางวาละ 15,000บาท ที่ดินติดถนนปางล้อนิคม มีราคาประเมินตารางวาละ 2,800-12,000 บาท ที่ดินติดถนนประชาชนอุทิศ มีราคาประเมินตารางวาละ 7,000 บาท ที่ดินติดถนนสนามบิน มีราคาประเมินตารางวาละ 4,500-5,600 บาท

ภาพที่ 1 ผังเมืองรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่มา: https://www.google.co.th/maps/@19.2956887,97.9631303,452m/data=!3m1!1e3

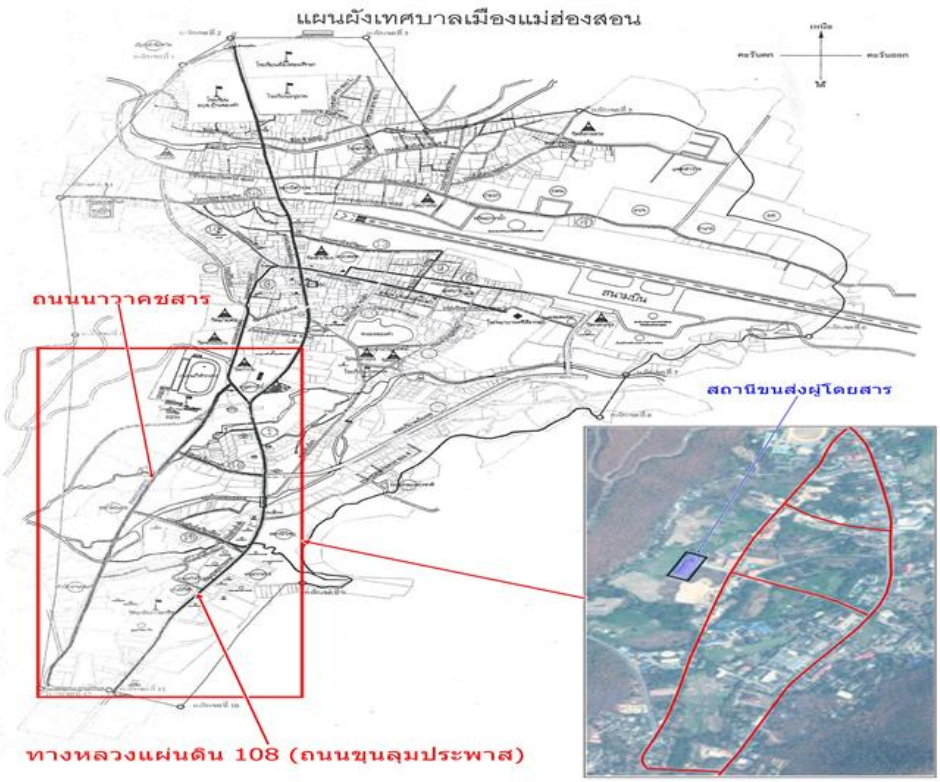

ภาพที่ 2 แนวโน้มและทิศทางการขยายตัวของเมือง ที่มา: จากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 2 แสดงแนวโน้มและทิศทางการขยายตัวของเมือง จะเห็นว่าการขยายตัวของเมืองแม่ฮ่องสอนมีแนวโน้มพัฒนาไปทางทิศใต้มากขึ้น ซึ่งก็คือพื้นที่ที่อยู่ติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 หรือถนนสายเลี่ยงเมือง และบริเวณทางทิศใต้ของผังเมืองรวมเมืองแม่ฮ่องสอนคือบริเวณหน้าขนส่งแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของเมืองในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เนื่องจากมีการขยายตัวของเมืองมากขึ้นและพื้นที่ที่ยังไม่มีราคาสูงมากนัก และยังเชื่อมต่อกับย่านพาณิชยกรรมและที่พักอาศัย ทำให้มีระบบโครงสร้างสาธารณูปโภคในการรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคตอันใกล้ประกอบกับพื้นที่ย่านในเมืองราคาสูงมากขึ้น

จากการศึกษาพบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อทิศทางการขยายตัวของเมืองและที่อยู่อาศัยดังนี้

1. ลักษณะภูมิประเทศ: ลักษณะภูมิประเทศของเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นลักษณะพื้นที่ราบสูงและมีความลาดชันไม่เท่ากัน หากพื้นที่บริเวณที่มีความลาดชันน้อยจะเป็นพื้นที่ชุมชนของเมืองที่จะมีการขยายตัวของเมือง และมีปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วยคือลักษณะของภัยธรรมชาติที่ส่งผลต่อการขยายตัวของเมืองอีกด้วย ทำให้การขยายตัวของเมืองมีแนวโน้มพัฒนาไปทางทิศใต้มากขึ้นเนื่องจากเป็นพื้นที่ลาดชันน้อย

2. ราคาที่ดิน: บริเวณย่านพาณิชยกรรมของเมือง บริเวณที่ดินติดถนนขุนลุมประพาสและที่ดินติดถนนสิงหนาทบำรุง มีราคาสูงมาก ส่วนพื้นที่ย่านชานเมืองมีราคาที่ดินถูกกว่าภายในเมือง ซึ่งจะทำให้มีการขยายตัวของเมืองไปสู่ภายนอกเมืองมากขึ้น

3. ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน: ย่านใจกลางเมืองมีการใช้งานแบบผสมระหว่างพาณิชยกรรมและที่พักอาศัยซึ่งมีความหนาแน่นมากขึ้นและมีพื้นที่พักอาศัย กระจายออกไปโดยมีย่านราชการซึ่งถือแหล่งงานประเภทหนึ่งตลอดจนการกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีผลต่อการขยายตัวของเมือง

4. กรรมสิทธิ์ที่ดิน: ลักษณะการถือครองที่ดิน 2 ประเภท คือที่ดินเอกชนและการถือครองที่ดินโดยรัฐซึ่งถือเป็นที่กรรมสิทธิ์ของแผ่นดิน ได้แก่ ที่ราชพัสดุ สถาบันการศึกษา ที่สาธารณะของราชการและรัฐวิสาหกิจ ย่านพาณิชยกรรมและที่สาธารณะประโยชน์ และป่าสงวน โดยมีการใช้ประโยชน์จากกรรมสิทธิ์ที่ดินภาครัฐที่นำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการเช่า จัดสวัสดิการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์

5. เส้นทางคมนาคม: การคมนาคม มีความสะดวกและมีโครงข่ายการคมนาคมที่เชื่อมต่อกับการเดินทางได้สะดวกรวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะแหล่งศูนย์รวมสำคัญของเมืองและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นที่จะรองรับการคมนาคมได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

6. ระบบสาธารณูปโภค: ระบบสาธารณูปโภคที่บริการในพื้นที่มีการรองรับอย่างทั่วถึง จึงทำให้มีโอกาสเกิดที่พักอาศัยและสามารถรองรับการขยายตัวของเมืองได้

อภิปรายผล

จากการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัญหาเมืองแม่ฮ่องสอนที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการอยู่อาศัย สามารถสรุปประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัยเมืองแม่ฮ่องสอนได้เป็น 4 ประเด็นปัญหาใหญ่ๆ คือ 1) การสูญเสียเอกลักษณ์ของที่อยู่อาศัยดั้งเดิม 2) การเติบโตอย่างไร้ทิศทางของเมือง ปัญหาการอยู่อาศัยชานเมือง และปัญหาสภาพแวดล้อม เสื่อมโทรม 3) เรื่องที่อยู่อาศัยของผู้เยี่ยมเยือนหรือนักท่องเที่ยว และ4) ความเสี่ยงของภัยพิบัติต่อการอยู่อาศัย (การเคหะแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาแนวโน้มและทิศทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาตามมาในเรื่องของความต้องการที่อยู่อาศัย จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งมีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า มีภูเขาสลับซับซ้อน มีพื้นที่ราบเป็นจำนวนน้อยทำให้เกิดการบุกรุกที่ดิน และส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างไร้ทิศทางของเมือง ลักษณะภูมิประเทศของเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นลักษณะพื้นที่ราบสูงและมีความลาดชันไม่เท่ากัน หากพื้นที่บริเวณที่มีความลาดชันน้อยจะเป็นพื้นที่ชุมชนของเมืองที่จะมีการขยายตัวของเมือง นอกจากนี้ลักษณะของภัยธรรมชาติก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการขยายตัวของเมือง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวโน้มและทิศทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า จากยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองของรัฐที่มีนโยบายผลักดันให้แม่ฮ่องสอนเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นของประชากรและประชากรแฝงในขณะที่พื้นที่ในการอยู่อาศัยยังคงเท่าเดิม จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาตามมาในเรื่องของความต้องการที่อยู่อาศัย จากการศึกษาพบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อทิศทางการขยายตัวของเมืองและที่อยู่อาศัยคือ ลักษณะภูมิประเทศ ราคาที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรรมสิทธิ์ที่ดิน เส้นทางคมนาคม และระบบสาธารณูปโภค สำหรับทิศทางและแนวโน้มการขยายตัวของเมือง จะเห็นว่าการขยายตัวของเมืองแม่ฮ่องสอนมีแนวโน้มพัฒนาไปตามพื้นที่ที่ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 หรือถนนสายเลี่ยงเมือง บริเวณทางทิศใต้ของผังเมืองรวมเมืองแม่ฮ่องสอนคือบริเวณหน้าขนส่งแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของเมืองในปัจจุบันและแนวโน้มการขยายตัวในอนาคต โดยผลของการศึกษาสามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ที่ดินและกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่มีทิศทางสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งเป็นแนวทางให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในโครงการนี้สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนของการเคหะแห่งชาติร่วมกับวิทยาลัยประชาคมอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยคุณพิมพ์พรรณ นาวีปัญญาธรรม ผู้ช่วยผู้ว่าการเคหะแห่งชาติ และผศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยประชาคมอาเซียนศึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน คณะผู้ศึกษาใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

การเคหะแห่งชาติ และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2552). **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภายใต้กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาที่อยู่อาศัย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผังเมืองรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2559). เข้าถึงได้จาก https://www.google.co.th/maps/ @19.2956887, 97.9631303, 452m/data=!3m1!1e3. เมื่อ 12 มกราคม 2559.

สำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง. (2559). **สรุปราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินรอบบัญชีปีพ.ศ.2559-2562 จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. http://www.treasury.go.th/download/article/article_20160318160717.pdf. เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน 2559.

การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก จังหวัดชัยภูมิ
The adoption to good agricultural practice of growing chilli of farmers, Chaiyalphum

ณัฐพร จินดาวงศ์* กัมปนาท เพ็ญสุภา และ สันติ แสงเลิศไสว
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
*corresponding author e-mail: pear.natth@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกพริกทั้งที่มี การยอมรับและไม่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ในพื้นที่ 2 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเทพสถิตและเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 300 ตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองโลจิท (Logit Model) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ สัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร ตำแหน่งบทบาททางสังคม ราคา รายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร การให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน และการติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรที่มีสถานะทางสังคม เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะทำการอบรมเกษตรกลุ่มนี้ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) อย่างถูกต้อง เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ให้กับสมาชิกในชุมชน

คำสำคัญ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พริก ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ

Abstract

This research aimed to analyze factors that have effect on acceptance of the adaptation to good agricultural practice of chili growers in Chaiyalphum province and using samples of 300 collected data from interviews of agreement and disagreement about Good Agricultural Practice in Thepsathit District and Kasetsombun District, Chaiyaphum Province. The statistical methods used Logit Model. The study found that the factors have affect acceptance of the adaptation to good agricultural practice of chili growers were ratio of their family, social role, price, Non-Agricultural Household income, knowledge, suggestion, training program, communication with government. Therefore the authorities should place importance on the farmers by their Social Status such as village leader to acknowledge them about good agricultural practices (GAP) by the right way. In order to set this group for teach the way of Good Agricultural Practices (GAP) to members of the community (Training of Trainer).

keywords : good agricultural practice, chilli, factors influencing

บทนำ

พริกเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของไทยและสำคัญในชีวิตประจำวันของคน พริกเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในอาหารไทยเกือบทุกชนิด และยังใช้พริกในอุตสาหกรรมอาหารต่างๆ โดยมีการแปรรูปและนำมาใช้เป็นส่วนผสมทางอาหาร และจัดได้ว่าเป็นพืชที่มีการส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศไทยปีละหลายล้านบาท จากข้อมูลการส่งออกพริกพบว่าในปี 2557 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกพริกในอัตราที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่า 190.55 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2556 คิดเป็นมูลค่า 134.66 ล้านบาท โดยมีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 41.51 (กระทรวงพาณิชย์, 2558) ซึ่งแหล่งผลิตพริกที่สำคัญของประเทศได้แก่จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกมากเป็นอันดับ 1 ของไทย โดยในปี 2558 มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งสิ้น 25,180 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559)

ปีพ.ศ.2547 รัฐบาลได้ประกาศเป็นปีแห่งอาหารปลอดภัย (Food Safety Year) อาหารต้องมีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน ต้องพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับ(สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2558) ภาครัฐจึงได้กำหนดใช้ระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เป็นเครื่องมือในการจัดการความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหาร โดยการนำระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด มีความปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค (พัชราภรณ์ เพ็ชรทอง, 2552) และพริกเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มีการประกาศใช้ระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เรียบร้อยแล้ว จังหวัดชัยภูมิจึงมีการกำหนดแผนการดำเนินงานในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าเกษตร โดยเฉพาะระบบการผลิตพริกให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ, 2558) ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกพริกส่วนใหญ่จ.ชัยภูมิเป็นเกษตรรายย่อย มีปัญหาการผลิต การเก็บเกี่ยวยังไม่ถูกต้องและเหมาะสม ปัญหาด้านการปนเปื้อนของสารเคมีและการตกค้างของสารกำจัดศัตรูพืชรวมถึงเชื้อจุลินทรีย์ที่อาจก่อโรค เนื่องจากเกษตรกรไทยมีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในปริมาณค่อนข้างสูง มีการลักลอบใช้สารกำจัดศัตรูพืชชนิดที่ไม่อนุญาตให้ใช้ และละเลยการเว้นระยะเวลาการฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยว ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ เป็นปัญหาสำคัญด้านความปลอดภัยที่พบในพริกที่ได้จากกระบวนการผลิต จึงส่งผลให้การส่งออกพืชผักของไทยที่ผ่านมา มีปัญหากับประเทศคู่ค้าด้านสารพิษตกค้างทุกปี ปีละหลายครั้ง และถูกปฏิเสธการรับซื้อด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น มีสารเคมีตกค้างเกินมาตรฐาน มีเศษซากพืช สัตว์ จุลินทรีย์ ติดไปกับผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆปีละไม่ต่ำกว่า 40-50 ครั้ง จึงถือได้ว่าพริกมีปัญหาสารพิษตกค้างค่อนข้างมาก เกษตรกรจึงควรลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในระดับไร่นา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามมาตรฐานสากล และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในอนาคต (กรมวิชาการเกษตร, 2558) อีกทั้งในปี 2558 เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ได้สำรวจปริมาณสารเคมีที่ตกค้างในผักยอดนิยมของคนไทย พบว่าพริกมีสารเคมีปนเปื้อนเกินมาตรฐานที่กำหนดอยู่ที่ร้อยละ 12.5 ซึ่งติด 1 ใน 10 ของผักยอดนิยมของคนไทยที่มีสารเคมีตกค้างมากที่สุดอีกด้วย (เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช, 2558)

ทั้งนี้ รัฐบาลจึงได้นำระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มาใช้ในการส่งเสริมเกษตรกร เพื่อให้การผลิตพริกมีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค มีราคาจำหน่ายที่สูงขึ้น รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน แต่อย่างไรก็ดี การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)นั้น อาจมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ่งยากกว่าการปฏบัติทางการเกษตรทั่วไป ซึ่งเกษตรกรควรทำความเข้าใจ และยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพื่อให้พริกมีระบบการผลิตอย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรที่ปลูกพริก จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) คือ ลักษณะของเกษตรกร โดยใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกพริก และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ เอกสารเผยแพร่จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกพริก โดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วยคำถามเชิงคุณภาพ และคำถามเชิงปริมาณ

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมของการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิทจะต้องใช้ขนาดตัวอย่างหรือ n มากกว่าหรือเท่ากับ 30 เท่าของจำนวนตัวแปรอิสระ (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2555) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรอิสระ 10 ตัว จึงต้องกำหนดขนาดตัวอย่างมากกว่าหรือเท่ากับ 300 ตัวอย่าง ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ต้องการทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพริกที่มีการยอมรับและไม่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จำนวน 300 ตัวอย่าง ในพื้นที่ 2 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเทพสถิตและเกษตรสมบูรณ์ ซึ่งเลือกจากอำเภอที่มีจำนวนครัวเรือเกษตรกรเป็นจำนวนมาก และมีอัตราส่วนในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากที่สุด จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Technique) สำหรับการหาจำนวนเกษตรกรแต่ละอำเภอ (ตารางที่ 1)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมเอกสารวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารเผยแพร่จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเตอร์เน็ต

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่สุ่มตัวอย่างในจังหวัดชัยภูมิ

อำเภอ	เนื้อที่ปลูก(ไร่)	จำนวน				
		ครัวเรือนเกษตรกร	เกษตรกรยอมรับGAP	การสุ่มแบบยอมรับ GAP	เกษตรกรไม่ยอมรับGAP	การสุ่มแบบไม่ยอมรับ GAP
เทพสถิต	5,113	1,496(199)	103	15	1393	183
เกษตรสมบูรณ์	2,829	755(101)	223	30	532	72
รวม	**7,942**	**2,251**	**326**	**45**	**1,925**	**255**

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกพริก จ.ชัยภูมิ มาทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรที่ปลูกพริก จ.ชัยภูมิ โดยใช้แบบจำลองโลจิท (Logit Model) มาวิเคราะห์ ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ใช้วิเคราะห์กรณีที่มีทางเลือกในการตัดสินใจสองทางเลือก คือ คือตัวแปรตามมีค่าเป็น 1 เมื่อ ใช้ เลือกเกิดเหตุการณ์ หรือ ยอมรับ (เกษตรกรที่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)) และมีค่าเป็น 0 เมื่อไม่ใช้ ไม่เลือก ไม่เกิดเหตุการณ์ หรือ ไม่ยอมรับ (เกษตรกรที่ไม่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)) โดยผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่ทำให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุด

การกำหนดปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการยอมรับหรือไม่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรที่ปลูกพริก จ.ชัยภูมิ โดยพิจารณาจากลักษณะของเกษตรกรด้านครัวเรือนเกษตร ด้านเศรษฐกิจ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านนโยบาย ซึ่งได้แก่ สัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร (HSH) อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDU) ตำแหน่งบทบาททางสังคม (SOC) ราคา (P) (PGAP) รายได้ครัวเรือนภาคการเกษตร (INCI) รายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร (INCO) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี(GAP) (KNOW) การให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน (TRAIN) การติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (COT)

$$Z = f(X_1, X_2, X_3 + X_4 + X_5 + X_6 + X_7 + X_8, + X_9 + X_{10}) \qquad \text{(สมการที่1)}$$

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว สามารถเขียนอยู่ในรูปสมการทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$Z = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \beta_9 X_9 + \beta_{10} X_{10} + e \qquad \text{(สมการที่2)}$$

โดยกำหนดให้

	Z	คือ	เกษตรกร การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
โดยที่	$Z = 1$	คือ	เกษตรกรที่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
	$Z = 0$	คือ	เกษตรกรที่ไม่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
	X_1	=	สัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร (HSH)
	X_2	=	อายุ (AGE)
	X_3	=	ระดับการศึกษา (EDU)
	X_4	=	ตำแหน่งบทบาททางสังคม (SOC)
	X_5	=	ราคา (P)
	X_6	=	รายได้ครัวเรือนภาคการเกษตร (INCI)
	X_7	=	รายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร (INCO)
	X_8	=	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (KNOW)
	X_9	=	การให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน (TRAIN)
	X_{10}	=	การติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (COT)
	$\beta_1 \ldots, \beta_{10}$	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ
	β_0	=	ค่าคงที่
	e	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

นำผลที่ได้จากสมการ (2) มาวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม โดยมีสูตรการวิเคราะห์ ดังนี้

$$\frac{\partial \Pr(z=1)}{\partial x_k} = \frac{\partial\left(\frac{1}{1+e^{-x\prime\beta}}\right)}{\partial x_k} = \frac{\beta_k \exp(-x\prime\beta)}{[1+\exp(-x\prime\beta)]^2} \qquad \text{(สมการที่3)}$$

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกร ผู้ปลูกพริก จ.ชัยภูมิ จำนวนกลุ่มเกษตรกร 300 ราย วิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโลจิท (Logit Model) พบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก จ.ชัยภูมิ ได้แก่ สัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร (HSH), ตำแหน่งบทบาททางสังคม (SOC)และการติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (COT) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 ในทิศทางเดียวกัน และราคา (P) และการให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน (TRAIN) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ในทิศทางเดียวกัน ส่วนรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร (INCO) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ในทิศทางตรงกันข้าม นอกจากนี้มี 4 ปัจจัย ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ (AGE), ระดับการศึกษา (EDU), รายได้ครัวเรือนภาคการเกษตร (INCI) และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (KNOW)

หากพิจารณาหาผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ในแต่ละปัจจัยจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก จ.ชัยภูมิ พบว่า การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรขึ้นอยู่กับ ตำแหน่งบทบาททางสังคม (SOC) รองลงมา ได้แก่ การติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (COT) การให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน (TRAIN) สัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร (HSH) ราคา (P) และรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร (INCO) ตามลำดับ โดยอธิบายได้ว่าเกษตรกรมีตำแหน่งบทบาททางสังคมเพิ่มขึ้น จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0001 เกษตรกรมีการติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 0.0046 เกษตรกรที่ได้รับการให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานมากขึ้น จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน ร้อยละ 0.00004 สัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร เพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.00006 ราคาจำหน่ายเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.00001 และรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร เพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้โอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลดลง ร้อยละ 0.000000001 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก จ.ชัยภูมิ และผลการคำนวณ Marginal Effect

Variable	Coefficient	Prob.	Marginal Effect
C	-11.2261***	0.0001	-
HSH	1.7622***	0.0024	0.00006
AGE	-0.0165	0.5769	-0.0000001
EDU	-0.2772	0.3671	-0.000002
SOC	3.3095***	0.0000	0.0001
P	0.1090**	0.0213	0.00001
INCI	-0.0001	0.3900	-0.0000000004
INCO	-0.0003**	0.0481	-0.000000001
KNOW	0.0536	0.5687	0.000001
TRAIN	1.6318**	0.0213	0.00004
COT	2.4771***	0.0000	0.0046
Obs with Dep=0	255	McFadden R-squared	0.5989
Obs with Dep=1	45	Total obs	300

หมายเหตุ: *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01
** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ตำแหน่งบทบาททางสังคม การติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร การให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน และราคา มีความสำคัญในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรที่มีตำแหน่งบทบาททางสังคม เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเกษตรกรที่มีสมาชิกในครัวเรือนทำการเกษตรสูง ซึ่งจะทำการฝึกอบรมเกษตรกรกลุ่มนี้ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) อย่างถูกต้อง เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรดังกล่าวเป็นผู้ถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ให้กับสมาชิกในชุมชน(Training of Trainer) และควรสร้างความตระหนักถึงเรื่องคุณภาพ มาตรฐานการผลิตพริกที่ปลอดภัย พร้อมชี้แจงถึงความแตกต่างระหว่างสินค้าที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และไม่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) หากยอมรับและดำเนินการการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จะก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างไรแก่เกษตรกร อีกทั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรลงพื้นที่ติดตามความคืบหน้าเป็นระยะ เพื่อพบปะพูดคุย สร้างความเป็นกันเองกับเกษตรกร จึงจะส่งผลให้เกษตรกรยอมรับและปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากขึ้น

จากการศึกษาการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก ในครั้งนี้ ยังมิได้ศึกษาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของการปลูกพริก เพื่อเป็นแนวทางแก่หน่วยงานที่กี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกพริกในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้น อีกทั้ง หากเกษตรกรมีการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จะทำพริกมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด และมีความปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกพริก โดยทำการศึกษา เกษตรกรจำนวน 300 ราย ประกอบด้วยเกษตรกรผู้ปลูกพริกที่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) อำเภอเทพสถิต จำนวน 15 ราย เกษตรกรผู้ปลูกพริกที่ไม่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) อำเภอเทพสถิต จำนวน 183 ราย เกษตรกรผู้ปลูกพริกที่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จำนวน 30 ราย และเกษตรกรผู้ปลูกพริกที่ไม่ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จำนวน 72 ราย

ผลการวิเคราะห์ พบว่า เกษตรยอมรับและให้ความสำคัญกับสัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร ตำแหน่งบทบาททางสังคม การติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ราคา การให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าหากเกษตรกรที่มีตำแหน่งบทบาททางสังคมจะทำให้มีโอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งบทบาททางสังคม เนื่องจากเกษตรที่มีตำแหน่งบทบาททางสังคม เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่าง จึงมีแนวโน้มที่จะยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากขึ้น เกษตรกรที่มีการติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการติดต่อหรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรที่ได้รับการให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการให้ความรู้/คำแนะนำ/ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน เนื่องจากการติดต่อประสานงาน ให้ความรู้/คำแนะนำ จะทำให้เกิดการพูดคุยสื่อสาร สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เกษตรกรจึงให้ความร่วมมือ มีโอกาสที่จะยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มากขึ้น สัดส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้โอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพิ่มขึ้น ราคาเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้โอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(GAP) เพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตร และรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้โอกาสในการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลดลง เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตรที่ดีอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)นอกจากนี้ ปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนภาคการเกษตร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุกๆคน ที่ทำให้ทุกๆอย่างราบรื่นไปด้วยดี ขอบคุณอาจารย์กัมปนาท เพ็ญสุภา และอาจารย์สันติ แสงเลิศไสว ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอบคุณพี่เป้และพี่ๆศูนย์บัณฑิตฯ ที่คอยประสานงานและดำเนินการเรื่องเอกสารต่างๆให้ ขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเทพสถิต และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเกษตรสมบูรณ์ และเกษตรกรผู้ปลูกพริกในอำเภอเทพสถิต อำเภอเกษตรสมบูรณ์ที่ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ขอบคุณผู้ใหญ่บ้านวีรภาพ ฮวบขุนทด ที่คอยช่วยเหลือติดต่อเกษตรกรนำลงพื้นที่ในครั้งนี้ รวมทั้งกำลังใจจากเพื่อนๆ ปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจมาตลอด ทั้งนี้ เหนือสิ่งอื่นใดนั้น ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่และญาติพี่น้องที่คอยสนับสนุนการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดจนสำเร็จการศึกษาลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2558). **มาตรฐานGAP.** ค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2558. เข้าถึง http://www.doa.go.th/th

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). **รายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืช(พริก).** ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2558. เข้าถึง http://production.doae.go.th/report/report_main2.php

กระทรวงพาณิชย์.(2558). **ข้อมูลการนำเข้า-ส่งออก.** ค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2558. เข้าถึง http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomth/stru1_export/export_topn_re/default.asp#

เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช. (2558). **ผลการเฝ้าระวังสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในผักประจำปี 2558**. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2558. เข้าถึง http://www.thaipan.org.

จุฑารัตน์ นิยมปัทมะ. (2554). **ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงโคขุนคุณภาพดีของสมาชิกสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กปร. กลางโพนยางคำ จำกัด.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัชราภรณ์ เพ็ชรทอง. (2552). **การยอมรับการปฏิบัติตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับเงาะของเกษตรกร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาพัฒนาการเกษตร) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2555). **หลักการและการใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติคสำหรับการวิจัย.** คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

วีระ ภาคอุทัย ศรีวรานันท์ เยาวรัตน์ วะสี สิริกุล สีตะธนี กรุง. (2555). **การพัฒนาระบบการตัดสินใจการผลิตสินค้าเกษตรและการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานพริกจังหวัดแพร่.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). **ยุทธศาสตร์ความปลอดภัยด้านอาหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Food Safety).** ค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2558. เข้าถึง http://www.acfs.go.th/foodsafety/thaifoodsafety_orgs.php

สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ. (2558). **ประเด็นยุทธศาสตร์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ.** ค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2558. เข้าถึง www.chaiyaphum.doae.go.th

การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
A development of latency of community enterprise to certification standard of community product

เทวฤทธิ์ วิญญา ธนวิทย์ บุตรอุดม และ อัญธิชา มั่นคง*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ลำปาง
*corresponding author e-mail: tawarit.winya@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางและเพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิชุมชนจนได้กลุ่มที่เหมาะสมแก่การพัฒนาสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) คือ กลุ่มน้ำพริกลาบสมุนไพรบ้านหัวฝายและกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงบ้านนากว้าว โดยได้พัฒนาในด้านความพร้อมของตัวผลิตภัณฑ์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ พัฒนาศักยภาพของกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่มที่ให้มีความรู้ความสามารถและเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เทียบเคียงคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

คำสำคัญ : วิสาหกิจ ป่าตันนาครัว แนวทางการพัฒนา การรวมกลุ่มเศรษฐกิจ

Abstract

Research Study Aims to explore the potential of community enterprise in the municipal district of Paton's Kitchen district of Lampang province and to develop the capacity of community groups to ensure the community standard. The tools used in this research is qualitative in-depth interviews. Observation and discussion groups (Focus Group). The research found that Analysis of the potential for damage makes the community until the appropriate group to develop a standard community (through the channel.) Is a spicy herb sauce Hua Fai and Ban Peanut Processing Width. The developments in the availability of the product. Design products are clean, hygienic and modern development of membership and operations of the group to have knowledge and understanding of the product development process comparable quality community standard.

keywords : enterprise, patan nakrua, development strategy, economic gathering

บทนำ

ภายหลังจากประเทศไทยประสบวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 นโยบายเศรษฐกิจได้มุ่งสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะสร้างความมั่นคงของประเทศ ในสายตาของคนระดับนโยบายได้หันเหจากธุรกิจขนาดใหญ่มาสู่ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง จากเดิมที่เคยมุ่งสู่ตัวเลขการเติบโตทางเศ รษฐกิจกลับมาให้ความสนใจกับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับฐานราก การประกอบการในชนบทและชุมชนได้รับความเอาใจใส่อย่างจริงจัง ด้วยความหวังที่จะให้เป็นเสมือนรากหญ้าที่ยึดรั้งดินจากการชะล้างทำลายเมื่อเกิดน้ำหลาก กลุ่มอาชีพ

แม่บ้านซึ่งนอกจากทำการแปรรูปผลผลิตเกษตรให้เป็นอาหารพื้นบ้านแล้วสามารถเสริมสร้างรายได้สูงขึ้น มีรายได้สม่ำเสมอ มั่นคงและยั่งยืน และด้วยโครงการซึ่งเกิดขึ้นกลางปี 2544 เพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาดของกลุ่มในชุมชน คือ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์หรือ OTOP ได้รับความสนใจอย่างมากจากกลุ่มธุรกิจในชุมชนและแม้แต่ผู้ผลิตรายจ่าย (ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลิตทางการเกษตรและคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549)

การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ ถือว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง กล่าวคือ กลุ่มอาชีพนี้จะมีการผลิตสินค้าเพื่อนำมาใช้ในครัวเรือน จำหน่ายกันในชุมชนก็จะเกิดรายได้สำหรับตนเองและครอบครัว ทำให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกประการหนึ่งจะทำให้ประชาชนเหล่านี้สามารถลดการพึ่งพิงสถาบันรัฐและองค์กรต่างๆ เกิดความมั่นคงในอาชีพเพราะเป็นการลงทุนน้อย แต่ได้ผลตอบแทนกลับมาอย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 จากนโยบายของรัฐบาลซึ่งมุ่งให้เกิดการพัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชนสู่การพึ่งตนเองได้ในที่สุดการรวมกลุ่มประกอบอาชีพจึงมุ่งหวังผลเพื่อให้แต่ละกลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จ ในการดำเนินงานโดยที่กลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มควรมีผลกำไร ตลอดจนสามารถใช้ทรัพยากร ในท้องถิ่นหรือในชุมชนได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในด้านต่างๆ กลุ่มสมาชิกจะต้องมีการผลิตและพัฒนาคุณภาพสินค้า พร้อมทั้งกลุ่มสมาชิกจะมีรายได้เพิ่มขึ้นและกลายเป็นอาชีพที่มั่นคงต่อไป ดังนั้น ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาอาชีพ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มให้องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและเพิ่มรายได้ ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างครบวงจรทั้งในด้านการผลิต การแปรรูป การตลาดและแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงสู่ตลาดภายในและต่างประเทศได้ (สินี ช่วงฉ่ำ และ ดิลก สาระวดี, 2544)

เทศบาลป่าตันนาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 ตำบลคือ ตำบลนาครัวและตำบลป่าตัน รวมทั้งสิ้น 12 หมู่บ้าน มีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชนในเขตเทศบาล โดยเน้นเศรษฐกิจพอเพียงด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และจากการดำเนินการที่ผ่านมากลุ่มอาชีพได้สะท้อนปัญหาที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้านการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริหารจัดการซึ่งมีสาเหตุมากจากหลายสาเหตุ เช่น ขาดรูปแบบการผลิตที่ได้มาตรฐาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานการขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการที่ดี การขาดการพัฒนาระบบการตลาดที่ครบวงจร ขาดการวางแผนที่ยั่งยืนโดยเฉพาะปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก เทคนิควิธีการใหม่ๆ ขาดทุนในการดำเนินการ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ การบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ทันสมัย รวมถึงการเข้าไม่ถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการจดสิทธิบัตร กฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทีมนักวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กระบวนการเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้เข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางพัฒนาและปรับปรุงกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งหวังให้ ประชาชนในชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม องค์กร ชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้บนฐานของการใช้ทรัพยากร และภูมิปัญญาให้เกิดคุณค่า และมีประโยชน์ต่อสมาชิกกลุ่มในชุมชนมากที่สุด และเพื่อให้สามารถพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน แบ่งได้เป็น 3 สวน คือ

1. การรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาโดยการอ่านและค้นคว้าจากตำรา และเอกสารงานวิจัย บทความต่าง ๆ และผลงานทางวิชาการต่างๆ หลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความรู้ต่างๆ ผู้วิจัยได้นำความรู้มาใช้ดำเนินการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากประเด็นการศึกษาผู้วิจัยจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Methodology) เป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ก็คือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มโดยวิธีสุ่มตามเกณฑ์ (Criterion Sampling) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกำหนดตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่ศึกษา (จุมพล หนิมพานิช, 2550: 234 – 235) ด้วยเหตุนี้ในการวิจัยครั้งจึงกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ (1) กลุ่มบุคลากร นักวิชาการเกษตร นักพัฒนาชุมชน พนักงานเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว (2) กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน(3) กลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non – Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth interview) ที่มีส่วนหนึ่งที่กำหนดประเด็นปลายเปิดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบเองและเป็นการสัมภาษณ์ที่มีกรอบคำถามแต่ไม่มีการกำหนดคำตอบไว้แน่นอนตายตัว คำถามที่ใช้และลำดับคำถามสามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ การใช้เทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participation Observation) โดยใช้เทคนิคการสังเกตโดยตรงแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อเก็บข้อมูล และการพูดคุยสนทนาอย่างไม่เป็นทางการโดยการใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องควบคู่กันไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลสนับสนุนในประเด็นต่าง ๆ โดยผู้ศึกษาเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการจำแนกข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตเพื่อพิจารณาเชื่อมโยงประเด็นในการศึกษา

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้เน้นหนักโดยการให้ความสำคัญกับการศึกษาถึงศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัวและการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ทำการรวบรวม สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

1.แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 117 ตอนที่ 9 ก. หน้า 1) ได้กล่าวว่า “วิสาหกิจชุมชน” ซึ่งเป็นกิจการที่อยู่ในจุดมุ่งหมายของกรอบงานให้การส่งเสริม หมายถึง กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง กิจการค้าปลีกหรือกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศ กิจการผลิตสินค้า หมายความรวมถึง การผลิตที่เป็นลักษณะของการประกอบการอุตสาหกรรมทุกประเภทโดยความหมายที่เป็นสากลของการผลิต ก็คือการเปลี่ยนรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ด้วยเครื่องจักรกลหรือเคมีภัณฑ์โดยไม่คำนึงถึงว่างานนั้นทำโดยเครื่องจักรหรือด้วยมือ

เสรี พงษ์พิศ (2546) ได้อธิบายความเป็นมาและให้ความหมายวิสาหกิจชุมชนว่าวิสาหกิจชุมชน (small and Micro Community Enterprise : SMCE) คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุน” ของชุนชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและพิทยา ว่องกุล (2545) ให้ความหมายว่าเป็นการประกอบการโดยชุมชน ที่มีสมาชิกเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงินและต้องการใช้ปัจจัยผลิตนี้ให้เกิดดอกออกผลทั้งเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านอาชีพ ด้านสังคม คือ ยึดโยงร้อยรัด ความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ โดยผ่านกระบวนการของชุมชน

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

กฤษณา นิลศรี (2545) ได้กล่าวถึง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนดังนี้

1. กิจกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ บนพื้นฐานการผลิต และทรัพยากรของชุมชนโดยมีความคิดสร้างสรรค์ ที่วางอยู่บนพื้นฐานความรู้ภูมิปัญญาของชุมชน 2. เป็นกระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาระบบการจัดการของชุมชน โดยรูปแบบวิธีการที่เหมาะ สมและสอดคล้องกับยุคสมัย 3. มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองและความพอเพียงของครอบครัวและชุมชน 4. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นแกนกลางการพัฒนา นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มักเป็นเรื่องการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขธรรมชาติ เป็นเรื่องความมั่นคงและมีอยู่มีกินทั้งในเรื่องในวันนี้และวันหน้าและต้องมีแนวเฉพาะที่สอดคล้องกับแนวคิด เป้าหมาย และเอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้

2. กระบวนการเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

2.1 ความหมายของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้ให้ความหมาย “มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน” (มผช.) หมายถึง ข้อจำกัดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยชุมชน เป็นข้อกำหนดที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน เหมาะกับสภาพการผลิตของชุมชนโดยมี แนวคิดของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน 4 ประการ ดังนี้ (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2546)

1. เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยสู่สากล 2. เกิดมาจากหลักการพึ่งตนเองและการคิดอย่างสร้างสรรค์ของชุมชน การตัดสินใจและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกันให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีคุณค่าและสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน 3. เป็นการผลักดันผลิตภัณฑ์ดีเด่นที่ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.) ให้เข้าสู่การผลิตที่มีมาตรฐานและได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ 4. เป็นการสร้างผลิตภัณฑ์โดยใช้แรงงานและทรัพยากรในท้องถิ่น

แนวคิดเรื่องมาตรฐานพร้อมกับสร้างกลไกผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนพยายามพัฒนาสินค้าของตัวเองให้เป็นที่ยอมรับของตลาด โดยหลักการเบื้องต้นก็คือ ผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสันค้าต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร สมุนไพร ผ้าทอพื้นเมือง เป็นต้น มีการพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ซึ่งเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้ผู้บริโภคยอมรับและตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้นและพร้อมสำหรับการแข่งขัน จากนั้นหากมีการพัฒนาเติบโตไปในทิศทางดีขึ้นก็สามารถพัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการบริหารจัดการด้านต่างๆ ในระดับมาตรฐานที่สูงขึ้นต่อไป

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (2546) ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อเข้าสู่กระบวนการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการพัฒนาอันหมายถึงรูปแบบของแต่ละวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย โดยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มเป็นสำคัญ

2. ขั้นตอนการรับรอง สำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่ไม่เคยศึกษาหรือเตรียมความพร้อมมาก่อนเลย ก็ต้องเริ่มต้นที่ขั้นตอนการพัฒนาซึ่งรัฐบาลงบสนับสนุนเพราะถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ส่วนขั้นตอนการรับรองนั้นขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีการศึกษาและเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบมาตรฐานต่างๆ ตามความสามารถและความจำเป็นเพราะฉะนั้น เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายก็ควรรู้ก่อนว่าการรับรองระบบการจัดการขั้นพื้นฐานสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีองค์ประกอบหรือขั้นตอนใดบ้างในการเข้าสู่มาตรฐาน

2.2 กระบวนการเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (2546) ได้จัดทำมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนก่อนที่ที่จะพัฒนาปรับปรุงระดับคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ระดับประเทศและระดับสากล ซึ่งโครงการนี้สอดรับกับนโยบายรัฐบาลที่ได้จัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มีแนวทางการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน 2. ด้านการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ 3. ด้านการพัฒนาผู้ผลิตในชุมชน 4. ด้านการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ในด้านการกำหนดมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้จัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยมีข้อกำหนดที่สอดคล้องและเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นเกณฑ์ในการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน การรับรองระบบการจัดการขั้นพื้นฐานสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นระบบการจัดการที่พัฒนาขึ้นตามแนวทางมาตรฐานสากล โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการขนาดและย่อมรับให้มีระบบการจัดการเบื้องต้นและมีความพร้อมที่จะพัฒนาเข้าสู่มามาตรฐานสากลต่างๆ โดยระบบการจัดการที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุสาหกรรม (2546) ให้การรับรอง ดังรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบการบริหารงานคุณภาพขั้นพื้นฐานสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Quality Management System For Small and Medium Enterprises: QSME) ตามแนวทางมาตรฐาน ISO 9000

2. ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขั้นพื้นฐานสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Environmental Management System for Small and Enterprises: ESME) ตามแนวทางมาตรฐานระบบ ISO 14001

3. ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขั้นพื้นฐานสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Occupational Health and Safety Management System for Small and Medium Enterprises: OHS-SME) ตามแนวมาตรฐาน มอก. 18001

4. ระบบการจัดการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมการผลิตอาหารขั้นพื้นฐานสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Hazard Analysis and Critical Control Point System for Small and Medium Enterprises: HACCP-SME)

5. หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติที่ดีในการผลิตอาหารสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Good Manufacturing Practice For Small and Medium Enterprises: GMP-SME)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนผู้วิจัยได้วางกรอบคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

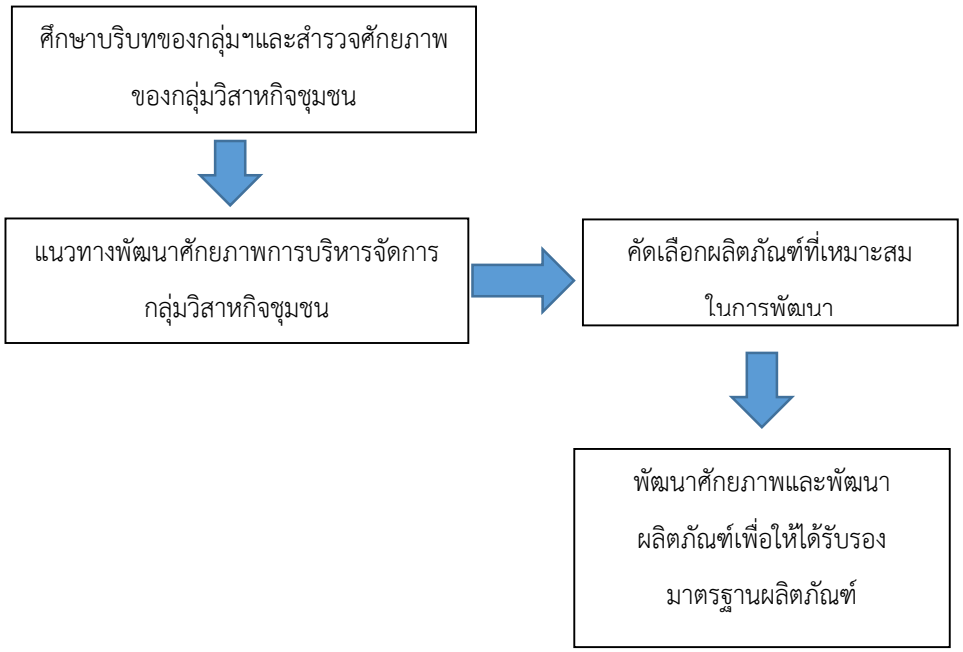

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน”ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามประเด็นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบลูกโซ่ (Chain Sampling) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสงบ้านนากว้าว

รหัสทะเบียน 6-52-10-04/1-0001 ตั้งอยู่เลขที่ 51/3 หมู่ 1 ต.ป่าตัน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง จดทะเบียนเมื่อวันที่ 19 ก.ย. 2548 ประเภทกิจกรรม แปรรูปถั่วลิสง มีสมาชิกจำนวน 11 คน ถั่วลิสงเคลือบน้ำตาล ถั่วทอดสมุนไพร ถั่วอบเนย ถั่วทอดถั่วลิสงอบแห้งซึ่งเป็นการผลิตด้วยกรรมวิถีตามแบบฉบับชาวบ้าน ไม่ได้มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต หากมียอดสั่งซื้อก็จะรวมกลุ่มผลิต และจะรวมกลุ่มกันผลิตนำไปจำหน่ายตามร้านค้าภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง งานเทศกาลต่างๆ ซึ่งราคาในการจำหน่ายถั่วชนิดต่างๆจะมี 3 ราคาคือ ชนิดถุงๆละ 5 บาท กิโลกรัมละ 150 บาทและจัดจำหน่ายในราคาส่งแผงละ 40 บาทมีจำนวน 10 ถุง

ภาพที่ 1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสงบ้านนากว้าว

1.2 กลุ่มวิสาหกิจกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาคตแพะ

รหัสทะเบียน 6-52-10-04/1-0002 จดทะเบียนเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2548 ประเภทกิจกรรมแปรรูปอาหารแหนม/แคบหมู มีสมาชิกจำนวน 11 คน สถานที่ผลิตสินค้าตั้งอยู่บ้านเลขที่ 19/3 ม.4 ตำบลป่าตัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต คือ กระดาษสาแปรรูป ดอกไม้จันทน์และน้ำยาล้างจาน จำหน่ายในราคาดอกละ 3 บาทซึ่งจะมียอดสั่งซื้อครั้งละจำนวนมากตั้งแต่ 300 ดอกขึ้นไป ส่วนน้ำยาล้างจานจะจำหน่ายในราคาขวดละ 15 บาท และจะมีการผลิตแคบหมูและแหนมอยู่บ้างนานๆครั้ง เนื่องจากเป็นต้นทุนในการผลิตค่อนข้างสูง จึงทำให้ทางกลุ่มหันมาผลิตกระดาษสาแปรรูปดอกไม้จันทน์และน้ำยาล้างจานซึ่งมีต้นทุนในการผลิตน้อยกว่า และสามารถเก็บรักษาไว้ได้นานไม่เน่าเสีย

ภาพที่ 2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาคตแพะ

1.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มรวมพลังเข้มแข็ง

รหัสทะเบียน 6-52-10-04/1-0022จดทะเบียนเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2556 ประเภทกิจกรรมออมทรัพย์ชุมชน สถานที่ตั้ง 117 หมู่ 9 ตำบลป่าตัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จุดประสงค์ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดการออมของคนในชุมชน โดยนำเงินที่มาออมมาปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้จ่ายโดยมีเงื่อนไขการ คือ ทางสมาชิกกลุ่มจะมีการเก็บเงิน จำนวน คนละ 20 บาท/เดือน เพื่อจะนำเก็บไว้เพื่อให้สมาชิกทางกลุ่มมีเงินหมุนเวียน มีประธานกลุ่มคือ จ่าสิบเอกสมาน พุฒมาเล เมื่อเริ่มก่อตั้งมีจำนวนสมาชิกจำนวน 10 คนปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 62 คน

1.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำพริกลาบสมุนไพรบ้านหัวฝาย

รหัสทะเบียน 6-52-10-02/1-0039 ตั้งอยู่เลขที่ 17 หมู่ 4 บ้านหัวฝาย ตำบลนาครัว อำเภอ แม่ทะ จังหวัดลำปาง เป็นการรวมกลุ่มผลิตสินค้าแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารโดยทำน้ำพริกลาบด้านการดำเนินงานของกลุ่มโดยประธานกลุ่มจะมีการติดต่อกับสมาชิกในกลุ่มโดยการนัดประชุมทุกเดือน ช่องทางการจำหน่ายสินค้าของทางกลุ่มมีหลายช่องทาง เช่น การจำหน่ายตามร้านค้าของหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง , การเปิดบูทจำหน่ายตามงานของหน่วยงานราชการ และรับสั่งสินค้าทางโทรศัพท์พร้อมจัดส่งให้ ลักษณะของการดำเนินกิจกรรมจะแบ่งกลุ่มสมาชิกครั้งละ 10 คนเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ โดยตอนนี้สมาชิกในกลุ่มมีรายได้ที่มั่นคง พร้อมทั้งเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว จะมีพ่อค้ามาซื้อสินค้านำไปจำหน่าย กลุ่มแม่บ้านสายใยรักยังมีการรวมกลุ่มเพื่อทำน้ำยาล้างจาน เพื่อนำมาใช้ในงานเทศบาล งานบุญ งานบวช ภายในชุมชน โดยจะได้รับค่าใช้จ่ายจากเจ้าของงานครั้งละ 500 บาทซึ่งถือว่าได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชน และทำดอกไม้ประดิษฐ์จากสิ่งของเหลือใช้ภายในชุมชน

ภาพที่ 3 กลุ่มน้ำพริกลาบสมุนไพรบ้านหัวฝาย

1.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตแตงโมปลอดภัยจากสารพิษป่าตัน

รหัสทะเบียน 6-52-10-03/1-0005 40/2 หมู่ 6 ตำบลป่าตัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีสมาชิกจำนวน 10 คน ทางกลุ่มสมาชิกจะปลูกแตงโมปลอดสารพิษ ซึ่งทางกลุ่มเริ่มดำเนินการประมาณปี 2545 และจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2549 ซึ่งทางกลุ่มจะดำเนินการโดยการเพาะปลูกแตงโมโดยการเช่าที่นา ของเพื่อนบ้านและจะต้องเปลี่ยนสถานที่ในการเพาะปลูกแตงโมในแต่ละปี เนื่องจากปัญหาแหล่งน้ำและการปลูกแตงโมไม่สามารถเพาะปลูกในที่ดินเดิมได้ จะต้องปลูกปีเว้นปี เพื่อจะได้ดินที่สมบูรณ์เหมาะสม สำหรับการเพาะปลูก จึงทำให้ต้องเช่าที่ดินจากเพื่อนบ้านสลับสับเปลี่ยนเป็นประจำทุกปี ซึ่งใช้เวลาในการ เพาะปลูกจนกระทั่งเก็บผลผลิตเป็นเวลาประมาณ 3-4 เดือนในการเช่าที่ดินในแต่ละครั้งจะเช่าครั้งละ 3-4 เดือน เสียค่าเช่าต่อไร่ละ 700-800 บาทตามแต่จะตกลงกับเจ้าของที่ดิน การดำเนินการจะเป็นในลักษณะต่าง คนต่างดำเนินการ ไม่มีการรวมกลุ่มในการผลิต เมื่อได้ผลผลิตแตงโม ก็จะต่างคนต่างจำหน่ายให้กับพ่อค้าคน กลางซึ่งเข้ามารับซื้อถึงสวน สมาชิกยังคงติดต่อพูดคุยประชุมกันปีละประมาณ 1 ครั้ง ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกัน เพื่อหาแหล่งทุนในการดำเนินการ เมื่อได้สินเชื่อจากสถาบันการเงินแล้วก็จะต่างคนต่างดำเนินการ ส่วนราคาในการจำหน่ายแตงโม เป็นไปตามราคาตามท้องตลาดแล้วแต่ทางพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อจะเป็นคนกำหนดราคา ทางสมาชิกกลุ่มไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง

1.1ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว

1.ปัญหาการสืบทอดจากคนรุ่นใหม่น้อยลงเนื่องจากปัจจุบันสมาชิกมีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ไม่มีคนรุ่นใหม่มาสืบทอดการผลิต

2.การขาดแหล่งจัดจำหน่ายต้องรอรับออเดอร์เพียงอย่างเดียว หากไม่มียอดสั่งซื้อก็จะไม่ผลิตสินค้า ทำให้การผลิตไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ขาดรายได้

3. ขาดมาตรฐานที่ดีในการผลิต อุปกรณ์เครื่องใช้ในการผลิตไม่ได้คุณภาพ เครื่องมือในการผลิตค่อนข้างเก่า ทำให้ไม่สามารถขออนุญาตผลิตภัณฑ์ได้ โรงเรือนไม่ได้มาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนด

5.บรรจุภัณฑ์ไม่ได้รับมาตรฐาน ไม่สวยงาม ไม่มีตราสินค้า ไม่สามารถระบุวันที่ผลิต ตลอดจนวันหมดอายุ

6.ด้านเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม การเข้าถึงแหล่งทุนเป็นไปอย่างยากลำบาก ไม่สามารถขอสินเชื่อจากสถาบันทางการเงินได้ ทำให้กลุ่มขาดเงินทุนหมุนเวียน ส่งผลให้ต้องระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เนื่องจากผลผลิตค่อนข้างน้อย ไม่มีรายได้เข้ามาแต่ยังต้องระดุมทุนอีก ทำให้สมาชิกถอดใจในการรวมกลุ่ม

1.2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จากการใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน มาร่วมอภิปรายและสนทนากลุ่ม โดยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ดังนี้

1. แนวทางพัฒนาด้านการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มใหม่ต้องพัฒนาการผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และได้รับการรับรองคุณภาพ ส่วนกลุ่มเก่าต้องรักษามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้คงที่และพัฒนาวิธีการผลิตโดยนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้มากขึ้น

2. แนวทางพัฒนาด้านการตลาดวิสาหกิจชุมชนจะต้องเปลี่ยนแนวคิดจากการผลิตเพื่อนำการตลาดเป็นการตลาดนำการผลิตเพื่อให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนจะต้องจัดหาที่แสดงสินค้าสำหรับวิสาหกิจชุมชนทอผ้า และให้ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางพัฒนาด้านระบบบัญชี คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนต้องจัดหาสมาชิกที่มีความสามารถในการจัดทำบัญชีของกลุ่ม เพื่อให้การจัดทำบัญชีรับ-จ่าย ได้ครบถ้วน ถูกต้องซึ่งจะทำให้กลุ่มรู้สถานการณ์การเงินที่แท้จริง และรู้ต้นทุนการผลิตได้ถูกต้อง จะทำให้สามารถกำหนดราคาสินค้าได้อย่างเหมาะสม

4. แนวทางพัฒนาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานอุตสาหกรรม จะต้องเป็นผู้ประสานงานหรือสื่อกลางระหว่างวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่กับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มาช่วยเหลือให้คำแนะนำการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้กับวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายและทันสมัย

5. แนวทางด้านการสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ภาครัฐควรสนับสนุนจัดการประชุมสัมมนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปาง หรือจัดงานนัดพบสินค้าประจำอำเภอ ปีละ 1-2 ครั้ง

6. แนวทางพัฒนาด้านการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการจัดฝึกอบรมคนรุ่นใหม่ที่สนใจในการผลิตสินค้า เพื่อเพิ่มทักษะ ให้สามารถพัฒนานำไปประกอบอาชีพได้

7. แนวทางพัฒนาสมาชิก จัดฝึกอบรมให้มีความรู้ในการผลิต การออกแบบสินค้าผลิตภัณฑ์ ให้สมาชิกใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกกลุ่ม

8. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ควรสนับสนุนในด้าน อาคาร สถานที่ โรงเรือนสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและรวบรวมผลิตภัณฑ์เพื่อจัดแสดงและจำหน่ายสนับสนุนเงินกองทุนให้กู้ยืม หรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพิ่มช่องทางจำหน่ายและขยายตลาดและให้ความรู้ ในเรื่องการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจให้กับวิสาหกิจชุมชน

1.2 การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการพัฒนา

จากการลงพื้นที่สำรวจศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกยังกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน คือ นักวิชาการเกษตร นักพัฒนาชุมชน รวมถึงบุคลากรของเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง กลุ่มนักวิจัยจึงได้ร่วมกันวิเคราะห์และคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งทีมนักวิจัยได้คัดเลือกผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังต่อไปนี้

1.ผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสงบ้านนากว้าว 2.ผลิตภัณฑ์น้ำพริกลาบสมุนไพรบ้านหัวฝาย ซึ่งจากการวิเคราะห์และการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการพัฒนานั้น เนื่องจากทั้งสองกลุ่มมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น แม้จะมีสถานการณ์หรือผลประกอบการที่ตกต่ำแต่ทั้งสองกลุ่มก็ยังคงรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าออกมาจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง สมาชิกมีความเหนียวแน่น มีความสามัคคี ไม่มีปัญหาความขัดแย้ง และผลิตภัณฑ์สามารถต่อยอดพัฒนาให้ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีดังนี้ 1.ผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสงบ้านนากว้าว แบ่งออกเป็นถั่วลิสงอบสมุนไพร ถั่วทอดสมุนไพร 2.ผลิตภัณฑ์น้ำพริกลาบสมุนไพรบ้านหัวฝาย จะผลิตและจำหน่ายน้ำพริกลาบสมุนไพร

2.การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

เมื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการพัฒนา ทีมนักวิจัยได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและให้คำปรึกษาแนะนำ ดังต่อไปนี้

1.การบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งเป็นการพัฒนาในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญ การจัดทำทะเบียนคณะกรรมการกลุ่ม การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม กฎกติกาของกลุ่ม สถานที่ประกอบการควรเป็นสถานที่รวมตัวของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มภายในที่ทำการกลุ่มควรมีการแบ่งพื้นที่อย่างชัดเจน เช่นที่ทำการกลุ่มประเภทอาหาร ควรมีการแยกส่วนการจัดเตรียม การปรุงการบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการผลิตควรมุ่งเน้นให้มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ

2.การระดมเงินทุน ซึ่งประกอบด้วยการแสวงหาเงินทุนของกลุ่มทั้งจากการรวมหุ้นของสมาชิก รวมถึงการขอรับเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกสาร รวมถึงจากการเข้าถึงแหล่งทุนต่างๆทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การจัดทำเอกสารการรับและจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน เอกสารการรับ – จ่ายเงิน และสมุดบัญชี สมุดบันทึกรายการทั่วไป ใช้สำหรับบันทึกรายการต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเงินสด สมุดบันทึกต้นทุนกำไร ใช้สำหรับบันทึกรายการขายสินค้าที่ผลิตได้และต้นทุนการผลิตสินค้า

3.กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ซึ่งในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจมีสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสองกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 20 คน ซึ่งภายหลังจากการอบรมทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รับองค์ความรู้เพื่อนำไปต่อยอดการพัฒนากลุ่มและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต่อไป

4.ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มผู้วิจัยได้รับการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสาขาวิชาออกแบบประยุกต์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยได้ออกแบบสติกเกอร์บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนดังนี้

ภาพที่ 4 รูปภาพสติ๊กเกอร์บรรจุภัณฑ์ ออกแบบโดยอาจารย์เจษฎา ทองสุข สาขาวิชาออกแบบประยุกต์ศิลป์

อภิปรายผล

การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ประสบปัญหาในประเด็นสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ระบุปัญหาไว้ โดยแบ่งออกเป็นด้านต่างๆดังนี้ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านวัตถุดิบ ปัญหาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปัญหาด้านการบรรจุหีบห่อ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาการเพิ่มจำนวนสมาชิกกลุ่ม ประเด็นเหล่านี้ อาจถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลป่าตันนาครัวซึ่งสอดคล้องกับที่สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกรและคณะ (2547) กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบการประเมินสภาพปัญหาของการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนในภาคใต้ได้ดังนี้ การจัดการทั่วไปและทรัพยากรมนุษย์ ผู้ประกอบการพบว่า การหาสมาชิกใหม่มาร่วมยังไม่สามารถหามาได้มากพอ ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนและปัญหาการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

ปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจด้านการตลาด ขาดแผนการตลาด ขาดแหล่งจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะการรวมกลุ่มและการผลิตสินค้าของกลุ่ม เป็นการผลิตโดยใช้เวลาว่างจากการทำไร่ ทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชน จึงอาจเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถสำรวจตลาด พฤติกรรมของผู้บริโภค ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หรือบางกลุ่มจะผลิตตามความถนัดของสมาชิกในกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ถือเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มไม่มีความรู้ ในการออกแบบเนื่องจากการออกแบบหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่ให้การสนับสนุนจะเป็นผู้ออกแบบหรือกำหนดรูปแบบ หรือสินค้าให้กลุ่มวิสาหกิจผลิตตามซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบัณฑิตา ศรีชัยมูล (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี พบว่า ขาดการพัฒนาลวดลายและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจุมพล หนิมพานิช และบุญศรี พรหมมาพันธ์ (2548) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีภาคเหนือ พบว่า ด้านการตลาด ได้แก่ ควรมีการพัฒนาสมาชิกธุรกิจชุมชนให้มีความสามารถในการแสวงหาตลาด มีความสามารถในการวิเคราะห์ตลาด ลูกค้าสถานที่จำหน่าย โดยมีการให้ความรู้และฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ ควรแนะนำวิธีการดูแลรักษาคุณภาพผลผลิต ผลิตภัณฑ์ให้สะอาด ถูกหลักอนามัย สามารถเก็บรักษาให้อยู่ได้นานตามหลักของธุรกิจชุมชนแต่ละประเภทและให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค 4) ด้านการแปรรูปออกแบบบรรจุหีบห่อผลผลิต ได้แก่ ควรมีการสาธิตการออกแบบและการบรรจุหีบห่อที่สามารถรักษาคุณภาพผลผลิตการพัฒนาการออกแบบที่สะดวกต่อการขนส่งและจัดจำหน่ายที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ

หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของรัฐเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐได้พัฒนานโยบายเพื่อการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องแต่ยังพบปัญหาในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากการบริหารจัดการขององค์กรภาครัฐ คือ การบริหารงานด้วยการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

ต่างๆของภาครัฐ นอกจากนั้นรัฐยังต้องตระหนักรู้และส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรม สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง และจะต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสมโดยการศึกษาของสมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกรและคณะ (2542) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนขนาดกลาง และขนาดย่อมในภาคใต้ มีความต้องการได้รับความรู้และการฝึกอบรมในด้านต่างๆเรียงลำดับความสำคัญคือ ด้านการตลาด การจัดการ การผลิต การบัญชี การเงิน

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจนั้นควรมีการพัฒนาในด้านต่างๆให้สอดคล้องกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยควรคำนึงถึงศักยภาพของกลุ่มโดยควรมีการพัฒนาสมาชิกของกลุ่มเพื่อให้มีองค์ความรู้เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าตลอดจนการบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง และองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรเข้ามาช่วยเหลือและพัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเมื่อพัฒนาการผลิตแล้วควรมีการพัฒนาในด้านบรรจุภัณฑ์ตลอดจนสามารถให้มีตลาดรองรับสินค้าผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นเรื่องของการพัฒนาสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Package) ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจให้มีความสวยงาม สะดุดตา ทันสมัย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้บริโภคหรือเปรียบเทียบกลุ่มวิสาหกิจที่ประสบผลสำเร็จในตำบลอื่น เพื่อจะได้นำข้อมูลมาพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ และควรเลือกศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพียง 1 กลุ่มเพื่อจะได้ข้อมูลในการศึกษาที่ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด อีกทั้งควรมีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจให้เพิ่มชนิดของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ใช้ทรัพยากรในชุมชนที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งนี้จะได้ลดค่าใช้จ่ายและสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณแหล่งทุนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและขอขอบคุณสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลป่าตันนาครัว ตลอดจนเจ้าหน้าที่ เทศบาลป่าตันนาครัว นักวิชาการเกษตร นักพัฒนาชุมชน สำหรับการอนุเคราะห์ข้อมูลในงานดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2547). สุดยอดการบริหารการจัดการยุคใหม่สำหรับวิสาหกิจชุมชนไทย. กระทรวงอุตสาหกรรม.

กฤษณา นิลศรี. (2545). วิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจรากหญ้า. **วารสารส่งเสริมการลงทุน.** 13 ธันวาคม 2545. กรุงเทพฯ : บริษัท ดิเอ็มเพอเรอรพี กรุป จำกัด.

จุมพล หนิมพานิช และ บุญศรี พรหมมาพันธ์. (2548). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีภาคเหนือ. **วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช.** 18(2) : 63-74.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และ พิทยา ว่องกุล. (2545). **วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก.** กรุงเทพฯ : บริษัท เอดิสันเพรส จำกัด

บัณฑิตา ศรีชัยมูล. (2547). **“การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี”.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี **“พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548”** ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 122 ตอนที่ 6 ก หน้า 1 – 13.

ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร. (2549). **ร้อยแปดวิสาหกิจ (ใน) ชุมชน : แนวทางวิจัย กลยุทธ์กรณีศึกษา.** คณะเกษตรศาสตร์และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2547). **การขายสินค้าให้ตรงจุดตรงใจ**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2547). **การสร้างทีมงานมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกรและคณะ. (2547). **การจัดการของวิสาหกิจชุมชนในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในภาคใต้**. สงขลา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เสรี พงศ์พิศ. (2546). **ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน** /เสรี พงศ์พิศ. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2546). **หลักสูตรการจัดการสุขลักษณะ และระบบ HACCP ในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร**. กองส่งเสริมและฝึกอบรม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.

องค์ประกอบของคำโปรยบนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชน

An Element of the blurb on back cover in youth literature

พัชรพร มูลมั่ง* และ ประภาษ เพ็งพุ่ม
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
*corresponding auther e-mail: patchara.1402@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคำโปรยบนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ตีพิมพ์ระหว่างปี 2540-2555 พบว่ามีทั้งหมด 9 องค์ประกอบ ได้แก่ โครงเรื่องหรือเรื่องย่อ สาระแนวคิด การแนะนำตัวละคร เนื้อหาบางส่วนจากวรรณกรรม ภาพ รางวัลที่ได้รับ คำนิยม ประวัติผู้แต่งหรือภูมิหลัง และการแนะนำหนังสือเล่มอื่น ๆ ผลการศึกษาองค์ประกอบที่พบมากที่สุด คือ ภาพ โครงเรื่องหรือเรื่องย่อ สาระแนวคิด เนื้อหาบางส่วนจากวรรณกรรม คำนิยม การแนะนำวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ รางวัลที่ได้รับ การแนะนำตัวละคร ประวัติผู้แต่งหรือภูมิหลัง ตามลำดับ

คำสำคัญ : คำโปรย องค์ประกอบของคำโปรย วรรณกรรมเยาวชน

Abstract

The research “An Element of the blurb on back cover in Youth Literature” aim to study the element of the blurb on back cover from Youth Literature published in 1997-2013. The result shows that there are 9 constituents: 1. Plot or Synopsis 2. Concept 3. Introducing the characters 4. Some content 5. Images 6. The Awards 7. The appreciation 8. The Author profile or background and 9. Others literature recommended. For the elements study found sort by Images the most, followed by Plot or Synopsis, concept, some content, the appreciation, others literature recommended, the awards, introducing the character and the author profile or literature background.

keywords : blurb, elements of blurb, youth literature

บทนำ

เยาวชนถือเป็นช่วงวัยที่กำลังก้าวจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการค่อนข้างรวดเร็วและมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา ทั้งนี้พัฒนาการของเยาวชนจะมีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของเยาวชนด้วย สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีพัฒนาการที่ดีนั้นต่างก็มีปัจจัยหลายด้านประกอบเข้าด้วยกัน และปัจจัยที่มีส่วนสำคัญคือสื่อ ด้วยเหตุนี้จึงมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้ความสำคัญในการผลิตสื่อสำหรับเยาวชนโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย ดังที่ นิตยา วรรณกิตร์ (2559) กล่าวว่า เพราะวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่มีความสนใจและความแตกต่างกัน เนื่องจากเด็กยังมีประสบการณ์ชีวิตน้อย นอกจากนี้พัฒนาการทางจิตใจและสติปัญญายังไม่มากพอที่จะเข้าใจเรื่องผู้ใหญ่ได้ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ต้องมีการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็กขึ้นมาโดยเฉพาะ

วรรณกรรมเยาวชนเป็นอุปกรณ์สำคัญในการพัฒนามนุษย์จากวัยเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมมีบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามได้ทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้ความบันเทิงความเพลิดเพลิน ช่วยหล่อหลอมจิตใจของเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติได้ เพราะวรรณกรรมเยาวชนจะเป็นสื่อในการให้ประสบการณ์แก่เยาวชนได้ เนื่องจาก “เด็กเปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ผัก ถ้าปลูกเลี้ยงได้ดีก็จะเจริญงอกงาม” (สุพัตรา ชุมเกตุ, 2522)

วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กคือวรรณกรรมหรือหนังสือที่เด็กอ่านได้ด้วยความเพลิดเพลินสนุกสนานโดยไม่มีการบังคับให้อ่าน ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมหรือหนังสือสำหรับเด็กเล่มนั้น ๆ มีเนื้อหาสาระตรงกับความสนใจของเด็ก และเป็นหนังสือที่มีรูปเล่มสวยงามสะดุดตา ไม่ว่าจะเป็นหนังสืออ่านเพื่อนความเพลิดเพลิน หรือหนังสือสารคดีวิชาการก็ตาม (ปราณี เชียงทอง, 2525) รูปลักษณ์ของหนังสือวรรณกรรมเยาวชนจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการตัดสินใจอ่านหรือซื้อหนังสือของเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของปกหน้าและปกหลังที่มักเป็นจุดสนใจอันดับแรก ในด้านของปกหลังหนังสือวรรณกรรมทุกเล่มมักมี “คำโปรย” เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน

“คำโปรย” คือ ข้อความหรือประโยคที่ปรากฏบนปกวรรณกรรม ซึ่งทางสำนักพิมพ์หรือตัวผู้แต่งได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นจุดสนใจให้แก่ผู้อ่านประกอบการตัดสินใจซื้อวรรณกรรม ลักษณะของคำโปรยของวรรณกรรมเยาวชนโดยทั่วไปจะมีการโปรยข้อความตั้งแต่ขนาดสั้นกะทัดรัดไปจนถึงขนาดยาวแต่ไม่มากเกินกว่าขนาดของปก ใช้อักษรที่มีขนาดใหญ่กว่าเนื้อหาในเล่ม นิยมวางไว้บนปกหลัง

ลักษณะของคำโปรยมีหลายประการ ซึ่งขึ้นอยู่กับทางสำนักพิมพ์ว่าจะเลือกนำองค์ประกอบใดมาวางไว้บนปกหลังของวรรณกรรม รวมไปถึงการใช้ภาษาก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ช่วยให้ผู้อ่านตัดสินเลือกหนังสือเล่มนั้น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาองค์ประกอบของคำโปรยบนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคำโปรยบนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาคำโปรยบนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชนโดยคัดเลือกสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงเฉพาะวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย และสารคดี ที่มีการตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2555 จำนวน 200 เล่ม ทั้งวรรณกรรมที่เขียนโดยคนไทยและวรรณกรรมแปล เพื่อวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น แบ่งขั้นตอนการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นรวบรวมข้อมูล ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นนำเสนอข้อมูล

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำโปรยและเอกสารที่เกี่ยวข้องวรรณกรรมเยาวชน

1.2 สำรวจและรวบรวมคำโปรยจากปกหลังวรรณกรรมเยาวชน โดยคัดเลือกสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย และสารคดี ที่มีการตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2555 จำนวน 200 เล่ม ทั้งวรรณกรรมที่เขียนโดยคนไทยและวรรณกรรมแปล

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของคำโปรยที่ทางสำนักพิมพ์นิยมนำมาวางไว้บนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชน

3. ขั้นนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ และมีการสรุปเป็นตารางเพื่อให้เห็นภาพชัดเจน

ผลการวิจัย

จากการศึกษารวบรวมคำโปรยปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชนทั้งหมด 200 เรื่อง ผู้วิจัยได้จำแนกองค์ประกอบของคำโปรยออกเป็น 9 องค์ประกอบ คือ โครงเรื่องหรือเรื่องย่อ สาระแนวคิด การแนะนำตัวละคร เนื้อหาบางส่วนจากวรรณกรรม ภาพ รางวัลที่ได้รับ คำนิยม ประวัติผู้แต่งหรือภูมิหลัง และการแนะนำหนังสือเล่มอื่น ๆ ดังนี้

1. โครงเรื่องหรือเรื่องย่อ คือ กลวิธีการสร้างงานเขียนของผู้แต่งให้มีส่วนประกอบสำคัญต่อเนื่องกันตั้งแต่จุดเริ่มต้น เนื้อหาการดำเนินเรื่อง ไปจนถึงจุดจบของเรื่องโดยย่อ หรือกล่าวเฉพาะประเด็นสำคัญตอนใดตอนหนึ่ง

โครงเรื่องที่ปรากฏในปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชนโดยทั่วไปจะมีเค้าโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีแนวของเรื่องเด่นชัด เด็กสามารถเข้าใจได้โดยง่าย และตัวละครที่ปรากฏส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยที่ใกล้เคียงกับเด็ก (ปราณี เชียงทอง, 2525) ดังนี้

ตัวอย่าง

> เด็กชายเกิดริมต้นน้ำลำห้วยแท้ ๆ แต่อ่อนแอขี้โรค จนไม่มีใครเชื่อว่าจะเติบโต เอาตัวรอดได้ในบ้านป่า แล้วการสอบได้ที่หนึ่งในโรงเรียน ก็นำพาเขาไปสู่เมืองใหญ่อันห่างไกล เปรียบดังลูกยางนาหล่นตกกลางห้วย เด็กชายอยากรู้ว่ามันจะหาทางเติบโตงอกงามขึ้นมาได้อย่างไร เขาจึงล่องไหลไปตามลำห้วยหาคำตอบด้วยตัวเอง
>
> (ลูกยางกลางห้วย)

จากคำโปรยปกหลังหนังสือวรรณกรรมข้างต้น ผู้เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงเรื่องตั้งแต่จุดเริ่มต้นของเรื่องโดยกล่าวถึงชีวิตของตัวละครเด็กชายคนหนึ่งที่มีแหล่งกำเนิดบริเวณริมต้นน้ำลำห้วย เขาเป็นเด็กอ่อนแอขี้โรค แต่กลับมีผลการเรียนดี และสอบคัดเลือกได้ไปเรียนต่อในเมืองใหญ่ โดยเปรียบชีวิตของเด็กชายเสมือนเป็นลูกยางที่ไหลไปตามลำห้วย ซึ่งเด็กชายคนดังกล่าวคือตัวแทนของเยาวชนที่ต้องห่างไกลจากพ่อแม่เพื่อไปศึกษาต่อ จึงกล่าวได้ว่าเป็นการโปรยข้อความถึงปมปัญหาของตัวละครในเรื่องว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร และตอนจบของเรื่องจะจบลงเช่นไร

2. สาระแนวคิด คือ แก่นแท้หรือแนวคิดของเรื่องว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เกี่ยวกับใคร ลักษณะเป็นอย่างไร ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้แต่ง ค่านิยม ความรู้ และอุดมการณ์

ตัวอย่าง

> ...ไม่ว่าจะโดยรู้ตัวหรือไม่ เราทุกคนล้วนกำลังขึ้นเวทีกันทั้งนั้น เป็นเวทีที่มีตัวเราเป็นพระเอกนางเอก...
>
> นี่เป็นวรรณกรรมแห่งการสร้างภูมิคุ้มใจให้ผู้อ่าน ให้กำลังใจและความหวังอย่างอ่อนโยน เพื่อให้เราพร้อมเผชิญอุปสรรคทุกรูปแบบที่ดาหน้าเข้ามาหาด้วยบรรยากาศของมิตรและความจริงใจ แม้จะมีเสียงออกหมัดออกเข่าตุ้บตั้บคลออยู่ไม่ห่างก็ตาม
>
> (ขอหนูขึ้นเวที)

คำโปรยหนังสือวรรณกรรมเยาวชนเล่มนี้ ผู้เขียนให้สาระแนวคิดสำคัญของเรื่องนี้คือให้ผู้อ่านได้มองเห็นถึงจุดประสงค์ของวรรณกรรมเล่มดังกล่าวเพื่อช่วยเป็นกำลังใจให้ทุกคนพร้อมเผชิญหน้ากับปัญหาที่เข้ามาในชีวิต ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม

3. การแนะนำตัวละคร คือ การให้ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ เช่น ชื่อ เพศ อุปนิสัย หรือความสำคัญของตัวละครต่อการดำเนินเรื่อง

ตัวอย่าง

ลีร์ เด็กหนุ่มปริศนา ที่ไม่รู้ว่าใครคือพ่อแม่ที่แท้จริง แต่เขาคือผู้สืบทอดไม้กวาดและผ้าคลุมของแม่มด และเขาคนนี้แหละจะเป็นผู้นำในการปฏิวัติพระราชาองค์ใหม่

เชลล์ น้องชายคนสุดท้องของตระกูลทร็อบบ์ เขาคือน้องชายคนเดียวของสองแม่มดแห่งดินแดนตะวันตกและตะวันออก และเขาคนนี้แหละคือพระราชาองค์ใหม่ที่แสนจะลึกลับ

คนหนึ่งคือทายาทแม่มด อีกคนเป็นน้องชายของแม่มด ศึกแห่งสายเลือดของตระกูลทร็อบบ์ที่จะชี้ชะตาดินแดนอ๊อซทั้งแผ่นดิน

(Son of a Witch ทายาทแม่มดสติแตก)

คำโปรยข้างต้นให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครของเรื่องถึงความเป็นมา และความสำคัญของตัวละครต่อการดำเนินเรื่อง ซึ่งตัวละครทั้งสองถือเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่อง และต่างต้องแย่งชิงตำแหน่งในการเป็นพระราชาองค์ใหม่ ความเป็นมาของตัวละครจะทำให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นและเข้าใจเรื่องราวตลอดทั้งเล่มได้ง่ายยิ่งขึ้น

4. เนื้อหาบางส่วนจากวรรณกรรม เป็นการยกตัวอย่างเนื้อหาบางส่วนของวรรณกรรมมักเลือกเนื้อหาส่วนที่สำคัญของเรื่อง หรือบทสนทนาของตัวละครในวรรณกรรม เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงสำนวนภาษาของวรรณกรรมหรือสำนวนภาษาของผู้แต่ง

ตัวอย่าง

...ผมรู้สึกว่าพระเจ้าส่ง “น้ำใส” มาได้ถูกจังหวะจริง ๆ เธอมาช่วยตอกย้ำบางสิ่งที่ผมอาจหลงลืม

...ผมดับไฟและเดินขึ้นบันไดไปยังห้องนอน แม้รอบตัวปกคลุมด้วยความมืด แต่ผมกลับรู้สึกเหมือนมีใครแอบมาจุดเทียนไขเล่มน้อย ส่องให้เกิดแสงสว่างอยู่ภายในใจ พรุ่งนี้หากมีใครถามผมด้วยคำถามเดิมว่า “จะเรียนอะไร” ผมจะไม่รู้สึกลำบากใจที่จะต้องตอบคำถามนี้อีกแล้ว ก็ผมมีคำตอบที่ชัดเจนอยู่ในใจแล้ว...

(วัยใสหัวใจโขน)

คำโปรยวรรณกรรมเล่มดังกล่าว ผู้เขียนยกตัวอย่างเนื้อหาบางส่วนจากวรรณกรรม ซึ่งเป็นความคิดของตัวละครในเรื่องตอนใดตอนหนึ่ง โดยที่มีตัวละครอีกคนหนึ่งมาช่วยเตือนสติให้เขาคิดได้ว่า ควรเลือกเรียนสิ่งไหน ซึ่งทำให้ผู้อ่านไม่ว่าจะเป็นเยาวชนหรือคนทั่วไป ได้กลับไปคิดทบทวนในเรื่องที่กำลังสับสนว่ามีสิ่งใดที่หลงลืมไป เนื้อหาบางส่วนจากวรรณกรรมทำให้ผู้อ่านสามารถทราบเรื่องราวภายในเล่มอย่างคร่าว ๆ อีกทั้งยังได้เห็นสำนวนภาษาในการเขียนของผู้แต่งเรื่องนี้อีกด้วย

5. ภาพ คือ ภาพที่มีความสอดคล้องกับวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ บางครั้งภาพสามารถสื่อความหมายได้ดีกว่าข้อความ หรือภาพที่ให้ความสวยงาม สะดุดตา เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

ตัวอย่าง

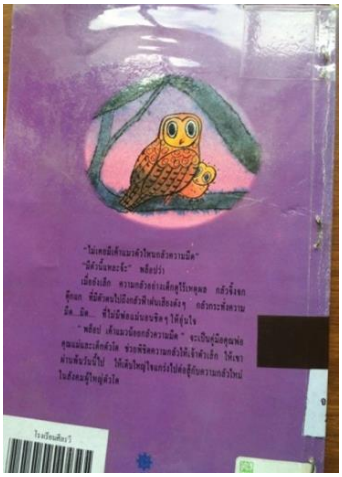

(เค้าแมวน้อยกลัวความมืด)

ปกหลังวรรณกรรมเยาวชนข้างต้นมีการใช้ภาพและข้อความ โดยผู้เขียนใช้ภาพวาดซึ่งเป็นภาพเดียวกับปกด้านหน้า และเป็นภาพที่เกี่ยวกับตัวละครคือ นกเค้าแมวตัวเล็กที่หลบอยู่ด้านหลังของนกเค้าแมวตัวใหญ่เนื่องจากกลัวความมืด ซึ่งผิดไปจากวิสัยของนกเค้าแมวที่ต้องหากินในตอนกลางคืน ภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านกเค้าแมวตัวเล็กคือตัวแทนของเด็กที่กลัวในสิ่งที่ตัวเองยังไม่เคยเห็น ไม่เคยรู้จัก ทำให้ผู้อ่านได้เห็นว่าเนื้อหาในเรื่องจะต้องเกี่ยวข้องกับภาพและภาพก็เป็นอีกจุดสนใจที่สำคัญในการทำให้หนังสือน่าอ่าน

6. รางวัลที่ได้รับ รางวัลที่วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ได้รับจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของวรรณกรรม และถือได้ว่าวรรณกรรมผ่านการรับรองจากผู้อ่านหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวอย่าง

ผลงานวรรณกรรมแว่นแก้ว ปี ๒๕๕๔

(รองเท้าที่หายไป)

คำโปรยหนังสือวรรณกรรมเล่มนี้ปรากฏรางวัลที่วรรณกรรมเยาวชนได้รับ คือ รางวัลวรรณกรรมแว่นแก้วของสำนักพิมพ์ นานมีบุ๊คส์ เป็นรางวัลที่ส่งเสริมให้ผลิตสื่อที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับเยาวชน เพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทย แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมมีความน่าเชื่อถือ และน่าสนใจ โดยมีรางวัลดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันคุณภาพ

7. คำนิยม คือ การชมเชยผลงาน หรือการแสดงความคิดเห็นจากผู้อ่านหรือผู้มีประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรม

ตัวอย่าง

กล่าวได้ว่า เนื้อหาทุกช่วงตอนของเรื่องสั้นชุด ชนบทที่รัก ล้วนให้ความรู้เกี่ยวกับคติชนภาคใต้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทำมาหากิน หรือที่เกี่ยวกับประเพณี หรือเรื่องที่เกี่ยวกับการเล่นของเด็กนอกจากคุณค่าในแง่บันทึกและอนุรักษ์ รวมทั้งส่งเสริมเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนยังได้สอดแทรกภาษาท้องถิ่นใต้เอาไว้โดยตลอด และทำอย่างมีศิลปะ

สถาพร ศรีสัจจัง

(ชนบทที่รัก)

การใช้คำโปรยข้างต้น เป็นคำนิยมจากผู้มีชื่อเสียงที่ได้รับยกย่องว่าเป็นกวีต้นแบบ, บรรณาธิการ ทักษิณคดีศึกษา, และศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ปี 2548 อีกทั้งยังเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่อง ชนบทที่รักคำนิยมจากบุคคลท่านนี้ให้การชื่นชมวรรณกรรม ในด้านของเนื้อหาที่ให้ความรู้ รวมไปถึงการใช้ภาษาที่ช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจซื้อได้รวดเร็วขึ้น

8. ประวัติผู้แต่งหรือภูมิหลัง เป็นการกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของผู้แต่ง เช่น ประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา การประกอบอาชีพ ผลงาน ตลอดจนรางวัลที่ได้รับจากการเขียนวรรณกรรม เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่า ผู้แต่งมีความสามารถในการเขียนเรื่องได้เข้าถึงผู้อ่านหรือไม่

ตัวอย่าง

คามิน คมนีย์
เป็นนามปากกาของนิกร เภรีกุล นักเขียนหนุ่มจากนครศรีธรรมราช จบการศึกษาระดับมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยคอร์แนล ประเทศสหรัฐอเมริกา ตัดสินใจลาออกจากงานประจำเพื่อทำฝันให้เป็นจริง มีผลงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวดต่าง ๆ ทั้งนวนิยาย สารคดี และวรรณกรรมเยาวชน อาทิ
- เย็นวันเสาร์-เช้าวันอาทิตย์ ได้รับรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมนายอินทร์อะวอร์ด ปี 2547
- ใต้ฟ้าฟากกระโน้น ได้รับรางวัลชมเชย ประเภทสารคดีสำหรับเยาวชน รางวัลแว่นแก้ว ปี 2547
- ช่วยกันเตะ...อย่าให้ตาย! ได้รับรางวัล mBook Contest ปี 2547
- ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม นายอินทร์อะวอร์ด ปี 2553
- ตามหาโจตัน ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทนวนิยายสำหรับเยาวชน รางวัลแว่นแก้ว ปี 2554

(ลูกยางกลางห้วย)

การโปรยข้อความโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้แต่งชื่อ คามิน คมนีย์ ซึ่งเป็นนามปากกาของนิกร เภรีกุล ในด้านการศึกษาและผลงานต่าง ๆ ที่ได้รับรางวัล ทั้งนวนิยาย สารคดี และวรรณกรรมเยาวชน รวมทั้งหนังสือวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ลูกยางกลางห้วย ก็เป็นอีกผลงานที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผลงานและรางวัลที่หนังสือเล่มนี้ได้รับอาจเป็นไปได้ว่าผู้แต่งสามารถใช้สำนวนภาษาและนำเสนอเนื้อหาออกมาได้ดีเหมือนผลงานเล่มอื่น ๆ

9. การแนะนำวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์วรรณกรรมเล่มอื่น ๆ ของทางสำนักพิมพ์อาจเป็นวรรณกรรมประเภทเดียวกัน หรือวรรณกรรมที่มีเนื้อหาต่อเนื่องจากวรรณกรรมเล่มนั้น ๆ

ตัวอย่าง

หนังสือชุดหัวขโมยแห่งบารามอส มีทั้งหมด 4 เล่ม
มงกุฎแห่งใจ, คทาแห่งพลัง, แหวนแห่งปราชญ์, ดาบแห่งกษัตริย์

(หัวขโมยแห่งบารามอส กับแหวนแห่งปราชญ์ เล่ม 3)

การใช้คำโปรยข้างต้น คือการแนะนำวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ ที่อยู่ในชุดเดียวกับหนังสือวรรณกรรมเยาวชนเรื่องหัวขโมยแห่งบารามอส ที่มีทั้งหมด 4 เล่ม เนื่องจากแต่ละเล่มมีเนื้อหาต่อเนื่องกัน ตั้งแต่เล่มที่หนึ่งจนถึงเล่มที่สี่ เพื่อให้ผู้อ่านใช้เป็น

ข้อมูลในการติดตามอ่านเล่มอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาต่อเนื่องกันจนจบ อีกทั้งยังเป็นการโฆษณาอีกรูปแบบหนึ่งของทางสำนักพิมพ์ในการเพิ่มยอดจำหน่ายให้กับหนังสือ

อภิปรายผล

จากการศึกษา องค์ประกอบของคำโปรยบนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชน พบว่า องค์ประกอบโดยทั่วไปของคำโปรยปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชนช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมดังนี้

1. ผลต่อเยาวชนและผู้ปกครอง คำโปรยปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชนช่วยดึงดูดใจของผู้อ่านโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายเช่น เยาวชน เพราะจุดสนใจแรกของการเลือกหนังสือวรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นตัวเยาวชนเองหรือผู้ปกครองคือการเลือกที่รูปเล่มและมองดูองค์ประกอบโดยรวมของเล่มจากปกหน้า สีสันของเล่ม ชื่อเรื่อง รวมไปถึงปกหลังของหนังสือวรรณกรรมที่มีการโปรยข้อความที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง บางเล่มอาจมีการกล่าวถึงองค์ประกอบใดประกอบหนึ่ง หรือหลายองค์ประกอบ ช่วยในการตัดสินใจเลือกอ่านหรือซื้อหนังสือวรรณกรรมเยาวชน ส่งผลให้เยาวชนเกิดนิสัยรักการอ่านและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากเนื้อหาในเล่ม ดังที่ นิตยา วรรณกิตร์ (2559) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก สรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและผ่อนคลาย ช่วยสร้างเสริมจินตนาการ รวมทั้งช่วยให้ความรู้และส่งเสริมเชาวน์ปัญญาให้กับเด็ก สนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ให้เด็กเข้าใจสิ่งแวดล้อมเข้าใจตัวเองและผู้อื่น ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน รู้จักค้นคว้าเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. ผลต่อผู้แต่งและสำนักพิมพ์ เมื่อมีเยาวชนเลือกอ่านหรือซื้อหนังสือวรรณกรรมเยาวชนก็จะมีผลให้ผู้แต่งมีกำลังใจในการจัดทำหนังสือและมีความสนใจที่จะพัฒนาเนื้อหาให้หลากหลายและเกิดประโยชน์ต่อไป รวมไปถึงการสร้างรายได้ให้กับสำนักพิมพ์ ส่งผลให้ทางสำนักพิมพ์ผลิตหนังสือที่ดีออกมาสู่กลุ่มเป้าหมายในสังคมได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีแหล่งเรียนรู้ให้เยาวชนได้เลือกศึกษาหาความรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเองต่อไปในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบของคำโปรยบนปกหลังของหนังสือวรรณกรรมเยาวชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาองค์ประกอบของคำโปรยปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชน ผลการศึกษาคำโปรยบนปกหลังหนังสือวรรณกรรมเยาวชน พบว่าลักษณะเนื้อหาของคำโปรยแบ่งออกเป็น 9 องค์ประกอบ ดังนี้ โครงเรื่องหรือเรื่องย่อ สาระแนวคิด การแนะนำตัวละคร เนื้อหาบางส่วนจากวรรณกรรม ภาพ รางวัลที่ได้รับ คำนิยม ประวัติผู้แต่งหรือภูมิหลัง และการแนะนำหนังสือเล่มอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

คามิน คมนีย์. (2555). **ลูกยางกลางห้วย.** กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์

จิลล์ ทอมลินสัน. (2540). **เค้าแมวน้อยกลัวความมืด.** (กรรณิการ์ พรมเสาร์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : มูลนิธิเด็ก (ต้นฉบับภาษาอังกฤษ พิมพ์ ค.ศ. 1996)

ชัยกร หาญไฟฟ้า. (2551). **ขอหนูขึ้นเวที.** กรุงเทพฯ : แพรวเยาวชน

ธิติมา ช้างพุ่ม. (2554). **รองเท้าที่หายไป.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.

นิตยา วรรณกิตร์. (2559). **วรรณกรรมสำหรับเด็ก.** นนทบุรี : อินทนิล.

ปราณี เชียงทอง. (2525). **วรรณกรรมสำหรับเด็ก.** บางแสน : ม.ป.พ.

มานพ แก้วสนิท. (2548). **ชนบทที่รัก** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์คิดส์.

เปรมวดี เสรีรักษ์. (2554). **วัยใสหัวใจโขน.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.

แรบบิท. (2547). **หัวขโมยแห่งบารามอส กับแหวนแห่งปราชญ์.** กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์.

สุพัตรา ชุมเกตุ. (2522). **วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น.** นครปฐม : ภาคพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Gregory Maguire. (2552). **ทายาทแม่มดสติแตก.** (นะโม, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค (ต้นฉบับภาษาอังกฤษ พิมพ์ ค.ศ. 1998)

การศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3

A study of translation errors from Thai to Japanese of Japanese major students Pibulsongkram Rajabhat University

ศุภรัตน์ หมอนทอง อภิชาติ ใจพาชิด และ ต่อศักดิ์ ร่มส้มซ่า*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: tor402001@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบทดสอบการแปลประโยคและสำนวนภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นที่ผู้วิจัยสร้าง ขึ้นจำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย รูปกรรมวาจก รูปให้ทำ และการณลักษณะ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อย ละ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีข้อผิดพลาดในการแปลรูปให้ทำมากที่สุด รองลงมาคือ รูปกรรมวาจก และการณ์ลักษณะ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาข้อผิดพลาดในการแปลด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษามีข้อผิดพลาดด้านการเลือกใช้คำศัพท์มากที่สุด รองลงมาคือ ข้อผิดพลาดในการผันรูปคำกริยา และ ข้อผิดพลาดในการใช้คำช่วย ส่วนด้านการเรียงลำดับคำ มีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

คำสำคัญ : การแปล ข้อผิดพลาด แบบทดสอบ

Abstract

The purpose of this research was to study translation errors from Thai to Japanese of 32 3rd year Japanese major students Pibulsongkram Rajabhat University. The instrument used was the test consisted of 12 questions on passive voice, causative and aspect. Data were analyze by percentage. The result showed that the causative was the most translation errors. The following errors were the passive voice and the aspect. When considering each aspect, the most errors were on choosing vocabularies. The followings were verb conjunction and particle using. Word ordering was the least errors.

keywords : translation, errors, questions

บทนำ

การแปลมีความสำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากปัจจุบันประเทศไทยต้องติดต่อสัมพันธ์กับ นานาชาติมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการค้า การท่องเที่ยว การศึกษา การเมือง การต่างประเทศวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งในการติดต่อสัมพันธ์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ภาษาในการสื่อสารกันทั้งเพื่อการรับ สารและส่งสาร แต่หากภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเป็นคนละภาษาและผู้สื่อสารไม่สามารถเข้าใจภาษาของ ชนชาติอื่นได้ ก็จำเป็นต้องใช้การแปลเป็นหนทางในการสื่อสารทำความเข้าใจให้ตรงกัน (สุพรรณี ปิ่นมณี, 2555) สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อวิชาการแปลมากยิ่งขึ้น มีการสอนวิชาการแปลทั้งระดับปริญญาและระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรผู้มีความสามารถมารับใช้ ประเทศชาติ นอกจากนี้ตลาด

หนังสือแปลก็ขยายตัวมากยิ่งขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีต่างๆ การแปลจึงมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ (เสรี สมชอบ, 2542)

ลักษณะของภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นมีความแตกต่างกันหลายประการ ได้แก่ การเรียงคำ การ ขยายคำ นอกจากนี้ภาษาญี่ปุ่นยังเป็นภาษาที่ซับซ้อนและ มีความกำกวมเป็นอย่างมากอันเกิดจาก ลักษณะนิสัยที่รอมชอม ประนีประนอมของคนญี่ปุ่นส่วนความกำกวมในภาษาไทยเกิดจากการวางลำดับคำ คำที่มีหลายความหมาย การเว้นวรรคคำ และปัจจัยทางภาษาในด้านอื่นๆ (ณัฏฐิรา ทับทิม, 2557) ประโยคภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นก็มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ประโยคภาษาไทยจะประกอบ ภาคประธานและภาคแสดง แต่ประโยคภาษาญี่ปุ่นจะประกอบด้วย 2 ส่วนคือ “หน่วยความคิด” กับ “หน่วยแสดงทัศนคติ” นอกจากนี้ภาษาญี่ปุ่นยังมี “คำกริยาช่วย” ที่นำไปต่อกับคำอื่นเพื่อเสริม ความหมายและมี “คำช่วย” ที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ซึ่งมีหลายกลุ่มและซับซ้อนมากเมื่อเปรียบเทียบ กับภาษาไทยซึ่งไม่มีชนิดของคำดังกล่าวดังนั้น จึงทำให้ผู้เรียนมีความสับสนและเลือกใช้รูปประโยคผิดเมื่อ ต้องแปลประโยคจากภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น

ในการแปล ผู้เรียนมักประสบปัญหาหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น การใช้ไวยากรณ์ และโครงสร้างไม่ ถูกต้องเหมาะสม การสื่อสารทางวัฒนธรรมไม่มีประสิทธิภาพ สำนวน การแปลขาด การแปลเกิน การแปล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับดวงตา สุพล (2541) ที่ได้แบ่งประเด็น ปัญหาการแปลไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการแปลในระดับวัฒนธรรม ประเด็นการแปลระดับโครงสร้าง 2 ของภาษา และประเด็นการแปลระดับความหมายของคำ สมเกียรติ เชวงกิจวณิช (2559) กล่าวว่า รูปประโยคและสำนวนที่นิยมใช้ในภาษาญี่ปุ่น แต่มักเป็นปัญหาในการแปลเป็นภาษาไทย ประกอบด้วย รูปกรรมวาจก รูปให้ทำ สำนวนแสดงทัศนคติของผู้พูดหรือผู้เขียน สำนวนที่เลี่ยงการระบุผู้กระทำ และ สำนวนที่เลี่ยงการระบุชัดเจน

นักศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้นมักประสบปัญหาในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น เช่นการใช้ไวยากรณ์ผิด การใช้คำช่วยคำกริยาที่ไม่คุ้นเคย เมื่อนำคำศัพท์ใหม่ที่ค้นหาจากพจนานุกรมมา ใช้แปล บางครั้งจะตรวจสอบเพียงแค่ความหมาย โดยไม่ตรวจสอบวิธีการใช้ว่าใช้ในรูปประโยคอย่างไรใช้ กับคำช่วยอะไร (บุษบา บรรจงมณี, 2549)นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการเลือกใช้คำศัพท์ผิด เช่น เมื่อ ต้องการหาคำศัพท์จากพจนานุกรมมาใช้ในการแปลจะพบว่าภาษาญี่ปุ่นที่มีความหมายตรงกับความหมาย ในภาษาไทยมีหลาย ทำให้เลือกใช้ไม่ถูก อีกทั้งยังมีคำศัพท์ที่ชาวญี่ปุ่นใช้ปกติในชีวิตประจำวัน และคำศัพท์ที่ชาวญี่ปุ่นไม่ใช้ในชีวิตประจำวันด้วย

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาข้อผิดพลาดในการ แปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุใด โดยจะศึกษากับนักศึกษาสาขาวิชา ภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 ซึ่งผลวิจัยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนในการหาแนวทาง แก้ปัญหาในการแปล และนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการแปลของนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป วัตถุประสงค์ของการวิจัยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 32 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบทดสอบการแปลประโยคและสำนวนภาษาไทยเป็น ภาษาญี่ปุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 12 ข้อ วิเคราะห์ค่าคุณภาพเครื่องมือโดยใช้ค่า IOC นำแบบทดสอบการแปล ไปให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทำ โดยใช้เวลาทั้งสิ้น 60 นาทีและอนุญาตให้นักศึกษาใช้พจนานุกรมได้ นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยการแจกแจงความถี่ของข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและเปรียบเทียบค่าร้อยละของข้อผิดพลาดที่พบตามประเด็นปัญหาข้อผิดพลาด ในการแปลภาษาไทย

เป็นภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ ประเด็นข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์และ ประเด็นข้อผิดพลาดด้านศัพท์ ผลการสำรวจโดยใช้ค่าร้อยละในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ผล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาสาขาวิชา ภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น เปรียบเทียบระหว่างรูป กรรมวาจก รูปให้ทำ และการณ์ลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3

รูปประโยค	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด
1. รูปกรรมวาจก	48.54	51.46
2. รูปให้ทำ	41.21	58.79
3. การณ์ลักษณะ	56.84	43.16

จากตาราง 1 พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มีข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นรูปให้ทำมากที่สุด รองลงมาคือรูปกรรมวาจก ส่วนการณ์ลักษณะมี ข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 จำแนกตามด้านข้อผิดพลาด

ด้าน	การเรียงลำดับคำ		การผันรูปกริยา		การใช้คำช่วย		การเลือกใช้คำศัพท์	
รูปประโยค	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด
1. รูปกรรมวาจก	95.31	4.69	51.17	48.83	27.34	72.66	20.7	79.3
2. รูปให้ทำ	75.78	24.22	36.72	63.28	27.34	72.66	25	75
3. การณ์ลักษณะ	86.72	13.28	26.95	73.05	58.59	41.41	55.08	44.92
รวม	**85.94**	**14.06**	**38.28**	**61.12**	**37.76**	**62.24**	**33.46**	**66.54**

จากตาราง 2 พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มีข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นด้านการเลือกใช้คำศัพท์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเลือกใช้คำช่วย และด้านการผันรูปกริยา ตามลำดับ ส่วนด้านการเรียงลำดับคำมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงข้อผิดพลาดในการแปลในรูปกรรมวาจกของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3

ด้าน	การเรียงลำดับคำ		การผันรูปกริยา		การใช้คำช่วย		การเลือกใช้คำศัพท์	
ข้อ	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด
1	100	0.00	42.19	57.81	34.38	65.63	9.38	90.63
2	90.36	9.38	60.94	39.06	34.38	65.63	25.00	75.00
3	93.75	6.25	46.88	53.13	21.88	78.13	0.00	100
4	96.88	3.13	54.69	45.31	18.75	81.25	46.88	53.13
รวม	**95.31**	**4.69**	**51.17**	**48.83**	**27.34**	**72.66**	**20.31**	**79.69**

จากตาราง 3 พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มีข้อผิดพลาดในการแปลรูปกรรมวาจกด้านการเลือกใช้คำศัพท์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเลือกใช้คำช่วย และด้านการ ผันรูปกริยา ร้อยละ ตามลำดับ ส่วนด้านการเรียงลำดับคำมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงข้อผิดพลาดในการแปลในรูปให้ทำของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3

ด้าน	การเรียงลำดับคำ		การผันรูปกริยา		การใช้คำช่วย		การเลือกใช้คำศัพท์	
ข้อ	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด
1	87.5	12.5	12.5	87.5	37.5	62.5	0	100
2	59.38	40.63	37.5	62.5	43.75	56.25	18.75	81.25
3	71.88	28.13	59.38	40.63	18.75	81.25	32.81	67.19
4	84.38	15.63	37.5	62.5	9.37	90.63	48.44	51.56
รวม	**75.78**	**24.22**	**36.72**	**63.28**	**27.34**	**72.66**	**25**	**75**

จากตาราง 4 พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มีข้อผิดพลาดในการแปลรูปให้ทำด้านการเลือกใช้คำศัพท์ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเลือกใช้คำช่วย และด้านการผันรูป กริยา ตามลำดับ ส่วนด้านการเรียงลำดับคำมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

ตารางที่ 5 แสดงข้อผิดพลาดในการแปลการณ์ลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3

ด้าน	การเรียงลำดับคำ		การผันรูปกริยา		การใช้คำช่วย		การเลือกใช้คำศัพท์	
ข้อ	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด	ร้อยละของคนที่ทำถูก	ร้อยละของคนที่ทำผิด
1	100	0	17.19	82.81	78.13	21.88	89.06	10.94
2	93.75	6.25	9.37	90.63	37.5	62.5	34.38	65.63
3	100	0	18.75	81.25	46.88	53.13	43.75	56.25
4	53.13	46.88	62.5	37.5	71.88	28.13	53.13	46.88
รวม	**86.12**	**13.28**	**26.95**	**73.05**	**58.59**	**41.41**	**55.08**	**44.92**

จากตาราง 8 พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มีข้อผิดพลาดในการแปลการณ์ลักษณะด้านการผันรูปกริยามากที่สุด รองลงมาคือด้านการเลือกใช้คำศัพท์และด้านการเลือกใช้คำช่วย ตามลำดับ ส่วนด้านการเรียงลำดับคำมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น มีประเด็นสาคัญนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มีข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น รูปให้ทำมากที่สุด อาจเป็นเพราะ รูปให้ทามีโครงสร้างที่ซับซ้อน จึงทาให้เกิดข้อผิดพลาดทั้งด้านการเรียงลาดับคาและการใช้คำช่วย ซึ่ง ถ้าเรียงลาดับประโยคผิดพลาดก็จะทาให้เลือกใช้คาช่วยที่สอดคล้องกันผิดพลาดไปด้วย ส่วนข้อผิดด้านคาช่วย นักศึกษาใช้คำช่วย に หลังคาว่า 社員 ซึ่งคำช่วยที่ถูกต้องคือ を เพราะถ้าหากใช้คำช่วย に กับคากริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ จะหมายถึงการเคลื่อนที่ไปในจุดนั้นหรือสถานที่นั้น แต่ในรูปให้กระทา หากต้องการให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเคลื่อนที่

ไปยังจุดใด ๆ ต้องใช้คำช่วย を เพราะบุคคลนั้นทำหน้าที่เป็นกรรมตรงในประโยค ซึ่งสาเหตุของความผิดพลาดของนักศึกษาอาจเป็นเพราะความเคยชินในการใช้คาช่วยที่มักจะปรากฏคู่กับคากริยาที่เคยเรียนมา แต่ไม่ได้คำนึงถึงการเปลี่ยนรูปของคากริยาตามรูปประโยคแบบต่าง

2. จากผลการวิจัยโดยภาพรวมที่พบว่า นักศึกษามีข้อผิดพลาดในการแปลด้านการเลือกใช้คาศัพท์มากที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะภาษาญี่ปุ่นมีคาศัพท์หลายคาที่มีความหมายตรงกับคาในภาษาไทย จึงทาให้นักศึกษามีข้อผิดพลาดในเรื่องการแทนที่คำ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษามีข้อผิดพลาดในการใช้คาช่วย อาจเป็นเพราะด้านโครงสร้างของรูปประโยคกรรมวาจกและรูปให้ทำมีความใกล้เคียงกัน กล่าวคือ โครงสร้างของรูปประโยคกรรมวาจกประกอบด้วย คำนาม 1 は + คำนาม 2 に + (คำนาม 3 を) + กริยารูปถูกกระทำ ซึ่งคำนาม 1 จะหมายถึงผู้ได้รับผลจากการกระทำของคำนาม 2 ในขณะที่โครงสร้างรูปประโยคให้ทำมี 2 แบบคือ แบบที่ 1 ประกอบด้วย คำนาม 1 は + คำนาม 2 を+ (อกรรมกริยา) + กริยารูปให้กระทำ และ และแบบที่ 2 ประกอบด้วย คำนาม1 は+ คำนาม 2 に+ คำนาม 3 を+ (สกรรมกริยา) ซึ่ง คำนาม 1 จะไม่ได้รับผลของการกระทำแต่จะเป็นผู้ให้คำนาม 2 (คำนามที่อยู่หน้าคำช่วย を、に) แสดงการกระทำในประโยคนั้น ๆ แทน จึงทำให้นักศึกษามีข้อผิดพลาดในการเลือกใช้คำช่วย

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษามีปัญหาในด้านการผันคำกริยารูปกรรมวาจก รูปให้ทำ กาลและการณ์ลักษณะผิดพลาดนั้น อาจเป็นเพราะในภาษาไทยไม่มีการผันคำกริยาเหมือนในภาษาญี่ปุ่น รวมถึงโครงสร้างรูปถูกกระทำในภาษาไทยทาได้เพียงเติมคาว่า “ถูก” (กรณีได้รับความเดือดร้อน) และ “ได้รับ”(กรณีไม่ได้รับความเดือดร้อน) ลงไปในประโยค ก็ทำให้เป็นประโยคถูกกระทำได้แล้ว เช่น ฉันถูกแม่ตี ฉันได้รับคำชมจากครู แต่ในภาษาญี่ปุ่นไม่มีจุดที่สังเกตอย่างเห็นได้ชัดเช่นในภาษาไทย จำเป็นต้องอาศัยบริบทของประโยคเท่านั้น

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษามีข้อผิดพลาดในด้านการเรียงลาดับคำ โดยพบข้อผิดพลาดโดยรวมร้อยละ 14.06 นั้น อาจเป็นเพราะความแตกต่างด้านโครงสร้างระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น เพราะโครงสร้างในภาษาไทย คำขยายจะอยู่หลังคากริยา (ประธาน+กริยา+คำขยาย) แต่ในภาษาญี่ปุ่น คำขยายจะอยู่ด้านหน้าคำกริยา (ประธาน+คำขยาย+กริยา)

สรุปผลการวิจัย

1. โดยภาพรวม นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มีข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นรูปให้ทำมากที่สุด 58.79 รองลงมาคือรูปกรรมวาจก 51.46 ส่วนการณ์ลักษณะน้อยที่สุด 43.16

2. โดยภาพรวม นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 มีข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นด้านการเลือกใช้คาศัพท์มากที่สุด 66.54 รองลงมาคือ การผันรูปคำกริยา 61.72 และการใช้คาช่วย 62.24 ตามลาดับ ส่วนด้านการเรียงลาดับคาน้อยที่สุด 14.06 เมื่อพิจารณาแต่ละรูปประโยค พบข้อผิดพลาดในการแปล ดังนี้

1) ในการแปลรูปกรรมวาจก พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษามีข้อผิดพลาดด้านการเลือกใช้คำศัพท์มากที่สุด 79.3 รองลงมาคือ ด้านการเลือกใช้คำช่วย และด้านการผันรูปกริยา 72.66 และ 48.83 ตามลาดับ ส่วนด้านการเรียงลาดับคำน้อยที่สุด 4.69

2) ในการแปลรูปให้ทำ พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษามีข้อผิดพลาดด้านการเลือกใช้คาศัพท์มากที่สุด 75 รองลงมาคือ ด้านการเลือกใช้คาช่วย และด้านการผันรูปกริยา 72.66 และ 63.28 ตามลาดับ ส่วนด้านการเรียงลาดับคาน้อยที่สุด 24.22

3) ในการแปล การณ์ลักษณะ พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษามีข้อผิดพลาดด้านการผันรูปกริยามากที่สุด 73.05 รองลงมาคือ ด้านการเลือกใช้คาศัพท์ และด้านการเลือกใช้คาช่วย 44.92 และ 41.41 ตามลาดับ ส่วนด้านการเรียงลาดับคาน้อยที่สุด 13.28

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตา ความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภลักษณ์ วิริยะสุมน ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้ความรู้ในการทำวิจัย ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐิรา ทับทิม อาจารย์เพ็ญพร แก้วฟุ้งรังษี และ อาจารย์สุจิตรา เลิศเสม บุณยานันต์ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามทุกคนที่ให้ ความร่วมมือในการทำแบบทดสอบการแปลประโยคและสำนวนภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ชลชลิตา แตงนารา. (2558). **เอกสารประกอบกำรสอนเรื่องการแปลเบื้องต้น**. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ณัฏฐิรา ทับทิม. (2554). **เอกสารประกอบการสอนเรื่องการแปลภาษาญี่ปุ่น 1**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ดวงตา สุพล. (2541). **ทฤษฎีและกลวิธีการแปล**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุษบา บรรจงมณี. (2549). **ทางลัดสู่ล่าม**. กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.

พรชัย พรวิริยะกิจ และ วรินทร แดนดี. (2558). **ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารสากล**. วารสารสังคมศาสตร์. 4(2) : 16-24

เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2554). **การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2539). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สุวารายาสาสุน วาเนส จันทะวงษุศรา (2555). **การศึกษาเปรียบเทียบข้อผิดพลาดในการใช้คำช่วย "wa" และ "ga"ตามรูปแบบไวยากรณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ**.วิทยานาพนธ์ ศศ .ม.(สาขาวาชาญฎปุ่นศึกษา). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สิทธา พินิจภูวดล. (2544). **คู่มือนักแปลอาชีพ**. กรุงเทพฯ : แปลนพริ้นท์ติ้ง.

สุพรรณี ปิ่นมณี. (2555). **แปลถูก แปลผิด**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพิชญา ชัยโชติรานันท์. (2558). **การศึกษาข้อผิดพลาดการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจในมิติด้านไวยากรณ์**. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 7(1) : 116-126.

เสรี สมชอบ. (2542). **เอกสารประกอบการสอนเรื่องการแปลเบื้องต้น**. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

สมเกียรติ เชวงกิจวณิช. (2559). **แปลญี่ปุ่น – ไทยเบื้องต้น(ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.สมนึก ภัททิยธนี. (2558). **การวัดผลการศึกษา**. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

สร้อยสุดา ณ ระนอง. (2546). **การศึกษาประโยคผิดในเรียงความภาษาญี่ปุ่นชั้นสูงของนักศึกษาชาวไทยเพื่อกำรสร้างคู่มือช่วยสอน**. รายงานวิจัย. คณะมนุษยศาสตรุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย

The effect of B-R-A-I-N for learning model to reasoning thinking of young children

Tuenjai Phangkum* Chittra Chanagul Kittisak Ketunuti
faculty of education Phranakhon Rajabhat University
*corresponding author e-mail: tuenhangkum@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดคู้บอน สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการจับสลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวนทั้งหมด 4 ห้องเรียน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยทำการทดลองสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 70-90 นาที โดยจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N และแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ .90 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test for Dependent samples ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N มีการคิดเชิงเหตุผลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้, B-R-A-I-N, การคิดเชิงเหตุผล

Abstract

The purpose of the study was to compare reasoning thinking of young children before and after the Learning Management of B-R-A-I-N. The subjects were preschool children 5-6 years old who were in kindergarten 2, second semester, academic year 2016 at The Watkubon School, Bangkok. They were ramdomly selected by simple random sampling into experimental group by choosing 1 classroom from 4 classrooms and then 25 children. The experiment was carried out 40 times within the period of 8 weeks, 5 days per week and 70-90 minutes per day. The activities during the movement and rhythm activities. experience-enhancement activities and creative activities. The research instruments were the experience plans for the Learning Management of B-R-A-I-N. and the reasoning thinking test which the reliability at .90 The research followed One-Group Pretest-Posttest Design. and The statistic of t-test for dependent sample was used to analyzed data. The results were as follow reasoning thinking of young children after the Learning Management of B-R-A-I-N. was significant higher than before at .01 level.

keywords : the learning management, B-R-A-I-N, reasoning thinking

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในสังคมได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2545) ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของการศึกษา โดยพัฒนาประเทศจากการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางมาโดยตลอด ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ในขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตราที่ 24 ว่าให้สถานศึกษาฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ป้องกัน และแก้ปัญหา โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การคิดเป็น คือ การคิดอย่างมีเหตุผล และสามารถไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อ หรือกระทำสิ่งใด ๆ ซึ่งการคิดดังกล่าว จะส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548) ส่วนการปฏิรูปการศึกษารอบที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) เน้นให้คนไทยได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ จากความพยายามในการพัฒนาคนดังกล่าวข้างต้น นับว่าเป็นกุญแจสำคัญดอกหนึ่งที่จะช่วยนำไปสู่ความพร้อมของเด็กไทยให้เจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพได้ในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ ยังมีความพยายามในการเตรียมคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 การเตรียมเด็กไทยสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน รวมถึง การสร้างเด็กไทยให้มีคุณภาพตามคุณลักษณะพลเมืองโลกในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการคิด เพราะความสามารถในการคิดเชื่อมโยงเหตุและผลในปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและเป็นสากลเป็นทักษะความสามารถที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลกหรือพลเมืองที่ดีของโลก (Kniep, 1986) และความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้องคุณลักษณะที่จำเป็นในประชาคมอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) รวมถึง ความสามารถในการคิด เป็นจุดหมายที่จะพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

จากข้อมูลข้างต้น แม้ว่าความต้องการที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดของคนจะสูงมาก แต่ผลการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการพัฒนาการคิดที่ผ่านมานั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากงานวิจัย ภิรดี วัชรสินธุ์ และคณะ (2555) เรื่องผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ.2549-2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ (สมศ.) พบว่า ด้านผู้เรียนมีจุดที่ควรพัฒนาคือ ควรพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีทักษะกระบวนการคิดระดับสูง ควรพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมความสามารถทางการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง ซึ่งการคิดเหล่านี้เป็นพื้นฐานการคิดขั้นสูงที่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานทางการคิดขั้นสูง

การพัฒนาด้านสติปัญญาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการคิดของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิต เพราะการคิดเป็นกระบวนการที่เกิดในสมอง การคิดเป็นการแยกแยะหรือการทำให้ประสบการณ์ที่ยากและซับซ้อนกลายเป็นเรื่องที่ง่ายต่อการเรียนรู้ (นภเนตร ธรรมบวร, 2544) ซึ่งมนุษย์ทุกคนจะคิด แต่การคิดของมนุษย์มีหลายประเภท สอดคล้องกับ (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2542) การคิดช่วยให้คนมีประสิทธิภาพเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผลสามารถแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน ตลอดจนแก้ปัญหาของสังคมได้อย่างเหมาะสม และยังสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2551) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผลเป็นการคิดที่ต้องอาศัยหลักการหรือข้อเท็จจริงที่ถูกต้องมาสนับสนุนอย่างเพียงพอเพื่อให้การคิดมีโอกาสผิดพลาดน้อยที่สุด และถือว่าเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้นได้ ผู้ที่มีทักษะในการคิดเชิงเหตุผลสูงย่อมมีความคิดที่มีคุณภาพสูง ซึ่งความคิดที่มีคุณภาพสูงนั้นจะช่วยแก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่มนุษย์ได้นานัปการ (อาภรณ์ ศรีสุกใส,

2555) การคิดเชิงเหตุผลเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นทักษะที่ฝึกฝนให้เด็กมีความสามารถในการใช้เหตุผลแก้ปัญหา และตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการใช้ชีวิตในอนาคตได้ (จำนง วิบูลย์ศรี, 2536) กล่าวว่าการคิดเชิงเหตุผลในเด็กปฐมวัยเป็นความสามารถรู้ถึงเหตุและผล การคิดประเภทนี้จะสูงกว่าความคิดรวบยอด เด็กจะนำประสบการณ์และความคิดรวบยอดมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อหาเหตุและผลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (อารมณ์ สุวรรณปาล, 2552) การส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยนั้นสามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดกิจกรรมที่ให้เด็กใช้ประสาทสัมผัส คิด ค้นคว้าและจินตนาการ กิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดขึ้นต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาการคิดได้ ซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น การฝึกการรับรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้คำถาม การสังเกต เปรียบเทียบ และการใช้ความคิด เป็นต้น หลักสำคัญในการจัดกิจกรรมนั้นจะต้องคำนึงถึงสื่อและสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532) นอกจากนี้ รวีวรรณ สุวรรณเจริญ (2554) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เด็กควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการคิดตั้งแต่ยังเล็กอย่างค่อยเป็นค่อยไป การจัดกิจกรรมควรจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติจริง และทำตามความสนใจเพื่อให้เด็กเกิดการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ ค้นคว้า ทดลอง รวมถึงแก้ปัญหาด้วยตนเอง ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการคิดให้เกิดกับเด็ก สิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยตรง ได้แก่ ครูผู้สอน วิธีการสอน และคุณภาพของครู (สุทธาภา โชติประดิษฐ์, 2551) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูยังเน้นการให้ความรู้แบบให้ผู้เรียน จำ ทำ ใช้ จึงควรพัฒนาการสอนที่จะส่งเสริมให้เด็กคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา รู้วิธีแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย มีหลากหลายวิธีที่จะกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความสามารถในการคิดหาเหตุผล โดยใช้เกมการศึกษา การจัดประสบการณ์แบบสืบเสาะ การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่านิทาน การทำโครงการ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เป็นรูปแบบหนึ่งที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดของเด็กปฐมวัย โดยอาศัยข้อมูลต่าง ๆ จากประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ เพื่อให้เด็กรับรู้และเข้าใจถึงปรากฏการณ์นั้น โดยแสดงออกทางพฤติกรรมในการจำแนกคุณสมบัติต่าง ๆ การเชื่อมโยงสิ่งของหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และสรุปความสิ่งที่กำหนดให้ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและผลที่ตามมา เพื่อให้เด็กสามารถหาคำตอบหรือหาข้อสรุปถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างสมเหตุสมผล ผ่านกิจกรรมให้เด็กได้สังเกต ทดลอง สืบค้น โดยใช้ประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ ท่ามกลางบรรยากาศที่สนับสนุนให้เด็กคิด ได้อธิบายและแสดงเหตุผลของแนวคิด ได้ลงมือกระทำและสรุป พร้อมทั้งแสดงการยืนยันข้อสรุป และแนวคิดนั้น ๆ (มอร์โร่ Rowan; & Morrow. 1933: 16-18, แลพแพน, และ ชแรม Lappan; & Schram. N.d. อ้างอิงจากกุลยา ตันติผลาชีวะ, 2540) ซึ่งกระบวนการพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยดังกล่าว สอดคล้องกับ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิดวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนในชั้นเรียน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถทางการคิด เด็กได้ลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อค้นหา ตรวจสอบคำตอบหรือข้อมูล วิเคราะห์ ตีความ หาข้อสรุป และตัดสินใจ รวมทั้งให้โอกาสเด็กพูดถึงความคิด และนำเสนอผลงานที่สะท้อนการคิดและการไตร่ตรองตามข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์จริงและสอดคล้องกับพัฒนาการ โดยครูมีบทบาทเป็น ผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมและใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถทางการคิด ที่พัฒนาขึ้นโดย (กิตติศักดิ์ เกตุนุติ, 2557)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการคิดเชิงเหตุผลเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมการสังเกต การทดลอง การสืบค้น เพื่อให้เด็กสามารถหาคำตอบได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N สามารถส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลได้ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิด ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N มาพัฒนาต่อยอดเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยโดยผ่านกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร ตลอดจน

ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย ที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็กปฐมวัย หรืออาจนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาการคิดหรือทักษะอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดคู้บอน สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N จำนวน 40 แผน ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนในการจักประสบการณ์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นปลุกสมอง (Boosting = B) 2) ขั้นระบุและเชื่อมโยง (Remarking and Relating = R) 3) ขั้นค้นหาคำตอบ (Acquiring = A) 4) ขั้นสรุปผล (Inferring = I) และ 5) ขั้นนำเสนอผล (Notifying = N) ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ชุด ชุดละ 14 ข้อ รวมทั้งสิ้น 42 ข้อ มีค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.32-0.64 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.25-0.80 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจำนวน 3 ชุด อยู่ระหว่าง 0.90 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลอง ดังนี้ 1) ทดสอบเด็กก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เพื่อหาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลโดยใช้แบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยที่มีรูปภาพเป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก ใช้เวลาในการทดสอบ 1 สัปดาห์ 2) ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำการทดลองในช่วงกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2559 3) เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม ใช้เวลาในการทดสอบ 1 สัปดาห์ 4) นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล โดย 1) หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง (1.1) คะแนนเฉลี่ย (1.2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

หลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N แต่ละสัปดาห์มีค่าเฉลี่ยการคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N

2. การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N แต่ละสัปดาห์มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้านก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N

การคิดเชิงเหตุผล	K	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		D	S_D	t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.				
ด้านการจำแนกประเภท	14	6.48	1.83	12.00	1.32	5.52	1.00	27.46*	.000
ด้านการเชื่อมโยง	14	6.56	1.92	12.24	1.27	5.68	1.35	21.10*	.000
ด้านการสรุปความ	14	6.48	1.71	12.12	1.59	5.64	0.99	28.34*	.000
รวม	**42**	**19.52**	**5.46**	**36.36**	**4.18**	**16.84**	**3.34**	**37.13***	**.000**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4.2 แสดงให้เห็นว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า เด็กมีความสามารถด้านการคิดเชิงเหตุผลโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการจำแนกประเภท การเชื่อมโยง และการสรุปความ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลทุกด้านอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เด็กมีการคิดเชิงเหตุผลสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เด็กมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลสูงขึ้น เนื่องจากการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยใช้กระบวนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ร่วมกับการบริหารสมองสามารถพัฒนาความสามารถทางความคิดได้ ในขั้นปลุกสมอง (Boosting = B) เป็นขั้นตอนที่เด็กเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการทำท่าบริหารสมอง (Brain Gym) ซึ่งส่งผลต่อการทำงานของสมอง ในขั้นนี้พบว่า ในการทำกิจกรรมเด็กจะนิ่ง ให้ความสนใจ มีความสนุกสนาน และให้ความร่วมมือในการทำกิจกิจกรรมเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ พอล อี เดนนิสันและเกล อี เดนนิสัน (Paul E.Dennison and Gail E.Dennison, 2546) ที่ว่าถ้าครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้บริหารสมอง จะเป็นเสมือนการกระตุ้นกล้ามเนื้อสมองของเด็ก เด็กรู้สึกได้ว่าสมองทุกส่วนตื่นตัว ทำให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้และเกิดสมาธิ และเด็กยังเปิดโอกาสได้ สังเกต ทดลอง สืบค้น จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ เด็กสามารถหาคำตอบได้อย่างสมเหตุสมผลด้วยตนเอง การทำกิจกรรมเด็กได้เรียนรู้จากการกระทำอย่างอิสระ สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาเพียเจท์ (Piaget) ที่กล่าวว่า ถ้าเด็กถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา หรือในช่วงอายุ 4-7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ดีขึ้น จากการลงมือกระทำ รู้จักแยกประเภท และรู้จักชิ้นส่วนของวัตถุ สามารถแก้ปัญหาโดยไม่ต้องวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วน การคิดหาเหตุผลนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่เด็กรับรู้หรือสัมผัสจากภายนอก ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิดและเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

และยังสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบูรเนอร์ (Bruner) ที่กล่าวว่า เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมจากประสบการณ์ การรับรู้ทางประสาทสัมผัส ทำความเข้าใจกับสิ่งนั้น ผ่านการลงมือกระทำ การกระทำจะทำให้เด็กค่อย ๆ เกิดความคิดรวบยอด สร้างจินตนาการและสร้างสิ่งที่เป็นนามธรรม ถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาเป็นสัญลักษณ์และสามารถบอกถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผลได้ ขั้นระบุและเชื่อมโยง (Remarking and Relating = R) เมื่อครูนำสื่ออุปกรณ์มาให้เด็กสังเกตและสัมผัส เด็กแสดงความกระตือรือร้นอยากรู้อยากเห็นร่วมกันสนทนาผ่านการตั้งคำถามของครู โดยเด็กสามารถเล่าประสบการณ์เดิมและบอกเรื่องที่จะเรียนรู้ได้ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เป็นการจัดกิจกรรมที่มีสื่อให้เด็กได้สังเกตที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กในช่วงอายุ 4-7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ดีขึ้น รู้จักแยกแยะประเภท และรู้จักชิ้นส่วนของวัตถุและสามารถใช้เหตุผลมาสรุปแก้ปัญหาโดยไม่ต้องวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วน การคิดเชิงเหตุผลขึ้นอยู่กับสิ่งที่เด็กรับรู้หรือสัมผัสจากภายนอก เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุด โดยการมีปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพกับวัตถุเหล่านั้นโดยตรง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551) สอดคล้องกับ (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2556) การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยว่าเป็นกระบวนการคิดอย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องและมีระบบ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ขั้นค้นหาคำตอบ (Acquiring = A) เป็นขั้นที่เด็กสามารถวางแผน ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน มีความกระตือรือร้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จนทำให้เกิดความคิดรวบยอดในสิ่งนั้นด้วยตนเอง การทำกิจกรรมเด็กได้เรียนรู้จากการกระทำออย่างอิสระสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น เรียนรู้ได้จากลงมือทดลองปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เมื่อเด็กพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ หาคำตอบที่เป็นเหตุเป็นผลจากการร่วมกันสนทนาซักถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อให้เด็กเข้าใจ และกระตุ้นด้วยคำถามพร้อมบอกเหตุผล จะทำให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ รวมถึงการรวบรวมข้อมูลของสิ่งต่าง ๆ ที่สังเกตได้ ทำให้เด็กเข้าใจและบอกเหตุผลในด้านการเชื่อมโยงได้ เด็กได้ปฏิสัมพันธ์ สื่อสารแลกเปลี่ยน หาข้อสรุปร่วมกัน หลังการทดลองเด็กอภิปรายผลที่เกิดขึ้นร่วมกันและสามารถบอกเหตุผลได้ สอดคล้องกับบุษยา อินทร์าม (2552) ที่ว่าเด็กเรียนรู้ได้จากการลงมือกระทำด้วยตัวเด็กเอง ให้เด็กได้มีส่วนร่วมและได้สรุปหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปปรับหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล และสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542; อ้างอิงจาก Dewey. n.d.) ที่ว่าเด็กเรียนรู้ได้จากการกระทำ (Learning by doing) และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กล่าวคือ ได้สังเกต ค้นคว้า ทดลองลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ร่วมคิดหาเหตุผลและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรม ทำให้เด็กปฐมวัยได้แสดงความคิดเห็นในการคิดหาเหตุผล การบอกเหตุผลจากคำถามที่ครูถาม และยังสอดคล้องกับปริษา บุญมาศ (2551) กล่าวว่า ลักษณะการคิดเชิงเหตุผลเป็นการใช้ความรู้เดิมมาสรุปเป็นความรู้ใหม่ โดยใช้ความคิดตามหลักการและเหตุผล ซึ่งได้จากประสบการณ์โดยหาเหตุผลจากข้อมูลที่ได้รับสามารถตัดสินและแก้ปัญหาได้ ขั้นสรุปผล (Inferring = I) เด็กสามารถอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อสรุปจากสิ่งที่ศึกษาหรือค้นพบได้ จากสิ่งที่ครูกระตุ้นให้คิดโดยใช้ประสบการณ์ของตนเอง ขณะที่ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นตามขั้นระบุและเชื่อมโยง (Remarking and Relating = R) และขั้นค้นหาคำตอบ (Acquiring = A) เด็กสามารถสรุปสิ่งที่เรียนรู้ได้โดยใช้กระบวนการรวบรวมจากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่อย่างเป็นแบบแผนแล้วถ่ายทอดความคิดรวบยอดในรูปแบบของผลงานที่หลากหลาย สอดคล้องกับอารมณ์ สุวรรณปาล. (2551) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นความสามารถรู้ถึงเหตุและผล ในเด็กปฐมวัยนั้นการคิดเชิงเหตุผลจะสูงกว่าการคิดรวบยอด เด็กจะนำประสบการณ์และความคิดรวบยอดมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อเปรียบเทียบหาสาเหตุและผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งการคิดเชิงเหตุผลเป็นการใช้ความรู้เดิมมาสรุปเป็นความรู้ใหม่ เริ่มจากการคิดอย่างมีจุดมุ่งหมายและรู้ปัญหาที่ต้องการแก้ไข มาประกอบการคิดโดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นมีความชัดเจนถูกต้องเชื่อถือได้ สอดคล้องกับ (รวีวรรณ สุวรรณเจริญ, 2554) ซึ่งให้ความหมายสอดคล้องกับ วรัญชลี รอตเรือง (2554) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผล

เป็นการคิดหาเหตุผลสิ่งที่รู้แล้วไปสู่สิ่งที่ยังไม่รู้ แล้วหาข้อสรุปจากประสบการณ์เพื่อตอบคำถามหาความเป็นจริง โดยใช้ความคิดตามหลักการและเหตุผล จะนำไปสู่กระบวนการคิดเชิงเหตุผลตลอดจนการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ขั้นนำเสนอผล (Notifying = N) เด็กสามารถร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหารับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ได้ เช่น เด็กร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ด้วยการจัดป้ายนิทรรศการ บอร์ดผลงาน จากผลงานและร่วมกันนำเสนอผลงานของตนเองตามจินตนาการ ทำให้เด็กได้เชื่อมโยงประสบการณ์ หรือสิ่งที่พบเห็นและคุ้นเคยมาเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ และนำความรู้ใหม่ที่ได้ไปจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทิศนา แขมมณี และคณะ (2545) อธิบายว่า การเรียนรู้อย่างมีความหมายจะเกิดขึ้นได้หากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งหนึ่งมาก่อน ซึ่งส่งผลให้เด็กสามารถอธิบายเหตุผลในการทำกิจกรรมที่ออกมาเป็นรูปภาพ นอกจากนี้เด็กมีความสามารถในการคิดเกิดขึ้น โดยพยายามสรุปความเข้าใจตามธรรมชาติหรือประสบการณ์ทั้งเป็นการใช้เหตุผลในบางสิ่งเพื่อให้เกิดความเชื่อถือในการกระทำ การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยเมื่อแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านการจำแนกประเภท การเชื่อมโยง และการสรุปความ หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น อธิบายได้ดังนี้

1. ด้านการจำแนกประเภท เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่าการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภทได้ ซึ่งครูสอดแทรกสาระความรู้ด้านการจำแนกประเภทลงในกิจกรรม เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการสังเกต การจำแนกสิ่งของ การเปรียบเทียบรวมถึงการสนทนา ตอบคำถาม เมื่อเด็กได้ลงมือทำการทดลอง จำแนกวัสดุอุปกรณ์แต่ละหมวดหมู่ว่ามีอะไรบ้าง พร้อมทั้งอธิบายวิธีการแยกหรือการจำแนกโดยใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เด็กแต่ละคนสามารถที่จะอธิบายได้และมีเหตุผลที่แตกต่างกัน ในขณะเดียวกันครูได้สอดแทรกสาระความรู้ด้านการจำแนกเปรียบเทียบโดยใช้อุปกรณ์ที่เด็กคุ้นเคยในชีวิตประจำวันอีกทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กในช่วงอายุ 4-7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ดีขึ้น รู้จักแยกแยะประเภท และรู้จักชิ้นส่วนของวัตถุและสามารถใช้เหตุผลมาสรุปแก้ปัญหาโดยไม่ต้องวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วน การคิดเชิงเหตุผลขึ้นอยู่กับสิ่งที่เด็กรับรู้หรือสัมผัสจากภายนอก เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุด โดยการมีปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพกับวัตถุเหล่านั้นโดยตรง (Janice, 1991) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ฆนัท ธาตุทอง (2554) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผล (reasoning thinking) เป็นความสามารถในการจำแนกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็นอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกันระหว่างสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น

2. ด้านการเชื่อมโยง เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลด้านการเชื่อมโยงสามารถเกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N โดยเด็กรู้จักสิ่งของที่มีความสัมพันธ์กันหรือสิ่งของที่นำมาจัดเข้าคู่กันเด็กจะเกิดการเรียนรู้จากสิ่งของต่าง ๆ เหล่านั้นโดยการเชื่อมโยงจากประสบการณ์เดิม กิจกรรมนี้เด็กจะ เกิดความสนุกสนานเพราะเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันในการหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ คุ้นเคยเด็กได้แสดงความคิดและพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนให้กับเพื่อน ๆ และครู ซึ่งสอดคล้องกับอารมณ์ สุวรรณปาล (2551) ได้อธิบายไว้ว่า การคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นความสามารถรู้ถึงเหตุและผล ในเด็กปฐมวัยนั้นการคิดเชิงเหตุผลจะสูงกว่าการคิดรวบยอด เด็กจะนำประสบการณ์และความคิดรวบยอดมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อเปรียบเทียบหาสาเหตุและผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนิฤมล สุวรรณศรี (2556) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผลเบื้องต้นต้องมีพื้นฐานในด้านการจำแนกความเหมือนและความแตกต่างเป็นพื้นฐานของการคิด สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ และสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ และสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุการณ์หรือเรื่องราว ระบุข้อมูลความรู้ที่เชื่อถือได้ มีความชัดเจนถูกต้องและเพียงพอสามารถคาดการณ์หรือตั้งข้อสมมติฐานผลที่เกิดขึ้นหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามมาได้ แล้วจึงสรุปอ้างอิงผลของการคิดนั้น ซึ่งในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความสามารถในการเชื่อมโยง ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เด็กคิดเชื่อมโยงโดยใช้คำถาม ซึ่ง กุลยา ตันติผลา

ชีวะ (2550) กล่าวว่า การใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดนั้นเป็นวิธีการที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดให้เกิดขึ้นกับเด็ก จากการที่เด็กได้เรียนรู้จาการลงมือกระทำ ได้ปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม จากการใช้สื่อใกล้ตัวที่เด็กคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน โดยทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอผ่านวัสดุอุปกรณ์ที่หลายหลาย ครูใช้คำถามกระตุ้น เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและยอมรับความคิดเห็นของเด็ก โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ดูแลความปลอดภัย อย่างใกล้ชิด

3. ด้านการสรุปความ เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่าความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลด้านการสรุปความเกิดขึ้นได้เมื่อได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ซึ่งในขณะดำเนินกิจกรรมครูได้ซักถาม สนทนาและแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุและผลในการสรุปข้อคำถามและในการใช้คำตอบเด็กจะมีทักษะในการคิดเชิงเหตุผลและสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมได้โดยครูได้กำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เด็กได้คิด ได้เสนอความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลและสามารถสรุปความคิดรวบยอดของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับชนาธิป บุบผามาศ (2553) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผลมี 2 ลักษณะ คือ การคิดแบบนิรนัย ซึ่งเป็นการคิดหาเหตุผลที่นำความรู้จากหลักการส่วนใหญ่มาเป็นตัวอธิบายข้อมูลย่อยแล้วสรุปเป็นความรู้ใหม่ และการคิดแบบอุปนัย ซึ่งเป็นการคิดหาเหตุผลจากการนำข้อมูลย่อยหลาย ๆ ประการมาสรุปเป็นมโนทัศน์หรือหลักการ และยังสอดคล้องกับรวีวรรณ สุวรรณเจริญ (2554) ที่ให้ความหมายสอดคล้องกับวรัญชลี รอตเรือง (2554) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผล เป็นการคิดหาเหตุผลสิ่งที่รู้แล้วไปสู่สิ่งที่ยังไม่รู้ แล้วหาข้อสรุปจากประสบการณ์เพื่อตอบคำถามหาความเป็นจริง โดยใช้ความคิดตามหลักการและเหตุผล จะนำไปสู่กระบวนการคิดเชิงเหตุผลตลอดจนการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

นอกจากนี้ การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N สามารถส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภท การเชื่อมโยง และการสรุปความ ยังส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ด้านร่างกาย จากการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการทำท่าบริหารสมอง (Brain Gym) ด้านภาษา ในการพูดคุยกัน ด้านอารมณ์-สังคม มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เกิดการรอคอยตามลำดับก่อนและหลังขณะที่เกิดปัญหาเด็กสามารถแก้ปัญหาง่ายได้ด้วยตนเอง และด้านสติปัญญา เด็กทำกิจกรรมโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เด็กเกิดการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรม สังเกต ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือค้นหาคำตอบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เด็กสามารถถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ออกมาในรูปแบบของกิจกรรมการอธิบายผลงาน การเขียน การวาดภาพ การแสดงการทดลองในสิ่งที่เรียนรู้ การแสดงนิทรรศการ ท่ามกลางบรรยากาศที่สนุกสบายและพึงพอใจ

จากการศึกษาผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง การกระตุ้นให้เด็กสงสัยอยากรู้ อยากเรียน ท่ามกลางบรรยากาศที่สนุกสบายและพึงพอใจ จึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางการคิดเชิงเหตุผลในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการจำแนกประเภท การเชื่อมโยง และการสรุปความสูงขึ้น ซึ่งพัฒนาการในแต่ละด้านของการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกันตามความสามารถและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ระยะ 1-2 สัปดาห์แรกเด็กยังไม่มีทักษะในการทำกิจกรรมและยังไม่ค่อยเข้าใจข้อตกลง ครูต้องใช้เวลากับเด็กในการปรับตัวที่จะต้องทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงระยะแรก เพราะเด็กไม่กล้าแสดงออกในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ครูควรกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด เพื่อให้ผลงานมีความหลากหลาย

1.2 ในการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ระหว่างที่ทำกิจกรรม ครูควรสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมเป็นกันเองและเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพ

1.3 การใช้คำถามระดับสูงของครูในการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสามารถของเด็กแต่ละคนด้วย

1.4 การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เน้นการลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง เด็กมีผลงานของตนเอง ครูควรนำผลงานของเด็ก มาแสดงที่ป้ายนิทรรศการ เพราะเด็กจะรู้สึกภาคภูมิใจกับผลงานที่ตนทำ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N กับการจัดประสบการณ์ในรูปแบบอื่นที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ที่มีผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางภาษา ความสามารถทางคณิตศาสตร์ ความสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมความร่วมมือ และส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

จากการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการคิดเชิงเหตุผลสูงขึ้น ดังนี้

1. การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย หลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N โดยรวมมีความสามารถด้านการคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 37.17$)

2. เด็กปฐมวัยมีคะแนนด้านการคิดเชิงเหตุผล หลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N ทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X} = 16.84$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเชื่อมโยง ($\overline{X} = 12.24$) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสรุปความ ($\overline{X} = 12.12$) และด้านการจำแนกประเภท ($\overline{X} = 12.12$) ตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรา ชนะกุล ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.กิตติศักดิ์ เกตุนุติ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งคอยดูแลให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนะตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกขั้นตอนจนสำเร็จได้ด้วยดี ตลอดจนเด็กปฐมวัย ที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยดังกล่าวนี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ เกตุนุติ. (2557). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-R-A-I-N เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิดวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2540). **เทคนิคการสร้างเสริมปัญญาเด็กปฐมวัย.** การศึกษาปฐมวัย. 1(1): 35-42.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2550). **อัจฉริยาจารยการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: ศูนยการพิมพมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฆนัท ธาตุทอง. (2554). **สอนคิด: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด.** เพชรเกษมการพิมพ์, ตุลาคม 2554.

จำนง วิบูลย์ศรี. (2536). **อิทธิพลของภาษาต่อภาษาการคิดเชิงเหตุผลในเด็กไทย.** การวิจัยเชิงทดลอง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนาธิป บุบผามาศ. (2553). **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานอีสปประกอบคำถาม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เดนนิสัน, พอล อี. (2546). **บริหารสมอง = Brain gym** / โดย พอล อี เดนนิสัน และเกล อี เดนนิสัน; แปลโดย วิบูลย์ วิรัชนีกรพันธ์; บรรณาธิการ ธัญญา และขวัญฤดี ผลอนันต์ กรุงเทพฯ: ขวัญข้าว 98, 2546

ทิศนา แขมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์. มหาวิทยาลัย.

นภเนตร ธรรมบวร. (2544). **การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์. มหาวิทยาลัย.

นิฤมล สุวรรณศรี. (2556). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4M เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุสำหรับเด็กปฐมวัย.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุษยา อินทร์งาม. (2552). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงต่อการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปริษา บุญมาศ. (2551). **ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เน้นการผสมสี.** ปริญญานิพนธ์.กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2556). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 199 หน้า: ภาพประกอบ; 26ซม.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553/ ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์เดอะบุคส์.** พิมพลักษณ์, 56 หน้า.

ไพศาล วรคำ. (2559). **การวิจัยทางการศึกษา.** มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์, 2559. 479 หน้า

ภิรดี วัชรสินธุ์ และคณะ. (2555). **ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ.2549-2553).** สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2532). **เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัย หน่วย 7-8.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2551). **เอกสารชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 7-11.** นทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.

รวีวรรณ สุวรรณเจริญ. (2554). **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยแป้งโดกับลูกกลิ้งหลายลาย.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรัญชลี รอตเรือง. (2554). **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้กากมะพร้าว.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). **ยุทธศาสตร์การสอน,** วิชาการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). **สานฝัน...ด้วยการคิด.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การศึกษาขั้นพื้นฐานเอกสารประกอบการอบรมการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์การศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2548). **สานฝันด้วยการคิด**. กรุงเทพฯ: เจริญผลการพิมพ์.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2545). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีระยะที่ 3 พ.ศ. 2545-2549.** กรุงเทพฯ: บริษัท เอื้อเจริญกิจ จำกัด.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2555). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554).** สมุทรปราการ: โรงพิมพ์บริษัท ออฟเซ็ทพลัส จำกัด.

สุทธาภา โชติประดิษฐ์. (2551). **การศึกษาและพัฒนาการคิดวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการสื่อความหมายเป็นฐาน.** ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

อาภรณ์ ศรีสุกใส. (2555). **ผลการจัดประสบการณ์แบบสืบเสาะที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านคลองขุด จังหวัดนครศรีธรรมราช.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อารมณ์ สุวรรณปาล. (2552). **“การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านความคิด” ในประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 8.** นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

Janice, B.I. (1991). **Preschool Appropriate Practice**. Florida: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

Kniep, Willard M. (1986). **“Social Studies Within a Global Educations.”** Social Education. November/ December 1986.

ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย

Determinants of China foreign direct investment in electronic and electric product industries in Thailand

ธนาวุฒิ ฤกษ์ดี* และ ภคพร วัฒนดำรง
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
corresponding author e-mail: songtanawut@hotmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศจีนมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีพลวัตรสูง และเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ (economic powerhouse) ของภูมิภาคและของโลกด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี และการพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดดกำลังเป็นที่จับตามองของทุกฝ่ายว่าการเติบโตนี้จะมุ่งไปในทิศทางใด ปัจจุบันถนนทุกสายวิ่งสู่ประเทศจีนซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองลงมาจาก สหรัฐฯ และมีเงินทุนสำรองที่มากที่สุดในโลกโดยความสำเร็จนี้นำมาซึ่งความห่วงกังวลและโอกาส โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาลักษณะของการลงทุนโดยตรงอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าจากประเทศจีนในประเทศไทยโดยจะนำข้อมูลที่ทำการเก็บจากหน่วยงานต่างๆ มาวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิอยู่ในช่วงปี 2548 - 2557 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากประเทศจีนในประเทศไทยเพื่อศึกษานโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทยที่เอื้อต่อประเทศจีน ซึ่งวิธีการศึกษาจะใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิในช่วงปี 2538 - 2558 และได้เก็บแบบสอบถามจากบริษัทจีนที่มาลงทุนในไทย เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปสนับสนุนผลที่ได้จากแบบจำลอง จากการศึกษาแบบจำลองปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย พบว่า ระดับความเชื่อมั่นของแบบจำลองมีร้อยละ 90 โดยปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยน ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดี และวิกฤตเศรษฐกิจ โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 72 99 99 และ99 ตามลำดับและปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีดังนี้ การที่จะหวังผลได้กำไร การเข้าถึงตลาดต่างประเทศที่กำลังขยายตัว การป้องกันการสูญเสียตลาด และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง และการบริการด้านสาธารณูปโภคของไทยมีเพียงพอ

คำสำคัญ : การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า นโยบายส่งเสริมการลงทุน

Abstract

China is making rapid economic and dynamic progress and has become an economic powerhouse of the Asian region with an average growth rate of 10 percent annually. Currently China has the world's second largest economy, after the United States, and has extensive natural resources. This success brings both concern and opportunity, especially in terms of trade and investment. The objective of this study concerns FDI by China in the manufacture of electronics and electric appliances in Thailand. Factors influencing Chinese FDI in the Thai electrical appliances industry include Thai government policies

intended to promote and support Chinese investment in Thailand. The study, which uses econometric models, uses secondary data from the years 1995 - 2015 collected using questionnaires given to Chinese companies investing in Thailand. The results of the analysis to support the results from the model. The study construct the models and investigate determinants of FDI from China in the electronics and electrical appliance industries with regard to the confidence level of the model. Approximately 90 percent of the Determinants of FDI from China relates to the electronics and appliance industries, the exchange rate (ER), the Gross domestic product in Thailand (GDP), minimum loan rate (MLR) and economic crisis are statistically at a confident level of 72 99 99 and 99 respectively. The study found through interview most of those involved are hoping for higher profit. The international market is expanding, the loss market prevention. By increasing their ability to compete with foreign competitors, the service infrastructure of Thailand.

keywords : Foreign direct investment, electronic and electric product industries, Investment Promotion Policy

บทนำ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับทุน โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากประเทศที่กำลังพัฒนาต้องพึ่งพาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก และยังมีการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี ที่ทันสมัยให้ตามทันกับประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมไปถึงการช่วยเหลือของบริษัทข้ามชาติที่ช่วยเหลือทางด้านการเงิน และข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังช่วยให้เกิดการจ้างงานของประเทศผู้รับการลงทุน ยังช่วยให้ค่าจ้างแรงงานของการผลิตนั้นสูงอีกทั้งยังช่วยให้มีสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นของด้านแรงงานในประเทศรับทุนเพิ่มขึ้นอีกด้วย ถึงแม้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะให้ผลดีหลายด้านแล้วยังก่อให้เกิดผลเสียให้แก่ประเทศผู้รับการลงทุนไม่ว่าจะเป็นการทำให้เกิดปัญหามลภาวะ การชักนำระบบเศรษฐกิจโดยบริษัทต่างชาติหรือชาวต่างชาติหรือต้องพึ่งพาจากต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นประเทศผู้รับทุนควรวางนโยบายที่กำหนดทิศทางการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศให้มีความเหมาะสม

ในช่วงต้นทศวรรษ 1980 ประเทศกำลังพัฒนา (developing countries) ต่างๆ ในโลกจำนวนมากมีทัศนคติในทางลบต่อ บรรษัทข้ามชาติ (Transnational Corporations : TNCs) โดยมองว่าเป็นปัญหาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ในปัจจุบันมองว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign direct investment : FDI) ว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาและช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และพยายามสนับสนุนจูงใจให้เกิดการไหลเข้า (inflow) ของ FDI ด้วยมาตรการต่างๆ เพราะโดยธรรมชาติแล้ว ประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้น้อยมักจะประสบปัญหาขาดแคลนเงินออมภายในประเทศ จึงไม่มีเงินเพียงพอต่อการลงทุนในกิจการ ดังนั้น FDI จึงช่วยเพิ่มระดับการจ้างงาน FDI ยังช่วยกระตุ้นการลงทุนให้เกิดขึ้นภายในประเทศมากขึ้น และทำให้เกิดรายได้แก่คนภายในประเทศ ซึ่งส่งผลให้ระดับการออมและค่าจ้างแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มสูงขึ้น รายได้ของรัฐบาลในรูปภาษีอากรเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคภายในประเทศซื้อสินค้าในราคาที่ต่ำลงและบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพดีขึ้น ช่วยขยายฐานอุตสาหกรรมภายในประเทศกำลังพัฒนาและส่งเสริมการขยายตัวด้านการส่งออก ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มช่องทางการส่งออก ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม ส่งผลทางการค้า ผลต่อดุลการชำระเงิน ช่วยจัดหาทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นให้ รวมไปถึงความรู้ความสามารถในการบริหารและทักษะด้านเทคโนโลยีซึ่งสามารถถ่ายทอดไปยังคนในท้องถิ่นด้วยโครงการฝึกอบรมและการเรียนรู้ระหว่างทำงาน (learning by doing) นอกจากนี้ TNCs ยังช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่นรู้จักการติดต่อกับธนาคารต่างประเทศและการกระจายตลาดในต่างประเทศอีกด้วย

ข้อมูลจากธนาคารโลก (Would bank) แสดงให้เห็นว่าปริมาณเงินลงทุนจากต่างประเทศ (FDI inflows) ที่เข้ามาสู่ไทยเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่กลางทศวรรษ 1980 เป็นต้นมาสัดส่วน FDI ต่อ GDP เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2529 - 2539 ตามเศรษฐกิจประเทศไทยที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว การค้าระหว่างประเทศมีการเปิดเสรีมากขึ้น ประเทศไทยกลายเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออก ในช่วงเวลาดังกล่าวสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีการผลิตโดยเน้นใช้แรงงานเป็นหลัก ขณะที่มีการนำเข้าสินค้าประเภททุนหรือสินค้าที่ผลิตโดยเน้นการใช้ทุนและเทคโนโลยีขั้นสูง หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2540 ผลจากการลดค่าเงินบาทและการยกเลิกข้อกำหนดในการถือครองหุ้นของนักลงทุนต่างชาติในการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากบีโอไอ นำไปสู่การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของ inward FDI ในปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา FDI มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2549 ที่ประเทศไทยมีปัญหาทางการเมือง

มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในปี พ.ศ. 2557 มีอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักรมีมูลค่าการลงทุนผ่าน BOI มากที่สุดมีมูลค่าเท่ากับ 30,800.5 ล้านบาท มีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 80.53 รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าเท่ากับ 5,173 ล้านบาท มีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 13.53 ต่อไปเป็นอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และกระดาษมีมูลค่าเท่ากับ 1,340 ล้านบาท มีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 3.5 อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเท่ากับ 884.4 ล้านบาท มีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 2.31 อุตสาหกรรมหลอดไฟและสิ่งทอมีมูลค่าเท่ากับ 39 ล้านบาท มีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 0.1 และอุตสาหกรรมการบริการมีมูลค่าเท่ากับ 10.6 ล้านบาท มีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 0.03

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาในเรื่องปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากประเทศจีนในประเทศไทย มีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากประเทศจีนได้เข้ามาวางรากฐานการผลิตอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า จึงทำให้มีความสนใจศึกษาเหี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากประเทศจีนในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาเชิงคุณภาพ (Descriptive Analysis) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการของประเทศจีนที่ลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ฟ้าในประเทศไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าทั้งในประเทศไทยที่ลงทุนจากประเทศจีนจำนวน 17 โรงงาน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนโรงงานทั้งหมดในประเทศไทยมีทั้งหมด 2,321,595 โรงงาน แล้วทำการคัดเหลือเพียงโรงงานอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 273 โรงงาน วิธีการคัดทำโดยแยกประเภทอุตสาหกรรมจากกระทรวงอุตสาหกรรม จากนั้นทำการแยกประเทศของผู้ลงทุนโดยกรมการค้าพัฒนาธุรกิจ (DBD) เพื่อจะอยู่สัญชาติของบริษัทโดยการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าจากประเทศจีนในปี 2559 มีทั้งหมด 17 บริษัท โดยมีลักษณะแบบสอบถามดังนี้

ลักษณะของแบบสอบถาม

เนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ

หมวดที่ 1 : ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

หมวดที่ 2 : ปัจจัยต่างๆ ที่ผลักดันให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศ

<u>หมวดที่ 3</u> : ปัจจัยต่างๆ ที่จูงใจให้มาลงทุนในประเทศไทย

<u>หมวดที่ 4</u> : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment)

2. การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantity Analysis) การศึกษาปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย ซึ่งวิธีการที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิในช่วงปี พ.ศ. 2538 ถึง พ.ศ. 2557 รวมระยะเวลา 20 ปี โดยการนำเอาปัจจัยที่ของผู้ศึกษาคือ พัชราภา ธรรมานุปถัมภ์(2545) จึงทำให้เป็นโมเดลต้นแบบของการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของงานวิจัย จึงทำการออกแบบจำลองเพื่อทดสอบ โดยแบบจำลองที่กล่าวต่อไป จะประกอบด้วยตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยดังนี้ มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย (FDICh-t) มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรงต่างประเทศโดยเฉลี่ยของประเทศไทย (ER) อัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดี (MLR) ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย (GDPThai) และ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เกิดขึ้นช่วงที่ทำการศึกษา (DUM)

$$FDI_{Ch\text{-}t} = a_0 - a_1ER_{th\text{-}t} + a_2GDP_{th\text{-}t} - a_3MLR_{th\text{-}t} - a_4DUM_t$$

กำหนดให้

FDI	=	มูลค่าการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย (หน่วย : ล้านบาท)
ER	=	อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรงต่างประเทศโดยเฉลี่ยของประเทศไทย (หน่วย : บาท/หยวน)
GDP	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (หน่วย : ล้านบาท)
MLR	=	อัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดี (หน่วย : เปอร์เซ็นต์)
Th	=	ข้อมูลจากประเทศไทย
Ch	=	ข้อมูลจากประเทศจีน
DUM	=	วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เกิดขึ้นช่วงที่ทำการศึกษา
t	=	ข้อมูลเป็นอนุกรมเวลา (Time series)
a0	=	ค่าคงที่ (Constant)
ai	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ (I = 1,2,3,4,5)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

จากผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ประเทศจีนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยโดยมีกรถือหุ้นอยู่ที่ร้อยละ 38 ประเทศไทยร้อยละ 53 และประเทศอื่นๆ ร้อยละ 9 ส่วนทางด้านทุนจดทะเบียนในธุรกิจร้อยละ 50 ลงทุนน้อยกว่า 50 ล้านบาท เงินลงทุน 50-100 ล้านบาท 100-499 ล้านบาท และมากกว่า 500 ล้านบาท มีเท่ากับร้อยละ 16.70 ต่อมายอดขายเฉลี่ยของบริษัท น้อยกว่า 50 ล้านบาท ร้อยละ 50 ส่วนยอดขาย 50-200 ล้านบาท มีค่าเท่ากับ 16.70 และยอดขายระหว่าง 200-1,000 ล้านบาท มีค่าเท่ากับร้อยละ 33.30 การส่งออกสินค้า ส่งออกน้อยกว่าร้อยละ 20 ของยอดขายร้อยละ 16.70 ส่งออกระหว่างร้อยละ 80 - 99 ของยอดขายร้อยละ 33.30 และการส่งออกทั้งหมดร้อยละ 50

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยที่ทำให้ประเทศจีนออกมาลงทุนในอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้ายังประเทศไทยจากแบบสอบถาม

เรื่อง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ประหยัดต้นทุนค่าขนส่งระหว่างประเทศ	2		2		2	3	0.50
เพื่อจะได้กำไรมากขึ้น	6					5	0.71
เพื่อเข้าถึงตลาดต่างประเทศที่กำลังขยายตัว	4		2			4.33	1.26
เพื่อป้องกันการสูญเสียตลาด และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง	3	1	2			4.17	1.36
เป็นฐานในการผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สามหรือส่งกลับประเทศของท่านเอง	1		1	2	1	2.83	0.83
เพื่อหลีกเลี่ยงกำแพงภาษีและการจำกัดการนำเข้าในสินค้าของท่านเอง	4				2	2.33	1.07
เพื่อประโยชน์จากค่าแรงที่ต่ำกว่าการลงทุนประเทศของท่านเอง	1	2	1		2	3	0.84
เพื่อหวังได้รับประโยชน์ในสิทธิพิเศษและสิ่งจูงใจในการลงทุนจากรัฐบาล	3		1		2	3.33	1.05
เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรในประเทศที่ไปลงทุนได้สะดวกขึ้น	1	1	2	1	1	3	0.84
เพื่อแสวงหาแหล่งเงินทุน	1	1	2	1	1	2.33	0.61
เพื่อหวังผลประโยชน์ทางด้านอัตราแลกเปลี่ยน	2		2		2	3	0.50
นโยบายประเทศของท่านสนับสนุนให้ออกมาลงทุน	1	2	1	1	1	3.17	0.90
เพื่อขยายตลาดส่งออกวัตถุดิบ และสินค้าชั้นกลางจากประเทศของท่าน	2	1		1	2	3	0.84

หมายเหตุ : กำหนดความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคะแนนโดย กำหนดให้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เป็น 5 4 3 2 1 ที่มา : จากแบบสอบถาม และการคำนวณ

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า การประหยัดต้นทุนค่าขนส่งระหว่างประเทศ ได้รับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 กล่าวคือจีนให้ความสำคัญกับค่าขนส่งในระดับกลาง แต่ต้องการเพิ่มกำไรให้มากขึ้นด้วยโดยหวังผลกำไรในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5 และยังต้องการเข้าถึงตลาดอาเซียนที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และป้องกันการที่จะสูญเสียตลาดจึงต้องเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งโดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.17 จีนยังต้องการที่จะครอบครองตลาดในแทบอาเซียนจึงให้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับการส่งกลับไปยังประเทศเจ้าของทุนน้อยเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเปิดการค้าเสรีในด้านกำแพงภาษีจึงมีผลกระทบต่อการลงทุนจากจีนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 และจีนยังให้ความสำคัญกับค่าแรงในไทยอยู่ในระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 เช่นเดียวกับสิทธิต่างๆ ที่ได้รับจากรัฐบาลก็อยู่ในระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ส่วนทางด้านการใช้ทรัพยากรในประเทศ ส่วนใหญ่ประเทศจีนนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศของตนเอง แล้วยังใช้ในประเทศผู้รับการลงทุนบางส่วนจึงมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 3 ทางด้านแหล่งเงินทุนก็เช่นกัน จีนกู้เงินมาลงทุนจากประเทศของตนเองไม่ได้กู้ในไทย จึงทำให้ได้รับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ส่วนทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับปานกลางได้รับคะแนนเฉลี่ย 3.00 ส่วนทางด้านนโยบายของจีนที่ผลักดันให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และการขยายตลาดอยู่ในระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยต่างๆ ที่จูงใจให้มาลงทุนในประเทศไทย

เรื่อง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างสม่ำเสมอ*			6			3	0.00
บริการด้านสาธารณูปโภคของไทยมีเพียงพอ	1	4	1			4	0.63
ราคาสินค้าทั่วไปมีเสถียรภาพ		2	6			3.33	0.52
มีวัตถุดิบที่หาได้ยากบางชนิด และราคาถูกกว่าประเทศอื่น	1	2	2		1	3.33	1.37
คนไทยมีทัศนคติที่ดีต่อการลงทุนจากต่างประเทศ	1	1	3	1		3.33	1.03
หาแรงงานที่มีฝีมือได้ง่าย			3	1	2	2.17	0.98
แรงงานไทยหาได้ง่ายและค่าจ้างค่อนข้างต่ำ*	1	1			4	2.17	1.83
หาแหล่งเงินทุนได้ง่าย			3	1	2	3.5	1.38
ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพ*		1	4		1	2.83	0.98
เสถียรภาพทางการเมืองของไทยอยู่ในเกณฑ์ดี			5	4		2.83	0.41
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของประเทศไทย*		1	3		2	2.5	1.22

หมายเหตุ : กำหนดความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคะแนนโดย กำหนดให้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เป็น 5 4 3 2 1

* เป็นปัจจัยที่อยู่ในแบบจำลองของการศึกษา

ที่มา : จากแบบสอบถาม และการคำนวณ

จากตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยต่างๆ ที่จูงใจให้ประเทศจีนเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ได้แก่ เศรษฐกิจประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างสม่ำเสมอได้รับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสาธารณูปโภคอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 4.00 ด้านความเสถียรภาพของราคาสินค้าได้รับคะแนนเฉลี่ย 3.33 กล่าวคือ ประเทศจีนนำวัตถุดิบเข้ามาเองจากประเทศของตน ส่วนทางด้านทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการลงทุนจากต่างประเทศ ได้รับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 แรงงานที่มีฝีมือในไทยหาได้ง่ายได้รับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 กล่าวคือ ประเทศไทยไม่ค่อยมีแรงงานที่มีฝีมือ แล้วยังมีค่าจ้างแรงงานที่สูง ได้รับคะแนนเฉลี่ย 2.17 เช่นกัน ทางด้านการหาแหล่งเงินทุน ได้รับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 คือ ประเทศไทยมีการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการให้เงินทุนแก่ต่างชาติเข้ามากู้ได้ เสถียรภาพทางการเมืองของไทยอยู่ในระดับปานกลางได้รับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 เช่นเดียวกับค่าเงินบาทของไทย และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทย ได้รับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.5

2. การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantity Analysis)

การศึกษาปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย ซึ่งวิธีการที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการเลือกตัวแปรแต่ละตัวได้ทำการทบทวนวรรณกรรมจากหลากหลายงานแล้วนำมาศึกษา ด้านข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิในช่วงปี พ.ศ. 2538 ถึง พ.ศ. 2557 รวมระยะเวลา 20 ปี โดยมีแบบจำลองดังนี้

$$FDI_{Ch\text{-}t} = a_0 - a_1ER_{th\text{-}t} + a_2GDP_{th\text{-}t} - a_3MLR_{th\text{-}t} - a_4W_{th\text{-}t} - a_5DUM_t$$

กำหนดให้

FDI	=	มูลค่าการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย (หน่วย : ล้านบาท)
ER	=	อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรงต่างประเทศโดยเฉลี่ยของประเทศไทย (หน่วย : บาท/หยวน)
GDP	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (หน่วย : บาท/หยวน)
MLR	=	อัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดี (หน่วย : เปอร์เซ็นต์)
W	=	อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำโดยเฉลี่ยของประเทศไทย (หน่วย : บาท/วัน)
th	=	ข้อมูลจากประเทศไทย
Ch	=	ข้อมูลจากประเทศจีน
DUM	=	วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เกิดขึ้นช่วงที่ทำการศึกษา
t	=	ข้อมูลเป็นอนุกรมเวลา(Time series)
a_0	=	ค่าคงที่ (Constant)
a_i	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ (I = 1,2,3,4)
a_6	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่น

สมมติฐานงานวิจัย

ทิศทางความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ และการตีความแสดงได้ดังนี้

$$\frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial ER_{th-t}} < 0, \frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial GDP_{th-t}} > 0 , \frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial MLR_{th-t}} < 0, \frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial W_{th-t}} < 0, \frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial DUM_{th-t}} < 0$$

$\frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial ER_{th-t}} < 0$ คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรงต่างประเทศโดยเฉลี่ยของประเทศไทย (ER_{th-t}) แสดงถึงเมื่อเงินบาทของประเทศไทยแข็งค่ามาก จะทำให้การลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยจะมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์คาดว่าจะเป็นลบ

$\frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial GDP_{th-t}} > 0$ คือ ผลิตมวลรวมในประเทศของไทย (GDP_{th-t}) แสดงถึง เมื่อผลิตมวลรวมในประเทศของไทย เพิ่มสูงขึ้นจะแสดงถึงรายได้ของประเทศและการเจริญเติบโตของประเทศ ด้วยเหตุนี้การลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์คาดว่าจะเป็นบวก

$\frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial MLR_{th-t}} < 0$ อัตราดอกเบี้ยลูกค่าชั้นดีโดยเฉลี่ยของประเทศไทย (MLR_{th-t}) แสดงถึงเมื่ออัตราดอกเบี้ยในประเทศไทยต่ำลงจะเป็นแรงจูงใจให้การลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยจะมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์คาดว่าจะเป็นลบ

$\frac{\partial FDI_{Ch-t}}{\partial DUM_{th-t}} < 0$ คือ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เกิดขึ้นช่วงที่ทำการศึกษา (DUM) เนื่องจากประเทศไทยได้เกิดวิกฤตต่างๆมากมายทำให้ในการศึกษาครั้งนี้ต้องใช้ตัวแปรที่เกี่ยวเนื่องกับการเกิดวิกฤตดังนั้นเมื่อเกิด วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ จะทำให้การลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยจะมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์คาดว่าจะเป็นลบ

จากแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่กำหนดกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

FDICh-t = 1107033–85001.44ERth-t+0.430071GDPth-t–113396.9MLRth-t +0296770.7DUMt

(-1.278699) (25.0497) (-5.986352)** (3.167027)****

R-squared (R2)	=	0.990360
Adjusted R-squared	=	0.987950
Durbin-Watson stat	=	1.777299
Prob (F-statistic)	=	0.000000

หมายเหตุ : 1. ** ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

2. * ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

3. ค่าในวงเล็บเป็นค่า T-statistic

จากสมการทั้งหมดในภาคผนวกที่ได้ทำการประมวลออกมาจะเห็นได้ว่าค่าต่างๆของแต่ละสมการมีค่าที่แตกต่างกันออกไปแต่จะสรุปได้ว่าค่าที่ดีที่สุดสามารถ อธิบายผลได้ดังนี้

จากที่ดีที่สุด จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย จะได้ค่า R-squared = 0.99 และ Adjusted R-squared = 0.98 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดี และวิกฤตการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย มีความเหมาะสมในการอธิบายสมการการลงทุนโดยตรงจากจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยได้ร้อยละ 97 และมีค่า Durbin-Watson stat = 1.77 ซึ่งอยู่ในช่วงการยอมรับโดยไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) และผลการศึกษาของปัจจัยแต่ละตัวสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราแลกเปลี่ยน(บาทต่อหยวน) มีค่าเท่ากับ -85001.44 และมีค่า T-statistic = -1.28 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 79 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราแลกเปลี่ยน กล่าวคือ เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้น 1 จะส่งผลให้ปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยลดลง 85001.44 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศจีนมากเท่าที่ควร เนื่องจากประเทศจีนเข้ามาขอสินเชื่อในประเทศไทย หรือกู้เป็นสกลุเงินบาทของไทย ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบน้อย

2. ค่าสัมประสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย มีค่าเท่ากับ 0.43 และมีค่า T-statistic = 25.04 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย กล่าวคือ เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย เพิ่มขึ้น 1 จะส่งผลให้ปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยลดลง 0.43 ล้านบาท เนื่องจากประเทศจีนก่อนที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย จีนจะมองเศรษฐกิจของไทยถึงการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทยมีความสำคัญต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนเป็นอย่างมาก

3. ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดี มีค่าเท่ากับ -113396.9 และมีค่า T-statistic = -5.99 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรม

เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดี กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดี เพิ่มขึ้น 1 จะส่งผลให้ปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยลดลง 113396.9 ล้านบาท เนื่องจากประเทศจีนไม่ได้นำเงินหยวนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจึงทำให้ความสำคัญของอัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดีมีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนอย่างมาก

4. ค่าสัมประสิทธิ์ของวิกฤตเศรษฐกิจ มีค่าเท่ากับ 296770.7 และมีค่า T-statistic = 3.17 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับวิกฤตเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อวิกฤตเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น 1 จะส่งผลให้ปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 296770.7 ล้านบาท เนื่องจากประเทศจีนรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจของโลกและของไทยได้เป็นอย่างดี คือจีนมองว่าเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจก็จะเป็นโอกาสที่ประเทศจีนจะทำการขยายการลงทุนไปยังประเทศที่ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ จึงทำให้วิกฤตเศรษฐกิจของไทยไม่เป็นอุปสรรคของประเทศจีน

อภิปรายผล

การลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอยู่หลายตัวต่างมีความสำคัญในการกำหนดการลงทุนของแต่ละประเทศก็แตกต่างกันออกไป แต่ปัจจัยเหล่านี้ก็มีปัจจัยหลักๆ ที่แต่ละประเทศต้องพิจารณาประกอบการตัดสินใจนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น ค่าจ้างแรงงาน สาธารณูปโภค การสนับสนุนจากรัฐบาลที่ให้กับนักลงทุนต่างชาติ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทำให้ปัจจัยบางอย่างที่ประเทศมีความได้เปรียบอยู่ กลับต้องสูญเสียความได้เปรียบนั้นไป เช่น ค่าจ้างแรงงานเมื่อก่อนมีราคาถูก แต่ในปัจจุบัน ค่าครองชีพสูงขึ้นส่งผลให้ค่าจ้างสูงขึ้นด้วย รวมทั้งบางประเทศเริ่มมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น เช่น อินเดีย และอินโดนีเซีย เป็นต้น ทำให้ไทยต้องสร้างความสามารถในด้านอื่นๆ มาทดแทน เช่น ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้มีความพร้อมสามารถรองรับการลงทุนที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่มแรงจูงใจในการลงทุนให้แก่นักลงทุนต่างชาติ การพัฒนาคุณภาพของแรงงานเพื่อให้แรงงานพัฒนาทักษะให้เหมาะสมกับลักษณะของอุตสาหกรรมแบบใหม่ๆ ที่ไม่ต้องเน้นการใช้แรงงานที่เข้มข้นมากนัก

ไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมาก แต่การพัฒนาตัวเราเองก็คงเป็นไปได้ยากในโลกปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อช่วยในด้านของ ทุน เทคโนโลยี และการจัดการเพื่อให้เกิดพัฒนาเศรษฐกิจที่รวดเร็วยิ่งขึ้น จากการศึกษาที่ได้รับพบว่า ประการแรก ความต้องการที่จะได้กำไรเพิ่มมากขึ้นของธุรกิจจากต่างประเทศที่ส่งผลมากที่สุดต่อการตัดสินใจลงทุนจากจีนในไทย ประการที่สอง การเข้าถึงประเทศที่กำลังขยายตัว กล่าวคือ ประเทศไทยมีการขยายตัวทางด้านการตลาดของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างมากจึงทำให้จีนให้ความสำคัญกับการขยายตลาดของไทยอย่างมาก ประการที่สาม การป้องกันการสูญเสียตลาดและเพิ่มการแข่งขัน จีนกลัวที่จะสูญเสียตลาดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยและยังเพิ่มการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่มาลงทุนในตลาดนี้อีกด้วย และประการที่สี่ บริการด้านสาธารณูปโภคของไทย จีนให้ความสำคัญทางด้านสาธารณูปโภค

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราแลกเปลี่ยนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 72 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราแลกเปลี่ยน ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 93 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นวิกฤตเศรษฐกิจมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สามารถอธิบายได้ว่าปริมาณการลงทุนจากประเทศจีนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับวิกฤต

การหวังผลกำไรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการลงทุนโดยจากจีนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย รองลงมาได้แก่ การเข้าถึงตลาดที่กำลังขยายตัว ต่อมาได้แก่ การป้องกันการสูญเสียตลาด และเพิ่มการแข่งขัน สังเกตได้ว่า 3 ปัจจัย แรกเป็นปัจจัยที่ให้ความสำคัญกับประเทศไทยที่มีการขยายตัวทางด้านตลาดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า และยังป้องกันการสูญเสียของตลาดในประเทศไทย และยังต้องการเพิ่มการแข่งขันของคู่แข่งอีกด้วย ลำดับที่จีนให้ความสำคัญอันดับ 4 คือ ทางด้านสาธารณูปโภคของไทย เล็งเห็นได้ว่าประเทศจีนให้ความสำคัญกับสาธารณูปโภคของไทย และเป็นปัจจัยหลักที่จะเพิ่มการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเข้ามาในไทยได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ภคพร วัฒนดำรงค์ ประธานที่ปรึกษา ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นและเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยอย่างดียิ่ง ตลอดจนการให้การตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กรมศุลกากร. (2558). **การส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า**. ค้นหาเมื่อ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.ops3.moc.go.th/menucomth/stru1/export_topn_country.

กระทรวงพานิชย์. (2559). **สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย.** ค้นหาเมื่อ 15 กันยายน พ.ศ. 2559. เข้าถึงได้จาก http://www2.ops3.moc.go.th/.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2558). **อัตราแลกเปลี่ยนของทั้งประเทศไทยละประเทศจีน.** ค้นเมื่อ 1 กันยายนพ.ศ. 2558. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/thai/statistics/exchangerate.

ธนาคารโลก (World bank). (2558). **อัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดี (MLR) และ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของทั้งประเทศจีนแลประเทศไทย** ค้นเมื่อ 10 กันยายน พ.ศ. 2558. เข้าถึงได้จาก http://data.worldbank.org /china และ http://data.worldbank.org /thailand.

พัชราภา ธรรมานุปถัมภ์. (2546). **ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2558). **มูลค่าการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าจากต่างประเทศในประเทศไทย**. ค้นเมื่อ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.boi.go.th/index.php?page=statistics foreigndirectinvestment.

การวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี จังหวัดลำปาง

An analysis of political culture affecting to the participation of Mayor in Lampang province

อัญธิชา มั่นคง*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ลำปาง
*corresponding author e-mail: anthicha_m@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปางและเพื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรวิจัยได้แก่ นายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปางคือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ มีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีคือ ระดับการศึกษาและจำนวนครั้งหรือสมัยที่ได้รับการเลือกตั้ง ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปางอยู่ในระดับมากและความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ ทางการเมืองของนายกเทศมนตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : วัฒนธรรมทางการเมือง นายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง การมีส่วนร่วมทางการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The research objectives to study a political culture of Mayor in Lampang and to study the factors affecting a political culture of Mayor in Lampang and to analyze the level of political participation of Mayor. This was a quantitative research. Population was Lampang Mayor, and 31 samples. Tools were questionnaire. Statistical analysis used frequency, percentage, average, and standard deviation. The result found that the political culture of Lampang Mayor was a participatory political culture factors affected the political culture of Mayor was an educational level and frequency or times of being a representative ๓) level of political participation of Lampang Mayor was at high level and the opinion on the political topics of Mayor in overall was at high level.

keywords : political culture, Lampang Mayor, political participation, local administration organization

บทนำ

พฤติกรรมทางการเมืองของสังคมในแต่ละสังคมนั้นย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันไปไม่มากก็น้อย เนื่องจากแต่ละสังคมมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ ความเคารพนับถือในสังคมนั้นๆแตกต่างกันไป ลักษณะเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นตัวกำหนดชี้นำให้พฤติกรรมทางการเมืองในสังคมทั้งหลายไม่เหมือนกัน ตัวกำหนดเหล่านี้อาจจะพูดโดยรวมได้ว่านั่นคือ วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture)ของสังคมนั้นๆ

วัฒนธรรมการเมือง คือแบบแผนของทัศนคติและความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองของกลุ่มสมาชิกของระบบการเมืองหนึ่ง วัฒนธรรมการเมืองสามารถจำแนกได้ดังนี้ ๑. วัฒนธรรมการเมืองดั้งเดิมจำกัดวงแคบ คือกลุ่มคนที่ไม่สนใจแนวคิดทางการเมืองอะไรจะเกิดก็ให้เกิดไป ๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า คือบุคคลในสังคมให้ความสนใจการเมืองยอมรับอำนาจของผู้ปกครอง จึงไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม คือทุกคนให้ความสนใจการเมืองและตระหนักเป็นอย่างดีว่าการเมืองมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมทางการเมืองมีความสำคัญคือสามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นได้ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พิจารณาได้จากกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาจากตะวันตกในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงในปี ๒๔๗๕ สำหรับประเทศไทยมีวัฒนธรรมทางการเมือง คือ เมื่อ ๒๐ ปีที่ผ่านมาการเมืองไทยอยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ในช่วงปี ๒๕๐๐ ก่อให้เกิดกลุ่มคนรุ่นใหม่ ความแตกต่างของคนเมืองและคนชนบท และชุมชนต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลง (ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร, 2552)

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture)ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองของสังคมหรือของประเทศใดประเทศหนึ่งนั่น มีปัจจัยหลายอย่าง เช่น ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาตินั่นๆ สภาพภูมิประเทศรวมถึงสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆโครงสร้างทางสังคมและปัจจัยที่สิ่งสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง คือ ความรู้ความเข้าใจตลอดจนความคิดของคนในชาติ ความเชื่อ อันมีต่อระบบการเมืองการปกครองนั้นๆ ปัจจัยประการหลัง ที่สำคัญ คือวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ซึ่งเชื่อกันว่าทุกสังคมย่อมมีวัฒนธรรมทางการเมืองแทบทั้งสิ้น เพียงแต่แตกต่างกันออกไปเท่านั้นคำว่า “วัฒนธรรม”ในความหมายของวัฒนธรรมซึ่งอาจทำให้การเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองผิดพลาด

วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมจะเป็นอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของวัฒนธรรมของสังคม หรือวัฒนธรรมส่วนรวมของสังคมนั้น ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั่ว ๆ ไปของสังคม เช่น วัฒนธรรมทางสังคม หรือวัฒนธรรมส่วนรวมของสังคมนั้นเน้นการใช่อำนาจบังคับ มากกว่าเหตุผล คนในสังคมนั้น ๆเช่นรัฐบาล ผู้ปกครอง บิดามารดา ครู อาจารย์ บุคคลต่างๆ เหล่านี้ ถ้ามีลักษณะใช้อำนาจมากกว่าเหตุผลก็จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกในสังคมย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย อันอาจเป็นเหตุให้สมาชิกของสังคมขาดความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองการปกครองไม่กล้าแสดงความคิดเห็นขาด ความรับผิดชอบต่อสิทธิหน้าที่ของตนเองที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองถ้าต้องการให้สมาชิกในสังคมยึดถือ

ในการทำวิจัยครั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี จะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น และเพื่อการพัฒนาการทางการเมืองของจังหวัดลำปาง ฉะนั้น ถ้านายกเทศมนตรีมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี ก็จะส่งเสริมต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน แต่ในทางกลับกันถ้านายกเทศมนตรีมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เป็นไปตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนช้าลง หรืออาจเป็นการขัดขวางการพัฒนาของวัฒนธรรมทางการเมือง โดยเลือกศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี จังหวัดลำปาง ว่ามีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี และจะส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง

๒. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี

๓. เพื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง”เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)มุ่งศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี

ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี แบ่งออกเป็น ๓ ส่วนดังนี้

๑.การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาโดยการอ่านและค้นคว้าจากตำราและเอกสารงานวิจัย บทความต่างๆและผลงานทางวิชาการต่างๆหลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความรู้ต่างๆผู้วิจัยได้นำความรู้มาใช้ในการดำเนินการวิจัย

๒.การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative methods) โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจ (Survey Research) เป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale)ชนิด ๕ ระดับแหล่งข้อมูลคือนายกเทศมนตรีในจังหวัดลำปางรวมทั้งสิ้น ๓๑ คน

๓.การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง

อัลมอนด์และเพาว์เวล (Gabriel A. Almond & Bingham G. Powell) ได้ให้คำจำกัดความวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองคือ แบบอย่างของทัศนคติ (Attitude) และแนวความโน้มเอียง ซึ่งบุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองแบบใดแบบหนึ่ง การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นการมุ่งตีความว่า คนมีความเชื่อ (Believes) อย่างไรเกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่ง คือ ลักษณะการกระจาย (Distribution) ของความโน้มเอียงทางด้านความรู้ ความรู้สึก และความประเมินค่าต่อวัตถุทางการเมือง (political Objects) ที่มีอยู่ในบรรดาสมาชิกของสังคม ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการเมือง เช่น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ พรรคการเมืองและทัศนคติของบุคคลเกี่ยวกับตัวเขาเองในฐานะผู้กระทำทางการเมือง (Political Actor) และทัศนคติของเขาต่อบทบาททางการเมืองของผู้อื่น

พาย (Lucian Pye) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง กลุ่มหรือแผนของทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกหรือจิตใจ ซึ่งจะมีผลทำให้กระบวนการทางการเมืองมีระเบียบและมีความหมาย หรือเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการหรือระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นผลจากแบบการถ่ายทอดของประวัติศาสตร์ของประเทศ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดระบบการเมือง ระบบการเมืองจะมีเสถียรภาพมั่น คงอยู่ได้ถ้าวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในระบบการเมืองมีแนวโน้มที่จะเป็นอย่างเดียวกัน โดยวัฒนธรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับระบบการเมืองอย่างแยกไม่ออก การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นการศึกษาระบบการเมือง

อัลมอนด์และเวอร์บา (Gabriel A. Almond & Sidney Verba) ได้ศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยใน “The Civic Culture” ทำการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ๕ ประเทศ ได้แก่ เยอรมนี อิตาลี เม็กซิโก อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา อัลมอนด์และเวอร์บา ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองระบบประชาธิปไตยว่าเป็นเรื่องของความเชื่อ ความปรารถนา อารมณ์และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง

อัลมอนด์และเวอร์บา (Gabriel A. Almond & Sidney Verba) ได้เสนอรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในจุดหมายของระบบการเมืองโดยทั่วไป ไม่รู้หรือไม่มีความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันการเมือง รวมทั้งไม่คิดจะมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบที่ประชาชนทั่ว ไปยอมรับอำนาจรัฐ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการทางการเมือง และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองอยู่ในฐานะที่มีจะมีความหมายมีอิทธิพลทางการเมือง ตลอดจนพยายามไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เขามีแต่เพียงหน้าที่เคารพเชื่อฟังกฎหมายและ

ข้อบังคับต่างๆ เท่านั้น

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (Participant Political Culture)เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบที่ประชาชนมีความโน้มเอียงในระบบการเมือง โดยทั่วไป มีการรับรู้ต่อโครงสร้างทางการเมือง กระบวนการปกครองบริหาร ตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยมีความรู้สึกว่าตัวเขาสามารถใช้อิทธิพลที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

๒. แนวคิดเรื่องการอบรมกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization)

การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองและแนวทางปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมในขณะนั้นให้กับประชาชนทั่วไป

ลักษณะสำคัญของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง คือ

๑. การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคลแต่ละคน หมายถึง เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นมีประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลายยิ่งขึ้นก็ย่อมมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชีวิตที่เปลี่ยนไป

๒. การอบรมกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมืองอาจเกิดขึ้นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมเมื่อบุคคลได้มีการสัมผัสโดยตรงกับข่าวสาร ค่านิยม และความเชื่อ เกี่ยวกับทางการเมืองโดยตรงหรือโดยอ้อมผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา

เดวิด อีสตัน (David Easton ๑๙๖๙) ได้ให้ความหมายว่า การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ได้แก่ กระบวนการที่ระบบการเมืองส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientation) ซึ่งประกอบด้วย ทัศนคติ ความรู้ ค่านิยม บรรทัดฐานจากอีกรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งเป็นแบบแผนของความโน้มเอียงทางการเมืองที่มีผลต่อการคงอยู่ของระบบการเมืองการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ได้มีนักวิชาการสรุปแนวคิดไว้ ๓ แนว คือ

๑. การกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมระหว่างคนรุ่นหนึ่งกับคนอีกรุ่นหนึ่ง (Socialization as Enculturation) เช่น จากรุ่นพ่อแม่ไปยังรุ่นลูก ซึ่งแนวความคิดนี้แสดงให้เห็นถึงความคิดเชิงอนุรักษ์สังคม มองเห็นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นกระบวนการ ซึ่งทำให้สังคมดำรงอยู่ตามแบบฉบับดั้งเดิมเป็นแนวความคิดที่มีพื้นฐานทางมานุษยวิทยา

๒. การกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการควบคุมอารมณ์ของบุคคลที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ตามทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์ (Psycho-Analysis) แนวความคิดนี้มองว่า บุคคลใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตหรือความตึงเครียดส่วนบุคคลของเขาอย่างไรนักจิตวิเคราะห์มีแนวโน้มที่มองว่าบุคลิกภาพเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะมีบทบาทและการแสดงออก
ทางการเมืองอย่างไร

๓. การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นการเตรียมบุคคลเข้ารับบทบาทต่างๆ ในสังคม (Role Training) คือ เป็นกระบวนการของสังคมในอันที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลประพฤติปฏิบัติตาม (Conform to) ปทัสถาน (Norms) ของสังคม

ในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การก่อรูปของตัวตนทางการเมืองถ้าจะครบถ้วนต้องมีการยกตัวอย่างในขั้นตอนตั้งแต่การกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมืองที่นำไปสู่วัฒนธรรมทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมือง แต่ในความเป็นจริงคงกระทำได้ยาก เพราะคงจะหาตัวอย่างของพฤติกรรมทางการเมืองมาอธิบายได้ไม่สะดวกทางออกคือ จะต้องใช้วิธีที่แสดงถึงความตั้งในว่าจะมีพฤติกรรมเช่นไร เช่น จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือประท้วงนโยบายที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน โดยอนุโลมเอาว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะแสดงถึงพฤติกรรมในทางการเมืองผ่านสถานการณ์ทางการเมืองที่สมมุติขึ้นมาและทางด้านแนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์นั้นมีจุดอ่อนอยู่ตรงที่มองว่าระบบอุปถัมภ์เป็นสิ่งที่เลวร้ายในแง่เดียว แต่ความเป็นจริงในสังคมไทยที่เป็นสังคมแบบพุทธ และการมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีเรื่องของบุญคุณเป็นทางด้านของจิตใจมากกว่าวัตถุในบางครั้งระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบนี้ จึงนำมาอธิบายไม่ได้ทั้งหมด แต่ถ้าเป็นในแง่ของการเอาเปรียบและการเกิดผลเสียในที่นี้จะเป็นในแง่การเมืองก็จะสามารถใช้อธิบายได้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง”ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามประเด็นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑.วัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง

ผลการศึกษาวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือวัดวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรี ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถประเมินข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนายเทศมนตรีจังหวัดลำปาง

๑.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ เพศชาย จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๙๐ รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๑๐ ส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๗๐ รองลงมา มี๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๐ และกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดมีอายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๗๐กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๖๐รองลงมา สถานภาพโสด จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๙๐ และจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดมีสถานภาพการสมรส หม้ายและหย่าร้าง จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๐ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๐ รองลงมา มีสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๗ คน และกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาน้อยสุดคือ มัธยมศึกษา จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๐ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างได้รับการเลือกตั้ง ๒ ครั้ง จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๙๐ รองลงมาได้แก่ ๑ ครั้ง จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๐ ได้รับการเลือกตั้ง ๓ ครั้ง จำนวน ๕ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๑๐ และน้อยที่สุดได้รับการเลือกตั้ง ๔ ครั้ง/สมัย จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๙๐ ตามลำดับ

๑.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง

ตารางที่ ๑ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านสื่อ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
๑) โทรทัศน์	๓.๗๗	๐.๘๑	มาก
๒) วิทยุ	๒.๙๖	๐.๙๙	ปานกลาง
๓) หนังสือพิมพ์	๓.๐๔	๐.๙๕	ปานกลาง
๔) สื่อออนไลน์	๓.๓๐	๐.๙๗	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	๓.๒๗	๐.๙๓	ปานกลาง

จากตารางที่ ๑ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านสื่อมวลชนของนายกเทศมนตรี พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนายกเทศมนตรีมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ หนังสือพิมพ์และวิทยุ

ตารางที่ ๒ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จำแนกเป็นรายข้อ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑.การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยเกิดขึ้นเมื่อปี ๒๔๗๕	ใช่	๒๑	๖๗.๗๔
๒.รัฐประหารครั้งล่าสุดเกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๗	ใช่	๒๘	๙๐.๓๒
๓.ประชาชนมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธ	ไม่ใช่	๑๓	๔๑.๙๔
๔.ประชาชนมีสิทธิร้องขอเพื่อทราบข้อมูลข่าวสารจากรัฐได้	ใช่	๒๘	๙๐.๓๒
๕.รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗	ใช่	๒๗	๘๗.๑๐
๖.ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องมีการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินทุกครั้งทั้งก่อนและหลังรับตำแหน่ง	ใช่	๑๙	๖๑.๒๙
๗.กระทรวงที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปี ๒๕๕๘มากที่สุด คือ กระทรวงมหาดไทย	ไม่ใช่	๙	๒๙.๐๓
๘.สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิกทั้งสิ้น ๒๐๐ คน	ไม่ใช่	๘	๒๕.๘๑
๙.นโยบายเร่งด่วนของ คสช.ในระยะแรกคือนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ	ใช่	๒๔	๗๗.๔๒
๑๐.วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี ๒๐๑๕-๒๐๒๐ คือ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน	ใช่	๑๑	๓๕.๔๘

จากตารางที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า นายกเทศมนตรีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ โดยสามารถตอบได้ถูก ๗ ข้อจากทั้งหมด ๑๐ ข้อ ซึ่งข้อที่ตอบผิดคือ ประชาชนมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธ ซึ่งเป็นคำตอบที่ผิด เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลห้ามชุมนุมทางการเมืองเกินกว่า ๕ คน ส่วนกระทรวงที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปี ๒๕๕๘ มากที่สุดคือ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นคำตอบที่ผิด กระทรวงที่ได้รับงบประมาณมากที่สุดประจำปี ๒๕๕๘ คือ กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนข้อที่ว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิกทั้งสิ้น ๒๐๐ คน เป็นคำตอบที่ผิด สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีสมาชิกทั้งสิ้น ๒๒๐ คน

ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง พบว่า **นายกเทศมนตรีจังหวัดลำปางมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม** กล่าวคือ นายกเทศมนตรีจังหวัดลำปางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป และมีความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่เสมอ ดังผลการศึกษาที่ค้นพบดังต่อไปนี้ นายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง มีความสนใจและติดตามเกี่ยวกับข่าวสารบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยอยู่ในระดับที่ดี มีความคิดเห็นต่อสถานการณ์ต่างๆทางการเมืองอยู่ในระดับมาก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นตัวชี้วัดว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์การเมืองมากที่สุด ไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งแทบทุกครั้ง มีส่วนช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับต่างๆ หาเสียง ตลอดจนเสนอแนะเรื่องการทำงานของรัฐบาลผ่านสื่อ มวลชน มีการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลกับเพื่อนๆ มีการรับชม/รับฟังการถ่ายทอดการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การลงประชามติ การชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง มีส่วนในการจัดการเกี่ยวกับการให้ความรู้

ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชน เคยเข้าร่วมทำประชาพิจารณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญและเคยนำประสบการณ์จากการเรียนรู้ทางการเมืองมาเผยแพร่หรือแสดงความเห็นเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ

ตอนที่ ๒ ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง

ตารางที่ ๓ ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง

คุณลักษณะทั่วไปของนายกเทศมนตรี	ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง	N	$\overline{X}$	S.D.	F	P
ระดับการศึกษา	๑.การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆผ่านสื่อมวลชน	๓๑	๔.๕๒	๐.๖๕	๐.๘๖	๐.๔๘
	๒.ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย				๒.๐๖	๐.๐๙
	๓.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง				๑.๖๒	๐.๑๖
	๔.ความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆทางการเมือง				๒.๕๔	๐.๐๔*
จำนวนครั้งที่ได้รับการเลือกตั้ง	๑.การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆผ่านสื่อมวลชน	๓๑	๑.๘๗	๑.๒๖	๒.๑๑	๐.๐๗
	๒.ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย				๐.๔๔	๐.๗๕
	๓.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง				๘.๔๓	๐.๐๑*

การเมือง		
๔.ความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆทางการเมือง	๙.๕๔	๐.๐๐*

*มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ P ≤ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง พบว่า ระดับการศึกษาของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปางที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆทางการเมืองต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significant)น้อยกว่าค่านัยสำคัญที่ตั้งไว้ที่ ๐.๐๕ (Sig.=๐.๐๔)

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง คือ จำนวนครั้งหรือสมัยที่ได้รับการเลือกตั้งที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆทางการเมืองต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significant)น้อยกว่าค่านัยสำคัญที่ตั้งไว้ที่ ๐.๐๕

กล่าวโดยสรุปแล้ว ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง คือ ระดับการศึกษาและจำนวนครั้งหรือสมัยที่ได้รับการเลือกตั้ง

ตอนที่ ๓ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง

ตารางที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายเทศมนตรีจังหวัดลำปาง

ระดับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับ**
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๓.๙๕	๐.๖๔	มาก
ความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆทางการเมือง	๔.๐๖	๐.๖๗	มาก
รวม	**๔.๐๑**	**0.๖๖**	**มาก**

จากตารางที่ ๔ พบว่า ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยพบว่าอยู่ในระดับมาก (X = ๔.๐๑ S.D.= ๐.๖๖) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ด้านความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆทางการเมือง อยู่ในระดับมาก(X = ๔.๐๖ S.D.= ๐.๖๗) ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก(X = ๓. ๓.๙๕ S.D.= ๐.๖๔)

อภิปรายผล

นายกเทศมนตรีจังหวัดลำปางมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตติมา ตรีริยะ ซึ่งทำการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดจันทบุรี พบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรีมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ส่วนผลการศึกษาที่ว่าปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง คือ ระดับการศึกษาและจำนวนครั้งหรือสมัยที่ได้รับการเลือกตั้ง นั้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตติมา ตรีริยะ ซึ่งพบว่า จำนวนครั้งหรือสมัยที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนตัวแปรอื่นเช่น เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ไม่มีผลต่อระดับวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และ

พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆที่ได้ทำการศึกษาวิจัยมาก่อนแล้วเช่น งานวิจัยศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณะกรรมการสภาตำบลเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ของปริญญา จรูญโรจน์ พบว่า ตัวแปรด้านระยะเวลาดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันนั้นมีผลต่อระดับวัฒนธรรมทางการเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัย วัฒนธรรมทางการเมืองของหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ของวิฑูรย์ วีระศิลป์ พบว่า ระดับการศึกษาและจำนวนครั้งหรือสมัยที่ได้รับการเลือกตั้ง มีผลต่อระดับวัฒนธรรมทางการเมืองของหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดเพชรบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

นายกเทศมนตรีจังหวัดลำปางมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ นายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป และมีความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่เสมอ ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย ซึ่งจะต้องคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม ยึดหลักความสามารถของบุคคลหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากการปฏิบัติเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เพื่อจะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางสามารถพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ได้แก่ นักการเมือง ข้าราชการประจำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป ชนชั้นกลางในแต่ละจังหวัด หรือศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางการเมืองในแต่ละกลุ่มตัวอย่างประชากร อีกทั้งควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองประชาชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณแหล่งทุนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและขอขอบคุณนายกเทศมนตรีจังหวัดลำปาง สำหรับการอนุเคราะห์ข้อมูลในงานดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

จิตติมา ตรีริยะ. (2548). **“วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี”**. สาขาวิชาการบริหารงานทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. (2552). **รัฐศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญา จรูญโรจน์ . (2538).**“วัฒนธรรมทางการเมืองของคณะกรรมการสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี”.** กรุงเทพมหานคร : ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.

วิฑูรย์ วีระศิลป์. (2556). **“วัฒนธรรมทางการเมืองของหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดเพชรบูรณ์”สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง :** มหาวิทยาลัยเพชรบูรณ์.

David Easton and Jack Dennis. (1969). **Children in the Political System : Origins of Political Legitimacy.** (New York : Praeger).nopf).

Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell. (1966). **Jr. Comparative Politics**: A Developmental Approach Boston: Little, Brown.

Pye, Lucian W, and Verba, Sydney. (1965). **Political Culture and Political Development.** Princeton: Princeton University Press.

การศึกษาประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรมและผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

Education history of socio-cultural way of life tourism and its impact on the community the village of Ban Na Ton Chan Sub-district Ban Tok, district Srisatchanarai Sukhothai province

อัครพงษ์ เพ็ชรพูล[1*] อิสสราพร อ่อนบุญ[2] สุภากร มีพุ่ม[2] และ วิจิตรา เครือแดง[2]
[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กำแพงเพชร
[*]corresponding author e-mail: akarapong.p@psru.ac.th

บทคัดย่อ

ผลวิจัยพบว่า ประชาชนมีอาชีพหลักคือเกษตรกร และอาชีพเสริมคือทอผ้าเป็น ชาวบ้านร่วมกันหารายได้เสริม จึงรวมตัวเป็นกลุ่มแม่บ้าน รัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอาชีพและกระจายรายได้สู้หมู่บ้านอุตสาหกรรมในชนบท บ้านนาต้นจั่นจึงได้รับคัดเลือกจนประสบความสำเร็จได้รับรางวัลยอดเยี่ยมในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยการท่องเที่ยวและรางวัลประกาศเกียรติคุณสิงห์ทอง กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มแกนนำองค์กรชุมชน แกนหลักในการพัฒนาหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ผลกระทบจากการท่องเที่ยวในด้านบวกพบว่าชุมชนมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ รวมกันสร้างความเข้มแข็งในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้เสริมให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นพึ่งตนเองได้ สร้างชื่อเสียงกับชุมชน ด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณี สืบสานประเพณีบวชช้าง, ประเพณีผีลงบ้าน, งานประเพณีแห่น้ำขึ้นโฮง สรงน้ำเจ้าพ่อเมืองด้ง แสดงถึงความร่วมมือของคนในชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ปลูกป่าและอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านลบ เกิดปัญหาขยะเพิ่มขึ้น ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ วิถีชีวิตสังคมเกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น

คำสำคัญ : วิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรม ผลกระทบ การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

The research found that the main occupation is farming. And the occupation is weaving. Residents together for extra income. As well as women's groups. The state has to promote tourism development and distribution of income to the village industries in the rural areas.Ban Na Ton Chan has recruited successfully won the Excellence in Tourism Thailand to promote tourism. And the Golden Lion award Homestay Vocal groups, community organizations core development Outstanding Villages Province. The impact of tourism on the positive side that the community has a sense of self-reliance. As a Efforts to learn to make money. As well as strengthening the community, leading to sustainable development. The economy is adding extra income for people in the community have a better self. Established community. The social, cultural traditions Orthodox priests BUA CHANG, PEE LONG BAN, HAE NAM KUNG Hong. SONG NAM JUA POR MEUNG DONG shows the cooperation of the community. Environmental Reforestation and

conservation negative problem waste increases. Illegal deforestation for the sake of business. Lifestyle, social conflicts in the interests of community residents have suffered more.

keywords : way of life **,** social culture , impact, community tourism

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวที่เน้นเชิงสร้างสรรค์จะสามารถสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจในการสร้างคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ อย่างลึกซึ้งโดยผ่านประสบการณ์ที่ได้ร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของทางวัฒนธรรม เป็นการเปิดมุมมองและเพิ่มประสบการณ์ชีวิตให้กับตนเอง สร้างความสุข การนำวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งที่ดีงามของชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยว (จิราภรณ์ อัมพรพรรดิ์, 2558) นโยบายของรัฐก็ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยว ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2555-2559 แสดงให้เห็นว่า นโยบายของรัฐทำให้การท่องเที่ยวมีการเจริญเติบโตขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ภูเขา ทะเล แหล่งท่องเที่ยวชุมชน ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน มักจะได้รับความสนใจและดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางไปท่องเที่ยวมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ที่มีข้อได้เปรียบของทำเลที่ตั้ง มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายของวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงคุณสมบัติความเป็นไทย ที่เป็นจุดขายสำคัญในการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวมาอย่างยาวนาน ดังนั้น ภาครัฐจึงมีนโยบายด้านการท่องเที่ยว คือ 1.) เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อบ้านเพื่อให้ประเทศไทยเป็นประตูผ่านหลัก ของการท่องเที่ยวในภูมิภาคทั้งด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการขจัดปัญหาและอุปสรรค์ในการท่องเที่ยว 2.) บริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธการตลาดเชิงรุกโดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ และยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุม การสัมมนาและการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชีย 3.) เร่งพัฒนา บูรณะ ฟื้นฟูมรดกและทรัพย์สินทางวัฒนธรรมทั้งในเขตเมืองและเขตนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ๆ สร้างแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยจะส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมให้กับชุมชน ในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง 4.) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว 5.) เพิ่มมาตรการการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัยและป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง (แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559) นโยบายเหล่านี้อยู่ภายใต้แนวคิดของการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้ กระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมสมดุลและยั่งยืนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟู กระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัว เกิดความยั่งยืนเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความพร้อมด้านคุณภาพการแข่งขันเกิดการสร้างรายได้และกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (ลดาวัลย์ คำภา, 2555) สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 11.62 ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการเดินทางเข้ามาในจังหวัดสุโขทัย คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก ได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโก มีงานประเพณีประจำปีอย่างต่อเนื่อง อาทิ ประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ และประเพณีสรงน้ำพระในวันสงกรานต์ กิจกรรมดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เป็นระเบียบ แบบแผน ที่คนในจังหวัดสุโขทัยยึดถือปฏิบัติกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง หรือที่เรียกว่าเป็นวิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของคนจังหวัดสุโขทัย อย่างไรก็ตาม นอกจากจะส่งผลในด้านบวก เช่น ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดีขึ้น เช่น อาหาร ที่พัก การนำ

เที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบในด้านลบอีกด้วย เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้พาหนะรถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง รองลงมาคือ รถโดยสารประจำทาง ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศที่มากับเขม่าควันจากเชื้อเพลิง ปัญหาขยะมูลฝอยที่มากับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งอุดม เชยกีวงศ์ และคณะ (2558) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวจะทำให้เกิดผลกระทางลบต่อพื้นที่นั้นๆ ในด้านต่างๆ ดังนี้ ผลกระทบต่อสังคม ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อสภาพอากาศ จากการใช้ยานพาหนะประเภทต่างๆ ในการเดินทาง ผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ เมื่อมีการปล่อยของเสียลงไปตามร่องน้ำ ลำธาร สาธารณะหรือทะเลมากเกินกว่าธรรมชาติจะสร้างสมดุลได้ ผลกระทบต่อพืชพันธุ์ไม้ ผลกระทบต่อสัตว์ป่า และผลกระทบต่อธรณีวิทยา เป็นต้น หมู่บ้านนาต้นจั่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่ามีจำนวนของสื่อมวลชนรายการตามสถานีวิทยุโทรทัศน์ได้หมุนเวียนกันเข้ามาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เช่น รายการทั่วถิ่นแดนไทย รายการตามรอยพ่อหลวง ที่ถ่ายทอดผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่องไทยพีบีเอส หรือแม้กระทั่งสาระคดีประเภทบันเทิง เรื่องมิติรักผ่านเลนส์ ตอน แผ่นดินศักดิ์สิทธิ์รูปหัวใจ ที่ถ่ายทอดผ่านทาง ช่องไลน์ทีวี ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งจะทำให้ดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้รู้จักและเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านนาต้นจั่นมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในการเข้ามาท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาต้นจั่นของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในอนาคตย่อมจะทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ตามมา นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยว ยังขาดข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวิเคราะห์และวางแผนพัฒนา (แผนพัฒนาการการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งปัจจุบันข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย มาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย แต่ยังขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ ขาดการบริหารจัดการ และขาดการใช้ประโยชน์ข้อมูลอย่างเต็มที่ซึ่งปัญหาและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดกับชุมชนนั้นประกอบด้วย 1.) วัฒนธรรมดั้งเดิมที่ถูกดัดแปลงเพื่อสนองตอบต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2.)การคัดเลือกหมู่บ้านที่มีศักยภาพโดยมุ่งเน้นด้านอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์จะส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นโดยเกิดการแปลรูปหัตถกรรมที่อาศัยความรวดเร็วขาดเรื่องราวของการร่วมมือกันโดยแท้จริงระหว่างครอบครัวเพราะอาจจะมีแต่เพียงผู้สูงอายุที่เป็นผู้ปฏิบัติโดยขาดการสืบทอดในรุ่นถัดไป 3.) พื้นที่ตั้งของชุมชน/หมู่บ้านเป้าหมายจะอยู่ในเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว หรือสามารถพัฒนาขึ้นใหม่ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโบราณสถาน หรือแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมอื่นๆ อาจจะเกิดความเสียหาย ทรุดโทรมและขาดคุณค่าในโบราณสถานสิ่งนั้นโดยเฉพาะพื้นที่เป้าหมายแทนที่จะมีการพัฒนาไปในทางการคงอยู่ของพื้นที่ดั้งเดิมแต่กลายเป็นพื้นที่เป้าหมายในชุมชนที่นายทุนอยากเข้ามาหารายได้ในการแทรกแซงเข้าร่วมมือกับผู้นำในชุมชนและเกิดความกลายเป็นเมืองในพื้นที่ตั้งของชุมชน 4.) ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีความสามารถบริหารจัดการและพัฒนากิจการลงทุนอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตกรรม ซึ่งจะเกิดผลดีต่อชาวบ้านและภาวะเศรษฐกิจของชุมชนและท้องถิ่น แต่ในทางกลับกันอาจจะพบว่าการกระจุกตัวของผู้ที่จะเข้ามาหารายได้มีจำนวนมากขึ้นและอาจจะไม่ใช่คนในพื้นที่หรืออยู่ในหมู่บ้าน จึงมีผลกระทบต่อการผลิตซ้ำ เลียนแบบ และลอกเลียนผลิตภาพที่เป็นวิถีชีวิตและกระบวนการทำอาชีพดังเดิมที่ทำมา เช่นวิธีการทอผ้าหมักโคลน, การทำข้าวเป๊บ (ก๋วยเตี๋ยวพระร่วง), เครื่องสังคโลก เป็นต้น 5.)การจัดการและตลาดศูนย์กลางชุมชนอาจขาดการการบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรม และศึกษาผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย”ภายใต้คำถามการวิจัยคือ 1) ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาต้นจั่นเป็นอย่างไร และ 2) ผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนของหมู่บ้านนาต้นจั่นเป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาจากเอกสาร (document) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ กลุ่มประชากรทั่วไป จำนวน 5 คน , กลุ่มอาชีพ จำนวน 8 กลุ่มอาชีพ , และกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีรูปแบบของ

คำถามเป็นชุดๆ ที่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ เพื่อใช้วัดสิ่งที่ต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมายให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต โดยได้แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ถามกลุ่มผู้นำชุมชน, ตอนที่ 2 ถามกลุ่มอาชีพ, ตอนที่ 3 ถามกลุ่มประชากรทั่วไป ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสามเส้า (triangulation) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1.ประวัติศาสตร์วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรม

ชุมชนหมู่บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ในอดีตเป็นหมู่บ้านในเขตเมืองโบราณเดิมที่เรียกว่า เมืองด้งนคร มาจากชื่อของเมืองแม่ทัพ คนสำคัญของล้านนาสมัยพรเจ้าติโลกราช ที่เข้ามารบกับสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถในคราวสงครามกรณียึดเมืองเชลียง ซึ่งรู้จักกันในหลายชื่อด้วยกัน เช่นหมื่นด้งนคร หมื่นโลกสามล้าน หมื่นนคร และหมื่นโลกนคร หลังยุคเจ้าเมืองด้งนครแล้ว เมืองด้งก็ยังคงมีฐานะเป็นเมืองจนมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนถึงสมัยราชกาลที่ 5 ได้ทรงปฏิรูประบบการเมืองการปกครอง จัดตั้งกระทรวงมหาดไทยขึ้นในวันที่1เมษายน 2435 เมืองด้งจึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอด้ง จนถึงประมาณ พ.ศ.2460 จึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอศรีสัชนาลัยในที่สุด

“หมู่บ้านนาต้นจั่น” เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 150 ปีที่ผ่านมา ตามประวัติเล่าว่าเริ่มแรกมีครอบครัวของพ่อขานวนกับแม่ขาไว ย้ายมาจากนครลำปางเพื่อตั้งรกรากเพียง 10 หลังคาเรือนต่อจากนั้นมีกลุ่มชนที่อพยพมาจาก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อพยพเข้ามาในหมู่บ้านรวม 30 ครัวเรือน สันนิษฐานว่าเป็นอพยพหนีพวกโรคระบาดและบริเวณนี้เองมีต้นจั่นเป็นจำนวนมากจึงได้ตั้งชื่อว่า“หมู่บ้านนาต้นจั่น”บ้านนาต้นจั่นสามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากบนดอย ประชากรมี 270 ครัวเรือน ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ผลไม้ ปลูกกล้วย ลางสาด ทุเรียน ตามฤดูกาล อาชีพเสริมคือ อาชีพทอผ้า จักสาน ทำหัตถกรรมตอไม้ ชุมชนอยู่กันแบบพี่แบบน้อง เอื้ออาทรต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการนับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อเรื่องผี และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษได้ก่อไว้ (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย, 2559)

สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในอดีตของชาวบ้านในหมู่บ้าน บ้านนาต้นจั่น จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ ในรูปแบบการเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทุกคนรู้จักกัน คุ้นเคยกัน ดังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแกนนำของผู้สูงอายุกล่าวว่าสมัยก่อนชาวบ้านอยู่กันแบบพี่แบบน้องการทำมาหากินมีการช่วยเหลือกันมาตลอดการสื่อสารอาศัยผู้ใหญ่บ้านประชุมด้วยการตีเกาะเคาะไม้เป็นสัญญาลักษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกได้ขยายความ ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของชาวบ้านนาต้นจั่นในอดีตเพิ่มเติมอีกว่า เมื่ออดีตขนาดปลูกบ้านยังไม่มีการจ้างกันแต่จะช่วยกัน ตกเย็นก็จะมาเล่าเรื่องราวในอดีต หรือนิทานพื้นบ้านต่างๆให้ลูกหลานฟัง

การศึกษาของชาวบ้านในหมู่บ้านนาต้นจั่นได้อาศัยใช้วัดนาต้นจั่น เป็นที่เรียนมีครูจากหมู่บ้านหาดเสี้ยวเดินทางเข้ามาสอน เครื่องนุ่งห่มมาจากการแปลูกฝ้ายแล้วนำมาทอใส่กันเองโดยการเย็บมือและย้อมสีธรรมชาติให้สีโดยเปลือกไม้หรือเมล็ดพืชต่างๆ เช่นสีเหลืองจากขมิ้น สีดำจากผลมะเกลือ สีโคลนจากดินตม เวลาเจ็บป่วยจะใช้ยาสมุนไพรจะมีตำรายาเป็นเล่มๆ เขียนลงในใบลานเป็นภาษาเหนือ ซึ่งในตำรายาจะมียารักษาทุกโรค การอยู่อาศัยเป็นแบบธรรมชาติ เช่นรับประทานข้าวซ้อมมือ ดื่มน้ำตามบ่อน้ำหรือลำธาร เป็นต้น

ด้านประเพณีและวัฒนธรรม ของหมู่บ้านนาต้นจั่น ในอดีตนั่น จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารท้องถิ่น (เรื่องลีลาชีวิตชาวบ้านนาต้นจั่น) พบว่าประเพณีมีความสำคัญในอดีตของหมู่บ้านนาต้นจั่น ประกอบด้วยเดือน 8 ขึ้น 15 ค่ำทำบุญตักบาตนเข้าพรรษา วันที่15ค่ำเดือน 11 เป็นวันทำบุญตักบาตรออกพรรษาเดือน 11 แรม 4 ค่ำ ตั้งมาลัยแรม 15 ค่ำวันเทศน์มหาชาติ หลังจากนั้นเดือน 12 จะมีการทอดกฐิน ต่อมาเดือนมีนาคมมีการใส่บาตรวันตรุษไทย ส่วนเดือนเมษายน ช่วงวันสงกรานต์จะมีประเพณีแห่ช้างบวชนาคชาวไทยพวนที่บ้านหาดเสี้ยว

จารีตประเพณีของท้องถิ่น เช่น ถ้ามีการบวชพระก็จะให้ทำฝ้าย มงคลเอามาตักบาตรโดยให้สาวที่เป็นพรหมจารีเป็นคนปั่นเส้นได้รวม 7 คนนำคนแก่ที่หมดประจำเดือนแล้วมา3คน เรียก 3เฒ่า 9หนุ่ม มีการละเล่นพื้นเมืองหลายอย่าง เช่น งูกินหาง ชักคะเย่อและรำวงพื้นบ้าน นอกจากนั้นชาวบ้านนาต้นจั่นในอดีตยังเชื่อเรื่องผีสางเทวดาจาก เอกสารลีลาชีวิตชาวบ้านนาต้นจั่น ชาวบ้านได้กล่าวว่าในอดีตต้องการมีผีคุ้มครองหมู่บ้านจึงได้รับผีปู่พระย่าแก้ว ที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยเชิญผีปู่พระย่าแก้วที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยเชิญผีปู่พระย่าแก้วใส่กระบอกไม้ไผ่หามมาจากเชียงใหม่ เมื่อมาถึงบ้านจึงเปิดฝากระบอกออก ผีปู่พระย่าแก้วก็เข้าร่างทรงคนหาม และจึงนับถือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มแกนนำผู้สูงอายุยังได้ฉายภาพให้เห็นถึงความเชื่อของชาวบ้านนาต้นจั่นในอดีต ว่า “คนสมัยก่อนมีความเชื่อในเรื่องคาถาอาคมอย่างมาก เช่นชาวบ้านได้รับบาดเจ็บก็จะใช้คาถาเป่าเสกด้วยน้ำมนต์ยาสมุนไพรต่างๆก็รักษาได้ คนแก่เล่นว่าผู้ที่เก่งวิชาสามารถเสกเป่าใบมะขามเป็นผึ้งไล่ต่อยเป็นเวลามีคนคิดทำไม่ดีและการใช้อาวุธต่อสู้ก็จะใช้ดาบและคาถาต่อสู้กันจะฟันไม่เข้า’’ (วศิน ปัญญาวุธตระกูล, 2550)

ปัจจุบันสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในของหมู่บ้านนาต้นจั่น ยังคงได้เห็นภาพของความสัมพันธ์ในลักษณะรูปแบบการเอื้ออาทรความใกล้ชิดสนิทสนมแบบญาติสนิทกันอยู่จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มแกนนำ และกลุ่มสมาชิก ยิ่งขยายภาพให้เห็นอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ถึงลักษณะความสัมพันธ์ในรูปแบบของเครือญาติในหมู่บ้านว่า“คนที่นี่คุยอะไรกันง่ายเพราะเราเป็นพี่น้องกัน”

จากการศึกษาวิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมชุมชนในอดีตจนถึงปัจจุบัน สรุปได้ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการสืบทอดวิธีคิดเรื่องความสัมพันธ์แบบเครือญาติไว้อย่างเหนียวแน่น และชาวบ้านมีการถ่ายทอดความเชื่อจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งด้วยการเล่าตำนานเจ้าปู่พญาแก้ว ชาวบ้านยังคงนับถือเจ้าปู่พญาแก้วอย่างไม่เสื่อมคลาย ไปจนถึงความเชื่อด้านการรักษาด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ โดยในปัจจุบันมีทุนทางสังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ที่ตกทอดจากอดีตและจะเป็นพลังในการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเชิงอนุรักษ์

สถานการณ์ท่องเที่ยวในชุมชน

คนในชุมชนบ้านนาต้นจั่นส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก และมีอาชีพการทอผ้าเป็นอาชีพเสริมจากการทำการเกษตร จนเมื่อปี พ.ศ. 2534 ป้าเสงี่ยม แสวงลาภ มีความคิดริเริ่มที่จะหารายได้เสริม หาเงินมาใช้จ่ายหมุนเวียนในครอบครัวจึงเกิดการรวมตัวของกลุ่มเป็นการรวมตัวเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน มีสมาชิกประมาณ 21 คน เมื่อปี พ.ศ.2537 มีการจัดตั้งเป็นสหกรณ์ทอผ้าขึ้น รับสมาชิกของกลุ่มทอผ้าเพิ่ม ในช่วงเริ่มต้นยังไม่มีการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย ยังเป็นรูปแบบผ้าถุง ผ้าทอขายทั้งผืนลายดังเดิม ไม่มีความรู้เรื่องตลาด ไม่รู้จักการต่อรองราคา จึงไม่ประสบผลสำเร็จ จนมีหน่วยงานราชการมาให้ความรู้ในเรื่องของการตลาด จึงมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี และมีการเริ่มหาเงินทุนสนับสนุนกลุ่มทอผ้าในช่วงนี้ ตั้งแต่ช่วงปี 2541 กลุ่มทอผ้าบ้านนาต้นจั่นได้รับคัดเลือกเป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มสหกรณ์แม่บ้านนาต้นจั่น เริ่มมีลูกค้าต้องการสินค้ามากขึ้น ความจำเป็นในเรื่องวัตถุดิบมีมากขึ้น การแสวงหาความช่วยเหลือจากกลุ่มพันธมิตรภายนอกเริ่มเข้ามามีบทบาท ซึ่งก็ได้เงินสนับสนุน มีชื่อว่ากองทุนชิป จากกรมส่งเสริมการพัฒนาชุนชน (องค์การมหาชาติ) เขตภาคเหนือ โดยเงินดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากธนาคารได้รับการพัฒนาจากแห่งญี่ปุ่น กลุ่มสหกรณ์ทอผ้าบ้านนาต้นจั่นยังมีการพัฒนาทำผลิตภัณฑ์ทอผ้า จากการทอผ้าเป็นผืนมาเป็นผ้าตัดชุด เสื้อสำเร็จรูป ผ้าพันคอ เป็นต้น

เมื่อปี 2545 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมประเมินหาหมู่บ้านที่พัฒนาและพึ่งตนเองได้ บ้านนาต้นจั่น ก็ได้รับคัดเลือกเป็น 1 ใน 20 หมู่บ้านให้ไปดูงานที่ญี่ปุ่น และได้แบบโครงการ JBIC โครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรมชนบทเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้ชื่อว่า โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอาชีพและกระจายรายได้สู่หมู่บ้านอุตสาหกรรมชนบท โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม-การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเมื่อต้นปี 2548 เป็นการเริ่มต้นของการทำโฮมสเตย์และหาแนวทางการทำหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในปัจจุบัน ชุมชนบ้านนาต้นจั่นประสบความสำเร็จในเรื่องของการทำหมู่บ้านให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งก็มีผลงานรางวัล คือรางวัลชนะเลิศ PATA GOLD AWARDS 2012 ประเภท HERITAGE and Culture จากประเทศมาเลเซีย

โดยสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และรางวัลยอดเยี่ยม ประเภทองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ในการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยปี 2556 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ล่าสุดได้รับอีกหนึ่ง คือ รางวัลประกาศเกียรติคุณ รางวัลสิงห์ทอง มอบให้กลุ่มโฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น กลุ่มแกนนำองค์กรชุมชน แกนหลักในการพัฒนาหมู่บ้านดีเด่น ระดับจังหวัด ประจำปี2558 นอกจากนี้ยังประสบความสำเร็จในเรื่องของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา เช่น ผ้าทอ, ผ้าหมักโคลน, ข้าวเปิ๊บ ผลิตภัณฑ์อื่นๆ อีกมากมาย และมีสิ่งที่น่าเรียนรู้ น่าสนใจให้ได้ศึกษาอีก เช่น ตำนานท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านนาต้นจั่น ที่มีความเป็นมาแตกต่างจากที่อื่น

หมู่บ้านนาต้นจั่นเหมาะสำหรับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอุตสาหกรรมโดยชุมชน เพราะว่าที่หมู่บ้านนาต้นจั่น ต.บ้านตึก อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย มีความสามัคคี มีความเข้มแข็ง มีความรักใคร่ปองดองซึ่งกันและกัน มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นของตนเอง มีความพยายามที่จะพัฒนาหารายได้เข้าสู่ชุมชนและครอบครัว ดูได้จากเหตุการณ์ ปี พ.ศ.2549 มีโคลนถล่ม ชาวบ้านที่นี้ได้รับผลกระทบ แต่ก็ได้รับพระราชทานความช่วยเหลือจาก พระองค์โสมฯ มูลนิธิเพื่อนพึ่งภายามยากฯ ประกอบกับชุมชนไม่ได้ย่อท้อต่อสิ่งที่เกิดขึ้น กลับรวมกลุ่มกัน สร้างชุมชนเข้มแข็ง มีสินค้าผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีผ้าหมักโคลน ผ้าทอที่กำลังเป็นที่นิยมและสร้างรายได้ให้กับชุมชน และสถานการณ์การท่องเที่ยวของหมู่บ้านนาต้นจั่นกลายเป็นความเป็นชุมชนและยังได้เรียนรู้ สัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ของคนในชุมชนบ้านนาต้นจั่น ต.บ้านตึก อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย อีกด้วย

กระบวนการเรียนรู้จากการท่องเที่ยวในชุมชน

1) ศักยภาพของคนในชุมชนบ้านนาต้นจั่น

พื้นที่บ้านนาต้นจั่นมีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้คนในชุมชนได้บอกเล่าข้อมูลได้ด้วยตนเองและคนในชุมชนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ คนในชุมชนหมู่บ้านนาต้นจั่นมีความรักใคร่ปรองดอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี เป็นชุมชนที่เข้มแข็งอย่างดีมาโดยตลอด ทำให้การที่จะทำงานอะไรสักอย่างหนึ่ง ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้นำมีความพยายามที่จะพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนให้เจริญก้าวหน้า และได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน หน่วยงานราชการ เอกชน เป็นอย่างดี และคนในชุมชนบ้านนาต้นจั่นมีความรักชุมชน จึงประสบผลสำเร็จมาจนถึงปัจจุบันนี้ ในขณะเดียวกันงานวิจัย สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2557) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้มุ่งเน้นให้ความสนใจถึงวิถีชีวิตสามัญของบุคคลทั่วไปมากกว่านักท่องเที่ยวและปรารถนาที่จะใช้เวลายาวนานขึ้นเพื่อเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่แท้จริง โดยผ่านประสบการณ์ของตนเอง และคาดหวังว่าจะได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและการพัฒนาถึงศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2) ศักยภาพของพื้นที่ในชุมชนบ้านนาต้นจั่น

ในภาพรวมขอชุมชนที่พึ่งตนเองได้ด้วยการที่ไม่ได้พึ่งอิงรัฐสักเท่าไหร่นั้นก็สามารถยังคงสภาพพื้นที่ดั้งเดิมไว้อย่าสมบูรณ์แบบที่สุดแต่เมื่อไหร่ที่พื้นที่นั้นๆ เริ่มมีการจูงใจ เริ่มมีการประชาสัมพันธ์ด้วยช่องทางLINE, Google, Facebook หรือแม้แต่การปักหมุด หลักจากเราไปสถานที่การท่องเที่ยวนั้น ๆ ก็ตามสิ่งที่ได้รับการตอบสนองชัดเจนคือ การอยากที่จะเข้ามาท่องเที่ยวแบบสำราญใจ แบบไม่ได้คำนึงถึงการคงสภาพพื้นที่ดั้งเดิม ดั้งนั้นหากแต่พื้นที่เองที่ต้องดูแลรักษาแล้ว ยังส่งผลถึงผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ต้องร่วมมือในการคงไว้ซึ่งสภาพที่เอื้ออำนวยให้คนรุ่นหลังได้ร่วมมาท่องเที่ยว เรียนรู้วิถีร่วมกันได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย ดังเช่น ยศ สันตสมบัติ (2556) ได้แสดงความเห็นของเรื่องพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท ไว้ว่า ภายใต้การผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ หมู่บ้านยิ่งถูกผนวกให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่กว่าชัดเจนขึ้น นอกเหนือจากการเกี่ยวพันกับทุนพ่อค้าในแง่การปลูกพืชพาณิชย์เพื่อขายในตลาด การเติบโตของทุนอุตสาหกรรมในประเทศได้ผลักดันโรงงานบางประเภทเข้าไปสู่ชนบท ชาวบ้านบางรายขายที่ดินของตนเอง ผลักดันให้ลูกหลายเข้าไปเป็นแรงงานของโรงงาน ชาวบ้านเริ่มใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ใกล้เคียงกับแบบแผนการใช้ชีวิตของคนที่อยู่ในเมือง ความเป็นชุมชนเกษตรแบบแลกเปลี่ยนแรงงานแบบดั้งเดิมเริ่มลดน้อยลงและในอีกด้านหนึ่ง และในอีกด้านหนึ่งนั้นยังพบว่า รัชนี นิลจันทร์(2548) ยังชี้ให้เห็นถึงว่า “สังคมความเสี่ยง” ที่กำลังเกิดขึ้นในพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท เมื่อมีโรงงานลำไยอบแห้งเข้าไปในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง

ในอำเภอสันป่าตอง ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ใกล้กับแหล่งวัตถุดิบลำไยในพื้นที่รอบ ๆ บริเวณนั้น และเพื่อใช้แรงงานราคาถูกในชนบทเพื่อเป็นคนงานในโรงงาน นอกจากนั้น บริษัทยังสร้างความสัมพันธ์การผลิตแบบพันธสัญญากับเกษตรกร โดยการแจกจ่ายสารโพแทสเซี่ยมคลอไรด์ที่ใช้เป็นสารการเร่งดอกออกผลให้แก่เกษตรกรที่จะนำลำไยมาขายให้แก่โรงงาน อย่างไรก็ตาม สารเหล่านี้เป็นสารไวไฟที่สามารถเกิดระเบิดได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเก็บไว้เป็นจำนวนมาก และก็ได้เกิดระเบิดขึ้นจริงที่โรงงาน เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตไปร่วม 20 คน ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นได้ว่า การรุกล้ำเข้าไปใช้พื้นที่และแรงงานในชนบทเพื่อผลประโยชน์ของทุนโดยขาดมาตรการ การควบคุม การรับรองที่เหมาะสม เป็นการทำให้สังคมชนบท เป็นสังคมที่มีความเสี่ยง เช่นเดียวกันนอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดการในพื้นที่ หมู่บ้านนาต้นจั่นรู้จักบริหารงาน ดึงภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ให้ออกมาเป็นจุดเด่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้ที่สนใจ และยังสร้างรายได้ในการขายสินค้าและบริการ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี เช่น ผ้าทอหมักโคลน ตุ๊กตาโหนบาร์ ข้าวเปิ๊บ เป็นต้น ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เลี้ยงครอบครัวและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี ควบคู่กันไปด้วย

3) การจัดการของชุมชนบ้านนาต้นจั่น

เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism : CBT" ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วม อันหมายรวมถึง ร่วมในทุกๆสิ่งทุกอย่างเพื่อส่วนรวม ดังเช่น ฐิติ ฐิติจำเจริญพร และคณะ (2559) ซึ่งสอดคล้องกับ ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ.(2557). ที่ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวสามารถยกระดับเศรษฐกิจจุลภาคผ่านรูปแบบการกระจายรายได้สู่ชุมชนในระดับฐานราก เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าให้แก่ชุมชนเจ้าของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทการท่องเที่ยวของโลกในศตวรรษที่ 21 และมีกรอบในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการ 4 ประการ ได้แก่

1) การดำเนินกิจรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตที่ความสามารถการรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนจะมีได้

2) ความตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะมีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน อันเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น

3) การมีส่วนร่วมของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

4) การเชื่อมร้อยประสานความจำเป็นต่อการพัฒนาทางเลือกของชุมชนและการกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

จากเดิมโดยแรกเริ่มบ้านนาต้นจั่นมีป้าเสงี่ยม แสวงลาภ เป็นผู้ที่ริเริ่มสร้างกลุ่มทอผ้าเล็กๆ จนประสบความสำเร็จในปัจจุบันกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งป้าเสงี่ยม แสวงลาภ นั้นได้ไปศึกษาหาความรู้จากหมู่บ้านอื่นๆ เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการ ทั้งด้านการผลิต การตลาด และมีสมาชิกกลุ่มช่วยกันบริหารงาน ป้าเสงี่ยม แสวงลาภ ยังได้ไปศึกษาดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น เพื่อนำกลับมาพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเองจนถึงทุกวันนี้

4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาต้นจั่น

การมีส่วนร่วมเกิดจากการสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็น การถกปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ จากการระดมความคิด จากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่น พบว่า ชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกันสร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชน รวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม ทุกครั้งที่หมู่บ้านนาต้นจั่นมีการประชุมหารือ หรือพบปะกันเป็นกลุ่ม ทั้งคนในชุมชนเอง หรือหน่วยงานต่างๆ เมื่อในชุมชนมีปัญหาเกิดขึ้นทุกคนในชุมชนจะร่วมด้วยช่วยกันแก้ไขปัญหาให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี อีกประการหนึ่งในที่ประชุมก็มักจะแน่นย้ำเสมอว่าให้คนในชุมชนบ้านนาต้นจั่นรักใคร่ ช่วยเหลือกัน สามัคคี มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น ลงมือปฏิบัติ โดยเฉพาะเวลามีนักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือนในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเอง ทุกคนต้องยิ้มแย้มแจ่มใส ปฏิบัติให้นักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือนประทับใจ และอยากกลับมาอีกครั้ง ดังเช่น ชินรัตน์ สมสืบ(2539) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มผู้นำชุมชน หรือกระทำผ่านองค์กร (organization) ดังนั้น ผู้นำชุมชน องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เช่น การมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาชุมชน กระบวนการพัฒนาชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องใช้ในงานพัฒนาชุมชน และคนก็มีส่วนสำคัญที่สุด เพราะคนเป็นศูนย์กลางหลักในการพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดี การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนาชนบท ไม่มีประเทศไหนที่พัฒนาโดยปราศจากการร่วมมือของประชาชน

2. ผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชน

1) ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้น มีการรวมตัวกัน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ ในพื้นที่บ้านนาต้นจั่น มีความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจชุมชน ดังเช่น ผ้าทอหมักโคลน, หัตถกรรมแปรรูปจากตอไม้, ข้าวเปี๊ยบ, โฮมสเตย์, ตุ๊กตาโหนบาร์ ที่เพิ่มรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ และยังสร้างชื่อเสียงกับชุมชนบ้านนาต้นจั่นให้เป็นที่รู้จักกับบุคคลทั่วไป 2) ด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณี ดังจะเห็นได้ว่าบ้านนาต้นจั่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ประเพณีบวชช้าง, ประเพณีผีลงบ้าน, งานประเพณีแห่น้ำขึ้นโฮงสรงน้ำเจ้าพ่อเมืองด้ง ซึ่งแสดงถึงความร่วมมือของคนในชุมชนบ้านนาต้นจั่น 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านนาต้นจั่นได้ทำประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม คือ กิจกรรมปลูกป่าด้วยหนังสติ๊กที่จุดชมวิวห้วยต้นไฮ เพื่อช่วยเพิ่มทรัพยากรธรรมชาติ และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน คือ การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้ เกิดความรักความภาคภูมิในความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด ในหมู่บ้านนาต้นจั่นเป็นเหมือนชุมชนทั่วๆไปที่มีคนชราอาศัยอยู่ในชุมชน การที่หมู่บ้านนาต้นจั่นเกิดเป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั่นทำให้คนชราได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วย ซึ่งก็มีผลกระทบในด้านที่ดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

2) ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทิ้งขยะไม่ถูกที่ ทิ้งลงแม่น้ำ ลำคลอง น้ำตก ทิ้งลงตามพื้นที่ธรรมชาติ ทำให้เกิดขยะมูลฝอยสะสม น้ำเน่าเสีย มีผลกระทบต่อสัตว์ที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ ถูกลักลอบทำลายจากการตัดต้นไม้ เพื่อนำไปทำประโยชน์ต่างๆ ทรัพยากรถูกเหยียบย้ำเด็ดดึงจากนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวในชุมชน ทำให้เสียระบบนิเวศทางธรรมชาติ การรับวัฒนธรรมจากที่อื่นเข้ามาอย่างรวดเร็วโดยผ่านจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาต้นจั่น ทำให้เกิดกระแสการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมเดิมเริ่มเปลี่ยนไปทีละ

เล็กละน้อยโดยที่ไม่รู้ตัว มีความขัดแย้งทางความคิด ผลประโยชน์ส่วนตัวรวมถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และเสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว ที่สำคัญคืออาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป ในปัจจุบันนี้เริ่มมีนายทุนเป็นบริษัทชื่อดังแห่งหนึ่งได้เข้ามาเสนอ รถไฟฟ้าที่สามารถนั่งรอบหมู่บ้านมาให้โดยที่ไม่ต้องใช้การปั่นจักรยาน ยังเสนอจักรยานคันละเป็นหมื่นเพื่อนำมาให้หมู่บ้านใช้ในการรองรับนักท่องเที่ยว และในอนาคตชาวบ้านในชุมชนบ้านนาต้นจั่นกลัวจะมีนายทุนมากว้านซื้อที่ดินในชุมชนเพื่อมาประกอบธุรกิจหารายได้เข้ากระเป๋าตัวเอง และทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับความเดือดร้อน

ในส่วนการตลาดนั้นแต่ละชุมชนจะต้องให้ข้อมูลแนะนำชุมชนตนเองและชุมชนอื่นที่ถูกต้องและน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว ที่น่าภูมิใจสำหรับชุมชน คือ การรักษ์และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบต่อกันมา แต่ชุมชนไม่ได้ละทิ้งพื้นฐานเดิม หรือปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามกระแสวัฒนธรรม และไม่ได้มุ่งหวังรายได้จากการท่องเที่ยวที่จะได้ให้เป็นรายได้หลักของชุมชนโดยละทิ้งอาชีพดั้งเดิมที่จะเป็นการที่จะปรับตัวเพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้าไปในชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้ทำให้หมู่บ้านาต้นจั่นสามารถใช้ชีวิตได้อย่างพอเพียง ไม่เดือดร้อน พึ่งพาตนเองได้และยังตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การศึกษาประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของหมู่บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีความสัมพันธ์ ในรูปแบบการเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทุกคนรู้จักกัน คุ้นเคยกัน ดังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแกนนำของผู้สูงอายุกล่าวว่า สมัยก่อนชาวบ้านอยู่กันแบบพี่แบบน้องการทำมาหากินมีการช่วยเหลือกันมาตลอดการสื่อสารอาศัยผู้ใหญ่บ้านประชุมด้วยการตีเกาะเคาะไม้เป็นสัญญาลักษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกได้ขยายความให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของชาวบ้านนาต้นจั่นในอดีตเพิ่มเติมอีกว่า เมื่ออดีตขนาดปลูกบ้านยังไม่มีการจ้างกันแต่จะช่วยกันตกเย็นก็จะมาเล่าเรื่องราวในอดีต หรือนิทานพื้นบ้านต่างๆให้ลูกหลานฟัง และมีการสืบทอดวิธีคิดเรื่องความสัมพันธ์แบบเครือญาติไว้อย่างเหนียวแน่น และชาวบ้านมีการถ่ายทอดความเชื่อจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งด้วยการเล่าตำนานเจ้าปู่พญาแก้ว ชาวบ้านยังคงนับถือเจ้าปู่พญาแก้วอย่างไม่เสื่อมคลาย ไปจนถึงความเชื่อด้านการรักษาด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ โดยในปัจจุบันมีทุนทางสังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ที่ตกทอดจากอดีตและจะเป็นพลังในการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเชิงอนุรักษ์ สอดคล้องกับ วศิน ปัญญาวุธตระกูล (2550) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์)ด้านศักยภาพที่เป็นเชิงพื้นที่ เช่น แหล่งชุมชน แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี เส้นทางคมนาคม เพื่อนำมาแปรผลเข้าสู่ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสร้างแบบจำลองด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบเชื่อมโยง เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนการจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวได้ในเงื่อนไขต่างๆ และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยนำไปสู่การวางแผนที่มีฐานทัพยากรด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน โดยระบบการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยวดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากฐานทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และชุมชนต่างๆ ตลอดจนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นๆ มักจะเสื่อมโทรมและเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ดังนั้นการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจวางแผนจัดการทรัพยากร จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะเฝ้าระวังรักษา ฟื้นฟู ส่งเสริม และผลักดัน ให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป และยังสอดคล้องกับ นพวรรณ พรมเพ็ญ และคณะ (2558) ที่ได้ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทต่างๆ ของจังหวัดสุโขทัย โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยและธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ทราบถึงประเภทและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ตลอดจนสร้างกลยุทธ์ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในสุโขทัย และธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ใน

งานของ บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เรื่อง ยล เยี่ยม เยือน เหย้า : แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า การท่องเที่ยวแบบวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวแบบมวลชน(Mass Tourism) ใช้ต้นทุนทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและประเพณี เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน นโยบายด้านการท่องเที่ยวที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานภาครัฐก็มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็จะมีผลกระทบทางบวกและทางลบทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

ชาวบ้านร่วมกันหารายได้เสริมหลัก จากการทำเกษตรกรรม จึงรวมตัวเป็นกลุ่มแม่บ้าน รัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอาชีพและกระจายรายได้สู่หมู่บ้านอุตสาหกรรมในชนบท บ้านนาต้นจั่นจึงได้รับคัดเลือกจนประสบความสำเร็จได้รับรางวัลยอดเยี่ยมในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยการท่องเที่ยว และรางวัลประกาศเกียรติคุณสิงห์ทอง กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มแกนนำองค์กรชุมชน แกนหลักในการพัฒนาหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ผลกระทบจากการท่องเที่ยวในด้านบวกพบว่า ชุมชนมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ รวมกันสร้างความเข้มแข็งในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้เสริมให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นพึ่งตนเองได้ สร้างชื่อเสียงกับชุมชน ด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณี สืบสานประเพณีบวชช้าง, ประเพณีผีลงบ้าน, งานประเพณีแห่น้ำขึ้นโฮง สรงน้ำเจ้าพ่อเมืองด้ง แสดงถึงความร่วมมือของคนในชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ปลูกป่าและอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านลบ เกิดปัญหาขยะเพิ่มขึ้น ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ วิถีชีวิตสังคมเกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดทำกระบวนการและขั้นตอนการสร้างพื้นที่ ที่เป็นพื้นที่เฉพาะเพื่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้เป็นพื้นที่พิเศษโดยเน้นถึงการสำรวจชุมชนแบบดั้งเดิม การทำแผนที่เดินดิน การสร้างความโดดเด่นในเรื่องของการทำอาชีพที่เป็นเศรษฐกิจโดยชุมชนพึ่งตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการร่วมมือกับชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคนในพื้นที่ องค์กร และนักท่องเที่ยว ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนอื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยนี้จะทำให้คนในชุมชนได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาต้นจั่น และชุมชนทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสม ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลพื้นประกอบการตัดสินใจการวางแผนนโยบายด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์และนักศึกษา โปรแกรมวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ดียิ่ง ทำให้การวิจัยมีความสมบูรณ์แบบทุกประการ ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่คณะผู้วิจัย และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เป็นอย่างดียิ่ง คุณค่าอันพึงมีจากการทำวิจัยฉบับนี้ ผู้จัดทำขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่คณะผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติพ.ศ.2555-2559.** ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560.

จิราภรณ์ อัมพรพรรดิ์. (2558). **ทรัพยากรการท่องเที่ยว.มหาวิทยาลัยศรีประทุม.**

ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). **การมีส่วนร่วมชองประชาชนในการพัฒนาชนบท.** ในชุดวิชาการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ. (2557). **การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม: สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ฐิติ ฐิติจำเจริญพร และคณะ. (2559). **การศึกษาความต้องการของตลาดที่มีศักยภาพเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทย และอาเซียน.** สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

นพวรรณ พรมเพ็ญ. (2558). **การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทต่างๆ ของจังหวัดสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข. (2557). **ยล เยี่ยม เยือน เหย้า : แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 302 หน้า.

ยศ สันตสมบัติ และคณะ. (2556). **ยางพาราในลุ่มน้ำโขง : การปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นในลาว กัมพูชา และไทย.** เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.

รัชนี นิลจันทร์. (2548). **การเรียกร้องสิทธิของคนจน : กรณีการระเบิดของโรงงานอบลำไย.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วศิน ปัญญาวุธตระกูล. (2550). **การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ระเบียงวัฒนธรรม (กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์).** รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการ.กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2557). **ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.** องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชร).

อุดม เชยกีวงศ์ และคณะ. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.

การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

Developing english writing skill by using peer feedback activity toward english writing for business English students

ทิศากร ไชยมงคล*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: thisakorn.ch@psru.gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษ จากกิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน ศึกษาความสามารถด้านการประเมินงานเขียนของนักศึกษา และเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชา ENG368-การติดต่อทางธุรกิจ ในภาคเรียนที่ 2/2557 จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการสอนการเขียนที่ใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเขียน แบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษ และแบบประเมินความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเอง ซึ่งดำเนินการ เป็นเวลา 15 สัปดาห์ (ภาคเรียนที่ 2/2557) ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนเขียนโดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมีความสามารถทางการเขียนเพิ่มขึ้น จากการที่ผู้เรียนได้เรียนโดยใช้กิจกรรมนี้ ทำให้ความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเองเพิ่มขึ้น และนักศึกษาที่ได้เรียนโดยการใช้กิจกรรมดังกล่าวมีความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ทักษะการเขียน กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

Abstract

The purpose of this research were to: study the ability of Business English students in communicative writing skill using Peer Feedback activity, study the ability in evaluation of the students through Peer Feedback activity, compare the outcome of the enhancement in communicative writing skill using Peer Feedback activity. The participants were the third-year students of Business English students for 44 persons who enrolled in the course, ENG368- Business Correspondence, Pibulsongkram Rajabhat University. The instruments used to collect the data were; a lesson plan, a form of writing evaluation by a teacher, and a form of self-evaluation by students. The result of this research revealed that the students after learning by using the peer feedback activity can improve their communicative writing abilities. Furthermore, the ability of evaluation in writing skill of students was increased. Then, the students' writing competency in writing exercises was found significantly different at .01

keywords : English writing skill, peer feedback activity, business English students

บทนำ

การศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศที่ใช้เป็นสื่อกลางในการศึกษาค้นคว้าจากตำรา บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งสื่ออินเตอร์เน็ต ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทักษะทางภาษาทั้งสี่ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งทักษะการเขียน นับว่าเป็นทักษะที่ยากสำหรับผู้สอนที่จะสอนผู้เรียนให้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของตนออกมา เนื่องจากการที่ผู้เรียนจะเขียนได้ดีนั้นจะต้องเขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษา (พิมพรรณ์ ใจวงค์, 2548)

การเขียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงได้ นอกจากนี้ การเขียนยังสามารถใช้เพื่อการสื่อสารได้หลายโอกาสและเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน เช่น เพื่อการติดต่อสื่อสารทางสังคม เพื่อประกอบอาชีพ หรือเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนา มหากุศล (2539) ที่กล่าวว่า แม้ว่าทักษะการเขียนจะเป็นทักษะที่ยาก แต่จำเป็นต้องมีการเรียนการสอนทักษะการเขียน เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะสำคัญและเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก ช่วยเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ด้านภาษาอังกฤษมาใช้ เช่น การจดโน้ตขณะฟังหรือการเขียนสรุปเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้การเขียนทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ การเขียนจึงนำมาซึ่งความฉลาดรอบรู้ ความก้าวหน้า และการก้าวทันโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นสังคมไทยยังให้ความสำคัญต่อทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการเขียนเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป (สมลักษณ์ เลี้ยงประยูร, 2543)

นอกจากนั้นแล้ว สภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมา พบว่า ความสามารถทางด้านการใช้ภาษาในด้านทักษะต่างๆ ของนักศึกษาอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะความสามารถด้านการเขียน สภาพของการสอนเขียนในสังคมการศึกษาในปัจจุบันเน้นที่ผลงานการเขียนมากกว่ากระบวนการฝึกให้นักศึกษาเขียน ผลงานการเขียนของนักศึกษาได้รับการประเมินโดยเน้นความถูกต้องทางไวยากรณ์ ไม่ได้ให้ความสนใจในพัฒนาการด้านการเขียนของนักศึกษาเท่าที่ควร (รุ่ง แก้วแดง, 2542) จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักว่ามาจากการวางพื้นฐานด้านการเขียนของนักศึกษาในโรงเรียนก่อนที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ยิ่งไปกว่านั้น ลักษณะของห้องเรียนไทยเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักศึกษาจำนวนมาก โอกาสที่จะพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลนั้นทำได้ยาก จึงทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ในการคิดและการเขียน จึงไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึก และความเข้าใจผ่านทางการเขียนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังใช้รูปแบบการสอนเดิม (Traditional teaching) ซึ่งมักจะเน้นการสอนที่มีผู้สอนเป็นศูนย์กลาง แนวทางการสอนที่เน้นผลงานมากกว่ากระบวนการ และครูผู้สอนเป็นผู้ตรวจสอบการเขียนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน ซึ่งข้อมูลย้อนกลับส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการสะกดคำ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ ถึงแม้ว่าเนื้อหาของบทความนั้นจะอยู่ในเกณฑ์ที่ดีก็ตาม เมื่อพิจารณาบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในด้านการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนแล้ว การจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งการที่ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีประการหนึ่ง คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และกิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อน (Peer Feedback) เป็นลักษณะกิจกรรมการเขียนที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน เป็นการเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อตรวจแก้งาน และพัฒนาปรับรุงงานเขียนของตนเองโดยอาศัยข้อมูลย้อนกลับจากเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Vygotsky (1978, Lightbrown and Spada, 1993) ที่เน้นทักษะทางสังคม ส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการมีปฏิสัมพันธ์กันในการเรียน ทั้งนี้เพราะผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพและความพร้อมที่จะเรียนรู้และสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมาย หากได้รับคำแนะนำจากเพื่อนและครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางความคิด

การใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเพื่อนนั้น ข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากเพื่อนเป็นการมุ่งเพื่อช่วยเสริมจุดแข็ง เป็นการช่วยเสนอความคิดเห็นและตรวจหาจุดบกพร่องในงานเขียนของผู้เรียนมากกว่าการตอกย้ำจุดอ่อนในการเขียน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกที่จะรับรู้ความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่องานเขียนของตนเอง ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการสอนการเขียนโดยใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเพื่อนโดยยึดรูปแบบการลำดับกิจกรรมตามวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ

โดย McCrimmon (1967) ได้กล่าวว่า การสอนแบบเน้นกระบวนการเป็นวิธีสอนที่ให้โอกาสผู้เขียนได้ย้อนกลับไปทำซ้ำในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งที่ผ่านมาได้ (Recursive) เพราะขั้นตอนต่าง ๆ ที่ประกอบกันในรูปของกระบวนการเกิดขึ้นอย่างคาบเกี่ยวกันและไม่ได้แยกจากกันอย่างเด็ดขาด นอกจากนี้ Kelly (1984 อ้างใน พูนรัตน์ แสงหนุ่ม, 2538) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการที่ผู้เรียนใช้ในการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นก่อนการเขียน (Pre-writing) 2) ขั้นการเขียน (Writing) 3) ขั้นหลังการเขียน (Post-writing)

จากขั้นตอนในการเขียนแบบเน้นกระบวนการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแนวการสอนการเขียนแบบเน้นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรับแก้งานเขียนของตัวเองนั้น จะแตกต่างจากแนวการสอนแบบเน้นผลงานในขั้นตอนการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ต่องานเขียน กล่าวคือ การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการจะให้ความสำคัญต่อการตอบสนองต่องานเขียนในระหว่างกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนเพื่อทำการปรับปรุงและแก้ไขงานเขียนของตนเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จากปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษา ควรให้ความสนใจและนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำไปสู่การวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จากกิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน 2) ศึกษาความสามารถด้านการประเมินงานเขียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จากกิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน และ 3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชา ENG368-การติดต่อทางธุรกิจ ในภาคเรียนที่ 2/2557 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 44 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท ได้แก่

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอนการเขียนที่ใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเขียน โดยดำเนินการตามวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (มคอ.3)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.1 แบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณภาพงานเขียนจาก Jacobs และคณะ (1981)

1.2.2 แบบประเมินความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเอง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยแบ่งออกเป็น 1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และ 2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอนการเขียนที่ใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเขียนโดยดำเนินการตามวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (มคอ.3) โดยมีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

การสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแผนการสอนการเขียนที่ใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเขียนโดยดำเนินการตามวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ

1.2 ดำเนินการสร้างแผนการสอนการเขียนที่ใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเขียนโดยดำเนินการตามวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ผู้วิจัยนำแผนการสอนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและความถูกต้องของการใช้ภาษา

1.2 ผู้วิจัยนำแผนการสอนมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ โดยมีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป

1.3 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ดำเนินการทดลองต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณภาพงานเขียนจาก Jacobs และคณะ (1981) และแบบประเมินความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเอง

การสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษและแบบประเมินความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเอง

1.2 ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษและแบบประเมินความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเอง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ผู้วิจัยนำแบบวัดและแบบประเมินไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและความถูกต้องของการใช้ภาษา

1.2 ผู้วิจัยนำแบบวัดและแบบประเมินมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ โดยมีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป

1.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดและแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One group pretest – posttest design) โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

T_1	X	T_2

T1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง โดยใช้แบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษก่อนการเรียน

X แทน การจัดกระทำหรือการให้ตัวแปรทดลอง (Treatment) ด้วยการสอนโดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อน โดยดำเนินการตามวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ

T2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง โดยใช้แบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษหลังการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษก่อนการเรียน

2. ดำเนินการทดลองตามแผนการสอน โดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อน โดยดำเนินการตามวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ เป็นเวลา 15 สัปดาห์ 1 ภาคการศึกษา (2/2557) โดยหลังจากการเขียนในแต่ละแผน ผู้เรียนจะต้องทำการประเมินงานเขียนของเพื่อนและของตนเอง โดยใช้แบบประเมินที่ผู้สอนกำหนดให้

3. เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แบบวัดชุดเดียวกับที่ใช้การเรียน

4. ผู้วิจัยนำคะแนนความสามารถทางการเขียน การประเมินงานเขียนของผู้เรียนไปวิเคราะห์เพื่อหาพัฒนาการของผู้เรียน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1. ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ดำเนินการวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษก่อนการเรียน 2. ดำเนินการทดลองตามแผนการสอน โดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเขียน ซึ่งดำเนินการตามวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ เป็นเวลา 15 สัปดาห์ 1 ภาคการศึกษา (2/2557) โดยหลังจากการเขียนในแต่ละแผน ผู้เรียนจะต้องทำการประเมินงานเขียนของเพื่อนและของตนเอง โดยใช้แบบประเมินที่ผู้สอนกำหนดให้ 3. เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แบบวัดชุดเดียวกับที่ใช้การเรียน ต่อจากนั้นผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ และนำเสนอข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จากกิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถด้านการประเมินงานเขียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จากกิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จากกิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน แสดงดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จากกิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน (จำนวนนักศึกษา 44 คน คะแนนเต็ม 50 คะแนน)

งานเขียนชิ้นที่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	คุณภาพ
1	30.18	3.25	60.36	ปานกลาง
2	32.68	1.68	65.36	ปานกลาง
3	35.61	1.53	71.23	ดี
4	37.59	1.74	75.18	ดี

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนเขียนโดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางการเขียนดีขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเขียนชิ้นที่ 4 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงที่สุดคือ 37.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.74 และคิดเป็นค่าร้อยละได้เท่ากับ 75.18 จึงสรุปได้ว่า ในขณะที่ผู้เรียนได้รับการสอนเขียนโดยการใช้กิจกรรมการตอบ สนองต่องานเพื่อน นักศึกษามีความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถด้านการประเมินงานเขียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จากกิจกรรมตอบสนองต่องานเขียน แสดงดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการประเมินงานเขียนฉบับสุดท้ายของแต่ละหัวข้อของตนเองของนักศึกษาระหว่างที่ใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อน (จำนวนนักศึกษา 44 คน คะแนนเต็ม 15 คะแนน)

งานเขียนชิ้นที่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	คุณภาพ
1	-	-	-	-
2	7.61	0.97	50.73	อ่อน
3	9.05	0.71	60.33	ปานกลาง
4	11.70	0.85	78.00	ดี

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการประเมินงานเขียนฉบับสุดท้ายของแต่ละหัวข้อของตนเองของนักศึกษาซึ่งเริ่มทำการประเมินตนเองตั้งแต่แผนการสอนที่ 2 เป็นต้นไป มีแต่คะแนนที่เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับตั้งแต่งานเขียนชิ้นที่ 2-4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประเมินงานเขียนของตนเองในงานเขียนชิ้นที่ 4 ซึ่งได้คะแนนสูงสุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 และคะแนนค่าร้อยละเท่ากับ 78.00 จึงสรุปได้ว่า ในระหว่างที่ใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมาช่วยในการสอนการเขียนภาษาอังกฤษ เมื่อนักศึกษาได้ประเมินงานเขียนของเพื่อนทำให้นักศึกษามีความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเองเพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้กิจกรรมตอบสนองต่องานเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มเป้าหมายไม่อิสระต่อกัน (t-test dependent)เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาก่อนและหลังได้รับการสอนเขียนโดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อน

คะแนน	N	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	p-value
ก่อนเรียน	44	26.05	4.23	-13.72**	43	.00
หลังเรียน	44	37.30	3.61			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มเป้าหมายไม่อิสระต่อกัน (t-test dependent) คะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นที่สำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผู้เรียนที่ได้รับการสอนเขียนโดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมีความสามารถทางการเขียนเพิ่มขึ้น กล่าวคือ

จากการใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนเพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษพบว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง เป็นเพราะกิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนยึดเอาหลักของวิธีการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ว่าการเขียนนั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการ และเป็นกระบวนการที่ย้อนกลับไปมาอย่างเป็นธรรมชาติ ประกอบไปด้วยขั้นก่อนการเขียน ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องระดมสมอง (Brain Storming) เพื่อเป็นการช่วยในการรวบรวมข้อมูลและเรียบเรียงความคิดในเรื่องที่ต้องการเขียน

จะเห็นได้ว่าการเขียนแบบเน้นกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือกันในการตรวจแก้ไขงานเขียนของกันและกัน ผู้เรียนได้มีโอกาสนำงานเขียนกลับมาทบทวน แก้ไข ปรับปรุงจนเป็นที่พอใจกระบวนการและขั้นตอนดังกล่าวจึงส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะการเขียนได้ จากผลการวิจัยจะเห็นว่าผู้เรียนทุกคนมีพัฒนาการในด้านความสามารถทางการเขียนที่เพิ่มสูงขึ้น ปัจจัยดังกล่าวจึงสามารถกล่าวได้ว่าการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการนั้น ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเขียนของตนได้เป็นอย่างดี เพราะในการสร้างงานเขียนผู้เขียนต้องใช้ความสามารถทั้งการใช้ความคิด สติปัญญา การใช้ภาษา แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้อื่น

ประการที่สอง การใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความเป็นกันเองระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนหรือผู้เรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกกับการเรียนผ่อนคลายและไม่รู้สึกวิตกกังวลกับงานที่ทำโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นการเขียนที่เน้นในเรื่องของเนื้อหาเป็นหลักและไม่ต้องคำนึงถึงไวยากรณ์มากนัก จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาได้ลงมือเขียนฉบับร่างด้วยความสบายใจ ไม่มีความอึดอัดหรือท้อใจในการเขียนเนื่องจากมีข้อมูลเพียงพอที่จะนำเสนอและรู้ว่ากำลังจะเขียนอะไร ทั้งยังไม่ต้องสะดุดกับการใช้ไวยากรณ์เพราะจุดเน้นอยู่ที่เนื้อหาที่นักศึกษาจะสื่อออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

นอกจากนั้น กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนยังได้ฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่องานเขียนของตนและของเพื่อนเป็นอย่างดี เพราะในกระบวนการเขียนที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเพื่อตรวจทานแก้ไขงานเขียนของกันและกัน จึงจำเป็นที่แต่ละคนต้องเตรียมงานของตนเองให้พร้อมก่อนการแลกเปลี่ยนเพื่อให้เพื่อนได้ตรวจดูและช่วยแก้ไขงานให้ โดยการเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม จะเห็นได้ว่าข้อคิดเห็นซึ่งมีความขัดแย้งบางประการสามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่และนำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้น และการให้เพื่อนเป็นผู้ตรวจแก้งานเขียนจะทำให้ผู้เรียนได้รู้จุดบกพร่องที่ตนไม่สามารถมองเห็น

2. การที่ผู้เรียนได้เรียนโดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนทำให้ความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเองเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก การที่ผู้เรียนได้ฝึกประเมินงานเขียนของเพื่อนไม่ว่าจะเป็นการให้คำแนะนำทั้งทางด้านเนื้อหาหรือความถูกต้องทางการใช้ภาษานอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นจุดบกพร่องในงานเขียนของเพื่อนแล้ว ในขณะเดียวกันยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงจุดบกพร่องในงานเขียนของตนเองได้อีกด้วย โดยเปรียบเทียบงานเขียนของเพื่อนและของตนเอง นอกจากนั้นการได้อ่านงานเขียนของเพื่อนก็ยังมีข้อดีอีกอย่างคือ ผู้เรียนจะได้ความคิดใหม่ๆ ที่จะสามารถนำกลับไปปรับปรุงแก้ไขงานเขียนของตัวเองให้ดีขึ้นได้อีกด้วย

โดยรวมแล้วพบว่าความสามารถในการประเมินตนเองสำหรับงานเขียนฉบับสุดท้ายของแต่ละหัวข้อของนักศึกษาดีขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละครั้งที่ทำแบบประเมินซึ่งสอดคล้องกับคะแนนความสามารถทางการเขียนที่เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับด้วย นับเป็นผลลัพธ์ที่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่ายิ่งผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ดีขึ้นเท่าใด ความสามารถทางการเขียนของผู้เรียนก็จะเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากทั้งคะแนนความสามารถทางการเขียนและคะแนนความสามารถในการประเมินตนเองของนักศึกษาที่ต่างก็เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

3. นักศึกษาที่ได้เรียนโดยการใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมีความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนเป็นกิจกรรมการเขียนแบบเน้นกระบวนการที่มีการเขียนอย่างมีลำดับขั้นตอน ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กลับไปแก้ไขปรับปรุงงานเขียนก่อนส่งได้อีก จึงทำให้ผู้เรียนลดความวิตกกังวลในการเขียนลงไป ยิ่งไปกว่านั้นการที่ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนงานเขียนกับเพื่อนนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ กระตือรือร้นที่จะผลิตงานเขียนเพราะผู้เรียนเกิดความรู้สึกสบายใจและปลอดภัย เนื่องจากการใช้กิจกรรมนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนซึ่งจะทำให้บรรยากาศและความรู้สึกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างผู้เรียนเป็นกันเองและไม่กดดันนอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตว่า การที่ผู้เรียนได้มีเวลาในการเขียนมากขึ้นและการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสกลับไปแก้ไขงานเขียนก่อนส่งนั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกผ่อนคลายในการเขียนแต่ละเรื่องดังจะเห็นได้จากการที่คะแนนค่าเฉลี่ยความสามารถในการเขียนของผู้เรียนก็เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการสอนกิจกรรมการเขียนภาษาอังกฤษควรคำนึงถึงจำนวนผู้เรียนด้วย เพราะว่าชั้นเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากอาจทำให้การดูแลชั้นเรียน การกำหนดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมไม่สามารถเป็นไปตามแผนที่วางไว้

2. ผู้วิจัยพบว่า ในการสอนกิจกรรมนี้ผู้เรียนจะไม่กล้าให้ข้อเสนอแนะหรือระบุข้อบกพร่องเชิงลบให้กับงานเขียนของเพื่อน ดังนั้นผู้สอนจึงควรชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของการให้ข้อเสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็นต่องานเพื่อนว่าเป็นการช่วยเสริมจุดแข็ง เป็นการช่วยเสนอความคิดเห็น และตรวจหาจุดบกพร่องในงานเขียนของเพื่อนมากกว่าจะเป็นการตอกย้ำจุดอ่อนในการเขียน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกที่จะรับรู้ความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่องานเขียนของตนเอง

สรุปผลการวิจัย

สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการวิจัย ไม่ควรซ้ำซ้อนกับการแสดงผล แต่เป็นการสรุปให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนที่ได้เรียนโดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมีความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษระหว่างเรียนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับ

2. ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมีความสามารถในการประเมินงานเขียนของตนเองเพิ่มขึ้นระหว่างรับการฝึก

3. นักศึกษาที่ได้เรียนโดยการใช้กิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนมีความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา ที่ได้อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัย ในด้านทุนพัฒนาการเรียนการสอน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 อาจารย์ ดร.วิชุรา วินัยธรรม นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ให้ โอกาสและสนับสนุนในการทำาวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและ ผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ทางด้านการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา แขมมณี. (2547). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิธิดา อดิภัทรนันท์. (2539). **ความคำนึงถึงผู้อ่านที่มุ่งหมายและการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน: ผลของการสอนเขียนอังกฤษโดยใช้การสอนแบบกระบวนการกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิมพรรณ์ ใจวงค์. (2548). **กิจกรรมการเขียนแบบร่วมมือโดยยึดผลสะท้อนจากกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ และทักษะปฏิสัมพันธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พูนรัตน์ แสงหนุ่ม. (2538). **ผลของวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนของนักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมลักษณ์ เลี้ยงประยูร. (2543). **การศึกษากิจกรรมการตอบสนองต่องานเพื่อนในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อัจฉรา วงศ์โสธร. (2538). **การทดสอบและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Brumfit, C. (1983). **The Functional-Notional Approach from Theory to Practice.** Oxford: Oxford University Press.

Flower L., Hayes, J. (1980). **The cognition of discovery defining a rhetorical problem.** College Composition and Communication.

Hughey, Jane B. et al. (1983). **Teaching ESL composition: principals and techniques.** London: Newbury House.

Jacobs, H.L., et al. (1981). **Testing ESL composition: a practical approach.** Massachusetts: Newbury House.

Muncie, J. (2000). **ELT Journal: Using written teacher feedback in EFL composition classes.** Oxford University Press.

Raimes, A. (1983). **Techniques in teaching writing.** USA: Oxford University Press.

คุณภาพชีวิตการทำงานแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Quality of working life labor of burmese workers in Mae Sot, Tak province

คมสันต์ นาควังไทร*
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด
*corresponding auther e-mail: kom_nak@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง คือ แรงงานต่างด้าว ที่ทำงานในสถานประกอบการ ในพื้นที่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 400 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม 2 ด้าน ได้แก่ สภาพปัจจุบัน คุณภาพชีวิตการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า พบว่า สภาพปัจจุบันของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ประกอบด้วย ด้านสถานการณ์ประกอบอาชีพ รายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาวะ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและการสื่อสารภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าแรงงานมีระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 2.67 และคุณภาพชีวิตในการทำงานของแรงงานต่างด้าวจัดอยู่ในระดับน้อยเท่ากับ 1.99

คำสำคัญ : แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า สภาพการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงาน

Abstract

The aims of this research were to investigate the current situation of migrant workers in Measot, Tak province, and to explore the quality of life in working of migrant workers in Mae Sot, Tak Province,to survey their comments in working environment and in general and to understand their living in Mae Sot, Tak province. A total of 400 migrant workers who working in the entrepreneur in this area were included in the study by purpose sampling method. Questionnaire was used as a tool for these assessments measuring in two dimensions which included. The current situation of migrant workers, Quality of life, The data was analysed with the frequency, percentage, average, and standard deviation.The research finding showed that: the current situation of migrant workers in this area included occupational situation, earnings, accommodation, health and knowledge of regulation and communication. The quality of life of migrant workers was at a moderate level (2.67) and the quality of life in working of migrant workers was at low level (1.99).

keywords : migrant workers, work environment, quality of work life

บทนำ

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้อำเภอแม่สอดมีความสำคัญยิ่งในทางยุทธศาสตร์ เพราะมีลักษณะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของ 5 อำเภอชายแดน จังหวัดตาก ประกอบไปด้วย อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ อำเภออุ้มผาง ซึ่งอยู่ฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก และอยู่ติดกับเมืองเมียวดี สาธารณะรัฐแห่งสหภาพเมียนม่า จึงได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากภาครัฐและเอกชนในหลายด้าน รวมไปถึงภาคแรงงานที่มีการเคลื่อนย้ายเข้าแหล่งงานในที่ที่เศรษฐกิจที่ดีกว่า และเหตุผลด้านอื่นๆ เช่น เพื่อหลบหนีภัยสงคราม ภัยธรรมชาติและปัญหาความยากจน สถานการณ์ในพื้นที่ อำเภอแม่สอด ภายหลังจากการเริ่มนโยบายการขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ 300 บาท 7 จังหวัดและ 40% ทั่วประเทศ และนโยบายการใช้แรงงานข้ามชาติอย่างถูกกฎหมาย ให้มีการถือครองหนังสือเดินทางชั่วคราวนั้น ส่งผลให้แรงงานข้ามชาติที่ทำงานใน อ.แม่สอด ได้เคลื่อนย้ายไปทำงานในพื้นที่ที่มีการจ่ายค่าแรงงานขั้นต่ำ 300 บาท เป็นจำนวนมากเพราะมีค่าจ้างแรงงานที่แพงกว่า และสามารถเคลื่อนย้ายได้ตามความสมัครใจสถานประกอบการใน อ.แม่สอด ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมประเภทโรงงานการ์เมนท์และสิ่งทอ โรงงานอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องปั้นดินเผา เซรามิค ตลอดจนโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ขณะนี้กำลังประสบกับปัญหาแรงงานขาดแคลน แรงงานข้ามชาติจึงเคลื่อนย้ายไปทำงานในจังหวัดชั้นในแล้วกว่า 20 % คาดการณ์ได้ว่าหายไปจากระบบประมาณ 20,000 คน จาก 50,000 คน เนื่องจากปัจจุบัน อ.แม่สอด มีการปรับค่าแรงขั้นต่ำมาที่ 226 บาท ในปี พ.ศ. 2555 และจะมีการปรับค่าแรงขึ้น 300 บาทในปี 2556 ตามนโยบายของกระทรวงแรงงาน (ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง ระทรวงแรงงาน,2555) และกฎหมายไทยกำหนดสิทธิของคนต่างชาติให้ประกอบอาชีพได้บางอาชีพและในสถานที่ที่กำหนดไว้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มาตรา 7 “งานใดที่คนต่างด้าวทำได้ในท้องที่ใดเมื่อใด ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทยและความต้องการแรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ” (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2553) ประกอบกับในปัจจุบันมีความต้องการแรงงานในปริมาณที่สูง โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรกรรม และงานในระดับล่าง เนื่องด้วยปริมาณของวัยทำงานของไทยลดลงอย่างมาก รวมถึงอัตราการเกิดก็ลดลง ทำให้แรงงานของไทยขาดแคลนประเทศไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อนำมาใช้ทดแทน แรงงานต่างด้าวถือว่าเป็นแรงงานที่สำคัญมากต่อประเทศไทย เป็นแรงงานที่ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องใช้แรงงานต่างด้าวเนื่องจากบุคคลเหล่านี้ไม่ปฏิเสธงาน ค่าแรงต่ำ ส่งผลไปยังต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงด้วย (ชัยพงษ์ สำเนียง, 2555) อย่างไรก็ตามแนวโน้มการลดลงของแรงงานต่างด้าวในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ยังสวนทางกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจชายแดนที่สูงอย่างต่อเนื่องแต่ในขณะเดียวกันกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่เป็นกลไกสำคัญ แรงงานต่างด้าวถือว่าเป็นแรงงานที่สำคัญมากต่อประเทศไทย เป็นแรงงานที่ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องใช้แรงงานต่างด้าวเนื่องจากบุคคลเหล่านี้ไม่ปฏิเสธงาน ค่าแรงต่ำ ส่งผลไปยังต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงด้วย (ชัยพงษ์ สำเนียง ,2555) อย่างไรก็ตามแนวโน้มการลดลงของแรงงานต่างด้าวในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ยังสวนทางกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจชายแดนที่สูงอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะเดียวกันกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่เป็นกลไกสำคัญ

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษามาตรการและแนวทางการดำเนินนโยบายของหน่วยงานต่างๆ อย่างรอบด้านเพื่อนำมาวิเคราะห์ และนำมาเสนอแนวทางในการจัดการปัญหาดังกล่าวต่อไปได้ในอนาคตและนำข้อมูลมาบริหารจัดการพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องวิจัยในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการเสนอแนะและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ต่อไป **วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย**เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และเพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการวิจัยให้ถูกต้องสมบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม เป็นการนำแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานได้รับความพึงพอใจในการทำงานที่สูงขึ้น เช่น ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ผลประโยชน์และสวัสดิการ ความก้าวหน้าในการทำงาน และการมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งล้วนแต่เป็นแรงจูงใจและความพึงพอใจสำหรับคนงาน

3.2.1 ประชากร ได้แก่ แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ที่ทำงานในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวนจากข้อมูลที่ทำการปกครองอำเภอแม่สอดระบุว่า ในช่วงปี 2554 ซึ่งระบุว่ามีแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าทั้งที่ขึ้นทะเบียนและยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 130,199 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่อาศัย อยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สอด โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้สูตร Taro Yamane โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนั้น จากประชากรจำนวน ประชากร130,199 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 398 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งตอนที่ 1 เป็นคำถาม (Close Ended Question) และส่วนตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน การตรวจหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC) เท่ากับ 0.64 -1.00 ความเชื่อถือได้ของสภาพปัญหาและสถานภาพเท่ากับ 0.76 และด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน เท่ากับ 0.84 ตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสภาพปัจจุบันของแรงงานต่างด้าวในอำเภอแม่สอด วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ (Check Lists)

ข้อมูลตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวในอำเภอแม่สอดในประเด็นเกี่ยวคุณภาพชีวิตในการทำงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนสำคัญได้แก่ 1) สำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า 2) ประยุกต์แนวคิดคิดของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลกับคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม 3) จัดทำแบบสอบถาม หาคุณภาพและแปลคำถามผ่านล่ามแปลภาษา 4) ทดสอบ(try out)แบบด้วยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ชุด เพื่อหาคุณภาพแบบสอบถาม และแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะแรงงานโดยใช้ ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 400 ฉบับ ได้รับกลับคืน ครบทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ระยะเวลาการเก็บรวบรวม ตั้งแต่ 1 มกราคม 2556 – กันยายน 2558

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยคำนวณค่าสถิติ ได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตาราง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา คุณภาพชีวิตการทำงานแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลดังนี้

4.1 สภาพปัจจุบันของแรงงานแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า สภาพปัจจุบันของแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย ด้านสถานการณ์ประกอบอาชีพ รายได้ ด้านที่อยู่อาศัย และปัญหาความรู้ความเข้าเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและการสื่อสาร ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการประกอบอาชีพ

อาชีพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รับจ้างรายวัน	333	83.25
รับจ้างร้านค้า	34	8.50
รับจ้าง/ พนักงานบริษัท	3	0.75
รับจ้าง/ พนักงานโรงงาน	27	6.75
ลูกจ้างหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจ/	3	0.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบอาชีพรับจ้างรายวันจำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 83.25 มีเพียง 67 คนเท่านั้นที่ประกอบอาชีพรับจ้าง/ร้านค้า รับจ้าง/ พนักงานบริษัท รับจ้าง/ พนักงานโรงงานและลูกจ้างหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 16.75

ตารางที่ 2 แสดงช่วงรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 4,000 บาท	66	16.50
4,001 - 6,000 บาท	164	41.00
6,001 - 8,000 บาท	71	17.75
8,001 - 10,000 บาท	77	19.25
10,001 -12,000 บาท	22	5.50
รวม	**400**	**100**

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มี รายได้อยู่ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 รายได้อยู่ระหว่าง 8,001 - 10,000 บาท/ เดือน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.25 และกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่มีรายได้สูงที่สุด อยู่ระหว่าง 10,001 - 12,000 บาท/ เดือน มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
บ้านนายจ้าง	19	4.75
บ้านพักคนงานที่นายจ้างจัดไว้ให้	62	15.5
บ้านเช่าห้องเช่าส่วนตัว /	270	67.5
อาศัยคนอื่นอยู่ (ฟรี)	13	3.25
มีลักษณะเป็นเพิงสร้างขึ้นชั่วคราว	36	9.00
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ทั้งหมด 400 คน พบว่าลักษณะที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว มาเช่าบ้านเช่า/ ห้องเช่าส่วนตัว จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 มีเพียง 81 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 21.25 เท่านั้นที่อาศัยอยู่กับนายจ้าง และบ้านพักคนงานที่นายจ้างจัดไว้ให้ จากการ

ตารางที่ 4 แสดงปัญหาด้านกฎหมายและการสื่อสารของแรงงานต่างด้าว

ปัญหาด้านกฎหมายและการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ระดับ	S.D.
สามารถสื่อสารกับนายจ้างที่พูดภาษาไทยได้	2.65	ปานกลาง	0.58
สามารถสื่อสารภาษาไทยได้	2.64	ปานกลาง	0.60
สามารถสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานพูดภาษาไทยได้	2.64	ปานกลาง	0.60
สามารถรับการมอบหมายงานจากนายจ้างที่พูดภาษาไทยได้	2.64	ปานกลาง	0.60
มีความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายพื้นฐานของไทย เช่น กฎหมายจราจร กฎหมายทั่วไป เป็นต้น	1.51	น้อย	0.50
รวม	2.42	น้อย	0.58

จากตารางที่ 4 พบว่า พบว่าอันดับแรกแรงงานต่างด้าวสามารถสื่อสารกับนายจ้างที่พูดภาษาไทยได้ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 รองลงมา คือ สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ สามารถสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน พูดภาษาไทยได้ และสามารถรับการมอบหมายงานจากนายจ้างที่พูดภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ย 2.64 น้อยที่สุด คือ มีความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายพื้นฐานของไทย เช่น กฎหมายจราจร กฎหมายทั่วไป กฎหมายแรงงานเป็นต้นอยู่ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 1.51

4.2 คุณภาพชีวิตการทำงาน สภาพการดำรงชีพของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่มีผลต่อกรดำรงอยู่ของแรงงาน ได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) คุณภาพชีวิต 2) ผลตอบแทนจากการทำงาน ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถแสดงได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตการทำงาน	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ระดับ	S.D.
สุขภาพพร้อมที่ทำงาน	3.36	ปานกลาง	0.71
ระบบบริการสุขภาพที่ได้รับมีความเพียงพอ	2.43	น้อย	0.56
ความพร้อมในการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวัน	3.10	ปานกลาง	0.67
ความรู้สึกพอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน	3.13	ปานกลาง	0.58
ความสามารถในการจัดการเรื่องการเงินตามที่ต้องการ	2.30	น้อย	0.54
มีความเชื่อถือศรัทธา ในสิ่งที่เคารพนับถือ	3.85	มาก	0.38
เห็นความสำคัญของการที่ตนเองมีประโยชน์ต่อคนอื่น	2.81	ปานกลาง	0.43
ไม่มีเรื่องกังวลใจกับสภาพแวดล้อม การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน	1.92	น้อย	0.60
เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมห้อง เพื่อนร่วมหอพัก ใกล้เคียง มีกิจกรรมร่วมกัน	1.96	น้อย	0.60
ความรู้สึกพอใจกับบ้าน หอพักหรือที่อยู่อาศัย	1.87	น้อย	0.63
รวม	2.67	ปานกลาง	0.57

จากตารางที่ 5 พบว่าด้านพบว่า แรงงานต่างด้าวมีความเชื่อถือศรัทธา ในสิ่งที่เคารพนับถือ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 รองลงมาคือความรู้สึกพอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ความพร้อมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และพบว่าผลรวมของค่าเฉลี่ยในความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67

ตารางที่ 6 แสดงความพึงพอใจในการทำงาน

ผลตอบแทนการทำงาน	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ระดับ	S.D.
รายได้เมื่อของครัวเรือน	2.31	น้อย	0.72
ค่าตอบแทนที่เพียงพอ	2.27	น้อย	0.71
หน่วยงานเน้นย้ำเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน	1.52	น้อย	0.50
การตรวจสุขภาพประจำปีให้พนักงาน	1.00	น้อยที่สุด	0.00
ความปลอดภัยในการทำงาน	1.52	น้อย	0.50
โอกาสพัฒนาตนเองและได้เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น	1.52	น้อย	0.50
สวัสดิการต่างๆ จากหน่วยงานอย่างเพียงพอ	1.52	น้อย	0.50
ความต้องการในการเปลี่ยนอาชีพ	2.81	ปานกลาง	0.48
โอกาสได้ฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	1.52	น้อย	0.50
งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง	3.89	มาก	0.43
รวม	1.99	น้อย	0.48

จากตารางที่ 6 พบว่าอันดับแรก คือ งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงเป็น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา คือด้านความต้องการในการเปลี่ยนอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และด้านความพึงพอใจของรายได้ของครัวเรือน อยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.31 และพบว่าผลรวมด้านผลตอบแทนการทำงานอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.99

สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาด้านสภาพปัจจุบันของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า

1.สภาพปัจจุบันด้านเศรษฐกิจ แรงงานต่างด้าวที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของแรงงานในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีรายได้อยู่ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 รายได้อยู่ระหว่าง 8,001 - 10,000 บาท/ เดือน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.25 และกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่มีรายได้สูงที่สุด อยู่ระหว่าง 10,001 - 12,000 บาท/ เดือน มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50

2.สภาพด้านที่อยู่อาศัยลักษณะที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว มาเช่าบ้านเช่า/ ห้องเช่าส่วนตัว จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 สาเหตุที่ไม่พักอยู่กับบ้านนายจ้างหรือบ้านพักคนงานที่นายจ้างจัดไว้ให้ พบว่า นายจ้างอนุญาตให้เฉพาะลูกจ้างเท่านั้น ที่มีสิทธิพักอาศัยในบ้านนายจ้างหรือบ้านพักคนงานที่นายจ้างจัดไว้ โดยส่วนใหญ่ แรงงานที่เพิ่งเข้ามาทำงานในสถานประกอบการหรือกิจการร้านค้า และมี ที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว จำนวนร้อยละ 36 อาศัยอยู่ในลักษณะเป็นเพิงสร้างขึ้นชั่วคราว มีลักษณะที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม มักพบการสะสมของขยะ และมีแหล่งน้ำท่วมขัง ลักษณะโครงสร้างบ้านพักไม่มิดชิด มีความเสี่ยงต่อการระบาดของโรคติดต่อ ที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบได้

4. สภาพด้านกฎหมายและการสื่อสารของแรงงานต่างด้าว ด้านกฎหมายและการสื่อสารของแรงงานต่างด้าวในดำรงชีพของแรงงานต่างด้าวที่มีผลต่อการดำรงอยู่ในสถานะแรงงานต่างด้าว จัดอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.42 และเมื่อทำการประเมินด้านกฎหมายและการสื่อสารรายด้านพบว่าอันดับ 1 แรงงานต่างด้าวสามารถสื่อสารกับนายจ้างที่พูดภาษาไทยได้ คะแนนเฉลี่ย 2.65 อันดับที่ 2 คือ สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ สามารถสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน พูดภาษาไทยได้ และสามารถรับการมอบหมายงานจากนายจ้างที่พูดภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ย 2.64 ปัญหาดังกล่าว จัดอยู่ในระดับปานกลางที่

มีผลต่อการดำรงชีพของแรงงานต่างด้าวในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการได้ความรู้ทางด้านกฎหมายพื้นฐาน

5.2 ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวใน พื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าแรงงานมีความพึงพอใจต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าประเด็นที่แรงงานต่างด้าวมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ หอพักหรือที่อยู่อาศัย แม้ว่าผู้ประกอบการจะจัดเตรียมหอพักหรือที่อยู่อาศัยให้กับแรงงาน แต่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่อนุญาตเฉพาะเพียงแรงงานต่างด้าวเท่านั้น ไม่นับรวมครอบครัวหรือผู้ติดตาม ดังนั้น ประเด็นในด้านการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย ทั้งในด้านสุขอนามัยและการเข้าถึงสวัสดิการของผู้ประกอบการ จึงควรได้รับการศึกษาถึงแนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับแรงงานที่อาศัยหรือปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้นำผลการศึกษามาอภิปรายดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของแรงงานแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตากภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การ ประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับจ้างรายวัน รายได้อยู่ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท ต่อเดือน ที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ เช่าบ้านเช่า/ ห้องเช่าส่วนตัว และแรงงานต่างด้าวสามารถสื่อสารกับนายจ้างที่พูดภาษาไทยได้ในระดับปานกลาง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวเลือกพักอาศัยอยู่ในบ้านเช่า หรือห้องเช่าส่วนตัว เนื่องมากจาก แรงงานต่างด้าวมีรายได้จากการประกอบอาชีพ สามารถจ่ายค่าเช่าบ้านเช่าหรือห้องเช่าในราคาที่ไม่สูงมากนักได้ อีกทั้งบ้านเช่าหรือห้องเช่าดังกล่าว มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพของครัวเรือน

2. มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลตอบแทนการทำงาน อยู่ในระดับน้อยเท่ากับ ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของจำรัส อึ้งศรีวงษ์ วัชระ ยาคุณ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และ กรเอก กาญจนาโภคิน (2557,บทคัดย่อ) พบว่า การดำเนินการด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่า ในจังหวัดสมุทรสาครอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากบริบทของพื้นที่อำเภอแม่สอด เป็นพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจชายแดนสภาพพื้นที่เอื้อต่อแรงงงานไปเช้าเย็นกลับ สถานประกอบการโดยส่วนใหญ่เป็นโรงงานกาเม้นท์และภาคการเกษตร

ในภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงาน ที่เป็นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานได้รับความพึงพอใจในงานที่สูงขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ผลประโยชน์และบริการ ความก้าวหน้าในการทำงาน สิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของจำรัส อึ้งศรีวงษ์ วัชระ ยาคุณ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และ กรเอก กาญจนาโภคิน (2557) พบว่า กับแนวคิดคุณภาพชีวิตการทำงานในด้านการได้รับ ความคุ้มครองขั้นพื้นฐาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตทั่วไป และด้านความเป็นธรรมในการทำงาน สามารถนำไปสู่ การเสริมสร้างความคุ้มครองมาตรฐานแรงงาน และการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของ แรงงานต่างด้าวในการทำงานได้รับความคุ้มครองขั้นพื้นฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตทั่วไป และความเป็นธรรมใน การทำงาน บนหลักปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอสถานประกอบการ ควรพิจารณาในปัจจัยด้านค่าแรง สวัสดิการของแรงงานและคุณภาพชีวิตในการทำงาน ให้สอดคล้องกับผลประกอบการของสถานประกอบการ หน่วยงาน หรือองค์กร อาจมีการส่งเสริมให้ศึกษาปัจจัยจูงใจให้แรงงานต่างด้าวอยู่ ในพื้นที่ที่จะมีการส่งเสริมให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต่อไป เพื่อป้องกันปัญหาการขาดแคลนแรงงานและสอดคล้องต่อความต้องการภาคเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการและอุตสาหกรรม ของท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญเป็นภาคส่วนที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของอำเภอแม่สอดเป็นอย่างยิ่ง ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญต่อประเด็น ใน

ด้านรายได้ของ ระดับความพึงพอใจต่อค่าแรงที่ได้รับจัดว่าอยู่ในเกณฑ์น้อย และอาจเป็นมูลเหตุจูงใจให้แรงงานมีการเคลื่อนย้ายจากท้องถิ่นอำเภอแม่สอด เข้าสู่พื้นที่ชั้นในของประเทศ ที่ได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่สูงกว่า สอดคล้องกับผลการศึกษา ในประเด็นด้านช่วงอายุและเพศของแรงงานต่างด้าว ที่พบว่า เมื่อแรงงานมีความชำนาญในวิชาชีพ แรงงานมีความต้องการเดินทางเข้าไปทำงานยังพื้นที่ชั้นในของประเทศไทย ที่มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าพื้นที่อำเภอแม่สอด

2.ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานภาครัฐในระดับต่างๆ จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับแนวทางที่จะทำความเข้าใจความต้องแรงงานและจำนวนแรงงานที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ดูแล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจ ทั้งในด้านกฎหมายพื้นฐานเพื่อเป็นการจัดระเบียบและลดปัญหาการกระทำผิด การศึกษาและระบบสาธารณสุขแก่แรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อประชาสัมพันธ์และช่องทางอื่นๆ เพื่อช่วยป้องกันและลดปัญหาการกระทำผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าวอีกทั้งยังช่วยทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างแรงงานต่างด้าวและชุมชนพื้นที่ และสามารถอยู่ร่วมกันในโดยไม่เกิดข้อขัดแย้งอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปมีประเด็นที่ควรจะศึกษาปัญหาดังกล่าวต่อไปจากการศึกษาดังนี้

1) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า

2) ศึกษาการจัดสวัสดิการของแรงงานต่างสัญชาติพม่า

จากประเด็นดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวสู่พื้นที่ชั้นในของไทยยังเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งผู้ประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา อาชวนิจกุลและกุลภา วจนะสาระ. (2552). **การจ้างงานแรงงานข้ามชาติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 กับการจัดทำบัญชีรายชื่ออาชีพ สำหรับคนต่างชาติ.**

กระทรวงแรงงาน. (2555). **ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ. ฉบับที่ 7,** ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 183ง

เฉลิมศักดิ์ แหงมงาม.(2535). **ปัญหาแรงงานต่างด้าว ศึกษากรณีกระเหรี่ยงหลบหนีเข้าเมือง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชัยพงษ์ สำเนียง. (2556). **ความย้อนแย้งของแรงงานต่างด้าว : มนุษย์ล่องหนไร้ตัวตน หรือ ฟันเฟือง สำคัญทางเศรษฐกิจ.** ชื่อบทความเดิม “สถานการณ์แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย”. สถานศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เข้าถึงได้จาก http://www. siam intelligence.com/thai-labor-migration-status/ (สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2557).

ที่ทำการปกครองอำเภอแม่สอด. (2554). **ข้อมูลฐานประชากรต่างชาติอำเภอแม่สอด 25 เมษายน 2554.** เข้าถึงได้จาก http://www.maesot-hospital.com/datacenter_who/File_Download /Population _data.pdf (สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2556).

สมเกียรติ สังข์นาค, สิน พันธุ์พินิจ. (2557). **ความต้องการจ้างงานแรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยาลัยการจัดการเพื่อพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ เข้าถึงได้จาhttp://bkk.umdc.tsu.ac.th /transitory /IS/IS-P-57/ ความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.pdf (สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2557).

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2553). **เรื่อง การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว พ.ศ.** 2547. กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). **การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน.** สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ. เข้าถึงได้จากhttp://service.nso.go.th/nso/web/urvey /survey_pop.html. (สืบค้นเมื่อ 22กันยายน 2556).

แนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

Approaches in changing of monoculture of integrated farming patterns of sufficiency economy group, Umong sub-district, Mueang district, Lamphun province

ปรีชานันท์ ด่านตระกูลหิรัญ* และ บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่
*corresponding author e-mail: p_chanant@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชนของเกษตรกรกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ผลการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสาน และเสนอแนะแนวทางต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเกษตรผสมผสานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรในกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 72 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 52.78 สาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำเกษตรกรรม เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา คือ ราคาผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 30.56 แนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเกษตรผสมผสาน คือ ส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสร้างกระแสและค่านิยมการดำรงชีวิตแบบพอเพียงให้กับเกษตรกร โดยยึดตัวเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็งและคุณภาพชีวิต

คำสำคัญ : กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรม เกษตรผสมผสาน

Abstract

The objectives of this research were to study the context from farmers of Sufficiency Economy Group 2) to study the results of changing monoculture of intergraded farming patterns of Sufficiency Economy Group and 3) to approaches in changing monoculture of intergraded farming patterns of Sufficiency Economy Group in , Umong Sub-district, Mueang District, Lamphun Province. The samples set for this study were 72 farmers of Sufficiency Economy Group. Tools used for data collection was interview. Data were analyzed by statistical term; frequency, percentage, average, mean, max and min. The results showed that changing patterns of agricultural 52.78 percent by changing patterns of monoculture farming to integrated farming. The causes of the changes in agricultural patterns because the most of farmer had health problems were 50.00 percent. Subordinate was cost of produce were 30.56 percent. The principal of the approach is to promote intergraded farmers. The farmers are the center of the development in order to increase the strength and to gain the higher quality of life.

keywords : sufficiency economy group, changing of agriculture, integrated farming

บทนำ

การทำการเกษตรกรรมในปัจจุบันเกษตรกรบางรายมีความตระหนักเรื่องการใช้สารเคมีมากขึ้น เพราะในอดีตการทำเกษตรกรรมแบบใช้สารเคมีในปริมาณเข้มข้นยังส่งผลต่อตัวของเกษตรกร ผู้บริโภค รวมถึงสิ่งแวดล้อมจากการตกค้างและการปนเปื้อนของสารเคมีที่ถูกใช้เกินความจำเป็น โดยการลดปริมาณการใช้สารเคมีเพื่อให้มีปริมาณสารตกค้างน้อยที่สุดเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ (วิญญู, 2545)

การทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวที่มีความหลากหลายของพืชหรือสัตว์น้อยลง จะมีผลต่อการผลิตโดยตรงและในระยะเวลานาน เนื่องจากเกิดการสะสมของโรคและแมลง ทำให้ต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น ซึ่งการทำเกษตรทางเลือกซึ่งมีพื้นฐานความคิดจากปรัชญาแบบองค์รวม ไม่ใช่แนวความคิดแบบแยกส่วนที่มนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางของระบบนิเวศน์ แต่เป็นการอยู่รวมกันในระบบนิเวศน์แบบพึ่งพาอาศัยกัน (สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์, 2543)

จากการสอบถามเกษตรกรในกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยที่เป็นพืชเชิงเดี่ยวเป็นอาชีพหลักและเคยประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจากการใช้สารเคมีในการป้องกันโรคและแมลง ทำให้เกษตรกรต้องแบกรับภาระหนี้สินที่เกิดขึ้น ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ ซึ่งเปลี่ยนการผลิตจากเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวไปสู่เกษตรผสมผสานที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน พร้อมทั้งสามารถวิเคราะห์ผลจากการเปลี่ยนรูปแบบการผลิตของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง จากการเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรกรรมที่นำไปสู่ความยั่งยืนของการผลิตและสภาพแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสานของเกษตรกรกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยศึกษาจากวิถีชีวิต บริบทชุมชน ผลและแนวทางจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมจากเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรในกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 72 ราย จากจำนวน 254 โดยให้ค่าความคาดเคลื่อน 0.01 และทำการเลือกสมาชิกที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากที่มีรายชื่อสมาชิกกำกับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ลักษณะของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของเครื่องมือ ซึ่งประกอบไปด้วยคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด

2) การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องและวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางใน การกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2) จัดทำแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามที่ได้จากการตรวจเอกสารและจากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องที่ศึกษาและตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ครบถ้วน

3) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และดำเนินการจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปสัมภาษณ์กับเกษตรกรในกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 72 คนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดประชุมกลุ่มย่อย รวมทั้งทำการบันทึกเสียง และถ่ายภาพ การจดบันทึกและรวบรวมข้อมูล แบบบันทึก การทำเส้นประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการบริหารจัดการ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary date) เป็นข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้วจากบุคคล หรือ หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประธานกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง คณะกรรมการกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่จากองค์กรต่างๆ เช่น เทศบาลตำบลอุโมงค์ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองลำพูน รวมถึงข้อมูลที่ได้จากเอกสาร/รายงานวิจัยหรือบทความอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1) ในอดีต เกษตรกรส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 62.50 และเกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรผสมสาน คิดเป็นร้อยละ 61.11 และเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 38.89 ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 52.78 เนื่องจากเกษตรกรที่เปลี่ยนมาเป็นเกษตรแบบผสมผสานนั้นมีสุขภาพดีขึ้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นเนื่องจากมีการลดการใช้สารเคมี โดยใช้สารสกัดจากธรรมชาติ มีไม้กันลมเพื่อเป็นแหล่งอาศัยของสิ่งมีชีวิตอื่น มีการบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก กำจัดวัชพืชโดยนำมาทำวัสดุคลุมดิน/ปุ๋ย ไม่นำเศษเหลือจากการเกษตรทิ้งลงแหล่งน้ำ ไม่เผาทำลายเศษวัชพืช/ขวดสารเคมีอื่นๆ เช่น มีจิตสำนึก เป็นต้น

โดยสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำเกษตรกรรม เนื่องจากว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 25.18 รองลงมาคือราคาผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 15.38 กลไกการตลาด คิดเป็นร้อยละ 11.19 ความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ คิดเป็นร้อยละ 9.79 ต้องการเพิ่มรายได้ คิดเป็นร้อยละ 9.09 อื่นๆ เช่น ต้องการความแน่นอน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 8.39 มีปัญหาหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 7.69 พื้นที่มีจำกัด คิดเป็นร้อยละ 6.29 ลดการใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 4.90 และการลดลงของสิ่งมีชีวิตในบริเวณใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ

2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรผสมผสาน ได้แก่ เกษตรกรมีความรู้เพิ่มมากขึ้นจากการฝึกอบรม มีกิจกรรมที่ช่วยเหลือสังคมเพิ่มมากขึ้น เช่น ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ กิจกรรมการจัดงานประจำปี สาธารณประโยชน์ สาธารณกุศล กิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมอื่นๆ การทำเกษตรผสมผสานส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตเท่าเดิมแต่ได้ปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตกับพ่อค้าคนกลาง สามารถนำผลิตภัณฑ์ขายเองซึ่งได้ราคาสูงกว่าการผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้มีรายได้ในครัวเรือนมากขึ้น รายจ่ายน้อยลง จำนวนเงินที่ต้องกู้มาลงทุนเพิ่มจึงลดลงด้วยตามลำดับ

3) จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis สรุปได้ดังนี้

- จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ มีกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต มีกิจกรรมที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีกิจกรรมด้านการบริหารการพัฒนา มีกิจกรรมด้านการตลาดและการแปรรูปผลผลิต ปัญหาสุขภาพของเกษตรกรลดลง ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีจากการทำเกษตรกรรมในแหล่งน้ำสาธารณะในชุมชนได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มสมาชิกหลากหลาย มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม มีกิจกรรมฝึกอบรม และศึกษาดูงาน

- จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่ มีปัญหาการใช้น้ำจากภัยแล้ง มีปัญหาหนี้สิน ต้นทุนการผลิตภาคเกษตรกรรม เพิ่มขึ้นสัดส่วนต้นทุนการผลิตที่ลดหรือเพิ่มนั้นมาจาก ปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย, สารเคมี/ฮอร์โมน, เมล็ดพันธุ์) ไม่มี

การตรวจคุณภาพของดินที่ใช้ในเกษตรกรรม เกษตรกรส่วนใหญ่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรน้อย รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการกับนักวิชาการน้อยครั้ง

- โอกาส (Opportunity) ได้แก่ มีแหล่งข้อมูลข่าวสารการทำเกษตรผสมผสาน หลากหลายมีการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน กระแสการรณรงค์ให้บริโภคสินค้าเกษตรปลอดสารพิษ แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 11 สนับสนุนการทำเกษตรผสมผสานแบบเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง

- อุปสรรค (Threat) ได้แก่ มักเกิดภัยธรรมชาติในรอบ 1 ปีเป็นช่วงระยะเวลานาน ได้แก่ ภัยแล้งติดต่อกันนาน 3 – 6 เดือน เกิดน้ำป่าไหลท่วมพื้นที่เกษตรกรรมของเกษตรกรในพื้นที่ แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ส่งผลต่อความแปรปรวนและปริมาณการผลิตของเกษตรกรในการตัดสินใจปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ประเภทนั้นๆ

แนวทางต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเกษตรผสมผสานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1) ส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของเกษตรกรทั้งในส่วนของการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพให้เป็นไปในแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างกระแสและค่านิยมการดำรงชีวิตแบบพอเพียงให้กับเกษตรกร โดยยึดตัวเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

2) ส่งเสริมการผลิต การปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรและรูปแบบการเกษตรตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม การวางแผนการผลิต การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และสินเชื่อ

3) ส่งเสริมการตลาด การประกันราคา ความต้องการของตลาดและผู้บริโภค การสร้างความเชื่อมโยงของภาคการเกษตร/พาณิชย์/อุตสาหกรรมและบริการ การสร้างตราสินค้าและการสร้างเอกลักษณ์ ของสินค้าเกษตร เสริมสร้างแนวคิดของเกษตรกรให้ยึดถือว่าตลาด คือ เป้าหมายของการผลิต เพื่อให้เกษตรกรมองเห็นภาพในอนาคตที่สามารถทำเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ในอดีตเกษตรกรส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 62.50 และเกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรผสมสาน คิดเป็นร้อยละ 61.11 และเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 38.89 ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 52.78 เนื่องจากเกษตรกรที่เปลี่ยนมาเป็นเกษตรแบบผสมผสานนั้นมีสุขภาพดีขึ้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น เนื่องจากมีการลดการใช้สารเคมี โดยใช้สารสกัดจากธรรมชาติ มีไม้กันลมเพื่อเป็นแหล่งอาศัยของสิ่งมีชีวิตอื่น มีการบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก กำจัดวัชพืชโดยนำมาทำวัสดุคลุมดิน/ปุ๋ย ไม่นำเศษเหลือจากการเกษตรทิ้งลงแหล่งน้ำ ไม่เผาทำลายเศษวัชพืช/ขวดสารเคมี อื่นๆ เช่น มีจิตสำนึก เป็นต้น

สอดคล้องกับแนวคิดของ เรือง (2559) ที่กล่าวว่า หลักการที่สำคัญของปัจจัยและความสำเร็จของระบบเกษตรผสมผสาน 3 ประการคือ เน้นการพัฒนาที่ตัวเกษตรกรให้เป็นผู้ริเริ่มคิดเอง ทำเองจนในที่สุดสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่พึ่งตนเองได้ และจะเป็นผู้กำหนดแผนการผลิตของตนเอง แผนการผลิตของเกษตรกรจะปรับเปลี่ยนจากการผลิตพืชเดี่ยว เป็นการเกษตรแบบผสมผสาน

โดยสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำเกษตรกรรม เนื่องจากว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 25.18 รองลงมาคือราคาผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 15.38 กลไกการตลาด คิดเป็นร้อยละ 11.19 ความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ คิดเป็นร้อยละ 9.79 ต้องการเพิ่มรายได้ คิดเป็นร้อยละ 9.09 อื่นๆ เช่น ต้องการความแน่นอน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 8.39

มีปัญหาหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 7.69 พื้นที่มีจำกัด คิดเป็นร้อยละ 6.29 ลดการใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 4.90 และการลดลงของสิ่งมีชีวิตในบริเวณใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรผสมผสาน ได้แก่ เกษตรกรมีความรู้เพิ่มมากขึ้นจากการฝึกอบรม มีกิจกรรมที่ช่วยเหลือสังคมเพิ่มมากขึ้น เช่น ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ กิจกรรมการจัดงานประจำปี สาธารณประโยชน์ สาธารณกุศล กิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมอื่นๆ การทำเกษตรผสมผสานส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตเท่าเดิมแต่ได้ปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตกับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกีรติพร (2557) ได้ศึกษาเรื่อง เกษตรผสมผสาน: วิถีการดำรงชีพของเกษตรกรเครือข่ายอุบลรัตน์ในบริบทโลกาภิวัตน์ พบว่า พัฒนาการของเครือข่ายเกษตรผสมผสาน สะท้อนถึงการสนับสนุนและความร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่าง เกษตรกร และภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม นักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ได้ร่วมกันค้นหาทางออกในการดำรงชีพภายใต้ระบอบทุนนิยมที่สร้างภาระหนี้ให้แก่เกษตรกรอันเนื่องมาจากความล้มเหลวของวิถีการผลิต ซึ่งเกษตรผสมผสานช่วยคลี่คลายปัญหาเชิงระบบในการปรับกลยุทธ์การผลิต หากพิจารณาวิถีการดำรงชีพของเกษตรกรเครือข่ายเกษตรผสม ผสาน ศูนย์เรียนรู้บ้านคำปลาหลาย ภายใต้กรอบคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน จะพบความสามารถในการเข้าถึงทุนในหลายด้าน ทุนทางกายภาพและทุนธรรมชาติ เป็นพื้นฐานการเกษตรที่เน้นความหลากหลายและการจัดการทรัพยากรในรูปการพึ่งพาสมดุลแห่งธรรมชาติที่นำไปสู่ความยั่งยืนของระบบนิเวศ

จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis สรุปได้ดังนี้ จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ มีกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต มีกิจกรรมที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีกิจกรรมด้านการบริหารการพัฒนา มีกิจกรรมด้านการตลาดและการแปรรูปผลผลิต ปัญหาสุขภาพของเกษตรกรลดลง ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีจากการทำเกษตรกรรมในแหล่งน้ำสาธารณะในชุมชนได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มสมาชิกหลากหลาย มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม มีกิจกรรมฝึกอบรม และศึกษาดูงาน จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่ มีปัญหาการใช้น้ำจากภัยแล้ง มีปัญหาหนี้สิน ต้นทุนการผลิตภาคเกษตรกรรม เพิ่มขึ้นสัดส่วนต้นทุนการผลิตที่ลดหรือเพิ่มนั้นมาจาก ปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย, สารเคมี/ฮอร์โมน, เมล็ดพันธุ์) ไม่มีการตรวจคุณภาพของดินที่ใช้ในเกษตรกรรม เกษตรกรส่วนใหญ่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรน้อย รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการกับนักวิชาการน้อยครั้ง โอกาส (Opportunity) ได้แก่ มีแหล่งข้อมูลข่าวสารการทำเกษตรผสมผสาน หลากหลายมีการฝึกอบรม และศึกษาดูงาน กระแสการรณรงค์ให้บริโภคสินค้าเกษตรปลอดสารพิษ อุปสรรค (Threat) ได้แก่ มักเกิดภัยธรรมชาติในรอบ 1 ปีเป็นช่วงระยะเวลานาน ได้แก่ ภัยแล้งติดต่อกันนาน 3 – 6 เดือน เกิดน้ำป่าไหลท่วมพื้นที่เกษตรกรรมของเกษตรกรในพื้นที่ แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ส่งผลต่อความแปรปรวนและปริมาณการผลิตของเกษตรกรในการตัดสินใจปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ประเภทนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงวรรณ์ (2553) ได้ทำการศึกษา กระบวนการปรับเปลี่ยนระหว่างเกษตรเคมีและเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กระบวนการปรับเปลี่ยนระหว่างเกษตรเคมีและเกษตรอินทรีย์ภายในชุมชนได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐและเอกชน คือ เกษตรกรที่เปลี่ยนจากเกษตรกรรมเคมีสู่เกษตรกรรมอินทรีย์ เกษตรกรที่ยังลังเลในการเปลี่ยนจากการผลิตแบบเคมีสู่อินทรีย์ และเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์สู่เกษตรกรรมเคมี และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ และมลฤดี (2557) ได้ศึกษาและคาดการณ์ถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางการรับมือและป้องกัน การเกิดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ดังนี้ 1) แรงผลักดันต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของธุรกิจเกษตร และ 2) การเปลี่ยนแปลงแนวทางการประกอบการเกษตรของเกษตรกร ตามทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกษตรกรและเจ้าของธุรกิจเกษตรเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงและกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารธุรกิจเกษตร ทั้งยังเป็นการสร้างโอกาสที่จะทำให้ธุรกิจเกษตรเติบโตอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรผสมผสาน เนื่องจากเกษตรกรที่เปลี่ยนมาเป็นเกษตรแบบผสมผสานนั้นมีสุขภาพดีขึ้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นเนื่องจากมีการลดการใช้สารเคมี โดยใช้สารสกัด

จากธรรมชาติ มีไม้กันลมเพื่อเป็นแหล่งอาศัยของสิ่งมีชีวิตอื่น มีการบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก และมีการสนับสนุนจากหน่วยงานในชุมชนทำให้การดำเนินการของกลุ่มมีความเข้มแข็งมาขึ้น โดยประโยชน์ที่ได้รับจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรผสมผสาน ได้แก่ เกษตรกรมีความรู้เพิ่มมากขึ้นจากการฝึกอบรม มีกิจกรรมที่ช่วยเหลือสังคมเพิ่มมากขึ้น การทำเกษตรผสมผสานส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตเท่าเดิมแต่ได้ปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตกับพ่อค้าคนกลาง สามารถนำผลิตภัณฑ์ขายเองซึ่งได้ราคาสูงกว่าการผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้มีรายได้ในครัวเรือนมากขึ้น รายจ่ายน้อยลง จำนวนเงินที่ต้องกู้มาลงทุนเพิ่มจึงลดลงด้วยตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา คณาจารย์ นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาอำนวยความสะดวกในการศึกษา ตลอดจนการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ประธานศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลตำบลอุโมงค์ เกษตรกรในกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนทุกท่าน ที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลและ ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กีรติพร จูตะวิริยะ. (2557). **เกษตรผสมผสาน : วิถีการดำรงชีพของเกษตรกรเครือข่ายอุบลรัตน์ในบริบทโลกาภิวัตน์.** การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน. 4 : 280-290.

เรือง ศรีสุทัศน์. (2560). ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งพาตนเอง. เข้าถึงได้จากhttps://sites.google.com/site/banraisrisutus/kestr-phsm-phsan.

วิญญู พันธ์โต . (2545). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีทำการเกษตรไปสู่เกษตรอินทรีย์ : กรณีศึกษาตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิวัฒน์ ไม้แก่นสาร และมลฤดี หมุนขำ. (2557). การเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจเกษตรภายใต้บริบทของโลกในอนาคต. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**. 5(ฉบับพิเศษ) : 244-255.

สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์. (2543). **ผู้ผลิตและผู้ประกอบการ.** นนทบุรี : สำนักงานเกษตรมาตรฐาน.

แสงวรรณ์ ปาลี. (2553). **กระบวนการปรับเปลี่ยนระหว่างเกษตรเคมีและเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตปริญญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

The Brand Image Affecting Srichand Cosmetics purchasing decision of Students Bachelor Degree at Silpakorn University Sanam Chandra Palace Campus.

พิทักษ์ ศิริวงศ์ พชรภรณ์ ศิริจันทร์* และ วาสินี เกิดดอนแฝก
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
*corresponding author e-mail: Gossip.m@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของนักศึกษาปริญญาตรีมหาหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยงานวิจัยชิ้นนี้เก็บตัวอย่างจากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุดใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ กลุ่มนักศึกษาปริญญาตรีมหาหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ที่ซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยคือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ (X_1)ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ (X_2) ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า (X_3) ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม (X_4) ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้ (X_5) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสมการพยากรณ์ คือ $Y = 0.193 + (0.321)X_1 + (0.170)X_2 + (0.098)X_3 + (0.125)X_4 + (0.258)X_5$

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์ตราสินค้า การตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์

Abstract

The Objective of this research was to study The Brand Image Affecting Srichand Cosmetics purchasing decision of Students Bachelor Degree at Silpakorn University Sanam Chandra Palace Campus. This survey research was used the questionnaire as an instrument to collect the data from 400 samples.The samples used in this research was Students Bachelor population at Silpakorn University Sanam Chandra Palace Campus.The research instrument was questionnaire with reliability 0.95 The data was analyzed by multiple regression analysis.The research show Brand Image Attributes(X_1) Brand Image Benefits(X_2) Brand Image Value(X_3) Brand Image Culture(X_4) Brand Image User(X_5) which affects Srichand purchasing decision **(Y)** with a significance level of 0.05. The prediction equation was $Y = 0.193 + (0.321)X_1 + (0.170)X_2 + (0.098)X_3 + (0.125)X_4 + (0.258)X_5$

keywords : brand image, purchasing decision, srichand cosmetics

บทนำ

ในปัจจุบันคนไทยสมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย มีการดูแลรักษาผิวหน้ากันมากขึ้น ด้วยเหตุที่สภาพอากาศในประเทศไทยมีอากาศร้อน อบอ้าว ทั้งฝุ่นและมลภาวะต่างๆ ซึ่งทำให้ผิวหน้ามัน สกปรก เป็นสาเหตุทำให้เกิดสิวที่เป็นปัญหาใหญ่ของคนหลายๆคน ด้วยค่านิยมของคนไทยเกี่ยวกับความสวยงามโดยมองจากการมีรูปร่างหน้าตาที่ดี ท่าทางกริยามารยาทที่ดี ผิวพรรณที่สะอาดเกลี้ยงเกลา การแสวงหาวิธีการักษา ดูแลตนเองจึงเป็นเรื่องสำคัญและการทำให้ตนเองดูดียิ่งขึ้นจึงกลายเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับทุกคน โดยสิ่งที่นำมาใช้เพื่อเสริมความงามและบุคลิกภาพลักษณะของผู้ใช้ เรียกว่า ”เครื่องสำอาง” (เรณู โคตรจรัส, 2549)

“ศรีจันทร์” หรือที่เคยรู้จักกันในนาม “ผงหอมศรีจันทร์” นั้นมีจุดเริ่มต้นจากร้านขายยาเล็กๆในแถบวังบูรพาโดยคุณพงษ์ แซ่ห่าน หรือคุณพงษ์ หาญอุตสาหะ ซึ่งสูตรนี้ได้รับถ่ายทอดมาอีกทีจากห้างขายยาศรีจันทร์ในขณะนั้น แป้งสีชมพูอันเป็นที่ร่ำลือในหมู่คนย่านนั้นถึงคุณสมบัติอันโดดเด่นในการลดผิวมัน อันเป็นสาเหตุของสิวและผดผื่น นอกจากคุณสมบัติดีเยี่ยมแล้ว ผงหอมศรีจันทร์ยังมีกลิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งกรรมวิธีการผสมกลิ่นหอมนี้ยังคงถูกเก็บไว้เป็นความลับรู้กันเฉพาะในครอบครัวหาญอุตสาหะมาจนถึงทุกวันนี้ จากประสบการณ์และองค์ความรู้ของศรีจันทร์ในการดูแลผิวคนไทย ที่สะสมและถ่ายทอดต่อกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 เราเจาะจงที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสำหรับผิวมันเท่านั้น และพิถีพิถันในการคัดสรรวัตถุดิบชั้นดีจากทั่วโลก จึงได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในการช่วยลดความมัน โดยเหมาะสมกับการดูแลสภาพผิวมันของคนไทยอย่างแท้จริง เพื่อช่วยให้ผู้ใช้มีผิวที่สุขภาพดีพร้อมรับการบำรุงและแต่งแต้มสีสันดั่งที่ใจต้องการ

แป้งศรีจันทร์ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มคือ ศรีจันทร์ ทรานส์ลูเซนท์ พาวเดอร์ (Srichand Translucent Powder) แป้งฝุ่นโปร่งแสง สูตรควบคุมความมัน เป็นเนื้อฝุ่นเนื้อละเอียดบางบาด้วยความโปร่งแสงของเนื้อแป้ง ทำให้ใช้ได้กับทุกโทนสีผิว ช่วยเซ็ตรองพื้นให้อยู่ตัวและไม่ทำให้สีรองพื้นเปลี่ยน พร้อมคุณสมบัติอันโดดเด่นในการควบคุมความมัน อันเป็นเอกลักษณ์ของศรีจันทร์ พร้อมพัฟเนื้อดี และฝาหมุนที่เป็นสิทธิบัตรเฉพาะของศรีจันทร์ ช่วยให้เหมาะแก่การพกพา (เว็บไซต์บริษัท ศรีจันทร์สหโอสถ จำกัด) การเปลี่ยนภาพลักษณ์ของเครื่องสำอางศรีจันทร์ ด้วยบรรจุภัณฑ์ที่มีความทันสมัยง่ายต่อการใช้สอย ลวดลายที่สวยงามดูสะดุดตาเป็นที่น่าสนใจ และชื่อที่สั้นกะทัดรัด แต่คงความเป็นผงหอมศรีจันทร์ไว้ ในรูปแบบตัวอักษรแบบเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ง่ายต่อการจดจำ ส่วนในการโฆษณาที่จะให้เป็นที่รู้จักและเชื่อมั่นในคุณภาพของแป้งศรีจันทร์มากขึ้นโดยการยืนยัน หรือวิพากษ์วิจารณ์จากผู้เชี่ยวชาญความงามที่ถ่ายทอดความประทับใจกับเครื่องสำอางศรีจันทร์ที่มีเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการรับรู้ภาพลักษณ์ใหม่ให้กับผู้บริโภครายใหม่เพิ่มยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มกลุ่มเป้าหมายในกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นวัยรุ่น

ภาพลักษณตราสินคา คือ สิ่งที่อยูในใจของผูบริโภค เปนขอมูลทั้งหมดที่ผูบริโภครับรูเกี่ยวกับตราสินค้านั้นๆ จากประสบการณจากคำพูดบอกตอจากโฆษณา บรรจุภัณฑ การบริการและอื่นๆ และถูกดัดแปลงโดยการเลือกรับรู ความเชื่อ ธรรมเนียมปฏิบัติของสังคม ซึ่งอาจจะไมใชสิ่งที่องคกรหวังอยากจะใหเปนแตเป็นสิ่งที่ผูบริโภคมีอยูและเปนสิ่งที่องคกรจะตองสรางตอไป (Randall, 2000) ภาพลักษณ์ตราสินค้า เป็นการรับรู้ของผู้บริโภค ที่มีต่อตราสินค้า ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิด มากกว่าข้อเท็จจริงในคุณภาพและลักษณะต่างๆของผลิตภัณฑ์ ในการโฆษณานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างภาพลักษณ์ในตราสินค้า (Brand Image) โดยสร้างความแตกต่างด้านภาพลักษณ์ (เสรี วงษ์มณฑา, 2542) ดังนั้นสิ่งที่ตราสินคานำเสนอ ทั้งในเรื่องคุณภาพของสินคา บริการ การโฆษณา การประชาสัมพันธ รวมถึงกิจกรรมตางๆ ที่องคกรจัดขึ้นเพื่อสรางความสัมพันธกับผูบริโภคนั้นจะเปนสิ่งที่ผูบริโภคนำมาเชื่อมโยงกับขอมูลเดิมที่มีอยูในความทรงจำของผูบริโภคและหากการเชื่อมโยงตราสินคานั้นเปนการเชื่อมโยงในทางบวก ก็จะสงผลตอภาพลักษณตราสินคาในทางบวกและจะชวยเพิ่มคุณคาตราสินคาไดจากที่กลาวมาจะเห็นไดวาภาพลักษณตราสินคานั้นเปนสิ่งที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอยางยิ่งในตลาดรถยนต ซึ่งเปนตลาดที่มีการแขงขันสูง ภาพลักษณตราสินคาจึงเป็น

สิ่งจำเปนที่นักการตลาดจะตองใชเครื่องมือสื่อสารการตลาดตางๆ ช่วยสรางใหเกิดความแตกตางจากคูแขงขัน และการสรางภาพลักษณนั้นจะประสบความสำเร็จก็ตอเมื่อผูบริโภคมีการรับรูในภาพลักษณตรงกันกับภาพลักษณที่นักการตลาดไดกำหนดไว

วอลเตอร์ (Walters, 1978) ได้อธิบายความหมายของคำว่า การตัดสินใจ หมายถึงการเลือกที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะจากบรรดาทางเลือก ต่าง ๆ ที่มีอยู่ คอตเลอร์ (Kotler, 2000) กล่าวว่า วิธีการที่ผู้บริโภคทาการตัดสินใจ ประกอบด้วยปัจจัยภายใน คือ แรงจูงใจการรับรู้การเรียนรู้บุคลิกภาพและทัศนะคติของผู้บริโภค ซึ่งจะสะท้อนถึงความต้องการความตระหนักในการที่มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย กิจกรรมที่มีผู้บริโภคเขามาเกี่ยวของสัมพันธ์กับข้อมูลที่มีอยู่หรือข้อมูลที่ฝ่ายผู้ผลิตให้มา และสุดท้ายคือการประเมินค่าของทางเลือกเหล่านั้น และ มานิต รัตนสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการคิดโดยใช้เหตุผลในการเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากหลายทางเลือกที่มีอยู่เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด และตอบสนองความต้องการของตนเองให้มากที่สุด (ลฎาภา พูลเกษม, 2550)

งานวิจัย (กาญจนาภรณ์ บุญเกิด, 2559) ได้ศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรและส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรและส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยให้ความสำคัญภาพลักษณ์องค์กรด้านการดำเนินธุรกิจมากที่สุดแสดงให้เห็นว่า หากธุรกิจดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์ เคารพกฎหมายจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด และให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุดโดยด้านการแจกแจงรายละเอียดของแบบประกันอย่างชัดเจนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตมากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตราสินค้า ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของกลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องภาพลักษณ์ของตราสินค้า ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งผลงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนกลยุทธ์ของบริษัท เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ตราศรีจันทร์

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

2. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

-ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร

-ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร ผู้วิจัยจึงใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบประชากร ดังนี้

$$\mathrm{n} = \frac{Z^2}{4\mathrm{e}^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากสุ่มตัวอย่าง

z = ค่าระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้

ถ้าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z = 1.96

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% นั่นคือยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ 5% (0.05) ดังนั้นจึงแทนค่าขนาดตัวอย่าง ได้ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2} = 384.16$$

หรือประมาณ 385 ตัวอย่าง โดยมีการเก็บแบบสอบถามเพิ่ม 15 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากแบบสอบถาม ดังนั้น ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เท่ากับ 400 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงใช้ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 การคำนวณหากลุ่มขนาดตัวอย่างจะคำนวณตามวิธีแบบคัดกรอง (Screen Sampling) รวมเป็นขนาดตัวอย่างทั้งหมด 400 คน (ประสพชัย พสุนนท์, 2555)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

<u>ส่วนที่ 1</u> แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นลักษณะของคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Question) ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปี และรายได้ต่อเดือน

<u>ส่วนที่ 2</u> แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอางศรีจันทร์ ซึ่งเป็นลักษณะของคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Question) จำนวน 8 ข้อ

<u>ส่วนที่ 3</u> แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางศรีจันทร์ของกลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ, ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์, ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม และภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้รวมทั้งหมด 14 ข้อ ตามทฤษฎีของ Kotler (2003) เพื่อใช้วัดระดับภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค (interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกเพียงคำตอบเดียว และกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก

<u>ส่วนที่ 4</u> แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งเป็นคำถามชนิดให้เลือกตอบจำนวน 3 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค (interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกเพียงคำตอบเดียว และกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก และแปรผลตาม Likert scale (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 คำถามที่ให้แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ สำหรับวัดการวิจัยศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนผลงานที่เกี่ยวของเป็นแนวทางในการสร้าง แบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเรียนปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อขอคำแนะนำ และทำการปรับปรุง แก้ไขจนมั่นใจว่าเนื้อหานั้นมีความเที่ยงตรง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด เพื่อเก็บกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จำนวน 30 คน เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จึงต้องนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach’s Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผล และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ใน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.950 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง และแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ขอมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปีการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ด้วยวิธีทางสถิติโดยการ วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่า Sig. หากค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามแนวทางของ (ประสพชัย พสุนนท์, 2553)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 67.3) ศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ48.8) และมีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 64.8)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเครื่องสำอางศรีจันทร์ไว้ในครอบครองจำนวน 1 ชิ้น (ร้อยละ 65.8) มีค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ น้อยกว่า 500 บาท (ร้อยละ 80.3) โดยส่วนใหญ่เลือกซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ประเภท ศรีจันทร์ ทานาคาโกลด์พาวเดอร์มาส์ก (Srichand Tanaka Gold Powder Mask) (ร้อยละ 44.0) สาเหตุสำคัญของการเลือกซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ คือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 37) โดยความชอบส่วนตัวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ (ร้อยละ 35.3) ได้รับรู้ข่าวสารจากเพื่อน/คนรู้จัก (ร้อยละ 39) ซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์จากร้านค้าทั่วไป (ร้อยละ 66.8) ซึ่งมีระยะเวลาในการใช้เครื่องสำอาง ศรีจันทร์น้อยกว่า 3 เดือน (ร้อยละ 47)

ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมมีระดับความเห็นด้วยมาก (Mean = 4.23 และ S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า มีระดับความคิดเห็นในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ (Mean = 4.13 และ S.D. = 0.76), ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ (Mean = 4.17 และ S.D. = 0.83), ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า (Mean = 4.24 และ S.D. = 0.63), ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม (Mean = 4.36 และ S.D. = 0.63) และภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้
(Mean = 4.21 และ S.D. = 0.75)

ส่วนที่ 4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อกระเป๋าเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวม พบว่า ระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.17 และ S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ข้าพเจ้าตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์จากภาพลักษณ์ตราสินค้า (Mean = 3.99 และ S.D.= 1.0), ข้าพเจ้าตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์จากราคาที่เหมาะสมกับคุณค่าของตราสินค้า (Mean = 4.27 และ S.D.=0.75) และข้าพเจ้าตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์จากคุณสมบัติและลักษณะเฉพาะของตราสินค้า (Mean = 4.25 และ S.D.= 0.79)

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ
(Multiple Regression) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการถดถอยเชิงพหุของปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
การถดถอย (Regression)	149.201	5	29.840	215.474	0.00
ส่วนที่เหลือ (Residual)	54.563	394	0.138		
Total	203.764	399			

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์จากทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม

และภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุเมื่อใช้ภาพลักษณ์ตราสินค้าในการตัดสินใจซื้อเป็นหลายตัวแปร

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)		0.193	0.151		1.279	0.202
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ (Attributes)	X_1	0.301	0.047	0.321	6.348	0.000
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ (Benefits)	X_2	0.146	0.046	0.170	3.165	0.002
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า (Value)	X_3	0.111	0.044	0.098	2.507	0.013
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม (Culture)	X_4	0.142	0.038	0.125	3.736	0.000
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้ (User)	X_5	0.246	0.050	0.258	4.914	0.000
R = 0.86 , R Square = 0.73 , Adjusted R Square = 0.73 , Std. Error of the Estimate = 0.37						

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ทั้ง 5 ด้าน และจากการแสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุสามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอางศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ได้ดังนี้

$$Y = 0.193 + (0.321)\ X_1 + (0.170)\ X_2 + (0.098)\ X_3 + (0.125)\ X_4 + (0.258)\ X_5$$

เมื่อ Y แทน ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์

X_1 แทน ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ (Attributes)

X_2 แทน ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ (Benefits)

X_3 แทน ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า (Value)

X_4 แทน ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม (Culture)

X_5 แทน ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้ (User)

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์มีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าทั้ง 5 ด้าน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมุติฐาน	ผลการวิจัย
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์	สนับสนุน
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์	สนับสนุน
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า ส่งผลทางบวกต่อการการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์	สนับสนุน
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม ส่งผลทางบวกต่อการการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์	สนับสนุน
ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้ ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์	สนับสนุน

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

1.จากผลการศึกษาลักษณะประชากรและความคิดเห็นพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ระดับปีการศึกษาที่ 2 มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ไว้ครอบครองจำนวน 1 ชิ้น มีค่าใช้จ่ายในการซื้อน้อยกว่า 500 บาท โดยซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ประเภท ศรีจันทร์ ทานาคาโกลด์พาวเดอร์มาส์ก สาเหตุที่เลือกซื้อเพราะคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งความชอบส่วนตัวมีอิทธิพลต่อการซื้อมากที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากเพื่อน/คนรู้จัก สถานที่ที่ซื้อคือ ร้านค้าทั่วไป และมีระยะเวลาในการใช้เครื่องสำอาง ศรีจันทร์น้อยกว่า 3 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี วงษ์มณฑา ที่ว่า สินค้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้ ขายในราคาที่ยอมรับได้ และผู้บริโภคยินดีจ่ายเพราะเห็นว่าคุ้มค่า รวมถึงมีการจัดจำหน่ายกระจายสินค้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการซื้อหาเพื่อความสะดวกแก่ลูกค้า ด้วยการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความชอบในสินค้า (เสรี วงษ์มณฑา, 2542) ซึ่งสามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้านั้นๆได้

2.จากผลการศึกษาระดับปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าในแต่ละด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (Mean = 4.23 และ S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแล้ว พบว่ามีระดับความคิดเห็นในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ (Mean = 4.13 และ S.D. = 0.76), ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ (Mean = 4.17 และ S.D. = 0.83), ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า (Mean = 4.24 และ S.D. = 0.63), ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม (Mean = 4.36 และ S.D. = 0.63) และภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้ (Mean = 4.21 และ S.D. = 0.75) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ว่า ผู้บริโภคจะรับรู้ตราสินค้าในภาพรวมที่เกิดจากความรู้สึก ความเชื่อและทัศนคติต่อตราสินค้าในความหมายต่างๆ (มาลินี มาลีคล้าย, 2554, 14) จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางศรีจันทร์ของผู้บริโภค

3.จากผลการศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันในด้าน ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม และภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างตราสินค้าที่เป็นเรื่องสำคัญในกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ตราสินค้า ด้วยการสร้างการรับรู้ให้ผู้บริโภคอย่างแพร่หลายโดยสื่อความหมายด้านต่าง ๆ ด้วยสัญลักษณ์ (อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า, 2548) ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภครับรู้ข้อมูล และตัดสินใจซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. จากการศึกษา พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าแต่ละด้าน มีผลต่อการตัดสินใจเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ของกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ผู้บริโภคนั้นจะกำหนดภาพลักษณ์ของตราสินค้าด้วยตัวเองโดยมีการรับรู้ในภาพลักษณ์ตราสินค้า ทั้ง 5 ด้านได้แก่ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรม และภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านผู้ใช้ เพราะฉะนั้นธุรกิจเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ควรที่จะปรับกลยุทธ์ต่างๆให้เข้าการรับรู้ในภาพลักษณ์ตราสินค้าให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา เป็นต้น เพื่อทำให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าในด้านต่างๆ ที่ตอบสนองสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้สูงสุดเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ เพิ่มขึ้น

2. ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านวัฒนธรรมมากที่สุด ต่อมาภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านตัวผู้ใช้ ภาพลักษณ์ด้านคุณประโยชน์ และภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติตามลำดับ ดังนั้นธุรกิจเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ ควรให้ความสำคัญต่อการทำกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับ ภาพลักษณ์ตราสินค้าในด้านวัฒนธรรมและด้านคุณค่าเป็นอันดับแรก เช่น การจัดแคมเปญคนไทยใช้ของไทย หรือปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ เครื่องสำอาง ศรีจันทร์ให้สื่อถึงวัฒนธรรมและคุณค่าของเครื่องสำอาง แบบไทยเพื่อสร้างความประทับใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ศรีจันทร์

ข้อแนะนำสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษากับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอื่นๆ เช่น Baby Boomer, Generation X, Generation Z เพราะกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันก็จะมีความคิดและทัศนคติในด้านตราสินค้าที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าเครื่องสำอาง ศรีจันทร์ อย่างต่อเนื่องเพราะด้วยจากเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้า กระแสความนิยม ความรู้สึก ทัศนคติ การรับรู้ของบุคคลอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถทำสำเร็จและลุล่วงไปได้ด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ได้ทุ่มเท ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ทุกคนที่ให้ความร่วมมือ และเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามด้วยข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนาภรณ์ บุญเกิด. (2559). **การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรและส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต.** กรณีศึกษา บริษัท ไทยประกันชีวิต จากัด (มหาชน) ในเขตจังหวัดปทุมธานี.

จันทร พันธ์ภักดีวงษ์. (2559). **การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ (Eco Car) ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการ.**

ธนวรรณ แสงสุวรรณ และคณะ. (2548). **การจัดการการตลาด.** กรุงเทพฯ : บริษัท เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด.

ธานินทร์ ศิลป์ จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

นัฐกานต์ เครือชัยแก้ว. (2559). **การรับรู้ภาพลักษณ์ของตราสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร.**

ประสพชัย พสุนนท์. (2553). **สถิติธุรกิจ.** ศูนย์วิทยบริการ. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.

มาลินี มาลีคล้าย. (2554). **การรับรู้การสื่อสารการตลาดของผู้บริโภคที่มีผลต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าอิชิตันในเขตกรุงเทพมหานคร.**

เรณู โคตรจรัส. (2549). **คู่มือคนรักผิว.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลฎาภา พูลเกษม. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขารังสิต.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาการจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2551). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2552). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** (ฉบบั ปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). **กลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาด.** กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของลูกค้าวิสาหกิจขนาดเล็กกับความภักดีต่อตราสินค้าของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.**

Kotler, P. (2000). **Marketing management.** (10th ed.). NJ : Prentice-Hall Inc..

Kotler, P. (2003). **Marketing management.** New Jersey : Prentice-Hall.

Randall, G. (2000). **Branding: A practical guide to planning you strategy**. London: Kogan Page.

Srichand. (2016). **แป้งศรีจันทร์.** เข้าถึงได้จาก : https://www.srichand.com/th#history (วันที่ค้นหาข้อมูล: 8 ธันวาคม 2559).

Walters, C.G. (1978). **Consumer Behavior: Theory and Practice.** (3rd ed). Homewood, Illinois : Richard, D. Irwin, Inc.,

ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม

Satisfaction of the customers for provincial waterworks authority in Maha Sarakham province

วาสนา แตะอินรัมย์* นิตยา จันตะคุณ และ นิวัตร สุวรรณะ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาสารคาม
*corresponding auther e-mail: taeinrum@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจ การเปรียบเทียบความพึงพอใจและวัดความสัมพันธ์ ของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้รับบริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม 100 ชุด โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.109) การทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจของปัจจัยส่วน บุคคล โดยใช้ F-test ในการทดสอบความแตกต่าง พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และลักษณะของบ้านพักอาศัยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเขตบริการรายย่อยและค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำที่แตกต่างกันส่งผลให้มีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และวัดความสัมพันธ์โดยใช้เพียร์สันไคสแคร์ (Pearson, Chi-Square) พบว่าเขตบริการรายย่อยในแต่ละเขตมีความสัมพันธ์กับน้ำประปาไหลขุ่นและไม่ไหล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : น้ำประปา ความพึงพอใจ การให้บริการ

Abstract

This research aimed to determine satisfaction levels. Comparing satisfaction and measurable relationship. Recipients of services are provided to the Office of the Provincial Waterworks Authority in Maha Sarakham province. The sample used in this study are the beneficiaries of the Office of the Provincial Waterworks Authority in Maha Sarakham province. Tools used in research 100 questionnaires were set by stratified sampling (Stratified Sampling). The research found that Satisfaction with the overall service is moderate ($\overline{X}$ = 3.109). To test the difference between the level of satisfaction of individual factors using the F-test to test the difference that education, career and the appearance of the two-story house statistically insignificant 0.05.Unit cost of services and the use of water at different levels of satisfaction varied statistically significant at the 0.05 level. Measured and correlated using Pearson's chi-care (Pearson, Chi-Square) found that the retail services in each area is associated with the water flow, turbidity and flow. Statistically significant at the 0.05 level.

keywords : piped water, contentment, public service

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่ายิ่งต่อมนุษย์ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ดังนั้นน้ำที่มนุษย์จะนำมาใช้ในการอุปโภคหรือบริโภคนั้น จะต้องเป็นน้ำสะอาด มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้เหมาะสมสำหรับการอุปโภค บริโภค ซึ่งปัจจุบันถือว่าน้ำประปา เป็นน้ำที่ผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ เพื่อให้เป็นน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค น้ำประปาจึงมีความสำคัญต่อชุมชนต่างๆ อย่างยิ่ง และปัจจุบันเกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วทำให้ชุมชนต่างๆ เกิดขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำประปามีมากขึ้น ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดหาน้ำสะอาดในรูปแบบน้ำประปาสำหรับประชาชนในปัจจุบัน คือ การประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งมีภารกิจและหน้าที่สำรวจแหล่งน้ำดิบและจัดหาให้ได้มาซึ่งน้ำดิบเพื่อผลิต จัดส่ง และจำหน่ายน้ำประปาทั่วประเทศ ซึ่งการบริการน้ำประปานั้น จัดเป็นบริการสาธารณะ เนื่องจากบริการน้ำประปาจะต้องมีลักษณะในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้เสมอ โดยกฎหมาย ทั้งนี้ต้องเพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมของประชาชน และการบริการจะต้องเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่องจะต้องกระทำด้วยความเสมอภาค จากลักษณะสำคัญดังกล่าวนี้จะชี้ให้เห็นว่า การบริการสาธารณะมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์โดยรวมของประชาชน ดังนั้นการบริการน้ำประปาจึงจัดเป็นบริการสาธารณะ

สำนักงานการประปา สาขามหาสารคาม เป็นหน่วยงานหลักที่รับนโยบายภารกิจในการบริหารจัดการน้ำจากกระทรวงมหาดไทย เพื่อพัฒนาและให้บริการน้ำประปาที่มีคุณภาพแก่ประชาชน โดยครอบคลุมพื้นที่การให้บริการ 4 เขต อำเภอของจังหวัดมหาสารคามเป็นพื้นที่รวม 75 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีกิจกรรมและบริการต่างๆ อาทิ การควบคุมการผลิตน้ำและการจำหน่ายน้ำประปา การติดตั้งประปา การวิเคราะห์ตรวจสอบน้ำ ควบคุมและดำเนินการจัดเก็บรายได้ รับจดแจ้งในการขอใช้น้ำประปาของประชาชน จากภารกิจดังกล่าวเพื่อให้เกิดการบริการที่ทั่วถึงและการใช้น้ำที่เพียงพอจึงแบ่งสถานีผลิตน้ำรายย่อยตามเขตอำเภอ คือ อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอบรบือ อำเภอโกสุมพิสัยและอำเภอกันทรวิชัย ปัจจุบัน มีผู้ใช้น้ำรวมทั้งสิ้น 37,053 ราย (สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม, 2559) ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่มีการขยายธุรกิจและมีประชากรเข้ามาอาศัยเป็นจำนวนมาก ทำให้สถิติการใช้น้ำในพื้นที่สูงขึ้นตามไปด้วย โดยมีแหล่งน้ำดิบในการผลิตน้ำประปาเพื่อจำหน่าย คือ แม่น้ำชี หนองบัว และอ่างเก็บน้ำห้วยเชิงคำ ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละปีทางสำนักงานมีการผลิตน้ำไว้เพื่อบริการแก่ประชาชนเป็นจำนวน 1,303,553 ลูกบาศก์เมตร และมีการจำหน่ายน้ำจริงเป็นปริมาณ 854,260 ลูกบาศก์เมตร (สำนักงานการประปา สาขามหาสารคาม, 2559) นอกจากนี้ทางสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม ยังได้มีการปรับปรุงรูปแบบการให้บริการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ประชานชนได้รับการบริการที่มีคุณภาพและเกิดความพึงพอใจ แต่เป้าหมายของการบริการประชาชน เป็นสิ่งที่วัดยาก เพราะเป็นความรู้สึกของประชาชน ว่ามีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งในสังคมมีกลุ่มบุคลหลายกลุ่มหลายระดับ ทำให้มาตรการวัดในการตรวจสอบและการประเมิน ดำเนินการได้ยาก แต่ก็มีผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยท่านอื่นที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจในการใช้น้ำประปา ของสำนักงานในเขตพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ณัฏฐิยา แดงประเสริฐ ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการน้ำประปาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราชธานี (2553) ชวลิต เสาร์วิบูลย์ ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของกองการประปาเทศบาลตำบลนิเวศ์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (2553) มนต์ศักดิ์ ยาวะโนภาส ได้ทำการศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการน้ำประปาดื่มได้ของสำนักงานประปาเขต8 (2553) ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์ และคณะได้ศึกษาเรื่องคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ อำเภอบางคนที จังหวัด (2555) และ ชินวัฒน์ เรือนใหม่ ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพน้าประปาที่ผลิตได้ของชุมชน 4 หมู่ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา (2555)

จากแนวคิดนี้พร้อมกับในปัจจุบันการให้บริการของสำนักงานประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคามยังไม่เป็นที่พอใจของผู้รับบริการมากนัก เนื่องจากได้มีข้อร้องเรียนจากประชาชนไปยังทางสำนักงานการประปา สาขามหาสารคาม อยู่เสมอ เช่น น้ำประปาไม่ไหล หรือไหลอ่อน น้ำประปาขุ่นไม่สะอาด เป็นต้น ทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตประจำวันและได้รับบริการที่ไม่สะดวกสบายทั้งที่เสียค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำ กปภ. มหาสารคาม (2559) แหล่งที่มา : https://www.facebook.com/pwa.mahasarakham ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มี

ต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม โดยศึกษาระดับความพึงพอใจ และข้อเสนอแนะของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปา สาขามหาสารคาม ซึ่งผลจากการศึกษานี้จะนำเสน อต่อสำนักงานการประปา สาขามหาสารคาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขงานทางด้านการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้น้ำต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม

2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง เขตบริการรายย่อยกับน้ำประปาไหลขุ่นและน้ำประปาไม่ไหล

วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาจากกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบในการจ่ายน้ำของสำนักงานการประปา สาขามหาสารคาม จำนวน 37,053 ราย ประกอบด้วย หน่วยบริการน้ำแม่ข่ายมหาสารคาม หน่วยบริการบรบือ หน่วยบริการโกสุมพิสัย หน่วยบริการกันทรวิชัย

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้น้ำประปาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานการประปา สาขามหาสารคาม ซึ่งขนาดตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ในแต่ละชั้นภูมิสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและขนาดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (TARO YAMANE) ทั้งหมด จำนวน 99.7 รายหรือประมาณ 100 ราย (ในที่นี้ใช้การทดสอบที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 คือ ให้มีความผิดพลาดได้ร้อยละ 0.1)

3. เครื่องมือในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอบเขตการศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบตามวิธีลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยแบ่งสอบถามออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะของบ้านพักอาศัย รายได้ของครอบครัว ค่าใช้จ่ายน้ำประปาต่อเดือน ช่องทางการชำระน้ำประปา หน่วยบริการย่อย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลในระดับความพึงพอใจของ ผู้รับบริการ โดยเน้นคำถามการวัดความคิดเห็นตามคิดของ ลิเคิร์ท ซึ่งได้แยกออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด เพื่อใช้ในการจัดระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม ดังต่อไปนี้

1.ด้านคุณภาพของน้ำประปา

2. ด้านขั้นตอนการให้บริการ

3. ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ

4. ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่

5. ด้านการอำนวยความสะดวกสถานที่

ตอนที่ 3 วัดความสัมพันธ์ระหว่างเขตบริการน้ำประปารายย่อยกับการไหลขุ่นและการไม่ไหลของน้ำประปาของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม

4. การสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม ผู้ศึกษาดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการให้บริการ

2. นำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป และในการศึกษานี้ได้ค่า IOC ของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0 ถึง +1 แล้วนำมาพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำ และนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกันกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 ราย โดยการหาความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค และในการทดสอบเครื่องมือได้ค่า α = 0.898

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้น้ำ โดยใช้สถิติพรรณนาหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการน้ำประปาของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม ด้วยสถิติค่าคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยใช้เกณฑ์ คะแนน 5 ระดับ และการแปลความหมายระดับค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของบุญชม ศรีสะอาด

3. ทดสอบสมมติฐาน

3.1 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการน้ำประปา ที่มีมากกว่าสองกลุ่ม ได้แก่ เขตบริการรายย่อย ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะบ้านพักอาศัย และค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปาด้วยค่า F - Test

3.2 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ของเขตบริการน้ำประปารายย่อยกับจำนวนครั้งของการไหลขุ่นและไม่ไหลของน้ำประปา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้น้ำประปาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานการประปา สาขามหาสารคาม จำนวน 100 คน รายละเอียดข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเขตบริการรายย่อย ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะของบ้านพักอาศัย และค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปา

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n =100)	ร้อยละ
เขตย่อยบริการน้ำประปา		
มหาสารคาม	65	65.00
บรบือ	8	8.00
โกสุมพิสัย	7	7.00
กันทรวิชัย	20	20.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	46	46.00
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	31	31.00
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	14	14.00
ปริญญาตรี	8	8.00
สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.00

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเขตบริการรายย่อย ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะของบ้านพักอาศัย และค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปา (ต่อ)

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n =100)	ร้อยละ
อาชีพ		
ค้าขาย	42	42.00
รับราชการ	6	6.00
เกษตรกร	38	38.00
รับจ้างทั่วไป	9	9.00
พนักงานเอกชน	5	5.00
ลักษณะของบ้านพักอาศัย		
บ้านเดี่ยวชั้นเดียว	20	20.00
บ้านเดี่ยวสองชั้น	57	57.00
ตึกแถวอาคารพพาณิชย์	3	3.00
ร้านค้า	20	20.00
ค่าน้ำประปาเฉลี่ยเดือน		
ไม่เกิน 100 บาท	6	6.00
101-200 บาท	21	21.00
201-300 บาท	22	22.00
301-400 บาท	24	24.00
401-500บาท	12	12.00

มากกว่า 500 บาท	15	15.00
น้ำประปาไหลขุ่นกี่ครั้งต่อเดือน		
ไม่มีปัญหา	24	24.00
1 ครั้ง	36	36.00
2ครั้ง	21	21.00
3 ครั้ง	4	4.00
4 ครั้ง	15	15.00
น้ำประปาไม่ไหลกี่ครั้งต่อเดือน		
ไม่มีปัญหา	18	18.00
1 ครั้ง	33	33.00
2ครั้ง	24	24.00
3 ครั้ง	14	14.00
4 ครั้ง	11	11.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในเขตบริการมหาสารคาม (ร้อยละ 65) รองลงมาคือกันทรวิชัย (ร้อยละ 20) มีการศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 46) รองลงมาคือชั้นมัธยมหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 31) ประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 42) รองลงมาคือเกษตรกร (ร้อยละ 38) ลักษณะของบ้านพักอาศัยสองชั้น (ร้อยละ 57) รองลงมาคือบ้านชั้นเดียวและร้านค้า (ร้อยละ 20) มีค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปาเฉลี่ยเดือนละ 304- 400 บาท (ร้อยละ 24) รองลงมาคือ 201 - 300 บาท (ร้อยละ 22) มีจำนวนของน้ำประปาไหลขุ่นและไม่ไหลเฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน(ร้อยละ 36 และ 33) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในปัจจัยส่วนบุคล

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม โดยรวม

ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความพึงพอใจ
ด้านคุณภาพของน้ำ	3.107	0.384	ปานกลาง
ด้านขั้นตอนในการให้บริการ	3.640	0.394	มาก
ด้านค่าธรรมเนียมในการใช้น้ำ	2.934	0.602	ปานกลาง
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	3.238	0.467	ปานกลาง
ด้านความสะดวกในสถานที่	2.630	0.424	ปานกลาง
รวม	**3.109**	**0.275**	**ปานกลาง**

จากตารงที่ 2 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม โดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.109) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านขั้นตอนในการให้บริการ ($\overline{X}$ = 3.640) และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้านคือ ส่วนส่วนด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\overline{X}$ = 3.238) ด้านคุณภาพของน้ำ ($\overline{X}$ = 3.107) ด้านค่าธรรมเนียมในการใช้น้ำ($\overline{X}$ = 2.934) และด้านความสะดวกในสถานที่ ($\overline{X}$ = 2.630) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเขตบริการรายย่อย (สถานีผลิตน้ำ)

เขตบริการรายย่อย (สถานีผลิตน้ำ)		
ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ	**F**	**P-value**
ด้านคุณภาพของน้ำ	3.862	0.012*
ด้านขั้นตอนในการให้บริการ	1.383	0.253
ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ	2.787	0.045*
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	3.717	0.014*
ด้านความสะดวกในสถานที่	0.356	0.785
รวม	**0.552**	**0.648**

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเขตบริการรายย่อย (สถานีผลิตน้ำ) พบว่า โดยรวมแล้วไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพของน้ำ ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีความแตกต่าง จึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ **(LSD)** พบว่า ด้านคุณภาพของน้ำ โดยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ จะได้ว่า เขตบริการมหาสารคามกับบรบือ และเขตบริการบรบือกับโกสุมพิสัย มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการน้ำประปา ส่วนด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ โดยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ จะได้ว่า เขตบริการมหาสารคามกับบรบือและเขตบริการบรบือกับโกสุมพิสัย มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการน้ำประปา และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ โดยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ จะไดว่า เขตบริการมหาสารคามกับบรบือและเขตบริการบรบือกับกันทรวิชัย มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา		
ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ	**F**	**P-value**
ด้านคุณภาพของน้ำ	1.119	0.345
ด้านขั้นตอนในการให้บริการ	4.772	0.004*
ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ	0.304	0.823
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	0.564	0.640
ด้านความสะดวกในสถานที่	0.368	0.776
รวม	**0.461**	**0.710**

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนรายด้านพบว่า ด้านขั้นตอนการให้บริการ มีความแตกต่าง จึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ **(LSD)** พบว่า ระดับประถมศึกษากับระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ระดับประถมศึกษากับระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับประถมศึกษากับระดับปริญญา มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอาชีพ

	อาชีพ	
ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ	**F**	**P-value**
ด้านคุณภาพของน้ำ	1.109	0.357
ด้านขั้นตอนในการให้บริการ	1.700	0.156
ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ	1.358	0.254
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	1.936	0.111
ด้านความสะดวกในสถานที่	0.203	0.936
รวม	**1.999**	**0.101**

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอาชีพ พบว่าโดยรวมแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามลักษณะตามบ้านพักอาศัย

	ลักษณะของบ้านพักอาศัย	
ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ	**F**	**P-value**
ด้านคุณภาพของน้ำ	3.504	0.018*
ด้านขั้นตอนในการให้บริการ	0.644	0.589
ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ	0.702	0.553
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	0.636	0.594
ด้านความสะดวกในสถานที่	1.099	0.353
รวม	**1.736**	**0.165**

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกลักษณะตามบ้านพักอาศัย พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพของน้ำแตกต่างกัน จึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ (LSD) พบว่า ลักษณะของบ้านเดี่ยวชั้นเดียวกับตึกแถว / อาคารพาณิชย์ บ้านเดี่ยวสองชั้นกับตึกแถว / อาคารพาณิชย์ และตึกแถว / อาคารพาณิชย์กับร้านค้า มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกค่าตามใช้จ่ายในการใช้น้ำประปา

ค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปา		
ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ	**F**	**P-value**
ด้านคุณภาพของน้ำ	3.901	0.003*
ด้านขั้นตอนในการให้บริการ	1.652	0.154
ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ	3.278	0.009*
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	3.025	0.014*
ด้านความสะดวกในสถานที่	1.364	0.245
รวม	**5.426**	**0.000***

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปา พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านคุณภาพของน้ำ ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ จึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ (LSD) พบว่า ด้านคุณภาพของน้ำ พบว่า ค่าน้ำไม่เกิน 100 บาทกับ 201-300 บาท ค่าน้ำไม่เกิน 100 บาทกับ 301-400 บาท ค่าน้ำ 101-200 บาทกับ 201-300 บาท ด้านค่าธรรมเนียมการให้บริการ พบว่า ค่าน้ำไม่เกิน 100 บาทกับ 101-200 บาท ค่าน้ำไม่เกิน 100 บาทกับ 401-500 บาท ค่าน้ำไม่เกิน 100 บาทกับ 500 บาทขึ้น และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ พบว่า ค่าน้ำไม่เกิน 100 บาทกับ 401-500 บาท ค่าน้ำไม่เกิน 100 บาทกับ 500 บาทขึ้นไป ค่าน้ำ 201-300 บาทกับ 401-500 บาท และค่าน้ำ 201-300 บาทกับ 500 บาท ขึ้นไป มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการของการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเขตบริการรายย่อยกับจำนวนน้ำประปาไหลขุ่นและจำนวนน้ำประปาไม่ไหล

ตารางที่ 8 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเขตบริการรายย่อยกับจำนวนน้ำประปาไหลขุ่นและจำนวนน้ำประปาไม่ไหล

รายการ	χ^2	df	P-value
น้ำประปาไหลขุ่น	41.270	12	0.000*
น้ำประปาไม่ไหล	71.910	12	0.000*
จำนวนตัวอย่าง N of Valid Cases	100		

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเขตบริการรายย่อยกับจำนวนน้ำประปาไหลขุ่น พบว่า เขตบริการรายย่อยมีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งของน้ำประปาที่ไหลขุ่นจำนวนน้ำประปาไม่ไหล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาปัจจัยข้อมูลพื้นฐานของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 41 -50 ปี อยู่ในเขตบริการย่อยมหาสารคามเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 -5 คน มีสถานะภาพ สมรส ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีอาชีพค้าขาย ลักษณะบ้านพักเป็นบ้านสองชั้น มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว 20,001 – 30,000 บาท จ่ายค่าประปาเดือนละ 301

– 400 บาท ส่วนมากชำระค่าน้ำที่สำนักงานประปา น้ำประปาไหลขุ่นเฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน และน้ำประปาไม่ไหลเฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน

2. ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง ส่วนรายด้านอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านขั้นตอนในการให้บริการ ส่วนด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ด้านคุณภาพของน้ำ ด้านค่าธรรมเนียมในการใช้น้ำและ ด้านความสะดวกในสถานที่ รวมอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม พบว่า เขตบริการรายย่อย ลักษณะของบ้านพักอาศัยและค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการให้บริการด้านคุณภาพของน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เขตบริการรายย่อย ค่าใช้จ่ายในการน้ำประปาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการให้บริการด้านค่าธรรมเนียมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เขตบริการรายย่อย ค่าใช้จ่ายในการน้ำประปาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการให้บริการด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านขั้นตอนการให้บริการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง เขตบริการรายย่อยกับ การไหลขุ่นและการไม่ไหลของน้ำประปาเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า เขตบริการรายย่อยกับการไหลขุ่นและการไม่ไหลของน้ำประปามีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1.ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 41 -50 ปี อยู่ในเขตบริการย่อยมหาสารคามเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 -5 คน มีสถานะภาพ สมรส ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีอาชีพค้าขาย ลักษณะบ้านพักเป็นบ้านสองชั้น มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว 20,001 – 30,000 บาท จ่ายค่าประปาเดือนละ 301 – 400 บาท ส่วนมากชำระค่าน้ำที่สำนักงานประปา น้ำประปาไหลขุ่นเฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน และน้ำประปาไม่ไหลเฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน

2. ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ด้านคุณภาพของน้ำ ด้านค่าธรรมเนียมในการใช้น้ำและ ด้านความสะดวกในสถานที่ รวมอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง ตามลำดับ สอดคล้องกับณัฏฐิยา แดงประเสริฐ (2553) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บิการน้ำประปาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ด้านการให้บริการของพนักงาน รองลงมา การอำนวยความสะดวก ด้านราค่าและค่าธรรมเนียมในการให้บริการ ด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือของน้ำ ในระดับปานกลาง ส่วนด้านขั้นตอนในการให้บริการสอดคล้องกับ ชวลิต เสาร์วิบูลย์ (2553) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของกองการประปาเทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ด้านกระบวนการขั้นตอนในการให้บริการ ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม พบว่า เขตบริการรายย่อยและค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปา มีความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการในแต่ละเขตและครัวเรือน ในด้านคุณภาพของน้ำ ด้านค่าธรรมเนียมในการให้บริการ และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ต่างกัน และระดับการศึกษา ในด้านขั้นตอนการให้บริการ มีความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการในแต่ละระดับการศึกษาต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง เขตบริการรายย่อยกับ การไหลขุ่นและการไม่ไหลของน้ำประปาเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า เขตบริการรายย่อยกับการไหลขุ่นและการไม่ไหลของน้ำประปามีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะผู้ศึกษาได้รับทุนสนับสนุนจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณครอบครัว รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน ซึ่งคอยให้กำลังใจ ช่วยเป็นแรงผลักดันในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ท้ายสุดขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือจนทำการศึกษาวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

ชวลิต เสาร์วิบูลย์. (2553). **ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของกองการประปาเทศบาลตำบลนิเวศ์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด**.วิทยานิพนธ์ รบ.บ มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏ.

ชินวัฒน์ เรือนใหม่. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพน้ำประปาที่ผลิตได้ของชุมชน 4 หมู่ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ วศ.บ นครราชสีมา .มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ชนะดา วีระพันธ์. (2559). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี.**วิทยานิพนธ์ รบ.บ ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฏฐิยา แดงประเสริฐ. (2553). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการน้ำประปาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**.วิทยานิพนธ์ บธ.บ สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.**พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยสานส์.

มนต์ศักดิ์ ยาวะโนภาส. (2553). **ความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการน้ำประปาดื่มได้ของสำนักงานประปาเขต 8**.วิทยานิพนธ์ รบ.บ อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์ และคณะ. (2555). **คุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.**วิทยานิพนธ์ วท.บ สมุทรสงคราม .สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม. (2559). **ฝ่ายประชาสัมพันธ์ประจำปี 2559.** มหาสารคาม : สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม.

สุนารี แสนพยุห์. (2559). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของ เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ รบ.บ ร้อยเอ็ด : สถาบันวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

Factors affecting to philosophy of sufficiency economy of people in maha sarakham province

อรอนงค์ หนูบุญ* นิตยา จันตะคุณ และ นิวัตร สุวรรณะ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาสารคาม
*corresponding auther e-mail: aironanog@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) การวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60) มีระดับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61) จากการเปรียบเทียบพบว่า ระดับการศึกษา รายจ่ายต่อเดือน และการออมต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (X_{13}) และด้านจิตใจ (X_{10}) โดยตัวแบบคือ $\hat{Y} = 0.946 + 0.245X_{13} + 0.444X_{10}$ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) = 0.435

คำสำคัญ : ประชาชนการเอื้ออารีการเรียนรู้การดำเนินชีวิต ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research is to investigate an introduction of factors affecting to philosophy of sufficiency economy of people in Maha Sarakham province. The questionnaire was used to collect data, 100 people. Percentage, mean as well as standard deviation were used to analyze the data. Hypotheses were set and tested by t-test, One-way ANOVA and multiple linear regression analysis. The result of the research found out that the majority were female (60 percent) are living the philosophy of sufficiency economy at a high level($\overline{X}$ = 3.61).The comparison found that Education Level Expenditure per month and savings per month to different lifestyles affect the philosophy of sufficiency economy vary significantly the level of 0.05,and results of a study factors affecting live the philosophy of sufficiency economy, technology factors include (X_{13}) and psychological (X_{10}), the model is $\hat{Y} = 0.946 + 0.245X_{13} + 0.444X_{10}$ the regression coefficient (R^2) = 0.435.

keywords : people, liberality, learning, Lifestyle, sufficiency economy

บทนำ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ทรงชี้ถึงการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัฒน์ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2517 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใจความสำคัญว่า “ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นเริ่มต้นด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการประหยัด ระมัดระวังแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันการผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อบรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนสมบูรณ์” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในโครงการต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน ครอบครัว กำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปี พ.ศ.2550-2554 ในการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยใช้การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา “การทำงานร่วมกัน” (Work with, not Work for) และ “การเรียนรู้จากการปฏิบัติ” (Learning by Doing) ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการลดค่าใช้จ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการประหยัด ด้านการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์ และด้าน การเอื้ออารีปี พ.ศ.2555-2559 ซึ่งยังคงใช้แนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืนโดยอาศัย 5 ปัจจัย ได้แก่ จิตใจ สังคม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ (คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย, 2551)

จังหวัดมหาสารคามได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกระบวนการพัฒนาหมู่บ้าน ให้ประชาชนดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม สร้างภูมิคุ้มกันแห่งการดำเนินชีวิตในบริบทของสังคมชนบทไทย โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประชาสัมพันธ์และสร้างกระบวนการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกหมู่บ้านจัดการประกวดชุมชนที่มีกิจกรรมการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนอกจากนี้ทางจังหวัดมหาสารคามยังขยายการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยสนับสนุนให้เกิดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ต่างๆ เช่น อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนครัวเรือนประชากรทั้งหมด 42,899 ครัวเรือน มีปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นความยากจน รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ปัญหาหนี้สิ้น ปัญหาอบายมุข ปัญหาความแตกแยกในชุมชน ต่อมาหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 คนในชุมชนเริ่มน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีเครือข่ายในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือนร้อนของประชาชนที่เข้มแข็งในระดับอำเภอ มีเครือข่ายปลอดอบายมุข เครือข่ายเกษตรปลอกสารพิษ เครือข่ายด้านสถาบันการเงิน และเครือข่ายการให้บริการสวัสดิการในชุมชน ซึ่งในอำเภออื่นๆในจังหวัดมหาสารคามก็มีการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ปัญหาต่างๆให้แก่ประชาชนให้มีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นและยั่งยืน

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยในการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชน ซึ่งอาศัย 5 ปัจจัยได้แก่ จิตใจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจร่วมกับการศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการลดค่าใช้จ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการประหยัด ด้านการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์ และด้านการเอื้ออารี ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชสืบไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 240,211 ครัวเรือน ประกอบด้วย 13 อำเภอ

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

การสุ่มตัวอย่างจะใช้การสุ่มแบบหลายขั้น (Multiple Random Sampling) ในขั้นแรกทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และขั้นที่สองทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) จะได้ตัวอย่างที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 100 คน เมื่อมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.1 ด้วยช่วงความเชื่อมั่น 90%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามที่สร้างจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทาง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินการของประชาชนในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปรับใช้ในชีวิตประจำวันเป็นแบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (LiKert Five rating scales) การให้คะแนนมี 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยในการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน เป็นแบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (LiKert Five rating scales) โดยมีการให้คะแนนมี 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคามโดยใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1973) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553) โดยค่าเฉลี่ยลำดับที่ 1 คือ 1.00-1.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็นลำดับไปจนถึงค่าเฉลี่ยลำดับที่ 5 คือ 4.51-5.00หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณและสถิติเชิงอนุมาน โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ทดสอบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) วิเคราะห์หาค่าความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference และทดสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (Correlation) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อพยากรณ์การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ด้วยตัวแปรอิสระ และทำการทดสอบหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์อีกครั้งหนึ่งว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด และมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการใช้ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เกณฑ์ในการพิจารณาความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544) คือ ± 0.81ถึง ± 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ± 0.61ถึง

± 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง ± 0.41 ถึง ± 0.60 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ± 0.21 ถึง ± 0.40 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำและ ± 0.00 ถึง ± 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ.2559 จำนวน 100 คน รายละเอียดข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และรายจ่ายต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	40	40.00
หญิง	60	60.00
ระดับการศึกษาประถมศึกษา	40	40.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	21	21.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	19	19.00
อนุปริญญา/ปวส.	8	8.00
ปริญญาตรี	12	12.00
อาชีพทำการเกษตร	28	28.00
รับจ้าง	25	25.00
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	14	14.00
ค้าขาย/ทำธุรกิจ	19	19.00
การบริการ	8	8.00
พนักงานบริษัท	1	1.00
แม่บ้าน	1	1.00
ว่างงาน	4	4.00
รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท	57	57.00
5,001-10,000 บาท	26	26.00
10,001-15,000 บาท	7	7.00
15,001-20,000 บาท	7	7.00
20,001-25,000 บาท	2	2.00
มากกว่า 25,001 บาท	1	1.00
รายจ่ายต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท	52	52.00
5,001-10,000 บาท	39	39.00
10,001-15,000 บาท	7	7.00
15,001-20,000 บาท	0	0.00
20,001-25,000 บาท	1	1.00
มากกว่า 25,001 บาท	1	1.00

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการออมต่อเดือนวิธีการออมและการประหยัดค่าใช้จ่าย (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิธีการออมการเก็บก่อนใช้จ่าย	31	31.00
ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	25	25.00
ตัดรายจ่ายไม่จำเป็นออก	10	10.00
เลิกสะสมสมบัติที่ไม่จำเป็น	15	15.00
หักเศษเงินเดือน	8	8.00
กลุ่มออมทรัพย์	3	3.00
ไม่ได้ออม	8	8.00
การประหยัดค่าใช้จ่ายประหยัดน้ำประหยัดไฟ	25	25.00
ปลูกพืชผักสวนครัว	43	43.00
เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค	8	8.00
ไม่ยุ่งกับสารเสพติด	7	7.00
ของเก่ามาใช้ใหม่	12	12.00
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	1	1.00
ลดการกินอาหารนอกบ้าน	2	2.00
ประหยัดค่าโทรศัพท์	2	2.00
ผลรวม	**100**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 40) ประกอบอาชีพทำการเกษตร (ร้อยละ 28) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 57) รายจ่ายต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 52) ออมต่ำกว่า 500 บาท (ร้อยละ 72) ออมโดยการเก็บก่อนใช้จ่าย (ร้อยละ 31) มีการประหยัดค่าใช้จ่ายโดยการปลูกพืชผักสวนครัว (ร้อยละ 43)

ตารางที่ 3 ระดับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

การดำเนินชีวิต	ค่าเฉลี่ย $(\bar{x})$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการดำเนินชีวิต
ด้านการลดค่าใช้จ่าย	3.91	0.64	มาก
ด้านการเพิ่มรายได้	3.53	0.80	มาก
ด้านการประหยัด	3.43	0.85	ปานกลาง
ด้านการเรียนรู้	3.42	0.99	ปานกลาง
ด้านการอนุรักษ์	3.70	0.94	มาก
ด้านการเอื้ออารี	3.64	0.94	มาก
ภาพรวม	**3.61**	**0.86**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก $(\bar{x}=3.61,\text{S.D.}=0.86)$ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการลดค่าใช้จ่าย $(\bar{x}=3.91,\text{S.D.}=0.64)$ ด้านการอนุรักษ์ $(\bar{x}=3.70, S.D.=0.94)$ ด้านการเอื้ออารี $(\bar{x}=3.64,\text{S.D.}=0.94)$ ด้านการเพิ่มรายได้ $(\bar{x}=3.53, S.D.=0.80)$ ด้านการประหยัด $(\bar{x}=3.43, S.D.=0.85)$ และด้านการเรียนรู้ $(\bar{x}=3.42, S.D.=0.99)$ ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดมหาสารคาม

การเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามตัวแปรอิสระ สถิติที่ใช้ t-test และ F-test มีรายละเอียดดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามเพศ

ตัวแปรอิสระ		**ค่าเฉลี่ย** $(\bar{x})$	**ค่าสถิติ t**	**P-value**
เพศ	ชาย	3.687	1.016	0.312
	หญิง	3.550		

จากตารางที่ 3 พบว่า การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมหาสารคาม หรือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน และการออมต่อเดือน

ตัวแปรอิสระ	**F**	**P-value**
ช่วงอายุ	1.360	0.246
ระดับการศึกษา	3.026	0.021*
อาชีพ	1.959	0.107
ระดับรายได้ต่อเดือน	0.764	0.517
ระดับรายจ่ายต่อเดือน	6.268	0.003**
ระดับการออมต่อเดือน	3.203	0.045*

**,* แทนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01และ 0.05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบการนำแนวทางปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ ในภาพรวมไม่มีผลต่อต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมหาสารคาม หรือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบการนำแนวทางปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบการนำแนวทางปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ ในภาพรวมไม่มีต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมหาสารคาม หรือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบการนำแนวทางปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ในภาพรวมไม่มีผลต่อต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมหาสารคาม หรือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบการนำแนวทางปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายต่อเดือน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบการนำแนวทางปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการออมต่อเดือน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม

การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันr (Pearson's correlation coefficient) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ อำเภอ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน การออมต่อเดือน จำนวนหนี้สินทั้งหมด ด้านจิตใจ ด้านสังคมละวัฒนธรรมด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้านเทคโนโลยีและด้านเศรษฐกิจ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรอิสระ	Pearson Correlation (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
อำเภอ (x_1)	0.022	0.434	ต่ำมาก
เพศ (x_2)	-0.167	0.099	ต่ำมาก
อายุ (x_3)	0.068	0.302	ต่ำมาก
ระดับการศึกษา (x_4)	-0.056	0.335	ต่ำมาก
อาชีพ (x_5)	-0.191	0.070	ต่ำมาก
รายได้ต่อเดือน (x_6)	0.010	0.471	ต่ำมาก
รายจ่ายต่อเดือน (x_7)	0.017	0.449	ต่ำมาก
การออมต่อเดือน (x_8)	0.241	0.031*	ต่ำ
จำนวนหนี้สินทั้งหมด (x_9)	0.247	0.027*	ต่ำ
ด้านจิตใจ (x_{10})	0.476	0.000**	ปานกลาง
ด้านสังคมละวัฒนธรรม (x_{11})	0.463	0.000**	ปานกลาง
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (x_{12})	0.500	0.000**	ปานกลาง
ด้านเทคโนโลยี (x_{13})	0.515	0.000**	ปานกลาง
ด้านเศรษฐกิจ (x_{14})	0.474	0.000**	ปานกลาง

**,* แทนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01และ 0.05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าการออมต่อเดือน (x_8) จำนวนหนี้สินทั้งหมด (x_9) ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันส่วนปัจจัยด้านจิตใจ (x_{10}) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (x_{11}) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (x_{12}) ด้านเทคโนโลยี (x_{13}) และด้านเศรษฐกิจ (x_{14}) มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การทดสอบการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแบบตามตารางที่ 6

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P-value
Regression	11.357	2	5.679	22.314	0.000**
Residual	14.761	58	0.254		
Total	26.118	60			

หมายเหตุ: $R = 0.659$, $SE = 0.504, R^2 = 0.435, AdjustedR^2 = 0.415$

H_0 : ตัวแบบไม่มีความเหมาะสม

H_1 : ตัวแบบมีความเหมาะสม

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ค่า F=22.314 และค่าความน่าจะเป็นของ P-value=0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า $\alpha = 0.05$ จึงปฏิเสธ H_0 นั่นคือ ตัวแบบมีความเหมาะสม และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการพยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.659 มีค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.504 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.435 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยสามารถอธิบายระดับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนได้ร้อยละ 43.5

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าสมการ	B	Std. Error	t	P-value
ค่าคงที่	0.946	0.491	1.927	0.059
ด้านเทคโนโลยี	0.245	0.053	4.618	0.000**
ด้านจิตใจ	0.444	0.107	4.169	0.000**

**,* แทนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01และ 0.05 ตามลำดับ

$H_0 : \beta_i = 0$ (ตัวแปร i ไม่อยู่ในตัวแบบ)

$H_1 : \beta_i \neq 0$ อย่างน้อยหนึ่งค่า, $i = 1, 2, 3, ..., 14$ (ตัวแปร i อย่างน้อยหนึ่งค่าที่อยู่ในตัวแบบ)

จากตารางที่ 7 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) พบว่า การทดสอบสมมติฐานสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวประอิสระแต่ละตัว จะได้ว่าตัวแปรด้านเทคโนโลยีและด้านจิตใจมีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถเขียนสมการถดถอยเชิงพหุคูณ คือ $\hat{Y} = 0.946 + 0.245X_{13} + 0.444X_{10}$

สรุปผลการวิจัย

1. ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60) มีอายุมากกว่า 60 ปี (ร้อยละ 25) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 40) ประกอบอาชีพทำการเกษตร (ร้อยละ 28) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 57) รายจ่ายต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 52) ออมต่ำกว่า 500 บาท (ร้อยละ 72) ออมโดยการเก็บก่อนใช้จ่าย (ร้อยละ 31) มีการประหยัดค่าใช้จ่ายโดยการปลูกพืชผักสวนครัว (ร้อยละ 43) มีระดับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก $(\bar{x} = 3.61, S.D. = 0.86)$ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการลดค่าใช้จ่าย $(\bar{x} = 3.91, S.D. = 0.64)$ ด้านการ

อนุรักษ์ ($\bar{x} = 3.70, S.D. = 0.94$) ด้านการเอื้ออารี ($\bar{x} = 3.64$,S.D.=0.94) ด้านการเพิ่มรายได้ ($\bar{x} = 3.53, S.D. = 0.80$) ด้านการประหยัด ($\bar{x} = 3.43, S.D. = 0.85$) และด้านการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.42, S.D. = 0.99$) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ t-test และ F-test พบว่าระดับการศึกษา รายจ่ายต่อเดือน และการออมต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ พบว่า เงินออมจำนวนหนี้สินทั้งหมดมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนปัจจัยด้านจิตใจปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติปัจจัยด้านเทคโนโลยีปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) มีเพียง 2 ตัวแปรคือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและปัจจัยด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย 0.435 สามารถเขียนสมการถดถอยพหุคูณ คือ $\hat{Y} = 0.946 + 0.245X_{13} + 0.444X_{10}$

อภิปรายผล

1. ปัจจัยพื้นฐานของประชาชนที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 60 ปีจบการศึกษาระดับประถมศึกษาประกอบอาชีพทำการเกษตรมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทรายจ่ายต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทออมต่ำกว่า 500 บาทออมโดยการเก็บก่อนใช้จ่ายมีการประหยัดค่าใช้จ่ายโดยการปลูกพืชผักสวนครัว และมีระดับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ด้านการลดค่าใช้จ่ายด้านการอนุรักษ์ด้านการเอื้ออารีด้านการเพิ่มรายได้ด้านการประหยัดและด้านการเรียนรู้ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยพรรณ จันทร์หอม (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของครูโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของครูโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรีภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ระดับการศึกษา รายจ่ายต่อเดือน และการออมต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ตรงงาม (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย ปัจจัยด้านจิตใจ คือ มีความภาคภูมิใจในชีวิต มีจิตใจเข้มแข็ง สามารถต่อสู้กับปัญหาอุปสรรค์ ยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรม มีความเสียสละและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรมคือ มีความสามัคคีกันช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนและสืบทอดประเพณีอันดีงาม ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คือ มีการใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด สนับสนุนให้มีการดูแลทรัพยากรให้มีความอุดมสมบูรณ์ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี คือ มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ที่เป็นเทคโนโลยีภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ เพื่อลดค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องต่อความต้องการ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ มีการประกอบอาชีพสม่ำเสมอ พัฒนาอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และมีการจัดทำกลุ่มสินค้า OTOP ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ด้านนี้มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กานดาพันธ์ วันทยะ (2551) โดยได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยทางด้านสังคมและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิศาล ทำสวน (2550) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการวิจัยพบว่า อัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร ด้านจิตใจ และด้านสังคม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะผู้ศึกษาได้รับทุนสนับสนุนจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณครอบครัว รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน ซึ่งคอยให้กำลังใจ ช่วยเป็นแรงผลักดันในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ท้ายสุดขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือจนทำการศึกษาวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2550). **คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : สุภัชณิญค์พริ้นติ้งกรุ๊ปการพิมพ์.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). **สถิติสำหรับงานวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กานดาพันธุ์ วันทยะ. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปะสาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **วิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วลัยพรรณ จันทร์หอม. (2553). **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของครูโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี**. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วิศาล ทำสวน. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (สาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร).

สมศักดิ์ ตรงงาม. (2553). **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี.** ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2550). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหัสภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2549 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Best,J.W. (1973). **Research in Education**. (3rded.). New Jersey : Prentice Hall.

Yamane, T. (1967). **Statistics : An introductory analysis**.

ทัศนคติที่มีต่อการออมเพื่อเข้าสู่วัยชราของประชากรวัยทำงาน : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร ตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

Working-age population attitude toward savings for old age : a case study of farmers at LumSoom sub district, Tsaiyok district, Kanchanaburi province

สุเทพ คำเมฆ อัครพงษ์ เพ็ชพูล พัฒนภานุ ทูลธรรม และ กัญญ์ฐญาณ์ ภู่สวาสดิ์
โครงการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
*corresponding author e-mail: Suthep.khammek@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมของเกษตรกร เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการออมเพื่อเข้าสู่วัยชราของเกษตรกร เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการออมของเกษตรกรประชากรเป้าหมายที่ศึกษา คือ เกษตรกรอายุระหว่าง 40-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ระเบียบวิธีวิจัยใช้กระบวนทัศน์เชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนรวมและการศึกษาจากเอกสาร วิธีวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อค้นพบเชิงคุณภาพพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีอย่างยิ่งต่อการออม ทั้งการออมสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และการออมสำหรับอนาคตคือเมื่อเข้าสู่วัยชรา ในส่วนของความหมายของการออมพบว่าความหมายของการออมเงินตามนิยามความหมายการการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมนั้นแตกต่างไปจากนิยามของเกษตรกรการออมไม่ใช่ออมเพียงตัวเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายเพียงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการออมโดยการตั้งใจที่จะเก็บไว้เพื่ออนาคต ทั้งที่อยู่ในรูปตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน รวมถึงการออมที่อยู่ในรูปแบบการลงทุน ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการออม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการออมที่สำคัญเกิดจากตนเอง กล่าวคือ ความคิดและการตัดสินใจของตนเองมีผลอย่างมากต่อการปฏิบัติในเรื่องการออม หากไม่เกิดการตระหนักและวางแผนจัดการตนเองก็ไม่สามารถทำการออมได้ ดังนั้นข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบ ควรมีการจัดโครงการหรือการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการออมสำหรับประชากรวัยทำงาน โดยเฉพาะประชากรวัยทำงานที่มีครอบครัว ทั้งนี้ควรเป็นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการออมในช่วงของวัยทำงาน จนกระทั่งถึงแนวทางการออมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยชรา เพื่อให้เกิดการวางแผนการออมที่ถูกต้องเหมาะสม

คำสำคัญ : ทัศนคติ การออม เกษตรกร วัยสูงอายุ

Abstract

This qualitative study was conducted with the objectives to study the saving behavior of farmers; farmers' attitude toward savings for old age and problems and setbacks obstructing savings of farmers. The target population were comprised of farmers, ages from 40-46 years, living at Tsaiyok District, Kanchanaburi Province. The qualitative method was used to collect data from focus group, including data from in-depth interview, Non-Participant Observation and documentary studies as well as conducting the content analysis. The qualitative findings suggest that farmers developed positive attitude toward savings, for the current lifestyles and for old age. The findings suggest that the farmers gave different meanings from those of literature review. To the farmers, savings are the excess amount of money after paying for expenses with intention to save for future, both financial and nonfinancial assets, including investment. With the regards to problems and setbacks in savings, farmers' thinking and decisions-making are highly affected the savings habit because savings originated from a person's awareness and self-planning.

This research recommends the publicity campaign or educating the working-age population on savings plan, especially the working-age with immediate family and mainly focused on savings plan during the working-age, extending to proper saving plan for old age effectively.

keywords : attitude, savings, farmer, elderly

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และเมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางประชากรของประเทศไทยพบว่าเป็นไปตามรูปแบบของทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านทางประชากร ซึ่งทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านทางประชากรนั้นมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของประชากรที่สามารถแบ่งออกเป็นสามช่วงสำคัญๆ คือ ในระยะที่หนึ่ง อัตราเกิดของประชากรจะสูงในขณะที่อัตราตายก็สูงเช่นกัน อัตราเพิ่มของประชากรจึงค่อนข้างต่ำ แต่เมื่อเวลาผ่านไปประชาชนมีความรู้ที่ดีขึ้น ระบบสาธารณสุขและการแพทย์ที่ก้าวหน้ามากขึ้น จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในระยะที่สอง คืออัตราตายของประชากรในช่วงนี้ลดลงอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันอัตราเกิดนั้นยังคงเพิ่มสูงอยู่ จึงทำให้อัตราเพิ่มของประชากรสูง ในช่วงนี้เองทำให้ประชากรในประเทศนั้นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2543) เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางประชากรของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 ถึงปี พ.ศ. 2526 พบว่ามีจำนวนเด็กเกิดในช่วงระยะเวลานี้ในแต่ละปีเกินกว่า 1 ล้านคน กลุ่มคนที่เกิดในช่วงเวลานั้นจึงถูกเรียกว่า “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2550) และเมื่อระยะเวลาล่วงผ่านมาจนถึงในปัจจุบัน พบว่าประชากรในรุ่นเกิดล้านนั้นเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมาก และในระยะเวลาอีกไม่กี่ปีข้างหน้าประชากรกลุ่มนี้จะมีอายุมากขึ้นจนก้าวสู่การเป็นประชากรวัยสูงอายุอย่างเต็มตัว ด้วยจำนวนที่มากของประชากรรุ่นนี้จะทำให้ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการวางแผนเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมไทยที่จะเปลี่ยนเป็นสังคมสูงอายุนั้นจึงเป็นเรื่องที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างมาก การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจึงกลายมาเป็นเรื่องที่น่าสนใจของผู้คนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกายของผู้สูงอายุ วัฒนธรรมและสังคมที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ สภาวะอารมณ์และจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ฯลฯ

ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุเมื่อไม่สามารถทำงานได้ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบันนี้พบว่าอายุขัยเฉลี่ยของประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทำให้ระยะเวลาในการดำรงชีวิตในช่วงวัยสูงอายุของเพิ่มขึ้นเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุโดยส่วนมากผู้สูงอายุก็จะไม่ได้ทำงาน และไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ แต่ในขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายในชีวิตประวันยังต้องมีตามปกติ จึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงการใช้ชีวิตและค่าใช้จ่ายในอนาคตว่าจะใช้ชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างไร การออมเพื่อวัยสูงอายุจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่น่าจะสามารถช่วยให้ประชากรสูงอายุมีสถานะทางเศรษฐสังคมที่ดีได้ (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2552)

ปัจจุบันระบบการออมในประเทศไทยนั้นได้มีการดำเนินการตามธนาคารโลก แบ่งออกเป็น 1)การออมแบบบังคับตามกฎหมายที่รัฐบาลกำหนด 2)การออมแบบสมัครใจ โดยการออมแบบบังคับตามกฎหมายที่รัฐบาลกำหนดนั้นมี 2 แบบ ได้แก่ กองทุนประกันสังคมและกองทุนบำเหน็จบำนาญ ส่วนระบบการออมแบบสมัครใจ ได้แก่ การออมในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ กองทุนระยะยาว และการออมสะสมทรัพย์แบบเงินได้ประจำ ซึ่งการออมนี้ เป็นการออมเพื่อที่สร้างความมั่นคงให้กับผู้สูงอายุที่ใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุเพื่อให้มีรายได้สำหรับดำรงชีพในยามชราภาพ (สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550) สถานการณ์การออมในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาจากการออมของครัวเรือนแล้วพบว่าในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายของครัวเรือนอยู่ที่ 16,819 บาทต่อครัวเรือน และในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายครัวเรือน 17,403 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งพบว่าค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น สถานการณ์การออมภายในประเทศจึงน่าจะออมได้ลดลง

การออมเพื่อไว้ใช้ในยามสูงอายุจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา เพื่อดูความสามารถในการออมของประชากรที่เป็นการ

ออมเพื่อเก็บไว้ใช้ยามสูงอายุ ประชากรที่จะใช้ในการศึกษาเรื่องการออมนี้จึงควรเป็นกลุ่มประชากรที่ยังสามารถออมได้และเป็นผู้ที่มีความตระหนักในการออมเพื่อวัยสูงอายุ อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหนึ่งที่มีรายได้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน พ.ศ. 2554 พบว่า ครัวเรือนเกษตรมีปริมาณเงินออมลดลงจากปี พ.ศ. 2550 ประมาณร้อยละ 15 ซึ่งสะท้อนให้เห็นการออมที่ลดลงในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งสนใจไปที่กลุ่มเกษตรกร ซึ่งการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการออมเพื่อเข้าสู่วัยชราของเกษตรกร จะทำให้เห็นแบบแผนการออมและพฤติกรรม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการออมเพื่อเข้าสู่วัยชราของเกษตรกรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการออมเพื่อเข้าสู่วัยชราของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการออมเพื่อเข้าสู่วัยชราของเกษตรกร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรอายุระหว่าง 40-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ระเบียบวิธีวิจัยใช้กระบวนทัศน์เชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยแบ่งกลุ่มประชากรที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรชาย และกลุ่มเกษตรกรหญิงที่มีความสามารถในการออมอายุระหว่าง 40-59 ปี โดยกลุ่มเกษตรกรชายมีผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 5 คน และกลุ่มเกษตรกรหญิงมีผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 6 คน นอกจากนี้แล้วยังได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีแนวคำถามอีกด้วย ในระหว่างที่ทำการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ก็จะทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อที่จะดูพฤติกรรม ความรู้สึก และท่าทีของผู้ตอบคำถาม โดยมีการจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงสนทนา/สัมภาษณ์ ซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูล และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลใช้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ภายใต้กรอบแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยข้อมูลเชิงลึกและการสนทนากลุ่มที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นบทวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยทำการถอดเทปจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย และมีการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ หลังจากนั้นจัดทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลให้เป็นระบบ

ผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษา สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ทัศนคติเกี่ยวกับการออม พฤติกรรมการออม และปัญหาและอุปสรรคในการออม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.ทัศนคติเกี่ยวกับการออม

1.1 ความหมายของการออม

ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งบอกกับเราว่า *“การออมก็เหมือนการเก็บเงินเก็บอะไร พูดแบบอีกอย่างก็ออม พูดภาษาเราคือเก็บเงิน”* ส่วนคุณลุงคนหนึ่งบอกว่า *“การออมคือการเก็บ มันเป็นการสะสมของชาวบ้านแต่ละคนแต่ละครัวเรือน เก็บทุกอย่างที่มีคือการออม ออมแล้วพอรวบรวมได้เป็นก้อนเราจะเอาไว้ซื้ออะไรต่ออะไร”* ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความหมายของการออมในทำนองว่าการออมคือการเก็บทุกชนิดเก็บทุกอย่างที่เป็นเล็กเป็นน้อยสะสมไปเรื่อยๆ คือการรู้จักกินรู้จักใช้ คือการเก็บตามกำลังทุนทรัพย์ที่เพียงพอของผู้ออมไม่ว่าจะเป็นเงินสด สัตว์เลี้ยง รถยนต์ ทองคำ ที่ดิน สิ่งของ หรือออมบุญ เงินที่เก็บออมจะแบ่งเป็นสองส่วนคือส่วนที่เก็บไว้และสามารถหยิบออกมาใช้ยามฉุกเฉินในครอบครัวโดยไม่ต้องหยิบยืมใคร เช่น เมื่อคนในครอบครัวเจ็บป่วย และอีกส่วนหนึ่งไว้ใช้ตอนแก่หรือตอนทำงานไม่ไหวและในอนาคตยามเดือดร้อนสามารถแปลงสินทรัพย์ที่ไม่ใช่ตัวเงินให้เป็นเงินสดและเพิ่มกำไรได้

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการออม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและประโยชน์ของการออม คือเพื่อเป็นหลักประกันให้กับชีวิต โดยมีการเก็บออมไว้ 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งได้แก่การออมเพื่อปัจจุบันจะเป็นการเก็บไว้เพื่อหมุนเวียนใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการอุปโภคและบริโภค ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และภาระใช้จ่ายพื้นฐานในชีวิตประจำวันของครอบครัว และส่วนที่สองการออมเพื่ออนาคต คือเป็นการเก็บเตรียมไว้ในอนาคตเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน การเจ็บป่วย และค่าใช้จ่ายในยามชรา ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ป้าคิดว่ามีประโยชน์มาก เราไม่มีสมบัตินะ ถ้าเรามีสมบัตินะเขาก็จะได้เห็นว่าเรามีสมบัติจะยืมเงินเขาได้ ถ้าเราคนจนไปยืมเงินใครเขา เขาก็ไม่เชื่อหรอก เขาไม่อยากจะให้หรอก เขากลัวไม่มีปัญญาใช้เขา ก็อย่างนี้แหละในใจป้าคิดว่าการมีเงินออมมีประโยชน์มากเลย”

“มีความสำคัญมาก คือว่าเวลาเราทำไม่ไหวนี่ใช่ไหม เราก็เอาไปใช้ตอนเราแก่ เจ็บไข้ได้ป่วยอะไรอย่างนี้ เราไม่ต้องไปพึ่งลูกเรา”

“ผมก็ว่าดีมีประโยชน์มาก เผื่อฉุกเฉินอะไร เราเจ็บเราไข้ หรือว่ามีอุบัติเหตุอะไร เราไม่มีหนทางไม่มีเงิน เราก็นำเงินที่เราเก็บไว้มาใช้ได้”

1.3 วัยที่เริ่มออมและหยุดออม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าวัยที่ควรเริ่มทำการออม คือ ควรมีการออมตั้งแต่ในวัยเด็ก ต้องให้ความรู้ ความสำคัญและปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับการออมตั้งแต่วัยเด็กเพื่อฝึกให้เป็นนิสัยให้มีใจรักในการออม ที่ผ่านมาสำหรับผู้ให้ข้อมูลนั้นในทางปฏิบัติจริงผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่บอกว่ามันเป็นสิ่งที่ทำได้ยากที่จะเริ่มออมตั้งแต่เด็ก ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จึงมีการออมอย่างจริงจังตั้งแต่แต่งงานมีครอบครัวคือแต่งงานและเริ่มที่ทำการออม เพราะต้องออมเพื่อมาสร้างครอบครัว พร้อมทั้งการวางแผนครอบครัวโดยเฉพาะการเตรียมเงินไว้เพื่อการศึกษาของลูก ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ตอนที่ผมเป็นวัยรุ่นอยู่ ผมไม่เคยคิดเลยว่าผมจะมีเงินออมนะมันเป็นที่วัยหรือเปล่าผมก็ไม่รู้นะ พอเรามีอายุมากขึ้นมีความรอบคอบ มีการคิดไตร่ตรองว่าจะพาครอบครัวไปทางไหนถึงจะอยู่รอดได้ มันถึงเริ่มมีการเก็บ ผมเริ่มเก็บตั้งแต่ผมแต่งงานอยู่กับแฟน คือมีการวางแผนว่าเราจะมีลูก พอเริ่มมีลูกก็เริ่มจะเก็บออมไปฝากครรภ์ พอลูกออกมาก็ต้องเอาเงินส่วนที่เราออมไว้ไปซื้อนมให้ลูกโดยที่ไม่ให้มันเดือนร้อนกับค่าครองชีพเรามากไป”

แต่ทั้งนี้ก็มีผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งเห็นว่า ตนมีการเริ่มออมหลังจากมีครอบครัวจริงแต่เป็นช่วงที่ลูกๆ โตและย้ายออกไปมีครอบครัวแล้ว เพราะตอนที่ลูกๆ ยังเล็กอยู่ตนไม่สามารถออมได้เพราะมีภาระทั้งค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและค่าใช้จ่ายในการส่งเสียลูกดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ตอนนี้ก็คิดออมเรื่อยๆ ก็ช่วงนั้นลูกมันยังเล็กอยู่ก็เลยยังคิดไม่ได้เพราะลูกมันต้องกินต้องใช้ แล้วช่วงนั้นลูกมันยังไม่มีครอบครัว เราถือว่ามีภาระอยู่ก็เลยยังเก็บไม่ได้ แต่ช่วงนี้ลูกมีครอบครัวแล้วเขาก็ไม่ยุ่งกับเรา เราก็หมดภาระแล้ว เราก็เก็บของเราเรื่อยๆ”

และในส่วนของการหยุดออมผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ได้มีกำหนดยอดเงินว่าได้เงินเท่าไร่แล้วถึงจะหยุดออม หรือกำหนดอายุว่าจะหยุดออมเมื่ออายุเท่าไร่ แต่คิดว่าจะเก็บไปเรื่อยๆ ทำงานไปเรื่อยๆ จนกว่าจะทำงานไม่ไหวถึงจะหยุดออม ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ไม่ได้กำหนดอายุนะคือว่าถ้ามีงานเราก็ทำไปเรื่อยๆ จนกว่าเราจะไม่มีแรงทำ จนกว่าเราจะทำไม่ไหว”

1.4 ทัศนคติเกี่ยวกับการออมเพื่อวัยชรา

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ทุกคนควรมีการออมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยชรา เพราะสิ่งที่ออมไว้จะสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไปยามที่ตนเองไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้แล้ว และเพื่อไม่ต้องการให้ตนเองเป็นภาระของลูกหลานหรือเมื่อไม่มีลูกหลานดูแล ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม แต่ทั้งนี้ก็มีผู้ให้

ข้อมูลส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า การออมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยชรานั้น ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะต้องมีการออมเพื่อวัยชรา แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละคน หากคนที่มีฐานะดีอยู่แล้ว พอถึงวัยชราก็สามารถนำสมบัติมาขายได้ หรือคนที่มีลูกหลานเยอะๆ ก็สามารถให้ลูกหลานดูแลส่งเสียได้ ในขณะที่คนที่มีฐานะไม่ดีมาก และยังมีลูกหลานน้อย ก็ควรอย่างมากที่จะต้องมีการออม ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลโดยส่วนใหญ่ทั้งในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า การออมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยชรา ควรเริ่มทำในขณะที่ตนเองมีความสามารถในการทำงานหาเงินได้ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ควรต้องคิดควรต้องทำ เพราะว่าวันข้างหน้าเราก็ทำงานไม่ไหว เราก็ต้องมีเงินเก็บมีเงินกินไว้แต่คนเราจะคิดเหมือนกันหรือเปล่าไม่รู้ แต่ป้าคิดของป้าไว้แบบนี้แหละ”

“สมควรเตรียมตัว ทุกคนต้องเตรียมตัว ก็คือ เราก็เก็บเงินตรงที่ออมไว้ เพื่อตอนแก่ ไม่มีใครดูแลเราก็เอาเงินตรงนี้มาใช้ได้ ในความคิดของผมนะ มันก็ดีถ้ามันออมได้ ถ้ามันออมไม่ได้ก็ไม่ว่ากัน”

2.พฤติกรรมการออม

2.1 เหตุผลและแรงจูงใจในการออม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีเหตุผลและแรงจูงใจในการออม คือมีการคำนึงถึงการออมเพื่อตนเองและเพื่อครอบครัว ในส่วนการออมเพื่อตนเองจะเป็นการเก็บเงินไว้ใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคที่ตนเองต้องการ และมีการเก็บออมไว้เพื่อที่จะใช้ในยามฉุกเฉินและตอนวัยชราและในส่วนของการออมเพื่อครอบครัว พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการออมเพื่อที่จะใช้จ่ายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของครอบครัว การเจ็บป่วยของคนในครอบครัว และภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนของลูกดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“เราออมด้วยใจเราเอง การออมมันขึ้นอยู่กับความตั้งใจของเรานะ เราสมัครใจออม ออมเยอะเราก็ได้เยอะ ออมน้อยเราก็ได้น้อย”

“ใช่ๆ ออมเพื่อครอบครัวและลูก การเรียน การอะไรลูกเรา บางทีการเรียนมันต้องใช้เงินจริงไหม มันก็ต้องเก็บตรงนี้ไว้ ไม่มีไม่ทัน เราก็เอาตรงนี้มาใช้ เรามีเราก็เข้าไปแทน คือเราก็เก็บไว้”

2.2 การชักชวนหรือสนับสนุนให้มีการออม

ผู้ให้ข้อมูลมีการตัดสินใจเกี่ยวกับการออมด้วยตนเอง คิดที่จะเก็บออมด้วยตนเองโดยที่ไม่มีผู้ใดมาแนะนำ ซึ่งสอดคล้องกับวัยที่เริ่มออม โดยเมื่อเข้าสู่วัยทำงานและเริ่มสร้างครอบครัว จะมีการตระหนักถึงการใช้ชีวิตในอนาคต และเริ่มที่จะสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับครอบครัว จึงได้ตัดสินใจเริ่มเก็บออมด้วยตนเอง ด้วยวิธีการออมในรูปแบบต่างๆ โดยสถาบันต่างๆ เช่น ธนาคารหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทประกันชีวิต จะเป็นเพียงแหล่งหรือรูปแบบการออมแบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้มีการออมเพื่อวัยชราเพิ่มขึ้นแต่การตัดสินใจที่จะเริ่มมีการเก็บออมนั้นผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเองโดยแบ่งเป็นการออมเพื่อวัยชรา ได้แก่ เงินฝากธนาคาร ประกันชีวิต และการลงทุนเพื่ออนาคต ได้แก่ การซื้อที่ดิน การปลูกต้นไม้ การซื้อทองคำ การเช่าซื้อรถยนต์ รถจักรยานยนต์ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ไม่มีใครชวนให้ออมหรอกเพราะว่าเราคิดของเราคนเดียว ทำคนเดียว เพราะเราเห็นคนอื่นแย่กว่าเรา เขาลำบากกว่าเรา เมื่อนึกกลับมามองตนเอง เราไม่อยากเป็นแบบนั้น เราจึงต้องเตรียมตัวเก็บออมไว้ แบบที่เราคิดเองทำเองนี่แหละ”

2.3 รูปแบบของการออม

ผู้ให้ข้อมูลมีรูปแบบของการออมต่างกันไปตามสภาพความเป็นอยู่และความสมัครใจของแต่ละคน แบ่งการออมเป็นรูปแบบหลักๆ 5 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

2.3.1. ออมในรูปตัวเงิน

1) ออมเป็นเงินสด ทั้งเก็บใส่กระเป๋าหรือกระปุกแล้วเก็บไว้กับตัวไม่ได้นำไปฝากธนาคาร หรือนำทั้งเหรียญทั้งธนบัตรหยอดใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปฝากธนาคารเป็นงวดๆ เมื่อถึงเวลาที่กระบอกไม้ไผ่เต็ม ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งบอกว่า เขาไม่สามารถนำเงินไปฝากธนาคารพาณิชย์ได้เนื่องจากเป็นชาวต่างด้าวที่มีเพียงบัตรต่างด้าวไม่มีบัตรประชาชนที่แสดงตัวว่าเป็นคนไทย ทางเลือกสำหรับการออมของคุณป้าคือเก็บเป็นเงินสดและฝากกับธนาคารหมู่บ้าน สาเหตุหนึ่งของการ

เก็บเป็นเงินสดเนื่องจากมีความสะดวกในการเก็บ การเก็บด้วยตัวเองทีละเล็กทีละน้อยสามารถทำได้และเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด... ง่ายทั้งในเรื่องการเก็บและต่อการใช้จ่ายยามต้องการและเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าเพศหญิงส่วนใหญ่จะเก็บในรูปแบบนี้ ส่วนเพศชายก็มีเช่นกันแต่น้อยกว่าเพศหญิง

"ชาวบ้านเราจะเก็บหอมรอมริบส่วนมากจะเป็นการออมตังค์นี่แหละครับ ผมเคยออมหยอดกระปุกออมสินเป็นตังค์เหรียญและก็แบงค์ ถือเป็นการออมแบบดั้งเดิมเลยนะ"

2) ออมเป็นเงินฝากธนาคาร รูปแบบของการฝากธนาคารเป็นรูปแบบการออมที่ถูกเลือกใช้มากที่สุดทั้งในเพศชายและเพศหญิง เพราะมองเห็นในเรื่องของความปลอดภัยของเงินและดอกเบี้ยที่จะได้รับ ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งบอกว่าเงินอยู่กับเราไม่ได้นานถ้าไม่เอามันไปเข้าธนาคาร และผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งบอกว่ามันสะดวกหากเกิดเหตุการณ์กะทันหันที่จำเป็นต้องออกจากบ้านไปและไม่ต้องห่วงเรื่องเงิน สามารถใช้บัตรถอนเงินที่ไหนเมื่อไรก็ได้

"ป้าฝากธนาคาร ไม่ว่าเงินไม่ว่าทองป้าฝากธนาคารหมด การอยู่บ้านจะว่าเราอยู่ตลอดมันก็ไม่แน่ บางครั้งเราต้องทิ้งบ้านไปกันหมด ของพวกนี้เราเอาไว้ไม่ได้อยู่แล้วเราไม่รู้ว่าคนจะเข้ามาตอนไหน เงินหมื่นเงินแสนเราจะเอามาไว้ในบ้าน มันเป็นไปไม่ได้หรอก"

3) ออมเป็นประกันชีวิต เป็นอีกหนึ่งรูปแบบการออมเงินที่ถูกเลือกใช้ โดยทั้งเพศหญิงและเพศชายพูดถึงการทำประกันชีวิตในทำนองเดียวกันว่าเป็นการออมที่ทำเพื่อลูกหลานและคนใกล้ชิด หากพวกเขาเกิดอุบัติเหตุหรือเสียชีวิต เงินจากทำประกันชีวิตส่วนนี้จะมีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของลูกหลานหรือคนใกล้ชิดของพวกเขา เป็นการตัดปัญหาความรับผิดชอบของลูกหลานในเรื่องของค่ารักษาพยาบาลหรือเงินทำศพ โดยจะมีเงินจากการทำประกันชีวิตที่พวกเขาซื้อไว้นั้นออกค่าใช้จ่ายเหล่านั้นแทน

"ประกันชีวิตในความคิดของผมมันเป็นการให้มรดกกับลูกกับหลานไปมากกว่าเพราะว่าเราออมไปเลยโดยที่ไม่มีการถอนมันเหมือนว่าเราไม่ได้ใช่จ่ายส่วนนั้นเลยเราตายไปเราก็ไม่ได้ใช้คือมันก็ตกเป็นของลูกของหลานต่อไปจะได้ไม่ลำบาก"

2.3.2 ออมในรูปที่ไม่ใช่ตัวเงิน

1) ออมเป็นอสังหาริมทรัพย์ ในเรื่องของที่ดินและบ้านช่อง เพศชายส่วนใหญ่จะคิดในเรื่องนี้มากกว่าเพศหญิง พวกเขาบอกว่าการออมที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ถือว่าเป็นสมบัติส่วนหนึ่งในชีวิต เมื่อมีเงินเก็บที่เก็บได้เพียงพอสักก้อนหนึ่งพวกเขาจะเอาเงินนั้นแลกเปลี่ยนเป็นที่ดินหรือบ้าน มันเป็นสมบัติที่ไม่มีวันจะสึกหรอและเสียหาย มีแต่จะเพิ่มพูนคุณค่าทั้งในด้านประโยชน์การใช้งานและราคา มันไม่ใช่สมบัติของพวกเขาเพียงอย่างเดียวแต่อาจส่งต่อถ่ายทอดเป็นสมบัติให้ลูกหลานได้อนาคต และมันก็เอาไปขายเก็งกำไรได้เมื่อวันหนึ่งที่เขาเดือดร้อนและต้องการเงิน แต่มีผู้ให้ข้อมูลเพศชายบางคนบอกว่าการออมในเรื่องของที่ดินเป็นเรื่องใหญ่โตเกินความสามารถอาจเกี่ยวกับราคาของที่ดินที่แพงเกินไป ส่วนผู้ให้ข้อมูลเพศหญิงคนหนึ่งบอกว่าเขาชอบซื้อที่ดินเก็บเอาไว้ ซื้อที่ดินที่ครั้งหนึ่งเคยขายในราคาถูกๆ เพื่อให้แบ่งเช่าสำหรับคนในหมู่บ้านทำการเกษตรทุกวันนี้หล่อนก็ยังอยากซื้อแต่ต้องเพลาๆ ลงไปเนื่องด้วยถูกลูกหลานห้ามปราม

"ในเรื่องอสังหาริมทรัพย์ซื้อที่ดินแล้วขายที่ดินต่อแล้วเอาเงินที่ได้ไปไปซื้อต่อทำต่อ"

2) ออมเป็นทองคำ เรื่องทองคำส่วนใหญ่จะข้องเกี่ยวกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย คือ การออมในรูปแบบของทองคำส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับผู้หญิง ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งบอกว่า *"การออมในรูปแบบของทองคำนอกจากมันเป็นเหมือนกองทุนภายในครอบครัวและสามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้เมื่อต้องการแล้ว มันยังใช้ประดับร่างกายเสริมความงามอีกด้วย..."* และเหตุผลทางอ้อมจากการออมทองนั้นอาจเป็นเรื่องของค่านิยมและความชมชอบ ผู้หญิงบางคนซื้อทองคำเก็บไว้เยอะตั้งแต่สมัยที่ราคาทองคำยังถูก และความถี่ในการซื้อลดน้อยลงเรื่อยๆ ตามราคาของทองคำที่แพงมากขึ้น ทองคำที่เก็บออมไว้ในทุกวันนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นทองทำที่สะสมมาตั้งแต่อดีตและในอนาคตอาจนำไปขายบ้างหากต้องการใช้เงิน ส่วนเพศชาย บางคนบอกว่าการเก็บสะสมในรูปแบบทองคำเป็นเรื่องหนักเกินไปเนื่องจากทองคำมีราคาแพง ผู้ให้ข้อมูลบางคนบอกว่าเขาซื้อทองคำให้ภรรยาเป็นของขวัญแทนใจแสดงความรักและให้กรรมสิทธิ์การถือทองคำกับภรรยาคือจะออมหรือเอาไปขายหรือจะทำอะไรก็แล้วแต่ ผู้ให้ข้อมูลอีคนบอกว่าเขาออมทองคำบ้างแต่เป็นส่วนน้อยและผลพวงจากการออมทองคำของเขาคือเป็นการเสริมบารมีตัวเอง

2.3.3 การลงทุน

การลงทุน ซึ่งในความหมายของผู้ให้ข้อมูลหมายถึงการออมในอาชีพ เช่น ออมเป็นต้นไม้ สัตว์เลี้ยง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือสิ่งของ ด้วยอาชีพเกษตรกรรมและความเป็นเกษตรกรทำให้ชีวิตต้องผูกพันกับต้นไม้ใบหญ้า และพาหนะที่ใช้ขนส่งผลผลิตจากต้นไม้ใบหญ้าพวกนั้นคงหนีไม่พ้นรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ เพศชายจะมีรูปแบบการออมในทำนองนี้มากกว่าเพศหญิง พวกเขาบอกว่ารถยนต์เป็นการออมอย่างหนึ่ง อาชีพเกษตรกรรมปลูกมัน ปลูกอ้อยจำเป็นต้องใช้รถยนต์เพื่อขนส่งผลผลิต มันจะง่ายกว่าหากเขามีรถยนต์เป็นของตัวเอง วันหนึ่งหากไม่มีอะไรอย่างน้อยก็มีรถยนต์ที่พอจะแลกเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินได้ ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งบอกว่า *“การปลูกต้นไม้ ปลูกพืชไร่ พืชสวน พืชผักสวนครัวของเขาถือเป็นการออมชนิดหนึ่ง เขาลงทุนลงแรงปลูกมันเพื่อหวังผลผลิตจากมันที่แปรผลเป็นเงินได้ ในวันข้างหน้าที่เขาแก่ตัวลงและอยากอยู่กับบ้าน เขาเห็นตัวอย่างจากแม่ยายที่ไม่อยู่เฉยทำโน่นนี่ตลอดเวลา มันเป็นเรื่องที่มีอะไรให้ขบคิดตลอดทั้งวันและไม่น่าเบื่อจนเกินไปในบั้นปลายของชีวิต”*

ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งบอกว่า *“การลงทุนซื้อรถจักรยานยนต์ก็เป็นการออมของหล่อนเช่นกัน ผลผลิตจากไร่อ้อยของตัวเองนอกจากจะขายให้กับนายทุนที่มารับซื้อมันยังทำเป็นอ้อยควั่น และนำไปขายตามบ้านตามสถานที่ต่างๆ ด้วยรถจักรยานยนต์คันนั้น อีกอย่างคือเขาชอบพูดคุยและอยากพบปะผู้คน การขายอ้อยควั่นตอบสนองความรู้สึกส่วนนั้นได้เป็นอย่างดี”* ผู้ให้ข้อมูลบางคนบอกว่า *“สัตว์เลี้ยงคือการออมเช่นกัน การเลี้ยงวัว ไก่ แพะถือเป็นการออมที่อาจต้องสะสมทุนนานพอสมควร แต่มันสามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ในวันหนึ่งที่มันโตเต็มวัยและเกินกำลังที่จะเลี้ยงได้”*

“ผมจะออมเป็นพวกต้นไม้มากกว่า ผมมองอย่างแม่ยายผมนี่แก่มากก็ไม่ได้อยู่เฉยๆอยากทำโน่นทำนี่ผมเลยคิดว่าจะออมต้นไม่ดีกว่า คิดปลูกต้นมะนาว มะกรูดก็เผื่อจะได้ออกกำลังกายบ้าง ปลูกใกล้บ้าน ไกลๆก็คงไม่ไว้หรอก เดินไกลๆคนแก่นี่ไม่ไหว ถ้าแก่มากๆ คงนั่งชี้นิ้วจ้างคนเก็บ”

“ออมเป็นสัตว์เลี้ยง อย่างวัว...เราเริ่มต้นเลี้ยงสักสองสามตัว ช่วงราคาที่วัวถูกเราก็ไม่ขาย พอเรามีเยอะ คิดที่ว่ามันเกินกำลังที่เราจะเลี้ยงแล้ว เราก็สามารถที่จะแปลงสินทรัพย์ตรงนั้นให้เป็นเงินได้ เราก็เอามาเก็บออมไว้ หรือว่าอย่างกับช่วงที่เรามีเงินเก็บเยอะแล้ว อยากจะแปลงเป็นอย่างอื่นบ้าง”

2.3.4 ออมกับลูก

ออมกับลูก รูปแบบของการออมกับลูกส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับเพศหญิง นั่นคือการเลี้ยงดูส่งเสียให้การศึกษาแก่ลูกให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้ความรัก และให้ความช่วยเหลือแก่ลูก น้ำพักน้ำแรงที่คอยเกื้อหนุนจุนเจือในวันนี้อาจทำให้วันข้างหน้าเมื่อลูกมีงานมีการทำและประสบความสำเร็จ และคนเป็นแม่แก่ตัวลง ความหวังของแม่เพียงให้ลูกสักคนหันหลังกลับมาดูแลแม่บ้าง ส่วนเพศชายจะเป็นเรื่องของการสร้างทรัพย์สินเอาไว้ให้มากกว่า หากลูกคนไหนมาดูแลพ่อยามแก่ชราทรัพย์สินจะเป็นของคนนั้น

“ถ้าวันนี้เราปูพื้นฐานให้ลูกได้ดี หนึ่งฐานะ สองการศึกษา ลูกต้องย้อนกลับมาหาเรา เพราะว่าวันนี้เราสร้างให้เขาแล้ว วันข้างหน้าลูกคงไม่มีภาระอะไรที่หนักหนาแล้ว วันนี้ลูกมีหน้าที่คือเรียน เรียนจบแล้วทำงาน ทำงานแล้วน่าจะมีเวลากลับมาดูแลเรา”

2.3.5 การออมบุญ

การออมบุญเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ชาวบ้านถือว่าเป็นการออมของเขาโดยเฉพาะเพศหญิง ผู้ให้ข้อมูลบอกว่าพวกเขายินดีที่จะทำบุญเพื่อผลตอบแทนที่ไม่ใช่เพื่อชาติหน้าเพียงอย่างเดียว แต่ผลบุญที่พวกเขาทำสะสมไว้จะส่งผลต่อความสะดวกสบายทั้งกายและใจในวันข้างหน้า อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความคิดความเชื่อ และวิถีชีวิต ในวันนี้ทำบุญทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ ผลบุญมันอาจทำให้เขาไม่อดอยากเมื่อวัยชรา เขาขยันทำบุญในชาตินี้และคิดเผื่อถึงผลบุญจะส่งความสะดวกสบายในชาติหน้าด้วย

“ก: ฉันว่าบุญวาสนาฉันดี ทำบุญต้องไม่ท้อ ทำบุญไว้ชาติที่แล้วเยอะชาตินี้เลยสบายไม่มีโรค

ข: เห็นไหม ชาตินี้หนูเลยทำน่าดูเลยบุญ เผื่อชาติหน้าจะได้สบายกับเขาบ้าง”

จากรูปแบบการออมที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีรูปแบบของการออมบางส่วนที่คาบเกี่ยวกับการลงทุนอยู่นั่นคือ รูปแบบการออมในอาชีพ ซึ่งได้แก่ ออมเป็นต้นไม้ สัตว์เลี้ยง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือสิ่งของ เนื่องจากการลงทุนในการปลูกต้นไม้ การเลี้ยงสัตว์ การซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นการซื้อสินทรัพย์เพื่อหารายได้และเพื่อไว้ใช้การประกอบอาชีพ ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีการมุ่งหวังผลกำไรจากการลงทุนและอยากมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และการลงทุนในอาชีพถือเป็นการลงทุนในระยะยาวที่อาจได้ผลตอบแทนสูงกว่าการออม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลอาจคิดว่าส่วนนี้คือการออม ด้วยเมื่อได้ผลผลิตจากอาชีพแล้ว รายได้จากผลผลิตที่ผลิตได้เรื่อยๆ ในระยะยาวนั้นอาจถูกเก็บออมอีกทีหนึ่ง

2.4 การวางแผนการออม

การวางแผนการออม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการวางแผนการออมอยู่ 2 ประเภทได้แก่

2.4.1 การวางแผนการออมเพื่ออนาคตหรือเพื่อเข้าสู่วัยชรา เป็นการวางแผนการออมที่ผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึงอนาคตหรือยามแก่ชรา ซึ่งอยู่ในรูปของการออมและการลงทุน ดังนี้

1. ออมในรูปตัวเงิน ประกอบด้วย ออมเป็นเงินฝากธนาคาร ออมเป็นประกันชีวิต
2. ออมในรูปที่ไม่ใช่ตัวเงิน ประกอบด้วย ออมเป็นทองคำ ออมเป็นอสังหาริมทรัพย์
3. ออมด้วยรูปแบบอื่นๆ เช่น ออมกับลูก ออมบุญ
4. การลงทุน ประกอบด้วย การลงทุนปลูกต้นไม้

“จะออมพวกต้นไม้มากกว่า อนาคตมันเก็บขายได้ และเห็นจากแม่ยายแล้วชอบทำโน้นทำนี่ ก็เลยคิดว่าจะออมต้นไม้ดีกว่า คิดว่าจะปลูกมะนาว หลังบ้านปลูกต้นมะกรูด เผื่อแม่ยายจะได้ออกกำลังกายบ้าง แต่จะปลูกไว้ใกล้ๆ เพราะปลูกไว้ไกลๆ คนแก่คงเดินไปเก็บไม่ไหว”

“คิดว่ามันคือการออมนะ เป็นการออมบุญของเรา ได้ทั้งชาตินี้และชาติหน้าใครที่เห็นว่าเราทำดีกับเขา อนาคตเขาก็คงจะช่วยเหลือเราบ้าง”

2.4.2 การวางแผนการออมเพื่อใช้จ่ายหมุนเวียน เป็นการวางแผนการออมเพื่อนำมาใช้จ่ายหมุนเวียนในครัวเรือนหรือยามฉุกเฉิน เป็นการออมในระยะสั้น โดยแบ่งรูปแบบในการออมได้ดังนี้

1. ออมในรูปตัวเงิน ประกอบด้วย ออมเป็นเงินสด
2. ออมในรูปที่ไม่ใช่ตัวเงิน ประกอบด้วย ออมเป็นทองคำ
3. การลงทุน ประกอบด้วย การเลี้ยงสัตว์ การเช่าซื้อรถยนต์ รถจักรยานยนต์

“การออมเพื่ออุบัติเหตุหรือการออมเพื่อความเจ็บไข้ได้ป่วยของครอบครัวอีกอย่างหนึ่งก็คือออมไว้เพื่ออนาคตของลูกเพื่อใช้ในการศึกษาของเขา”

“ก็เลี้ยงแพะไปเรื่อยๆ พอเราได้เยอะเราก็ขายตัวละสองพัน 10 ตัว ได้แล้ว 2 หมื่น ถ้าแพะแพงๆ ตัวละ 5 พัน สิบตัวได้ 5 หมื่น 20 ตัว ได้แล้วแสนหนึ่ง”

2.5 ปัญหาและอุปสรรคในการออม

2.5.1 ปัญหาในการออม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่บอกว่าปัญหาและอุปสรรคในการออมนั้นขึ้นอยู่กันตนเอง คือ ถ้าตนเองคิดที่จะออมก็จะสามารถออมได้ แต่ถ้าไม่คิดที่จะออมแล้วก็ไม่จะสามารถออมได้ เพราะฉะนั้นปัญหาในการออมหลักๆ จะมาจากตนเองก่อน แต่อย่างไรก็ตามยังพบปัจจัยรอบข้างที่ก่อให้เกิดเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการออมของผู้ให้ข้อมูล โดยพบว่าจะมีปัญหาในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่สูง จากคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลว่า *“มันต้องใช้ต้องจ่ายเยอะวันๆ หนึ่งนะ แล้วข้าวถังหนึ่งก็กินได้ไม่กี่วันหรอก”*

2. ภาระค่าใช้จ่ายในการส่งเสียลูก *“ช่วงลูกเรียนปัญหาค่าใช้จ่ายมันสูงลูกเรียนนี่ใครที่ออมมาแล้วจะรู้เลยว่าปัญหามันมาก และกว่าที่ลูกแต่ละคนจะเรียนจบปริญญาตรีได้ก็หมดเงินไปเยอะ”*

3. การประกอบอาชีพ การทำงานของคนในครอบครัวก็ส่งผลต่อการออมเช่นกัน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า*“ที่บ้านป้าเป็นคนออกทำงาน พอเราไม่ได้ทำแฟนป้าก็ต้องไปทำคนเดียว พูดตรงๆ เขาไม่ได้ขยันเหมือนเราเขาก็ทำได้ตามเขาพอกินพอใช้ก็ไม่มีเงินเหลือ”*

4. ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ค่าใช้จ่ายส่วนนี้เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้การออมน้อยลง

2.5.2 อุปสรรคในการออม

ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการออมจากความคิดเห็นระดับกลุ่มนั้นทางฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกันคือ ปัญหาและอุปสรรคในการออมนั้นเกิดจากค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันที่สูงทำให้ไม่สามารถออมได้ แต่จะมีส่วนที่ต่างกันคือฝ่ายชายจะมีการกล่าวว่าการลงทุนในการประกอบอาชีพถือเป็นอุปสรรคในการออม แต่สำหรับฝ่ายหญิงจะคิดถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูลูกๆ และปัญหาด้านสุขภาพว่าเป็นอุปสรรคในการออมมากกว่า

และเมื่อได้ทำการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลรายบุคคลแล้วก็พบว่านอกจากปัญหาและอุปสรรคในการออมที่ได้จากการสนทนากลุ่มแล้วแต่ละคนจะมีปัญหาในการออมที่แตกต่างกันออกไปโดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีลูกอยู่ในวัยเรียน กลุ่มนี้จะมีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายที่สูงทั้งจากการใช้ชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนและภาระการส่งเสียลูกๆในการเรียนหนังสือส่วนในกลุ่มที่ลูกไม่ได้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนแล้วจะพบปัญหาและอุปสรรคในการออมในด้านการรักษาสุขภาพและค่าใช้จ่ายทั่วไปในครัวเรือนมากกว่า

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ทัศนคติต่อการออม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีทัศนคติที่ดีอย่างยิ่งต่อการออม ทั้งการออมสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และการออมสำหรับอนาคตคือเมื่อเข้าสู่วัยชรา โดยช่วงเวลาที่เริ่มเก็บออมและช่วงเวลาที่สิ้นสุดการออมนั้น ไม่มีการกำหนดแต่เห็นควรว่าการออมควรเริ่มทำตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้เกิดเป็นนิสัย ทั้งนี้วัยทำงานเป็นวัยที่มีโอกาสของการเกิดการออมมากที่สุด เพราะเป็นวัยที่มีความสามารถในการประกอบอาชีพหารายได้ แต่ส่วนใหญ่จะเกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังก็ต่อเมื่อเข้าสู่การมีครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อมีบุตร และการออมในรูปแบบต่างๆ ที่มีการปฏิบัติในปัจจุบันนั้นจะยังผลให้เกิดการปฏิบัติเรื่อยไปจนถึงวัยชรา

ความหมายของการออมที่ได้รับจากการศึกษาความคิดเห็นของชาวบ้านนั้น พบว่า ความหมายของการออมเงินตามนิยามความหมายการการศึกษาในตำรานั้นแตกต่างไปจากนิยามความคิดของชาวบ้านที่ได้เข้าไปทำการศึกษา ในตำรานั้นการออมมักจะพูดถึงเฉพาะการออมเป็นเงินโดยเงินที่ออมนั้นจะได้จากการประหยัด หรือเหลือจากการใช้จ่ายแล้ว แต่จากนิยามการออมของชาวบ้านที่พบนั้น การออมของพวกเขาไม่ใช่ออมเพียงตัวเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายเพียงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการออมโดยการตั้งใจที่จะเก็บไว้เพื่ออนาคต ทั้งที่อยู่ในรูปตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน นอกจากนี้ยังมีความหมายที่เข้าข่ายของการลงทุน เช่น การลงทุนปลูกต้นไม้ การลงทุนเลี้ยงสัตว์ การเช่าซื้อรถยนต์/รถจักรยานยนต์

ในส่วนของรูปแบบการออม พบว่า ความคิดในเรื่องรูปแบบการออมของชาวบ้านนั้น มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปจากสิ่งที่ได้ทำการศึกษาเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นการออมต้นไม้ การออมสัตว์เลี้ยง การออมลูก หรือแม้กระทั้งการออมบุญก็ตาม ซึ่งอยู่ในลักษณะของการลงทุน หรือการออมที่ไม่ได้เป็นทรัพย์สินหรือของมีค่า แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่ชาวบ้านมีต่อการออมว่าการออมที่ชาวบ้านคิดถึงนั้นหมายรวมถึงผลผลิตที่จะได้รับจากสิ่งนั้นๆ ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ สัตว์เลี้ยง หรือแม้กระทั้งบุตรหลาน และนอกจากนี้ยังมีการออมบุญที่ทำให้เกิดความสบายทางใจอีกด้วย

เหตุผลในการออมเมื่อแบ่งตามเป้าหมายจากการทบทวนวรรณกรรมและการเก็บข้อมูลแล้ว พบว่า ชาวบ้านนั้นให้ความสำคัญกับเหตุผลการออมที่เป็นตัวเงิน เพื่อเป็นหลักประกันให้กับชีวิต มีการเก็บออมไว้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) การออมเพื่อการ

หมุนเวียน เป็นการเก็บไว้หมุนเวียนใช้จ่ายในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นการอุปโภคและบริโภค ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และภาระใช้จ่ายพื้นฐานในชีวิตประจำวันของครอบครัว และ 2) การออมเพื่ออนาคตเป็นการเก็บเตรียมไว้ในอนาคตเพื่อใช้ในยามแก่ชรา

ปัญหาและอุปสรรคในการออม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการออมที่สำคัญเกิดจากตนเอง กล่าวคือ ความคิดและการตัดสินใจของตนเองมีผลอย่างมากต่อการปฏิบัติในเรื่องการออม หากไม่เกิดการตระหนักและวางแผนจัดการตนเอง การออมก็ไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้ปัญหาอุปสรรคยังเกิดจากภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ในครัวเรือน อาทิ ค่าอาหาร ค่าของใช้ในชีวิตประจำวัน ค่ารักษาพยาบาล โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูส่งเสียบุตร และปัญหาจากการมีรายได้น้อยจึงทำให้ไม่มีเงินเหลือเก็บ ทั้งนี้อุปสรรคที่สำคัญไม่น้อยต่อการออม คือ การที่มีธนาคารอยู่ห่างไกล อันส่งผลให้เกิดความไม่สะดวกในการเก็บออม และการออมของผู้ที่ไม่ใช่สัญชาติไทย ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญมากคือการไม่มีบัตรประชาชน อันส่งผลให้กลุ่มคนเหล่านี้ไม่สามารถเลือกรูปแบบการออมได้มากนัก ขาดความสะดวกในการเก็บออม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการจัดโครงการหรือการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการออมสำหรับประชากรวัยทำงาน โดยเฉพาะประชากรวัยทำงานที่มีครอบครัว ทั้งนี้ควรเป็นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการออมในช่วงของวัยทำงาน จนกระทั่งถึงแนวทางการออมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยชรา เพื่อให้เกิดการวางแผนการออมที่ถูกต้องเหมาะสม อันจะส่งผลประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการออมของกลุ่มอาชีพแรงงานอื่นๆทั้งผู้เป็นสัญชาติไทยและผู้ที่ไม่ใช่สัญชาติไทยหรือแรงงานต่างชาติ เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะประสบปัญหาที่แตกต่างไป การศึกษาเพิ่มเติมแบบเฉพาะเจาะจงกับกลุ่มนี้ จะทำให้เข้าใจถึงทัศนคติ พฤติกรรม และปัญหาอุปสรรคในเรื่องการออมได้มากขึ้น อันส่งผลให้เกิดการเข้าใจและแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสมนอกจากนี้ควรมีการศึกษาในกลุ่มที่ไม่มีการออม เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลกับกลุ่มที่มีการออมว่ามีความแตกต่างกันเกี่ยวกับแนวคิดหรือทัศนคติอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและช่วยเหลือจากจากคณาจารย์ทางสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่คอยชี้แนะแนวทางและให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์เป็นอย่างดีต่อการทำวิจัย รวมไปถึงการช่วยเหลือและแนะนำขณะเก็บข้อมูลในภาคสนาม คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ชลธิชา วิศานรันดร. (2552). **การออมเพื่อความมั่นคงยามสูงวัย.** บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธีระพร อุวรรณโณ. (2548). **การวัดทัศนคติ: ปัญหาในการใช้เพื่อทำนายพฤติกรรม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). **ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2543). **ประชากรศาสตร์ สารัตถศึกษาเรื่องประชากรมนุษย์.** นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2550). ระเบิดประชากรสามลูก ในประเทศไทย. **วารสารประชากรและพัฒนา.** (27) : 6.

วรเวศม์ สุวรรณระดา. (2556). **ระบบประกันรายได้เพื่อการชราภาพ: โอกาสและความยั่งยืน.** คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. (2550). **การออมเพื่อวัยเกษียณอายุหรือออมเพื่อวัยชรา.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). **การสำรวจกำลังแรงงานของประเทศ.** กรุงเทพฯ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). **สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน.** กรุงเทพฯ.

สุริยาพร จันทร์เจริญ. (2555). **การออมของวัยแรงงานวัยก่อนสูงอายุและวัยสูงอายุที่ทำงานในระบบและนอกระบบ.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล : มหาวิทยาลัยมหิดล.

การศึกษา เรื่อง “ถอดบทเรียนการเรียนรู้รูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร”

Lessons learned from the district health management case study in Pho Prathap Chang district, Phichit province

กันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร* และ สุพรรณี เกลื่อนกลาด
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
corresponding author e-mail: kantabhata@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยในลักษณะเชิงพรรณา และพรรณาวิเคราะห์ คณะผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลได้ 3 แนวทางคือ 1) การศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์จากกระบวนการจริงในบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ประจำอำเภออำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง และเพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ข้อสรุปจากพื้นที่เพื่อเป็นทางเลือกหรือเป็นการจุดประกายความคิดและการเสริมสร้างเครือข่ายในการทำงานรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภออื่นๆ ผลการศึกษาพบประเด็นที่ 1 รูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอกรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร มีบทเรียน 7 ขั้นตอน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบริหารงานที่เป็นเลิศ ถือเป็น “ชุดความรู้ของรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอจากพื้นที่กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร” ได้จากบทเรียนที่ได้รับจากพื้นที่ซึ่งสามารถสรุปเป็น 3 ประเด็น คือ การออกรูปแบบและพัฒนาการเครือข่ายที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในพื้นที่ การบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและมีโครงสร้างการทำงานที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ การขับเคลื่อนกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

คำสำคัญ : การจัดการสุขภาพระดับอำเภอ การถอดบทเรียน อำเภอโพธ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

Abstract

The study presents the results of the descriptive study and analysis about lessons learned from the district health management case study at Pho Prathap Chang district, Phitichit province. Data was collected examining relevant documents, holding interviews with those involved, and making observations about the role of the lecturers attending the Pho Prathap Chang district meetings. This article aims to study the lessons learned from the district health management case study and the best practices in health management of the Pho Prathap Chang district and use them as good examples to encourage ideas and enhance network performance management in other health districts. The study revealed key successful management patterns of the Pho Prathap Chang district indicating that the administration is conducting good practices in three areas: form and development of the health network situation in the district, management of its flexible and functional structure consistent with the context area, and driven event focused participation of all sectors.

keywords : health management, the lessons learned, Pho Prathap Chang district Pichit province

บทนำ

การศึกษาและถอดบทเรียนรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอกรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งความโดดเด่นและแสดงให้เห็นถึงการบริหารงานที่เป็นเลิศ (Best Practices) โดยจัดทำเป็น “ชุดความรู้ของรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ จากพื้นที่เพื่อเป็นทางเลือก หรือได้รับการจุดประกายความคิดและการเสริมสร้างเครือข่ายในการทำงานรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภออื่นๆ ได้สามารถนำเอาแบบอย่างการบริหารงานที่เป็นเลิศไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ควรให้ชุมชนนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยไปรับใช้หรือนำไปบูรณาการให้เข้ากับแผนงานในปัจจุบันของพื้นที่โดยการขับเคลื่อนกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นทางเลือก หรือได้รับการจุดประกายความคิดและการเสริมสร้างเครือข่ายในการทำงานรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภออื่นๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง “ถอดบทเรียนการเรียนรู้รูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร” คณะผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลได้ 3 แนวทาง คือ 1) การศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ซึ่งมีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการ DHS” ประกอบไปด้วย นายอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และชมรมต่าง ๆ ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัด ข้าราชการ/พนักงานท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาชน ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง แนวทางสุดท้าย 3) การสังเกตการณ์จากกระบวนการจริงในบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ประจำอำเภออำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งคณะวิจัยร่วมสังเกตการณ์และมีส่วนร่วมกับทีมในพื้นที่ รวมถึงเป็นที่ปรึกษาประจำอำเภอให้กับพื้นที่ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การคืนข้อมูลให้กับพื้นที่และทุกภาคส่วน

ประเด็นขั้นตอนการศึกษา “ถอดบทเรียนการเรียนรู้รูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร” คณะวิจัยได้แบ่งออกเป็น 1) ความเป็นมาของโครงการและจุดเริ่มโครงการ 2) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ 3) กิจกรรมการดำเนินงานและกระบวนการปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร 4) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน 5) ผลสำเร็จและผลกระทบที่เกิดขึ้น 6) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการ รวมถึงแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา 7) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการนี้ขั้นตอนสุดท้ายในการวิเคราะห์และเขียนรายงานการศึกษา ซึ่งคณะวิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยในลักษณะเชิงพรรณา (Description)และพรรณาวิเคราะห์ (Analytical Description) การเขียนรายงานในแต่ละกรณีศึกษาควรเป็นไปอย่างกระชับและได้ใจความสำคัญชัดเจน

ประเด็นการศึกษา “กระบวนการปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร” คณะวิจัยได้นำผลการศึกษาการถอดบทเรียน เรื่อง รูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยเฉพาะกระบวนการปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการสุขภาพระดับอำเภอเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานและยังได้รับแรงบันดาลใจในคิดต่อยอดความรู้ไปสู่วิถีใหม่ๆ ด้านจัดการสุขภาพชุมชน

ผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 ถอดบทเรียนถอดบทเรียนรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอกรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาระบบสุขภาพอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ตามกรอบแนวทาง 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) ความเป็นมาของโครงการและจุดเริ่มโครงการ คือ เริ่มการสำรวจพื้นที่และประมวลข้อมูลพื้นฐานของอำเภอ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง มีพื้นที่ 378.56 ตารางกิโลเมตร มี 7 ตำบล 98 หมู่บ้าน ประชากร44,410คน การปกครองมี เทศบาล 2 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง มีหน่วยบริการปฐมภูมิกระจายอยู่ จำนวน 10 แห่ง และสถานการณ์ประเด็นสำคัญของพื้นที่ คือ สภาพบริบทการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประชากรในพื้นที่โดยรวมอำเภอโพธิ์ประทับช้าง มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทั้งหมดได้ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพของประชาชนในเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ประมวลผลโดยรวม 5 ประเด็น คือ 1) ปัญหาแนวโน้มพบผู้ป่วยโรคเรื้อรังโดยเฉพาะโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงเพิ่มมากขึ้น 2) ปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควร 3) ปัญหาผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผู้สูงอายุช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และคาดว่าเป็นภาระต่อสังคมโดยรวม 4) ปัญหาด้านจำนวนผู้พิการที่ยังขาดผู้ดูแล และผู้พิการที่ยังจำเป็นต้องใช้กายอุปกรณ์ แต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุน 5) ปัญหาการส่งเสริมให้เด็กแรกเกิด ถึง 6 เดือน ได้มีโอกาสดื่มนมแม่อย่างเดียวถึง 6 เดือน ซึ่งขณะนี้มีจำนวนน้อยกว่าเป้าหมาย จากปัญหาดังกล่าว การแก้ไขปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ทั้งหมดจากบริการสาธารณสุข จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนในเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้างได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2) วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย การขับเคลื่อนการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการยังมีการสำรวจข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสุขภาพ โดยดำเนินการตั้งแต่เริ่มโครงการ 24 DHS หลังจากที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการ และได้กำหนดประเด็นการพัฒนาสุขภาพ และกำหนดประเด็นการพัฒนาสุขภาพและลำดับความสำคัญ 5 ประเด็น 1) หาวิธีการป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง 2) หาวิธีลดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 3) หาวิธีส่งเสริมให้เด็กแรกเกิดต้องกินนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน 4) หาวิธีดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ 5) หาวิธีดูแลผู้พิการที่เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่

3) กิจกรรมการดำเนินงานและกระบวนการปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ข้อสรุปของการพัฒนารูปแบบการหลังจากประชุมเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2557 มติที่ประชุมให้เพิ่มคณะกรรมการ เนื่องจาก “คณะกรรมการ DHS” ชุดแรกเริ่มมีจำนวน 12 คน ซึ่งไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาระบบสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากการพัฒนาระบบสุขภาพมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น นายอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และชมรมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือ อีกทั้งสร้างความเป็นเจ้าของในการพัฒนาระบบสุขภาพอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จึงได้ปรับคณะกรรมการ 24 DHS เป็น คณะกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ประกอบด้วย นายอำเภอ เจ้าคณะอำเภอ(ตัวแทนพระภิกษุ) นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ท้องถิ่นอำเภอ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน นายกสมาคมครู ประธานชมรม ตัวแทนสาธารณสุข รวมเป็น 30 คน และก่อนสิ้นสุดโครงการได้เพิ่มเป็น 52 คน

ต่อมาเมื่อ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2557 ได้มีมติที่ประชุมได้กำหนดประเด็นปัญหาที่จะพัฒนาระบบสุขภาพในปี 2558 ซึ่งยังคงเป็นประเด็นสืบเนื่องเดิม 5 ประเด็น คือ 1) การป้องกันโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง 2) ลดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 3) เด็กแรกเกิดต้องกินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน 4) การดูแลผู้สูงอายุ 5) การดูแลผู้พิการและได้การพัฒนารูปแบบเพื่อการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มเติมและมีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มตามลำดับ

4) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน คือ งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจากโครงการ 24 DHS และทรัพยากรมนุษย์สืบเนื่องจากรูปแบบทำงานได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการ 24 DHS อำเภอโพธิ์ประทับช้าง” เพื่อขับเคลื่อนระบบสุขภาพอำเภอ โดยมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน งบประมาณส่วนหนึ่งใช้สนับสนุนการประชุม และเยี่ยมเสริมพลังของคณะกรรมการช่วยให้เกิดกิจกรรมที่ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งบางกิจกรรมทำให้คณะกรรมการเกิดความรู้ทักษะ ความรัก ความสามัคคี ส่งผลทำให้เกิดการทำงานที่เข้มแข็งขึ้น ประกอบไปด้วย (1) หัวหน้าสาธารณสุขอำเภอโพธิ์ประทับช้าง (2) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโพธิ์ประทับช้างเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของการพัฒนาระบบสุขภาพอำเภอ (3) แกนนำกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะแกนนำกลุ่มที่เกิดขึ้นเอง (ไม่ต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐ/เจ้าหน้าที่ไปจัดตั้งกลุ่ม) เป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมของ

กลุ่มอย่างต่อเนื่องโดยไม่พึ่งหน่วยงานภาครัฐ เช่น กลุ่มรำวงย้อนยุค กลุ่มเกษตรปลอดสาร (4) ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เป็นต้น

5) ผลสำเร็จและผลกระทบที่เกิดขึ้น หลังจากที่ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา ทุกตำบลในเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ได้นำทั้ง 5 ประเด็นไปใช้ในการพัฒนาสุขภาพภายในตำบลผลสำเร็จมี ดังนี้

(**1) การป้องกันโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง** มีผลงานที่เด่นในกิจกรรมนี้ คือการจัดกิจกรรม **“รำวงย้อนยุค”** โดยเริ่มจัดทำโครงการแกนนำต้านภัยโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มเป้าหมาย คือ แกนนำออกกำลังกายทุกตำบล ซึ่งเดิมจะมีกลุ่มรำวงย้อนยุคที่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพียงตำบลเดียว คือ ตำบลไผ่ท่าโพ โดยรูปแบบการออกกำลังกาย เป็นการรำวงย้อนยุค ซึ่งพบว่าประชาชนทุกกลุ่มวัย ให้ความสนใจ เข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นโครงการแกนนำต้านภัยโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ความรู้ 3 อ. (อาหาร อารมณ์ ออกกำลังกาย) 2 ส. (งดสูบบุหรี งดดื่มสุรา) ซึ่งการออกกำลังกายได้นำรูปแบบรำวงย้อนยุคมาใช้ในการอบรม หลังจากนั้นนำมาสู่การปฏิบัติอย่างแพร่หลายในกลุ่มเป้าหมายและในพื้นที่

(**2) ลดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร** มีการจัดกิจกรรมเชิญครูโรงเรียนทุกแห่งในเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จัดอบรมเด็กนักเรียนและผู้ปกครองให้ตระหนักนโยบายการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

(3) เด็กแรกเกิดต้องกินนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน กิจกรรมนี้ไม่มีผลงานเด่นชัด (สืบเนื่องจากภาวะการตั้งครรภ์และคลอดบุตรของในพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง) ทั้งนี้สัมพันธ์กับข้อที่ 2 ประเด็นการลดการตั้งครรภ์ด้วย

4) การดูแลผู้สูงอายุ ดำเนินกิจกรรมเดือนมิถุนายน 2559 คณะทำงานได้พาแกนนำทุกตำบลไปศึกษาดูงานโรงเรียนผู้สูงอายุที่ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหินจังหวัดพิจิตร และตำบลจัดการสุขภาพ ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ผลลัพธ์ที่ได้ หลังจากศึกษาดูงาน มีโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้น 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุบ้านหนองหัวปลวกและโรงเรียนผู้สูงอายุบ้านบ่อปิ้งเกลือ

5) การดูแลผู้พิการ ปัจจุบันมีกลุ่มผู้พิการที่เกิดก่อนการจัดตั้งคณะกรรมการ DHS เพียง 1 กลุ่ม ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถขยายกลุ่มผู้พิการให้ครอบคลุมทุกตำบล

ในด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม **“รำวงย้อนยุค”** จากเดิมมีจุดประสงค์เพื่อให้แกนนำที่เข้ารับการอบรมไปจัดตั้งกลุ่มรำวงย้อนยุคในพื้นที่ของตนเอง หลังอบรมพบว่า เกิดกลุ่มออกกำลังกายแบบรำวงย้อนยุคครอบคลุมทุกตำบล โดยมีประชาชนเข้าร่วมรำวงย้อนยุคทุกกลุ่มวัย นับว่า การรำวงย้อนยุคเป็นการออกกำลังกายที่เข้ากับวิถีชีวิตของคนโพธิ์ประทับช้าง บางตำบลมีการจัดประกวดรำวงย้อนยุคภายในตำบล โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าภาพ ปัจจุบัน มีกลุ่มออกกำลังกายทุกตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 กลุ่ม บางตำบลมีมากถึง 3 กลุ่ม มีการสอดแทรกรำวงย้อนยุคเข้าในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานบวช งานประจำปีเพ็ญเดือน 3 ของวัดโพธิ์ประทับช้าง มีทีมรำวงย้อนยุค ได้เข้าร่วมแสดงในงานประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักรำวงย้อนยุคเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะงานประจำปีเพ็ญเดือน 3 ของวัดโพธิ์ประทับช้าง มีทีมรำวงย้อนยุคทั้งในเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้าง และอำเภอเมืองเข้าร่วมกิจกรรมทุกคืน โดย องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ประทับช้างสนับสนุนอาหาร และดนตรี ส่วนค่าใช้จ่ายในการเดินทางทีมรำวงย้อนยุครับผิดชอบเอง มีการจัดรำวงย้อนยุคในงานระดับอำเภอ ได้แก่ งานรดน้ำดำหัวนายอำเภอ เนื่องในโอกาสเทศกาลสงกรานต์ ทีมรำวงย้อนยุคทุกทีมทั้งอำเภอมาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมากกว่า 120 คน

ผลลัพธ์ของการรำวงย้อนยุคปัจจุบันมีสมาชิกทีมรำวงย้อนยุคประมาณ 390 คน เป็นกลุ่มป่วย 48.24% กลุ่มเสี่ยง 40.61% กลุ่มปกติ 11.15% หลังเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มป่วยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่งผลให้ ลดการรับประทานยา 20.57% ไม่ต้องรับประทานยา 79.43% กลุ่มเสี่ยงไม่พบเป็นกลุ่มป่วย 100% กลุ่มปกติไม่เป็นกลุ่มเสี่ยง 100% มีการจัดตั้งชมรมรำวงย้อนยุคระดับอำเภอ มีการจัดตั้งไลน์กลุ่มชมรมเพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมรำวง

ย้อนยุค (เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการพัฒนาสุขภาพระดับอำเภอโพธิ์ประทับช้าง, 25 สิงหาคม 2559 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ประทับช้าง)

6) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการ รวมถึงแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานของคณะกรรมการ DHS ปี 2559 ได้เปลี่ยนรูปแบบการประชุมจากเดิมจัดประชุมที่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นการออกเยี่ยมเสริมพลัง และประชุมสัญจรตามตำบล โดยปีงบประมาณ 2559 ได้ออกเยี่ยมเสริมพลัง และประชุมสัญจร ตำบลดงเสือเหลือง ตำบลทุ่งใหญ่ เทศบาลโพธิ์ประทับช้าง โดยการเยี่ยมเสริมพลังทำให้คณะกรรมการได้พบข้อบกพร่องในการพัฒนาอีกทั้งได้รับทราบผลงานเด่นๆ ของแต่ละพื้นที่ นอกเหนือจากประเด็นมุ่งเน้นของระดับอำเภอ 5 ประเด็น (ตามมติเดิมปี 2557) สำหรับการดำเนินงานในปี 2559 มีการปรับเพิ่มคณะกรรมการ จากเดิม 30 คน เป็น 52 คน โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน มีการกำหนดประเด็นมุ่งเน้นในการพัฒนาเพิ่มจากปี 2558 อีก 2 ประเด็น ดังนั้นปี 2559 มีประเด็นในการมุ่งเน้นในการพัฒนาทั้งสิ้น 7 ประเด็น ได้แก่ (1) การป้องกันโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง (2) ลดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร (3) เด็กแรกเกิดต้องกินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน (4) การดูแลผู้สูงอายุ (5) การดูแลผู้พิการ (6) ภาวะฉุกเฉินโดยมุ่งเน้นการพัฒนาหน่วย EMS (Emergency medical services) (7) เกษตรปลอดสาร

สำหรับประเด็นที่ขยายเพิ่มขึ้นมี คือ ข้อที่ 1 “การพัฒนาหน่วย EMS” ในพื้นที่เพิ่มขึ้น 2 หน่วย เดิมมีหน่วย EMS ในเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้างเพียง 2 หน่วย ได้แก่ เทศบาลตำบลไผ่รอบ และ อบต.ทุ่งใหญ่หลังจากที่คณะกรรมการ DHS จัดเวทีเยี่ยมเสริมพลังแต่ละตำบล มี 2 ตำบลที่แจ้งข้อมูลมีแผนจะจัดหน่วย EMS ในปี 2560 เพิ่ม คือ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง และเทศบาลโพธิ์ประทับช้าง และข้อที่ 2 มีการส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับ “การเกษตรปลอดสาร” ซึ่งได้มีการจัดตั้งชมรมเกษตรปลอดสารระดับอำเภอในปี 2559 มีสมาชิก ประมาณ 30 คน มีกิจกรรมสัญจรในแต่ละตำบล มีกลุ่มเกษตรปลอดสารที่เด่นได้แก่ วิชชาลัยชาวนาตำบลทุ่งใหญ่ มีสมาชิกกลุ่มประมาณ 30 คน กำนัน และภรรยา ตำบลทุ่งใหญ่เป็นแกน มีการเรียนทุกวันพุธ เริ่มโดยการรวมตัวของกลุ่มชาวนาที่ต้องการทำข้าวปลอดสารพิษ และลดต้นทุน กลุ่มเกิดขึ้นเอง ภายหลังมีตัวแทนสมาชิก เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ดำเนินกิจกรรมเดือนมิถุนายน 59 โดยพาแกนนำทุกตำบลไปศึกษาดูงานที่ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหินจังหวัดพิจิตร และตำบลจัดการสุขภาพ ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ซึ่งที่ตำบลวังหลุมมีฐานการเรียนรู้การทำเกษตรปลอดสาร และตัวแทนกลุ่มวิชชาลัยชาวนาตำบลทุ่งใหญ่ที่ไปร่วมศึกษาดูงานได้นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น การปลูกผักปลอดสารไว้บริโภคเพิ่มมากขึ้น

7) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ รูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งความโดดเด่นซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบริหารงานที่เป็นเลิศ โดยจัดทำเป็น “ชุดความรู้ของรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ จากพื้นที่กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร” ได้จากบทเรียนที่ได้รับจากพื้นที่ซึ่งสามารถสรุปเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

(1) การออกรูปแบบและพัฒนาการเครือข่ายที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในพื้นที่ คณะทำงานได้ค้นพบจุดแข็งของอำเภอโพธิ์ประทับช้างถึงเครือข่ายการขับเคลื่อนงานปฏิบัติงานระบบสุขภาพโดยมีนายกเทศมนตรีเทศบาลโพธิ์ประทับช้างเป็นรองประธานคณะกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ อีกทั้งเป็นที่ยอมรับทุกภาคส่วนส่งผลให้ทีมงานของคณะกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพอำเภอโพธิ์ประทับช้างมีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังมีจุดแข็งที่พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอใหม่ได้ย้ายมาจากอำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ซึ่งท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนาระบบสุขภาพระดับอำเภอ จากการมีตัวแสดงในประเด็นเครือข่ายที่ชัดเจน นำมาสู่การจัดประชุม ทบทวน กำหนดเป้าหมายการทำงาน การออกรูปแบบและพัฒนาการเครือข่ายที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในพื้นที่ได้จากวิสัยทัศน์ของโพธ์ประทับช้าง คือ “โพธิ์ประทับช้างน่าอยู่ ประชาชนสุขภาพดี ทุกภาคีมีส่วนร่วม” โดยมียุทธศาสตร์ 3 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 1) การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทุกภาคี ข้อ 2) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อระบบสุขภาพที่ดีและสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมในอำเภอโพธิ์ประทับช้าง และ ข้อ 3) ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาระบบการบริการให้ได้มาตรฐานอย่างมีระบบพร้อมทั้งมีแผนระยะสั้น แผนระยะกลาง และแผนระยะยาว เป็นต้น

(2) การบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและมีโครงสร้างการทำงานที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ การทำงานกับองค์กรต่าง ๆ และภาคีเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างทีมงานสาธารณสุข กับ องค์กร และ ภาคีต่าง ๆ แกนนำในการขับเคลื่อนระบบสุขภาพระดับอำเภอ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะ นายกเทศมนตรีเทศบาลโพธิ์ประทับช้าง รองประธานคณะกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพ มีส่วนในการกระตุ้น และ ติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลโพธิ์ประทับช้าง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จากข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์พบว่าสามารจัดทำปฏิญญาร่วมกันโดยกำหนดประเด็นปัญหาของอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ในการที่จะพัฒนาระบบสุขภาพในปี 2558 คือ การป้องกันโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพผู้พิการ ลดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และ เด็กแรกเกิดต้องกินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน และได้จัดพิธีลงนามปฏิญญา นโยบายสุขภาพอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ระหว่างภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และ ภาคประชาชน เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2557 ทั้งหมดสะท้อนบทเรียนที่ได้รับจากการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและมีโครงสร้างการทำงานที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ ซึ่งประสบการณ์และความมุ่งมั่นดังกล่าวจะส่งผลในการดำเนินงานพัฒนาระบบสุขภาพของระดับแกนนำมีผลในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของคณะกรรมการชัดเชน มีทิศทางและมีความพร้อมในการสานต่อในอนาคต

(3) การขับเคลื่อนกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนกิจกรรมได้พยายามเปิดให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการบูรณาการตามแนวคิด “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมทุน” นอกจากนี้การขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่บทเรียนที่คณะทำงานค้นพบ คือ การเปิดโอกาสให้มีการประเมินผลการทำงานอย่างตรงไปตรงมาและยอมรับผลการประเมินไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ดังจะเห็นได้จากคณะทำงานยอมรับข้อบกพร่องในการทำงาน โดยเฉพาะการติดต่อประสานงาน การนัดหมายการประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานท้องถิ่น แต่คณะทำงานได้พยายามปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเชิงรุกส่งผลให้สามาถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. **ผลการศึกษา** ประเด็นที่ 1 รูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอกรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร มีบทเรียน 7 ขั้นตอน ซึ่งความโดดเด่นซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบริหารงานที่เป็นเลิศ (Best Practices) ถือเป็น “ชุดความรู้ของรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอจากพื้นที่กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร” ได้จากบทเรียนที่ได้รับจากพื้นที่ซึ่งสามารถสรุปเป็น 3 ประเด็น คือ (1) การออกรูปแบบและพัฒนาการเครือข่ายที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในพื้นที่ (2) การบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและมีโครงสร้างการทำงานที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ (3) การขับเคลื่อนกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการจัดทำแผนพัฒนารูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ โดยร่วมกันการออกรูปแบบและพัฒนาการเครือข่ายที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในพื้นที่ ควรเน้นย้ำความสัมพันธ์ของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน คือ ทรัพยากรงบประมาณและทรัพยากรมนุษย์ ดังปรากฏจากบทเรียนที่ได้รับจาก “ชุดความรู้ของรูปแบบการจัดการสุขภาพระดับอำเภอ จากพื้นที่กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร”

2.2 ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ ควรมีการให้ชุมชนนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยไปรับใช้หรือนำไปบูรณาการให้เข้ากับแผนงานในปัจจุบันของพื้นที่โดยการขับเคลื่อนกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการพัฒนาชุมชนในมิติด้านต่างๆ เช่น สังคม วัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจ ฯ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเข้ากับชุมชนโดยใช้การวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ควรมีการเทียบเคียง “ชุดความรู้ของรูปแบบการ

จัดการสุขภาพระดับอำเภอ จากพื้นที่กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร” กับชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบทสอดคล้องกัน และควรมีการประมวลผลเชิงปริมาณเพื่อสนับสนุนการวิจัยในชุมชนอย่างต่อเนื่องให้เกิดผลเชิงประจักษ์เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอโพธิ์ประทับช้าง. (2559). **เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการพัฒนาสุขภาพระดับอำเภอ เรื่อง ประชุมนำเสนอแผนงาน/โครงการปี 2559**. วันที่ 25 ธันวาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขาค้อ.

คณะกรรมการเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอโพธิ์ประทับช้าง. (2559). **เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการพัฒนาสุขภาพระดับอำเภอ เรื่อง เยี่ยมเสริมพลังการดำเนินงาน DHS ต.ดงเสือเหลือง.** วันที่ 26 พฤษภาคม 2559 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลดงเสือเหลือง.

คณะกรรมการเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอโพธิ์ประทับช้าง. (2559). **เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการพัฒนาสุขภาพระดับอำเภอ เรื่อง เยี่ยมเสริมพลังการดำเนินงาน. DHS ต.ทุ่งใหญ่.** วันที่ 17 มิถุนายน 2559ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่.

คณะกรรมการเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอโพธิ์ประทับช้าง. (2559). **เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการพัฒนาสุขภาพระดับอำเภอเรื่อง เยี่ยมเสริมพลังการดำเนินงาน DHS เทศบาลโพธิ์ประทับช้าง.** วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเทศบาลโพธิ์ประทับช้าง.

คณะกรรมการเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอโพธิ์ประทับช้าง. (2559). **เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการพัฒนาสุขภาพระดับอำเภอ เรื่อง เยี่ยมเสริมพลังการดำเนินงาน DHS เทศบาลโพธิ์ประทับช้าง.** วันที่ 25 สิงหาคม 2559ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ประทับช้าง.

การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก : กรณีศึกษาการใช้ภาษาและที่มาของการตั้งชื่อ

Shop name in phitsanulok : the case study of language usage and meaning of shop name

สิทธิพร ตุ้มปุก สุภัทรา ดาวเรือง พิลัยพรรณ แต้มทองทา และ สุชาดา เจียพงษ์*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: suchada.3009@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาของการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก และ 2) ศึกษาที่มาของการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่าคำที่ใช้ตั้งชื่อร้านเป็นคำภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเขมร โดยพบลักษณะของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้า 4 ลักษณะ ได้แก่ การตั้งชื่อโดยใช้ภาษาต่างประเทศต่างภาษามากที่สุด ร้อยละ 44.47 รองลงมาใช้ภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 21.32 ภาษาต่างประเทศภาษาเดียว ร้อยละ 19.09 และภาษาไทยภาษาเดียว ร้อยละ 15.12 ส่วนผลการวิเคราะห์ที่มาของชื่อร้านค้าพบว่าร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลกตั้งชื่อจากชื่อบุคคลมากที่สุด ร้อยละ 50.25 รองลงมาชื่อประเภทสินค้า ร้อยละ 36.44 ชื่อสถานที่ ร้อยละ 6.30 ชื่อสิริมงคล 5.89 และชื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม 1.12 น้อยที่สุดตามลำดับ

คำสำคัญ : ชื่อร้านค้า การใช้ภาษา การตั้งชื่อ

Abstract

This research aimed to study language usage in naming shops in Phitsanulok province and study the meaning of shop name. The results displayed that the types of words used for shop name were Thai, Pali and Sanskrit, Chinese, Japanese, English, France, and Khmer. There were 4 categories of naming. They were hybrid words being the most number of words found at 44.47 percentages, Thai and foreign language mixed words found at 21.32 percentages, foreign language words found at 19.09 percentages and Thai words found at 15.12 percentages. 50.24 percentage of shop name came from personal name. 36.46 percentages came from a type of products. 6.24 percentages came from place name. 5.89 percentages came from fortune. 1.17 percentages came from natural environment.

keywords : shop name, language usage, naming

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจระหว่างกัน มนุษย์พยายามที่จะสรรหาถ้อยคำหรือนำสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการสื่อความหมาย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542) กล่าวว่า ภาษาเป็นสมบัติของมนุษย์เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสารกัน มนุษย์ในสังคมมีภาษาเฉพาะตนเองเช่นเดียวกับ มีวัฒนธรรมเฉพาะตน การตั้งชื่อถือเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งเพื่อสื่อสารให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังที่ ดนัย ไชยโยธา (2550) กล่าวถึงชื่อเป็นนามสมมุติที่ดี การตั้งชื่อเรียกสิ่งต่างๆเพื่อเป็นการบอกชนิดและแยกประเภท สิ่งทั้งหลายจึงมีชื่อเป็นของตนเอง

การตั้งชื่อจึงเป็นการใช้ภาษาที่แสดงเอกลักษณ์ของบุคคลหรือสถานที่ การใช้ภาษาในการตั้งชื่อถือเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ต้องการสื่อสารลักษณะบางอย่างของสิ่งที่ต้องการจำหน่าย ชื่อร้านค้าจึงมีลักษณะที่แสดงออกถึงประเภทสินค้า ลักษณะเด่น หรือความเป็นเจ้าของในสินค้าที่ต้องการจำหน่าย สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ สุขุมาวดี ขำหิรัญ (2527) กล่าวว่าการตั้งชื่อจะต้องมีลักษณะเป็นตัวแทนของสิ่งของบางอย่างหรือบอกอะไรบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้น และชื่อร้านค้าบางชื่อมีลักษณะเฉพาะในการใช้ภาษาไทย คือ ตั้งชื่อโดยมีคำต่อท้ายเพื่อสรุปถึงบริการ หรือสินค้าที่จำหน่าย เช่น อารีโอสถ ดินแดงเภสัช บอยบูติก แพร่เฟอร์นิเจอร์

พิษณุโลกถือเป็นเมืองโบราณ และเป็นเมืองเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัว ดังที่ สุธิกะ รอดสวัสดิ์ และคณะ (2535) กล่าวว่าพิษณุโลกเป็นเมืองโบราณและเป็นเมืองสำคัญ เคยเป็นราชธานีสมัยกรุงศรีอยุธยาและเป็นราชธานีฝ่ายเหนือ มีพระมหาอุปราชาครองบ้านเมืองกันมาหลายพระองค์ จึงทำให้เมืองพิษณุโลกมีวัตถุโบราณและโบราณสถาน อันสวยงามและศักดิ์สิทธิ์ น่าศึกษา น่าท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง จังหวัดพิษณุโลกตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง มากไปด้วยแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติป่าเขาที่สวยงาม นอกจากแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ในปัจจุบันจังหวัดพิษณุโลกยังเป็นเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ ซึ่งเพียบพร้อมไปด้วยความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคเหนือตอนล่างธุรกิจการค้าขยายตัวเพิ่มมากขึ้น มีร้านค้าอยู่เป็นจำนวนมากในเขตอำเภอเมือง แต่ละร้านค้ามีการแข่งขัน เพื่อดึงดูดให้ลูกค้าใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็นราคา กลวิธีการขายต่างๆ ตลอดจนชื่อร้านค้าที่มีลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ ที่น่าสนใจ

ผู้วิจัย จึงเลือกที่จะศึกษาเรื่อง การตั้งชื่อร้านค้าในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก : กรณีศึกษาการใช้ภาษาและที่มาของการตั้งชื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และศึกษาที่มาของการตั้งชื่อร้านค้าในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการกำหนดหัวข้อวิจัย กำหนดแหล่งข้อมูลและแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ

2. ประสานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเพื่อออกหนังสือลงนามโดยอธิการบดี ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของชื่อร้านค้าที่จดทะเบียนการค้าเป็นบุคคลธรรมดา จากสำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก

3. ทำหนังสือถึงสำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยและขออนุญาตคัดลอกรายชื่อร้านค้าจากแฟ้มเอกสารที่ได้จดทะเบียนการค้าเป็นบุคคลธรรมดาตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2557 ถึง กันยายน พ.ศ. 2558 สำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลรายชื่อผู้ประกอบการที่ได้ มาคัดเลือกร้านค้า โดยในการวิจัยนี้จะวิเคราะห์เฉพาะชื่อร้านค้าเท่านั้น จึงคัดแยกรายชื่อโรงแรม รายชื่อหอพัก รายชื่อห้องเช่า รายชื่อบริษัท ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ออก

2. จัดประเภทของรายชื่อร้านค้าเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของร้านค้า ได้ทั้งหมด 985 ร้านค้า แบ่งเป็น 10 ประเภท ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้านค้าจำแนกตามประเภทร้านค้า

ลำดับ	ประเภทร้านค้า	จำนวน
1	อาหารตามสั่ง เครื่องดื่ม ไนคลับ หมูกระทะ ส้มตำ ร้านคาราโอเกะ	375
2	ของชำ ข้าวสาร อาหารแห้ง อาหารสัตว์ ของเก่า	176
3	เสริมสวย ตัดผม ตัดแต่งทรงผม อบไอน้ำ	149
4	อู่ซ่อมรถยนต์ จักรยาน ล้างรถ ถ่ายน้ำมันเครื่อง จำหน่ายอะไหล่	111
5	เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องจักร เชื่อมโลหะ ทอง	65
6	เสื้อผ้า เย็บผ้า จักรเย็บผ้า ซัก อบ รีด	29
7	นวดแผนไทย นวดสปา	29
8	พิมพ์ ถ่ายเอกสาร อัดรูป	27
9	น้ำมันเชื้อเพลิง บริการแก๊ส หิน ปูน ทราย	15
10	การเกษตร ผ้าใบ ป้าย เบาะ	9
	รวม	**985**

3. เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เกี่ยวกับที่มาของการตั้งชื่อร้านค้าในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ที่มาของการตั้งชื่อร้านค้า

4. นำข้อมูลที่ได้จัดหมวดหมู่ตามประเภทของร้านค้าแล้วมาวิเคราะห์การใช้ภาษาและที่มาของการตั้งชื่อ

4.1 การวิเคราะห์การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยเปิดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) และหนังสือคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของ เจตต์ วิษุวัต (2550) ดังตัวอย่าง

ชื่อร้านค้า	**การใช้ภาษา**
แดง	แดง (ไทย)
เล็กบาร์เบอร์	เล็ก (ไทย) + บาร์เบอร์ (อังกฤษ)
ปาร์เก้แบมบูไทย	ปาร์เก้แบมบู (อังกฤษ) + ไทย (ไทย)
ก๊กหลี	ก๊ก (จีน) + หลี (จีน)
เจริญศรี	เจริญ (เขมร) + ศรี (สันสกฤต)
เวคินทร์คาราโอเกะ	เวคินทร์ (บาลี) + คาราโอเกะ (ญี่ปุ่น)
ยุทธนาคาเฟ่	ยุทธนา (บาลี) + คาเฟ่ (ฝรั่งเศส)

4.2 วิเคราะห์ที่มาของการตั้งชื่อร้านค้าในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยนำชื่อร้านค้าที่แยกประเภทไว้ 10 ประเภท มาวิเคราะห์ที่มาของชื่อร้านค้า โดยสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม ประเภทละ 10 ร้านค้า รวมจำนวน 100 ฉบับ

ขั้นสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ และนำเสนอรายงานผลการศึกษาค้นคว้าจำนวน 5 บท พร้อมอภิปรายผลและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปในรูปแบบแบบพรรณนาวิเคราะห์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตศึกษาชื้อร้านค้า ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก ทั้งนี้ชื่อร้านค้าที่นำมาเป็นข้อมูลได้รวบรวมจากสำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก เฉพาะชื่อร้านค้าที่มีหลักฐานการจดทะเบียนเป็นบุคคลธรรมดา ที่กรมทะเบียนการค้าในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2557 – กันยายน พ.ศ. 2558

ขอบเขตด้านเนื้อหา เพื่อศึกษาภาษาในการตั้งชื่อร้านค้า ดังนี้

1. การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้า
    - 1.1 ชื่อร้านที่มีลักษณะภาษาไทยภาษาเดียว
    - 1.2 ชื่อร้านที่มีลักษณะภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ
    - 1.3 ชื่อร้านที่มีลักษณะภาษาต่างประเทศภาษาเดียว
    - 1.4 ชื่อร้านที่มีลักษณะภาษาต่างประเทศต่างภาษา
2. ที่มาของการตั้งชื่อร้านค้า
    - 2.2.1 ที่มาจากชื่อบุคคล
    - 2.2.2 ที่มาจากชื่อประเภทสินค้า
    - 2.2.3 ที่มาจากชื่อสถานที่
    - 2.2.4 ที่มาจากชื่อสิริมงคล
    - 2.2.5 ที่มาจากชื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์การตั้งชื่อร้านค้าในอำเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้นำข้อมูลชื่อร้านค้าที่จดทะเบียนการค้าเป็นบุคคลธรรมที่รวบรวมไว้ที่สำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก ตั้งแต่ ตุลาคม พ.ศ. 2557 – กันยายน พ.ศ. 2558 มีทั้งสิ้น 985 ชื่อ นำชื่อร้านค้าที่จัดเรียงตามประเภทร้านค้า นำมาวิเคราะห์การใช้ภาษาที่นำมาตั้งชื่อร้านค้า และที่มาของชื่อร้านค้า ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามขึ้นจำนวน 100 ฉบับ โดยแยกประเภทชื่อร้านค้าทั้งหมดออกเป็น 10 ประเภท ใช้แบบสอบถามที่มาของการตั้งชื่อร้านค้า

ลักษณะการใช้ภาษาของการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก

การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก จากผลการวิเคราะห์ จำนวน 985 ร้านค้า โดยพบลักษณะของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้า 4 ลักษณะ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก

การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้า	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทยภาษาเดียว	149	15.12
ภาษาต่างประเทศภาษาเดียว	188	19.09
ภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ	210	21.32
ภาษาต่างประเทศต่างภาษา	438	44.47
รวม	985	100

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก จะตั้งชื่อโดยใช้คำไทย และคำยืมภาษาอื่นๆ ได้แก่ ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเขมร สามารถจัดลักษณะของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ การตั้งชื่อโดยใช้ภาษาต่างประเทศต่างภาษามากที่สุด ร้อยละ 44.47 รองลงมาใช้ภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 21.32 ภาษาต่างประเทศภาษาเดียว ร้อยละ 19.09 และภาษาไทยภาษาเดียว ร้อยละ 15.12 ดังตัวอย่าง

1. ภาษาต่างประเทศต่างภาษา เช่น ไอศกรีมเจริญผล บิ๊กม่อน สหชัยหมี่เกี๊ยว โชครุ่งโรจน์ โค้วเจริญพานิช บ้านเสบียง กิตติเบเกอรี่ เครื่องดื่มมอร์ ชนิดาคาราโอเกะ ชาลีสต็ก ไฮโซโบราณ มิสเตอร์สะอาด ชุมพลอิเล็คทรอนิคส์ ราชาอิเล็กทิค พัฒนาอลูมิเนียม เสน่ห์ออโต้แอร์ สมพรอะไหล่ พิษณุโลกแบตเตอรี่ เฉลิมพลมอเตอร์ นนทวรรณคาร์แคร์ บุญชัยเซอร์วิส เจริญยนต์ ยุทธนาคาร์แคร์ โชคชัยมอเตอร์ กิจชัยฮอนด้า นิยมมอเตอร์ สุภาพเบเกอร์ โชคชัยแก๊ส เป็นต้น

2. ภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ เช่น แมวเบเกอรี่ เค้มมะพร้าว สเต็กลุงหนวด ข้าวต้มทีเค กาแฟนายยืน เล็กเบเกอรี่ มดเบอเกอรี่ เจ๊แอ๊ด บ้านใบเฟิร์น ศิริกุลชักอบรีด เก่งคาร์แคร์ แดงมอเตอร์ ช้างคาร์แคร์ แดนสติ๊กเกอร์ บ้านเพิ่มสุข ยินดีพานิช ดีวานิช ไทยสง่า โคกมะตูมพานิช บัวขาวพานิช หนึ่งมินิมาร์ท ปู้เก้แบมบูไทย งามอรุณ น้องเบนซ์ ดอกรักแก๊ส เป็นต้น

3. ภาษาต่างประเทศภาษาเดียว เช่น กวางหลี่จั่น ก๊กหลี ตั้งเซ่งเช้ง เล่าย่งฮั่ว โฮเด้ง ยู่ล้ง นิวสลูบี้ไนทคลับ อาร์ตฟาร์เมอร์ ทีเคคอม พีเอ็นคาร์แคร์ พีแอสออโต้แม็ก วีสปอร์ต สูทคลาสสิก สตูดิโอคลีนนิ่ง โอปอล บีพีทาว์นเวอร์ รีแล็กไทม์ ไอซ์มิล เอสเอฟฟู๊ด คาซาฮอลิเดย์ พีวันคาเฟ อาซัน เบญจพร สหชัย วสันต์ศิลป์ นครศิลป์ ชัยภูษา วงษ์พาณิชย์ เป็นต้น

4. ภาษาไทยภาษาเดียว เช่น แดง บ้านพิม บัวโรย ร้านนก ติ่มราดหน้า ปู แต่งผมหญิง บัว งามใจ สองมือแม่ ป.ปลางาม ใบเตย แป้งหอม ผักบุ้งบิน ติ่มไก่ทอด ช่างดำ เจ้าตัวน้อย เป็นต้น

ที่มาของชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก

ที่มาของชื่อร้านค้าได้มาจากการวิเคราะห์โดยเปิดพจนานุกรมและสัมภาษณ์เจ้าของร้านค้า ผลการศึกษาพบว่าร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลกตั้งชื่อร้านค้าโดยมีที่มา 5 แหล่ง ได้แก่ ชื่อบุคคล ชื่อประเภทสินค้า ชื่อสิริมงคล และชื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ที่มาของชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก

ที่มาของชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก	จำนวน	ร้อยละ
ชื่อบุคคล	495	50.25
ชื่อประเภทสินค้า	359	36.44
ชื่อสถานที่	62	6.30
ชื่อสิริมงคล	58	5.89
ชื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	11	1.12
รวม	985	100

จากตารางที่ 3 ที่มาของชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลกพบว่า ที่มาในการตั้งชื่อร้านค้ามาจากชื่อบุคคล มากที่สุด ร้อยละ 50.25 รองลงมาชื่อประเภทสินค้า ร้อยละ 36.44 ชื่อสถานที่ ร้อยละ 6.30 ชื่อสิริมงคล 5.89 และชื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม 1.12 น้อยที่สุดตามลำดับ ดังตัวอย่าง

1. ที่มาจากชื่อบุคคล

1.1 ชื่อบุคคล เช่น คุณบอม สมจิตร เปิ้ลปุ้ย เจ๊จิ๋ว ณัฐวุฒิ ชลธิชา มณีนุช ป้าหน่อย สุพัตรา เล่าย่งฮั่ว ตั้งเซ่งเซ้ง อาซัน เบญจพร คุณหญิง

1.2 ชื่อบุคคลกับชื่อประเภท เช่น แนนซาลอน เอ๋บิวตี้ จุ๋มบิวตี้ช็อป น้องเกรฟข้าวไก่อบ เดี่ยวกาแฟ น้องแตนไมโลดิบ โก๊ะนมสด หนุ่มสองแคว บีบีคอฟฟี่ แก้วกาแฟ น้องหญิงสลัด สหชัยหมี่เกี๊ยว ลุงเล็กปลาเผา ป้านวลอาหารตามสั่ง เปิ้ลน้ำปั่น แอลเคคอฟฟี่ เบิ้มก๋วยเตี๋ยวเรือ โตเป็นตุ่น มิกมิกคอฟฟี่ น้ำอ้อยข้าวต้ม ชานุเบเกอรี่ นัทเบเกอรี่ นิยมเบเกอรี่ สุมาลีสาลี่ จารุภัทรพาณิชย์ ชนิดาคาราโอเกะ วีสปอร์ต รุ่งเบติค วสันต์ศิลป์ ชัยการไฟฟ้า โชคชัยมอเตอร์

2. ที่มาจากชื่อประเภทสินค้า

2.1 ชื่อประเภทสินค้า เช่น ไมโลดิบ ตุ๊กตา กาแฟสด เมี่ยงปลาเผา ยำรสแซ่บ ไอซ์มิล โจ๊กข้าวหอม ไก่ทอดรสเด็ด ครัวสำราญ อาหารปักษ์ใต้ แซ่บอีหลี สูทคลาสสิค สตูดิโอคลีนนิ่ง นวดแผนไทย

2.2 ชื่อประเภทสินค้ากับชื่อบุคคล เช่น เสริมสวยรัตน์ โจ๊กวาวา ผัดไทยเจ๊แต๋ว ข้างแกงแม่ลำดวน ข้าวเหนียวป้าเพชร ก๋วยเตี๋ยวโกเหลียง สุภาพเบเกอร์ ก๋วยเตี๋ยวไก่ติงลี่ ส้มตำป้าอ้วน โรตีอาบัง ราดหน้านายแก้ว

2.3 ชื่อประเภทสินค้ากับสถานที่ เช่น ส้มตำท่าเสด็จ ส้มตำต้นโพธิ์ หมูสะเต๊ะไผ่คู่ ข้าวต้มปลากะพงแปดริ้ว กาแฟชมน่าน ส้มตำเมืองเลย

3. ที่มาจากชื่อสถานที่

3.1 ชื่อสถานที่ เช่น ต้นคูณริมน่าน ที่เดิม บางลำพู เนินมะกอก อเมซอนพิษณุโลก

3.2 ชื่อสถานที่กับประเภทสินค้า เช่น ซุ้มกาแฟ สองแควปลาย่าง วังจันทน์นมสด พิษณุโลกแบตเตอรี่

4. ที่มาจากชื่อสิริมงคล

4.1 ชื่อสิริมงคล เช่น สตางค์ สานฝัน ฉางทอง มังกรหยก นพเก้า อิ่มจัง บ้านมีสุขโข เหรียญทอง เพชรไทย บ้านเพิ่มสุข

4.2 ชื่อสิริมงคลกับประเภทสินค้า เช่น มีตังค์กาแฟสด กระดิ่งทองคาร์แคร์ ดีเจริญยนต์

5. ที่มาจากชื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เช่น วิมานดิน แพกินลมชมวิว บ้านไม้ ไม้แบบ น่านน้ำ แพน้ำน่าน เฟื่องฟ้า ไม้โอ๊ค บ้านใบเฟิร์น บัว งามใจ สองมือแม่ ป.ปลางาม ใบเตย แป้งหอม ผักบุ้งบิน เจ้าตัวน้อย ปู นก งามอรุณ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปรากฏว่าชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลกใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าจากภาษาต่างประเทศต่างภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี สันสกฤต สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากอิทธิพลจากแหล่งท่องเที่ยวที่ชาวต่างชาติเป็นที่นิยม การเจริญเติมโตทางเศรษฐกิจ ค่านิยมภาษาจากชาติตะวันตกที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันทร์กมล สถิรวณิชย์ (2547) ศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อธุรกิจการค้าสองช่วงเวลาในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชื่อธุรกิจการค้าที่ใช้คำที่มาจากภาษาอังกฤษมาที่สุด ส่วนที่มาของการตั้งชื่อร้านค้าในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษามีที่มาจากชื่อบุคคลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ คิรีเมฆ (2541) ศึกษาเรื่องแนวนิยมในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่าธุรกิจร้านค้านิยมใช้ชื่อบุคคลกับชื่อประเภทสินค้ามากที่สุด เนื่องมาจากความเป็นเอกลักษณ์ บ่งบอกว่าใครเป็นเจ้าของร้านค้า ง่ายต่อการจดจำ ง่ายต่อการสังเกต และมีการบอกประเภทสินค้าไว้หน้าชื่อร้าน หรือท้ายชื่อร้านค้า เมื่อเห็นชื่อร้านค้า สามารถทราบได้ทันทีว่าขายสินค้าประเภทอะไร

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาของการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก และ 2) ศึกษาที่มาของการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่าคำที่ใช้ตั้งชื่อร้านเป็นคำภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต

ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเขมร โดยพบลักษณะของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้า 4 ลักษณะ ได้แก่ การตั้งชื่อโดยใช้ภาษาต่างประเทศต่างภาษามากที่สุด ร้อยละ 44.47 รองลงมาใช้ภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 21.32 ภาษาต่างประเทศภาษาเดียว ร้อยละ 19.09 และภาษาไทยภาษาเดียว ร้อยละ 15.12 ส่วนผลการวิเคราะห์ที่มาของชื่อร้านค้าพบว่าร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลกตั้งชื่อจากชื่อบุคคลมากที่สุด ร้อยละ 50.25 รองลงมาชื่อประเภทสินค้า ร้อยละ 36.44 ชื่อสถานที่ ร้อยละ 6.30 ชื่อสิริมงคล 5.89 และชื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม 1.12 น้อยที่สุดตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความกรุณาจากคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ตรวจสอบแก้ไข เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ออกหนังสือขอข้อมูลจากหน่วยงานภายนอก ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐิรา ทับทิม ผู้แปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณสำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลกที่กรุณาสำเนาข้อมูลชื่อร้านค้าเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ตลอดจนร้านค้าในจังหวัดพิษณุโลกให้กรุณาตอบแบบสอบถามโดยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

จันทร์กมล สถิรวณิชย์. (2547). **เปรียบเทียบการตั้งชื่อธุรกิจการค้าสองช่วงเวลาในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เจตต์ วิษุวัต. (2550). **คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศในไทย.** กรุงเทพฯ : ศยาม.

ดนัย ไชยโยธา. (2550). **อารยธรรมไทย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

ลัดดาวัลย์ คิรีเมฆ. (2541). **แนวนิยมในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุธิกะ รอดสวัสดิ์ และคณะ. (2535). **คู่มือท่องเที่ยวพิษณุโลก.** พิษณุโลก : ภาพพิมพ์.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขำหิรัญ. (2527). **ชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์.** นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2542). **ภาษาในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

Study on factors influencing knowledge and behaviors in the use of pesticdes in Maha Sarakham province

สุภาวดี แขมภูเขียว* และ นิตยา จันตะคุณ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาสารคาม
*corresponding author e-mail: beesupha0014@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างมาแสดงจำนวน ค่าร้อยละ วิเคราะห์ระดับความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับความรู้ที่ดีมาก และมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการฉีดพ่นสารฆ่าแมลงดีมาก เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างพบว่าเกษตรกรที่อยู่ในภูมิลำเนาที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ในการใช้สารฆ่าแมลง ได้แก่อำเภอ $\left(X_1\right)$ มีตัวแบบคือ $\hat{Y}=17.090+1.699X_1$ และการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน $\left(X_{11}\right)$ มีตัวแบบคือ $\hat{Y}=3.869+0.088X_{11}$

คำสำคัญ : ความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง พฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง สารฆ่าแมลง

Abstract

This study explores the factors that influence the behavior and the use of pesticides by farmers in Maha Sarakham province The sample used in this study are farmers in Maha Sarakham 100 The instrument was a questionnaire with three episodes When the first data at a second questionnaire about knowledge and understanding of the use of pesticides is the third survey on the behavior of the insecticide Data were analyzed by data showing the number of samples analyzed the percentage level of knowledge and behavior of the insecticide. Most farmers have found a very good level of knowledge. The behavior observed in the spraying of insecticides is very good When comparing the differences that farmers are in a different domicile will have a better understanding of insecticide use different statistical significance at the 0.01 level The study of factors affecting the knowledge to use insecticides, including district $\left(X_1\right)$ is a model $\hat{Y}=17.090+1.699X_1$ And the factors that affect behavior, including the use of insecticides to get information from a neighbor $\left(X_{11}\right)$ is a model $\hat{Y}=3.869+0.088X_{11}$

keywords : Knowledge in the use of pesticides, using behavior insecticides, insecticide.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่เหมาะสมแก่การเกษตร ทั้งในเรื่องการผลิตพืช และการเลี้ยงสัตว์ พืชผลหลายชนิดเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ ซึ่งนำรายได้และเงินตราต่างประเทศเข้ามาภายในประเทศปีหนึ่งๆเป็นจำนวนไม่น้อย นอกไปจากนั้นยังมีพืชผลอีกหลายชนิดที่นับว่ามีความสำคัญในการบริโภคภายในประเทศและเป็นสินค้าออก การปลูกพืชย่อมมีปัญหาหนักในเรื่องการปราบศัตรูพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกแมลง การใช้สารฆ่าแมลงในประเทศไทยก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อันตรายต่อผู้ใช้สารฆ่าแมลง อันตรายต่อผู้บริโภค แต่เหนือสิ่งอื่นใดสำหรับเกษตรกรคือการใช้สารฆ่าแมลงไม่ถูกหลักวิชาการ ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองเกินจำเป็น แล้วยังปราบแมลงไม่ได้ผล

แมลงศัตรูพืชเข้าทำลายตั้งแต่ระยะปลูกจนถึงระยะเก็บเกี่ยว การทำลายของแมลงศัตรูพืชนี้เกิดโดยการกัดกินใบยอดอ่อน ตาดอก ดอก และลำต้น หรือการดูดกินน้ำเลี้ยงของยอดอ่อน ตาดอก และกิ่งอ่อน หรือการเจาะไชลำต้น หรือการเป็นพาหะที่ทำให้เกิดการระบาดหรือแพร่กระจายของโรคพืช ซึ่งการทำลายของแมลงประเภทนี้ ทำให้ศักยภาพการให้ผลผลิตของพืชปลูกลดลง แมลงศัตรูพืชสามารถทำลายผลผลิตในโรงเก็บเกี่ยวได้แมลงศัตรูประเภทนี้อาจจะวางไข่บนดอกหรือผลของพืชปลูกขณะอยู่ในแปลง แล้วตัวแมลงไปเจริญเติบโตทำลายผลผลิตขณะที่อยู่ในโรงเก็บ หรือหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตมาแล้ว เช่น ด้วงงวงข้าวสาร ด้วงถั่ว มอด แมลงวันผลไม้ หรืออาจจะเป็นพวกที่อาศัยอยู่ในโรงเก็บ เช่น แมลงสาบ มด เป็นต้น (ศัตรูพืชและการป้องกันจำจัด , 2556)

สารฆ่าแมลงที่ใช้ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชนั้นมีอันตรายต่อผู้ใช้เป็นอย่างมาก และยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวอีกด้วย ถึงแม้ว่าผู้ใช้จะทราบว่าสารเคมีที่ใช้ปราบศัตรูพืชนี้จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพแต่ไม่ทราบถึงวิธีการหรือหลักการที่จะปฏิบัติตนให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเอง หรือเกิดความประมาทระหว่างการปฏิบัติงาน จึงมีการปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่ออันตราย จนเกิดเป็นความเคยชินด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งในขณะนั้นร่างกายของผู้ใช้กำลังสะสมสารฆ่าแมลงเข้าไปทีละน้อย และในอนาคตอาจจะเกิดฤทธิ์ที่ทำให้เห็นถึงอันตรายขั้นรุนแรงซึ่งไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และประเด็นที่น่าสนใจคือจังหวัดมหาสารคามตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำที่สามารถใช้ทำการเกษตร ดังนั้นพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง ของเกษตรกรที่มีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง พฤติกรรมเช่นนี้อาจส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาต่อเกษตรกร ต่อสิ่งแวดล้อม เกิดสารพิษตกค้างในดิน แหล่งน้ำ พืช เกิดอันตรายต่อสัตว์น้ำและผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม (การใช้สารฆ่าแมลง , 2558)

จังหวัดมหาสารคาม ถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานตอนบน ที่มีศักยภาพในการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญทางการเกษตรหลายชนิด อาทิ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ผลไม้ ผัก ใบยาสูบ ปอกะเจา และหม่อน เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามมักจะมีพฤติกรรมการปลูกพืชซ้ำที่กันตลอด ยังขาดความรู้หรือเทคนิคการปฏิบัติที่ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายอย่าง โดยเฉพาะการระบาดของศัตรูพืชหลายชนิด เมื่อศัตรูพืชเหล่านี้เกิดการระบาดเกษตรกรก็จะใช้สารฆ่าแมลงมาเป็นอันดับแรก เพราะเห็นผลไว เป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยบางครั้งไม่คำนึกถึงความปลอดภัยของตนเอง ของผู้บริโภคและระบบนิเวศน์ ซึ่งจะส่งผลให้สารพิษตกค้างเป็นอันตรายกับสิ่งแวดล้อมในระยะยาวประกอบกับปัจจุบันสื่อโฆษนาไม่ว่าทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ป้ายโฆษณา ได้ชักจูงให้เกษตรกรได้ใช้สารฆ่าแมลง ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่ทราบถึงอันตรายและผลกระทบของสารฆ่าแมลง อาจมีความเข้าใจผิดและคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลง และมีการใช้อย่างไม่ถูกวิธี โดยอาจมีการนำสารฆ่าแมลงไปใช้ผิดประเภทหรือนำไปใช้ในทางที่ผิด ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงขอเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม (ข้อมูลทั่วไปจังหวัดมหาสารคาม , 2557)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกร

2.เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง พฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

3.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงในจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตรในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 13 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 131,220 ครัวเรือน

2.กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตรในจังหวัดมหาสารคาม การสุ่มตัวอย่างจะใช้การสุ่มแบบหลายขั้น โดยขั้นที่หนึ่งใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) ขั้นที่สองใช้การสุ่มแบบอย่างง่ายชนิดไม่แทนที่กลับคืน ด้วยการจับฉลากเลือกอำเภอ ได้อำเภอเมือง อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอกันทรวิชัย อำเภอแกดำ ซึ่งได้มาโดยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamanae) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 คน

3.เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ พืชหลักที่ปลูก ระยะเวลาในการทำการเกษตร ประสบการณ์ในการใช้สารฆ่าแมลง และการรับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกร เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 20 ข้อ โดยแต่ละข้อให้เลือกตอบ ถูก ผิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกร เช่นการปฏิบัติตัวก่อนฉีดพ่นสารฆ่าแมลง การปฏิบัติตัวระหว่างฉีดพ่นสารฆ่าแมลงและการปฏิบัติตัวหลังฉีดพ่นสารฆ่าแมลง จำนวน 30 ข้อ

4.การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และบันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในโปรแกรม SPSS

2.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์

- การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป บรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและแนวคิดเห็นทั่วไป โดยใช้สถิติได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

- วิเคราะห์ความรู้ ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกร โดยใช้สถิติได้แก่ จำนวน ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์ในการวัดปัจจัยความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับความรู้มาก คิดเป็นร้อยละ 80-100 ถูก มากกว่าหรือเท่ากับ 15 ข้อ
ระดับความรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60-79 ถูก ระหว่าง 7-14 ข้อ
ระดับความรู้น้อย คิดเป็นร้อยละ 60 ถูก ระหว่าง 0-6 ข้อ

- วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกร เช่นการปฏิบัติตัวก่อนฉีดพ่นสารฆ่าแมลง การปฏิบัติตัวระหว่างฉีดพ่นสารฆ่าแมลงและการปฏิบัติตัวหลังฉีดพ่นสารฆ่าแมลง

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ระดับของพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระดับ 3.21-4.00 มีระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงดีมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระดับ 2.41-3.20 มีระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงดีมาก
ค่าเฉลี่ยระดับ 1.61-2.40 มีระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงดีปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระดับ 0.81-1.60 มีระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงดีน้อย

ค่าเฉลี่ยระดับ 0.00-0.80 มีระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงไม่ดี

-เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง พฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงกับข้อมูลทั่วไป เป็นการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

-ค่าความสัมพันธ์ระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงกับระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงเปรียบเทียบกับข้อมูลทั่วไป เป็นการศึกษาตัวแบบที่ใช้ในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
P-value	แทน	ค่าความน่าจะเป็นน้อยที่สุดจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 100 คน รายละเอียดข้อมูลทั่วไปบางส่วนของกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน(n=100)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	26	26
	หญิง	74	74
ระยะเวลาในการทำการเกษตร			
	1-10 ปี	9	9.0
	11-20 ปี	9	9.0
	21-30 ปี	31	31.0

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(n=100)	ร้อยละ
31-40 ปี	29	29.0
41-50 ปี	18	18.0
51-60 ปี	4	4.0
ประสบการณ์ในการใช้สารฆ่าแมลง		
1-10 ปี	57	57.0
11-20 ปี	18	18.0
21-30 ปี	20	20.0
31-40 ปี	4	4.0
41-50 ปี	1	1.0

จากตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ74.0) เพศชาย (ร้อยละ 26.0) เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาในการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ31.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ29.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 18.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 1-10 ปี (ร้อยละ 9.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 11-20 ปี (ร้อยละ 9.0) และอันดับสุดท้ายอยู่ระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 4.0) ประสบการณ์ในการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 1-10 ปี (ร้อยละ 57.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 20.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 11-20 ปี (ร้อยละ 18.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 4.0) และอันดับสุดท้ายอยู่ระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 1.0)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลง

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลง

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้มาก	84	84.0
ความรู้ปานกลาง	16	16.0
ความรู้น้อย	0	0.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรมาก คิดเป็นร้อยละ 84.0 เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 16.0 และระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.0 เป็นอันดับสุดท้าย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคะแนนของพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง

การปฏิบัติตัวในการฉีดพ่นสารฆ่าแมลง	$\overline{X}$	S.D.	ระดับคะแนน
การปฏิบัติตัวก่อนการฉีดพ่นสารฆ่าแมลง	3.7311	0.1890	ดีมากที่สุด
การปฏิบัติตัวขณะฉีดพ่นสารฆ่าแมลง	3.7237	0.2270	ดีมากที่สุด
การปฏิบัติตัวหลังการฉีดพ่นสารฆ่าแมลง	3.7578	0.2578	ดีมากที่สุด
ภาพรวมการปฏิบัติตัวในการฉีดพ่นสารฆ่าแมลง	3.7375	0.2246	ดีมากที่สุด

จากตารางที่ 3 พฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกร พบว่าการปฏิบัติตัวก่อนการฉีดพ่นสารฆ่าแมลง อยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$ = 3.7311, S.D. = 0.1890) การปฏิบัติตัวขณะฉีดพ่นสารฆ่าแมลง อยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$ = 3.7237, S.D. = 0.2270) การปฏิบัติตัวหลังการฉีดพ่นสารเคมีอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$ = 3.7578, S.D. = 0.2578) และโดยภาพรวมการปฏิบัติตัวในการฉีดพ่นสารฆ่าแมลงอยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง พฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงกับข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิง ระหว่างคะแนนที่ได้กับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง

เปรียบเทียบความแตกต่าง	ข้อมูลทั่วไป		n	Mean	S.D	t	p-value
ความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง	เพศ	ชาย	26	16.9615	3.2800	-0.483	0.429
		หญิง	74	17.3108	3.1315	-0.473	

จากตารางที่ 4 พบว่า เพศชายมีค่า t-test เท่ากับ -0.483 และเพศหญิงมีค่า t-test เท่ากับ -0.473 ค่า p-value เท่ากับ 0.429 นั่นคือความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงกับเพศไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิง ระหว่างคะแนนที่ได้กับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง

เปรียบเทียบความแตกต่าง	ข้อมูลทั่วไป		n	Mean	S.D	t	p-value
พฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง	เพศ	ชาย	26	3.7464	0.1728	0.339	0.483
		หญิง	74	3.7346	0.1456	0.312	

จากตารางที่ 5 พบว่า เพศชายมีค่า t-test เท่ากับ 0.339 และเพศหญิงมีค่า t-test เท่ากับ 0.312 ค่า p-value เท่ากับ 0.483 นั่นคือพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงกับเพศไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงกับข้อมูลทั่วไป

ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจ	F	P - Value
อำเภอ	30.592	0.000**
ระยะเวลาในการทำการเกษตร	0.659	0.883
ประสบการณ์ในการใช้สารฆ่าแมลง	1.044	0.426

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงกับข้อมูลทั่วไป พบว่าระยะเวลาในการใช้สารฆ่าแมลงและประสบการณ์ในการใช้สารฆ่าแมลงจะไม่แตกต่างกัน แต่อำเภอพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ (Scheffe's method) มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง จำแนกตามอำเภอ โดยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า อำเภอเมืองกับอำเภอกันทรวิชัย อำเภอเมืองกับอำเภอโกสุมพิสัย อำเภอเมืองกับอำเภอแกดำ มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตอนที่ 5 หาค่าความสัมพันธ์ระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงกับระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงเปรียบเทียบกับความรู้ทั่วไป

5.1.หาค่าความสัมพันธ์ระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวแบบโดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

Model	ss	df	MS	F	P - Value
Regression	384.304	16	24.019	3.307	0.000

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวแบบโดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (ต่อ)

Model	ss	df	MS	F	P - Value
Residual	602.856	83	7.263		
Total	987.160	99			
R = 0.624	R^2 = 0.389		R^2_{adj} = 0.272		

จากตารางที่ 7 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวแบบโดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงมีค่าเท่ากับ 0.624 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (F=3.307, P-value=0.000) และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง มีค่าเท่ากับ 0.389 แสดงว่า ปัจจัยตัวแปรรวมกันแล้วสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงได้ร้อยละ 39.0

ตารางที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย สถิติทดสอบ และค่า P – Value ของแต่ละตัวแปร

Model	B	t	P - Value
Constant	17.090	6.107	0.000
อำเภอ (X_1)	1.699	3.871	0.000**
เพศ (X_2)	-0.494	-0.701	0.485
อายุ (X_3)	-0.040	-0.993	0.324
ระดับการศึกษา (X_4)	-0.771	-1.008	0.316
รายได้ทำการเกษตรเฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน (X_5)	-0.654	-1.350	0.181
เนื้อที่ทำการเกษตร (X_6)	0.582	1.276	0.205
ระยะเวลาในการทำการเกษตร (X_7)	0.018	0.465	0.643
ประสบการณ์ในการใช้สารฆ่าแมลง (X_8)	-0.027	-0.894	0.374
ร้านจำหน่ายสารเคมีภัณฑ์ ตัวแทนจำหน่าย (X_9)	-0.393	-0.598	0.551
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (X_{10})	0.089	0.141	0.888
เพื่อนบ้าน (X_{11})	0.951	1.428	0.157
เอกสารคำแนะนำ (X_{12})	-0.086	-0.105	0.916
วิทยุกระจายเสียง (X_{13})	-0.039	-0.060	0.953
โทรทัศน์ (X_{14})	-0.402	-0.646	0.520
หนังสือพิมพ์ (X_{15})	1.879	1.919	0.058
อินเตอร์เน็ต (X_{16})	0.884	1.101	0.274

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 , ** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

$H_0 : \beta_i = 0$ (ตัวแบบที่ i ไม่อยู่ในตัวแบบ)

$H_1 : \beta_i \neq 0$ (ตัวแบบที่ i อยู่ในตัวแบบ)

จากตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้ง 16 ตัว แล้วพบว่ามีตัวแปรที่เข้าตัวแบบได้แค่ 1 ตัว ซึ่งได้ตัวแบบดังนี้ อำเภอ (X_1) มีความสัมพันธ์ต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีตัวแบบคือ $\hat{Y} = 17.090 + 1.699X_1$

5.2.หาค่าความสัมพันธ์ระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวแบบโดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

Model	ss	df	MS	F	P - Value
Regression	0.599	16	0.037	1.831	0.040
Residual	1.697	83	0.020		
Total	2.296	99			
R = 0.511	R^2 = 0.261		R^2_{adj} = 0.118		

จากตารางที่ 9 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวแบบโดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงมีค่าเท่ากับ 0.511 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F=1.831, P-value=0.040) และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลง มีค่าเท่ากับ 0.261 แสดงว่า ปัจจัยตัวแปรรวมกันแล้วสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงได้ร้อยละ 26.0

ตารางที่ 12 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย สถิติทดสอบ และค่า P – Value ของแต่ละตัวแปร

Model	B	t	P - Value
Constant	3.869	26.056	0.000
อำเภอ (X_1)	-0. 00008	0.003	0.997
เพศ (X_2)	-0.017	-0.454	0.651
อายุ (X_3)	-0.003	-1.377	0.172
ระดับการศึกษา (X_4)	-0.056	-1.374	0.173
รายได้ทำการเกษตรเฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน (X_5)	0.046	1.803	0.075
เนื้อที่ทำการเกษตร (X_6)	-0.029	-1.187	0.239
ระยะเวลาในการทำการเกษตร (X_7)	0.001	0.375	0.709
ประสบการณ์ในการใช้สารฆ่าแมลง (X_8)	-0.003	-1.737	0.086
ร้านจำหน่ายสารเคมีภัณฑ์ ตัวแทนจำหน่าย (X_9)	0.055	1.565	0.121
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (X_{10})	-0.005	-0.136	0.892
เพื่อนบ้าน (X_{11})	0.088	2.496	0.015**
เอกสารคำแนะนำ (X_{12})	0.085	1.946	0.055
วิทยุกระจายเสียง (X_{13})	-0.056	-1.593	0.115
โทรทัศน์ (X_{14})	0.039	1.168	0.246
หนังสือพิมพ์ (X_{15})	-0.029	-0.567	0.572
อินเตอร์เน็ต (X_{16})	0.061	1.436	0.155

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 , ** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

$H_0 : \beta_i = 0$ (ตัวแบบที่ i ไม่อยู่ในตัวแบบ)

$H_1 : \beta_i \neq 0$ (ตัวแบบที่ i อยู่ในตัวแบบ)

จากตารางที่ 10 เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้ง 16 ตัว แล้วพบว่ามีตัวแปรที่เข้าตัวแบบได้แค่ 1 ตัว ซึ่งได้ตัวแบบดังนี้ การรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน (X_{11}) มีความสัมพันธ์ต่อระดับระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีตัวแบบคือ $\hat{Y} = 3.869 + 0.088X_{11}$

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ74.0) เพศชาย (ร้อยละ 26.0) เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาในการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ31.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ29.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 18.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 1-10 ปี (ร้อยละ 9.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 11-20 ปี (ร้อยละ 9.0)และอันดับสุดท้ายอยู่ระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 4.0) ประสบการณ์ในการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 1-10 ปี (ร้อยละ 57.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 20.0) รองลงมาอยู่ระหว่าง 11-20 ปี (ร้อยละ 18.0)รองลงมาอยู่ระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 4.0) และอันดับสุดท้ายอยู่ระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 1.0)

จากการวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรมาก คิดเป็นร้อยละ 84.0 เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 16.0 และระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.0 เป็นอันดับสุดท้าย

จากการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง โดยภาพรวมการปฏิบัติตัวในการฉีดพ่นสารฆ่าแมลงอยู่ในระดับดีมาก

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงกับเพศ โดยใช้ t-test พบว่าไม่แตกต่างกัน และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงกับอำเภอ โดยใช้ F-test พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลง การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่าอำเภอส่งผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลง และพบว่าการรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านส่งผลต่อระดับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ ควรทำการวิจัยที่เกี่ยวกับการปลูกฝังให้เกษตรกรมีจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัยในการใช้สารฆ่าแมลงและควรแยกขนาดประชากรกับกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่านี้หรือทำการวิจัยในท้องที่จังหวัดอื่นเพื่อให้ได้ทำตอบที่ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1.ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรอย่างกว้างขวาง

2.ข้อมูลที่ได้นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สารฆ่าแมลง สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน หรือจัดทำโครงการ หรือจัดทำงบประมาณในการพัฒนาของการเกษตรในจังหวัดมหาสารคาม

4.เพื่อรู้ถึงวิธีการของการใช้สารฆ่าแมลงผิดประเภท หรือใช้ในทางที่ผิดของเกษตรกรอันจะเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขต่อไป

5.เพื่อให้ได้ข้อมูลไปใช้ในการจัดฝึกอบรม หรือเพื่อแก้ไขพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงในทางที่ผิดของเกษตรกร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะผู้ศึกษาได้รับทุนสนับสนุนจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณครอบครัว รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน ซึ่งคอยให้กำลังใจ ช่วยเป็นแรงผลักดันในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ท้ายสุดขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือจนทำการศึกษาวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรีนเนท. (2556). **“พิษภัยสารเคมีเกษตร.”** แหล่งที่มา www.greennet.or.th (30 มกราคม 2560).

กลุ่มงานโรคพืช. (2535). **ผักปลอดสารพิษ.** กองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ 34 หน้า.

วีรวุฒิ กตัญญูกุล. (2535). **แนวทางการใช้สารปราบศัตรูพืชในอนาคต.** เอกสารประกอบการอภิปราย เรื่อง "แนวทางการใช้สารปราบศัตรูพืชในอนาคต" วันที่ 20 กรกฎาคม 2535 ณ ห้องประชุม กรมวิชาการเกษตร บางเขน. กรุงเทพฯ.

สมชาย พลานนท์. (2544). **ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์.** รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สนาน ผดุงศิลป์. (2556). **ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี. ระดับวิทยานิพนธ์** ภาควิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ที่ทำการปกครองจังหวัดมหาสารคาม. (2555). **“ข้อมูลทั่วไปจังหวัดมหาสารคาม.”** แหล่งที่มา mahasarakham.mnre.go.th/msk/file/mahasarakham.pdf (21 มกราคม 2560)

Brown, A.W.A. (1978). **Ecology of Pesticides.** John Willey & Sons, Inc., New York. pp 28-54.

Burn, A.J., T.H. Coaker, P.C. Topson. (1987). **Integrated Pest Management.** Academic Press, Toronto. 474 p.

Morris, B. (1995). **Biotechnology.** Cambridge University Press. London. 92p.

การศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าและความพึงพอใจในธุรกิจค้าปลีก ของจังหวัดมหาสารคาม
The study of buying behavior and customer satisfaction in the retail business of Maha Sarakham consumers

กัญญาณัฐ รักษาผล* นิตยา จันทะคุณ และ พูนศักดิ์ ศิริโสม
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาสารคาม
* corresponding author e-mail: Praew.1201@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงคเพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าและความพึงพอใจในธุรกิจค้าปลีก ของจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอบรบือ และอำเภอกันทรวิชัย จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งสอบถามข้อมูลจากผู้บริโภคทั้งชายและหญิง ที่เคยซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีก สถิติที่ใชในการวิเคราะหไดแก ความถี่ รอยละ คาเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ผลการวิจัยพบวา พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.812) การทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้ F-test ในการทดสอบ พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการทั้งโดยรวมและรายด้าน เมื่อจำแนกตามเพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ย และการซื้อของโดยเฉลี่ย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ผู้บริโภค ธุรกิจค้าปลีก ความพึงพอใจ พฤติกรรมการซื้อ

Abstract

This research aims to study the purchasing behavior and satisfaction in the retail business of Maha Sarakham province. The samples include people who live in the township of Muang Maha Sarakham Borabue Kantharawichai, 100 samples. The tools used to collect data in this study was a questionnaire. The inquiries from consumers, both men and women who have ever purchased from a retailer. The statistics used were the frequency, percentage, mean standard deviation t-test and F-test. The research found that the buying behavior of products and services in stores in the overall level ($\bar{x}$ =3.812). Testing satisfaction of consumers to buy the product and services F-test to test the satisfaction of consumers to purchase of products and services as a whole and individual aspects. No difference of the purchasing behavior and satisfaction in the retail business was statistically significant at the 0.05 level when classified by gender, occupation, income and the acquisition.

keywords : consumer, retail , satisfaction , buying behavior

บทนำ

ธุรกิจค้าปลีกคือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าและบริการไปสู่ “ผู้บริโภคคนสุดท้าย” โดยอาจจะรับสินค้ามาจากผู้ผลิต หรือรับสินค้ามาจากผู้ค้าส่ง วิวัฒนาการธุรกิจค้าปลีกมีมายาวนานหลายพันปี ตั้งแต่มนุษย์เริ่มมีการแลกเปลี่ยนสินค้า

และใช้สื่อกลางการแลกเปลี่ยนอย่างเงินตราจนแพร่หลาย พัฒนาการเป็นการค้าขายเกิดขึ้น เส้นทางการค้าที่รุ่งเรืองตั้งแต่ยุคเส้นทางสายใหม่ มาเป็นเส้นทางเดินเรือโบราณ จนถึงปัจจุบัน ก่อให้เกิดประโยชน์และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากมายมหาศาล จากการคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจของสภา หอการค้าไทย (2556) พบว่า ภาวะเศรษฐกิจที่ยังคงชะลอตัวต่ำในปัจจุบัน ผนวกกับความไม่ชัดเจนของปัจจัยเสริมด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจการใช้จ่ายภาคเอกชน ทำให้ธุรกิจการค้าปลีกค้าส่งอาจจะขยายตัวต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ โดยอาจมีการขยายตัวได้ เพียงร้อยละ 6-8 การปรับปรุงร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม (traditional trade) จึงเป็นทางออกอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมยังคงดำรงอยู่ได้โดยการรักษาลูกค้าเดิมไว้ให้ได้ (สุจินดา เจียมศรีพงษ์, 2554) ซึ่งแนวโน้มการปรับตัวที่เกิดขึ้นพบว่า ผู้บริหารกิจการค้าปลีกจะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ มีความรู้ทางด้านการตลาด การวางแผนควบคุมกำไร ตลอดจนการบริหารกิจการร้านและรู้จักนำกลยุทธ์ในการดำเนินงานต่างๆมาใช้เพื่อจะให้กิจการของ ตนเองสามารถแข่งขันกับคู่แข่งขันที่เป็นร้านค้าปลีกรายอื่นๆได้ โดยร้านค้าปลีกขนาดใหญ่จะดำเนินการในรูปของศูนย์การค้า (shopping centers) มากขึ้น โดยศูนย์การค้าที่เกิดขึ้นจะมีขนาดใหญ่ ประกอบด้วยหลายๆร้านสรรพสินค้าและร้านสรรพาหารมารวมกัน และมีบริการอื่นๆเพิ่มเข้ามารวมในศูนย์การค้ามากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นจะขยายออกไปอยู่ตามชานเมือง เมื่อผู้คนที่ไปอยู่รวมกันมีปริมาณมากขึ้นจะมีความต้องการเพียงพอที่กลุ่มผู้ขายจะไปตั้งร้านค้าเพื่อจำหน่ายสินค้าได้ ขณะเดียวกันปัญหาเกี่ยวกับการจราจรและความไม่สะดวกสบายในการเดินทางในเมืองมีมากขึ้น ประกอบกับประชาชนมีรถยนต์ใช้มากขึ้น จึงนิยมขับรถออกไปซื้อตามชานเมืองมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการจราจรคับคั่ง ใช้เวลาในการเดินทางที่น้อยกว่าจากการที่ลูกค้าได้รับการศึกษามากขึ้น เทคโนโลยีทางสื่อต่างๆมีมากขึ้นทำให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่าย และส่วนใหญ่สินค้าเป็นสินค้าที่มีมาตรฐาน จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปตระเวนซื้อหลายที่ ประหยัดเวลาและมีความสะดวกมาก สามารถไปได้ทั้งครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่รู้จักตัดสินใจเลือกสินค้าด้วยตนเองมากขึ้น รวมทั้งความเคยชินกับการซื้อสินค้าด้วยวิธีให้ลูกค้าบริการตัวเองในปัจจุบันมีมากขึ้น

เนื่องจากความเจริญทางเศรษฐกิจและลักษณะของการที่ต้องทำงานแข่งกับเวลาของผู้บริโภคสินค้าที่ผลิตออกมาในปัจจุบันส่วนใหญ่มีมาตรฐานที่ผู้ซื้อยอมรับถึงแม้ว่าจะซื้อกับเครื่องจักรก็ตาม ผู้บริโภคที่มีรายได้ระดับปานกลางจะถือความสะดวกในการซื้อเป็นเกณฑ์ โดยจ่ายเงินเพิ่มเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และการเพิ่มต้นทุนทางด้านเกี่ยวกับพนักงานขายในอัตราที่ค่อนข้างเร็วมากใน ปัจจุบันทำให้ผู้ขายพยายามหาทางลดค่าใช้จ่ายด้านพนักงานให้มากที่สุด ผู้ผลิตและร้านค้าปลีกส่วนมากจึงหันมาใช้เครื่องจักรอัตโนมัติช่วยในการขายสินค้า (vending machine) พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการยอมรับการนำเครื่องจักรอัตโนมัติเข้ามาช่วยในการขายสินค้ามากขึ้น รวมถึงการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกแบบขายถึงบ้าน (home shopping) ได้มีการนำเสนอขายสินค้าต่างๆสู่ผู้บริโภคโดยตรง โดยผ่านทางโทรทัศน์ที่มีวิธีการขายที่ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องสถานที่ ไม่ต้องจัดตกแต่งร้านไม่ต้องมีพนักงานขายหลายคน ประโยชน์ทางสื่อโทรทัศน์ทั้งโฆษณา และเสนอขายพร้อมกันบางกิจการดำเนินการควบคู่กับการใช้จดหมายตรง (direct mail) นับเป็นช่องทางการจำหน่ายสู่ผู้บริโภคโดยตรงที่มีการขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ จังหวัดมหาสารคามเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีร้านค้าปลีกขนาดใหญ่เข้ามาดำเนินการลงทุนและขยายสาขาอย่างรวดเร็ว มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีการแข่งขันด้านราคาลดต่ำลง ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกดั้งเดิมขนาดเล็กได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง โดยภาพรวมแล้วทุกๆอำเภอในจังหวัดมหาสารคาม ได้รับผลกระทบเหมือนกัน เช่นเดียวกับเขตพื้นที่อำเภอเมือง ที่มีร้านค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทคอนวีเนียนสโตร์หรือร้านสะดวกซื้อ ที่มีการนำเอาระบบบริหารจัดการที่ทันสมัยเข้ามาดำเนินการเดียวกัน ได้เข้ามาทำการขยายสาขาอย่างรวดเร็ว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองใกล้ตัวชุมชน ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการลดลงของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้จัดทำมีความสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อสินค้าในธุรกิจค้าปลีก ของจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้สามารถรับมือกับการแข่งขันค้าปลีกที่มีการ ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจค้า ปลีก ซึ่งหากมีการกระตุ้น สนับสนุน

และส่งเสริมที่ เหมาะสม จะส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีกเกิดความก้าวหน้า ทั้งในระดับร้านค้าจนถึงระดับประเทศ อันเป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของไทยให้ทัดเทียมประเทศอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อสินค้าในธุรกิจค้าปลีกของผู้บริโภค ในจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อสินค้าในธุรกิจค้าปลีก จำแนกตามเพศ อาชีพ ระดับรายได้และระดับการซื้อของโดยเฉลี่ย

3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในธุรกิจค้าปลีก จำแนกตามเพศ อาชีพ ระดับรายได้ ระดับการซื้อของโดยเฉลี่ย และความถี่ในการซื้อสินค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 13 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 964,363 คน การสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Steage Random Sampling) เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด 100 คน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างวิธีจับฉลากเลือกอำเภอแบบไม่ใส่กลับคืน (Without Replacement) โดยใช้สัดส่วน 20% จากทั้งหมด 13 อำเภอ จะได้อำเภอที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 อำเภอ และ ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนในจังหวัดมหาสารคามในแต่ละอำเภอตามที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามข้อมูลจากผู้บริโภคทั้งชายและหญิง ที่เคยซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีก ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอบรบือ และอำเภอกันทรวิชัย มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากตำราและเอกสารสำคัญต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร บทความ และงานวิจัย เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อสินค้าในธุรกิจค้าปลีก

2. กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหาตามกรอบแนวความคิดของวิธีวิจัยที่ได้ศึกษา

3. สร้างเครื่องมือในการสอบถาม โดยมีรูปแบบของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของประชากรศาสตร์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกสมัยใหม่

ส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าแยกตามปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- ปัจจัยทางการตลาด ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านความสะดวกในการซื้อ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย

- ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านประสบการณ์ที่ได้รับขณะซื้อสินค้า

ส่วนที่ 4 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาการแจกแจงความถี่ร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีก โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีก โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในธุรกิจค้าปลีก จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย การซื้อของโดยเฉลี่ย และความถี่ในการซื้อสินค้า โดยใช้สถิติ t-test และ F-test

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t-Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F-Distribution
P-value	แทน	ค่าความน่าจะเป็นน้อยที่สุดจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	39	39.00 %
	หญิง	61	61.00 %
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	21	21.00 %
	เกษตรกร	19	19.00 %
	รับราชการ	12	12.00 %
	พนักงานเอกชน	7	7.00 %
	ค้าขาย	16	16.00 %
	รับจ้าง	6	6.00 %
	เจ้าของธุรกิจ	9	9.00 %
รายได้เฉลี่ย	ต่ำกว่า 5,000 บาท	42	42.00 %
	5,001 - 10,000 บาท	21	21.00 %
	10,001 - 15,000 บาท	17	17.00 %
	15,001 - 20,000 บาท	10	10.00 %
	20,001 - 25,000 บาท	5	5.00 %
	25,001 บาทขึ้นไป	5	5.00 %
การซื้อของโดยเฉลี่ย	ต่ำกว่า 2,500 บาท	42	42.00 %
	2,501 – 5,000 บาท	21	21.00 %
	5,001 - 7,500 บาท	17	17.00 %
	7,501 – 10,000 บาท	10	10.00 %
	10,001 – 12,500 บาท	5	5.00 %
	12,501 บาทขึ้นไป	5	5.00 %

จากตารางที่ 1 พบว่าขอมูลทั่วไปของผูตอบแบบสอบถามสวนใหญเปนเพศหญิง รอยละ 61 รองลงมาเปนเพศชาย

รอยละ 39 อาชีพส่วนใหญ่คืออาชีพนักเรียน/นักศึกษา รอยละ 21 รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร ร้อยละ 19 รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาท รอยละ 42 รองลงมาอยู่ในช่วง 5,001 - 10,000 บาท รอยละ 21 การซื้อของโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 2,500 บาท รอยละ 42 รองลงมาอยู่ในช่วง 2,501 – 5,000 บาท รอยละ 21

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีก

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของข้อมูลด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีก

ข้อมูลด้านพฤติกรรม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ร้านค้าที่นิยมไปซื้อสินค้า	ร้านค้าในหมู่บ้าน	63	63.00 %
	ตลาดสด	55	55.00 %
	เทสโก้ โลตัส	26	26.00 %
	บิ๊กซีซุปเปอร์เซ็นเตอร์	17	17.00 %
	เซเว่นอีเลฟเว่น	32	32.00 %
	ห้างเสริมไทยคอมเพล็ค	21	21.00 %
	แม็คโค	24	24.00 %
	ร้านขายส่ง	10	10.00 %

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของข้อมูลด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีก (ต่อ)

ข้อมูลด้านพฤติกรรม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความถี่ในการซื้อสินค้า	วันละ 2 ครั้ง	39	39.00 %
	วันละครั้ง	29	29.00 %
	2 วันต่อหนึ่งครั้ง	13	13.00 %
	สัปดาห์ละ1ครั้ง	14	14.00 %
	2 สัปดาห์ต่อหนึ่งครั้ง	5	5.00 %
ช่วงเวลาที่ไปซื้อสินค้า	วันธรรมดา เวลา 08.00 - 12.00 น.	41	41.00 %
	วันธรรมดา เวลา 12.01 - 18.00 น.	29	29.00 %
	วันธรรมดา เวลา 18.01 - 22.00 น.	31	31.00 %
	วันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 08.00 - 12.00 น.	14	14.00 %
	วันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 12.01 - 18.00 น.	18	18.00 %
	วันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 18.01 - 22.00 น.	24	24.00 %
วิธีการชำระเงินค่าสินค้า	เงินสด	97	97.00 %
	บัตรเครดิต	1	1.00 %
	บัตรเงินสด	2	2.00 %

จากตารางที่ 2 พบว่าข้อมูลด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อสินค้าจากร้านค้าในหมู่บ้าน ร้อยละ 63 รองลงมาซื้อสินค้าจากตลาดสด ร้อยละ 55 ความถี่ในการซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกส่วนใหญ่คือวันละ 2 ครั้ง คิดเป็นรอยละ 39 รองลงมาคือวันละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29 ช่วงเวลาที่ไปซื้อสินค้าส่วนใหญ่คือวัน

ธรรมดา เวลา 08.00 - 12.00 น. คิดเป็นรอยละ 41 รองลงมาคือวันธรรมดา เวลา 18.01 - 22.00 น. คิดเป็นร้อยละ 31 วิธีชำระเงินค่าสินค้าส่วนใหญ่คือการชำระด้วยเงินสด คิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมาคือการชำระด้วยบัตรเงินสด คิดเป็นร้อยละ 2

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกโดยรวม

ประเภทสินค้า	$\bar{x}$	S.D	ระดับพฤติกรรมการซื้อ
อาหารสด	3.92	1.212	มาก
อาหารแห้ง	3.53	0.731	มาก
ของใช้ในครัวเรือน	3.05	0.869	ปานกลาง
เสื้อผ้าสตรี	2.55	1.086	ปานกลาง
เสื้อผ้าบุรุษ	2.40	1.092	น้อย
สินค้าเด็ก	2.56	1.29	ปานกลาง
สินค้าเพื่อความบันเทิง	2.08	1.152	น้อย
รวม	2.87	0.587	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 เมื่อจำแนกเป็นประเภทพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเภท อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเภท และอยู่ในระดับน้อย 2 ประเภท โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ประเภทอาหารสดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ประเภทอาหารแห้งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ประเภทของใช้ในครัวเรือนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ประเภทสินค้าเด็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 ประเภทเสื้อผ้าสตรีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 ประเภทเสื้อผ้าบุรุษมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 และประเภทสินค้าเพื่อความบันเทิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในธุรกิจค้าปลีก จำแนกตามเพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ย การซื้อของโดยเฉลี่ย และความถี่ในการซื้อสินค้า

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยรวม

ความพึงพอใจของผู้บริโภค	$\bar{x}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.012	0.505	มาก
ด้านราคา	3.990	0.527	มาก
ด้านช่องทางจัดจำหน่าย	3.854	0.477	มาก
ด้านการโฆษณา	3.600	0.654	มาก
ด้านการขายโดยใช้พนักงานและการส่งเสริมการขาย	3.605	0.539	มาก
รวม	3.812	0.397	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.812 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.012 ด้านราคามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.990 ด้านช่องทางจัดจำหน่ายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.854 ด้านการขายโดยใช้พนักงานและการส่งเสริมการขายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.605 และด้านการโฆษณามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.600

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	$\bar{x}$		t	P-value
	ชาย	หญิง		
ด้านผลิตภัณฑ์	4.026	4.003	0.215	0.830
ด้านราคา	3.981	3.996	-0.139	0.889
ด้านช่องทางจัดจำหน่าย	3.777	3.904	-1.220	0.227
ด้านการโฆษณา	3.506	3.660	-1.146	0.255
ด้านการขายโดยใช้พนักงานและการส่งเสริมการขาย	3.521	3.659	-1.248	0.21
รวม	3.762	3.844	-1.011	0.315

จากตารางที่ 5 พบว่าพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกทุกด้านจำแนกตามเพศ โดยรวมแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ จำแนกตามอาชีพ

ความพึงพอใจในการซื้อสินค้าและบริการ	F	P-value
ด้านผลิตภัณฑ์	0.573	0.751
ด้านราคา	1.042	0.403
ด้านช่องทางจัดจำหน่าย	0.568	0.755
ด้านการโฆษณา	0.854	0.532
ด้านการขายโดยใช้พนักงานและการส่งเสริมการขาย	0.483	0.819
รวม	0.658	0.684

จากตารางที่ 6 พบว่าพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกทุกด้านจำแนกตามอาชีพ โดยรวมแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือผู้บริโภคที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

ความพึงพอใจในการซื้อสินค้าและบริการ	F	P-value
ด้านผลิตภัณฑ์	1.788	0.123
ด้านราคา	1.329	0.259
ด้านช่องทางจัดจำหน่าย	1.083	0.375
ด้านการโฆษณา	2.276	0.053
ด้านการขายโดยใช้พนักงานและการส่งเสริมการขาย	1.347	0.251
รวม	1.774	0.126

จากตารางที่ 7 พบว่าพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกทุกด้านจำแนกตามรายได้เฉลี่ย โดยรวมแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ จำแนกตามการซื้อของโดยเฉลี่ย

ความพึงพอใจในการซื้อสินค้าและบริการ	F	P-value
ด้านผลิตภัณฑ์	2.255	0.055
ด้านราคา	1.854	0.11
ด้านช่องทางจัดจำหน่าย	0.701	0.624
ด้านการโฆษณา	0.581	0.714
ด้านการขายโดยใช้พนักงานและการส่งเสริมการขาย	0.86	0.511
รวม	1.269	0.2884

จากตารางที่ 8 พบว่าพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกทุกด้านจำแนกตามการซื้อของโดยเฉลี่ย โดยรวมแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือผู้บริโภคที่มีการซื้อของโดยเฉลี่ยแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ จำแนกตามความถี่ในการซื้อสินค้า

ความพึงพอใจในการซื้อสินค้าและบริการ	F	P-value
ด้านผลิตภัณฑ์	1	0.43
ด้านราคา	0.706	0.646
ด้านช่องทางจัดจำหน่าย	1.448	0.205
ด้านการโฆษณา	0.666	0.677
ด้านการขายโดยใช้พนักงานและการส่งเสริมการขาย	0.956	0.46
รวม	1.134	0.349

จากตารางที่ 9 พบว่าพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกทุกด้านจำแนกตามความถี่ในการซื้อสินค้า โดยรวมแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือผู้บริโภคที่มีความถี่ในการซื้อสินค้าแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. ขอมูลทั่วไปของผูตอบแบบสอบถามสวนใหญเปนเพศหญิง ทำอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาท และการซื้อของโดยเฉลี่ยจะอยู่ในช่วงต่ำกว่า 2,500 บาท

2. ข้อมูลด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกของผูตอบแบบสอบถามสวนใหญ่ซื้อสินค้าจากร้านค้าในหมู่บ้าน โดยมีความถี่ในการซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกคือวันละ 2 ครั้ง ในวันธรรมดา เวลา 08.00 - 12.00 น. และชำระเงินค่าสินค้าด้วยเงินสด

3. พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =2.87) เมื่อจำแนกเป็นประเภทพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเภท คือ ประเภทอาหารสด ($\bar{x}$ =3.92) ประเภทอาหารแห้ง ($\bar{x}$ =3.53) อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเภท คือ ประเภทของใช้ในครัวเรือน ($\bar{x}$ =3.05) ประเภทสินค้าเด็ก ($\bar{x}$ =2.56) ประเภทเสื้อผ้าสตรี ($\bar{x}$ =2.55) และอยู่ในระดับน้อย 2 ประเภท คือ ประเภทเสื้อผ้าบุรุษ ($\bar{x}$ =2.40) และประเภทสินค้าเพื่อความบันเทิงมี ($\bar{x}$ =3.42)

4. พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.812) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นเดียวกัน

5. ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการทั้งโดยรวมและรายด้าน เมื่อจำแนกตามเพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ย และการซื้อของโดยเฉลี่ย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือผู้บริโภคที่มีเพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ย และการซื้อของโดยเฉลี่ยแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะผู้ศึกษาได้รับทุนสนับสนุนจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณครอบครัว รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน ซึ่งคอยให้กำลังใจ ช่วยเป็นแรงผลักดันในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ท้ายสุดขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือจนทำการศึกษาวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

จิรวรรณ ดีประเสริฐ และคณะ. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านร้านค้าปลีกสมัยใหม่ของผู้บริโภค : กรณีศึกษาพื้นที่ นครราชสีมา ภูเก็ต กรงเทพมหานคร เชียงใหม่.**

วีระพงษ์ ธัม. (2557). **ธุรกิจค้าปลีก.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2559, http://www.thaivi.org/ธุรกิจค้าปลีก/

ระบบสถิติทางการทะเบียน จังหวัดมหาสารคาม. (2558)**.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2559, http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php

พันธ์วิรา พลกล้าหาญ. (2555). **ส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าร้านค้าปลีก ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.**

Belch, E.A. & Belch, A.M. (2007). **Advertising and Promotion : An Integrated Marketing Communication Perspective.** (7th Ed). Boston: McGraw Hill.

Bert Rosenbloom, 2004. **Marketing Channels.** (7th ed). Transcontinental Printing lnc.

Rosenbloom, B. (2004). **Marketing Channels** . (7th ed) Canada: Thomson Corporation.

ผลสัมฤทธิ์การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ ของนักศึกษารายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

The learning achievement from using textbook 'similar words : meaning and usage' of thai for communication learners at Pibulsongkhram Rajabhat University

สุชาดา เจียพงษ์*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: suchada.3009@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องคำคล้าย : ความหมายและการใช้ ของนักศึกษารายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อสร้างเอกสารประกอบการสอน เรื่องคำคล้าย : ความหมายและการใช้ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ ของนักศึกษารายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังเรียน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 48 คน ผลการวิจัยพบว่าเอกสารประกอบการสอนดังกล่าว มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/08 E1/E2 เท่ากับ 87.41/83.58 ส่วนผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ ก่อนเรียนหลังเรียนพบว่ามีพัฒนาการเรียนสูงขึ้นร้อยละ 63.12 แสดงให้เห็นว่าเอกสารประกอบการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์และสามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้

คำสำคัญ : คำคล้าย ความหมาย การใช้ภาษา

Abstract

The purposes of the current study were to develop and evaluate the efficiency of the textbook 'Similar words: Meaning and usage' on the basis of 80/80 standard criterion for the proficiency evaluation and to compare learning achievement before and after using the textbook. The subject of the study were 48 learners chosen via a purposive sampling method. The results revealed that this textbook met the 80/80 standard criterion for the proficiency evaluation, E1/E2 = 87.41/83.58. By comparing the learners' pre- and post- achievement from using the textbook, it revealed that the learners have developed their proficiency at the percentage of 63.12. This shows that the mentioned textbook is efficient and able to use to develop learners' efficiency.

keywords : similar words, meaning, language usage

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่คนไทยทุกคนภาคภูมิใจ ตระหนักในคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทยมาแต่โบราณกาล ดังที่กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 3) อัญเชิญพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งเตือนสติชาวไทยทั้งมวลให้เห็นคุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์พัฒนาภาษาไทยให้ยั่งยืนสืบไป ดังความว่า

“คนไทยทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของภาษาไทย
ร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ภาษาไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์และเป็นสมบัติ
วัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติให้คงอยู่คู่ชาติไทยนั้น สิ่งที่ควรทำก่อนสิ่งใด
ก็คือการกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ช่วยกันเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง”

ด้วยความสำคัญยิ่งของภาษไทยดังพระบรมราโชวาทข้างต้น การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องอย่างตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสาร ถ่ายทอดวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นเครื่องแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติแล้ว ภาษาไทยยังเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของการประกอบอาชีพในทุกอาชีพ ผู้ใช้ภาษาต้องใช้ให้ถูกต้องตรงความหมาย ดังที่ ผะอบ โปษกฤษณะ (2554) กล่าวถึงการใช้คำสรุปได้ว่า ภาษาไทยเป็นภาษาความเรียงที่ดีนอกจากใช้คำถูกต้องตามระเบียบภาษาแล้ว จะต้องรู้จักใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมาย คือ ถูกต้องตามความหมายที่แท้จริง และถูกต้องตามความนิยมด้วย นอกจากนี้ ประยูร ทรงศิลป์ (2553) กล่าวถึงการเลือกใช้คำที่มีความหมายตรงกับเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ต้องการจะสื่อสาร ผู้ใช้ภาษาต้องรู้จักคำและความหมายของคำที่จะใช้เป็นอย่างดี ความหมายของคำจะมีความหมายแตกต่างกันออกไปหลายลักษณะ ผู้ใช้ภาษาต้องคำนึงด้วยว่าจะใช้คำนั้นสื่อความหมายว่าอย่างไร ตรงตามที่ต้องการหรือไม่ คำที่จะเลือกใช้นั้นใช้ในความหมายอย่างไรได้บ้าง เพราะในบางครั้งคำนั้นอาจจะสื่อความหมายไม่ได้ตามประสงค์ ผู้รับสารอาจเข้าใจความหมายเป็นอย่างอื่นได้

จากประสบการณ์การสอนภาษาไทยให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สังเกตได้ว่านักศึกษาที่เรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มักเกิดความสับสนในการใช้คำ ทั้งนี้เนื่องจากไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำ จึงเป็นสาเหตุทำให้เขียนคำผิดหรือใช้คำผิดความหมายไม่ตรงความหมายที่ต้องการจะสื่อ โดยเฉพาะคำคล้าย ซึ่งมีรูปคำหรือความหมายคล้ายกัน เช่น คำว่า กบ กับ กลบ, เกร็ด กับ เกล็ด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยหลายเรื่องที่สรุปปัญหาการใช้คำว่า ปัญหาการใช้คำที่พบมากที่สุดคือเกิดจากการไม่รู้ความหมายของคำจึงเป็นเหตุให้ใช้คำไม่ตรงตามความหมายที่แท้จริง เช่น ผลงานวิจัยของ สนม ครุฑเมือง (2553) วิเคราะห์คำที่มักเขียนผิดของนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตเขียนผิดและสาเหตุมาจากไม่ทราบความหมายของคำเป็นอันดับที่ 1 ไม่รู้หลักภาษา เป็นอันดับที่ 2 ออกเสียงผิด เป็นอันดับที่ 3 ได้รับประสบการณ์ผิด เป็นอันดับที่ 4 ใช้แนวเทียบผิด เป็นอันดับที่ 5 และผลงานวิจัยของ สนม ครุฑเมือง (2556) ศึกษาเรื่อง คำที่มักเขียนผิดในภาษาไทย : การวิเคราะห์จากการตรวจผลงานการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์คำที่มักเขียนผิดในภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่าคำที่มักเขียนผิดตามกรอบของการวิจัย 5 กรอบดังนี้ 1. เขียนผิดเพราะไม่ทราบความหมายของคำ จำนวน 64 คำ 2. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ทางหลักภาษา จำนวน 46 คำ 3. เขียนผิดเพราะใช้แนวเทียบผิด จำนวน 39 คำ 4. เขียนผิดเพราะได้รับประสบการณ์ผิดจำนวน 35 คำ และ 5. เขียนผิดเพราะออกเสียงผิด จำนวน 28 คำ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสาเหตุคำที่มักเขียนผิดเกิดจากไม่ทราบความหมายของคำสูงที่สุด นอกจากนี้ พยอม ธนมี (2541) ศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 ในวิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส ปีการศึกษา 2539 ผลการศึกษาพบว่าข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย มีลักษณะข้อผิดพลาดใน การใช้คำ เกิดจากสาเหตุที่นักศึกษาไม่ทราบความหมายของคำมากที่สุด

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ ของนักศึกษารายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างเอกสารประกอบการสอน เรื่องคำคล้าย : ความหมายและการใช้ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ สำหรับนักศึกษารายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. รวบรวมคำคล้ายจากเอกสาร พจนานุกรมต่างๆ ที่มีความหมายคล้ายกัน รวมถึงรวบรวมคำคล้ายที่นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยเกิดความสับสนในการใช้ ทั้งนี้บูรณาการในรายวิชาหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ซึ่งมีนักศึกษาสาขาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 เป็นผู้ช่วยในการสำรวจรายการคำที่มักเกิดความสับสนจากการใช้ เช่น รูปคำคล้ายกัน ความหมายคล้ายกัน และการใช้คล้ายกัน เป็นต้น

3. เมื่อสำรวจและรวบรวมรายการคำแล้วจึงค้นคว้าหาความหมายของคำศัพท์ที่คล้ายกันจากพจนานุกรมภาษาไทยเปรียบเทียบ 3 ฉบับ ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พจนานุกรมฉบับมติชน พ.ศ. 2547 และคลังคำ พ.ศ. 2554

4. สร้างเอกสารประกอบการสอนเรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ จำนวน 5 บท เรียงลำดับคำตามตัวอักษร ก – ฮ แต่ละบทประกอบด้วย การวิเคราะห์ความหมายของคำคล้ายจากพจนานุกรมทั้ง 3 ฉบับ สรุปความหมายของคำ พร้อมยกตัวอย่างประโยคการใช้คำ และสร้างแบบฝึกหัดการใช้คำจำนวน 5 แบบฝึกหัด แบบฝึกหัดละ 10 ข้อ

5. สร้างแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 50 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 50 ข้อ เพื่อหาพัฒนาการหลังเรียนด้วยการใช้เอกสารประกอบการสอนเรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้

ขั้นทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

1. คัดเลือกกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา GELN100 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 22 กลุ่มเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา GELN100 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 กลุ่มที่ 3 จำนวน 48 คน ทั้งนี้ได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบสอน กลุ่มเรียนดังกล่าว

2. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

2.1 เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ ประกอบด้วยรายการคำคล้ายที่เปรียบเทียบคู่คำที่มักใช้สับสน เรียงตามลำดับ ก-ฮ ทั้งนี้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

2.2 แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันโดยสลับข้อ จำนวน 50 ข้อ ทั้งนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย

3.1 เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ จำนวน 1 เล่ม

3.2 แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ จำนวน 50 ข้อ ทั้งนี้เป็นแบบตัวเลือก 4 ตัวเลือก

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเรื่อง เรื่องคำคล้าย : ความหมายและการใช้ จำนวน 50 ข้อ

4. การทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ผู้วิจัยนำเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ไปทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา GELN100 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 กลุ่มที่ 3 จำนวน 48 คน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำแบบทดสอบก่อนเรียนไปทดสอบในสัปดาห์แรกของการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร พร้อมบันทึกคะแนนรายบุคคลลงในรูปแบบของตาราง สรุปคะแนนและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยภาพรวมเป็นค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4.2 นำเอกสารประกอบการสอนที่สร้างขึ้นไปใช้ประกอบการสอนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งนี้ใช้เวลาสอนจำนวน 5 สัปดาห์ ๆ ละ 1 คาบ โดยให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารประกอบการสอน และทำแบบฝึกหัดท้ายบทจำนวน 10 ข้อ ในแต่ละสัปดาห์จนครบจำนวน 5 ครั้ง

4.3 เมื่อสอนครบ 5 สัปดาห์แล้วนำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 50 ข้อ ไปทดสอบสัปดาห์ที่ 6 ตรวจและบันทึกคะแนนเพื่อหาผลสัมฤทธิ์จากการใช้เอกสารประกอบการสอนที่สร้างขึ้น หาค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละรายบุคคลและภาพรวมทั้งกลุ่มเรียน

4.4 สถิติที่ใช้ในการคำนวณหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนเสริมทักษะการใช้ภาษา โดยใช้สูตร E1 / E2 ซึ่งมีสูตรของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547)

$$E1 = \left(\frac{\sum X/N}{A} \right) \times 100$$

$$E2 = \left(\frac{\sum F/N}{B} \right) \times 100$$

เมื่อ E1 = ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน

E2 = ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งเป็นค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยทีนักศึกษาทั้งกลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

$\sum X$ = คะแนนรวมจากการทำทดสอบก่อนเรียน

$\sum F$ = คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

A = คะแนนเต็มจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน

B = คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

N = จำนวนนักเรียน

4.5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมาวิเคราะห์หาค่าพัฒนาการทางการเรียน

ขั้นสรุปและนำเสนอรายงาน

เมื่อผู้วิจัยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อย และสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียบร้อยแล้ว จึงสรุปผลการวิจัยทั้งนี้นำเสนอเป็นรูปเล่มรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์จำนวน 5 บท ได้แก่ บทนำ บททบทวนวรรณกรรม บทวิธีดำเนินการวิจัย บทวิเคราะห์ และบทสรุปอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและ การใช้

ผู้วิจัยได้ทดลองกับผู้เรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 กลุ่มเรียนที่ 3 จำนวน 48 คนเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ผู้เรียนได้ทดสอบสอบก่อน 50 ข้อ เรียนจำนวน 5 สัปดาห์ ๆ ละ 1 คาบ และทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนจำนวน 5 แบบฝึก แบบฝึกละ 10 คะแนน รวม 50 คะแนน เมื่อเรียนครบจำนวน 5 สัปดาห์แล้ว ได้

ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนพบว่าผู้เรียนจำนวน 48 คน มีผลคะแนนระหว่างเรียน จำนวน 5 ครั้ง ๆ ละ 10 คะแนน รวมเป็น 50 คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย 43.71 คิดเป็นร้อยละ 87.41 (E1) ส่วนคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย 41.79 คิดเป็นร้อยละ 83.58 (E2) เท่ากับมีค่าประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ E1/E2 = 87.41/83.58 ดังตารางสรุป

ตารางที่ 1 สรุปประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้

นักศึกษา ลำดับที่	คะแนนระหว่างเรียน E1		คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน E2	
	(50 คะแนน)	ร้อยละ	(50 คะแนน)	ร้อยละ
1	43	86.00	42	84.00
2	41	82.00	40	80.00
3	43	86.00	41	82.00
4	41	82.00	40	80.00
5	45	90.00	43	86.00
6	47	94.00	45	90.00
7	42	84.00	41	82.00
8	44	88.00	42	84.00

ตารางที่ 2 สรุปประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้

นักศึกษา ลำดับที่	คะแนนระหว่างเรียน E1		คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน E2	
	(50 คะแนน)	ร้อยละ	(50 คะแนน)	ร้อยละ
9	43	86.00	42	84.00
10	44	88.00	41	82.00
11	47	94.00	44	88.00
12	40	80.00	40	80.00
13	42	84.00	40	80.00
14	47	94.00	43	86.00
15	48	96.00	45	90.00
16	44	88.00	41	82.00
17	40	80.00	40	80.00
18	46	92.00	42	84.00
19	42	84.00	40	80.00
20	42	84.00	41	82.00
21	42	84.00	41	82.00
22	42	84.00	40	80.00
23	47	94.00	43	86.00
24	46	92.00	42	84.00

25	42	84.00	40	80.00
26	42	84.00	41	82.00
27	47	94.00	44	88.00
28	46	92.00	43	86.00
29	44	88.00	41	82.00
30	47	94.00	44	88.00
31	40	80.00	39	78.00
32	42	84.00	40	80.00
33	47	94.00	45	90.00
34	48	96.00	47	94.00
35	44	88.00	42	84.00
36	40	80.00	39	78.00
37	46	92.00	44	88.00
38	42	84.00	40	80.00
39	47	94.00	45	90.00
40	42	84.00	41	82.00
41	44	88.00	41	82.00

ตารางที่ 3 สรุปประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้

นักศึกษา	คะแนนระหว่างเรียน E1		คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน E2	
ลำดับที่	(50 คะแนน)	ร้อยละ	(50 คะแนน)	ร้อยละ
42	43	86.00	42	84.00
43	44	88.00	42	84.00
44	43	86.00	42	84.00
45	41	82.00	40	80.00
46	43	86.00	42	84.00
47	41	82.00	40	80.00
48	45	90.00	43	86.00
รวม	2098	4196	2006	4012
เฉลี่ย	43.71	E1=87.41	41.79	E2=83.58

จากตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ โดยเห็นได้ว่าผู้เรียนจำนวน 48 คน มีผลคะแนนระหว่างเรียนจำนวน 5 ครั้งๆ ละ 10 คะแนน รวมเป็น 50 คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย 43.71 คิดเป็นร้อยละ 87.41 (E1) ส่วนคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย 41.79 คิดเป็นร้อยละ 83.58 (E2) เท่ากับมีค่าประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ E1 / E2 = 87.41/83.58 ดังตารางแสดงค่าประสิทธิภาพ E1/ E2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ค่าประสิทธิภาพ E1/ E2 ของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้

N	คะแนนระหว่างเรียน E1			คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน E2			ค่าประสิทธิภาพ
	รวม	เฉลี่ย	E1	รวม	เฉลี่ย	E2	
48	2098	43.71	87.41	2006	41.79	83.58	87.41/83.58

จากตารางที่ 2 ค่าประสิทธิภาพ E1 / E2 = 87.41/83.58 แสดงให้เห็นว่าเอกสารประกอบการสอนเรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/08 สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ สำหรับนักศึกษารายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลังเรียน มีสมมุติฐานว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ร้อยละ 50 ขึ้นไป จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้จากผู้เรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารกลุ่มตัวอย่างจำนวน 48 คน มีผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 5 สรุปคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้

คะแนน	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน		พัฒนาการเรียน	
	50 คะแนน	ร้อยละ	50 คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
รวม	492	984	2006	4012	1515	3030
เฉลี่ย	10.25	20.50	41.79	83.58	31.57	63.12

จากตารางที่ 3 สรุปคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ จะเห็นได้ว่าคะแนนก่อนของนักศึกษาจำนวน 48 คน มีค่าคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 10.25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 20.50 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน เมื่อผู้เรียนได้เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้แล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 41.79 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.58 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้เรียนได้ใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้แล้วทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือพัฒนาการความรู้ด้านการใช้คำคล้ายสูงขึ้น โดยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนมีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยเท่ากับ 31.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 63.12

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 2 ประเด็นคือ เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ มีประสิทธิภาพสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ขึ้นไป ทั้งนี้งานวิจัยสายการสอนสาขาภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ในเกณฑ์ 80/80 เช่น งานวิจัยของ ณัฐนันท์ แก้วพวง (2558) ได้วิจัยเรื่อง การใช้แบบฝึกทักษะคำและการสร้างคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคำและการสร้างคำ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

และหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคำและการสร้างคำเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.48/85.97 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อาภรณ์ ชูมิ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส32010 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องภูมิศาสตร์ทวีปเอเชีย-โอเชียเนีย ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.18/81.95 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร ราวิชัย (2550) ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่อง ประโยค สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทยเรื่องประโยคชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่ามีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน 81.78/88.43 ซึ่งมีค่ามาตรฐาน 80/80 ขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

การสร้างเอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเอกสารประกอบการสอนเรื่องคำคล้าย : ความหมายและการใช้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 = 87.41/83.58 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ เอกสารประกอบการสอนเรื่องคำคล้าย : ความหมายและการใช้ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ขึ้นไป ส่วนการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมายและการใช้ สำหรับนักศึกษารายวิชาภาษาไทย เพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลังเรียน จากผลการวิจัยแสดงการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียนด้วยเอกสารประกอบการสอน พบว่าคะแนนหลังเรียนเรียนในภาพรวมโดยเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.12 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง คำคล้าย : ความหมาย และการใช้มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ร้อยละ 50 ขึ้นไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือตลอดจนให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงงานวิจัย ขอขอบคุณอาจารย์พัทชา บุญยะรัตน์ ผู้แปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ และนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยและสาขาวิชาภาษาอังกฤษที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง ตลอดจนสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่สนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2543). **กระบวนการวิจัยเพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

เกรียงไกร ราวิชัย. (2550). **การใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่องประโยค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** เชียงราย : โรงเรียนบ้านโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3.

ณัฐนันท์ แก้วพวง. (2558). **การใช้แบบฝึกทักษะคำและการสร้างคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** เชียงราย : โรงเรียนบ้านยางโกลนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39.

นววรรณ พันธุเมธา. (2547). **คลังคำ**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ประยูร ทรงศิลป์. (2553). **หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ผะอบ โปษกฤษณะ. (2537). **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.

พยอม ธนมี. (2541). **การศึกษาข้อผิดพลาดการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส.** ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2547). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติวิจัยในชั้นเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

มติชน. สำนักพิมพ์. (2547). **พจนานุกรมฉบับมติชน.** กรุงเทพฯ : มติชน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์ จำกัด.

สนม ครุฑเมือง. (2553). **คำที่มักเขียนผิด.** พิษณุโลก : สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สนม ครุฑเมือง. (2556). **คำที่มักเขียนผิดในภาษาไทย : การวิเคราะห์จากการตรวจผลงานการสอน.** ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุชาดา เจียพงษ์. (2557). **คำคล้ายในภาษาไทย : ความหมายและการใช้.** สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สุชาดา เจียพงษ์. (2556). **หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย.** สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

อาภรณ์ ชูมี. (2550). **รายงานผลการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชา ส32101 สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปเอเชีย-โอเชียเนียของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** พัทลุง : โรงเรียนตะโหมด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมเขต 12

แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

The way of supporting disabilities 'person occupation in Napa sub district, Muang district in Phetchabun

นนทชา ชัยทวิชธานันท์[1*] และ ยศวดี นิรารมย์[2]
[1]โครงการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์
[*]corresponding author e-mail: ploy_der@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานการณ์และการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการ และเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เลือกจากคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกายที่ประกอบอาชีพ ในตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๑๐ คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประกอบอาชีพคนพิการประกอบอาชีพจักรสานมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นอาชีพขายของชำ โดยคนพิการแต่ละคนเลือกอาชีพที่มีความเหมาะสมกับความสามารถในการทำงานกับสมรรถภาพของร่างกายของตน โดยจะใช้แค่บางส่วนของร่างกายในการเคลื่อนไหว เช่น มือ แขน ขาหรือลำตัว ในการประกอบอาชีพ ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม นอกจากนี้พบว่าคนพิการจะประกอบอาชีพที่มีความหลากหลาย ซึ่งสิ่งที่จะทำให้คนพิการแต่ละคนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับใดนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ด้านปัญหาและความต้องการของคนพิการคืออยากให้มีการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการเพื่อเป็นต้นทุนทางความรู้ในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้นและเพื่อความเสมอภาคในการประกอบอาชีพของคนพิการในสังคม

คำสำคัญ : คนพิการ การส่งเสริม อาชีพ

Abstract

This research aims to study the situation and careers for people with disabilities and to study the problems and demands of career promotion for disabled Na Pa Muang Phetchabun group the data in this study were selected person physical disability or physical occupation Na Pa Muang Phetchabun were 10 collected by interview results revealed that the occupational disability occupational weaving comes first, followed by a career main job. The promotion of careers for people with disabilities to the cost of educating the profession more diverse and to equality in employment of disabled people in society.

keywords : disabled people, promotion, occupation

บทนำ

คนพิการ เป็นกลุ่มประชากรผู้ด้อยโอกาสที่มักถูกละเลย มองข้ามและได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมอยู่เสมอ เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้ถูกมองว่าเป็นเพียงกลุ่มบุคคลที่ด้อยคุณค่า ไม่สามารถทำประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ และ

เป็นประชากรเพียงส่วนน้อยในสังคมเท่านั้น จึงไม่คุ้มค่ากับการลงทุนเพื่อพัฒนาประชากรในกลุ่มนี้เท่าใดนัก นอกจากนั้นจำนวนคนพิการในประเทศไทยมีอยู่ไม่น้อยและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงควรต้องมีมาตรการรองรับ รวมทั้งมีแนวทางแก้ไข พัฒนาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยจะต้องไม่ลืมคำนึงถึงความเหมาะสม ความจำเป็นความต้องการของคนพิการ รวมถึงความครอบคลุมกับทุกประเภทของความพิการด้วยซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้รัฐไม่ต้องคอยอุ้มชูคนพิการอยู่ตลอดเวลา แต่คนพิการจะสามารถเลือกแนวทางดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างสมศักดิ์ศรีของความที่เกิดมาเป็นมนุษย์คนหนึ่งเช่นเดียวกันแต่ความจริงหนึ่งที่ต้องยอมรับคือ สังคมยังคงไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนพิการอย่างแท้จริง

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการมีการรายงานสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย ปัจจุบันพบว่ามีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการทั้งหมดจำนวน 1,737,469 คน หรือร้อยละ 2.64 ของประชากรทั้งประเทศ มีคนพิการที่ประกอบอาชีพอยู่เพียง 253,314 คน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2558) ในอนาคตต่อจากนี้ไปเมื่อโครงสร้างประชากรของไทยเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีอัตราเกิดที่ลดต่ำลงอย่างมาก คนมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วนั้น ผลที่ตามมาของคนที่สูงวัยขึ้นก็คือ โอกาสเสี่ยงต่อความพิการที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องการคือ การมีงานทำ มีรายได้จากอาชีพที่สุจริต สามารถที่จะเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้อย่างเป็นสุขตามอัตภาพ คนพิการก็เช่นเดียวกัน หากจะแตกต่างกันก็ตรงที่คนพิการต้องใช้ความพยายามมากกว่าคนปกติกว่าจะถึงจุดหมายนั้น เนื่องจากคนพิการมีความพร้อมของศักยภาพทางกายและจิตใจไม่ครบสมบูรณ์เหมือนเช่นคนปกติทั่วไปนั่นเอง จึงทำให้คนพิการนอกจากต้องต่อสู้กับความไม่พร้อมสมบูรณ์ในตนเองแล้วยังต้องต่อสู้กับความไม่เท่าเทียมและอุปสรรคต่างๆ ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นจากคนที่มีความพร้อมสมบูรณ์กว่าอีกด้วย

แม้ว่าจะมีความพยายามผลักดันจนเกิดกฎหมายสำคัญที่สุดฉบับหนึ่งของคนพิการ ที่ให้สิทธิและความคุ้มครองคนพิการไทยมานานกว่า 15 ปีแล้วก็ตาม กฎหมายฉบับนั้นก็คือ “พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534” สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่จะบ่งบอกถึงความมีคุณค่า มีเกียรติและศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้อย่างชัดเจนที่สุดก็คือ การมีงานทำ มีรายได้จากอาชีพที่สุจริต สามารถที่จะเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้อย่างเป็นสุขตามอัตภาพ ซึ่งเราคงปฏิเสธไม่ได้ว่านี่คือพื้นฐานชีวิตที่ทุกคนต่างปรารถนา คนพิการก็เช่นเดียวกัน หากจะแตกต่างกันก็ตรงที่คนพิการต้องใช้ความพยายามมากกว่าคนปกติกว่าจะถึงจุดหมายนั้น เนื่องจากคนพิการมีความพร้อมของศักยภาพทางกายและจิตใจไม่ครบสมบูรณ์เหมือนเช่นคนปกติทั่วไปนั่นเอง จึงทำให้คนพิการนอกจากต้องต่อสู้กับความไม่พร้อมสมบูรณ์ในตนเองแล้วยังต้องต่อสู่กับความไม่เท่าเทียมและอุปสรรคต่างๆ ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นจากคนที่มีความพร้อมสมบูรณ์กว่าอีกด้วย

ปัจจุบัน คนพิการยังคงได้รับการยอมรับ และเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท เพราะสังคมมีความเชื่อที่ผิดว่า คนพิการเป็นบุคคลที่น่าสงสาร ด้อยศักยภาพ ไม่สามารถทำงานได้เท่ากับคนทั่วไป ความเชื่อที่ผิดทำให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการถูกกีดกันทั้งทางสังคม อันเกิดจากทัศนคติดังกล่าว และสภาพทางกายภาพที่เต็มไปด้วยอุปสรรค คนพิการจำนวนมากที่พยายามดิ้นรนศึกษา และหางานทำเพื่อมีชีวิตที่ดี ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น แต่มีเพียงจำนวนส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับโอกาสที่ดี จากสังคมหรือสามารถผ่านอุปสรรคเหล่านั้นได้ ในขณะที่แนวคิดระดับสากลมีความเชื่อว่าคนพิการมีศักยภาพไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุคคลทั่วไป หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีคุณภาพเป็นความเชื่อที่มีพื้นฐานมาจากหลักสิทธิมนุษยชน เป็นความเชื่อในสิทธิและความเสมอภาคของบุคคล (ผลา ศรีขาวและคณะ, 2558)

การส่งเสริมคนพิการด้านอาชีพนั้น ถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการให้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้งหมดไว้ด้วยกัน กล่าวคือ นอกจากจะเป็นกระบวนการที่ทำให้คนพิการมีความรู้ ความสามารถ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพแล้ว ยังสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า กระบวนการฟื้นฟูทั้งหมดที่ผ่านมา ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา สังคมและอาชีพการมีงานทำนั้น ส่งผล

ต่อคนพิการอย่างไรในการกลับมาดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับคนทั่วไป เพราะการทำงานสามารถแสดงให้เห็นผลรวมของการฟื้นฟูและการปรับตัวของคนพิการได้อย่างชัดเจนที่สุด ทั้งในเรื่องของสุขภาพ ศักยภาพทางด้านร่างกาย ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ภาวะจิตใจ การควบคุมอารมณ์ การแสดงออก การปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การปรับตัวในการทำงาน เป็นต้น จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่ากระบวนการและแนวทางการประกอบอาชีพของคนพิการควรจะเป็นเช่นไรในการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพแก่คนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มีปัญหา ความต้องการของคนพิการอย่างไร และกระบวนการเหล่านั้นส่งผลอย่างไรต่อคนพิการในด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการเหล่านั้นด้วย โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้คือศึกษาสถานการณ์และการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการ และเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์เอกสาร

ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ในเขตตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๑๐ คน เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านเนื้อหา

เกี่ยวกับ สถานการณ์ การประกอบอาชีพ ปัญหาและความต้องการของการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้มีการปรับตัวในการทำงาน โดยมุ่งหวังให้คนพิการมีความรู้และทักษะด้านร่างกายที่ดีของตนเอง ครอบครัว และชุมชนเพื่อเป็นมาตรฐานอาชีพของคนพิการสืบต่อไป

ด้านประชากร

เลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยเลือกจากกลุ่มผู้พิการทางการเคลื่อนไหว เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูล

ด้านพื้นที่

พื้นที่ที่เหมาะในการศึกษาหาข้อมูลในการทำวิจัยรั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ดังนี้ คนพิการอาศัยอยู่เขตในตำบล นาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนคนพิการมากในเขตอำเภอเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจึงใช้แบบสัมภาษณ์เป็นแนวคำถามที่มาจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ เป็นกรอบในการศึกษาพูดคุยร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเชิงทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้แก่ สถานการณ์คนพิการในปัจจุบัน สถานการณ์คนพิการในตำบลนาป่า ปัญหาและความต้องการอาชีพของคนพิการ การแนะนำอาชีพที่เหมาะมกับคนพิการ แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

2. ข้อมูลเชิงปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลโดยตรง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและตรวจสอบข้อมูล ดำเนินการไปพร้อมๆ กันกับการรวบรวมข้อมูล โดยมีโอกาสซักถามและตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาด้วยการแลกเปลี่ยนคำถามและแยกแยะข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ พร้อมกับการพิจารณาถึงความพอเพียงและความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยนำมาเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจึงนำมาตีความสร้างข้อสรุปอธิบายความสัมพันธ์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลจากคนพิการตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. สถานภาพ สถานการณ์และการประกอบอาชีพของคนพิการ

(1) สถานภาพในปัจจุบันของคนพิการ

สถานภาพในปัจจุบันของคนพิการ ผลการศึกษาพบว่า จากการสำรวจคนพิการในประเทศไทยพ.ศ. 2558 ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการมีการรายงานสถานการณ์คนพิการในประเทศไทยปัจจุบันมีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการทั้งหมดจำนวน 1,737,469 คน ของประชากรทั้งประเทศ พบว่าความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายที่มาเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 856,481 คน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ,2558) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลคนพิการในตำบลนาป่าทั้งหมด 251 คน โดยคนพิการทางการเคลื่อนไหวและทางร่างกายยังคงพบมากในปัจจุบันทั้งหมด 149 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า,2557) คนพิการเป็นกลุ่มประชากรผู้ด้อยโอกาสที่มักถูกละเลย เนื่องจากไม่สามารถทำประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ เป็นประชากรเพียงส่วนน้อยในสังคมเท่านั้น จึงไม่คุ้มค่ากับการลงทุนเพื่อพัฒนาประชากรกลุ่มนี้เท่าใดนัก และในปัจจุบันแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรโลกมีคนพิการเพิ่มขึ้นมากขึ้นทุกปี จากการเก็บข้อมูลพบว่าสาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้พิการเกิดมาจากอาการป่วยทั้งอาการที่ทราบสาเหตุและไม่ทราบสาเหตุและยังประกอบกับการรักษาในสมัยก่อนยังไม่ทันสมัย จึงเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ดังนั้นรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความใส่ใจและคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ในการดำรงชีวิตของคนพิการ ทั้งในเรื่องการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การได้รับการยอมรับในสิทธิและโอกาสอันเท่าเทียมเสมอภาคแก่คนพิการเช่นเดียวกับที่ให้กับพลเมืองทั่วไป

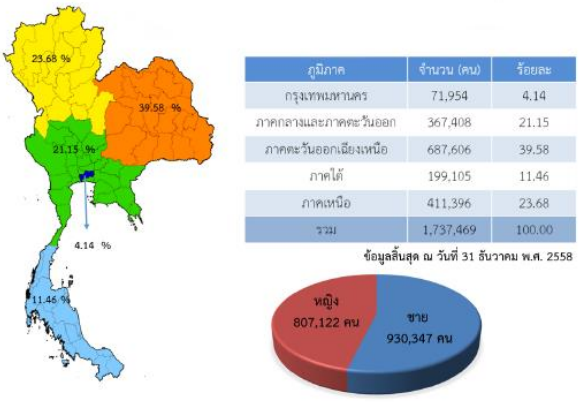

ที่มา : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ภาพที่ 1 แสดงจำนวนคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 1,737,469 คน (ร้อยละ 2.64 ของประชากรทั้งประเทศ) อันดับแรก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 687,606 คน อันดับสอง ภาคเหนือ 411,396 คน และอันดับสาม ภาคกลางและภาคตะวันออก 367,408 คน ตามลำดับโดยแบ่งเป็นคนพิการ เพศชาย จำนวน 930,347 คน (ร้อยละ 53.55) และเพศหญิง จำนวน 807,122 คน (ร้อยละ 46.45)

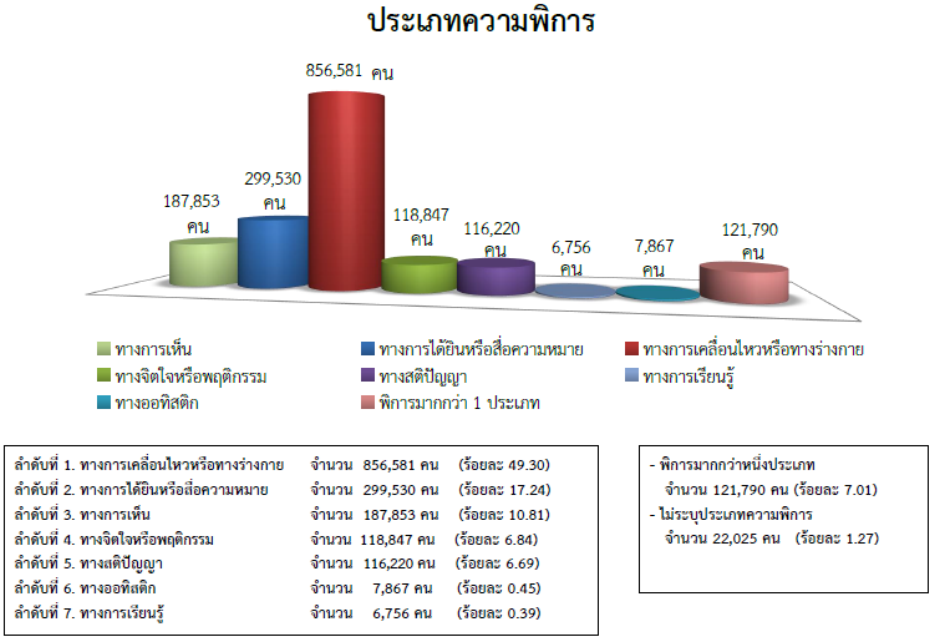

ที่มา : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ภาพที่ 2 ประเภทความพิการ อันดับหนึ่ง คือคนพิการประเภทการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย จำนวน 856,581 คน อันดับสอง ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย จำนวน 299,530 คน และอันดับสาม ทางการเห็น จำนวน 187,853 คน คนพิการมากกว่าหนึ่งประเภท จำนวน 121,740 คน (ร้อยละ 7.01)และไม่ระบุประเภทความพิการ จำนวน 22,025 คน (ร้อยละ 1.27) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลคนพิการในตำบลนาป่าทั้งหมด 251 คน โดยคนพิการทางการเคลื่อนไหวและทางร่างกายยังคงพบมากในปัจจุบันทั้งหมด 149 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า, 2557)

(2) สถานการณ์และการประกอบอาชีพของคนพิการ

การเข้าถึงสิทธิคนพิการในปัจจุบันได้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือในด้านการส่งเสริมอาชีพ แต่ยังขาดการกระจายข่าวสารข้อมูลจากหน่วยงานหรือผู้นำชุมชนท้องถิ่น ทำให้ผู้พิการเข้าสู่ข้อมูลได้ยาก วิถีชีวิตของคนพิการตำบลนาป่า มีลักษณะการทำงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถและสมรรถภาพของร่างการในการทำงาน ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม แบ่งอาชีพ เพื่อช่วยเหลือตัวเองและหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว ทั้งนี้หน่วยงานที่ใกล้เคียงและผู้นำท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ ให้คนพิการทุกคนมีโอการเท่าเทียมกันในการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพ คนพิการทุกคนมีศักยภาพในตัวเอง ถ้ามีความตั้งใจและหมั่นฝึกฝนก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นได้ เพราะคนมีพิการมีพรสวรรค์พิเศษอยู่ในตัวเอง แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับจิตใจและความมุ่งมั่นของผู้พิการเอง หากให้โอกาสทั้งจากครอบครัวและสังคม ในการที่จะพัฒนาตามความถนัดของผู้พิการ โดยต้องจัดหางานที่เหมาะสมให้ทำ รวมถึงการให้โอกาสทางการศึกษา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการของตนเอง การช่วยเหลือตนเอง การใช้เครื่องมือหรือจัดสิ่งอานวยความสะดวกที่เหมาะสม

จากการเก็บข้อมูล พบว่าคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายในประเด็นที่เกี่ยวกับสถานการณ์และการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่แล้วคนพิการยังคงประกอบอาชีพตามความสามารถของตนเอง โดยจะได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวและยังสามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ในส่วนหนึ่ง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้แบ่งอาชีพของคนพิการตามการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

1) อาชีพเกษตรกรรม

คนพิการประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา เลี้ยงจิ้งหรีด เลี้ยงไก่ เก็บผักขาย ซึ่งเป็นงานที่ทางบ้านทำอยู่แล้ว และตัวเองก็ไม่รู้จะไปทำอะไรจึงประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไป นอกจากนั้นสิ่งที่พบจากการประกอบอาชีพ คือ คนพิการสามารถปรับตัวในการทำงานให้เข้ากับงานที่ทำ การรู้จักการให้กำลังใจตนเองในการทำงาน นอกจากนั้นยังได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัวซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้คนพิการทำงานต่อไป

2) อาชีพค้าขาย

คนพิการประกอบอาชีพขายของชำ เป็นงานที่สะดวกทำอยู่ที่บ้านได้ นอกจากนั้นสิ่งที่พบจากการประกอบอาชีพ คือ คนพิการสามารถประกอบอาชีพเสริม ทำฉลาก เล่นดนตรี เพื่อช่วยเหลือครอบครัวลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

3) อาชีพหัตถกรรม

คนพิการที่ประกอบอาชีพจักรสาน เย็บผ้า ทำไม้กวาด ซึ่งจะใช้ความถนัดทางร่างกายในการประกอบอาชีพ การหยิบจับอุปกรณ์ในแต่ละครั้งจะอาศัยความเคยชิน นอกจากนั้นสิ่งที่พบจากการประกอบอาชีพ คือ การได้รับกำลังใจที่ดีจากครอบครัว

2. ปัญหาและความต้องการของการส่งเสริมอาชีพของคนพิการ

สภาพปัญหาการส่งเสริมอาชีพของคนพิการ จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้พิการยังไม่เพียงพอ ไม่มีหน่วยงานหรือผู้นำชุมชนเข้ามาแนะนำผู้พิการ โดยเฉพาะผู้พิการในชนบทไม่สามารถรับรู้ข่าวสาร และมีข้อจำกัดตามสภาพของผู้พิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพ การส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้พิการ ไม่มีการส่งเสริมให้ฝึกอาชีพที่หลากหลาย เช่น งานฝีมือต่าง ๆ เพื่อให้ผู้พิการประกอบอาชีพอิสระหรือเป็นเจ้าของธุรกิจได้ ไม่มีบุคลากรให้การแนะแนวอาชีพสำหรับผู้พิการที่อยู่ในอำเภอหรือหมู่บ้านห่างไกล และไม่มีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการให้ดียิ่งขึ้นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

ปัญหาและความต้องการของการส่งเสริมอาชีพคนพิการ คือ คนพิการมักจะถูกเอาเปรียบจากบุคคลอื่น ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาหลักในการประกอบอาชีพ โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการสูญเสียความตั้งใจในการประกอบอาชีพ และคนพิการส่วนใหญ่ยังหวังให้มีการส่งเสริมชีพสำหรับคนพิการเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม ให้ความรู้ แนะนำเกี่ยวกับอาชีพที่สามารถทำอยู่กับบ้านก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการ อีกทั้งเพื่อความเสมอภาค ความเท่าเทียม เป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาตัวเอง ลดการพึ่งพาอาศัยจากผู้อื่น ทั้งยังมีรายได้สามารถช่วยเหลือเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ในอนาคต

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นที่สำคัญเพื่อนำมาสู่การอภิปรายผล คือ

1. สถานภาพ สถานการณ์และการประกอบอาชีพของคนพิการ

จากการศึกษา พบว่า ลักษณะการประกอบอาชีพมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถรวมทั้งมีลักษณะงานที่ทำเหมาะสมกับสภาพร่างกายความสามารถในการทำงานกับสมรรถภาพของร่างกายมีความสอดคล้องกับอาชีพ อย่างไรก็ตามคนพิการยังไม่มีการแนะนำอาชีพจากหน่วยงานเท่าที่ควร สอดคล้องกับ ผลา ศรีขาวและคณะ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของผู้พิการที่จบการฝึกอาชีพจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการบ้านทองพูนเผ่าพนัส จังหวัดอุบลราชธานี อาชีพมีความสำคัญสำหรับผู้พิการ ทำให้ชีวิตมีคุณค่า ชีวิตมีความสมบูรณ์ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคม การได้มีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ สังคมมีทัศนคติที่ดีต่อผู้พิการ ซึ่งการประกอบอาชีพของผู้พิการนั้น เป็นการพัฒนา สติปัญญา พัฒนากาย ใจ และมีรายได้เป็นของตนเอง ทำให้ผู้พิการมีความภาคภูมิใจในตนเอง

นอกจากนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่หน่วยงานใกล้เคียงและผู้นำท้องถิ่นจะให้ความสนใจกับคนพิการเพื่อจะให้มีการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ เพราะในปัจจุบันยังมีคนพิการที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพอยู่เป็นจำนวนมาก ทางหน่วยงานใกล้เคียงและผู้นำท้องถิ่นจึงมีความสำคัญที่จะต้องดำเนินมาตรการให้เป็นหลักประกันว่าคนพิการทุกคนจะมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพ สอดคล้องกับ จิราวัลย์ คงถาวร (2557) ได้ศึกษาเรื่องความเป็นไปได้ในการจ้างงานคนพิการของบริษัทมิตซูบิชิ มอเตอร์ (ประเทศไทย) ส่วนองค์กรภาครัฐ ควรรณรงค์ทางสังคมและจัดทำสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ให้กับสาธารณชนได้รับทราบเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เพื่อสร้างการยอมรับทางสังคมและทัศนคติที่ดีต่อคนพิการควรมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งคนพิการที่สำเร็จการศึกษาด้านอาชีพเข้าฝึกงานตามความถนัดเพิ่มเติม พร้อมสร้างสิ่งจูงใจเพื่อให้หน่วยงานรับคนพิการเข้าทำงาน หรือให้การสนับสนุนสถานประกอบการที่มีความเต็มใจจ้างงานคนพิการ นอกเหนือจากมาตรการทางด้านภาษี และที่สำคัญภาครัฐควรเป็นแบบอย่างในการรับคนพิการเข้าทำงาน

2. ปัญหาและความต้องการของการส่งเสริมอาชีพของคนพิการ

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการของการส่งเสริมอาชีพคนพิการ คือ คนพิการมักจะถูกเอาเปรียบจากบุคคลอื่น ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาหลักในการประกอบอาชีพ โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการสูญเสียความตั้งใจในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับสุวภา จรดลและคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดบริการด้านการจ้างงานของรัฐแก่คนพิการปัญหาในการจัดบริการด้านการจ้างงานของรัฐแก่คนพิการ คือ ตำแหน่งงานที่รองรับความพิการทุกประเภทมีน้อย ขาดเครื่องมือเครื่องใช้อำนวยความสะดวกให้กับคนพิการในการเข้าถึงสิทธิได้

นอกจากนั้นคนพิการส่วนใหญ่ยังหวังให้มีการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม ให้ความรู้แนะนำเกี่ยวกับอาชีพที่สามารถทำอยู่กับบ้านก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการ อีกทั้งเพื่อความเสมอภาค ความเท่าเทียม เป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาตัวเอง ลดการพึ่งพาอาศัยจากผู้อื่น ทั้งยังมีรายได้สามารถช่วยเหลือเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ในอนาคต สอดคล้องสุทิน จันทาและคณะ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของคนพิการทางกายที่ผ่านการฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ คุณภาพชีวิตการทำงานของคนพิการทางกายที่ผ่านการฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการที่มีศูนย์ฝึกอาชีพที่สำเร็จการศึกษา สาขาที่ฝึกอาชีพ และอาชีพ ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูล พบว่าคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายในประเด็นที่เกี่ยวกับสถานการณ์และการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่แล้วคนพิการยังคงประกอบอาชีพตามความสามารถของตนเอง โดยจะได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวและยัง

สามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ในส่วนหนึ่ง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้แบ่งอาชีพของคนพิการ ได้แก่ เกษตรกรรม ค้าขาย หัตถรรม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

คนพิการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่มีความหลากหลาย ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม อาชีพค้าขาย อาชีพหัตถกรรม โดยอาชีพที่คนพิการส่วนใหญ่ทำคืออาชีพเกษตรกรรม และรองลงมาเป็นอาชีพหัตถกรรมการประกอบอาชีพนั้นจะอาศัยความเชี่ยวชาญในการประกอบกอบอาชีพ และอาศัยความช่วยเหลือกับคนรอบข้างส่วนหนึ่ง ทั้งยังต้องมีความสามารถในการทำงานกับการเคลื่อนไหวมือ แขน ขาหรือลำตัว ในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีลักษณะอาชีพที่เป็นงานอิสระ สาเหตุที่คนพิการส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพเหล่านี้เกิดจากความเคยชิน และยังเป็นอาชีพที่ทำมาก่อนหน้านี้แล้ว

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนพิการในตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาส่วนบุคคล ได้แก่ การเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ไม่สะดวก ส่งผลให้ใช้ชีวิตประจำวันลำบาก
2. ปัญหาด้านสังคม คนในสังคมไม่ยอมรับการเข้าทำงานของคนพิการ ส่งผลให้ไม่ได้รับการเข้าทำงานในอาชีพที่คนพิการต้องการ
3. ปัญหาการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ขาดการประชาสัมพันธ์จากผู้นำในชุมชน ส่งผลให้คนพิการไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารการเข้าถึงสิทธิคนพิการ
4. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้การค้าขายไม่ดี ขาดรายได้ในการดำรงชีวิตและจุนเจือครอบครัวของคนพิการ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนในการวิจัยครั้งนี้ และผู้พิการทางการเคลื่อนไหวที่ประกอบอาชีพในตำบลน่าป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถาม และให้ความเมตตาต้อนรับในการลงพื้นที่ด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2558). **รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://nep.go.th/th/ (วันที่สืบค้นข้อมูล: 1 กุมภาพันธ์ 2559).

จิราวัลย์ คงถาวร. (2557). **ความเป็นไปได้ในการจ้างงานคนพิการของบริษัทมิตซูบิชิ มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://beyond.library.tu.ac.th/ (วันที่สืบค้นข้อมูล: 14 มีนาคม 2559).

ผลา ศรีขาวและคณะ. (2558). **ปัจจัยที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของผู้พิการที่จบการฝึกอาชีพจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการบ้านทองพูนเผ่าพนัส จังหวัดอุบลราชธานี.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.human.ubru.ac.th/ (วันที่สืบค้นข้อมูล: 1 กุมภาพันธ์ 2559).

สุทิน จันทาและคณะ. (2554). **คุณภาพชีวิตการทำงานของคนพิการทางกายที่ผ่านการฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ.** เข้าถึงได้จาก: http://acad.vru.ac.th/ (วันที่สืบค้นข้อมูล: 7 กุมภาพันธ์ 2559).

สุวภา จรดลและคณะ. (2556). **การจัดบริการด้านการจ้างงานของรัฐแก่คนพิการ**. เข้าถึงได้จาก: http:// journal. oas.psu.ac.th/ (วันที่สืบค้นข้อมูล: 1 กุมภาพันธ์ 2559).

องค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า. (2557). **ข้อมูลจำนวน สถิติของคนพิการ**. เข้าถึงได้จาก: http://napa.go.th.a33.readyplanet.net/index.php?lay=show&ac=article&Id=539617241&Ntype=11 (วันที่สืบค้นข้อมูล 2 กุมภาพันธ์ 2559).

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนที่มีผลต่อผลิตภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

The analysis of cost and benefit the affect productivity of sugarcane in the lower north

สุจิตราพร พากเพียร* และ ภคพร วัฒนดำรงค์
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: sujitraporn.suji@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนที่มีผลต่อผลิตภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยในพื้นที่ที่มีโรงงานน้ำตาลตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ในการคำนวณอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนในการผลิต ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยร้อยละ 51.2 ของภาค ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ มีการเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกจากนาข้าว มันสำปะหลัง เป็นการเพาะปลูกอ้อยมากขึ้น ตลอดจนปริมาณน้ำผลและสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยในการเพิ่มผลผลิตอ้อย แสดงให้เห็นว่าแม้พืชบางชนิดมีการปรับเปลี่ยนลดลง แต่พื้นที่และปริมาณผลผลิตของอ้อยนั้นแสดงให้เห็นว่าอ้อยยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อีกทั้งอ้อยยังได้รับความคุ้มครองทางด้านราคาจากรัฐบาลซึ่งเป็นผลให้มีแนวโน้มในการเพาะปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การผลิตอ้อย ต้นทุนและผลตอบแทน

Abstract

The study was aimed to cost and benefits that affect to productivity of sugarcane the farmers in area the lower north. The sampling group cases of farmers produce sugarcane in sugar factory the lower north area. Data were collected using a questionnaire and interview from and analyzed using percentage, mean and content analysis in calculation return on using revenue from production cost. Land uses of sugarcane that 51.2% of sector the lower north area. In area Nakhonsawan Kamphaengphet Sukhothai Phitsanulok and Phetchabun the changes from paddy cassava of land use increase of sugarcane. As well as the volume rain water and weather in order to increase productivity. Show that some plants have been modified to decrease but land and sugarcane output that still economic crops. The sugarcane is protected price from government. As a result have a tendency in agriculture increase steadily.

keywords : productivity sugarcane, cost and benefit,

บทนำ

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ อุตสาหกรรมการผลิตน้ำตาลทรายจากอ้อยของประเทศไทยได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นอุตสาหกรรมเกษตรขนาดใหญ่และทำรายได้จากการส่งออกน้ำตาลทราย อีกทั้งไทยยังเป็นผู้ผลิตที่สำคัญอันดับต้นๆโลกอีกด้วย รัฐบาลไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกอ้อยและผลิตน้ำตาลให้เป็นอุตสาหกรรม

เพื่อการค้าตั้งแต่สมัยช่วงรัตนโกสินทร์ใน พ.ศ.2480 รัฐบาลจัดตั้งโรงงานน้ำตาลทรายขาวแห่งแรกที่ใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยที่จังหวัดลำปาง มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ.2527 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2527 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในการบริหารอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายใหม่ ทำให้มีระบบการบริหารที่ชัดเจนและใช้มาจนปัจจุบัน

อ้อยมีการปลูกอยู่เกือบทุกภาคของประเทศไทย แล้วอ้อยยังเป็นพืชที่ให้น้ำตาลต่อไร่ต่อปีมากที่สุด จึงส่งผลให้การเพาะปลูกอ้อยและการผลิตน้ำตาลของไทยมีการขยายตัวมาโดยตลอดจนทำให้น้ำตาลกลายเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาทและมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมน้ำตาลในประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะแหล่งผลิตอ้อยและโรงงานในภาคเหนือตอนล่างและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจากปริมาณผลผลิตในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งภาคเหนือตอนล่างเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงกับจังหวัดต่างๆและยังเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่ม GMS ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและเป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จึงเป็นแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตรยังมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งมีเส้นทางรถไฟและแม่น้ำในการขนส่งสินค้า จึงนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของกำลังการผลิตและการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาคอื่นๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการผลิตอ้อย การตลาดของอ้อยและอุตสาหกรรมน้ำตาลในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

2. เพื่อศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนที่มีผลต่อการผลิตในการผลิตอ้อยที่เกษตรกรชาวไร่อ้อยได้รับในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

3.เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตอ้อยของเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน ผลิตภาพการผลิตอ้อยในเขตพื้นที่ภาคเหนือโดยทำการศึกษาเกษตรกรในพื้นที่ที่มีโรงงานน้ำตาลตั้งอยู่ในบริเวณภาคเหนือตอนล่าง โดยกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ทำการศึกษาจำนวน 22๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนที่มีผลต่อผลิตภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ได้มีการดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างโดยใช้เกณฑ์การมีโรงงานน้ำตาลตั้งอยู่ในพื้นที่โดยทำการสุ่มตัวอย่างจากเกษตรกร โดยไม่จำกัดเพศชายหรือเพศหญิงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 22๑ราย คิดจากสัดส่วนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับโรงงานน้ำตาล 11 โรงงาน โดยใช้ข้อมูลประจำปีผลิต 255๙/๖๐ โดยใช้สูตของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม(questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้จะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เช่น เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา การถือครองที่ดินเป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินพันธุ์อ้อยที่เพาะปลูก ประสบการณ์ในการผลิตอ้อย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการผลิตในการปลูกอ้อย การปลูก การดูแลรักษา ขนาดที่ดินในการเพาะปลูก เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต ปริมาณปุ๋ย ปริมาณยาปราบศัตรูพืช ค่าขนส่งไปยังโรงงาน วิธีการเก็บเกี่ยว การจ้างแรงงาน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และผลผลิต ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้ต่อตัน รายรับที่เกษตรกรได้รับต่อไร่ ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรได้รับต่อไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับต่อไร่

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการซื้อขายอ้อยของกลุ่มเกษตรกร การทำสัญญาขายอ้อยกับโรงงานน้ำตาล ค่าความหวานของอ้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามมาทำการวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ตาราง เพื่ออธิบายเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ต้นทุนการเพาะปลูกต่อไร่ พันธุ์อ้อยที่ปลูก ต้นทุนการดูแลบำรุงรักษาต่อไร่ ปริมาณผลผลิตต่อไร่ ขนาดการถือครองที่ดินของเกษตรกร โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือทางสถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) วิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนโดยการใช้ทฤษฎีต้นทุนการผลิต ได้แก่ ตันทุนรวมทั้งหมด (Total Cost: TC) รายได้รวมทั้งหมด (Total Revenue: TR) ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ (Average Revenues: AR)ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (Marginal Revenue: MR)กำไรสูงสุดที่เกษตรกรได้รับ (Profit)และจุดคุ้มทุนการผลิตของเกษตรกร

ผลการวิจัย

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนที่มีผลต่อผลิตภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ครั้งนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๒๑ ราย จากจำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับโรงงานน้ำตาลในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน ๑๓๑ราย คิดเป็นร้อยละ๕๙.๒๘ เพศหญิงจำนวน ๙๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๒ โดยอายุของเกษตรกรร้อยละ ๕๕.๒๐ มีอายุมากกว่า ๕๐ ปี ร้อยละ ๓๘.๙๑ จะเป็นเกษตรกรที่มีอายุอยู่ที่ ๔๑-๕๐ ปี ส่วนช่วงอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีเพียง 13 คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๘ การศึกษาของเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ ๕๖.๑๑ เกษตรกรที่จบการศึกษาในระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรี มีร้อยละ ๙.๕๐ และ ร้อยละ ๓.๑๗ ตามลำดับ

ด้านการถือของที่ดินเกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ๔๙.๗๗ ส่วนเกษตรกรที่เช่าที่ดินทั้งหมดในการปลูกอ้อยมีร้อยละ ๕.๔๓ ด้านพันธุ์อ้อยที่เกษตรกรใช้เพาะปลูกร้อยละ ๖๖.๐๖ ใช้พันธุ์อ้อยขอนแก่น ๓ รองลงมาคือพันธุ์ LK ๙๒-๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒๒และเกษตรที่ใช้พันธุ์อ้อย ๒ พันธุ์ ในการเพาะปลูกคือทั้งพันธุ์ขอนแก่น ๓ และ LK๙๒-๑๑คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖๕

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการผลิตในการปลูกอ้อย

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการผลิตในการปลูกอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างพบว่าจำนวนพื้นที่ที่เกษตรกรใช้ปลูกอ้อยจำนวน ๑๙,๐๓๑.๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑๐ เป็นพื้นที่ที่เกษตรกรปลูกอ้อยใหม่ รองลงมาคือคือพื้นที่ปลูกอ้อยตอ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๘ ส่วนพื้นที่ปลูกอ้อยตอ ๓ คิดเป็นเพียงร้อยละ ๖.๒๓ ด้านค่าแรงเฉลี่ยในการเตรียมดินและเพาะปลูกอ้อยใหม่อยู่ที่ ๒,๑๑๗ บาทต่อไร่ ค่าแรงเฉลี่ยในการเตรียมดินเพาะปลูกอ้อยตอ ๑ อยู่ที่ ๘๓๓.๓๓ บาทต่อไร่ ส่วนค่าแรงเฉลี่ยในการเตรียมดินและเพาะปลูกอ้อยตอ ๒ และ อ้อยตอ ๓ อยู่ที่ ๘๐๒.๗๗ บาทต่อไร่ และ ๘๕๐ บาทต่อไร่ ตามลำดับ ด้านค่าแรงเฉลี่ยในการใส่ปุ๋ยอ้อยใหม่อยู่ที่ ๓๖๕.๒๓ บาทต่อไร่ ค่าแรงใส่ปุ๋ยเฉลี่ยของอ้อยตอ ๑ อ้อยตอ ๒ และอ้อยตอ ๓ อยู่ที่ ๓๓๒.๐๑ บาทต่อไร่ ค่าแรงให้น้ำเฉลี่ยในการปลูกอ้อยใหม่อยู่ที่ ๓๒๙.๓๘ บาทต่อไร่ และค่าฉีดยาปราบศัตรูพืชเฉลี่ยในการปลูกอ้อยใหม่อยู่ที่ ๑๗๕.๑๖ บาทต่อไร่ ส่วนแบบค่าแรงเหมาจ่ายเฉลี่ยในการเตรียมดินเพาะปลูก ฉีดยาและให้น้ำอ้อยใหม่ ๓,๖๔๔.๔๘ บาทต่อไร่

ด้านค่าวัสดุที่ใช้ในการปลูกอ้อยแบ่งเป็น ค่าพันธุ์อ้อย ค่าปุ๋ยและค่ายาปราบศัตรูพืช ด้านค่าพันธุ์อ้อยในการปลูกอ้อยเฉลี่ย 2,000.๙๔ บาทต่อตัน ด้านค่าแรงในการเก็บเกี่ยวอ้อยอยู่ที่ ๒๓๐.๔๐ บาทต่อตัน และด้านค่าขนส่งอ้อยไปยังโรงงานเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๕๘.๒๑ บาทต่อตัน ค่าปุ๋ยเฉลี่ยสูงสุดคือค่าปุ๋ยที่ใช้ในการปลูกอ้อยใหม่อยู่ที่ ๑,๔๐๕ บาทต่อไร่ ค่าปุ๋ยเฉลี่ยรองมาคือค่าปุ๋ยในการปลูกอ้อยตอ ๓ อยู่ที่ ๑,๒๖๐ บาทต่อไร่ ส่วนค่าปุ๋ยเฉลี่ยต่ำสุดคืออ้อยตอ ๑ ค่าปุ๋ยอยู่ที่ ๙๐๐.๗๑ บาทต่อไร่ ค่ายาปราบศัตรูพืชเฉลี่ยที่ใช้ในการปลูกอ้อยใหม่สูงสุด ๕๒๖ บาทต่อไร่ อันดับสองคือค่ายาปราบศัตรูพืชเฉลี่ยที่ใช้ในการปลูกอ้อยตอ ๒ อยู่ที่ ๔๔๒.๔๒ บาทต่อไร่ ค่ายาปราบศัตรูพืชที่ใช้ในการปลูกอ้อยตอ ๓ เฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ๔๑๐ บาทต่อไร่

ด้านวิธีการปลูกอ้อย เกษตรกรร้อยละ ๕๘.๘๒ ใช้แรงงานคนในการปลูก จำนวน ๑๓๐ ราย เกษตรกรที่ใช้เครื่องปลูกอ้อยมีจำนวน ๙๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๑๘ ประเภทอ้อยที่เกษตรกรเก็บเกี่ยว ประเภทอ้อยที่ตัดร้อยละ ๕๐.๒๓ ตัดอ้อยไฟไหม้ เกษตรกรที่ตัดทั้งอ้อยสดและอ้อยไฟไหม้มีจำนวน ๖๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑๕ ส่วนเกษตรกรที่ตัดอ้อยสดมีจำนวน ๕๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๒

ตารางที่ 1 ค่าแรงงานและค่าวัสดุในการผลิตอ้อย

ประเภท	ค่าแรงงานเตรียมดินและเพาะปลูก	ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย	ค่าแรงงานฉีดยา	ค่าแรงงานให้น้ำ	ค่าปุ๋ย	ค่ายาปราบศัตรูพืช
อ้อยใหม่	๒,๑๑๗.๑๘	๓๖๕.๒๓	๑๗๕.๑๖	๓๒๙.๓๘	๑,๔๐๕.๐๐	๕๒๖.๐๐
อ้อยตอ ๑	๘๓๓.๓๓	๓๑๙.๓๐	๑๖๒.๒๘	๓๗๕.๐๙	๙๐๐.๗๑	๔๒๒.๖๘
อ้อยตอ ๒	๘๐๒.๗๗	๓๔๒.๖๐	๑๖๗.๔๑	๖๖๙.๘๑	๙๘๗.๕๗	๔๔๒.๔๒
อ้อยตอ ๓	๘๕๐.๐๐	๓๘๓.๓๓	๑๖๖.๖๗	๑,๐๐๐.๐๐	๑,๒๖๐.๐๐	๔๑๐.๐๐

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และผลผลิต

ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และผลผลิต พบว่า ด้านราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยต่อตันจำนวน ๙๔๘.๔๘ บาทต่อตัน ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับต่อไร่ ประเภทอ้อยใหม่ให้ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดที่ ๑๐.๕๖ ตันต่อไร่ ประเภทอ้อยตอ ๓ มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่รองลงมาอยู่ที่ ๙.๙๘ ตันต่อไร่ ในส่วนของอ้อยตอ ๒ ให้ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่ำที่สุดอยู่ที่ ๙.๙๘ ตันต่อไร่ ด้านรายรับเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับต่อไร่อ้อยใหม่มีรายรับเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดจำนวน ๑๐,๐๑๕.๙๕ บาทต่อไร่ รองลงมาคืออ้อยตอ ๓ เกษตรกรได้รายรับเฉลี่ยต่อไร่จำนวน ๙,๔๖๕.๘๓ บาทต่อไร่ อ้อยตอ ๓ เกษตรกรมีรายรับเฉลี่ยต่อไร่ต่ำที่สุดจำนวน ๘,๓๘๔.๕๖ บาทต่อไร่

ด้านผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการผลิตอ้อย ประเภทอ้อยตอ ๓ ให้ผลตอบแทนเฉลี่ยในการผลิตอ้อยสูงที่สุดจำนวน ๔,๗๙๑.๔๑ บาทต่อไร่ ในส่วนของเกษตรกรที่เกษตรกรมีการเช่าที่ดินในการเพาะปลูกอ้อยเกษตรกรได้รับผลตอบแทนจำนวน ๒,๖๗๑.๔๑ บาทต่อไร่ ประเภทอ้อยใหม่ให้ผลตอบแทนเฉลี่ยอยู่ที่ ๓,๑๓๔.๓๔ บาทต่อไร่ ซึ่งให้ผลตอบแทนต่ำที่สุดในการผลิตอ้อย กรณีเกษตรกรในการปลูกอ้อยใหม่ที่มีการเช่าที่ดินในการเพาะปลูกจะได้รับผลตอบแทนเฉลี่ย ๑,๐๑๔ บาทต่อไร่ ส่วนประเภทอ้อยตอ ๑ และ ประเภทอ้อยตอ ๒ ให้ผลตอบแทนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔,๒๙๙.๙๖ บาทต่อไร่ และ ๓,๔๐๘.๑๕ บาทต่อไร่ ตามลำดับ ในส่วนของเกษตรกรที่มีการเช่าที่ดินในการเพาะปลูกอ้อยตอ ๑ และ อ้อยตอ ๒ ได้รับผลตอบแทนเฉลี่ยจากการผลิตอ้อย ๒,๑๗๙.๙๕ บาทต่อไร่และ ๑,๒๘๘.๑๕ บาทต่อไร่

ตารางที่ 2 ต้นทุนและรายรับ ปริมาณผลผลิต ในการผลิตอ้อย

ประเภท	ต้นทุนแปรผัน (บาทต่อไร่)	ต้นทุนคงที่ (บาทต่อไร่)	ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย (ตันต่อไร่)	รายรับเฉลี่ย (ตันต่อไร่)
อ้อยใหม่	๖,๘๘๑.๖๑	๒,๑๒๐.๐๐	๑๐.๕๖	๑๐,๐๑๕.๙๕
อ้อยตอ ๑	๔,๕๗๗.๘๑	๒,๑๒๐.๐๐	๙.๓๖	๘,๘๗๗.๗๗
อ้อยตอ ๒	๔,๙๗๖.๔๑	๒,๑๒๐.๐๐	๘.๘๔	๘,๓๘๔.๕๖
อ้อยตอ ๓	๔,๖๗๔.๔๒	๒,๑๒๐.๐๐	๙.๙๘	๙,๔๖๕.๘๓

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขาย พันธะสัญญา ค่าความหวานของอ้อย

กระบวนการซื้อขายของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า กรณีลูกไร่ขายผ่านหัวหน้าโควตา คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๘๖ มีจำนวนเกษตรกร ๒๐๓ ราย และมีเกษตรกรจำนวน ๑๘ ราย เป็นหัวหน้าโควตาขายเอง คิดเป็น ร้อยละ ๘.๑๔ ด้านการมีพันธะสัญญาขายอ้อยกับโรงงานน้ำตาลของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรจำนวน ๒๒๑ ราย มีพันธะสัญญากับโรงงานน้ำตาล คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ด้านค่าความหวานของอ้อยของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๑ ซีซีเอส คิดเป็นราคาขายอยู่ที่ ๙๔๘.๔๘ บาทต่อตัน

ตารางที่ 3 พันธะสัญญาการขายอ้อยกับโรงงาน

ประเภท	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
หัวหน้าโควตาขายเอง	๑๘	๙๑.๘๖
ลูกไร่ขายผ่านหัวหน้าโควตา	๒๐๓	๘.๑๔

อภิปรายผล

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนที่มีผลต่อผลิตภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๓๑ ราย คิดเป็น ๕๙.๒๘ อายุของเกษตรกรจะอยู่ที่ 50 ปีขึ้นไปมีจำนวน ๑๒๒ ราย คิดเป็น ๕๕.๒๐ การศึกษาของเกษตรกรจบการศึกษาจากชั้นประถมศึกษา ๑๒๔ ราย คิดเป็น ๕๖.๑๑ ด้านการถือครองที่ดิน เกษตรกรจำนวน ๑๑๐ ราย มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ ๔๙.๗๗ เกษตรกรที่เช่าที่ดินเพาะปลูกมีเพียง ๑๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๓ ด้านพันธุ์อ้อยที่เกษตรกรใช้เพาะปลูกส่วนใหญ่พันธุ์ขอนแก่น ๓ ร้อยละ ๕๖.๐๖ จำนวนพื้นที่ที่เกษตกรใช้ปลูกอ้อยจากการศึกษาจำนวน ๑๙,๐๓๑.๘ ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกอ้อยใหม่ ร้อยละ ๓๖.๑๐ ส่วนอ้อยตอ ๓ เกษตรกรปลูกน้อยที่สุด ร้อยละ ๖.๒๓

ด้านค่าแรงงานในการเตรียมดินและเพาะปลูกอ้อยใหม่เฉลี่ย ๒,๑๑๗ บาทต่อไร่ ค่าแรงในการใส่ปุ๋ยเฉลี่ยอ้อยใหม่จำนวน ๓๖๕.๒๓ บาทต่อไร่ ค่าแรงให้น้ำและค่าแรงฉีดยาปราบศัตรูพืชเฉลี่ยที่ ๓๒๙.๓๘ บาทต่อไร่ และ ๑๗๕.๑๖ บาทต่อไร่ ค่าพันธุ์อ้อยในการเพาะปลูกเฉลี่ย ๒,๐๐๐.๙๔ บาทต่อตัน ค่าแรงงานเก็บเกี่ยวเฉลี่ย ๒๓๐.๔๐ บาทต่อตัน ค่าขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน ๑๕๘.๒๑ บาทต่อตัน เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนในการเพาะปลูก จำนวน ๑๓๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘๒ อ้อยที่เกษตรกรตัด ร้อยละ ๕๐.๒๓ เป็นประเภทอ้อยไฟไฟม้ ค่าปุ๋ยเฉลี่ยที่ใช้ในการปลูกอ้อยใหม่ ๑,๔๐๕ บาทต่อไร่ ค่ายาปราบศัตรูพืชเฉลี่ย ๕๒๖ บาทต่อไร่

ด้านปริมาณผลผลิตประเภทอ้อยใหม่ให้ปริมาณผลผลิตสูงสุดที่ ๑๐.๕๖ ตันต่อไร่ ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ ๙๔๘.๔๘ บาทต่อตัน รายรับเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับจากการปลูกอ้อยใหม่จำนวน ๑๐,๐๑๕.๙๕ บาทต่อไร่ ด้าน

ผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ยอ้อยตอ ๓ ให้ผลตอบแทนจากการผลิตสูงสุด จำนวน ๔,๗๙๑.๔๑ บาทต่อไร่ ในส่วนของเกษตรกรที่มีการเช่าที่ดินในการเพาะปลูกอ้อยใหม่ได้รับผลตอบแทนเฉลี่ย ๑,๐๑๔ บาทต่อไร่

ด้านกระบวนการซื้อขายของกลุ่มเกษตรกรในภาคเหนือ พบว่าส่วนใหญ่เป็นลูกไร่ขายผ่านหัวหน้าโควตาจำนวน ๒๐๓ ราย คิดเป็นร้อยละ๙๑.๘๖ จำนวน ๑๘ ราย เป็นหัวหน้าโควตาขายเอง เกษตรกรจำนวน ๒๒๑ ราย มีพันธะสัญญากับโรงงานน้ำตาล ค่าความหวานเฉลี่ยของอ้อยเฉลี่ยอยู่ 11 ซีซีเอส

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนที่มีผลต่อผลิตภาพการผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง สามารถสรุปผลได้ดังนี้

การศึกษาจามวัตถุประสงค์ที่ ๑ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ โครงสร้างการผลิตอ้อยพบว่า เกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างมีพื้นที่ ๑๙,๐๓๑.๘ ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกอ้อยใหม่และมีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง ใช้แรงงานคนในการเพาะปลูก อ้อยที่เก็บเกี่ยวส่วนใหญ่เป็นอ้อยไฟไหม้ การซื้อขายเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นลูกไร่ขายผ่านหัวหน้าโควตาและมีพันธะสัญญากับโรงงานน้ำตาลทุกราย

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ ๒ สามารถสรุปได้ดังนี้ ต้นทุนคงที่ในการเพาะปลูกคือ ค่าเช่าที่ดิน เฉลี่ยค่าเช่าที่ดินอยู่ที่ ๒,๑๒๐ บาทต่อไร่ ต้นทุนผันแปรในการเพาะปลูก ได้แก่ ค่าแรงงานในการเพาะปลูกและเตรียมดิน ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย ค่าแรงงานฉีดยาปราบศัตรูพืช ค่าปุ๋ย ค่าแรงงานให้น้ำ ค่ายาปราบศัตรูพืช ซึ่งจากผลการศึกษาเฉลี่ยต้นทุนในการผลิตอ้อยใหม่เท่ากับ ๖,๘๘๑.๖๑ บาทต่อไร่ ให้ผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ย ๓,๑๓๔.๓๔ บาทต่อไร่ ในกรณีที่เกษตรกรเช่าพื้นที่เพาะปลูกต้นทุนในการผลิตเท่ากับ ๙,๐๐๑ บาทต่อไร่ ให้ผลตอบการผลิตเฉลี่ยเท่ากับ ๑,๐๑๔.๙๕ บาทต่อไร่ ในการผลิตอ้อยตอ ๓ ให้ผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๔,๗๙๑.๔๑ บาทต่อไร่ ในกรณีที่เกษตรกรเช่าพื้นที่เพาะปลูกจะได้รับผลตอบแทนเท่ากับ ๒,๖๗๑.๔๑ บาทต่อไร่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการปลูกอ้อยตอ ๓ รับผลตอบแทนการผลิตดีที่สุด ด้านต้นทุนกรผลิตอ้อยใหม่จะมีต้นทุนการผลิตสูงที่สุด

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ ๓ สามารถสรุปได้ดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคของต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตอ้อยของเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือพบว่า ปัญหาด้านต้นทุนพื้นที่ในการเพาะปลูกส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ ทำให้มีต้นทุนด้านค่าแรงในการให้น้ำสูง ปัญหาด้านสารเคมี การใช้สารเคมีในการบำรุงรักษาอ้อยซึ่งถ้าไม่ใช้ก็จะทำให้อ้อยเสี่ยงในการเป็นโรคหรือมีวัชพืชกัดกิน แต่ถ้ามีการบำรุงรักษาโดยใช้สารเคมีในปริมาณที่มากๆ ทำให้ดินเสื่อมสภาพให้ผลผลิตในรอบถัดไปน้อยลงและเกิดการตกค้างของสารเคมีภายในดิน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การเผาใบอ้อยก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ เพราะช่วงที่โรงงานเปิดการหีบอ้อยทำให้เกิดฝุ่นละอองจากการบรรทุกและบ้านเรือนได้รับผลจากการเผาใบอ้อยที่ปลิวมาตามลมตกบริเวณบ้านเรือน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพร วัฒนดำรงค์ ที่ปรึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ได้สละเวลาในการให้คำแนะนำจนงานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาและความรู้ ขอบขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ร่วมรุ่นปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ดูแลหลักสูตรทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ชมพูนุช วงศ์สุวรรณ**.** (2555). **การศึกษาโครงสร้างต้นทุนการผลิตอ้อยและขนส่งอ้อยเข้าโรงงาน กรณีศึกษา ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการเพาะปลูก 2554/55.** กรุงเทพฯ.

ธัญชนก ขันศิลา. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกปลูกอ้อยของเกษตรกร ในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.** วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิหาญ พะนุมรัมย์. (2549). **การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตอ้อยโรงงาน อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการเพาะปลูก2547/48** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเกษตร.มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล .(2551). **นโยบายวาระอ้อยแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม.**

สวลักษณ์ เชื้อสุวรรณ. (2553). **ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการลดลงของผลิตภาพแรงงานในการก่อสร้าง** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุขใจ ตอนปัญญา. (2554). **ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกร.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.คณะบริหารธุรกิจ.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธัญบุรี. กรุงเทพฯ.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ (UBER Application)

The factors affecting to the acceptance of innovation and technology that affect to using the decision of consumer in Bangkok, cases study by (UBER Application)

พิทักษ์ ศิริวงศ์[*1] ปริฉัตรแก้วเขียว[2] และ วันอาษา แป้นพยอม[3]
[1]คณะวิทยาการ [2,3]คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
*corresponding author e-mail: innjun@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครกรณีศึกษาแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ (UBER Application) ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มคนที่ใช้แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถามออนไลน์ ที่มีค่าความเชื่อถือเท่ากับ 0.761 และมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ผลการวิจัย คือ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ (X1) ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ (X2) ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน (X3) ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ (X4) และด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ (X5) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี การตัดสินใจใช้บริการ แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ (UBER Application)

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting to the acceptance of innovation and technology that affect to Using the decision of consumer in Bangkok. Cases study by UBER Application .The samples were 400 UBER Application users in Bangkok. The research instruments were the online questionnaires with reliability 0.761. The validity in the questionnaires was analyzed by the advisors. This research was analyzed by Descriptive Statistics including the percentage, the mean, and the standard deviation. The data was analyzed by multiple regression analysis. The result was show that most of the factors affecting to the acceptance of innovation and technology that affect to Using the decision of consumer in Bangkok. Cases study by UBER Application. The results showed that Relative Advantage (X1), the Compatibility (X2), the Complexity (X3), the Trainability (X4), and the Observability (X5) affected the decision making of choosing the restaurants with a significance level of 0.05.

keywords : acceptance of innovation and technology , the decision to use the service, the UBER application

บทนำ

จากนโยบาย“ ประเทศไทย 4.0 ” หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรีที่ต้องการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่“ Valua – Based Economy” หรือ“ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลักคือเปลี่ยนจากการผลิตสินค้า“โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง“นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมและเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้นประเทศไทย 4.0 จึงเป็นการพัฒนา“เครื่องยนต์เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจชุดใหม่” (New Engines of Growth) ด้วยการเปลี่ยนแปลง“ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ”ของประเทศที่มีอยู่2 ด้านคือ“ความหลากหลายเชิงชีวภาพ”และ“ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม”ให้เป็น“ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน”โดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการวิจัยและพัฒนาแล้วต่อยอดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็น“5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย” ประกอบด้วย1.กลุ่มอาหารเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ 2. กลุ่มสาธารณสุขสุขภาพและเทคโนโลยีทางการแพทย์3.กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะหุ่นยนต์และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม 4.กลุ่มดิจิตอลเทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว 5.กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

เนื่องจากการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีทำให้เทคโนโลยีอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์การบริการที่มีมูลค่าสูงและระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม ทำให้ธุรกิจภาคเอกชนและธุรกิจนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทในการทำสิ่งต่างๆด้วยวิธีการใหม่ๆพัฒนากระบวนการจัดการรูปแบบธุรกิจหรือบริการใหม่ๆ เพื่อผลตอบแทนทางการเงินให้กับธุรกิจและตอบสนองความต้องการของตลาด โดยต้องเป็นที่ยอมรับต่อสังคมด้วยว่าสิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรมนั้นจะต้องมีความแปลกใหม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผลและการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเพิ่มมูลค่าของผู้ผลิตหรือมูลค่าลูกค้าด้วย (Everrette M. Rogers, 1983)

ปัจจุบันเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันเช่นสามารถสร้างสิ่งที่ยังไม่เคยมีมาก่อนในตลาดเพื่อรองรับความต้องการในอนาคตหรือสามารถตอบสนองสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการได้ดียิ่งขึ้น (เรวัต ตันตยานนท์ ,2558) Mobile Application ถือเป็นนวัตกรรมที่มีประโยชน์ในธุรกิจ เพื่อเป็นช่องทางในการหารายได้และใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรปัจจุบันมีการพัฒนา Mobile Application อย่างต่อเนื่องจึงทำให้ Mobile Application มีอิทธิพลกับชีวิตคนในปัจจุบัน ซึ่งแนวโน้มการใช้งาน Mobile Application ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและธุรกิจในอนาคตกำลังเคลื่อนเข้าสู่นวัตกรรมบนอุปกรณ์Smart Device อุปกรณ์โมบายจะมีอัตราถึง1 ใน 4 จากช่องทางการเข้าถึงทั้งหมดและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้น (วรฤทธิ์ วงรุจินันท์, 2556)

จากปัญหาการเรียกใช้บริการแท็กซี่ในกรุงเทพมหานคร เช่น แท็กซี่ไม่รับผู้โดยสาร คนขับมารยาทแย่ ขับขี่ไม่ปลอดภัย สภาพรถน่ากลัว คนขับไม่น่าไว้ใจ และขอเพิ่มขึ้นค่าโดยสาร ซึ่งเป็นปัญหาที่ยังไม่มีแนวทางการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพของผู้ขับขี่อย่างเป็นรูปธรรม แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ จึงเป็นทางเลือกการเรียกใช้บริการแท็กซี่ผ่านแอพพลิเคชั่นมือถือโดยลูกค้าจะต้องเปิดพิกัด GPS เพื่อให้พนักงานขับรถทราบว่าลูกค้าอยู่ที่ไหน ระบบของแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ จะค้นหา “แท็กซี่ว่างที่อยู่ใกล้ที่สุด” และจัดคิวมารับลูกค้า โดยลูกค้าจะสามารถทราบว่าคนขับรถแท็กซี่คันนั้นคือใคร และแท็กซี่ที่จะมารับลูกค้านั้นอยู่ที่ไหน ลูกค้าสามารถดูค่าใช้บริการราคาล่วงหน้าผ่านแอพพลิเคชั่นได้ว่า จากต้นทางไปยังปลายทางต้องจ่ายเงินเท่าไร นอกจากนี้กระบวนการชำระเงินสามารถชำระเป็นเงินสด หรือใช้หักจากบัตรเครดิตได้ (UBER , 2015)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจกรณีศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ผลงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลยุทธ์ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการกำหนดกลยุ ทธ์ ที่ใช้ในการแข่งขันในและเป็นแนวความคิดให้กับผู้ที่สนใจในเรื่องนี้นำไปศึกษาต่อและใช้ประโยชน์ได้ตามต้องการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอพพลิเคชั่นอูเบอร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอพพลิเคชั่นอูเบอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

-ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคที่ใช้แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร

-ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคที่ใช้แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการหากลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\mathrm{n} = \frac{Z^2}{4e^2}$$

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

e หมายถึง ค่าเปอร์เซ็นต์ความคาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

Z หมายถึง ค่าระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้

P หมายถึง สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบกำหนด p=0.5)

ถ้าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z = 1.96 การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% นั่นคือยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ 5% (0.05) ดังนั้น จึงแทนค่าขนาดตัวอย่างได้ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2} = 384.16$$

หรือ 385 ตัวอย่างหรือประมาณ 385 ตัวอย่างโดยมีการเก็บแบบสอบถามเพิ่ม 15 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากแบบสอบถามดังนั้นขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่ากับ 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วนและจากการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบรัค (Cronbachs' alpha coefficient) (กัลยา วานิชบัญชา,2552,น.16) พบว่า ในแบบสอบถามทุกตอนมีค่าสูง ซึ่งแบบสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลเป็นเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple choice) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ เป็นลักษณะของคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Question) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการยอมรับนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะประโยชน์ คุณลักษณะเชิงเปรียบเทียบ คุณลักษณะที่เข้ากันได้ คุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน คุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ รวมทั้งหมด 20 ข้อ เพื่อใช้วัดระดับข้อมูลแบบอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามทฤษฎีของ Everett *Roger* (1995) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกเพียงคำตอบเดียวและกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ซึ่งเป็นคำถามชนิดให้เลือกตอบจำนวน 4 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกเพียงคำตอบเดียวและกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือกและแปรผลตาม Likert Scale (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552)

แสดงเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถาม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 คำถามที่ให้แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี จำนวน 1 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษารวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข จนมั่นใจว่าเนื้อหานั้นมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุดไปทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มผู้ใช้บริการแอพพลิเคชั่น Grab Taxi จำนวน 30 คน เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จึงต้องนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach’s Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผลและนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล (ศิริชัย พงษ์วิชัย,2551) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.713 แสดงว่า เครื่องมือมีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูงและแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง

3. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ โดยคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ โดยคำนวณหาค่าสถิติได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ด้วยวิธีทางสถิติโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการด้วยค่า Sig. หากค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานตามที่ตั้งไว้ตามแนวทางของคุณประสบชัยพสุนนท์(2553)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง(ร้อยละ 64.3)และเป็นเพศชาย คิดเป็น (ร้อยละ35.8) สถานภาพ โสด (ร้อยละ90) และสมรส (ร้อยละ10)มีอายุ 19-25 ปี คิดเป็น (ร้อยละ74.5) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีคิดเป็น(ร้อยละ 71.5) มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็น (ร้อยละ 75.8) มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็น (ร้อยละ 73.3)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็น (ร้อยละ 85) เวลาในการใช้บริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ช่วงเวลา16.00 – 20.00 น.คิดเป็น (ร้อยละ 37.3) เหตุผลในการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ เพราะ ความสะดวกสบาย คิดเป็น (ร้อยละ 40) อัตราค่าบริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ต่อครั้ง 45 – 90 บาท คิดเป็น (ร้อยละ 37.3) โดยส่วนใหญ่ระบบที่ใช้แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ระบบปฏิบัติการ (IOS) คิดเป็น (ร้อยละ 60.8)

ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ได้แก่ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (Mean 3.889 และ S.D.= 0.372) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ(Mean = 3.915และ S.D.= 0.518) , ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ (Mean = 3.933และ S.D.= 0.480) , ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน Mean = 3.845และ S.D.= .431) , ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ (Mean = 3.873และ S.D.= 0.541) , ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกต(Mean = 3.880 และ S.D.=.611)

ส่วนที่ 4 ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับเห็นด้วยมาก (Mean = 3.95และ S.D.= 0.490) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัดสินใจเรียกใช้บริการรถแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ จากโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย(Mean = 3.71และ S.D.= .741), ตัดสินใจเรียกใช้บริการรถแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ เพราะ ความสะดวกสบาย (Mean = 4.06และ S.D.=0.735) , ตัดสินใจเรียกใช้บริการรถแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ เพราะ มีความน่าเชื่อถือ (Mean = 4.01และ S.D.= .748) , ตัดสินใจเรียกใช้บริการรถแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ เพราะ มีความปลอดภัย (Mean = 4.05 และ S.D.= 0.721)

ส่วนที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการถดถอยเชิงพหุของการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการถดถอยเชิงพหุของการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
การถดถอย (Regression)	38.135	5	7.627	51.915	.000
ส่วนที่เหลือ (Residust)	57.884	394	.147		
Total	96.019	399			

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ จากทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเมื่อใช้ปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)		.749	.226		3.310	.001
ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ	X_1	.200	.048	.212	4.188	.000
ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้	X_2	.111	.049	.109	2.283	.023
ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน	X_3	.161	.047	.142	3.387	.001
ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้	X_4	.232	.049	.256	4.738	.000
ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้	X_5	.120	.047	.150	2.588	.010

R=0.630 , R Square = 0.397 , Adjusted R Square = 0.390 , Std. Error of the Estimate = 0.38329

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ดังปรากฏในตารางที่ 2 และจากการแสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ ได้ดังนี้

$$Y = 0.749 + 0.212(X1) + 0.109(X2) + 0.142(X3) + 0.256(X4) + 0.150(X5)$$

เมื่อ Y แทนการตัดสินใจการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์

X1 แทนด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ

X2 แทนด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้

X3 แทนด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน

X4 แทนด้านคุณลักษณะสามารถสามารถทดลองใช้ได้

X5 แทนด้านคุณลักษณะสังเกตได้

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ มีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และด้านคุณลักษณะสังเกตได้

สรุปผลการวิจัย

1.จากผลการศึกษาด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ รายได้ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์ และส่วนใหญ่ผู้บริโภคที่เลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่นจะเป็นเพศหญิง ที่มีสถานภาพโสด อยู่ในช่วงอายุ 19 - 25 ปี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี และมีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะประชากรที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการเลือกใช้บริการที่แตกต่างกันและสอดคล้องกับ พรทิพย์ วรกิจโภคาทร (2550) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ซื้อสินค้า ซึ่งแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปโดยความแตกต่างทางประชากรศาสตร์และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทิดรัฐ แววศักดิ์ (2554) ในการศึกษาเรื่อง การยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแอพพลิเคชั่นสำหรับสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

2.จากผลการศึกษาการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ (UBER Application) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Roger (2003) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการยอมรับนวัตกรรม คือ การตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างเต็มที่ โดยคิดว่านวัตกรรมนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดและมีประโยชน์มากกว่า ซึ่งอาศัย คุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีผลต่อการยอมรับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทิดรัฐ แววศักดิ์ (2554) ในการศึกษาเรื่องการยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแอพพลิเคชั่นสำหรับสมาร์ทโฟน ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

3.จากผลการศึกษาการตัดสินใจการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่นอูเบอร์ (UBER Application) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตัดสินใจเรียกใช้บริการรถแท็กซี่แอพพลิเคชั่น (UBER Application) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริโภคทำการค้นหา การคิด การซื้อ การใช้ การประเมินผล ในสินค้าและบริการซึ่งคาดว่าจะต้องตอบสนองความต้องของเขา (Schiffman & Kanuk : G-3) หรือเป็นขั้นตอนซึ่งเกี่ยวกับความคิด ประสบการณ์การซื้อการใช้สินค้าและบริการของผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของเขา (Solomon, 2002) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิพรรณ อินทร์สุวรรณ (2555) ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการที่ศูนย์ออกกำลังกายอนันต์ไลน์ฟิตเนสของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาด้านข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริโภคที่ เป็นเพศหญิง อายุ 19 – 25 ปี มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา และส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ดังนั้นผลที่ได้จะทำให้ทราบถึงกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้นว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใคร มีพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่นอูเบอร์อย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางกลยุทธ์ในการทำและพัฒนาแอพพลิเคชั่นได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีการเจาะจงกลุ่มผู้บริโภค เพราะกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน จะมีความคิดและทัศนคติที่แตกต่างกันออกไป
2. ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแอพพลิเคชั่น Grab Taxi เพื่อนำมาปรับปรุงและวางแผนกลยุทธ์ในการแข่งขันทางธุรกิจ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์.ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำที่ปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กอบกาญจน์ เหรียญทอง. (2556) .**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.** สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาลัยสยาม. ค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2559 . สืบค้นจาก http://www.research-system.siam.edu/

เทิดรัฐ แววศักดิ์. (2558) .**การยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแอพพลิเคชั่น สำหรับสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** ค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน2559 . สืบค้นจาก http://mba.swu.ac.th/article/fileattachs/10022015122320_f_0.pdf

รุจิพรรณ อินทร์สุวรรณ. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการที่ศูนย์ออกกำลังกายอนันต์ไลน์ฟิตเนส ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.** สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้นจาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Mark/Rujeepoj_I.pdf

เรวัต ตันตยานนท์. **ทฤษฎีการเผยแพร่นวัตกรรม**, ค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.bangkokbiznews.com/.

วรฤทธิ์ วงรุจินันท์. (2556) . **Mobile Application** . ค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2559. สืบค้นจาก https://sites.google.com/a/bumail.net/mobileapplication/

วิยะดา ไทยเกิด. (2557). **ลักษณะการยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจองที่พักออนไลน์ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการและความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการจองที่พักออนไลน์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2559 .สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). **แนวคิดเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0.** ค้นเมื่อ พฤศจิกายน 2559). จาก http://planning2.mju.ac.th/.

Everrette M. Rogers. (2526). **ทฤษฎีการเผยแพร่นวัตกรรม**, ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559 จาก http://pangkapuk.blogspot.com

Thai UBER. (2015). **Uber (อูเบอร์) คืออะไรที่นี่คำคำตอบ.** ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559, จาก https://www.thaiuber.com/uber/

ปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ

The innovation adoption of The Foodstory Application effecting the decision making of choosing the restaurants of the Foodstory Application users in Bangkok.

พิทักษ์ ศิริวงศ์* จักริน พงษ์ศรี และ นพดล อ่ำสะอาด
คณะวิทยาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
*corresponding author e-mail: innjun@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือกลุ่มคนที่ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามออนไลน์ ที่มีค่าความเชื่อถือเท่ากับ 0.799 และมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น คือ สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ ผลการวิจัย คือ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ (X1) ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ (X2) ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน (X3) ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้(X4)และด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ (X5) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสมการพยากรณ์ คือ Y = 0.623+ 0.111 (X1) + 0. 116 (X2)+0.146 (X3)+0.176(X4)+0. 207(X5)

คำสำคัญ : การยอมรับนวัตกรรม การตัดสินใจใช้บริการ แอพพลิเคชั่นFoodstory

Abstract

The purpose of this research was to study the innovation adoption of The Foodstory Application effecting the decision making of choosing the restaurants of the Foodstory Application users in Bangkok. The samples were 400 Foodstory Application users in Bangkok. The research instruments were the online questionnaires with reliability 0.799. The validity in the questionnaires was analyzed by the advisors. This research was analyzed by Descriptive Statistics including the percentage, the mean, and the standard deviation. The data was analyzed by multiple regression analysis. The result was shown that most of the Foodstory Application users in Bangkok adopted the innovation of The Foodstory Application effecting the decision making of choosing restaurants of the Foodstory Application users in Bangkok. The results showed that Relative Advantage (X1), the Compatibility (X2), the Complexity (X3), the Trainability (X4), and the Observability (X5) affected the decision making of choosing the restaurants with a significance level of 0.05. The prediction equation was 0.623+ 0.111 (X1) + 0. 116 (X2) + 0.146 (X3) + 0.176(X4) + 0. 207(X5)

keywords: Innovation adoption, the decision making of choosing the restaurants, Foodstory Application

บทนำ

ในปี 2559 เป็นปีที่หลายฝ่ายบอกว่าเศรษฐกิจไทยในปีนี้น่าเป็นห่วง และน่าจะอยู่ในสภาพฟื้นตัวได้ยาก ผลของการสำรวจความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในเดือนพฤษภาคม 2559 ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคปรับตัวลดลงทุกรายการต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 5 และอยู่ในระดับต่ำสุดในรอบ 8 เดือนนับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2558 เป็นต้นมา เนื่องจากผู้บริโภครู้สึกว่าภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันฟื้นตัวค่อนข้างล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อภาวะภัยแล้งและราคาพืชผลยังมีราคาต่ำเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ส่งผลให้กำลังซื้อในประเทศยังฟื้นตัวไม่มาก แต่ผู้บริโภคกลับเริ่มมีความหวังว่าเศรษฐกิจ การจ้างงาน และรายได้ในอนาคตจะปรับตัวดีขึ้นตามการลงทุนของภาครัฐในครึ่งปีหลัง และเศรษฐกิจโลกที่เริ่มมีแนวโน้มฟื้นตัวขึ้น ทั้งนี้ ดัชนีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับเศรษฐกิจโดยรวม ดัชนีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับโอกาสหางานทำโดยรวม และดัชนีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับรายได้ในอนาคตอยู่ที่ระดับ 61.1 67.7 และ 89.0 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับดัชนีในเดือนเมษายน ที่อยู่ในระดับ 61..5 68.0 และ 88.5 ตามลำดับ การที่ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทุกรายการยังอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ (ที่ระดับ 100) แสดงว่าผู้บริโภคยังไม่มีความมั่นใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ หอการค้าไทย (2559)

ดังนั้นพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กล่าวมอบนโยบายและปาฐกถาพิเศษในงานต่างๆ จะมีคำพูดใหม่ออกมาว่า จะนำพาประเทศก้าวสู่โมเดล ประเทศไทย 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย บนวิสัยทัศน์ที่ว่า มั่งคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆสามารถที่จะรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ Dr.borworn (2559) ต้องการให้ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) กับสตาร์ซอัพ (Star up) ต้องไปด้วยกัน กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและสตาร์ซอัพ มีจำนวนมาก ดังนั้น ต้องจำแนกประเภทใหม่เพื่อกำหนดแนวทางส่งเสริมที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจจะแบ่งเป็น 1 กลุ่ม A ซึ่งเป็นกลุ่มสมาร์ทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อและสตาร์ซอัพ ซึ่งกลุ่มนี้มีศักยภาพอยู่แล้ว 80% ต้องพัฒนาอีก 20% จะสามารถสร้างนวัตกรรมไปต่อได้ 2 กลุ่ม B กึ่งสุกกึ่งดิบ มีศักยภาพ 60% เติมเพิ่มให้อีก 40% และ 3 กลุ่ม C ที่มีปัญหา มีศักยภาพ 20% ต้องเติมอีก 80% ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด หากเฉลี่ยให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ซึ่ง ณ วันนี้ กลุ่ม THAILAND 4.0 มี 5 กลุ่มอุตสาหกรรมใหญ่ ซึ่งเราอยากให้ประเทศไทยมีเทคโนโลยีเป็นของตัวเอง เป็น TECH BASE Start up เริ่มด้วยการนำเทคโนโลยีมาส่งเสริม (ดร.สุวิทย์เมษินทรีย์, 2559)

หนึ่งในธุรกิจสตาร์ซอัพ ที่สนใจศึกษา บริษัทลีฟวิ่ง โมบาย สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่นำนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการธุรกิจร้านอาหารแบบครบวงจร ทางบริษัท ลีฟวิ่ง โมบาย จำกัด ได้มองเห็นพฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบัน ที่มีการเลือกร้านอาหารแตกต่างไปจากเมื่อก่อน ผู้บริโภคมีการค้นหาข้อมูล ก่อนเลือกร้านอาหาร หรือหลายๆคนอาจจะเรียกว่า Zero moment of truth คือมีการทำการบ้านก่อนจะทำอะไร เช่น การอ่านรีวิวร้านอาหาร เรียกว่าพฤติกรรมในการค้นหาข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นใช้โทรศัพย์ค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ แต่โดยส่วนใหญ่ คนมากกว่า 50% ใช้การค้นหาข้อมูลจากโทรศัพท์ ทางบริษัท ลีฟวิ่ง โมบาย จำกัด จึงได้สร้างแอพพลิเคชั่น Food Story ซึ่งมีหน้าที่เป็นจุดนัดพบระหว่างผู้ประกอบการร้านอาหารและผู้บริโภค ผู้บริโภคที่ใช้แอพพลิเคชั่น Food Story จะสามารถค้นหาข้อมูลร้านอาหาร ค้นหาโปรโมชั่นแต่ละร้านได้ และสามารถจองคิวไว้ก่อนล่วงหน้าก่อนที่จะเข้าไปใช้บริการ ภาวิณีย์ เจริญยิ่ง (2559).

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจกรณีศึกษาเรื่องปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ

วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstoryในเขตกรุงเทพมหานครฯ

2.เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่นFoodstoryในเขตกรุงเทพมหานครฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาและการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มคนที่ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ

- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มคนที่ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากร จึงใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบขนาดของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\mathrm{n} = \frac{Z^2}{4e^2}$$

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

e หมายถึง ค่าเปอร์เซ็นต์ความคาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

Z หมายถึง ค่าระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้

P หมายถึง สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบกำหนด p=0.5)

ถ้าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z = 1.96 การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% นั่นคือ ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ 5% (0.05) ดังนั้นจึงแทนค่าขนาดตัวอย่างได้ดังนี้ (กัลยา วานิชบัญชา , 2552 , น.16)

$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$ = 384.16

หรือประมาณ 385 ตัวอย่าง โดยมีการเก็บแบบสอบถามเพิ่ม 15 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากแบบสอบถาม ดังนั้น ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่ากับ 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน และจากการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบรัค (Cronbachs' alpha coefficient) (กัลยา วานิชบัญชา,2552,น.16) พบว่า ในแบบสอบถามทุกตอนมีค่าสูง ซึ่งแบบสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple choice)

ส่วนที่ 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการวัดระดับพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่น Foodstory กรุงเทพมหานครฯ จำนวน 5 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple choice)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval scale) เป็น

การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกเพียงคำตอบเดียว และกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก และแปรผลตาม Likert scale (ธานินทร์ ศิลป์จารุ,2552)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นคำถามชนิดให้เลือกตอบจำนวน 4 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค (interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวและกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก และแปรผลตาม Likert scale (ธานินทร์ ศิลป์จารุ,2552)

แสดงเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถาม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 คำถามที่ให้แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม จำนวน 1 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือในการศึกษาวิจัย ถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเครื่องมือการวิจัยจะสะท้อนถึงวัตถุประสงค์และความน่าเชื่อถือของงานวิจัย อีกทั้งการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือไม่สามารถแยกส่วนออกจากกันได้ แต่ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

1.ความเที่ยงตรงของ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือสำหรับวัดการวิจัย ศึกษาปัจจัยด้านนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครฯโดยใช้แนวคิดทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทาง การสร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ให้คำชี้แนะและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มั่นใจว่าเนื้อหามีความเที่ยงตรง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรที่ใช้บริการแอพพลิเคชั่นจัดหาร้านอาหาร Order Anywhere App กับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ชุด เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จึงต้องนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach’s Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผล และนำข้อบกพร่องต่างๆมาปรับปรุงแก้ไขก่อน นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ศิริชัย พงษวิชัย, 2551) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.764 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง และแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่น Foodstory โดยคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครฯโดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหาร โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปัจจัยการยอมรับด้านนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครฯ ด้วยวิธีทางสถิติโดยการ วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับด้านนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินเลือกใช้ Sig. หากค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามแนวทางของคุณประสพชัย พสุนนท์ (2553)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็น(ร้อยละ 55) เพศชายคิดเป็น(ร้อยละ45)มีอายุ 15-25 ปีคิดเป็น(ร้อยละ 91.8)สถานภาพ โสด คิดเป็น(ร้อยละ86.8)ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับปริญญาตรี คิดเป็น(ร้อยละ 84) มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็น(ร้อยละ 83.8)มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็น(ร้อยละ 82.3)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่น Foodstory พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่ใช้งานแอพพลิเคชั่น Foodstory เพื่อเลือกร้านอาหาร คิดเป็น(ร้อยละ47.3)ความถี่ในการใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory จำนวน1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็น (ร้อยละ81.8) ส่วนใหญ่ช่วงเวลาที่ใช้งานแอพพลิเคชั่น Foodstory 16:00-20:00น. คิดเป็น(ร้อยละ48.5) โดยส่วนใหญ่อุปกรณ์ที่ใช้ในการใช้งานแอพพลิเคชั่น Foodstory Iphone คิดเป็น(ร้อยละ 85.5) ส่วนใหญ่ใช้งานแอพพลิเคชั่น Foodstory จากเพื่อนคิดเป็น(ร้อยละ42)

ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯได้แก่ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวการการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (Mean 3.794 และ S.D.= 0.381) และเมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ(Mean = 3.809และ S.D.= 0.499) , ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ (Mean = 3.778 และ S.D.=0.539) ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน (Mean = 3.771และ S.D.= 0.490) ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ (Mean = 3.736และ S.D.= 0.465) ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ (Mean = 3.878 และ S.D.=0.559)

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า โดยรวมอยู่ระดับเห็นด้วยมาก (Mean = 3.702 และ S.D.= 0.546) และเมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่า ตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารจากส่งเสริมการขายในแอพพลิเคชั่น Foodstory (Mean = 3.71 และ S.D.= 0. 710) การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหาร เพราะความสะดวกสบายในแอพพลิเคชั่น Foodstory (Mean = 3.69 และ S.D.= 0.718) การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารเพราะแอพพลิเคชั่น Foodstory มีความน่าเชื่อถือ (Mean = 3.72 และ S.D.= 0.734) การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารเพราะมีความปลอดภัยในแอพพลิเคชั่น Foodstory (Mean = 3.70 และ S.D.= 0.732)

ส่วนที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการถดถอยเชิงพหุของการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการถดถอยเชิงพหุของการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
การถดถอย (Regression)	38.115	5	7.623	37.030	.000
ส่วนที่เหลือ (ResiDust)	81.108	394	.206		
Total	119.223	399			

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯจากทั้งหมด 5ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเมื่อใช้ปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory หลายตัวแปร

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)		.623	.230		2.709	.007
ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ	X_1	.122	.057	.111	2.123	.034
ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้	X_2	.117	.052	.116	2.263	.024
ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน	X_3	.163	.081	.146	2.017	.044
ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้	X_4	.207	.079	.176	2.612	.009
ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้	X_5	.202	.044	.207	4.573	.000

R=.565, R Square = .320, Adjusted R Square = .311, Std. Error of the Estimate = .45372

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ ดังปรากฏในตารางที่ 2 และจากการแสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่นที่ส่งผลต่อการงผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารได้ดังนี้

Y = 0.623+ 0.111 (X1) + 0. 116 (X2)+.0.146 (X3)+0.176(X4)+0.207(X5)

เมื่อ Y แทน การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory

X1แทนด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ

X2แทนด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้

X3 แทนด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน

X4 แทนด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้

X5 แทนด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อนด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1.ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ จากผลศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ55) มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง15-25ปี (ร้อยละ 91.8) สถานภาพส่วนใหญ่โสด (ร้อยละ86.8) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี(ร้อยละ 84) อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา (ร้อยละ 83.8)และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 82.3) สอดคล้องกับ สุวิชชาธรรมโชติ (2556) ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ ฟลายนาว เอาต์เลต จังหวัดเพชรบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง สถานะภาพส่วนใหญ่โสด ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีและสอดคล้องกับปรมะ สตะเวทิน (2546) ในการศึกษาเรื่องลักษณ์ประชากรศาสตร์ซึ่งประกอบด้วย 1.เพศ 2.อายุ 3.สถานภาพ 4.ระดับการศึกษา 5.อาชีพซึ่งลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีความแตกต่างกันจะทำให้มี ประสบการณ์ ทัศนิคติ ค่านิยม เป้าหมายและความต้องการของแต่ละบุคคลแตกต่างกันส่งผลให้การวิเคราะห์ การตัดสินใจเลือกของประชากรมีความแตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีจากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น Foodstory ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory ในเขตกรุงเทพมหานครฯ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะการยอมรับนวัตกรรมด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับRoger (2003) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการยอมรับนวัตกรรม คือ การตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างเต็มที่ โดยคิดว่านวัตกรรมนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดและมีประโยชน์มากกว่า ซึ่งอาศัย คุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีผลต่อการยอมรับและสอดคล้องกับวิยะดา ไทยเกิด (2557) ในการศึกษาเรื่องลักษณะการยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจองที่พักออนไลน์

3.ปัจจัยด้านการตัดสินใจใช้บริการจากผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหาร ของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารจากส่งเสริมการขายในแอพพลิเคชั่น FoodStory (Mean = 3.71 และ S.D.= 0. 710) การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหาร เพราะความสะดวกสบายในแอพพลิเคชั่น FoodStory (Mean = 3.69 และ S.D.=0.718) การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารเพราะแอพพลิเคชั่น FoodStory มีความน่าเชื่อถือ(Mean = 3.72 และ S.D.=0.734) การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารเพราะมีความปลอดภัยในแอพพลิเคชั่น FoodStory (Mean = 3.70 และ S.D.= 0.732)ซึ่งสอดคล้องเสรี วงษ์มณฑา (2542) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) เป็นการศึกษาเรื่องการตอบสนองความต้องการและความจำเป็น (Need) ของผู้บริโภคให้เกิดความพอใจ (Satisfaction) นักการตลาดจะตอบสนองผู้บริโภคให้เกิดความพอใจได้นั้น จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจผู้บริโภคสอดคล้องกับผลวิจัยของ ปพิชญา แทนประสาน เรื่อง การตัดสินใจใช้บริการรถตู้สาธารณะของผู้โดยสาร ท่ารถตู้สายอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 15-25 ปี สถานภาพ โสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท ดังนั้นเมื่อทราบกลุ่มเป้าหมายแล้วสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงแอพพลิเคชั่น FoodStory และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเชื่อมโยงกับการตัดสินใจของผู้บริโภค

2. จากผลการศึกษาวิจัยพบว่ามีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อนในระดับที่น้อยกว่าด้านอื่น ดังนั้นควรที่จะพัฒนาแอพพลิเคชั่น FoodStory ให้สามารใช้งานได้ง่ายยิ่งขึ้นและง่ายต่อการเรียนรู้ในการใช้แอพพลิเคชั่น FoodStory

3. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาแอพพลิเคชั่น Foodstory ให้ได้ตรงกับกลุ่มตลาดเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาปัจจัยและอิทธิพลด้านอื่นๆเช่น ปัจจัยด้านช่องทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory

2.ควรศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารที่ใช้แอพพลิเคชั่น Foodstory เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาแผนกลยุทธ์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์.ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำที่ปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

พิชญา แทนประสาน . (2557) . **การตัดสินใจใช้บริการรถตู้สาธารณะของผู้โดยสาร ท่ารถตู้สายอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ .** ค้นเมื่อ15 พฤศจิกายน 2559. สืบค้นจาก http://thaiejournal.com/journal/2557volumes2/33.pdf

ประชาชาติธุรกิจ. (2559). **ดร.สุวิทย์เมษินทรีย์ ขับเคลื่อนประชารัฐ มุ่งสู่ไทยแลนด์ 4.0.**ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559. สืบค้นจาhttp://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1464064007

ภัทรดนัยพิริยะธนภัทร. (2558) . **การศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยด้านเว็บไซต์พระเครื่องพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าหรือประมูลพระเครื่องออนไลน์ (ECOMMERCE) .** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2559 . สืบค้นจาก dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1982/1/patdanai_piri.pdf

ภาวิณีย์ เจริญยิ่ง. (2559) . **แอพFoodstoryตอบโจทย์ร้านอาหาร-ลูกค้า .** ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2559. สืบค้นจาก https://www.sentangsedtee.com/news_detail.php?

วรพิน งามไกวัล. (2557). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมหนังสืออิเล็คทรอนิคส์ของผู้บริโภคชาวไทย.** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2559. สืบค้นจาก www.vu.ac.th/apheitvu/journal/v3n2/5วรพินงามไกวัล.pdf

วิยะดา ไทยเกิด. (2557). **ลักษณะการยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจองที่พักออนไลน์ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการและความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการจองที่พักออนไลน์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2559 .สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/

สุวิชชา ธรรมโชติ (2556) . **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ ฟลายนาว เอาต์เลต จังหวัดเพชรบุรี.** สาขาวิชาการประกอบการระดับ ปริญญาโทมหาวิทยาลัยศิลปากร. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2559. สืบค้นจาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp?id=000001024

Admission Premium. (2559). **ประเทศไทย 4.0 Thailand 4.0 คือ** . ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559 สืบค้นจาก http://www.admissionpremium.com/news/1377

Rogers, E., & Shoemaker, F. (1978). **Communication of innovations: A cross-cultural approach.** New York : Free Press.

การจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
Community welfare fund management of Bo-hin sub-district, Sikao Trang

อัครเดช ศิวรักษ์* และ อเนก สาวะอินทร์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง
*corresponding author e-mail: oodsiwarak@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยจะศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของกลุ่ม ปัจจัยการจัดการกลุ่ม และกระบวนการจัดการกลุ่ม โดยการใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มและข้อมูลภาคสนาม พื้นที่ศึกษาคือชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ผลจากการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของกองทุนสวัสดิการชุมชนเริ่มก่อตั้งขึ้นจากกลุ่มกองทุนรับซื้อน้ำยางกลุ่มเล็กๆในชุมชนต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน โดยมีปัจจัยการจัดการด้านต่างๆที่ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินมีก้าวหน้าตามลำดับ ดังนี้ ปัจจัยด้านผู้นำคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ปัจจัยด้านโครงสร้างกลุ่ม ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และกระบวนการจัดการกลุ่ม

คำสำคัญ : การจัดการกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชน สมาชิกกองทุน

Abstract

The researct aimed at investigating the Community Welfare Fund Management of Bo-hin Sub-district, Sikan, Trang This gualitative study focused on the background of community welfare fund fund management factors and fund management process. Data of this study were gained from the document analysis and field work in Bo-hin Sub-district. The study revealed that the Community Welfare Fund was developed from the small groups of Purchase Fund For Natural Rubber Latex in the community. factors of committee leader and fund members, commumity structure/ fund. Structure, capital and resource, social and cultural factors, and fund management process.

keywords : welfare fund, management

บทนำ

ประเทศไทยมีรากฐานทางเศรษฐกิจมาจากการเกษตรกรรม ประชากรของประเทศส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในชนบทและมีอาชีพหลักทางด้านเกษตรกรรม แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยังประสบปัญหาต่างๆมากมาย เช่นปัญหาหนี้สิน ผลิตผลทางการเกษตรตกต่ำ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง เป็นต้น จากปัญหาต่างๆเหล่านี้จึงควรแก้ไขด้วยการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยการใช้พลังในชุมชนเองร่วมกันจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ชุมชนตำบลบ่อหินเป็นชุมชนหนึ่งที่มีความคิดริเริ่มในการรวมกลุ่มพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งยั่งยืนในรอบด้านครบทุกมิติของการพัฒนา ทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ผลจากการรวมกลุ่มในชุมชนจะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่ชุมชนเพื่อนำไปสู่จุดหมายร่วมกัน

ของคนในชุมชน ดังที่ ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาประเทศให้เกิดผลดีในทางยุทธวิธีต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน แล้วจัดตั้งเป็นองค์กรของประชาชนเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น การจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการประกอบอาชีพและยังเอื้อต่อการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆสิ่งสำคัญคือชาวบ้านในชุมชนต้องรู้ศักยภาพของชุมชนเอง โดยต้องเข้าใจว่าการจัดสวัสดิการชุมชนเป็นการมุ่งเน้นการจัดการตัวเอง การช่วยเหลือกันฉันญาติมิตร ให้ความรักเอื้ออาทรกัน ดูแลซึ่งกันและกัน ทำให้การจัดสวัสดิการชุมชนไม่ใช่การช่วยเหลือกันทางการเงินเท่านั้น แต่เป็นทั้งกำลังใจ กำลังทรัพย์และเกิดองค์ความรู้ เป็นการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างมีคุณภาพเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

การจัดการในที่นี้หมายถึง การดำเนินงานอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ เป็นการทำตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามตำแหน่งที่มีอยู่ เป็นแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลในสถานะหนึ่งที่พึงมีต่อองค์กร ดังนั้นการศึกษารูปแบบ กระบวนการ วิธีการ จะเป็นเรื่องที่ชุมชนจะเป็นผู้ร่วมกันสร้างให้เป็นของชุมชนและเพื่อชุมชนเอง โดยองค์กรภายนอกหรือหน่วยงานของรัฐเป็นแค่เพียงแต่หนุนเสริมไม่ใช่สัมพันธ์กันแบบผู้ให้กับผู้รับ

ตำบลบ่อหินเป็นตำบลเล็กๆ ตำบลหนึ่งของอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ตั้งอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดตรังมาทางตะวันออกเฉียงเหนือเป็นระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปจะมีความหลากหลายเป็นทั้งที่ราบภูเขา ชายฝั่งทะเล โดยพื้นที่ทางตอนเหนือจะเป็นที่ราบค่อนข้างสูง ทางตะวันออกเป็นที่ราบสลับภูเขา ทิศตะวันตกติดชายฝั่งทะเลและมีภูเขาบางส่วน เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีความหลากหลายและทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านอยู่กันมาหลายชั่วอายุคนทำให้เกิดประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ มีความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันทั้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมีความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

การศึกษาการจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ในครั้งนี้เพื่อต้องการขยายผลความรู้จากการจัดการกลุ่มอันมีแบบแผนอย่างท้องถิ่น เป็นการพึ่งพาต่อกันบนพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ ประเพณี ที่มีอยู่คู่ชุมชน ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งเป็นแนวทางในการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในชุมชน อันเป็นลักษณะของชุมชนที่พึ่งตนเองอยู่อย่างพอเพียงและยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาจากแหล่งเอกสารต่างๆเพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดในการเขียนเค้าโครงวิจัยเพื่อใช้ประกอบการศึกษาในครั้งนี้
2. ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา 2 ส่วนคือ

2.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่เอกสารเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน เอกสารรายงานการประชุมของกองทุนสวัสดิการชุมชน รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามขอบเขตเนื้อหา

2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ(primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม เป็นการเก็บข้อมูลในพื้นที่การศึกษาตามขอบเขตเนื้อหา โดยการสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์ การสังเกตจะใช้วิธีการจดบันทึกและถ่ายภาพประกอบ การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การเข้าร่วมฟังการประชุม การดูการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ เป็นต้น การสัมภาษณ์จะใช้เครื่องบันทึกหรือจดบันทึกตามความเหมาะสมการสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลดังนี้ ประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน บุคคลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนสวัสดิการชุมชน เช่น หน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหิน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น

3. ขั้นการจัดกระทำกับข้อมูล

3.1 นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารมาศึกษาอย่างละเอียด และสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้

3.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้บันทึกไว้มาถอดความเพื่อสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตเนื้อหา

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและจากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังเห็นว่ายังขาดความสมบูรณ์ แล้วศึกษาตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้

3.4 นำภาพประกอบมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพแล้วจำแนกตามขอบเขตเนื้อหา

3.5 วิเคราะห์ข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหา

4. ขั้นเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยจะเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์และมีภาพประกอบบางตอน การนำเสนอข้อมูลจะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ สภาพทั่วไปของกรณีศึกษา สาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษา การวิเคราะห์เพื่อตอบจุดมุ่งหมายการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ปรากฏว่า สภาพโดยทั่วไปของตำบลบ่อหินจะเป็นชุมชนเล็กๆตำบลหนึ่งของอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ประวัติความเป็นมาของการเรียกชื่อตำบลบ่อหิน แต่เดิม “บ้านบ่อหิน” เป็นชื่อหมู่บ้าน ตามตำนานเล่าว่ามีบ่อน้ำซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอยู่แห่งหนึ่งอยู่ใกล้ชายหาดลักษณะมีหินล้อมรอบเป็นเหมือนบ่อหิน เมื่อยามคลื่นทะเลซัดเข้าหาฝั่งความแรงของคลื่นจะทำให้น้ำทะเลลงไปในบ่อ แต่ปรากฏการณ์ที่น่าแปลกเมื่อชาวบ้านเอาน้ำในบ่อหินไปใช้ปรากฏว่าเป็นน้ำจืดและยังสามารถนำไปใช้อุปโภคได้ตลอดทั้งปี ชาวบ้านโดยทั่วไปจึงเรียกบ่อน้ำดังกล่าวนั้นว่า “บ่อหิน”ซึ่งยังปรากฏให้เห็นอยู่จนถึงปัจจุบัน ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปจะมีความหลากหลาย ทางทิศเหนือจะเป็นที่ราบค่อนข้างสูง ทางทิศใต้เป็นภูเขาและที่ราบสลับกันไป ทางทิศตะวันตกติดชายฝั่งทะเลและภูเขาบางส่วน มีหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่การทำสวนยาง สวนปาล์ม สวนผลไม้ ส่วนอาชีพอาชีพการประมงมีทั้งประมงน้ำจืดบริเวณแม่น้ำลำคลองมี 9 สาย ชาวบ้านที่อยู่ติดฝั่งทะเลก็ทำการประมงบริเวณชายฝั่ง นอกจากนั้นยังมีรับจ้างทั่วไป และส่วนน้อยที่รับราชการหรือเป็นลูกจ้างของบริษัทหรือลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ มีสำนักสงฆ์ 1 แห่ง ชาวบ้านไทยพุทธส่วนใหญ่จะไปทำกิจกรรมทางศาสนาที่วัดสิเกาในตัวอำเภอสิเกาซึ่งก็อยู่ติดกับชุมชนตำบลบ่อหิน ส่วนชาวบ้านที่นับถือศาสนาอิสลามทั้ง 3 หมู่บ้านก็มีมัสยิด 3 แห่งไว้เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทุกหมู่บ้าน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินมีจุดเริ่มต้นจากการที่ชาวบ้านดุหุน (หมู่ที่ 3) ตำบลบ่อหินจำนวน 48 คน ได้รวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มรับซื้อน้ำยางสดจากสมาชิกในกลุ่มและบุคคลทั่วไป ผลกำไรนำมาแบ่งปันกันในสมาชิกกลุ่ม ต่อมาสมาชิกก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเมื่อรวมกลุ่มกันได้แล้วก็น่าจะมีการจัดตั้งสถาบันทางการเงินในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในรูปแบบของการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ เมื่อสมาชิกมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันก็มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกทราบ ซึ่งแรกเริ่มก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนในวันที่ 10 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2546 มีจำนวนสมาชิกครั้งแรก 113 คน โดยมีที่ตั้งกองทุนอยู่ที่บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 3 บ้านดุหุน ต่อมามีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นทำให้การใช้สถานที่ไม่สะดวกต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆของกองทุน ในปี พ.ศ. 2552 คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนจึงมีมติ ให้ย้ายที่ทำการกองทุนสวัสดิการชุมชนมาตั้งอยู่ที่ศูนย์เอนกประสงค์หมู่ที่ 8 บ้านโต๊ะบันจนถึงปัจจุบัน จากการดำเนินกิจกรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวชุมชนตำบลบ่อหิน ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจนถึงปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 1,127 คนครอบคลุมทั้ง 9 หมู่บ้านของตำบลบ่อหิน

การศึกษาการจัดกลุ่มซึ่งจะจัดแบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ด้านดังนี้คือ

1.ปัจจัยด้านผู้นำคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มผลจากการศึกษาปรากฏว่าผู้นำของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน การศึกษาปัจจัยด้านผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนบ่อหินผลปรากฏดังนี้

1.1 ผู้นำที่เป็นประธานและรองประธานกองทุน เป็น ผู้นำของกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและที่สำคัญมีความซื่อสัตย์ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่ม

1.2 คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน คณะกรรมการกองทุนมีความสำคัญมากต่อการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เนื่องจากเป็นผู้รับรู้ปัญหาเบื้องต้นจากสมาชิกกองทุนทั้งยังช่วยแจ้งข่าวสาร การประสานงานให้สมาชิกกองทุนได้ทราบ นอกจากนี้ต้องเสียสละเวลาเพื่อมาเข้าร่วมประชุมในทุกวันพฤหัสบดีที่สองของเดือน เพื่อรายงานจำนวนของสมาชิกที่เพิ่มขึ้นทั้งรวบรวมเงินจากสมาชิกในหมู่บ้านที่รับผิดชอบและต้องนำข่าวจากการประชุมแจ้งให้สมาชิกทราบอีกด้วย บางครั้งก็เชิญบุคคลจากหน่วยงานของรัฐ มาบรรยายเกี่ยวกับทิศทางการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนจากส่วนกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในชุมชน ซึ่งถือว่ามีประโยชน์มากต่อ คณะกรรมการจะได้ความรู้ ทิศทางในการดำเนินกิจกรรม การเข้าร่วมรับการอบรมเกี่ยวการดำเนินกิจกรรมกลุ่มของกองทุน การอบรมนอกจากได้ความรู้แล้วคณะกรรมการยังได้พบปะพูดคุยแสดงความคิดเห็นกับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนกลุ่มอื่นอีกด้วย

1.3 สมาชิกกลุ่ม สมาชิกกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน ก็เป็นองค์ประกอบทีสำคัญ สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินซึ่งสมาชิกกลุ่มล้วนแล้วแต่เป็นชาวบ้านในตำบลบ่อหินทั้งหมดเนื่องจากต้องเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินที่รับสมาชิกเฉพาะผู้ที่อยู่ในภูมิลำเนาบ่อหินเท่านั้น สมาชิกกลุ่มมีหน้าที่ในการส่งเงินให้กับคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของหมู่บ้านซึ่งจะเก็บรวบรวมในทุกเดือน ดังนั้นสมาชิกกลุ่มจึงต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ทำให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจกันเข้าใจกันซึ่งง่ายต่อการรวมกลุ่มเพื่อการดำเนินกิจกรรม สมาชิกกลุ่มในปัจจุบันมีทั้งหมด 1,127 คน

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างของกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน ซึ่งการที่จะดำเนินกิจกรรมขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือไม่นั้น การจัดสร้างองค์กรเป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิบัติงาน และให้งานเป็นระบบเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงสุด การศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินผู้วิจัยจะแบ่งประเด็นที่จะศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ สถานภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชน บทบาทของกองทุนสวัสดิการชุมชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

2.1 สถานภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชน ผลจากการศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนบ่อหินมีโครงสร้างดังนี้ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินมีคณะกรรมการทั้งหมด 23 คน ซึ่งจะมีตัวแทนที่ได้รับเลือกจากสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน จากนั้นกรรมการก็จะเลือกประธานกองทุน 1 คน รองประธานกองทุน 2 คน และเลือกจากคณะกรรมการเองมาดำรงตำแหน่งต่างๆ ซึ่งโครงสร้างของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน คณะที่ปรึกษาของกองทุน ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหิน กำนันตำบลบ่อหิน พัฒนาการอำเภอสิเกาผู้บริหารสถานศึกษาตำบลบ่อหิน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหิน กรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี กรรมการที่พ้นจากวาระอาจได้รับการคัดเลือกได้อีก โดยต้องได้รับความเห็นชอบสมาชิกจำนวนสามในสี่ของจำนวนสมาชิก กรณีกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระไม่ว่ากรณีใดๆ ให้คณะกรรมการมีมติแต่งตั้งเพิ่มเติม โดยให้สามารถดำรงตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลือของกรรมการผู้ที่พ้นจากตำแหน่งนั้น

2.2 บทบาทของกองทุนสวัสดิการชุมชน จากการศึกษาบทบาทของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ทั้งประธานและคณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและวางแผนออกข้อ บังคับต่างๆ คณะกรรมการมีหน้าที่ในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ จัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ตรวจสอบ กำกับ ดูแล รายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน ติดตามประเมินผลการดำเนินการของกองทุน ว่าเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือไม่ รวมทั้งรายงานสถานะทางเงินหรือผลประโยชน์ให้สมาชิกทราบ นอกจากนี้กองทุนสวัสดิการชุมชนบ่อหินยังมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะและงานประเพณีในชุมชน

3. ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากรก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเกื้อกูลให้การจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ปัจจัยได้แก่ เงินทุน สถานที่ และทรัพยากร มีรายละเอียดดังนี้

3.1 เงินทุน เงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เงินทุนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินมาจากเงินอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล เงินสมทบจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และเงินจากสมาชิกกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน ซึ่งสถานะทางการเงินในปัจจุบัน(1 เมษายน 2558) มีเงินทั้งหมด 548,583 บาท

3.2 สถานที่ ผลการศึกษาปรากฏว่าที่ตั้งสำนักงาน ตั้งอยู่ที่ศาลาเอนกประสงค์บ้านโต๊ะบัน หมู่ที่ 8 ลักษณะเป็นบ้านหลังเดี่ยว ข้างในจะเป็นร้านสหกรณ์ชุมชน เป็นศูนย์สาธิตการผลิตเตยปาหนัน ส่วนด้านหน้าก็ใช้สำหรับคณะกรรมการกองทุนประสานงานกับสมาชิกและได้มาร่วมประชุม ซึ่งปกติจะประชุมกันเดือนละอย่างน้อย 1 ครั้ง ที่ตั้งของกองทุนจะอยู่จุดศูนย์กลางของชุมชนเพื่อง่ายต่อการติดต่อประสานงาน

3.3 ทรัพยากร ปัจจัยด้านทรัพยากรนับว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการกลุ่ม ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน เนื่องสภาพพื้นที่ของตำบลบ่อหินจะมีความหลากหลายทั้งเป็นพื้นที่ราบ ภูเขา ชายฝั่งทะเล มีลำคลองหลายสาย จากสภาพดังกล่าวทำให้อาชีพของชาวบ้านมีความหลากหลายตามสภาพของทรัพยากรละสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพพื้นที่ทางตอนเหนือจะเป็นที่ราบค่อนข้างสูง ชาวบ้านจะทำสวนยาง สวนปาล์ม สวนผลไม้ หรืออาจมีการทำสวนผัก หรือทำไร่ข้าว บางส่วนก็เป็นสวนยาง บางส่วนก็เป็นสวนปาล์ม พื้นที่ราบลุ่มมากๆที่มีน้ำขังชาวบ้านก็มีการทำนาข้าว บางส่วนก็เป็นนากุ้งซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นของพวกนายทุนต่างพื้นที่มาขอเช่า ส่วนบริเวณชายฝั่งทะเลก็มีอาชีพการทำประมง

4. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน จากการศึกษาปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน ปรากฏว่ามีปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างพื้นฐาน วัฒนธรรมชุมชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.1 การตั้งถิ่นฐาน จากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของสมาชิกกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนบ่อหิน ปรากฏว่าการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนจะตั้งอยู่ตามถนนสายหลักและถนนภายในชุมชน มีบางบริเวณจับกลุ่มกันหนาแน่น บางพื้นที่ตั้งติดกับแนวลำคลอง หรืออาจจะกระจายไปสองข้างถนน บางชุมชนการตั้งบ้านเรือนก็ห่างไกลกัน บางชุมชนก็หนาแน่น โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่ใกล้โรงเรียน ใกล้วัดและใกล้มัสยิด เช่น บ้านปากคลองการตั้งบ้านเรือนจะหนาแน่นบริเวณแนวริมคลองโดยมีมัสยิดเป็นจุดศูนย์กลาง การตั้งถิ่นฐานที่หนาแน่นบริเวณใกล้มัสยิดซึ่งบริเวณนี้ถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนบ้านเพราะจะมีร้านค้ามากมาย เช่น ร้านขายของชำ ร้านน้ำชา ขนมจีน และยังเป็นศูนย์รวมกลุ่มต่างๆ เช่นกลุ่มผลิตเตยปาหนัน กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เป็นบริเวณที่ชาวบ้านมาพบปะพูดคุยสนทนากัน

4.2 โครงสร้างพื้นฐาน ผลการศึกษาโครงสร้างพื้นฐาน ปรากฏว่า โครงสร้างพื้นฐานบริเวณที่ตั้งชุมชนของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน มีถนนเชื่อมต่อหมู่บ้านทุกสาย ส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยางและคอนกรีต แต่ยังมีถนนเชื่อมหมู่บ้านบางสายเป็นถนนลูกรังขรุขระ ระบบไฟฟ้ามีใช้ทุกครัวเรือน ระบบน้ำประปาบางครัวเรือนใช้น้ำประปาบางครัวเรือนใช้น้ำบ่อซึ่งขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละครอบครัว

4.3 วัฒนธรรมชุมชน ผลการศึกษาชุมชนบ่อหินปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนบ่อหินมีทั้งสมาชิกที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม เนื่องจากตำบลบ่อหินเป็นชุมชนสองศาสนาดังนั้นการดำเนินกิจกรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชนก็จะต้องสอดคล้องและยุติธรรม ชุมชนตำบลบ่อหินเป็นชุมชนที่มีทั้งชาวไทยพุทธชาวไทยมุสลิมอยู่ร่วมกันมาหลายชั่วอายุคนไม่เคยแตกแยกกันในเรื่องศาสนา ชาวบ้านในชุมชนรู้จักมักคุ้นกันดีเวลามีงานก็ช่วยเหลือกันมาโดยตลอด ประเพณีของชาวไทยพุทธ เช่น ประเพณีทำบุญวันสารทเดือนสิบ งานบวช แต่งงาน งานศพ ประเพณีข้าวลาซัง ส่วนพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมในตำบลบ่อหินก็มีเหมือนชาวไทยมุสลิมส่วนอื่นๆของ ประเทศ เช่น ประเพณีถือศีลอด วันฮารีรายอ ประเพณีเข้าสุหนัต ประเพณีงานเมาลิด นิกะห์ การตาย เป็นต้น

เนื่องจากตำบลบ่อหินเป็นชุมชนสองศาสนาดังได้กล่าวแล้วข้างต้นความแตกต่างทางความเชื่อก็ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกันทั้งสองศาสนา เช่น การสนับสนุนงบในการสนับสนุนด้านประเพณี การออกกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของคนในชุมชนและจะต้องมีความเท่าเทียมกัน เช่น เกี่ยวกับประเพณีการจัดงานศพเมื่อสมาชิกคนใดเสียชีวิต ญาติก็จะได้รับเงินค่าทำศพ ศพละ 5,000 บาท หากสมาชิกเป็นไทยพุทธจะได้รับเงินค่าพวงหรีด 500 บาท หากเป็นชาวบ้านที่นับถือศาสนาอิสลามค่าผ้าขาว 500 บาท

5. กระบวนการการจัดการกลุ่มของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

5.1 ขั้นการศึกษาความต้องการของสมาชิกกลุ่ม เป็นการรับรู้ความต้องการหรือปัญหาของสมาชิก โดยสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการและเป็นตัวแทนของชุมชนหมู่บ้านละ 2 คน จะเป็นผู้ที่รับรู้ปัญหาหรือความต้องการของสมาชิกในเบื้องต้นแล้วประสานงานกับประธานและคณะกรรมการเพื่อดำเนินการแนวคิดการจัดสวัสดิการให้ถูกต้องกับข้อบังคับและสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกกองทุน

5.2 ขั้นการวางแผน เมื่อประธานและคณะกรรมการทราบปัญหาความต้องการหรือข้อคิดเห็นของสมาชิกก็จะนำปัญหาความต้องการหรือข้อคิดเห็นของสมาชิกมาสรุป วางแผนแก้ปัญหาร่วมกันในกรณีที่ไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนประธานและคณะกรรมการก็จะนำมาปรึกษาหารือกันในที่ประชุมโดยลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อพิจารณาออกกฎระเบียบ หรือการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก เช่นการจัดสวัสดิการให้เด็กแรกเกิด การจัดสวัสดิการผู้ป่วยในการรักษาพยาบาล การจัดสวัสดิการให้กับญาติผู้ตาย หรือการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะในชุมชน การจัดสรรเงินเพื่อสนับสนุนงานประเพณีต่างๆ การประชุมก็จะมีขึ้นทุกวันพฤหัสบดีที่ 2 ของทุกเดือน โดยสมาชิกที่เป็นตัวแทนชุมชนจะรวบรวมเงินที่เก็บจากสมาชิกในชุมชนมาให้เหรัญญิกเพื่อเก็บลงทะเบียน สรุปยอดรายจ่ายรายรับในแต่ละเดือน

5.3 ขั้นการปฏิบัติงาน คณะกรรมการกองทุนจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันไป เช่น การรับสมาชิกต้องให้ฝ่ายทะเบียนตรวจสอบคุณสมบัติ เกี่ยวกับบัญชีรายรับรายจ่ายก็มีฝ่ายการเงินรับผิดชอบ ฝ่ายตรวจสอบการจัดสวัสดิการด้านต่างๆให้แก่สมาชิก หากเกิดกรณีเร่งด่วน เช่น พายุพัดหลังคาบ้าน เรือของสมาชิกจมน้ำ กรรมการที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านต้องรีบประสานงานกับประธานกองทุนเพื่อเข้าตรวจสอบประเมินและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกตามกฎระเบียบของกองทุน

5.4 การประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลและสรุปผล โดยการสังเกตจำนวมสมาชิกที่เพิ่มขึ้นในทุกๆเดือน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิก ฝ่ายกรรมการก็ร่วมกันตรวจสอบการลงทะเบียนจำนวนของสมาชิก บัญชีรายรับรายจ่ายของกองทุน หากเกิดข้อผิดพลาดก็รีบดำเนินการแก้ไขต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรังในครั้งนี้ปรากฏว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ได้ก่อตั้งขึ้นจากการที่ชาวบ้านในพื้นที่ได้รวมกลุ่มกันเพื่อรับซื้อน้ำยางสดในหมู่บ้านดุหุน โดยในช่วงแรกสมาชิกมีเพียงชาวบ้านดุหุนเท่านั้น ต่อมาชาวบ้านจากหมู่บ้านใกล้เคียงก็มาสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มน้ำยางสดเพิ่มมากขึ้น เมื่อสมาชิกเพิ่มมากขึ้นก็มีการคิดพัฒนากลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในรูปแบบของการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ ซึ่งต่อมาก็มีการตั้งสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2546 มีสมาชิกครั้งแรก 113 คน โดยที่ทำการกองทุนตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 3 (บ้านดุหุน) ต่อมามีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นจึงย้ายที่ทำการกองทุนมาอยู่ทีหมู่ที่ 8 (บ้านโต๊ะบัน)จนถึงปัจจุบัน ส่วนสมาชิกกองทุนปัจจุบันมีครบทั้ง 9 หมู่บ้านในตำบลบ่อหิน

ส่วนปัจจัยการจัดการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินที่ทำให้กลุ่มมีความก้าวหน้าตามลำดับจากการศึกษาพบว่าเกิดจากปัจจัยดังนี้

1.ปัจจัยด้านผู้นำคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ผู้นำกลุ่มเป็นคนมีความสามารถมีจิตสาธารณะ มีความเสียสละและที่สำคัญเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสมาชิกกลุ่มส่วนคณะกรรมการ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความเสียสละ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการประชุมมาแจ้งให้สมาชิกรับรู้ข่าวสารเรื่องราวต่างๆนอกจากนั้นจะต้องมีไหวพริบในการแก้ปัญหาให้สมาชิกกลุ่มได้ส่วนสมาชิกกลุ่มจะมีความหลากหลายยอมรับในกฎกติกาของกลุ่มมีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินประจำเดือน

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างของกลุ่มจะมีการแบ่งภาระหน้าที่ในการับผิดชอบตามโครงสร้างอย่างชัดเจนตามความรู้ความสามารถเพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันและยังช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบ

3. ปัจจัยด้านเงินทุนและทรัพยากรก็มีความสำคัญในการจัดการกลุ่มโดยเงินทุนได้มาจากการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหิน เงินสมทบจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและเงินจากการเก็บรายเดือนจากสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

4. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมผสมทั้งพุทธและมุสลิมมีความช่วยเหลือต่อกันมีความเป็นชุมชนเดียวกัน การจัดการเกี่ยวกับด้านประเพณีทั้งประเพณีในรอบปี ประเพณีในรอบชีวิตจะมีความเท่าเทียมกันทั้งสองศาสนาทำให้การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินไม่มีปัญหาเรื่องศาสนาแต่อย่างใด

5. กระบวนการจัดการกลุ่มจะมีการศึกษาความต้องการของชาวบ้านและสมาชิก มีการวางแผนงานในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีการปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้โดยคณะกรรมการจะรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ และมีการประเมินผลสรุปผลทั้งในรอบเดือนและในรอบปี

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยการจัดกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหินมีปัจจัยดังต่อไปนี้คือปัจจัยด้านผู้นำคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน ผู้นำและสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ที่มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านโครงสร้างของกลุ่มสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน สมาชิกกลุ่มมีการกำหนดสถานภาพและบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีประธาน รองประธาน กองทุนทำหน้าที่จัดการประชุมร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิก เพื่อกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก การดูแลรายรับ รายจ่าย การตรวจสอบ รวมทั้งรายงานสถานะทางการเงินหรือผลประโยชน์ให้สมาชิกทราบ ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากรของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน จะประกอบไปด้วยปัจจัยด้านเงินทุนที่ได้รับจากสมาชิกและเงินอุดหนุนจากหน่วยงานของรัฐบาล สถานที่ ที่ตั้งอยู่จุดศูนย์กลางของชุมชน ทำให้เหมาะต่อการติดต่อประสานงานกันและทรัพยากรที่มีความหลากหลายทำให้สมาชิกกลุ่มมีอาชีพที่หลากหลาย ช่วยสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน และ ปัจจัยด้านกระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน การวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักวิจัยแห่งชาติที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการวิจัย ประธานและคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อหิน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ธงชัย สันติวงษ์. (2533). **การบริหารเชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

พัชสิรี ชมพูคำ. (2552). **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพฯ : แมคกรอ-ฮิล.

พัฒนาชุมชน (องค์กรมหาชน) สถาบัน. (2552). **คู่มือดำเนินงาน โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แอ๊ปป้า พริ้นติ้ง กรุ๊ป.

ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์. (2541). **เศรษฐกิจสีเขียวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนัส บุญวงศ์ และคณะ. (2538). **หลักการจัดการ.** กรุงเทพฯ: วังอักษร.

อรอนงค์ มหามิตร. (2554). **การจัดสวัสดิการชุมชนด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของชุมชนหนองลูกช้าง ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตรัส จังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH

The factors affecting to the acceptance of innovation and technology that affect to using the decision of consumer in Bangkok. cases study by application 7-Eleven TH

ณัฐภัณฑ์ พงษ์ณะเรศ* นิภาพร กลิ่นระรื่น และ พิทักษ์ ศิริวงศ์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
corresponding auther e-mail: natthapan.b@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครกรณีศึกษา แอปพลิเคชั่น 7-Eleven TH สร้างสมการพยากรณ์ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ กลุ่มผู้บริโภคที่ใช้แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.928 และมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH อยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ (Mean = 3.96 ,S.D.= 0.61) รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ (Mean = 3.93,S.D.= 0.54), ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ(Mean = 3.87,S.D.= 0.52) ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกต (Mean = 3.83,S.D.=0.67)ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อนMean = 3.73 ,S.D.= 0.59) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี การตัดสินใจใช้บริการ แอพพลิเคชั่น7-Eleven TH

Abstract

This quantitative research studies aimed to study the factors affecting to the acceptance of innovation and technology that affect to Using the decision of consumer in Bangkok. Cases study by Application 7-Eleven TH. The data was collected using questionnaires sample group (400 people) of 7-Eleven TH application consumers that using in Bangkok. The confidence coefficient is equal to 0.928 and content validity by Professor in statistics. Data were analyzed for percentage, mean and standard deviation.The hypothesis results found that all of the factors affecting to the decision to use the service application are high levels. Feature Compatibility (Mean = 3.96, S.D. = 0.61), Features can trial (Mean = 3.93, S.D. = 0.54), Features useful comparative (Mean = 3.87, S.D. = 0.52), Features can be observed (Mean = 3.83, S.D. = 0.67) and Feature complexity Mean = 3.73, S.D. = 0.59), respectively.

keywords : acceptance of innovation and technology, the decision to use the service, the application 7-Eleven TH

บทนำ

ในยุคอุตสาหกรรม 4.0 อยู่ในกลุ่มประเทศ ASEAN อย่างโดดเด่น โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจและผู้นำประเทศที่มองการณ์ไกล ผลของการปฏิวัติภาคการผลิตของ ASEAN จะเพิ่มความสามารถในการผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาคให้มีมากขึ้น ในขณะที่ลดอัตราการว่างงานลงและจะสร้างงานที่มีค่าจ้างสูงขึ้น การวางยุทธศาสตร์ด้านการให้บริการทางดิจิทัล (Digital service) จึงมีความสำคัญยิ่งในเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศไทย เพื่อฉกฉวยโอกาสใหม่นี้ให้ประเทศไทยมีความแข็งแกร่งในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทยสร้างรายได้มหาศาล และมีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยมีปัจจัยที่สำคัญที่ขับเคลื่อนการยกระดับจีดีพี ของประเทศ (เศรษฐพงค์ มะลิสุวรรณ, 2559)

ความก้าวหน้าในเทคโนโลยีที่ไม่เคยหยุดนิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงาน การทำธุรกิจ การศึกษา การวิจัยพัฒนา หรือแม้กระทั่งความบันเทิงต่าง ๆ สังเกตได้จากสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ รอบตัวเราส่วนใหญ่จะถูกควบคุมการทำงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น (เศรษฐพงค์ มะลิสุวรรณ ,2553) จากปัจจุบันประเทศไทยที่มีผลงานด้านดิจิทัลได้รับการยอมรับด้านความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมมากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจ และวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นจำนวนมากเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การนำประเทศไทยเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว ให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในหลากหลายรูปแบบได้อย่างเต็มศักยภาพ การเพิ่มขีดความสามารถและการแข่งขันของประเทศไทยให้ก้าวทันโลก สร้างโอกาสความเท่าเทียมทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆให้ก้าวทันโลกดิจิทัล(ฐานเศรษฐกิจ, 2559) ธุรกิจที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ย่อมได้เปรียบ ไม่เพียงแต่การเพิ่มศักยภาพในการผลิต ลดค่าใช้จ่าย หรือประหยัดเวลาเท่านั้น แต่ยังได้เปรียบคู่แข่งในการเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและสามารถเข้าไปนั่งอยู่ในใจของผู้บริโภคได้ก่อน (วิไลพร ทวีลาภพันทอง, 2557)

นอกจากนี้การใช้สื่อดิจิทัลยังเป็นแพลตฟอร์มสำหรับทำการตลาดออนไลน์ (online marketing) เพื่อเสริมกิจกรรมการตลาดในรูปแบบดั้งเดิม เครื่องมือการตลาดออนไลน์ที่นิยมในปัจจุบันมีมากมาย เช่น ดาวน์โหลดคูปองส่วนลดหรือรหัสลดราคา เพื่อใช้เป็นส่วนลดเมื่อซื้อสินค้า หรือการโฆษณาผ่าน e-Catalog แล้วให้ลูกค้าดาวน์โหลดผ่านทางสมาร์ทโฟนแท็ปเล็ตหรือคอมพิวเตอร์ การลงโฆษณาสินค้าผ่านสื่อออนไลน์จะช่วยสื่อสารการตลาดไปยังผู้บริโภคแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ด้วยต้นทุนที่ไม่สูงจนเกินไป การผนวกเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าเป็นส่วนหนึ่งในโมเดลธุรกิจจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายองค์กรอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบริษัทที่ก่อตั้งมายาวนานหรือสืบทอดกิจการจากรุ่นสู่รุ่น ประกอบด้วยบุคลากรหลากหลายวัย ย่อมต้องเผชิญความเหลื่อมล้ำว่าด้วยความรู้ความเข้าใจในสื่อสมัยใหม่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผู้บริหารอาวุโสที่เติบโตมากับกิจการและการตลาดแบบดั้งเดิม กับพนักงานรุ่นใหม่ไฟแรงซึ่งคุ้นชินกับสื่อดิจิทัลและโลกออนไลน์ตามยุคสมัย (นภา เสถียรนุกูล, 2559)

ในปัจจุบัน7-Eleven เป็นที่รู้จักกันอย่างดีในหมู่ผู้บริโภคชาวไทย แตกต่างจากเมื่อ 15 ปี ก่อนที่เพิ่งจะเปิดร้านสาขาแรกที่ซอยพัฒน์พงศ์ซึ่งในเวลานั้นร้านสะดวกซื้อ (convenient store) ยังเป็นสิ่งแปลกใหม่ในสังคมไทย การเกิดขึ้นของ 7-Eleven ในประเทศไทยเป็นผลจากการเดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้งของคุณธนินท์ เจียรวนนท์ ประธานเครือ ซี.พี. (ThitinanSangatong ,2554) ด้วยจำนวนสาขาของ 7-11 ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เฉลี่ยวันละ 2 สาขา จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้แต่ละสาขาสามารถรักษายอดขายให้สูงได้อย่างต่อเนื่องและไม่แข่งกันเอง(นริศ ธรรมเกื้อกูล,2557) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายหมุนเวียนออกมากระตุ้นตลาดตลอดทั้งปีมีการทำโฆษณาทางโทรทัศน์โปรโมท ทั้งในส่วนของซัพพลายเออร์ที่มาร่วมรายการมีจำนวนมากขึ้น พร้อมหันมาทำโฆษณาประชาสัมพันธ์ร่วมอย่างเข้มข้น และที่ให้ความสนใจมากในขณะนี้คือเรื่องของกิจกรรม "ดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง" ผ่านแอพพลิเคชั่น "ไอ แสตมป์" ให้ลูกค้าได้จับแสตมป์แลกรางวัล (ยุทธศักดิ์ ภูมิสุรกุล ,2559) ซึ่ง7-11 ได้เพิ่มช่องทางสำหรับการสะสมแสตมป์ช่องทางใหม่เข้ามา นั่นก็คือ M-Stampเป็นการเก็บสะสมผ่านแอป 7-Eleven บนมือถือแทนที่จะเก็บเป็นดวงแสตมป์จริง ๆ จะรักษาได้ยากกว่า เนื่องจากผู้บริโภคบางคนทำหายหรือเผลอทิ้งไปกับเศษกระดาษใบเสร็จ โดยหากต้องการใช้ M-Stamp ก่อนอื่นต้องดาวน์โหลดแอพพลิเคชั่น7-Eleven มาไว้ในมือถือก่อน

(iOS/Android) จากนั้นเปิดเข้าไปลงทะเบียนด้วยอีเมลหรือบัญชี Facebook เพียงเท่านี้ก็จะเปรียบเสมือนว่ามีสมุดสะสมแสตมป์อยู่บนมือถือสามารถเก็บหรือใช้แลกของรางวัลได้ตามปกติ เหมือนแสตมป์ที่เป็นดวง(TANA,2559)และสำหรับคนเดินทางบ่อยแอพพลิเคชั่นของที่ 7-Elevenมีบอกตำแหน่งของเซเว่นบนแผนที่ สามารถแสดงตำแหน่งของร้านค้าใกล้เคียงให้เพื่อความสะดวกในการวางแผนการเดินทาง หรือการไปยังตำแหน่งของเซเว่นที่ใกล้ที่สุดโดยไม่ต้องค้นหาให้ยุ่งยาก (Techaholic , 2558)

ดังนั้นปัญหาการวิจัยต้องการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการ ตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอปพลิเคชั่น 7-Eleven TH โดยการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปวิเคราะห์ทัศนคติ และปัจจัยทางด้านการรับรู้ของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ แอพพลิเคชั่นของ7-Eleven บนมือถือสามารถทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ สามารถช่วยผู้ประกอบธุรกิจมองเห็นโอกาสในการพัฒนาธุรกิจและนำไปต่อยอดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากได้รู้และเข้าใจในทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจมากขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นส่วนช่วยในเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีในรูปแบบดิจิทอลในยุคไทยแลนด์ 4.0 อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค ส่งผลต่อการ ตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) และใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

-ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคที่ใช้แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ในเขตกรุงเทพมหานคร

-ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคที่ใช้แอพพลิเคชั่น7-Eleven TH ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการหากลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\mathrm{n} = \frac{Z^2}{4e^2}$$

nหมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

eหมายถึง ค่าเปอร์เซ็นต์ความคาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

Z หมายถึง ค่าระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้

P หมายถึง สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบกำหนด p=0.5)

ถ้าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z = 1.96 การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% นั่นคือยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ 5% (0.05) ดังนั้น จึงแทนค่าขนาดตัวอย่างได้ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2} = 384.16$$

หรือ 385 ตัวอย่างหรือประมาณ 385 ตัวอย่างโดยมีการเก็บแบบสอบถามเพิ่ม 15 ตัวอย่างเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากแบบสอบถามดังนั้นขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่ากับ 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วนและจากการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบรัค (Cronbachs' alpha coefficient) (กัลยา วานิชบัญชา,2552,น.16) พบว่า ในแบบสอบถามทุกตอนมีค่าสูง ซึ่งแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลเป็นเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple choice) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH เป็นลักษณะของคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Question) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการยอมรับนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เข้ากันได้คุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อนคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้และคุณลักษณะสามารถสังเกตได้รวมทั้งหมด 20 ข้อ เพื่อใช้วัดระดับข้อมูลแบบอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามทฤษฎีของ Everett Roger (1995) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกเพียงคำตอบเดียวและกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ซึ่งเป็นคำถามชนิดให้เลือกตอบจำนวน 4 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกเพียงคำตอบเดียวและกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือกและแปรผลตาม Likert Scale (ธานินทร์ ศิลป์จารุ,2552)

แสดงเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถาม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 คำถามที่ให้แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี จำนวน 1 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือสำหรับวัดการวิจัยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชัน 7-Eleven TH โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษารวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อขอคำแนะนำและทำการปรับปรุงแก้ไขจนมั่นใจว่าเนื้อหานั้นมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุดไปทดสอบ (Pre-test)กับกลุ่มตัวอย่างที่ของผู้บริโภคที่ใช้บริการแอพพลิเคชั่น Tesco Lotus จริงจำนวน 30 คนเนื่องจากเครื่องมือที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) จึงต้องนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผลและนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล (ศิริชัย พงษ์วิชัย,2551) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.872 แสดงว่า เครื่องมือมีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูงและแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง

3. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH โดยคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven THโดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH โดยคำนวณหาค่าสถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ด้วยวิธีทางสถิติโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการด้วยค่า Sig. หากค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง(H1) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานตามที่ตั้งไว้ตามแนวทางของคุณประสบชัยพสุนนท์(2553)

ผลการวิจัย

ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น (ร้อยละ 66.8) และเพศชาย คิดเป็น (ร้อยละ 33.3) มีสถานภาพ โสดคิดเป็น (ร้อยละ 83.3) สมรสคิดเป็น (ร้อยละ16.3)และหย่าร้างคิดเป็น (ร้อยละ 0.5)มีอายุ 19-25 ปี คิดเป็น (ร้อยละ78.5) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็น (ร้อยละ 78.8) มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็น(ร้อยละ 67.3)มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็น(ร้อยละ 63.5)

ส่วนที่2คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่ใช้งานแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH เพื่อเพื่อดูโปรโมชั่น คิดเป็น(ร้อยละ67.3)ความถี่ในการใช้แอพพลิเคชั่น7-Eleven TH จำนวน1-2ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็น (ร้อยละ73.3) ส่วนใหญ่ช่วงเวลาที่ใช้งานแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH16:00-20:00น. คิดเป็น(ร้อยละ37.8) โดยส่วนใหญ่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการใช้งานแอพพลิเคชั่น 7-Eleven THAndroidคิดเป็น (ร้อยละ 50.8) ส่วนใหญ่ใช้งานแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH จากตัวเองคิดเป็น(ร้อยละ56.8)

ส่วนที่3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น7-Eleven TH ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวการการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (Mean 3.84 และ S.D.= 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ(Mean = 3.87 และ S.D.= 0.52) , ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ (Mean = 3.96 และ S.D.= 0.61) ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน Mean = 3.73 และ S.D.= 0.59) ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้(Mean = 3.93และ S.D.= 0.54) ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกต (Mean = 3.83และ S.D.=0.67)

ส่วนที่4การตัดสินใจเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH ของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า โดยรวมอยู่ระดับเห็นด้วยมาก (Mean = 3.90 และ S.D.= 0.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ตัดสินใจเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น7-Eleven

TH จากส่งเสริมการขายในแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH (Mean = 3.97 และ S.D.= 0. 82) การตัดสินใจเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น เพราะความสะดวกสบายในแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH (Mean = 4.05 และ S.D.=0. .75) การตัดสินใจเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น เพราะแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH มีความน่าเชื่อถือ(Mean = 3.89 และ S.D.=0.73) การตัดสินใจเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น เพราะมีความปลอดภัยในแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH (Mean = 3.85 และ S.D.= 0.72)

ส่วนที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการถดถอยเชิงพหุของการยอมรับนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการถดถอยเชิงพหุของการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
การถดถอย (Regression)	88.231	5	17.646	132.382	.000
ส่วนที่เหลือ (Residust)	52.519	394	.133		
Total	140.750	399			

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา แอพพลิเคชั่น 7-Eleven THจากทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเมื่อใช้ปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)		.346	.148		2.333	.020
ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ	X_1	.157	.058	.138	2.724	.007
ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้	X_2	.120	.053	.125	2.264	.024
ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน	X_3	.152	.054	.154	2.802	.005
ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้	X_4	.344	.058	.315	5.904	.000
ด้านคุณลักษณะสามารถสังเกตได้	X_5	.141	.050	.160	2.811	.005
R=0.792 , R Square = 0.627 , Adjusted R Square = 0.622 , Std. Error of the Estimate = 0.36510						

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านการยอมนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ดังปรากฏในตารางที่ 2 และจากการแสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย

พหุคูณสามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ได้ดังนี้

$$Y = 0.346 + 0.138(X1) + 0.125X2) + 0.154(X3) + 0.315(X4+ 0.160(X5)$$

เมื่อ Y แทนการตัดสินใจการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH

X1 แทนด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ

X2 แทนด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้

X3 แทนด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน

X4 แทนด้านคุณลักษณะสามารถสามารถทดลองใช้ได้

X5 แทนด้านคุณลักษณะสังเกตได้

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า การยอมรับนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแอปพลิเคชัน 7-Eleven TH มีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ด้านคุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ ด้านคุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และด้านคุณลักษณะสังเกตได้

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านประชากรศาสตร์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่ตัดสินใช้แอพพลิเคชั่น โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 19-25 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามีอาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 15,000บาท ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การกำหนดกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็ก – กรณีศึกษาร้านสะดวกซื้อ 7- Eleven บริษัท ซีพีออลล์ จำกัด (มหาชน)ของอังคณา ใหม่วงษ์ที่ได้กล่าวว่าข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุประมาณ 24-30 ปี ระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรี เป็นนักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 9,001 – 15,000 บาทต่อเดือน ด้านข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven

2. ปัจจัยทางด้านการยอมนวัตกรรมจากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมนวัตกรรมของแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้ใช้แอพพลิเคชั่น7-Eleven TH ในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ด้านคุณลักษณะที่เข้ากันได้ รองลงมาคือ ด้านคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ เนื่องจากแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH มีความทันสมัยสามารถเข้ากับยุคสมัยของสังคมปัจจุบัน ซึ่งแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH มีความหลากหลาย ตรงต่อความต้องการ และรูปแบบการดำเนินชีวิต ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแอพพลิเคชั่นสำหรับสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งได้กล่าวไว้ว่าการยอมรับนวัตกรรมของเทิดรัฐ แววศักดิ์ ซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นด้านไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก (Simplicity) โดยรวม และผู้บริโภคมีความคิดเห็นด้านได้ประโยชน์มากกว่าเดิมที่เข้ามาแทนที่

3.ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ จากการศึกษาพบว่า เรื่องที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดคือการตัดสินใจเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น เพราะความสะดวกสบายในแอพพลิเคชั่น7-Eleven THรองลงมาคือเพราะแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH มีความน่าเชื่อถือ มีความปลอดภัยและ จากส่งเสริมการขายในแอพพลิเคชั่น7-Eleven TH ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการตัดสินใจเลือกใช้บริการทางการเงินผ่านแอพพลิเคชั่นบนสมาร์ทโฟนของลูกค้าธนาคารออมสินในเขตลาปาง 1ของฤทัยภัทร ทาว่อง ได้กล่าวไว้ว่าการสร้างแอปพลิเคชั่นที่สามารถเข้าถึงการให้บริการธุรกรรมทางการเงินได้เลยในทันทียิ่งเป็นการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าอีกด้วยโดยที่ลูกค้าเองก็จะได้รับความสะดวกสบายไม่ต้องเดินทางไปทาธุรกรรมถึงธนาคารหรือไม่ต้องเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เป็นการสิ้นเปลืองเวลาซึ่งสามารถเข้าให้บริการผ่านแอปพลิเคชั่นได้ทันที

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 18-20 ปี สถานภาพ โสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพนักศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่อ เดือน น้อยกว่า 15,000 บาท ดังนั้นผลที่ได้จึงทำให้ทราบถึงกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นว่ากลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มใด มีพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH อย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนกลยุทธ์ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตลาดเป้าหมาย และ การพัฒนาแอพพลิเคชั่นตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษากลุ่มประชากร และ กลุ่มตัวอย่างที่มีการเจาะจงของกลุ่มผู้บริโภคมากขึ้น เพราะการที่มีกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันไปจะมีผลต่อทัศนคติและความคิดที่แตกต่างกันไป

2.ควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่นๆ เช่นปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด หรือปัจจัยด้านการสร้างความจงรักภัคดีของลูกค้าที่มีต่อร้านค้าสะดวกซื้อ7-Eleven เพื่อนำมาต่อยอดในการศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ พิทักษ์ ศิริวงษ์ ผู้ใช้บริการแอพพลิเคชั่น 7-Eleven TH ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ช่วยให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนสามารถทำการวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จได้ และมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เพื่อเป็นผลงานในรายวิชาจุลนิพนธ์ และใช้เป็นข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2559). **Thailand 4.0 เพื่อดันไทยสู่ผู้นำด้านดิจิทัลใน ASEAN** . เข้าถึงได้จาก : https://www.it24hrs.com/2016/thailand-4-0-digital-service-asean/ (เข้าถึงวันที่ : 11กันยายน 2559)

เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2553). **เทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัฒน์.** จากwww.vcharkarn.com/varticle/41060 สืบค้นเมื่อ 11กันยายน 2559,

ฐานเศรษฐกิจ. (2559). **6ยุทธศาสตร์ ดันดิจิทัลไทยแลนด์.** เข้าถึงได้จาก : http://www.thansettakij .com/2016/07/23/72454. (เข้าถึงวันที่ : 11กันยายน 2559)

วิไลพร ทวีลาภพันทอง. (2557). **จับเทรนด์ เทคโนโลยีดิจิตอล เขย่าโลกธุรกิจ.** สืบค้นเมื่อ 12กันยายน 2559, จาก http://www.forbesthailand.com/commentaries-detail.php?did=30

นริศ ธรรมเกื้อกูล. (2557). **ซีพี รีเทลลิงค์" เปิดกลยุทธ์ปี 58 ตั้งเป้าเติบโต 3,300 ล้านบาท โครงการช่างสร้างอาชีพกว่า 600 คน รุก AEC เต็มสูบ.** สืบค้นข้อมูลเมื่อ 15กันยายน 2559, จาก http://www.cpthailand.com/

ยุทธศักดิ์ ภูมิสุรกุล. (2559). **"แสตมป์" พุ่งกระฉูด เซเว่นฯ เตรียมหมัดเด็ดต่อยอด.** สืบค้นเมื่อ 3ตุลาคม 2559, จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1351484079

วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). **แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับลักษณะทาง**ประชากรศาสตร์. สืบค้นเมื่อ4ตุลาคม2559, จาก http://learningofpublic.blogspot.com/2015/09/blog-post_11.html

ปกรรณกรณ์ คำกอง. (2555). **แนวคิดการตัดสินใจ.** สืบค้นเมื่อ11ตุลาคม2559 จาก https://www.gotoknow.org/posts/284784

เทิดรัฐ แววศักดิ์. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเปิดรับแอพพลิเคชั่นในสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม2559. จาก http://mba.swu.ac.th/thesis/view.php?id=218

ฤทัย ภัทรทาว่อง. (2557). **การตัดสินใจเลือกใช้บริการทางการเงินผ่านแอพพลิเคชั่นบนสมาร์ทโฟนของลูกค้าธนาคารออมสินในเขตลำปาง 1.** สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม2559, จาก http://it.nation.ac.th/ studentresearch/ search.php?id=136

อังคณา ใหม่วงษ์. (2554). **การกำหนดกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็ก – กรณีศึกษาร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven บริษัท ซีพีออลล์ จำกัด (มหาชน).** สืบค้นเมื่อ2 ธันวาคม 2559, จากhttp://eprints.utcc.ac.th/1050/18/1050fulltext.pdf

อนุชา โสมาบุตร. (2556). **กระบวนการยอมรับนวัตกรรม ตามแนวคิดของ Rogers (2003).** สืบค้นเมื่อ10ตุลาคม2559, จากhttp://iteacherthai.blogspot.com/2013/02/rogers-2003.html

Rogers, E., & Shoemaker, F. (1978). **Communication of innovations: A cross-cultural approach**. New York: Free Press.

TANA. (2559). **M-Stamp: แสตมป์เซเว่นโฉมใหม่ สะสมบนมือถือ ใช้แลกของพรีเมี่ยมได้.** สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม2559, จาก http://www.9tana.com/node/m-stamp-711/

Techaholic. (2558). **เด็ด!! รีวิวแอพ7-Eleven TH.** สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม2559, จากhttp://www. wesmartphonechannel.com/review-application-7-eleven-th/

สถานภาพเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วงปี พ.ศ. 2558 – 2560

Status of Pleng Rua in Pra Nakhon Sri Ayutthaya during the year 2015-2017

ณัฐธิดา ฟักขาว และ ประจักษ์ สายแสง*
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
corresponding author e-mail: Rolilala.tu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลเพลงเรือปัจจุบันจากการเก็บข้อมูลภาคสนามตามระเบียบวิธีทางคติชนวิทยา ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ถึงเดือนมีนาคม 2560 จากนั้น นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเพลงเรือที่มีผู้รวบรวมไว้แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 – 2528 เพื่อพิจารณาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในช่วงเวลา 30 ปีที่ผ่านมา ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2560 มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต 5 ประเด็น คือ วาระในการเล่นเพลง กลุ่มผู้เล่นเพลง วิธีการเล่นเพลง จำนวนคำของเนื้อเพลงในฉันทลักษณ์ 5) ภาษาที่ใช้ในเพลง

คำสำคัญ : สถานภาพ การเปลี่ยนแปลง เพลงเรือ พระนครศรีอยุธยา

Abstract

This research article aimed to study the current status of Pleng Rua in Pra Nakhon Sri Ayutthaya. In this study, the contemporary Pleng Rua was collected by using folklore field works method. The data collection period is in between February 2015 to March 2017. Then a comparative analysis was used to compare and contrast the contemporary Pleng Rua and the old Pleng Rua which already collected since 1984-1985 in order to consider the changes that have occurred in Pleng Rua in Pra Nakhon Sri Ayutthaya during 30 years. The results of the study showed that the situation of Pleng Rua in Pra Nakhon Sri Ayutthaya during the years 2015 - 2017 has changed from the past in five issues which are: 1) occasion of playing 2) the singers 3) the process of playing 4) number of words in the prosody, and 5) the language used in the songs.

keywords : status, changes, pleng rua, Pra Nakhon Sri Ayutthaya

บทนำ

ที่ผ่านมามีการศึกษาคติชนคดีหลากหลายแขนงกันออกไป แต่คติชนคดีเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงเรือ ยังมีผู้ศึกษาวิเคราะห์น้อยกว่าในด้านคติชนคดีด้านอื่นๆอยู่มาก ประกอบกับมีข้อเสนอแนะของการศึกษาเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วงปีที่ 2527-2528 มีผู้เสนอแนะไว้ว่า น่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงโดยศึกษาในด้านวิชาการแขนงต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษาทางด้านคติชนวิทยาเข้ามาศึกษาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงที่เกิด

ขึ้นกับเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเมื่อปี 2527-2528 กับช่วงเวลาปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสถานภาพของเพลงเรือในช่วงปี 2558-2560

ในปี พ.ศ. 2557 เพลงเรือได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ในสาขาศิลปะการแสดง ประจำปีพุทธศักราช 2557 โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ,2557) เพื่อให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมของเพลงเรือได้รับการบันทึกไว้ไม่ให้สูญหายไป จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของเพลงเรือ ซึ่งไม่ได้จำกัดขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งแต่ละพื้นที่ที่มีการเล่นเพลงพื้นบ้านชนิดนี้จะมีเอกลักษณ์ทางเพลงที่แตกต่างกันออกไป การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลในปัจจุบันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลเพลงเรือปัจจุบันจากการเก็บข้อมูลภาคสนามตามระเบียบวิธีทางคติชนวิทยา ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 ถึงเดือนมีนาคม 2560 ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเพลงเรือที่มีผู้รวบรวมไว้แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 – 2528 โดยเลือกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีประวัติการกล่าวถึงเพลงเรือมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า สถานภาพเพลงเรือสถานภาพเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2560 มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต 5 ประเด็น อธิบายได้ดังนี้

1.วาระในการเล่นเพลง ในอดีตเพลงเรือเป็นเพลงที่เล่นตามฤดูกาลโดยจะเล่นในช่วงเดือน 11 ถึง เดือน 12 ตามปฏิทินจันทรคติ ตรงกับเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายนตามปฏิทินสากล เมื่อเทียบเคียงกับปฏิทินฤดูกาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542) ช่วงเวลานี้จะเป็นระยะของน้ำท่วมทุ่งนาผู้คนว่างเว้นจากการทำงาน ซึ่งในช่วงนี้จะตรงกับงานสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เช่น ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานนมัสการพระ งานลอยกระทง เป็นต้น

การเล่นเพลงเรือในฤดูกาลว่าเพลงนั้นจะมีการเชื่อมโยงนักเพลงเรือกันระหว่างจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกันสามารถ เช่น จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น ในงานสำคัญทางศาสนาอย่างงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า จะเล่นในเวลากลางคืนเพื่อฉลองรับกฐินผ้าป่าที่ชาวบ้านที่มีศรัทธาร่วมกันมาถวายวัด เช่นเดียวกันกับงานประเพณีลอยกระทงที่เล่นในเวลากลางคืนเพื่อความบันเทิง สนุกสนานของทั้งผู้ว่าเพลงและชาวบ้านที่มาชมจนเต็มริมฝั่งแม่น้ำ ส่วนการเพลงในงานนมัสการพระหรืองานไหว้วัดนั้นจะเล่นในเวลากลางวัน โดยจะจับคู่ว่าเพลงหลังจากเสร็จจากการไหว้วัด โดยจะเริ่มว่าเพลงกันในงานไหว้วัด นมัสการพระพุทธไสยาสน์ ที่วัดป่าโมกข์ จังหวัดอ่างทองเป็นวัดแรก เป็นศูนย์กลางในการนับเป็นปฐมฤกษ์ในการว่าเพลงเรือ จากนั้นก็ว่าเพลงกันพื้นที่ของตน และสุดท้ายของฤดูกาลในการว่าเพลงเรือคืองานนมัสการหลวงพ่อทอง วัดท่าสุธาดล จังหวัดอ่างทองเป็นสถานที่ชุมนุมนักเพลงเรือเป็นวัดสุดท้าย (อมรา กล่ำเจริญ, 2528)

วาระในการเล่นเพลงของคนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียงในอดีต ซึ่งสอดคล้องกันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีอาชีพการเกษตรกรรมทำนา วิถีชีวิตที่แปรผันตามฤดูกาลนำไปสู่การละเล่นที่เป็นมรดกพื้นบ้านที่สำคัญของคนพระนครศรีอยุธยาจนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สภาพสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนไป มีการเปิดประเทศรับวัฒนธรรมต่างชาติ มีสื่อความบันเทิงอื่นๆเข้ามามากขึ้น เกิดการปรับตัวทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ผู้คนละทิ้งเกษตรกรรมเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม เพลงเรือซึ่งเป็นเพลงของชาวบ้าน เป็นเพลงของชาวนาก็ค่อยหายไปตามกาลเวลา

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2558-2560 พบว่าเพลงเรือที่เคยมีวาระการเล่นในงานสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีได้หายไป มีเพียงการให้ความรู้เกี่ยวกับเพลงเรือ ประวัติในอดีตของเพลงเรือ ขาดผู้สืบทอดอย่างจริงจัง

และผู้ที่ยังเล่นเพลงเรืออยู่มิได้ยึดเป็นอาชีพเหมือนเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ การว่าเพลงตามฤดูกาลก็เปลี่ยนแปลงเป็นการว่าเพลงตามแต่เจ้าภาพจะหางานโดยเล่นเพื่อการอนุรักษ์ เช่น งานข้าวโพดเทียนบ้านเกาะ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2558 งานยอยศยิ่งฟ้า อยุธยามรดกโลก เมื่อวันที่ 27 มกราคม – 5 กุมภาพันธ์ 2560 ซึ่งเป็นงานเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น โดยมักไม่ได้มีการนำไปแสดงการเล่นเพลงเรือเป็นประจำ แต่เป็นการเล่นเพลงเรือเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชนรุ่นหลังได้รู้จัก ได้รับรู้ว่าเพลงเหล่านี้คือเพลงเรือ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการเปรียบเทียบประเด็นวาระการในการเล่นเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประเด็น	อดีต	ปัจจุบัน
วาระในการเล่นเพลง	- เพลงร้องเล่นในงานไหว้วัด นมัสการพระประจำปี และงานประเพณีทอดกฐิน ทอดผ้าป่า - งานไหว้วัดเล่นกลางวัน งานกฐินผ้าป่าเล่นกลางคืน	แสดงในงานต่างๆเมื่อมีผู้ว่าจ้าง

2. กลุ่มผู้เล่นเพลง เพลงเรือเป็นเพลงของชาวบ้านเพลงของชาวนา เป็นเพลงของสังคมเกษตรกรรม คนเล่นเพลงเรือจึงเป็นชาวบ้านทั่วไปโดยหนุ่มสาวจะเริ่มเล่นตั้งแต่สมัยอายุตั้งแต่ประมาณ 14-16 ปี เรื่อยไปจนถึงวัยผู้ใหญ่อายุ 60-70 ปี หรือเล่นเพลงเรือไปจนกว่าร่างกายจะไม่ไหว

> “คนรุ่นก่อนมันเกิดมาตรงนั้นมันเป็นวิถีชีวิต มันเหมือนเด็กที่อยู่ในวงลิเก โตมาอยู่ในบรรยากาศ มันอยู่ในสายเลือดแต่ก่อนเด็กก็อยู่บ้านทำนาอยู่ ป.4 โรงเรียนแถวนั้น ... คนที่ว่าก็ตั้งแต่สาวๆนั่นแหละ พอเล่นได้เป็นได้ตั้งแต่รุ่นพวกหนูนั่นแหละไม่จำเป็นต้องคนแก่เล่น”
>
> อมรา กล่ำเจริญ, 25 เมษายน 2559, สัมภาษณ์

หากจะเทียบเคียงเรื่องอายุนั้นไม่แตกต่างกันระหว่างผู้เล่นเพลงในสมัยก่อนกับปัจจุบัน แต่จะเป็นกลุ่มของผู้เล่นเพลงที่ต่างไปจากเดิม จากชาวบ้านทั่วไปที่เรียนหนังสือน้อย เพราะต้องเป็นแรงงานทำเกษตรกรรมให้ครอบครัว เปลี่ยนมาเป็นนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ ที่เรียนหนังสือในระบบการศึกษาปัจจุบันให้อ่านออกเขียนได้ทุกคน หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถอ่านออกเขียนได้ในสมัยก่อน ความเปลี่ยนแปลงไปของกลุ่มผู้เล่นเพลงยังมีผลต่อภาษาและคำที่ใช้ในเพลงอีกด้วย

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการเปรียบเทียบกลุ่มผู้เล่นเพลงของเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประเด็น	อดีต	ปัจจุบัน
กลุ่มผู้เล่นเพลง	ชาวบ้านทั้งชายและหญิง ตั้งแต่หนุ่มสาวไปจนถึงผู้ใหญ่	นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ ปราชญ์ชาวบ้านทั้งชายและหญิง

3. วิธีการเล่นเพลง

3.1 ธรรมเนียมในการเล่น

1) **มัดจำเพลง หรือประจำเพลง** เป็นการแลกของระหว่างผู้ว่าเพลงระหว่างพ่อเพลงและแม่เพลง เป็นสัญลักษณ์เครื่องหมายแสดงการจับคู่กันว่าเพลงในฤดูกาลถัดไป ซึ่งผู้เล่นเพลงต้องถือสัจจะหากรับมัดจำเพลงแล้วต้องไม่ไปว่าเพลงกับคนอื่น ส่งของที่นำมามัดจำแลกกัน เช่น แหวน ผ้าสไบ ไม้พาย เป็นต้น การมัดจำเพลงหรือประจำเพลงนั้นไม่พบในเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ แต่ในปัจจุบันเพลงเรือไม่ได้อยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านและคนเล่นเพลงเรือก็ไม่ใช่ชาวนาพายเรือเล่นเพลงเหมือนดังแต่ก่อน เพลงเรือในปัจจุบันมักเป็นงานหาหรืองานจ้างไปแสดงเฉพาะกิจ การมัดจำเพลงหรือประจำเพลงจึงไม่ปรากฏในการเล่นเพลงเรือในปัจจุบัน

2) การไหว้ครู การเล่นเพลงเรือโดยทั่วไปในงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า จะไม่มีไหว้ครู ถ้าเป็นงานจ้างหรือจัดเตรียมเพื่อไปแสดงจะมีการไหว้ครูก่อนจะทำการเล่นเพลงในบทอื่นๆต่อไป ซึ่งการไหว้ครูนี้ปัจจุบันก็ยังคงมีการไหว้ครูอยู่ เนื่องจากส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นเพลงหาเพลงจ้างไปแสดง ไม่ได้เล่นเป็นปกติโดยทั่วไปอย่างเช่นในอดีต จะมีการแต่งบทใหม่เพื่อร้องเล่นโดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานที่เจ้าภาพจ้างไปแสดง โดยสอดแทรกบทร้องไหว้ครูก่อนเริ่มทำการแสดงด้วย

> “ถ้าเพลงหาจะมีไหว้ครู พวกเล่นจริงก็ไม่มีไหว้กันหรอก แต่ถ้าเป็นเพลงหาจะมี ทีนี้เราสันนิษฐานถ้าเขามีเวลาเล่นเขาน่าจะไหว้ครูนะ เพราะบทไหว้ครูยาวมาก ไหว้ตั้งแต่ครูบาอาจารย์ ไหว้พระก่อน จะไหว้พระพุทธคุณก็ว่าไป ไหว้พ่อแม่ พ่อมีบุญคุณเท่าไหร่ แม่มีกี่ข้อก็ว่าไป เพราะฉะนั้นมันน่าจะมีไหว้ครู เราก็คิดว่าถ้าเป็นเพลงหาก็ ในตอนเล่นแต่ละครั้งมีเวลาก็ไหว้”
>
> อมรา กล่ำเจริญ, 25 เมษายน 2559, สัมภาษณ์

3.2 รูปแบบการเล่น เพลงเรือเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีรูปแบบการเล่นโดยแบ่งชายหญิง มีผู้ร้องนำฝ่ายละ 1-3 คน เรียกว่าพ่อเพลง และแม่เพลง นอกจากนี้จะมีลูกคู่ทำหน้าที่ร้องรับ “ฮ่าไฮ้” ท้ายวรรคเพลง และเมื่อพ่อเพลงและแม่เพลงร้องจบ ฝ่ายละ 5-6 คน (อมรา กล่ำเจริญ, 2528) โดยพ่อเพลงแม่เพลงจะว่าเพลงสั้นยาวตามแต่ไหวพริบปฏิภาณเรียกว่า การด้นกลอนสด หรือกลอนปฏิพากษ์ ผู้เล่นจะยึดลำดับการร้องแต่ละบทตามเพลงหลัก มีทั้งหมด 6 บทหลัก คือ เพลงปลอบ เพลงประ เพลงผูกรักหรือลักหาพาหนี เพลงชิงชู้ เพลงตีหมากผัวหรือตีหมากขัว และเพลงจาก (อมรา กล่ำเจริญ,2528,น.45) ส่วนบทไหว้ครูนั้นแล้วแต่งาน ซึ่งแต่ละบทจะร้องสั้นยาวอย่างไรก็ได้ แต่จะจะว่าเพลงกันโดยใช้รูปแบบลำดับการเล่นดังกล่าว หากผู้เล่นเพลงว่าเพลงไม่เป็นไปตามเพลงหลัก อีกฝ่ายที่ว่าเพลงด้วยจะไม่ตอบรับด้วย เช่น เรือพ่อเพลงไม่เริ่มต้นด้วยเพลงปลอบหรือเพลงเกริ่น แต่เล่นบทบทผูกรักหรือกลอนเกี้ยวก่อน เรือแม่เพลงก็จะไม่ร้องโต้ตอบกลับ ด้วยว่าพ่อเพลงลำนี้เล่นเพลงไม่เป็น อาจจะพายเรือหนีไม่เล่นตอบกลับไป หรือหลอกให้พ่อเพลงร้องปลอบแต่ก็ไม่ตอบรับกลับ เป็นต้น หากจะเล่นเป็นเรื่องราวในวรรณคดีเช่น ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี ก็จะต้องมีการนัดหมายตระเตรียมกันล่วงหน้าเลือกตอนที่จะเล่น โดยยึดตามเนื้อเรื่องของวรรณคดีส่วนบทร้องก็ด้นกลอนสดโต้ตอบกัน

> “เอกลักษณ์เขาก็คือเพลงหลัก ของใครของมัน กลอนใครกลอนมันแต่วิธีการเล่นเหมือนกัน ก็มีไหว้ครู ปลอบ ประ ประหน้าเพลง ผู้รัก สู่ขอ ลักหาพาหนี หรือจะเล่นชิงชู้ถ้าจะเล่นชิงชู้ต้องมีสามลำ ตีหมากผัวต้องมีสาม”
>
> อมรา กล่ำเจริญ, 25 เมษายน 2559, สัมภาษณ์

การเล่นเพลงเรือในปัจจุบันจะเล่นในเชิงสาธิตเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยมากไม่เล่นตามเพลงหลักของเพลงเรือแต่จะว่าเพลงเป็นกลอนเก่าสั้นๆ 5-6 วรรค หรือบางบทเช่น บทไหว้ครู บทจาก แต่จะเสริมบทอื่นๆ ตามแต่กาลเทศะนั้นๆ จำนวนผู้เล่นทั้งแม่เพลงพ่อเพลงและลูกคู่จะแล้วแต่ว่าผู้แสดงจะสามารถรวบรวมได้กี่คน ซึ่งการเล่นเพลงเรือนั้นในยุคนี้จะเล่นตามแต่รูปแบบงานของเจ้าภาพที่หาไปแสดง เน้นกระชับไม่ยืดเยื้อ บทร้องจะไม่เป็นการด้นกลอนสดดังเช่นในอดีตแต่จะเป็นการแต่งบทและท่องจำเพื่อนำไปร้อง ไม่เป็นปฏิภาณกวีอย่างเช่นนักเพลงเรือรุ่นเก่า มีระยะเวลาเล่นไม่เกิน 1 ชั่วโมงหรือน้อยกว่านั้นและมักเล่นร่วมกับเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆเพื่อสร้างจุดสนใจ เนื่องจากเพลงเรือเป็นเพลงที่ร้องช้า มีจังหวะเนิบๆ ต่างจากเพลงพื้นบ้านชนิดอื่นๆที่มีจังหวะกระชับ สนุกสนาน แต่ท้วงทำนองและการร้องในแบบฉบับนี้นับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของเพลงเรือที่ผู้ฟังได้ยินจะรับรู้ได้ทันทีว่าคือ เพลงเรือ

3.3 การแต่งกาย

การแต่งกายของผู้เล่นเพลงเรือนอดีตและปัจจุบันไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในอดีตพบว่าจะมีขนบในการแต่งทั้งชายและหญิง โดยจะตกลงนัดหมายกันว่าจะใส่ชุดสีอะไร แต่งกายสุภาพดูดี หรือที่คนเล่นเพลงเรือจะเรียกว่า มีภูมิ ฝ่ายหญิงจะนิยมสวมเสื้อคอกลมแขนสามส่วน นุ่งโจงกระเบนสีทึบหรือโจงกระเบนผ้าลาย ให้เข้ากับเสื้อที่สวมใส่ สวมใส่เครื่องประดับ

อาทิ สร้อยคอ เข็มขัดนาก เข็มขัดทอง คล้องสไบห้อยคอปล่อยชาย ทัดดอกไม้และสวมงอบทุกครั้ง ส่วนฝ่ายชายจะนุ่งกางเกงแพรไม่จำกัดสีหรือโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลม มีผ้าขาวม้าคาดเอว และสวมหมวกใบลาน (อมรา กล่ำเจริญ, 2528)

ส่วนปัจจุบันไม่จำกัดว่าต้องใส่ชุดสีอะไร เน้นความสวยงามทั้งชายและหญิง ฝ่ายหญิงนุ่งโจงกระเบนสวมเสื้อแขนกระบอกสวมสไบจีบเฉียงหรือในบางโอกาสที่แสดงร่วมกับเพลงพื้นบ้านอื่นๆก็จะเป็นชุดเสื้อลูกไม้มีระบาย สวมใส่เครื่องประดับต่างๆ เช่น ตุ้มหูทอง เข็มขัดทอง เข็มกลัดทอง ทัดดอกไม้ และที่สำคัญคือไม่สวมงอบ เพราะเป็นแสดงจึงต้องมีการทำผมให้สวยงาม เน้นความสวยงามเป็นหลัก ส่วนฝ่ายชายแต่งกายคล้ายกับในอดีตแต่จะไม่สวมกางเกงแพร นุ่งโจงกระเบนเพียงอย่างเดียวและไม่สวมหมวกใบลานเช่นกัน

> “ก็แต่งอย่างนี้อย่างปัจจุบัน ส่วนมากไม่มีสไบเฉียง แขนกระบอกธรรมดา พ่อเพลงก็เหมือนกัน เสื้อคอพวงมาลัยจะดอกสีอะไรก็ได้ ที่นี้ที่เรามีสไบเพิ่มขึ้นมา ก็มาปรับปรุงให้มันดูสวยงาม แล้วเราก็มองว่าวิเคราะห์ไปตามเครื่องแต่งกายสมัยอยุธยานู่น มันจะต้องมีสไบเฉียงทั้งแบบไม่มีเสื้อเปลือยแขน”
>
> ศรีเวียง ไตชิละสุนทร, 25 เมษายน 2559,สัมภาษณ์

3.4 เครื่องดนตรี เพลงเรือเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีความเรียบง่ายแต่งดงามมาตั้งแต่ในอดีต มีการปรบมือให้จังหวะใช้กรับพวงและฉิ่งเท่านั้น (อมรา กล่ำเจริญ, 2528) แต่สมัยนี้มีการเล่นเพลงเรือร่วมกับเพลงพื้นบ้านชนิดอื่นๆหรือบางครั้งต้องการให้มีจังหวะที่สนุกขึ้น จึงนำตะโพนหรือรำมะนามาใช้ตีประกอบจังหวะด้วย ซึ่งเพลงเรือเป็นเพลงที่ร้องและมีจังหวะท้วงทำนองที่เนิบช้า การเร่งจังหวะดนตรีทำให้การร้องและทำนองแปลกไปจากเดิม

> “เล่นเขาจะมีกรับพวง ฉิ่ง สมัยนี้เอาตะโพนลงไปด้วยก็ครึ้ม แต่มันไม่ถูกวิธี พอคนเขาดูปุ๊ปเฮ้อ เอาอะไรมาเล่นวะถ้าเราจะเอาไปเล่นก็เพลงอื่นผสม”
>
> อมรา กล่ำเจริญ,25 เมษายน 2559,สัมภาษณ์

3.5 สถานที่ การคมนาคมสัญจรในอดีตที่ยังใช้เส้นทางหลักคือทางน้ำ ใช้ยานพาหนะคือ เรือ วิถีชีวิตจึงผูกพันกับสายน้ำ เพลงเรือเป็นเพลงแห่งท้องน้ำ เพลงเรือจึงเล่นบนเรือในแม่น้ำลำคลอง โดยใช้เรือมาดหรือเรือพายม้า ซึ่งเป็นเรือขนาดกลางถึงใหญ่สามารถนั่งได้ 6-10 คน (อมรา กล่ำเจริญ,2528,น.59**)** ซึ่งในปัจจุบันการคมนาคมสัญจรเปลี่ยนจากทางน้ำมาเป็นทางบก การเล่นเพลงเรือบนเรือในแม่น้ำเหมือนดังเช่นในอดีตจึงไม่ปรากฏให้เห็นบ่อยหรือแทบไม่มีปรากฏ เนื่องจากผู้ใช้งานเรือมาดหรือเรือพายม้ามีจำนวนลดลงมาก คงเหลือแต่คนรุ่นเก่าที่สามารถใช้เรือเหล่านี้ได้ และเรือมาดหรือเรือพายม้าก็ไม่ได้รับความนิยมในการซื้อไว้เป็นยานพาหนะเหมือนดังแต่ก่อน การเล่นเพลงนี้จึงถูกจัดมาแสดงบนเวทีการแสดงหรือหากมีงานหรือเทศกาลสำคัญก็มีการลงเรือบ้างในบ้างครั้ง เพื่อเป็นจุดสนใจในการท่องเที่ยวหรือเพื่อสาธิตการเล่นเพลงเรือแบบโบราณ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการเปรียบเทียบวิธีการเล่นเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประเด็น	อดีต	ปัจจุบัน
วิธีการเล่นเพลง	<u>ธรรมเนียมในการเล่น</u> - มีมัดจำเพลง - เล่นทั่วไปไม่มีไหว้ครูถ้าเป็นงานจ้างมีไหว้ครู <u>รูปแบบการเล่น</u> - เล่นตามเพลงหลัก - ใช้กลอนปฏิพากษ์ (ด้นสด) - มีลูกคู่แบ่งชายหญิงตามลำเรือ	<u>ธรรมเนียมในการเล่น</u> - มีไหว้ครูก่อนการแสดงทุกครั้ง <u>รูปแบบการเล่น</u> - มักไม่เล่นตามเพลงหลักเว้นแต่เพื่อการศึกษา การอนุรักษ์ - เล่นบทตามแต่งานของเจ้าภาพ - บทกระชับไม่ยืดเยื้อ

<u>การแต่งกาย</u>	- เตรียมบทร้องเล่นก่อนทำการแสดง
ผู้หญิง	<u>การแต่งกาย</u>
- นุ่งโจงกระเบน	ผู้หญิง
- เสื้อคอกลมแขนสามส่วน	- นุ่งโจงกระเบน
- เครื่องประดับต่างๆ เช่น เข็มขัดนาก เข็มขัดทอง ทัดดอกไม้	- เสื้อแขนกระบอกยาวหรือเสื้อลูกไม้มีระบาย
- สไบคล้องคอ	- เครื่องประดับต่างๆ เช่น ตุ้มหูทอง เข็มขัดทอง เข็มกลัดทอง ทัดดอกไม้
- สวมงอบ	- สไบจีบ สไบเฉียงพันรอบอก
ผู้ชาย	ผู้ชาย
- นุ่งกางเกงแพรไม่จำกัดสีหรือโจงกระเบน	- เสื้อคอกลมลายดอกหรือสีพื้น
- เสื้อคอกลม	- นุ่งโจงกระเบน
- ผ้าขาวม้าคาดเอว	- ผ้าขาวม้าคาดเอว
- สวมหมวกใบลาน	<u>เครื่องดนตรี</u>
<u>เครื่องดนตรี</u>	- กรับพวง
- กรับพวง	- ฉิ่ง
- ฉิ่ง	- ตะโพน
<u>สถานที่</u>	- รำมะนา
- เล่นเพลงบนเรือมาดหรือเรือพายม้า	<u>สถานที่</u>
- กลางลำน้ำ	- เวทีการแสดงที่เจ้าภาพจัดไว้
	- เรือจำลอง

4. จำนวนคำของเนื้อเพลงในฉันทลักษณ์ การเล่นเพลงเรือในอดีตเป็นการใช้ปฏิภาณไหวพริบในการร้องโต้ตอบหรือเรียกว่าการด้นกลอนสด จำนวนคำในการร้องจึงเป็นคำสั้นและง่าย ประมาณ 5-6 คำ เพราะต้องใช้ไหวพริบความไวในการคิดคำร้องโต้ตอบกลับอีกฝ่าย หากใช้คำที่ยาวและยากจะทำให้คิดเนื้อร้องไม่ทัน ดังตัวอย่างกลอนเพลงเรือเก่า ดังนี้

“ฉันเองไปทัพกลับมา	เจอภรรยาเหลวไหล
แม่คุณแม่วุ้นกระฉอก	เสียแรงที่หล่อนหลอกเหลวไหล
ฝากพ่อตาแม่ยายให้อยู่กับบ้าน	อ๋อ มึงเที่ยวระรานไปทำไม
ไปเที่ยวบ้านโน้นบ้านนี้	อ๋ออีคนนี้เหลวไหล
กลับบ้านเสียทีพี่บอก	แม่คุณช้อนดอกใช่หรือไม่
มาเจอน้องกลับจากทัพ	สองปีจึงกลับมาได้
ฉันแทงมาถึงพระโขนง	คิ้วโก่งโก่งแก้มใสใส
ซื้อข้าวหลามสอกกระบอกเลยปอกสะพาย	ฝากมิตรสหายเมียเอย”

(นายทองใบ สุขพอดี : อ้างอิงใน อมรา กล่ำเจริญ,2528,น.50)

ทั้งนี้จำนวนคำในปัจจุบันไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากจากของเดิมมากนัก มีการใช้คำที่มากขึ้นกว่าเดิม คือ จาก 5-6 คำต่อวรรค เป็น 7-9 คำต่อวรรคอาจจะมากถึง 10-12 คำต่อวรรค ทั้งนี้จำนวนคำที่มากขึ้นไม่ได้ทำให้รูปแบบการร้องเสียแต่อย่างใด ขึ้นอยู่กับความชำนาญในการร้องของผู้เล่นเพลงที่จะต้องร้องคำให้ลงจังหวะ จำนวนคำในกลอนนั้นมีการยืดหยุ่นลดเพิ่มคำได้ไม่ผิดแต่อย่างใด ดังตัวอย่างกลอนเพลงเรือในปัจจุบัน ดังนี้

"ยอกรขึ้นหว่างคิ้วสิบนิ้วลูกประนม ลูกจะขอกราบก้มวันทา
ลูกจะไหว้พระพุทธที่เลิศล้ำ ลูกจะไหว้พระธรรมที่เลิศหล้า
ลูกจะไหว้พระสงฆ์องค์สามารถ สาวกของพระศาสดา
ไหว้กษัตริย์อยุธยาแม่คงคาแม่ธรณี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ ที่นี้ทั่วหล้า
ไหว้พระคุณของครูมาส่งสู่เกิดก่อ ไหว้คุณแม่คุณพ่อของลูกยา
ที่ให้ลูกได้คลอดมาเป็นกาย จึงได้สืบสายพระศาสนา
จงมานั่งในคอจงมาต่อปัญญา ให้ลูกรักได้ว่าเพลงเอย"

ชานนท์ เรียนกิจ, 21 มีนาคม 2558, สัมภาษณ์

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการเปรียบเทียบจำนวนคำของเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประเด็น	อดีต	ปัจจุบัน
จำนวนคำของเนื้อเพลงในฉันทลักษณ์	มีจำนวนคำ 5-6 คำ ต่อ 1 วรรค ใช้จำนวนคำไม่เยอะ	มีจำนวนคำ 7-9 คำต่อ 1 วรรค ใช้จำนวนคำเยอะ

5) ภาษาที่ใช้ในเพลง เพลงเรือเป็นเพลงของชาวบ้านมีการใช้ภาษาที่ง่ายมาร้อยกรองเป็นเป็นกลอนหัวเดียว คือลงท้ายคำของวรรคจะเป็นกลอนเดียวเสียงเดียวกัน เช่นลงท้ายเป็นกลอนลา กลอนลี กลอนไล เพื่อให้ง่ายต่อการร้องโต้ตอบ ภาษาที่ใช้จึงเป็นคำง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เพราะเป็นการด้นกลอนสดจึงมักเป็นภาษาปากเป็นคำพูดที่ชาวบ้านใช้พูดกันโดยทั่วไป ทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามและสนุกไปกับเพลงได้ง่าย เพราะไม่ต้องคิดมากหรือต้องแปลภาษาในเพลง ในบางครั้งมีการใช้กลวิธีการเล่นเพลง เช่น หักข้อรอ กลอนแดง คำสองแง่สองง่าม มาสอดแทรกในเพลงด้วย

ภาษาที่ใช้ในเพลงในอดีต ตัวอย่าง บทลักหาพาหนี ตอนพาชมนกชมไม้

"รักกันจริงไม่ทิ้งไม่ทอด จะรักกุมนอนกอดเอ๊ยก่าย
เรารักกันหนามาซิเราพากันหนอ จะได้เป็นคู่อยู่หอเคียงก่าย
มาซิมาเถิดแม่มา แม่ชื่นใจแม่อย่าช้าร่ำไร
เปรียบเหมือนนกเขาที่มันเคล้าคู่ ที่มันมาอยู่กิ่งไม้
ตัวผู้เคล้าเคลียตัวเมียก็เคล้า เหมือนข้ากับเจ้าเดินไพร
ตัวผู้ก็แบแบ๊แบหางลง ยังตัวเมียมันก็โก่งหางไว้
เลยจู่ฮุกกรูอีจู่ฮุกกรู ข้าฝากไข่ฟูสองใบ
แม่จะรับหรือไม่รับจะทำเป็นอันเป็นอาย แม่คนทวยหัวอะไรเลย"

นางสวัสดิ์ ปิ่นเพ็ชร์ : อ้างอิงในอมรา กล่ำเจริญ,2528,น.64

กลอนเพลงเรือเก่านั้นจึงมีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ซึ่งภาษาที่ใช้ในเพลงเรือปัจจุบันก็มีลักษณะ รูปแบบกลอนแบบของเดิม แต่เนื่องจากมักจะเป็นบทที่แต่งใหม่และนำมาท่องเพื่อร้องแสดงจึงมักเป็นคำที่สละสลวย เพราะผู้แต่งมีเวลาประดิษฐ์คำให้สวยงาม อาจจะมีการผสมกลอนเก่าลงไปบ้างเพื่อการอนุรักษ์ มีการเพิ่มเติมให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปเช่นมีคำศัพท์ร่วมสมัย ใช้ภาษาต่างประเทศเข้ามาสอดแทรกในกลอน บางครั้งหากมีงานที่เกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์ก็นำคำราชาศัพท์มาใช้ในเพลง และกลวิธีการเล่นเพลงดังแต่ก่อนก็ไม่ค่อยพบว่ามีการนำมาร้องเล่นในปัจจุบันมากนัก

ภาษาที่ใช้ในเพลงปัจจุบัน ตัวอย่าง บทประแกมเกี้ยว

"ได้ฟังคำนารีตัดไมตรีตัวพี่ ดูหรือยอดชีวีช่างทำได้
บอกเห็นหน้าพี่แล้วอยากจะแจวเรือหนี มาหาว่าพี่ตัวกินไก่
ถามว่าอยู่บนบกหรือว่าอยู่ในน้ำ แหมมาพูดตอกย้ำพี่ได้

เห็นรูปร่างอย่างนี้ณเดชยังเรียกพี่ ดาราทีวีมาสนใจ
ญาญ่ามาร้องทักอั้มก็ว่าน่ารัก หล่อมักเลือกได้พี่ชาย
ถึงพี่ไม่รวยล้นจะอดทนทำกิน อยู่พอเพียงนะยุพินไฉไล
ข้าวโพดเทียนฝักกระจิ๊ดนำเศรษฐกิจบ้านเกาะ ผลิตผลจำเพาะลองดูไหม
แม้น้องได้ลองสักครั้งอาจรั้งใจไม่อยู่ แม่ยอดพธูจะมาใหม่
ถ้าขวัญตาอารีพี่ข้าวโพดฝักนี้ไม่เหหัน พืชผักสารพันปลูกกันเอย”

ชานนท์ เรียนกิจ, 21มีนาคม2558, สัมภาษณ์

ตารางที่ 5 ตารางแสดงการเปรียบเทียบวิธีการเล่นเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประเด็น	อดีต	ปัจจุบัน
ภาษาที่ใช้ในเพลง	- ภาษาที่เข้าใจง่าย	- ภาษาต่างประเทศ
	- เป็นคำโบราณ	- คำราชาศัพท์
	- คำสองแง่สองง่าม	
	- มีคำหยาบคายในบางบท (กลอนแดง)	

อภิปรายผล

นับตั้งแต่มีผู้ศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2527-2528 และผู้วิจัยนำมาศึกษาใหม่ในปี พ.ศ.2558 – 2560 มีช่วงระยะเวลาเป็นการศึกษาห่างกัน 30 ปี ระยะเวลาที่แตกต่างกันทำให้เห็นสภาพความเปลี่ยนแปลงและความเป็นปัจจุบัน ซึ่งการรายงานสถานภาพของเพลงพื้นบ้านในปัจจุบันมีผู้ศึกษาวิจัยน้อยมาก การศึกษาในครั้งนี้ทำให้เห็นสภาพการณ์ของเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งการคงอยู่ การเปลี่ยนแปลงและการสูญหาย งานวิจัยที่ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของคติชนคดีประเภทเพลงเรือนั้นยังมีจำนวนน้อย ข้อมูลส่วนใหญ่เน้นไปทางด้านการให้ข้อมูลพื้นฐานของเพลงเรือ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อเพลงซึ่งยังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงและการคงอยู่ของเพลงเรือในปัจจุบัน

ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยพบว่าเป็นเหตุทำให้เพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเปลี่ยนแปลง คือการคมนาคมทางน้ำโดยใช้เรือเปลี่ยนแปลงไป มีการตัดถนนมาเข้าสู่หมู่บ้าน การเดินทางน้ำจึงค่อยๆลดความสำคัญลง เมื่อความสำคัญของการเดินทางทางน้ำลดลง เพลงเรือเป็นเพลงที่ใช้อุปกรณ์หลักคือเรือ เมื่อขาดอุปกรณ์ในการเล่นประกอบกับมีคนพายเรือเป็นลดจำนวนลง เพลงเรือจึงค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปและการเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้วิถีชีวิต ผู้คนละทิ้งบ้านเข้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาอาชีพและรายได้ ทำให้ผู้เล่นเพลงเรือลดจำนวนลงจนเกือบจะสูญหาย แม้แต่ลูกหลานของแม่เพลงพ่อเพลงก็ไม่ได้เข้ามาสืบสาน ผู้ที่ยังเล่นเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปัจจุบันจึงมักเป็นผู้ที่สนใจจะศึกษาเพื่อการอนุรักษ์

การคงอยู่ของเพลงเรือนั้น รายละเอียดในขนบบางอย่างก็ไม่คงอยู่ด้วยไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเช่น การมัดจำเพลงหรือประจำเพลงที่ไม่มีแล้วในปัจจุบัน แต่สิ่งที่ทำให้เพลงเรือคงอยู่ในปัจจุบันคือ การนำเอาเพลงเรือมาเป็นจุดเด่นในการเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมให้กับการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมไปถึงการนำเข้าสู่ระบบการศึกษา จัดโครงการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้และรู้จักเพลงเรือ ถึงแม้ว่าเพลงเรือจะไม่ได้อยู่ในวิถีชีวิตดังเช่นแต่ก่อน แต่หน้าที่ของเพลงเรือที่ยังคงอยู่คือการเป็นสื่อวัฒนธรรมบันเทิงให้ผู้คนได้รู้จักเพลงเรืออันเป็นเพลงพื้นบ้านที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม

ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการศึกษาเพลงเรือในพื้นที่จังหวัดอื่นๆในภาคกลางที่มีปรากฏและกล่าวถึงว่ามีการเล่นเพลงเรือกันมาแต่ในอดีต เช่น จังหวัดอ่างทาง สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท เป็นต้น รวมไปถึงในภาคอื่นๆ เพื่อให้เห็น

ประวัติ ลักษณะ รูปแบบของเพลงเรือเฉพาะถิ่นนั้นๆรวมไปถึงศึกษาความเปลี่ยนแปลง สภาพการณ์ของเพลงพื้นบ้านนั้นๆ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาสถานภาพเพลงเรือสถานภาพเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วงปี พ.ศ. 2558 – 2560 มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต 5 ประเด็น คือ 1) วาระในการเล่นเพลง 2) กลุ่มผู้เล่นเพลง 3) วิธีการเล่นเพลง 4) จำนวนคำของเนื้อเพลงในฉันทลักษณ์ 5) ภาษาที่ใช้ในเพลง การเปลี่ยนแปลงของเพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถทำให้เพลงเรือดำรงอยู่ได้ แม้จะไม่ได้อยู่วิถีชีวิตแบบในอดีตแต่ก็ได้รับการอนุรักษ์ไว้ในเชิงการศึกษาและการเพื่อการท่องเที่ยว นับได้ว่ายังเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้เพลงเรือได้มีโอกาสทำหน้าที่เป็นสื่อความบันเทิงอย่างเช่นในอดีต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รศ.ดร.ประจักษ์ สายแสง อาจารย์ที่ปรึกษาของข้าพเจ้า รศ.อมรา กล่ำเจริญ ครูผู้เป็นต้นแบบรวบรวมและวิเคราะห์เพลงเรือในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอันเป็นแนวทางให้ข้าพเจ้าได้นำมาศึกษาต่อ ปราชญ์ชาวบ้าน พ่อเพลงแม่เพลงเพลงเรือทุกท่านที่กรุณาเมตตาให้ข้อมูลอันประโยชน์ยิ่งแก่ข้าพเจ้า คณาจารย์และกัลยาณมิตรทุกท่านในภาควิชาคติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร รวมไปถึงบิดา มารดาของข้าพเจ้า ครูเพลงทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางเพลงพื้นบ้าน กัลยาณมิตรทั้งรุ่นพี่รุ่นน้องทั้งสายวิชาการและสายเพลงพื้นบ้านที่ช่วยเหลือและสนับสนุนข้าพเจ้ามาโดยตลอด หากขาดตกบกพร่องท่านใดไปต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2548). **กฎหมายตรา 3 ดวง เล่ม 1 ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2557). **มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2557**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. (2542). **วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย กระทรงศึกษาธิการ ,กรมศิลปากร

อมรา กล่ำเจริญ. (2528). **การศึกษา-รวบรวม เพลงพื้นบ้าน “เพลงเรืออยุธยา”.** วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา : พระนครศรีอยุธยา **สัมภาษณ์** ชานนท์ เรียนกิจ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2558 อมรา กล่ำเจริญ , รองศาสตราจารย์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2559 ศรีเวียง ไตรชิละสุนทร ,ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2559

สัญลักษณ์ความฝันในพระไตรปิฎก
Dream symbols in the Tripitaka

ทัศนี หอมอ้ม และ ประจักษ์ สายแสง*
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
corresponding author e-mail: Thassaneehomom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ความฝันที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ในการศึกษาใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร โดยเลือกศึกษาจากพระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย ฉบับตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2536 ผลการศึกษาพบว่าความฝันที่ปรากฏสัญลักษณ์ความฝันมีสาเหตุมาจากกรรมนิมิต (บุพพนิมิต) คือ กรรมในอดีตจะมาให้ผล ผู้ฝันมักจะเป็นผู้มีบุญญาบารมี เช่น พระโพธิสัตว์ พระราชา พระมเหสี และบิดาหรือมารดาของพระโพธิสัตว์ สัญลักษณ์ความฝันที่พบส่วนใหญ่เป็นสัญลักษณ์ของพระโพธิสัตว์ สัญลักษณ์ของความมีบุญญาบารมี สัญลักษณ์ของคนทุศีล และสัญลักษณ์ของบุคคลอันเป็นที่รัก สัญลักษณ์ของพระโพธิสัตว์ที่พบโดยส่วนใหญ่ เช่น ดวงไฟ สัตว์ที่มีสีผิวหรือสีขนเหมือนดั่งทอง สัญลักษณ์ของความมีบุญญาบารมีที่พบโดยส่วนใหญ่ เช่น เปลวไฟ หรือความสว่างไสว สัญลักษณ์ของคนทุศีลที่พบโดยส่วนใหญ่ เช่น บุรุษผู้มีผิวดำ บุรุษผู้ทัดดอกไม้แดงหรือถืออาวุธ สุนัขจิ้งจอก งู และสัญลักษณ์ของบุคคลอันเป็นที่รักที่พบโดยส่วนใหญ่ เช่น ดวงตา แขน หัวใจ ดอกบัว

คำสำคัญ : สัญลักษณ์ ความฝัน พระไตรปิฎก

Abstract

This research article aimed to study Dream Symbols that appear in the Tripitaka.In this study, the document analysis was used to be a method of the study and The Great Crown College version of the Tripitaka published in 1993 was selected as a scope of the study.The results of the study showed that the cause of dreams were from the past karma (prognostication).The dreamers mostly are the great benefactorssuch as the Bodhisattva,the King, the Queen, and the father or mother of the Bodhisattva. The most common dreamsymbols are symbols of the Bodhisattva who make a great merit, symbols of Tusil or sacrilegious men, andsymbols of beloved persons. Symbols of the Bodhisattva which mostly found are such as light and animals with golden skins or golden furs. Symbols of power of merit are such as light and bright. Symbols of Tusil or sacrilegious men are such as a black men, men with red flowers or weapons, foxes and snakes. Symbols of beloved persons mainly found are such as eyes, arms, hearts and lotus.

keywords : symbols, dreams, Tripitaka

บทนำ

วรรณคดีเป็นภาพสะท้อนของสังคม ความฝันและการทำนายฝันในวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนจึงสะท้อนให้เห็นบทบาทของคติชนคดีในสังคมไทย และคติชนคดีนั้นก็ยังคงสืบต่อเรื่อยมา ตัวอย่างที่ปรากฏในอดีตและก็ยังปรากฏในปัจจุบันก็คือความฝันของหญิงตั้งครรภ์ในเรื่องขุนช้างขุนแผน การตั้งครรภ์ของนางศรีประจันก็ดี นางทองประศรีก็ดี นางเทพทองก็ดี ล้วนแต่มีความฝันเป็นตัวตั้งต้นทั้งสิ้น

ขอยกตัวอย่างความฝันจากการตั้งครรภ์ของนางเทพทอง ซึ่งเป็นภรรยาของขุนศรีวิชัย นางเทพทอง ฝันเห็นนกตะกรุมคาบช้าง ขุนศรีวิชัยตีความสัญลักษณ์ของความฝันนั้นว่า นางจะได้ลูกชายเป็นคนหัวล้านตั้งแต่กำเนิดดังความว่า

ฝ่ายว่านางเทพทองนั้นนอนหลับ พลิกกลับก็เพ้อละเมอฝัน
ว่าเห็นช้างพลายตายกลิ้งตลิ่งชัน พองขึ้นหัวนั้นเน่าโขลงไป
ยังมีนกตะกรุมหัวเหม่ บินเตร่เร่มาแต่ป่าใหญ่
อ้าปากคาบช้างแล้ววางไป เข้าในหอกลางที่นางนอน

ขุนศรีวิชัยจึงทำนายฝัน อ่อ เจ้าจะมีครรภ์หาเป็นไรไม่
ลูกของเราจะเป็นชายทำนายไว้ เหมือนนกตะกรุมหัวใหญ่คาบช้างมา
จะสมบูรณ์พูนสวัสดิ์แล้วเจ้าพี่ แต่ลูกของเรานี้จะขายหน้า
หัวล้านแต่กำเนิดเกิดมา จะมั่งมีเงินตรากว่าห้าเกวียน

(ขุนช้างขุนแผน 2506 หน้า 3)

วรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน เรื่อง สีทน – มะโนรา สำนวนเอก ปริวรรต โดยพระอริยานุวัตร กล่าวถึง ท้าวสีทน ซึ่งเทพดลใจให้ฝันเห็นเนื้อคู่ คือ มะโนรา แห่งเขาไกลาส

ชื่อว่า นางมะโนรา ฮูบงามปานแต้ม
กูหากนอนคืนฝั้น ฝันเห็นแจ้งแจบ
คือดั่ง เทวะราชเจ้า บันดลให้จึงฝัน
กูนี้ คิดอยากได้ สาวเทพกินรี

(สีทน – มะโนรา 2558 หน้า 30)

การตีความสัญลักษณ์ของความฝันหรือการทำนายฝันเป็นปรากฏการณ์ทางคติชนวิทยาในทุกสังคม ตำรา พรหมชาติฉบับสมบูรณ์กล่าวถึงตำราทำนายฝัน 108 ข้อ ยกตัวอย่างเช่น “ถ้าฝันเห็นมูตรคูถหรือถูกของเน่าเหม็นเปรอะเปื้อนกาย ทายว่าจะได้ภาพเงินทอง” (พรหมชาติฉบับสมบูรณ์ 2553 หน้า 227)

เดเมทริโอ (Demetrio) กล่าวถึงการตีความสัญลักษณ์ความฝันใน myths and symbols Philippines ว่า “ถ้าฝันเห็นญาติเสียชีวิตไปแล้ว ทายว่าผู้ฝันจะโชคดี” “to dream of a dead relative means fortune or luck for the dreamer “ (Demetrio 1978 p. 178) และผู้ใดฝันว่าฟันหักผู้นั้นจะได้ข่าวการเสียชีวิตของญาติสนิท “ A person that dreams that he has lost one of his teeth will surely receive news to the death to a close relative.” (Demetrio 1978 p.179)

ชาวพม่าส่วนหนึ่งเชื่อว่า หากจะตีความสัญลักษณ์ของความฝันจะต้องเข้าใจก่อนว่า ขวัญ คือ ต้นเหตุของความฝัน หรือ the leip – bya is the eause of dreams (Shway Yoe 1963 p.391)

ปัจจุบันซีกโลกตะวันตก (Occidental) จะสนใจเรื่องของความฝันตามแนวของซิกมันด์ ฟรอยด์ และคาร์ล กุสตาฟ ยุง ส่วนซีกโลกตะวันออก (Oriental) ยังมีแนวโน้มสนใจความฝันในเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติ

ผู้วิจัยถือว่าความฝันเป็นส่วนประกอบหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ฉะนั้นจึงสนใจที่จะศึกษาสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ความฝันที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเบื้องต้นจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเบื้องต้นจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการศึกษาเอกสารอันได้แก่ การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา และหนังสือที่นักปราชญ์ทั้งหลายเขียนไว้ ทั้งที่เกี่ยวกับความฝัน และจิตวิทยา รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่นทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และศึกษาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จิตวิทยาพระพุทธศาสนา มิลินทปัญหา ที่มีบุคคลหรือหน่วยงานสถาบันต่างๆได้เก็บรวบรวมไว้ ทั้งจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความฝันและสัญลักษณ์ความฝันโดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร

2.2) สำนักหอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3) สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รวมถึงฐานข้อมูลงานวิจัยออนไลน์จาก คลังข้อมูลงานวิจัยไทย (TNRR)เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ และฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์จากมหาวิทยาลัยที่กล่าวมาในข้างต้น

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร โดยใช้ข้อมูลความฝันจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย ฉบับตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2536

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.รวบรวมข้อมูลความฝันและสัญลักษณ์ความฝันจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

2.วิเคราะห์สัญลักษณ์ความฝันในคัมภีร์พระไตรปิฎก

ผลการวิจัย

สัญลักษณ์ความฝันที่พบในพระไตรปิฎก

1. เรื่อง	อรรถกถามหานิบาต มโหสถชาดกว่าด้วย พระมโหสถบัณฑิตทรงบำเพ็ญปัญญาบารมี	
ผู้ฝัน	พระเจ้าวิเทหราช เสวยราชสมบัติ ในกรุงมิถิลา แคว้นวิเทหะ (คือ กาฬุทายีภิกษุ ในพุทธกาล)	
สัญลักษณ์	กองเพลิง	บัณฑิต
	เปลวเพลิง	บุญญาบารมี
2. เรื่อง	อรรถกถามหาโมรชาดกว่าด้วย พญานกยูงพ้นจากบ่วง	
ผู้ฝัน	พระนางเขมาพระอัครมเหสีของพระเจ้ากรุงพาราณสี	
สัญลักษณ์	นกยูงมีสีเหมือนทอง	พระโพธิสัตว์ ความดีงาม
3. เรื่อง	อรรถกถาเวสสันตรชาดกกุมารบรรพ	
ผู้ฝัน	พระนางมัทรี	
สัญลักษณ์	ชายผิวดำทัดดอกไม้แดง	ยาจก คนไม่ดี ความทุกข์ ความโศกเศร้า
	ชายนุ่งห่มผ้ากาสายะสองผืน	นักบุญ นักบวช นักพรต

	พระเนตร	
	พระพาหา เนื้อพระหทัย	บุตร บุคคลอันเป็นที่รัก
	พระอุระ	
4. เรื่อง	อรรถกถาเวสสันตรชาดกมหาราชบรรพ	
ผู้ฝัน	พระเจ้ากรุงสญชัยสีวีมหาราชพระบิดามหาโพธิสัตว์	
สัญลักษณ์	ชายผิวดำ	ความทุกข์ ความโศกเศร้า
	ดอกปทุมสองดอก	พระประยูรญาติ
	ละอองเกสรดอกปทุมล่วงลงบนพระอุระ	สิ่งที่รัก หรือญาติที่พลัดพรากจะกลับมา ความยินดีจะกลับมา
5. เรื่อง	อรรถกถาภูริทัตชาดก	
ผู้ฝัน	มารดาของสุทัสสนะ	
สัญลักษณ์	ชายมาตัดแขน	ความทุกข์จากการพลัดพรากจากของรัก
	แขนข้างขวา	ลูกชายอันเป็นที่รัก
6. เรื่อง	อรรถกถา วิธุรชาดกที่ 9	
ผู้ฝัน	พระเจ้าธนัญชัยโกรพยราช	
สัญลักษณ์	ต้นไม้ใหญ่	วิธุรบัณฑิต หรือพระโพธิสัตว์
	บุรุษดำนุ่งผ้าแดง	มาณพผู้นำความทุกข์โศกมาให้
	บุรุษดำทัดดอกไม้แดง	มาณพผู้นำความทุกข์โศกมาให้
	บุรุษดำถืออาวุธมาตัดรากต้นไม้นั้นให้ขาดแล้ว	มานพผู้นำวิธุรบัณฑิตไป

7. เรื่อง	อรรถกถาวีสตินิบาตโรหนมิคชาดกที่ 5	
ผู้ฝัน	พระนางเขมาบรมราชเทวี	
สัญลักษณ์	พญาเนื้อสีเหมือนทอง	บัณฑิต พระโพธิสัตว์
8. เรื่อง	อรรถกถาเตรสนิบาต รุรุชาดกที่ 9	
ผู้ฝัน	เขมาเทวี พระอัครมเหสีของพระราชา	
สัญลักษณ์	กวางทอง	พระโพธิสัตว์
9. เรื่อง	อรรถกถาอสีตินิบาต กุณาลชาดกที่ 4	
ผู้ฝัน	นางปัญจปาปี มเหสีของพระเจ้าพาราณสี	
สัญลักษณ์	นั่งอยู่บนคอช้าง	การได้ครอบครองสิ่งที่ยิ่งใหญ่
	ลูบคลำพระจันทร์เล่นนั้น	การได้สัมผัสสิ่งที่มีบารมี
10. เรื่อง	อรรถกถาติงสตินิบาตฉัททันตชาดกที่ 4	
ผู้ฝัน	พระนางสุภัทรา	
สัญลักษณ์	พระยาช้างสีขาวผ่อง	ผู้มีบุญญาบารมี พระโพธสัตว์
	ช้างเผือกมีงามีรัศมี 6 ประการ	พระโพธิสัตว์
	กระทำประทักษิณ 3 รอบ	เป็นการแสดงความเคารพ
	รัศมี	บุญญาบารมี
11. เรื่อง	อรรถกถาเอกนิบาตชาดก อปัณณกวรรค อวิทูเรนิทาน	
ผู้ฝัน	พระนางมหามายาเทวี	
สัญลักษณ์	พระยาช้างสีขาวผ่อง	ผู้มีบุญญาบารมี พระโพธสัตว์
	กระทำประทักษิณ 3 รอบ	เป็นการแสดงความเคารพ
12. เรื่อง	มหาสุปินสูตรว่าด้วยมหาสุบิน	
ผู้ฝัน	พระโพธิสัตว์(เจ้าชายสิทธัตถะขณะทรงผนวช)	
	แผ่นดินใหญ่ ขุนเขาหิมวันต์ สมุทร 4 ทิศ	โลกใบนี้
	หญ้าแพรกได้งอกขึ้น	การประกาศอริยมรรคมีองค์ 8
	หนอนสีขาว มีหัวดำ	คฤหัสถ์ผู้นุ่งห่มผ้าขาว
	หนอนสีขาว มีหัวดำได้ไต่ขึ้นมาจากเท้าของตถาคต	คฤหัสถ์ผู้นุ่งห่มผ้าขาวได้ถึงตถาคตเป็นสรณะตลอดชีวิต
สัญลักษณ์	นก 4 เหล่า	วรรณะทั้ง 4 นี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งวิมุตติอันยอดเยี่ยม
	นก 4 เหล่าบินมาจากทิศทั้ง 4 ตกลงแทบเท้า	
	เดินไปมาบนภูเขาคูถลูกใหญ่	การเดินบิณฑบาตของพุทธองค์
	คูถ	เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร

13. เรื่อง	อรรถกถามหาสุบินชาดกที่ 7	
ผู้ฝัน	พระเจ้าโกศลมหาราช	
สัญลักษณ์	ต้นไม้เล็กๆ และกอไผ่	มนุษย์มีอายุน้อย เด็กหญิงที่ยังไม่เจริญวัย
	ต้นไม้เล็กๆแทรกแผ่นดินพอถึงคืบหนึ่งบ้าง ศอกหนึ่งบ้าง	มนุษย์มีอายุน้อย แต่มีราคะกล้า มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
	การผลิดอกออกผล	การมีบุตรและธิดา
	โคผู้สีเหมือนดอกอัญชัน 4 ตัว	เมฆทั้งหลายมาจากทิศทั้ง 4
	โคพากันวิ่งมาสู่ท้องพระลานหลวง	เมฆฝนตั้งเคล้ามีทีท่าว่าจะตก
	มหาชนเตรียมดูโคชนกัน	ผู้คนเตรียมตัวที่จะทำมาหากิน
	การตั้งท่าจะชนกัน แต่ไม่ชน	ฝนตั้งเคล้าจะตกแต่ก็ไม่ตก
	โคใหญ่ๆ	มหาอำมาตย์ผู้เป็นบัณฑิตฉลาดในประเพณี
	โครุ่นๆ	ผู้ขาดความรู้ความสามารถ
	แอก	ตำแหน่ง ยศ บทบาทหน้าที่
	เกวียน	กิจการงาน
	ม้ามีปากสองข้าง	คนโลเล ไม่ประกอบด้วยธรรม ผู้วินิจฉัยคดีด้วยความไม่เที่ยงตรง
	หญ้า	สินบน
	ม้าเคี้ยวกินหญ้าด้วยปากสองข้าง	การรับสินบนจากทั้งสองฝ่าย
	แม่โคใหญ่ๆ	ผู้ใหญ่ ผู้มีพระคุณ
	ลูกโค	บุตร เด็กๆ ผู้น้อย
	น้ำนมโค	ของกินของใช้ ปัจจัยในการดำรงชีพ
	ถาดทอง	บุตรธิดาของผู้มีสกุล
	หมาจิ้งจอกแก่	คนไร้สกุลที่มียศ
	การเชิญหมาจิ้งจอกแก่เยี่ยวใส่ในถาดทองทอง	การยกบุตรธิดาให้แก่คนไร้สกุล
	ปัสสาวะของหมาจิ้งจอก	พวกไร้สกุล
	บุรุษฟั่นเชือก	ชายผู้ตั้งใจทำมาหาเลี้ยงชีพ
	เชือกฟั่น	ทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยความอุสาหะ
	แม่หมาจิ้งจอกโซ	สตรีผู้เลวทราม ทุศีล คบชู้
	แม่หมาจิ้งจอกโซกัดกินเชือก	สตรีผู้เลวทราม ทุศีล คบชู้ คอยลักขโมยทรัพย์สินที่สามีหามาได้ เพื่อเอาไปใช้ร่วมกับชู้ และใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในการประดับตกแต่งตน
	ตุ่มน้ำที่เต็ม	ยุ้งฉางของพระราชา พระคลัง
	ตุ่มน้ำที่ว่างเปล่า	ยุ้งฉางของประชาชน
	น้ำ	ปัจจัยในการดำรงชีพ และทรัพย์สมบัติ
	โบกขรณี	ถิ่นที่อยู่อาศัย
	ฝูงสัตว์สองเท้าสี่เท้า	ผู้คนมีศีล
	น้ำที่อยู่ในที่ลึก กลางสระนั้นขุ่นมัว	ถิ่นที่มีแต่ผู้ทุศีล

		พระเจ้าโกศลมหาราช
	น้ำใสสะอาดไม่ขุ่นมัว	ความดีงาม
	ข้าวสุกทั่วกันไม่	ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล
	ข้าวหนึ่งแฉะ ข้าวหนึ่งดิบ และข้าวหนึ่งสุกดี	ข้าวกล้าจะเสียเพราะฝนชุก เมื่อฝนไม่ตกในส่วนหนึ่ง ข้าวกล้าจะเหี่ยวแห้ง เมื่อฝนตกดีในส่วนหนึ่ง ข้าวกล้าจะสมบูรณ์
	แก่นจันทน์	ธรรมะของพุทธองค์
	เปรียงเน่า	ปัจจัย 4 และทรัพย์สินเงินทอง
	กะโหลกน้ำเต้า	ถ่อยคำของพวกไร้สกุล คนชั่วทุศีล
	กะโหลกน้ำเต้าจมน้ำ	ถ่อยคำของพวกไร้สกุล คนชั่วทุศีลเป็นคำที่นำสัตว์ออกจากทุกข์ได้
สัญลักษณ์	ศิลาแท่งทึบใหญ่	ถ้อยคำของผู้มีความฉลาดในการวินิจฉัย
	ศิลาแท่งทึบใหญ่ลอยน้ำ	ถ้อยคำของผู้มีความฉลาดในการวินิจฉัย จะเลื่อนลอยไม่มีใครเคารพนับถือ
	ฝูงพญาหงส์ทอง	กุลบุตรที่มีชาติเสมอพระราชา
	กา	ฝูงชนผู้ไม่มีสกุล ผู้มีชาติและโคตรทราม
	ฝูงแกะ	ผู้ไร้สกุล ไร้ศีลธรรม
	เสือเหลือง เสือดาว เสือโคร่ง	ผู้มีสกุล ผู้มีศีล
	ฝูงแกะพากันไล่กวดฝูงเสือเหลือง	ผู้มีสกุล ผู้มีศีล ถูกพวกไร้สกุล ทุศีลรังแก และเบียดเบียน
	ฝูงเขียดตัวเล็กๆ	ภรรยาเด็กๆ หญิงผู้มีสามีอายุมากกว่า
	งูเห่าตัวใหญ่ๆ	พวกมนุษย์ผู้ชายแก่มีราคะจริตแรงกล้าชาติชั่ว ปล่อยตัวปล่อยใจตามอำนาจของกิเลส
	ฝูงเขียดตัวเล็กๆ วิ่งไล่กวดงูเห่าตัวใหญ่ๆ	ภรรยาเด็กมีอำนาจเหนือกว่าสามีแก่
	กัดเนื้อขาดเหมือนตัดก้านบัว	ภรรยาเด็กๆ ครองทรัพย์สมบัติทุกอย่างของสามีแก่

จากการศึกษาสัญลักษณ์ความฝันที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่าความฝันที่ปรากฏสัญลักษณ์ความฝันนั้นมีสาเหตุมาจากกรรมนิมิต (บุพพนิมิต) คือ กรรมในอดีตจะมาให้ผล ผู้ฝันมักจะเป็นผู้มีบุญญาบารมี เช่น พระโพธิสัตว์ พระราชา พระมเหสี และบิดาหรือมารดาของพระโพธิสัตว์ สัญลักษณ์ความฝันที่พบ มีดังนี้สัญลักษณ์ของพระโพธิสัตว์ สัญลักษณ์ของความมีบุญญาบารมี สัญลักษณ์ของคนทุศีล และสัญลักษณ์ของ บุคคลอันเป็นที่รัก

1. สัญลักษณ์ของพระโพธิสัตว์ หรือผู้มีบารมี สกุลดี ดังนี้ ดวงไฟ นกยูงมีสีเหมือนทอง ต้นไม้ใหญ่ พญาเนื้อสีเหมือนทอง กวางทอง ช้างเผือก ถาดทอง พญาหงส์ทอง เสือเหลือง เสือดาว เสือโคร่ง

2. สัญลักษณ์ของบุญญาบารมี ดังนี้ เปลวไฟ กองเพลิง ช้าง พระจันทร์ สีขาวผ่อง รัศมี

3. สัญลักษณ์ของคนทุศีล ผู้มีโคตรทราม ดังนี้ บุรุษผู้มีผิวดำ บุรุษผู้ทัดดอกไม้แดงหรือถืออาวุธ บุรุษดำนุ่งผ้าแดง สุนัขจิ้งจอก งู ม้ามีปากสองข้าง กา แกะ

4. สัญลักษณ์ของบุคคลอันเป็นที่รัก ดังนี้ ดวงตา แขน หัวใจ ดอกบัว

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาสัญลักษณ์ความฝันที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่าความฝันที่ปรากฏสัญลักษณ์ความฝันนั้นมีสาเหตุมาจากกรรมนิมิต (บุพพนิมิต) คือ กรรมในอดีตจะมาให้ผล เนื่องจากการฝันเพราะเหตุมาจากกรรมนิมิตนั้น คือ ฝันที่เป็นจริง สามารถทำนายหรือพยากรณ์ได้ ตามที่กล่าวใน อรรถกถา อังคุตรนิกาย ปัญจกนิบาต จตุตถปัณณาสก์ พราหมณวรรคที่ 5 6.สุบินสูตร ว่า “ในฝันเหล่านั้น ฝันเพราะธาตุกำเริบ และเพราะเคยเป็นมาก่อนไม่จริง ฝันเพราะเทวดาดลใจ จริงบ้างไม่จริงบ้าง เพราะว่าเทวดาทั้งหลายโกรธขึ้นมา ประสงค์จะให้ถึงความพินาศด้วยอุบาย จึงแสร้งทำให้ผิดปกติ แต่ฝันเพราะบุรพนิมิต เป็นจริงโดยส่วนเดียวแท้” ดังนั้นฝันที่เกิดจากเพราะเทวดาดลใจ, ฝันเพราะธาตุกำเริบ, ฝันเพราะเคยทราบมาก่อน และฝันเพราะเทวดาสังหรณ์ จึงไม่สามารถทำนายหรือพยากรณ์ได้

ผู้ฝันมักจะเป็นผู้มีบุญญาบารมี เช่น พระโพธิสัตว์ พระราชา พระมเหสี และบิดาหรือมารดาของพระโพธิสัตว์ สัญลักษณ์ความฝัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับตามที่กล่าวใน อรรถกถา อังคุตรนิกาย ปัญจกนิบาต จตุตถปัณณาสก์ พราหมณวรรคที่ 5 6.สุบินสูตร ว่า “ก็มหาสุบิน 5 ประการเหล่านี้ โลกิยมหาชนไม่ฝัน มหาราชาทั้งหลายไม่ฝัน พระเจ้าจักรพรรดิทั้งหลายไม่ฝัน อัครสาวกทั้งหลายไม่ฝัน พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลายก็ไม่ฝัน พระสัพพัญญูโพธิสัตว์พระองค์เดียวเท่านั้นย่อมฝัน” และสัญลักษณ์ความฝันที่พบส่วนใหญ่เป็นสัญลักษณ์ของพระโพธิสัตว์ เช่น สัตว์ที่มีสีผิวหรือสีขนดั่งทองหรือสีขาวผุดผ่อง สัตว์ที่เป็นพญาหรือหัวหน้าฝูง

สัญลักษณ์ของความมีบุญญาบารมีที่พบ เช่น เปลวไฟ รัศมี ดวงจันทร์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการวิจัยสร้างสรรค์เรื่องตัวแต่งฝัน ของสมาพร คล้ายวิเชียร พบว่า แสงสว่างที่ทางออกถ้า เป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ และความสุข

สุนัขจิ้งจอก งู ม้ามีปากสองข้าง กา แกะ เป็นสัญลักษณ์ของคนทุศีล ซึ่งประพันธ์ เรืองณรงค์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือนิทานพื้นบ้านชายแดนภาคใต้ ถึงสุนัขจิ้งจอกว่าบ่งบอกถึงลักษณะนิสัยเจ้าเลห์ ทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาจินภาพจากสภาวะแห่งกรรมของ สีหนาท ลอบมณี ดังนี้ สุนัขจิ้งจอกเป็นสัญลักษณ์ ของความเจ้าเล่ห์ความหลอกลวงและพญามาร, นกดำเป็น เป็นสัญลักษณ์ของ บาปอันมืดมนและการลวงล่อมนุษย์ไปสู่กิเลศและตัณหา, ม้า เป็นสัญลักษณ์ของ ตัณหาราคาที่มีมาจากเยเรมีย์ และมังกรหรืองู เป็นสัญลักษณ์ของซาตานหรือมาร

สัญลักษณ์ของบุคคลอันเป็นที่รัก เช่น ดวงตา หัวใจ แขน ดอกบัว ตามที่เคยได้ยินมาสำนวนหรือการเปรียบเทียบว่าลูกเป็นดั่งแก้วตาดวงใจของผู้เป็นพ่อและแม่ ทั้งนี้ พรเทพ ปานยิ้ม ผู้เขียนคู่มือการครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง ว่าเป็นวรรณคดีที่สะท้อนให้เห็นความเป็นแม่ของพระนางมัทรีว่า พระนางมัทรีรักและเป็นห่วงลูกมากได้เปรียบลูกทั้งสองเป็นดั่งแก้วตาดวงใจ

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าสัญลักษณ์ต่างๆ ที่พบในพระไตรปิฎกเป็นสัญลักษณ์จากการฝันเพราะบุพนิมิต นั่นหมายความว่า ผู้ฝันต้องเป็นผู้มีบุญบารมี ไม่ใช่ปุชนคนธรรมดา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของปุถชนคนธรรมดา

เอกสารอ้างอิง

ขุนช้างขุนแผน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ. (2506). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา.

ทิพยวรรณ กิตติพร. (2550). **จิตวิทยาทั่วไป เล่ม 1.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). พิษณุโลก : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เทพพร มังธานี. (2552). **การวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เถรวาทในมหาสุบินชาดก**. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิตอักษรศาสตร์ (จริยศาสตร์ศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธนวรรณ วัฒนานุศักดิ์. (2554). **การศึกษาปรากฏการณ์ในสังคมไทยกับความฝันของพระเจ้าปเสนทิโกศล.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรเทพ ปานยิ้ม. (2558). ผู้เขียนคู่มือการครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง. โรงเรียนวังไกลกังวล ประจวบคีรีขันธ์.

ยศ สันตสมบัติ. (2550). **ฟรอยด์และพัฒนาการของจิตวิเคราะห์จากความฝันสู่ทฤษฎีสังคม**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รุ่งภัทร เริงพิทยา. (2559). มุมมองทางภาษาศาสตร์ของคำว่า"ฝัน". **วารสารอักษรศาสตร์.** 35(2) : 288-309.

สมาพร คล้ายวิเชียร. (2559). **การวิจัยสร้างสรรค์เรื่องตัวแต่งฝัน.** มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สีทน – มะโนรา สำนวนเอกพระอริยานุวัตรเขมจารี-ปริวรรต. (2558). กลุ่มอนุรักษ์เอกสารโบราณ. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม.

สีหนาท ลอบมณี. (2557). **จินภาพจากสภาวะแห่งกรรมของ.** บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ห้องโหร "ศรีมหาโพธิ์". (2553). **ตำราพรพมชาติฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพฯ **:** สำนักพิมพ์อำนวยสาส์น.

เฉลิมเกียรติ ผิวนวล (ผู้แปลและเรียบเรียง). (2544). **จิตวิเคราะห์ของฟรอยด์**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สมิต.

อภิศักดิ์ ใจทัด. (2553). **ความฝันในพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีอิทธิพลของความฝันที่มีต่อชาวพุทธในชุมชนถนนสุคันธาราม.** วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต(ศาสนาเปรียบเทียบ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อะหมัด ฟารีด. (2553). **การอธิบายความฝันตามคัมภีร์กุรอานและฮะดิษ**. (บรรจง บินกาซัน, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : อัล อะมีน.

His Holiness the Dalai lama. (2546). **การหลับ การฝัน และ การตาย สำรวจจิตไปกับองค์ทะไลลามะ**. (สดใส ขันติวรพงศ์, ผู้แปลและเรียบเรียง). กรุงเทพฯ: พระไตรปิฎก เล่มที่ 22 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 14 อังคุตรนิกาย ปัญจก – ฉักกนิบาต.

Demetrio,S.J.,Franciso. (1978). **Myths and Symbols : Philippines**, Metro Manila, National Book Store.

การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

Public relations through social media affect perceptions the product soymilk ready to drink Tofusan brand of customer in Bangkok area

พิทักษ์ ศิริวงศ์* กรกนก เธียรวัฒนโชติ และ ธัชชัย จิรชีวพงศ์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
corresponding author e-mail: innjun@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan ของกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงงเทพมหานคร ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือเพศหญิงและเพศชายที่เคยบริโภคน้ำเต้าหู้พร้อมดื่มตราสินค้า โทฟุซัง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อถือเท่ากับ 0.857 และมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น คือ สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริโภคมีการรับรู้ผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ (X_1) ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุ๊ค (X_2) ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านอินสตราแกรม (X_3) และด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านยูทูป (X_4) ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่มตราสินค้าโทฟุซัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสมการพยากรณ์ คือ $Y = 0.567 + (0.294)X_1 + (-0.135)X_2 + (0.277)X_3+(0.096)X_4$

คำสำคัญ : การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้ โทฟุซัง

Abstract

This research aims to study public relations through social media affect perceptions the product soymilk ready to drink Tofusan brand of customer in Bangkok area. The sample used in this study is that female and male who have consumed soymilk ready to drink Tofusan brand. Using random sampling of 400 people.The instruments used in the study was a questionnaire with the reliability of 0.857 and check the accuracy of a panel of experts. The statistics used in this study is a preliminary descriptive statistics include percentage, mean, standard deviation. Data were analyzed using multiple linear regression analysis. The study indicated that most consumer product awareness through social media is high. The result was a public relations website (X1) public relations through Facebook (X2) public relations through Instagram (X3) and the public through Youtube (X4) affects perception products with soymilk ready to drink Tofusan brand with a significance level of 0.05 and the prediction equation was Y = 0.567 + (0.294)X1 + (-0.135)X2 + (0.277)X3+(0.096) X4

keywords : public relations through social media, perceptions, Tofusan

บทนำ

ปัจจุบันการสื่อสารได้มีการพัฒนาให้มีรูปแบบที่หลากหลายสามารถสร้างการรับรู้สินค้าและบริการของผู้บริโภคสามารถรับรู้ได้หลากหลายช่องทาง อาทิเช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ หรือจากการพูดปากต่อปาก ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าทำให้ช่องทางการรับรู้สินค้าและบริการมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำอินเตอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการสื่อสาร ทำให้ผู้บริโภคสามารถรับข่าวสารของสินค้าและบริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้มากขึ้น เนื่องจากการรับรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีความสะดวกสบายและรวดเร็วสามารถรับส่งและแบ่งปันข้อมูลต่างๆได้สะดวกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์เป็นรูปแบบการสื่อสารที่เข้าถึง ได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย

สื่อสังคมออนไลน์เป็น สื่อที่ได้รับความนิยมในงานประชาสัมพันธ์และมีความ ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมสูงขึ้นในอนาคต องค์กรใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์องค์กร สินค้าและการบริการเพื่อช่วยเสริมสื่อประชาสัมพันธ์แบบดั้งเดิมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (อภิชัจ พูลสวัสดิ์, กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ , 2013) ทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้ง่าย ตรงกลุ่มเป้าหมาย และประหยัดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์

ธุรกิจต่างๆนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์สินค้าและการบริการเพื่อช่วยเสริมสื่อประชาสัมพันธ์แบบดั้งเดิมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อนำมาซึ่งการรับรู้ตราสินค้าของธุรกิจ และสื่อสังคมออนไลน์ถูกนำมาใช้ในการเผยแพร่ข่าวสารด้านต่างๆและให้คำแนะนำเรื่องราวที่ได้รับความนิยมหรือเป็นกระแสการรักสุขภาพอยู่ในปัจจุบันการส่งต่อเห็นจะเป็นเรื่องของโรคภัยต่างๆ รวมไปถึงการดูแลรักษาสุขภาพ และอาหารการกินที่ดีต่อสุขภาพ

กระแสเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของประชาชนในปัจจุบันมีความแตกต่างจากในอดีตมาก โดยผลวิจัยจาก Mindshare ชี้ให้เห็นว่ากระแสสุขภาพทั่วโลกไม่ได้หยุดแค่เรื่องของการรักษาโรค หรือร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงเท่านั้นแต่ยังหันมาให้ความสนใจเรื่องของการป้องกันและดูแลสุขภาพก่อนที่จะมีการเจ็บป่วย โดยอาหารคลีน (Clean Food) หรือ Eating Clean คือ อาหารและการเลือกกินอาหารที่ผ่านการปรุงแต่งน้อยที่สุดผ่านการปนเปื้อนน้อยมากไปจนถึงขั้นไม่มีสารปนเปื้อนใด ๆ ติดมากับอาหารเลย เน้นความเป็นธรรมชาติมากที่สุด ดัดแปลงน้อยที่สุด เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์จากธรรมชาติ และสารอาหารอย่างครบถ้วน (ณัฐธิดา ชูมาลัยวงศ์, 2558)

ในปัจจุบันผู้บริโภคหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของสุขภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การออกกำลังกาย เล่นโยคะ ฟิตเนส หรือการเลือกรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพในปัจจุบันมีความหลากหลายอย่างมาก Tofusan เป็นนมถั่วเหลืองออร์แกนิคใช้กรรมวิธีคั้นสด 100% ซึ่งเป็นกรรมวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม ผลิตจากถั่วเหลืองคุณภาพดีที่ไม่ตัดแต่งพันธุกรรม และเป็นนมถั่วเหลืองโปรตีนสูงระดับใกล้เคียงกับนมวัวบรรจุกล่อง โดยมีการ เพิ่มปริมาณโปรตีนด้วยการใช้ฟองเต้าหู้สด (TOFUSAN Company Limited , 2015) ซึ่งน้ำเต้าหู้ ‘Tofusan’ เป็นตัวเลือกอีกช่องทางหนึ่งสำหรับผู้บริโภคที่รักสุขภาพ และอยู่ในกลุ่มของผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพชนิดหนึ่ง ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้และหันมาสนใจการรักสุขภาพมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยีในการสื่อสารจึงเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ทำให้ผู้บริโภครับรู้ข้อมูลข่าวสารของตราสินค้านี้ได้ง่ายยิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ อิทธิพลการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหูพร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่ที่มีความหลากหลายของประชากรสูง ยกตัวอย่างเช่น มีความหลากหลายในด้านภูมิลำเนา เป็นต้น จึงเป็นที่น่าสนใจในการทาการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ในตราสินค้า Tofusan ของกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงงเทพมหานคร

วิธีดำเนินงานวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ แนวความคิดการติดต่อสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) แนวความคิดเกี่ยวกับการรับรู้ตราสินค้า แนวความคิดการทำการตลาดแบบ Social Media Marketing

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านออนไลน์ Website, Facebook, Twiiter, Instagram, YouTube และ Line

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหูพร้อมดื่ม ในตราสินค้า Tofusan ของกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

4. ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลา พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ คือ พื้นที่ในเขตในเขตกรุงเทพมหานคร และระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือน สิงหาคม ถึง ตุลาคม 2559

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ในตราสินค้า Tofusan ของกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา และการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

n หมายถึง จานวนกลุ่มตัวอย่าง

e หมายถึง ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

z หมายถึง ค่าระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้

P หมายถึง สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบกำหนด p=0.5)

ถ้าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z = 1.96 การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% นั่นคือยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ 5% (0.05) ดังนั้น จึงแทนค่าขนาดตัวอย่างได้ดังนี้

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2} = 384.16$$ หรือ 385 ตัวอย่าง

หรือประมาณ 385 ตัวอย่าง โดยมีการเก็บแบบสอบถามเพิ่ม 15 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากแบบสอบถาม ดังนั้น ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่ากับ 400 ตัวอย่าง

1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเครือข่าย (Network Sampling) การได้มาซึ่งตัวอย่างชนิดนี้จะขึ้นอยู่กับเครือข่ายสังคม ผู้วิจัยจะได้ตัวอย่างเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีเครือข่ายหรืออยู่ในเครือข่ายที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยต้องการ (Slideshare, 2559) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาอิทธิพลการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ โดยการนำแบบสอบถามไปเผยแพร่ในเครือข่ายสังคม facebook.com/tofusanเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบนี้จะทำให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่บริโภคผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเรื่องอิทธิพลการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหูพร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไปคือกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าลักษณะของกลุ่มประชากรในกรุงเทพมีความหลากหลายและเป็นแหล่งที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสนิยมต่างๆรวมถึงกระแสการรักสุขภาพ อาจจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นลักษณะของคาถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Question) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับรู้ตราสินค้าผ่านการประสัมพันธ์สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended Question) จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการประชาสัมพันธ์สื่อออนไลน์ ประกอบด้วย ปัจจัยการรับรู้ตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์แต่ละชนิดในด้านต่างๆได้แก่ ด้านความต่อเนื่องของการอัพเดตข้อมูล ด้านการให้ข้อมูลที่ครบถ้วน ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความน่าสนใจของสื่อ ด้านสื่อที่ส่งผลต่อการรับรู้ตราสินค้า จำนวน 4 ข้อ เพื่อวัดระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ของกลุ่มผู้บริโภค ต่อผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว และกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusanโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นคำถามชนิดให้ เลือกตอบ จำนวน 3 ข้อ และกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก โดยแบ่งเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับ และแปรผลตาม Likert scale (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามให้แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอิทธิพลการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหูพร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan ของกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือสำหรับวัดการวิจัยศึกษาเรื่องดังกล่าว โดยใช้แนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเรียนปรึกษา

กับอาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อขอคำแนะนำและทำการปรับปรุงแก้ไขจนมั่นใจว่าเนื้อหานั้นมีความเที่ยงตรง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ที่บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จึงต้องนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผล และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.735 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง และแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการรับรู้ตราสินค้าโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหูพร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการรับรู้ตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาอิทธิพลการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า Tofusan ของกลุ่มผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีทางสถิติโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตราสินค้าด้วยค่า Sig. หากค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามแนวทางของ (ประสพชัย พสุนนท์, 2553)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปจากการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 84.3) อายุระหว่าง 21-25 ปี (ร้อยละ 75.8) เป็นคนที่โสด (ร้อยละ 94.8) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 90.8) มีอาชีพเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา (ร้อยละ 82.5) มีรายได้น้อยกว่าหรือ เท่ากับ10,000บาท (ร้อยละ 68.5)

ส่วนที่ 2 จากข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ตราสินค้าโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมสังคมออนไลน์ พบว่าผู้บริโภค รับรู้การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของผลิตภัณฑ์โทฟุซัง จากสื่อออนไลน์เฟสบุ๊ค (Facebook) มากที่สุด (ร้อยละ 50.8) สิ่งที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคคือ ความชอบส่วนตัวของผู้บริโภค (ร้อยละ39.3) สาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์คือ คุณภาพผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 61.5) รสชาติที่ผู้บริโภคเลือกทานมากที่สุด คือ รสดั้งเดิม (ร้อยละ 15) ช่องทางที่ผู้บริโภคเลือกซื้อมากที่สุด คือ 7- Eleven (ร้อยละ 80.8) ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์แต่ละครั้งอยู่ที่ราคาน้อยกว่า 100 บาท (ร้อยละ 84) ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนคือ เดือนละ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 53.8) สื่อออนไลน์ที่ผู้บริโภคเข้าถึง

มากที่สุด คือ Facebook (ร้อยละ 81) และ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โทฟุซังของผู้บริโภค คือ เฟสบุ๊ค (ร้อยละ 49.5)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลจากการวิจัยปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ แต่ละชนิดในด้านต่างๆได้แก่ ด้านความต่อเนื่องของการอัพเดตข้อมูล ด้านการให้ข้อมูลที่ครบถ้วน ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความน่าสนใจของสื่อ ประเภทสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ตราสินค้า ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ (website) ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุ๊ค ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านอินสตราแกรม(Instagram) ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านยูทูป (Youtube) จากการวิจัยพบว่าปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ที่ส่งผลมากที่สุด (Mean = 4.14 และ S.D.=0.47) และเมื่อพิจารณาด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เป็นรายด้านอยู่ในระดับที่ส่งผลมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ (Mean = 4.04 และ S.D. = 0.45) ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านยูทูป(Mean = 3.94 และ S.D. = 0.47) ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุ๊ค (Mean = 4.03และ S.D. = 0.36)และด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านอินสตราแกรม (Mean = 4.14 และ S.D. = 0.36)

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า โดยรวมอยู่ ระดับเห็นด้วยมาก (Mean = 4.22 และ S.D.=0.74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริโภคสามารถรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง จากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Mean = 3.72 และS.D. = 0.72) ผู้บริโภคสามารถสังเกต รูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง จากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Mean = 4.22 และ S.D. = 0.68) ผู้บริโภคสามารถจดจำผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง จากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Mean = 4.01 และ S.D. = 0.74)

ส่วนที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการถดถอยเชิงพหุของปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุเมื่อปัจจัยปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์เป็นหลายตัวแปร

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปร	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
(Constant)		0.567	0.199		2.855	0.005
การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์	X_1	0.280	0.063	0.294	4.458	0.000
การประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุ๊ค	X_2	0.123	0.057	0.135	2.141	0.033
การประชาสัมพันธ์ผ่านอินสตราแกรม	X_3	0.330	0.064	0.277	1.502	0.000
การประชาสัมพันธ์ผ่านยูทูป	X_4	0.113	0.055	0.096	2.062	0.040

R=0.691, R Square = 0.478 , Adjusted R Square = 0.473, Std Error of the Estimate = 0.31263

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง จากทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุ๊ค ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านอินสตราแกรม ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านยูทูป ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง ดังปรากฏในตารางที่ 1 และจากการแสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่าง

ปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง ได้ดังนี้

$$Y = 0.567 + (0.294)X_1 + (0.135)X_2 + (0.277)X_3 + (0.096)X_4$$

เมื่อ Y แทน การรับรู้ผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้าโทฟุซัง

X_1 แทน ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์

X_2 แทน ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุ๊ค

X_3 แทน ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านอินสตราแกรม

X_4 แทน ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านยูทูป

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุ๊ค ด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านยูทูป ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้าโทฟุซัง มีเพียงด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านอินสตราแกรมด้านเดียวเท่านั้นที่ไม่ส่งผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้าโทฟุซัง ของผู้บริโภคผ่านสื่อออนไลน์

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ น้ำเต้าหูพร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ และเป็นการทำการตลาดบนสังคมออนไลน์ ที่มีกำลังต้นทุนการผลิตต่ำแต่มีศักยภาพสูงในการสร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันมีการใช้งานชื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น จึงสามารถตอบโจทย์ให้แก่บริษัทหรือองค์กรที่ทำการตลาดทางอินเตอร์เน็ตได้อย่างตรงเป้าหมายแบบตัวต่อตัวระหว่างองค์กรกับผู้บริโภค เพราะสามารถ สื่อสาร หรือ ถามตอบ กับกลุ่มลูกค้าผ่านระบบของ โซเชียลมีเดีย (Social Media) ที่มีอยู่ในปัจจุบันได้แบบทันด่วน รวมไปถึงการกระจายข่าวสารต่างๆ (สยุมพร ธรรมเสน, 2557) ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มาสามารถกล่าวได้ว่า การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ต่อตัวผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.จากผลการวิจัย พบว่า การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ผลิตภัณฑ์ และเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้รวดเร็วเป็นการทำการผ่านอินเตอร์เน็ตที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค และเป็นการใช้ต้นทุนการผลิตค่อนข้างต่ำ แต่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับการทำการตลาดในยุคปัจจุบัน

2.จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริโภครับรู้การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของผลิตภัณฑ์โทฟุซัง จากสื่อออนไลน์ เฟสบุ๊ค มากที่สุด ผู้ประกอบการควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เฟสบุ๊ค ให้มีข้อมูลที่ครบถ้วน และมีความน่าสนใจมากขึ้น

3.จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการน้ำเต้าหู้พร้อมดื่มโทฟุซังควรมีการสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นๆควบคู่ไปด้วย เช่น สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจและรับรู้ตราสินค้าผ่านการประชาสัมพันธ์รูปแบบอื่นๆมากขึ้นและเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค

ข้อแนะนำสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษากับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีการเจาะจงกลุ่มผู้บริโภค เพราะกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันก็จะมีความคิดและทัศนคติที่แตกต่างกันออกไป

2.ควรศึกษาปัจจัยและอิทธิพลด้านอื่นๆ เช่น อิทธิพลด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อความชื่อมั่นในตัวผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหู้พร้อมดื่ม ตราสินค้า โทฟุซัง

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ได้ทุ่มเท ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำ ขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่ให้ความ

ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาที่มีประโยชน์ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เสร็จสำบูรณ์ ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือและยอมสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยมีข้อมูลที่เป็นจริงอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

ณัฐธิดา ชูมาลัยวงค์. (2558). **กระแส Clean food ของคนรักสุขภาพ.** เข้าถึงได้จาก: http://www.stou.ac.th/study/sumrit/11-58(500)/page1-11-58(500).html (ค้นหาข้อมูล : 27 สิงหาคม 2559)

ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญพัฒน์.

ประสพชัย พสุนนท์. (2553). **สถิติธุรกิจ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพิมพ์ท็อป.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2551). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ : สานักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2555). **หลักการตลาด** (PRINCIPLES OF MARKETING) . พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ท้อป.

สยุมพร ธรรมเสน. (2557). **Social Media Marketing : SMM. (ออนไลน์).** เข้าถึงได้จาก: https://prezi.com/ii8u31fhpbzy/social-media-marketing-smm/. (วันที่ค้นข้อมูล: 1 กันยายน 2559).

สุภาภัทร ดิลกไชยชาญวุฒิ. (2547). **การเปรียบเทียบคุณค่าตราสินค้าระดับโลกและตราสินค้าท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิเทศศาสตร์ (การโฆษณา), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิชัจ พูลสวัสดิ์, กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ. (2013). **การประชาสัมพันธ์ภายใต้กระแสสื่อสังคมออนไลน์. (ออนไลน์).** เข้าถึงได้จาก : http://www.jprad.commarts.chula.ac.th/index.php/jprad/article/view/75 (ค้นหาข้อมูล : 25 สิงหาคม 2559).

Slideshare. (2559). **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.** เข้าถึงได้จาก : http://www.slideshare.net/0804900158/6-49872598 (วันที่ค้นข้อมูล: 3 กันยายน 2559).

TOFUSAN Company Limited. (2015). **SOY MILK MADE BETTER**. เข้าถึงได้จาก: http://thetofusan.com/product/. (ค้าหาข้อมูล : 27 สิงหาคม 2559)

การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานระดับหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยประยุกต์ใช้เทคนิคกลุ่มสมมตินัย

The development of the curriculum guidelines for quality assurance in Kamphaeng Phet Rajabhat University by using group nominal technique

ชรินรัตน์ บุญมาก[1*] และ ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์[2]
[1]สำนักประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กำแพงเพชร
[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
[*]corresponding author e-mail: qakpru54@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานของหลักสูตร และศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 147 คน และบุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติหน้าที่ด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 153 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและคำถามในกระบวนการกลุ่ม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น แบบปรับปรุง Modified Priority Needs Index ($PIN_{Modified}$) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความต้องการในการปฏิบัติงานของหลักสูตร ดังนี้ กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร มีสภาพการปฏิบัติงานจริงในปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.15) และมีสภาพการปฏิบัติงานที่ควรจะเป็น ($\bar{X}$= 4.62) มีค่าดัชนี $PIN_{Modified}$ ในภาพรวม = 0.12 โดยมีความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานของหลักสูตรอันดับแรก คือ การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ค่าดัชนี $PIN_{Modified}$ เท่ากับ 0.34 และ1.2) กลุ่มสายสนับสนุน มีสภาพการปฏิบัติงานจริงในปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 3.78) มีสภาพการปฏิบัติงานที่ควรจะเป็น ($\bar{X}$ = 4.24) มีค่าดัชนี $PIN_{Modified}$ ในภาพรวม = 0.12 มีความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานระดับหลักสูตรอันดับแรก คือ การออกแบบเครื่องมือ แบบฟอร์มเก็บข้อมูลเพื่อรายงานผลการดำเนินงานระดับหลักสูตร ค่าดัชนี $PIN_{Modified}$ เท่ากับ 0.30 และผลของการศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตร ใช้กระบวนการกลุ่มโดยประยุกต์ใช้เทคนิคกลุ่มสมมตินัย มีแนวทางแก้ไข ดังนี้ กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร ได้แก่ จัดทำฐานข้อมูลบุคลากร การทำวิจัย ผลงานของอาจารย์ และจะได้นำข้อมูลมาพิจารณาเพื่อจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนข้อเสนอโครงการ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสายสนับสนุน ได้แก่ มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ แบบฟอร์ม ก่อนนำไปใช้ประโยชน์ การติดตามการนำเครื่องมือ แบบฟอร์ม ไปใช้ประโยชน์ตามลำดับ จัดทำสารสนเทศผลการประเมินคุณภาพการศึกษาย้อนหลัง 5 ปี เพื่อใช้ในการบริหารและตัดสินใจของผู้บริหาร และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ตามลำดับ

คำสำคัญ : แนวทางการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานระดับหลักสูตร การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในเทคนิคกลุ่มสมมตินัย

Abstract

The purposes of this research were to assess the needs for working of Curriculum and study guidelines working of Curriculum for assessment of the quality of education in Kamphaeng Phet Rajabhat University. A 147 people were selected from Instructor Course as sample and 6 Staff on duty on the quality of education making a total of 153 people. The instrument was a questionnaire and questions in the process. Statistics used were frequency, percentage, average and standard deviation. Prioritize your needs Modified Priority Needs Index ($PIN_{Modified}$). Data were analyzed using qualitative content analysis. The results of the study were as follows : assessment of the operational requirements of the course Instructor Course have operational conditions actually present ($\bar{X}$ = 4.15) and have operational conditions should be ($\bar{X}$= 4.62). The total index's priority needs = 0.12. The first have assess the needs for working of Curriculum is research for develop for education of have index's priority needs = 0.34 and staff on duty on the quality of education have operational conditions actually present ($\bar{X}$ = 3.78) and have operational conditions should be ($\bar{X}$= 4.24). The total index's priority needs = 0.12. The first have assess the needs for working of Curriculum is design tools record form for operations level course and have index's priority needs = 0.30 and the results of the study guidelines, of course using the Group process by Group Nominal Technique. A guideline was as follows : the lecturer of the course include database staff doing research work of teachers. And will be taken into consideration in order to exchange knowledge and utilization. Workshops, writing project proposals. Learn how exchange activities organized for teaching and research to improve teaching and learning. Support groups include experts check the accuracy of the tool from prior to exploit. Following the introduction of tools to use form quality evaluation on MIS prepared a 5-year retrospective study for use in management and decision making, management and dissemination to the public, respectively.

keywords : guidelines, working of curriculum, assessment of the quality of education, group nominal technique

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานโดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งประกอบด้วย "ระบบการประกันคุณภาพภายใน" และ "ระบบการประกันคุณภาพภายนอก" เพื่อใช้เป็นกลไกในการผดุงรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษา, 2558)

การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีความสำคัญ โดยทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษามีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งทำให้สถานศึกษาได้ประโยชน์จากการประกันคุณภาพการศึกษา โดย

ผู้เรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ครูได้ทำงานอย่างมืออาชีพ มีการทำงานที่เป็นระบบ โปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และเน้นคุณภาพ ได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำและความรู้ ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีความโปร่งใสเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม คณะกรรมการดำเนินงานในสถานศึกษาได้ทำงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม เป็นผู้ที่ทำประโยชน์และมีส่วนพัฒนาสถานศึกษาและคุณภาพทางการศึกษาให้แก่เยาวชนและชุมชนร่วมกับผู้บริหารและครู สมควรที่ได้รับความไว้วางใจให้มาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในสถานศึกษา หน่วยงานที่กำกับดูแลได้สถานศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระในการกำกับ ดูแลสถานศึกษาและก่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพของสถานศึกษา ชุมชนและสังคมประเทศชาติ ได้เยาวชนและคนที่ดี มีคุณภาพและศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาองค์กร ชุมชนและสังคมประเทศชาติต่อไปและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจจากการให้บริการของหน่วยงาน (มหาวิทยาลัยนเรศวร, มปป)

ภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การดำเนิน การตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาวปัจจุบันมีปัจจัยภายในและภายนอกหลายประการที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการ ปัจจัยดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) คือ

1. คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาและบัณฑิตภายในประเทศที่มีแนวโน้มแตกต่างกันมากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคมโดยรวมของประเทศในระยะยาว

2. ความท้าทายของโลกาภิวัตน์ต่อการอุดมศึกษา ทั้งในประเด็นการบริการการศึกษาข้ามพรมแดน และการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและบัณฑิต การประกอบอาชีพของบัณฑิตในอนาคต อันเป็นผลจากการรวมตัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งทั้งสองประเด็นต้องการการรับประกันของคุณภาพการศึกษา

3. สถาบันอุดมศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสามารถพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิต ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล การพัฒนาภาคการผลิตจริง ทั้งอุตสาหกรรมและบริการ การพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ระดับท้องถิ่นและชุมชน

4. สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ข้อมูลสาธารณะ (Public Information) ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งนักศึกษา ผู้จ้างงาน ผู้ปกครอง รัฐบาลและประชาชนทั่วไป

5. สังคมต้องการระบบอุดมศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม (Participation) มีความโปร่งใส (Transparency) และมีความรับผิดชอบซึ่งตรวจสอบได้ (Accountability) ตามหลักธรรมาภิบาล

6. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในรวมถึงให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกโดยการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

7. คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศใช้มาตรฐานการอุดมศึกษา เมื่อ วันที่ 7 สิงหาคม 2549 เพื่อเป็นกลไกกำกับมาตรฐานระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการการอุดมศึกษาและระดับหน่วยงาน โดยทุกหน่วยงานระดับอุดมศึกษาจะได้ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

8. กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2552 และคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2552 เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อการประกันคุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา

9. กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2554 เพื่อเป็นกลไกส่งเสริมและกำกับให้สถาบัน อุดมศึกษาจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานตามประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง และกลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาเอก นอกจากนั้นยังได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา โดยกำหนดให้คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบและด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของการประกันคุณภาพการศึกษา (สมยศ อาวเกียรติ, 2557) ได้แก่

1. ปัญหาของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ ปัญหาการหมุนเวียนของบุคลากร คนรู้ไม่ทำ แต่คนทำกลับไม่รู้ มีความเข้าใจไม่เหมือนกัน ไม่รู้จะหาเอกสารหลักฐานอย่างไร ไม่รู้จะเขียนบรรยายอย่างไร ไม่เข้าใจการประเมินตนเองอย่างแท้จริง

2. อุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษา คือ บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ

3. แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ คือ ทัศนคติของบุคลากรอาจคิดว่าเป็นภาระมากกว่าประโยชน์ ใช้เวลาในการจัดทำรายงานประกันคุณภาพการศึกษาค่อนข้างมาก เกณฑ์การประเมินเปลี่ยนแปลงบ่อย คำอธิบายบางอย่างในคู่มือยังไม่ชัดเจนมีงานที่เกี่ยวข้องมากมายชี้ให้เห็นได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้เกิดคุณภาพได้จริง หลีกเลี่ยงการทำการประกันคุณภาพการศึกษาแบบเฉพาะหน้า และนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ตรวจประเมินมาใช้ปรับการดำเนินงานของหน่วยงานอย่างจริงจัง

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรเป็นสถานศึกษาที่เน้นให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนสร้างศักยภาพให้เป็นขุมพลังแห่งปัญญาพัฒนาท้องถิ่น ผลิตกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมโดยเน้นที่จิตสำนึกในการรับใช้ท้องถิ่นและประเทศชาติ ด้วยประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาเรื่องหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 ณ วันที่ 9 เดือน ธันวาคม 2557 โดยมีแนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับหลักสูตร ระดับคณะและระดับสถาบัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) ประกอบกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา นโยบายข้อที่ 8 8.10 กำหนดให้มีการรายงานการประเมินตนเองตามกรอบการประเมินของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งในระดับหลักสูตร หน่วยงานและมหาวิทยาลัย เมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยนำเสนอรายงานผลการประเมินภายใน 30 พฤศจิกายนของทุกปี 8.11 กำหนดให้มหาวิทยาลัยหน่วยงานและหลักสูตรรับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพภายใน ปีการศึกษาละ 1 ครั้งทุกปี (มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2558) การดำเนินการให้เป็นตามขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการตรวจประเมินภายในทุกระดับให้เป็นไปตามที่กำหนดถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลาที่กำหนด

จากแนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับหลักสูตร ระดับคณะ และมหาวิทยาลัย และปัญหาและอุปสรรคด้าน การประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานระดับหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยประยุกต์ใช้เทคนิคกลุ่มสมมตินัย ซึ่งสามารถนำแนวทางการแก้ไขไปดำเนินการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของหลักสูตรได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน

2. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ (Sample) ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ของจำนวนกลุ่มประชากรหลักร้อยใช้กลุ่มตัวอย่าง 60 % เท่ากับ จำนวน 147 คน จาก 245 คน และบุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติหน้าที่ด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ จำนวน 6 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 153 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) (มารยาท โยทองยศ และปราณี สวัสดิสรรพ์, อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงานจริงในปัจจุบันและสภาพการปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นในการปฏิบัติงานในระดับหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และข้อคำถามเชิงคุณภาพเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ใช้กระบวนการกลุ่มโดยประยุกต์ใช้เทคนิคกลุ่มสมมตินัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร และจัดทำเป็นข้อคำถามการปฏิบัติงานระดับหลักสูตร จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1.1) กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร ประกอบด้วย เนื้อการปฏิบัติงานในองค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 108 ข้อ 1.2) กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล รวมทั้งหมดสิ้น 25 ข้อ

2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง รวมทั้งหมด 153 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยแบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงานจริงในปัจจุบันและสภาพการปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นในการปฏิบัติงานในระดับหลักสูตร วิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง Modified Priority Needs Index ($PIN_{Modified}$) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยตัวแทนอาจารย์ประจำหลักสูตรและบุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติหน้าที่ด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความต้องการในการปฏิบัติงานของหลักสูตร เพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1.1) กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร มี

สภาพการปฏิบัติงานจริงในปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.15) และมีสภาพการปฏิบัติงานที่ควรจะเป็น ($\bar{X}$ = 4.62) มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PIN $_{Modified}$ ในภาพรวม = 0.12 โดยมีความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานของหลักสูตรสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1.1.1) การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 1.1.2) การประสาน หน่วยงานภายใน ภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อขอสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาให้สามารถศึกษาต่อได้ตามความเหมาะสม 1.1.3) การส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในต่างประเทศ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PIN $_{Modified}$ เท่ากับ 0.34 0.27 และ 0.22 ตามลำดับ 1.2) กลุ่มสายสนับสนุน ปฏิบัติหน้าที่ด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ มีสภาพการปฏิบัติงานจริงในปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 3.78) มีสภาพการปฏิบัติงานที่ควรจะเป็น ($\bar{X}$ = 4.24) มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PIN $_{Modified}$ ในภาพรวม = 0.12 มีความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานระดับหลักสูตรสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1.2.1) การออกแบบเครื่องมือ แบบฟอร์มเก็บข้อมูลเพื่อรายงานผลการดำเนินงานระดับหลักสูตร 1.2.2) การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ต่อสาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ 1.2.3) การรวบรวมรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร นำเสนอผู้บริหารระดับคณะเพื่อพิจารณา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PIN $_{Modified}$ เท่ากับ 0.30 และ 0.23 และ 0.22 ตามลำดับ

2. ผลของการศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตร ใช้กระบวนการกลุ่มโดยประยุกต์ใช้เทคนิคกลุ่มสมมตินัย โดยมีแนวทางแก้ไข จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1) กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร ได้แก่

2.1.1) การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีแนวทางแก้ไขโดย 2.1.1.1) จัดทำฐานข้อมูลบุคลากรการทำวิจัย ผลงานของอาจารย์ และจะได้นำข้อมูลมาพิจารณาเพื่อจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ 2.1.1.2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนข้อเสนอโครงการ 2.1.1.3) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และ2.1.1.4) จัดการนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับหลักสูตร หรือนำเสนอในเวทีนวัตกรรม

2.1.2) การประสาน หน่วยงานภายใน ภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อขอสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาให้สามารถศึกษาต่อได้ตามความเหมาะสม มีแนวทางแก้ไขโดย 2.1.2.1) หลักสูตร คณะ และมหาวิทยาลัย แจ้งข่าวสารแก่นักศึกษาเรื่องทุนการศึกษาผ่านช่องทางต่าง ๆ 2.1.2.2) คณะและมหาวิทยาลัยจัดหาแหล่งทุนการศึกษาให้นักศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้เครือข่ายในระดับคณะ และมหาวิทยาลัย เช่น ศิษย์เก่า 2.1.2.3) สร้างทัศนคติของนักศึกษาในการแก้ปัญหาของตนเอง และ2.1.2.4) อาจารย์และนักศึกษาร่วมกันจัดทำผลงาน/โครงการ โดยของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (เช่น ทำวิจัย/ผลิตภัณฑ์)

2.1.3) การส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในต่างประเทศ มีแนวทางแก้ไขโดย 2.1.3.1) มหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในประเทศอาเซียน 2.1.3.2) มหาวิทยาลัยกำหนดการสอบความสามารถภาษาอังกฤษ และการเพิ่มทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้กับนักศึกษา 2.1.3.3) กำหนดเงื่อนไขในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม 2.1.3.4) จัดโครงการเพื่อเสริมและสนับสนุนการให้นักศึกษาได้กล้าและแสดงออกภายใต้โครงการ “English in the Garden และ2.1.3.5) การปรับปรุงหลักสูตรใช้รูปแบบสหกิจศึกษา

2.2) กลุ่มสายสนับสนุน ปฏิบัติหน้าที่ด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ ได้แก่

2.2.1) การออกแบบเครื่องมือ แบบฟอร์ม ตัวอย่างเอกสารประกอบการเก็บข้อมูลเพื่อการรายงาน ผลการดำเนินงานระดับหลักสูตร มีแนวทางแก้ไขโดย 2.2.1.1) มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ แบบฟอร์ม ก่อนนำไปใช้ประโยชน์ และ2.2.1.2) การติดตามการนำเครื่องมือ แบบฟอร์ม ไปใช้ประโยชน์

2.2.2) การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ต่อสาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีแนวทางแก้ไขโดย 2.2.2.1) จัดทำสารสนเทศผลการประเมินคุณภาพการศึกษาย้อนหลัง 5 ปี เพื่อใช้ในการบริหารและตัดสินใจของผู้บริหาร และเผยแพร่ต่อสาธารณชน 2.2.2.2) ฝ่ายสารสนเทศของคณะจัดทำพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ข้อมูล และ2.2.2.3) จัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารใช้ในการวางแผนและตัดสินใจในการพัฒนาคุณภาพ

2.2.3) การรวบรวมรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร นำเสนอผู้บริหารระดับคณะเพื่อพิจารณา มีแนวทางแก้ไขโดย 2.2.3.1) การติดตามความหน้าการดำเนินงานตามแผนคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร โดยคณะกรรมการกำกับติดตามการดำเนินงานของหลักสูตรและคณะ 2.2.3.2) กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับคณะติดตามการดำเนินงาน เดือนละ 1 ครั้ง โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร และ2.2.3.3) คณะกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติงานให้กับหลักสูตร

อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายหลายประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความต้องการในการปฏิบัติงานของหลักสูตร เพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จากการศึกษาจาก 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า

1.1) กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น $PIN_{Modified}$ ในภาพรวม = 0.12 โดยมีความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานของหลักสูตรสูงสุดอันดับแรก คือ การทำวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนการสอน ค่าดัชนี $PIN_{Modified}$ เท่ากับ 0.34 อาจารย์ประจำหลักสูตรบางคนไม่เข้าใจวิธีการ ไม่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี (2558) อาจารย์ประจำหลักสูตรมีหน้าที่สอนและค้นคว้างานวิจัยในสาขาวิชา พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ตั้งแต่การวางแผน การควบคุมคุณภาพ การติดตามและประเมินผลและการพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งมหาวิทยาลัยยังส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณสมบัติและคุณวุฒิเป็นไปตามประกาศ โดยดำเนินการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (2551) ประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต (5 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่ามีความต้องการประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรการศึกษาศาสตร์บัณฑิต (5 ปี) ด้านการวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานของหลักสูตรสูงสุดอันดับรองลงมา คือ การประสาน หน่วยงานภายในภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อขอสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาให้สามารถศึกษาต่อได้ตามความเหมาะสม ค่าดัชนี $PIN_{Modified}$ เท่ากับ 0.27 และความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานของหลักสูตรสูงสุดอันดับสาม คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในต่างประเทศ ค่าดัชนี $PIN_{Modified}$ เท่ากับ 0.22 ทั้งสองอันดับ สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 (2558) ตัวบ่งชี้ 3.2 กิจกรรมพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหลักสูตร คณะ และมหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาต่อตามกำหนดตามระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรทุกปีการศึกษาแต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษาเนื่องจากมีนักศึกษาที่มีความต้องการทุนสนับสนุนการศึกษาจำนวนมาก ตลอดจนมหาวิทยาลัยได้สนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในต่างประเทศ ทั้งนี้เป็นไปตามคุณสมบัติและเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดเบื้องต้น

1.2) กลุ่มสายสนับสนุน ปฏิบัติหน้าที่ด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PIN $_{Modified}$ ในภาพรวม = 0.12 โดยมีความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานระดับหลักสูตรสูงสุดอันดับแรก คือ การออกแบบเครื่องมือ แบบฟอร์มเก็บข้อมูลเพื่อรายงานผลการดำเนินงานระดับหลักสูตร ค่าดัชนี PIN $_{Modified}$ เท่ากับ 0.30 ซึ่งเครื่องมือ แบบฟอร์มเก็บข้อมูลรายตัวบ่งชี้ที่หน่วยงานระดับคณะหรือมหาวิทยาลัยจัดทำขึ้น ทำให้หลักสูตรลดระยะเวลาในการออกแบบเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลตามตัวบ่งชี้ สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน และใช้รายงานผลการดำเนินงานระดับหลักสูตร เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เครื่องมือ แบบฟอร์มต้องผ่านการตรวจสอบความความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญก่อนการเผยแพร่นำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโฆสิต ดิษฐบรรจง (2557) ที่พบว่าการประเมินความต้องการของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ระยะที่1 ข้อ 2) ขั้นดำเนินการ ลำดับสูงสุด คือ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง โดยต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนตามลำดับความสำคัญค่าดัชนีของการประเมินความต้องการจำเป็นในขั้น (Check) ควรมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการประเมินผล (5) ด้วยเช่นกัน ความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานของหลักสูตรสูงสุดอันดับรองลงมา คือ การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ต่อสาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ค่าดัชนี PIN $_{Modified}$ เท่ากับ 0.23 สอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา (2559) ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดโดยจัดส่งรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของระดับหลักสูตร คณะ และมหาวิทยาลัยผ่านระบบฐานข้อมูลด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (CHE QA Online) ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับจากสิ้นปีการศึกษา และกำหนดช่องทางการเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ต่อสาธารณชนในรูปเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีข้อมูลเบื้องต้นประกอบการวิเคราะห์และตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น และความต้องการจำเป็นการปฏิบัติงานของหลักสูตรสูงสุดอันดับสาม คือ การรวบรวมรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรนำเสนอผู้บริหารระดับคณะเพื่อพิจารณา ค่าดัชนี PIN $_{Modified}$ เท่ากับ 0.22 สอดคล้องสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 อยู่ในกระบวนการและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินงานและเก็บข้อมูล การประเมินคุณภาพ และการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญและบ่งบอกถึงการวางแผนปรับปรุง การดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานตามผลการประเมินที่ผ่านมาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เห็นเป็นรูปธรรม โดยมีคณะกรรมการกำกับติดตามการดำเนินงานของหลักสูตรภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2. แนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร จากการสนทนากลุ่มโดยใช้เทคนิคสมมุตินัย โดยตัวแทนกลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร และบุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติหน้าที่ด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ มีแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำแนกได้ดังนี้

2.1) กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร

2.1.1) การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีแนวทางแก้ไขดังนี้

1) จัดทำฐานข้อมูลบุคลากร การทำวิจัย ผลงานของอาจารย์ และจะได้นำข้อมูลมาพิจารณาเพื่อจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์

2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนข้อเสนอโครงการ

3) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

4) จัดการนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับหลักสูตร หรือนำเสนอในเวทีนวัตกรรม

2.1.2) การประสาน หน่วยงานภายใน ภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อขอสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาให้สามารถศึกษาต่อได้ตามความเหมาะสม มีแนวทางแก้ไขดังนี้

1) หลักสูตร คณะ และมหาวิทยาลัย แจ้งข่าวสารแก่นักศึกษาเรื่องทุนการศึกษาผ่านช่องทางต่าง ๆ

2) คณะและมหาวิทยาลัยจัดหาแหล่งทุนการศึกษาให้นักศึกษาเพิ่มเติม โดยใช้เครือข่ายในระดับคณะและมหาวิทยาลัย เช่น ศิษย์เก่า

3) สร้างทัศนคติของนักศึกษาในการแก้ปัญหาของตนเอง

4) อาจารย์และนักศึกษาร่วมกันจัดทำผลงาน/โครงการ โดยของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (เช่น ทำวิจัย/ผลิตภัณฑ์)

2.1.3) การส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในต่างประเทศ มีแนวทางแก้ไข ดังนี้

1) มหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในประเทศอาเซียน

2) มหาวิทยาลัยกำหนดการสอบความสามารถภาษาอังกฤษ และการเพิ่มทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้กับนักศึกษา

3) กำหนดเงื่อนไขในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม

4) จัดโครงการเพื่อเสริมและสนับสนุนการให้นักศึกษาได้กล้าและแสดงออกภายใต้โครงการ “English in the Garden

5) การปรับปรุงหลักสูตรใช้รูปแบบสหกิจศึกษา

จากแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในทั้งหมด 13 ข้อ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลนำเสนอผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยเพื่อพิจารณา ตลอดจนได้มอบหมายให้กับเกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและทบทวนแนวทางแก้ไขที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง ซึ่งในข้อ 2.1.1) การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผู้เกี่ยวข้องโดยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ข้อ2.1.2) การประสาน หน่วยงานภายใน ภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อขอสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาให้สามารถศึกษาต่อได้ตามความเหมาะสม ผู้เกี่ยวข้องโดยผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา และข้อ2.1.3) การส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในต่างประเทศ ผู้เกี่ยวข้องโดยงานวิเทศสัมพันธ์และกิจการอาเซียน จึงทำให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ตามความเป็นจริง

จากการตรวจสอบกิจกรรมที่จะดำเนินการแก้ไข พบว่ามีกิจกรรมที่ดำเนินการในปีการศึกษา 2559 ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนข้อเสนอโครงการ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จัดการนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับหลักสูตร หรือนำเสนอในเวทีนวัตกรรม และโครงการเพื่อเสริมและสนับสนุนการให้นักศึกษาได้กล้าและแสดงออกภายใต้โครงการ “English in the Garden และกิจกรรมข้างต้นที่ไม่ได้กล่าวถึงผู้เกี่ยวข้องจะนำไปวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในปีการศึกษาถัดไป

2.2) กลุ่มสายสนับสนุน ปฏิบัติหน้าที่ด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ ได้แก่

2.2.1) การออกแบบเครื่องมือ แบบฟอร์ม ตัวอย่างเอกสารประกอบการเก็บข้อมูลเพื่อการรายงาน ผลการดำเนินงานระดับหลักสูตร มีแนวทางแก้ไขดังนี้

1) มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ แบบฟอร์ม ก่อนนำไปใช้ประโยชน์

2) การติดตามการนำเครื่องมือ แบบฟอร์ม ไปใช้ประโยชน์

2.2.2) การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ต่อสาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีแนวทางแก้ไขดังนี้

1) จัดทำสารสนเทศผลการประเมินคุณภาพการศึกษาย้อนหลัง 5 ปี เพื่อใช้ในการบริหารและตัดสินใจของผู้บริหาร และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

2) ฝ่ายสารสนเทศของคณะจัดทำพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ข้อมูล

3) จัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารใช้ในการวางแผนและตัดสินใจในการพัฒนาคุณภาพ

2.2.3) การรวบรวมรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร นำเสนอผู้บริหารระดับคณะเพื่อพิจารณา มีแนวทางแก้ไขดังนี้

1) การติดตามความหน้าการดำเนินงานตามแผนคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร โดยคณะกรรมการกำกับติดตามการดำเนินงานของหลักสูตรและคณะ

2) กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับคณะติดตามการดำเนินงาน เดือนละ 1 ครั้ง โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร

3) คณะกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติงานให้กับหลักสูตร

จากแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในทั้งหมด 8 ข้อ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลนำเสนอผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยเพื่อพิจารณา ตลอดจนได้มอบหมายให้กับเกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและทบทวนแนวทางแก้ไขที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง จึงทำให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ตามความเป็นจริง

กิจกรรมที่จะดำเนินการแก้ไข ในข้อ2.2.1) การออกแบบเครื่องมือ แบบฟอร์ม ตัวอย่างเอกสารประกอบการเก็บข้อมูลเพื่อการรายงาน ผลการดำเนินงานระดับหลักสูตร ดำเนินการโดยสำนักประกันคุณภาพการศึกษา ข้อ2.2.2) การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ต่อสาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินการโดยหลักสูตรและคณะ และข้อ2.2.3) การรวบรวมรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนคุณภาพตามข้อเสนอแนะจากการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร นำเสนอผู้บริหารระดับคณะเพื่อพิจารณา ดำเนินการโดยหลักสูตร คณะ และกำกับติดตามโดยคณะกรรมการกำกับติดตามการดำเนินงานของหลักสูตรและคณะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร และบุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติงานหน้าที่ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ โดยศึกษาความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันในการปฏิบัติงานของระดับหลักสูตร โดยอาจารย์ประจำหลักสูตรต้องดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับบุคลาการสายสนับสนุนมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนข้อมูลด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ตลอดจนการติดตามดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในการนำผลการวิจัยไปใช้โดยเฉพาะความต้องการจำเป็นลำดับต้น ๆ ที่ต้องดำเนินการแก้ไขเร่งด่วนควรนำผลการวิเคราะห์ที่ลำดับใกล้เคียงกันของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างไปดำเนินการแก้ไขก่อน ซึ่งจะสนองความต้องการจำเป็นได้ตรงประเด็นกว่าลำดับอื่น ๆ อีกทั้งทำให้ทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างได้ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของหลักสูตรและคณะได้อย่างต่อเนื่อง

2. สำหรับแนวทางในแก้ไขความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง มีหลายกิจกรรมซึ่งได้เสนอไว้ในสรุปผลการวิจัย แต่สำหรับการนำไปปฏิบัติจริงนั้นผู้เกี่ยวข้องควรนำไปพิจารณาและวางแผนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของหลักสูตรได้ตามบริบทที่ควรจะเป็น

3. งานวิจัยนี้มีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสนทนากลุ่มโดยเทคนิคสมมุตินัย ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บจากกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ประจำหลักสูตร และบุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติงานหน้าที่ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรเท่านั้น ดังนั้นผลการวิจัยจะใช้ได้เฉพาะในมหาวิทยาลัยเท่านั้น สำหรับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ได้เช่นกันในเรื่องของประเด็นการปฏิบัติงานของหลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ระดับหลักสูตร โดยนำไปพิจารณาและทบทวนเพื่อการจัดทำแบบสอบถามการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของหลักสูตรในแต่ละมหาวิทยาลัย และจะได้ข้อมูลและสารสนเทศที่หลากหลายขึ้น นำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของหลักสูตรในเขตภาคเหนือตอนล่าง และเขตภาคเหนือตอนบนต่อไป

2. สำหรับแนวทางการปฏิบัติงานตามความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง มีหลายกิจกรรมซึ่งได้เสนอไว้ในสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้พิจารณาข้อมูลแล้วมีความคิดเห็นว่าควรจะจัดทำเป็นวิจัยสถาบันในเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรตามผลการประเมินคุณภาพภายในโดยคณะกรรมการ ซึ่งจะเป็นกำกับติดตามเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของหลักสูตรได้อย่างต่อเนื่อง

3. งานวิจัยนี้มีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสนทนากลุ่มโดยเทคนิคสมมุตินัย ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บจากกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ประจำหลักสูตร และบุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติงานหน้าที่ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ดังนั้นผลการวิจัยจะใช้ได้เฉพาะในมหาวิทยาลัยเท่านั้น สำหรับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ สามารถนำไปพิจารณาเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับกำหนดเป็น ตัวบ่งชี้คุณภาพในแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน หรือกำหนดเป็นสมรรถบุคลากรสำหรับการปฏิบัติงานในระดับหลักสูตร

โดยสรุป กิจกรรมที่กำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรตามความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของหลักสูตรเพื่อรองรับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ผู้เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนการดำเนินงานพร้อมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามประเด็นความต้องการจำเป็นรายตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรโดยกำหนดวันเริ่มต้น วันสิ้นสุด งบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สรุปรายงานผลการดำเนินงานรายไตรมาส กำหนดผู้รับผิดชอบ พร้อมสรุปร้อยละความสำเร็จของการดำเนินงานตามประเด็นความต้องการจำเป็น มีการกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามประเด็น และนำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน ดร.สวนีย์ เสริมสุข และ ดร.ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรอนงค์ แจ่มผล ดร.สุภาพร พงศ์ภิญโญโอภาส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรา บุดสีทา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ศิริวรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ดร.สวนีย์ เสริมสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญดาว แจ่มแจ้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาลี ตระกูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรอนงค์ แจ่มผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรา บุดสีทา และ นายธีรพงษ์ ยิ้มพวัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนูญ บูลย์ประมุข และ ดร.พิษณุ บุญนิยม และผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร บุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล การตอบแบบสอบถาม การร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มที่ได้ข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาวางแผนปรับปรุงการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี. (2558). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 295 ง. หน้า 3.

โฆสิต ดิษฐบรรจง. (2557). “การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.** 8(1).

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2551). **ประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต (5 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธีรวุฒิ เอกะกลุ. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2558). **การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.** เข้าถึงได้จาก (Available): https://www.gotoknow.org/user/blue_sky/profile (วันที่ค้นข้อมูล : 17 เมษายน 2558).

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2558). **นโยบายการดำเนินงานการประกันคุณภาพระดับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร : สำนักประกันคุณภาพการศึกษา** มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

มารยาท โยทองยศ และ ปราณี สวัสดิสรรพ์. (2543). **การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพ ฯ : ศูนย์บริการวิชาการสถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557**. กรุงเทพ ฯ : ภาพพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). **ประกาศคณะกรรมการการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2559.**

สมยศ อาวเกียรติ. (2557). **ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของการประกันคุณภาพการศึกษา**. เข้าถึงได้จาก (Available): http://slideplayer.in.th/slide/2214149/. (วันที่ค้นข้อมูล : 17 เมษายน 2558).

แนวทางการอนุรักษ์และการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์การแกะสลักไม้เทพทาโร ตำบลห้วยยอด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

Guildlines for conserve and restore folk wisdom of truelaurel carving products Tambon Khaokob Amphoe Huaiyot Changwat Trang

เจตนา อินยะรัตน์*
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง หมาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง
*corresponding author e-mail: jetandeejing@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ เอกลักษณ์ แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยแบบคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์จากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนสมาชิกผู้ประกอบการกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้เทพทาโร ผลการศึกษาพบว่า องค์ความรู้การแกะสลักไม้เทพทาโรเกิดขึ้นจากบุคคลในชุมชนและเกิดการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เอกลักษณ์ของการแกะสลักไม้เทพทาโร คือ การนำส่วนรากของต้นเทพทาโรซึ่งมีคุณลักษณะพิเศษ คือ มีความหอมและเป็นไม้เนื้ออ่อน นำมาแกะสลักเป็นรูปแบบต่าง ๆ ได้ 3 ประเภท ได้แก่ ชิ้นงานที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ สัตว์มงคล และของใช้โดยทั่วไป ขั้นตอนเริ่มจากการเลือกชิ้นไม้ วาดแบบลงเนื้อไม้ เลื่อย สับ ตอก ฉลุ นำมาตากแดด ขัดด้วยกระดาษทราย ตกแต่งและบรรจุภัณฑ์ ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น คือ รูปพะยูน แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูมี 5 ประการ 1) ส่งเสริมการปลุกทดแทน 2) ส่งเสริมทางด้านการตลาด 3) ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ 4) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ 5) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

คำสำคัญ : แนวทางการอนุรักษ์ ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์ไม้เทพทาโร ตำบลเขากอบ

Abstract

This research aims to study the knowledge cognitive approach to conservation and rehabilitation to do wood carving products of Rochester East gods. It was a qualitative research method which was conduct by documentary analysis, observation, and interview. Using a sample working age group is a group of entrepreneurs Member representative products of wood chipper lacks deity. The study was found that wisdom of carving the wood chipper lacks deity arises from people in the community and handed down from generation to generation. The uniqueness of wood engraving is offered to the gods in the root section of Rochester East of Henrietta lacks, which has special deities is fragrant and soft wood is carved into various formats come in 3 types: the piece of work about someone important and auspicious animal in General. The procedure starts with the selection of the pieces of wood. Draw a clock-hack saws, wood cutters bring with sand and Daewoo Tok decoration and packaging unique pattern is a local fish, dugongs. Approach to conservation and rehabilitation guidelines, there are five 1) promotes replanting 2) marketing promotion 3) support product development 4) learning center 5) development of cultural tourism in the community.

keywords : guidelines for conservative, wisdom, truelaurel craving products, Tambon Khaokob

บทนำ

ภูมิปัญญา(Wisdom) เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้ถูกสร้างขึ้นจากธรรมชาติและสิ่งรอบตัวด้วยระบบการพึ่งพากันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน อาจเรียกได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่หล่อหลอมให้สังคมมนุษย์เกิดกฎ ระเบียบ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี คุณธรรมอันดีงาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้นั้นคือมิติแห่งวัฒนธรรม กลุ่มชนใดมีวิถีชีวิตเรียนรู้อยู่ใกล้กับทรัพยากรทางธรรมชาติของท้องถิ่นเช่นไร สังคมหรือกลุ่มชนนั้นก็จะนำธรรมชาติที่มีอยู่เข้ามามีส่วนร่วมกับการดำรงชีพเกิดกระบวนการเรียนรู้ สู่องค์ความรู้ มีการถ่ายทอดจากประสบการณ์ทางตรง คือ เกิดขึ้นจากตัวเอง และประสบการณ์ทางอ้อม คือ เกิดจากการได้มาซึ่งการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น รวมเรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ในปัจจุบันภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สิ่งที่มีคุณค่าถูกถ่ายทอดผ่านฝีมือและการสร้างสรรค์ผลงานจากคนในท้องถิ่นบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ ความงดงาม ประโยชน์ใช้สอย สร้างรายได้ สร้างอาชีพสู่ชุนชน เช่น งานปั้น งานผ้าทอ งานจักสาน งานแกะสลักไม้ เป็นต้น เหล่านี้เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมอีกรูปแบบที่ส่งผลภาพสะท้อนตัวตนของชุมชนนั้นๆได้เป็นอย่างดี

งานภูมิปัญญาท้องถิ่นการแกะสลักงานไม้ถือเป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นของประเทศไทยที่มีความโดดเด่นสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศเป็นอย่างมาก (เนาวรัตน์ ฐิติชาญชัยกุล, 2555) ภูมิปัญญากระบวนการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ แนวคิด ขั้นตอน เทคนิค ความรู้สึก ลักษณะเอกลักษณ์ในการสร้างสรรค์ การเลือกเนื้อไม้ที่มีความเหมาะสมมีความสำคัญมากเนื่องจากจะส่งผลต่อการรังสรรค์ชิ้นงาน ดังที่ (สุชาติ เถาทอง, 2536) กล่าวว่า ภูมิปัญญากระบวนการผลิตศิลปหัตถกรรมการแกะสลักไม้ทางด้านภูมิปัญญาการเลือกใช้วัสดุ ศิลปหัตถกรรมการแกะสลลักไม้ที่สำคัญ เช่น ไม้สัก ไม้โมก ไม้ตะเคียน การเลือกเนื้อไม้ให้มีความเหมาะสมกับงานในลักษณะต่าง ๆ ช่างจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อไม้เป็นอย่างดี กล่าวคือ การเลือกไม้ที่จะนำมาแกะสลักต้องคำนึงถึงความแข็ง ความอ่อนของเนื้อไม้ให้มีความเหมาะสมกับการสร้างลายละเอียดของชิ้นงาน

จากเหตุผลสองประการหลักสำคัญทั้งในส่วนของความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และความพร้อมของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตงานแกะสลักไม้ ในพื้นที่ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ซึ่งในปัจจุบันมีประชาชนบางส่วนประกอบอาชีพการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร โดยยึดเป็นอาชีพหลัก และส่งผลให้มีรายได้สูงในแต่ละเดือน อาชีพดังกล่าวเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจและพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ประเภทงานหัตถกรรมแกะสลักไม้ จากคุณลุงคนหนึ่งมีชื่อว่า นายเชือบ ชุมดี เป็นผู้นำรากและแก่นไม้จวงหอม หรือที่รู้จักกันในชื่อเทพทาโร จากใต้ผืนดินในสวนยางพารามาแกะสลักเป็นรูปพะยูนซึ่งเป็นสัตว์ที่ได้รับชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดตรัง

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ได้รับยกย่องให้เป็นหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการมากเป็นอันดับต้นๆ ของจังหวัดตรัง มีหลากหลายรูปแบบ อันได้แก่ การแกะสลักเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ เช่น หลวงพ่อทวด เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศ การผลิตเป็นชิ้นงานเพื่อใช้สอย เช่น ชุดกาน้ำ ชุดเชี่ยนหมาก คณโทใส่น้ำ ผลิตภัณฑ์ชิ้นงานที่เป็นของที่ระลึก เช่น รูปพะยูน มังกร สิงโต ประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือขั้นตอนของการผลิตซึ่งต้องใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์ชิ้นงานเป็นอย่างมาก หากเกิดความขาดแคลนผู้ชำนาญการหรือช่างผู้มีฝีมืออาจจะส่งผลให้การทำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวประสบปัญหา

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะของผู้ศึกษาด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเกิดความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้ผลของงานวิจัยเกิดคุณค่าแก่สังคมสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้และเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร
2. เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง ภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กับประชากรทั้ง 3 กลุ่ม หลักดังนี้

1. ผู้นำกลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ประธานกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 2 คน จากกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 2 กลุ่ม คือ ประธานกลุ่มผู้ประกอบการ หมู่ที่ 1 บ้านเขากอบ และ ประธานกลุ่มผู้ประกอบการ หมู่ที่ 5 บ้านนาเหมร เนื่องจากประธานกลุ่มเหล่านี้เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มผู้ประกอบการจึงมีความเข้าในในการทำผลิตภัณฑ์ ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการวางแผนงาน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Samping) เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์และเจาะลึก (In-Depth Interview) และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participative Obsevation)

2. สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ตัวแทนสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการจำนวน 10 คน จากกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 2 กลุ่ม คือ หมู่ที่ 1 บ้านเขากอบ จำนวน 5 คน และ หมู่ที่ 5 บ้านนาเหมร จำนวน 5 คน เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มเหล่านี้เป็นช่างผู้ดำเนินงานมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Samping) เก็บข้อมูลโดยการประชุมกลุ่ม (Focus Group) 10 คน และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-Depth Interview) และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participative Obsevation)

3. เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอ จำนวน 1 คน เนื่องจาก เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (In-Depth Interview)

2. การสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-Depth Interview) และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participative Obsevation) มีวิธีการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม องค์ความรู้ เอกลักษณ์ แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู จากเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการศึกษาอนุรักษ์และฟื้นฟู ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. กำหนดขอบเขตของข้อมูลและขอบเขตของเนื้อหา โดยนำวัตถุประสงค์ มาใช้เป็นแนวทาง

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ แบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปปรับแก้ไขให้ถูกต้องเหาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

4. นำแบบสัมภาษณ์ แบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการสร้าง แบบบันทึกแบบสัมภาษณ์ แบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participative Obsevation) เป็นการตั้งคำถามในประเด็นต่างๆเพื่อให้อธิบายถึงเหตุผลของ กระทำ ความคิด ทั้งในลักษณะทำไม และอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึก โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล หลักดังนี้

ชุดที่1แบบสัมภาษณ์และแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เป็นคำถาเกี่ยวกับ องค์ความรู้และเอกลักษณ์ของการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ด้าน

ประวัติและพัฒนาการ การแบ่งประเภทของผลิตภัณฑ์ ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ และขั้นตอนการผลิต ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์ความรู้ การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ด้านแนวทางการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การถ่ายทอด และการเผยแพร่ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์และแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์ความรู้ การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ด้านแนวทางการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การถ่ายทอด และการเผยแพร่ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ

2 จัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) ในประเด็นสำคัญของการศึกษา โดยเชิญประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เข้าประชุมพร้อมกัน เพื่อระดมความคิดเห็น ในประเด็นแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์ความรู้ เอกลักษณ์ การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ในด้านต่างๆ

3 อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คือ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ ดินสอ ยางลบ ปากกา กระดาษ คอมพิวเตอร์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ข้อมูล องค์ความรู้ เอกลักษณ์ แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูจากเอกสารและงานวิจี่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอนุรักษ์และฟื้นฟู ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Studies) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้อาศัยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นหลักสำคัญโดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participative Obsevation)

3. จัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group)

4. นำข้อมูลทั้งในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดระดมความคิดเห็น (Focus Group) มาสรุปผล และอภิปรายผล นำมาร่างเป็นแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

. การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลทำในช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบด้านความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูล จากแหล่งเวลา บุคคล และสถานที่ โดยสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันจากบุคคลในกลุ่มที่ต่างกัน สัมภาษณ์เรื่องเดียวกันจากหลายๆกลุ่ม ตัวอย่างเช่น จากตัวแทนประชากรที่ดีของกลุ่มผู้ประกอบการด้านการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร และสังเกตในเรื่องเดียวกันจากหลายๆ กลุ่มผู้ประกอบการ

การตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งเป็นการลดอคติในการเก็บรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบในมิติต่างๆ เหล่านี้ คือ การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) และเอกสาร ในเรื่องเดียวกันมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน มีความสมบูรณ์ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาถอดความ ตีความ ให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตีความ (Content Analysis) นำมา สรุปและอภิปรายผล และเขียนรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analyticl Description)

ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้และเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

องค์ความรู้และเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

จากการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร เริ่มต้นขึ้นจากผู้คนที่มีความสนใจงานแกะสลักไม้ในชุมชนและ ด้วยความพร้อมทางด้านวัตถุดิบคือไม้ เทพทาโรที่มีอยู่ในพื้นที่สวนยางพารา และมีคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์งานแกะสลักได้เหตุเพราะเป็นไม้ยืนต้นเนื้ออ่อน หรือที่ทางภาคเหนือเรียกว่า ตะไคร้ต้น ภาคกลางเรียกว่า ไม้เทพทาโรทางภาคใต้จะเรียกว่า ไม้จวงหอม ส่วนชาวไทยมุสลิมจะเรียกว่า แตยอ ส่วนใหญ่จะพบตามป่าดงดิบ และมีมากในภาคใต้ของประเทศไทย ต้นเทพทาโร นอกจากจะเป็นไม้มงคลแล้ว ส่วนของใบที่เป็นยอดอ่อนชาวบ้านจะนำไปรับประทานเป็นผักจิ้มกับน้ำพริกได้ ส่วนของเนื้อไม้ก็ยังมีสรรพคุณเป็นพืชสมุนไพร ใช้ต้มกับน้ำแก้อาการท้องร่วง ท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้วิงเวียน หืดหอบ และเป็นยาบำรุงโลหิต นอกจากนี้ กลิ่นของไม้สามารถป้องกันปลวกมอด และยุงได้เช่นกัน ถือเป็นไม้ที่มีคุณค่าอีกชนิดหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม ปัจจุบันต้นเทพทาโรกลับมีจำนวนลดลง ถูกโค่นทิ้งเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน และพืชเศรษฐกิจอื่นๆ เพิ่มขึ้น เหลือเพียงตอและราก ชาวบ้านในตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ได้เล็งเห็นคุณค่าของพืชท้องถิ่นชนิดนี้ จึงนำรากไม้เทพทาโรมาแกะสลักเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับตกแต่งบ้าน และเป็นสินค้าที่ระลึก ด้วยฝีมือที่ประณีต สะท้อนเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้ผลิตภัณฑ์จากไม้เทพทาโรสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดตรังเป็นอย่างมาก

1.2 รูปแบบผลิตภัณฑ์การแกะสลักไม้เทพทาโร

จากการวิจัยพบว่า รูปแบบของการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร มี 3 รูปแบบ ประกอบด้วย

1.2.1 รูปแบบชิ้นงานที่เกี่ยวกับบุคลสำคัญ ได้แก่ พระพุทธรูป หลวงปู่ทวด เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศ

ตัวอย่างรูปแบบชิ้นงาน

พระพิฆเนศ หลวงปู่ทวด พระพุทธรูป เจ้าแม่กวนอิม

1.2.2 รูปแบบชิ้นงานที่เกี่ยวกับสัตว์มงคล ได้แก่ สิงโต มังกร พญานาค ช้าง ม้า เต่า

ตัวอย่างรูปแบบชิ้นงาน

ม้า ช้าง เต่า พญานาค มังกร สิงโต

1.2.2 รูปแบบชิ้นงานที่เกี่ยวกับของใช้โดยทั่วไป ได้แก่ พวงกุญแจรูปพะยูน แจกันดอกไม้ ถ้วยเบญจรงค์ ชุดเชี่ยนหมาก คณโฑใส่น้ำ แก้วน้ำ ชุดกาน้ำชา รูปพะยูนตั้งโชว์ นกคุ้ม

ตัวอย่างรูปแบบชิ้นงาน

ชุดกาน้ำชา

รูปแบบตัวอย่างสินค้าที่ได้รับการคัดเลือกในงานตลาดมี 5 ชิ้นงาน ได้แก่

1.รูปแบบชิ้นงานพวงกุญแจพะยูน

2. รูปแบบชิ้นงานพะยูนตั้งโชว์

3.รูปแบบชิ้นงานนกคุ้ม

4.รูปแบบชิ้นงานหลวงปู่ทวดวัดช้างไห้

5.รูปแบบชิ้นงานชุด กาน้ำชา

1.3 รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

จากการวิจัยพบว่า รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ได้แก่ รูปพะยูน

ฝูงพะยูนตั้งโชว์ พวงกุญแจพะยูน

1.4 กระบวนการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร ทั่วไป

จากการวิจัยพบว่ากระบวนการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรมีขั้นตอนดังนี้

วัตถุดิบที่ใช้ เนื้อไม้ ส่วนของรากไม้

ส่วนของเนื้อไม้

ส่วนของรากไม้

วัสดุอุปกรณ์ ค้อนไม้ , สิ่ว , มีด , เลื่อย , สว่าน , กระดาษทราย

ค้อนไม้

สิ่ว

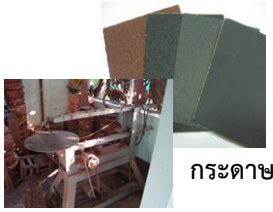

กระดาษทราย

มีด

สว่าน

ขั้นตอนการผลิตโดยทั่วไป

ขั้นตอนแรก นำไม้เทพทาโร 1 ท่อน มา ใช้มีดสับให้เป็นรูปร่างที่ต้องการ

ขั้นตอนที่สอง นำไม้ที่สับแล้วไปตากแดดประมาณ 2-3 ชั่วโมง ให้ไม้แห้งสนิท เพราะไม้เทพทาโรจะมีน้ำมันหล่อลื่นอยู่ที่ผิวไม้ หากไม่ตากให้แห้งจะนำไปขัดลำบาก

ขั้นตอนที่สาม นำไม้ที่ตากแดดจนแห้งแล้วไปขัดด้วยกระดาษทรายเบอร์หยาบ

ขั้นตอนที่สี่ ใช้มีดตอก ตกแต่งลายให้สวยงามตามแบบที่เราต้องการ ซึ่งขั้นตอนนี้จะต้องใช้ช่างที่มีความชำนาญและประณีตพอสมควร เพราะหากทำไม่ดีก็จะเสียแล้วเสียเลย ทำให้สิ้นเปลืองไม้

ขั้นตอนสุดท้าย นำไม้ที่แกะ และตอกลายเรียบร้อยแล้วไปตากแดดประมาณ 1-2 ชั่วโมง แล้วนำไปขัดด้วย กระดาษทรายเบอร์ละเอียดอีกครั้ง ตรวจสอบคุณภาพ ความเรียบร้อยของผลิตภัณฑ์ หลังจากนั้นนำไปบรรจุในกล่อง หรือบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเพื่อจำหน่ายต่อไป

ตัวอย่างการกระบวนการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น

รูปแบบชิ้นงานพะยูนตั้งโชว์

ขั้นตอนที่1 นำท่อนไม้เทพทาโรมาที่ผ่านกระบวนการตากแดดและการขัดด้วยกระดาษมาแล้ว 1 ท่อนรูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดตามที่ต้องการ

ขั้นตอนที่2 ร่างรูปพะยูนไว้บนชิ้นไม้

ขั้นตอนที่3 ใช้มีดตอกไปบนไม้ตามรูปที่ร่างไว้ให้ได้ตามที่ร่างเอาไว้

ขั้นตอนที่4 หลังจากตอกจนได้เกิดรูปพะยูนแล้วต้องเก็บลายระเอียดโดยการใช้สิ่วค่อยๆแกะเน้นสัดส่วน

ขั้นตอนที่5 นำไม้ที่แกะได้รูปพะยูนตามที่ต้องการแล้วนำมาตากแดด ประมาณ 1-2 ชั่วโมง จากนั้น ใช้กระดาษทรายหยาบขัดตกแต่งเพื่อความเรียบและสวยงาม

2. แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นศึกษา 5 ด้านดังนี้

1. แนวทางการอนุรักษ์การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

แนวทางการอนุรักษ์การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประธาน สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำเสนอแนวทางการอนุรักษ์อันประกอบด้วย 3 ประการคือ 1) ปลูกจิตสำนึกด้านการปลูกต้นเทพทาโรทดแทนส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์ 2)ปลูกจิตสำนึกในการตระหนักถึงคุณค่าทางด้านภูมิปัญญาและความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพการทำผลิตภัณฑ์ไม้เทพทาโร 3) เก็บรวบข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา กระบวนการผลิต และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป

2. แนวทางการฟื้นฟูการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

แนวทางการฟื้นฟูการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประธาน สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำเสนอแนวทางการฟื้นฟู คือ เลือกสรรหารูปแบบผลิตภัณฑ์ชิ้นงานที่กำลังจะสูญหายหรือไม่ได้รับความนิยมจากตลาด รวบรวมข้อมูลและเรียนรู้กระบวนการผลิตภัณฑ์ชิ้นงาน

3. แนวทางการพัฒนาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

แนวทางการพัฒนาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประธาน สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาอันประกอบด้วย 4 ประการคือ 1) พัฒนาด้านรูปแบบชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์โดยจัดให้มีการสำรวจความต้องการของลูกค้า 2) พัฒนาทางด้านการตลาดโดยจัดให้มีการจำหน่ายในชุมชน จังหวัด ต่างจังหวัด สถานที่ท่องเที่ยวและเทศกาลงานต่างๆในประเทศไทย รวมถึงการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางสื่อโซเชียล 3) พัฒนาสถานประกอบการให้เป็นแหล่งเรียนรู้โดยจัดเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน 4) พัฒนาแหล่งผลิตหรือสถานประกอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชน

4. แนวทางการเผยแพร่การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

แนวทางการเผยแพร่การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประธาน สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำเสนอแนวทางการเผยแพร่อันประกอบด้วย 3 ประการคือ 1) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเผยแพร่องค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรในส่วนของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น 2) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกลุ่มในชุมชนเดียวกัน 3) จัดทำข้อมูลองค์ความรู้ กระบวนการผลิตเป็นเอกสารแจกจ่ายให้กับบุคคลทั่วไปและจัดเก็บไว้ในสถานประกอบการและหน่วยภาครัฐที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรง

5. แนวทางการถ่ายทอดการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

แนวทางการถ่ายทอดการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประธาน สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำเสนอแนวทางการถ่ายทอดอันประกอบด้วย 2 ประการคือ 1) จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์ 2) จัดกิจกรรมการประกวดการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้ผลิต และคนในชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์ไม้เทพทาโร ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายดังนี้

1. คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จากการวิจัยพบว่าคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในการทำผลิตภัณฑ์ไม้เทพทาโร มีทั้งหมด 3กลุ่ม คือ ประธานกลุ่มผู้ประกอบการ สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ข้อที่1 การศึกษาองค์ความรู้ เอกลักษณ์ในการทำผลิตภัณฑ์ ผลจากการวิจัยที่ได้มาจาก ประธาน และสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ให้ข้อมูลที่เกิดความแตกต่างกนในบางประเด็น แต่อย่างไรก็ตาม ได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่ประบวนการวิจัย จนได้รับผลที่แน่ชัด ส่วนวัตถุประสงค์ ข้อที่2 การทำแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู การทำผลิตภัณฑ์จากไม้

เทพทาโรเมื่อเข้าสู่กระบวนการวิจัย แบบสังเกต สัมภาษณ์ แบบมีส่วนร่วม พบว่าข้อมูลส่วนใหญ่ จะได้จากเจ้าหน้าภาครัฐ แต่มีบทบาทไม่เพียงพอกับการดำเนินการภายในกลุ่ม แต่ส่งผลให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง

2. การดำเนินงานตามแนวทาง จากการวิจัยพบว่าการดำเนินงานทุกส่วนในการทำผลิตภัณฑ์ไม้เทพทาโร มีองค์ประกอบหลักสำคัญ คือ ประธานกลุ่มผู้ประกอบการ สมาชิกผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ วัตถุประสงค์ของการวัยที่กำหนดไว้ข้อที่1 การศึกษาองค์ความรู้ เอกลักษณ์ในการทำผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยที่ได้มาจากประธาน และสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการเป็นลำดับแรก เนื่องจากมีความรู้ในเรื่องดังกล่าว วัตถุประสงค์ ข้อที่2 แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูการทำผลิตภัณฑ์ไม้เทพทาโร ผลการวิจัยที่ได้ข้อมูลถูกต้องตามหลักวิธีการ จะมาจาก เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้มีความเฉพาะด้าน ดังนั้น ทั้ง 2 ส่วนต้องประสานความร่วมมือกัน โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นตัวหลักในการกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน ในด้านต่างๆ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม จากผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชน ก็จะส่งผลให้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น การทำผลิตภัณฑ์ไม้เทพทาโร ดำรงอยู่เข้มแข็งและอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ความรู้และเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร

องค์ความรู้และเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรสรุปผลการวิจัยดังนี้ประวัติความเป็นมาโดยเกิดขึ้นจากปัจจัยหลักสองประการคือ 1) ปัจจัยด้านวัตถุดิบต้นในพื้นที่ของชุมชนมีต้นเทพทาโรเป็นทรัพยากรที่มีจำนวนมาก 2) มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสนใจใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิตชิ้นงาน โดยเริ่มต้นจากการนำส่วนรากของต้นเทพทาโรซึ่งมีคุณสมบัติเป็นไม้เนื้ออ่อน มีกลิ่นหอม มาแกะสลักเป็นรูปพะยูนซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดตรัง จัดทำเป็นพวงกุญแจที่ระลึกวางขายในพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จนได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป และในที่สุดก็มีการร่วมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ประกอบการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรตามลำดับ ปัจจุบันนี้รูปแบบของการทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร มี 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1.) รูปแบบชิ้นงานที่เกี่ยวกับบุคลสำคัญ ได้แก่ พระพุทธรูป หลวงปู่ทวด เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศ 2) รูปแบบชิ้นงานที่เกี่ยวกับสัตว์มงคล ได้แก่ สิงโต มังกร พญานาค ช้าง ม้า เต่า 3) รูปแบบชิ้นงานที่เกี่ยวกับของใช้โดยทั่วไป ได้แก่ พวงกุญแจรูปพะยูน แจกันดอกไม้ ถ้วยเบญจรงค์ ชุดเซี่ยนหมาก คณโฑใส่น้ำ แก้วน้ำ ชุดกาน้ำชา รูปพะยูนตั้งโชว์ นกคุ้ม สินค้าที่ได้รับความนิยม 5 อันดับได้แก่ พวงกุญแจพะยูน พะยูงตั้งโชว์ นกคุ้ม หลวงปู่ทวดวัดช้างไห้ ชุดกาน้ำชา รูปแบบชิ้นงานที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ รูปพะยูน ขั้นตอนการผลิตโดยทั่วไป มี 6 ขั้นตอน 1) เลือกชิ้นไม้วางแบบ เลื่อย สับ ตอก ฉลุ ตามแบบต้องการ 2) นำแบไม้ตากแดดประมาณ 2-3 ชั่วโมง เพื่อน้ำมันที่อยู่ในเนื้อไม้แห้งสนิท 3) นำแบบขัดด้วยกระดาษทรายเบอร์หยาบ 4) ใช้มีดหรืออุปกรณ์ต่างๆตกแต่งตามแบบที่ต้องการ 5) นำแบบไปตากแดดประมาณ 1-2 ชั่วโมง แล้วนำไปขัดด้วย กระดาษทรายเบอร์ละเอียดอีกครั้ง ตรวจสอบคุณภาพ ความเรียบร้อยของผลิตภัณฑ์ 6) นำไปบรรจุในกล่อง หรือบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเพื่อจำหน่ายต่อไป

2. แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

จากการวิจัยสรุปได้ว่าแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโรไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นมี 5 แนวทางดังนี้

1. ส่งเสริมการปลูกทดแทน
2. ส่งเสริมทางด้านการตลาด
3. ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์
4. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้
5. พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง ขอขอบพระคุณบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง ที่อำนวยความสะดวกและให้บริการด้านต่างๆ อาทิ การค้นหา ยืมเอกสารและงานวิจัย ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ ขอขอบคุณชาวบ้านกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือด้วยดีและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มิได้กล่าวนามซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือ จนทำให้จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการศึกษาธิการ. (2544). **วัฒนธรรม การพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดตรัง.** กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). **ชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.** กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พริ้นติ้ง.

โกวิทย์ พวงงาม. (2545). **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.** ม.ป.ท.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). **บทบาทขององค์กรปกครปงท้องถิ่นกับการพัฒนาการท้องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐาน แนวคิดเศษฐกิจพอเพียง.** นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้าวิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). **การมีส่วนร่วม หลักพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง.** กรุงเทพมหานคร.

เบญจยอดดาเนิน-แอ็ตติกจ์ และ กาญจนาตั้งชลทิพย์. (2552). **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การจัดการข้อมูลการตีความและการหาความหมาย** (เอกสารวิชาการ หมายเลข 245). นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุภางค์ จันทวานิช. (2556). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนทรี สังข์อยุทธ์. (2548). **ทอรักทักสายใย ผ่าลายผ้านาหมื่นศรี.** เชียงใหม่ : วนิดา เพรส.

อคิน รพีพัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และ วัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

The guidelines for developing the performance of education, religion and art and culture of Sai-Ngam Sub-district municipality, Sai-Ngam district Kamphaengphet province

สุภาวดี อินทอง*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กำแพงเพชร
*corresponding author e-mail: hereprince7@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 คน และใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การส่งเสริมงานกีฬา นันทนาการ และการดำเนินงานด้านการส่งเสริมงานศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ปัญหานโยบายและงบประมาณเพื่อการดำเนินงานไม่ชัดเจนและไม่สามารถตรวจสอบ และขาดการประเมินผลกิจกรรมในการดำเนินงาน สำหรับแนวทางการพัฒนา คือ ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนสามปี แผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณโดยแสดงายละเอียดความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินงานแต่ละโครงการ ควรส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเองโดยการอบรม สัมมนา ตลอดจนควรมีการประเมินผลกิจกรรมทุกครั้งที่มีการจัดทำกิจกรรม

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เทศบาลตำบลไทรงาม

Abstract

The purposes of this research were to study the conditions and the problems of the performances and to find the guidelines to develop the performances of education, religion and arts culture of Sai-ngam Sub-district Municipality, Sai-ngam district, Kamphaengphet province. The research was divided into 2 steps. The first step was collecting the data from 372 respondents and the second step was interviewing 10 experts to find the guidelines. The research revealed that in general, the condition of the performances was at the high level. The highest means were childcare center development, sport and recreation promotion and religion, arts culture, folks and local wisdom promotion respectively. The highest means for the problems were insufficient budget, unclear policy and budget, insufficient materials and non-evaluation respectively. The guidelines for the performances were found that all strategic plan, three year plan, operational plan and budget plan should be clear and show the importance of each project. Personals should be supported to improve themselves by having a seminar or a training. All activities should have been evaluated for next improvement.

keywords : guidelines, education, religion and arts culture, sai-ngam sub-district municipality

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน การศึกษา รวมถึงการส่งเสริม ทำนุบำรุง ศาสนา และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เพราะเป็นหน่วยราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด โดยมีอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและหลากหลาย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550) ยังได้กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.) ได้บัญญัติให้การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 41) ไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 [แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552)] (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2554) กำหนดให้เทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 49 ที่บัญญัติไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น โดยจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครองตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

การพัฒนาการศึกษา ศาสนา ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม เป็นสาขาหนึ่งของการพัฒนาด้านสังคมของท้องถิ่นซึ่งยังมิได้มุ่งเน้นการจัดทำวิสัยทัศน์ การกำหนดภารกิจ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาด้านการศึกษาขึ้นโดยเฉพาะ โดยมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ซึ่งอยู่ภายใต้นโยบายรัฐบาลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์จังหวัด แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แผนพัฒนาเทศบาลตำบล จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และแนวทางที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงาน/ โครงการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาที่พบในการจัดการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา พบว่ายังมีปัญหาหลายประการ เช่น ไม่มีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และข้อจำกัดอื่นๆ ในด้านการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรม ตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้เด็กมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้า รวมถึงเชาว์ปัญญาที่มีแนวโน้มลดลงอย่าง ต่อเนื่องโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่อยู่ในชนบท จากผลสำรวจ ประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ไทยหลายครั้งที่ผ่านมาสรุปได้ว่าประมาณ 1 ใน 5 ของเด็กในช่วงอายุ 3-5 ปีแรก จะมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้า หรือค่อนข้างล่าช้า มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ และนอกจากนี้ยังพบว่าพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็กไทยจะอ่อนด้านสมาธิ ความอดทนและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความสามารถในด้านอารมณ์และสังคมนั้น จะมีผลต่อการเรียนรู้ในโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และความสำเร็จของชีวิตในอนาคต (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2551)

การจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การส่งเสริมงานการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอยู่ 5 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) โครงการประเพณีลอยกระทงรอบโบสถ์ ประจำปี 2558 3) โครงการสวดมนต์ข้ามปีและทำบุญต้อนรับปีใหม่ 2559 4)โครงการ ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประจำปี 2559 และ 5) โครงการประเพณีถวายเทียน

เข้าพรรษา และร่วมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ดังนั้น จึงได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการของเทศบาลตำบลไทรงาม เพื่อให้ยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่กำหนดไว้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานและองค์กรตามโครงสร้างการบริหารแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดเป้าหมายโดยรวมให้มีการดำเนินงานตามโครงการให้มีการบริหารแผนการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ซึ่งทางเทศบาลได้ดำเนินงานตามโครงการทั้ง 5 โครงการไปแล้วบางส่วน พบว่า ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรให้เต็มศักยภาพ และมีขีดจำกัดในจำนวนบุคลากรที่สอนให้กับเด็กเล็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดสถานที่ประกอบอาหาร โรงอาหาร เครื่องเล่นสนานยังไม่เพียงพอและภูมิทัศน์ยังไม่เป็นไปตามธรรมชาติ และยังการการจัดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางด้านศิลปะ การกล้าแสดงออก และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมยังไม่เพียงพอ ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย หรือมีความสนใจร่วมกิจกรรมน้อย หรือขาดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ยังไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านสมองและความคิดสร้างสรรค์ยังไม่มีความหลากหลาย หรือยังมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาอบรมและเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นยังไม่เพียงพอทำให้นักเรียนขาดการอนุรักษ์วัฒนธรรม ศาสนา หรือชุมชนขาดการสืบสานศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะเกิดมาจากความไม่พร้อมของโรงเรียน หรือยังขาดการส่งเสริมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่นอย่างแท้จริงจังจากเทศบาล หรืองบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน (เทศบาลตำบลไทรงามอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร, 2559)

ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการเสนอต่อผู้บริหารและผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในการจัดการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแบบยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) บุคลากรที่ปฏิบัติงานเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 8 คน 2)บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของเทศบาลตำบลไทรงาม จำนวน 7 คน และ 3) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลไทรงาม ทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวน 5,130 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 357 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐาน สอบถามสภาพการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร และสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยสอบถามไปยังบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร และประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จนครบจำนวน 372 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการจัดเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงามจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงามจังหวัดกำแพงเพชร และจากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย รวมทั้งสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเตอร์เน็ตและตามเว็บไซต์ต่างๆ ตลอดถึงผลการดำเนินงานในการบริหารการจัดการการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร และนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่ตำแหน่งหน้าที่สูงสุดในเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร และผู้บริหารสูงสุดในโรงเรียนของโรงเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีความรู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษา จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสภาพการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

รายการ	n = 372		ระดับการปฏิบัติ
	$\bar{X}$	S.D.	
การดำเนินงานพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.64	0.443	มาก
การดำเนินงานการส่งเสริมงานกีฬา นันทนาการ	3.58	0.483	มาก
การดำเนินงานการส่งเสริมงานศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.56	0.454	มาก
รวมเฉลี่ย	**3.60**	**0.421**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมงานกีฬา นันทนาการ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 3 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก คือ มีการแต่งตั้งคณะทำงานครบถ้วนสอดคล้องกับภารกิจ 2) การดำเนินงานการส่งเสริมงานกีฬา นันทนาการ คือ มีคณะทำงานอย่างครบถ้วน และ 3) การดำเนินงานการส่งเสริมงานศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ มีการแต่งตั้งคณะทำงานอย่างครบถ้วน

2. ปัญหาดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบล ไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า

ตารางที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		
ปัญหาการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	9	2.4
ปัญหาการจัดทำแผนโครงการงบประมาณในการจัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	134	36.1
ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุ-อุปกรณ์และสถานที่ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	27	7.3
ปัญหาการบริหารจัดการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	11	3.00
ด้านการดำเนินงานส่งเสริมงานกีฬาและนันทนาการ		
ปัญหาการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานส่งเสริมงานกีฬาและนันทนาการ	5	1.3
ปัญหาการจัดทำแผนโครงการงบประมาณด้านงานส่งเสริมงานกีฬาและนันทนาการ	158	42.5
ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุ-อุปกรณ์และสถานที่ในการดำเนินงานด้านงานส่งเสริมงานกีฬาและนันทนาการ	51	13.7
ปัญหาการบริหารจัดการดำเนินงานด้านงานส่งเสริมงานกีฬาและนันทนาการ	70	18.8
ด้านการดำเนินงานส่งเสริมงานศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น		
ปัญหาการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	7	1.9
ปัญหาการจัดทำแผนโครงการงบประมาณด้านงานศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	146	39.2
ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุ-อุปกรณ์และสถานที่ในการดำเนินงานศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	12	3.2
ปัญหาการบริหารจัดการดำเนินงานศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	58	15.6

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนโครงการและงบประมาณ คือ งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม และงบประมาณที่ได้รับไม่มีความชัดเจน ไม่สามารถตรวจสอบได้ รองลงมาได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารจัดการดำเนินงาน คือ ไม่มีการประเมินผลกิจกรรม

การดำเนินงาน และปัญหาเกี่ยวกับวัสดุ-อุปกรณ์และสถานที่ในการดำเนินงาน คือ วัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ มีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แนวทางการพัฒนางบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) วิเคราะห์จัดสภาพความสำคัญ และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมกับงบประมาณ เพื่อการปรับลดกิจกรรมและงบประมาณให้มีความเหมาะสม 2) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนสามปี แผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณโดยแสดงรายละเอียดความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน 3) ประชุมชี้แจงให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เสนองบประมาณเพิ่มเติมตามความเหมาะสม หางบประมาณสนับสนุนจากผู้ปกครองนักเรียนหรือรับบริจาคจากผู้มิจิตศรัทธา

3.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ โดยการประเมินผลกิจกรรมดำเนินงาน เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) ศึกษารูปแบบการประเมินผลกิจกรรมจากองค์กรอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยงานของตน 2) ประชุมชี้แจงวิธีการประเมินผลของโครงการที่ได้จัดทำกิจกรรมอย่างละเอียดและชัดเจน 3) กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานกิจกรรมให้ชัดเจนและไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของเทศบาล

3.3 แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับ วัสดุ-อุปกรณ์และสถานที่ในการดำเนินงาน เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) ขอสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กร หน่วยงานอื่นที่เข้ามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาล 2) สำรวจความต้องการของประชาชน แล้วจัดทำเป็นโครงการเพื่อของบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม ด้วยความตั้งใจจริงๆ ของชุมชน 3) ประชุมชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนได้ทราบถึงวิธีการใช้ การดูแลรักษา วัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.4 แนวทางการพัฒนาด้านบุคลากร เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาให้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริงต่อการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม 2) จัดให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ารับการศึกษาอบรม หรือจัดการอบรมในหน่วยงานโดยให้มีการลงมือปฏิบัติจริง 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดอบรม สัมมนาให้กับบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติแต่ละกิจกรรม

3.5 แนวทางการพัฒนาด้านอื่นๆ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) มีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะระหว่างบุคลากรของเทศบาล โรงเรียน และตัวแทนชุมชนอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา หรือนำข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์จากทุกๆ ฝ่ายมาพัฒนาการดำเนินงาน 2) มีการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้กับเด็กและเยาวชนให้รู้สึกรัก และปฏิบัติตามหลักคำสอนเพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน ต่อสังคม และต่อประเทศชาติต่อไปในอนาคต และ 3) มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง

อภิปรายผล

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ครั้งนี้ มีผลการศึกษาที่สำคัญและได้นำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลตำบลไทรงามมีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม มีการส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ มีการส่งเสริมทำนุบำรุง รักษา ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งมีการส่งเสริม

บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และทรัพย์สินต่างๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยการสร้างการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งทางสังคมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น สามารถทำให้บุคลากรและประชาชนได้รับรู้ถึงสภาพการดำเนินงานอย่างละเอียดและชัดเจน อีกทั้งประชาชนให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรหลานตั้งแต่เด็ก โดยการนำเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้บุตรหลานได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อารมณ์ มีสังคมได้รู้จักกับเพื่อนในวัยเดียวกันและเตรียมความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานได้เป็นอย่างดี รวมทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีบุคลากรที่มีความสามารถ มีความรู้ความเข้าใจในการสอน การทำกิจกรรม ที่สามารถจะกระตุ้นให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน และเกิดความรู้สึกอยากเรียน อยากทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ตลอดจนเทศบาลตำบลยังสนับสนุนให้ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างไม่ขัดต่อกฎหมายที่บัญญัติไว้ ตามพันธกิจการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัยเรียน ให้กับเด็ก และให้ชุมชนเกิดความสามัคคีมีความสมานฉันท์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ยั่งยืน และมีคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2557) ที่ได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดภารกิจในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา เต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กและเยาวชนแก่เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไปอย่างหลากหลาย และดำเนินงานด้านกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น สอดคล้องกับ ธิดารัตน์ วรพิมพ์รัตน์ (2551) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า องค์การบริหาร ส่วนตำบล ได้เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อทางศาสนา ด้านภาษาและวรรณกรรม โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ เฉลิมรัก สดไสย (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนแนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยการจัดโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ปราศจากอบายมุข และด้านการบริหารงานจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า ผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมให้ครูปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมกับนักเรียนผ่านการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมากที่สุด

2. ปัญหาการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จากการศึกษา พบว่า ไม่มีปัญหาเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังเป็นปัญหาในการดำเนินงาน ได้แก่ปัญหาการจัดทำแผนโครงการงบประมาณในการจัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานที่ได้รับไม่เพียงพอ งบประมาณที่ได้รับไม่มีความชัดเจนและไม่สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนไม่มีการประเมินผลกิจกรรมการดำเนินงาน และขาดการวางแผนการพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางเทศบาลตำบลไทรงามอาจจะมีการวางแผนในการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณในการดำเนินงานยังมีรายละเอียดไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วนตามที่ต้องการใช้จริงๆ ทำให้การจัดสรรงบประมาณบางส่วนขาดหายไป เป็นเหตุทำให้การดำเนินงานไม่ตรงตามเป้าหมาย หรือ อาจจะไม่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬาและประชาชนหรือตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโครงการทำให้ได้แผนที่เสนอขอโครงการจากรัฐบาลไม่ชัดเจนเท่าที่ควร หรืออาจจะมีเป้าหมายในดำเนินงานไม่ตรงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐบาล ทำให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ และในการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งอาจจะมีผลประเมินการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจน ทำให้ขาดรายละเอียดในการจัดทำแผนโครงการเพื่อของบประมาณในครั้งต่อไปไม่เพียงพอได้ สอดคล้องกับ เสน่ห์ อินการทุม (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานส่งเสริมการศึกษาของเทศบาลตำบลวังโป่ง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาเทศบาล และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนยังขาดสื่อการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยี การจัดสรรงบประมาณไม่ทั่วถึง

และเพียงพอ ปัญหาการสรรหาบุคลากรไม่ตรงตามความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับ เฉลิมรัก สดไสย (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาในเรื่องขาดงบประมาณในการจัดบรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธ แหล่งเรียนรู้และกิจกรรม พฤติกรรมทางคุณธรรมของนักเรียนปฏิบัติเฉพาะในโรงเรียน การจัดอบรมให้บุคลากรโรงเรียนวิถีพุทธยัง ไม่ครอบคลุม บุคลากรมีไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม และครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขา สอดคล้องกับ ภุชงค์ รุ่งอินทร์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบงานส่งเสริมกีฬาและนันทนาการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย ที่พบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกี่ยวกับ การพัฒนาการบริหารการกีฬาด้านการวางแผนด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานด้านกีฬาและนันทนาการที่ขาดความชัดเจน ปัญหาการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านกีฬานันทนาการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ปัญหาเกี่ยวกับประชาชนขาดความสนใจในการกีฬา นันทนาการ และการติดตามนิเทศงานเมื่อมีกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานการกีฬา นันทนาการ นันทิยา ปิติกะวงศ์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการบำรุงรักษาศิลปะภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนประชาชนขาดจิตสาธารณะกระแสวัฒนธรรมที่ไหลบ่าเข้ามาในชุมชน และขาดการประเมินผลการจัดกิจกรรม

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จากการศึกษา พบว่า มีผู้ให้แนวทางในการพัฒนาตามด้าน คือ วิเคราะห์จัดสภาพความสำคัญ และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมกับงบประมาณ เพื่อการปรับลดกิจกรรมและงบประมาณให้มีความเหมาะสม จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนสามปี แผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณโดยแสดงรายละเอียดความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินงานให้ชัดเจน และส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการดำเนินงานด้านงบประมาณที่เป็นการระดมทุนหรือทรัพยากรในการดำเนินงาน นอกจากเงินงบประมาณจากเทศบาล เช่น มีการทอดผ้าป่าศึกษา การจัดกิจกรรมในโรงเรียน จัดให้มีกิจกรรมด้านกีฬา นันทนาการที่สามารถชักจูงให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกวัย เช่น การเดินเทิดพระเกียรติ การแข่งกีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น จัดให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ารับการศึกษาอบรม หรือจัดการอบรมในหน่วยงานโดยให้มีการลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับ เสน่ห์ อินการทุม (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานส่งเสริมการศึกษาของเทศบาลตำบลวังโป่ง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการศึกษา ควรมีการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม วางแผนการใช้จ่ายและใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ ควรจัดหาบุคลากรให้เพียงพอตรงตามความรู้ความสามารถ โรงเรียนควรมีการวางแผนงบประมาณประจำปีและควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้มากขึ้น ควรประสานงานให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับ กมลวรรณ อนุรักษ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น เพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษางานบุญผะเหวด เทศบาลตำบลนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม โดยการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น และงบประมาณประจำปี การประชุมวางแผนการจัดงานโดยภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ โดยมีการร่วมมือกันในการประสานความร่วมมือ และสร้างความเข้าใจระหว่างกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.อดิเรก ฟั่นเขียว ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง และบุคลากรของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงามทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเทศบาลฯ และช่วยเหลือในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ขอขอบผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่สละเวลาให้ความร่วมมืออนุเคราะห์ข้อมูล และตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2557). **พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 [แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546).** ฉะเชิงเทรา : ประสานมิตร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2551- 2555)** . โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กมลวรรณ อนุรักษ์. (2556). **การดำเนินการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษางานบุญผะเหวด เทศบาลตำบลนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี** การศึกษาอิสระรป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เฉลิมรัก สดไสย. (2554). **การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ (กศ.ม. การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทวิโรฒ.

เทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. (2558). **แผนยุทธศาสตร์การการศึกษาศาสนาศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ประจำปีงบประมาณ 2557**. สำนักงานปลัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. จังหวัดกำแพงเพชร.

เทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. (2558). **โครงการพัฒนาการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ของเทศบาลตำบลไทรงาม ประจำปีการศึกษา 2558**. สำนักงานปลัดการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม. จังหวัดกำแพงเพชร.

ธิดารัตน์ วรพิมพ์รัตน์. (2551). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ (รป.ม. การปกครองส่วนท้องถิ่น) วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นันทิยา ปิติกะวงศ์. (2555). **สภาพการดำเนินงานและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการบำรุงรักษาศิลปะภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล** การค้นคว้าอิสระ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

เสน่ห์ อินการทุม. (2553). **การดำเนินงานส่งเสริมการศึกษาของเทศบาลตำบลวังโป่ง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น) วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

A study the people's opinion for waste management of hinlard subdistrict administrative organization (SAO) Watbot district, Phitsanulok province

ประกาศิต อ่ำอ่วม*
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: rattakit2007@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาระดับในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อหาแนวทางในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 4,685 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ ได้จากการกำหนดขนาดด้วยตารางสำเร็จรูปของสูตรคำนวณของทาโร่ยามาเน่ จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t – test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ผลการศึกษาแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุดไปลำดับท้ายสุด ได้แก่ ด้านการคัดแยกขยะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านการเก็บรวบรวมขยะ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการกำจัดขยะ ผลศึกษาเปรียบเทียบในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และตำแหน่งงานที่แตกต่างกันส่งผลการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ด้านการเก็บรวบรวมขยะ ด้านการคัดแยกขยะ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการกำจัดขยะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ควรให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และรณรงค์ให้ประชาชนลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะมูลฝอยจากต้นทาง และเลือกวิธีกำจัดขยะที่ถูกตามหลักสุขาภิบาล

คำสำคัญ : แนวทาง การจัดการขยะ องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The purpose of this research were to study the determine the level of waste management of Hinlard sub district administrative organization Watbot district, Phitsanulok Province. 2. to compare the level of waste management of Hinlard SAO Watbot District, Phitsanulok Province. 3. study the guideline for waste management of Hinlard Watbot district, Phitsanulok province. The populations were 4,685 people. The sampling were 400 people. The statistics used to analyze data were percentage (%) average ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.), t - test and one-way ANOVA. The overall of waste management was at high considering each aspect In descending order from the highest to the bottom. The Waste separation aspect

was the hightest. The secondary was the recycling aspect, the garbage collection aspect and the destruction aspect. The comparison of the waste management of Hinlard found that the difference of age, education, career, income, member of family, period and position affected to the waste Management of Hinlard. The waste separation aspect, the recycling aspect, the garbage collection aspect and the destruction aspect were statistically significant difference at the 0.05 level. The guidelined for Waste Management of Hinlard fine that should educate workers. And encouraging the public to reduce waste. Segregation of solid waste from the source, and how waste is under the sanitation.

keywords : guideline, waste management, subdistrict administrative organization (SAO)

บทนำ

จากบริบทของวิทยาการที่มีความก้าวหน้าผนวกกับจำนวนของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วรวมทั้งอัตราการใช้ที่ดินและการผลิตในด้านการอุปโภคบริโภค อาหาร และที่อยู่อาศัยที่มากขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้เกิดปัญหาของขยะมูลฝอย หรือ ของเสีย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อด้านสาธารณสุข อาทิ มีกลิ่นเหม็นเป็นแหล่งเพาะพันธ์เชื้อโรค แมลงวันและสัตว์นำโรคอื่นๆ แล้วนำโรคมาสู่คน การเพิ่มของประชากรและการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจสังคมและทางด้านอุตสาหกรรม ดังกล่าว นำมาซึ่งปริมาณของกากของเสียและสารอันตราย ขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และสารพิษที่ปนเปื้อนอยู่ในอาหารที่ทำให้ประชาชนทั่วไปเสี่ยงต่ออันตรายจากการเป็นโรคต่างๆ จากปัญหาความสกปรกต่างๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอยจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน (สมเจฏ วามารถ, 2550)

การจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นจำเป็นอย่างมากในชุมชนปัจจุบัน ที่ประชาชน หมู่บ้าน ท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานของรัฐผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการแก้ไขให้มีการจัดการอย่างมีระบบ ถูกสุขลักษณะและไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา (สมเจฏ วามารถ, 2550) ต้องให้ความสำคัญและดำเนินการแก้ไข ซึ่งจะต้องให้มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ และถูกหลักวิชาการเพื่อไม่ให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยกลายเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดการระบบบริการสาธารณะการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้อำนาจแก่สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการดำเนินการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยภายในตำบล (มาตรา 23(3))

ปัญหาการจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งกำลังประสบอยู่ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการจำจัดขยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกต้อง หรือไม่มีที่ดินสำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สะสมมานาน และมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ หลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนมีการจับจ่ายใช้สอยสินค้ามาใช้มากขึ้นและเพิ่มปริมาณการผลิตมูลฝอย ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการลงทุนและการกำจัดขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ

องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาดมีลักษณะบ้านเรือนอยู่กันเป็นหมู่บ้าน บางหมู่บ้านก็อยู่ห่างกันออกไป บางหมู่บ้านก็ติดกัน ส่วนมากจะเป็นเครือญาติกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยมีหมู่บ้านในเขตพื้นที่ปกครอง จำนวน 9 จำนวนครัวเรือน 1,354 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากร 4,685 คน ภูมิประเทศเป็นภูเขามีห้วยและแม่น้ำไหลผ่าน ตำบลหินลาดเป็นพื้นที่มีภูมิประเทศที่เหมาะแก่การเกษตรประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ด้วย

ศักยภาพของพื้นที่ที่สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของราษฎรในตำบลสอดคล้องกับแผนพัฒนาอำเภอ

แต่อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาดยังไม่มีการกำหนดโยบายหรือแนวทางการจัดการเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยแต่อย่างใด ชาวบ้านยังใช้การจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการเผาหรือกองกลางแจ้งทำอะไรทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมของบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย มองดูไม่สะอาดตา และไม่น่าอยู่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการจัดการขยะในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยภายในองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อหาแนวทางในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 4,685 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ ได้จากการกำหนดขนาดด้วยตารางสำเร็จรูปของสูตรคำนวณของ ทาโรยามาเน่ ที่จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 สถิติเชิงพรรณนา

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3.2 สถิติเชิงอนุมาน

1. วิเคราะห์โดยเปรียบเทียบ t-test
2. วิเคราะห์โดยเปรียบเทียบ One way Anova

ผลการวิจัย

จากศึกษาการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์จังหวัดพิษณุโลก แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	ร้อยละ
ชาย	46.50
หญิง	53.50

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.50 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ

ตารางที่ 2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	ร้อยละ
ช่วงอายุ 15-20 ปี	8.75
ช่วงอายุ 21-30 ปี	24.00
ช่วงอายุ 31-40 ปี	23.75
ช่วงอายุ 41-50 ปี	26.25
ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป	17.25

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 41-50 ปีมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.25 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.00 ช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.75 ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.25 และช่วงอายุ 15-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.75

ตารางที่ 3 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานะภาพ	ร้อยละ
สมรส	57.25
โสด	31.50
หย่าร้าง	7.50
แยกกันอยู่	3.75

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.25 รองลงมามีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 31.50 สถานภาพหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 7.50 และสถานภาพแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 3.75

ตารางที่ 4 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	ร้อยละ
ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา	0.75
ระดับประถมศึกษา	46.30
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	30.50
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	18.80
อนุปริญญา/ปวส.	1.30
ระดับปริญญาตรี	2.00

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมามีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 30.50 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 18.80 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.00 ระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 1.30 และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.75

ตารางที่ 5 อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	ร้อยละ
เกษตรกร	49.75
รับจ้างทั่วไป	29.75
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	16.25
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.75
พนักงานบริษัทเอกชน	0.50
อาชีพอื่นๆ	3.00

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.75 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 29.75 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.25 ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 0.75 ประกอบอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.00 และประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 0.50

ตารางที่ 6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	16.75
ตั้งแต่ 5,001 – 10,000 บาท	76.00
ตั้งแต่ 10,001 – 15,000 บาท	5.25
ตั้งแต่ 15,001 บาท ขึ้นไป	2.00

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 5,001 – 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 76.00 รองลงมาตั้งแต่ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.75 ตั้งแต่ 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.25 และตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตารางที่ 7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือoของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	ร้อยละ
ตั้งแต่ 1 – 2 คน	9.30
ตั้งแต่ 3 – 4 คน	68.20
ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป	22.50

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตั้งแต่ 3 – 4 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.20 รองลงมาตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.50 และตั้งแต่ 1 – 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30

8. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อบต.หินลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.50 รองลงมามีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.50 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.75 และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.25

9. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ใน อบต.หินลาดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนในพื้นที่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.30 รองลงมาสมาชิก อบต. คิดเป็นร้อยละ 5.80 ข้าราชการ/พนักงานจ้าง คิดเป็นร้อยละ 3.50 และฝ่ายบริหาร อบต. คิดเป็นร้อยละ 0.50

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 4 ด้าน

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล หินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุดไปลำดับท้ายสุด ได้แก่ ด้านการคัดแยกขยะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก($\overline{X}$ = 3.97,S.D.= 0.58) รองลงมา คือด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ($\overline{X}$ = 3.86, S.D. = 0.55) และด้านการเก็บรวบรวมขยะ ($\overline{X}$ = 3.82, S.D. = 0.63) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านการทำลาย ($\overline{X}$ = 3.66, S.D. = 0.40)

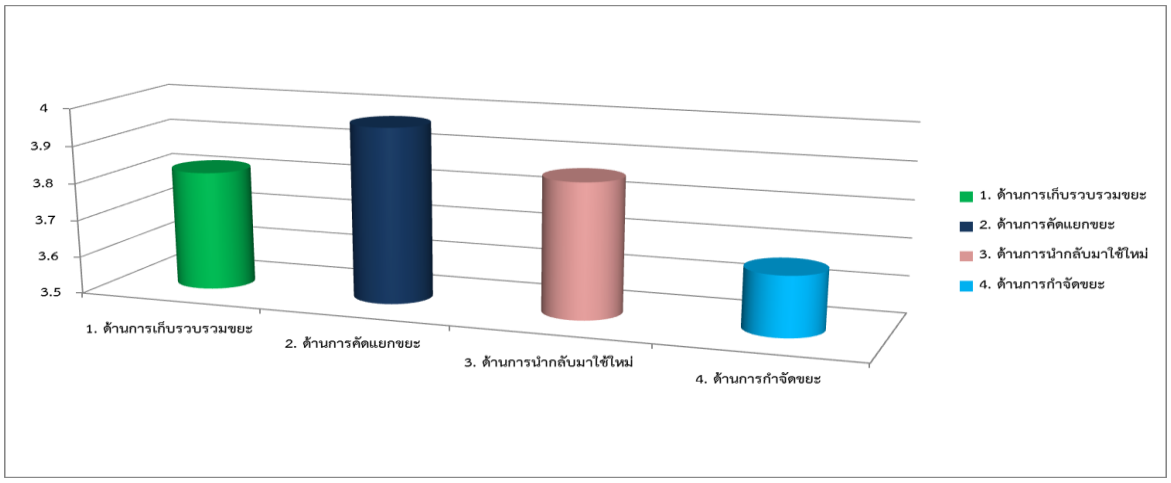

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการเก็บรวบรวมขยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเก็บรวบรวมขยะเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนต้องปฏิบัติ ($\overline{X}$ = 4.14,S.D. = 0.71) รองลงมา เก็บขยะไว้ในภาชนะหรือถังรองรับเสมอ ($\overline{X}$ =4.01,S.D.=0.87)และประชาชนได้ให้ความสำคัญกับการจัดเก็บขยะในชุมชน ($\overline{X}$ = 3.85,S.D. = 0.86)

2. ด้านการคัดแยกขยะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุด 3 ลำดับแรก การให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะ($\overline{X}$ = 4.25,S.D. = 0.85) รองลงมา มีการคัดแยกขยะที่สามารถรีไซเคิล ได้แก่ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก ลัง ขายให้กับรถรับซื้อของเก่า ($\overline{X}$ = 4.13, S.D = 2.25) และในการคัดแยกขยะจะทำให้ประหยัดเวลาและง่ายต่อการจัดเก็บ ($\overline{X}$ = 4.10, S.D = 0.85)

3. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยในการคัดแยกขยะแล้วนำกลับมาใช้ใหม่($\overline{X}$ = 4.09,S.D. = 0.99) รองลงมา เสื้อผ้าที่ไม่ใส่แล้วนำมาทำเป็นที่เช็ดมือ ผ้าถูบ้าน ฯลฯ ($\overline{X}$ = 4.08,S.D. = 0.87) และครัวเรือนของประชาชนมีการคัดแยกขยะที่รีไซเคิลขายให้กับรถรับซื้อของเก่าได้แก่ ขวด โลหะ และขวดพลาสติก ($\overline{X}$ = 4.06,S.D. = 0.90)

4. ด้านการกำจัดขยะ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเผาขยะเป็นการก่อมลพิษทางอากาศ ($\overline{X}$ =4.01,S.D.=0.98) รองลงมา การกำจัดโดยวิธีการเผาเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกสำหรับท่าน ($\overline{X}$ =3.92,S.D.=0.93) และการกำจัดขยะโดยวิธีการเผาเป็นการกำจัดขยะที่ดี ($\overline{X}$ = 4.70,S.D. = 1.17)

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.5) มีอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 26.30) ส่วนใหญ่มีสถานะภาพสมรส (ร้อยละ 45.8) มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 46.30) การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็น เกษตรกร (ร้อยละ 49.8) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ ตั้งแต่ 5,001 –10,000 บาท (ร้อยละ 76.0) ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตั้งแต่ 3 – 4 คน (ร้อยละ 68.2) ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 11 ปี (ร้อยละ 79.5)

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุดไปลำดับน้อยที่สุด คือ 1. ด้านการคัดแยกขยะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ 3. ด้านการเก็บรวบรวมขยะส่วน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ 4. ด้านการกำจัดขยะสอดคล้องกับพรชัย พรสวรรค์ (2551) จากอดีตมาสู่ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนานและนับวันยิ่งมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทุกปีตามอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของประชาชน ในขณะเดียวกันปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยทั้งการจัดเก็บ เคลื่อนย้าย รวมทั้งการทำลาย จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างระบบกำจัดขยะทมูลฝอยเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีซึ่งในปี 2555 พบปริมาณขยะชุมชนมีมากถึงประมาณ 24.73 ล้านตัน ในจำนวนนี้สามารถกำจัดได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ประมาณ 5.83 ล้านตัน และถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ประมาณ 5.28 ล้านตัน มูลฝอยส่วนที่เหลือกว่า 13.62 ล้านตัน ยังคงถูกกำจัดทิ้งอย่างไม่ถูกหลักวิชาการด้วยวิธีการ เท

กองกลางแจ้ง และการเผาในที่โล่ง ด้วยความสำคัญของปัญหาปริมาณขยะสะสมที่มีเป็นจำนวนมากและขาดการจัดการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนของสังคมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต้องตระหนักและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนั้นเรื่องขยะมูลฝอยชุมชน เป็นปัญหาใหญ่ที่ประเทศไทยที่กำลังเผชิญ

โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล ตลอดจนวิธีการจัดการ สถานการณ์และปัญหาขยะ และแนวทางในการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

2.1 ด้านการเก็บรวบรวมขยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเก็บรวบรวมขยะเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนต้องปฏิบัติ รองลงมา เก็บขยะไว้ในภาชนะหรือถังรองรับเสมอและประชาชนได้ให้ความสำคัญกับการจัดเก็บขยะในชุมชน สอดคล้องงานวิจัยของศิริกุล หนูปุ้ย (2552) ได้ศึกษาการจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา โดยศึกษาการเก็บขนมูลฝอย ประเภทของมูลฝอย และการจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่าเทศบาลตำบลเขารูปช้างมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นถิ่นที่อาศัยของประชากรซึ่งปัญหาอันดับ 1 ของเทศบาลคือปัญหาการจัดการมูลฝอยเนื่องจาก มูลฝอยก่อให้เกิดความสกปรก ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เหตุเดือดร้อนรำคาญ กลิ่นเหม็นที่เกิดจากการเน่าเสียของมูลฝอยตกค้าง และการหมักหมมของมูลฝอย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์พาหะนำโรค โดยผู้บริหารเทศบาลเห็นวาควรมีงบประมาณเพิ่มในด้านการจ้างบุคลากรเพิ่ม และถ้าเป็นไปได้ ต้องการให้มีบริษัทเอกชนมาจ้างเหมาในการเก็บขนมูลฝอย ด้านพนักงานเทศบาลต้องการให้ประชาชนที่ทิ้งมูลฝอยทิ้งลงถังให้เรียบร้อย และต้องการให้ลดระยะเวลาในการเก็บขนแต่ละชุด ส่วนของประชาชนและผู้ประกอบการต้องการให้มีการเพิ่มถังรองรับมูลฝอยมากขึ้น เก็บขนมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ และมีความถี่ที่เหมาะสม ในความเห็นของพนักงานอยากให้ประชาชนมีการคัดแยกมูลฝอย หรือลดปริมาณมูลฝอยจากครัวเรือน เนื่องจากมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นมูลฝอยทั่วไปและมูลฝอยอินทรีย์ ซึ่งสามารถแยกเป็นมูลฝอยที่ไม่เกิดการย่อยสลายเพื่อนำไปสู่กระบวนการรีไซเคิล กับมูลฝอยที่ย่อยสลายได้เพื่อนำมาทำปุ๋ยหมักได้ วิธีที่ใช้สำหรับการกำจัดมูลฝอยของเทศบาลเขารูปช้าง คือ การกำจัดโดยวิธีฝังกลบ โดยใช้พื้นที่ ณ ศูนย์การจัดมูลฝอยรวมของเทศบาลนครสงขลา บ้านบ่ออิฐแกว ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และเทศบาลนครสงขลาได้จัดเตรียมไว้สำหรับก่อสร้างบ่อฝังกลบมูลฝอยในอนาคตด้วย

2.2 ด้านการคัดแยกขยะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การให้ความสำคัญในการคัดแยก มีการคัดแยกขยะที่สามารถรีไซเคิล ได้แก่ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก ลังขายให้กับรถรับซื้อของเก่า ในการคัดแยกขยะจะทำให้ประหยัดเวลาและง่ายต่อการจัดเก็บสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกฤษฎิ์พงษ์ วะเจดีย์ (2551) ศึกษาเรื่องการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในเขตตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ปัญหาโดยตรงที่ประชาชนได้รับ ได้แก่ กลิ่นเหม็น แมลงวันรบกวน ทัศนียภาพของเมืองท่องเที่ยวขาดความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงมีการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยด้วยวิธีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำมาทิ้งและการตั้งจุดรับซื้อขยะรีไซเคิลในหมู่บ้าน พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดในครัวเรือนเฉลี่ยลดลง ปัจจัยที่มีผลให้ขยะมูลฝอยในครัวเรือนเปลี่ยนแปลงมีดังนี้ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด การใช้รูปแบบทางสังคมที่เหมาะสมกับพื้นที่มาใช้ในการจัดการขยะมูลฝอย คือ การคัดแยกขยะมูลฝอย และการจัดตั้งกลุ่มรับซื้อขยะรีไซเคิล การสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การให้คำแนะนำและความรู้แก่ประชาชน การเป็นแบบอย่างให้กับประชาชน การมีกลไกเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยจัดตั้งกลุ่มแกนนำขึ้นในชุมชน ปัจจัยดังกล่าวทำให้ปริมาณขยะโดยภาพรวมลดลง

2.3 ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยในการคัดแยกขยะแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เสื้อผ้าที่ไม่ใส่แล้วนำมาทำเป็นที่เช็ดมือ ผ้าถูบ้าน ฯลฯ ครัวเรือนมีการคัดแยกขยะที่รีไซเคิลขายให้กับรถรับซื้อของเก่าได้แก่ ขวด โลหะ และขวดพลาสติกสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ จักรพงษ์ สิทธิทรัพย์สิน (2549) กระบวนการการหมุนเวียนขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ในสังคมไทยนั้น ได้มีการดำเนินการมานานแล้ว แต่อยู่ในรูปการขยายให้ร้านรับซื้อของเก่าหรือรถสามล้อรับซื้อของเก่า (ซาเล้ง) โดยไม่ได้คำนึงถึงในลักษณะของการกลับมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีพนักงานประจำรถขยะที่รื้อค้นตามกองขยะ ซึ่งในปัจจุบันทุกหน่อยงานได้ให้ความสำคัญกับการหมุนเวียนขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ทั้งรูปแบบ Reuse และ Recycle โดยให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง และนำขยะมูลฝอยที่มีมูลค่า ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่มาใช้ใหม่ เพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เคยมีการศึกษา พบว่า สามล้อรับซื้อของเก่ามีการแยกวัสดุเหลือใช้ออกจากมูลฝอยอื่นๆ มีบทบาทสูงที่สุดในการรวบรวมคัดแยก ซึ่งทำให้สามารถลดปริมาณมูลฝอยได้ถึงร้อยละ 76.4 ของปริมาณมูลฝอยทั้งหมดในเขตจังหวัดพิษณุโลก (จักรพงษ์ สิทธิทรัพย์สิน, 2549) สำหรับประเทศไทยจากการสำรวจพบว่าขยะมูลฝอยที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์จากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เพียงครั้งเดียวแล้วทิ้งให้กลายเป็นขยะมูลฝอย นอกจากจะเป็นการเพิ่มปริมาณของขยะมูลฝอยแล้วยังเป็นการใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากร จากแหล่งธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องใช้วัตถุดิบ หรือทรัพยากรจากแหล่งธรรมชาติในปริมาณที่มาก ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป ได้มีการตื่นตัวและพัฒนาในเรื่องการหมุนเวียนขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่เป็นอย่างมาก จนถึงกับมีการตรากฎหมายออกมารองรับ การนำกลับมาใช้ใหม่ของวัสดุในกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมหนึ่งๆ นั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์จากกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าอีกด้วย

2.4 ด้านการกำจัดขยะ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเผาขยะเป็นการก่อมลพิษทางอากาศ การกำจัดโดยวิธีการเผาเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก การกำจัดขยะโดยวิธีการเผาเป็นการกำจัดขยะที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พรสวรรค์ (2551) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยาว มีการจัดทำบ่อทิ้งขยะในพื้นที่บริจาค พ.ศ.2544 และจัดรถขนขยะไปเก็บตามหมู่บ้านบนพื้นที่ราบ ส่วนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ที่อยู่ห่างไกลจากบ่อทิ้งขยะไม่มีการจัดการมูลฝอย เมื่อเก็บขนขยะจากชุมชนมาจะนำมากองทิ้งไว้ในบ่อทิ้งขยะ ขยะแห้งกำจัดโดยการเผา ส่วนขยะเปียกกองทิ้งไว้เพื่อให้ย่อยสลายเอง การกำจัดขยะทำให้เกิดควันและกลิ่นเหม็นส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยรอบ ทั้งยังมีสัตว์และแมลงที่เป็นพาหะนำโรคเพิ่มขึ้น ภูมิทัศน์ไม่สวยงาม จึงมีการปิดบ่อทิ้งขยะ แต่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบก็ยังนำขยะมาทิ้งในบ่อ ส่วนประชาชนที่อยู่ห่างไกลไม่มีแหล่งทิ้งขยะ จึงต้องดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยเอง ผลการศึกษา การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในตำบลแม่ยาว เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเก็บรวบรวมขยะ และด้านกำจัดขยะมีปัญหาในระดับมาก สภาพปัญหาด้าน สถานที่กำจัดขยะอยู่ในระดับน้อย โดยรวมแล้วการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลแม่ยาวมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

3. สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในมิติด้านต่างๆ ทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเก็บรวบรวมขยะ ด้านการคัดแยกขยะด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ด้านการทำลายจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

3.1.1 เพศที่ต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการเก็บรวบรวมขยะด้านการคัดแยกขยะด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านการทำลาย ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.2 อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ด้านการเก็บรวบรวมขยะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.3 สถานภาพที่ต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการเก็บรวบรวมขยะ ด้านการคัดแยกขยะ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านการทำลาย ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.4 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการเก็บรวบรวมขยะด้านการคัดแยกขยะ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านการทำลาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.5 การประกอบอาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการทำลายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการเก็บรวบรวมกับด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการเก็บรวบรวมขยะ กับด้านการคัดแยกขยะ และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.8 ระดับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการเก็บรวบรวมขยะ กับด้านการการคัดแยก และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.9 ระดับตำแหน่งหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาดที่แตกต่างกันส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการเก็บรวบรวมขยะกับ ด้านการคัดแยกขยะ และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระพัชร คูเลิศตระกูล (2552) ได้ทำการศึกษาความเข้มแข็งของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเขตเทศบาลตำบลลูกแก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ระดับความเข้มแข็งของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนโดยรวม เขตเทศบาลตำบลลูกแก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามระดับความเข้มแข็งของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าประชาชนมีระดับความเข้มแข็งในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ด้านการร่วมกระทำ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านร่วมคิด ด้านการร่วมรู้สึกและด้านความเป็นเจ้าของชุมชน ตามลำดับ โดยเฉพาะด้านความเป็นเจ้าของชุมชนอยู่ในระดับปานกลางจึงควรให้ความสนใจในการพัฒนาความเข้มแข็งด้านนี้ให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาแนวทางการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์การบริหารส่วนตำบลควรริเริ่มกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยจากการให้ความรู้และรณรงค์ให้ประชาชนลดปริมาณขยะและคัดแยกขยะมูลฝอยจากต้นทาง องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อมในด้านรถเก็บขนขยะที่เพียงพอต่อปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน และสามารถดำเนินโครงการถนนปลอดถังขยะได้ ทั้งนี้เพื่อความสวยงามของท้องถิ่นและประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อถังพักรวมขยะมูลฝอย ซึ่งในการดำเนินการเก็บรวบรวมและขนขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลควรจะมีการกำหนดเวลาการเก็บที่แน่นอน และใช้พาหนะที่เหมาะสมกับปริมาณขยะและสภาพพื้นที่ และการกำจัดหรือทำลายขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องพิจารณาเลือกวิธีกำจัดขยะที่ถูกสุขาภิบาล เหมาะสมกับสภาพพื้นที่งบประมาณ และต้องทำประชาพิจารณ์ด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลเองควรจะอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาจากการเก็บขนขยะและการกำจัดขยะนอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินการลดปริมาณขยะ ดังเช่นเทศบาลตำบลเมืองแกลง มีการคัดแยกขยะจากต้นทางก่อนกำจัด เป็นขยะที่สามารถรีไซเคิลได้ ขยะ

ที่ย่อยสลายได้(ขยะอินทรีย์) เพื่อนำไปทำประโยชน์ต่อ เช่น ทำน้ำหมักชีวภาพการทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร และนำไปเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ทั้งนี้ควรจะเริ่มดำเนินการตามศักยภาพของท้องถิ่นแล้วจึงค่อยๆขยายและพัฒนาไปเรื่อยๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการจัดการขยะของประชาชนเพิ่มเติม เช่น พฤติกรรมการบริโภค ทัศนคติ ค่านิยมของการดำรงชีวิตปัจจัยสภาพแวดล้อมอื่นๆ เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาประสิทธิภาพการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับระบบและนโยบายของการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอ วัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกซึ่งอาจจะทำเป็นเชิงทดลองปฏิบัติและวิเคราะห์ผลเพื่อนำไปใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยต่อไป

2.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน ดร.วงศกร เจียมเผ่า อาจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ และอาจารย์ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถามในการวิจัย ขอขอบคุณประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนทำให้วิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จักรพงษ์ สิทธิทรัพย์สิน. (2549). **การศึกษาการไหลเวียนของวัสดุรีไซเคิลจากมูลฝอยชุมชนในเทศบาลนครพิษณุโลก**. พิษณุโลก : เทศบาลนครพิษณุโลก.

จิระพัชร คูเลิศตระกูล. (2552). **ศึกษาความเข้มแข็งของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเขตเทศบาลตำบลลูกแก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธงชัย ทองทวี. (2533). **สภาพปญหาการจัดการขยะมูลฝอยองคการบริหารสวนตำบลหนองขาม อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิศวกรรมโยธา) คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

พรชัย พรสวรรค์. (2551). **สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย**. การศึกษาอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสาธารณสุขศาสตรสิ่งแวดล้อม) คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ศิริกุล หนูปุ้ย. (2552). **การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษา อบต.ไร่ส้ม จ.เพชรบุรี.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น) วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สมเจฎ วามารถ. (2550). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพานทอง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น) คณะมนุษยศาสตรและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุกฤษฎิ์พงษ์ วะเจดีย์. (2551). **การจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในเขตตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น) วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุพัตรา คูโพนทอง. (2553). **การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนพิสัย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชานโยบายสาธารณะ) คณะมนุษยศาสตรและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนารูปแบบและคุณค่าเครื่องปั้นดินเผาบ้านตาปะขาวหาย โดยการต่อยอดเทคนิคภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อฟื้นฟูเอกลักษณ์รูปแบบและลวดลายของท้องถิ่น ของตำบลหัวรอ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ขันแก้ว สมบูณ์* และ สนิท ปิ่นสกุล
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: khon13042502@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อฟื้นฟูเอกลักษณ์ของรูปทรงลวดลายแลเรื่องราวของเครื่องปั้นดินเผาบ้านตาปะขาวหาย เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิมโดยผสานเทคนิคใหม่ๆ ในการตกแต่งรูปทรงและลวดลายและ การประยุกต์เป็นแหล่งเรียนรู้การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนเพื่อผลิตเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย โดยการนำเอาเทคนิคใหม่ๆ มาผสมผสานให้เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาตาปะขาวหายในลักษณะเป็นของใช้และของที่ระลึก ประกอบด้วย โคมไฟแจกัน ของตกแต่งบ้าน เป็นต้น เพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยยังรักษาเอกลักษณ์จากลวดลายเดิมที่เป็นเสน่ห์และจุดหมายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และสามารถผลิตในเชิงพาณิชย์เป็นสินค้าของท้องถิ่นและของจังหวัดพิษณุโลกต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ คุณค่าผลิตภัณฑ์ เทคนิคภูมิปัญญา ฟื้นฟูเอกลักษณ์

Abstract

This research aims to restore the identity of shapes, pattern and stories of Tapakhaohai potterywith new technique to integrate the disciplines of product design to develop pottery in the style and the new shapethat are beautiful and still originalpattern as the identity to meet functional benefits in everyday life is increasingly using the local identity as the charm and also the sale point ofthe product to market and valueadded to their products by increasing the production technology to the commercial enterprise community in the future.

keywords : style development, product value, technical knowledge, identity restoration

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญต่อ ความเจริญก้าวหน้าและที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ชุมชนถือเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคือ มรการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบรวมทั้งข้อมูลทางด้านปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ที่อยู่ในชุมชนของตนเอง การพัฒนาศักยภาพของตนและภูมิปัญญานั้นได้รับการจัดระบบเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประเทศต่างๆ ในโลกที่ได้รับการพัฒนาต่างให้ความสำคัญกับนโยบายในการพัฒนา การกระจายอำนาจสู่ชุมชน การสร้างศักยภาพแก่คนในชุมชนการพัฒนาทุนทางศิลปะและวัฒนธรรม เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ การที่รัฐให้ความสำคัญในการบริหารและการทำงานที่เป็นสากลและประสิทธิภาพขององค์กรปกครองที่ลงไปสู่ท้องถิ่น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล มุ่งเน้นให้ชุมชนและทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพบนรากฐานของการจัดเก็บข้อมูลท้องถิ่น ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองอย่าง

เป็นระบบ เพื่อนำความรู้และมิติต่างๆ ของชุมชนไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สามารถอยู่ร่วมกันควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมด้วย

จากสภาวะการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในสังคมไทยพบว่ารูปแบบการพัฒนาชุมชนในบริบทแบบเดิมไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของกระแสสังคม ดังนั้นการมีส่วนร่วมที่ภาครัฐมุ่งกระจายอำนาจสู่ชุมชนเป็นแนวคิดหลักใหม่ที่ถูกนำเสนอ เป็นประเด็นสาธารณะที่ชุมชนให้ความสนใจในส่วนที่เกี่ยวข้องที่เปลี่ยนไปโดยมีความสอดรับกับวิถีของคนในชุมชน ชุมชนควรได้รับนโยบายด้านยุทธศาสตร์การจัดการความรู้และนโยบายสาธารณะเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำริต่อพสกนิกรชาวไทยว่า “การพัฒนาชาติบ้านเมืองนั้นจะต้องอาศัยองค์ความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมของไทย เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะนำมาซึ่ง ความเจริญรุ่งเรืองของชาติ” ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (อ้างใน จีระวัฒน์ พีระสันต์, 2547) ในวันพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันพุธที่ 12 ตุลาคม 2509 ความตอนหนึ่งว่า “การศึกษาด้านศิลปกรรมเป็นการศึกษาที่สำคัญและควรจะดำเนินควบคู่ไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เพราะความเจริญของบุคคลตลอดจนถึงความเจริญของประเทศและของโลกมีทั้งทางวัตถุและจิตใจโดยส่วนรวมด้วยนั้น ความเจริญทั้งสองด้านนี้จะต้องมีประกอบกันเกื้อกูลและส่งเสริมกันพร้อมมูลจึงเกิดความเจริญที่แท้จริงได้ ประเทศทั้งหลายจึงต้องพยายามส่งเสริมการศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมพร้อมไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มนุษย์อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยมาช้านาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านศิลปกรรมอยู่คู่กับชุมชนมาช้านานจึงปรากฏหลักฐานทางวัฒนธรรมในลักษณะต่างๆ เครื่องปั้นดินเผาเป็นวิวัฒนาการที่อยู่ควบคู่กับชุมชนมาโดยตลอด มนุษย์สามารถผลิตเครื่องปั้นดินเผาในรูปแบบต่างๆ ใช้ในชีวิตประจำวันมาตั้งแต่สมัยโบราณ การผลิตเครื่องปั้นดินเผาแต่ละยุคสมัยต่างก็มีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกันไป จากการขุดค้นพบแหล่งเครื่องปั้นดินเผาของนักโบราณคดีจะมีอายุไม่น้อยกว่า 8,000 ปีมาแล้ว บริเวณภาคเหนือตอนบนได้แก่ แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาของอาณาจักรล้านนา บริเวณภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาของอาณาจักรสุโขทัยรวมถึงจังหวัดพิษณุโลกด้วย (อ้างในกฤษฎา พิณศรีและคณะ, 2535)

ในส่วนภาคเหนือตอนล่างโดยเฉพาะจังหวัดพิษณุโลกได้มีการขุดค้นพบเครื่องปั้นดินเผาตาปะขาวหาย ตั้งอยู่ที่ตำบลหัวรอ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกเป็นแหล่งเครื่องปั้นดินเผาโบราณที่มีอายุหลายร้อยปี และมีอัตลักษณ์ของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปทรง ลวดลาย และอื่นๆ เป็นองค์ประกอบ จากข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์พบว่าพื้นที่(บ้านเตาไห) หมู่บ้านตาปะขาวหายในปัจจุบัน เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทไห แจกัน จึงเรียกว่าบ้านเตาไห แต่ตำนานพื้นบ้านกล่าวว่าพระอินจำแลงกายเป็นชีปะขาวลงมาสร้างพระพุทธชินราช เมื่อสร้างเสร็จแล้วท่านเดินขึ้นไปทางทิศเหนือแล้วหายตัวไปบริเวณบ้านเตาไหหรือบ้านตาปะขาวหายในปัจจุบัน ต่อมาใน พ.ศ.2527 หน่วยศิลปากรที่ 3 ได้มีการขุดค้นทางโบราณคดีพบเตาเผาโบราณประมาณ 100 เตา และได้ขุดแต่งเตาเผาไว้จำนวน 1 เตา โดยมีการมุงหลังคาไว้เพื่อกันแดดและฝน ปัจจุบันตั้งอยู่ในโรงเรียนวัดตาปะขาวหาย อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาตาปะขาวหาย ยังไม่พบกระบวนการผลิตที่ชุมชนนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาเกี่ยวข้องกับการผลิตในรูปแบบธุรกิจเพื่อให้เครื่องปั้นดินเผาตาปะขาวหายเป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน อีกทั้งยังไม่สามารถพัฒนารูปแบบ รูปทรงทางศิลปะให้ก้าวหน้าเท่าใดนัก

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยเชื่อว่าชุมชนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านศิลปกรรมท้องถิ่นในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และการจัดการชุมชน รวมทั้งกระบวนการภูมิปัญญาท้องถิ่นฟื้นฟูแบบยั่งยืนในขั้นตอนต่อไปได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเอาเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจากลวดลายดั้งเดิมมาประยุกต์และผสมผสานให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของเครื่องปั้นดินเผาตาปะขาวหาย โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ แล้วนำไปผสมผสานกับวัสดุอื่นๆ เป็นโครงสร้างในการออกแบบชุดโคมไฟและของที่ระลึกเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดประชากรและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ออกแบบชุดโคมไฟและออกแบบของที่ระลึกครั้งที่ 1 จำนวนอย่างละ 2 แบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตงานวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สร้างแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 กระบวนการออกแบบชุดโคมไฟและออกแบบชุดของที่ระลึกจำนวน 4 แบบ โดยมีหลักเกณฑ์ 3 หลักเกณฑ์ ดังนี้ 1) หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ (ความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย) 2) หลักเกณฑ์ด้านการผลิต (ด้านวัสดุ กรรมวิธีการผลิต) 3) ความต้องการและความพึงพอใจ

ตอนที่ 3 กระบวนการคัดเลือกแบบชุดโคมไฟและของที่ระลึกจำนวน 4 แบบ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านการออกแบบ ด้านประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 นำผลการประเมินในตอนที่ 3 มารวบรวมเพื่อพัฒนารูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาครั้งที่ 2

ตอนที่ 5 นำผลการประเมินตามกระบวนการวัดคุณภาพตามปัจจัยในการออกแบบและการใช้งาน ประโยชน์ใช้สอย และรูปแบบที่ได้รับการประเมิน เพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผาตาปะขาวหาย เพื่อใช้ในการประยุกต์ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่พัฒนาใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่า กระบวนการคัดเลือกแบบชุดโคมไฟและของที่ระลึกจำนวน 4 แบบ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านการออกแบบ ด้านประสิทธิภาพ นำผลการประเมินตามกระบวนการวัดคุณภาพตามปัจจัยในการออกแบบและการใช้งาน ประโยชน์ใช้สอยและรูปแบบที่ได้รับการประเมิน เพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้เป็นแบบที่พัฒนาหลังได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญคือแบบที่ 5

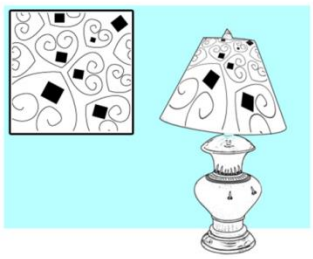

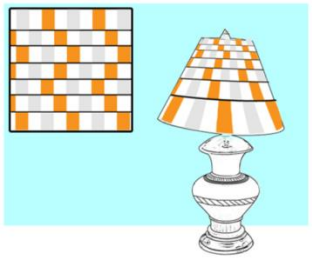

ภาพที่ 1 รูปแบบที่ 1 ใช้ผ้าสร้างลวดลายสีเดียว **ภาพที่ 2** รูปแบบที่ 2 ใช้ผ้าสร้างลวดลาย 2 สี **ภาพที่ 3** รูปแบบที่ 3 ใช้ผ้าสร้างลวดลาย 3 สี

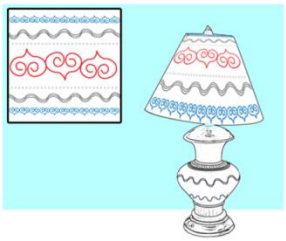

ภาพที่ 4 รูปแบบที่ 4 ใช้ผ้าสร้างลวดลาย 4 สี

ภาพที่ 5 รูปแบบที่ 5 ใช้ผ้าสร้างลวดลายหลายสี

ภาพที่ 6 รูปแบบที่ 1 สร้างครอบมีฐานต่ำ

ภาพที่ 7 รูปแบบที่ 2 สร้างครอบมีฐานสูงขึ้น

เหตุผลที่เลือกเพราะ : สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุในท้องถิ่นได้ และการใช้สีธรรมชาติสร้างลวดลายแบบหลายสี มีความอิสระในการออกแบบลวดลายสอดคล้องกับการตกแต่งที่พักอาศัยเป็นธรรมชาติสร้างบรรยากาศที่ดีและเหมาะสมเป็นของที่ระลึกได้ดี สำหรับรูปแบบ ขนาด สัดส่วนให้ใช้มาตรฐานสรีระที่เหมาะสมกับมนุษย์มีความปลอดภัย

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบ

ชุดโคมไฟสำหรับที่พักอาศัยและของที่ระลึก แบบที่ 5 ครั้งที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบเลือกตอบแบบประเมินประสิทธิภาพ แบบที่ 5 ปรากฏผลดังตาราง 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ผลประสิทธิภาพของแบบชุดโคมไฟสำหรับที่พักอาศัย แบบที่ 5 ใช้วัสดุท้องถิ่น

ประสิทธิการของรูปแบบชุดโคมไฟ แบบที่ 5	$\bar{X}$	S.D.	t-test	ระดับเกณฑ์
หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ				
1. ประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ	4.10	1.06	-1.81	ดี
1.1 รูปแบบเหมาะสมมีมาตรฐานการใช้งานสำหรับที่พักอาศัย	4.85	1.53	0.93	ดีมาก
1.2 รูปแบบมีความปลอดภัยในการใช้งาน	4.60	0.37	0.85	ดีมาก
1.3 รูปแบบชุดโคมไฟเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้งาน	4.55	1.41	8.06	ดีมาก
1.4 รูปแบบสนองตอบการใช้งานได้จริง	4.70	1.67	0.46	ดีมาก
1.5 รูปแบบง่ายต่อการบำรุงรักษา	4.60	1.26	0.25	ดีมาก
1.6 รูปแบบโครงสร้างช่วยเพิ่มความแข็งแรงทนทาน	3.90	0.44	-2.35	ดี
1.7 รูปแบบสีสันสอดคล้องเป็นธรรมชาติ				
รวม	4.57	1.22	0.12	ดีมาก
2. หลักเกณฑ์ด้านความงาม				
2.1 รูปแบบลวดลายมีความกลมกลืนสร้างบรรยากาศที่ดี ต่อที่พักอาศัย	4.75	0.61	1.61	ดีมาก

2.2 รูปแบบเหมาะสมใช้ตกแต่งที่พักอาศัยสร้างบรรยากาศที่ดีต่อที่พักอาศัย	4.85	2.09	0.68	ดีมาก
2.3 มีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากชุดโคมไฟสำหรับที่พักอาศัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน	4.65	0.55	0.98	ดีมาก
2.4 มีความเป็นเอกลักษณ์สอดคล้องกับธรรมชาติของท้องถิ่น	4.60	0.48	0.65	ดีมาก
รวม	4.71	0.93	0.98	ดีมาก
ประสิทธิการของรูปแบบชุดโคมไฟ แบบที่ 5	$\bar{X}$	S.D.	t-test	ระดับเกณฑ์
หลักเกณฑ์ด้านการผลิต				
3. วัสดุที่ใช้ในการผลิต				
3.1 ใช้วัสดุเหมาะสม	4.65	2.38	0.23	ดีมาก
3.2 ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น	4.75	2.87	0.34	ดีมาก
3.3 ใช้วัสดุเหมาะสมกับการใช้งาน	4.65	1.13	0.47	ดีมาก
รวม	4.68	2.13	0.35	ดีมาก
4. กรรมวิธีการผลิตชุดโคมไฟและของที่ระลึก				
4.1 จำนวนขั้นตอนการผลิต	4.40	1.88	-0.31	ดีมาก
4.2 ความยุ่งยากซับซ้อนระหว่างการผลิตการลดต้นทุนโดยเลือกความง่าย	4.00	1.67	-1.24	ดี
4.3 ใช้ต้นทุนน้อยกรรมวิธีการผลิตให้สัมพันธ์กับระดับความสามารถของเครื่องจักรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่พึ่งพาเครื่องจักรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่พึ่งพาเครื่องจักรพิเศษเพื่อการผลิตที่ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น	4.20	1.86	-0.76	ดี
5. หลักเกณฑ์ด้านการตลาดและความพึงพอใจ				
5.1 การออกแบบรูปแบบสามารถใช้งานได้จริง	4.25	1.71	-0.73	ดี
5.2 รูปแบบสามารถสร้างเสริมใช้ตกแต่งบรรยากาศให้ที่พักอาศัยได้ดี	4.40	1.79	-0.32	ดี
5.3 โครงสร้างเสริมความแข็งแรง	4.55	1.79	0.05	ดีมาก
5.4 ผู้ใช้มีความพึงพอใจในการบริโภค	4.45	2.75	-0.16	ดี
5.5 รูปแบบเป็นธรรมชาติสอดคล้องกับท้องถิ่น	4.40	0.58	5.26	ดี
รวม	4.41	1.89	-0.32	ดี
ผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของชุดโคมไฟแบบที่ 5 ใช้วัสดุท้องถิ่น	4.51	1.59	0.06	ดีมาก

H = 5

T 0.05 = -1.658

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามและความต้องการของผู้ใช้ แบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยและของที่ระลึก จากวัสดุพื้นถิ่น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองพร้อมอธิบายข้อมูลประกอบรูปแบบเมื่อมีคำถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยได้รับแบบสอบถามทั้งหมดคืนครบสมบูรณ์ คิดเป็น 100 % จำนวน 30 ชุด เป็นการสร้างกรอบแนวคิดเพื่อเป็นโจทย์ที่ใกล้เคียงกับความจริงของผู้ใช้แบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยและของที่ระลึก จากวัสดุพื้นถิ่นพอสรุปได้ดังนี้

ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของผู้ใช้ แบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยและของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่น พบว่า แบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยและของที่ระลึก จากวัสดุพื้นถิ่นที่ผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นมีความนิยมมากที่สุดคือ รูปแบบชุดโคมไฟแบบที่ 4 ใช้วัสดุพื้นถิ่น คิดเป็นร้อยละ 81.8 จำนวนครั้งที่ใช้ ชุดโคมไฟโดยประมาณต่อสัปดาห์ จำนวน 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 47 รูปแบบแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัย จากวัสดุพื้นถิ่น รูปแบบใดที่ผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นตัดสินใจเลือกมีไว้ในที่พักอาศัยเพราะชอบรูปแบบการพัฒนารูปแบบลวดลายธรรมชาติ คือ รูปแบบชุดโคมไฟวัสดุพื้นถิ่น แบบที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 47 ส่วนการออกแบบที่ทำให้มีจุดเด่นสร้างเอกลักษณ์คือ ลวดลายสีสันโดยธรรมชาติของผ้า คิดเป็นร้อยละ 68 ส่วนรูปแบบชุดโคมไฟที่ทำให้ประทับใจ ดึงดูดความสนใจคือ รูปแบบมีความแปลกใหม่ สร้างเอกลักษณ์สอดคล้องกับธรรมชาติของท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนรูปแบบความมีมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 35 ส่วนที่คิดว่า ชุดโคมไฟมีความสำคัญและควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุดคือโครงสร้าง เช่น โครงสร้าง หรือเหล็ก คิดเป็นร้อยละ 30 ถ้ามีการออกแบบขึ้นมาใหม่ รูปแบบแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัย จากวัสดุพื้นถิ่นรูปแบบที่คิดว่าเป็นที่สนใจและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี สามารถแข่งขันกับชุดโคมไฟที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ คิดเป็นร้อยละ 47 ส่วนรูปแบบชุดโคมไฟที่ควรมีไว้ในห้องพักอาศัยคือ รูปแบบที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 38.2 ในการใช้สีสันเพื่อสร้างรูปแบบลวดลายจากลวดลายโบราณดึงดูดความสนใจและสร้างความแตกต่างจากชุดโคมไฟที่มีอยู่ในปัจจุบัน คือ รูปแบบชุดโคมไฟ แบบที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 45

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัย จากวัสดุพื้นถิ่น ผู้วิจัยทำการออกแบบชุดโคมไฟสำหรับที่พักอาศัย ครั้งที่ 1 จำนวน 4 แบบ ผู้วิจัยได้ทำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมอธิบายข้อมูลประกอบรูปแบบเมื่อมีคำถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยได้รับแบบสอบถามทั้งหมดคืนครบสมบูรณ์ คิดเป็น 100 % จำนวน 30 ชุด เพื่อเก็บข้อมูลและเลือกแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดให้เหลือเพียง 1 แบบ โดยใช้ข้อมูลจากข้อเสนอแนะนำไปพัฒนาในขั้นตอนต่อไป สรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยจากวัสดุพื้นถิ่น

แบบที่ 1 พบว่าในส่วนของหลักเกณฑ์ด้านการออกแบบประกอบด้วยประโยชน์การใช้สอยทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.85 ในส่วนของหลักเกณฑ์ด้านการผลิตประกอบด้วยด้านวัสดุที่ใช้ในการผลิตมีค่าเฉลี่ย 3.87 และด้านกรรมวิธีการผลิตมีค่าเฉลี่ย 3.80 ในส่วนหลักเกณฑ์ทางด้านความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 3.68 ดังนั้นผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของแบบชุดโคมไฟแบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.77 คะแนน t ที่คำนวณ เท่ากับ -1.27 อยู่ในเกณฑ์ดีสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัย

แบบที่ 2 พบว่าในส่วนของหลักเกณฑ์การออกแบบประกอบด้วยประโยชน์การใช้สอยทางกายภาพมีค่าเฉลี่ย 3.83 และด้านความงามมีค่าเฉลี่ย 4.17 ส่วนหลักเกณฑ์ด้านการผลิตประกอบด้วยด้านวัสดุที่ใช้ในการผลิตมีค่าเฉลี่ย 4.27 และด้านกรรมวิธีการผลิตชุดโคมไฟจากวัสดุพื้นถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.67 ในส่วนของหลักเกณฑ์ด้านความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย 4.05 ดังนั้นผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยจากวัสดุพื้นถิ่น แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 3.98 คะแนน t ที่คำนวณ เท่ากับ -0.11 อยู่ในเกณฑ์ดีสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัย จากวัสดุพื้นถิ่น

แบบที่ 3 พบว่าในส่วนของหลักเกณฑ์ด้านการออกแบบประกอบด้วยด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพมีค่าเฉลี่ย 3.93 และด้านความงามมีค่าเฉลี่ย 3.60 ในส่วนหลักเกณฑ์ทางด้านการผลิตมีค่าเฉลี่ย 4.27 และกรรมวิธีการผลิตชุดโคมไฟจากวัสดุพื้นถิ่น มีค่าเฉลี่ยที่ 4.07 ในส่วนของหลักเกณฑ์ทางด้านความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย 3.66 ดังนั้นผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของรูปแบบ ชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัย แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 3.87 คะแนน t ที่คำนวณ เท่ากับ -0.68 อยู่ในเกณฑ์ดีสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยจากวัสดุพื้นถิ่น

แบบที่ 4 พบว่าในส่วนของหลักเกณฑ์ด้านการออกแบบประกอบด้วยด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพมีค่าเฉลี่ย 3.93 และด้านความงามมีค่าเฉลี่ย 3.60 ในส่วนของหลักเกณฑ์ทางด้านการผลิตมีค่าเฉลี่ย 4.27 และกรรมวิธีการผลิตชุดโคม

ไฟจากวัสดุพื้นถิ่น มีค่าเฉลี่ยที่ 4.07 ในส่วนของหลักเกณฑ์ทางด้านความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย 3.66 ดังนั้นผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของรูปแบบ ชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัย แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 3.87 คะแนน t ที่คำนวณ เท่ากับ -0.68 อยู่ในเกณฑ์ดีสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

รูปแบบการออกแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัยจากวัสดุพื้นถิ่นที่ผู้ตอบแบบประเมินเลือกมากที่สุดคือ รูปแบบชุดโคมไฟสำหรับห้องพักอาศัย แบบที่ 4 มีผู้เลือก 11 คน มีค่าเฉลี่ย 3.98 คิดเป็นร้อยละ 55 คะแนน t ที่คำนวณ เท่ากับ -0.11 อยู่ในเกณฑ์สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 รองลงมาคือรูปแบบชุดโคมไฟแบบที่ 3 มีผู้เลือก 6 คน มีค่าเฉลี่ยคือ 3.87 คิดเป็นร้อยละ 30 คะแนน t ที่คำนวณ เท่ากับ -0.68 อยู่ในเกณฑ์ที่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสาขาเซรามิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องมือตลอดจนสถานที่ในการทำวิจัย เทศบาลตำบลหัวรอที่ให้ข้อมูลและบริบทของหมู่บ้านตาปะขาวหาย เจ้าอาวาสวัดตาปะขาวหาย สิบเอกจำลอง ธูปเทียน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตาปะขาวหาย และขอบคุณคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนทุกๆ ท่าน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ให้ทุนอุดหนุนในครั้งนี้ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง. (ม.ป.ป.). **วารสารสถาบัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์**. (55) : 11-43.

จติพร จินดาโรจน์. (2550). **โครงการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ชุดรับแขกสำหรับที่พักอาศัยที่มีพื้นที่จำกัด**. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

จารุทัศน์ ตันประเสริฐ. (2549). **มาตรฐานขนาดรูปร่างของคนไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท.

ไตรรัตน์ จารุทัศน์. (2548). **มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ**. วิทยานิพนธ์ดุษฎีมหาบัณฑิตวิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

ฒาลิสา ประพันธ์ศิลป์. (2552). **ข้อมูลสนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภค**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

นภาพรรณ สุทธะพินทุ. (2545). **ออกแบบตกแต่งภายใน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท. (53-76).

นวลน้อย บุญวงษ์. (2542). **หลักการออกแบบ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

รัชนีกร เศรษโฐ. (2532). **โครงการสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วัฒนะ จูฑะวิภาค. (2546). **ศิลปะการออกแบบตกแต่งภายใน**. กรุงเทพฯ : จูนทับลิบซิ่ง.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2545). **การออกแบบ**. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริพรณ์ ปีเตอร์. (2550). **มนุษย์และการออกแบบ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ. (2550). **ผลของเทคโนโลยีที่มีต่อการออกแบบ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมศักดิ์ ชวาลาวัณย์. (2524). **การออกแบบ**. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมศักดิ์ สมบุญรอด. (2550). **ความสัมพันธ์สัดส่วนมนุษย์กับการออกแบบ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

สินีนาถ เลิศไพรวัน. (2538). **เอกสารประกอบการสอน อศ 111 หลักการออกแบบ1**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรัญ วานิชการ. (2550). **การออกแบบตกแต่งภายใต้และการพัฒนาแฟชั่นเพื่ออาคารการศึกษา**. ปริญญานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อารีย์ สุทธิพันธ์. (2527). **ศิลปะและการออกแบบ**. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุดมศักดิ์ สารีบุตร. (2550). **การออกแบบเฟอร์นิเจอร์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

อำพล ลีราภิรมย์. (2546). **โครงการออกแบบเสนอแนะ : เฟอร์นิเจอร์สำหรับร้านสะดวกซื้อร้านรักบ้านเกิด**. วิทยานิพนธ์ สถ.ม. (สถาปัตยกรรมภายใน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.

Birrll,(1959). **The Tetile Arts : A Handook of Fabric Structure & Design Process**. New York : Harper & Row.

Bornsen-Holtmann, Nina. (1994). **Italian Design**. Italy : Benedikt Taschen.

Hauffe, Thomas. (1998). Design : **A Concise History**. London : Laurence King Publishing.

Joceyn. Noblet de. (1993). **Industrial Design Reflection of a Century**. France Flammarion/ APCI"

Myerson Jeremy. (2000). **International interiors**. London : Laurence King Publishing.

Pamela Hatton. (2004). **Designing Object for Interior Course**. Central Saint Matins Colleg of Art and Design.

Rrdice, Barbara. (1985). **Memphis Reseerch, Experiences, Results, Failures and Successes of new design**. London : Thames and Hudson Ltd.

ผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่มจังหวัดตรัง
The financial return on investment of Para – rubber planting in wetlands Trang province

เดือนรุ่ง ช่วยเรือง*
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง
*corresponding author e-mail: chouyruang@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินการลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่มจังหวัดตรัง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ราบลุ่มจำนวน 30 ราย ผลผลิตเป็นน้ำยางสด พื้นที่ขนาด 10 ไร่ อายุโครงการ 25 ปี อัตราคิดลดเท่ากับร้อยละ 7 ต่อปี เกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่มจังหวัดตรัง คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน และอัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน ผลการวิเคราะห์พบว่าผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนทำสวนยางในพื้นที่ราบลุ่มในจังหวัดตรังให้ผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน โดยมีค่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 374,775.40 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนเท่ากับ 1.52 และอัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุนมีค่าเท่ากับร้อยละ 19.12

คำสำคัญ : ผลตอบแทนทางการเงิน ยางพารา พื้นที่ราบลุ่ม

Abstract

This research aimed to study the financial return of para - rubber planting in wetlands in Trang province by using the structure interview was a tool for data collection, interviewing farmers of of para – rubber planting in wetlands of 30 persons, productivity is the latex, the area of 10 acres, and project life of 25 years, a discount rate of 7 percent per year. By the criteria that has used to analyze financial return to study of the financial on investment of para – rubber planting in wetlands in Trang province was net present value (NPV), benefit cost ratio (BCR), and internal rate of return (IRR). The results showed that the financial return of investing in para - rubber planting is worth regions. Particulary, with net present value of 374,775.40 Baht, the benefit cost ratio of 1.52, and internal rate of return of 19.12 percent.

keywords : financial return, Para – rubber, wetlands

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและผู้ที่ทำธุรกิจยางพารานับล้านครัวเรือน เป็นสินค้าที่ส่งออกเป็นอันดับหนึ่งของโลก และจากการที่เศรษฐกิจโลกมีการขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีนและอินเดียที่ต้องการผลิตภัณฑ์ยางเพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ส่งผลให้มีความต้องการใช้ยางธรรมชาติมากขึ้น ทำให้รัฐบาลมีนโยบายขยายพื้นที่ปลูกไปยังภาคต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อเพิ่ม

ปริมาณการผลิตและศักยภาพในการส่งออก เกษตรกรได้ขยายพื้นที่ปลูกและมีการปลูกยางพาราทดแทนพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าว ข้าวโพด และในพื้นที่นอกเขตโซนนิ่งการปลูกยางพารา ทำให้พื้นที่ปลูกยางพาราในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพารารวม 19.61 ล้านไร่ มีปริมาณผลผลิตรวม 4.5 ล้านตัน มีมูลค่ารวม 1 แสนล้านบาท มูลค่าการส่งออกรวม 193,938 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2558) แต่ในช่วง 2 -3 ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจโลกเริ่มชะลอตัว ส่งผลกระทบให้อุปสงค์ลดลง เนื่องจากความต้องการผลิตภัณฑ์ยางเพื่อนำไปใช้ผลิตรถยนต์และถุงมือยางลดลงขณะที่สต๊อกยางพาราของไทยและของโลกกลับเพิ่มขึ้น และจากการที่กลุ่มทุนในประเทศจีนซึ่งเป็นผู้บริโภคยางพารารายใหญ่ที่สุดของโลกได้ขยายพื้นที่ปลูกไปประเทศกัมพูชา ลาว พม่า ในปี พ.ศ. 2549 และมีผลผลิตเข้าสู่ตลาดในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้อุปทานในตลาดโลกเพิ่มขึ้น ทำให้ราคายางพาราในตลาดโลกและราคาภายในประเทศลดลง ส่งผลกระทบให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง ขณะเดียวกันราคาปัจจัยการผลิตก็ปรับตัวสูงขึ้น เช่น พันธุ์ยางพาราที่ใช้ปลูกและปลูกซ่อม ปุ๋ยเคมีมีราคาสูงขึ้น ค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตยางพาราเพิ่มสูงขึ้น เกษตรกร มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย รัฐบาลต้องใช้มาตรการแทรกแซงราคาเพื่อผลักดันให้ราคาสูงขึ้น จากปัญหาราคายางพาราตกต่ำและอุปทานล้นตลาด ทำให้รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกยางพารา และลดพื้นที่ปลูก เพื่อลดต้นทุนการผลิตและควบคุมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รักษาเสถียรภาพของระดับราคายางพารา และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลก แต่เนื่องจากยางพาราเป็นพืชที่ต้องใช้เวลานานถึง 7 ปีกว่าจะให้ผลผลิต มีระยะเวลาการคืนทุน 12 ปี ทำให้ไม่สามารถลดพื้นที่ปลูกได้ นอกจากนี้เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปลูกยางพาราในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยเฉพาะในจังหวัดตรังยังมีการขยายพื้นที่ปลูกโดยการปลูกยางพาราทดแทนการทำนาข้าวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรไม่ทราบถึงความคุ้มค่าของการลงทุนปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าว จากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม (นาข้าว) ในจังหวัดตรัง เพื่อเป็นกรณีศึกษาและใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจให้เกษตรกรสามารถเลือกพื้นที่ปลูกยางพาราได้อย่างเหมาะสม รวมถึงหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและกำหนดนโยบายต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนการทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม จังหวัดตรัง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม (พื้นที่นาข้าว) จำนวน 30 ราย ใช้พื้นที่ขนาด 10 ไร่ อายุโครงการ 25 ปี อัตราคิดลดร้อยละ 7 เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตที่เป็นน้ำยางสด โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการลงทุนการทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม จังหวัดตรัง คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value : NPV) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio : BCR) อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return : IRR) ซึ่ง Gittinger, J. P. (1982) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value : NPV) หมายถึง มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนหักด้วยมูลค่าของต้นทุนหรือมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$NPV = \frac{B_0 - C_0}{(1+r)^0} + \frac{B_1 - C_1}{(1+r)^1} + \frac{B_2 - C_2}{(1+r)^2} + \ldots\ldots\ldots\ldots + \frac{B_n - C_n}{(1+r)^n}$$

$$NPV = \sum_{t=0}^{n} \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t}$$

เมื่อ B_t คือ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นในแต่ละปี t
C_t คือ ต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละปี t
r คือ อัตราคิดลด
t คือ ปีที่คำนวณ (มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง n)
n คือ อายุของโครงการ

$B_t - C_t$ คือ ค่าของผลตอบแทนสุทธิที่เกิดขึ้นแต่ละปี เมื่อเทียบเป็นมูลค่าปัจจุบันต้องคูณด้วยอัตราคิดลด(discount factor) $1/(1+r)^t$ ก็จะได้เป็นผลตอบแทนสุทธิในแต่ละปีที่มีค่าเป็นมูลค่าปัจจุบัน เมื่อบวกค่าผลตอบแทนสุทธิในแต่ละปีเข้าด้วยกันจะได้ค่าผลตอบแทนสุทธิรวมของโครงการซึ่งมีค่าปัจจุบัน มีหลักเกณฑ์การพิจารณา คือ ถ้า NPV มีค่าเป็นบวก หมายความว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการนั้นมีค่ามากกว่าต้นทุนของโครงการ การใช้ทรัพยากรในโครงการนั้นๆ ให้ผลคุ้มค่าหรืออีกนัยหนึ่งคือ โครงการนั้นมีกำไรผ่านการประเมินในขั้นต้น ถ้า NPV มีค่าเป็นลบ หมายความว่า โครงการนั้นไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ผลตอบแทนที่ได้รับไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ถ้า NPV มีค่าเท่ากับศูนย์ หมายความว่า โครงการนั้นให้ผลตอบแทนเท่ากับต้นทุนที่เกิดขึ้น

2. อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio : BCR) หมายถึง อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนทั้งหมดตลอดอายุโครงการ ซึ่ง Boardman, A.E. (2001) ได้อธิบายและเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

$$BCR = \left(\sum_{t=0}^{n} \frac{(B_t)}{(1+r)^t} \right) \Big/ \left(\sum_{t=0}^{n} \frac{(C_t)}{(1+r)^t} \right)$$

เมื่อ B_t คือ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นในแต่ละปี t
C_t คือ ต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละปี t
r คือ อัตราคิดลด
t คือ ปีที่ (มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง n)
n คือ อายุของโครงการ

มีหลักเกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจ ดังนี้

BCR > 1 แสดงว่า โครงการเป็นที่ยอมรับ
BCR < 1 แสดงว่า โครงการไม่เป็นที่ยอมรับ
BCR = 1 แสดงว่า ไม่ว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับก็ไม่มีผลกระทบ

3. อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return : IRR) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยหรืออัตราคิดลดสูงที่สุดที่โครงการจะสามารถจ่ายให้กับทรัพยากรต่างๆ ซึ่งเมื่อจ่ายแล้วโครงการนั้นจะยังคงมีผลตอบแทนเท่ากับต้นทุนทั้งหมดพอดี โดยการหาอัตราคิดลดที่จะมีผลให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุน เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\sum_{t=0}^{n} \frac{C_t}{(1+i)^t} = \sum_{t=0}^{n} \frac{B_t}{(1+i)^t}$$

$$IRR = i_t + (i_u - i_t) \frac{NPV_t}{NPV_t - NPV_u}$$

เมื่อ i_t คือ อัตราส่วนลดตัวต่ำ (NPV มีค่าบวก)

i_u คือ อัตราส่วนลดตัวสูง (NPV มีค่าติดลบ)

NPV_t คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่คำนวณได้จากอัตราส่วนลดตัวต่ำ

NPV_u คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่คำนวณได้จากอัตราส่วนลดตัวสูง

หลักเกณฑ์ในการคำนวณ IRR จากค่าของ NPV และอัตราส่วนลด คือ

1. จะต้องคำนวณ NPV อย่างน้อยสามค่าจากอัตราส่วนลดสามอัตรา
2. อัตราส่วนลดที่ใช้ในการคำนวณ NPV นี้จะต้องมีค่าห่างกันไม่เกิน ร้อยละ 5
3. NPV ดังกล่าวจะต้องมีค่าทั้งบวกและลบ กล่าวคือ อย่างน้อยจะต้องมีค่าเป็นบวกหนึ่งค่าและเป็นลบอย่างน้อยหนึ่งค่า

หลักเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุนในโครงการมีดังนี้

IRR > i แสดงว่า คุ้มค่าการลงทุน ยอมรับข้อเสนอของโครงการ

IRR < i แสดงว่า ไม่คุ้มค่าการลงทุน ไม่ยอมรับข้อเสนอของโครงการ

IRR = i แสดงว่า ให้ผลตอบแทนเท่ากับต้นทุนของเงินทุน

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.67 มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร (ทำสวนยางพารา) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90 เกษตรกรมีอาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไปในภาคการเกษตร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ใช้แรงงานในการทำสวนยางพาราเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน มีประสบการณ์ในการปลูกและผลิตยางพาราโดยเฉลี่ย 20 ปี 9 เดือน เงินทุนที่เกษตรกรใช้ในการทำสวนยางพารา คือ เงินสงเคราะห์จากกองทุนการทำสวนยางพาราแห่งประเทศไทยและเงินออมของครัวเรือน พันธุ์ยางพาราที่เกษตรกรใช้ปลูกและปลูกซ่อมเป็นพันธุ์ RRIM 600 โดยผลิตเป็นน้ำยางสด ระดับราคาโดยเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับคือ 48.28 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิตลอดโครงการ 374,775.40 บาท ระยะเวลาในการคืนทุน 13 ปี ปัญหาที่สำคัญในการทำสวนยางพาราคือ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากราคาปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ราคายางพาราปรับตัวลดลงและมีความผันผวนสูง พ่อค้าคนกลางกดราคา สำหรับการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม(ที่นา) จังหวัดตรัง เป็นดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินการทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม จังหวัดตรัง ปี 2558

หน่วย : บาท

ปีที่	รายรับ	ค่าใช้จ่าย	ผลตอบแทนสุทธิ
1	0	154,359.13	-154,359.13
2	0	18,978.82	-18,978.82
3	0	19,778.82	-19,778.82
4	0	19,778.82	-19,778.82

5	0	19,778.82	-19,778.82
6	0	24,391.11	-24,391.11
7	130,356	74,720.73	55,635.27
8	130,356	70,779.86	59,576.14
9	130,356	71,076.79	59,279.21
10	130,356	70,779.86	59,576.14
11	173,808	79,068.29	94,739.71
12	173,808	70,779.86	103,028.14
13	173,808	71,076.79	102,731.21
14	173,808	70,779.86	103,028.14
15	173,808	74,720.73	99,087.27
16	156,427.2	73,158.82	83,268.38
17	156,427.2	71,076.79	85,350.41
18	156,427.2	70,574.34	85,852.86
19	156,427.2	71,539.33	84,887.87
20	156,427.2	70,779.86	85,647.34
21	121,665.6	78,605.75	43,059.85
22	121,665.6	70,779.86	50,885.74
23	121,665.6	74,720.73	46,944.87
24	121,665.6	70,779.86	50,885.74
25	540,538.97	71,076.79	469,462.18
NPV			374,775.40
BCR			1.52
IRR			19.12 %

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า การลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม(ที่นา) จังหวัดตรังมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 374,775.40 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.52 อัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน (IRR) เท่ากับร้อยละ 19.12 ซึ่งจากผลการวิเคราะห์จะเห็นว่าการทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม (นาข้าว) มีความเป็นไปได้ในการลงทุน เมื่อพิจารณามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) แล้วมีค่ามากกว่าศูนย์ หรือมีค่าเป็นบวก แสดงว่าผลตอบแทนเมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วสูงกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุนและค่าใช้จ่ายตลอดอายุโครงการทำให้เกิดกำไร สำหรับมูลค่าอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่ามูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนมีค่ามากกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุน นั่นคือ เมื่อลงทุน 1 บาทจะได้ผลตอบแทนกลับมา 1.52 บาท หรือได้กำไรเท่ากับ 0.52 บาท ในส่วนของอัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน (IRR) พบว่าอัตราผลตอบแทนที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนเท่ากับร้อยละ 19.12 ซึ่งมีค่าสูงกว่าอัตราคิดลดที่กำหนดคือร้อยละ 7

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม(ที่นา) จังหวัดตรังมีความเป็นไปได้ในการลงทุน เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 374,775.40 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.52 อัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน (IRR) เท่ากับร้อยละ 19.12 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรืองฤทธิ์ ด้วงติลี

(2550) ที่พบว่าการลงทุนทำสวนยางพารา ในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม มีความคุ้มค่าในการลงทุน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 234,276.50 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.12 อัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน (IRR) เท่ากับร้อยละ 11 และหากเกษตรกรลงทุนปลูกยางพาราเพื่อทดแทนการปลูกข้าวก็จะได้รับผลตอบแทนตลอดอายุโครงการเพิ่มขึ้น 62,004.10 บาท

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบลุ่ม (นาข้าว) จังหวัดตรัง ผลการวิเคราะห์พบว่าให้ผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน แต่เกษตรกรในพื้นที่ต้องเผชิญกับปัญหากับราคายางพาราที่มีความผันผวนสูง ไม่สอดคล้องกับราคาปัจจัยการผลิตที่มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น เช่น พันธุ์ยาง ค่าจ้างแรงงาน ปุ๋ย อุปกรณ์การผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนและปริมาณการผลิต เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์เพื่อจัดหาปุ๋ยที่มีราคาถูก ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ นอกจากนี้เกษตรกรยังประสบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ในพื้นที่มีฝนตกบ่อยทำให้สวนยางพารามีความชื้นสูง เกษตรกรกรีดยางไม่ได้ ทำให้มีรายได้ลดลง สำหรับข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ เช่น พันธุ์ยางที่ใช้ปลูก พื้นที่เหมาะสม (โซนนิ่ง) สำหรับการปลูกยางพารา การบริหารจัดการ การตลาด และประสิทธิภาพการผลิต เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาทางการเงินเท่านั้น จึงเป็นตัวชี้วัดได้เพียงส่วนเดียว ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในพื้นที่โซนนิ่งที่มีความเหมาะสมในการปลูกยางพารา พันธุ์ยาง และการบริหารจัดการสวนยาง เพื่อนำผลการวิจัยไปแนะนำเกษตรกรให้ลงทุนทำสวนยางพาราในพื้นที่เหมาะสม สามารถลดต้นทุนการผลิตและมีรายได้เพิ่มขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณเงินรายได้ประจำปี พ.ศ. 2558 ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง สถาบันวิจัยและพัฒนาที่ได้ให้คำปรึกษา กระตุ้น ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้านแก่ผู้วิจัย สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราในจังหวัดตรังที่ช่วยตอบแบบสัมภาษณ์ และได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

เรืองฤทธิ์ ด้วงติลี. (2550). **การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนระหว่างการปลูกยางพาราและการปลูกข้าว ในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). **สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศ ปี 2558.** สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560, จาก http: www.op53.moc.go.th/infor/db_sq1/gp_web_export.

Gittinger, J. P. (1982). **Economic analysis of agricultural project (2nd ed.).** Baltimore, MD: The john Hopkins University Press

Boardman, A.E., Greenberg, D.H., Vining, A. R., & Weimer, D. L. (2001). **Cost-Benefit analysis: Concepts and practice (2nd ed.).** UpperSaddle River, NJ: Prentice-Hall.

การศึกษาความถี่และรูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน

A study of frequencies and variations of Japanese contraction in comic

กนกรัตน์ ปิลาผล* และ นันทิยา นาคธราธร
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: kruyainewlook2013@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความถี่และรูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ คือ หนังสือการ์ตูน เรื่อง โคนัน เล่มที่ 45 - 49 หนังสือการ์ตูนเรื่อง มารุโกะ เล่มที่ 1 และ 11 วิเคราะห์ข้อมูลรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นด้วยความถี่ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นแบบการหลอมเสียง เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด จำนวน 226 ครั้ง รองลงมาคือ แบบการตัดเสียง และแบบการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ พบจำนวน 73 ครั้ง และ 48 ครั้ง ตามลำดับ รูปย่อที่เกิดจากการหลอมเสียง ที่พบมากที่สุด คือ ～りゃ รองลงมาคือ ～きゃ、～ちゃった 、ちまう/ちゃう、～ちゃって และ ～ちゃ ตามลำดับ สำหรับรูปย่อที่เกิดจากการตัดเสียง พบรูปย่อ ～てる มากที่สุด รองลงมา คือ ～てて、～てた、～でる ตามลำดับ ส่วนรูปย่อที่เกิดจากการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ พบรูปย่อ ～ん และ ～って ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความถี่ การเปลี่ยนแปรของรูปย่อ หนังสือการ์ตูน

Abstract

The purpose of this research was to study frequencies and variations of Japanese contraction in comic. The comic used were Conan number 45–49 and Maruko number 1 and 11. The variations of Japanese contraction were analyzed by using frequency. The results revealed that the assimilation was the most variation found. The following variations were deletion and sound change respectively. The assimilation was found most in ～りゃ the following were ～きゃ, ～ちゃった, ちまう/ちゃう, ～ちゃって and ～ちゃ. The deletion was found most in ～てる. The followings were ～てて , ～てた four～でる respectively. And the sound change was found most in ～ん and ～って respectively.

keywords : frequencies, variations of Japanese contraction, comic

บทนำ

เมื่อพูดถึงภาษาญี่ปุ่น เรามักจะคิดว่าภาษาญี่ปุ่นมีเพียงแบบเดียว แต่ในความเป็นจริง ภาษาญี่ปุ่นแต่ละคนใช้รูปแบบแตกต่างกันไป และทั้งหมดนั้นก็ถือว่าเป็นภาษาญี่ปุ่น ผู้พูดชาวญี่ปุ่นแต่ละคนจะเลือกใช้รูปแบบใดก็ขึ้นอยู่กับความต้องการทางสังคมและส่วนบุคคล ความเปลี่ยนแปลงอันหลากหลายในภาษาญี่ปุ่นเมื่อเห็นว่าจำเป็นเท่านั้นก็จะใช้รูปแบบภาษาที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางสังคมและความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อกัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยจะเห็นว่าภาษาของคนรุ่นใหม่นั้นแปลกใหม่ น่าทึ่ง และมีเอกลักษณ์พิเศษโดยจะย่นย่อวลีที่มีให้สั้นลง (เซนโคะ เค. เมย์นาร์ด, 2557)

การฟังเพลง ดูละคร ดูอนิเมชัน หรือแม้แต่การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น สิ่งแรกที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นสงสัยคือ ทำไมบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นที่เคยเรียน กับบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นที่คนญี่ปุ่นพูดสนทนากันจึงมีความแตกต่างกัน นั่นเป็นเพราะภาษาญี่ปุ่นจะเปลี่ยนความสุภาพของคำที่ใช้ไปตามสถานการณ์และตามคู่สนทนาของเขา หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นเองก็มักจะใช้ภาษาญี่ปุ่นที่เป็นภาษาพูด ซึ่งภาษาพูดนั้นเป็นภาษาที่คนญี่ปุ่นใช้กันจริงในชีวิตประจำวัน คำพูดอะไรที่สามารถย่อได้ เขาก็จะย่อกันเพื่อการสื่อสารที่รวดเร็ว

รูปย่อเป็นรูปที่มักพบเห็นได้ในบทสนทนาแบบไม่เป็นทางการ เป็นรูปที่เกิดจากการเปลี่ยนแปรของเสียง ซึ่งมี 3 รูปแบบ คือ รูปย่อเกิดจากการตัดเสียง การหลอมเสียง และการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น (ณัฏฐิรา ทับทิม, 2557) จากการอ่านหนังสือการ์ตูนภาษาญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้รูปย่อในภาษาพูดเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้อ่านซึ่งมีพื้นความรู้ภาษาญี่ปุ่นในระดับต้นประสบปัญหาคือ อ่านแล้วไม่เข้าใจเพราะไม่ทราบว่า รูปย่อในประโยคสนทนานั้น มาจากรูปเต็มอะไร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า รูปย่อในหนังสือการ์ตูนภาษาญี่ปุ่นมีรูปอะไรบ้าง ย่อมาจากรูปเต็มอะไร และรูปย่อนั้นเป็นการเปลี่ยนแปรของเสียงในรูปแบบไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น ทำให้เข้าใจความหมายของรูปย่อและสามารถนำรูปย่อไปใช้ในการสื่อสารกับคนญี่ปุ่นได้ดีมากยิ่งขึ้น จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อการศึกษาความถี่และรูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความถี่และรูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษารูปย่อที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นจำนวน 7 เล่ม แบ่งเป็นหนังสือการ์ตูนโคนัน เล่มที่ 45-49 จำนวน 5 เล่ม และหนังสือการ์ตูนมารุโกะ เล่มที่ 1 และ 11 จำนวน 2 เล่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

อ่านหนังสือการ์ตูนทั้ง 7 เล่ม วิเคราะห์และบันทึกรูปย่อที่ปรากฏลงในตารางแจกแจงความถี่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.เขียนรอยขีดลงในตารางแจกแจงความถี่และนับจำนวนรอยขีด เพื่อหาความถี่

2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปรของรูปย่อ โดยแยกเป็น 3 รูปแบบ คือ การหลอมเสียง การตัดเสียง และการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆและหาความถี่ของรูปย่อแต่ละแบบ

3. สรุปผลการวิเคราะห์และนำเสนอผลในรูปแบบตารางและพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความถี่และการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความถี่การเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่น

การเปลี่ยนแปรของรูปย่อ	**ความถี่ (ครั้ง)**
การหลอมเสียง	226
การตัดเสียง	**73**
การเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ	48
รวมทั้งหมด	**347**

จากตาราง 1 พบว่า รูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่น ที่เกิดจากการหลอมเสียง เป็นรูปย่อที่พบมากที่สุด 226 ครั้ง รองลงมาคือ การตัดเสียง พบ 73 ครั้ง และการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ พบน้อยที่สุด 48 ครั้ง

ตารางที่ 2 แสดงความถี่การเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่น ที่เกิดจากการหลอมเสียง

รูปย่อ	**การเปลี่ยนแปรของรูปย่อ**		**ความถี่ (ครั้ง)**
～りゃ	これは	~~こりゃ~~ →	29
	あれは	~~ありゃ~~ →	22
	それは	~~そりゃ~~ →	6
	รวม		**57**
～きゃ	しなければ(なりません)	~~しなきゃ~~	9
	なければ(なりません)	~~なきゃ~~	8
	食べなければ(なりません)	~~食べなきゃ~~	6
	出なければ(なりません)	~~出なきゃ~~	6
	あげなければ(なりません)	~~あげなきゃ~~	5
รูปย่อ	**การเปลี่ยนแปรของรูปย่อ**		**ความถี่ (ครั้ง)**
	使わなければ(なりません)	~~使わなきゃ~~	5
	もらわなければ(なりません)	~~もらわなきゃ~~	4
	そうでなければ(なりません)	~~そうでなきゃ~~	4
	出させなければ(なりません)	~~出させなきゃ~~	2
	来なければ(なりません)	~~来なきゃ~~	2
	これっければ(なりません)	~~これっきゃ~~	2
	直さなければ(なりません)	~~直さなきゃ~~	2
	守らなければ(なりません)	~~守らなきゃ~~	1
	รวม		**56**
~ちゃった	なってしまった	~~なっちゃった~~	6
	流されてしまった	~~流されちゃった~~	5

	過ぎてしまった	過ぎちゃった	3
	来てしまった	来ちゃった	3
	なくなってしまった	なくなっちゃった	3
	もらってしまった	もらちゃった	3
	くれてしまった	くれちゃった	2
	枯れてしまった	枯れちゃった	2
	取れてしまった	取れちゃった	2
	はいてきてしまった	はいてきちゃった	2
	書いてしまった	書いちゃった	2
	思われてしまった	思われちゃった	2
	びっくりしてしまった	びっくりしちゃった	1
	してしまった	しちゃった	1
	壊してしまった	壊しちゃった	1
	押してしまった	押しちゃった	1
	返してしまった	返しちゃった	1
	気づいてしまった	気づいちゃった	1
	殺ってしまった	殺っちゃった	1
	できてしまった	できちゃった	1
	疲れてしまった	疲れちゃった	1
	言ってしまった	言っちゃった	1
	รวม		**45**
ちまう/ちゃう	なってしまう	なっちゃう	7
	消えてしまう	消えちゃう	6
	寝てしまう	寝ちまう	5
	吸ってしまう	吸っちまう	4
	してしまう	しちゃう	4
	無理なんじゃない	無理なんちゃう	3
	立ってるんじゃない	立ってるんちゃう	3
	出したんじゃない	出したんちゃう	2
	あるんじゃない	あるんちゃう	2
	รวม		**36**
～ちゃって	着てしまって	着ちゃって	5
	なってしまって	なっちゃって	4

	忘れてしまって	忘れちゃって	4
	みだしてしまって	みだしちゃって	3
	教えてしまって	教えちゃって	2
	入ってしまって	入ちゃって	2
	ついてしまって	ついちゃって	2
		รวม	**22**
～ちゃ	来ては	来ちゃ	3
	なっては	なっちゃ	3
	借っては	借りちゃ	1
	言っては	言っちゃ	1
	消しては	消しちゃ	1
	事しては	事しちゃ	1
		รวม	**10**
		รวมทั้งหมด	**226**

จากตาราง 2 พบว่า รูปย่อที่เกิดจากการหลอมเสียง พบทั้งหมด 226 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ ～りゃ พบมากที่สุด 57 ครั้ง รองลงมาคือ ～きゃ พบ 56 ครั้ง ～ちゃった พบ 45 ครั้ง ちまう/ちゃう พบ 36 ครั้ง ～ちゃって พบ 22 ครั้งและ ～ちゃ พบน้อยที่สุด จำนวน 10 ครั้ง

ตารางที่ 3 แสดงความถี่การเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ เกิดจากการตัดเสียง

รูปย่อ	การเปลี่ยนแปรของรูปย่อ		ประเภทคำกริยา	ความถี่(ครั้ง)
～てる	見ている	見てる	การกระทำ	2
	乗っている	乗ってる	การกระทำ	2
	飼ている	飼てる	การกระทำ	1
	借りている	借りてる	การกระทำ	1
	仕度している	仕度してる	การกระทำ	1
	助かっている	助かってる	การกระทำ	1
	弾いている	弾いてる	การกระทำ	1
	着かえている	着かえてる	การกระทำ	1
	帰っているん	帰ってるん	การกระทำ	1
	รวม			**11**
～でる	遊んでいる	遊んでる	การกระทำ	1
	รวม			**1**

～てて	書されていて ～~~書~~されてて	การกระทำ	1
	รวม		**1**
～てた	聴こえていた ～~~聴~~こえてた	การกระทำ	1
	思っていた ～~~思~~ってた	การกระทำ	1
	寝ていた ～~~寝~~てた	การกระทำ	1
	รวม		**3**
	รวมทั้งหมด		**16**
	การเปลี่ยนแปรของรูปย่อ	**ประเภทคำกริยา**	**ความถี่ (ครั้ง)**
	知っている ～~~知~~ってる	บอกสภาพ	16
	なっている ～~~な~~ってる	บอกสภาพ	11
	ついている ～~~つい~~てる	บอกสภาพ	6
	分かっている ～~~分か~~ってる	บอกสภาพ	5
	かかっている ～~~掛か~~ってる	บอกสภาพ	2
	覚えている ～~~覚え~~てる	บอกสภาพ	2
	聞いている ～~~聞い~~てる	บอกสภาพ	2
	決まっている ～~~決ま~~ってる	บอกสภาพ	2
	晴れている ～~~晴れ~~てる	บอกสภาพ	2
	気にしている ～~~気に~~してる	บอกสภาพ	1
	รวม		**49**
	合っていた ～~~合~~ってた	บอกสภาพ	5
	残っていた ～~~残~~ってた	บอกสภาพ	1
	รวม		**6**

จากตาราง 3 พบว่า รูปย่อที่เกิดจากการตัดเสียง พบทั้งหมด 73 ครั้ง แบ่งเป็นรูปย่อในคำกริยาบอกการกระทำ พบ 16 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ～てる พบมากที่สุด 11 ครั้ง รองลงมา คือ ～でる、～てて、～てた พบ 1 ครั้งเท่ากัน ส่วนรูปย่อในคำกริยาบอกสภาพ พบ 57 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ ～てる พบมากที่สุด 49 ครั้ง รองลงมา คือ ～てた、～てて พบ 6 ครั้ง และ 2 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงความถี่การเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่น ที่เกิดจากการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ

รูปย่อ	การเปลี่ยนแปรของรูปย่อ	ความถี่ (ครั้ง)
～ん	あなた ~~あんた~~▶	32
	やっているの ~~やってん~~▶の	6
	つまらない ~~つまんね~~▶ー	3
	しているの ~~してん~~▶の	1
	どうするの ~~どーすん~~▶の	1
	いろいろな ~~いろん~~▶な	1
	รวม	**44**
～って	待ってという ~~待っち~~▶って	2
	電話しては ~~電話しち~~▶って	1
	かけてというのは ~~かけてるち~~▶って	1
	รวม	**4**
	รวมทั้งหมด	**48**

จากตาราง 4 พบว่า รูปย่อที่เกิดจากการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ พบทั้งหมด 48 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ ～ん และ ～って พบ 44 ครั้ง และ 4 ครั้ง ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า รูปย่อที่อยู่ในรูปแบบหลอมเสียงพบมากมากที่สุด 226 ครั้ง แยก เป็นรูปย่อที่พบความถี่มากที่สุด คือ รูปย่อ～りゃ รองลงมา คือรูปย่อ～きゃ、～ちゃった、ちまう/ちゃう、～ちゃって และ ～ちゃ ตามลำดับนั้น เนื่องจาก ลักษณะของภาษาพูดใน ภาษาญี่ปุ่น นิยมย่นย่อวลีให้สั้นลง เป็นคำพูดหรือวลีสั้น ๆ ไม่ซับซ้อน (เซนโคะ เค. เมย์นาร์ด, 2557) ซึ่ง ณัฏฐิรา ทับทิม (2557) กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า รูปย่อ เป็นรูปที่พบเห็นได้ในบทสนทนาแบบไม่เป็นทางการในชีวิตประจำวัน เป็นภาษาพูดที่ใช้พูดคุยกันในหมู่เพื่อนสนิทเท่านั้น โดยจะย่น ย่อคำให้สั้นลงและกะทัดรัด และจากการสำรวจความถี่ในการใช้รูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ใช้กันทางโทรทัศน์และวิทยุของ 堀口順子 (1989 อ้างถึงใน ณัฏฐิรา ทับทิม, 2557) พบว่า ความถี่ในการใช้รูปย่อมีมากถึงร้อยละ 52

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า รูปย่อที่เกิดจากการตัดเสียง พบทั้งหมด 73 ครั้ง แบ่งเป็นรูปย่อในคำกริยาบอกการกระทำ 16 ครั้ง และรูปย่อในคำกริยาบอกสภาพ 57 ครั้งนั้น อาจเป็นเพราะ ในการพูดของคนญี่ปุ่นจะมีการตัดเสียงให้สั้นลง เพื่อแสดงถึงความเป็นกันเอง การเป็นคนใน และการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ เซนโคะ เค. เมย์นาร์ด (2557: 24-25) ที่อธิบายว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเลือกลักษณะการคุย คือ คนญี่ปุ่นจะพูดถึงตัวเองในฐานะที่ตนนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่ม เช่น ครอบครัว หรือบริษัทที่บุคคลนั้นทำงานอยู่ โดยบุคคลที่เป็นสมาชิกอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จะถือว่าเป็นคนใน ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงต่อกันนั้นจะเป็นแบบพึ่งพาอาศัยกัน การพูดคุยก็จะเป็นไปอย่างเป็นกันเอง

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า รูปย่อที่เกิดจากการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ พบทั้งหมด 48 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ ～ん และ～って นั้น อาจเป็นเพราะ ในบทสนทนาของคนญี่ปุ่นที่นิยมใช้กัน จะเป็นรูปแบบการพูดที่เป็นกันเองเพื่อให้บทสนทนาเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ เซนโคะ เค. เมย์นาร์ด (2557) ที่กล่าวว่า คนญี่ปุ่นจะพูดโดยใช้สไตล์ที่เป็นกันเองมากขึ้นในการสนทนากับเพื่อน รวมถึงจะมีการย่นย่อวลีให้สั้นลง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์พิเศษของคนรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยที่พบว่า คนญี่ปุ่นมีการใช้รูปย่อมาก ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน แต่เนื่องจากเนื้อหาในตำราเรียนมีรูปย่อปรากฏน้อยมาก จึงทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจบทสนทนาที่ได้ยินได้ฟัง และไม่สามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจ ดังนั้น ผู้สอนควรนำรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่มีความถี่ในการใช้มาก ไปสอนเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฟังและพูดมากขึ้น โดยสามารถฟังและพูดรูปย่อได้อย่างเข้าใจและเป็นธรรมชาติมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความถี่และการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนเรื่องอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายและมีจำนวนเล่มเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่น ที่เกิดจากการหลอมเสียง เป็นรูปย่อที่พบมากที่สุด 226 ครั้ง รองลงมาคือ การตัดเสียง พบ 73 ครั้ง และการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ พบน้อยที่สุด 48 ครั้ง

2. รูปย่อที่เกิดจากการหลอมเสียง พบทั้งหมด 226 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ ～りゃ พบมาก ที่สุด 57 ครั้ง รองลงมาคือ ～きゃ พบ 56 ครั้ง ～ちゃった พบ 45 ครั้ง ちまう/ちゃう พบ 36 ครั้ง ～ちゃって พบ 22 ครั้งและ ～ちゃ พบน้อยที่สุด 10 ครั้ง

3. รูปย่อที่เกิดจากการตัดเสียง พบทั้งหมด 73 ครั้ง แบ่งเป็นรูปย่อในคำกริยาบอกการกระทำพบ 16 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ～てる พบมากที่สุด 11 ครั้ง รองลงมา คือ ～でる、～てて และ ～てた พบ 1 ครั้งเท่ากัน ส่วนรูปย่อในคำกริยาบอกสภาพ พบ 57 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ ～てる พบมากที่สุด 49 ครั้ง รองลงมา คือ ～てた และ～てて พบ 6 ครั้ง และ 2 ครั้ง ตามลำดับ

4. รูปย่อที่เกิดจากการเปลี่ยนเป็นเสียงอื่น ๆ พบทั้งหมด 48 ครั้ง แยกเป็นรูปย่อ ～ん และ ～って พบ 44 ครั้ง และ 4 ครั้ง ตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ เพื่อการศึกษาความถี่และรูปแบบการเปลี่ยนแปรของรูปย่อในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของที่ปรึกษาวิจัย ที่ได้เสียสละเวลาเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างสูง พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิจัยจนทำให้วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้งานวิจัยนี้มีคุณภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เซนโคะ เค เมย์นาร์ด. (2557). **กลยุทธ์สนทนาภาษาญี่ปุ่น.** แปลโดยปรียา อิงคาภิรมย์ และกนก รุ่งกีรติกุล. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

ณัฏฐิรา ทับทิม. (2557). **ภาษาศาสตร์ภาษาญี่ปุ่น.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริชาติ สุริยะวรพันธ์. (2549). **ทัศนคติและพฤติกรรมของวัยรุ่นตอนกลางที่มีต่อหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศและความรุนแรง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรียา อิงคาภิรมย์. (2550). **รูปย่อในภาษาญี่ปุ่น.** เข้าถึงได้จาก:
http://preeya.japankiku.com/show.php?id=437 (2 กรกฎาคม 2559).

สุเทพ น้อมสวัสดิ์. (2541). **ไวยากรณ์ภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ธนาเพรส.

อรพรรณ จันทระ. (2554). **การศึกษาความหมายและวิธีใช้คำกริยา 思う และ 考える.** ปริญญานิพนธ์ (สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การศึกษาการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาพ้องความหมายของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

The Analysis usage of Chinese Synonyms for study in Pibunsongkram Rajabhat University

พงศธร ศิริไพร* และ พนัส มัตยะสุวรรณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
*corresponding author e-mail: phongsathon.wangjibo@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยเล่มนี้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้คำกริยาพ้องความหมายของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นักศึกษาชาวไทยมีปัญหาในการใช้คำกริยาพ้องความหมายเป็นอย่างมาก เพราะว่านักศึกษาชาวไทยมักจะใช้ภาษาไทยในการแปลความหมายเพื่อใช้ในการท่องจำคำศัพท์ ดังนั้นความหมายและวิธีการใช้คำกริยาพ้องความหมายของภาษาไทยและภาษาจีนจึงมีผลกระทบเป็นอย่างมากสำหรับผู้เรียนภาษาจีน เพราะว่าทั้งภาษาไทยและภาษาจีนต่างมีความหมายที่เหมือนกัน แต่ว่าวิธีในการใช้ของทั้งสองภาษานั้นต่างกัน จึงทำให้ผู้เรียนมักจะใช้คำที่ผิดพลาด เพื่อทำให้ผู้ที่ศึกษามีความเข้าใจคำกริยาพ้องความหมายมากขึ้น

คำสำคัญ : คำกริยา คำพ้องความหมาย การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด

Abstract

This research studied research about using the verb synonymous meaning of Pibulsongkram Rajabhat University. Thai students have problems in using the verb synonymous meaning very much. Because the Thai students often use English in interpretation for use in vocabulary memorization so the meaning and use of the verb synonymous meaning of Thai and Chinese, so it has a greatly for learners of Chinese. Because both Thai and Chinese are meaningful. But how to use both languages are different. The students often use the words wrong. To make those who study the understanding of verb synonymous meaning more.

keywords : verb, synonym, analysis

บทนำ

งานวิจัยเล่มนี้เรื่องการใช้กริยาพ้องความหมายในภาษาจีน คำกริยาในภาษาจีนมีมากมาย และยังเป็นคำที่สำคัญมากในประโยคภาษาจีนเกือบทั้งหมดล้วนแล้วต้องมีคำกริยาเป็นส่วนประกอบ แต่ว่าในคำกริยานั้นยังมีคำที่มีความหมายเหมือนกัน จึงทำให้ผู้ที่ทำการศึกษามีการใช้คำที่ผิดพลาดอยู่บ่อยครั้ง จากการทำงานวิจัยฉบับนี้หวังว่าจะทำให้ผู้เรียนชาวไทยที่ทำการศึกษาภาษาจีน สามารถเข้าใจการใช้คำกริยาพ้องความหมายได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนชาวไทยใช้คำกริยาพ้องความหมายได้อย่างถูกต้อง

เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการใช้คำพ้องความหมายของผู้เรียนชาวไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.รวบรวมคำกริยาพ้องความหมายจากหนังสือเรียน 汉语 会话 301 句

2.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2-3 จำนวน 50 คน

3.ใช้วิธีการให้นักศึกษาทำแบบทดสอบ โดยจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้อง และเลือกคำตอบที่ถูกต้อง รวมทั้งหมด 20 ข้อ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดของนักศึกษาที่ได้จากการทำแบบทดสอบ

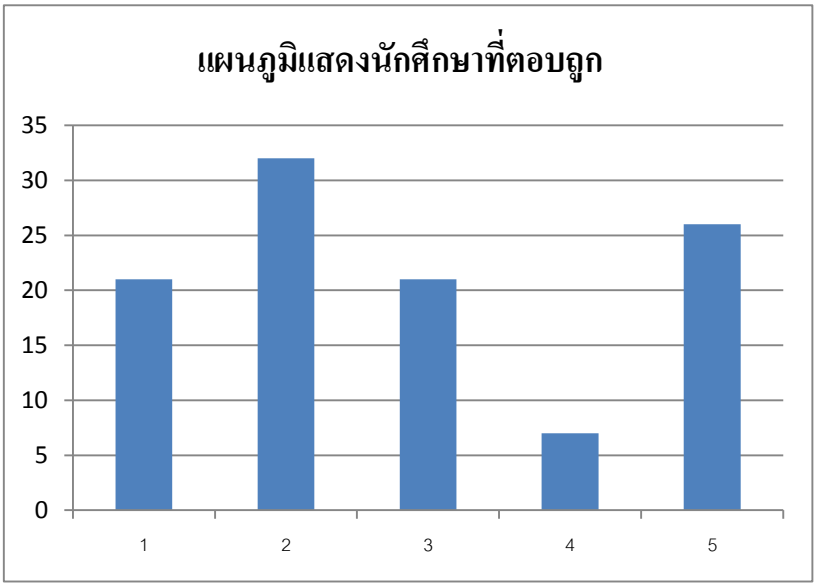

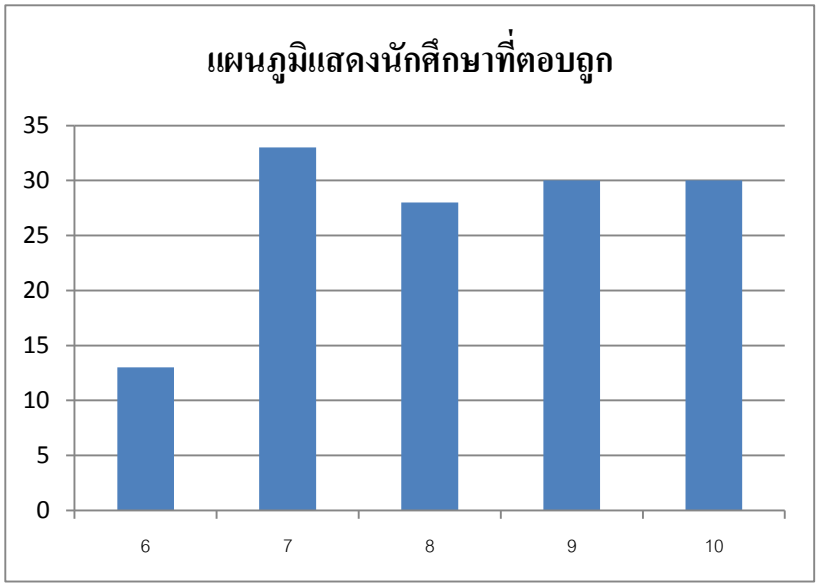

จากแผนภูมิเป็นข้อมูลจากการทำแบบทดสอบข้อที่ 1- 5 เป็นการเลือกคำตอบที่ถูกต้องลงในช่องว่าง พบว่านักศึกษาตอบถูกน้อยที่สุดคือข้อที่ 4 คือ การใช้คำว่า 收 ซึ้งจากตัวเลือกทั้งหมดนั้น ทุกคำมีความหมายว่าได้รับทั้งหมด คิดเป็นร้อยละของผู้ที่ตอบถูกทั้งหมดคือ ร้อยละ 12

จากแผนภูมิเป็นข้อมูลจากการทำแบบทดสอบข้อที่ 6-10 ซึ้งเป็นการเลือกประโยคภาษาจีนให้เหมาะสมกับภาษาไทย ข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุดคือข้อที่ 6 ฉันสามารถช่วยอะไรคุณได้ไหม เป็นการใช้คำว่า 帮助 และ 帮忙 มีผู้ที่ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 28

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาในการใช้คำกริยาพ้องความหมายพบว่าสาเหตุหลักในการใช้ผิดพลาดเกิดจากการใช้ภาษาไทยในการจดจำคำศัพท์ การใช้คำผิดหลักไวยากรณ์ และอิทธิพลที่มาจากภาษาแม่ เพราะจากการวิเคราะห์ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในการทำแบบทดสอบ จึงควรศึกษาวิธีการใช้คำกริยาพ้องความหมายในภาษาจีนอย่างละเอียดเพื่อการใช้อย่างถูกต้องและควรมีการสังเกตจดจำ และศึกษาเพิ่มเติมในหนังสือ หรืออินเตอร์เน็ตต่างๆ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการทำการวิจัยในครั้งนี้ได้ทำให้รู้สาเหตุหลักในการใช้คำกริยาพ้องความหมายซึ่งเกิดจากสองปัญหาหลักๆคือการใช้ภาษาแม่หรือภาษาไทยในการจดจำคำศัพท์จึงทำให้เกิดความสับสนและอีกสาเหตุคือการไม่เข้าใจความหมายและวิธีการใช้คำศัพท์อย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยเล่มนี้ขอขอบพระคุณอาจารย์พนัส มัตยสุวรรณ และอาจารย์ในสาขาวิชาภาษาจีนทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แก้ไข ตรวจสอบ และให้คำแนะนำผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ในการทำวิจัยเล่มนี้ ขอขอบคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 2-3 สาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ได้ช่วยทำแบบทดสอบ และขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือในการทำวิจัยเล่มนี้ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

田津.对外汉语词汇教学中的同义词辨析.云南师范大学, 2015

张妍.对外汉语教学中的同义词辨析. 黑龙江大学, 2012

孟琮等编.《汉语动词用法词典》, 北京 : 商务印书馆 , 1999 年,

吴叔平《汉语动词 380 例》, 北京 : 华语教学出版社 , 2007 年,

การศึกษาข้อผิดพลาดการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางของนักศึกษาไทย โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สาขาภาษาจีนเป็นกรณีศึกษา

Errors Analysis of the Usage of Directional Complements by Thai Student Pibulsongkram Rajabhat University Chinese major

สิริกร เมืองทอง ณัฐสิมา ขันคำนันต๊ะ และ พนัส มัตยะสุวรรณ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
*corresponding author e-mail: sirikorn.m@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาสาเหตุข้อผิดพลาดการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางของนักศึกษาไทย โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2,3 และ 4 เป็นกรณีศึกษา ความหมายแฝงและตำแหน่งการวางของหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางเป็นปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน ทำให้การเรียนหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางของนักเรียนเป็นเรื่องที่ยากอย่างหนึ่ง โดยจะวิเคราะห์จากการให้นักเรียนทำแบบสำรวจ หลังจากนั้นเปรียบเทียบโครงสร้างของหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางของไทยและจีน เพื่อง่ายในการเข้าใจวิธีการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ : หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทาง นักเรียนไทย ภาษาจีน ข้อผิดพลาด

Abstract

This research is purposes study for reasons of errors analysis of the usage of Directional Complements by Pibulsongkram Rajabhat University Chinese major is a case study. Extended meaning and the directional complements of position problem is rather complex make learning the directional complements is a difficult. By analysis from student do examination, after that compare the structure of Thai-Chinese the directional complements for easy to understand how to use the directional complements better and can be used in everyday life correctly.

keywords : directional complements, Thai students, Chinese, error

บทนำ

หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทาง ตามหลักไวยากรณ์จีนนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญในการเรียนภาษาจีน แต่ทว่าความหมายและตำแหน่งการวางที่ค่อนข้างซับซ้อน ถึงแม้ว่าโครงสร้างประโยคของภาษาจีนนั้นจะคล้ายคลึงกับภาษาไทย แต่ก็ยังมีหลายส่วนที่แตกต่างอยู่เช่นกัน จึงยากสำหรับนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาจีน เพราะจากประสบการณ์ที่เรียนมาได้พบว่ามีนักศึกษายังใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางผิดเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงใช้นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นกรณีศึกษา เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของข้อผิดพลาด เปรียบเทียบโครงสร้างระหว่างภาษาจีนและภาษาไทย เพื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการสอนของอาจารย์ เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางของนักศึกษาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ตรวจสอบและวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทาง

2.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2,3 และ 4 จำนวน 82 คน

3.ใช้วิธีการให้นักศึกษาทำแบบทดสอบ โดยจะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การเลือกคำตอบ เติมคำในช่องว่าง และวางตำแหน่งของคำให้ถูกต้อง ส่วนละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อผิดพลาดการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางของนักศึกษาที่ได้จากการทำแบบทดสอบ ผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

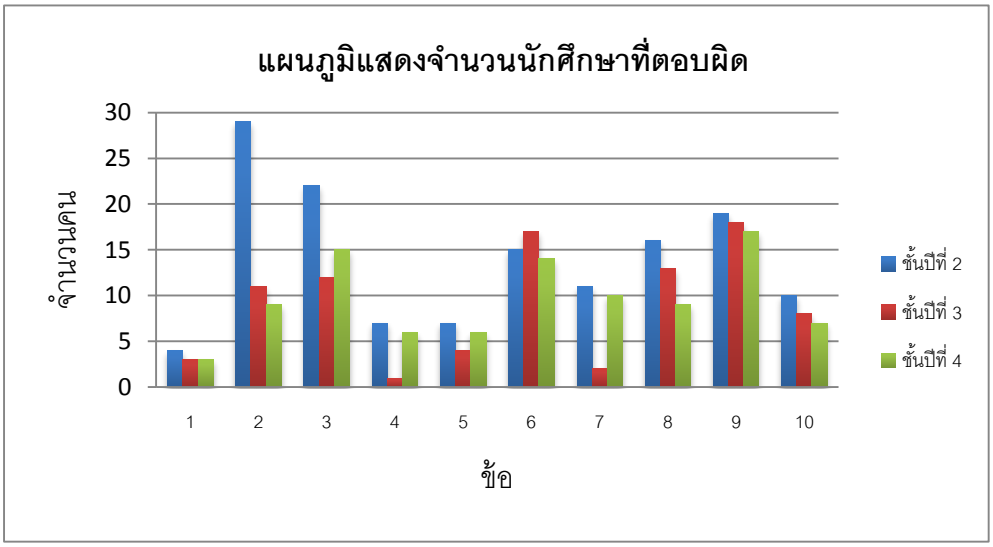

ตอนที่ 1 การเลือกคำตอบ ผลวิเคราะห์ข้อผิดพลาดสรุปในรูปแผนภูมิแท่ง ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ในแผนภูมิที่ 1 พบว่าข้อที่ผิดมากที่สุด คือ ข้อ 9 ผิดทั้งหมด 54 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 ซึ่งมีโครงสร้างประโยค 动词+简单趋向补语(引申义) ซึ่งส่วนใหญ่ข้อผิดพลาด คือ คำที่มีความหมายแฝง ส่วนความหมายที่เกี่ยวข้องกับทิศทางโดยตรงพบข้อผิดพลาดน้อย นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ข้อผิดพลาดมากกว่าปีอื่นๆ เพราะความรู้ยังมีไม่ค่อยมากและยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทาง

ตอนที่ 2 เติมคำในช่องว่าง ผลวิเคราะห์ข้อผิดพลาดสรุปในรูปแผนภูมิแท่ง ดังนี้

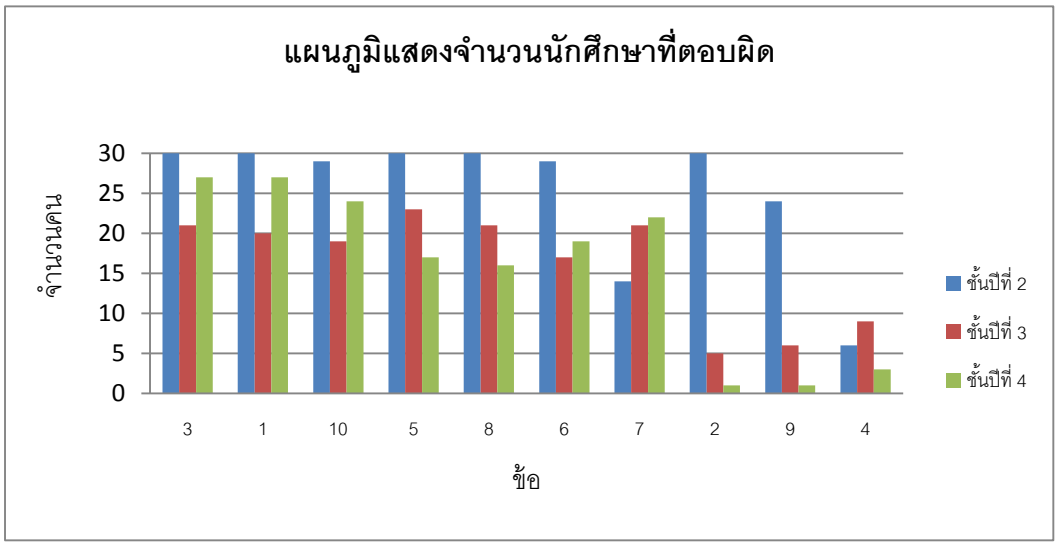

ผลการวิเคราะห์ในแผนภูมิที่ 2 พบว่าข้อที่ผิดมากที่สุด คือ ข้อ 3 ผิดทั้งหมด 78 คน คิดเป็นร้อยละ 95.1 ซึ่งข้อที่ผิดส่วนใหญ่จะข้อที่มีคำหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทาง ที่มีความหมายแฝง ส่วนความหมายที่เกี่ยวข้องกับทิศทางโดยตรงพบข้อผิดพลาดน้อย แบบทดสอบในส่วนนี้เป็นแบบทดสอบที่นักศึกษาทำผิดมากที่สุด เพราะนักศึกษายังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางมากพอ เพราะมีความหมายมากมาย ค่อนข้างซับซ้อน ทำให้นักศึกษาเลือกใช้คำไม่ถูก

ตอนที่ 3 การวางตำแหน่งของหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางมาก ผลวิเคราะห์ข้อผิดพลาดสรุปในรูปแผนภูมิแท่งดังนี้

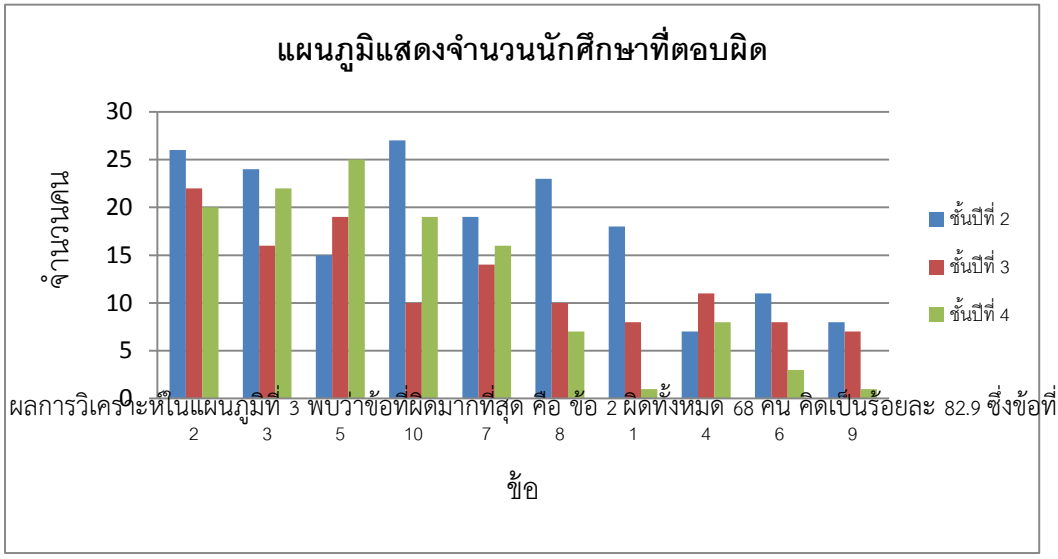

ผลการวิเคราะห์ในแผนภูมิที่ 3 พบว่าข้อที่ผิดมากที่สุด คือ ข้อ 2 ผิดทั้งหมด 68 คน คิดเป็นร้อยละ 82.9 ซึ่งข้อที่ผิดส่วนใหญ่จะข้อที่มีเกี่ยว

อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางปรากฏมากที่สุดคือ

คำที่มีความหมายแฝง เพราะคำหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทาง นอกจากแสดงบอกทิศทางแล้ว ยังสามารถแสดงความหมายอื่นๆได้อีกด้วย เช่น คำว่า 下 บอกทิศทางจากที่สูงสู่ที่ต่ำ เช่น 他看见没人就爬下了树。 （เขาเห็นไม่มีคนก็ไต่ลงจากต้นไม้） ยังสามารถแสดงทำให้สิ่งบางอย่างหยุดอยู่ณ.ที่หนึ่งที่ใด เช่น 他在本子上记下了电话号码。（เขาจดใหม่เลขโทรศัพท์ไว้ในสมุด） แสดงทำให้บางสิ่งหลุดไปหรือหลุดออกจากกัน เช่น 他从花盘里摘下一朵花。（เขาเด็ดดอกไม้จากกระถางดอกหนึ่ง） และยังสามารถแสดงถึงสิ่งหนึ่งว่าบรรจุได้ เช่น 这个会议室能坐下五十人。（ห้องประชุมนี้นั่งได้ 50 คน） ทำให้นักศึกษาเลือกใช้ไม่ถูก เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่จะรู้จักแค่ความหมายที่แสดงถึงทิศทาง

ข้อผิดพลาดต่อมาคือ การใช้ 来 และ 去 ข้อผิดพลาดของนักศึกษาไทย คือ มีบางประโยคที่โครงสร้างประโยคแสดงถึงการการบอกทิศทางแล้ว ไม่จำเป็นต้องเติม 趋向补语 แล้ว เช่น 我们很晚了才回家去。คำว่า 回家 ก็แสดงถึงทิศทางของพวกเขาแล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องเติม 去 ประโยคที่ถูกต้องคือ 我们很晚了才回家。 มีนักศึกษาไทยไม่ทันสังเกตุข้อนี้ เพราะเหตุนี้จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้น

จากการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทาง คือ การที่นักศึกษายังมีความรู้ไม่เพียงพอ เนื่องด้วยหน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทาง มีจำนวนมาก อีกทั้งยังมีหลายความหมาย นักศึกษายังสับสนในการใช้ ประกอบกับการได้รับอิทธิพลจากภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของหลู่

เจี้ยนจี้ (1994) เรื่องการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ของชาวต่างชาติที่เรียนภาษาจีน ที่ระบุว่า ภาษาแม่และความรู้ภาษาจีนที่ยังไม่แตกฉานพอของชาวต่างชาติ เป็นอุปสรรคของการเรียนรู้ไวยากรณ์ใหม่และทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาจีน

สรุปผลการวิจัย

จากงานวิจัยนี้สรุปได้ว่า ข้อผิดพลาดการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางของนักศึกษาไทย ตรวจสอบแล้วพบว่านักเรียนมักจะผิดคำที่มีความหมายแฝง และการเกินมาของคำ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากนักศึกษายังมีความรู้ไม่เพียงพอ ประกอบกับการได้รับอิทธิพลจากภาษาไทย

นักศึกษาไทยที่กำลังศึกษาภาษาจีน หากพบปัญหาในการเรียนการใช้หน่วยเสริมภาคแสดงบอกทิศทางและยังไม่รู้ว่าจะจัดการกับปัญหาอย่างไร งานวิจัยเล่มนี้ได้ทำการวิเคราะห์ไว้แล้ว หากผู้เขียนผิดพลาดประการใดหรือความรู้ยังไม่พอ ต้องขออภัย ณ ที่นี้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่จากอาจารย์สาขาภาษาจีนทุกท่าน โดยเฉพาะ อาจารย์อาจารย์หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ, อาจารย์Zou Guijiao และอาจารย์Li Xiaotong ในการแนะนำ ตรวจแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 2 (รหัส 58), 3 (รหัส 57) และ4 (รหัส 56) สาขาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินการทดลอง จึงกราบขอบพระคุณและขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

刘金哲. 对外汉语教学趋向补语偏误分析[D]. 南开大学，2012.
洪婷. 外国学生使用汉语趋向补语习得研究 [D].南京师范大学，2006.
臧杰. 趋向补语的对外汉语教学与研究[D].渤海大学，2013.
罗艳. 对外汉语教学复合趋向补语“下来”“下去”的偏误分析[D].西北师范大学，2013.
王丽影. 趋向补语的习得及教学策略研究[D].哈尔滨师范大学，2013.
陈晨. 泰国学生汉语趋向补语习得偏误分析 [D].云南范大学，2005.
陈晨、李秋杨. 泰国学生汉语趋向补语的习得情况考察[J].语言教学研究，2007，第一期.高宁栏. 韩国留学生习得汉语趋向补语偏误分析[D].吉林大学，2007.
郭春贵. 复合趋向补语与非处所宾语的位置问题补议[J].世界汉语教学，2003，第 3 期
张玮伦.泰国学生使用汉语趋向补语偏误分析[D].辽宁师范大学，2015.

การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการใช้ 句 ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

The error analysis using "把" 字句 of Chinese university students in Pibulsongkram.

อริศรา พาพาน ณัชพล อินทชิต และ หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: ppang.ariss@gmail.com

บทคัดย่อ

ไวยากรณ์เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งทีนำมาวิจัยในเล่มนี้คือการนำไวยากรณ์ " 把 " 字句 มาวิเคราะห์ข้อผิดพลาดว่ามีการใช้ผิดอย่างไร โดยใช้นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนชั้นปี 2,3 และ4 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมาเป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างทดสอบหาข้อสรุปอย่างชัดเจน และมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขวิธีการนำไวยากรณ์มาใช้ในทางที่ผิดปรับเปลี่ยนใหม่ให้ถูกต้องตามหลักการเรียงไวยากรณ์ให้ได้ใจความที่ดีและเป็นแนวทางในการศึกษาการใช้ไวยากรณ์จีต่างๆต่อไป

คำสำคัญ : นักศึกษาประเทศไทย " 把 " 字句 วิเคราะห์ข้อผิดพลาด

Abstract

This study pibun song prospecting University Chinese students as a study, the Chinese students learning Chinese in the process of "BA" analyzes the grammar points. Through design related survey questionnaire on Chinese professional students appeared of "put" words of partial errors type for antibody, and using partial errors analysis theory, analysis school 2-4 years level students using "put" words Shi appeared of partial errors, to summary out Chinese professional students learning, and using "put" words of acquisition have features and law, help Thailand students master "put" words and can right using.

keywords : Thailand students; "Ba" sentence; error analysis

บทนำ

ในการศึกษาและการทำผลงานวิจัยในเล่มนี้ เป็นการสำรวจนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงครามที่ได้ใช้ไวยากรณ์ตรงตามหลักการของจีน ถึงแม้ว่าประโยคต่างๆของไทยจะคล้ายคลึงกันกับจีน แต่โดยส่วนใหญ่ของจีนจะมีความลึกหรือซับซ้อนมากกว่า ยกตัวอย่างเช่น ไวยากรณ์ " 把 " 字句 เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก ดังนั้นจึงต้องมีวิธีการเรียนรู้อย่างเข้าใจและชัดเจนโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย จุดสำคัญต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหาของการเรียนรู้การใช้ไวยากรณ์

ดังนั้น คณะผู้จัดทำจึงต้องศึกษาค้นคว้าและสรุปผลการคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อผิดพลาดการใช้ไวยากรณ์ " 把 " 字句 ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามว่ามีการใช้ถูกต้องหรือผิดลาดมากน้อยอย่างไร รวมถึงหาวิธีการแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นให้เป็นผลในทางที่ดีต่อไปโดยมีองค์ประกอบและหลักเกณฑ์การทำดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย
   - ให้นักศึกษาใช้ไวยากรณ์ได้อย่างเข้าใจและชัดเจนถูกต้อง
   - ให้รู้ถึงหลักการใช้ไวยากรณ์ที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักการเรียงไวยากรณ์
2. วัตถุประสงค์
   - ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3และ 4เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่าง
3. วิธีการทำ
   - วรรณกรรม
   - การตอบแบบทดสอบต่างๆ
   - การเปรียบเทียบกราฟ
4. การสรุปผลและประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สำรวจนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4
2. ให้ทำแบบทดสอบโดยมีทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้
   ส่วนที่หนึ่ง สอบถามด้านข้อมูลทั่วไป
   ส่วนที่สอง การแก้ไขประโยคให้ถูกต้อง
   ส่วนที่สาม เลือกตอบถูกหรือผิดตามประโยคที่กำหนด
   ส่วนที่สี่ การแก้ไขและเติมประโยคโดยใช้ " 把 " 字句 ให้สมบูรณ์
   ส่วนที่ห้า ให้แปลประโยคจากภาษาไทยให้เป็นภาษาจีนโดยใช้ " 把 " 字句 ให้สมบูรณ์
3. ตรวจคำตอบและวิเคราะห์ข้อผิดพลาดของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ว่ามีการใช้ประโยคผิดหรือถูกมากน้อยอย่างไร
4. นำวิจัยของบุคคลท่านอื่นๆมาเป็นส่วนเสริมในการวิเคราะห์การใช้ไวยากรณ์ " 把 " 字句
5. สรุปผลการทำวิจัย

ผลการวิจัย

ผลงานด้านการวิจัยพบว่า จากการทำแบบทดสอบของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ระหว่างช่วงชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีการทำแบบทดสอบค่อนข้างอยู่ในเกณฑ์ที่ดีตามระดับชั้น โดยมีกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด 60 คน โดยแบ่งชั้นปีที่ 2 จำนวน 18 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 13 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 29 คน

กราฟแสดงจำนวนการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการใช้ " 把 " 字句

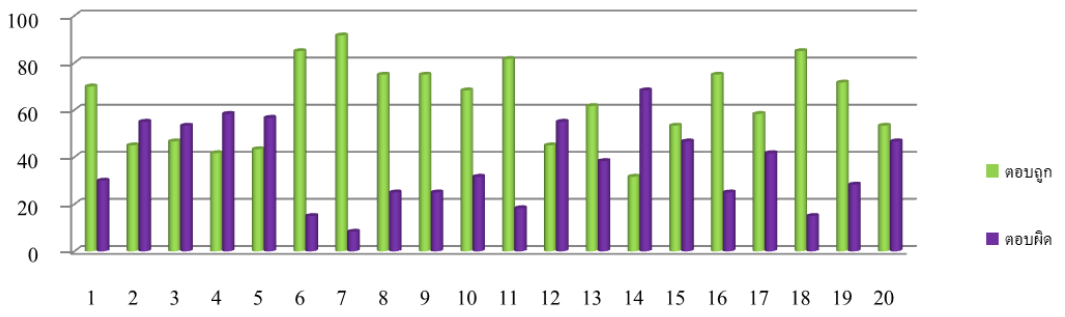

ชั้นปีที่ 2, 3, 4 รวมจำนวน 60 คน

จากราฟที่แสดงผลการวิจัยจะพบว่ามีแบบทดสอบรวมแล้วจำนวน 20 ข้อ ข้อที่มีการทดสอบของแต่ละช่วงชั้นปีรวมกันที่ผิดมากที่สุดคือ ข้อที่ 14 มีการตอบแบบทดสอบและคิดวิเคราะห์ผิดพลาดมากที่สุดเนื่องจากอาจจะไม่เข้าใจถึงเนื้อหาอย่างแท้จริงและมีการคิดวิเคราะห์ไม่ชัดเจน จึงทำให้มีการใช้ไวยากรณ์ผิดพลาด ส่วนข้อที่ทดสอบของแต่ละช่วงชั้นปีรวมกันที่ถูกต้องมากที่สุดคือ ข้อที่ 7 มีกาคิดวิเคราะห์แบบทดสอบถูกต้อง เนื่องจากอาจมีการใช้ในการศึกษาภายในชีวิตประจำวันมาพอสมควรรวมถึงวิเคราะห์การวางไวยากรณ์และวิเคราะห์แยกแยะการใช้ประโยคนี้ได้อย่างชัดเจนและลึกซึ้ง

อภิปรายผล

เรียนรู้การใช้ไวยากรณ์ " 把 " 字句 และสามารถวิเคราะหืข้อผิดพลาดได้อย่างถูกต้อง สื่อสารกับผู้ที่ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาของไวยากรณ์ให้เข้าใจและชัดเจนเพื่อเป็นประโยชน์ให้กับการเรียนหรือศึกษาต่างๆต่อไปในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการทำผลงานวิจัยนี้พบว่าการศึกษาไวยากรณ์ " 把 " 字句 ทำให้ผู้ที่ศึกษาได้รู้ถึงหลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเรียงการใช้ไวยากรณ์และสามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดของแต่ละบทบาทให้มีความเข้าใจและสื่อสารวิเคราะห์เจาะจงประโยคและการทำวิจัยนี้ยังทำให้ได้รู้ถึงข้อผิดพลาดของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างว่ามีการนำไวยากรณ์มาใช้ไม่ถูกต้องอาจเกิดจากสาเหตุการที่ไม่เข้าใจหรือการที่อ่านประโยคไม่ชัดเจนจึงทำให้ผิดพลาด อย่างไรก็ตามเมื่อสรุปผลงานการวิจัยออกมาว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ไวยากรณ์ในเกณฑ์ที่ดีและสามารถหาวิธีแก้ไขโดยการทำความเข้าใจฝึกฝนทำแบบฝึกหัดจึงจะทำให้เข้าใจและประสบผลสำเร็จมายิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากท่านอาจารย์พนัส มัตยะสุวรรณ และอาจารย์ Zou Guijiao อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดี ผู้ศึกษาตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งให้ข้อมูลต่างๆ ที่เอื้อต่อการทำงานวิจัย ตลอดจนให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อนึ่ง ผู้ศึกษาหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อยจึงขอมอบส่วนดีทั้งหมด ให้แก่ เหล่าคณาจารย์ที่ให้ประสิทธิประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง และขอมอบความกตัญญูกตเวทิตาแด่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้ศึกษาขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียวและยินดีจะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

语法猪手. https://www.frdic.com/dicts/fr/ 把字句

盛炎.语言教学原理[M].重庆出版社.1990

汉声中文.http://teacher.hschinese.com/knowledge/351

乌鲁木齐. 中业留学生“把”字句偏误分析.[D]. 新疆师范大学.2013

李大忠.外国人学汉语语法偏误分析[M].北京语言大学出版社.2007

论文范文的博客. http://blog.sina.com.cn/s/blog_a4c03a880101q6fr.html

魏红. **泰国学生**汉语习得的“**把**”**字句偏**误分析研究［D］.**云南**师范大学硕士学位论文，2004.

การศึกษาเปรียบเทียบคำอุปมาอุปไมยไทยจีน

Education is the contrast between Thai and China

นฤมล ประทุม* จารุวรรณ แจ่มแจ้ง และ พนัส มัตยะสุวรรณ
คณะมนุษยศาสร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: Poona_2310@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้คำอุปมาอุปไมยของภาษาไทยและภาษาจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อแตกต่างเกี่ยวกับคำอุปมาอุปไมยไทยและจีน ศึกษาความหมายของคำอุปมาอุปไมยโดยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือพจนานุกรมฉบับจีน-ไทย หนังสือเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อทราบถึงความหมายและจัดแบ่งกลุ่มตามข้อแตกต่าง ในการศึกษาวิจัยนี้พบว่าคำอุปมาอุปไมยสามารถแบ่งได้เป็นสองประเภท ดังนี้ ประเภทที่หนึ่งคือความสัมพันธ์ของคำอุปมาอุปไมยที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันทั้งหมดทั้งคำอุปมาอุปไมยที่นำมาเปรียบเทียบและความหมายของคำอุปมาอุปไมย ประเภทที่สองคือความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกันทั้งหมดการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับคำอุปมาอุปไมยทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของคำอุปมาอุปไมยของภาษาไทยกับภาษาจีนทำให้ทราบถึงความหมายของคำอุปมาอุปไมยไทยจีนซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : คำอุปมาอุปไมยภาษาไทย คำอุปมาอุปไมยภาษาจีน การเปรียบเทียบ

Abstract

This study examined the using of figure of speech in Thai and Chinese. This study aimed to investigate the differences of figure of speech in Thai and Chinese which collected data from Thai-Chinese dictionary, books and related research. The researcher analyzed meanings and divided the differences of the meanings into groups.This study found that the figure of speech can divided into two groups which are consistency between figure of speech and meaning, and inconsistency between figure of speech and meaning. To study the using of figure of speech, it caused well understanding of differences of figure of speech in Thai and Chinese. This study can be a tool for teachers in Chinese classes efficiently.

keywords : figure of speech in Thai, figure of speech in Chinese, proverb in Thai

บทนำ

การใช้คำอุปมาอุปไมยเพื่อที่จะทำให้รูปประโยคมีความหลากหลายชัดเจนมากขึ้นว่าต้องการที่จะสื่อเปรียบเทียบถึงสิ่งใดทำให้เข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำอุปมาอุปไมยของไทยกับจีนซึ่งในภาษาจีนและภาษาไทย มีสำนวนที่มีการใช้คำอุปมาอุปไมยมากมาย เช่นการนำสัตว์ สี ธรรมชาติมาสร้างเป็นคำอุปมาอุปไมย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่นำมาสร้างเป็นคำอุปมาอุปไมยของไทยกับจีนอาจจะมีความหมายที่แตกต่างกันเนื่องมาจากหลายๆปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมหรือสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันไป

ผลจากการศึกษาพบว่าสามารถแยกความแตกต่างของคำอุปมาอุปไมยไทยจีน ที่มีความสัมพันธ์กันได้เป็นสองประเภท ดังนี้ประเภทที่หนึ่งคือความสัมพันธ์ของคำอุปมาอุปไมยที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันทั้งหมดทั้งคำอุปมาอุปไมยที่นำมาเปรียบเทียบและความหมายของคำอุปมาอุปไมย ประเภทที่สองคือความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกันทั้งหมดอุปมาอุปไมยของภาษาจีนและภาษาไทยมีความโดดเด่นที่แตกต่างจากภาษาอื่นๆดังนั้นพวกเราก็เลยเอาบทความนี้มาเปรียบเทียบกับอุปมาจีนและไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือพจนานุกรมฉบับจีน-ไทย หนังสือเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อทราบถึงความหมายและจัดแบ่งกลุ่มตามข้อแตกต่างของลักษณะคำอุปมาอุปไมย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยเรื่องการศึกษาการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยจีนไทย ผู้วิจัยได้นำอุปมาภาษาจีนและภาษาไทยมาเปรียบเทียบกันเราจะพบว่าความแตกต่างของจีนและไทย นั้นจะมีข้อกำหนดของมันอยู่ในตัวความแตกต่างของวัฒนธรรมชนชาติที่แตกต่างกันจึงทำให้มีข้อจำกัดที่แตกต่างกันในหลายๆสิ่งหลายๆอย่างแต่ในบางครั้งวัตถุประสงค์ที่นำมาเปรียบเทียบก็อาจจะมีความคล้ายคลึงกันแต่คนจีนและไทยก็เลือกการใช้งานที่คล้ายคลึงกันในบางแง่มุม

อภิปรายผล

เนื่องจากการอุปมาอุปไมยคือจุดเด่นของทั้งสองภาษา จึงเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปรียบเทียบและความคิดทางอุปมาอุปไมย ดังจะเห็นว่าธรรมชาติสิ่งแวดล้อมความคิดทางภาษาความเชื่อวัตถุสิ่งของและวัฒนธรรมของแต่ละภาษาหรือแต่ละชนชาติ ด้วยเหตุนี้เองเราจึงมักพบว่าการเปรียบเทียบในแต่ละภาษาจึงมีความแตกต่างกันดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ก็จะเป็นการศึกษาการเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยมีความหมายใกล้เคียงกันโดยมองในแง่ความเหมือนกันของกลวิธีทางวาทศาสตร์เชิญอุปมาของสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยที่เกี่ยวกับภาษาจีนและภาษาไทยไม่ค่อยมีคนนำมาทำการวิจัยสักเท่าไหร่ส่วนมากคนส่วนใหญ่จะวิจัยอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบระหว่างไทยกับอังกฤษซึ่งมีความแตกต่างจากวิจัยอื่นๆ ดังนั้นเราจึงได้นำบทความนี้มาทำการวิเคราะห์การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยของทั้งสองภาษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจความแตกต่างของอุปมาอุปไมยของทั้งสองภาษาได้มากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงอุปมาอุปไมยของจีนและไทยได้อย่างง่ายขึ้นก็ช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยจีนและไทยได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบเรื่องคำอุปมาอุปไมยไทยจีน ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาวิเคราะห์ยังพบว่าคำอุปมาอุปไมยของจีนกับไทยนั้นยังมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆอีกมาก อาทิ อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับอวัยวะต่างๆเป็นต้นอย่างไรก็ตามการศึกษาภาษาจีนโดยผ่านการศึกษาทางสำนวนนั้นก็มีความสำคัญไม่ต่างจากการศึกษาในรูปแบบอื่นๆเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง คำอุปมาอุปไมยไทยจีน ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสื่อความหมายของคำอุปมาอุปไมยและความแตกต่างของคำอุปมาอุปไมยไทยจีน รูปแบบของกลวิธีทางวาทศาสตร์ทั้งของภาษาจีนและภาษาไทยดังกล่าวข้างต้นนั้นมีความคล้ายคลึงกันทั้งในรูปแบบโครงสร้างความเปรียบในการนำไปใช้แต่ก็ยังมีในส่วนที่แตกต่างกันจากการศึกษาผู้วิจัยสามารแบ่งข้อแตกต่างกันได้สองประเภทดังนี้ประเภทที่หนึ่งคือความสัมพันธ์ของคำอุปมาอุปไมยที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันทั้งหมดทั้งคำอุปมาอุปไมยที่นำมาเปรียบเทียบและความหมายของคำอุปมาอุปไมยประเภทที่สองคือความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกันทั้งหมดซึ่งสิ่งที่แตกต่างกันนี้ก็เพราะว่ารูปแบบการดำรงชีวิตอิทธิพลทางสังคมและประวัติศาสตร์ สิ่งเหล่านี้จะเต็มไปด้วย

อุปมาอุปไมยที่ความหมายแฝงในวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติระบบวัฒนธรรมที่ปฏิบัติกันในสังคมรวมถึงคนที่สร้างขึ้นในระบบต่างๆและทฤษฎีเช่นขนบธรรมเนียมและประเพณีประเทศจีนและประเทศไทยมีการใช้ชีวิตและประเพณีค้อนข้างคงที่ การอุปมาอุปไมยจึงค่อนข้างมีความคล้ายคลึงกันพวกเราจึงสามารถมองเห็นได้ถึงความแตกต่างของคำอุปมาอุปไมยภาษาไทยกับภาษาจีนประชาชนจีนและไทยมีทางเลือกในหลายสิ่งหลายๆอย่างและส่วนที่เหลือของสิ่งที่ถูกทิ้งนี่คือผลมาจากข้อจำกัดทางวัฒนธรรมบางครั้งระหว่างสองประเทศก็ยังสร้างคำอุปมาอุปไมยโดยยังสร้างวัตถุประสงค์อุปมาเหล่านี้มีเพียงแห่งเดียวในโลกมันจะปรากฏอยู่ทางวัฒนธรรมจากมุมมองที่คล้ายกันแต่คนจีนและคนไทยต้องเลือกการใช้งานที่คล้ายคลึงกันของบางแง่มุมและไม่สนใจความคล้ายคลึงกันของด้านอื่นๆในขณะเดียวกันวัฒนธรรมและประเพณี ที่มีวัตถุประสงค์ของความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันลักษณะบางชนิดของสิ่งที่เป็นเหตุการณ์ในตัวเองวัตถุประสงค์ที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างความสัมพันธ์ การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันหวังว่าบทบาทความนี้จะกล่าวถึงแนวคิดของอุปมาทางวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติความสามารถทางภาษาจีนและภาษาไทยวัฒนธรรมและแง่มุมมองของการเรียนการสอนภาษาที่เป็นแรงบันดาลใจและหวังว่าบทความนี้จะมีส่วนช่วยในการศึกษาในการช่วยเปรียบเทียบในภาษาจีนและภาษาไทย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุคสพับลิเคชั่นส์.

อุทัยไชยานนท์. (2550). พจนานุกรมไทย1200สำนวนชวนคิดสุภาษิตคำพังเพยและคำอุปมาอุปไมย(ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร:ทฤษฎี.

เอกรัตน์อุดมพร. (2553). 2000 อุปมาอุปไมย. กรุงเทพมหานคร : พัฒนา.

殷莉，《英汉习语中的喻体比较及翻译》[D]. 2001.

詹蓓，《英汉动物喻体语用含义的对比分析》[D]. 2003.

盛跃东，《英汉喻体的民族审美取向》[D]. 2003.

承云，《英汉喻体的文化认识比较研究》[D]. 2008.

邢晓姿，《汉泰喻体及其翻译策略对比研究》[D]. 2010.

การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณะนามสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน
The comparison of classifiers of household appliances

พัชริดา สิงหา เพ็ญศิริ บริสุทธิ และ หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author email: Patcharida.s@psru.ac.th

บทคัดย่อ

ภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันลักษณะของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และภาษาวัฒนธรรมจะทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างกันไปผู้วิจัยจึงวางแผนที่จะศึกษาเปรียบเทียบลักษณนามสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนทั้งภาษาไทยและจีน และพบว่าทั้งสองภาษานั้นมีโครงสร้างคำและไวยากรณ์ที่แตกต่างกันไป ผู้วิจัยได้เป็นแบ่งจำนวนคำสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนทั้งไทยและจีนแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน โครงสร้างลำดับคำศัพท์ภาษาจีนคือ "คำบอกจำนวน+คำลักษณนาม + คำนาม" และโครงสร้างลำดับคำศัพท์ภาษาไทยคือ "คำนาม + คำบอกจำนวน +คำลักษณนาม " ผู้วิจัยหวังว่าจะให้ผู้อ่านเข้าใจในเชิงลึกของคำลักษณนามที่ใช้ในครัวเรือนอีกทั้งโครงสร้างคำของความหมายการใช้และไวยากรณ์ที่แตกต่างกันไป

คำสำคัญ : จีน ไทย สิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำลักษณนาม

Abstract

The characteristics of different cultures. Language and culture in a different perspective. The plan to compare classifiers of household appliances and thai languageandChinese languageThe results indicated that both languages that have word structures and grammar is different.The researcher is divide the number of words of household appliances in both Thai and Chinese and analyze compare. Sequence structure Chinese vocabulary is "a number of + classifiers + noun" and sequence structure vocabulary language is "noun + a number. + classifiers.Researchers hope to give readers a deep understanding of the classifiers used in the household and structure words and meaning using different grammatical.

keywords : Chinese, thai, household appliances, The comparison of classifiers of household appliances

บทนำ

ลักษณนามของจีนและไทยทั้งสองภาษามีหลากหลาย ทั้งในเรื่องความเหมือนและแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาเพื่อเปรียบเทียบสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์ลักษณนามการใช้ของจีนและไทย สามารถแบ่งออกเป็นหมวดได้ดังนี้ ห้องนอน, ห้องครัว, ห้องน้ำ, เครื่องใช้ไฟฟ้า ตัวอย่างเช่น “把” “条” “张” “根”เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ศึกษารายละเอียด: รวบรวมข้อมูลของไทยและจีน

- ค้นคว้าจากหนังสือและอินเตอร์เน็ต ทำความเข้าใจและศึกษาเกี่ยวกับลักษณนามสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในครัวเรือนของไทยและจีน
- อ่านศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำความจำเป็นของลักษณนามในครัวเรือนไทยและจีน

2) ศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาลักษณนามของสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนไทยและจีน

- คำที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันของลักษณนามสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนไทยและจีน

3) สรุปผล

ผลการวิจัย

ลักษณนามภาษาจีนและภาษาไทยเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน

ลักษณนามภาษาจีน-ไทยแบบเดี่ยว เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน

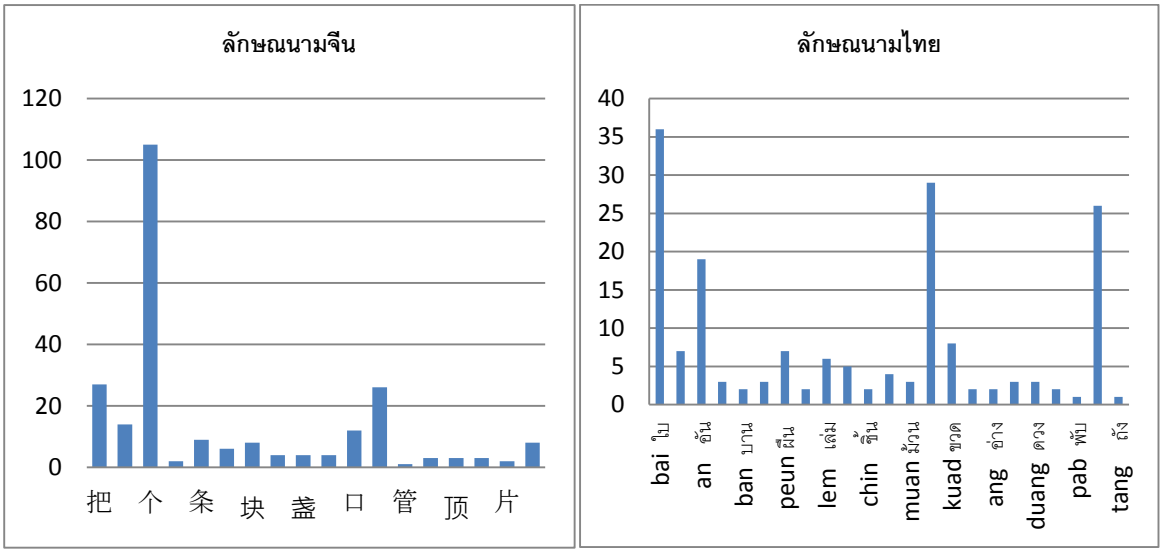

ลักษณนามภาษาจีน-ไทยแบบรวมเข้าชุด เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน

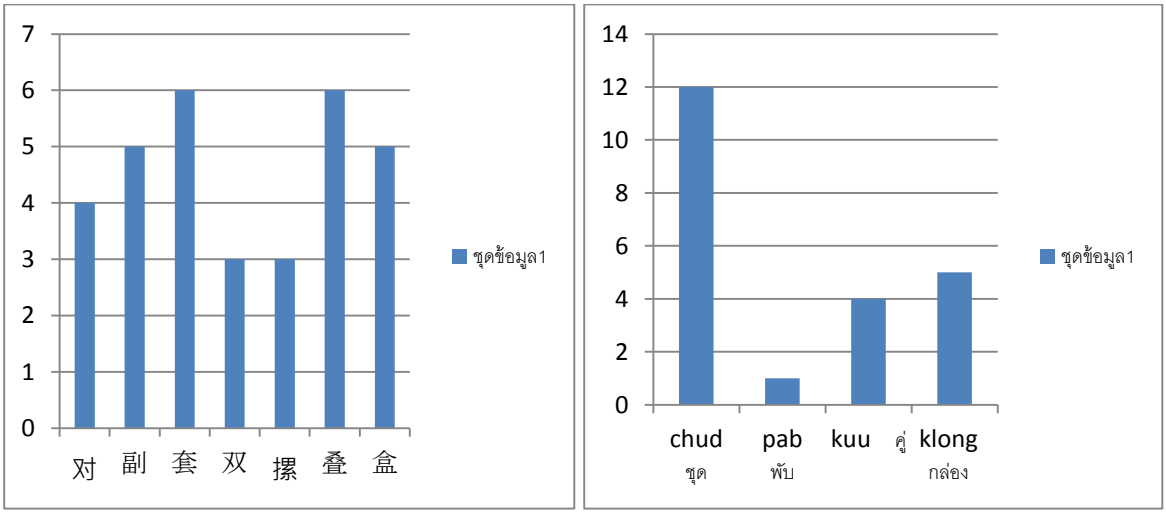

จากแผนภูมิข้างต้นในการจำแนกลักษณะสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนของลักษณนามจีนและไทยโดยแบ่งเป็นห้องนอน, ห้องครัว, ห้องน้ำ, เครื่องใช้ไฟฟ้า, ลักษณนามในภาษาจีนที่ใช้ในครัวเรือนมี 24 ตัว พบว่าคนจีนส่วนใหญ่จะใช้ “ （อัน） ”เพราะเป็นคำลักษณนามที่ใช้ได้อย่างกว้าขวาง แต่ไม่สามารถนำมาใช้กับสิ่งที่มีลักษณะยาวและลักษณะที่เป็นแผ่นบาง เช่น: "เชือก" ไม่สามารถพูดว่า“เชือกหนึ่งอัน”ส่วนกระจก ไม่สามารถพูดว่า “กระจกหนึ่งอัน” คำลักษณนามไทยเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนพบว่า ใบและลูก ถูกใช้มากที่สุด จากการจำแนกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนจีนแบบเดี่ยวมี

241 คำ จำนวนสิ่งของที่ใช้มากที่สุด“个”จาก 100% คิดเป็นสัดส่วน 44% และใช้น้อยที่สุดคือ “口”คิดเป็นสัดส่วน5% จำแนกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนไทยแบบเดี่ยวมี 149 คำ จำนวนสิ่งของที่ใช้มากที่สุด“ใบ”คิดเป็นสัดส่วน 20% และใช้น้อยที่สุดคือ“ตัว,ผืน” คิดเป็นสัดส่วน4% สิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนจีนแบบรวมมี 32 คำ จำนวนสิ่งของที่ใช้มากที่สุด“叠，套” จาก 100% คิดเป็นสัดส่วน 19% และใช้น้อยที่สุดคือ “摞，双”คิดเป็นสัดส่วน9% จำแนกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนไทยแบบรวมมี 22 คำ จำนวนสิ่งของที่ใช้มากที่สุด“ชุด”คิดเป็นสัดส่วน 5% และใช้น้อยที่สุดคือ“พับ”คิดเป็นสัดส่วน4%

อภิปรายวิจัย

ในฐานะที่เป็นนักเรียนมหาวิทยาลัยไทยฉันหวังว่าวิจัยนี้สำหรับนักเรียนไทยเรียนรู้ข้อแตกต่างคำลักษณนามสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนไทยและจีนที่ใช้กันทั่วไป และหวังว่าจะให้ผู้อ่านเข้าใจเพิ่มเติมในเชิงลึกของลักษณนามสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนไทยโดยเปรียบเทียบลักษณนามของจีนและไทย ที่มีความคล้ายคลึงกันความหมายและไวยากรณ์และความแตกต่าง

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้เข้าใจถึงความเหมือนและความแตกต่างกันในด้านการใช้คำลักษณนาม และเกณฑ์การจำแนกคำลักษณนามในภาษาจีนและภาษาไทย มีโครงสร้างคำและไวยากรณ์ที่แตกต่างกันไป จากการจำแนกลักษณะสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนของลักษณนามจีนและไทยโดยแบ่งเป็นห้องนอน, ห้องครัว, ห้องน้ำ,เครื่องใช้ไฟฟ้า โครงสร้างไวยากรณ์ซึ่งมีความแตกต่างกันดังนี้ โครงสร้างลำดับคำศัพท์ภาษาจีนคือ "คำบอกจำนวน+คำลักษณนาม + คำนาม" ซึ่งเขียนได้ว่า “หนึ่งตัวโต๊ะ” และโครงสร้างลำดับคำศัพท์ภาษาไทยคือ "คำนาม + คำบอกจำนวน +คำลักษณนาม " ซึ่งเขียนได้ว่า “โต๊ะหนึ่งตัว” ตัวอย่างในการจำแนก เช่น ในภาษาจีน “โต๊ะหนึ่งตัว” ลักษณนามใช้กับ “张”ใช้กับสิ่งที่เป็นแผ่นขยายกว้างออกมา แต่ในภาษาไทยใช้กับ “ตัว” นั่นเป็นเพราะว่าลักษณะของโต๊ะมีสี่ขาคล้ายกับสัตว์“หม้อหนึ่งใบ/ลูก”ในภาษาจีนลักษณนามใช้กับ “ 口 ” ซึ่งใช้กับสิ่งที่มีลักษณะคล้ายปากและมีขอบ แต่ในภาษาไทยใช้กับ “ใบ/ลูก” ,“ใบ”เป็นภาษาเขียน “ลูก”เป็นภาษาพูดซึ่งใช้กับสิ่งที่เป็นภาชนะ มีลักษณะแบนหรือกลมแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมในลักษณรูปร่างสิ่งของในการใช้คำลักษณนามเพื่อเรียกแทนสิ่งของที่มีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันไป

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ก็ได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์พนัส มัตยะสุวรรณและอาจารย์Hao Xi ผู้เขียนขอขอบคุณอาจารย์ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือกับวิจัยของเราผู้เขียนอยากจะขอบคุณอาจารย์หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณและอาจารย์Hao Xi ที่สอนภาษาจีนให้กับเราบนบทความดังนี้ เมื่อเราพบปัญหาอะไรอาจารย์ได้ช่วยอธิบายให้เราเข้าใจและทำให้วิจัยของพวกเราประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี ถ้าไม่มีอาจารย์คอยให้คำปรึกษา วิจัยเล่มนี้ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ ขอบคุณอาจารย์ที่เสียสละเวลาเพื่อมาช่วยงานวิจัยของพวกเราถึงแม้ว่าอาจารย์ห่าวจะงานยุ่ง ถึงพวกเราจะดื้อบ้าง อาจารย์ก็ยังเต็มใจที่จะช่วยเหลือเราและขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ช่วยสอนและให้คำแนะนำทำให้พวกเรามีแรงบันดาลใจอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ขอบคุณอาจารย์ที่เคยบอกคอยเตือนพวกเรา ทำให้วิจัยของพวกเราออกมาดี และก็ขอขอบคุณสาขาวิชาภาษาจีนมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและอาจารย์ทุกท่านตลอดเวลาทั้งสี่ปีที่ได้สอนพวกเรามา ขอขอบคุณมากค่ะ

เอกสารอ้างอิง

龙伟华,2004 年《汉泰语量词比较研究》
王美玲 2013 年 《汉泰常用名量词比较研究》
张惠仪 2013 年 《汉泰借用名量词对比分析》
吴苑妃 2014 年 11 月《汉泰语量词的异同分析》
徐妙珍 2010 年《汉泰语临时名量词对比与教学研究西南大学》
何杰《量词一点通》北京语言大学出版社，2009。
郭先珍《现代汉语量词用法词典》语文出版社，2002

ผลการศึกษาการเรียนลำดับขีดของนักเรียนไทยโดยใช้แอปพลิเคชั่น Chinese writer กรณีศึกษา: นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

The Result of Case Sudy in Writing Stroke of Chinese Major Students in Rajabhat Pibulsongkram Rajabhat University Using Chinese Writer Application

สิทธิกร อาจหาญ* ดาราวดี พร้าโมฑ และ พนัส มัตยะสุวรรณ
สาขาวิชาภาษาจีนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: sittikron_ardharn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนลำดับขีดของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนและศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลำดับขีดโดยใช้แอปพลิเคชั่น ดำเนินการโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเรียนรวมทดสอบก่อนเรียนระหว่างเรียน และหลังเรียนในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนการเรียนลำดับขีด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สาขาวิชาภาษาจีน จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียนเกมแอปพลิเคชั่น Chinese writer แบบฝึกหัดความรู้เกี่ยวกับลำดับขีดตัวอักษรจีนและแบบทดสอบหลังเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าT-TEST ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของการใช้แอปพลิเคชั่นในการเรียนลำดับขีดทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น ซึ่งเมื่อทำการทดสอบก่อนเรียนของตัวอย่าง 30 คน ได้ผลคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.27 คะแนน หลังสอบ มีค่าเฉลี่ย 21.70 คะแนน และเมื่อวิเคราะห์ผลทางสถิติ ได้ ค่า T-TEST เท่ากับ 10.501 ที่นัยสำคัญทาง สถิติ 0.01 และการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนลำขีดตัวอักษรจีนและแอปพลิเคชั่น Chinese Writer มีค่าประสิทธิภาพ 74.83/71.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : ลำดับขีด แอปพลิเคชั่น นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Abstract

The objectives of this research were to develop the stroke skills of Chinese major students and to study achievement test of writing Chinese characters skill by Chinese writer application . A simple random sampling method. The research design was the one group including between pre-test and Post-test for develop Teaching activities the stroke skills of Chinese representative sample is Chinese Major Faculty of Humanities and Social Sciences Pibulsongkram Rajabhat University The research instruments used for gathering data were pre-test the Chinese writer application Game the Chinese characters writing skill drill exercise and Post-test. The statistical analysis employed were percentage mean (x), t-test Dependent and content analysis The results of this research were as follow: Efficient of using application for learning the stroke Chinese characters make the students developed increased capacity. When tested 30 samples of pre-test average score of 10.27 points. Post-test average score of 21.70 points. The statistical analysis of the T-TEST equals 10.501. The statistical significance. 0.01 . Using the Chinese characters writing skill drill exercise and Chinese writer application Game the efficiency of 74.83/71.22 was higher than the required standard efficiency of 70/70

keywords : writing stroke, application, students in rajabhat pibulsongkram rajabhat university

บทนำ

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งสาระวิชาหลัก (Core Subjects) ที่ถูกกล่าวมาเป็นอันดับหนึ่งคือการเรียนรู้ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก

ภาษาจีน เป็นหนึ่งในห้าภาษาในองค์การสหประชาชาติ การรู้ภาษาจีนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสื่อสารกับชาติเก่าแก่ที่มีวัฒนธรรมและอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ ขณะเดียวกันก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการประกอบธุรกิจ แต่ที่สำคัญที่สุดการเรียนภาษาอาจจะได้เรียนรู้วัฒนธรรม ระบบความคิด ความเชื่อ ของชนชาตินั้นๆ ด้วย ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีลัทธิคำสอนที่สำคัญ คำสอนของลัทธิขงจื๊อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในสังคม จริยธรรมของผู้ปกครอง ค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อ ของคนสามัญทั่วไป นอกจากนั้นยังมีลัทธิเต๋าซึ่งเป็นคำสอนที่ลึกซึ้งเกี่ยวด้วยเรื่องธรรมชาติและวิถีแห่งเต๋า ฯลฯ การรู้ภาษาจีนจะเป็นการเปิดประตูไปสู่อีกโลกหนึ่งของความรู้ วัฒนธรรม และอารยธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เล็งเห็นถึงความสำคัญในในกาจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ซึ่งหลักสาขาวิชาภาษาจีนเป็นหลักสูตรที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจึงทำให้มีผู้สนใจศึกษาในหลักสูตรเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี

หลักสูตรมีการเน้นการจัดการเรียนการสอนตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสาระการเรียนรู้หลักในเรื่องของภาษาและเสริมทักษะการเรียนรู้การทำงานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆบูรราการเข้าด้วยกัน การเรียนภาษาต่างประเทศนั้นจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนซึ่งผู้วิจัยมีความสนในประเด็นด้านการเขียนตัวอักษรภาษาจีนจึงทำการสำรวจในเบื้องต้นพบว่าการเขียนตัวอักษรจีนของนักศึกษาวิชาภาษาจีนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ชั้นปี 1 ถึงช่วงชั้นปีที่ 3 มีปัญหาทางด้านการเขียนลำดับขีดของตัวอักษรตามรูปแบบของตัวอักษรจีน ประเด็กหลักของข้อผิดพลาดในการเขียนเกิดจากความเคยชินในรูปแบบการเขียนอักษรไทยซึ่งการเขียนรูปแบบของอักษรไทยและอักษรจีนนั้นมีความแตกต่างกัน อีกทั้งนักศึกษายังไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ในการเขียนลำดับขีดของตัวอักษรจีนอย่างแท้จริงทั้งในด้านลักษณะเส้นของตัวอักษรจีนหลักเกณฑ์การเขียนตัวอักษรจีนตามลำดับเส้นก่อนหลังและรูปแบบโครงสร้างอัตราสัดส่วนของตัวอักษรจีนจึงทำให้นักศึกษา เกิดความสับสนในการเขียนตัวอักษรให้ตรงตามรูปแบบและถูกต้องของลำดับขีดตัวอักษรจีน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเรียนรู้ทางด้านภาษาและทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนลำดับขีดของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลำดับขีดโดยใช้แอปพลิเคชั่น Chinese write

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือในการดำเนินงานวิจัย

เครื่องมือวิจัย

1. แบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถในการเขียนลำดับขีดตัวอักษรจีน ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ข้อสอบมีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 30 ตัวอักษร โดยข้อสอบจำนวน 30 ตัวอักษรมีรูปแบบโครงสร้างอัตราสัดส่วนของตัวอักษรจีน
2. แบบฝึกหัดระหว่างเรียนเกี่ยวกับลักษณะเส้นของตัวอักษรจีน รูปแบบโครงสร้างอัตราสัดส่วนของตัวอักษรจีนรวมทั้งยังสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์พื้นฐานของการเขียนตัวอักษรจีนตามลำดับเส้นก่อนหลัง

3. สื่อแอปพลิเคชั่น Chinese writer เป็นสื่อแอปพลิเคชั่นเกี่ยวกับการเขียนตัวอักษรจีนซึ่งนักศึกษาสามารถเลือกระดับในการเขียนตัวอักษรจีนได้ทั้ง HSK 1 ถึง HSK 4 เพื่อพัฒนาการในด้านการเขียนลำดับขีดตัวอักษรจีนในระหว่างเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการการคัดเลือกแบบการเจาะจง โดยคละจากนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 3 ที่มีคะแนนที่มีมากและน้อยคละกันจากการสำรวจเบื้อต้น

พื้นที่ที่ทำการวิจัย ตึก IT ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเรียนลำดับขีดของนักเรียนไทยโดยใช้แอปพลิเคชั่น Chinese Writer กรณีศึกษา: นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนาโดยมีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 60 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สร้างแบบฝึกหัดก่อนเรียน (Pre Test)
   1.1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาจีนและตัวอักษรจีนหลักสูตรและจัดสร้างแบบฝึกการเขียนตัวอักษรจีน สำหรับนักศึกษาชั้นปี 1 ถึง ชั้นปี 3
   1.2 สังเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัญหาการเขียนลำดับขีดตามโครงสร้างอัตราสัดส่วนของตัวอักษรจีนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบฝึกหัด
   1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกหัดทักษะเกี่ยวกับการการเขียนลำดับขีดของตัวอักษรจีน
   1.4 ผู้วิจัยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
   1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัดตามลำดับเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดก่อนนำไปใช้จริง

2. ทำการทดสอบก่อนเรียน ก่อนที่จะทดลองใช้แบบฝึกทักษะการเขียนลำขีดตัวอักษรจีนและแอปพลิเคชั่น Chinese Writer กับกลุ่มทดลองนักศึกษาชั้นปี 1 ถึงปี 3 จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็น (นักศึกษาชั้นปี 1 จำนวน 20 คน นักศึกษาชั้นปี 2 จำนวน 20 คน นักศึกษาชั้นปี 3 จำนวน 20 คน) และใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเขียนลำดับขีดตัวอักษรจีนจำนวน 30 ตัวอักษร ใช้เวลาสอบก่อนเรียน 30 นาที ซึ่งทำการทดสอบในวันที่ 3 เดือน ตุลาคม ปี 2559 จากนั้น เว้นระยะห่างไป 10 วัน เพื่อให้ผู้วิจัยตรวจให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์การประเมินตามคะแนนร้อยละที่กำหนดไว้และแบ่งกลุ่มออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 30 คนไว้ดังนี้
   1.6 กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 นักศึกษาชั้นปี 1 ถึงปี 3 ซึ่งมีผลคะแนนสอบก่อนเรียนมากสุดลงตามลำดับ จำนวน 30 คน
   1.7 กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 นักศึกษาชั้นปี 1 ถึงปี 3 ซึ่งมีผลคะแนนสอบก่อนเรียนน้อยสุดลงตามลำดับ จำนวน 30 คน

3. ดำเนินการอบรมทดลองใช้แบบฝึกและแอปพลิเคชั่น Chinese writer กับกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 นักศึกษาชั้นปี 1 ถึงปี 3 ซึ่งมีผลคะแนนสอบก่อนเรียนน้อยสุดตามลำดับ จำนวน 30 คน โดยดำเนินการตามกิจกรรมกระบวนการที่ได้กำหนดไว้ในแผนกระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้
   1.8 ผู้วิจัยได้แจ้งจุดประสงค์การอบรมในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 ทราบ
   1.9 ผู้วิจัยแจกแบบฝึกหัดความรู้เกี่ยวกับการลักษณะเส้นของตัวอักษรจีน และ รูปแบบโครงสร้างอัตตาตราสัดส่วนตัวอักษรจีนพร้อมทั้งสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเขียนตัวอักษรจีนตามลำดับเส้นก่อนหลัง

1.10หลังจากการอบรมเสร็จสิ้นผู้วิจัยดำเนินการทดลองสื่อแอปพลิเคชั่น Chinese writer กับกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 ซึ่งแอปพลิเคชั่น Chinese writer นี้เป็น App ที่สอนให้กลุ่มทดลองเขียนลำดับขีดของอักษรจีนอย่างถูกต้อง พร้อมกับมี

เกมฝึกเขียน(จับเวลาแล้วให้กลุ่มทดลองลากเส้นเขียน)นอกจากกลุ่มทดลองจะได้ฝึกเขียนแล้วยังจะช่วยให้กลุ่มทดลองสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง(เพราะมี เสียง pinyin กำกับ พร้อมกันนี้ยังมีมีเสียงเจ้าของภาษา ออกเสียงให้ฟังทุกคำ) ถือว่าได้ว่าเป็น App All in One ที่ดีมากๆผู้วิจัยจึงเลยมีการแข่งขันภายในห้องด้วยแอปพลิเคชั่นในห้องเรียนเพื่อสร้างความกระตือรือร้นและพัฒนาการเขียนลำดับขีดตัวอักษรจีนภายในห้องเรียนด้วยสื่อแอปพลิเคชั่น

4. ทำการทดลองสอบระหว่างเรียนกับกลุ่มทดลองกลุ่มที่1นักศึกษาชั้นปี 1 ถึงปี 3 จำนวน 30 คน และกลุ่มทดลองกลุ่มที่2นักศึกษาชั้นปี 1 ถึงปี 3 จำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเขียนลำดับขีดตัวอักษรจีนจำนวน 30 ตัวอักษร ใช้เวลาสอบก่อนเรียน 30 นาทีในวันที่13 เดือนตุลาคม ปี 2559 จากนั้นเว้นระยะห่างไป10วัน

5. ทำการทดลองสอบหลังเรียนโดยที่ไม่ต้องทำการแยกกลุ่มโดยนักศึกษาชั้นปี 1 ถึงปี 3 จำนวน 60 คนคน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเขียนลำดับขีดตัวอักษรจีนจำนวน 30 ตัวอักษร ใช้เวลาสอบก่อนเรียน 30 นาที ในวันที่ 25 เดือนตุลาคม ปี2559

6. ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลจากคะแนนจากแบบวัดประเมินต่างๆ และนำมาเปรียบเทียบ โดยวิธีทางสถิติ
7. เขียนรายงานการวิจัย จัดพิมพ์และทำรูปเล่ม
8. จัดเผยแพร่ผลงานการวิจัย ในรูปแบบของรูปเล่มรายงาน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สรุปผลคะแนนการสอบ Pre test

	จำนวน	**คิดคะแนนเป็นร้อยละ**	**คะแนนค่าเฉลี่ย**
ผ่าน	30	50	16.6
ไม่ผ่าน	30	50	10.27

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสอบ Pre test ของนักศึกษาชั้นปี1 ถึง ปี3 คนที่ผ่านมีจำนวน 30 คน คิดคะแนนเป็นร้อยละ 50 % ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 16.6 คนที่ไม่ผ่านมีจำนวน 30 คน คิดคะแนนเป็นร้อยละ 50 % ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10.27 ผู้วิจัยจึงนำนักศึกษากลุ่มที่มีผลคะแนนการสอบก่อนเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ตามผู้วิจัยกำหนดมาอบรมพัฒนาการทางด้านการเขียนลำดับขีดตัวอักษรจีนโดยใช้แบบฝึกหัดความรู้เกี่ยวกับการเขียนลำดับขีดจีนและใช้สื่อแอปพลิเคชั่น Chinese Writerมาทำการทดลอง

ตารางที่ 2 สรุปผลคะแนนการสอบระหว่างเรียน

นักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการใช้แอปพลิเคชั่น Chinese Writer			**นักศึกษาที่ได้ผ่านกระบวนการใช้แอปพลิเคชั่น Chinese Writer**	
	ผ่าน	**ไม่ผ่าน**	**ผ่าน**	**ไม่ผ่าน**
จำนวนคน	**21**	**9**	**28**	**2**
จำนวนคะแนน	**18.76**	**11.11**	**18.29**	**13**

จากตารางสรุปผลคะแนนการสอบระหว่างเรียนข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสอบระหว่างเรียนของนักศึกษาชั้นปี1 ถึงปี3 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่1นักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาการ และกลุ่มที่ 2

นักศึกษาที่ได้ผ่านการกระบวนการพัฒนาการผู้วิจัยได้พบว่านักศึกษาที่ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาการจากแบบฝึกหัดและเกมแอปพลิเคชั่น Chinese Writer มาทดลองกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาขึ้นจากเดิม ซึ่งนักศึกษาที่ได้ผ่านกระบวนการใช้เกมแอปพลิเคชั่น Chinese Writer มีจำนวนคะแนนคนที่ผ่าน 28 คน ซึ่งมีผลคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 18.29 ซึ่ง มีซึ่งมีคะแนนใกล้เคียงกับกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการใช้แอปพลิเคชั่น Chinese Writer มีจำนวน 21 คน คิดคะแนนเป็นค่าเฉลี่ยเป็น18.76

ตารางที่ 3 สรุปคะแนนสอบ Pre- testและPost-test

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std.Deviation
คะแนน ก่อน	30	3	17	10.27	3.965
คะแนนหลัง	30	0	27	21.70	5.510
Valid N(listwise)	30				

จากตารางคะแนนสรุปผลการสอบ Pre- testและPost-test ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนชั้นปีที่1 ถึง ปี3 จะเห็นได้ว่านักศึกษาที่ได้รับผ่านกระบวนการพัฒนาการโดยใช้แบบฝึกหัดและสื่อแอปพลิเคชั่นChinese Writer จำนวน 30 คน มีคะแนนสอบPost-testอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างเห็นผลได้ชัดจาก คะแนน สอบก่อนเรียนอยู่ที่17 คิดคะแนน ค่าเฉลี่ยอยู่10.27และ คะแนน ค่ามาตรฐานเบี่ยงเบนอยู่ที่3.965ซึ่งคะแนนสอบหลังเรียนมีการพัฒนาอยู่ที27 คิดคะแนน ค่าเฉลี่ยเป็น21.70 และคะแนนค่ามาตรฐานเบี่ยงเบนอยู่ที่5.510

ตารางที่ 4 t- Test

	Paired Differences							
				95% confidence lnterval of the Difference				
	Mean	Std.Deviation	Std.Error mean	Lower	Upper	t	df	Sig.(2tailed)
คะแนนก่อน-คะแนนหลัง	-11.433	5.964	1.089	-13.660	-9.206	-10.501	29	.000

จากตาราง t- Test สรุปคะแนน Pre- testและPost-testของนักศึกษาชั้นปี1 ถึงปี ที่ได้ผ่านกระบวนการใช้แบบฝึกหัดและเกมแอปพลิเคชั่น Chinese Writer จำนวน 30 คน มีค่า t- Test เท่ากับ 10.501

อภิปรายผล

1. แบบฝึกทักษะการเขียนลำขีดตัวอักษรจีนและแอปพลิเคชั่น Chinese Writer สำหรับนักศึกษาชั้นปี 1 ถึงปีที่ 3 ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นและประยุกต์ใช้มีประสิทธิภาพ 74.83/71.22 สูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐาน 70/70 ที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงว่ากิจกรรม การเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐานโดยแบบฝึกหัดและสื่อแอปพลิเคชั่น สำหรับนักศึกษาชั้นปี1 ถึง ปี3 มีประสิทธิภาพเพียงพอที่ จะ

นำไปใช้ในการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้น พื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการสร้าง อย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหา และ ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ การเรียนรู้ เวลาและการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผลจากสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ในหลักสูตรภาษาจีน เพื่อ กำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ และ กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้งได้กำหนดสื่อการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอนต่อเนื่อง อย่างสอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยมุ่ง ให้นักศึกษาบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนได้สร้างขึ้นโดยอาศัยหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ผสมผสานการใช้แอปพลิเคชั่นในการจัดกิจกรรมการเรียนเพื่อเป็นสื่อกระตุ้น ให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ ภาพ เสียง เกมและสีสันของแอปพลิเคชั่น ทำให้ดึงดูดความสนใจ สร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้เรียนได้ ปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ก่อให้เกิด ความสนุกสนาน นอกจากนี้ยังส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปี1ถึงปี3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม สื่อแอปพลิเคชั่น Chinese writher มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะว่า ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างจัดเน้นกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมเล่นเกมโดยใช้สื่อแอปพลิเคชั่น เป็นต้น จึงจะทำให้ นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้ภาษาจีน นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

1. การใช้แบบฝึกทักษะการเขียนลำขีดตัวอักษรจีนและแอปพลิเคชั่น Chinese Writerการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐานสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่1 ถึงปีที่ 3 ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ74.83/71.22 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 70/70

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1-3 ที่ฝึกทักษะผ่านแอปพลิเคชั่น Chinese writher มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1-3 ที่ฝึกทักษะผ่านแอปพลิเคชั่น มีพัฒนาการในการเขียนตัวอักษรจีนตามลำดับขีดอยู่ในระดับดี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา ศิลปนรเศรษฐ์. (2556). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**

ชนาธิป พรกุล. (2544). **แคทส์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เทียนปา. (2552). **ภาษาจีนพื้นฐาน1**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ณรงค์ฤทธิ์ มิ่งเจริญ. (2555). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 .** กรุงเทพฯ : โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย.

นฤภร ปาลวัฒนวิไชย. (2553). **ศึกษาและพัฒนาชุดกิจกรรมเรื่องการอ่านเขียนสัทอักษรภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร

พิมล ทองวิจารณ์. (2548). **ชุดการสอนภาษาจีนเพื่อการสื่อสารระดับพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้น. ประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัญฑิต.สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิชชุดา โรจนสวัสดิ์วงศ์. (2556). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนตัวอักษรจีนโดยใช้แบบฝึกการเขียนตามลำดับขีดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ**. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ. กรุงเทพมหานคร

แววบุญ ตรังค์เอื้อสันติการ. (2555). **ศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านภาษาจีนโดยใช้วิธีฝึกการอ่านออกเสียงของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3**. โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย.กรุงเทพมหานคร

ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). **การเรียนการสอนภาษาจีนใน ประเทศไทยระดับประถม-มัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศรีบูรณ์คอมพิวเตอร์-การพิมพ์

สุกิจ ศรีพรหม. (2544). **เกมกับการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : พิมพลักษณ์.

Li Yang. (2554). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนตัวอักษรจีนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที 4**. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปกร.

YANG DAN และคณะ. (2553). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม** ปีที่ 6 ฉบับที่1.

ความเป็นมาทางวัฒนธรรมและวิธีใช้ของตัวอักษรจีน “好”(ดี)

History culture and use of Chinese characters. "好" (good)

ฉัตรฑริกา กำเนิด นพรัตน์ สิงห์ลอ และ หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: Chattariga.g@psru.ac.th

บทคัดย่อ

จากการศึกษาการจัดทำวิจัยในเรื่อง ความเป็นมาทางวัฒนธรรมและวิธีใช้ของตัวอักษรจีน “好”(ดี) ผู้เขียนได้ทำการแบ่งแยกหัวข้อการศึกษาออกเป็นสี่บท ซึ่งบทแรกก็คือบทนำที่ใช้ในการแนะนำจะกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาในหัวข้อของงานวิจัยนี้ ในส่วนของหัวข้อถัดมาจะอธิบายเกี่ยวกับความเป็นมาทางวัฒนธรรมของตัวอักษรจีน“好”(ดี) ในงานวิจัยนี้จะกล่าวความเป็นมาตั้งแต่อักษรยุคกระดองเต่าและกระดูกสัตว์ อักษรสัมฤทธิ์ อักษรจ้วนซู จนถึงอักษรลี่ซู กล่าวถึงความหมายที่ครอบคลุมทั้งหมดของตัวอักษรจีน“好” (ดี)การอธิบายถึงประเภทของความหมาย “好” (ดี)เป็นลักษณะของคำกริยา (อ่าน Hǎo) ส่วนคำกริยาช่วย คำวิเศษณ์ คำสันธาน คำเชื่อม คำกริยาเสริม คำอุทาน(อ่าน Hào)อธิบายความหมายของคำที่มีลักษณะคำที่ไม่เหมือนกัน ในงานวิจัยเล่มนี้ยังอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของการเขียนลำดับขีด วลี และสำนวนต่างๆที่พบเห็นได้บ่อยของตัวอักษรจีน “好”(ดี) และประการดังที่กล่าวมานี่เองผู้เขียนจึงได้จัดทำวิจัยเรื่องนี้ขึ้นมา

คำสำคัญ : ความหมายของความเป็นมาทางวัฒนธรรม ลักษณะของความเปลี่ยนแปลง ลักษณะของคำ

Abstract

The development research on the subject.History culture and use of Chinese characters. "好" (good) the author was divided into four chapters. The topics The first chapter is the introduction, which used to introduce the importance of education in to discuss the topic of this research. In the next topic will explain about the cultural background of Chinese characters "好" (good) since the first of the strokes of Chinese characters is the core that is from changes to the present. In this paper the history from the characters age up until now have JiaguwenJinwenJuansuandLisu. Discusses the meaning that covers all of the Chinese character "好" (good) to describe the type of meaning. "好" (good) is the characteristic of the verb (read: Hǎo) , the auxiliary verb adverb conjunction junction verb accessories, interjections (read: Hào) explain the meaning of words with the same meaning of words in this research also explains about the style of writing sequence limit of phrases and expressions seen frequently of Chinese characters. "好" (good). And finally, as discussed here the author has conducted the research about it.

keywords : The meaning of the history cultural, meaning character of change, character of words.

บทนำ

ผู้เขียนได้จัดทำวิจัยเรื้องนี้ขึ้นมา เพื่อที่จะศึกษาหาความเป็นมาทางวัฒนธรรมของคำที่มีลักษณะคำที่ไม่เหมือนกันและวิธีการใช้ของความหมายในลักษณะคำที่แตกต่างกันของตัวอักษรจีน “好”(ดี)และศึกษาความเป็นมาทางวัฒนธรรมของตัวอักษรจีน “好”(ดี)เพื่อหาแหล่งที่มาด้านการติดต่อทางวัฒนธรรมดังนั้นผู้เขียนจึงได้นำเรื่อง ศึกษาความเป็นมาทางวัฒนธรรมและวิธีการใช้ของตัวอักษรจีน “好”(ดี)มาศึกษาเพื่อจัดทำวิจัยเรื่องนี้ขึ้นมา เพื่อที่จะทำให้ผู้เขียนได้เรียนรู้ความเป็นมาทางวัฒนธรรมและวิธีการใช้ตัวอักษรจีน “好”(ดี)ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ยังช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนภาษาจีนได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการใช้ของตัวอักษรจีน “好”(ดี)เพื่อช่วยให้สะดวกแก่การเรียนรู้ที่รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะว่าในปัจจุบันตัวอักษรจีน “好” (ดี) นับว่าพบเห็นกันอยู่ไม่น้อย นอกจากตัวอักษรจีน “好”(ดี) จะเป็นตัวอักษรจีนที่ใช้แสดงความหมาย และยังพบได้ว่าตัวอักษรจีนกลาง “好”(ดี) ตั้งแต่ยุคสมัยโบราณจนถึงยุคปัจจุบันมีโครงสร้างที่ไม่เปลี่ยนแปลงเลย ล้วนเป็นตัวอักษรจีนสองตัว“女”และ“子”มาประกอบกันอีกทั้งในปัจจุบันอักษรจีนโบราณในรูปแบบพื้นฐานได้ถูกยกเลิกไปดั้งนั้นรูปแบบดังกล่าวในสมัยจีนโบราณจึงไม่ปรากฏให้พวกเราได้พบเห็น การจัดทำวิจัยเรื่องนี้จึงช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตัวอักษรรูปภาพและตัวอักษรจีนโบราณตั้งแต่ยุคสมัยประวัติศาตร์จนถึงปัจจุบัน และช่วยให้เรียนรู้ความเป็นมาทางวัฒนธรรมของตัวอักษรจีนซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วแล้วยังได้เรียนรู้ในเรื่องของลำดับขีด ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจกฎของการเขียนตัวอักษรจีนและยังช่วยให้อ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการจัดทำวิจัย

1. เพื่อศึกษาหาความเป็นมาทางวัฒนธรรมของตัวอักษรจีน“好”(ดี)
2. เพื่อศึกษาหาแหล่งที่มาด้านการติดต่อทางวัฒนธรรมของและการใช้ในภาษาจีนปัจจุบันของตัวอักษรจีน“好”(ดี)
3. เพื่อศึกษาหาคำที่มีลักษณะคำที่ไม่เหมือนกันและวิธีการใช้ของความหมายในลักษณะคำที่แตกต่างกันของตัวอักษรจีน “好”(ดี)

วิธีการดำเนินวิจัย

1. การศึกษาหาความหมายของการเชื่อมโยงกันทั้งหมด

การอธิบายและวิเคราะห์ภาษาระดับข้อเท็จจริง ที่ได้ทำการศึกษาตรวจสอบจากการวิเคราะห์ที่ไม่เสร็จสมบรูณ์ แล้วพบว่าข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบที่ไม่เสร็จสมบรูณ์ของวิวัฒนาการตามกระบวนการที่ได้ถูกแบ่งแยกออกมา ผู้เขียนวิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิวัฒนาการการศึกษาหาความหมายเชื่อมโยงกันทั้งหมดเพื่อขยายความหมายให้มีลักษณะที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษาความหมายของการเชื่อมโยงกันแบบคงที่และแบบการกระทำ

คำที่มีความหมายพื้นฐานของการสื่อสาร คือความหมายแบบคงที่มีวลีกลุ่มคำและยังมีความหมายที่เพิ่มมานั่นคือความหมายแบบการกระทำคือการนำคำมาประกอบกัน และการปรากฏของคำที่มีความหมายเชื่อมโยงกัน จะใช้แสดงความหมายเพื่อความเข้าใจที่ครอบคลุมทั้งหมดขของลักษณะทางความหมายของตัวอักษรจีน“好”(ดี)

3. การเขียนบรรยายและการอธิบายความหมายของการเชื่อมโยงกัน

การเขียนบรรยายความหมายที่ถูกปรากฏออกมาอย่างละเอียดของตัวอักษรจีน“好”(ดี) และการวิเคระห์กฎตามความหมายต่างๆที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาวิวัฒนาการของตัวอักษรจีน“好”(ดี) มีการอธิบายการพัฒนาทางวัฒนธรรมตามความหมายที่เพิ่มมาของความหมายแบบการกระทำ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นมาต้นกำเนิดทางวัฒนธรรมของตัวอักษร “好”(ดี) เป็นการวิวัฒนาการตัวอักษรจีนตั้งแต่เริ่มต้นจนมาถึงปัจจุบัน เริ่มจากอักษรภาพที่จารึกบนกระดูกสัตว์ (甲骨文) เป็นอักขระโบราณที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด อักษรโลหะ (金文) เป็นอักษรที่หลอมลงบนภาชนะทองเหลือง หรืออักษรทองสัมฤทธิ์ อักษรจ้วน (篆文) โครงสร้างของตัวอักษรจีนโดยมากยังคงรักษารูปแบบเดิม และสุดท้ายอักษรลี่ซู (隶书) เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนรูปจากอักษรโบราณที่ยังมีความเป็นอักษรภาพสู่ตัวอักษรจีนที่ใช้ในปัจจุบันตัวอักษรจีน “好” (ดี) จะเป็นตัวอักษรจีนที่ใช้แสดงความหมาย และยังพบได้ว่าตัวอักษรจีนกลาง “好” ตั้งแต่ยุคสมัยโบราณจนถึงยุคปัจจุบันมีโครงสร้างที่ไม่เปลี่ยนแปลงเลย ล้วนเป็นตัวอักษรจีนสองตัว“女”และ“子”มาประกอบกันด้านซ้ายเป็น “หญิง”ตัวอักษรหมายถึงแม่ ด้านขวาเป็น“เด็ก” ตัวอักษรหมายถึงเด็กหรือลูก ซึ่งความหมายเดิมก็คือแปลว่า ความสวยงามของผู้หญิง ความกตัญญูโดยการแสดงการมีทาญาติไว้สืบสกุลถือเป็นเรื่องที่ดี และความหมายสุดท้ายใช้เป็นคำคุณศัพท์ที่แสดงความหมายว่าดีที่ใช้ในปัจจุบันนั่นเองการกล่าวถึงประเภทของความหมาย “好” (ดี) เป็นลักษณะของคำกริยา (อ่าน Hào) ส่วนคำกริยาช่วย คำวิเศษณ์ คำสันธาน คำเชื่อม คำกริยาเสริม คำอุทาน(อ่าน Hào)

ความหมายที่ถูกแบ่งแยกออกตามลักษณะคำของตัวอักษร “好”(ดี) 17 ความหมาย โดยแบ่งออกได้ดังนี้ อ่านHǎo มีทั้งหมด 15 ความหมาย อ่าน Hào มีทั้งหมด 2 ความหมาย

อภิปรายผล

ในการจัดทำวิจัยเรื่องนี้ขึ้นมา เพื่อใช้เป็นประโยชน์สำหรับศึกษา ความเป็นมาทางวัฒนธรรมและวิธีการใช้ของตัวอักษรจีน “好”(ดี) โดยเฉพาะซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ได้ทำการศึกษาอย่างมากโดยจะเห็นได้ว่านักศึกษามหาลัยราชภัฏพิบูลสงครามยังไม่เคยมีคนเคยทำในการจัดทำวิจัยเรื่องนี้และในการเรียนการสอนเรามักจะต้องพบเจอกับตัวอักษรจีน “好” (ดี) อยู่ไม่น้อย เพื่อที่จะทำให้ผู้เขียนได้เรียนรู้ความเป็นมาทางวัฒนธรรมและวิธีการใช้ตัวอักษรจีน “好” ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ยังช่วยให้ผู้เขียนที่เรียนภาษาจีนได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการใช้ของตัวอักษรจีน “好” เพื่อช่วยให้สะดวกแก่การเรียนรู้ที่รวดเร็วยิ่งขึ้นอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

“好”(ดี) เป็นอักษรรูปภาพที่ใช้แสดงความหมายมีความเป็นมาทางวัฒนธรรมของคำที่เกิดจากคำพูดเป็นการเรียนรู้คำ คือการรวมกันของคำสองคำละเกิดมาเป็นคำใหม่หรือความหมายอีกความหมายหนึ่ง อักษรตัว “好”(ดี) ในความหมายของมันคือ ด้านซ้ายเป็น “หญิง”ตัวอักษรหมายถึงแม่ ด้านขวาเป็น“เด็ก”ตัวอักษรหมายถึงเด็กหรือลูก คำสองคำตั้งแต่สมัยโบราณมีประชากรเบาบางต้องการผู้หญิงที่จะมีลูกมากขึ้นเพื่อให้ครอบครัวเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นคนโบราณจึงคิดว่าการเลี้ยงดู

เด็กต้องเป็นแม่ที่ดีที่สุดความเป็นมาต้นกำเนิดทางวัฒนธรรมของตัวอักษร “好”(ดี) เป็นการวิวัฒนาการตัวอักษรจีนตั้งแต่ยุคสมัยก่อนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเป็นหลักนั่นก็คือลายเส้นของตัวอักษรจีนจากการเปลี่ยนแปลงจนถึงยุคปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นเด่นชัดตั้งแต่ยุคอักษรยุคกระดองเต่าและกระดูกสัตว์ อักษรสัมฤทธิ์ อักษรจ้วนซู จนถึงอักษรลี่ซูค้นพบคำที่มีลักษณะคำที่ไม่เหมือนกันและวิธีการใช้ของความหมายในลักษณะคำที่แตกต่างกันของตัวอักษรจีน “好”(ดี) และมีความหมายตามลักษณะของคำรวมทั้งหมด 17 ความหมาย โดยแบ่งออกได้ดังนี้ อ่านHǎo มีทั้งหมด 15 ความหมาย อ่าน Hào มีทั้งหมด 2 ความหมายและเมื่อแยกตามประเภทของคำความหมายก็จะแปลเปลี่ยนตามลักษณะคำนั้นๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

余芳. “好”的语义研究[D]. 南京师范大学, 2008.

汉字演变. http://pasajeen.html

“好”字的基本信息. http://www.zdic.net/z/17/js/597D.htm

“好”字. http://www.huszi.qurx.cn

甲骨文「好」字. http://newtaoyuangu.blogspot.com/2008/05/blog-post.html

“好”字的结构.http://www.vividict.com/WordInfo.aspx?id=1674.html

陈枫. 方鹏著. 汉字[M]. 西安：三泰出版社, 2000.

许慎著. 说文解字[M], 25-220.

邓先军, 周孟战著.“好”字及其文化内涵[D], 2006.9.

现代汉语词典[M]. 中国社会科学院语言研究所词典编辑室编. 北京：商务印书馆, 2005.

楊漢川编譯. 现代漢泰词典[M], 2529.

符和南. 常强著. 汉语教学辅到手册[M]. 曼谷：曼德琳教育出版社, 2015.7.

张林川.主编. 现在汉语成语词典[M].中国书籍出版社.

การวิเคราะห์คำสันธานที่ใช้บ่อยในHSK4

Analysis conjunctions frequent HSK4

สิทธิชัย เชื้อสวน* กาญจนา กงบัวภา และ หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: sittichai.c@psru.ac.th

บทคัดย่อ

ส่วนคำสันธานในภาษาจีนถือได้ว่าเป็นคำที่มีความสำคัญมาก รวมถึงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของประโยค ที่เป็นประโยคซับซ้อน และมีวิธีการใช้มากมายหลายวิธี ตามความสัมพันธ์ของคำวิเศษณ์แสดงความหมายสัมพันธ์กัน ในประโยคสามารถแสดงความสัมพันธ์ร่วมกันและความสัมพันธ์แบบตรงข้ามกัน คำสันธานในภาษาไทย มีวิธีการใช้คำเชื่อมมาเพื่อกำหนดตำแหน่ง สามารถวางไว้หน้าวลี หน้าประโยค หลังวลี หลังประโยค ระหว่างประโยค ข้ามคำ ข้ามประโยค หรือบางครั้งสามารถตัดออกได้ ในการศึกษาวิจัย พบข้อสรุปและอธิบายข้อผิดพลาดในการใช้คำสันธานในข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่และจากผลการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการใช้คำสันธานในข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่มี 5 ประเภท คือ วิเคราะห์ข้อผิดพลาดรูปแบบของคำสันธาน ความหมายคล้ายกันจึงทำให้ใช้ผิด คำและรูปร่างที่คล้ายกันจึงทำให้ใช้ผิด, การวางตำแหน่งของคำสันธานผิด สับสน รูปแบบของคำและความหมายและมีการวิเคราะห์สาเหตุหลักของข้อผิดพลาด

คำสำคัญ : คำสันธานภาษาจีนHSKระดับสี่ การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด

Abstract

Chinese Conjunctions is words important structure of complex sentence use to various accounting to adjective, Sentences to express mutual relations and relations contrary. Thai Conjunction use to conjunction for determine can put after phrases, after sentence, before phrase, before sentence, between sentence and cross sentence or cut out. Research conclusions and explain errors in the use of conjunctions in HSK level Four, And from the error using conjunctions in HSK level Four, 5 types, analysis of error patterns of conjunction, a similar meaning, thus making the wrong use, The word and the similar shape, the wrong use. The position of a conjunction errors, confused, a form of words and meaning and the analysis of the main causes of the error.

keywords : Chinese conjunctions, errors use of conjunctions hsk4, analysis of the error

บทนำ

คำสันธานเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ภาษาจีน และยังพบเจอในข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่เป็นจำนวนมาก และนักศึกษาทุกคนในสาขาวิชาภาษาจีนจะต้องสอบวัดระดับภาษาจีนให้ผ่านก่อนจบการศึกษา เพราะในข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่มักจะพบคำสันธานอยู่เป็นจำนวนมากอาจจะทำให้นักศึกษาสับสนในการใช้คำสันธาน เพราะคำสันธานแต่ละตัวมีความหมายและวิธีการใช้ไม่เหมือนกัน นักเรียนส่วนมากไม่ค่อยเข้าใจวิธีการใช้ และไม่รู้ว่าจะต้อง

นำคำสันธานไปวางไว้ตรงไหนของประโยคถึงจะถูกต้อง แถมมีบางตัวความหมายก็คล้ายกัน จึงทำให้นักศึกษาไม่เข้าใจ ดังนั้น การใช้คำสันธานของนักศึกษามักจะใช้ผิดบ่อยหรือใช้ผิดสถานการณ์ และนี้คือหัวข้อปัญหาของการศึกษาวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณคือ ดำเนินการวิเคราะห์สถิติคำสันธานจากข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่นำมาแยกประเภทและวิเคราะห์สถิติของวิธีการใช้

2. ตัวอย่างวิธีดำเนินการ

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่คือ อ้างอิงจากข้อสอบจริงของHSKระดับสี่และเพิ่มเอกสารที่น่าเชื่อถือไปด้วย

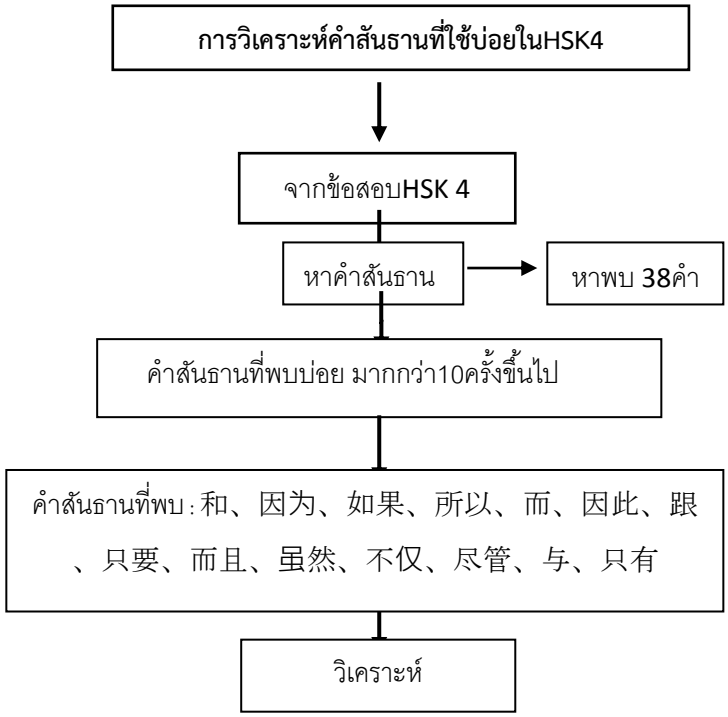

ผลการวิจัย

จากการตรวจสอบผลของการใช้คำสันธานและคำสันธานที่พบบ่อยในข้อสอบจริงจาก ข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่จะแบ่งคำสันธานออกเป็น 10 ประเภท แต่ในข้อสอบจริงจาก ข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่จากปี 2010,2012,2013,2014,2015 ทั้งหมด 5ปีพบแค่ 9ประเภทคำสันธานที่พบบ่อย มีทั้งหมด 38 ตัว พบ 425ครั้ง

สรุปได้ ดังนี้

并列	因果	承接	递进	选择	条件	假设	转折	让步
116	82	15	38	17	35	42	26	54

จากตารางสรุปผลนี้ กล่าวได้ว่า คำสันธานที่พบบ่อยที่สุดคือ 并列 มีทั้งหมด7ตัว พบ116ครั้ง,อันดับที่สองคือ

因果 มีทั้งหมด5ตัว พบ82ครั้ง คำสันธานที่แสดงความเป็น 并列 อันดับที่สามคือ 让步 มีทั้งหมด5ตัว พบ54ครั้ง อันดับที่สี่คือ 假设 มีทั้งหมด3ตัว พบ42ครั้ง อันดับที่ห้าคือ 递进 มีทั้งหมด4ตัว พบ38ครั้ง อันดับที่หกคือ 条件 มีทั้งหมด4ตัว พบ35ครั้ง อันดับที่เจ็ดคือ 转折 มีทั้งหมด5ตัว พบ26ครั้ง อันดับที่แปดคือ 选择 มีทั้งหมด3ตัว พบ17ครั้ง และอันดับสุดท้ายคือ 承接 มีทั้งหมด3ตัว พบ15ครั้ง

อภิปรายผล

คำสันธาน คือ คำประเภทหนึ่งที่มีกฎบังคับของมัน ถึงแม้ว่าจำนวนจะไม่มาก แต่ว่าวิธีการใช้นั้นกว้างขวางมาก และอัตราการใช้ก็มีมากเช่นกัน และในข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่ก็มีมากเช่นกัน ดังนั้นสำหรับการวิเคราะห์คำสันธานในข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่ก็ได้ผลสรุปประเภทของคำสันธานและวิธีการใช้และยังช่วยให้เข้าใจคำสันธานมากขึ้นแถมยังได้ทบทวนข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่ด้วย

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาการวิเคราะห์การใช้คำสันธานและคำสันธานที่พบบ่อยในข้อสอบจริงจาก ข้อสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่อาจมาจากการใช้ภาษาที่แตกต่างกันของนักศึกษา ผลที่ได้คือคำสันธานที่พบนั้นมีมากมายหลายประเภท จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้นักศึกษาไม่เข่าใจ และก่อให้เกิดการใช้คำสันธานผิด แบ่งเป็น 3 ข้อหลักๆ คือ

1.เนื่องจากหลักการใช้ของภาษาจีนและภาษาอื่นๆมรหลักการใช้ต่างกันมาก จึงทำให้การเรียนภาษาจีนนั้นไม่ง่ายนัก เช่น หลักการใช้คำสันธานจะใช้คู่กับการใช้คำสันธาน แต่ภาษาอื่นๆอาจจะใช้แค่อย่างเดียว

2.ความหมายของคำสันธานแต่ละตัว คล้ายคลึงกัน จึงทำให้เกิดความสับสน เช่น การใช้ “由于” มีความหมายว่า เนื่องจาก, เนื่องด้วย และ“因为”มีความหมายว่า เพราะว่า, เพราะ

3.การเรียนแบบรวบรัด ทำให้เกิดการใช้ผิด

ผลจากการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คำสันธานที่ใช้บ่อยในHSK4 พบคำสันธานทั้งหมด 38 ตัว และในแต่ละปีก็พบอยู่เป็นจำนวนมาก คำที่พบบ่อยที่สุดคือ 并列 116 ครั้ง

สรุปผลคือ คำสันธานที่พบบ่อยในข้อสอบจริงจาก HSKระดับสี่ พบได้ทุกปีและแต่ล่ะปีก็พบหลายตัวมีแนวโน้มว่าจะมีมากขึ้นเลื่อยๆ จึงทำให้การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นผลประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้ที่จะไปสอบวัดความรู้ภาษาจีนระดับสี่หรือผู้ที่จะอ่านเพื่อเสริมความรู้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

张文贤,《HSK 语法指要与训练》,北京大学出版社， 2004

李汶橦,《泰国学生汉语常用连词偏误分析》,广西大学,2004

新 HSK4 级真题——H41008 阅读、书写,2010

新 HSK4 级真题——H41009 阅读、书写,2010

新 HSK4 级真题——H41011 阅读、书写,2010
新 HSK4 级真题——H41221 阅读、书写,2012
新 HSK4 级真题——H41222 阅读、书写,2012
新 HSK4 级真题——H41225 阅读、书写,2012
新 HSK4 级真题——H41326 阅读、书写,2013
新 HSK4 级真题——H41329 阅读、书写,2013
新 HSK4 级真题——H41330 阅读、书写,2013
新 HSK4 级真题——H41438 阅读、书写,2014
新 HSK4 级真题——H41442 阅读、书写,2014
新 HSK4 级真题——H41449 阅读、书写,2014
新 HSK4 级真题——H41553 阅读、书写,2015
新 HSK4 级真题——H41554 阅读、书写,2015
新 HSK4 级真题——H41555 阅读、书写,2015

การศึกษาการเปรียบเทียบคำอุทานไทยจีน

Comparative study on the chinese and thai interjection words

ภาคภูมิ มหาอำนาจ ชลธิชา กล่องชู และ พิมพ์ชนก ตระกูลพิทักษ์กิจ*
คณะมนุษยศาสร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: zhaoyun@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคำอุทานของไทยและจีนโดยศึกษาข้อมูลจากตำราและเว็บไซน์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคำอุทานเพื่อที่จะนำข้อมูลคำอุทานของจีนและไทยมาทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของความหมายและการใช้งานจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าปัจจุบันยังมีปัญหาหลักๆอยู่สามด้านคือ ผู้ใช้ยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องคำอุทาน ความเข้าใจสำหรับการใช้งานคำอุทานยังไม่คลอบคลุม ความสัมพันธ์ของคำอุทานในองค์ประกอบของไวยากรณ์อื่นๆไม่ได้มีความสำคัญมากนัก บทความนี้แบ่งออกเป็นสามส่วนดังต่อไปนี้1.การจัดแบ่งหมวดหมู่และการวิเคราะห์การใช้งานของคำอุทานในภาษาจีนและไทย การวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้คำอุทานในภาษาจีนและภาษาไทยเพื่อหาสาเหตุของส่วนที่เหมือนหรือแตกต่างกันในส่วนสุดท้ายคือคำแนะนำในการใช้คำอุทานภาษาจีนให้กับนักศึกษาไทยได้อย่างถูกต้อง การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับคำอุทานทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของคำอุทานจีนและไทย เพื่อให้ทราบถึงความหมายและการใช้งานของคำอุทานไทย-จีนซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : คำอุทานภาษาจีน คำอุทานภาษาไทย การเปรียบเทียบ

Abstract

This study examined the comparison of Chinese and Thai interjection words which collected data from books and websites. The researcher compared the differences of meanings and the differences of using. The researcher found that there are three problems which are lack of knowledge and understanding of interjection words, lack-understanding of using interjection words and essentials of consistency of interjection words in grammar. This study divided into three parts to divided groups and analyzed of using interjection words in Thai and Chinese to compared the similarities and differences of using interjection words in Thai and Chinese to suggest of using interjection words in Thai and Chinese correctly. To study interjection words, it causes well-understanding of the differences using of the interjection word in Thai and Chinese and well-known of meanings and using of the interjection word in Thai and Chinese. It can be a tool for teachers in Chinese classes efficiently.

keywords : interjection words in Chinese, interjection words in Thai, comparison

บทนำ

เมื่อเปรียบเทียบคำอุทานกับคำประเภทอื่นๆ ถึงแม้ว่าจะมีการสอนที่น้อยตรงกันข้ามในชีวิตประจำวันของพวกเขากลับใช้ภาษาพูดจำนวนความถี่สูงขึ้นเรื่อยๆ แต่คำอุทานภาษาจีนกลับไม่ได้รับความสำคัญให้ด้านการเรียนการสอน หลักการศึกษาคำอุทานมีการเรียนรู้มีจำนวนน้อยการเรียนการสอนอิงตามลำดับ ขาดการฝึกอบรม เพื่อต้องการให้บรรลุถึงความสามารถในการใช้สอยประโยชน์ในภาษาจีนด้านการสอนภาษาเราต้องการดำเนินวิจัยอย่างต่อเนื่องและการพัฒนาในด้านต่างๆ

วัถตุประสงค์การวิจัยคือมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในด้านภาษาจีนและภาษาไทยการจำแนกประเภทของคำอุทานความหมายและการใช้งานเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างสาเหตุของส่วนที่แตกต่างกันของคำอุทานภาษาไทยภาษาจีนและทำอย่างไรให้นักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนใช้คำอุทานได้อย่างถูกต้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ สำหรับคำอุทานภาษาจีนและภาษาไทยเพื่อการศึกษาและจะช่วยให้นักเรียนไทยเข้าใจในระหว่างความเหมือนและความแตกต่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

1.นำคำอุทานที่ใช้บ่อยๆของไทยและจีนมาแบ่งประเภทและทำการวิเคราะห์การใช้งาน

2.นำคำอุทานของไทยและจีนมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์หาส่วนที่เหมือนหรือส่วนที่แตกต่างแล้วหาสาเหตุของความเหมือนหรือแตกต่างนั้น

3.ทำอย่างไรให้นักศึกษาไทยที่เรียนภาษาจีนสามารถเข้าใจและนำคำอุทานไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

4.สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคำอุทานไทยจีน ได้ผลว่า ความหมายของคำอุทานที่มีการใช้งานเหมือนกันมี 8 ชนิด ดังต่อไปนี้ 1.การแสดงความรู้สึกดีใจ ยินดี เบิกบาน 2.การแสดงความรู้สึกประหลาดใจ แปลกใจ กระตือรือร้น 3.การแสดงความรู้สึกเจ็บปวด 4.การแสดงความรู้สึกไม่เห็นด้วย ตำหนิ ไม่พอใจ 5.การแสดงความรู้สึกการดูถูก โกธร ตำหนิ 6.การแสดงความรู้สึกเข้าใจ ในที่สุดก็เข้าใจ 7.การแสดงความรู้สึกเรียกร้อง ทักทาย ตอบรับ หรือเตือนให้ความสนใจ 8.การแสดงความรู้สึกเข้าใจ ห้ามปราบ เตือนให้หยุด และเปรียบเทียบความหมายการใช้งานที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้ ในส่วนของจีนที่ไม่เหมือนของไทย1.แสดงอาการจิตใจหงุดหงิดถอนใจไม่พอใจ ：唉、嗨、咳 2.แสดงอาการชมเชยอิจฉาทอดถอนใจ ：喝、嗬、呵、啊 แสดวอาการโดยทั่วไปใช้สำหรับชมเชยหรือไม่คาดคิด：嗯 3.แสดงอาการการพูดกับตัวเอง：呀 แสดงอาการแปลกใจกับเหตุการณ์ที่พึ่งเกิดขึ้น ：嗬 แสดงอาการแปลกใจเล็กน้อย(บางครั้งมีลักษณะเชิงล้อเล่น) ：哟 แสดงอาการตื่นตะลึงหรือชื่นชม ：嚯 4.แสดงอาการตะลึงอย่างฉับพลัน ：啊 5.ใช้ในการทักทายและในเวลาที่ใช้โทรศัพท์ ：喂 6.แสดงอาการไม่คาดคิดและแสดงอาการซักถามหรือฟังไม่ชัดเจน ：嗯、啊 และในส่วนของไทยที่ไม่เหมือนจีน 1.แสดงอาการโกรธไม่ชอบขู่ตะลึง ：ชิชิ! เอ๊ะ! ฮิ! ฮึ่ม! วุ้ย! หน็อยแน่! ฮื้อ!2.แสดงอาการเสียใจและปลอบใจ ：โอ่!3.แสดงอาการสะอิดสะเอียน ：อี๋!4.แสดงอาการโล่งอก ：เฮอ!5.แสดงอาการเบื่อหน่ายไม่เชื่อถือ ：เฮ้อ!6.แสดงอาการห้ามปราม ：ไฮ้! หื้อหือ!7.แสดงอาการสงสาร ：โธ่! พุทโธ่! อนิจจา!

และการเปรียบเทียบการใช้งานวิเคราะห์ได้ผลว่า การใช้งานด้านที่เหมือนกัน1.การใช้งานด้านแสดงความรู้สึกต่างๆ 2. การใช้งานด้านแสดงความต้องการเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังปฏิบัติตามเป็นคำอุทานที่สื่อความหมายตามคำสั่งที่ออกโดยการกระทำและดึงดูดให้สนใจให้กับตัวเองด้วยการใช้คำอุทาน 3.การใช้งานเชิงวาทศิลป์คือทำให้ภาษาเรียบง่ายแต่ยังคงความหมายตามเดิม คำอุทานภาษาเหล่านี้บ่อยมากในงานวรรณกรรมต่างๆ การใช้งานด้านที่ไม่เหมือนกันคือของไทยมีคำอุทานเสริมบทแต่ของจีนไม่มีเหมือนไทย ด้านคำอุทานเสริมบทของไทยคือ คำที่นำมาเสริมเพื่อให้เกิดความสละสลวยขึ้น หรือเป็นคำขึ้นต้นประโยคในคำประพันธ์ หรือใช้เป็นคำสร้อยของโคลงและร่ายหรือใช้เป็นคำท้าย ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นเพื่อให้คำสละสลวยมากขึ้นแต่ไม่ได้มีความหมายเพิ่มเติมแต่อย่างใด และในไทยยังมีการใช้งานแบบกระจายอุทานอีกด้วย

เนื่องด้วยประเทศไทยและจีนนั้นมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านภาษาวัฒนธรรมความเชื่อรวมไปถึงการดำรงชีวิตจึงทำให้รูปแบบและวัฒนธรรมการใช้ภาษานั้นมีความแตกต่างกันออกไปทั้งในด้านความหมายและการใช้งาน

อภิปลายผล

การเปรียบเทียบคำอุทานไทยและจีนนั้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในด้านภาษาจีนและภาษาไทยการจำแนกประเภทของคำอุทาน ความหมายและการใช้งาน เปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง สาเหตุของส่วนที่แตกต่างกันของคำอุทานภาษาไทยภาษาจีน และทำอย่างไรให้นักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนใช้คำอุทานได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาค้นคว้าตำรา เว็บไซต์ต่าง ๆและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำอุทานของภาไทยและจีนผู้วิจัยพบว่าคำอุทานเป็นคำที่แสดงอารมณ์ของผู้พูดในขณะที่ตกใจ ดีใจ เสียใจ ประหลาดใจหรืออาจจะเป็นคำที่ใช้เสริมคำพูด เช่นคำว่า อุ๊ย เอ๊ะ ว้าย โธ่ อนิจจา อ๋อ เป็นต้น ส่วนที่แตกต่างระหว่างสองภาษานั้นคือในคำอุทานของภาษาไทยจะมีคำอุทานเสริมบทที่ในภาษาจีนนั้นไม่มีคือคำอุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยหรือคำเสริมบทต่างๆ คำอุทานประเภทนี้บางคำเสริมคำที่ไม่มีความหมายเพื่อยืดเสียงให้ยาวออกไป บางคำก็เพื่อเน้นคำให้กระชับหนักแน่นเท่านั้น

เนื่องด้วยประเทศไทยและจีนนั้นมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อรวมไปถึงการดำรงชีวิต จึงทำให้รูปแบบและวัฒนธรรมการใช้ภาษานั้นมีความแตกต่างกันออกไปทั้งในด้านความหมายและการใช้งาน

ตัวอย่างคำอุทานที่มีความหมายเหมือนกัน

คำอุทานจีน	คำอุทานไทย
1.แสดงอการภาคภูมิใจ ดีใจ มีความสุข: **哈哈、嗬嗬、嘿嘿**	1.แสดงอาการดีใจ ： ไชโย! วิ้ว!
2.แสดงอาการประหลาดใจ แปลกใจ วิตกกังวล ：**哎呀、哎哟、喔唷、哦、喔、咦**	2.แสดงอาการประหลาดใจ แปลกใจ คาดไม่ถึงสงสัย ： ว้าย! วุ้ย! อุ้ย! โอ้โฮ! อ้าว!อื้อฮือ! อุ๊บ๊ะ! เอ๊! เฮ้อเฮอ! เอ๊ะ! ฮิ! โอ๊ย! ไฮ้!
3.แสดงอาการเจ็บปวด ：**哎哟、喔唷**	3.แสดงอาการเจ็บปวด ： โอ๊ย! อุ้ย!โอย!
4.แสดงอาการไม่เห็นด้วย ตำหนิ ไม่พอใจ : **嗳、哎呀、哼**	4.แสดงอารขัดแย้ง ไม่เห็นด้วย ： เฮ่ย!
5.แสดงอาการดูถูก โมโห ประณาม : **哼、呸、呵、喝**	5.แสดงอาการดูถูก เยาะเย้ย ： เอ๊ว! เฮ่อ!
6.แสดงอาการตื่นตัว เข้าใจ ในที่สุดก็เข้าใจ ：**嗯、唔、噢**	6.แสดงอาการ เข้าใจ ตอบรับเห็นด้วย ： อ้อ! อ๋อ! อือ! เออ!
7.แสดงอาการเรียกหา ทักทาย ตอบรับ เห็นด้วย ：**嗳、嗯、哎、嘿**	7.แสดงอาการ เข้าใจ ตอบรับ เห็นด้วย ： อ้อ! อ๋อ! อือ! เออ!
8.แสดงอาการตื่นตัว เข้าใจ ：**嗯、唔、噢**	8.แสดงอาการตื่นตัว หยุดชะงัก ： เฮ้ย!

ตัวอย่างคำอุทานที่มีความหมายแตกต่างกัน

คำอุทานจีน	คำอุทานไทย
1.แสดงอาการจิตใจหงุดหงิด ถอนใจ ไม่พอใจ : 唉、嗨、咳	1.แสดงอาการโกรธ ไม่ชอบ ขู่ ตะลึง : ชิชิ! เอ๊ะเฮ! ฮึ่ม! วุ้ย!หน็อยแน่! อื้อ!
2.แสดงอาการชมเชย อิจฉา ทอดถอนใจ : 喝、嗬、呵、啊 แสดวอาการโดยทั่วไปใช้สำหรับชมเชยหรือไม่คาดคิด : 嗯	2.แสดงอาการเสียใจและปลอบใจ : โอ่!
3.แสดงอาการการพูดกับตัวเอง : 呀 แสดงอาการแปลกใจกับเหตุการณ์ที่พึ่งเกิดขึ้น : 嗬 แสดงอาการแปลกใจเล็กน้อย(บางครั้งมีลักษณะเชิงล้อเล่น) : 哟 แสดงอาการตื่นตะลึงหรือชื่นชม : 嚯	3.แสดงอาการสะอิดสะเอียน : อี๋!
4.แสดงอาการตะลึงอย่างฉับพลัน : 啊	4.แสดงอาการโล่งอก : เฮอ!
5.ใช้ในการทักทายและในเวลาที่ใช้โทรศัพท์ : 喂	5.แสดงอาการเบื่อหน่าย ไม่เชื่อถือ : เฮ้อ!
6.แสดงอาการไม่คาดคิดและแสดงอาการซักถามหรือฟังไม่ชัดเจน : 嗯、啊	6.แสดงอาการห้ามปราม : ไฮ้เหื้อหือ!
	7.แสดงอาการสงสาร : โธ่! พุทโธ่!อนิจจา!

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และสรุปผลคำอุทานจีนและไทยทำให้การเปรียบเทียบคำอุทานของจีนและไทยที่มีความครอบคลุมมากขึ้น

จากผลการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยได้แบ่งคำอุทานจีนออกเป็นเก้าชนิดขั้นแรกคือการจำแนกประเภทตามความหมายของคำอุทานเปรียบเทียบการใช้งานระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยความคล้ายคลึงระหว่างคำอุทานไทยและจีนคือการใช้คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูดและได้ทำการวิเคราะห์ในรายละเอียดลักษณะพิเศษของคำอุทานเปรียบเทียบการทำงานของคำอุทานการใช้งานด้านแสดงความรู้สึกต่างๆการใช้งานด้านแสดงความต้องการเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังปฏิบัติตามเป็นคำอุทานที่สื่อความหมายตามคำสั่งที่ออกโดยการกระทำและดึงดูดให้สนใจกับตัวเองด้วยการใช้คำอุทานและการใช้งานเชิงวาทศิลป์คือทำให้ภาษาเรียบง่ายแต่ยังคงความหมายตามเดิมคำอุทานภาษาเหล่านี้มักพบบ่อยมากในงานวรรณกรรมต่างๆในการใช้งานทั้งสามด้านจากการศึกษาพบว่าคำอุทานจีนและไทยมีรูปแบบในการใช้งานของภาษาคล้ายคลึงกันคำอุทานจีนและไทยมีความเหมือนและแตกต่างกันในด้านของความหมายแต่ส่วนสำคัญคือรูปแบบของการเขียนปัจจุบันคำอุทานภาษาไทยเป็นคำที่ไม่มีความหมายตามความเป็นจริงและเป็นสองแนวคิดที่ต่างกันแต่คำอุทานในภาษาจีนมีคำชนิดนี้อยู่เป็นจำนวนมากซึ่งคำเหล่านี้พบได้น้อยมากในภาษาไทยจึงทำให้คำอุทานของทั้งสองประเทศมีความแตกต่างในด้านความหมายในวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกตอบสนองอีกทั้งยังเป็นคำอุทานที่พบได้ค่อนข้างน้อยในภาษาจีน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยเล่มนี้จะมีประโยชน์ต่อนักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนที่จะนำคำอุทานไปใช้ในสถาณการณ์ต่างๆโดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนในห้องเรียนและการเขียนตำราในการเรียนการสอนการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบจัดแบ่งหมวดหมู่การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์มีการเสริมสร้างด้านการฝึกฝนคำที่มักมีความสับสนเพิ่มเติมแบบฝึกหัดเป็นส่วนประกอบของตำราเรียนหลักเพิ่มทักษะคำอุทานที่ใช้บ่อยๆเพื่อช่วยให้นักเรียนจดจำได้ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กำชัย ทองหล่อ . (2556). หลักภาษาไทย

พระยาอุปกิตศิลปสาร. (2002).《泰语语法》หลักภาษาไทย หน้า109

วิเชียร เกษประทุม.(2557). หลักภาษาไทย(ฉบับสมบูรณ์)

สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภา. (2552).《泰语语法及运用》หลักและการใช้ภาษาไทย

สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภา.(1987).《泰语语法及运用》หลักและการใช้ภาษาไทย หน้า 50

胡裕树. (1979).《现代汉语（修订本）》，第 308 页

黄伯荣、廖序东. (2002).《现代汉语（增订三）》，第 31 页

刘月华. (2001).《实用现代汉语语法(增订本)》，第 339 页

马庆株. (2010).《现代汉语》，第 131 页

裴晓睿. (2001).《泰语语法新编》

齐沪扬. (2007).《现代汉语》，第 339 页

陆俭明主编. (2012).《现代汉语》，第 145 页

吕叔湘. (1980).《现代汉语八百词》，第 14 页

การศึกษาการเปรียบเทียบคำลักษณะนามของคำกริยาจีนไทย

The study compared the quantifying of verb in Chinese and Thai

สุนิสา สิงห์ลอ อนุสรา แดงชาวนา และ พิมพ์ชนก ตระกูลพิทักษ์กิจ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail:sunisa.si@psru.ac.th

บทคัดย่อ

จากการศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการวิเคราะห์เปรียบเทียบคำลักษณะนามของคำกริยาภาษาไทยและภาษาจีน คำลักษณะนามของทั้งสองภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาจีนมีอยู่ด้วยกันมากมาย นอกจากนี้ทั้งสองภาษายังมีความพิเศษที่คล้ายๆกัน โดยหน้าที่หลักของคำลักษณะนามคือบอกลักษณะของคำนามและคำกริยา การศึกษาครั้งนี้ได้เปรียบเทียบคำลักษณะนามของคำกริยาของภาษาไทยและภาษาจีน คำลักษณะนามของคำนามของคำกริยาของทั้งสองภาษาที่ความเหมือนกันและมีความแตกต่างกัน นั้นเป็นเพราะคนจีนและคนไทยมีมุมมองที่แตกต่างกันและทั้งสองภาษามีการวางรูปประโยคไม่เหมือนกัน ทั้งสองภาษายังมีความเหมือนและความแตกต่างของชนิดของคำลักษณะนามของคำกริยาอีกมาก หวังว่าวิจัยเล่มนี้สามารถทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในคำลักษณะนามของคำนามของคำกริยาทั้งสองภาษาได้มากขึ้น

คำสำคัญ : ภาษาจีน ภาษาไทย คำลักษณะนามของคำกริยา การเปรียบเทียบ

Abstract

The study was a comparative analysis of the characteristics of the Chinese language and Thailand. The characteristics of the two languages, both in Thailand and China, there were many, both in addition to a similar special. The main function of the characteristics as the characteristics of nouns and verbs. This study compared the characteristics behalf of Thailand and Chinese. The nature behalf of behalf of both languages at the same and there.different This is because the Chinese and Thailand have a different perspective, and both languages are placing sentences are not the same.

keywords : Chinese, Thai, quantifying of verb

บทนำ

คำลักษณะนามของทั้งสองภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาจีนมีอยู่ด้วยกันมากมาย นอกจากนี้ทั้งสองภาษายังมีความพิเศษที่คล้ายๆกัน.บทบาทหลักของคำลักษณะนามนั้นคือการบอกหน่วยการวัดและบอกถึงการกระทำ. สามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆคือ คำลักษณะนามของคำนามและคำลักษณะนามของคำกริยา , นั้นคือเมื่ออยู่กับคำนามจะเรียกว่า คำลักษณะนามของคำถามและถ้าอยู่กับคำกริยา จะเรียกว่าคำลักษณะนามของคำกริยา การทำวิจัยเรื่องคำลักษณะนามของคำกริยาในครั้งนี้ มาจากที่นักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนนั้นมีการใช้คำลักษณะนามผิด จึงได้ศึกษาและทราบว่าประเภทของคำลักษณะนามของ

คำกริยาของสองภาษา , ความหมาย ,การใช้และการจำแนกประเภทมีความคล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงเป็นแรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์ล่มนี้ขึ้นมา เพื่อช่วยให้นักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนได้ใช้คำลักษณะนามได้อย่างถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

นำคำลักษณะนามของคำกริยาของทั้งสองภาษามาเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่าง การวิเคราะห์จะนำมาซึ่ง

2. การยกตัวอย่าง

เมื่อผ่านกระบวนการการวิเคราะห์คำลักษณะนามของคำกริยาของทั้งสองภาษา นำตัวอย่างมาใช้อ้างอิง เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้แก่วิทยานิพนธ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อผิดพลาดของการใช้คำลักษณะนามนั้น พบว่า นักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนนั้นมีการใช้คำลักษณะนามของคำนามผิดอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากไม่สามารถระบุคำลักษณะนามได้อย่างชัดเจน นั้นเป็นเพราะเราใช้คำลักษณะนามอยู่ไม่กี่คำและผู้เรียนจะคุ้นชินกับคำเดิมที่ใช้อยู่บ่อย ๆ ในคำลักษณะนามของคำกริยา ทั้งสองภาษา มีความหมายที่คล้ายคลึงกัน จึงเกิดให้ผู้ใช้สับสน แต่มีบางคำที่ความหมายเหมือนกันและใช้เหมือนกัน

อภิปรายผล

เนื่องจากในภาษาไทยและภาษาจีน คำลักษณะนามนั้นถือว่าเป็นคำประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่า เมื่อใช้ผิดจะทำให้ความหมายเปลี่ยน และส่งผลกระทบต่อการเรียนในเรื่องต่อๆ ไป เรามักพบการเปรียบเทียบการใช้คำของแต่ละภาษาอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อผิดพลาด และการนำคำลักษณะนามของคำกริยาของทั้งสองภาษามาเปรียบเทียบกัน โดยยึดหลักการใช้คำของแต่ละภาษา

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อผิดพลาดเกี่ยวกับคำลักษณะนามของคำกริยาของภาษาไทยและภาษาจีน, ถึงแม้ว่าจะมีหลายคนที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ของต่างมหาวิทยาลัย แต่มหาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมีผู้วิจัยเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย วิจัยเล่มนี้ก็คือการวิเคราะห์เปรียบเทียบคำลักษณะนามของคำกริยาของทั้งสองภาษา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจคำลักษณะนามมากขึ้น, ในขณะเดียวกันช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมาย, การใช้คำลักษณะนามของทั้งสองภาษาได้และสามารถใช้คำลักษณะนามได้อย่างถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาทำวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้นักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนสามารถตรวจสอบข้อผิดพลาดในการใช้คำลักษณะนามของคำกริยาดังนั้นจึงสามารถใช้ได้ในการเรียนการสอน

หลังจากผ่านการวิเคราะห์เก็บข้อมูลพบว่า นักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนมีการใช้คำลักษณะนามของคำกริยาในภาษาจีนผิดเป็นจำนวนมาก ตามอัตลักษณ์แล้ว เราจึงแยกข้อผิดพลาดเหล่านี้ออกเป็น สาม ประเภท, คือ : การละคำและการวางขยาย

ผิด ด้วยเหตุนี้จึงได้วิเคราะห์ในมุมมองของครูและนักเรียน การศึกษาในครั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้คำลักษณะนามของคำกริยาของนักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนในเชิงลึก, สรุปข้อผิดพลาด ,วิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาด, วิธีการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีน

ทั้งหมดนี้ คือลักษณะทั่วไปของคำลักษณะนามของทั้งภาษาไทยและภาษาจีนที่แตกต่างกัน แต่การมีใช้ของทั้งสองภาษาที่มีความคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังมีรูปแบบที่แตกต่างกัน การศึกษานี้มาจากการทำทั้งสองภาษามาเปรียบเทียบกัน ไม่ว่าจะเป็นคำลักษณะนามของคำนามและคำลักษณะนามของคำกริยาของทั้งสองภาษาล้วนมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน, หวังว่าวิจัยเล่มนี้จะช่วยให้ผู้เรียนภาษาไทยและภาษาจีนได้เข้าใจการใช้คำลักษณะนามได้มากขึ้น.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ลักษณะนาม, ราชบัณฑิตยสถาน.พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

褚佩如.《汉语量词学习册》[M]. 北京大学出版社 2014.4

郭先珍.《现代汉语量词用法词典》[M]. 语文出版社 2002.1 [3] 何杰.《实用汉语学习丛书量词一点通》[M]. 北京语言大学出版社; 第 1 版 2005.5.12

泰文文献

การศึกษาการเปรียบเทียบสำนวนอุปมาอุปไมยจีน-ไทยส่วนของใบหน้า
Stylistic comparison studies Chinese-Thai Parts of the face

ปวีณาจุมศักดิ์ รัชนีกร* ยอนออน และ หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: paweena.j@psru.ac.th

บทคัดย่อ

สำนวนที่ใช้บ่อยในภาษาจีนเป็นภาษาที่สำคัญซึ่งคล้ายๆกันเช่น สำนวนสุภาษิต,คำพังเพย,วลีเป็นต้น สำนวนที่โดยมีลักษณะพิเศษทางด้านวัฒนธรรมของจีนในภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่ใช้ความถี่สูงมาก กลายเป็นภาษาพูดของคนจีน โดยใช้ภาษาจีนและภาษาไทยในส่วนของร่างกายประกอบด้วย ตา หู จมูก หัวและปาก ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันจึงนำภาษาจีนและภาษาไทยมาเปรียบเทียบ โดยสำรวจภาษารูปแบบลักษณะส่วนของร่างกาย 5 ชนิด ดังนั้นโดยใช้การพิจารณาจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3-4 สามารถใช้สำนวนภาษาจีนที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยบทความดังกล่าวได้มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อพลาดในการใช้สำนวนที่ใช้ในชีวิตประจำวันจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3-4 หลักสำคัญของเนื้อหาสำนวนภาษาจีนที่ใช้ในชีวิตประจำวัน จากการสำรวจโดยการแบ่งประเภท สาเหตุข้อผิดพลาด และผลสรุป

คำสำคัญ : สำนวนอุปมาอุปไมยจีน-ไทย การเปรียบเทียบ ใบหน้า

Abstract

Expressions are frequently used in Chinese is the language of the same as Idioms, proverbs, aphorism, phrases, etc. The idiom the special cultural in Chinese language used in daily life, use frequency is very high. A spoken Chinese by the Chinese and Thai in the parts of the body, consisting of the eyes, ears, nose, head and mouth which is the language used in daily life, so the Chinese and Thai are compared by the survey of language forms part of the body 5 type. So by considering students at 3-4 can use Chinese idiom used in daily life. By the article a study article mistakes in using expressions used in daily life from the students in 3-4 main content of Chinese idiom used in daily life. From a survey by classification error causes and results

keywords : idioms used in daily Chinese – Thai, analysis of mistake, meaning, the face

บทนำ

สำนวนที่ใช้บ่อย เป็นสำนวนชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสำนวนประเภทอื่นๆ ถ้อยคำหรือสำนวนภาษาที่ใช้บ่อยจัดเป็นวลีชนิดหนึ่งที่มีความหมายโดยนัยหรือลึกซึ้ง สำนวนที่ใช้บ่อยในการศึกษาส่วนของร่างกายสำหรับนักศึกษาที่เข้าใจความหมายของจีนไทยและเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาที่มีสำคัญของความหมาย บทความที่ดังกล่าวไว้มุ่งเน้นเนื้อหาในส่วนจากการวิเคราะห์รายละเอียดส่วนร่างกายในการศึกษาหลักการแนวคิดถ้อยคำสำนวนภาษาจีนซึ่งเป็นการแสดงออกจากความรู้สึกลึกซึ้ง วัตถุประสงค์ของเนื้อหานี้คือการแยกระหว่างไทย –จีนในสำนวนอุปมาของลักษณะใบหน้าหลังจากนั้นนำมาเปรียบเทียบวัฒนธรรมว่ามีความแตกต่างกันของแต่ละคำ เพื่อไว้เป็นข้อมูลการศึกษา ความเข้าใจและได้การพัฒนาทางภาษา

วิธีการดำเนินงาน

1. ค้นหาตรวจสอบข้อมูลจากเครือข่ายcnkiของประเทศจีน ก่อนที่จะศึกษาจากผู้เขียนวิจัยการเปรียบเทียบสำนวนที่ใช้บ่อยระหว่างจีน – ไทยหลากหลายเว็บ ในบทความข้างต้นพื้นฐานวิทยานิพนธ์ดำเนินการการศึกษาหาความรู้สิ่งใหม่2, การเปรียบเทียบ

บทความนี้จะใช้การตรวจสอบหลากหลายของภาษา โดยนำโครงสร้างส่วนร่างกาย ความหมาย วิธีการอื่นๆ ดำเนินการศึกษาการเปรียบเทียบสำนวนที่ใช้บ่อยระหว่างจีน - ไทย

2. แบบสอบถาม

โดยใช้แบบสอบถามเป็นการวัดผลในงานวิจัยนี้ใช้วิธีดำเนินการ หลังจากนั้นวิเคราะห์แบบสอบถามสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนการทำวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการเปรียบเทียบสำนวนอุปมาอุปไมยจีน-ไทย ส่วนของใบหน้า คือ ตา หู จมูก หัวและปาก ตัวอย่างกรณีศึกษา:นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนาโดยมีนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4ภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน50คน เป็นหน่วยวิเคราะห์มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สร้างแบบฝึกหัด
   1.1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ เกี่ยวข้องกับสำนวนอุปมาอุปไมยจีน – ไทย และจัดสร้างแบบฝึกหัดการเปรียบเทียบสำนวนระหว่างจีน – ไทยสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4
   1.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัญหาความเข้าใจในการเปรียบเทียบสำนวนอุปมาอุปไมยจีน – ไทย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบฝึกหัด
   1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกหัดทักษะเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสำนวนอุปมาอุปไมยจีน – ไทย
   1.4 ผู้วิจัยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
   1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัดตามลำดับเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดก่อนนำไปใช้จริง
2. ผู้วิจัยนำการทดสอบนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4
3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลจากคะแนนจากแบบวัดประเมินต่างๆ และนำมาเปรียบเทียบ โดยวิธีทางสถิติ
4. เขียนรายงานการวิจัย จัดพิมพ์และทำรูปเล่ม
5.จัดเผยแพร่ผลงานการวิจัย ในรูปแบบของรูปเล่มรายงาน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สรุปผลนักศึกษาที่รู้จักหรือไม่รู้จัก

จำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4		
	จำนวน	**เปอร์เซ็นต์**
นักศึกษาที่รู้จักสำนวนที่ใช้บ่อย	35	87.5%
นักศึกษาที่ไม่รู้จักสำนวนที่ใช้บ่อย	5	12.5%

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งส่วนใหญ่นักศึกษารู้จักสำนวนที่ใช้บ่อย จำนวน 35คน เปอร์เซ็นต์ 87.5% ส่วนนักศึกษาที่ไม่รู้จักสำนวนที่ใช้บ่อย จำนวน 5 คน เปอร์เซ็นต์ 12.5%เพราะว่าสำนวนภาษาจีนที่ใช้บ่อยนักศึกษาต้องศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมในเวลานาน

ตารางที่ 2 สรุปผลคะแนนสอบ

จำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4		
	จำนวน	**เปอร์เซ็นต์**
ผ่าน	16	40%
ไม่ผ่าน	24	60%

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4ซึ่งส่วนใหญ่นักศึกษาไม่ผ่านจำนวน 16 คน เปอร์เซ็นต์ 40% ส่วนนักศึกษาที่ผ่านจำนวน 24 คน เปอร์เซ็นต์ 60%

อภิปรายผล

เนื่องจากสำนวนที่ใช้บ่อยเกิดจากภาษาพูดจึงนำมาศึกษาการเปรียบระหว่างจีนไทยมีความแตกต่างกันอย่างไร จึงศึกษาค้นคว้าสร้างแบบสอบถามสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้นักศึกษาใช้ภาษาจีนได้ง่ายขึ้น และเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจสำนวนภาษาจันที่ใช้บ่อย เพื่อนำไปใช้ให้เกิดอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นการศึกษาเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐานโดยมีแบบฝึกหัดไว้เป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4มีประสิทธิภาพเพียงพอที่ จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบโดยผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้เวลาและการเรียนการสอนการวัดผลและประเมินผลจากสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรภาษาจีนเพื่อกำหนดสาระสำคัญจุดประสงค์การเรียนรู้การเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจความหมายอย่างสอดคล้องและส่งเสริมการเรียนการสอนซึ่งกันและกันโดยมุงให้นักศึกษาบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

สำนวนที่ใช้บ่อยในภาษาจีนเป็นภาษาที่สำคัญซึ่งคล้ายๆกันเช่น สำนวนสุภาษิต,คำพังเพย,วลีเป็นต้น สำนวนที่โดยมีลักษณะพิเศษทางด้านวัฒนธรรมของจีนในภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งสำนวนที่ใช้บ่อยหรือคำศัพท์มีส่วนที่ทำให้เกิดความรู้สึกมากหมาย ดั้งนั้นทำให้เกิดสำนวนที่ใช้บ่อยขึ้นมา โดยสำนวนที่ใช้ในภาษาจีนใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นการวัดระดับนักศึกษาระดับหนึ่งว่ามีทักษะในการใช้ภาษาจีน ดั้งนั้นบทความที่กล่าวไว้อยู่บทที่สองเป็นการบรรยายและวิเคราะห์เพื่อเป็นมาตรฐานการค้นคว้าหาความหมายของสำนวนที่ใช้บ่อยในภาษาจีน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

เธียนชัย เอี่ยมวรเมธ. (2555). พจนานุกรมจีน– ไทยฉบับใหม่. พิมพ์ครั้งที่29. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์.

桂朴成,汉泰熟语对比研究.2009.

刘珮珍，来华泰国留学生习得汉语惯用语偏误分 2014.

刘舒, 中日惯用语中动物隐喻的对比研究.2015.

罗进财, 泰国北部地区大学生的汉语惯用语习得偏误分析 2015.

泰汉词典，广州外国语学院编，商务印书馆，北京:2009.

赵杰, 中日面部词汇惯用语的对比研究以“眼”“口”为中心.2007

张永, 关于身体词汇“眼”的惯用语的中日对比研究.2009.

汉英对照，汉语惯用语学习手册，苏向丽，北京:北京大学出版社，2007.6

刘叔新，固定语及其类别（转引自温端政.汉语语汇学 [M].北京：商务印书馆， 2005.第 (228-229 页）.

马国凡、高歌东惯用语 [M].内蒙古：内蒙古人民出版社，1982.第 2-3 页.

孙维张，汉语熟语学（转引自温端政汉语语汇学 [M].北京：商务印书馆，2005.第 230 页）

王宝平， 中日身体部位惯用语的比较, 2005.

王勤论惯用语 [J].语文研究，1982.6 (1).第 144-145 页.

温端政，读语（转引自温端政汉语语汇学 [M].北京：商务印书馆，2005.第 229- 230 页）.

温端政、周荐二十世纪的汉语俗语研究 [M].太原书海出版社，1999.第 197 页.

新华词典/商务印书馆辞书研究中心修订.-2001 年修订版北京: 商务印书馆, 2001

周荐惯用语新论 [J].语言教学与研究，1998.（ 1 ）.第 128-139 页.

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนสัตว์ไทย-จีน โดยใช้สัตว์สิบสองนักษัตรเป็นกรณีศึกษา

A comparative study of animal idioms Thailand – China: the twelve zodiac animals as a case study

เอกพล แซ่วื่อ บุษยมาสสุริยา และ พนัส มัตยะสุวรรณ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: phonphon-wuepsru@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยเล่มนี้มีเป้าเพื่อเปรียบเทียบการสร้างสำนวนโดยใช้คำศัพท์สัตว์ในภาษาจีนและภาษาไทย ที่สำคัญคือสำนวนสัตว์ของจีน-ไทยที่มีความหมายตรงตัวอักษรและความหมายจริงเกี่ยวข้องกับสัตว์ นำรูปแบบสำนวนสัตว์และความหมายของสำนวนสัตว์จีน-ไทยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันทั้งสองแง่มุมเปรียบเทียบความหมายสำนวนสัตว์และเรื่องราวที่มาของสำนวนที่สอดคล้อง วัตถุประสงค์ของวิจัยเล่มนี้คือการวิเคราะห์เปรียบเทียบส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่แตกต่างกันของสำนวนสัตว์จีน-ไทย ให้คนไทยที่เรียนภาษาจีนเข้าใจกฎและวัฒนธรรมของสำนวนสัตว์จีนมากขึ้น เรียนสำนวนจีนได้ดีมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนไทยพัฒนาความเข้าใจและความสามารถในการใช้สำนวนมากขึ้นต่อไป

คำนิยาม : สำนวนจีน สำนวนไทย เปรียบเทียบ

Abstract

This study aims to compare the build vocabulary, expressions using animals in Chinese and Thailand.The key is the phrase animal of China - Thailand, meaning the value and meaning associated with real animals. The model animal idioms and idiomatic meanings of animals China - Thailand's comparative analysis of the two aspects. Comparing the expressions of animals and stories of expression consistent. The purpose of the research This is a comparative analysis of the same and different expressions of animals China - Thailand.To Thailand to learn Chinese culture and understand the rules of rhetoric animals China. Learn Chinese idiom better.Thailand so that students develop an understanding of and ability to use expressions much further.

keywords : Chinese idioms, Thaiidioms, compare

บทนำ

ทุกคนมีสัตว์เป็นสัญลักษณ์ตามราศีเกิด ดังนั้นประเทศไทยและประเทศจีนมักจะใช้ราศีเกิดในการคำนวณอายุในการหมุนรอบ 1 ครั้ง ด้วยเหตุนี้จึงมีสำนวนจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของมนุษย์และสะท้อนให้เห็นถึงสำนวนดังกล่าวแหล่งที่มาเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังรวมเนื้อหาทุกอย่าง เช่น การให้เข้าใจของวัตถุประสงค์ของสัตว์ในสิบสองนักษัตร การศึกษาความรู้ทั่วไปของชีวิตสัตว์ เป็นต้น การวิจัยในเรื่องสัตว์เป็นคำที่ปรากฏในสำนวน สังเกตจากความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างของทั้งสองภาษาได้อย่างชัดเจนมากขึ้นยอมรับว่าแต่ละภาษามีการเปรียบเทียบลักษณะของพวกเขาเองนอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจกันมากขึ้น

เพราะสำนวนมีมากมาย ดังนั้น พวกเราจึงเลือกสำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์แต่สำนวนเกี่ยวกับสัตว์มีมากเกินไป ดังนั้นเราจึงเลือกสัตว์สำนวนที่พบบ่อย เช่น วัว ม้า ไก่ หมู สุนัข เป็นต้น ดังนั้น เราจึงเลือกสำนวนสัตว์ในสัตว์สิบสองนักษัตร เช่น หนู วัว เสือ กระต่าย มังกร งู ม้า แกะ(แพะ) ลิง ไก่ สุนัข หมู ประเทศไทยไม่มีสัตว์สำนวนเกี่ยวกับมังกร นอกจากจากมังกรแล้วสัตว์อีก11ตัวเป็นสัตว์ที่พบบ่อย

หวังว่า การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนสัตว์ไทยและจีนจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะของสัตว์ ความหมาย วัฒนธรรม และประเพณีของทั้งสองประเทศ แหล่งที่มาของเรื่องราวและวัฒนธรรมสามารถช่วยสอนภาษาจีนในต่างประเทศได้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่หนังสือและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต(จากอ้างอิง)

ขั้นตอนวิธีการหาข้อมูล

1.ค้นหาสำนวนสัตว์ที่มีขอบเขตในสัตว์สิบสองนักษัตรทั้งของจีน-ไทย

2.แปลและค้นหาความหมายของแต่ละสำนวน

3.นำสำนวนของไทยและของจีนที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาจับคู่กัน หลังจากนั้นก็แยกออกตามดังนี้

1. สำนวนที่มีรูปแบบโครงสร้างเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน และมีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน
2. สำนวนที่มีรูปแบบโครงสร้างเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน แต่ความหมายไม่เหมือนกัน
3. สำนวนที่มีรูปแบบโครงสร้างเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน และความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

3.1. สำนวนของจีนมีสัตว์สิบสองนักษัตรส่วนสำนวนไทยเป็นสัตว์ชนิดอื่นที่ไม่ใช่สัตว์ที่อยู่ในหมวดสัตว์สิบสองนักษัตร

3.2. สำนวนของไทยมีสัตว์สิบสองนักษัตรส่วนสำนวนจีนเป็นสัตว์ชนิดอื่นที่ไม่ใช่สัตว์ที่อยู่ในหมวดสัตว์สิบสองนักษัตร

3.3. สำนวนของจีนมีสัตว์สิบสองนักษัตรส่วนสำนวนไทยไม่มีสัตว์ในสำนวน

3.4. สำนวนของไทยมีสัตว์สิบสองนักษัตรส่วนสำนวนจีนไม่มีสัตว์ในสำนวน

3.5. สำนวนไทย-จีนล้วนมีสัตว์สิบสองนักษัตรแต่สัตว์ที่อยู่ในสำนวนที่มีความหมายเหมือนกันนั้นเป็นสัตว์ที่ไม่เหมือนกัน

4. เปรียบเทียบเรื่องราวที่มาของสำนวนไทย-จีน

ผลการวิจัย

ส่วนที่หนึ่งเปรียบเทียบสำนวนสัตว์ไทย-จีน

1. เปรียบเทียบความหมายของสำนวนและเรื่องราวที่มาของสำนวน

สำนวนที่มีรูปแบบโครงสร้างเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน และมีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมีดังนี้

1. สำนวนที่เกี่ยวกับเสือ
2. สำนวนที่เกี่ยวกับงู
3. สำนวนที่เกี่ยวกับม้า
4. สำนวนที่เกี่ยวกับลิง
5. สำนวนที่เกี่ยวกับสุนัข

2. สำนวนที่มีรูปแบบโครงสร้างเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน แต่ความหมายไม่เหมือนกัน มีดังนี้

1. สำนวนที่เกี่ยวกับวัว

3. สำนวนที่มีรูปแบบโครงสร้างเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน และความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ทั้งหมด 5 ประเภทมีดังนี้

3.1. สำนวนของจีนมีสัตว์สิบสองนักษัตรส่วนสำนวนไทยเป็นสัตว์ชนิดอื่นที่ไม่ใช่สัตว์ที่อยู่ในหมวดสัตว์สิบสองนักษัตร มีดังนี้

1. สำนวนที่เกี่ยวกับหนู
2. สำนวนที่เกี่ยวกับวัว
3. สำนวนที่เกี่ยวกับเสือ
4. สำนวนที่เกี่ยวกับไก่

3.2. สำนวนของไทยมีสัตว์สิบสองนักษัตรส่วนสำนวนจีนเป็นสัตว์ชนิดอื่นที่ไม่ใช่สัตว์ที่อยู่ในหมวดสัตว์สิบสองนักษัตร มีดังนี้

1. สำนวนที่เกี่ยวกับกระต่าย
2. สำนวนที่เกี่ยวกับเสือ

3.3. สำนวนของจีนมีสัตว์สิบสองนักษัตรส่วนสำนวนไทยไม่มีสัตว์ในสำนวน มีดังนี้

1. สำนวนที่เกี่ยวกับหนู
2. สำนวนที่เกี่ยวกับวัว
3. สำนวนที่เกี่ยวกับเสือ
4. สำนวนที่เกี่ยวกับมังกร
5. สำนวนที่เกี่ยวกับงู
6. สำนวนที่เกี่ยวกับม้า

3.4. สำนวนของไทยมีสัตว์สิบสองนักษัตรส่วนสำนวนจีนไม่มีสัตว์ในสำนวน มีดังนี้

1. สำนวนที่เกี่ยวกับวัว
2. สำนวนที่เกี่ยวกับเสือ
3. สำนวนที่เกี่ยวกับกระต่าย
4. สำนวนที่เกี่ยวกับงู
5. สำนวนที่เกี่ยวกับแกะหรือแพะ
6. สำนวนที่เกี่ยวกับไก่
7. สำนวนที่เกี่ยวกับสุนัข
8. สำนวนที่เกี่ยวกับหมู

3.5. สำนวนไทย-จีนล้วนมีสัตว์สิบสองนักษัตรแต่สัตว์ที่อยู่ในสำนวนที่มีความหมายเหมือนกันนั้นเป็นสัตว์ที่ไม่เหมือนกัน มีดังนี้

4. เปรียบเทียบเรื่องราวที่มาของสำนวนไทย-จีน

ส่วนที่สองเปรียบเทียบวัฒนธรรมสำนวนสัตว์ไทย-จีน

1. สำนวนสัตว์ไทย-จีนสะท้อนให้เห็นถึงพื้นหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศ

1. สภาพสิ่งแวดล้อม
2. รูปแบบวิถีชีวิต

2.1. รูปแบบวิธีการผลิต

2.2. สำนวนที่เกี่ยวกับเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

2.ทัศนคติทางอารมณ์ของชาวไทยและชาวจีนที่มีต่อสัตว์

1. สำนวนที่มีสัตว์ในสิบสองนักษัตรเกี่ยวข้อง

1. สำนวนที่มีหนูเกี่ยวข้อง
2. สำนวนที่มีวัวเกี่ยวข้อง
3. สำนวนที่มีมังกรเกี่ยวข้อง
4. สำนวนที่มีกระต่ายเกี่ยวข้อง
5. สำนวนที่มีเสือเกี่ยวข้อง
6. สำนวนที่มีงูเกี่ยวข้อง
7. สำนวนที่มีม้าเกี่ยวข้อง
8. สำนวนที่มีแกะหรือแพะเกี่ยวข้อง
9. สำนวนที่มีลิงเกี่ยวข้อง
10. สำนวนที่มีไก่เกี่ยวข้อง
11. สำนวนที่มีสุนัขเกี่ยวข้อง
12. สำนวนที่มีหมูเกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

วิจัยเล่มนี้เป็นเรื่องการเปรียบเทียบสำนวนสัตว์ไทย-จีนในหมวดสัตว์สิบสองนักษัตรซึ่งเนื้อหาคือการเปรียบเทียบสำนวนสัตว์ไทย-จีนดังต่อไปนี้ สำนวนเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมีความหมายเหมือนกัน,สำนวนเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันแต่ความหมายไม่เหมือนกัน,สำนวนไม่เหมือนกันมีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันและเปรียบเทียบแหล่งที่มาของสำนวน ซึ่งการเปรียบเทียบสำนวนไทย-จีนนั้นมีผู้ที่ทำการวิจัยมาแล้วมีจำนวนมากพอสมควร แต่การเปรียบเทียบเรื่องราวหรือนิทานที่มาของสำนวนนี้ยังไม่เคยมีผู้ใดได้ทำมาก่อนจึงเป็นสิ่งใหม่ที่น่าสนใจเป็นอย่างมากเพราะถ้าเราทำการวิจัยไป ผู้ที่ได้อ่านวิจัยเล่มนี้จะรู้ลึกเกี่ยวกับเรื่องราวที่มาของสำนวนแต่ละสำนวนของภาษาไทยและภาษาจีน และจะเข้าใจสำนวนของจีนที่ไทยยืมมาใช้ว่ามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างไร วิจัยเล่มนี้อาจยังมีข้อบกพร่องเล็กน้อยอยู่ แต่หากมีผู้ใดสนใจหรืออยากจะมีการวิจัยเปรียบเทียบที่มาของสำนวนเพิ่มเติมหรือต่อยอดจากวิจัยเล่มนี้ก็อยากให้หาเรื่องราวหรือนิทานที่มาของสำนวนให้มากกว่านี้เพราะในวิจัยเล่มนี้ ผู้เขียนนำเพียงแค่หกสำนวนที่มีที่มาเท่านั้นซึ่งยังเป็นเนื้อหาที่น้อย จึงอยากให้ผู้ที่จะต่อยอดวิจัยเล่มนี้ได้เข้าใจและนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องต่อไป

สรุปผลการวิจัย

สำนวนที่มีสัตว์เกี่ยวข้องนั้นสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนและชาวไทยได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีความสำคัญอย่างมากด้วยสำนวนที่มีสัตว์เป็นสัญลักษณ์ในภาษาไทยและภาษาจีนเป็นคำที่มีความหมายแฝงซึ่งมีการใช้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากภูมิหลังด้านการเปรียบเทียบความหมาย การเห็นคุณค่า และแนวความคิด มีส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่แตกต่างกัน ดังนั้นสำนวนที่ออกมาก็จะไม่เหมือนกัน

จากการคิดวิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวนพวกเราสามารถแบ่งข้อสรุปได้ดังนี้

1.สำนวนที่มีสัตว์เกี่ยวข้องของภาษาไทยและภาษาจีนมีขอบเขตที่กว้างมาก สำนวนสัตว์สะท้อนให้เห็นถึงความรู้เรื่องสัตว์ซึ่งเป็นพื้นฐานของมนุษย์ เนื่องจากภูมิหลังประวัติศาสตร์ของประเทศจีนและประเทศไทยไม่เหมือนกัน ภูมิประเทศและวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน ความรู้สึกของทั้งสองประเทศที่มีต่อสัตว์มีทั้งที่เหมือนกันและส่วนที่แตกต่างกัน และยังมีสำนวนที่เขียนเหมือนกันความหมายเหมือนกันอีกด้วย

2.จากการเปรียบเทียบรูปแบบโครงสร้าง ความหมาย และเรื่องราวที่มาของสำนวนไทย-จีน สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

2.1.รูปแบบสำนวนของไทย-จีนที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

2.2.รูปแบบสำนวนของไทย-จีนที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน แต่ความหมายไม่เหมือนกัน

2.3.รูปแบบสำนวนของไทย-จีนที่ไม่เหมือนกัน ความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

2.4.ที่มาของสำนวนของภาษาจีนและภาษาไทยมีบางสำนวนมีที่มาแตกต่างกัน แต่สำนวนที่ได้มานั้นมีความหมายเหมือนกันมีสำนวนที่ไทยยืมของจีนมาใช้ เช่น แหวกหญ้าให้งูตื่น（打草惊蛇）เป็นต้น สำนวนไทย-จีนยังมีที่มาของสำนวนที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน รูปแบบโครงสร้างที่เหมือนกัน ความหมายเหมือนกันและมีที่มาของสำนวนที่ไม่เหมือนกันแต่ความหมายเหมือนกัน

3.ภูมิหลัง รูปแบบความคิด สิ่งแวดล้อมของภูมิประเทศ และประเพณีวัฒนธรรมของสังคมไทย-จีนที่มีข้อแตกต่างกัน ดังนั้นสำนวนที่มีการใช้สัตว์นั้นย่อมมีส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่แตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นจุดเด่นลักษณะพิเศษของแต่ละวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้เวลาศึกษาสำนวนสัตว์ในภาษาจีนต้องเชื่อมกับภูมิประเทศ วัฒนธรรมเป็นพิเศษ ต้องเข้าใจวัฒนธรรมของจีน และเหตุการณ์หรือเรื่องราวอย่างแท้จริง ตลอดจนเข้าใจความหมายและสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม รูปแบบโครงสร้างของสำนวน ความหมายของคำศัพท์ในสำนวน และวัฒนธรรมจะต้องมีด้านที่เหมือนกันและไม่เหมือนกัน กระผมก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อแตกต่างของสำนวนไทย-จีนนี้ จะสามารถช่วยให้นักเรียนไทยเข้าใจสำนวนสัตว์ภาษาจีนมากขึ้นเป็นพิเศษ อีกทั้งยังเข้าใจวัฒนธรรมของจีนมากขึ้นตามลำดับ เพื่อเพิ่มระดับเข้าใจในสำนวนและทักษะการใช้สำนวนได้อย่างถูกต้องต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

陈爱深.汉泰动作成语对比研究[D].上海交通大学,2012.12

打草惊蛇.http://www.365zn.com/cy/story/1717.htm

高鲜菊.汉泰语谚语对比研究[D].广西民族大学,2009.6-2010.5

汉语大字典编纂处编著[M].四川辞书出版社.2015

马淑芬.汉泰饮食成语对比研究[D].厦门大学,2007.6

马淑芬.汉泰饮食成语对比研究[D].2007

马盛静恒.听故事学成语[M].北京语言大学.2007

牛角挂书. http://www.shahaizi.com/wenzhang_chengyu_3.php?id=2153&s=121086268

杀鸡吓猴.http://baike.baidu.com/view/231966.htm

一知半解.http://xh.5156edu.com/html4/z9804m4228j12461.html

杨汉川编译.现代汉泰词典.พิมพ์ครั้งที่27,2011

新华成语词典/商务印书馆辞书研究中心.北京:商务印书馆,2002

ศึกษาสถานการณ์การเรียนรู้คำพ้องรูปในภาษาจีนของนักศึกษาไทยโดยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นกรณีศึกษา

Investigation on College Students' acquisition of Chinese characters in Thailand with Pibulsongkram Rajabhat University Chinese undergraduates as an example

พิมพ์ชนก แซ่หวื่อ ศศิธร ฉิมกระมล และ พนัส มัตยะสุวรรณ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: pimchanok.s@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สองได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน โดยนักวิชาการไทย (ทั้งในไทยและต่างประเทศ) หลายท่านมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ" วิจัยนี้จะเน้นเรื่องคำพ้องรูป ในภาษาจีน การเรียนรู้ และการสอนให้นักเรียนเข้าใจ เพื่อนำมาเป็นข้อวิจัย โดยวิจัยนี้จะช่วยผู้เรียนในด้านการเรียนรู้เรื่องคำพ้องรูปซึ่งได้รวบรวม ข้อมูล ในคู่มือ《汉语多音字手册》และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเอาไว้สำหรับผู้เรียนระดับกลางซึ่งขอบเขตหลัก คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยให้นักศึกษาได้ทำแบบสอบถามเรื่องคำพ้องรูปตามผลของแบบสอบถามที่มีอยู่สุดท้ายนี้เพื่อส่งเสริมการเรียน การสอนเรื่องคำพ้องรูป

คำสำคัญ : นักเรียนไทย นักศึกษา คำพ้องรูป สถานการณ์การเรียนรู้ การวิจัยเชิงสำรวจ

Abstract

Teaching Chinese as a second language has been studied extensively by many scholars. And to promote the continuous development of the theory of teaching foreign languages and practices. This research is focused Polyphones in Chinese. Learning and teaching students to understand. To bring the research This research will help the students in the learning guide Polyphones <<汉语多音字手册>>The gathering Analysis of the data for the mid-range core classes. First year students second and students third year students at the PibulsongkramRajabhat University. By giving students a questionnaire about Polyphones according to the results of the questionnaire are available.

keywords : Thailand studens, polyphones, the situation of learning, the research survey

บทนำ

คำพ้องรูปในปัจจุบันนี้เป็นส่วนสำคัญในภาจีน เนื่องจากตัวอักษรจีน 1 ตัว มีหลายเสียงหลายความหมาย มีความซับซ้อนระหว่างเสียงและความหมาย คนจีนมีวิธีการเรียนรู้วิธีการอ่านคำพ้องรูปให้ถูกต้องที่หลากหลาย และอาจเกิดข้อผิดพลาดในการอ่านเกิดขึ้นได้ถ้าไม่ใช่เจ้าของภาษาก็จะทำให้ยิ่งเรียนยากขึ้น วิจัยนี้เป็นการสำรวจนักศึกษาที่จะเรียนรู้ภาษาจีน โดยใช้หลักของการใช้แบบสอบถาม ปัญหาที่พบ คือ นักศึกษาที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาที่เรียนภาษาจีนนั้นจะพบกับความยากลำบากในการเรียน เมื่อปรากฏคำศัพท์ที่มีคำพ้องรูป ก็จะทำให้พวกเขาต้องเผชิญกับความยากลำบากมากขึ้นในการ

เรียนรู้เรื่องกระบวนการอ่านออกเสียงโดยเฉพาะการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง ความเข้าใจในการใช้คำพ้องรูป และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งวิจัยนี้จะเน้นเรื่องการอ่านออกเสียง การเรียนรู้ของนักเรียนในประเทศไทยโดยเฉพาะ

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาการศึกษาส่วนใหญ่หลักๆจะเน้นการเรียน เรื่องคำพ้องรูปในภาษาจีน โดยจะเน้นด้านจำนวนและสถิติสรุปแต่ละประเภท วิเคราะห์และสรุปเหตุผลพื้นฐานของการอ่านออกเสียงของคำพ้องรูป กำหนดความต้องการที่แตกต่างกันหรือข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ของการเรียนการสอนเรื่องคำพ้องรูปในปัจจุบันสำหรับประเทศของเรา

ขั้นตอนการวิจัยหลักๆจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. ศึกษาสาเหตุของการอ่านออกเสียง
2. ทำสถิติและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคำพ้องรูป
3. แนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่องคำพ้องรูป

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ในปัจจุบันการศึกษาภาษาจีนสมัยใหม่เกี่ยวกับเรื่อง คำพ้องรูปจะมุ่งเน้นวิจัยเรื่องของการออกเสียง วิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของการเรียนการสอนเรื่องคำพ้องรูปในภาษาจีนและยังได้เสนอเป้าหมายของกลยุทธ์การแนะนำการเรียนการสอนเรื่องคำพ้องรูปอีกด้วย

วัตถุประสงค์ คือ เพื่อลดอุปสรรค์ในการสื่อสารเนื่องจากคำพ้องรูป เป็นคำที่สามารถอ่านได้หลายเสียงจึงทำให้เกิดปัญหาของการศึกษาเรียนรู้“การอ่านออกเสียงภาษาจีนเรื่องคำพ้องรูปของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามสาขาวิชาภาษาจีนเป็นกรณีศึกษา การตรวจสอบการออกเสียงของคำพ้องรูปในภาษาจีนที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสามารถเข้าใจสถานการณ์ของพวกเขาในการสำรวจและวิเคราะห์สาเหตุของการอ่านออกเสียงผิด และนำเสนอแนวทางการแก้ไขเพื่อใช้ในการช่วยเหลือการเรียนเรื่องคำพ้องรูป และวิธีการใช้ของนักศึกษาที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาได้มากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการรวบรวมข้อมูล

กำหนดหัวข้อที่จะทำการวิจัยหาหนังหรืออ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยและการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากเว็บจีนCNKIที่เกี่ยวกับเรื่องคำพ้องรูปนอกจากนี้ยังเข้าค้นคว้าศึกษาจากเว็บไซต์เช่นเว็บไซต์เครือข่ายที่มีการศึกษาภาษาจีนอีกด้วยรวบรวมข้อมูลต่างๆเพื่อกำหนดแนวคิดวิธีการและความหมายสำหรับการออกแบบสอบถามความคิดเห็น

2. แบบทดสอบ /แบบสอบถาม

จากคู่มือ《汉语多音字手册》จะพบกับตัวอักษรจีนคำพ้องรูปที่ใช้บ่อยๆโดยนำคำศัพท์เหล่านั้นนำมาใช้ในการทำแบบสอบถามโดยการเลือกนักศึกษาที่ไม่ใช่เจ้าของภาษามาทำแบบทดสอบและตรวจสอบวิเคราะห์ผลการสำรวจของการเรียนเรื่องคำพ้องรูปและหาข้อผิดพลาดที่พวกเขาอ่านออกเสียงผิด

ผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ใช้คู่มือ 《汉语多音字手册》 เพื่อเป็นขอบเขตของการวิจัย การตรวจคัดกรองคำศัพท์พื้นฐานที่พบบ่อยๆ นำมาทำสถิติ และการนำคำเหล่านี้มาศึกษาหาความหมายและการออกเสียงที่ถูกต้อง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามสาขาวิชาภาษาจีน ปีการศึกษา 2557 และปีการศึกษา 2558 เป็นกรณีศึกษาในการเรียนรู้การเรียนการสอนเรื่องคำพ้องเสียง

2. กระบวนการวิจัย

ขั้นตอนแรก ผลการศึกษาจากคู่มือ 《汉语多音字手册》นำเอาตัวอักษร คำพ้องรูปในหนังสือเล่มนี้ออกมาเป็นตัวอย่าง ขั้นตอนที่สอง คือ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (สาขาวิชาภาษาจีนชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3) หลังจากนั้นให้นักศึกษาไทยที่เรียนภาษาจีนเรื่องคำพ้องรูปได้ทำแบบทดสอบคนละหนึ่งฉบับและส่งแบบทดสอบ และทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเพื่อที่จะนำมาคิดวิเคราะห์และสรุปการเรียนรู้การสอนของนักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนเรื่องคำพ้องรูป ข้อเสนอแนะและความสำคัญเพิ่มเติม

อภิปรายผล

เพื่อช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการแยกแยะเสียงและยังสามารถทำแบบฝึกแยกการแยะเสียงที่ได้ยินได้ฟังแต่เสียงและเพื่อให้นักเรียนอ่านกึ่งเสียงสัมผัสจากการพูดในการสื่อสารในระดับที่นักเรียนไทยไม่อ่านซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับบริบทของการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาในการสื่อสารแต่ยังมีผลต่อการแยกแยะเสียงและความจำในคำโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการออกเสียงมีลักษณะแตกต่างเช่น เสียงทุ้มของลิ้นหลังD / t , g / k , j / q เสียงลิ้นหลังเสียง " Z / S / C CH และในการออกเสียงแต่ละเสียงในจุดเดียวกันแต่ในการออกเสียงในการกระทำบางอย่างของวิธีการที่แตกต่างกันที่เฉพาะเจาะจง บนความแตกต่างเหล่านี้เป็นเสียงที่แตกต่างองศามีขนาดเล็กหากผู้เรียนไม่ได้ให้ความสนใจกับการออกเสียงที่ถูกต้องมากขึ้นไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างการออกเสียง ดังนั้นในการสอนโดยให้นักเรียนพยายามซ้ำแล้วซ้ำอีกกับพยัญชนะและสระของการออกเสียงที่ถูกต้องในการออกเสียงบางเสียงอาจจะเน้นความแตกต่างเล็กๆของการเปรียบเทียบและการฝึก\

สรุปผลการวิจัย

รูปร่างตัวอักษรจีนเสียง และความหมายที่มีความซับซ้อนรูป จึงมีความยากในการเรียนรู้ และเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ที่สำคัญคือ วิธีการที่เราจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ การออกเสียงที่ถูกต้อง และความหมายของคำพ้องรูป เราจึงต้องค้นหาวิธีการที่จะทำให้เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น นั้นคือจุดหมายขอการทำวิจัยฉบับนี้

โดยใช้ข้อมูลในหนังสือ เรื่อง《汉语多音字手册》โดยให้นักเรียนคนไทยที่เรียนภาษาจีนทำแบบสอบถามเรื่องคำพ้องรูป หลังจากที่ทำแบบสอบถามแล้วจึงพบกับปัญหาว่า การเรียนเรื่องคำพ้องรูปนั้น อ่านออกเสียงยากมาก เราจึงได้ทำการหาวิธีการเรียนรู้ให้ง่ายขึ้น แต่เนื่องจากระดับความรู้ภาจีนเรื่องคำพ้องรูป ยังมีไม่ลึกซึ้งมากเพียงพอ เราจึงต้องหาความรู้ใหม่ๆเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น หวังว่าจะได้ความรู้นี้เพิ่มมากยิ่งขึ้นจากการเรียนการสอน และจากอาจารย์มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

陈艺文.对外汉语多音字习得调查及教学策略——以《新 HSK5000 词分级词典 ： 1-3 级》为例[D].西北师范大学，2015. 5.

陈新智《汉语多音字手册》[M].สำนักพิมพ์ทฤษฎี2016.08.31.

汉芳芳水.《中级汉语精读教程》中的多音字分析与汉语多音字教学研究[D].安徽师范大学.2014.4.

国家汉语考试水平考试委员会办公室考试中心与汉字等级大纲(修订本)[M].北京:经济科学出版社,2001(1):405.

苑春法，黄昌宁.基于语素数据库的汉语语素及构词研究[J].语言文字应用 ，1998 （ 3 ）: 35.

การวิจัยเชิงปฏิบัติในการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยการเล่นเกม

Research in practice in the words of Chinese by playing the game

จารุภา สระทองเทียน รุ้งลาวัลย์ เปลี่ยนสูงเนิน พัชรพร ยอดแก้ว และ หทัยรัตน์ มัตยะสุวรรณ*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: jarupha.vi@gmai.com

บทคัดย่อ

วิจัยนี้จะอธิบายถึงสภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ชี้ให้เห็นความจำเป็นของการเริ่มต้นการเรียนการสอนโดยใช้เกม โดยดำเนินการอย่างละเอียดอ่อน ได้อธิบายเหตุผลหลักของการเกมที่ใช้ในการเรียนการสอน อธิบายทฤษฎีของเกมในการเรียนการสอน เพื่อที่จะพัฒนาทักษะความจำของคำศัพท์ภาษาจีน ยกระดับความรู้ภาษาจีนของนักเรียน วิจัยเล่มนี้มีการวิจัยเกี่ยวกับ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นักเรียนคณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาภาษาจีน นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ได้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติ การทดลองที่ช่วยให้จำคำศัพท์ได้ แบบสอบถาม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการปฏิบัติ การทดลองและวิธีการอื่น ๆ การวิเคราะห์ผลเพื่อหาข้อสรุป ในเกมจำคำศัพท์นี้มีความตั้งใจและหวังว่าจะเป็นวิธีการช่วยให้นักศึกษาสามารถจำคำศัพท์ได้มากขึ้น ได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆเพิ่มขึ้น จำคำศัพท์โดยผ่านการเล่นเกมะช่วยให้นักศึกษาเรียนภาษาจีนได้ดียิ่งขึ้น และหวังว่าจะเป็นวิธีการใหม่ของการจำคำศัพท์และเรียนรู้คำศัพท์ที่ดี

คำสำคัญ : นักเรียนไทย วิธีการเล่นเกม เกมต่อคำศัพท์ การปฏิบัติ

Abstract

Research of this the first to describe the teaching and learning and teaching Chinese in Thailand and the need for the education game with the sensitive to explain the main reason for using in order to explain the theory of the game in order to improve memory skills of the word China improve knowledge of Chinese students ' research of this research about students, Rajabhat Phibulsongkram students, faculty, Humanity and Social Science Faculty in China, to the first and second year for information about the trials that might be helpful to remember words. For the test, measure the achievement of the operation of the experiments and all other ways to analyze the results to reach a conclusion.In the game, remember the words, are committed, and I hope this is how to help students be able to remember words more to learn new vocabulary, memory, vocabulary, and through the game to help students learn Chinese better, and we hope we will be the new method of memorizing vocabulary and learn the words.

keywords : Thailand student, method play game, scrabble, practice

บทนำ

เรียนภาษาจีน การจดจำคำศัพท์ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนภาษาจีน และถือเป็นพื้นฐานที่ใช้ต่อยอดไปถึงการเรียนภาษาจีนขั้นสูง ผลการสำรวจพบว่านักศึกษาที่เรียนภาษาจีนไม่ประสบความสำเร็จเป็นเพราะไม่

ท่องจำคำศัพท์ ให้นักศึกษาท่องคำศัพท์ที่ส่วนใหญ่ชอบมีหลายคำที่ต้องท่องเป็นหลักไม่ว่านักศึกษาจะต้องท่องศัพท์เวลาและลืม การศึกษานี้เป็นวิธีที่ดีเพื่อช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะภาษาจีน ดังนั้นการศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาวิธีการจำศัพท์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินเกมต่อคำศัพท์ในห้องเรียนโดยการทดลอง 3 ครั้งในแต่ละครั้งกำหนดเวลาประมาณ 10 นาทีสัปดาห์แรกจะทดลอง 2 ครั้งหลังจากหนึ่งสัปดาห์ต่อมาจะทดลองอีก 1 ครั้งหลังจากนั้นจะนำผลคะแนนมาประเมินและวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลจากการทดลอง 3 ครั้งจากการวิเคราะห์จะสามารถสรุปกลยุทธ์การเรียนการสอนสมมติฐานได้จากการทดลองจะสามารถสรุปการปรับปรุงการเรียนการสอนพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นวิธีการออกแบบเกมต่อคำศัพท์ถูกออกแบบให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนและมีวิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพนอกจากนี้ยังสรุปเพื่อดำเนินการถึงข้อดีและข้อเสียของเกมต่อคำศัพท์

ผลการวิจัย

ผลของการทดลองมีดังต่อไปนี้

เกมที่ 1

เลขที่	**ครั้งที่ 1**	**ครั้งที่ 2**	**ครั้งที่ 3**
	คะแนน	**คะแนน**	**คะแนน**
1	14	18	24
2	19	32	25
3	1	23	18
4	8	32	16
5	9	18	14
6	15	22	17
7	19	27	22

ผลการทดลองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

เลขที่	**ครั้งที่ 1**	**ครั้งที่ 2**	**ครั้งที่ 3**
	คะแนน	**คะแนน**	**คะแนน**
1	20	40	51
2	8	16	20
3	15	25	38
4	11	61	53
5	9	23	32

ผลการทดลองของนักศึกษาชั้นปีที่ 2

เกมที่ 2

เลขที่	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
	คะแนน	คะแนน	คะแนน
1	8	9	11
2	6	22	10
3	0	12	14
4	13	9	14
5	12	11	15

ผลการทดลองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

เลขที่	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
	คะแนน	คะแนน	คะแนน
1	15	27	29
2	9	14	15
3	9	11	17
4	19	34	35

ผลการทดลองของนักศึกษาชั้นปีที่ 2

ผลคะแนนได้ถูกนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยผ่านการทดลองและเปรียบเทียบนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะแสดงในตารางต่อไปนี้:

เกมที่ 1

		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
ชั้นปีที่ 1	ค่าเฉลี่ย(x)	14.113	27.704	21.704
ชั้นปีที่ 2	ค่าเฉลี่ย(x)	11.423	28.807	38.153

ผลคะแนนเกมที่ 1ของนักศึกษาชั้นปีที่1 กับนักศึกษาชั้นปีที่2

ในการทดลอง คะแนนการทดสอบการคำศัพท์การทดสอบเมื่อเทียบ สามารถคำนวณสถิติที่ได้รับการทดลองเกมต่อคำศัพท์โดยเฉลี่ยแล้วเราพบข้อสรุปได้ดังต่อไปนี้

การทดลองเกมที่ 1

ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

การทดลองครั้งที่ 1ไม่สามารถดูคำศัพท์ได้ ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ที่ 14.113 คะแนน ในการทดลองครั้งนี้ได้พบว่า โดยส่วนใหญ่นักศึกษามีคะแนนที่ค่อนข้างน้อย

การทดลองครั้งที่ 2สามารถดูพจนานุกรมได้ ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ที่27.704 คะแนน สามารถเห็นได้ชัดเจนว่านักศึกษามีการพัฒนา

การทดลองครั้งที่ 3 ไม่สามารถดูพจนานุกรมได้ แต่เนื่องจากนักศึกษาได้ผ่านการทดลองมาแล้ว 2 ครั้ง ทำให้ครั้งนี้พัฒนาได้ดีกว่า การทดลองครั้งที่ 1ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่1 อยู่ที่21.704คะแนน

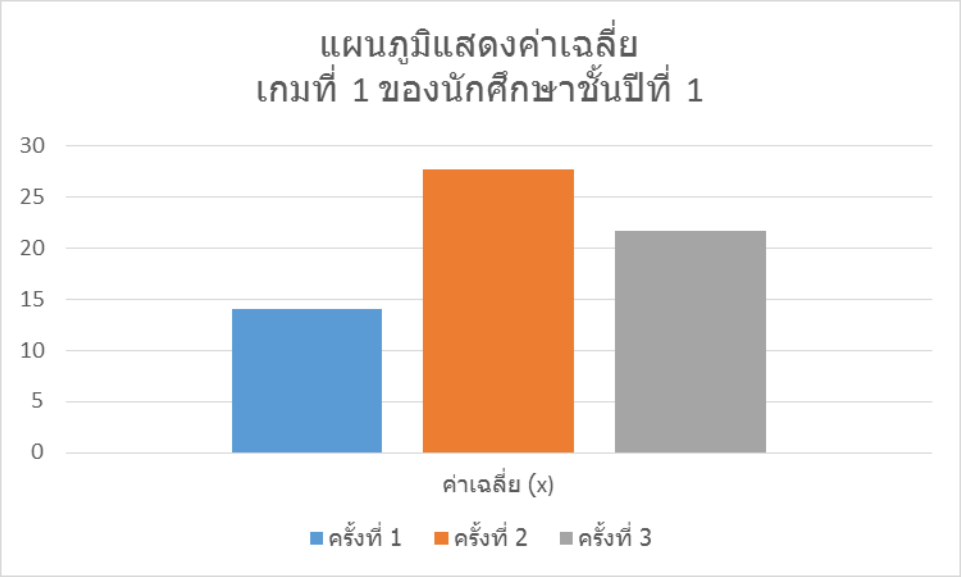

ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 2

การทดลองครั้งที่ 1ไม่สามารถดูคำศัพท์ได้ ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 2อยู่ที่ 11.423คะแนน

การทดลองครั้งที่ 2สามารถดูพจนานุกรมได้ ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่2อยู่ที่ 28.807คะแนน

การทดลองครั้งที่ 3 ไม่สามารถดูพจนานุกรมได้ ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่2อยู่ที่ 38.153คะแนน

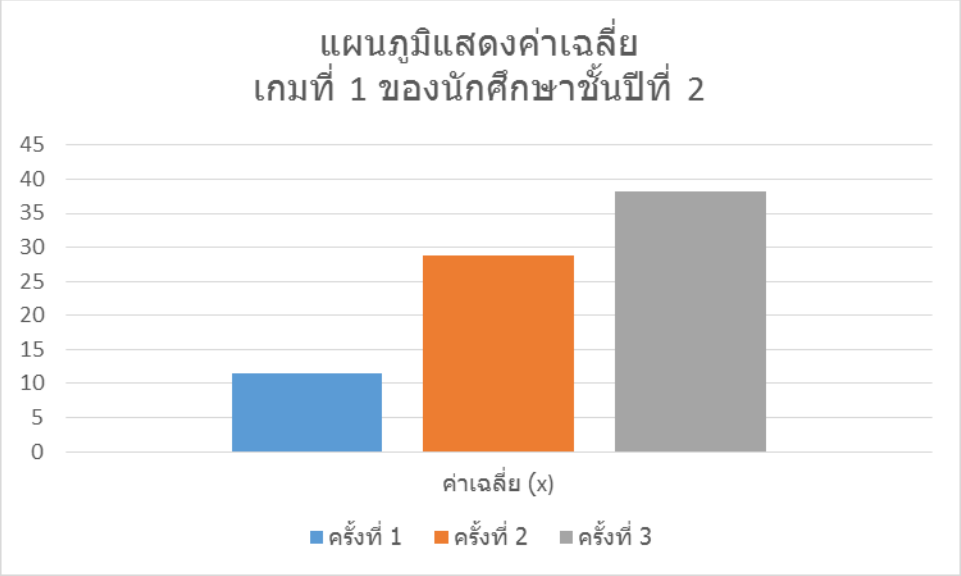

		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
ชั้นปีที่ 1	ค่าเฉลี่ย(x)	5.977	10.113	12.590
ชั้นปีที่ 2	ค่าเฉลี่ย(x)	12.115	19.230	22.730

ผลคะแนนเกมที่ 2 ของนักศึกษาชั้นปีที่1 กับนักศึกษาชั้นปีที่2

ในการทดลองคะแนนการทดสอบการคำศัพท์การทดสอบเมื่อเทียบสามารถคำนวณสถิติที่ได้รับการทดลองเกมต่อคำศัพท์โดยเฉลี่ยแล้วเราพบข้อสรุปได้ดังต่อไปนี้

การทดลองเกมที่2

ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่1

การทดลองครั้งที่1ไม่สามารถดูคำศัพท์ได้ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่1อยู่ที่5.977คะแนน
การทดลองครั้งที่2สามารถดูพจนานุกรมได้ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่1อยู่ที่10.113คะแนน
การทดลองครั้งที่3 ไม่สามารถดูพจนานุกรมได้ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่1อยู่ที่12.590คะแนน

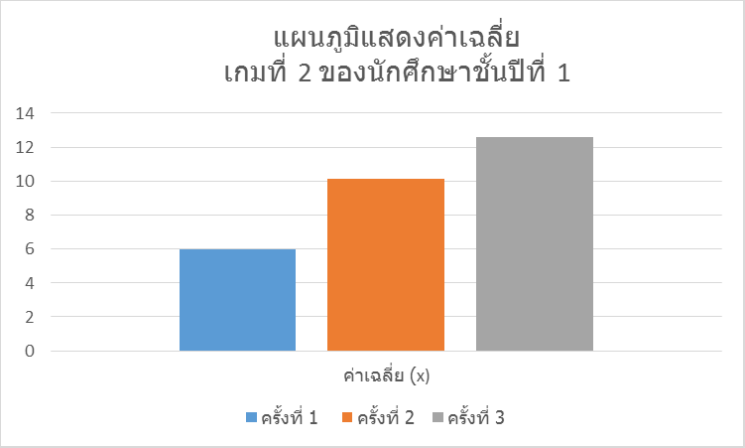

ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่2

การทดลองครั้งที่1ไม่สามารถดูคำศัพท์ได้ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่2อยู่ที่12.115คะแนน
การทดลองครั้งที่2สามารถดูพจนานุกรมได้ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่2อยู่ที่19.230คะแนน
การทดลองครั้งที่3 ไม่สามารถดูพจนานุกรมได้ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่2 อยู่ที่22.730คะแนน

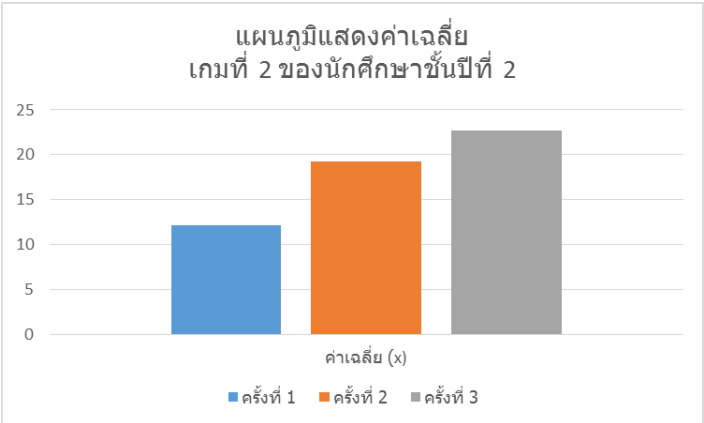

วิจัยนี้จะได้เรียนรู้ว่าความรู้สึกของนักศึกษาในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มนักศึกษาแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกันเพื่อให้แน่ใจว่าคำที่เฉพาะเจาะจงของหน่วยความจำกระบวนการทั้งหมดของการเรียนการสอนเกมการศึกษาการสอนคำศัพท์เกมที่จะทำออกแบบรายละเอียดแต่ก็พบว่าในการสัมภาษณ์นักเรียนจะคิดเสมอว่าการจำคำศัพท์เป็นเรื่องยากจากนั้นนักเรียนเชื่อว่าจำเกมคำศัพท์เพื่อให้พวกเขาลดความวิตกกังวลเพราะความวิตกกังวลของนักศึกษาที่จะแข่งขันระหว่างนักศึกษาในกระบวนการของการจำคำศัพท์ที่นำความรู้สึกเร่งด่วนจริงแต่ในทดลองนักศึกษาเกือบจะไม่มีความวิตกกังวลความรู้สึกในเวลาเดียวกันมีความสนุกสนานอยู่ด้วย สถิติแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ค่อยชอบการท่องจำคำศัพท์เกม

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทความเกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนาในอนาคตของการเรียนรู้คำศัพท์การพัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้จดจำและเรียนรู้คำศัพท์ของนักศึกษาพบว่าการที่นำเสนอเกมต่อคำศัพท์ที่เหมาะกับนักศึกษาในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ของนักศึกษา“เกมต่อคำศัพท์”เป็นเกมที่สามารถส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาจดจำคำศัพท์ภาษาจีนและการเสริมสร้างความสามารถของนักศึกษาให้นักศึกษาเกิดหน่วยความจำคำศัพท์ในกระบวนการที่ไม่น่าเบื่อเกินไปเป็นเกมที่ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มความสามารถในการจำของนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาที่สนใจในการศึกษาและส่งเสริมให้นักศึกษาสนใจในการเรียนมากขึ้นนอกจากนี้ยังเป็นการเรียนที่สามารถได้คำศัพท์ใหม่ๆเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการสอนภาษาต่างประเทศในการใช้เกมCross Word ที่เป็นแรงบันดาลใจในการกระตุ้นเพื่อการศึกษาทำให้เกิดเอกสารอ้างอิงที่ใช้ทดลองการสอนจริงในห้องเรียนและเพื่อรวบรวมและสรุปข้อมูลและสถิติต่อไปในที่สุดในการวิจัยนี้จะค้นพบว่าการใช้ความจำของเกมต่อคำศัพท์ภาษาจีนในการสอนในชั้นเรียนสามารถได้คำศัพท์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากผลของการสอนทำให้นักศึกษาเข้าใจคำศัพท์โดยรวมแล้วเพื่อให้นักศึกษายกระดับทางภาษาให้เพิ่มมากขึ้นและสามารถปรับปรุงวิธีการในการจดจำคำศัพท์และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นการทดลองนี้แสดงให้เห็นว่าหน่วยความจำของการใช้เกมต่อคำศัพท์เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพของการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนอย่างยิ่ง

แต่เราก็ควรตระหนักถึงการออกแบบเกมและการดำเนินงานเพราะยังมีอีกหลายปัญหาในการปฏิบัติงานนี้เพื่อค้นหาสำรวจและปรับปรุงเกมต่อคำศัพท์ที่ได้รับการออกแบบให้รวมอยู่ในการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนและหลักสูตรอื่นๆในประเภทการจำคำศัพท์เกมต่อคำศัพท์ที่ใช้หน่วยความจำในการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนเป็นวิธีที่ง่ายและมีประสิทธิภาพและนักศึกษาที่ชอบและสนุกไปกับการเรียนรู้และคุ้มค่าที่จะลองวิธีการสอนนี้และการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความจำของนักศึกษาจะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาทักษะและคุณภาพที่ดีเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้งานได้ดีและทำให้เกิดบทบาทการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นของนักศึกษา

ในบทความนี้มีหลายข้อบกพร่องในด้านต่างๆต้องการช่วยพัฒนาภาษาจีนของนักศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานที่ทุ่มเทให้กับการพัฒนาของนักศึกษาสำหรับการทดลองนี้เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่สามารถใช้ในเกมต่อคำศัพท์ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาในอนาคตได้ดี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

荷兰.胡伊,青加.人：游戏者.成穷译.贵州人民出版社. 2007 : 28.

雷觉.教育心理学[M].广东高等教育出版社.上海 : 2005. 425.

束定芳 庄智象.现代外语教学—理论、实践与方法[M], 上海外语教育出版社, 上海 : 2004. 01.

杨晓萍，朱乃明.多元智力理论与基础教育课程建设[J],课程、教材、教法, 2001-03-19.

钟启泉.为中华民族的复兴 为了每位学生的发展[M].华东师范大学出版社, 上海 : 2001.237.

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

Factors affecting the support and the development of native rice community enterprises : a case study of Noen Phoem subdistrict administrative organization, Nakhon Thai district, Phitsanulok province

เอกพงษ์ กุลเจริญ* และ โชติ บดีรัฐ
โครงการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: chotbodeerat@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาระดับการส่งเสริมและการพัฒนา พร้อมทั้งแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม (อบต.) อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 236 คน โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ($P \leq 0.05$) พบว่า 1) การส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน, ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้, ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน, ด้านการบริหารตลาด และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้จากอาชีพหลัก และระยะเวลาการเป็นสมาชิก และ 3) ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างอาจเป็นแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองของ อบต. ได้ คือ การจัดสถานที่แสดงสินค้าถาวร โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ, การประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอกได้รู้ถึงคุณลักษณะพิเศษของข้าวพื้นเมืองที่แตกต่างจากข้าวทั่วไป (คุณค่าและประโยชน์) และการอบรมการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การคำนวณต้นทุนการผลิต และการตรวจสอบบัญชีที่ถูกต้อง

คำสำคัญ : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง เนินเพิ่ม องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research is to study the level of promotion and development of native rice community enterprises (CE) and study the guidelines of promotion and development of CE: A Case Study of Noen Phoem Subdistrict Administrative Organization (NPSAO), Nakorn-Thai District, Phitsanulok province as qualitative research for 236 samplings. Data collections using questionnaire and statistically analyze data. The result of research found that 1) the level of support and development of CE in 6 views were in high level. Then, consider in each view the highest level was work planning of CM followed by leader and CE administration, learning management, member administration of CE, marketing management and product and service management process, respectively. 2) The factor affecting on the promotion and development of CE in 6 views classified by the personal characters. It was shown that gender, marital status, education level, income of main occupation and member duration had significantly affected on the promotion and development of CE ($P \leq 0.05$) and 3) The guidelines of promotion and development

of CE came from the suggestion of all samplings. The three top most desires for NPSAO should perform such as should has a permanent place for trade show without charge, should advertise the benefit and unique of their native rice and should set a training about accounting income- payable, account proving and their production cost.

keywords : native rice community enterprises, Noen Phoem, subdistrict administrative organization

บทนำ

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง ซึ่งกลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2549) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งทุนของชุมชนนั้น ก็จะหมายรวมถึงทรัพยากร ผลผลิตทางการเกษตรความรู้ ภูมิปัญญาวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและรับทราบถึงปัญหาความต้องการต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดีจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน ซึ่งเป็นภารกิจหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 68 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ จัดให้มี และส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน บำรุง และส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎรนอกจากนี้ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (16) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ถ่ายโอนภารกิจด้านการพัฒนาอาชีพให้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา เช่น งานส่งเสริมการพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มอาชีพการสนับสนุนทุนดำเนินการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรงานฝึกอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน และหัตถกรรมไทย เป็นต้น โดยกำหนดประเภทของกลุ่มงานภารกิจถ่ายโอนดังกล่าว เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกทำโดยอิสระ อีกทั้งได้กำหนดภารกิจการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน มีเป้าหมายสำคัญเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นโดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเป็นแนวทางให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มอาชีพ ให้มีความสามารถในการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็งต่อไป

สภาพทั่วไปของพื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกมีทั้งเขตที่ราบลุ่ม ป่าโปร่ง ที่ราบสูง ภูเขา ประชาชนประกอบอาชีพหลากหลาย เป็นศูนย์กลางการทำนาและพืชสวนพืชไร่ ต่อมาจึงได้มีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง มีการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเพื่อเป็นอาหาร ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีการผลิตข้าวพันธุ์ธัญสิริน และข้าวหอมมะลิ 105 ส่วนกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านห้วยน้ำไซ มีการผลิตข้าวเหนียวดำ (หม่อเบลี๊เบ่าฉ่า) ข้าวเหนียวขาว (หม่อเบ่าเด๊อะ) ข้าวใหม่ม้ง (หม่อเบลี๊เซี๊ยะ) และข้าวเจ้าดำ (หม่อจัวฉ่า) ด้วยการรวมกลุ่มดังกล่าวยังขาดปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนอีกหลายด้านองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม จึงเล็งเห็นความสำคัญในการที่จะส่งเสริมและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุชนข้าวพื้นเมือง ให้เป็นที่รู้จักมีชื่อติดตลาด และวางแผนในการส่งออกสู่อาเซียน ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศอย่างมหาศาล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งยืนหยัดด้วย ภูมิปัญญา ทรัพยากร คิดเป็น ทำเป็น ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้ 1) ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการบริหารตลาด 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและ 6) ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการที่จะส่งเสริมและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่นๆ เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน สามารถอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนทั้งชายและหญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านห้วยน้ำไซ ตำบลเนินเพิ่มอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 236 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนทั้งชายและหญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านห้วยน้ำไซ ตำบลเนินเพิ่มอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 236 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดค่าตอบเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิด เรื่องปัญหาเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและ

ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านห้วยน้ำไซ ตำบลเนินเพิ่มอำเภอนครไทยจังหวัดพิษณุโลกเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ไปยังกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองด้วยตนเอง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ได้รับคืนมา 236 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) รวมถึงใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังนี้

-วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุสถานภาพการสมรสระดับการศึกษาอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลักระยะเวลาในการเป็นสมาชิกโดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

-วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกทั้งหมด 6 ด้าน โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

-วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุสถานภาพการสมรสระดับการศึกษาอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลักระยะเวลาในการเป็นสมาชิกโดยใช้สถิติทดสอบค่า t– test แบบ Two -Independent Sample Test และสถิติทดสอบค่า F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe’s Method)

-ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่มอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัย

ระดับการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน

โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.68, S.D. = .59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.80, S.D. = .67) และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.77, S.D. = .58) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.67, S.D. = .69) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.66, S.D. = .72) ด้านการบริหารตลาด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.60, S.D. = .68) และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.57, S.D. = .68) เมื่อพิจารณารายข้อของแต่ละด้านพบว่า

ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน) และรองลงมาตามลำดับ คือ มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า (มีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย ฯลฯ) มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ ซื่อสัตย์ การดูแลน้ำเสีย) การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และแผนการดำเนินงาน มีความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำวิสาหกิจชุมชน (วัดความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำ โดยดูจากการบริหารจัดการการประชุม มีการกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงาน และมีความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำวิสาหกิจชุมชน (ดูจากผลประกอบการ)

ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และรองลงมาตามลำดับ คือ มีการชี้แจงแผนให้แก่กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับรู้ทุกขั้นตอน มีการนำปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีการวางแผนการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอเพื่อขอคำแนะนำในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่ของกลุ่มที่ชัดเจน เช่น แบ่งเป็นฝ่ายบริการ ฝ่ายการผลิต ฝ่ายการตลาด ฝ่ายการเงิน เป็นต้น ได้มีการปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ หรือแผนที่ได้ปรับปรุงตามสถานการณ์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางแผนการพัฒนากลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการบริหารตลาด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดแก่สมาชิกในกลุ่ม และรองลงมาตามลำดับ คือ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าที่ผลิตออกมาแต่ละครั้งให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับทางการตลาด มีการประสานงานกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายฐานการค้าของกลุ่มและสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าสามารถเข้าได้สะดวก ใกล้แหล่งชุมชน มีที่จอดรถเพียงพอสำหรับลูกค้า มีการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการ มีการติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด (การติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเพื่อให้ทราบข้อมูลความพึงพอใจ ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ และแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด (เครือข่ายด้านการตลาด หมายถึง เครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงหรือขยายตลาดได้ อาจเป็นเครือข่ายที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ)

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการสนับสนุนการเรียนรู้แลพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองให้สามารถบริการจัดการวัตถุดิบในการผลิตและการแปรรูปให้เกิดประโยชน์สูงสุด และรองลงมาตามลำดับ คือ มีการนำความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน มีการศึกษาดูงานของกลุ่มอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มของตนเอง มีการอบรมทักษะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เข้ามาทำงานใหม่ให้มีทักษา มีความสามารถก่อนที่จะทำการผลิตสินค้า มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอก มีการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน (ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน) และมีการประเมินสถานการณ์และสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละเดือน เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานในเดือนต่อๆ ไป

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และรองลงมาตามลำดับ คือ สมาชิกมีความพอใจ โดยเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีการพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และเป็นขั้นตอน การให้ความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา (วัดความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยดูจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม มีการสร้างขวัญกำลังใจอย่างเหมาะสม ทั่วถึงเป็นธรรมและสมาชิกมีความพึงพอใจ สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้

ความสามารถ ทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้า เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และรองลงมาตามลำดับ คือ มีการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการครบทุกประเภท การสร้างความแตกต่างของสินค้าหรือบริการให้เป็นที่ต้องการของตลาด สินค้าหรือบริหารส่วนใหญ่หรือทั้งหมดได้รับการรับรองมาตรฐาน มีการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ มีการควบคุมคุณภาพสินค้าหรือบริการ และมีการจัดจำหน่ายสินค้าทั้งในประเทศ และต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง ทั้งหมด 6 ด้าน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง ส่วน อายุ อาชีพหลัก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended)

ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน 1) ต้องการเห็นการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากกว่านี้2) ต้องการให้ อบต. สนับสนุนด้านการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับกลุ่มวิสาหกิจฯ แบบครบวงจร เช่น การทำบัญชี การใช้เทคโนโลยีการผลิต การสร้าง แบรนด์สินค้า และการจัดการด้านการตลาด โดยมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นที่มีสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นพี่เลี้ยงและฝึกปฏิบัติจริงให้แก่กลุ่มวิสาหกิจฯ

ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 1) ต้องการให้มีการสอนการทำบัญชีและมีการตรวจสอบบัญชีเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และสามารถบริหารงานการเงินได้ตามความเป็นจริง และสามารถคำนวณรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนการผลิตได้2) ต้องการให้ อบต.สนับสนุนให้มีการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการผลิต รวมทั้งต้องการให้มีการพัฒนาความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เช่น พันธุ์ข้าว 3) ต้องการให้ อบต. มีการวางแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจให้ชัดเจนในแง่ของการพัฒนาตนเองให้ไปสู่การได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ด้านการบริหารตลาด 1) ต้องการให้ทาง อบต.จัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวรสำหรับวิสาหกิจชุมชนตำบลเนินเพิ่ม โดยให้กลุ่มวิสาหกิจนำสินค้ามาจำหน่ายได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 2) ต้องการให้มีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อสินค้าในการผลิตของชาวบ้าน เช่น พริก มะเขือ มะละกอ สมุนไพร ข้าวโพด เพื่อที่จะให้มีกำลังใจในการผลิตต่อไป 3) จัดทำจัดหาแหล่งตลาดเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าให้ใหม่กว่าเดิม และจัดจำหน่ายได้ตลอดไป 4) ขาดงบประมาณในการสนับสนุน อยากให้มีคนมาช่วยในด้านความรู้ในการทำการตลาดและเรื่องคุณภาพ 5) ปรับภูมิทัศน์ สถานที่ อาคาร โรงผลิต 6) ต้องการเห็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพหลากหลายมั่นคงและยั่งยืนเป็นรูปธรรมและพัฒนาอยู่เรื่อยๆ 7) น่าจะมีการหาตลาด การจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตให้กว้างขวาง และ 8) ต้องการให้มีการพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า โดยผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ของ อบต. หรือการสร้างเว็บไซต์ เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและเพื่อการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเอง

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 1) ต้องการให้ อบต. ช่วยสนับสนุนสมาชิกทำนาขั้นบันได บ้านห้วยน้ำไซใต้ หมู่ 16 เหมือนประเทศจีน รวมถึงพื้นที่สิทธิทำกินที่เป็นภูเขาทุกลูก รณรงค์ให้ทำเป็นนาขั้นบันไดอย่างสวยงามเป็นระเบียบ และเพื่อ

เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงระบบนิเวศ 2) มีการประชาสัมพันธ์สินค้าอย่างต่อเนื่องประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้นไป

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 1) ต้องการให้ช่วยส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนความรู้ความเข้าใจการเป็นสมาชิกกลุ่ม ในทุกๆ ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่ม ให้ขวัญและกำลังใจ ร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ 1) ต้องการให้ทาง อบต.ได้ช่วยประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอกได้รู้ถึงคุณลักษณะพิเศษของข้าวพื้นเมือง ที่มีความแตกต่างจากข้าวพันธุ์ทั่วๆไป ตลอดจนคุณค่าและประโยชน์ต่างๆ 2) ควรมีการส่งเสริมกลุ่มนำสินค้าเป็นสินค้า OTOP ของตำบลต่อไป 3) ต้องการเห็นผลิตภัณฑ์สินค้าเพิ่มมากขึ้นเพื่อสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเป็นต้นแบบให้กลุ่มอื่นๆ ต่อไป

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีการอภิปรายผลดังนี้

1. การส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

การส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยมีการนำเสนอผลแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะกำหนดเป้าหมายแนวทางในการที่จะพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชุนข้าวพื้นเมืองไปสู่ความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มวิสาหกิจอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ สุทธิรักษ์ (2551) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็งกรณีดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการผลิตการตลาดดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพาราของวิสาหกิจศึกษาระดับศักยภาพและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็งผลการศึกษาพบว่า จุดแข็งที่สำคัญคือความได้เปรียบด้านวัตถุดิบและภาวะความเป็นผู้นำของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนให้ความสำคัญในอันดับต้นๆ การวางแผนนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของกัญญามน อินหว่าง (2554) ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่า ความพร้อมของชุมชนควรมีการวางแผนเพื่อการทำวิสาหกิจชุมชนนั้นอย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติของชุมชนที่มีจุดแข็ง 3 อย่าง คือ 1) ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นชุมชนที่ยังมีป่ามีดินน้ำธรรมชาติที่มากด้วยสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตเป็นอาหารเป็นยาเป็นของใช้ต่างๆ ถ้าหากค้นให้พบคุณค่าสิ่งเหล่านั้นก็จะมีมูลค่าดูแต่หญ้าแห้วหมูหญ้าคา หญ้าแพรกซึ่งคนยุคใหม่วันนี้เรียกกันว่า “วัชพืช” และพยายามทำลายด้วยสารเคมีก็ล้วนมีคุณค่าเป็นยาอายุวัฒนะเป็นยาขับปัสสาวะลดความดันสามารถใช้แทนยาสมัยใหม่ได้ 2) ภูมิปัญญาของท้องถิ่นแม้ว่าในปัจจุบันเรื่องภูมิปัญญาของท้องถิ่นจะหายไปพร้อมกับคนรุ่นเก่าแต่ก็ยังมีเหลืออยู่ไม่น้อยหากรู้จักค้นหานำมาประยุกต์และผสมผสานกับความรู้ใหม่ๆ ในปัจจุบันก็อาจจะได้สิ่งที่มีคุณค่าและมูลค่า 3) เครือข่ายของความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนคนในชุมชนนั้นต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันจัดการองค์กรชุมชนและเครือข่ายสามารถพึ่งพาอาศัยกันร่วมกันจัดการทรัพยากรผลผลิตต่างๆแบ่งกันผลิตและร่วมกันบริโภคเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้

ด้านการบริหารตลาด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ควรมีการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดแก่สมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นได้นั้น ควรมีการเชิญบุคคลภายนอกมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวการส่งสินค้าสู่ตลาดว่ามีขั้นตอนอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรังสรรค์ แคนเพ็ชร (2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ด้านการตลาด มีการติดต่อประสานงานกับเอกชน ร้านค้า เพื่อเพิ่มตลาดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองให้สามารถบริการจัดการวัตถุดิบในการผลิตและการแปรรูปให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งหรือศูนย์เรียนรู้เพื่อการแสวงหาความรู้ การจัดเก็บข้อมูล/สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ข้อมูล/ข่าวสารให้สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอกเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทนา บุญลออ และวรนุช ชื่นฤดีมล (2554) ที่ได้ศึกษาการเรียนรู้ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่างฝีมือ อำเภอบ้านอ้อย จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า กลไกการเรียนรู้ร่วมกันด้านการออกแบบดังกล่าวเป็นกลไกที่สร้างความเท่าเทียมกันในบทบาทของผู้เรียนรู้ให้กับทั้งสองฝ่ายส่งผลดีต่อการเรียนรู้ร่วมกันและทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างเป็นธรรมชาติที่ช่วยสร้างความต่อเนื่องของการเรียนรู้ในรอบต่อๆไป

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะรับสมาชิกเข้ามาในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องมีเงื่อนไขที่จำต้องแจ้งให้ทราบผู้ที่จะเข้ามาสมัครสมาชิกใหม่ได้รับทราบ เพื่อที่จะปฏิบัติอยู่ภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจรา มลิวงค์ และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทยบ้านแม่ทะอำเภอแม่ทะจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทยบ้านแม่ทะ ที่เข้ามาใหม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข กล่าวคือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปางและให้เป็นหน่วยงานหนุนเสริมผลักดันและสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์คือการสร้างองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกและให้สมาชิกในกลุ่มเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมที่สุดเพื่อพัฒนาไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยมีสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปางเป็นหน่วยหนุนเสริม

ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า เพราะปัจจุบันนี้คู่แข่งขันทางด้านการตลาดนั้นมีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานแนวคิดของกัญญามน อินหว่าง (2554: 1-3) กล่าวไว้ว่าวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการประกอบการที่มีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน โดยที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยกระบวนการผลิตทั้งทางด้านการผลิต การค้า และการเงิน และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอน มีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า เพื่อการเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมการจัดการผลผลิต ซึ่งมิได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อกรสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย

จึงกล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยที่ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชนมีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากลดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นระบบมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และ

มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมายและได้รับการส่งเสริมจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2548 คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้านไม่ว่าการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ และวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่องรวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของกิจ การวิสาหกิจชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกิจการวิสาหกิจชุมชนและการออกแบบที่ทันสมัยตามความต้องการของตลาด การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านคุณภาพการผลิต การจัดการและการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า

การส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยมีการนำเสนอผลแต่ละด้านดังนี้

ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน)

ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนให้ความสำคัญในอันดับต้นๆ การวางแผนนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง

ด้านการบริหารตลาด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ควรมีการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดแก่สมาชิกในกลุ่ม

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองให้สามารถบริการจัดการวัตถุดิบในการผลิตและการแปรรูปให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะรับสมาชิกเข้ามาในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องมีเงื่อนไขที่จำต้องแจ้งให้ทราบผู้ที่จะเข้ามาสมัครสมาชิกใหม่ได้รับทราบ เพื่อที่จะปฏิบัติอยู่ภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน

ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง ทั้งหมด 6 ด้าน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง ส่วน อายุ อาชีพหลัก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่มีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมือง จากข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดมีดังนี้ 1) ต้องการให้ทาง อบต. จัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวรสำหรับวิสาหกิจชุมชนตำบลเนินเพิ่ม โดยให้กลุ่มวิสาหกิจนำสินค้ามาจำหน่ายได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 2) ต้องการให้ทาง อบต. ได้ช่วยประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอกได้รู้ถึงคุณลักษณะพิเศษของข้าวพื้นเมือง ที่มีความแตกต่างจากข้าวพันธุ์ทั่วๆ ไป ตลอดจนคุณค่าและประโยชน์ต่างๆ 3) ต้องการให้มีการสอนการทำบัญชีและมีการตรวจสอบบัญชี เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และสามารถบริหารงานการเงินได้ตามความเป็นจริง และสามารถคำนวณรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนการผลิตได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ อาจารย์ ดร.วงศกร เจียมเผ่า ประธานสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน และอาจารย์ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ อาจารย์ ดร.ชุติมา เลิศลักษมี และอาจารย์ ดร.สุพัตรา บดีรัฐ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวพื้นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านห้วยน้ำไซ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). **คู่มือการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2548**. (อัดสำเนา)

กัญญามน อินหว่าง. (2554). **การจัดการวิสาหกิจชุมชน.** พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลกจำกัด.

นันทนา บุญลออ และวรนุช ชื่นฤดีมล. (2554). **การเรียนรู้ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่างฝีมืออำเภอบ้านอ้อยจังหวัดชัยนาทและนักศึกษาออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าหัตถกรรมเชิงพาณิชย์.**วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

รังสรรค์ แคนเพ็ชร. (2559). **การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สุภาพ สุทธิรักษ์. (2549). **การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเกษตรกรณีแปรรูปอาหาร.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

อัจฉรา มลิวงค์ และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช. (2554). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทยบ้านแม่ทะอำเภอแม่ทะจังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

การศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

The study of the requirements of people in development strategy of local life value in Wongkong sub-district Prompiram district Phitsanulok province

กลชยรรถ สนองคุณ* และ ธนัสถา โรจนตระกูล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: ko_poy28@hotmailcom

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก แนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการกำหนดขนาดด้วยสูตรสำเร็จรูปของ “Taro Yamane” ที่จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ด้วยการหาค่า t-test และ One-Way ANOWA ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ได้แก่ ประธานชุมชนจำนวน 4 คน และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้วสรุปเป็นความเรียง ผลการวิจัยสรุปว่า ความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีผลคือ เพศ อายุและการศึกษา

คำสำคัญ : ความต้องการ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านคุณภาพชีวิต

Abstract

The purpose of this research were to study the needs of Population to the strategy of the life-value development of the locals in Wongkong Sub-District, Prompiram District, Pitsanulok Province Compare the individual factors with the needs of Population to the strategy of the life-value development of the locals in Wongkong Sub-District, Prompiram District, Pitsanulok Province. Proper methods in planning of the contribution of life-value development of the locals in Wongkong Sub-District, Prompiram District, Pitsanulok Province, which are quantitative and qualitative studies. The quantitative study used the samples from the derive of limited size by the Taro Yamane sampling model of 360 persons. The data collected by questionnaire and analyzed by descriptive analysis and inferential statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation, t-test and One-Way ANOWA statistics. The qualitative study used the sampling group by interviews of Key Informant which are 4 Community Leaders

and data analysis of the main substance that can be concluded in texts. The research summarized The needs of Population to the strategy of the life-value development of the locals in Wongkong Sub-District, Prompiram District, Pitsanulok Province, in general view in the good condition. Pitsanulok Province, categorized in individual factors founded that career and living duration in local area affected to the needs of Population to the strategy of the life-value development of the locals in Wongkong Sub-District, Prompiram District, Pitsanulok Province be the statistic significance at level 0.05 and ineffective factors are sex, age and education.

keywords : the requirements, development strategy, local life value

บทนำ

จากบริบทสังคมโลกที่เปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ประเทศที่พัฒนาแล้วล้วนให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยมีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นทั้งในเรื่องการบริการสาธารณะ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง สำหรับประเทศไทยกระแสการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นได้รับการตอบรับอย่างรวดเร็ว โดยรัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการปกครองให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของการกระจายอำนาจ เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมโดยมีเจตนาเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถปกครองตัวเองได้และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีการวางแผนการพัฒนาและมีการนำแผนไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยเริ่มดำเนินการอย่างเป็นระบบนับตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2542 เป็นต้นมา โดยเป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งบัญญัติให้ดำเนินการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรภาษีระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยคำนึงถึงภารกิจเป็นสำคัญ ภายใต้การดำเนินการของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ยังคงให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของกระจายอำนาจในประเทศไทยและข้อเสนอ, 2552) ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว 2557 ก็ยังคงมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น โดยจะเห็นได้ว่ามีการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ”

แผนพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยในการกำหนดแผนงาน/โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้อง และประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมากมายแต่คงเป็นการยากที่จะดำเนินการแก้ไขได้ทุกด้านเนื่องจากข้อจำกัดในปัจจัยทางการบริหาร เช่นงบประมาณไม่เพียงพอบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ของท้องถิ่นที่มีจำกัดเป็นต้น ดังนั้น การวางแผนพัฒนาจึงจำเป็นจะต้องมีการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อทราบว่าจะดำเนินการแก้ไขปัญหาไหนก่อนหลังในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป การพัฒนาด้านต่างๆของเทศบาลตำบลวงฆ้องต้องดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ที่เทศบาลกำหนดซึ่งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลวงฆ้องได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาของเทศบาลตำบลวงฆ้องในแต่ละ

ด้าน ซึ่งหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลวงฆ้องทางผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ คือ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านที่ 4 ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสภาเทศบาลตำบลวงฆ้องได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ การบริการสาธารณะที่สนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก และยังมุ่งเน้นถึงความต้องการด้านต่างๆของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล การทำงานที่โปร่งใส ใสใจหลักธรรมาภิบาล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง ให้อยู่ดีมีสุข ทันยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญที่จะศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จะได้ทราบถึงความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดทำแผน / โครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนสืบไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประกอบด้วยวิจัยเชิงปริมาณ และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research)

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 3,540 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรตารางสำเร็จรูปของ “Taro Yamane” คือ 360 คน และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มี 4 ด้าน ได้แก่ด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของประชาชนด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสด้านการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเทศบาลและประสิทธิภาพบุคลากรเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก มี 4 ด้าน

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test และ F-test (One-Way ANOVA)

สรุปอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.6 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ27.2 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 41.9 มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ42.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.ร้อยละ 24.2 อยู่ในสถานภาพสมรส ร้อยละ 56.4และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 65.8

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก สรุปได้ว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขต เทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน

ความต้องการของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความต้องการ
1.ด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของประชาชน	3.95	0.54	มาก
2.ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส	3.90	0.56	มาก
3.ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน	3.86	0.60	มาก
4.ด้านส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเทศบาล และประสิทธิภาพบุคลากร	3.95	0.58	มาก
รวม	**3.91**	**0.57**	**มาก**

จากตาราง 1 พบว่าระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือด้านส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเทศบาลและประสิทธิภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.58) รองลงมาคือด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.54) ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.56) และด้านการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$= 3.86, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

1. เพศหญิงและเพศชายมีระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. อายุที่แตกต่างกันมีระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. อาชีพที่แตกต่างกันมีระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. รายได้ที่แตกต่างกันมีระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

ควรที่จะปรับภูมิทัศน์สวนสาธารณะและปรับปรุงสวนออกกำลังกาย การจัดระเบียบตลาดสดและดูแลความสะอาดเพื่อให้เกิดการสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จัดตั้งสถานประกอบการเพื่อเป็นศูนย์รวมในการประกอบอาชีพของประชาชนผู้ว่างงานและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน มีการจัดระเบียบการจราจรและปรับปรุงถนน ส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรของเทศบาลให้มีความเป็นมืออาชีพตลอดจนคณะผู้บริหารต้องหมั่นลงพื้นที่พบประชาชนและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

1.ความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเทศบาลและประสิทธิภาพบุคลากร รองลงมาตามลำดับคือด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของประชาชนด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส และด้านการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ไม่มีความแตกต่าง

3.แนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สรุปเป็นประเด็นต่างๆ โดยเพื่อให้เกิดเป็นการบริการสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรมและตรงตามเจตนารมณ์ที่ประชาชนต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เทศบาลตำบลวงฆ้องจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานตามกรอบแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดเป็นบริการสาธารณะดังเจตนารมณ์ที่ประชาชนต้องการ เห็นควรที่จะต้องนำข้อมูลจากการอภิปรายผลในข้างต้น นำมาพิจารณาเพื่อกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์ให้สอดรับถึงความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง ดังต่อไปนี้

1.แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตในด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของประชาชน ควรจะต้องดำเนินการโดยการเพิ่มโครงการ/จัดทำแผนที่ สอดรับกับการรักษาความสะอาดเรื่องขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล โครงการการปรับภูมิทัศน์ในเขตพื้นที่ที่รกร้าง โครงการปรับปรุง/ซ่อมแซมสนามเด็กเล่น การกำหนด/บังคับใช้เทศบัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการต่างๆของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง เช่น เรื่องการ ควบคุมสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เรื่องการจัดระเบียบร้านค้าและแผงลอย เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น

2.แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตในด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสควรจะต้องดำเนินการโดยการส่งเสริม/จัดทำแผนที่สอดรับกับการส่งเสริม สนับสนุนเด็กเยาวชนที่มีความสามารถด้านกีฬาให้เป็นตัวแทนของเทศบาลเพื่อแข่งขันในระดับอำเภอ จังหวัดและระดับประเทศ การสร้างงานสร้างอาชีพของประชาชนตามบริบทของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง เช่น โครงการส่งเสริมนักกีฬาในชุมชมเข้าร่วมแข็งขันในระดับประเทศ การจัดตั้งโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชน โครงการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาสินค้าและบริการ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน เป็นต้น

3.แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตในด้านการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน ควรจะต้องดำเนินการโดยการส่งเสริม/จัดทำแผนที่สอดรับกับการส่งเสริมพัฒนาตลาดสดให้เป็นตลาดสดที่น่าซื้ออาหารและปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ การแก้ไขปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง เช่น การจัดระเบียบตลาดสด การจัดระเบียบจอดยานยนต์ การจัดระเบียบทางเท้า เป็นต้น ควรดำเนินการเพิ่มหรือซ่อมแซมโครงการต่างๆเช่น ติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด เสียงตามสาย ไฟรายทางและพื้นผิวจราจร การส่งเสริม/เพิ่มโครงการที่สอดรับกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหายาเสพติด เช่น โครงการชุมชนรวมใจสร้างเกราะคุ้มภัยอาชญากรรม โครงการเยาวชนต้นกล้าต้านยาเสพติด เป็นต้น

4.แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตในด้านด้านส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเทศบาลและประสิทธิภาพบุคลากรควรจะต้องดำเนินการโดยการส่งเสริม/จัดทำแผนที่สอดรับกับการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดทำแผน/โครงการที่สอดรับกับส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลต่อประชาชน เช่น การจัดโครงการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในชุมชน การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการร่างกฎหมายโครงการอบรมหลักสูตร“การเพิ่มประสิทธิภาพกฎหมายสำหรับผู้แทนท้องถิ่น การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้สอดรับถึงความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้น ทางเทศบาลตำบลวงฆ้องจะต้องดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้ง 4 ด้าน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของประชาชน

ควรจะต้องดำเนินการโดยการจัดทำแผนที่สอดรับกับการรักษาความสะอาดเรื่องขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล โครงการการปรับภูมิทัศน์ในเขตพื้นที่ที่รกร้าง โครงการปรับปรุง/ซ่อมแซมสนามเด็กเล่น การกำหนด/บังคับใช้เทศบัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการต่างๆของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง เช่น เรื่องการควบคุมสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เรื่องการจัดระเบียบร้านค้าและแผงลอย เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น

1.2 ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส

ควรจะต้องดำเนินการโดยจัดทำแผนที่สอดรับกับการส่งเสริม สนับสนุนเด็ก เยาวชนที่มีความสามารถด้านกีฬาให้เป็นตัวแทนของเทศบาลเพื่อแข่งขันในระดับอำเภอ จังหวัดและระดับประเทศ การสร้างงานสร้างอาชีพของประชาชนตามบริบทของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง เช่น โครงการส่งเสริมนักกีฬาในชุมชมเข้าร่วมแข็งขันในระดับประเทศ การจัดตั้งโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชน โครงการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาสินค้าและบริการ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน เป็นต้น

1.3 ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

ควรจะต้องดำเนินการโดยการจัดทำแผนที่สอดรับกับการส่งเสริมพัฒนาตลาดสดให้เป็นตลาดสดที่น่าซื้ออาหารและปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ การแก้ไขปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง เช่น การจัดระเบียบตลาดสด การจัดระเบียบจอดยานยนต์ การจัดระเบียบทางเท้า เป็นต้น ควรดำเนินการเพิ่มหรือซ่อมแซมโครงการต่างๆเช่น ติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด เสียงตามสาย ไฟรายทางและพื้นผิวจราจร การส่งเสริม/เพิ่มโครงการที่สอดรับกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหายาเสพติด เช่น โครงการชุมชนรวมใจสร้างเกราะคุ้มภัยอาชญากรรม โครงการเยาวชนต้นกล้าต้านยาเสพติด เป็นต้น

1.4 ด้านส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเทศบาลและประสิทธิภาพบุคลากร

ควรจะต้องดำเนินการโดยการจัดทำแผนที่สอดรับกับการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดทำแผน/โครงการที่สอดรับกับส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลต่อประชาชน เช่น การจัดโครงการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในชุมชน การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการร่างกฎหมายโครงการอบรมหลักสูตร “การเพิ่มประสิทธิภาพกฎหมายสำหรับผู้แทนท้องถิ่น การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรสนับสนุนให้เกิดการศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการของประชาชนตามบริบทของการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อจะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของการจัดการบริการสาธารณะอันเป็นภาระงานหลักที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจะต้องให้ความสำคัญ

2.2 ควรศึกษาตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เพื่อจะได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง

2.3 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลวงฆ้อง ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลวงฆ้อง เพื่อให้เกิดแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดรับกับความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวงฆ้อง ได้มีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนให้งานชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฤษณพงษ์ จันทรังษี. (2554). **ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลตำบลโพนสวรรค์อำเภอโพนสวรรค์จังหวัดนครพนม**.วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.สาขารัฐประศาสนศาสตร์. คณะวิทยการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ทรงยศ นพภาพันธ์. (2553). **ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของบุคลากรและประชาชนตามแผนยุทธศาสตรการพัฒนา กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองรี อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา.**วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการวางแผนสังคม.คณะบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยทักษิณ

รัตน์ดา แพงคำแสน. (2557). **ความต้องการของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม.** การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วันวิสา หนูหอม. (2550). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองบ้านพรุกับความต้องการของประชาชน.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศจีพรรณ แสงอ่อน.(2550). **ปัญหาและความต้องการของประชาชนในการให้บริการงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2548). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวสู่การศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สมุทรปราการ : โรงพิมพ์เดชกมลออฟเซท.

สำราญ อินทนะ. (2556). **ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กปกครองท้องถิ่นจังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

การศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบของผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก

Behavior and the effects of player a Pokémon game

ปิยวัช อ่อนหนู* อารียา ชาวหน้าไม้ ปรัชญา ลิ้มศิริตระกูล ขวัญฤดี ศรเพ็ชร์ ณัตพงษ์ พรมจันทร์ และ อรรถพล วงศ์ชัย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: tasneep@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบของผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมายใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงคือบุคคลที่เล่นเกมโปเกม่อน โก จำนวน 50 คน ผลการศึกษาพฤติกรรมพบว่า ด้านระยะเวลาในการเล่นเกมส่วนใหญ่ต่อวัน ใช้ระยะเวลาในการเล่นเกม จำนวนน้อยกว่า 5 ชั่วโมง ด้านค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมส่วนมากไม่เคยจ่ายเลย ด้านวัตถุประสงค์ในการเล่นเกมเพื่อความบันเทิง/ความสนุกสนานเพลิดเพลิน/ผ่อนคลายความเครียด ด้านสถานที่ในการเล่นส่วนใหญ่เล่นที่บ้าน หอพัก ด้านบุคคลที่ร่วมเล่นเกมส่วนใหญ่เล่นกับเพื่อน และด้านประเภทของเกมที่ชอบเล่นส่วนใหญ่ชอบเกมต่อสู้ ผลการศึกษาผลกระทบพบว่า ด้านสุขภาพจะรู้สึกเกิดอาการปวดตา นอนดึก ปวดหลัง ไม่มีเวลาพักผ่อน ด้านการเงินพบว่า มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเล่นเกม ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนทำให้รู้จักเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้นจากการเล่นเกม ด้านอารมณ์พบว่า รู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียดเมื่อได้เล่นเกม มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

คำสำคัญ : พฤติกรรม ผลกระทบ เกมโปเกม่อน

Abstract

This research aims to study the behavior and effect of the game Pokemon Go data were collected by questionnaires. The target groups are selected by a specific group of people who play Pokemon Go 50 persons. The research results of behavior found that : The duration of the game most of the day play less than five hours. The cost of the games most never paid at all. The objective of the game for enjoyment / fun / relaxation. The place to play most games at home, dormitory. The person who played the most games played with friends. And the type of game like to play is fighting games. The research results of the effect found that : Health found feels eye pain, no time to sleep and relax. Financial found Revenue increased from the game. Relations family and friends making new friends up from the game. Emotional found relaxation of tension on the game. Have fun, enjoying.

keywords : behavior, effects, pokémon game

บทนำ

โปเกม่อน โก เป็นเกมที่พัฒนาขึ้นโดยใช้เทคโนโลยี AR (Augmented Reality) ซึ่งเป็นเกมที่จำลองทั้งโลกจริงและโลกของเกมเข้าหากัน โปเกม่อน โก เป็นเกมที่มีต้นกำเนิดจากประเทศญี่ปุ่น เปิดตัวครั้งแรกในรูปแบบของเกมตลับในเครื่องเล่นเกมบอยเมื่อปี ค.ศ. 1996 หรือ 20 ปีที่แล้วโดยจำลองเกมเป็นโลกของสัตว์ประหลาดในรูปร่างต่างๆ ทั้งน่ารักและ

น่าเกรงขามเพื่อให้ผู้เล่นเกมได้สวมบทบาทเป็นเทรนเนอร์ไปค้นหาตามจับมาเลี้ยงและนำโปเกม่อน โก มาประลองความสามารถกัน ความสำเร็จของเกมโปเกม่อน โก ทำให้มีทั้งการ์ตูนแอนนิเมชั่น หนังสือการ์ตูน ของเล่นและมีเกมโปเกม่อน โก ต่อสู้ตามออกมาอีกหลายภาค จนถึงเกมภาคปัจจุบัน ในสังคมเกมโปเกม่อน โก เป็นแอพพลิเคชั่นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากคนทุกเพศ ทุกวัยและโด่งดังอย่างกว้างขวางไปทุกมุมของประเทศไทย เนื่องจากเป็นเกมที่เชื่อมกับแผนที่จริงทำให้ผู้เล่นรู้สึกได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเกม ได้รับความสนุกเพลิดเพลินจากการเล่นเกมโปเกม่อน โก ด้วยนวัตกรรมโลกแห่งจินตนาการสู่โลกเสมือนจริง โปเกม่อน โก เป็นเกมพกพาใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงระหว่างเกมออนไลน์และแอพพลิเคชั่นจีพีเอส บรรจุแผนที่เพื่อกำหนดพิกัดตำแหน่งบนโลกและมีกล้องเป็นอุปกรณ์ร่วม มีบริษัทไนแอนทิคภายใต้บริษัทกูเกิ้ลนินเท็นโดและโปเกม่อน ใช้เวลาเกือบ 20 ปี เพื่อพัฒนาโปรแกรมโดยมี จอนห์ แฮงค์ เป็นต้นคิด เพียงการประกาศตัวแอพพลิเคชั่นบนมือถือไม่ถึงเดือนก็ทำให้คนทุกเพศ วัย อายุ ติดเกมบนมือถือนี้ สถิติการเล่นพุ่งทะลุเป้าเกินความคาดหมายมียอดผู้ใช้สูงสุดกว่า 23 ล้านคนต่อวัน นำหน้าเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม สร้างรายได้ไปแล้วประมาณ 6,000 ล้านบาท นับแต่เปิดตัวเกม อนาคตโปเกม่อน นักจิตวิทยาแบ่งเป็นสองกลุ่มกล่าวคือ กลุ่มขั้วบวกให้ความเห็นว่าไม่ควรวิตกจริตมากเกินเหตุเพราะปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นเพียงวัฒนธรรมร่วมสมัยมาเร็วแล้วก็ไปเร็วให้เล่นอย่างมีความรู้และมีข้อมูลรอบด้าน ในขณะที่กลุ่มขั้วลบเห็นว่าควรมีมาตรการควบคุมเพราะสถิติอาชญากรรมเพิ่มขึ้นและในหลายกรณีการสืบสวนหามูลเหตุจูงใจยังไม่ชัดเจนว่าเกมโปเกม่อนอาจมีส่วน ตัวอย่างในอเมริกา มีการเล่นกันอย่างควบคุมไม่อยู่ อุบัติเหตุจากการเล่นขณะขับรถ วัยรุ่นยิงกันตายเพราะหากลุ่มเป้าหมายจากข้อมูลจีพีเอสและที่น่าตกใจคือ กรณีสาวท้องแก่อายุ 18 ถูกชาย 3 คนรุมทำร้ายปางตายขณะเดินเล่นเกมบนถนน เธอถูกส่งตัวถึงมือแพทย์ทันทีเพื่อผ่าตัดเอาทารกออกทางหน้าท้องโชคดีที่ทั้งแม่และลูกปลอดภัย สาเหตุที่เกมโปเกม่อนได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ได้แก่ เกมถูกออกแบบมาได้อย่างน่าสนใจด้วยเทคนิคการออกแบบตัวละครให้มีความน่ารัก ให้มีรูปแบบเฉพาะตัวและเตะตาผู้ที่ได้พบเห็น ซึ่งตัวอย่างในเกมมีมอนสเตอร์หลายร้อยตัวที่มีความโดดเด่นด้านการดีไซน์ โมเดลรูปร่างทางกายภาพ สีหน้า แววตา การออกแบบท่าทาง การเคลื่อนไหว ที่มีการพัฒนาโดยการนำเอาภาพเคลื่อนไหวของตัวการ์ตูนที่มีสีสันสวยงามมีความสมจริงมาใช้ในเกมโปเกม่อนโก ในปัจจุบันสื่อต่างๆ พบว่าผู้เล่นเกมมีทั้งข้อดีและข้อเสียที่หลากหลาย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบของผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงจากผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก

2 เพื่อศึกษาผลกระทบของผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบของผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก โดยมีจุดประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบของผู้เล่นโปเกม่อน โกเป็นการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวม มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลที่เล่นเกมโปเกม่อน โก โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 50 คน ในช่วงเวลาที่เก็บแบบสอบถาม เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาจากกการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ศึกษาถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ สถานะ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเล่นเกมโปเกม่อนโก ประกอบด้วย ระยะเวลาในการเล่นเกม จำนวนชั่วโมงในการเล่นเกม ช่วงเวลาในการเล่นเกมออนไลน์ สถานที่ในการเล่นเกมออนไลน์ ค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมออนไลน์ บุคคลที่ร่วมเล่นเกมออนไลน์ ประเภทของเกมออนไลน์ที่ชอบเล่น วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมออนไลน์

ส่วนที่ 3 ศึกษาผลกระทบจากการเล่นเกมโปเกม่อนโก ประกอบด้วย ผลกระทบด้านสุขภาพ ผลกระทบด้านการเงิน ผลกระทบด้านการทำงาน ผลกระทบอารมณ์ และผลกระทบด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้การออกแบบสอบถามเก็บรวบรวมจากบุคคลที่เล่นเกมโปเกม่อนโก

ข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารจากผู้วิจัยท่านอื่นได้ทำการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้แล้วรวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องและบทความเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิจัย

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดรูปแบบของคำถามเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ชุดคำถามเกี่ยวกับของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ สถานะ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ชุดคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นเกมโปเกม่อนโก ได้แก่ ระยะเวลาในการเล่นเกม จำนวนชั่วโมงที่เล่นเกม ช่วงเวลาที่เล่นเกม สถานที่ในการเล่นเกม ค่าใช้จ่ายในการเล่น บุคคลที่ร่วมเล่นเกม ประเภทของเกมที่ชอบเล่น วัตถุประสงค์ในการเล่นเกม

ส่วนที่ 3 ชุดคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของการเล่นเกมโปเกม่อน โก ซึ่งในลักษณะคำถามแบบกำหนดข้อคำถามดัง

ข้อ 12.1-12.4 แทน ผลกระทบด้านสุขภาพ

ข้อ 13.1-13.4 แทน ผลกระทบด้านการเงิน

ข้อ 14.1-14.3 แทน ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน

ข้อ 15.1-15.4 แทน ผลกระทบด้านอารมณ์

โดยมีระดับความคิดเห็นให้เลือก 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีหลักการให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ซึ่งมีการตรวจสอบดังนี้

1. เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบเนื้อหา โครงสร้างแบบสอบถามและปรับปรุงสำนวนให้ชัดเจนและเหมาะสม

2. นำแบบสอบถามเชิงเนื้อหา ว่าตรงตามจุดมุ่งหมายการศึกษาครั้งนี้หรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ อาจารย์ไชยรัตน์ ศิรินคร ดร.กมลภพ ยอดบ่อพลับ และอาจารย์นนทชา ชัยทวิชธานันท์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา พร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องชัดเจนของภาษาที่ใช้

3. วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่าความสอดคล้องรายข้อมากกว่า 0.5 ขึ้นไป

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาให้พิจารณาความสมบรูณ์อีกครั้งและนำไปทดลอง

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดรูปแบบของคำถามเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ชุดคำถามเกี่ยวกับของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ สถานะ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ชุดคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นเกมโปเกม่อนโก ได้แก่ ระยะเวลาในการเล่นเกม จำนวนชั่วโมงที่เล่นเกม ช่วงเวลาที่เล่นเกม สถานที่ในการเล่นเกม ค่าใช้จ่ายในการเล่นเกม บุคคลที่ร่วมเล่นเกม ประเภทของเกมที่ชอบเล่น วัตถุประสงค์ในการเล่นเกม

ส่วนที่ 3 ชุดคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของการเล่นเกมโปเกม่อน โก ซึ่งในลักษณะคำถามแบบกำหนดข้อคำถามดังนี้

ข้อ 12.1-12.4 แทน ผลกระทบด้านสุขภาพ

ข้อ 13.1-13.4 แทน ผลกระทบด้านการเงิน

ข้อ 14.1-14.3 แทน ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน

ข้อ 15.1-15.4 แทน ผลกระทบด้านอารมณ์

โดยมีระดับความคิดเห็นให้เลือก 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีหลักการให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ซึ่งมีการตรวจสอบดังนี้

1. เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบเนื้อหา โครงสร้างแบบสอบถามและปรับปรุงสำนวนให้ชัดเจนและเหมาะสม

2. นำแบบสอบถามเชิงเนื้อหา ว่าตรงตามจุดมุ่งหมายการศึกษาครั้งนี้หรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ อาจารย์ไชยรัตน์ ศิรินคร ดร.กมลภพ ยอดบ่อพลับ และอาจารย์นนทชา ชัยทวิชธานันท์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา พร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องชัดเจนของภาษาที่ใช้

3. วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่าความสอดคล้องรายข้อมากกว่า 0.5 ขึ้นไป

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาให้พิจารณาความสมบรูณ์อีกครั้งและนำไปทดลอง

ผลการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นเกมโปเกม่อน โก ด้านระยะเวลาในการเล่นเกมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเล่นเกม จำนวนน้อยกว่า 5 ชั่วโมง/ครั้ง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา คือ จำนวน 6-10 ชั่วโมง/ครั้ง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 จำนวน 11-15 ชั่วโมง/ครั้ง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 มากกว่า 15 ชั่วโมง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ ด้านค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยจ่ายเลย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมา คือ จ่ายทีเดียวแต่จำนวนมากๆ จะได้

ไม่ต้องเติมบ่อย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 ต้องเติมเงินตลอดเวลาที่มีโอกาสเพื่อได้มีไอเท็ม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ตามลำดับ ด้านวัตถุประสงค์ในการเล่นเกม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพื่อความบันเทิง/ความสนุกสนานเพลิดเพลิน/ผ่อนคลายความเครียด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมา คือ เพื่อหาเพื่อน/พบปะกับเพื่อนใหม่ๆ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 เพื่ออยากเป็นผู้ชนะ/ต้องการการยอมรับจากคนอื่น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ชื่นชอบในกราฟฟิคที่สวยงาม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 เพื่อหาเงินจากการเล่นเกม เช่น การขายไอเท็ม จำนวน 2 คิดเป็นร้อยละ 4.0 อื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ ด้านสถานที่ในการเล่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่บ้าน,หอพัก จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมา คือ สวนสาธารณะ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 โรงเรียนหรือสถานศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ร้านอินเตอร์เน็ต จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 อื่นๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ ด้านบุคคลที่ร่วมเล่นเกม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพื่อน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมา คือ คนเดียว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 ผู้ปกครอง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 พี่/น้อง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 อื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ ด้านประเภทของเกมที่ชอบเล่นพบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เกมต่อสู้ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 เกมการแข่งขัน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมา คือ เกมผจญภัย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 เกมตอบคำถาม จำนวน6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 เกมแอคชั่น จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 เกมปริศนา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ปาร์ตี้เกม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 เกมการศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

อภิปรายผล

สำหรับผลกระทบของผู้เล่นเกมโปเกม่อน โก ด้านสุขภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการเล่นเกม โปเกม่อน โก ด้านสุขภาพร่างกาย อันดับที่ 1 เมื่อเล่นเกมนานๆ จะรู้สึกเกิดอาการปวดตา อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 การเล่นเกมทำให้ท่านนอนดึก อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ 3 ท่านเคยปวดหลังเมื่อต้องเล่นเกมเป็นประจำ อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ 4 การเล่นเกมทำให้ไม่มีเวลาพักผ่อน อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ 5 ท่านเคยปวดนิ้วเมื่อต้องเล่นเกมประจำ อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ 6 ท่านเคยนิ้วแข็งเมื่อต้องเล่นเกมประจำ อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ 7 ท่านรู้สึกว่าร่างกายเจ็บป่วยได้ง่าย อยู่ในระดับน้อยที่สุด อันดับที่ 8 ท่านรู้สึกว่าร่างกายไม่แข็งแรง อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ด้านการเงินพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการเล่นเกมโปเกม่อน โก ด้านการเงิน อันดับที่ 1 ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเล่นเกม เช่น การขายไอเท็มภายในเกม อยู่ในระดับน้อย อันดับที่ 2 ท่านเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการเล่นเกม อยู่ในระดับน้อย อันดับที่ 3 ท่านเสียค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ไปกับการเล่นเกม อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ 4 ท่านต้องลดค่าใช้จ่ายส่วนอื่นในชีวิตประจำวันเพื่อใช้ในการเล่นเกม อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการเล่นเกมโปเกม่อน โก ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน อันดับที่ 1 เมื่อเล่นเกมนานๆจะรู้สึกเกิดอาการปวดตาท่านรู้จักเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้นจากการเล่นเกม อยู่ในระดับปานกลาง มี อันดับที่ 2 ท่านทำกิจกรรมกับคนในครอบครัวและเพื่อนน้อยลง อยู่ในระดับน้อย อันดับที่ 3 ท่านทะเลาะกับคนในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนบ่อยครั้งในการเล่นเกม อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ด้านอารมณ์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการเล่นเกมโปเกม่อน โก ด้านอารมณ์ อันดับที่ 1 ท่านมีความรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียดเมื่อได้เล่นเกม อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ 2 ท่านมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เมื่อได้เล่นเกม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลวิจัยของ กิตติศักดิ์ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ผลกระทบจากสื่อเกมออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า การรับรู้ผลกระทบจากการเล่นเกมออนไลน์ช่วยให้มีความคิดสร้างสรรค์ ฝึกทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ อันดับที่ 3 ท่านมีความรู้สึกอยากเอาชนะผู้อื่นอยู่เสมอ อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ 4 ท่านมีความรู้สึกทะเยอทะยาน อยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่

5 ท่านรู้สึกมีความหงุดหงิดเมื่อไม่ได้เล่นเกม อยู่ในระดับน้อย อันดับที่ 6 ท่านมีความรู้สึกกระวนกระวายใจ เมื่อไม่ได้เล่นเกมอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ กล่าวโดยสรุปคือผลจากการวิจัยมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ ธาริน เสวกจันทร์ (2552) และศุภสรรค์ บุญเรือง (2549) พบว่า ส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเล่นเกมออนไลน์ 16.00 – 20.00 น. และวัตถุประสงค์ในการเล่นเกมออนไลน์คือ เพื่อความเพลิดเพลินและความสนุกสนาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผลกระทบด้านสุขภาพสูงสุด คือ เมื่อเล่นเกมออนไลน์นานๆจะรู้สึกปวดตา ปวดหลัง ปวดนิ้ว มักลืมทานอาหารไม่เป็นเวลา โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 19 – 20 ปี มีประสบการณ์ในการเล่นเกมออนไลน์ 1-2 ปี ความถี่ในการเล่นเกมออนไลน์เฉลี่ย 4-6 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้เวลาในการเล่น 2-3 ชั่วโมงต่อครั้ง สถานที่ในการเล่นเกมคือ ที่ร้านเกมและสุรพล สีห์สุรงค์ (2551) ที่พบว่า ส่วนใหญ่ชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์ที่ร้านเกมคอมพิวเตอร์และมักจะเล่นเกมออนไลน์ร่วมกับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติที่มีต่อการเล่นเกมออนไลน์ ได้แก่ การเล่นเกมออนไลน์ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ดี

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเล่นเกมโปเกม่อน โก ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเล่นเกมประเภทต่อสู้ ซึ่งเกมประเภทนี้มีเนื้อหาความรุนแรงไม่มากนัก กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ในการเล่นเกมคือ เพื่อความบันเทิง/ความสนุกสนานเพลิดเพลิน/ผ่อนคลายความเครียด ดังนั้นเราควรเล่นเกมด้วยความมีสติและไม่ควรหมกมุ่นกับการเล่นเกมจนมากเกินไป และเกมสามารถช่วยผ่อนคลายความเครียดเราได้อีกด้วย

ในการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการเล่นเกมโปเกม่อน โก ผลการศึกษาพบว่า การเล่นเกมโปเกม่อน โกมีผลกระทบทั้งทางประโยชน์และโทษประโยชน์จากการเล่นเกม คือด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน เกมทำให้ผู้เล่นรู้จักเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้นจากการเล่นเกม ด้านอารมณ์ เกมทำให้ผู้เล่นมีความรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียดเมื่อได้เล่นเกม ส่วนโทษจากการเล่นเกม ด้านสุขภาพ เกมทำให้ผู้เล่นเมื่อเล่นเกมนานๆจะรู้สึกเกิดอาการปวดตา ดั้งนั้น ควรแบ่งเวลาในการเล่นเกมให้เหมาะสม ไม่ควรจ้องหน้าจอคอมพิวเตอร์/โทรศัพท์เป็นเวลานานต่อเนื่องกัน ควรจะกระพริบตาหรือหยุดพักสายตา สัก 5-10 นาที

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์ และอาจารย์อรรถพล วงศ์ชัย อาจารย์ที่ปรึกษา ขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องอย่างใกล้ชิดมานับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ หาญกล้า. (2548). **การเล่นเกมออนไลน์ของวัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร**. ปริญญานิเทศศาสตร์บัณฑิต. สาขานิเทศศาสตร์. มหาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

คมชัดลึก. (2559). **โปเกม่อนโก คนเล่นเกมหรือเกมเล่นคน.** http://www.nationtv.tv/main/contect/social/378512289. (สืบค้นวันที่ 13 กันยายน 2559).

ชลดา บุญโท. (2554). **พฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีและผลกระทบจากเกมออนไลน์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี.

ธาริน เสวกจันทร์. (2552). **ความสัมพันธ์ในครอบครัว สัมพันธ์ภาพในกลุ่ม และเปิดรับสื่อเกมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง เขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลงสลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง
A concept and social reflection in the songs composed bySala during his time in music company

พิสมัย ดอนสมจิตร* กัลยา กุลสุวรรณ และ บุญยงค์ เกศเทศ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาสารคาม
*corresponding author e-mail: memaimai@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลงสลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ผลงานเพลงที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 ถึง ปัจจุบัน จำนวน 195 เพลง ผลจากการศึกษาแนวคิดในการประพันธ์เพลง ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอแนวคิดด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ ความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน แนวคิดความพอเพียง ส่วนภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงสลา คุณวุฒิ พบว่ามีภาพสะท้อน ดังนี้ ด้านวิถีชีวิต มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของครอบครัว ความรักและเอื้ออาทรต่อกัน การศึกษา การเลือกคู่ครอง การให้กำลังใจ ปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ด้านเศรษฐกิจมีการสะท้อนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ รายได้ การทำงานในโรงงาน ภาวะความยากจน ด้านความเชื่อและศาสนาซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องชาติภพ การทำบุญ โชคชะตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้านภาษามีการใช้ภาษาถิ่นอีสานในบทเพลง ด้านประเพณีมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทอดผ้าป่า การแต่งงาน ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีออกพรรษา ด้านศิลปะการแสดงมีการนำเสนอบทเพลงหมอลำซึ่งเป็นการแสดงของท้องถิ่น และด้านวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ

คำสำคัญ: แนวคิดภาพสะท้อนทางสังคมบทเพลงของสลา คุณวุฒิ

Abstract

This research aimed to investigate the concept and social reflection in the songs composed by SalaKhunnawut when he was working in a music company. The data used in analysis were songs composed by SalaKhunnawut from 2000 to the present (n = 195 songs).The research revealed that the composer presented the concepts of cultural conservation, lifestyle, gratitude, diligence, and sufficiency.Regarding the findings in social reflections, there are 7 reflections; lifestyle: family, love and care, education, selecting a spouse, encouragement, social problems and situations; economy: reflection about earning a living, income, working in factories, and poverty; beliefs and religions, especially life and resurrection, making a merit, destiny, and holy existence; language: usage of Isan dialect in the songs; traditions: the tradition of offering monk's clothing, marriage, Songkran festival, and the end of Buddhist Lent; performing arts: presentation about Mo Lam, a local form of Isan dance; and technology advancements and media.

keywords : concept, social reflection, songs of SalaKhunnawut

บทนำ

เอกลักษณ์และความงดงามทางภาษาของบรรพบุรุษไทย ที่สร้างสรรค์ขึ้นมา ยังคงสืบเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนคือ การแสดงออกทางการใช้ภาษาสื่อออกมาเป็นบทเพลง ที่ทำให้เห็นว่ามีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเสมอ ภาษาเป็นการสื่อสารทางความคิด ภาษายังคงเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของคนยุคปัจจุบันที่สนใจในเรื่องของวัตถุนิยมมากขึ้น มีรูปแบบการใช้ชีวิตที่เร่งรีบ ขาดสุนทรียะในการรับหรือส่งสาร ไม่ว่าจะทางใดก็ตาม อาจเพราะสาเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้ส่งผลไปยังการกระทำของตน คนในยุคปัจจุบันจึงมีความละเอียดอ่อนน้อยลงไปทุกที เมื่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยเริ่มขึ้น อิทธิพลต่างๆ เริ่มเข้ามา สื่อเทคโนโลยี สามารถผ่านได้หลายช่องทาง ประกอบกับความทันสมัยที่ทำให้คนในยุคปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับความประณีต ความงดงาม ท่วงทำนอง ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาไทยน้อยลง ซึ่ง “บทเพลง” ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งบนความงดงามของภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยบันเทิงใจ และกล่อมเกลาจิตใจได้เป็นอย่างดี เพลงจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญประเภทหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยได้ประมวลเหตุการณ์ความประทับใจ ถ่ายทอดออกมาด้วยภาษาที่ไพเราะ ปลุกเร้าอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความซาบซึ้ง สะเทือนใจหรือสนุกสนานไปตามบทเพลง ตลอดจนเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมและนิสัยใจคอขอคนในชาตินอกจากบทบาทหน้าที่ในแง่ของการตอบสนองทางด้านอารมณ์แล้วเนื้อเพลงยังสะท้อนถึงแง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมใดสังคมหนึ่งได้อีกด้วย

จะเห็นได้ว่าความไพเราะของบทเพลงที่ถ่ายทอดออกมาจากคำร้อง เป็นสิ่งที่ช่วยให้คนฟังเข้าใจเรื่องราวของเพลงได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพลงจึงเป็นวรรณกรรมที่เข้าถึงกลุ่มชนได้ ในวงกว้างเพราะคนโดยทั่วไป สามารถซึมซับได้จากการฟัง ซึ่งง่ายกว่า การศึกษาวรรณกรรมประเภทอื่นที่ต้องอาศัยการอ่านเพื่อความเข้าใจ บุญยงค์ เกศเทศ (2525:47) กล่าวว่า เพลงเป็นรูปแบบวรรณกรรมที่มีสาระประเภทหนึ่ง เพราะเพลงเข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่นโดยมิต้องไปพะวงกับการอ่านหรือดู เพียงผ่านโสตประสาทหูก็เกิดสุนทรีย์ มีความสะเทือนอารมณ์ได้ เนื่องจากผู้แต่งได้พยายามหยิบยกปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของคนทุกระดับ ออกมาตีแผ่อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ฟังก็จดจำได้ง่าย ผู้ประพันธ์จึงมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพของวรรณกรรมเพลงซึ่งเป็นบุคคลที่เรียกกันว่าครูเพลง ในวงการเพลงของไทยครูเพลงที่มีชื่อเสียงมีมากมายเช่น ครูไพบูลย์ บุตรขันชลธี ธารทองพงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา สุรินทร์ ภาคศิริ สลา คุณวุฒิ เป็นต้น

ครูเพลงซึ่งมีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่งของไทยในช่วงสองทศวรรษหลังนี้คือ สลา คุณวุฒิ เป็นนักแต่งบทเพลงลูกทุ่งที่ประสบความสำเร็จ หากใช้เกณฑ์ความนิยมและการยอมรับเป็นเครื่องมือวัดผลของการสื่อสาร และแสดงคุณค่าของงานศิลปะ ผลงานเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง เพราะงานเพลงจำนวนไม่น้อยที่เขาประพันธ์ได้รับความนิยมอย่างสูง และได้รับรางวัลจากหลายสถาบันดังเช่นในปี พ.ศ. 2540 เพลง “จดหมายผิดซอง” ซึ่งขับร้องโดยมนต์สิทธิ์ คำสร้อย ได้รับรางวัลเพลงยอดนิยมโทรทัศน์ทองคำ ถัดมาในปี พ.ศ. 2541 เพลง “กระทงหลงทาง” ซึ่งขับร้องโดย ไชยา มิตรชัย ได้รับรางวัลเพลงลูกทุ่งยอดนิยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ในปี พ.ศ. 2542 เพลง “ยาใจคนจน” ซึ่งขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ก็ได้รับรางวัลเดียวกันนี้

สลา คุณวุฒิ เป็นนักเขียนเพลงที่คมในความคิด มีสายตาแหลมคม นำข้อมูลในชีวิตคนอีสานมาเป็นเพลงได้ทุกสถานการณ์ เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือ สลาเป็นคนแรกในประเทศไทยที่แต่งขึ้นการเป็นนักแต่งเพลงของสลาช่วงแรกเกิดจากใจรัก แต่เมื่อเข้าสู่ระบบธุรกิจการแต่งเพลงก็ต้องผสมไปด้วยกลยุทธ์ทางการตลาดและปัจจัยอื่นๆอีกหลายประการ สาระของเพลงแสดงอัตลักษณ์อีสานในหลายแง่มุม เช่น เพลง แรงใจรายวัน สื่อถึงการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน “จะอดหรืออิ่ม เราจะยิ้มให้กัน...” เพลงแค่นี้ก็ดีใจแล้ว สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของชาวอีสาน สื่อถึงเรื่องความเชื่อชาติภพ ชาตินี้ชาติก่อนชาติหน้า บาปบุญ ถึงแม้ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ แต่เป็นข้อปลอบใจในยามสิ้นหวังได้เป็นอย่างดี “เกิดมาชาตินี้ได้ทำดีกับอ้ายก็พอกะซางมันเถาะหากบุญพอแค่เพียงได้พบถึงแม้ครั้งแรกอ้ายเป็นฝ่ายเดินเข้ามาคบสุดท้ายหนังไทยตอนจบอ้ายคบน้องแค่ทางผ่าน” เพลงรอพี่ที่นครพนม สื่อถึงการนำเอาความจริงและสัญลักษณ์ในท้องถิ่นแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในพุทธศาสนิกชนในดินแดนอีสานเช่นจังหวัดนครพนม มาถ่ายทอดเป็นบทเพลง “สายลมพัดส่า เมื่อคราหน้าหนาวคิดถึงเด้

คิดถึงคราวเมื่อก่อนสองเฮาเคียงคู่สุขสมนัดมาพบกัน เที่ยวงานพระธาตุพนมจุดธูปขอพรกลางลมฮักอย่าล่มยามอ้ายห่างไกล... อย่าลืมฝั่งโขงนครพนม" บทเพลงเหล่านี้สะท้อนความเป็นอยู่หรือสภาพของสังคม ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นปีที่สลาลาออกจากราชการและเป็นช่วงเข้าสังกัดบริษัทเพลง ได้สร้างสรรค์บทเพลงขึ้นมากมาย มีเพลงที่สลา แต่งได้รับรางวัลที่แสดงคุณค่าทางศิลปะ คือเพลง "กระเป๋าแบนแฟนทิ้ง" ซึ่งขับร้องโดยเอกราช สุวรรณภูมิ ได้รับรางวัลเพลงยอดเยี่ยม มาลัยทอง เพลง "ด้วยแรงแห่งรัก" ซึ่งขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ได้รับรางวัลคำร้องยอดเยี่ยม และเพลงยอดเยี่ยมมาลัยทองปี 2544 เพลง "นางฟ้าบ้านไพร" ซึ่งขับร้องโดย พัชรี เย็นแสง ได้รับรางวัลเพลงสร้างสรรค์พิเศษยอดเยี่ยม พระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 5 และรางวัลเพลงสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2544 เพลง "กำลังใจในแววตา" ซึ่งขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ได้รับรางวัลคำร้องยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2544 เพลง "ใจสารภาพ" ซึ่งขับร้องโดย จักรพรรณ์ อาบครบุรี ได้รับรางวัลเพลงยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2546 เพลง "เหนื่อยไหมคนดี" ซึ่งขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ได้รับรางวัลคำร้องยอดเยี่ยม มาลัยทองปี 2543

สลา คุณวุฒิ สามารถใช้ภาษาท้องถิ่นให้ร้อยรัดกับดนตรีพื้นบ้านได้อย่างกลมกลืน และสรรคำมาใช้อย่างโดดเด่น เพื่อสื่อความหมายอันบ่งบอกความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ กลวิธีที่ใช้คำ การเล่นเสียงและการเล่นคำ การใช้คำระดับภาษาปาก การใช้คำภาษาถิ่นอีสาน สื่อประสบการณ์ที่เป็นทั้งลักษณะพิเศษและความใกล้ชิดระหว่างผู้มีใจผูกพันกัน บทเพลงลูกทุ่งเหล่านี้ล้วนมีการประพันธ์บทเพลงอย่างประณีตใช้ ภาษาที่เรียบง่ายงดงามสอดคล้องกับยุคสมัย ผู้ประพันธ์บทเพลงจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์เนื้อหาและภาษาของเพลงลูกทุ่ง การประพันธ์เพลงเพื่อให้เข้าถึงผู้ฟังจนได้รับความนิยมจะต้องอาศัยความสามารถของผู้ประพันธ์ สลา คุณวุฒิ (อ้างถึงใน เพลงชีวิตศิลปินครูบ้านป่า, 2545: 65)กล่าวถึงการประพันธ์เพลงลูกทุ่งไว้ว่า

"ผมมองว่าการเขียนเพลงรุ่นใหม่ เริ่มเข้ามาสู่เรื่องของเนื้อหามากขึ้น ให้ความสำคัญของการเป็นสาระมากขึ้น ที่สำคัญเอาความจริงมาพูดมากขึ้น แต่สิ่งที่สำคัญเวลาพูดความจริงก็คือ ต้องมาเติมศิลปะก่อน"

"ถ้าให้ผมพูดว่านักเขียนรุ่นใหม่ นักเขียนเพลงรุ่นใหม่กำลังทำอะไร ทำอย่างไร ผมว่าผมกำลังตอบโจทย์ของจิตวิทยามนุษย์ พูดเรื่องใกล้ตัวให้มากที่สุด มากกว่ารูปแบบ มากกว่าจังหวะจะโคน และมีความจริงนำเสนอมากขึ้น"

"เพลงไหนตออบโจทย์ชีวิตเขาเขาก็จะชอบ"

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงของสลา คุณวุฒิ พบว่ามีผู้ศึกษาผลงานเพลงของสลาไว้หลายคน เพิ่มพร ธนสีลังกูร (2543) ในช่วงพ.ศ 2527- 2543 ได้ศึกษาผลงานของสลา คุณวุฒิ ไว้แล้วจำนวน 162 เพลง โดยได้ศึกษาเฉพาะเพลงที่ สลา คุณวุฒิ เป็นผู้ประพันธ์ ทั้งคำร้องและทำนองและได้บันทึกแผ่นเสียงออกจำหน่าย ญาณิกา อ้อมณฑา (2548) ได้ศึกษาผลงานของสลา คุณวุฒิ ในช่วง พ.ศ. 2540-2547 จำนวน 66 เพลงโดยศึกษาเฉพาะเพลงที่ไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้อง วิภา ปานประชา (2547 : 9-10) ได้ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ ในช่วง พ.ศ. 2543-2547 จำนวน 137 เพลง ได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งว่า เพลงลูกทุ่งหมายถึงเพลงที่รวมทำนองพื้นบ้านของไทย นับว่าเป็นพื้นบ้านยุคใหม่ มีเนื้อหาตรงไปตรงมา ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มักสะท้อนสภาพชีวิตไทยในแต่ละยุคแต่ละสมัย ไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม ปัญหาเศรษฐกิจการเมือง รวมทั้งปรากฏการณ์ธรรมชาติ นอกจากนั้น เนตรนภา ยิ้วเหี้ยง (2553:12) ได้ศึกษาเนื้อหาและลักษณะเด่นในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ของสลา คุณวุฒิ โดยศึกษาเนื้อเพลงลูกทุ่งที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ จากผลงานเพลง 7 อัลบั้ม คืออัลบั้มรวมผลงานเพลงที่เคยได้รับการบันทึกเสียงแล้วคัดเลือกนำมาขับร้องใหม่จำนวน 6 อัลบั้มและผลงานที่ได้รับรางวัล ในอัลบั้มรวมเพลง รางวัลแห่งเกียรติยศ 10 ปีแกรมมี่โกลด์(เพลงในอัลบั้มมี 27 เพลง คัดเฉพาะผลงานการประพันธ์ของสลา คุณวุฒิ จำนวน 15)รวมทั้งหมดจำนวน 71 เพลง

สรุปได้ว่าจากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการศึกษา คำร้องและทำนองเพลง ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา ศึกษาลักษณะเด่นด้านเนื้อหาและรูปแบบซึ่งเป็นปัจจัยของพลังทางวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ อีกปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมรูปแบบการสื่อเนื้อหาในเพลงลูกทุ่งก็คือ

การตลาด ที่มุ่งประเด็นไปที่ยอดขาย และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ถ้าแนวเพลงใดออกสู่ตลาดได้รับการตอบรับดี เรื่องนั้นก็จะกลายเป็นต้นฉบับในการผลิตเนื้อหารูปแบบนั้นๆออกมาเหมือนๆกัน จนทำให้คุณค่าความงามของเพลงลูกทุ่งตั้งแต่อดีตนั้นค่อยๆกลืนหายไปกับธุรกิจและการทำศิลปะในเชิงพาณิชย์ จากคุณสมบัติสะท้อนความเป็นอยู่ของคนในสังคมกลับกลายเป็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และมีอยู่ ได้สะท้อนเนื้อหาของบทเพลงเหล่านี้ออกมาเพราะทฤษฎีจากการศึกษาตลาดและเนื่องจากในปัจจุบันการนำเสนอเพลงลูกทุ่งมีปัจจัยสำคัญต่างๆขึ้นอยู่กับบริษัทผู้ผลิตเพลง ดังนั้นจึงต้องมีการทำเพลงเพื่อให้ทันยุคสมัยสามารถแข่งขันกับบริษัทผู้ผลิตเพลงอื่นๆได้ การที่ผู้ประพันธุ์เพลงจะทำเพลงออกมารูปแบบใด ขึ้นอยู่กับการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปตามความต้องการและนโยบายของบริษัท เนื่องด้วยมีธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้ผลิตแต่ละแห่งจึงต้องพยายามวิเคราะห์ความต้องการของผู้ฟัง และให้การส่งเสริมและสนับสนุนเพลงด้วยนโยบายที่แตกต่างกันไป เพื่อสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และสร้างความนิยมแก่เพลงทุกวิถีทาง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจและอยากศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับ แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง มีแนวคิดและภาพสะท้อนสังคมเป็นไปอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง มีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางสังคมของสลา คุณวุฒิ ในบทเพลง ช่วงสังกัดบริษัทเพลง
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง” มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ โดยศึกษางานเขียนประเภทบทเพลง สลา คุณวุฒิ ที่ประพันธ์ในช่วงสังกัดบริษัทเพลงตั้งแต่ปี 2543 ถึงปัจจุบัน จำนวน 195 เพลง โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้
ช่วงที่ 1 บทเพลงที่ประพันธ์ ตั้งแต่ปี 2543 – 2548 ช่วงที่ 2 บทเพลงที่ประพันธ์ ตั้งแต่ปี 2549 – 2553
ช่วงที่ 3 บทเพลงที่ประพันธ์ ตั้งแต่ปี 2554 – 2559

2. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง ” ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในเก็บรวมรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยดังนี้

2.1 แบบรวบรวมและบันทึกข้อมูลการวิจัย

2.1.1 รวมรวมข้อมูลเพลงที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

2.1.2 แบบบันทึกข้อมูลแนวคิดที่ปรากฏในบทเพลงที่ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ

2.1.3 แบบบันทึกการนำเสนอภาพสะท้อนที่ปรากฏในบทเพลงที่ประพันธ์โดยสลา คุณวุฒิ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาแนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.2.1 แนวคิดทางด้านศิลปะการประพันธ์

2.2.2 แนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร

2.2.3 ทฤษฎีภาพสะท้อนสังคม

2.2.4 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

2.2.5 ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง” ผู้วิจัยดำเนินงานวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 การเก็บรวมรวมข้อมูล

3.1.1 ขั้นรวบรวมข้อมูล

1) รวบรวมบทเพลงลูกทุ่ง ที่สลา คุณวุฒิ เป็นผู้ประพันธ์

2) รวบรวมหนังสือ บทความ เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของสลา คุณวุฒิ

3) รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่ง

3.1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

3.1.3 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคม

3.1.4 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพัฒนาการรูปแบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลงนั้น ได้นำแนวคิดแนวคิดทางด้านศิลปะการประพันธ์ แนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีภาพสะท้อนสังคมทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย

3.3 การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

3.3.1 เสนอแนวคิดทางสังคมในบทเพลงของสลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง

3.3.2 เสนอภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ แนวคิดทางสังคมที่ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่ง สลา คุณวุฒิ ส่งผ่านบทเพลงพบว่า ในอดีตที่สร้างสรรค์เพลง สะท้อนชีวิตครูและนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ชนบทภาคอีสานการทำงานมาจากแรงฝัน มาจากแรงผลักดัน ปัจจุบันเป็นทั้งนักร้องนักดนตรีและเป็นโปรดิวเซอร์เพลงเป็นผู้สร้างสรรค์บทเพลง และบทกลอนลำที่ประทับใจ สลา คุณวุฒิ ได้นำเสนอแนวคิดและภาพสะท้อน ในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทั้งที่ประสบโดยตรงและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับด้านการดำเนินชีวิตได้อย่างลึกซึ้งหลายมุมมอง แนวคิดเกี่ยวกับด้านความรักระหว่างหนุ่มสาวซึ่งต้องการความเข้าใจ ต่างหวังจะได้รับความรักเป็นภูมิคุ้มกันชีวิต ดังในบทเพลง “แรงใจรายวัน”สาวผู้ใช้แรงงานยึดถือชายที่ตกลง “ครองใจ”เป็นที่ยึดมั่นของความหวังและ “เป็นที่ปรึกษาชีวี ” ในบทเพลง “โทรหาแหน่เด้อ” หญิงสาวยึดความรักของชายหนุ่มเป็นสิ่งบำรุงจิตใจ จึงฝากความหวังไว้กับการได้รับสายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมการใช้ภาษาถิ่น ในการประพันธ์เพลง สลาได้ให้ความสำคัญในการใช้ภาษาถิ่นในบทเพลง การสื่อสารทางด้านเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ เห็นได้จากการบทเพลง มีการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย กล่าวถึงอินเตอร์เน็ต Line youtube facebook และโลกออนไลน์อีกมากมาย ดังบทเพลง “เขาขอไลน์ อ้ายขอลา”ในภาพรวมเนื้อหาหลักในบทเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ มิได้เน้นแต่ประสบการณ์ของคนชนบทที่ประสบปัญหาความยากจนเท่านั้น ยังเผยความอดทน ความวิริยะ แม้มีความอ่อนไหว ก็ยิ่งเผยเยื่อใยอันงดงามระหว่างคนบ้านเดียวกัน คนที่อยู่ร่วมในสังคม บทเพลงไม่ได้ร้องขอ ผู้มีโอกาสดีกว่าให้ช่วยแก้ไขหรือเข้ามาช่วยเหลือ หากแต่ความน่าชื่นชมในจิตวิญญาณของ “ตัวแทน”เหล่านี้น่าจะพอบอกได้ว่า คนจนก็มีศักดิ์ศรีความเป็นคนไม่แตกต่างจากผู้อื่นและสู้ชีวิตอย่างไม่ยอมแพ้

อภิปรายผล

การวิจัย “แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในบทเพลงสลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลง ”ผู้วิจัยได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ศึกษาแนวคิดทางสังคมของสลา คุณวุฒิ ในบทเพลง ช่วงสังกัดบริษัทเพลง และศึกษาภาพสะท้อนสังคมในบทเพลง สลา คุณวุฒิ ช่วงสังกัดบริษัทเพลงผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดเรื่องราวจากประสบการณ์และสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละช่วง เวลา อย่างได้อารมณ์และความรู้สึกบทเพลงลูกทุ่งของสลา ทำให้เห็นแนวคิดและภาพสะท้อนเกี่ยวกับสังคมไทยวิถีชีวิต ความผูกพันอันแนบแน่นกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความยึดมั่นในพุทธศาสนา ของชาวชนบท ด้วยลีลาการประพันธ์อันหลากหลาย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าผลจากการศึกษาแนวคิดในการประพันธ์เพลง ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอแนวคิดด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ ความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน แนวคิดความพอเพียง ส่วนภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงสลา คุณวุฒิ พบว่ามีภาพสะท้อน ดังนี้ 1) ด้านวิถีชีวิต มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของครอบครัว, ความรักและเอื้ออาทรต่อกัน, การศึกษา, การเลือกคู่ครอง,การให้กำลังใจ,ปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจมีการสะท้อนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ,รายได้ , การทำงานในโรงงาน, ภาวะความยากจน 3) ด้านความเชื่อและศาสนาซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องชาติภพ, การทำบุญ, โชคชะตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 4) ด้านภาษามีการใช้ภาษาถิ่นอีสานในบทเพลง 5) ด้านประเพณีมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทอดผ้าป่า, การแต่งงาน, ประเพณีสงกรานต์, ประเพณีออกพรรษา, 6)ด้านศิลปะการแสดงมีการนำเสนอบทเพลงหมอลำซึ่งเป็นการแสดงของท้องถิ่น และ 7) ด้านวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความเมตตากรุณาอย่างสูงยิ่ง จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ครูสลา คุณวุฒิ ครูผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมเพลง ที่มีคุณค่าต่อสังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ขอขอบคุณกำลังใจ จากครอบครัว และกัลยาณมิตรทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2555). **วรรณคดีวิจารณ์.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จินตนา ดำรงเลิศ. (2531).**รายงานการวิจัย“ขนธรรมเนียมประเพณีค่านิยมและการดำเนินชีวิตของชาวนาไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทยตั้งแต่หลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงปัจจุบัน”.** สถาบันไทยคดีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เจนภพ จบกระบวนวรรณ. (2529). **เพลงลูกทุ่งกับมุมมองด้านการเมือง.** คุรุปริทัศน์. 11 : 25-81.

ญาณิกา อ้อมณฑา. (2548). **การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากบทเพลงของสลาคุณวุฒิที่ขับร้องโดย ไมค์ภิรมย์พร.** สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พัฒนวิริยะวาณิช. (2552). **พระราชนิพนธ์เรื่องมัทนะพาธา.** การศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต: ศรีนครินทรวิโรฒ: มหาวิทยาลัย.

ดวงมน จิตร์จำนงค์. (2536). **สุนทรียภาพในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : ศยาม.

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2534). พระนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี **ลูกทุ่งกับเพลงไทย. ใน กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ธีระภาพ โลหิตกุล. (2541). **ปฐมบทเพลงลูกทุ่งและเพลงเพื่อชีวิตไทย พ.ศ. 2480–2500**. กรุงเทพฯ : โสมสาร.

นาวิน ปัญญาหาญ. (2551). **สุนทรียศาสตร์เชิงพุทธในผ้าทอเมืองน่าน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เนตรนภา ยิ้วเหี้ยง. (2553). **ลักษณะเด่นในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ**. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปะศาสตร มหาบัณฑิต(สาขาภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2525). **วรรณกรรมวิเคราะห์.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2529). **แว่นวรรณกรรม.** กรุงเทพฯ : อ่านไทย.

บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2534). **ศึกษาบทบาทของเพลงลูกทุ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต: วิเคราะห์ เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2532-2533.** วิทยานิพนธ์ วารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรานี วงค์เทศ. (2553). เพลงพื้นบ้าน . วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 2 : 12.

พรพิไล เทพคำ. (2539). **“เพลงคำเมืองกับวัฒนธรรมชาวล้านนา : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมืองช่วงมกราคมถึงธันวาคม ๒๕๓๗ ”.** วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิตภาควิชาการประชาสัมพันธ์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพิ่มพูน ธนสีลังกูร. (2544). **วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของสลา คุณวุฒิ.** ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

พัทยา สายหู. **กลไกของสังคม**. กรุเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). **ดนตรีวิจักษ์ .** กรุเทพฯ : รักษ์สิปป์.

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. (2548). **รายงานวิจัย เพลงลูกทุ่งอีสานกับการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นศึกษา ในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ.

รุ่งสุริยา เมืองเหลา. (2537). **ภาพสะท้อนสังคมอีสานซึ่งปรากฏในบทเพลงพรศักดิ์ ส่องแสง ขับร้อง.** ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

รื่นฤทัย สัจจพันธ์. (2558). **วรรณกรรมปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ลักขณา สุขสุวรรณ. (2521). **“วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง”.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ล้อม เพ็งแก้ว. (2549). **ว่ายเวิ้งวรรณคดี.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

วิภา ปานประชา. (2549). **การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ** วิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทยา นาควัชระ. (2529). **การสร้างกำลังใจในคนหนุ่มสาว**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์.

สนิท สมัครการ. (2538). **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการทางสังคม.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สมพร มันตะสูตร. (2525). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน.** กรุงเทพ : โอเดียนสโตร์.

สมโภช รอดบุญ. (2537). **สังคีตนิยมเบื้องต้นว่าด้วย เพลงคลาสสิค.** กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.

สุมาลี วีระวงศ์. (2540). **บรรณานุกรมกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2485-2540.** กรุงเทพฯ : พิมพลักษณ์.

สุรพงษ์ สังฆมณี. (2541). **ค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน พ.ศ. 2533-2539**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เอกมันต์ แก้วทองสอน. (2554). **สุนทรียศาสตร์ในพุทธปรัชญาเถรวาท.** วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อัมพร จิตรักษา. (2543). **ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดยเอกชัย ศรีวิชัย**. ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อรชร เรือนคำ. (2537). **การศึกษาภาพสะท้อนล้านนาและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบเพลงของจรัลมโนเพ็ชร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาเอกภาษาไทยมหาวิทยาลัย).

อรุณี ประภาหอมเศรษฐี. (2528). **การสื่อสารมวลชนเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรายัน เลาสัตย์. (2526). **รายงานการวิจัยเรื่องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่นภาคเหนือในเขตจังหวัด.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปัตตานี.

ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดิน และพูดคุยกับประชาชน (stop walk and talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

The public's opinion of towards the performance of patrol officers according to stop, walk and talk with people on the prevention of crimes police station Wang Nam Khu Muang district, Phitsanulok province

.

คฑาวุธ พรมใจ*
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: katarwut.p@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane จำนวน 390 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในงาน 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ พบว่าด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย พบว่าไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ แนวทางการหยุด เดินและพูด คุยกับประชาชน

Abstract

The purposes of this research were to study the opinions of people towards the performance of patrol officers according to Stop, Walk and Talk with people on the prevention of crimes police station Wang Nam Khu Muang district, Phitsanulok province. and to compare the opinions. It was a quantitative study by using the sample group of 390 people from Taro Yamane's the tools used to collect the data query, data analysis computer program. The statistics used in the analysis were percentage, average, standard deviation, t-test and test F-test. The findings were as follows : The opinions of people towards the performance of patrol officers. according to Stop, Walk and Talk with people on the prevention of crime Police station Wang Nam Khu Muang district,

Phitsanulok province. The top five at a high level. The side with the highest mean score. The public needs to maintain peace The results of comparison of the opinions of people towards the performance of patrol officers The provider of officers, The facilities justice, The security of life and property, and The prevention and suppression of the offender. The Opinions vary were significantly different at 0.05 and the public needs to maintain peace. Found no difference.

keywords : patrol officers, approach to stop, walk and talk to people

บทนำ

การบริหารงานตำรวจของตำรวจภูธรภาค 6 จังหวัดพิษณุโลก ในยุคปัจจุบันนี้ ก็ได้มีการบริหาร งานเชิงรุกมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ของอดีตผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 6 จังหวัดพิษณุโลก (พลตำรวจโท รุ่งโรจน์ แสงคร้าม อดีตผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 6) ที่ได้มีการวางแผนงานนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งหมด 9 จังหวัดของภาคเหนือตอนล่าง นั่นก็คือการนำนวัตกรรมสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโดยนำแนวทางการหยุด เดิน และพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ที่มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนผ่าน Social Line ว่ารูปแบบการปฏิบัติงานและบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของข้าราชการตำรวจต่อการให้บริการแก่ประชาชนนั้นประชาชนมีทัศนะมุมมอง หรือความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งสำหรับผลการตอบรับกลับมาของประชาชนถือว่าแนวทาง การหยุดเดิน และพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) นี้ เป็นแนวทางที่ประชาชนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะจะเห็นได้จากเมื่อมีการมอบหมายภารกิจต่างๆ ให้กับข้าราชการตำรวจทุกนายที่อยู่ในความรับผิดชอบออกพื้นที่พบปะกับประชาชน และได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร การสัมผัสถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน สิ่งเหล่านี้ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของประชาชนที่แท้จริงมากขึ้น ว่าสิ่งใดบ้างคือภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้กับประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นหูเป็นตาและมีการประสานการทำงานร่วมกับตำรวจเพื่อจะนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งในอนาคต และที่สำคัญคือความสามารถในการผลักดันให้แนวทาง การหยุด เดิน และพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ที่มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนผ่าน Social Line สามารถขับเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาวได้ ดังที่ เซอร์ โรเบิร์ด พีล ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับประชาชนและตำรวจไว้อย่างน่าสนใจว่า “ตำรวจคือประชาชน และประชาชนคือตำรวจ” เพราะทั้งสองฝ่ายต้องทำงานร่วมกันในการรักษาความสงบสุขของสังคม โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม รวมถึงความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรม ตลอดจนสภาพของความไร้ระเบียบและความเสื่อมโทรมทางสังคมและทางกายภาพในชุมชนต่างๆได้ แต่ทั้งนี้ การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นั้น ตำรวจจะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสุจริตชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะในการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา และร่วมพัฒนาสภาพความเป็นอยู่โดยรวมของชุมชน ซึ่งเท่ากับเป็นการเปลี่ยนแปลงปรัชญาการทำงานจากเดิมที่ใช้มาตรการตั้งรับด้วยการไปถึงที่เกิดเหตุ อย่างรวดเร็วมาใช้มาตรการเชิงรุกที่เน้นแก้ปัญหาในชุมชน

ประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจ ที่พบปะประชาชนได้พูดคุยสอบถามความเป็นอยู่ ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งเป็นการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจเชิงรุกสร้างความใกล้ชิด เป็นมิตรกับประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อใช้ผลศึกษาข้อมูลที่ได้มาอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ตำบลวังน้ำคู้ มี 8 หมู่บ้าน ตำบลวัดพริก มี 12 หมู่บ้าน และตำบลงิ้วงาม มี 7 หมู่บ้าน รวมทั้งสิน 27 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งหมด 15,726 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 390 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire)

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด และด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามเก็บข้อมูล 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลวังน้ำคู้ ตำบลวัดพริก และตำบลงิ้วงาม และเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง 390 ชุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสถิติทดสอบ t – test และค่าสถิติทดสอบ F – test

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม ดังนี้ คือ

ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 53.8 โดยแบ่งตามอายุแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 46-55 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.9 ,สถานภาพสมรส พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่สมรสแล้ว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.1 ,แบ่งตามระดับการศึกษาแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.6 และแบ่งตามอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจฯ	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
1. ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ	3.70	0.615	มาก
2. ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม	3.49	0.499	ปานกลาง
3. ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.27	0.556	ปานกลาง
4. ด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด	3.50	0.543	มาก
5. ด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย	4.00	0.612	มาก
รวม	3.592	0.565	มาก

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในงานทั้งหมด 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.592, S.D. = 0.565) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.612) และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.615) ด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.50, S.D. = 0.543) ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.499) และด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$= 3.27, S.D. = 0.556)

ผลการเปรียบเทียบที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

1. เพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ และด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม ด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด และด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย ไม่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2. อายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม และด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด และด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย ไม่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

4. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม ด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด และด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย ไม่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

5. อาชีพที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีประเด็นที่สำคัญและค้นพบจากการศึกษาที่ควรมาอภิปราย มีดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากที่สุด (ร้อยละ 53.8) มีอายุระหว่าง 46-55 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 27.9) มีสถานภาพสมรส ที่สมรสแล้ว มากที่สุด (ร้อยละ 72.1) ระดับการศึกษาประถมศึกษา มากที่สุด (ร้อยละ 32.6)และมีอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 46.4)

ความคิดคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามด้านต่างๆ ดังนี้

1. จากผลการค้นคว้า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยมีกลุ่มตัวอย่างทางด้านเพศ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจได้พบปะพูดคุยกับประชาชน และได้รับบริการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจจากการแต่งกายและบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ที่ให้การบริการแก่ประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการแต่งกายของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเป็นบ่งบอกถึงบุคลิกภาพที่น่าเกรงขาม เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ เมื่อออกตรวจเยี่ยมพบปะประชาชน ตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน ด้วยความสุภาพเรียบร้อย และเป็นมิตรกับประชาชน บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นกันเองกับประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจแบบใหม่หรือตำรวจตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) จะต้องมองว่างานบริการเป็นงานที่สำคัญและเป็นโอกาสที่ดีของตำรวจที่จะสร้าง ความคุ้นเคย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน นอกจากนี้ในเรื่องของการขอรับบริการ ขอความช่วยเหลือ หรือหากไม่ได้ร้องขอ แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจเล็งเห็นได้ว่าประชาชน ชุมชนหรือสังคมกำลังเดือดร้อน สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนพันธ์ เขตต์กัน (2558 : 152) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการตามแนวทางการหยุด เดิน พูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) กรณีศึกษาตำรวจภูธรภาค 6 จังหวัดพิษณุโลก พบว่าความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการค้นคว้า ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยมีกลุ่มตัวอย่างทางด้านอายุ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ มีคดีอาญาเกิดในพื้นที่ไม่มาก จึงก่อให้เกิดข้อปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่จะพบปะพูดคุยกับประชาชนหรือประชาชนได้พบเห็นกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในการตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมองเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจปฏิบัติงานภายใต้กรอบกฎหมายด้วยความยุติธรรมกับประชาชน ด้วยความเคร่งครัดในการจับกุมผู้กระทำความผิดดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเหมาะสมตามสภาพความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดกฎหมายนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจได้มีการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายชัดเจน ไม่มีการเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งสอดคล้อง กิตติ ไชโย (2552 : 49) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามโครง การโรงพักเพื่อประชาชน : ศึกษากรณี สถานีตำรวจภูธรนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐเมศร์ สุวรรณศรีทวี (2557 : 59-60) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรทะเมนชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการอำนวยความยุติธรรมอาญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการค้นคว้า ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยมีกลุ่มตัวอย่างทางด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้

อาจเนื่องจากสถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ ได้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจปฏิบัติตามแนวทางการหยุดเดิน และพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ตามนโยบายของตำรวจภูธรภาค 6 อย่างสม่ำเสมอ และเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจออกพื้นที่ พร้อมทั้งพบปะประชาชนด้วยความเป็นมิตรและเป็นกันเอง ดังนั้นประชาชนมีแนวความคิดว่าไม่ได้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบและให้ความรู้ถึงวิธีป้องกันอาชญากรรมต่างๆ และแจ้งเหตุเบื้องต้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจออกตรวจพื้นที่ได้เข้าเยี่ยมประชาชนในเขตเส้นทางถนนหลัก หรือถนนตามหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่ได้ตรวจเยี่ยมประชาชนในพื้นที่ที่เป็นทางเดินเข้าไปในบ้านประชาชนที่อยู่หางไกลจากถนน ซึ่งสอดคล้อง กิตติ ไชโย (2552 : 49) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามโครงการโรงพักเพื่อประชาชน : ศึกษากรณี สถานีตำรวจภูธรนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริชัย สมพงษ์พันธ์ (2558 : 78) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่าด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ในระดับมาก

4. จากผลการค้นคว้า ด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยมีกลุ่มตัวอย่างทางด้านระดับการศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจควรเปลี่ยนจุดตรวจและจุดสกัดบ่อยๆ เพื่อป้องกันเหตุอาชญากรรมต่างๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจมีการตั้งด่านตรวจค้นบุคคล ยานพาหนะตามเส้นทางหรือสถานที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้ที่ก่อเหตุอาชญากรรมต่างๆไม่กล้าที่จะกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับ ประสาท กันยาเลิศ (2555 : 51) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีตำรวจสายตรวจในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านป้องกันอาชญากรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไมตรี เศษโถ (2550: บทคัดย่อ) คิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตเทศบาลสุวรรณภูมิ พบว่าด้านปราบปรามอาชญากรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5. จากผลการค้นคว้า ด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจได้ปฏิบัติตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) พบว่าประชาชนมีความต้อง การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจมาดูแลความสงบเรียบร้อยที่มีการจัดงานมหรสพต่างๆ เช่น งานบวช งานวัดประจำปี ฯลฯในชุมชน รองลงมาตามลำดับ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจมุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจกล้าหาญ อดทน ซื่อตรงและไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลใดๆและพูดจาอย่างสุภาพ มีท่าทีที่เป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ มงคล วิภาตนาวิน (2556 : 58) ที่ได้ศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองตราด อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด พบว่าความต้องการของประชาชนด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย มีประเด็นที่สำคัญและค้นพบจากการศึกษาที่เสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ไม่เลือกปฏิบัติว่าจะเป็นคนจนหรือคนรวย ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจพบปะประชาชนตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชนให้ครอบคลุมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจทุกประเภทแนะนำวิธีการป้องกันการโจรกรรมต่างและป้องกันทรัพย์สินของประชาชนให้มากขึ้น

2. ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม ควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติการในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรม อำนวยความสะดวกให้แก่ญาติของผู้ได้รับเหตุร้าย

3. ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ควรเพิ่มสายตรวจตำบลและความถี่ในการตรวจตราบริเวณชุมชนและสถานที่ที่มีความเสี่ยงในการก่อเหตุอาชญากรรม ควรออกตรวจอย่างสม่ำเสมอและครอบคลุมพื้นที่จุดที่มีความเสี่ยงให้มาก

4. ด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด ควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในขณะตั้งด่านตรวจค้นหรือด่านจราจรให้จับกุมผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจควรเปลี่ยนจุดตรวจและจุดสกัดบ่อยๆ เพื่อป้องกันเหตุอาชญากรรมต่างๆ อันจะนำไปสู่ความรู้สึกเชื่อมั่นไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันเหตุอาชญากรรมในพื้นที่

5. ด้านความต้องการของประชาชนต่อการดูแลความสงบเรียบร้อย ต้องการให้เพิ่มความถี่ในการตรวจพื้นที่ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ทำงานป้องกันอาชญากรรมในทุกๆ ด้านมากยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจพบปะประชาชนด้วยวาจาอย่างสุภาพและมาตรวจพื้นที่บ่อยๆ และทำความรู้จักกับประชาชนในพื้นที่และพูดคุยเป็นกันเองกับประชาชนเป็นญาติพี่น้องของตำรวจ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน (Stop Walk and Talk) ด้านป้องกันอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรวังน้ำคู้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประชากรกลุ่มตัวอย่างด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจสายตรวจพบปะประชาชนตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจกับประชาชน จะเห็นได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแต่งกายและบุคลิกภาพ ความกระตือรือร้นในการทำงาน ออกตรวจพื้นที่พบปะประชาชนตามแนวทางการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชน ด้วยความสุภาพเรียบร้อย และเป็นมิตรกับประชาชน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเป็นอย่างมาก ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจปฏิบัติหน้าที่ขณะออกตรวจตู้แดง ได้สอบถามสถานการณ์ต่างๆในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการหยุด เดินและพูดคุยกับประชาชนอยู่อย่างสม่ำเสมอ ด้านอำนวยความสะดวกความยุติธรรม ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น เนื่องจากประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเหมาะสมตามสภาพความผิด และวิธีการป้องกันอาชญากรรมให้กับประชาชนในการป้องกันตนเอง ชุมชนของตนเอง ให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และควรเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ออกตรวจพื้นที่ให้มากขึ้น และควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเข้าหาประชาชน ทุกพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของตนเอง มีการตั้งด่านตรวจค้นบุคคล ยานพาหนะตามเส้นทางหรือสถานที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอ ควรเปลี่ยนจุดตรวจและจุดสกัดบ่อยๆ และปราบปรามแหล่งอบายมุขทุกชนิดในพื้นที่อย่างจริงจัง เพื่อป้องกันเหตุอาชญากรรมต่างๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ อาจารย์ ดร.วงศกร เจียมเผ่า และ อาจารย์ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล เกิดผล ที่ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กิตติ ไชโย. (2552). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามโครงการโรงพักเพื่อประชาชน : ศึกษากรณี สถานีตำรวจภูธรนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม.** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐเมศร์ สุวรรณศรีทวี. (2557). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรทะเมนชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ประสาท กันยาเลิศ. (2555). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อตำรวจสายตรวจในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจภูธรประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พัฒนพันธ์ เขตต์กัน. (2558). **ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ตามแนวทางการหยุด เดิน พูดคุยกับประชาชน (Stop walk and talk) กรณีศึกษาตำรวจภูธรภาค 6 จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

มงคล วิภาตนาวิน. (2556). **ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองตราด อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ไมตรี เศษโถ. (2550). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีการปฏิบัติงานของตำรวจสายตรวจในเขตเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

อิทธิพล เพ็ญเดิมพันธ์. (2559). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรหนองกี่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัยในวารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 ในประเทศไทย

The essence of AkaneeHaruthai's poetry presentation in the Siam Rath Weekly Magazine beforeand after 2014 Thai Coup d'état

ลักษณา เทศารินทร์ บุญยงค์ เกศเทศ และ กัลยา กุลสุวรรณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาสารคาม
corresponding author e-mail: Laksana.spk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัยในวารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ กวีนิพนธ์ในวารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2558 จำนวน 139 เรื่อง ใช้แนวคิดการวิเคราะห์สารัตถะของรื่นฤทัย สัจจพันธุ์, สมพร มันตะสูตร, สมเกียรติ สุขรัตน์ และประเมิน เชียงเถียรมาปรับใช้ในการวิเคราะห์สารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัย ผลการศึกษาพบว่าสารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัย ทั้งช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร มีสารัตถะ 3 ด้าน คือ1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีสารัตถะเกี่ยวกับ ความจงรักภักดีและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์, ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ วิถีชีวิต, ความขัดแย้ง, ศาสนาและความเชื่อ, สังคมเมือง, การแก่งแย่งแข่งขัน, รักชาติ และศิลปะ ตามลำดับ ด้านการเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจ มีสารัตถะเกี่ยวกับ การทุจริตคดโกงมากที่สุด รองลงมาคือระบบราชการ, กฎหมายและความยุติธรรม, บทบาทหน้าที่, เศรษฐกิจ, การเมืองระหว่างประเทศ,ประชาธิปไตย, ความซื่อตรงต่อหน้าที่และการเลือกตั้ง ตามลำดับ ด้านปกิณกะมีสารัตถะเกี่ยวกับ เชิดชูบุคคล มากที่สุด รองลงมาคือสัจธรรมชีวิต, กีฬา, ผู้มีพระคุณ, ความรักและความตายตามลำดับ

คำสำคัญ : สารัตถะ กวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัย วารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์

Abstract

The purpose of this research is to analyze the Essence of presentation the poetry of AkaneeHaruthaiin the Journal of the Siam Rath Weekly during before and after the coup year 2013. The information to use to study are the Journal of the Siam Rath Weekly between 1 January 2013 – 31 December 2015 total 139 stories. The analysis of the core concepts of RuenruthaiSatjapan, SompornMuntasut, SonkeiatSukrat, PrameunCheungteian to adapt for analyzing the poetry of AkaneeHaruthai. The result of the study found that the Essence of the poetry of AkaneeHaruthai both before and after the coup has 3 sides areas follows ; society and culture that shown the devotion and worship the monarchy, natural and the environment, lifestyle, confliction, religion and faith, politics, competition, struggle, patriotism and arts the political and economic, it's about fraud, corruption, public law and justice, the role, the economy, the international politics, the democracy loyalty and election the Miscellaneous that shown the Exalted Personage and Truth of life, Sports, the Benefactor and Supporter, the Love and the Death

keywords : the essence of presentation, the poetry of AkaneeHaruthai

บทนำ

กวีนิพนธ์เป็นวรรณกรรมที่ให้คุณค่าและมีบทบาทสำคัญต่อการสะท้อนสังคมในแต่ละช่วงเวลา เป็นการบันทึกเรื่องราวและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมออกมาให้เห็นเด่นชัดขึ้นดังที่ สมพร มันตะสูตร (2524) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นกระจกส่องภาพของสังคมแต่ละยุคและได้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มองเห็นภาพชีวิตในบางแง่มุมที่ประวัติศาสตร์ไม่ได้บันทึกไว้ สอดคล้องกับ ตรีศิลป์ บุญขจร (2523) ที่แสดงทัศนะไว้ว่า นักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม เพราะสามารถเสนอภาพในปัจจุบันให้เห็นถึงแก่นแท้ของความเป็นจริงตลอดจนคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้โดยเฉพาะนักเขียนที่สรรค์สร้างถ้อยคำเรียงร้อยออกมาเป็นบทร้อยกรองหรือกวีนิพนธ์ในรูปลักษณ์ต่างๆ ที่สามารถบันทึกเรื่องราวของยุคสมัยที่สังคมปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

คำว่าบทร้อยกรองและกวีนิพนธ์นั้น ศุภลักษณ์ พุดตาเต (2556) กล่าวว่า ในยุคสมัยหนึ่งคำประพันธ์ที่มีรูปแบบฉันทลักษณ์ที่แน่นอน ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย มีชื่อเรียกว่า บทร้อยกรอง ปัจจุบันคำว่าบทร้อยกรองนำมาใช้ในอีกความหมายหนึ่งคือ กวีนิพนธ์ เพราะปัจจุบันคำประพันธ์สมัยใหม่มีรูปแบบฉันทลักษณ์ที่หลากหลายและไม่แน่นอน คำว่าบทร้อยกรองในยุคสมัยใหม่จึงถูกแทนที่ด้วยคำว่ากวีนิพนธ์ ดังเช่นผลงานของนักเขียนบทกวี จ่าง แซ่ตั้ง ที่มีผลงานกวีนิพนธ์ในรูปแบบใหม่คือ วรรณรูป ลักษณะคำประพันธ์ดังกล่าวนี้ถูกจัดให้อยู่ในงานเขียนที่เป็นกวีนิพนธ์ เป็นต้น อีกประการหนึ่งการที่จะทราบว่าควรจะเรียกลักษณะคำประพันธ์หนึ่งๆ ว่าเป็นร้อยกรองหรือกวีนิพนธ์นั้น ขึ้นอยู่กับกวีว่าจะเรียกผลงานนั้นว่าเป็นบทร้อยกรองหรือกวีนิพนธ์ ดังนั้นคำว่าบทร้อยกรองและกวีนิพนธ์จึงมีความหมายที่เหมือนกันแต่เรียกต่างกันแต่ละยุคสมัย ในส่วนของกวีนิพนธ์จะมีความหมายที่กว้างขึ้นจากคำว่าร้อยกรอง ส่วนการเปลี่ยนแปลงของกวีนิพนธ์นั้น พิเชฐ แสงทอง (2550) แสดงทัศนะไว้ว่า กวีนิพนธ์ ไม่ต่างอะไรกับเพลงสวดเพื่อบูชาเทพเจ้า ขณะที่อีกยุคหนึ่งกวีนิพนธ์กลายมาเป็นเครื่องบันทึกเหตุการณ์ เป็นพื้นที่ของการสร้างสรรค์ เป็นเครื่องหมายแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่คนรุ่นหลังควรต้องอนุรักษ์ จนเมื่อคืบคล้อยมาสู่อีกยุค กวีนิพนธ์กลายเป็นรูปแบบหนึ่งของงานวรรณกรรมที่สามารถเขียนถึงอะไรก็ได้ บุญยงค์ เกศเทศ (2536) ได้ให้แนวคิดว่า ด้านเนื้อหาสาระบทร้อยกรองนั้นถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขและปัจจัยทางสังคม ส่วนรื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2524) กล่าวว่าร้อยกรองปัจจุบันมุ่งเน้นในด้านการเสนอข้อคิดเห็น เนื้อหาแสดงแนวคิดกว้างขวางเรื่อง สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ตามสภาพที่พบเห็นและเป็นสิ่งใกล้ตัว ปรากฏการณ์ทางสังคมจึงพบในกวีนิพนธ์ยุคต่างๆ เสมอมา โดยมีสาระที่แตกต่างกันออกไปดังปรากฏในหนังสือรวมเล่มและวารสารต่างๆ

ปัจจุบันวารสารสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเสนอบทกวี รวมทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น เป็นเครื่องมือให้คนในสังคมสามารถเข้าใจสภาพความเป็นอยู่หรือความเป็นไปของสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนความคิดเห็นด้านปรัชญาและอื่นๆ โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นผลผลิตทางสังคมชิ้นสำคัญ ได้สะท้อนให้เห็นทางเดินของกวียุคใหม่อันเป็นทางคดเคี้ยวก้าวหน้า ควบคู่ไปกับกระแสธารแห่งความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2532) ดังนั้นนักเขียนบทกวีหรือบทร้อยกรอง จึงพยายามที่จะนำเสนออุดมการณ์ตลอดจนแนวคิดของตนสื่อถึงผู้อ่านในกลุ่มต่างๆ โดยตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ วารสาร หรืออาจเสนอเป็นรูปเล่มตามความต้องการ

วารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์หนึ่งที่นำเสนอข่าวเหตุการณ์ที่มีเรื่องราวทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ตลอดจนการเมือง หนึ่งในนั้นคือบทกวีในคอลัมน์ “เหนือกาลเวลา” ของอัคนี หฤทัย ซึ่งพบว่าเนื้อหาในคอลัมน์สะท้อนถึงแนวคิดของกวีที่มีต่อสังคมไทยในด้านต่างๆ มีลักษณะโดดเด่นด้านเนื้อหา แต่ละเรื่องจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์สอดคล้องกับวันเวลา และเหตุการณ์ในแต่ละช่วง เพื่อเป็นการสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ที่นำเสนอให้ผู้อ่านได้พิจารณาถึงสถานการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี พ.ศ.2556 ถึง พ.ศ.2558 ซึ่งเป็นช่วงการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับสังคมอย่างต่อเนื่องและผู้วิจัยได้ติดตามกวีนิพนธ์เสมอมาจึงพบว่า อัคนี หฤทัย ซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ (กวีนิพนธ์ บทความ) ประจำปี พ.ศ.2551 และได้รับรางวัลดีเด่นจากหลายๆ หน่วยงาน เป็นนักเขียนบทกวีนิพนธ์ที่มีความคิดเฉียบแหลมสื่อเนื้อหาสาระทางสังคมที่น่าสนใจโดดเด่นด้านการเมือง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัย อย่างลึกซึ้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัย ในวารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557” ผู้วิจัยดำเนินงานวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย คือ เอกสารความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ ประวัติและผลงานของอัคนี หฤทัย แนวคิดที่เกี่ยวกับสารัตถะ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กวีนิพนธ์ในคอลัมน์ “เหนือกาลเวลา” ของอัคนี หฤทัย จากวารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีพ.ศ.2556–2558 จำนวน 139 เล่ม 139 เรื่อง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์สารัตถะในกวีนิพนธ์คอลัมน์ “เหนือกาลเวลา” ของอัคนี หฤทัย ได้ทำการวิเคราะห์สารัตถะโดยปรับใช้แนวคิดของ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2524), สมพร มันตะสูตร (2524), สมเกียรติ สุขรัตน์ (2533) และประเมิน เชียงเถียร (2522) โดยวิเคราะห์ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจ และด้านปกิณกะ

3. ขั้นนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriplive analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ “สารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัย ในวารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557” จากบทกวีนิพนธ์ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2558 จำนวน 139 เรื่อง สรุปได้ดังนี้

1. สารัตถะด้านสังคมและวัฒนธรรมพบในกวีนิพนธ์ 68 เรื่อง สรุปได้ 9 ประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านความจงรักภักดีและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์พบ 12 เรื่อง ได้แก่ จากแดดรอนที่วังหลังถึงไกลกังวล, เพียงพึ่งพระบารมี, ถวายใจ, ถวายสัตย์, มหาปิยาลัย, รายเสื้อเหลืองเต็มนครา, ภาพและเสียงจากศิริราช, ห้ารอบนักษัตร มิ่งรัตนศิลปิน, แทบบาทวิถี, ริ้วขบวนระบายฟ้า : ปั่นเพื่อแม่, ภาพ, กราบบาทภูบาล

1.2 ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบ 12 เรื่อง ได้แก่ วันน้ำมา, คือผองเพื่อนผู้พ้องภัย, กาลเวลา, เชียงรายร่ำ, ธารดอกไม้, ฝากมากับกุมภาพันธ์, , เพลงรักในวันร้อน, ภาพแห่งพินาศของกาฐมาณฑุ, บทกวีในวันร้อน, ในวันแล้ง, ศักดาแห่งฟ้าดิน, ความหมายแห่งสายน้ำ

1.3 ด้านวิถีชีวิตพบ 11 เรื่อง ได้แก่ ฝากรักมากับบทกวี, กาลเวลา, หนึ่งดอกบานไม่รู้โรย, ความฝันวันเดินทาง, คืนหนึ่งในฤดูหนาว, หลุบปีกแมลงปอ, ฝันในวันหนาว, ฝากรักมากับปีใหม่, โศลกเหนือหลุมศพ, วันกลับบ้าน, เพลงรักต้นฤดูร้อน

1.4 ด้านความขัดแย้งพบ 10 เรื่อง ได้แก่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ : โปรดอ่าน, กฎหมู่กับกฎหมาย, วันเปิดเทอม, ราชประสงค์, หน้าจอทีวีวันอภิปราย, เสียงข้างมากซึ่งเผาเมือง, บ่ายวันพุธ : ที่ศาลรัฐธรรมนูญ, เขียนจากภาพโรงเรียนที่ถูกเผา, ไม่มีใครอ่านบทกวีของฉัน, บันทึกแห่งมหาตุลาคม

1.5 ด้านศาสนาและความเชื่อพบ 9 เรื่อง ได้แก่ ตอบโจทย์, คิดแบบเหี้ย, วันที่ดอกดาวเรืองโรย, บทกวีแห่งธันวาคม, ถนนสายไปนิพพาน, วิสาขบูชา, เขียนคำทำนาย พิจิก แมงป่องเปี่ยมเสน่ห์, ส่งเสด็จสู่ทิพย์แห่งนิพพาน, อาทิตย์สุดท้ายปลายธันวา

1.6 ด้านสังคมเมืองพบ 5 เรื่อง ได้แก่ เพียงเสียงกลองศึกในมหานคร, กฎหมู่กับกฎหมาย, เย็นวันหนึ่งในมหานคร, ความฝันกลางเมืองใหญ่, วาเลนไทน์:วันหนึ่งในมหานคร

1.7 ด้านการแก่งแย่งแข่งขันพบ 4 เรื่อง ได้แก่ สุดแต่วิจารณญาณ, หลังการเลือกตั้ง, จากปราสาทพระวิหาร:เขมรปราโมทย์, เปิดเทอมใหม่ : หนูกับแม่

1.8 ด้านรักชาติพบ 4 เรื่อง ได้แก่ ไม่มีใครอ่านบทกวีของฉัน, ถวายสัตย์, นกกระเรียน, กลางดงดอกไม้

แดง

1.9 ด้านศิลปะพบ 1 เรื่อง คือ สิ้นท่านอาวุธ เงินชูกลิ่น เหมือนแผ่นดินสิ้นครูช่างผู้ชาญเชี่ยว

2. สารัตถะด้านการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจพบในกวีนิพนธ์ 54 เรื่องสรุปได้ 9 ประเด็น ดังนี้

2.1 ด้านการทุจริตคดโกงพบ 12 เรื่อง ได้แก่ โพล, ฉันบอกไว้แล้วว่า-อย่าเชื่อโพล, หลังการเลือกตั้ง รอพระสยามเทวาธิราชตื่นบรรทม, เสียงข้างมากซึ่งเผาเมือง, อภิปรายไม่ไว้วางใจ : เล่นตามบท, ล้มละลาย, โลกธรรม, โลกธรรมที่ปทุมวัน, ใกล้ถึงบทสุดท้าย, โครงการรับจำนำข้าว : เมื่อขึ้นศาล, โครงการจำนำข้าว : ฟื้นความหลัง

2.2 ด้านระบบราชการมี 11 เรื่อง ได้แก่ แด่ความเป็นข้าราชการประจำ : เขียนถึงถวิล เปลี่ยนศรี, ด้วยความเป็นข้าราชการประจำ, เก้าอี้ดนตรี, ข้ามภพชาติ, โค้งสุดท้าย, เขียนถึงถวิล เปลี่ยนศรี : หนึ่งในชัยชนะของระบบคุณธรรม, ฤดูใบไม้ผลัดใบ, มิ่งขวัญ วิชยารังสฤษฎ์ ใบไม้ร่วงนอกฤดู, ความรู้สึกสุดท้ายปลายกันยา, ปลูกต้นไม้ปลายตุลาดาวจรัสและดอกไม้โรย : ธรรมชาติของตุลาคม

2.3 ด้านกฎหมายและความยุติธรรมพบ 11 เรื่อง ได้แก่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ : โปรดอ่าน, กฎหมู่กับกฎหมาย, บ่ายวันพุธ : ที่ศาลรัฐธรรมนูญ, ศาลปกครอง, 1 เมษายน : วันข้าราชการพลเรือน, เป่านกหวีด, จาก 24 มิถุนายน 2475, เพลงใบไม้ร่วง, ห้ามท้องที่ราชวิถี, ธรรมชาติแห่งชีวิต, โครงการรับจำนำข้าวเมื่อขึ้นศาล

2.4 ด้านบทบาทหน้าที่พบ 7 เรื่อง ได้แก่ สุดแต่วิจารณญาณ, รักคุณเท่าฟ้า : ที่สุวรรณภูมิ, ผู้สื่อข่าวภาคสนามในสงครามการเมือง, 1 เมษายน : วันข้าราชการพลเรือน, จากกันยายน 2549 ถึง พฤษภาคม 2557, ธรรมชาติแห่งชีวิต, งานสำคัญ

2.5 ด้านเศรษฐกิจพบ 5 เรื่อง ได้แก่ ความฝันวันเดินทาง, คืนหนึ่งในฤดูหนาว, ฟุตบอลโลก : ระบบจอดำ, เพลงกล่อมและอ้อมกอด, เปิดเทอมใหม่ : หนูกับแม่

2.6 ด้านการเมืองระหว่างประเทศพบ 3 เรื่อง ได้แก่ บทเพลงแผ่วข้ามภพ, จากประสาทพระวิหาร : เขมรปราโมทย์, เขียนถึงแดเนียล รัสเซล

2.7 ด้านประชาธิปไตยพบ 3 เรื่อง ได้แก่ บันทึกแห่งมหาตุลาคม, จำปีเล่าความหลังเดือนตุลา, จาก 24 มิถุนายน 2475:กาลเวลาที่ผ่านไป

2.8 ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่พบ 1 เรื่อง คือ สุภา ปิยะจิตติ : นกน้อยในดงเหยี่ยว

2.9 ด้านการเลือกตั้งพบ 1 เรื่อง คือ สิทธิ์และเสียง

3. สารัตถะด้านปกิณกะพบในกวีนิพนธ์ 32 เรื่อง สรุปได้ 9 ประเด็น ดังนี้

3.1 ด้านเชิดชูบุคคลสำคัญพบ 16 เรื่อง ได้แก่ สิ้นท่านอาวุธ เงินชูกลิ่น เหมือนแผ่นดินสิ้นครูช่างผู้ชาญเชี่ยว,ยี่สิบเมษายน...คิดถึงอาจารย์คึกฤทธิ์ ปราโมช, เขียนถึงสาวน้อย รัชนก อินทนนท์, บทกวีต่างดอกไม้บูชา, เจ็ดสิบห้าปี-นิภา บางยี่ขัน บุษบา ท่าพระจันทร์แห่งวรรณศิลป์, กราบ “อุชเชนี” กวีผู้อยู่เหนือกาลเวลา, ฝนหยาดสุดท้าย, โศลกเหนือหลุมศพ, แม่ศรีสากล, 76 ปี มหากวีเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, พจนาลัยแด่มหาบุรุษ, กราบ “อุชเชนี” เก้าสิบหกปีอันงดงาม, เขียนถึงประภัสสร เสวิกุล, กราบคารวะพี่ฉัตรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ “พนมเทียน” 23 พฤศจิกายน 2558, กราบคารวะพี่สุกัญญา ชลศึกษ์ “กฤษณา อโศกสิน” 27 พฤศจิกายน 2558, คารวะท่านวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ, แทมมารีน, ฉลองชัย

3.2 ด้านสัจธรรมชีวิตพบ 4 เรื่องได้แก่ ปีกผีเสื้อ, โลกธรรม, ปลอบใจดาวจรัส, เขียนถึงประภัสสร เสวิกุล

3.3 ด้านกีฬาพบ 4 เรื่องได้แก่ มหกรรมซึ่งราวจะหยุดโลก, สูงสุดคืนสู่สามัญ, เขียนถึงเธอด้วยศรัทธา, วิญญาณแห่งซีเกมส์

3.4 ด้านผู้มีพระคุณพบ 4 เรื่อง ได้แก่ กราบครูทุกคนของชีวิต, หลังสงกรานต์, เพลงกล่อมและอ้อมกอด, แม่

3.5 ด้านความรักพบ 2 เรื่อง ได้แก่ วันเหงาในเงาฝน, ความรักความหลังและดอกกุหลาบสีเหลือง

3.6 ด้านความตายพบ 2 เรื่อง ได้แก่ เที่ยวบินสุดท้าย, ดอกไม้ร่วงที่ราชดำริ

อภิปรายผล

จากกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัย พบว่ามีสารัตถะ 3 ด้าน พบมากที่สุดคือ สารัตถะด้านสังคมและวัฒนธรรม รองลงมา คือ สารัตถะด้านการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจ และสารัตถะด้านปกิณกะตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรมพบสารัตถะความจงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์มากที่สุด ซึ่งกวีได้นำเสนอถึงความจงรักภักดีความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันในการแสดงออกถึงความรักอย่างพร้อมเพรียงของคนไทยทั้งประเทศผ่านเหตุการณ์ที่สำคัญ ชื่นชมในพระปรีชาสามารถรวมถึงความห่วงใยในพระอาการประชวรของพระมหากษัตริย์ จะเห็นได้ว่าในช่วงวิกฤตทางการเมืองประชาชนมีความสับสนวุ่นวายทำให้จิตใจขาดที่พึ่งแต่สิ่งที่ยึดเหนี่ยวรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวได้คือสถาบันพระมหากษัตริย์ และสารัตถะที่พบน้อยที่สุดคือศิลปะ ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าประชาชนให้ความสนใจในข่าวเหตุการณ์และสถานการณ์ทางการเมืองมากเกินไปจึงทำให้ขาดอารมณ์สุนทรียะ ขาดอารมณ์อ่อนไหว 2) สารัตถะด้านการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจพบสารัตถะเกี่ยวกับการทุจริตคดโกงมาก ที่สุด กวีได้ชี้ให้เห็นถึงการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบของนักการเมืองที่หาช่องทางหาผลประโยชน์ให้กับตนเองรวมถึงญาติพี่น้อง และความทุจริตในระบบราชการ เช่น การหาคนอุปถัมภ์ในการเลื่อนตำแหน่งหรือเปลี่ยนสายงาน นอกจากนั้นยังพบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ความอดอยากของประชาชนทำให้เข้าไปทำงานในเมืองหลวง จะเห็นได้ว่าเมื่อเกิดความไม่สงบปัญหาต่างๆ ก็จะตามมา 3) สารัตถะด้านปกิณกะพบสารัตถะเกี่ยวกับเชิดชูบุคคลมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นการยกย่องกวีผู้ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมที่ได้สร้างสรรค์สุนทรียะทางด้านอารมณ์ การชื่นชมนักกีฬาที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศชาติ และชื่นชมผู้นำทางการเมืองบางประเทศที่สามารถพัฒนาประเทศตนให้ทัดเทียมประเทศอื่นได้ สารัตถะที่พบน้อยที่สุดคือ ความรักและความตาย แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีความสับสนวุ่นวายในประเทศเกิดขึ้นประชาชนได้ให้ความสนใจ ทางด้านการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงทำให้ลืมนึกถึงความสุข และนึกถึงสัจธรรมของชีวิตคือความตาย จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดาศิริ เทียมเดช ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่องวิเคราะห์ร้อยกรองของพระยาธรรมศักดิ์มนตรีแนวคิดทางการศึกษาด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีที่มีสารัตถะด้านเศรษฐกิจได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย การเก็บภาษีอากร การยกฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชน ปัญหาการรุกรานทางเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ให้ข้อคิดเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ บทบาททางการเมืองของประชาชนและสอดคล้องกับแนวคิดการวิเคราะห์การเมืองกับวรรณกรรมของสมพร มันตะสูตร กล่าวคือการสะท้อนสภาพสังคมและการเมือง บันทึกความเป็นไปของสังคมในด้านเศรษฐกิจ ศาสนา วัฒนธรรม บทบาทของบุคคลการเมือง ตลอดจนการศึกษาและค่านิยมต่างๆ และรื่นฤทัย สัจจพันธุ์ กล่าวถึงเนื้อหาและแนวคิดของร้อยกรองว่า ร้อยกรองก็เช่นเดียวกับวรรณกรรมรูปแบบอื่น ซึ่งมีเนื้อหาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์บ้านเมืองนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของสมเกียรติ สุขรัตน์ กล่าวคือ บทร้อยกรองสะท้อนสังคม การเมืองการปกครอง สดุดีบุคคลและสถาบัน จากสารัตถะในกวีนิพนธ์ของอัคนี หฤทัยในวารสารสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 ในประเทศไทย ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้เกี่ยวกับการอ่านร้อยกรองเพื่อความเพลิดเพลินทางด้านสุนทรียะมาเป็นแนวทางในการพิจารณาวรรณกรรมร้อยกรองเพื่อความเข้าใจสถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจ ที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม อันเป็นผลให้เข้าใจสภาพสังคมยิ่งขึ้นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้เพื่อความอยู่รอด

สรุปผลการวิจัย

สารัตถะในบทร้อยกรองของอัคนี หฤทัย ทั้งช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร มีสารัตถะ 3 ด้าน คือ 1) ด้านสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ มีสารัตถะเกี่ยวกับความจงรักภักดีและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์, ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,วิถีชีวิต, ความขัดแย้ง, ศาสนาและความเชื่อ, สังคมเมือง, การแก่งแย่งแข่งขัน, รักชาติและศิลปะ 2) ด้านการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจ มีสารัตถะเกี่ยวกับ การทุจริตคดโกง, ระบบราชการ**,** กฎหมายและความยุติธรรม**,**บทบาทหน้าที่, ด้านเศรษฐกิจ, การเมืองระหว่างประเทศ, ประชาธิปไตย, ความซื่อตรงต่อหน้าที่และการเลือกตั้ง 3) ด้านปกิณกะมีสารัตถะเกี่ยวกับ เชิดชูบุคคล, สัจธรรมชีวิต, กีฬา, ผู้มีพระคุณ, ความรักและความตาย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.สถาพร พันธุ์มณี รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ และคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2532). **การใช้ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2523). **นวนิยายกับสังคมไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). **แลลอดวรรณกรรมไทย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ประเมิน เชียงเถียร. (2522). **วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.** (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

พิเชฐ แสงทอง. (2550). **วาทกรรมวรรณกรรม.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2524). **วรรณกรรมปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ : วิคตอรี่การพิมพ์.

ศุกภลักษณ์ พุดตาเต. (2556). **บทร้อยกรองคอลัมน์ “คมเลนส์” ในมติชนสุดสัปดาห์ : ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับแนวคิด.** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

สมเกียรติ สุขรัตน์. (2533). **วิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบของบทร้อยกรองที่ตีพิมพ์ในนิตยสารช่วง พ.ศ.2526-2530**. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทวิโรฒ พิษณุโลก).

สมพร มันตะสูตร. (2524). **วรรณกรรมสังคมและการเมือง.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สังคมสูงวัยกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

The elderly community and economy initiative based on local wisdom

โชติกา สิงหาเทพ*
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ชัยภูมิ
*corresponding author e-mail: pukkysinghatep@gmail.com

บทคัดย่อ

การเข้าสู่สังคมสูงวัยของไทยได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร โดยมีกลุ่มประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้น ประชากรวัยแรงงานลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้โครงสร้างอาชีพของแรงงานไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคม ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณค่า ก่อให้เกิดความยั่งยืนสืบต่อไป

คำสำคัญ : สังคมสูงวัย เศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

Approach elderly community has an effect on Thai economic structure by cause of population change. The growing number of elderly population and decrease of worker are the result of occupations of Thai workers change. Therefore the elderly should be supported to improve careers. Being self-reliance is a principle in country development and economy initiative based on local wisdom to has income for self, family and society. Being self-reliance enhance the elderly have self esteem in their life lead to endurance of economy.

keywords : elderly community, economy, local wisdom

บทนำ

ประเทศไทยเข้า “สู่สังคมสูงวัย“ (Aged society) ตั้งแต่ปี 2548 โดยสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด จากนั้นประเทศไทยจะใช้เวลา 16 ปี ก่อนจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete aged society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ในราวปี 2564 และจะใช้เวลาอีกเพียง 10 ปี จะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) ประมาณปี 2574 เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งในปี 2557 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุวัยต้นจำนวน 5.6 ล้านคน (ร้อยละ 8.6 ของประชากรทั้งหมด) ผู้สูงอายุวัยกลางจำนวน 3.0 ล้านคน (ร้อยละ 4.6) และผู้สูงอายุวัยปลายจำนวน 1.4 ล้านคน (ร้อยละ 2.1) ความรวดเร็วของการสูงวัยของประชากรไทยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ประชากรที่เกิดมากและตายน้อยภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะประชากรที่เกิดในปี (2506-2526) (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557) และมีปัจจัยสำคัญ 2 ประการ (มูลนิธิ

สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2554 อ้างถึงใน ประชากรสูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต พฤศจิกายน 2557 : ออนไลน์) คือ

1) การลดลงของภาวะเจริญพันธุ์หรือการเกิดน้อยลง จากข้อมูลอัตราเจริญพันธุ์รวม (ตารางที่ 1) แสดงให้เห็นว่าจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่สตรีคนหนึ่งมีตลอดวัยเจริญพันธ์ได้ลดลงเป็นลำดับ จาก 4.9 คน ต่อสตรี 1 คน ในปี 2517 เหลือเพียงประมาณ 1.6 คน ต่อสตรี 1 คน ในปี 2556 และเหลือประมาณ 1.3 คน ในปี 2576

ตารางที่ 1 แสดงการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทยของประเทศไทย

	อดีต	พ.ศ. 2556	20 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2576)
จำนวนการเกิด	มากกว่า 1 ล้านคน (พ.ศ. 2506 – 2526)	800,000	600,000
อัตราเกิด	30/1,000 (พ.ศ. 2520)	12.5/1,000	9/1,000
อัตราเจริญพันธุ์รวม (จำนวนบุตรเฉลี่ยต่อผู้หญิง 1 คน)	4.9 (พ.ศ. 2517)	1.6	1.3

ที่มา : ปราโมทย์ ปราสาทกุล “สถานการณ์ผู้สูงอายุ แนวโน้ม และผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน, 2556

2) การลดภาวการณ์ตายทำให้อายุคนไทยยืนยาวขึ้น ดูได้จากอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของคนไทยเมื่อ 50 ปีก่อน อายุคาดเฉลี่ย ของเพศชายประมาณ 55 ปี เพศหญิงประมาณ 62 ปี แต่ในปี 2557 อายุคาดเฉลี่ย ได้เพิ่มสูงขึ้น โดยเพศชายประมาณ 72 ปี เพศหญิง ประมาณ 79 ปี

จากการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรทำให้ในปี 2557 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุวัยต้นจำนวน 5.6 ล้านคน (ร้อยละ 8.6 ของประชากรทั้งหมด) ผู้สูงอายุวัยกลางจำนวน 3.0 ล้านคน (ร้อยละ 4.6) และผู้สูงอายุวัยปลายจำนวน 1.4 ล้านคน (ร้อยละ 2.1) (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557 : ออนไลน์) และในปี 2560 จะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประชากรเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุ จากการเปลี่ยนแปลงนี้จะส่งผลทำให้สัดส่วนของผู้ที่อยู่นอกวัยทำงานต่อจำนวนประชากรที่มีอยู่ในวัยระหว่าง 15-59 ปี หรือเรียกว่าอัตราการพึ่งพิงของประชากรโดยรวมเพิ่มขึ้น และจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 -2583 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าในอนาคตระดับความเป็นสังคมสูงวัยจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี พ.ศ. 2583 ประเทศไทยจะมีจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเกือบหนึ่งในสามของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรวัยทำงานและวัยเด็กจะมีจำนวนลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง การเป็นสังคมสูงวัยส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และทำให้โครงสร้างอาชีพของแรงงานไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจซ้ำเติมให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อภาระที่ทำให้ภาครัฐด้านการคุ้มครองทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่สูงขึ้นตามไปด้วย เช่น เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ และสวัสดิการด้านต่างๆ อีกมากมาย บทความนี้จึงนำเสนอผลกระทบของสังคมสูงวัยที่มีต่อเศรษฐกิจ และการนำพื้นฐานองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง และครอบครัวเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบสังคมสูงวัยต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้นิยามของระดับต่างๆ ของสังคมสูงวัย ออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งทั้งประเทศไทยและประเทศต่างๆ ทั่วโลก ใช้ความหมายเดียวกันในนิยามของทุกระดับ ดังนี้

1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด (หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 7) ของประชากรทั้งประเทศ

2) ระดับสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 14) ของประชากรทั้งหมดของประเทศ

3) ระดับสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20) ของประชากรทั้งประเทศ

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนประชากรรุ่นอายุ 15-24 ปี และรุ่นอายุ 50-59 ปี

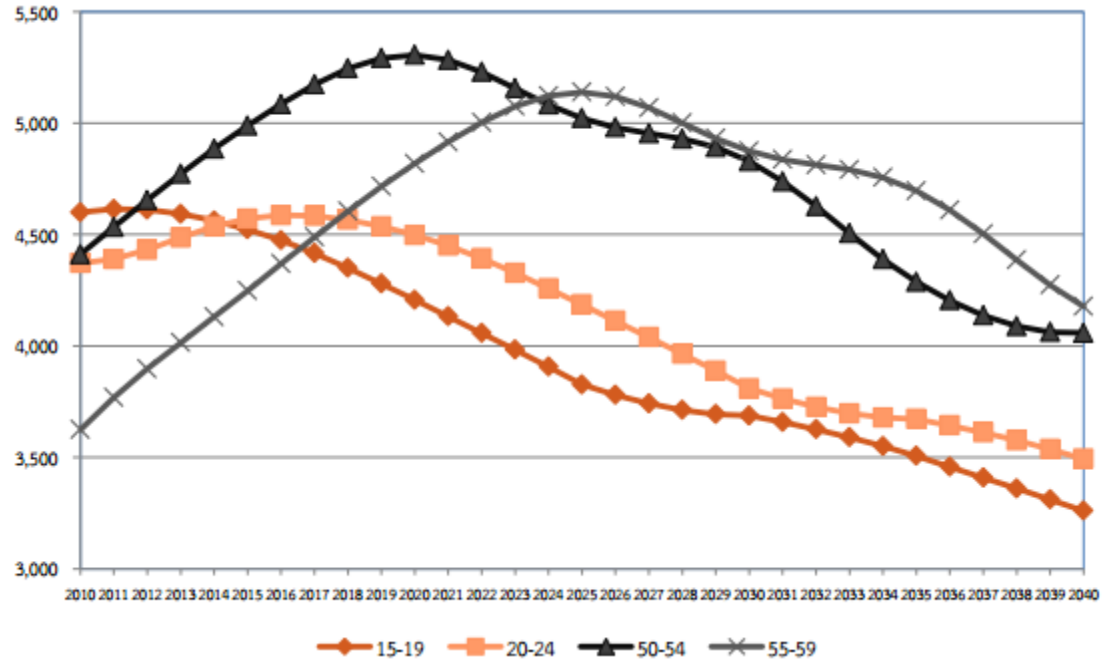

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนประชากรรุ่นอายุ 15-24 ปี และรุ่นอายุ 50-59 ปี

ที่มา : การคาดประมาณประชากรของไทย พ.ศ. 2553 – 2583 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของประชากร ที่มาจากปัจจัยการลดภาวะเจริญพันธุ์หรือการเกิดให้ลดน้อยลง และการลดภาวการณ์ตายทำให้อายุคนไทยยืนยาวขึ้น และจากการคาดประมาณประชากร พ.ศ. 2553 – 2583 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังรูปภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าประมาณปี พ.ศ. 2563 จำนวนประชากรวัยทำงานรุ่นที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน จะเริ่มมีจำนวนน้อยกว่าประชากรวัยทำงานรุ่นที่กำลังจะออกจากตลาดแรงงาน นั่นแสดงว่ากำลังแรงงานมีโอกาสลดลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งต้องใช้เวลาระยะยาวสำหรับการรับมือเรื่องนี้ และมีการกำหนดนโยบายที่จะรับมือกับเศรษฐกิจสังคมสูงวัย คือการขยายอายุการเกษียณการทำงาน การเพิ่มการลงทุน การพัฒนาทุนมนุษย์ และการยกระดับนวัตกรรมและเทคโนโลยี อีกทั้งร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ได้กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุ โดยกำหนดไว้ทั้งในด้านสิทธิเสรีภาพ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ สิทธิในการได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังจะเห็นได้เช่น

รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการ ที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม

มาตรา 74 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และให้มีงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดีในการทางาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่น ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

มาตรา 75 รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุ กับการพัฒนาด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน ประกอบกัน

อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ซึ่งในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น ได้แก่

1) จัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัย สมรรถนะทางกาย ลักษณะงาน และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่น

2) สนับสนุนมาตรการจูงใจทางการเงินและการคลังให้ผู้ประกอบการมีการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

3) สนับสนุนช่องทางการตลาด แหล่งทุน และบริการข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรสังคมสูงวัย โดยการกำหนดนโยบายต่างๆ และแผนระยะยาวที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการเป็นสังคมสูงวัย และจากการศึกษาด้านผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเกือบ 3 ทศวรรษที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าครอบครัว โดยเฉพาะบุตรเป็นหลักประกันทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประชากรสูงอายุในประเทศไทย และยังพบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุทั้งที่อาศัยอยู่ในเมืองและชนบทมีรายได้หลักมาจากการเกื้อหนุนของบุตร แหล่งรายได้หลักที่สำคัญเป็นลำดับ 2 คือ การทำงาน โดยผู้สูงอายุในชนบทมีสัดส่วนของผู้ที่มีรายได้จากการทำงานเป็นแหล่งหลักสูงกว่าผู้สูงอายุในเขตเมือง ทั้งนี้เนื่องจากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรมีความยืดหยุ่นและไม่มีเกณฑ์กำหนดเรื่องการเกษียณอายุ ส่วนรายได้ในรูปหลักประกันหรือสวัสดิการจากรัฐจากเงินบำเหน็จ บำนาญ เงินเบี้ยยังชีพ มีสัดส่วนน้อยมาก (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย) ดังนั้นผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคม ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณค่า ก่อให้เกิดความยั่งยืนสืบต่อไป

1) ผลกระทบด้านแรงงาน

ผลกระทบด้านแรงงานจากการเข้าสู่สังคมสูงวัยนั้น แม้ว่าจะทำให้ประชากรวัยทำงานมีแนวโน้มลดลง หากรัฐมีแนวทางในการรับมือที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมให้ประชากรวัยสูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นนั้นยังคงอยู่ในกำลังแรงงานและอาชีพ และรูปแบบการทำงานที่เหมาะสม โดยทั่วไปแล้วการจะรับมือกับเศรษฐกิจสังคมสูงวัยนั้น มักจะต้องดำเนินการและกำหนดเป็นนโยบาย ดังนี้

1.1 การขยายอายุเกษียณการทำงาน

เนื่องด้วยศักยภาพของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจะถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านกำลังแรงงาน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลทำให้อัตรากำลังในวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ซึ่งมีผลต่อศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการเพิ่มปริมาณแรงงานโดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ หรือการขายอายุเกษียณการทำงานนั้น จะมีส่วนช่วยเพิ่มศักยภาพในการเติบโตทางเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดี มาตรการดังกล่าวจะสามารถ

ช่วยแก้ไขปัญหาได้แค่เป็นเพียงการชะลอตัว หรือยืดระยะเวลาในการบรรเทาผลกระทบด้านแรงงานที่มีต่อระบบเศรษฐกิจออกไปได้ประมาณ 10 ปี

1.2 การเพิ่มผลิตภาพการผลิตของประเทศ

การเพิ่มผลิตภาพการผลิตของประเทศสามารถดำเนินการส่งเสริมได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาประสิทธิภาพระบบราชการ การแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น และการส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม นอกจากนี้ การส่งเสริมศักยภาพการผลิตสินค้าชุมชนซึ่งเป็นสินค้าที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการนำเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนามาเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมการผลิต เพื่อพัฒนาให้สินค้าชุมชนได้มาตรฐานสากล ซึ่งหมายถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิต โดยใช้ “นวัตกรรม และเทคโนโลยี” เป็นตัวช่วยในการพัฒนาผลิตภาพการผลิตสินค้าชุมชนอีกทางหนึ่ง เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1.3 การพัฒนาระบบการเงินที่เอื้อต่อผู้ประกอบการรายย่อย

ควรกำหนดนโยบายเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ประกอบการรายใหม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถขยายกิจการให้เจริญเติบโตขึ้นได้ การพัฒนาระบบการเงินเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการขายโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับผู้ประกอบการรายย่อย โดยรัฐควรมีการกำกับดูแลให้สิทธิดังกล่าวแก่ผู้ประกอบการรายย่อยที่มีศักยภาพให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผลิตภาพโดยรวมของประเทศเติบโตขึ้นในที่สุด

1.4 การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง

ควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมให้แรงงานมีทักษะที่เอื้อต่อการเลือกอาชีพที่ตนเองถนัด เช่น การส่งเสริมให้มีการจัดการหลักสูตรที่เป็นการพัฒนาทักษะในการบริหารองค์กร เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจจะเป็นผู้ประกอบการรายย่อยหรือผู้ประกอบการรายใหม่ อีกทั้งควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานมีความพร้อมรับมือกับการแข่งขันในอนาคต ซึ่งจะช่วยยกระดับผลผลิตต่อหัวของประเทศ รวมทั้งช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้อีกทางหนึ่ง

2) ผลกระทบต่อนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ประเทศไทยได้ดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐได้ออกมาตรการตอบสนองต่อการเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการ สร้างหลักประกันด้านรายได้ เช่น มาตรการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยกำหนดไว้ทั้งในด้านสิทธิเสรีภาพ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ สิทธิในการได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้ระบุไว้ในมาตรา 48 65 71 74 และมาตรา 75 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุก็ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน จะเห็นได้ว่าการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการบูรณาการทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันภาครัฐได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโครงสร้างประชากร โดยการให้ความสำคัญในมุมมองที่ว่าผู้สูงอายุไม่ใช่ภาระสังคม แต่ผู้สูงอายุคือบุคคลที่ทรงคุณค่า เป็นทุนมนุษย์ที่เป็นทุนทางสังคมที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

จากเหตุผลดังกล่าว สรุปได้ว่าผลกระทบสังคมสูงวัยต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจนั้น ประการแรกจะส่งผลกระทบต่อด้านแรงงานเพราะสังคมสูงวัยนั้นส่งผลทำให้จำนวนประชากรวัยแรงงานมีจำนวนลดน้อยลง แต่จำนวนประชากรวัยสูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ประชากรผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพส่งเสริมการทำงานอย่างเหมาะสมกับวัย สามารถสร้างรายได้พึ่งพาตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ ประการที่สองส่งผลกระทบต่อนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชากรผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครอง และได้รับการสนับสนุนทั้งด้านสังคม สุขภาพ เศรษฐกิจ รวมถึงการได้รับสิทธิ์ในการรับบริการสาธารณะ และเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้มากขึ้น

พลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต และความอยู่รอดของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์ (2536) ได้แบ่งความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ส่วน ดังนี้

1) ความรู้และระบบความรู้ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เช่น คติความเชื่อ ความศรัทธา โดยจัดเป็นระบบความรู้ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์

2) การสั่งสมและการกระจายความรู้ ภูมิปัญญาเกิดจาการสั่งสมและกระจายความรู้

3) การถ่ายทอดความรู้ โดยมิได้มีเป็นระบบที่ชัดเจนและไม่อยู่นิ่ง อาศัยการศึกษาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับระบบสังคม

4) ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญานั้นๆ

นันทสาร สีสลับ (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทย ดังนี้

1) ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น

2) สร้างความภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย

3) สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม

4) สร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

5) เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัย

ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2541) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมีคุณค่า และมีความสำคัญนานับปการต่อการพัฒนาท้องถิ่นไทย ดังนี้

1) ภูมิปัญญาชาวบ้านนับเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมไทยที่ถ่ายทอดกันมาเป็นเวลายาวนานและมรดกไทยที่คนไทยทุกวันนี้ภูมิใจ

2) ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเปลี่ยนแปลงในทางที่เสื่อมโทรม “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ของชาวไทยได้ช่วยให้คนไทยใช้สติปัญญา ความสามารถ และภาวะสร้างสรรค์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงมาโดยตลอด

3) ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นองค์ความรู้ที่มีขอบเขตกว้างขวางและลึกซึ้งมาก ซึ่งครอบคลุมคตินิยม ความรู้ ความสันทัด การรู้เท่าเทียมธรรมชาติของสรรพสิ่งรอบตัว และการเลือกเฟ้นความคิดวิธีการมาใช้ในชีวิตประจำวัน

4) การเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และจากชุมชนหนึ่งสู่อีกชุมชนหนึ่งอย่างไม่ขาดสาย

5) ภูมิปัญญาชาวบ้านล้วนแต่เป็นการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้แบบเชิงประจักษ์จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเสมอๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีการทดสอบจากประสบการณ์จริงจนกว่าจะหาข้อสรุปที่ชัดเจนและสืบทอดต่อๆ กันไป

6) การถ่ายทอดความรู้ความสามารถประสบการณ์ และการปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ในหลายสาขามาผสมผสานกัน “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ซึ่งนับเป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมที่ปัจจุบันนี้เรียกว่าการเรียนรู้แบบบูรณาการ

7) วิธีการถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยการทำให้ดู ให้ลงมือทำ และเลียนแบบอย่างที่ดีของภูมิปัญญาชาวบ้านที่ยึดถือปฏิบัติมา

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ และเป็นมรดกที่บรรพบุรุษในอดีตได้สั่งสม สร้างสรรค์ สืบทอดภูมิปัญญามาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้คนในท้องถิ่นนั้นๆ เกิดความภาคภูมิใจ และร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อๆ กันมาและต่อไปในอนาคต ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น และนำไปสู่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น การรื้อฟื้นและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการพัฒนาทางเลือกที่แตกต่างไปจากแนว

ทางการพัฒนาแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมตะวันตก และหันมามองในแง่ที่เป็นลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมของคนไทย จากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการผสมผสานวัฒนธรรมต่างๆ ที่มีความหลากหลาย และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยอาศัยวิทยาการตะวันตก เพื่อให้เกิดประโยชน์และความยั่งยืนต่อสังคมต่อไป ดังนั้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยอาศัยพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีประเด็นที่ควรคำนึงถึงและเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ประเด็น ได้แก่

1) ความรู้ความสามารถ และบทบาทผู้สูงอายุในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้สูงอายุนับได้ว่าเป็นแหล่งคลังของภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้รับการสั่งสมประสบการณ์ และการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งผู้สูงอายุนั้นเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากความชำนาญที่มีอยู่ในตัวคนแต่ละคนที่ได้จากประสบการณ์ชีวิต และการทำงาน ทุกคนมีความรู้ในตัวแตกต่างกัน อาจจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 อ้างถึงใน ปราณี ตันตยานุบุตร, 2551) ได้กำหนดขอบข่ายของครูภูมิปัญญาไทยไว้ 9 ด้าน เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาในด้านต่างๆ และมีอยู่หลากหลายทั้งในด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี และด้านโภชนาการ ภูมิปัญญาด้านต่างๆ เกิดจากการสะสมความรู้และประสบการณ์ และพัฒนาให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของตนเองและคนในชุมชน สู่การถ่ายทอดสืบต่อกันมา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ดวงฤทัย อรรคแสง (2552) อธิบายว่า การถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ การบอกวิชาความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมักจะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายไปโดยอัตโนมัติ ไม่ได้เรียนวิชาการสอนมาจากสถาบันใดๆ และจะใช้สามัญสำนึกแบบสังคมประกิต คือการเรียนการสอนที่เกิดจากการเลียนแบบและการจดจำสืบทอดกันมาในครอบครัวและวิธีการถ่ายทอด 2 รูปแบบ คือ 1) ใช้วิธีสาธิต คือ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง อธิบายทุกขั้นตอนให้ผู้เขียนเข้าใจและผู้เรียนปฏิบัติตาม และ 2) ใช้วิธีการปฏิบัติจริง คือฟังคำบรรยาย อธิบาย การสาธิตแล้วนำไปปฏิบัติจริง และปฏิบัติซ้ำๆ กันจนเกิดเป็นความชำนาญ เพราะผลงานที่จะใช้ดำรงชีวิตได้ต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจริง สามารถนำเอาไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่ใช่ผลงานที่กล่าวอ้างไว้ในตำราเท่านั้น ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้ในท้องถิ่นส่วนมากจะเป็นคนในครอบครัว เป็นญาติโดยสายเลือด เนื่องจากความรู้บางอย่างผู้รู้ทั้งหลายมักหวงแหนและจะไม่แพร่งพรายให้คนอื่นๆ รู้ วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแบ่งลักษณะการถ่ายทอดออกเป็น 2 แบบหลักๆ คือ แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่นการสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง การจดจำสืบทอดกันมาและแบบเป็นลายลักษณ์อักษรในอดีตส่วนใหญ่ใช้จารึกในใบลานหรือสมุดข่อย หรือจากภาพวาดที่มีการบันทึกไว้เพื่อผู้ที่สนใจศึกษาเล่าเรียนสืบต่อกันมาได้วิธีหนึ่ง

ด้วยวิธีการถ่ายทอดดังกล่าวภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่เกิดจากการสั่งสมความรู้ประสบการณ์ที่ได้จากการถ่ายทอดจากบุคคลรุ่นสู่รุ่น ซึ่งผู้สูงอายุเป็นผู้มีบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรหาแนวทางในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ภูมิปัญญานั้นยังคงอยู่ และปรับให้เหมาะสมกับยุคสมัย

2) การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ

เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนับว่าเป็นเรื่องของการสืบทอดประสบการณ์ จากอดีตถึงปัจจุบันที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและไม่ขาดสาย เป็นธรรมชาติของชาวบ้านที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์สืบต่อกันมา ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงนับเป็นความคิดทางสังคม (Social Thought) ที่สำคัญ วิชิต นันทสุวรรณ (2544) การพัฒนาภูมิปัญญา เป็นกระบวนการคิดการจัดการผลผลิตภัณฑ์ และทรัพยากรทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ในลักษณะของวิสาหกิจชุมชน มีกิจกรรมดังนี้

1. การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน ในการวิจัยนี้คือภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนเกาะเกร็ด

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่าย

4. การพัฒนาระบบตลาด การบริการและสวัสดิการ เช่น มีร้านค้า ศูนย์สาธิต เป็นต้น

การพัฒนาภูมิปัญญาจึงเป็นเรื่องของการพึ่งตนเองสร้างระบบทางเศรษฐกิจระดับฐานรากของสังคมไทย ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอดถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน แล้วพัฒนาเลือกสรร

ปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดภูมิปัญญาที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

พลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น นั้นนับว่าเป็นการพัฒนา และสนับสนุนให้ประชากรผู้สูงอายุในชุมชนได้นำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่ในตนเอง มาใช้ในการแก้ไขปัญหา เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อวิถีการดำเนินชีวิต และเพื่อความอยู่รอดของท้องถิ่นนั้นๆ ภูมิปัญญาทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติหรือชุมชนไว้ อีกทั้งภูมิปัญญานับว่าเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล ที่สำคัญประการหนึ่งคือภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพและเป็นรากฐานการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิมเพื่อให้เกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย

ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีคุณค่า ต่อท้องถิ่นและผู้คน และยังเอื้อประโยชน์ ต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคงต่อไป ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของแต่ละสังคม อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่เหมาะสม ทรงคุณค่าและมีความสำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และยังช่วยสร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และอำนวยประโยชน์ในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และประชากรสูงอายุ รวมถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการนำไปใช้เป็นแนวทางในการทำงานให้สอดคล้องและกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรสังคมสูงวัย ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจทั้งทางด้านปริมาณ คือการลดลงของจำนวนแรงงาน และด้านคุณภาพ คือโครงสร้างการเลือกอาชีพที่มีผลิตภาพต่ำ สิ่งดังกล่าวเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเกิดขึ้นตามลำดับขั้นของการพัฒนา การพัฒนาทางการแพทย์ การวางแผนครอบครัวที่ดี และ ต้นทุนค่าเสียโอกาสส่วนบุคคลที่สูงขึ้นของการมีบุตรล้วนมีส่วนช่วยให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมชราภาพ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรมีมาตรการรองรับผลกระทบสังคมสูงวัยต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) ผลกระทบด้านแรงงาน 2)ผลกระทบต่อนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ นอกจากนี้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยอาศัยพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีประเด็นที่ควรคำนึงถึงและเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ความรู้ ความสามารถ และบทบาทผู้สูงอายุในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับประชากรสูงอายุ ในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคม ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. (2557). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย.** (2560, กุมภาพันธ์ 10). สืบค้นจาก http://www.dop.go.th/upload/knowledge/knowledge_th_20161608145901_1.pdf

ประชากรสูงอายุไทย. (2557). **ประชากรสูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต พฤศจิกายน 2557.** (2560, กุมภาพันธ์ 13). สืบค้นจาก http://www.dop.go.th/upload/knowledge/knowledge_th_20160106135752_1.pdf

ปราโมทย์ ปราสาทกุล. (2556). **สถานการณ์ผู้สูงอายุ แนวโน้ม และผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน.**

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545-2550 (21 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก http://www.thaitgri.org/images/document/Research_tgri/hs1694.pdf

นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์. (2536). **การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ. อมรินทร์พริ้นติ้ง.

นันทสาร สีสลับ. (2542). **“ภูมิปัญญาไทย”.** สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 23.

ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2541). **กิจกรรมการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : ศรีอนันต์การพิมพ์.

ปราณี ตันตยานุบุตร. (2551). **ภูมิปัญญาไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ดวงฤทัย อรรคแสง. (2552). **กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิชิต นันทสุวรรณ. (2544). **ภูมิปญญาชาวบานกับการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิหมูบาน.

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลองอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

Satisfaction of the elderly to the social welfareof the Municipality Banklong Mung district Phitsanulok province

มนตรี พรมน้อย* และ วงศกร เจียมเผ่า
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: mp-phromnoi@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และศึกษาถึงแนวทางปรับปรุงการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และได้ลงทะเบียนผู้สูงอายุไว้ในเขตเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 265 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach' alpha-coefficient) ได้เท่ากับ 0.92 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test, F-test และ Regressionผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.23, S.D = 0.17) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง จำนวน 5 ตัวแปร เรียงลำดับตามขนาดอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สวัสดิการด้านนันทนาการ (X5) สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย (X3) สวัสดิการด้านการการส่งเสริมการเรียนรู้ (X4) สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย (X2) และสวัสดิการด้านรายได้ (X1) โดยปัจจัยทั้ง 5 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 1.00 มีอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับ 1.00 หมายความว่า ปัจจัยทั้ง 5 สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลได้ร้อยละ 100 และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

Y = .000 + . 0.199X5+ . 200X3 + . 200X4 + . 200X2 + . 200X1

Zy= . 0.452X5 + . 0.308X3 + . 0.390X4 + . 0.378ZX2 + . 0.398X

ผู้สูงอายุมีความต้องการให้เทศบาลตำบลบ้านคลอง ควรเร่งปรับปรุงใน 3 เรื่องแรก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ทั่วถึง (ร้อยละ 36.60) มีวัสดุ / อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการแก่ผู้สูงอายุการ (ร้อยละ 21.13) และจัดเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการให้บริการต่อผู้สูงอายุ (ร้อยละ 17.74) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ สวัสดิการสังคม เทศบาลตำบล

Abstract

This research aims to study measures the satisfaction level of social welfare for the elderly, home district of Klong Muang, Phitsanulok to identify factors that are associated with the satisfaction of the measures of social welfare for the elderly of the district Klong Muang, Phitsanulok to study ways to improve social welfare for the elderly of the district. Ban Khlong Muang, Phitsanulok. The data used in this study include the elderly are listed in the register and have registered for the elderly in the municipality Ban Khlong Muang, Phitsanulok. A total of 265 people were used to collect data. The instrument used in this research were questionnaireassessing consist of satisfaction level of social welfare for the elderly with Cronbach's alpha-coefficient reliability 0.96.Data was analyzed

in term of mean, standard deviation, t-test, F-test and Regressionused statistic package.The results showed that Satisfaction of the elderly to the social welfare of the municipality Ban Khlong Muang, Phitsanulok Overall, the high level ($\overline{X}$ = 3.23,S.D = 0.17) There were significantly 5 factors affecting the satisfaction level of social welfare for the elderly.

The predicted equation of the werefollows:

In term of raw scores were:

Y = .000 + . 0.199X5+ . 200X3 + . 200X4 + . 200X2 + . 200X1

In term of standard scores were:

Zy= . 0.452X5 + . 0.308X3 + . 0.390X4 + . 0.378ZX2 + . 0.398X

The municipality Ban Khlong Muang, Phitsanulok should accelerate improvement in three of the first such public information more widely (percentage 36.60) materials / equipment and facilities to serve the elderly (of 21.13) and authorities to provide further services to the elderly. (17.74 percent), respectively.

keywords : elderly, social welfare, municipality

บทนำ

ประชากรโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 6,070.6 ล้านคนในปี 2543 เป็น 7,851.4 ล้านคนในอีก 25 ปีข้างหน้าคือ ในปี 2568 ในขณะที่ประชากรไทยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันจาก 62.2 ล้านคนในปี 2543 เป็น 72.3 ล้านคนในปี 2568 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างของประชากรโลกและประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่คล้ายคลึงกัน โดยที่ประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.0 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 15.0 ในปี 2568 ในขณะที่ประชากรวัยเด็ก (อายุ 0-14 ปี) มีจำนวนลดลงจากร้อยละ 30.1 ในปี 2543 เหลือร้อยละ 24.2 ในปี 2568 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของประชากรกำลังเปลี่ยนจากโครงสร้างประชากรวัยเด็กในอดีตเป็นประชากรวัยสูงอายุ หรือสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

ประเทศไทยโครงสร้างประชากรกำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงกล่าวคือจำนวนประชากรผู้สูงอายุได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว สถาบันวิจัยประชากรและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ระบุว่า จำนวนประชากรทั้งประเทศมีประชากรผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป ประมาณ 7,274,000 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 11.47 ของประชากรทั้งประเทศ ขณะเดียวกันแนวโน้มเฉลี่ยอายุขัยของผู้สูงอายุก็สูงขึ้นตามไปด้วย โดยชายจะมีอายุเฉลี่ย 79 ปี ผู้หญิง 82 ปี ทำให้ประเทศไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่าภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing) เช่นเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว การเข้าสู่ภาวะประชากรสูงอายุจะมีผลต่อสภาพสังคม สภาวะเศรษฐกิจ และการจ้างงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรทางสุขภาพและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง ในการปรับกระบวนทัศน์และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย เพื่อให้เกิดผลกระทบในทางลบน้อยที่สุดต่อสังคมโดยรวมและประชากรผู้สูงอายุเองในการปรับเปลี่ยนต้องอาศัยเวลาและความพร้อมของสังคม

จากปัญหาดังกล่าวกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้กำหนดมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นมาตรฐานในการจัดบริการให้กับผู้สูงอายุในเขตบริการของตนเองซึ่งประกอบไปด้วย มาตรฐานด้านต่างๆ รวม 6 ด้านดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล
2. มาตรฐานด้านรายได้
3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย

4. มาตรฐานด้านนันทนาการ

5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง

6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

เทศบาลตำบลบ้านคลอง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ตามพระราชบัญญัติเทศบาลพ.ศ.2496 มีประชากรทั้งชายและหญิงรวมทั้งสิ้น 13,180 คน (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557) โดยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 780 คน คิดเป็นร้อยละ 6.52 ของประชากรรวม ได้เล็งเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ กิจกรรมโครงการนันทนาการการศึกษาดูงานด้านศิลปวัฒนธรรม และดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนด ตลอดจนการจัดบริการด้านต่างๆ ตามมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับบริการอย่างทั่วถึงตามมาตรฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้และต้องการหาคำตอบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการได้รับบริการในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลองมากน้อยเพียงใดมีความเหมาะสมและสมควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพทั่วถึงและมีความเป็นธรรมมากที่สุด อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้สูงอายุได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและประชาชนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางปรับปรุงการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อ.เมือง จ.พิษณุโลก ซึ่งเป็นการศึกษางานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การดำเนินงานศึกษาวิจัยนี้ โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้ศึกษางานวิจัยนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่

1. ผู้สูงอายุที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และได้ลงทะเบียนผู้สูงอายุไว้ในเขตเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จาก 5 หมู่บ้าน จำนวน 780 คน

2. การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) การศึกษาครั้งนี้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากผู้สูงอายุที่ได้รับเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, T. (1967)) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนร้อยละของผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นชุดคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังของประชากร และภูมิหลังทางสังคม ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานะในครอบครัว จำนวนสมาชิกในบ้าน การพักอาศัย และจำนวนบุตร เป็นแบบสอบถามในลักษณะให้เลือกคำตอบ

ตอนที่ 2 เป็นชุดคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบตามแบบของ Likert ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ดังกล่าว

ตอนที่ 3 เป็นชุดคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ 4 เป็นชุดคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกโดยใช้คำถามปลายเปิด

การแปลผลความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลของบุญส่ง นิลแก้ว (2541: 146) ดังนี้ 4.50 – 5.00 พึงพอใจมากที่สุด 3.50 – 4.49 พึงพอใจมาก 2.50 – 3.49 พึงพอใจปานกลาง 1.50 – 2.49 พึงพอใจน้อยและ 1.00 – 1.49 พึงพอใจน้อยที่สุด

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงดังนี้

1. การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามฉบับร่างพร้อมนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรในการวิจัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คัดเลือกข้อคำถามเข้าเกณฑ์ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50-1.00

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทำการทดลองใช้กับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’salpha-coefficient) ได้ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เท่ากับ0.92

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำเร็จรูปข้อมูลส่วนบุคคล และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง ใช้การวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ ความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหามาใช้ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.68 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 60 – 65 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.80 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.70 มีสถานภาพส่วนตัวส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 56.60 ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 31.70 มีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ 1,001 – 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่เป็นผู้อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 63.80 จำนวนสมาชิกภายในบ้าน 1 - 3 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 บุคคลพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน ได้แก่ สามี / ภรรยา คิดเป็นร้อยละ 45.70 มีจำนวนบุตร 1 – 2 คน คิดเป็นร้อยละ 49.40

2. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.23, S.D = 0.17)

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. สวัสดิการด้านรายได้	4.17	**0.35**	มาก
2. สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	4.17	**0.33**	มาก
3. สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย	2.38	**0.27**	น้อย
4. สวัสดิการด้านการการส่งเสริมกาเรียนรู้	2.88	**0.34**	ปานกลาง
5. สวัสดิการด้านนันทนาการ	2.64	0.39	ปานกลาง
รวม	**3.23**	**0.17**	**มาก**

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

1. ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง อายุ สถานภาพ และสถานะในครอบครัว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง ตามการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในบ้าน บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน และจำนวนบุตร มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ และความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (n = 265)

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	Y
สวัสดิการด้านรายได้ (X1)	1								
สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย (X2)	.296**	1							
สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย (X3)	.273**	.071	1						
สวัสดิการด้านการการส่งเสริมการเรียนรู้ (X4)	.077	.017	.034	1					
สวัสดิการด้านนันทนาการ (X5)	.151*	.070	.047	.063	1				
ความพึงพอใจ (Y)	.632**	.542**	.451**	.370**	.577**	1			

จากตาราง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง จำนวนทั้งหมด 15 ค่า จำแนกเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง จำนวน 5 ค่า พบว่า ปัจจัยต่างๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 8 ค่า มีค่าระหว่าง 0.15 ถึง 0.63 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเฉพาะค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ด้วยกันเอง จำนวน 10 ค่า พบว่า ปัจจัยต่างๆ มีความสัมพันธ์กันเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ค่า และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก จำนวน 7 ค่า มีค่าระหว่าง 0.15 ถึง 0.29 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณ และอำนาจการพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ความสัมพันธ์ และความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (n = 265)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	F	Sig.
1	1.00	1.00	1.00	142.895 **	.000

จากตารางพบว่า ปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์พหุคูณกับความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีขนาดเท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจการพยากรณ์ 1.00 หมายความว่า ปัจจัยทุกตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลได้ร้อยละ 100

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง (n = 265)

Model	b	S.E.	β	t	Sig.
X5	0.199	0.001	0.452	391.40	0.000
X3	0.200	0.001	0.308	260.406	0.000
X4	0.200	0.001	0.390	340.737	0.000
X2	0.200	0.001	0.378	317.383	0.000
X1	0.200	0.001	0.398	318.695	0.034

a = .000 , R = 1.00 , R^2 = 1.00 F = 142.895 **, Sig. = .000

จากตาราง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง จำนวน 5 ตัวแปร เรียงลำดับตามขนาดอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สวัสดิการด้านนันทนาการ (X5) สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย (X3) สวัสดิการด้านการการส่งเสริมการเรียนรู้ (X4) สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย (X2) และสวัสดิการด้านรายได้ (X1) โดยปัจจัยทั้ง 5 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 1.00 มีอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับ 1.00 หมายความว่า ปัจจัยทั้ง 5 สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลได้ร้อยละ 100 และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$Y = .000 + .0.199X_5 + .200X_3 + .200X_4 + .200X_2 + .200X_1$

$Z_y = .0.452_{X5} + .0.308_{X3} + .0.390_{X4} + .0.378Z_{X2} + .0.398_{X1}$

3.ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ผู้สูงอายุมีความต้องการให้เทศบาลตำบลบ้านคลอง ควรเร่งปรับปรุงใน 3 เรื่องแรก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ทั่วถึง (ร้อยละ 36.60) มีวัสดุ / อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการแก่ผู้สูงอายุ (ร้อยละ 21.13) และการจัดเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการให้บริการต่อผู้สูงอายุ (ร้อยละ 17.74) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.23, S.D = 0.17) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรอนันต์ กิตติมั่นคง (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมา ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันเทศบาลนครส่วนมากจัดสรรงบประมาณในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ และเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามภูมิลำเนา เป็นเขตเทศบาล เขตเมือง และเขตชนบท กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้ายพบว่าอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับพิราวรรณ สุทธิยุทธเสนีย์ (2553) ได้ศึกษาความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบล ศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบล ศรีวิไล จังหวัดหนองคาย จำนวน 298 คน จาก 12 หมู่บ้าน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ 36 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อ (t) ตั้งแต่ 2.150 ถึง14.552 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-way ANOVA) ผลการศึกษาปรากฏว่า 1) ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลศรีวิไล โดยรวมและจำแนกตามเพศ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยเฉลี่ยต่อเดือน มีความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคม โดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส อยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง สวัสดิการด้านรายได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17, S.D = 0.35) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุดา ศิลากุล (2548 : 134)ศึกษาเรื่อง “การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับน้อย และมีการจัดสวัสดิการด้านนันทนาการมากที่สุด ส่วนมากเป็นกิจกรรมการจัดสถานที่การออกกำลังกายให้กับผู้สูงอายุ และการจัดให้มีกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุรองลงมาเป็นการจัดสวัสดิการด้านรายได้ สำหรับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสวัสดิการที่เทศบาลจัดได้มากที่สุด

3. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลบ้านคลองสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17, S.D = 0.33) ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาณี แก้วพินิจ, ลินดา สิริภูบาล และบุญสนอง ภิญโญ (2550 : 35) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบบูรณาการ” โดยศึกษาใน 5 จังหวัด ได้แก่ ตากพิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุตรดิตถ์ จำนวน 15 คน ผลสำรวจภาวะสุขภาพพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี ปัญหาเรื่องไขมันเกินและความดันโลหิตสูงร้อยละ 6.67 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบบูรณาการพบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพของตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ โดยวางอยู่บนพื้นฐานของวิถีชีวิต (lifestyle) และนำไปปฏิบัติกับครอบครัว รวมถึงนำไปขยายผลกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้กับชุมชน โดยใช้

รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพที่ง่ายหรือการสาธิตให้ดู ทำให้กลุ่มแกนนำผู้สูงอายุมีความรู้ความ สามารถจัดการกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบดังกล่าว ต้องติดตามผลและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่สอดคล้องกับ วรรณนิภา นาควัฒนะ (2548) ศึกษาเรื่อง “ความสามารถในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพของชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ชมรมผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมด้านผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

4. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$ = 2.38, S.D = 0.27) ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สุดา ศิลากุล (2548) ศึกษาเรื่อง “การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี การจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งได้มีการจัดบริการสถานสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุมากที่สุด

5. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง สวัสดิการด้านการส่งเสริมการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.88, S.D = 0.34) ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระวุฒิ อรุณเวช (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “แนวทางการพัฒนางานผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม พ.ศ. 2550 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” ผลการศึกษาพบว่า โครงการส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม 2550 ในยุทธศาสตร์ด้านสังคมไม่ทอดทิ้งกัน และยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งมีเพียงโครงการส่งเสริมค่านิยมการใช้จ่าย (ลดรายจ่าย) เพื่อสวัสดิการผู้สูงอายุ และโครงการส่งเสริมศักยภาพใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง และผลจากการดำเนินโครงการนำร่องอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) จะสามารถทำให้เกิดยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรมได้ หากมีการขยายผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และในด้านกระบวนการทำงาน ต้องการให้เกิดการดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน มีบางโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยมุ่งให้ผู้สูงอายุตระหนักเห็นคุณค่าของตนเอง และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่ชุมชน เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว และชุมชนต่อไป

6.ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลองสวัสดิการด้านนันทนาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.64, S.D = 0.39) ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สุดา ศิลากุล (2548) ศึกษาเรื่อง “การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับน้อย และมีการจัดสวัสดิการด้านนันทนาการมากที่สุด

7. ผู้สูงอายุความต้องการให้เทศบาลตำบลบ้านคลอง ควรเร่งปรับปรุงใน 3 เรื่องแรก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ทั่วถึง (ร้อยละ 36.60) มีวัสดุ / อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการแก่ผู้สูงอายุการ (ร้อยละ 21.13) และจัดเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการให้บริการต่อผู้สูงอายุ (ร้อยละ 17.74) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ กนกกาญจน์ อุตส่าห์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ในจังหวัดกาญจนบุรี มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุแก่บุคลากร ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติ ให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ควรเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น การจัดโครงสร้างขององค์กรการจัดสรรบุคลากร และการบริหารงบประมาณเพื่อรองรบการถ่ายโอนภารกิจ และในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ควรดึงประชาชนในชุมชนและผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรริเริ่มโครงการอื่นๆเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ อาทิเช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ และด้านบริการทางสังคม เป็นต้น

2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรแสวงหาความร่วมมือกับองค์การอื่นเพิ่มขึ้น อาทิเช่น ชมรมผู้สูงอายุ หน่วยงานเอกชน เช่น บริษัท มูลนิธิ เพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณ

3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับส่วนราชการในพื้นที่ อาทิเช่น หน่วยงานทหาร กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถานศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะสถานศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ในการจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ

4 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ แก่บุคลากรทั้งในระดับผู้บริหาร และระดับผู้ปฏิบัติให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่อง

5 ก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรศึกษา และเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น การจัดโครงสร้างขององค์กรการจัดสรรบุคลากร และการบริหารงบประมาณเพื่อรองรบการถ่ายโอนภารกิจ

6 ควรจัดเตรียมแผนปฏิบัติการ เพื่อจัดสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นการส่งเสริมสนับสนุนคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

7 ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ควรดึงประชาชนในชุมชนและผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายผลการสำรวจโครงการที่ตอบสนองต่อโครงการผู้สูงอายุในแต่ละด้านให้ครอบคลุม อาทิเช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านรายได้ด้านนันทนาการ และด้านบริการทางสังคม เป็นต้น

2 ทำการศึกษาความคิดเห็น เพื่อประเมินการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับประเด็นผลสัมฤทธิ์ในแต่ละด้านที่ผู้สูงอายุที่ต้องการ เพื่อให้เกิดการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3 ทำการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อประเมินการบริหารงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.วงศกร เจียมเผ่า ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นส่วนส่งเสริม. (2552). **คู่มือแนวทางการเนินการด้านสวัสดิการสังคมและการสงเคราะห์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 – 2564).** กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

จินตนา รอดอารมณ์. (2554). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองกิ่วอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. นิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชมพูนุช กาศสกุล. (2546). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรอนันต์ กิตติมั่นคง. (2547). **การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พิราวรรณ สุทธิยุทธเสนีย์. (2553). **ได้ศึกษาความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย.** รัฐประศาสนศาตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุดา ศิลากุล. (2548). **การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภาณี แก้วพินิจ ลินดา สิริภูบาล และ บุญสนอง ภิญโญ. (2550). **รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบบูรณาการ.** ศูนย์อนามัยที่ 9. พิษณุโลก

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

The Participation of Local Citizens in the Contribution Measures at Sub - District Level (each Sub-District for 5 Million Baht) to Practice. The Case Study of : the Governance of Tha Thong Sub - District, Muang District, Phitsanulok Province

สยามรัฐ เพชรพรหม* และ ธนัสถา โรจนตระกูล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
*corresponding auther e-mail : Sayarat.p@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาจากปัจจัย 4 ด้านคือ ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์ จากกลุ่มประชากรจำนวน 390 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรมและด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพสถานภาพในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลคือสถานภาพสมรส ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมในระดับมาก (r = .784) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติคือการปลูกฝังจิตสาธารณะให้ผู้นำชุมชนและประชาชนเกิดจิตวิญญาณแห่งความเสียสละต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชนตามแนวทางประชารัฐเพื่อให้เกิดการบริการสาธารณะที่ดี มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนตามวิถีแห่งระบอบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ลดขั้นตอนการทำงานที่ทำให้เกิดความล่าช้า มีการจ้างแรงงานในชุมชนเพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ควรดำเนินโครงการที่ให้ประโยชน์ต่อประชาชนอย่างทั่วถึงและคุ้มค่า เกิดผลลัพธ์และผลกระทบที่ดีในระยะยาวต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ตำบลละ 5 ล้านบาท ประชารัฐ

Abstract

The purpose of this research were the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to practice, Compare the individual factors with the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to practice, Proper methods of the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to the case study of Thatong Sub-District, Muang District, Phitsanulok Province to practice,

which are categorized in individual factors founded that sex, age, education level, average monthly income, career, duration of local living and the frequency of participation of community activities have affected to the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to practice. The quantitative study used the samples from the derive of limited size by the model of 390 persons. The participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to the case study of Thatong Sub-District, Muang District, Phitsanulok Province, in general view is in the good condition. Which consideration in individual view founded that the highest value of view is the benefit gain. The lower level is the planning and decision making, activity execution and monitoring and assessment. Methods of the contribution of the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to the case study of Thatong Sub-District, Muang District, Phitsanulok Province are the foundation of good conscious of community leader and local citizen to mind of dedication to public of the governmental agencies and private sectors according to the government policy, for problem solution and community development by the means of democracy with efficiency and effectiveness which lead to most public benefits. Decreased the working methods which caused red-tape, local hiring to make more personnel income pursuant to the project purpose, that wide spreading effectively through the public.

keywords : participation, each sub-district for 5 million baht, civil state

บทนำ

เนื่องจากปี 2558 ที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยต้องเผชิญกับปัจจัยลบหลายด้าน ทั้งปัจจัยเชิงวัฏจักร โดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัวบวกกับปัจจัยโครงสร้างที่สะสมมา เช่น ความไม่ต่อเนื่องของการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ภาคเอกชนมีการลงทุนวิจัยและพัฒนาในระดับต่ำ ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง และมีส่วนทำให้การส่งออกของไทยหดตัวต่อเนื่อง ก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวตั้งแต่ช่วงครึ่งปีแรกไปจนถึงช่วงครึ่งปีหลัง ในภาวะเช่นนี้ภาครัฐจึงมีบทบาทสำคัญที่ต้องช่วงพยุงและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยได้ทยอยออกมาตรการต่างๆ ตลอดปี ซึ่งสามารถจัดได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1.มาตรการเยียวยาเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ 2.มาตรการกระตุ้นเพื่อให้เศรษฐกิจพ้นจากภาวะชะลอตัวโดยเร็ว และ 3.มาตรการยกระดับศักยภาพเพื่อสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเฉพาะการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนการลงทุนภาคเอกชน

มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์ สำนักโฆษก : 2558) ซึ่งถูกบรรจุเข้าไปอยู่ในแผนยุทธศาสตร์สานพลังประชารัฐในยุทธศาสตร์ที่ 1 คือยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้เกิดการสานพลังในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากและสัมมาอาชีพชุมชน โดยมีความมั่นคงของชีวิตเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของสังคมเป็นเป้าหมาย รัฐบาลจึงมีมาตรการและโครงการที่เป็นรูปธรรมในการเร่งรัดการจ้างงานในชนบทที่มีเป้าหมายเชิงการลงทุนทางสังคมโดยผ่านกระทรวงมหาดไทยที่ใช้มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) โดยมีทิศทางที่มุ่งไปสู่การลงทุนด้านฐานทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการซ่อมแซมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรวมไปถึงด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นทั่วไปและเน้นการจ้างงานในชุมชนท้องถิ่น (รติมา คชนันทน์ : 2558) โดยยุทธศาสตร์สานพลังประชารัฐนั้นเป็น “การสานพลังประชารัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก” โดยมุ่งเป้าไปที่การรวมพลังจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐ ภาคเอกชนหรือภาคประชาชน ซึ่งทุกคนคือ “ประชาชนของชาติ” โดยรัฐบาลเป็นผู้

อำนวยความสะดวก สนับสนุนและเปิดช่องทางให้เอกชนและประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้เกิดการสร้างความเข้มแข็งกลมเกลียวและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมภายในประเทศ โดยโครงการที่เกิดขึ้นจะต้องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความต้องการ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยประชาชนอันแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกิดจากการปฏิบัติจริงในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้โครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในระดับตำบลและหมู่บ้านอย่างแท้จริง

มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) (ฝ่ายประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขานุการกรมบัญชีกลาง, 2558) ได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้วทั่วประเทศ 121,238 โครงการ คิดเป็นเงิน 35,755 ล้านบาท โดยจังหวัดพิษณุโลกได้เสนอโครงการจำนวน 1,622 โครงการ ใช้งบประมาณ 462 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันทางจังหวัดพิษณุโลกได้จัดส่งโครงการทั้งหมดให้สำนักจัดทำงบประมาณเขตพื้นที่ 17 และได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณและออกใบจัดสรรงบประมาณให้จังหวัดพิษณุโลกทั้งหมดแล้วซึ่งเขตเทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่หนึ่งที่รับสนองนโยบายของรัฐบาลโดยการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) มาดำเนินการเพื่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยหลังจากที่กระทรวงมหาดไทยมีการเร่งรัดให้จังหวัดดำเนินโครงการและมอบหมายให้นายอำเภอเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโครงการที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบแล้ว จึงได้เกิดการส่งผ่านขั้นตอนการดำเนินโครงการมายังพื้นที่ในระดับตำบลและหมู่บ้าน โดยเทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก นั้นมีโครงการที่ผ่านการอนุมัติงบประมาณจากคณะกรรมการระดับจังหวัดถึง 21 โครงการ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 4,993,175 บาท (ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารงานปกครอง, 2558) โดยพบว่าเป็นโครงการเกี่ยวกับการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะทั้งหมด ซึ่งเทศบาลตำบลท่าทองเป็นอีกหนึ่งตำบลที่สามารถดำเนินโครงการจนสำเร็จเสร็จสิ้นตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาและความสำคัญที่ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อต้องการทราบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยใดที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการส่งเสริมจากประชาชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้กำหนดนโยบายและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินนโยบายให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed

Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าทองอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 12,522 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรใน 11 หมู่บ้าน จำนวน 390 คน และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จำนวน 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ โดยยึดตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สถานภาพสมรส สถานภาพชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 4 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 4 ด้าน ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับร่างไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงสำนวนภาษา ตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจน หรือซ้ำซ้อนและจัดข้อความให้สั้นกะทัดรัด เมื่ออ่านแล้วสามารถเข้าใจง่าย ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ได้ค่าเท่ากับ 1.00 พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลท่าทองที่มีประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป spss ซึ่งแสดงผลว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้โดยมีค่าเท่ากับ 0.962

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ไปดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป spss มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ (percentage)

5.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

5.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ ใช้การทดสอบค่า t-test กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้การทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA) กรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และมีวิธีการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD

5.4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เพื่อที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดการระบบข้อมูลซึ่งอาศัยหลักเกณฑ์โดยการจำแนก หรือการจัดกลุ่มข้อมูลและเขียนบรรยายแบบพรรณาความ

ผลการวิจัย

1. **ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม** ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สถานภาพสมรส สถานภาพชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51- 60 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีรายได้ระหว่าง 15,000 – 20,000 บาท ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีสถานภาพสมรสส่วนใหญ่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพในชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 30 ปี และมีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 11 – 15 ครั้ง/ปี

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	Mean ($\bar{x}$)	S. D.	แปรผล
1. ด้านการวางแผนและตัดสินใจ	3.835	.496	มาก
2. ด้านการดำเนินกิจกรรม	3.815	.306	มาก
3. ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล	3.683	.585	มาก
4. ด้านการรับผลประโยชน์	4.020	.472	มาก
รวม	**3.838**	**.464**	**มาก**

จากตาราง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **($\bar{x}$ = 3.838)** เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม และด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

สถานภาพสมรส ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ

เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สถานภาพชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และความถี่ในการเข้าร่วมกินกรรมชุมชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลและด้านการรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ น้อยนคร (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

1. ด้านการวางแผนและตัดสินใจ

ปลูกฝังให้ผู้นำชุมชนและประชาชนเกิดจิตวิญญาณแห่งความเสียสละในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ปล่อยปละละเลยปัญหาต่างๆ ภายในชุมชน เช่น ปัญหาในชุมชนที่คิดว่าไม่ใช่ปัญหาของตนเอง อีกทั้งต้องช่วยกันสอดส่องปัญหาและดูแลความเรียบร้อยเพื่อให้สามารถมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้อย่างแท้จริง ไม่นำเรื่องการเมืองเข้ามายุ่งเกี่ยว เช่น การเลือกปฏิบัติเฉพาะงานในชุมชนที่ให้ผลประโยชน์แก่ตนเอง เป็นต้น เมื่อมีการประชุมเพื่อทำประชาคมในฐานะที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิมีเสียงคนหนึ่งในชุมชนนั้น ควรพร้อมใจกันมาร่วมประชุมเพื่อวางแผนและตัดสินใจเลือกดำเนินโครงการที่จะช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับประชาชนในชุมชนนั้น

2. ด้านการดำเนินกิจกรรม

ทางชุมชนและฝ่ายช่างของเทศบาลควรประสานงานเพื่อสร้างเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันก่อนที่จะดำเนินการก่อสร้าง เพื่อให้โครงการดำเนินการเสร็จสิ้นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรมีการประชุม พบปะพูดคุยเพื่อหารือกันในรายละเอียดให้ถี่ถ้วนและแน่นอนเสียก่อนที่จะดำเนินการใดๆลงไป เพราะการดำเนินโครงการนี้อาศัยงบประมาณจากภาครัฐในการดำเนินการ จึงต้องตัดสินใจดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนส่วนรวม

3. ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล

ควรสร้างช่องทางให้กับประชาชนทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลมากขึ้น อีกทั้งผู้กำหนดกระบวนนโยบายควรลดขั้นตอนหรือตัดทอนเอกสารหลักฐานที่จะต้องรวบรวมส่งเพื่อใช้พิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างให้เหลือน้อยลง เพื่อให้ผู้ที่เป็นกรรมการตรวจรับการจ้างที่เป็นผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสามารถกำกับดูแลการดำเนินโครงการในชุมชนนั้นได้อย่างเต็มที่ และสามารถดำเนินการส่งเอกสารหลักฐานให้กับเจ้าหน้าที่ของอำเภอดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาอนุมัติผ่านการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างให้เสร็จสิ้นพร้อมกับการดำเนินโครงการในชุมชนที่ดูแลรับผิดชอบได้

4. ด้านการรับผลประโยชน์

แนวทางที่ดีที่สุดคือการเลือกดำเนินโครงการที่ให้ประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนได้อย่างทั่วถึงและคุ้มค่า เพราะโครงการใดก็ตามเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วสามารถสร้างประโยชน์ สร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนได้ ถือว่าการดำเนินโครงการนั้นสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ได้อย่างแท้จริง เมื่อประชาชนเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับมากเท่าไร ย่อมส่งผลถึงความคาดหวังที่จะให้โครงการนั้นบรรลุผลให้สำเร็จเสร็จสิ้นมากพียงนั้น

อภิปรายผล

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน พบว่า

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม และด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล ตามลำดับ หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านการวางแผนและตัดสินใจ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวใจสำคัญของโครงการจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเป็นสำคัญ เพราะหากไม่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วการดำเนินโครงการตำบลละ 5 ล้านบาทเพื่อแก้ปัญหาภายในหมู่บ้านย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้น จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าทองเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการวางแผนและตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ จันทร์ไพศรี (2554) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ พันธุ์เขตร์กิจ (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก

ด้านการดำเนินกิจกรรม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้น้อยในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในการเลี้ยงชีพและครอบครัวแก่ประชาชนในชุมชน และยังช่วยให้เกิดการลงทุนในระบบเศรษฐกิจในชุมชน เป็นยกระดับเศรษฐกิจฐานรากที่ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ น้อยนคร (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุ หยกจินดา (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจการจ้างที่ประกอบด้วย ปลัดอำเภอ ผู้อำนวยการกองช่าง หัวหน้าฝ่ายแบบแผนและก่อสร้าง หัวหน้าฝ่ายการโยธา และมีตัวแทนประชาชนจากทั้ง 11 หมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจรับการจ้างและตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการนี้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิยา เอี่ยมเอก (2558) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก

ด้านการรับผลประโยชน์

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป้าหมายในการดำเนินมาตรการนี้มีคาดหวังที่จะให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เป็นมาตรการที่เน้นผลลัพธ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนเป็นสำคัญ อันจะช่วยให้เกิดการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยผลจากการดำเนินโครงการช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านได้เป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิยา เอี่ยมเอก (2558) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะรัตน์ รุกขชาติ (2557) ศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่วง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

สถานภาพสมรส ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ

เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สถานภาพชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และความถี่ในการเข้าร่วมกินกรรมชุมชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลและด้านการรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ น้อยนคร (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

1. ด้านการวางแผนและตัดสินใจ

ควรขยายระยะในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเลือกดำเนินโครงการที่มีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง และเป็นประโยชน์ต่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

2. ด้านการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินโครงการไม่มีการจ้างแรงงานคนภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานของผู้รับเหมา ทำให้ไม่เกิดการสร้างงานสร้างรายได้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ที่เกี่ยวข้องกับการต่อเติมอาคารอเนกประสงค์ ผู้นำชุมชนกับเจ้าหน้าที่รัฐควรประชุมปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการออกแบบแปลนตัวอาคาร เพื่อให้เกิดความเห็นชอบต่อทุกฝ่ายเมื่อดำเนินการก่อสร้างเสร็จสิ้นหรือทางเจ้าหน้าที่รัฐควรศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้านก่อนว่าสามารถดำเนินการออกแบบแปลนเองได้หรือไม่ หากในหมู่บ้านไม่มีประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ควรให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาช่วยกำกับดูแลการออกแบบแปลนอาคารให้เพื่อการดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล

การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับการจ้างควรแต่งตั้งบุคคลภายนอกที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อให้การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใส สุจริตและยุติธรรม และเปิดช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานในส่วนของรายละเอียดเชิงลึกเพื่อให้ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับไม่ตกหล่นหายไประหว่างการดำเนินโครงการ

4. ด้านการรับผลประโยชน์

มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) เป็นมาตรการเงินอุดหนุนแบบให้เปล่า ควรดำเนินโครงการที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ เพราะประชาชนบางกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้มักไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

สรุปผลการวิจัย

ในมิติของเทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ พบว่ามีการเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่มานานกว่า 30 ปี และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีสถานภาพชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคมร่วมกับปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน สมาชิกสภาเทศบาลและคณะกรรมการหมู่บ้าน ฯลฯ เพื่อร่วมกันวางแผนในการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข และคัดกรองโครงการที่ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ จนเกิดโครงการที่ทุกฝ่ายเห็นชอบและพร้อมใจกันเสนอความต้องการต่อคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งแม้ประชาชนจะเกิดความรู้สึกภูมิใจกับความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากความเสียสละในการเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทั้งทางตรงและทางอ้อมจนการดำเนินโครงการบรรลุผล แต่ยังมีประเด็นที่ประชาชนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยนั่นคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้งบประมาณหรือทรัพยากรในการดำเนินโครงการ ส่งผลให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบเพื่อพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งอาจเป็นช่องโหว่ให้เกิดความทุจริตและไม่โปร่งใสในการดำเนินโครงการได้ ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ของรัฐบาลในปัจจุบันที่กำลังเข้มงวดกวดขันในการตรวจสอบการทุจริตคอรัปชั่นขององค์กรปกครองท้องถิ่น ดังนั้นสิ่งที่ประชาชนทำได้คือการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรายละเอียดจากป้ายประกาศการดำเนินมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ในหมู่บ้าน และประเมินผลว่าการดำเนินโครงการจะสำเร็จเสร็จสิ้นตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงการดำเนินโครงการดังกล่าวประชาชนจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใดในระยะยาว เมื่อการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นทำให้เห็นได้ว่าประชาชนได้รับผลประโยชน์ที่พึงประสงค์จากการดำเนินโครงการดังกล่าว ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณะสมบัติในหมู่บ้าน บางโครงการส่งผลให้ประชาชนได้รับความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ประปา อาคารอเนกประสงค์และสนามกีฬา ฯลฯ ช่วยให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นในระยะยาว แต่ประเด็นสำคัญที่ทำให้การดำเนินโครงการยังไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควรคือ ผลการดำเนินการในบางโครงการพบว่าประชาชนได้รับประโยชน์ยังไม่ทั่วถึงเนื่องจากบางโครงการให้ประโยชน์ต่อประชาชนในบางกลุ่มอาชีพเท่านั้น เป็นเพราะมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) เป็นมาตรการเงินอุดหนุนแบบให้เปล่า ควรดำเนินโครงการที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ เพราะประชาชนบางกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้มักไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการคัดเลือกดำเนินโครงการที่ให้ประโยชน์ไม่ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาภายในหมู่บ้านหรือชุมชนหมดให้ไปได้ ดังนั้นการเลือกดำเนินโครงการที่ตอบสนองความของประชาชนส่วนใหญ่และทุกกลุ่มอาชีพจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารโดยมุ่งหวังถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากการบริการสาธารณะเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่าภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติมากที่สุด เป็นเพราะประชาชนเห็นว่าผู้นำในชุมชนทั้ง 11 หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลท่าทอง ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ เสียสละและทุ่มเทให้กับการดำเนินโครงการเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม มีลักษณะของผู้ที่ตื่นตัวต่อการพัฒนาและการรับรู้ข่าวสารอยู่เสมอ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ที่มีความสนใจและคอยติดตามข่าวสารการดำเนินนโยบายภาครัฐในชุมชนหรือท้องถิ่นอยู่แล้ว จะได้รับทราบข่าวเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) จากการประชาสัมพันธ์ของผู้นำชุมชนผ่านหอกระจายข่าวและเสียงตามสายในท้องถิ่น อีกทั้งผู้นำยังเป็นผู้ที่มีบารมีและได้รับความเคารพนับถือจากลูกบ้าน เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการดูแลรับผิดชอบการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สามารถเป็นศูนย์รวมของลูกบ้านให้เกิดความสามัคคีต่อการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชนตามวิถีแห่งระบอบประชาธิปไตย และอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาครัฐของเทศบาลตำบลท่าทองที่แสดงให้เห็นว่ามีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายระหว่างชุมชนกับภาครัฐอย่างเหนียวแน่น โดยผลการวิจัยพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าทองมีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ ประมาณ 11 – 15 ครั้ง/ปี และยังรู้จักการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการติดต่อประสานงาน

ระหว่างการดำเนินโครงการซึ่งทำให้เกิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ ส่วนการพิจารณาถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากบริการสาธารณะนั้น แม้ว่าการดำเนินโครงการจะส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับประโยชน์และสามารถแก้ไขปัญหาภายในชุมชนและท้องถิ่นที่ประชาชนอาศัยอยู่ได้ แต่ก็ยังไม่ตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการซึ่งมีเป้าหมายที่จะให้เกิดจ้างแรงงานในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่จะต้องช่วยกันปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินนโยบายสาธารณะเกิดประโยชน์ส่วนรวมต่อประชาชนและเกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ อันจะทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลกระทบให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากที่มาจากการลงทุนของระบบบริหารงานคลังภาครัฐ อันเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามบริบทของการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

แนวทางการนำผลการดำเนินโครงการไปใช้ประโยชน์ / แนวทางการพัฒนาต่อยอดโครงการวิจัย / ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) เป็นมาตรการนำร่องของรัฐบาลเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ จึงควรให้ความสำคัญต่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนบางส่วนในระหมู่บ้านที่ยังได้รับผลประโยชน์ไม่ทั่วถึง จากการดำเนินมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท)

2. ในกระบวนการทั้งหมดจะต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจังและตรวจสอบได้อย่างชัดเจนมากกว่านี้ ในขณะเดียวกันงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความโปร่งใสในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองท้องถิ่น

3. ควรศึกษาปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการกำหนดนโยบายจากบนลงล่างตามวิถีระบอบประชาธิปไตยแบบกลุ่ม และก่อให้เกิดแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก ดร.ธนัสถา โรจนตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาและเสียสละเวลาอันมีค่าในการช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ช่วยให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้กับผู้วิจัยตลอดจนตัวผู้วิจัยขอน้อมคารวะแด่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ผู้วิจัยได้นำมาประกอบในการศึกษาวิทยานิพนธ์และใช้ในการอ้างอิงทุกท่าน หากมีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์ สำนักโฆษก. (2558). **คืนความสุขให้คนในชาติ**. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

คงฤทธิ์ จันทร์ฟู. (2555). **การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเมือง เขตกึ่งเมืองกึ่งชนบทและเขตชนบทของจังหวัดฉะเชิงเทรา** วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฝ่ายประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขานุการกรมบัญชีกลาง. (2559). **บก.แจงผลก่อหนี้ผูกพันโครงการตำบลละ 5 ล้านบาทครบทุกจังหวัด**. กรุงเทพฯ : กรมบัญชีกลาง.

นันทิยา เอกเอี่ยม. (2558). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี**. ภาคนิพนธ์ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

นิพนธ์ พันธุ์เขตร์กิจ. (2557). **มีส่วนร่วมของประชาชนในงานบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร**.การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ปิยะรัตน์ รุกขชาติ. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่วง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รติมา คชนันทน์. (2558). **วิเคราะห์จุดต่างประชารัฐ-ประชานิยม**. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ.

รัฐ กันภัย. (2558). **การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง**. เข้าถึงได้จาก: http://www.tci-thaijo.org. (วันที่สืบค้นข้อมูล 5 มกราคม 2560).

สมใจ จันทร์ไพศรี. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

สมศักดิ์ น้อยนคร. (2551). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลในจังหวัดอุตรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

วิษณุ หยกจินดา. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วันดี บุญเสนาะ. (2551). **ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของจังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

O'Toole and Meier (1999). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

The study of the opinions of female citizen to the supporting funds pursuant to the infant care of the life development of mothers and children in Muang district, Phichit province

สุนีย์ สงวนศรี* และ วงศกร เจียมเผ่า
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding auther e-mail : Sayarat.p@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงต่อเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยศึกษาจากปัจจัย 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาการทางร่างกายสติปัญญาและสังคมด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานและด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ จากกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าประชาชนเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือด้านพัฒนาการทางร่างกายสติปัญญาและสังคมรองลงมาคือ ด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กและด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงพบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้เฉลี่ยของครอบครัว(ต่อคน/เดือน) ระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่หลังคลอด และสถานะตามโครงการที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลคือสถานภาพสมรส และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดคือการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับแม่และเด็กอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ด้วยการสร้างความรู้ความใจเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็กในแต่ละวัยที่ถูกต้องให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญาและการช่วยเหลือตัวเองในสังคม พร้อมกับการมอบเงินอุดหนุนให้กับแม่และเด็กอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อายุแรกเกิด – 3 ปี เพื่อเป็นบันไดขั้นต้นสู่การเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ พร้อมที่จะเข้ามาดูแลผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : เด็กแรกเกิด พัฒนาการ ความเหลื่อมล้ำ

Abstract

The purpose of this research was to study the opinions of female citizen to the supporting funds pursuant to the infant care of the life development of mothers and children in Muang district, Pijit province. By extracting from 4 factors, which are physical, mind and socialised developments, the understandings of parental care in social gap, to basic public service, and childhood grown-up to be the quality citizen. The quantitative study used the samples from the derive of limited size by the Taro

Yamane sampling model of 400 persons. Which consideration in individual view founded that the highest value of this view is the development of the physical, mind and social, the next lower factor the growth to be value-citizen pursuant to parental knowledge to the look-aftering care and decreased society gap to the basic service. Methods of the contribution of the opinions of female citizen to the supporting funds pursuant to the infant care of the life development of mothers and children are procuring of the understanding of infant care in each age for the parents, guardians to the development of physical mind and self-care in society with the supporting funds to the parents since birth to 3 years old, to be the steps to the growth good citizen.

keywords : infant , development , society gap

บทนำ

เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในมิติของการพัฒนาของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมแบบเดิมการพัฒนาในบริบทใหม่จึงอาจต้องถูกทับซ้อนด้วยแนวคิด รูปแบบวิธีการ ความเชื่อและเทคโนโลยีที่ผุดเกิดขึ้นใหม่ๆตามยุคสมัย เด็กและครอบครัวก็จำเป็นจะต้องข้ามผ่านวันเวลาที่ผันเปลี่ยนและยืนหยัดอยู่ให้ได้ในสังคมสมัยใหม่ การบ่มฟักคุณลักษณะที่พึงมีอย่างเหมาะสมให้กับทรัพยากรมนุษย์ของวันนี้และอนาคตข้างหน้าให้สมบูรณ์แบบอย่างเต็มกำลังจึงต้องรู้เท่าทันเหตุการณ์ของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และเมื่อห้วงเวลาของศตวรรษที่ 21 คืบคลานเข้ามานับกว่าทศวรรษแล้ว สังคมโลกเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว และการบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น สำหรับผู้ใหญ่โดยทั่วไปได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านของบริบททางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นเช่นเดียวกับเด็ก ที่เป็นทั้งผลพวงและเป็นโจทย์สำคัญของสังคมว่า จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างไรตั้งแต่วัยเด็กให้มีพื้นฐานที่ดีมั่นคง สามารถเติบโตและอยู่รอดได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต ดังนั้น ทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเด็กจึงถือเป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าของทุกสังคมการที่จะทำให้ทรัพยากรมนุษย์ในวัยเด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น ล้วนต้องอาศัยการส่งเสริมและการพัฒนา อันเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ส่งผลให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัย ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพของเด็กในวัยแรกเกิดให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในสังคมและประเทศชาติ

เด็กจึงถือเป็นกำลังสำคัญในอนาคตของชาติการเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพด้วยการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กเติบโตสมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขวบปีแรก อันเป็นช่วงวัยที่เด็กมีพัฒนาการการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วดังนั้น การลงทุนสำหรับเด็กในช่วงวัย 0-6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญที่สุดและถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างรากฐานที่สำคัญ ให้เด็กสามารถเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคมและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

แต่เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรเด็กเล็กในช่วงอายุ 0-6 ปี เพียง 1.2 ล้านคนเท่านั้นที่ได้รับการคุ้มครองด้วยเงินสงเคราะห์บุตรจากประกันสังคม (กรมกิจการเด็กและเยาวชนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : 2558) ขณะที่อีกกว่า 4 ล้านคนไม่ได้เงินสนับสนุนจากรัฐ อีกทั้งยังมีข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขที่รายงานถึงสถิติการคลอดบุตร ซึ่งประเทศไทยมีการคลอดบุตรปีละประมาณ 6-8 แสนคน แต่มีมารดาเพียงครึ่งเดียวที่ฝากท้องอย่างถูกวิธีและมีเด็กกว่าร้อยละ 30 เปอร์เซ็นต์ที่มีไอคิวต่ำกว่าเกณฑ์ ถือเป็นช่องว่างทางสังคมอย่างหนึ่งที่ควรได้รับการแก้ไข ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้รัฐบาลไทยต้องกลับมาทบทวนปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมที่ยังมีอยู่ในสังคมไทยและเล็งเห็นความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กในช่วงแรกที่ต้องการการเลี้ยงดูที่ดี ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยเพื่อการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เสนอโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเพื่อให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2558

เห็นชอบในหลักการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยมีหลักเกณฑ์ในการให้เงินอุดหนุนแก่เด็กแรกเกิดที่เกิดระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึง 30 กันยายน 2559 ที่อยู่นอกระบบประกันสังคมและอยู่ในครัวเรือนยากจนหรือครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจนรายละ 400 บาทต่อคนต่อเดือน เป็นเวลา 12 เดือน

ดังนั้น โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดจึงถือเป็นสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่รัฐบาลส่งผ่านไปยังมารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กแรกเกิด โดยรัฐบาลคาดว่าประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กนั้นจะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลเด็ก รวมทั้งเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้มากขึ้น ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนอกจากนี้ยังเกิดประโยชน์ต่อเด็กโดยผลการศึกษาในหลายประเทศ พบว่าเด็กแรกเกิดที่ได้รับเงินอุดหนุนจะได้รับการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับ สามารถเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขได้มากกว่า ได้รับสารอาหารที่ดีกว่า ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะส่งเสริมให้เด็กแรกเกิดและปฐมวัยมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงวัยอื่นๆ ต่อไป อีกทั้งผลการศึกษายังพบด้วยว่าเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนในช่วงแรกเกิดจนถึง 6 ปี เมื่อเติบโตขึ้นถึงวัยเรียนก็จะมีระดับผลการเรียนที่ดีกว่าเด็กกลุ่มที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุน นอกจากนี้การให้เงินอุดหนุนแก่เด็กเล็กจะช่วยลดความแตกต่างของผลการเรียน ระหว่างเด็กที่เกิดในครอบครัวยากจนและเด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติ รวมทั้งยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระยะยาว อีกทั้งยังส่งผลถึงประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ โดยผลการศึกษาทั่วโลกพบว่าเด็กที่รับเงินอุดหนุนเมื่อโตขึ้นจะมีผลการเรียนที่ดีขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับ และนำไปสู่ระดับรายได้ที่สูงขึ้น เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดจึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เด็กได้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญและเป็นการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งในการร่วมพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

เทศบาลตำบลทั้ง 5 แห่งรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 14 แห่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรได้ร่วมดำเนินงานในการรับลงทะเบียนหญิงตั้งครรภ์เพื่อขอรับสิทธิ์ตามโครงการดังกล่าว อีกทั้งยังร่วมมือประสานกับสถานพยาบาลและสถานสงเคราะห์ของรัฐ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวในการประชาสัมพันธ์และค้นหากลุ่มเป้าหมาย เพื่อเชิญชวนหญิงตั้งครรภ์ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร และมีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดให้ไปฝากครรภ์อย่างรวดเร็วที่สุดเพื่อลงทะเบียนขอรับสิทธิ์ตามโครงการดังกล่าว

เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำแผนบูรณาการการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ซึ่งได้ระบุสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม พบว่าในปี 2558 ประชากรในประเทศไทยกลุ่มเด็กปฐมวัย ยังมีเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยงอันเนื่องมาจากการขาดโภชนาการและการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่ยังเป็นปัญหา อันส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็ก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล ในการทุ่มทุนให้กับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดจำนวนถึง 600 กว่าล้านบาทนั้น เพื่อช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในด้านการคุ้มครองเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้องสมวัยและสามารถทำให้เด็กเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพได้หรือไม่ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เพื่อต้องการศึกษาว่าประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรซึ่งมีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดมาแล้วนั้นมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก รวมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นสาระสำคัญอันจะสามารถนำไปใช้เป็นกระบอกเสียงส่งผ่านไปยังรัฐบาล หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือเพิ่มศักยภาพให้การดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณ ภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการเงินอุด หนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่ของเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ ประชาชนเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 40,244 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 400 คน และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรจำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยยึดตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ประกอบด้วย 4 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก

4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามฉบับร่างไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงสำนวนภาษา ตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจน หรือซ้ำซ้อนและจัดข้อความให้สั้นกะทัดรัด เมื่ออ่านแล้วสามารถเข้าใจง่าย ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย และ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ได้ค่าเท่ากับ 1.00 พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป spss ซึ่งแสดงผลว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ที่มีค่าเท่ากับ 0.939

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ไปดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป spss มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ (percentage)

5.2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ประกอบด้วย 4 ด้าน ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

5.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ใช้การทดสอบค่า t-test กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้การทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA) กรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และมีวิธีการเปรียบรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (ต่อคน/เดือน) สถานะตามโครงการ ระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่หลังคลอด สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51- 60 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีสถานภาพสมรสส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว (ต่อเดือน/คน) แล้วพบว่ามีรายได้ 3,000 บาทขึ้นไป มีสถานะตามโครงการส่วนใหญ่พบว่าไม่ใช่แม่ผู้ขอรับสิทธิ์ มีระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่หลังคลอดตั้งแต่ 16-20 ปี

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขต อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร สรุปได้ว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ด้าน

ความคิดเห็นของประชาชน	Mean ($\bar{x}$)	S. D.	แปลผล
1. ด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม	4.04	0.32	มาก
2. ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	3.81	0.35	มาก
3. ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน	2.95	0.21	ปานกลาง
4. ด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ	3.94	0.39	มาก
รวม	**3.68**	**0.31**	**มาก**

จากตารางที่1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขต อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.68, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = 0.32) รองลงมาคือ ด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.94, S.D. = 0.39) ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อการ

อบรมเลี้ยงดูเด็กอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 0.35) และด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.95, S.D. = 0.21) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า

อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว(ต่อคน/เดือน) ระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่หลังคลอดและสถานะตามโครงการ มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานและด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีผลคือ สถานภาพสมรส

4. แนวทางการส่งเสริมการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ได้แก่ ประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรจำนวน 10 คน สรุปว่า

ด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม

โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดควรสร้างช่องทางอื่นเพิ่มขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญาและสังคมให้กับเด็กแรกเกิดมากกว่าการให้เงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาทตามที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกระทรวงสาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้ามาช่วยกำกับดูแลและให้ความรู้ความเข้าใจแก่แม่ทั้งในและนอกโครงการตามท้องถิ่นต่างๆที่มีแม่ผู้ขอรับสิทธิ์อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ

ด้านการลดความเหลื่อมทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน

ควรยกเลิกเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ขอรับสิทธิ์ในการให้แม่และเด็กทุกคนได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด ในเรื่องรายได้ที่มากกว่า 3,000 บาท ที่พักอาศัยต้องเป็นบ้านไม้หรือบ้านเช่าเท่านั้น ต้องมีที่ดินทำกินไม่เกิน 1 ไร่ และต้องไม่มียานพาหนะที่เป็นรถยนต์ส่วนบุคคล รถตู้ รถกระบะ

ด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ

ควรมีการขยายระยะเวลาในการจ่ายเงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาทให้กับแม่ผู้ขอรับสิทธิ์จาก 1 ปี เปลี่ยนเป็นการจ่ายเงินอุดหนุนตั้งแต่อายุแรกเกิด – 3 ปีเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่อง อีกทั้งรัฐบาลควรเพิ่มวงเงินจากการเงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาทปรับเพิ่มเป็น 500 – 600 บาท เพื่อให้แม่และเด็กมีต้นทุนที่จำเป็นในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เพิ่มมากขึ้นตามอายุและช่วงวัย เสมือนกับเงื่อนไขการจ่ายเงินให้กับผู้สูงอายุที่มีการปรับเพดานเงินสูงขึ้นโดยผู้สูงอายุจะได้รับเงินเพิ่มขึ้น 100 บาทเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นทุก 10 ปี

อภิปรายผล

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 4 ด้าน พบว่า

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม รองลงมาคือด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน ตามลำดับ หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับเด็ก ซึ่งควรเริ่มต้นพัฒนาตั้งแต่เด็ก 0 - 6 ปี โดยการให้เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดนั้นสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานด้านการดำรงชีวิตให้กับแม่และเด็กในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน ทองหล่อ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีรัตน์ คะเณวัน (2556) ศึกษาการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับความรู้ความเข้าใจจากสวัสดิการขั้นพื้นฐานตั้งแต่เริ่มขึ้นทะเบียนรับฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล อีกทั้งได้รับประโยชน์จากการประสานงานกันระหว่างกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบเรื่องการลงทะเบียนของแม่ผู้รับสิทธิ์กับกระทรวงสาธารณสุขที่รับผิดชอบเรื่องสวัสดิการของแม่และเด็ก ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฉไล ช่างดำ (2550) ศึกษาหาความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตนของบิดามารดาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 1 – 3 ปี ในตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยผลการวิจัยพบว่าบิดามารดาส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อเด็กและต้องการให้เด็กเป็นคนดีมีอนาคตที่ดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนรี ศรีผุดผ่องและเพ็ชรน้อย ศรีผุดผ่อง (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ปัจจัยคุณลักษณะของประชากร ได้แก่ การศึกษาของบิดามารดา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลาวรรณ ฉันทะปรีดา (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี ในสถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน : กรณีศึกษาสถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยเงื่อนไขในการส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ได้แก่ ทุนทางปัญญาของบุคลากร

ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดช่วยให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับหนึ่งเท่านั้น จึงสมควรที่จะปรับการจ่ายเงินอุดหนุนจาก 400 บาทเป็น 600 บาท/เดือน รองลงมาคือ เพื่อช่วยให้แม่และเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ในด้านอาหารและสุขอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิระศักดิ์ ขันติวงศ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส ในตำบลเมืองจันทร์ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่ากิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อเสนอแนะในการวิจัยคือองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจันทร์ ควรจัดสวัสดิการให้มีงบประมาณที่เพียงพอ ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาอาชีพและควรลงพื้นที่ทำอย่างจริงจัง

ด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินนโยบายนี้ได้อย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรซึ่งควรเริ่มต้นตั้งแต่เด็กวัยแรกเกิด – 6 ปี ดังนั้นการให้เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในแง่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ James J. Heckman (2012) ศึกษาการลงทุนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อลดการขาดดุลและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยผลการศึกษาพบว่าการลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมดีที่สุดในระยะยาว” โดยคืนผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคตมากถึง 7 เท่า เป็นทั้งการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศ ลดอัตราการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และองค์การยูนิเซฟซึ่งเป็นหน่วยงานของสหประชาชาติซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม พัฒนาการสุขภาพ รวมถึงความเป็นอยู่ของแม่และเด็กในประเทศกำลังพัฒนาระบุว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์ สูงขึ้นกว่าปกติ และนำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า

สถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานและด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว(ต่อคน/เดือน) ระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่หลังคลอดและสถานะตามโครงการ มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานและด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนรี ศรีผุดผ่องและเพ็ชรน้อย ศรีผุดผ่อง (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีนับสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุและการศึกษาของบิดามารดา

3. แนวทางการส่งเสริมการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ได้แก่ ประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรจำนวน 10 คน สรุปว่า

ด้านพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิดอาจไม่จำเป็นต้องใช้ต้นทุนในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดถึง 400 บาทถ้าเป็นการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในสมัยก่อน แต่ทว่าในปัจจุบันมาตรฐานในการครองชีพของคนกลับสูงขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงไปของวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมและเทคโนโลยีในหลายๆด้าน จึงทำให้การเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดสมัยใหม่เกิดขึ้น ประกอบกับค่าของเงินที่สูงขึ้นส่งผลให้เงินจำนวน 400 บาทในสมัยก่อนกับยุคปัจจุบันมีค่าไม่เท่ากัน ซึ่งเงินจำนวน 400 บาทในยุคปัจจุบันมีค่าน้อยกว่าสมัยก่อนมากถ้ากล่าวถึงต้นทุนในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 1 คนที่แม่ได้ให้กำเนิดเกิดมาลืมตาดูโลก อีกทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคที่ไว้ใช้สำหรับการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในปัจจุบันมีราคาสูง เงินจำนวน 400 บาทจึงอาจไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคมของเด็ก ดังนั้นโครงการเงินอุดเพื่อการเลี้ยงดูเด็กเด็กแรก

เกิดควรสร้างช่องทางอื่นเพิ่มขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญาและสังคมให้กับเด็กแรกเกิดมากกว่าการให้เงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาทตามที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

เพื่อให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิดในเรื่องของการให้อาหาร การสร้างสุขอนามัยที่ดี การฟื้นฟูจิตใจผู้ที่เป็นคุณพ่อคุณแม่มือใหม่ เพื่อให้มั่นใจว่าประโยชน์จากเงินอุดหนุน 400 บาทที่ทางรัฐบาลมอบให้กับแม่ผู้ขอรับสิทธิ์จะไม่สูญหายไประหว่างทางก่อนที่จะไปถึงตัวเด็ก และพ่อแม่จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อลูกน้อยในวัยแรกเกิดได้อย่างแท้จริง จึงควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกระทรวงสาธารณสุขหรือเจ้าหน้าที่จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้ามาช่วยกำกับดูแลและให้ความรู้ความเข้าใจแก่แม่ทั้งในและนอกโครงการตามท้องถิ่นต่างๆที่มีแม่ผู้ขอรับสิทธิ์อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ

ด้านการลดความเหลื่อมทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน

เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่แม่และเด็กควรจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน ควรยกเลิกเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ขอรับสิทธิ์ในการให้แม่และเด็กทุกคนได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด ในเรื่องรายได้ที่มากกว่า 3,000 บาท ที่พักอาศัยต้องเป็นบ้านไม้หรือบ้านเช่าเท่านั้น ต้องมีที่ดินทำกินไม่เกิน 1 ไร่ และต้องไม่มียานพาหนะที่เป็นรถยนต์ส่วนบุคคล รถตู้ รถกระบะ

ด้านการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ

เพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กในวัยแรกเกิดอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการส่งมอบการพัฒนาที่ดีให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเมื่อเด็กอายุครบ 3 ปี และส่งต่อไปถึงการคุ้มครองดูแลและพัฒนาของโรงเรียนเมื่อเด็กอายุครบ 6 ปี ดังนั้นในความเห็นของแม่ผู้ให้สัมภาษณ์จึงเล็งเห็นเห็นว่าการให้เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดนั้น เด็กจะได้รับผลตอบแทนที่ดีกลับมาในระยะยาวอันจะส่งผลดีต่อการเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในแง่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถรองรับการดูแลผู้สูงวัยในสังคมผู้สูงอายุที่กำลังจะมาถึงในอนาคต จึงควรมีการขยายระยะเวลาในการจ่ายเงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาทให้กับแม่ผู้ขอรับสิทธิ์จาก 1 ปี เปลี่ยนเป็นการจ่ายเงินอุดหนุนตั้งแต่อายุแรกเกิด – 3 ปีเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่อง อีกทั้งรัฐบาลควรเพิ่มวงเงินจากการเงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาทปรับเพิ่มเป็น 500 – 600 บาท เพื่อให้แม่และเด็กมีต้นทุนที่จำเป็นในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เพิ่มมากขึ้นตามอายุและช่วงวัย เสมือนกับเงื่อนไขการจ่ายเงินให้กับผู้สูงอายุที่มีการปรับเพดานเงินสูงขึ้นโดยผู้สูงอายุจะได้รับเงินเพิ่มขึ้น 100 บาทเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นทุก 10 ปี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเพศหญิงเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทำให้ทราบว่าการให้เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในช่วง 0 – 6 ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและสังคม อีกทั้งช่วยให้พ่อแม่ผู้ปกครองรวมถึงสังคมตระหนักถึงความสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรหลานมากขึ้น เพราะเงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาทสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้กับแม่ผู้ขอรับสิทธิ์และเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เสี่ยงต่อความยากจนได้ เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจของแม่และเด็กไปพร้อมๆกันด้วย แต่การนำเงินอุดหนุนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กแรกเกิดเด็กได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีวางแผนของพ่อแม่ ผู้ปกครองด้วยว่าจะสามารถนำเงินไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้คุ้มค่าแค่ไหน เพื่อให้เด็กที่กำลังเริ่มโตนั่นมีพัฒนาการทางร่างกายที่เติบโตสมกับวัย ดังนั้นความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของลูกน้อย แม่ผู้ขอรับสิทธิ์จึงได้รับความรู้ความเข้าใจในวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เริ่มฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล ส่วนแม่ที่ให้กำเนิดบุตรตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึง 30 กันยายน 2559 เมื่อสมัครขึ้นทะเบียนเป็นผู้ขอรับสิทธิ์แล้วยังได้รับประโยชน์จากการประสานงานกันระหว่างกระทรวงมหาดไทยที่ทำหน้าที่ในขึ้นรับสมัครขึ้นทะเบียน กับกระทรวงพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์ที่อำนวยความสะดวกโดยดำเนินการจ่ายเงินอุดหนุนโดยการโอนเข้าบัญชีธนาคารของแม่ผู้ขอรับสิทธิ์ เมื่อแม่ผู้รับสิทธิ์เข้าร่วมโครงการแล้วจึงได้รับความรู้ความเข้าใจจากรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรจากคู่มือแม่และเด็ก เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการให้อาหารเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคมด้วย แต่สิ่งที่แม่ผู้ขอรับสิทธิ์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับหลังจากได้รับเงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาทแล้วคือ ไม่ค่อยเห็นพบเจ้าหน้าที่จากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลงพื้นที่ติดตามความคืบหน้าและให้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมต่อแม่และเด็กที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด และการสร้างสุขอนามัยที่ดีให้กับแม่และเด็ก ซึ่งหากหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินโครงการให้ความสำคัญต่อการติดตามการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของแม่ผู้ขอรับสิทธิ์อย่างใกล้ชิด ย่อมเป็นตัวชี้วัดที่สามารถสร้างมั่นใจและช่วยยืนยันได้ว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ได้รับเงินอุดหนุนเดือน 400 บาทไปนั้น สามารถนำปัจจัยที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ตามผลการวิจัยทำให้ทราบว่าประชาชนเพศหญิงที่เป็นแม่ผู้รับสิทธิ์และแม่ที่ไม่ได้ขอรับสิทธิ์ ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และประสบการณ์ด้านระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่แม่และเด็กพึงจะได้รับนั้น ประชาชนส่วนใหญ่มองว่าการดำเนินโครงการนี้ส่งผลให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรส่วนใหญ่มองว่า คุณสมบัติตามเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนของแม่ผู้ขอรับสิทธิ์ของโครงการนั้นเป็นกลุ่มเป้าหมายที่หาได้ยากมาก อีกทั้งผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่ามีประชาชนเพศหญิงที่ผ่านการมีบุตรอยู่ในสถานภาพหย่าร้าง เป็นหม้ายและแยกกันอยู่รวมกันถึงร้อยละ 28 ของประชาชนเพศกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงปัญหาทางสังคมโดยพบว่ายังมีเด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่อย่างสมบูรณ์ แต่ได้รับการเลี้ยงดูโดยการหาเลี้ยงชีพของแม่เพียงฝ่ายเดียวหรือพ่อเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเลี้ยงดูบุตรจากคู่สมรส ดังนั้นจะเห็นได้ว่ายังมีอีกหลายมิติเกี่ยวกับปัญหาการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดที่สมควรได้รับการเยียวยาแก้ไขนอกเหนือเงินอุดหนุน 400 บาทที่แม่และเด็กได้รับ ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนในอนาคต จึงสมควรที่จะมีการขยายระยะเวลาการจ่ายเงินอุดหนุนจาก 1 ปีเป็น 3 ปี และมีการปรับเพดานการจ่ายเงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นทุกปีจากปีที่ 1 ให้ 400 บาท ปีที่ 2 ให้ 500 บาท และปีที่ 3 ให้เป็น 600 บาท คล้ายกับกับการมอบเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการสะสมต้นทุนในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กในวัยแรกเกิดที่จะมีผลต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตในช่วงวัยที่สูงขึ้นต่อไป และในปัจจุบันรัฐบาลได้ดำเนินการปรับเพิ่มเพดานเงินอุดหนุนจากเดือน 400 บาท เป็น 600 บาท ซึ่งไม่ได้จ่ายเงินแบบขั้นบันไดเหมือนกับการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพียงแต่เป็นการจ่ายเงินอุดหนุนให้กับแม่ผู้ขอรับสิทธิ์ในลักษณะ 600 บาทเท่ากัน สามารถเพิ่มประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ควรยกเลิกเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเป็นแม่ผู้ขอรับสิทธิ์ในบางประการ เช่น การให้เงินอุดหนุนไม่สมควรจำกัดสิทธิ์ให้กับแม่และเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เสี่ยงต่อความยากจนเท่านั้น แต่ควรเปิดโอกาสให้แม่และเด็กทุกคนที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคมได้รับเงินอุดหนุนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม และไม่ควรจำกัดสิทธิ์ในการให้เงินอุดหนุนเฉพาะแม่ที่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวไม่เกิน 3,000 บาทต่อคนต่อเดือน แต่ควรให้เงินอุดหนุนแก่คุณแม่มือใหม่ทุกคนเพื่อให้ลูกน้อยในวัยแรกเกิดทุกคนที่อยู่นอกระบบประกันสังคมในประเทศมีต้นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เท่าเทียมกัน อีกทั้งควรยกเลิกเงื่อนไขอื่นๆที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับสิทธิ์และการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่แม่และเด็กทุกคนพึงจะได้รับ เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียมและช่วยให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างแท้จริง ทั้งยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่แม่และเด็กอีกนับล้านคนในประเทศประเทศไทยที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคมให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ส่งผลให้สถาบันครอบครัวมีความอบอุ่นและเข้มแข็ง ก่อให้เกิดการลงทุนที่คุ้มค่าในแง่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ช่วยให้สถาบันต่างๆทางสังคมมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพที่จะเข้ามาช่วยกันพัฒนาสังคมให้กลายเป็นชุมชนน่าอยู่ และช่วยกันทำหน้าที่พลเมืองที่ดีและเป็นกำลังสำคัญของชาติในการเข้ามาดูแลผู้สูงวัยในประเทศที่กำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

แนวทางการนำผลการดำเนินโครงการไปใช้ประโยชน์ / แนวทางการพัฒนาต่อยอดโครงการวิจัย / ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ซึ่งเป็นโครงการใหม่ของรัฐบาลที่มีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่เสี่ยงต่อความยากจน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาต่อไป โดยเฉพาะการเฝ้าและติดตามพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปของเด็กแรกเกิดที่ได้รับเงินอุดหนุนเดือนละ 400 บาท จากโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดว่ามีผลการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านต่างๆไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือไม่

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ซึ่งถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กให้เติบโตอย่างแข็งแรงและสมวัย

3. เมื่อโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดมีการปรับเพดานเงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นจากเดือนละ 400 เป็น 600 บาทแล้ว ควรที่จะศึกษาถึงค่าใช้จ่ายจริงของแม่ต่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเรื่องการจัดสรรค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลควรสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแม่และเด็กที่เพียงพอต่อไปในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์คือ ดร.วงศกร เจียมเผ่า ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาและเสียสละเวลาอันมีค่าในการช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ช่วยให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้กับผู้วิจัยตลอดจนตัวผู้วิจัยขอน้อมคารวะแด่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ผู้วิจัยได้นำมาประกอบในการศึกษาวิทยานิพนธ์และใช้ในการอ้างอิงทุกท่าน หากมีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการเด็กและเยาวชนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). **คู่มือการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงเด็กแรกเกิด**. เข้าถึงได้จาก : http://www.prachinburi.m-society.go.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 มีนาคม 2559).

นิลาวรรณ ฉันทะปรีดา. (2550). **การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี ในสถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน** : กรณีศึกษาสถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น.

วชิระศักดิ์ ขันติวงศ์. (2551). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาสในตำบลเมืองจันทร์ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

สุทิน ทองหล่อ. (2553). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

สุรีรัตน์ คะเณวัน. (2556). **การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุนรี ศรีผุดผ่อง และเพ็ชรน้อย ศรีผุดผ่อง.(2553) **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย จังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

James J. Hackman. (2012). **Invest in early childhood development : Reduce deficits, strengthen the economy.**เข้าถึงได้จาก : http://heckmanequation.org (วันที่ค้นข้อมูล : 10 พฤษภาคม 2559).

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

The study of operational approach in quality of life and Career development center for the Elderly in dongklang subdistrict administrative organization, Muang district, Phichit province

วณิชยา ประไพภักดิ์*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: Wanichaya.p@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานและศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง ทั้งหมด 6 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับความต้องการมากที่สุด คือ ด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และด้านที่มีระดับความต้องการน้อยที่สุด คือ ด้านสังคมและนันทนาการ และการเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ โรคประจำตัว อายุ ลักษณะการอยู่อาศัย และ รายได้ มีระดับความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตลอดจน แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง กิจกรรมที่จำเป็นเร่งด่วนที่สุด คือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : การดำเนินงานศูนย์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบดงกลาง

Abstract

This study aimed to find the needs in operational approach in Quality of life and career development Center for the elderly in Dong klang Subdistrict Administrative organization, Muang district, Phichit province. To study a comparison . and to find the operational approach way in Quality of life and career development Center for the elderly . This is Mixed Method research. The results were found that. The need level in operational approach in Quality of life and career development Center for the elderly in Dongklang Subdistrict Administrative organization, have six dimensions at the highest level. For the highest average is the volunteers care for the elderly and low level is social and recreation. And a comparison in operational approach in Quality of life and career development Center for the elderly in Dong klang Subdistrict Administrative organization showed that variables such as age, sex, congenital disease, housing and income that are differences required different need. As well as The operational approach in Quality of life and career development Center for the elderly in Dong klang Subdistrict Administrative organization. The Quality of life and career development Center for the elderly should be about the volunteers care for the elderly.

keywords : The Quality of life and career development Center for the elderly , Career development, Dong klang Subdistrict Administrative organization.

บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643(2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลกและมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจน เป็นประเด็น ท้าทายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับ สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สรุปว่าไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548(2005)โดยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในช่วงปี 2567-2568 (2024-2025) ทั้งนี้การคาดการณ์ว่าโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในศตวรรษแห่งผู้สูงอายุช่วงปี 2001-2100

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญ ควรจะร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชนและประเทศ โดยเฉพาะการร่วมกันกระตุ้นเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และจากบทบาทภารกิจหน้าที่ขององค์การบริการส่วนตำบล จะต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ตามสิทธิกฎหมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการตอบสนองกับความต้องการ เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่ง กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดย คณะกรรมาธิการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้พิจารณาขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สังคม ชุมชน สถาบันครอบครัว ให้มีความตระหนักถึงศักยภาพ ประสบการณ์และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ โดยร่วมกันกำหนดทิศทาง และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการสร้าง “สังคมผู้สูงอายุ” ที่มีคุณค่า และมีคุณภาพทั้งต่อผู้สูงอายุ ต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยการดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุขึ้น โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่ในการจัดกิจกรรมและบริการ ส่งเสริมด้านอาชีพและการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาด้านสุขภาพกาย จิตใจ และสังคม เป็นศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และจัดระบบข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยกิจกรรมของศูนย์มีทั้งการส่งเสริมสุขภาพอนามัย สนับสนุนการศึกษา อาชีพ สังคม ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ การติดตามให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ เป็นต้น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดดูแลศูนย์เป็นหลักและประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง มีผู้สูงอายุที่อยู่ในความรับผิดชอบ 795 คนและเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ได้แก่ การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส การนันทนาการ การส่งเสริมกีฬา หรือการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการสาธารณสุขแบ่งเขตการปกครอง จำนวน 9 หมู่บ้าน จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง รวมทั้งสิ้น รวมทั้งสิ้น 4,615 คน แยกเป็นชาย 2,287 คน หญิง 2,328 คน

เนื่องด้วยศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุซึ่งได้รับการจัดตั้งแล้วนั้นแต่ในปัจจุบันยังไม่ได้ดำเนินการให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ และผู้วิจัยคาดว่าการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพัฒนาผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยเหลือตัวเองได้ และไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร กับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการอยู่อาศัย และโรคประจำตัว

3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1.วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research) ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตลอดจนเพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

2.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลดงกลาง จำนวนทั้งหมด 795 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของ “Taro Yamane” ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ±5% ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 266 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการดำเนินการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยผู้วิจัยได้แบ่ง แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส ลักษณะการอยู่อาศัย โรคประจำตัว ระดับการศึกษา เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการดำเนินการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสังคมและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส ลักษณะการอยู่อาศัย โรคประจำตัว ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการดำเนินการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสังคมและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการศึกษาแนวทางการดำเนินการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

4. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence: IOC) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรง (Content Validity) ของเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามลงพื้นที่ไปสำรวจในพื้นที่ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเองจำนวน 266 และ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้สูงอายุด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรต้นด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส ลักษณะที่อยู่อาศัยFfระดับการศึกษา และโรคประจำตัว โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 6 ด้าน โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการความต้องการการศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 6 ด้าน โดยใช้สถิติอนุมานในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรต้นที่มีการแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม และทดสอบค่าเอฟ (F-test) สำหรับตัวแปรที่มีการแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป ถ้าพบว่ามีความแตกต่างกันให้ใช้การทดสอบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Sheffe')และ การหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

4. วิเคราะห์ความคิดเห็นและแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ได้แนวทางหรือกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป ของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนำมาเขียนสรุปเชิงพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม

ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยผู้สูงอายุเพศหญิงมี คิดเป็นร้อยละ 55.3 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 ซึ่งมีสถานภาพสมรส จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 มีอาชีพ เกษตรกรรม(ทำนา/ทำสวน) จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 อาศัยอยู่กับสามี/ภรรยา จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 ส่วนใหญ่เป็นมีโรคประจำตัวมากกว่าไม่มีโรคประจำตัว โดยผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8

2. ระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้ง 6 ด้าน

ประเด็นความต้องการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย	4.60	0.50	มากที่สุด
2. ด้านการส่งเสริมอาชีพ	4.61	0.48	มากที่สุด
3. ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.64	0.47	มากที่สุด
4. ด้านสังคมและนันทนาการ	4.47	0.59	มาก
5. ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ	4.62	0.43	มากที่สุด
6. ด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ	4.66	0.42	มากที่สุด
รวม	**4.60**	**0.48**	**มากที่สุด**

ผลวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร แล้วในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ระดับมากที่สุด ในด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ย 4.66 รองลงมา ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 4.64 ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ย 4.62 ด้านการส่งเสริมอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.61 ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ย 4.60 และด้านสังคมและนันทนาการ มีค่าเฉลี่ย 4.47

3. การเปรียบเทียบระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 6 ด้าน พบว่า

3.1 เพศที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมีระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีระดับที่แตกต่างกันเฉพาะด้านสังคมและนันทนาการ ส่วนในด้านอื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน

3.2 โรคประจำตัวที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมีระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีระดับที่แตกต่างกันเฉพาะด้านส่งเสริมสุขภาพ ส่วนในด้านอื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

3.3 อายุที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อมีการเปรียบเทียบรายด้านผลการเปรียบเทียบ ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ด้านสังคมและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ และด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุมีผลต่อระดับความต้องการ แตกต่างกัน

3.4 ลักษณะการอยู่อาศัยที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมีระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการส่งเสริมอาชีพ มีผลต่อระดับความต้องการแตกต่างกัน

3.5 รายได้ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมีระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร และเมื่อพิจารณารายด้านด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยด้านถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสังคมและนันทนาการ และ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือมีผลต่อระดับความต้องการแตกต่างกัน

4.แนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ด้านที่จำเป็นเร่งด่วนที่สุด คือ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โดยศูนย์ฯ มีกิจกรรมการมอบรางวัลให้กับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดีเด่นประจำปี เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และ ศูนย์ฯควรจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้กับประชาชนรองลงมาตามลำดับ คือด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย ศูนย์ฯควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเช่น วันลอยกระทง วันสงกรานต์ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ โดยศูนย์ฯควรจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์ทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา แก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุ ด้านการส่งเสริมอาชีพ โดย ศูนย์ฯควรจัดให้มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย โดย ศูนย์ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ และ ด้านสังคมและนันทนาการ โดยศูนย์ฯควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนันทนาการในศูนย์ฯ เพื่อให้มีการประสานงานร่วมกันให้การทำกิจกรรมระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ และยังพบอีกว่าผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงมีระดับความต้องการฯ ด้านสังคมและนันทนาการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้จะเห็นได้ผู้สูงอายุเพศหญิงมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านนันทนาการมากกว่าเพศชาย และผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวและไม่มีโรคประจำตัวมีระดับความต้องการฯ ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่แตกต่างกันคือส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวจะสนใจในการทำกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยมากกว่าคนที่ไม่มีโรคประจำตัวและคุณลักษณะส่วนตัว คือ อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับความต้องการ ทุกด้านที่แตกต่างกัน และลักษณะการอยู่อาศัยที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับความต้องการ ด้านการส่งเสริมอาชีพตลอดจน รายได้ที่แตกต่างมีผลต่อระดับความต้องการด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสังคมและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ทั้งนี้จากคุณลักษณะส่วนตัวมีผลต่อระดับความต้องการในดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ จากความต้องการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุต้องการให้ดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเพราะผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเชิงลึกแบบกลุ่ม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความคิดเห็นความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จึงขอวิเคราะห์โดยสรุปไว้ดังนี้

ความต้องการด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย

ผู้สูงอายุเห็นด้วยเป็นอย่างมาก ที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุที่จะดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอาทิเช่น การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ หรือ การตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุบางกลุ่มมีร่างกายสุขภาพแข็งแรง บางกลุ่มยังต้องได้รับการดูแลบำบัดรักษา นอกจากนี้กลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังสามารถประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง ดังนั้น จึงควรที่จะส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา หรือความต้องการของผู้สูงอายุ

ความต้องการด้านการส่งเสริมอาชีพ

ผู้สูงอายุเห็นด้วยที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุจะดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพให้กับควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ โดยการฝึกอาชีพตามความถนัด ศักยภาพหรือสนใจของตนเอง ผู้สูงอายุจะมีความรู้สึกไม่เบื่อหน่าย และจะสามารถทำให้มีการพัฒนาและต่อยอดไปสู่อาชีพ รวมกลุ่มกันสร้างงานสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุเอง หรือบางกลุ่มก็อาจรับงานไปทำที่บ้านด้วยตนเอง โดยศูนย์ฯ ควรจัดให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ สามารถเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้าได้ ทำให้สินค้าเป็นที่ต้องการแพร่หลายต่อไป

ความต้องการด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้สูงอายุเห็นด้วยอย่างมากศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุจะดำเนินงานด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้ภูมิปัญหาของตนเอง การถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน จะทำให้มีการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชน เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง การทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา งานบวช งานแต่ง งานศพ เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ มีความสุข เห็นว่าชุมชนมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ มีศักดิ์ศรี สามารถสร้างประโยชน์ต่อชุมชนได้

ความต้องการด้านสังคมและนันทนาการ

ผู้สูงอายุเห็นด้วยที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุจะดำเนินงานด้านสังคมและนันทนาการให้กับผู้สูงอายุ อาทิเช่น การแข่งขันกีฬา กิจกรรมรำวงเพื่อสุขภาพ ปั่นจักรยาน แต่ผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เพราะผู้สูงอายุสุขภาพไม่แข็งแรง ส่วนผู้สูงอายุที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ อยากให้มีกิจกรรมต่างเพื่อจะได้พบปะพูดคุยกันซึ่งจะช่วยให้มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่ดีขึ้น

ความต้องการด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ

ผู้สูงอายุเห็นด้วยที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุจะดำเนินงานด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือให้กับผู้สูงอายุ เพราะหากมีนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ที่ให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ หรือ มีกองทุนสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจะทำให้เมื่อเวลาผู้สูงอายุมีปัญหาเดือดร้อนก็จะได้รับการคำปรึกษาและช่วยเหลือ เนื่องจากผู้สูงอายุบางรายอยู่คนเดียวไม่มีลูกหลานคอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเวลามีปัญหาเดือดร้อน

ความต้องการด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุเห็นด้วยอย่างมากที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุจะดำเนินงานด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุให้กับผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรืออาศัยอยู่คนเดียว ต้องการคนคอยดูแลยามเจ็บป่วย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับแนวทางดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ผู้สูงอายุต้องการให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลดงกลาง มีการบริหารงานโดยเน้นการทำงานแบบบูรณาการ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน บูรณาการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เป้าหมายเพื่อผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ งบประมาณในการขับเคลื่อนควรจากท้องถิ่น จากกองทุนผู้สูงอายุ จากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล เงินผู้บริจาคและจากการจัดกิจกรรมรายได้ของชมรมร่วมกับศูนย์ฯ

อภิปรายผล

1. ระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 6 ด้าน อยู่ในระดับความต้องการมากที่สุด สำหรับการผลการพิจาณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และ รองลงมา คือด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย และ ด้านสังคมและนันทนาการ

ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ศูนย์ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าประโยชน์ที่ชัดเจนของการส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุ คือ การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การให้มีบริการตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับผู้สูงอายุ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการกายภาพบำบัดสำหรับผู้สูงอายุ และอื่น ๆ ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมอันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีอย่างต่อเนื่องด้วยก็จะเกิดประโยชน์กับตัวผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ ศรีทับทิม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์ (2534) ได้แบ่งความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ (อ้างใน สายสวาท เภตราสุวรรณ, 2542) ความต้องการทางกายและจิตใจ (Physical and psychological needs) เป็นความต้องการด้านพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นสิ่งที่ธรรมชาติของร่างกายต้องการเพื่อเสริมสร้างร่างกายให้ดำรงอยู่ได้ ความต้องการด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการปัจจัย 4 คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล ส่วนความต้องการด้านจิตใจเป็นสิ่งที่ไม่เห็นสัมผัสไม่ได้แต่รู้สึกได้ อาทิ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security needs) โดยเฉพาะความต้องการด้านที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยปราศจากความวิตกกังวลหวาดกลัวและการมีสุขภาพกายและจิตที่ดีนอกจากนั้นยังมีความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมและครอบครัวความต้องการมีโอกาสก้าวหน้า (Opportunity needs) โดยเฉพาะในเรื่องความสำเร็จของการทำงานในบั้นปลายชีวิต

ด้านการส่งเสริมอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ศูนย์ฯควรจัดให้มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุก็มีความรู้ความสามารถเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และถ้าได้มีการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุและศูนย์ฯ ควรจัดให้มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 -2564) ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้กำหนดให้แผนฉบับนี้มี 5 หมวดซึ่งหมวดที่สอดคล้องกับงานวิจัย คือ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ มาตรการที่ 2 มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ และมาตรการส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ศูนย์ฯควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเช่น วันลอยกระทง วันสงกรานต์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญและอยากให้ลูกหลานซึ่งเป็นคนรุ่นหลังได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมที่ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ศูนย์ฯส่งเสริมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การฟังเทศน์ การทำบุญตักบาตรในวันพระ ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็กและ

เยาวชนผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพคุณ ถาวรกุล (2557) ได้ศึกษา การศึกษาความคาดหวังของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ต่อการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า เมื่อมีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์แล้วกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคาดหวัง และความต้องการมากที่สุดให้มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ทุกเช้าและก่อนนอนรวมทั้งควรมีกิจกรรมทางศาสนา เช่น การฟังเทศน์ การนั่งสมาธิ ทุกวันพระ

ด้านสังคมและนันทนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ศูนย์ฯควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนันทนาการในศูนย์ฯ เพื่อให้มีการประสานงานร่วมกันให้การทำกิจกรรมระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุมีความต้องการให้ศูนย์ฯควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาด้านจิตใจของผู้สูงอายุ เช่น การปฏิบัติธรรม การเข้าค่ายผู้สูงอายุ และ ศูนย์ฯ ควรจัดให้มีกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมรำวง วันผู้สูงอายุ การแข่งขันกีฬาซึ่งสอดคล้องกับ Flanagan (1978) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตว่ามีความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ จำแนกได้ 5 องค์ประกอยดังนี้ 1) มีความสุขสบายทางด้านร่างกายและวัตถุ 2) มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 3) มีกิจกรรมในสังคมและชุมชน การได้มีโอกาสสนับสนุนและช่วยเหลือผู้อื่น 4) มีการพัฒนาการทางบุคลิกภาพและมีความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ 5) มีสันทนาการ เช่น การอ่านหนังสือ ฟังดนตรี ดูกีฬา และการมีส่วนร่วมในสังคม

ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ศูนย์ฯควรจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์ทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา แก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุบางรายที่อยู่คนเดียวหรือคนที่มีปัญหาทางสังคมต้องการการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ(ศรีทับทิม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์ (2534) ได้แบ่งความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็นด้านต่างๆ กล่าวคือ ความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว (Family support) ผู้สูงอายุเมื่อถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยวหรือแยกตัวอยู่คนเดียวขาดความมั่นคงทางอารมณ์และทางจิตใจรวมทั้งทางเศรษฐกิจจึงต้องหันไปพึ่งการช่วยเหลือจากบุคคลหรือองค์การสังคมสงเคราะห์ภายนอกครอบครัวดังนั้น ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการสนับสนุนจากครอบครัวดั้งเดิมของตนควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัว ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มอาสาสมัคร องค์การภาครัฐรัฐวิสาหกิจหรือองค์การภาคเอกชนทั้งที่เป็นองค์การศาสนาและองค์การที่มิใช่ศาสนาก็ได้

ด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ศูนย์ฯ มีกิจกรรมการมอบรางวัลให้กับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดีเด่นประจำปี เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุต้องการการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลานหรือคนในชุมชน เพราะอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุจะเป็นผู้ที่มีความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์เพ็ญ ทะเรรัมย์ (2551) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลตาจง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุคือ 1)ด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยเยาว์วัยเพื่อเป็นการเตรียมการยามเข้าสู่วัยสูงอายุ ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุและการขาย 2)ด้านสภาพแวดล้อม ส่งเสริมการกำจัดขยะที่ถูกวิธี สร้างระบบน้ำประปาที่สะอาดให้เพียงพอ และส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี 3)ด้านสุขภาพกาย ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนช่วยกันดูแลผู้สูงอายุ และจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน 4)ด้านสุขภาพจิต ส่งเสริมครอบครัวให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ และจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมที่มีสมาชิกหลากหลายวัย 5)ด้านสถานภาพทางสังคม จัดตั้งกองทุนเงินออมวันละ 1 บาท สำหรับบุคคลทุกเพศทุกวัย 6)ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดูแลสุขภาพ เช่น การเลือกรับประทานอาหาร การประกอบอาหาร หรือเตรียมอาหาร เป็นต้น

2. เปรียบเทียบระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัย พบว่า

ปัจจัยด้านเพศ พบว่า มีผลต่อระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ในด้านสังคมและนันทนาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงมีความต้องการด้านสังคมและนันทนาการมากกว่าเพศชาย

ปัจจัยด้านโรคประจำตัว พบว่า มีผลต่อระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ในด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวมีความต้องการด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัว

ปัจจัยด้านอายุ พบว่า มีผลต่อระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งในด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสังคมและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ช่วงอายุของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันมีความต้องการทุกด้านที่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า มีผลต่อระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ใน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวมีความต้องการด้านส่งเสริมอาชีพมากกว่าลักษณะการอยู่อาศัยอื่น ๆ

ปัจจัยด้านรายได้ พบว่า พบว่า มีผลต่อระดับความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งในด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสังคมและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีความต้องการด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสังคมและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ

สรุปผลการวิจัย

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี ซึ่งมีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอาชีพ เกษตรกรรม(ทำนา/ทำสวน) ตลอดจนอาศัยอยู่กับสามี/ภรรยา ส่วนใหญ่เป็นมีโรคประจำตัวมากกว่าไม่มีโรคประจำตัว และมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร แล้วในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ระดับมากที่สุด ในด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ รองลงมา ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย และด้านสังคมและนันทนาการ และการเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ โรคประจำตัว อายุ ลักษณะการอยู่อาศัย และรายได้ มีระดับความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากการวิจัยครั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง จึงควรจะดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่รวมกลุ่มในการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกมิติทางด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสังคมและนันทนาการ และด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ โดยเฉพาะด้านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและการศูนย์ฯ มีกิจกรรมการมอบรางวัลให้กับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดีเด่นประจำปี เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ รวมถึงจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้กับประชาชนเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นงานการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและมุ่งพัฒนา

สังคมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลดงกลางและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้ องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลางควรจัดให้มีนั้น และควรนำเสนอผลการวิจัยที่ได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงแผนการจัดทำโครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามระดับความต้องการของผู้สูงอายุ ตลอดจนเพื่อทราบถึงปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วนำมากำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ และเกิดประโยชน์สูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.โชติ บดีรัฐ อาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้า และอาจารย์ ดร.วงศกร เจียมเผ่า ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล เกิดผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน อาจารย์ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของงานการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ช่วยให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในเรื่องการเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง ตลอดจนเพื่อน พี่และน้อง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและบุคคลในครอบครัวทุกท่านที่ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านค่าใช้จ่ายระหว่างการศึกษา ตลอดจนความรัก ความห่วงใย และกำลังใจที่ให้ตลอดมา หากมีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียวขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). **คู่มือศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุสำหรับชมรมผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ.

กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์. (2547). **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546.** กรุงเทพฯ : เจ เอส การพิมพ์.

จันทร์เพ็ญ ทะเรรัมย์. (2555).**รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ:กรณีศึกษา เทศบาลตำบลตาจง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น). วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2554). **สวัสดิการผู้สูงอายุ.** กรุงเทพ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีทับทิม พานิชพันธุ์. (2534). **บริการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย.** วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

ศิริ ฮาสุโพธิ์. (2536). **เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

นพคุณ ถาวรกุล. (2557). **การศึกษาความคาดหวังของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ต่อการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. การค้นคว้าอิสระ**.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการจัดการภาครัฐ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพิบูลสงคราม พิษณุโลก

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุดรธานี : อักษรศิลป์การพิมพ์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). **สังคมวิทยาผู้สูงอายุ** : ความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2546). **จิตวิทยาสังคม** : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

Flanagan J.C. (1978). **A Research approach to Improving Quality of Life. American Psychologist.** 5(67) : 138-147.

การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ ที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

The study of expenditure behavior of elderly obtaining living allowance in Thubmun subdistrict, Taphanhin district, Phichit province

วรัญญา กันสุข* และ วงศกร เจียมเผ่า
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
*corresponding auther e-mail: warunya.k@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร และเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 239 คน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจาณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ภาระการเลี้ยงดูสมาชิกในครัวเรือน จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแตกต่างกันทุกด้าน ส่วนแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการจากรัฐ และจำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่เพิ่มขึ้น รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพเสริม มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพ คุณภาพชีวิต

Abstract

The purposes of this research were to study of expenditure behavior of elderly obtaining living allowance in Thubmun subdistrict, Taphanhin district, Phichit province, compare the level of life quality of the elderly, and to study the guidelines on the enhance life quality of the elderly. The sample used on this research 239 people. The finding showed: Expenditure behavior of elderly obtaining living allowance a little level. When considering each aspects. The expenditure of elderly, physical was moderate, while the psychological, social relationships and environment was at a low level. The comparison found that there was significant difference the amount of the allowance, earnings and expenditure life quality differently all aspects. Guidelines on the enhance life quality of the elderly. The samples thought that of the representative needs welfare from the government and support the elderly to generate income, Government or relate organizations should be support elderly such as job, activities to improve the quality of lives to elderly.

keywords: Elderly, Allowance, Quality of life

บทนำ

การพัฒนาประเทศ เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม ให้เป็นคนเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและอยู่ในสังคมไทยอย่างมีความสุข โดยยึดหลักความสมดุลของสังคม สร้างความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกและสามารถพึ่งตนเองได้ แต่ก็ไม่ควรลืมวัยผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ ผู้สูงอายุแต่ละคนมีปัญหาที่จะต้องได้รับการดูแลต่างกัน เช่น ผู้สูงอายุไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อยลง มีโรคประจำตัว ผู้สูงอายุบางท่านที่ต้องสูญเสียคู่สมรส หรือญาติพี่น้องคนใกล้ชิด ก็จะส่งผลให้เกิดความเครียด รู้สึกท้อแท้ หมดหวัง รู้สึกไม่มั่นคง ผู้สูงอายุจึงต้องการความรักความเอาใจใส่จากคนใกล้ชิด และต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่สภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปด้วยภาวะทางเศรษฐกิจและการแข่งขันทางสังคมที่มีสูงขึ้นทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องมีชีวิตที่มุ่งไปกับการทำงานต้องแสวงหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว ประกอบกับสมาชิกในครอบครัวต่างก็มีภาระหน้าที่มากมายที่ต้องรับผิดชอบ จนอาจมองข้ามความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัว ทำให้ความรักความผูกพันในครอบครัวมีน้อยลง จึงมีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ต้องอยู่โดยลำพังและประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเอง ผู้สูงอายุจึงเป็นวัยที่ถูกลืม

จากข้อมูลในปัจจุบันสถานการณ์ประชากรในประเทศไทยมีอัตราการเกิดและอัตราการตายลดลง และในอนาคตมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็วอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 13.2 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 32.1 ในปี 2583 ซึ่งเป็นผลทำให้จำนวนประชากรผู้สูงอายุมีมากกว่าจำนวนประชากรวัยเด็ก โครงสร้างอายุของประชากรเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดเจน จำนวนประชากร เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2548– 2578 จะมีจำนวนลดลงจาก 14 ล้าน เหลือ 9 ล้านคนเศษ จำนวนประชากรผู้สูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ถ้าเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุเป็นอันดับ 2 รองจากประเทศสิงคโปร์ และในปี 2560 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้น เทียบเท่ากับ 1 ใน 5 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จากการศึกษาสถานการณ์ประชากรของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.) พบว่าประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ หรือภาวะประชากรผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2568 (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2558 : ออนไลน์) ในสัดส่วนที่มีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อสภาพทางสังคม สภาวะเศรษฐกิจและการจ้างงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรทางสุขภาพ และสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ทำให้อัตราการอยู่ในแรงงานของผู้สูงอายุในชนบทประมาณ ร้อยละ 45.4 ซึ่งสูงกว่าอัตราการอยู่ในแรงงานของผู้สูงอายุในเมืองซึ่งเท่ากับร้อยละ 31 ซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะการทำงานในชนบทไม่เป็นระบบ ไม่มีเวลาเข้าออกงานหรือกำหนดการเกษียณที่ตายตัว และมีอิสระกว่าทำงานในเมือง (สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์, 2554)

ผู้สูงอายุจำนวนมากขาดรายได้ ไม่มีเงินออม หรือรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ถูกลดบทบาททางสังคมและมีปัญหาเรื่องของสุขภาพ และนำไปสู่ภาวะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงส่งผลกระทบต่อตัวผู้สูงอายุเองและสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับภาระเพิ่มขึ้น เพราะรายได้ส่วนสำคัญของผู้สูงอายุมาจากเงินช่วยเหลือจากบุตร ปัจจุบันประเทศไทยก็กำลังประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีค่าครองชีพที่สูงขึ้น มีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบให้แหล่งรายได้จากบุตรลดลงตามไปด้วย ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องมีการวางแผนรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงไปของโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะสังคมผู้สูงอายุ จึงต้องพิจารณาถึงความสามารถในการจัดสรรสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุจากรายจ่ายสวัสดิการผู้สูงอายุ และรายได้ของภาครัฐ เพื่อพิจารณาความยั่งยืนในการจัดสรรสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุด้วย และที่สำคัญควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์การตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ โดยมีทั้งความรู้ และตระหนักถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้สูงอายุต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านสุขภาพ การหารายได้และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม อีกทั้งสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยเน้นการคุ้มครองในด้านรายได้หลักประกันสุขภาพ ด้านครอบครัวด้วย (อนุสรา อนุวงค์, 2558)

หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรสังคมสงเคราะห์จึงเป็นหน่วยงานผู้ให้บริการที่สำคัญกับผู้สูงอายุที่จะสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยรัฐบาล

มีการจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุ (เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) และสวัสดิการด้านอื่นๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยมีอัตราการจ่ายเบี้ยแบบขั้นบันได ดังนี้

ผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 60-69 ปีจะได้รับเบี้ยยังชีพ อัตรา 600 บาท/คน/เดือน
ผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 70-79 ปีจะได้รับเบี้ยยังชีพ อัตรา 700 บาท/คน/เดือน
ผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 80-89 ปีจะได้รับเบี้ยยังชีพ อัตรา 800 บาท/คน/เดือน
ผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 90 ปี ขึ้นไป จะได้รับเบี้ยยังชีพ อัตรา 1,000 บาท/คน/เดือน

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะจัดสวัสดิการเบี้ยผู้สูงอายุเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ผู้สูงอายุได้มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทาง และสามารถนำเงินที่ได้รับไปใช้จ่ายได้ตามความจำเป็น หรือเพื่อเก็บไว้เป็นค่ารักษาสุขภาพในยามที่เจ็บป่วย แต่ในความเป็นจริงแล้ว เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ผู้สูงอายุได้รับตามช่วงอายุนั้น หรือที่รัฐจัดสรรให้ในปัจจุบัน ก็ยังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เป็นเพียงแค่รายได้ส่วนเล็ก ๆ ของรายจ่ายทั้งหมด ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังต้องทำไร่ ทำนา และรับจ้างทั่วไป เพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งวัยผู้สูงอายุควรจะเป็นวัยที่ได้รับการพักผ่อน ได้รับความรักความอบอุ่นจากลูกหลาน ต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากกว่าที่จะต้องมาทำงานรับจ้างหารายได้เลี้ยงตนเอง

จากปัญหาดังกล่าวการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่จำเป็นและเร่งด่วนที่รัฐควรรีบดำเนินการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ เพราะหากไม่มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของไทยในอนาคต ประเทศไทยก็จะมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดูแลสวัสดิการของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ได้เล็งเห็นถึงสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ เพื่อทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมันให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร และได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด 628 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร และได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด 239 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยยึดตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ(รายจ่ายต่อเดือนโดยระบุบจำนวนเงิน) ประกอบด้วย 4 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและข้อเสนอแนะอื่นๆ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน

แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับร่างไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม และปรับปรุงการใช้คำและภาษาให้ได้ข้อความที่สั้นกะทัดรัด เมื่ออ่านแล้วสามารถเข้าใจง่าย ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย และ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ได้ค่าเท่ากับ 1.00 พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ใกล้เคียงหลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ ได้ค่าเท่ากับ 0.813

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดเก็บข้อมูลโดยออกทำการแจกแบบแบบสอบถามแก่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน ตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้วทำการเรียกเก็บทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการทำแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ไปดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ (percentage) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ตอนที่ 3 คือ การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (mean) ตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้ กรณีตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่มใช้การทดสอบค่า t-test (One-Way ANOVA) กรณีตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติ F-test กรณีตัวแปรอิสระเลือกตอบมากกว่า 1 ข้อ ใช้การทดสอบค่าสถิติหาความถี่แบบ Multiple Response กรณีตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมมีมากกว่า 2 ตัวแปร ใช้ค่าทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Tests : MANOVA) ตอนที่ 4 เป็นแนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและข้อเสนอแนะอื่นๆ ใช้การวิเคราะห์สาระเป็นรายประเด็นแต่ละด้านทั้งหมด 4 ด้าน

ผลการวิจัย

1.จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 65.7 อยู่ช่วงอายุระหว่าง 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.9 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 47.3 ของผู้ที่ตอบ สถานภาพที่พบมากที่สุดอยู่ในสถานภาพที่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 48.5 ในส่วนของลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุอยู่กับบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ไม่มีภาระการเลี้ยงดูสมาชิกในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.2 ในส่วนของแหล่งที่มาของรายได้ ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการจากรัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ที่ตอบ รองลงมา คือ จากการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 52.3 ของผู้ที่ตอบ และการอุปการะจากบุตรหลานหรือญาติ คิดเป็นร้อยละ 43.1 ของผู้ที่ตอบ จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับส่วนใหญ่ได้รับ 600 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.3 ส่วนรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,0000 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.6 รายจ่ายเฉลี่ยไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.9

2. วิเคราะห์ระดับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สรุปได้ว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน

ประเด็นระดับพฤติกรรมการใช้จ่าย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการใช้จ่าย
1. ด้านร่างกาย	2.70	.52	ปานกลาง
2. ด้านจิตใจ	2.04	.53	น้อย
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	2.17	.50	น้อย
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	1.92	.53	น้อย
รวม	**2.21**	**.41**	**น้อย**

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมันอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยรวมมีระดับการใช้จ่ายในระดับน้อย มีการใช้จ่ายมากที่สุดคือ ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

รายได้โดยรวมผู้สูงอายุเฉลี่ยต่อเดือน 4,679 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 4,519 บาท เมื่อพิจารณารายจ่ายเป็นด้านพบว่า ด้านร่างกายมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 1,715 บาท รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 1,199 บาท ด้านจิตใจ 857 และด้านสิ่งแวดล้อม 748 บาท ตามลำดับ

ด้านร่างกาย ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุมีระดับการใช้จ่ายมากที่สุด คือ การใช้จ่ายส่วนใหญ่ในแต่ละเดือนเป็นไปเพื่อการซื้ออาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ ภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน ค่าไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายในการซื้อของใช้จำเป็นส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน อื่นๆ ค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคหรือการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน เช่น ค่าประปา ค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องนุ่งห่ม ค่าใช้จ่ายเพื่อการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย ผู้สูงอายุมีระดับการใช้จ่ายมากที่สุด คือ การใช้จ่ายเพื่อการทำบุญการกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา รองลงมา คือค่าใช้จ่ายในการเสริมความงาม ตัดผม ย้อมสีผม ค่าใช้จ่ายในการส่งเสียเลี้ยงดูบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อประกันชีวิต ค่าใช้จ่ายในการอุปการะสัตว์เลี้ยง สุนัข แมวหรือสัตว์เลี้ยงอื่นๆ และค่าใช้จ่ายสำหรับการพักผ่อนและการ ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย มีการใช้จ่ายมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการช่วยงานต่างๆ เช่น งานแต่ง งานอุปสมบท งานศพ รองลงมา คือ ค่าใช่จ่ายเกี่ยวกับฌาปนกิจสงเคราะห์เพื่อการช่วยเหลือคนในชุมชนด้านค่าปลงศพ หรือการจัดงานอภิธรรมศพของผู้สูงอายุ ค่าบริการโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายในการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยญาติพี่น้องหรือคนในชุมชน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน ซึ่งนำมาใช้ลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และค่าใช้จ่ายในการชำระภาษีต่างๆ เช่น ภาษีที่ดิน โรงเรือน ตามลำดับ

ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย มีระดับการใช้จ่ายมากที่สุดคือ ค่าน้ำมันรถที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายในการกำจัดสิ่งปฏิกูลในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในเรื่องการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน ค่าใช้จ่ายในการลงทุนประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน ทำนา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน และค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่ส่งผลต่อทรัพย์สิน ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันต่อคุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส ลักษณะการอยู่อาศัย จำนวนสมาชิกที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู แหล่งที่มาของรายได้ จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า

1) จำแนกตามเพศชายและหญิง พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านจิตใจ

2) จำแนกตามอายุ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

3) จำแนกตามอาชีพ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

4) จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม

5) จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม

6) จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับภาระการเลี้ยงดู พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

7) จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย

8) จำแนกตามจำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

9) จำแนกตามรายได้ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

10) จำแนกตามร่ายจ่าย พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

4. แนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและข้อเสนอแนะอื่นๆในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า

พฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในในเขตตำบล ทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า ผู้สูงอายุยังมีภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งเทียบกับรายจ่ายในบางเดือนแทบไม่พอใช้ เบื้องต้นผู้สูงอายุมีการช่วยเหลือตนเองโดยการประกอบอาชีพหารายได้ และมีการใช้จ่ายอย่างมัธยัสถ์ รู้จักกินรู้จักใช้ เลือกซื้อในสิ่งที่จำเป็น แต่สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีรายได้ภาระค่าใช้จ่ายก็จะไปตกอยู่ที่บุตรหลาน หากมีโอกาสหรือทางเลือกที่ดีผู้สูงอายุก็ไม่อยากเป็นภาระของบุตรหลาน จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในสังคมชนบทก็ยังต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยไม่ต้องเป็นภาระของบุตรหลาน และสามารถชีวิตดำรงอยู่ได้ในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามที่สมควรจะได้รับ

เมื่อการฐานะทางการเงินและเศรษฐกิจในชุมชนมีความสำคัญกับผู้สูงอายุ การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญด้วยเช่นกัน และเป็นหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องเข้ามาดูแลส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพ มีรายได้มากกว่าร่ายจ่าย ให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการจากรัฐ และมีการส่งเสริมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมการใช้จ่าย และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.ด้านร่างกาย โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับปานกลาง พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารเพื่อมาบริโภคในชีวิตประจำวัน อาจเป็นเพราะ อาหารเป็นปัจจัยหลักของการดำรงชีวิต ที่ให้พลังงานแก่ร่างกาย เพื่อซ่อมแซมอวัยวะส่วนต่าง ๆ ที่สึกหรอ ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข อาหารมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคน ทุกเพศ ทุกวัยจึงจำเป็นต้องรับประทานอาหารให้ครบทุกมื้อ และได้รับสารอาหารที่ครบ 5 หมู่ ในวัยผู้สูงอายุก็เช่นกัน แม้ว่าผู้สูงอายุจะเป็นวัยที่ใช้พลังงานในการประกอบกิจวัติประจำวันน้อยความต้องการปริมาณอาหารลดลง แต่ก็จำเป็นต้องได้รับสารอาหารที่เพียงพอ ประกอบสภาพปัจจุบันค่าครองชีพในการดำรงชีวิตประจำวันสูงขึ้น วัสดุอุปกรณ์ ในการประกอบอาหารจึงจำเป็นต้องซื้อ เรื่องอาหารจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เนื่องจาก เป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่ร่างกายต้องการ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ (Basic physiological needs or Biological Needs, Physical Needs) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการในขั้นนี้ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ที่มีอำนาจมากที่สุด และเห็นได้ชัดที่สุด กว่าความต้องการทั้งหมด เป็นความต้องการที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการด้านปัจจัย 4 บำบัดความหิวกระหาย การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ตลอดจนความต้องการ ที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส แรงขับของร่างกายเหล่านี้ จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกาย และอินทรีย์หากความต้องการในขั้นนี้ ได้รับการตอบสนองแล้ว จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการ ในขั้นที่สูงกว่า แต่ถ้าบุคคลประสบความล้มเหลว ในการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานนี้แล้ว ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้น ให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภิรมย์ แก้วปาน, 2553)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านความต้องการทางร่างกายผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวร ปลอดภัย สามารถทำกิจวัตรประจำวัน เช่น อาบน้ำ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น แต่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ คือ มีโรคประจำตัวโดยมากจะเป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิต โรคหัวใจ แต่ยังสามารถไปพบแพทย์และได้รับการรักษาเป็นประจำ ซึ่งในด้านเศรษฐกิจผู้สูงอายุยังมีความรู้สึกว่ารายได้ไม่พอในการใช้จ่าย 2) ด้านความต้องการความปลอดภัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกว่าชีวิตไม่มีความปลอดภัยซึ่งเกิดจากความวิตกกังวล และอยู่บ้านตามลำพัง 3) ด้านความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม พบว่า ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อบุคคลในครอบครัว และสังคมส่วนรวม 4) ด้านความต้องการได้รับเกียรติยศและชื่อเสียงและการยอมรับนับถือ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังเป็นที่รู้จักและได้รับความเคารพนับถือจากบุคคลในหมู่บ้านเป็นอย่างดี 5) ด้านความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิต พบว่าผู้สูงอายุสวนใหญ่รู้สึกพอใจและมีความสุขกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

2 ด้านจิตใจ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการทำบุญ การกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา อาจเป็นเพราะ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่หนีไม้พ้น และวัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่ใกล้เข้าสู่ความตาย เพื่อให้เกิดความสุขสบายทางจิตใจ เป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน เป็นการแบ่งปันและเสียสละ เป็นวัฒนธรรมที่ดีสืบต่อกันมา เมื่อจิตใจผ่องใส จิตเป็นกุศลความสบายใจก็จะเกิดขึ้น ผู้สูงอายุจึงหันหน้าเข้าวัดทำบุญ ทำทาน ตามกำลังทรัพย์ที่ตนเองมี และทำให้ผู้สูงอายุมีสังคม ได้พบปะเพื่อน มีการคบหาสมาคม และมีการร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ซึ่งผลที่ได้เป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จารุวัฒน์ วิจิตรจันทร์, 2554) การศึกษากิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า

กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอเมือง จังหวัดเลย ในแง่กิจกรรมที่ต้องการทำเพื่อสร้างรายได้ กิจกรรมการทำบุญ การร่วมงานประเพณี การออกกำลังกายและนันทนาการ การมีส่วนร่วมทางการเมือง สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมในแง่บทบาทในการเป็นผู้หารายได้เลี้ยงดูครอบครัว สภาพร่างกายที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมทางสังคมในปัจจุบันแตกต่างกันตามลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมทางสังคมในแง่ความสะดวกและความอบอุ่นที่ได้รับจากการอยู่ร่วมกับบุตรหลานแตกต่างกันตามอายุ การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการช่วยงานต่าง ๆ เช่น งานแต่ง งานอุปสมบท งานศพ อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุยังต้องอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม สังคมของผู้สูงอายุก็ยังมีเพื่อน พี่น้อง และมีลูกหลาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม การจัดงานต่าง ๆ จึงยังต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นธรรมเนียมไทย และในปัจจุบันสังคมที่กว้างขึ้น และเศรษฐกิจเปลี่ยนไป จำนวนเงินในการใส่ซอง หรือค่าใช้จ่ายในการช่วยงานก็เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภูมิ โชคเหมาะ และโชคชัย สุทธาเวศ, 2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องกฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และมีความต้องการให้กฎหมายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่จะมีในอนาคต เป็นเรื่องสังคมและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุที่มีความสำคัญมากเช่นกัน เนื่องจากผู้สูงอายุควรจะมีชีวิตอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่ดี มีการคบหาสมาคม การจัดกิจกรรมต่างๆ จะทำให้ผู้สูงอายุไม่โดดเดี่ยว มีสุขภาพจิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม

4 ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าน้ำมันรถในชีวิตประจำวัน อายุเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี ยังสามารถประกอบอาชีพและขับยานพาหนะได้ ทำให้มีรายจ่ายค่าน้ำมันรถอยู่ เพราะการใช้รถยนต์ รถจักยานยนต์ หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นเป็นการอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับหลักการสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ ที่สร้างโดยมนุษย์ และกานำความรู้มาประยุกต์ใช้กับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เพื่อตอบสนองต้องการ หรือเป็นเครื่องใช้สอยเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวัน (รศ.ดร.วศินา จันทร์ศิริ และ ผศ. สิริพิชญ์ วรรณภาส)

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลทับหมันอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 60-69 ปี มีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากมาย เช่น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรหลาน การลงทุนประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงในเรื่องของการขาดทุน ดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงิน เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่พอจะมีเรี่ยวแรงในการทำงานได้ต้องประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว และสาเหตุสำคัญ คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บออมสำหรับใช้ในบั้นปลายชีวิตการดำรงชีวิตจึงเป็นไปแบบหาเช้ากินค่ำ ในบางเดือนรายรับก็ติดลบ ทำให้ต้องมีการไปกู้เงินทั้งในระบบนอกและระบบเพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว โดยรายได้โดยรวมผู้สูงอายุเฉลี่ยต่อเดือน 4,679 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 4,519 บาท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านร่างกาย มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 1,715 บาท รองลงมาคือด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม ร่ายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 857 ด้านจิตใจ มีร่ายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และด้านสิ่งแวดล้อม 748 บาท ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เกียรตินัดดา พึ่งสมบัติ และ ปริตา ธนสุกาญจน์ (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลโรงช้างอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุ 60-65 ปี ร้อยละ 82.0 อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 32 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน ซึ่งจะเห็นได้ว่า จำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับ 600 – 1,000 บาท สามารถช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจำนวนเงินดังกล่าวที่ได้รับมาก็ยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้ ถึงแม้พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุจะอยู่ในระดับน้อย และมีการเลือกใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันจริง ๆ ก็ตาม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเรื่องของการเงิน เศรษฐกิจ ร่างกาย และจิตใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหาก

ผู้สูงอายุไม่มีปัญหาด้านการเงิน จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุข สุขภาพร่างกายก็จะดีตามไปด้วย ในส่วนของบุตรหลานไม่ควรทิ้งภาระค่าใช้จ่ายให้ผู้สูงอายุรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว ควรส่งเสียเลี้ยงดูผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน ในส่วนของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาส่งเสริมด้านอาชีพ และรายรับของผู้สูงอายุ หรือการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กันตยา มานะกุล 2550:) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 3 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคนในชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย กรณีศึกษา โดยสอดแทรกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัวเองกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญของการกินอาหารให้ถูกต้องครบถ้วน การสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่น ตลอดจนการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนได้

แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ / แนวทางการพัฒนาต่อยอดการวิจัย / ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ซึ่งโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสวัสดิการที่รัฐจัดสรรให้ผู้สูงอายุมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจน และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาต่อไป ให้ทราบถึงภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุ หากผู้สูงอายุมีรายรับที่น้อยกว่ารายจ่ายจะวิธีการดำรงชีวิตได้อย่างไร และเป็นการหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

2. เมื่อรายรับที่ไม่พอต่อรายจ่ายควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างในการหารายได้เสริมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุย และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

3. โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเปรียบเสมือนเงินเดือนของผู้สูงอายุ การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมันส่วนมากเป็นเพศหญิงที่อยู่ในช่วยอายุ 60-69 ปี อาศัยอยู่กับบุตรหลาน มีรายได้จากสวัสดิการจากรัฐ การประกอบอาชีพ และจากบุตรหลาน มีรายได้ และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท ในภาพรวมมีระดับการใช้จ่ายอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุดคือด้านร่างกาย เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องของการซื้ออาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวัน เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลทับหมัน ผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับภาระการเลี้ยงดู จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับ รายได้ และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของตัวเลขที่เกี่ยวกับรายรับร่ายจ่ายที่ผู้สูงอายุต้องรับผิดชอบ ส่งผลไปถึงความรู้สึกในการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยบุตรหลาน หรือสมาชิกในครัวเรือนไม่ควรให้ผู้สูงอายุรับภาระค่าใช้จ่ายจนมากเกินไป นอกจากนี้รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับ

ฐานะทางการเงิน และเศรษฐกิจในชุมชนของผู้สูงอายุ ควรเข้ามาดูแลส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพเสริม ให้มีรายได้มากกว่าร่ายจ่าย และมีการส่งเสริมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.วงศกร เจียมเผ่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนช่วยตรวจสอบข้อบกพร่องของงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความตั้งใจและความทุ่มเทผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ช่วยให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณนายสุวิทย์ โตทุ้ย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับหมัน นายสะอาด กันสุข กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุในตำบลทับหมันทั้ง 6 หมู่บ้าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในเรื่องการเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลทับหมัน ผู้สูงอายุทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อน พี่ น้อง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจทำให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กันตยา มานะกุล. (2550). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย.** หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.**

เกียรตินัดดา พึ่งสมบัติ และ ปริตา ธนสุกาญจน์. (2552). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลโรงช้าง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร.** พิษณุโลกฯ : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จารุวัฒน์ วิจิตรจันทร์. (2554). **การศึกษากิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอเมือง จังหวังเลย.** เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

องค์การบริหารส่วนตำบลทับหมัน. (2558). **ผู้สูงอายุตำบลทับหมัน**. รายงานการปฏิบัติราชการประจำปี 2558. พิจิตร : นักพัฒนาชุมชนตำบลทับหมัน.

ภิรมย์ แก้วปาน. (2553). **ความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.** ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภูมิ โชคเหมาะ โชคชัย สุทธา เวศวิทย์ ชะนะภัย และ คะนึงรัตน์ บุศยบุตร. (2552). **กฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย.** กรุงเทพ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วศินา จันทร์ศิริ และ สิริพิชญ์ วรรณภาส. **สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น.** นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์. (2554). **แรงงานผู้สูงอายุ : หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ทีดีอาร์ไอ.

ส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, สำนัก. (2558). **สิทธิของผู้สูงอายุตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ.** เข้าถึงได้จาก : http://oppo.opp.go.th/info/laws_right.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 พฤศจิกายน 2558).

อนุสรา อนุวงค์. (2558). **เข้าใจก่อนวัยผู้สูงอายุ.** ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหาร ในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

The public's attitudes toward military roles on prevention and suppression of illegal deforestation in Mae Ramat district, Tak province

อดิศักดิ์ บัณฑิตย์*
กองกำลังนเรศวร ค่ายวชิรปราการ ตาก
*corresponding author e-mail: adisak.bu@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหาร รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านยับยั้ง ด้านยึดคืน ด้านฟื้นฟู และ ด้านการดูแลทรัพยากรป่าไม้ ผลการวิจัยพบว่าระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีผลต่อทัศนคติของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ การบูรณาการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้อำนวยประโยชน์อย่างยั่งยืน คือสิ่งที่สำคัญที่เป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้กับชุมชนอื่นๆ เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง ส่งเสริมให้ราษฎรมีจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรของชาติโดยรวมอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : ทัศนคติ บทบาททหาร การป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้

Abstract

The purposes of this research were to compare the public's attitudes toward military roles and study for problems, obstacles, and suggestions on prevention and suppression of illegal deforestation**.** In the area of Mae Ramat district, Tak province. The findings showed that the overall public's attitudes toward 4 roles were at a high level with the highest mean on forest resource restoration. it was found that gender, age, marital status, educational level, income, and period of inhabitation had effects on military roles with statistically significant difference of 0.05. The most important matter was integrated work in conserving forest resources which could provide people sustainable benefits and be models of conserving forest resources among other communities. Also, these could make communities stronger and assist people to have long-lasting consciousness

keywords : attitudes**,** military roles, prevention and suppression of illegal deforestation

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อำนวยประโยชน์ต่อมนุษย์ในหลายๆด้าน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงป่าไม้ให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ส่วนทางอ้อมป่าไม้ให้น้ำ อากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อมนุษย์ ป่าไม้จึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถได้รับการจัดการ ภายใต้ระบบที่เหมาะสม ให้เกิดประโยชน์อย่างสม่ำเสมอและยั่งยืน แต่อย่างไรก็ดีมนุษย์คือผู้ที่ได้รับประโยชน์จากป่าไม้ ดังนั้นความรู้ความเข้าใจและ

พฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ของมนุษย์มีส่วนต่อการดำรงอยู่ของแหล่งป่าไม้ ในอดีตประเทศไทยมีทรัพยากรป่าไม้อย่างอุดมสมบูรณ์ ทำให้การกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานด้านป่าไม้ มุ่งเน้นคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสร้างความเจริญรุ่งเรืองของประเทศเป็นสำคัญ โดยไม่ได้ให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน การทำลายทรัพยากรป่าไม้มีสาเหตุหลักมาจากความยากจน การเพิ่มขึ้นของประชากร และเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพด้านการเกษตร ทำให้มีความต้องการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้น มีการขยายพื้นที่เข้าไปในเขตป่าไม้มาโดยตลอด ดังนั้นการจัดการทรัพยากรป่าไม้จึงเป็นการจัดการคนนั่นเอง พื้นที่ป่านั้นไม่ว่าถูกทำลายอย่างไร ป่าก็กลับเข้าสู่สภาพเดิมได้ ดังนั้นถ้าต้องการจะรักษาสภาพป่าเอาไว้จะต้องหาวิธีที่จะกันคนออกจากป่าหรือชุมชน ที่อยู่ในเขตป่าอยู่แล้ว จะต้องอยู่ในพื้นที่ที่จัดไว้ให้อย่างถาวรภายใต้กฎระเบียบเพื่อไม่ให้คนเข้าไปรบกวนหรือทำลายป่าและเพื่อให้ต้นไม้สามารถแพร่พันธุ์ได้ หากไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้จะค่อย ๆ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ตลอดจนการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการอยู่รอดของมนุษย์ระยะยาวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม กับปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของชาติ จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กองทัพบกมีหน้าที่หลักในงานด้านการป้องกันประเทศ การเสริมสร้างความมั่งคงภายในชาติ ในอดีตที่ผ่านมาบทบาทของกองทัพมักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของกองทัพในช่วงสงครามโลกครั้ง 1 และครั้งที่ 2 ความเด่นชัดในภารกิจของการพัฒนาประเทศมีความสำคัญรองลงไป แต่หากมองย้อนกลับไปในกองทัพไทยแล้วจะพบว่า กองทัพไทยในอดีต ประชาชนกับกองทัพมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาโดยตลอด ลักษณะที่กองทัพเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศนั้นก็มิได้มีความมุ่งหมายเพื่อผลทางเศรษฐกิจ และสังคมเป็นหลัก แต่มุ่งที่จะให้ประเทศพร้อมที่จะป้องกันการรุกรานของอริราชศัตรูเป็นประเด็นสำคัญ นอกจากการป้องกันประเทศแล้ว การพัฒนาประเทศเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งถ้าหากจะพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่าในยุทธศาสตร์ของการป้องกันประเทศไทยนั้นเราใช้ยุทธศาสตร์ป้องกันเขตหน้า ซึ่งต้องอาศัยกำลังทุกประเภทเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ตามแนวชายแดน การที่จะใช้กำลังหลักหรือกำลังประจำถิ่นมาวางกำลังป้องกันประเทศคงเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นกำลังประชาชนก็นับได้ว่ามีความสำคัญไม่แพ้กำลังประเภทอื่น ๆ การใช้กำลังประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จเข้ามาดำเนินการ และองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ยุทธศาสตร์พัฒนาซึ่งเป็นการพัฒนาคนและพื้นที่ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่ากองทัพจะต้องเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กองทัพบกจึงได้กำหนดนโยบายให้หน่วยทหารทุกหน่วยดำเนินการใน 5 เรื่อง ดังนี้

1. การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า
2. การปลูกป่าและฟื้นฟูสภาพป่า
3. การสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น
4. การฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชายเลน
5. การรณรงค์ป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

จะเห็นว่ากองทัพบกในปัจจุบัน เข้าไปมีบทบาทในงานด้านกิจการพลเรือนมาก เป็นการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐแนวใหม่ ด้วยการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และหน่วยงานรัฐ ประสานการทำงานอย่างมีระบบ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ ลดปัญหาการทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาซึ่งปฏิบัติงานด้านความมั่งคงในพื้นที่จังหวัดตากและเป็นข้าราชการทหาร ต้องเสริมสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือที่ดีระหว่างทหารกับประชาชน เพื่อแสวงหาความในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ จึงสนใจศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทหารในอีกบทบาทหนึ่ง เพื่อที่จะนำผลจากการศึกษา มาปรับปรุงการปฏิบัติงาน และแก้ไขให้ดีขึ้น ส่งผลให้ประชาชนมองเห็นภาพลักษณ์อีกมิติหนึ่งของทหาร นอกเหนือจากการป้องกันประเทศ

นำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุข ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และสมกับคำสัตย์ปฏิญาณของเหล่าทหารที่ว่า “เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน” ที่เปรียบเสมือนอุดมการณ์ของกองทัพบกนั่นเอง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ ระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาททหารในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

2.เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องของบทบาททหารในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

วิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนใน อำเภอแม่ระมาด จังหวังตาก จำนวน 40,638 คน คิดเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ 400 คน โดยใช้สูตรของ Taro – Yamane

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาทัศนคติของประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสารที่มีข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อการนำมากำหนดเป็นหัวข้อของคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2) สอบถามแนวคิดข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นคำถามต่างๆ

3) ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4) สอบถามปัญหาที่เกิดขึ้นจากคนในพื้นที่ ทำการวิจัยเพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมากำหนดเป็นประเด็นคำถาม

5) นำข้อมูลที่ได้จากการรวมรวมมาสร้างเป็นประเด็นคำถามซึ่งจะอยู่ในแบบสอบถาม

6) ปรับแก้ไขกับอาจารย์ที่ปรึกษาในเรื่องของการกำหนดประเด็นคำถามที่ถูกต้องมากที่สุด จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องความตรงของเนื้อหา (Content Validity)

7) นำผลตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC = 0.98

8) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณ (Reliability) เท่ากับ 0.95

9) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษาและข้อคำถามให้ชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.ขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

2.นำแบบสอบถามลงพื้นที่ไปสำรวจในเขต อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และอธิบายขั้นตอนในการกรอกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทราบ

3.ผู้วิจัยรอรับแบบสอบถามด้วยตัวเอง

4.นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แบ่งได้ 2 ส่วน โดยการแบ่งวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านตัวบุคคลที่อาศัยใน อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ หาจำนวนและค่าร้อยละ ซึ่งนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนะคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ตาก หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้ค่าสถิติ t – test กรณีตัวแปร 2 ตัว และ ทดสอบ One Way ANOVA เปรียบเทียบตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป จากนั้นสรุปผลและเขียนรายงาน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. t – test และ One Way ANOVA

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปของตารางประกอบคำบรรยายตามลำดับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้ คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส เชื้อชาติ/สัญชาติ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	190	47.5
หญิง	210	52.5
รวม	400	100.0

ตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.5

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	85	21.3
20-30 ปี	65	16.3
31-40 ปี	108	27.0
41-50 ปี	89	22.3
51-60 ปี	51	12.8
มากกว่า 61 ปีขึ้นไป	2	.5
รวม	400	100.0

ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุในช่วงระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.0รองลงมามีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.3 อายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.3ระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.3 อายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.8 และอายุมากกว่า 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ .5

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	173	43.3
สมรส	218	54.5
หม้าย/หย่าร้าง	9	2.3
รวม	400	100.0

ตาราง 3 แสดงผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งตามสถานภาพสมรสแล้ว พบว่า สถานภาพสมรส ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 54.5 และรองลงมาตามลำดับคือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 43.3 และสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 2.3

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสัญชาติ

สัญชาติ	จำนวน	ร้อยละ
เชื้อชาติไทย/สัญชาติไทย	372	93.0
เชื้อชาติกระเหรี่ยง/สัญชาติไทย	28	7.0
รวม	400	100.0

ตาราง 4 แสดงผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งตามสัญชาติแล้ว พบว่า เชื้อชาติไทย/สัญชาติไทยมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.0 รองลงมาตามลำดับ เชื้อชาติกระเหรี่ยง/สัญชาติไทย คิดเป็นร้อยละ 7.0

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	51	12.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	59	14.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	114	28.5
อนุปริญญา/ปวส.	53	13.3
ปริญญาตรี	97	24.3
สูงกว่าปริญญาตรี	26	6.5
รวม	400	100.0

ตาราง 5 แสดงผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งตามระดับการศึกษาแล้ว พบว่า ระดับการศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาตามลำดับคือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.3 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 14.8 อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 13.3 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.8 สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.5

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	135	33.8
นักการเมือง	8	2.0
นักธุระกิจ/พ่อค้า	28	7.0
เกษตรกร	67	16.8
แรงงาน/ลูกจ้าง	53	13.3
นักเรียน/นักศึกษา	105	26.3
อื่นๆ (แม่บ้าน)	4	1.0
รวม	400	100.0

ตาราง 6 แสดงผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งตามอาชีพแล้ว พบว่า อาชีพที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาตามลำดับคือ นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 26.3 เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 16.8 แรงงาน/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 13.3 นักธุระกิจ/พ่อค้า คิดเป็นร้อยละ 7.0 นักการเมือง คิดเป็นร้อยละ 2.0 และ อื่นๆ (แม่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 1.0

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	120	30.0
5,000-10,000 บาท	86	21.5
10,001-15,000 บาท	113	28.3
15,001-20,000 บาท	49	12.3
มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป	32	8.0
รวม	400	100.0

ตาราง 7 แสดงผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งตามรายได้แล้ว พบว่า รายได้ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาตามลำดับคือ 10,001-15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 28.3 และรายได้ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.5 15,001-20,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 12.3 และ มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.0

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลา

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
2-5 ปี	110	27.5
6-10 ปี	100	25.0
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	190	47.5
รวม	400	100.0

ตาราง 8 แสดงผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งตามระยะเวลาแล้ว พบว่า ระยะเวลาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาตามลำดับคือ 2-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.5 และ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.0

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบในพื้นที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการยับยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ด้านการยึดคืนทรัพยากรป่าไม้ ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ และด้านการดูแลทรัพยากรป่าไม้

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้งหมด 4 ด้าน

ทั้งหมด 4 ด้าน	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปรผล**
ด้านการยับยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้	3.76	.51	มาก
ด้านการยึดคืนทรัพยากรป่าไม้	3.74	.47	มาก
ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้	3.86	.62	มาก
ด้านการดูแลทรัพยากรป่าไม้	3.75	.46	มาก
รวม	**3.78**	**.40**	**มาก**

จากตาราง 9 พบว่า ระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้งหมด 4 ด้านโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.78, S.D. = .40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.86, S.D. = .62) และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการยับยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.76, S.D. = .51) ด้านการดูแลทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.75, S.D. = .46) และด้านการยึดคืนทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.74, S.D. = .47

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. ระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ทั้งหมดจำนวน 4 ด้าน

โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการยับยั้ง ด้านการดูแล และด้านการยึดคืนทรัพยากรป่าไม้ ผลของการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันเนื่องจากทรัพยากรทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายเป็นอย่างมาก การหันมาตระหนักและใส่ใจในเรื่องของการฟื้นฟูจึงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต้องหันมาให้ความสำคัญ เพราะประกอบกับผลการวิจัย ด้านการยับยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ที่ภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปราบปรามผู้ทำลายทรัพยากรป่าไม้ซึ่งถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งของทหารในการรักษาความมั่นคงของชาติที่ต้องมีการบริหารจัดการอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยกยุทธ์ แซ่ลิ้ม (2553) ที่ได้ศึกษาการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าของเทศบาลตำบลคลองชะอุ่น อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อป้องกันไม่ให้ทรัพยากรป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายอีกต่อไป และได้เสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้มีความรักความหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ โดยอาศัยกระบวนการทางการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่รับผิดชอบโดยตรงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เสมอภาค ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจังและต่อเนื่องต่อผู้กระทำความผิดหรือผู้บุกรุก ส่วนด้านการยึดคืนทรัพยากรป่าไม้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การลาดตระเวนของทหารอย่างต่อเนื่อง และมีการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ช่วยให้สามารถยึดคืนทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างเห็นผลชัดเจน ส่วนด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทหารให้การสนับสนุน โดยเป็นตัวแทนประสานงาน เพื่อนำเมล็ดพันธุ์ต้นกล้า มาแจกจ่ายให้แก่ประชาชน และด้านการดูแลทรัพยากรป่าไม้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดตั้งกองกำลังพิทักษ์ป่าของทหาร ซึ่งอาศัยความร่วมมือจากประชาชน มีส่วนช่วยต่อการดูแลพื้นที่ป่า จากผลของการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินการของหน่วยทหารดังนี้ต้องยึดหลักการสำคัญที่เกิดจากแนวคิดทั้ง 4 ประการ ดังนี้คือ

(1) การยับยั้ง ไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าทั้งในแง่การบุกรุกเพื่อครอบครองพื้นที่ และการตัดไม้เพื่อจำหน่าย โดยทำให้เกิดความชัดเจนในแง่ขอบเขตพื้นที่ถูกบุกรุกและข้อมูลผู้บุกรุก ตรวจสอบสม่ำเสมอและดำเนินการต่อผู้บุกรุกและลักลอบตัดไม้ทำลายป่าโดยทันที

(2) การยึดคืน ตรวจสอบโดยใช้ข้อมูลการบุกรุก โดยใช้มาตรการทางกฎหมายและการมีส่วนร่วมของประชาชน ยึดพื้นที่คืน เพื่อการจัดสรรตามความจำเป็นแก่ประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสมเป็นธรรม และเพื่อการฟื้นฟู

(3) การฟื้นฟู เป็นการมอบการฟื้นฟูพื้นที่ที่ยึดคืน พิจารณาฟื้นฟูพื้นที่ให้กลับเป็นพื้นที่ป่า ตามหลักคนอยู่กับป่า และการปลูกไม้ 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และการฟื้นฟูการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การปลูกป่า การสร้างระบบน้ำ การฟื้นฟูประสิทธิภาพของดิน การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ การจัดทำโครงการปลูกจิตสำนึกของประชาชนและเยาวชน การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการศึกษา สาธารณสุข การพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

(4) การดูแล เป็นการมอบการดูแลรักษาป่า โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการพัฒนาขีดความสามารถด้วยการฝึกอบรม การปฏิบัติการร่วม การลาดตระเวนเฝ้าตรวจทางพื้นดิน และทางอากาศอย่างเหมาะสม การเพิ่มขีดความสามารถด้วย การเพิ่มเติมสิ่งอุปกรณ์ที่จาเป็นและงบประมาณ การปรับปรุงระเบียบกฎหมาย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและการลดจุดอ่อนในการตรวจยึดของกลาง การควบคุมเครื่องมือตัดไม้และแรงงาน การกาจัดนายทุนและผู้มีอิทธิพล เสริมมาตรการด้วยการเผยแพร่การดาเนินการเพื่อผลด้านจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่ ผลงาน และการ

กดดันนายทุน ผู้มีอิทธิพล การฝึกขีดความสามารถของกำลังประชาชน, การจัดตั้งอาสาพิทักษ์ป่า รวมทั้งมาตรการดำเนินการและมาตรการทางจิตวิทยาอื่นๆ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหาร จำนวน 4 มีดังนี้

1.1 ด้านการยับยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ควรมีการออกมาตรการในการยึดคืนทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกบุกรุก โดยมีการประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ ให้เล็งเห็นถึงผลกระทบของการเข้าไปทำลายทรัพยากรป่าไม้ หากไม่ได้รับการแก้ไข หรือหยุดยั้งกลุ่มขบวนการลักลอบตัดไม้ จะทำให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างแผ่ขยายออกไป กระทบต่อประชาชนในพื้นที่ เสนอให้ทุกภาคส่วนร่วมบูรณาการยับยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ โดยให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกองกำลังประชาชนพิทักษ์ผืนป่าไม้ในพื้นที่อยู่อาศัยของตน โดยมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน คอยขับเคลื่อนให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ

1.2 ด้านการยึดคืนทรัพยากรป่าไม้ การออกมาตรทวงคืนผืนป่าเป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐบาลให้หน่วยงานทหารเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวอย่างเด็ดขาดและเห็นผลเป็นรูปธรรมในปันจุบัน แต่ยังคงพบเห็นปัญหาของประชาชนที่มีการออกมาต่อต้านมาตรการดังกล่าว เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการยึดคืนผืนป่า ที่ตนได้เคยใช้ประกอบอาชีพตั้งแต่ดังเดิม ประกอบกับความไม่เข้าใจ ในขอบเขตของพื้นที่ป่าชุมชน ป่าสงวน ทั้งนี้มาตรการทวงคืนปืนป่า เป็นแนวทางที่ดี หากแต่ภาครัฐหรือหน่วยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการชี้แจง ทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับการช่วยเหลือเยียวยา ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการดังกล่าว

1.3 ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และสาธิตเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างฝายชะลอน้ำ การดูแลรักษาสภาพดิน ซึ่งเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ทหารเข้ามามีส่วนช่วยให้ระชาชนร่วมกันฟื้นฟูผืนป่าชุมชนของตนที่ถูกทำลายไป ให้กลับคืนและคงความอุดมสมบูรณ์ต่อไป โดยอาศัยหน่วยงานทหารขับเคลื่อนกิจกรรมดังกล่าว

1.4 ด้านการดูแลทรัพยากรป่าไม้ ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของตน สร้างทัศนคติที่ดีระหว่างประชาชนกับทหาร อาศัยความร่วมมือจากเครือข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่วม ระหว่างรัฐ กับประชาชน เพื่อช่วยจัดการดูแลทรัพยากรป่าไม้ ให้ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการต่างๆ ที่หน่วยทหาร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น และควรมีการประเมินผลของกิจกรรมต่างๆ ทุก 6 เดือน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อทำให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ อันจะมุ่งไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในทางปฏิบัติ อย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการทำหน้าที่อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส เชื้อชาติ/สัญชาติ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วงระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส มีเชื้อชาติไทย/สัญชาติไทย ระดับการศึกษาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อาชีพที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ข้าราชการ รายได้ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานที่มีจำนวนมากที่สุด คือ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป และผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุตฐานที่ตั้งไว้คือ

1.ระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้พื้นที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้งหมด 4 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด คือ ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการยับยั้ง ด้านการดูแล และด้านการยึดคืนทรัพยากรป่าไม้

2.เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ ในส่วนเชื้อชาติ/สัญชาติ อาชีพ ไม่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อบทบาททหารในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องของบทบาททหารในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า สิ่งสำคัญที่สุดคือจะต้องมีการบูรณาการทำงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้อำนวยประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชนให้อยู่ร่วมกันดูแลรักษา ไม่ทำลายผืนป่า และใช้ประโยชน์ในผืนป่าอย่างมีคุณค่า รักษาสมดุลระหว่างชุมชนกับผืนป่าเพื่อก่อให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาผืนป่า และเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้กับชุมชนอื่นๆ เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งส่งเสริมให้ราษฎรมีจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรของชาติโดยรวมอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.วงศกร เจียมเผ่า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน อาจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ อาจารย์ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงาน ในพื้นที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำอย่างดี ตลอดจนประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือกับการตอบแบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการพลเรือนกองทัพบก. (2552). **หลักนิยมกิจการพลเรือนของกองทัพบก.** เข้าถึงได้จาก : www.doca-rta-mi-th.com. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 พฤษภาคม 2558).

กรมป่าไม้. (2545). **สถิติกรมป่าไม้**. เข้าถึงได้จาก : http://forestinfo.forest.go.th/55/Content.aspx?id=156. (วันที่ค้นข้อมูล : 7 มิถุนายน 2558).

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). **แผนแม่การแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้การบุคลุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน**. เข้าถึงได้จาก : http://www.dnp.go.th/info_protect. (วันที่ค้นข้อมูล : 30 เมษายน 2558).

กิจติญา นุ่นลอย. (2553). **ทัศนคติของราษฎรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านหมู่จอมบึง.

จักรพันธุ์ วงษ์บูรณาวาทย์. (2531). **เทคนิคการวิจัยทางรัฐศาสตร์.** เชียงใหม่ : ภาควิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** กรุงเทพฯ : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

นิมตร ชินเครือ. (2550). **ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบุกรุกครอบครองพื้นที่ป่าไม้.** วารสารรามคำแหงปีที่ 24 ฉบับที่ 1.

ปลื้ม นับถือบุญ. (2536). **ความตระหนักและบทบาทที่คาดหวังในการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ณ เขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอ่าวมหาชัยตะวันตก และป่าอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันออก จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (สาขาสิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2557). **คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/2557เรื่อง การปราบปรามและการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้.**

ไพลิน ภู่จีนาพันธุ์. (2543). **ปัญหาการเมืองเรื่องนโยบายป่าชุมชนในประเทศไทย : ศึกษากรณีร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.2543.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยกยุทธ์ แซ่ลิ้ม. (2553). **การแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่า ของเทศบาลตำบลคลองชะอุ่น อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รัชนี โพธิแท่น. (2553). **การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย.** ในรวมบทความและข้อเขียนของนักศึกษาโครงการปริญญาเอกสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก : http://tpir53.blogspot.com/2010/12/blog-post_04.html . (วันที่ค้นข้อมูล : 30 เมษายน 2558).

รัฐธวิทย์ พะมุลิลา. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกร ในอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วัชรพงศ์ บุหลันพฤกษ์. (2543). **การดำเนินการโครงการจัดตั้งป่าชุมชนของบ้านแม่หารจังหวัดแม่ฮ่องสอน.** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วัลลภ ลำพาย. (2547). **เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ : มหาวิยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิชัย เทียนน้อย. (2533). **การอนุรักษทรัพยากรธรรมชาติ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนา.

วิทยา วรรณศิริ. (2529). **บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาจากทัศนะของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน.** วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีระพันธ์ จันทร์ไข่. (2552). **การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษากรณีทรัพยากรป่าไม้.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สรุยุทธ หลิมตระกูล. (2548). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ศึกษาเฉพาะกรณีป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 4. (2551). **การแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก.** เข้าถึงได้จาก : http://www.4infreg.com/kanejue/kanejue.ph. (วันที่ค้นข้อมูล : 25 เมษายน 2558).

Allport, G.W. (1954). **The Historical Background of Modern Social Psychology**, In G. Lindzey (ed.), Haudbook of Social Psychology, Vol. I, Cambridge. Mass.: Addison –Wesley.

Carter V. Good. (1959). **Attude.** Retrived Oterber 25,2009 ,from URL: http://www. novabizz.Ace/ Attitude.htm.

Murphy, G., Murphy, L., & Newcomb, T. (1973). **Attitude.** Retrieved March 9, 2011, from http://www.novabizz.com/NovaAce/Attitude.htm.

Krejeic, et al. (1962). **Individual in Society**, New York : McGraw –Hill.

Roseland,Mark. (1992). **Toward Sustainable Communities**, Dissertation Thesis Ph.D. British Columbia : The University of British Columbia.Photocopied.

การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์สื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ชุมชนบรมไตรโลกนาถ 21 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

Participatory communication in the creation of mental health promotional media for elder people a case study of Borom Trailokkanat 21 community, Muang, Phitsanulok

ยรรยงวรกร ทองแย้ม*
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: bookclip@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุในชุมชนและนำมาผลิตสื่อที่ส่งเสริมสุขภาพจิตอย่างพึงประสงค์ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างในชุมชนบรมไตรโลกนารถ 21 จำนวน 15 คน มีพฤติกรรมชอบฟังเพลงเป็นส่วนมาก มีลักษณะการชอบฟังธรรมะเพื่อให้จิตใจผ่อนคลาย ผู้วิจัยจึงมีการพัฒนาเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ รวมทั้งดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต ได้แก่ การออกกำลังกายยามเช้า การพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด การร่วมกันทำบุญยามเช้า ซึ่งผลการทดลองใช้สื่อ ทั้งสิ้น 3 เดือน และมีการติดตามผลเดือนละ 2 ครั้ง พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในระดับดี และสุขภาพจิตใจมีลักษณะเป็นไปในทิศทางเชิงบวก

คำสำคัญ : การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม สร้างสรรค์สื่อ ส่งเสริมสุขภาพจิต

Abstract

This research is a Mix's method research to examine media usage behaviors of elder people in the community and utilize the derived information in creating desirable mental health promotional media. The study revealed that the sample, which comprised of 15 elder people in Borom Trailokkanat 21 Community, mostly had their preferences in listening to music and dharma to help ease the minds. As a result, the researcher developed songs with dharma-related lyrics to promote the mental health of the elderly. Moreover, there were additional mental-health promotions in group activities e.g. morning exercise, meeting and sharing ideas, and morning merit-making session. The experiment of media utilization lasted three months with twice-per-month monitoring and follow-up. The result indicated that the elderly's satisfaction level was "good" and their mental health was in a positive direction

keywords : participatory communication, mental health media, elder people

บทนำ

สืบเนื่องจากบทสรุปผู้บริหารในรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พุทธศักราช 2555 ในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ภายใต้การดำเนินการของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย ระบุว่า การผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ ประเด็นเรื่อง ผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่จะส่งผล

อย่างสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ แต่ที่ผ่านมาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานไปค่อนข้างล่าช้า ไม่ต่อเนื่องและแปรผันตามความสนใจและนโยบายของผู้นำประเทศ กลจักรสำคัญที่จะผลักดันให้งานด้านผู้สูงอายุขับเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่องได้รวดเร็วขึ้น คือ การกระตุ้นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามารับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ และคุ้มครองผู้สูงอายุในชุมชนของตนอย่างเป็นระบบ ซึ่งจากบทเรียนที่ผ่านมาของโครงการต้นแบบต่างๆ จะเห็นได้ชัดว่า หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจ จะสามารถเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย มีงบประมาณ และสามารถเป็นแกนในการดึงพลังสมาชิกในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ร่วมผนึกกำลังกันทำงานได้

เหตุที่ควรมีการสนับสนุนการสื่อสารในผู้สูงอายุมากขึ้น จากมูลเหตุที่ประชากรผู้สูงอายุมีสูงขึ้น ดังภาพประกอบ

แผนภูมิที่ 1.1 สัดส่วนประชากรวัยเด็ก วัยแรงงานและวัยสูงอายุ พ.ศ.2553 – พ.ศ.2583

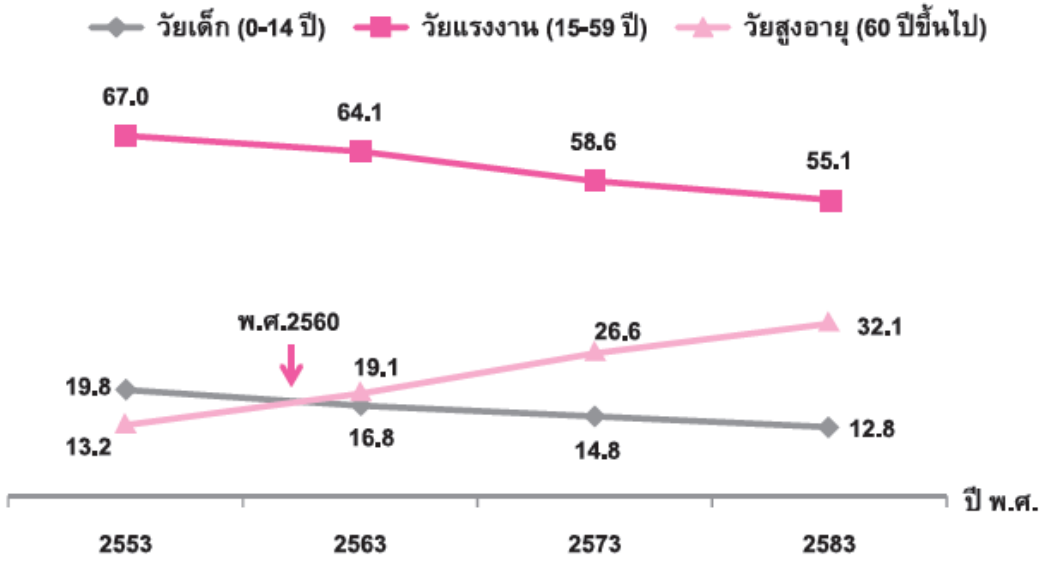

แหล่งข้อมูล: 1. สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ.2553 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2553 – พ.ศ.2583
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากภาพ จะเห็นได้ว่าอัตราการเกิดของเด็กวัย 0-14 ปี มีจำนวนลดลง วัยแรงงาน 15-59 ปี มีจำนวนลดลง แต่ขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุมีประชากรสูงขึ้นจาก 13.2 กลายเป็น 32.1 มีอัตราการสูงขึ้นหากมีการคาดการณ์ในปี พ.ศ.2560

นอกจากนี้ ในผู้สูงอายุนั้น มีสภาพจิตใจที่ไม่มั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสิ่งคมเมืองที่เปลี่ยนไป ทำให้การเปิดรับสื่อที่มีผลต่อสภาพจิตใจให้เกิดความมั่นคง และสื่อทางด้านกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้าถึงการทำบุญตามพุทธศาสนาของไทยลดลง ทั้งๆที่ พุทธศาสนาจากการอ้างอิงของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2541) กล่าวว่า การพัฒนาสังคมไทยหรือพัฒนาชุมชนจะต้องมีการพัฒนาคนก่อนเพื่อสร้างคนให้มีความเข้มแข็งสามประการ คือ 1. ความเข้มแข็งทางพฤติกรรม เช่น การขยันทำงาน 2. ความเข้มแข็งทางจิตใจ เช่น การช่วยเหลือตนเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีสติ 3. ความเข้มแข็งทางปัญญา มีความพยายามพึ่งตนเอง ใช้ปัญญาแก้ปัญหา เกิดปัญญาในตนเอง ซึ่งศาสนาพุทธมีส่วนในการเกิดความเข้มแข็งดังกล่าว เพราะพุทธศาสนา สอนให้เกิดการพิจารณาให้คนดำรงตนอยู่บนรากฐานแห่งสัจจะความเป็นจริงไม่หลงงมงาย อันจะนำไปสู่สังคมที่ลดละความทุกข์ในที่สุด

จากการศึกษาของแพทย์หญิงศรีประภา ชัยสินธพภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทย์ศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล (2554) ระบุว่า ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยาตามภาวะธรรมชาติ และที่เปลี่ยนแปลงและเห็นผลมากคือปัญหาด้านจิตใจ จากที่เคยเป็นที่พึ่ง เป็นที่ยอมรับจากสังคม จากที่เคยมีเรี่ยวแรงปฏิบัติภารกิจ มีความสะดวกในการเดินทาง เปลี่ยนไปกลายเป็นความรู้สึกเหงา ว้าเหว่ ไม่สบายร่างกาย ปวดเมื่อยนอนไม่หลับจนกลายเป็นสภาพความเครียดทางจิตใจ จนท้ายที่สุดเกิดภาวะความท้อแท้สิ้นหวัง (The State of Despair) ซึ่งสภาวะดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการใช้การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูทางจิตใจ

ดังนั้นแล้วผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์คืองานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิง คุณภาพ ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุในชุมชนและนำมาผลิตสื่อที่ส่งเสริมสุขภาพจิตอย่างพึงประสงค์กับผู้สูงอายุ ที่จะสามารถส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูทางจิตใจแก่ผู้สูงอายุให้สามารถปรับสภาพทางจิตใจในบั้นปลายชีวิตเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางจิตใจในผู้สูงอายุ ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นในสังคมไทย อันจะทำให้สังคมไทยลดปัญหาด้านผู้สูงอายุได้ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานปรากฏการณ์วิทยาในลักษณะงานวิจัยเชิงคุณภาพ รวม 3 ระยะ โดยใช้วิธีการเว้นระยะเวลาและเก็บข้อมูลซ้ำเพื่อตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยอ้างอิงจาก สุภางค์ จันทวานิช (2552) ได้สรุปไว้ว่า หลักของการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า คือ การไม่ปักใจว่าแหล่งข้อมูลแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่ได้มาตั้งแต่แรกเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้ แล้ว นักวิจัยจำเป็นต้องแสวงหาความเป็นไปได้ว่ายังมีแหล่งอื่นใดอีกบ้าง มีวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยใช้วิธีการดังนี้ 1) วิธีตรวจสอบโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป(methodological triangulation) 2) วิธีตรวจสอบโดยใช้แหล่งข้อมูลที่ต่างกัน(data triangulation)ใช้วิธีการโดยเปลี่ยนแหล่งที่เป็นบุคคลเวลาหรือสถานที่ที่ให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธี เก็บข้อมูลด้านแหล่งข้อมูลและเวลา ที่ต่างกันออกไป

การดำเนินการระยะที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ทีมผู้วิจัยจะลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยาภายในชุมชนเพื่อทำการศึกษาบริบทชุมชน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่การสื่อสาร และพฤติกรรมการทำบุญ ศึกษาถึงบริบทความเชื่อของผู้นำทางจิตวิญญาณ และการสื่อสารของผู้นำชุมชน ด้วยการทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 103 ชุด จากประชากรทั้งสิ้น 145 หลังคาเรือน 2) ทีมผู้วิจัยจะทำการลงพื้นที่ เพื่อทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นผู้สูงอายุและนักพัฒนาสังคมเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพัฒนาเป็นสื่อเสียงบำบัดสุขภาพจิตผู้สูงอายุในระยะที่ 2

การดำเนินการระยะที่ 2 ดำเนินการพัฒนาและสร้างสื่อจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้ทำการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม โดยจะผลิตเป็นสื่อเสียงธรรมะ ที่ส่งเสริมสุขภาพจิตที่สอดแทรกในประเด็น ด้านการพักผ่อนอารมณ์ ในลักษณะดนตรีบำบัด ด้านศาสนาเป็นที่พึ่งที่ดีของผู้สูงอายุ จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ความหวังและความสุขกับผู้สูงอายุ อีกทั้งยังมีสื่อกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมด้วย

การดำเนินการระยะที่ 3 คือการ นำสื่อไปเปิดเผยแพร่ให้ผู้สูงอายุในชุมชนที่เป็นอาสาสมัคร จำนวน 15 คน และทำการประเมินผลสื่อด้วยความถี่ และความพึงพอใจที่จะสามารถนำไปเปิดซ้ำได้ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุและทำการสรุปผล อีกทั้งยังทำสื่อเป็นสำเนาสำหรับแจกจ่ายให้ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุนำไปเปิดเองที่บ้าน และยังมีสื่อกิจกรรมที่กำหนดเพื่อทำร่วมกันเป็นระยะ

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในระยะที่ 1 ศึกษากับประชากรเป็นประชาชนในชุมชนบรมไตรโลกนาถ 21 ซึ่งมีจำนวน 145 หลังคาเรือน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุในครอบครัวซึ่งมีจำนวน 103 หลังคาเรือน และในระยะที่ 2 นำสื่อไปเปิดกับอาสาสมัคร จำนวน 15 คน และทิ้งช่วงระยะเวลา 3 เดือน ติดตามผลเดือนละ 2 ครั้ง

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์จะอ้างอิงตามกรอบการวิจัย ประเด็นที่ใช้เป็นดังต่อไปนี้โดยอ้างอิงจากข้อมูลจากการเก็บข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ **เรื่องราวบริบทชุมชน บริบทการสื่อสาร ปัจจัยภายนอก แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง**

ระยะที่ 2 ใช้ห้องบันทึกเสียงในการบันทึกเสียงธรรมะและใช้สื่อออนไลน์เสียงธรรมะที่ทำการขออนุญาต

ระยะที่ 3 นำสื่อเป็นสำเนาไปมอบให้อาสาสมัคร 15 คน และทำการสัมภาษณ์เพื่อจดบันทึกข้อมูล ทั้งสิ้น 3 เดือน เดือนละ 2 ครั้งเพื่อมาหาค่าความถี่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ความถี่

ขั้นตอนในการทำแบบสอบถาม

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแบบสอบถาม

2) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) จัดทำแบบสอบถามซึ่งมีหัวข้อคือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2)ข้อมูลสุขภาวะ 3)สภาพทางจิตวิญญาณ 4) สภาวะทางสังคม 5) ความต้องการการเปิดรับสื่อ

4) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยนำผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่า IOC ซึ่งจะใช้เฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไปเท่านั้น โดยรายนามผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

นายเชาวรัตน์ คล้ายสอน ผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนบรมไตรโลกนาถ 21

นายธีรวุฒิ ปิยเธียรสวัสดิ์ นักพัฒนาสังคม

5) ปรับปรุงแก้ไขข้อความ

6) นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้

7) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิอัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach'sLapha Coefficient) ได้ค่า อัลฟ่า 0.81

9) จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้มอบหมายให้ผู้ช่วยนักวิจัยลงเก็บข้อมูลในชุมชนบรมไตรโลกนาถ
2. จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการ ลงข้อมูลตัวเลขลงโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ
3. ทำการบูรณาการเรียนการสอนสู่งานวิจัยด้วยการผลิตเสียงธรรมะบำบัด โดยมอบหมายให้นักศึกษานิเทศศาสตร์ที่เรียนรายวิชาสื่อประชาสัมพันธ์ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุในชุนมีประชากรทั้งสิ้น 103 คน สามารถอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 67 ผู้สูงอายุมีรายได้ร้อยละ 53 ผู้สูงอายุมีลักษณะซึมเศร้าท้อแท้ ร้อยละ 77 ผู้สูงอายุมีลักษณะชอบกิจกรรม ร้อยละ 65 ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการชอบฟัง ร้อยละ 84 ดังตาราง

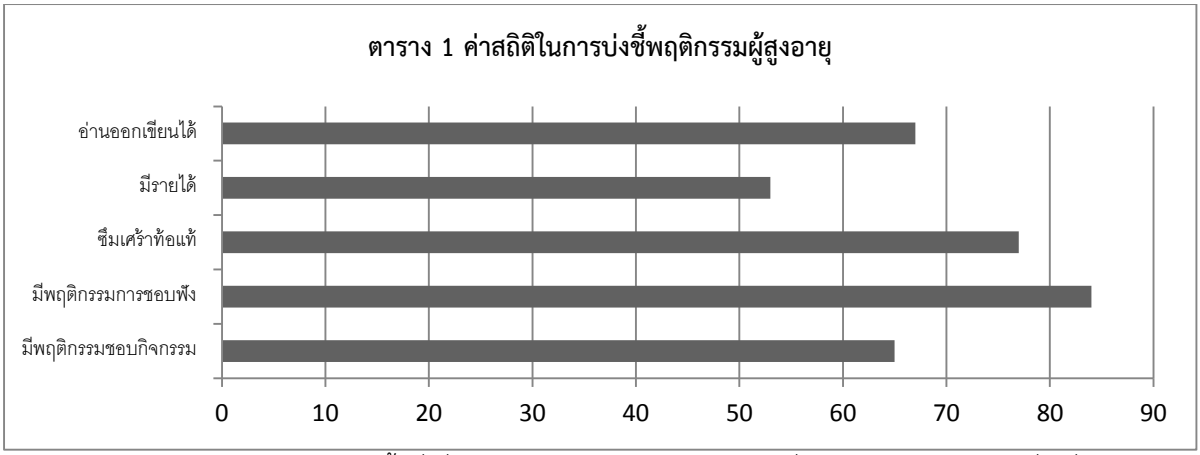

จากผลการวิจัยทำให้ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมเพื่อทำการดำเนินการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุและเพื่อจัดทำสื่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุโดยทำการใช้วิธีรับอาสาสมัครจำนวน 15 คน ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรม อาทิเช่น

ตารางที่ 1 ตารางแสดงภาพประกอบ กิจกรรมและรายละเอียดและลักษณะความถี่ของการพึงพอใจ

ภาพประกอบ	กิจกรรมและรายละเอียด	ลักษณะความพึงพอใจ
	กิจกรรมออกกำลังกายที่จะมี อาสาสมัครและกลุ่มผู้สูงอายุเองรวมตัวกันเพื่อออกกำลังกาย อาทิ การใช้ท่อพีวีซี การเดินยามเช้า	ลักษณะความถี่ ทั้ง 15 คน ของการพึงพอใจพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอมีความสบายใจเพราะมีการได้พบปะกัน
	กิจกรรมฟังธรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่นการทำบุญ ที่มักจะมีการทำเป็นระยะ หรือบางครั้งจะมีการรวมตัวกันไปวัดจันทร์ตะวันออก หรือตักบาตร ตลอดจนการทำบุญภายในซอย	ลักษณะความถี่ความพึงพอใจ ทั้ง 15 คน ผู้สูงอายุตัวแทนที่เข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ มีความสบายใจและรู้สึกตนเองมีกลุ่มและจิตใจสงบเพราะได้ฟังธรรมะ
	การประชุมสอบถามพบปะแลกเปลี่ยนความคิดกับ อสม. เป็นกิจกรรมที่ชุมชนจะดำเนินการเป็นประจำ ที่ทำให้ผู้สูงอายุได้พบว่าตนเองเป็นอย่างไรและมีการตรวจสุขภาพเป็นระยะ	ลักษณะความถี่ความพึงพอใจ ทั้ง 15 คน ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีตัวตน มีคนสนใจ ทำให้ตนเองนั้นมีคุณค่ามากขึ้น

	กิจกรรมทดลองทำสำเนาเสียงธรรมะให้ตัวแทนอาสาสมัครผู้สูงอายุ 15 คน โดยมีเพลงแปลงที่เป็นเนื้อหาธรรมะ และมีเสียงธรรมะที่บันทึกจากพระที่ถ่ายทอดเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	ลักษณะความถี่ความพึงพอใจ ทั้ง 15 คน ผู้สูงอายุตัวแทนอาสาสมัครที่ฟังเป็นประจำพบว่าตนเองรู้สึกจิตใจสงบและปล่อยวางชีวิตได้มากขึ้น ถึงแม้จะไม่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจแต่ทำให้รู้สึกดีขึ้นบ้าง

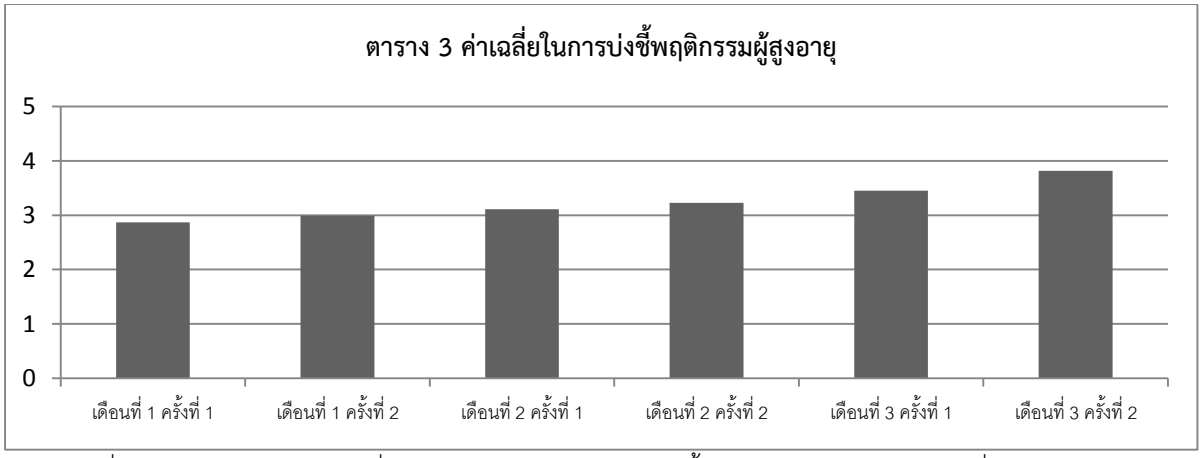

ที่ทำการศึกษาแนวโน้มค่าเฉลี่ยความสบายใจของสุขภาพจิตดีขึ้น โดยใช้แบบสอบถาม และเมื่อเจาะไปถึงรายละเอียดพบว่า ผู้สูงอายุอาสาสมัครบอกว่า มีความเข้าใจในเรื่องความเป็นความตายมากขึ้นจากการฟังสื่อเสียงธรรมะและมีสุขภาพร่างกายที่คงที่แต่สภาพจิตใจมีแนวโน้มดีขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้สูงอายุส่วนมากมีพฤติกรรมชอบฟัง มีพฤติกรรมชอบกิจกรรม มีพฤติกรรมซึมเศร้า ท้อแท้ แต่อ่านออก เขียนได้ และบางส่วนมีรายได้จากการทำงานและลูกหลานให้ ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงลักษณะกิจกรรมและพฤติกรรมในชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่ามีลักษณะกิจกรรมที่จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ 1)กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพกาย 2) กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพจิต ซึ่งจะเห็นได้จาก กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมฟังธรรม เข้าวัด กิจกรรมพบปะกัน และกิจกรรมฟังสื่อธรรมะ และเป็นกิจกรรมที่ผู้นำชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชนช่วยกันพัฒนาขึ้น แต่ในส่วนของเทคโนโลยีต้องมีผู้ที่สามารถสนับสนุนได้เข้าไปช่วยเหลือ สอดคล้องกับแนวคิดของ (White, 1943 อ้างถึงใน ยศ สันตสมบัติ, 2559) ที่ระบุว่า ที่การขับเคลื่อนระบบสังคมที่จะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งนั้นจะต้องสร้างอุดมการณ์ (Ideology) หรือสร้างภาพคิดร่วมกัน อีกทั้งจะต้องมีการทำเป็นระบบสังคม (Social Organization) โดยยึดโยงจากความเชื่อและวัฒนธรรม(Culture) ภายใต้ระบบความคิดที่ผู้สูงอายุเข้าใจ และนำเทคโนโลยีที่เหมาะกับสภาพชุมชน (Technology and Environment) เข้าไปส่งเสริม(Supporting)ซึ่งหากกระบวนการดังกล่าวขับเคลื่อนสำเร็จ คนในชุมชนจะเกิดการปรับตัว (Adoption) เพราะหากไม่ปรับตัวตนเองอาจตกไปอยู่ในกลุ่มคนชายขอบ ซึ่งจะยิ่งทำให้สุขภาพจิตและรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่ามากยิ่งขึ้น

อีกประเด็นหนึ่งคือการไหลเวียนของสื่อที่ใช้ อาจเรียกได้ว่าในชุมชน มีการใช้ทั้งสื่อกิจกรรม สื่อบุคคล สื่อจากส่วนกลาง สื่อที่เป็นเทคโนโลยี สื่อที่เป็นมวลชนกระแสหลัก โดยมีสารที่มุ่งเน้นให้เกิดการรักษาดุลยภาพทางร่างกายและจิตใจ ในส่วนนี้อาจนำแนวคิดบางส่วนที่สอดคล้องกับ Steward and Murphy, 1977 อ้างถึงใน ยศ สันตสมบัติ, 2559) มาพัฒนาต่อ

ยอดจาก การวิวัฒนาการหลายสาย (Multilinear Evolution) เป็นการวิวัฒนาการการสื่อสารหลายสาย (Multilinear Communicating Evolution) ดังจะสามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ดังต่อไปนี้

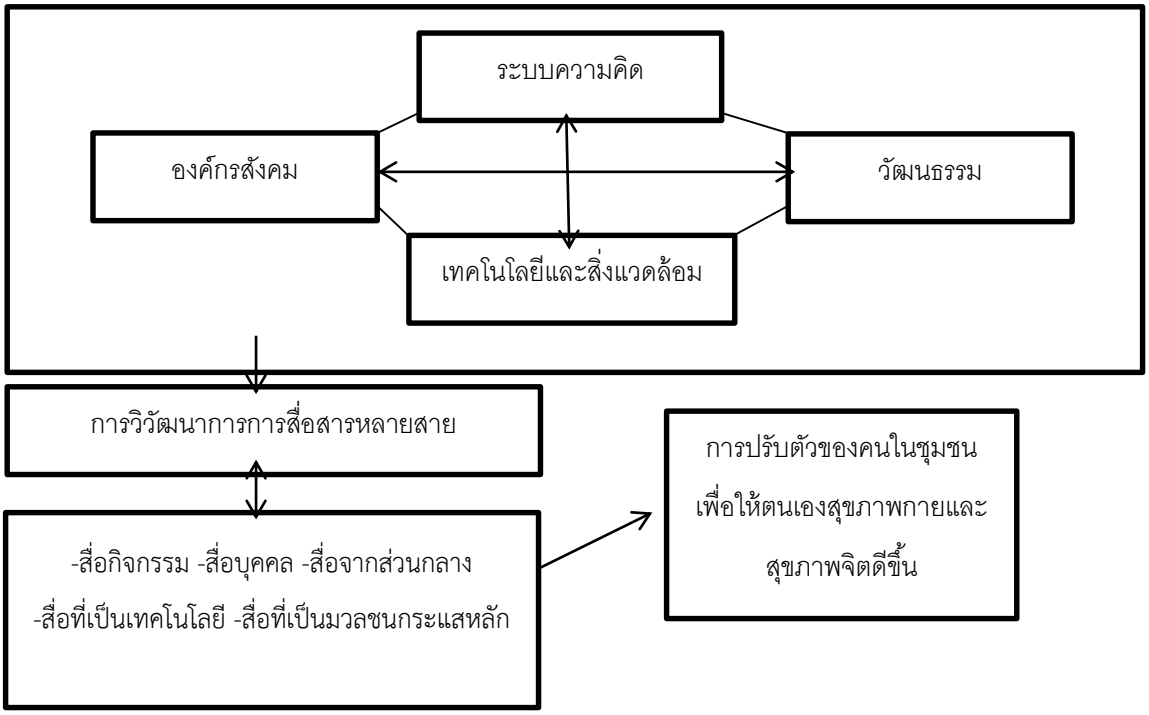

จากแผนภูมิจะพบว่ารากฐานของการสื่อสารในชุมชนถ้าหากจะส่งเสริมให้มีการพัฒนาแล้ว อาจไม่สามารถใช้สื่อทางเดียวได้ จะต้องใช้สื่อหลายสายที่ไม่เป็นเส้นตรงเข้าไปวิวัฒนาการแต่ทั้งนี้อาจต้องมีการศึกษาบริบทและความต้องการของชุมชนก่อนดังเช่น ชุมชนกรณีศึกษาของงานวิจัยที่พบว่า มีพฤติกรรมการฟังและพฤติกรรมกิจกรรมตลอดจนสามารถอ่านออกเขียนได้และมีรายได้บ้าง เป็นแนวทางในการวางแผนการสื่อสารอย่ามีส่วนร่วมอาจทำให้การสื่อสารสำเร็จได้

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิง คุณภาพ ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุในชุมชนและนำมาผลิตสื่อที่ส่งเสริมสุขภาพจิตอย่างพึงประสงค์ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างในชุมชนบรมไตรโลกนารถ 21 จำนวน 15 คน มีพฤติกรรมชอบฟังเพลงเป็นส่วนมาก มีลักษณะการชอบฟังธรรมะเพื่อให้จิตใจผ่อนคลาย ผู้วิจัยจึงมีการพัฒนาเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ รวมทั้งดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต ได้แก่ การออกกำลังกายยามเช้า การพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด การร่วมกันทำบุญยามเช้า ซึ่งผลการทดลองใช้สื่อ ทั้งสิ้น 3 เดือน และมีการติดตามผลเดือนละ 2 ครั้ง พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในระดับดี และสุขภาพจิตใจมีลักษณะเป็นไปในทิศทางเชิงบวก

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือเพื่อการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุในชุมชนและนำมาผลิตสื่อที่ส่งเสริมสุขภาพจิตอย่างพึงประสงค์ซึ่งผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุมีลักษณะส่วนมากชอบสื่อที่เป็นการฟังและเป็นสื่อกิจกรรม ผู้สูงอายุมีรายได้บ้างจากการให้โดยญาติ และผู้สูงอายุมีแนวโน้มซึมเศร้า

ทำให้ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในการวางแผนขับเคลื่อนกิจกรรมและสร้างสื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ ซึ่งสรุปได้ว่ามีลักษณะกิจกรรมที่ขับเคลื่อน 2 กลุ่มลักษณะ คือ 1)สื่อที่ส่งเสริมสุขภาพกาย 2)สื่อที่ส่งเสริมสุขภาพจิต โดยที่สื่อที่ส่งเสริมสุขภาพกาย จะเน้นการขยับร่างกายเป็นกิจกรรม และสื่อที่ส่งเสริมสุขภาพจิตจะเน้นธรรมะเป็นส่วนประกอบ

เมื่อสรุปผลการวิจัยแล้วพบว่า ระยะเวลา 3 เดือน โดยรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง ต่อเดือน แนวโน้มของผู้สูงอายุมีความถี่ของการตอบคำถามเป็นไปในทิศทางที่สุขกาย สบายใจมากขึ้นสำหรับผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอและสำหรับค่าเฉลี่ยทั้งสิ้น 15 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอมีแนวโน้มความพึงพอใจมากขึ้นและเป็นไปในทิศทางเชิงบวกมากขึ้น

ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

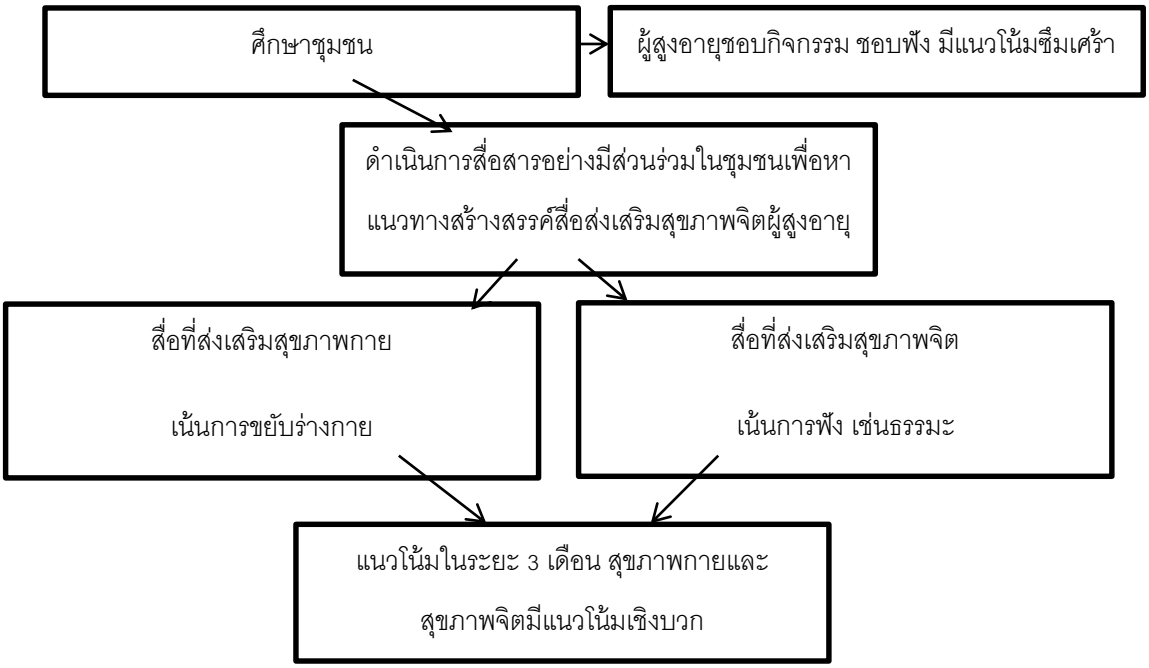

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้นำชุมชน นายเชาวรัตน์ คล้ายสอน ขอบคุณคณะกรรมการชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง ของคุณเทศบาล และอาสาสมัครชุมชน และที่ขาดไม่ได้ขอบคุณนักศึกษานิเทศศาสตร์ ที่ร่วมผลิตสื่อ ขอบคุณผู้ที่ลงเสียงร้องเพลง นายภูชิต กุศล สร้างความสุขแบบธรรมะให้ผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). **รายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย.** เอสเอส พลัส มีเดีย : นนทบุรี

ศรีประภา ชัยสินธพ. (2554) **สภาพจิตใจผู้สูงอายุ**. เข้าถึงได้จาก http://www.ramamental.com/ medicalstudent/ generalpsyc/oldpsyc/ เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2557.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). ธรรมกับไทย ในสถานการณ์ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,

ยศ สันตสมบัติ. (2559). **จากวานรถึงเทวดา : มาร์กซิสม์และมานุษยวิทยามาร์กซิสต์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). **ทฤษฎีสังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

Education of cost and returns on production of fish processing Ban Nhongbuaban Tambon Nhongbuaban Amphoe Nong Wua Saw Changwat Udon Thani

พยุงศรี ดีโคตร และ สมชาย พาชอบ*
คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต หนองบัวลำภู
*corresponding author e-mail: 2548kartoon@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประชากรที่ศึกษาคือ สมาชิกกลุ่มปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน จำนวน 45 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2559 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ได้ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ ปลาแปรรูปเพื่อจำหน่ายตลอดทั้งปี 2 ชนิด คือ ปลาร้า และ ปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) โดยมีต้นทุนการผลิตต่อปีเท่ากับ 145,415 บาท รายได้ต่อปีเท่ากับ 189,900 บาท กำไรสุทธิต่อปีเท่ากับ 44,485 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิต่อยอดขายเท่ากับ 23.43% ผลจากการศึกษาสามารใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนการผลิต ปลาแปรรูป

Abstract

The objective of this study was to Education Of Cost And Returns On Production Of Fish Processing Ban Nhongbuaban Tambon Nhongbuaban Amphoe Nong Wua Saw Changwat Udon Thani. Population such 45 members of processed fish Ban Nhongbuaban. By using interview as a tool for collected data. Data collection period was November - December 2016. Statistics used for data analysis were mean and percentage. This resulted study that members of processed fish Ban Nhongbuaban the production of processed fish for distribution throughout the year 2 kind, Pickled fish and Pickled fish mixed with chilli (Para Bong). The cost of product equal to 145,415 baht/year, Income equal to 189,900 baht/year, Net profit equal 44,485 baht/year and net profit margin equal to 23.43% This resulted study can used guideline for management the cost of production of fish processing ban Nhongbuaban.

keywords *:* production cost , returns on production , fish processing

บทนำ

ปลาร้าเป็นผลิตภัณฑ์อาหารหมักพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยมาช้านานเป็นอาหารที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นที่รู้จักอย่างดี โดยเฉพาะคนในภาคอีสานนิยมบริโภคกันมากและ ยังจัดเป็นอาหารหลักประจำวันที่สำคัญปลาน้ำจืดเกือบทุกชนิดสามารถนำมาทำการแปรรูปในลักษณะดังกล่าวได้ แต่การที่จะใช้ปลาชนิดใดเป็นผลิตภัณฑ์ใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของปลาชนิดนั้นๆ ความนิยมของตลาด และราคาของปลาแต่ละชนิดที่มีความแตกต่างกันออกไป (กองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ, 2554) ในการผลิตปลาแปรรูป นอกจากจะผลิตไว้เพื่อรับประทานเองแล้ว ผู้ผลิตยังสามารถจำหน่ายเป็นรายได้หลักหรือรายได้เสริมของครอบครัว และหากมีหน่วยงานหรือองค์กรที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนที่มีความสนใจในการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น

กลุ่มปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ชาวบ้านในชุมชนได้ร่วมกันก่อตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปจากภูมิปัญญาชาวบ้านไว้จำหน่ายทั้งในชุมชนและนอกชุมชน ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ปลาร้า และปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้เกือบตลอดทั้งปี เพราะมีเขื่อนห้วยหลวง ซึ่งเป็นเขื่อนสำหรับทำการเกษตรอยู่ใกล้ชุมชนบ้านหนองบัวบาน และมีการรับซื้อปลาจากผู้จำหน่ายปลา ในส่วนของรายได้จากการจำหน่ายของ แต่ละเดือนมีความแตกต่างกัน และจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ารายได้หรือผลตอบแทนจากการจำหน่ายยังไม่สูงมากนัก ปัญหาหลักคือสมาชิกกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการด้านต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตปลาแปรรูป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ผลจากการศึกษาที่ได้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ควบคุมและตัดสินใจในการบริหารงานของกลุ่มปลาแปรรูปให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการบริหารงานให้สามารถเจริญเติบโตอยู่รอดมั่นคงได้ในระยะยาว (ธนกร เอกเผ่าพันธ์, 2554)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

2. เพื่อศึกษาผลตอบแทนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ สมาชิกกลุ่มปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 45 คน เป็นกลุ่มเฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหาและความถูกต้องของภาษาหลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแล้วจึงนำมาจัดพิมพ์เอกสารเพื่อใช้เก็บข้อมูล ช่วงระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน – เดือนธันวาคม 2559

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มปลาแปรรูป

ตอนที่ 2 ข้อมูลต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนการผลิต และข้อเสนอแนะ นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ (Percentage) ข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้คำถามเป็นคำถามแบบปิด (Close-ended questions) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มปลาแปรรูป ซึ่งมีการวางกรอบคำตอบไว้แล้ว ผู้ตอบเพียงตอบหรือผู้สัมภาษณ์คอยเลือกคำตอบที่ตอบมาว่าตรงกับข้อไหน และคำถามแบบเปิด (Open-ended questions) จะทำให้ผู้ตอบ

สามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ โดยอาศัย ประสบการณ์ ความรู้สึก หรือความรู้ของตนที่มีอยู่ เพื่อให้ได้คำตอบที่คลอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ตั้งแต่ข้อมูลต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนการผลิต และปัญหาหรือข้อเสนอแนะ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร บทความ อินเตอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเก็บรวบรวมไว้ เช่น รายงานข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของจังหวัดอุดรธานี สัมมนาวิทยานิพนธ์ เป็นต้น (สุมลรัตน์ ดีทองหลาง, 2547)

ผลการวิจัย

จากผลการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มปลาแปรรูป บ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มปลาแปรรูป

สมาชิกกลุ่มปลาแปรรูป ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 89.84) อายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 44.06) รองลงมา 31 – 40 ปี (ร้อยละ 28.81) ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา (ร้อยละ 59.32) รองลงมา ประถมศึกษา (ร้อยละ 32.20) รายได้ต่อเดือน (ไม่รวมรายได้การผลิตปลาแปรรูป) 5,000 – 10,000 บาท (ร้อยละ 40.67) รองลงมา 10,001 – 15,000 บาท (ร้อยละ 25.42) ประสบการณ์ในการผลิตปลาแปรรูป 21 – 30 ปี (ร้อยละ 45.76) รองลงมา 10 – 20 ปี (ร้อยละ 25.42) และแหล่งความรู้ในการผลิตปลาแปรรูป ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ (ร้อยละ 47.45) รองลงมา เรียนรู้จากผู้ผลิตด้วยตนเอง (ร้อยละ 40.69)

2. ต้นทุนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน

รายละเอียดข้อมูลต้นทุนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน คำนวณจากการผลิตโดยเฉลี่ยใน 1 ปี (ปี 2558) โดยผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปมี 2 ชนิด คือ ปลาร้าและปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) ซึ่งปลาร้าที่มีอายุการหมักครบกำหนดแล้ว (โดยเฉลี่ยประมาณ 8-12 เดือน) จะสามารถนำไปจำหน่ายได้ และอีกส่วนหนึ่งจะถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตปลาร้าทรงเครื่อง จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ต้นทุนของผลิตภัณฑ์เข้าด้วยกัน

ในการผลิตปลาแปรรูป ได้มีรับซื้อปลาจำนวน 1,100 กิโลกรัม ราคากิโลกรัมละ 60 บาท รวมเป็นเงิน 66,000 บาท โดยปลาทั้งหมดจะถูกนำไปใช้ในการผลิตปลาร้าก่อน เมื่ออายุการหมักครบกำหนดจึงแบ่งมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตปลาร้าทรงเครื่องจำนวน 400 กิโลกรัม รวมเป็นเงิน 28,000 บาท (400 กิโลกรัม X 70 บาท) ดังนั้นวัตถุดิบปลาของปลาร้าจึงรวมเป็นเงิน 42,000 บาท (700 กิโลกรัม X 60 บาท)

ต้นทุนการผลิตปลาแปรรูป ประกอบด้วย วัตถุดิบรวมเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 81,779 บาท (ร้อยละ 57.85) จำแนกเป็น 2 ชนิด คือ ปลาร้า วัตถุดิบที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ปลาสด 42,000 บาท (ร้อยละ 29.70) รองลงมา รำข้าว 5,500 บาท (ร้อยละ 3.89) ส่วนปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) วัตถุดิบที่มีจำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ปลาร้า (สำหรับทำแจ่วบอง) 28,000 บาท (ร้อยละ 19.80) กระเทียม 1,120 บาท (ร้อยละ 0.79) และหอมแดง 1,100 บาท (ร้อยละ 0.77) ค่าแรงงานทางตรง ได้แก่ ค่าแรงงาน 47,200 บาท (ร้อยละ 33.38) และค่าว่าจ้างหาปลา 1,000 บาท (ร้อยละ 0.71) และค่าใช้จ่ายในการผลิต จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่และค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่ที่มีจำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ค่าเสื่อมราคาไหสำหรับหมักปลาร้า 600 บาท (ร้อยละ 0.42) ค่าเสื่อมราคาเครื่องปั่น 497.67 (ร้อยละ 0.35) และค่าเสื่อมราคาเตาแก๊ส 350 บาท (ร้อยละ 0.25) ส่วนค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปรที่มีจำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ค่าไฟฟ้า (ร้อยละ 2.96) ค่าน้ำประปา (ร้อยละ 1.95) และค่ากระปุกขนาด 1 กิโลกรัม 2,500 บาท (ร้อยละ 1.76) (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 รายละเอียดต้นทุนการผลิตปลาแปรรูปต่อปี (ปี 2559)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนการผลิต		
1. วัตถุดิบ		
1.1 วัตถุดิบ (ปลาร้า)		
1.1.1 ปลาสด (ใช้สำหรับทำปลาร้า)	42,000.00	28.88
1.1.2 เกลือสินเธาว์	1,200.00	1.17
1.1.3 รำข้าว	5,500.00	4.13
รวมวัตถุดิบปลาร้า	48,700.00	34.18
1.2 วัตถุดิบ (ปลาร้าทรงเครื่อง)		
1.2.1 ปลาร้า (สำหรับผลิตปลาร้าทรงเครื่อง)	28,000.00	19.26
1.2.2 ตะไคร้	80.00	0.06
1.2.3 หอมแดง	1,100.00	0.76
1.2.4 กระเทียม	1,120.00	0.77
1.2.5 พริกขี้หนู	1,150.00	0.79
1.2.6 พริกป่น	1,220.00	0.84
1.2.7 ใบมะกรูด	100.00	0.07
1.2.8 ข่า	510.00	0.35
1.2.9 ผงชูรส	504.00	0.35
1.2.10 น้ำมะขามเปียก	160.00	0.11
1.2.11 น้ำมันพืช	135.00	0.09
รวมวัตถุดิบปลาร้าทรงเครื่อง	34,079.00	23.45
รวมวัตถุดิบ	83,779.00	57.63
2. ค่าแรงงาน		
2.1 ค่าแรงงาน	47,200.00	32.46
2.2 ค่าว่าจ้างหาปลา	2,000.00	1.38
รวมค่าแรงงาน	49,200.00	33.84

ตารางที่ 1 รายละเอียดต้นทุนการผลิตปลาแปรรูปต่อปี (ปี 2559) (ต่อ)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต		
3.1 ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร		
3.1.1 บรรจุภัณฑ์ปลาร้า		
- กระปุกขนาด 1 กิโลกรัม (1,000 กระปุก)	2,500.00	1.72
3.1.2 บรรจุภัณฑ์ปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง)		
- กระปุกขนาด 50 กรัม (200 กระปุก)	100.00	0.07
- กระปุกขนาด 300 กรัม (100 กระปุก)	100.00	0.07
3.1.3 ค่าไฟฟ้า	4,600.00	3.16
3.1.4 ค่าน้ำประปา	3,260.00	1.95
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร	10,560.00	7.26
3.2 ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่		
3.2.1 ค่าเสื่อมราคาไหสำหรับหมักปลาร้า	600.00	0.41
3.2.2 ค่าเสื่อมราคาครก + สาก	22.50	0.02
3.2.3 ค่าเสื่อมราคาเครื่องปั่น	497.67	0.34
3.2.4 ค่าเสื่อมราคาเตาแก๊ส	400.00	0.28
3.2.5 ค่าเสื่อมราคาเตาถ่าน	94.20.20	0.06
3.2.6 ค่าเสื่อมราคาหม้อ	128.00	0.09
3.2.7 ค่าเสื่อมราคากระทะ	133.33	0.09
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่	1,876.00	1.29
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต (ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร + ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่)	12,436.00	8.55
รวมต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น (วัตถุดิบรวม + ค่าแรงงานรวม + ค่าใช้จ่ายในการผลิตรวม)	145,415.00	*108.57
4. ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร		
4.1 ค่าป้ายโฆษณา	1,500.00	55.56
4.2 ค่าขนส่ง (ส่งตามร้านค้าในชุมชนที่รับซื้อแจ่วบอง)	1,200.00	44.00
รวมค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	2,700.00	100.00

* จุดทศนิยมใช้ 2 ตำแหน่ง

3. จำนวนปลาแปรรูปที่ผลิตได้ ราคาจำหน่าย รายได้และผลตอบแทนจากการผลิต

ในการผลิตปลาแปรรูป ผลิตได้ทั้งสิ้น 1,200 กิโลกรัม จำแนกเป็น ปลาร้า จำนวน 750 กิโลกรัม และปลาร้าทรงเครื่อง จำนวน 450 กิโลกรัม โดยปลาร้า จำหน่ายกิโลกรัมละ 120 บาท ส่วนปลาร้าทรงเครื่อง จะนำมาบรรจุภัณฑ์ในกระปุกที่มี 2 ขนาด คือ กระปุกขนาด 50 กรัม จำหน่ายกระปุกละ 20 บาท และกระปุกขนาด 300 กรัม จำหน่ายกระปุกละ 100 บาท โดยในปี 2558 มีรายได้จากการจำหน่ายคือ ปลาร้า รวมเป็นเงิน 84,000 บาท และปลาร้าทรงเครื่อง รวมเป็นเงิน

105,900 บาท รวมรายได้ทั้งสิ้น 189,900 บาท กำไรสุทธิต่อปี 44,485 บาท และอัตราผลตอบแทนสุทธิต่อยอดขาย23.43 % โดยปลาแปรรูปที่ผลิตได้ ยังจำหน่ายไม่หมดในปี 2558 จึงนำไปจำหน่ายต่อในปี 2559 (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนที่ผลิตได้ ราคาจำหน่าย รายได้และผลตอบแทนจากการผลิต (ปี 2559)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1. จำนวนปลาแปรรูปที่ผลิตได้		
1.1 ปลาร้า (กิโลกรัม)	750.00	62.50
1.2 ปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) (กิโลกรัม)	450.00	37.50
รวม (กิโลกรัม)	1,200.00	100.00
2. ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม		
2.1 ปลาร้า (บาท/กิโลกรัม)	104.69	
2.2 ปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) (บาท/กิโลกรัม)	139.77	
3. ราคาจำหน่ายและรายได้ที่เกิดขึ้น		
3.1 ปลาร้า		
3.1.1 กระปุกขนาด 1 กิโลกรัม ราคากิโลกรัมละ 120 บาท		
จำหน่ายได้ 700 กิโลกรัม	84,000.00	
3.2 ปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง)		
3.2.1 กระปุกขนาด 50 กรัม ราคากระปุกละ 20 บาท		
จำหน่ายได้ 3,400 กระปุก	68,000.00	
3.2.2 กระปุกขนาด 300 กรัม ราคากระปุกละ 100 บาท		
จำหน่ายได้ 379 กระปุก	37,900.00	
รวมรายได้	189,900.00	
4. กำไรสุทธิต่อปี	44,485.00	
5. อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อยอดขาย		23.43

4. ผลตอบแทนการผลิตปลาแปรรูป

อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อยอดขาย (Profit margin)

อัตราส่วนนี้ แสดงถึงกำไรสุทธิต่อยอดขาย โดยอัตราส่วนนี้จะทำกำไรสุทธิในรูปร้อยละของยอดขายสุทธิ เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการทำกำไร ซึ่งจะรวมถึงความสามารถในการบริหารต้นทุนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด (สุภาพร เชิงเอี่ยม และคณะ, 2547)

$$\text{สูตร อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}} \times 100$$

$$= 44{,}485*100/189{,}900$$

$$= 23.43\%$$

จากผลตอบแทนต่อยอดขาย 23.00 % หมายความว่า ความสามารถในการทำกำไรจากการผลิตปลาแปรรูป 100 บาท ก่อให้เกิดกำไร 23.43 บาท

อภิปรายผล

จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. วัตถุดิบ ต้นทุนวัตถุดิบเป็นต้นทุนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.63 ของต้นทุนการผลิตรวม เนื่องจากการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน วัตถุดิบหลักคือ ปลา ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการรับซื้อจากผู้จำหน่ายปลามากกว่าการหาปลาที่เขื่อนห้วยหลวงเอง ปลาที่รับซื้อมีราคาที่แตกต่างกัน จึงทำให้ต้นทุนวัตถุดิบสูงตามด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมลรัตน์ ดีทองหลาง (2547) พบว่า ผู้ผลิตปลาร้าและน้ำปลาอำเภอศรีสงคราม และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีการรับซื้อปลาจากพ่อค้าปลา ราคาปลามีความแตกต่างกัน ปลาบางชนิดที่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น ปลาเนื้ออ่อนราคาค่อนข้างแพงตกกิโลกรัมละ 50 บาท เป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น อีกทั้งราคาวัตถุดิบไม่คงที่เปลี่ยนแปลงตามตามฤดูกาล จึงส่งผลให้ต้นทุนวัตถุดิบสูงตามด้วย ข้อมูลต้นทุนในการผลิตปลาร้าต่อกิโลกรัม จำแนกเป็นต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร โดยต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย วัตถุดิบ 4.52 บาท/กิโลกรัม ค่าแรงงาน 2.92 บาท/กิโลกรัม และค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่น 0.10 บาท/กิโลกรัม ส่วนต้นทุนคงที่ 0.14 บาท/กิโลกรัม

2. ค่าแรงงาน ต้นทุนค่าแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 33.84 เนื่องจากในการผลิตปลาแปรรูปมีการใช้แรงงานคนเป็นหลัก โดยจะมีการจ้างคนในชุมชนเป็นครั้งคราวที่มีการผลิตปลาแปรรูปจำนวนมากๆ หรือเมื่อแรงงานผู้ผลิตไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงต้องมีการคิดค่าแรงงานในการผลิตด้วย เพื่อเป็นต้นทุนในการผลิต

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต คิดเป็นร้อยละ 8.55 เมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุดิบและค่าแรงงาน ถือเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เนื่องจากในการผลิตปลาแปรรูป ต้นทุนส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบและค่าแรงงาน ส่วนค่าใช้จ่ายในการผลิต คือ ค่าใช้จ่ายผันแปร ประกอบด้วย บรรจุภัณฑ์ มีราคาเฉลี่ยต่อชิ้นค่อนข้างต่ำ ส่วนค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปา
จะผันแปรตามระยะเวลาในการผลิต กล่าวคือ หากช่วงเวลาที่มีการผลิตมาก จะมีค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปามาก และหากช่วงเวลาที่มีการผลิตน้อยหรือไม่ได้ผลิตเลย จะมีค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาน้อยเช่นกัน ส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตมีราคาไม่สูงมาก และมีอายุการใช้งานค่อนข้างนาน ดังนั้นจึงมีการคิดค่าเสื่อมราคาตามวิธีเส้นตรงด้วย

4. ผลตอบแทนการผลิต จากอัตราผลตอบแทนสุทธิต่อยอดขาย คิดเป็นร้อยละ 23.43 เป็นผล มาจากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปทั้งปลาร้าและปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) เป็นอาหารที่นิยมบริโภคกันมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะสามารถนำไปใช้ประกอบอาหารพื้นบ้านอีสานได้หลากหลาย มีรสชาติโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้สามารถจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระของ ดวงจิตร์ กั้วศรี (2551) (อ้างถึงงานวิจัยของอมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม, 2545) พบว่า การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งที่ผู้ผลิตควรคำนึงถึงคือความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต ทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์จะทำให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ว่า การดำเนินการผลิตปลาแปรรูปวัตถุดิบหลักคือ ปลา ได้ทำการผลิต ผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปเพื่อจำหน่ายตลอดทั้งปี 2 ชนิด คือ ปลาร้า และ ปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) โดยมีต้นทุนการผลิตต่อปีเท่ากับ 145,415 บาท รายได้ต่อปีเท่ากับ 189,900 บาท กำไรสุทธิต่อปีเท่ากับ 44,485 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิต่อยอดขายเท่ากับ 23.43% การผลิตปลาแปรรูปใช้แรงงานคนเป็นหลักไม่มีเครื่องจักรเข้ามาทุ่นแรง นอกจากนั้นยังมีค่าใช้จ่ายในการผลิตเข้ามา

เกี่ยวข้องด้วย เช่นค่าสาธารณูปโภค ค่าบรรจุภัณฑ์ แต่ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตเมื่อเทียบกับต้นทุนวัตถุดิบและค่าแรงงานถือว่าเป็นต้นทุนที่ต่ำที่สุด จากการจำหน่ายปลาร้าและปลาร้าทรงเครื่อง (แจ่วบอง) ถือว่าเป็นอาหารที่นิยมบริโภคกันมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์จากการนำผลการศึกษาไปใช้ สามารถแยกประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้ผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ควรมีความรู้เกี่ยวกับการจับสัตว์น้ำและช่วงเวลาในการจับสัตว์น้ำเพื่อให้ปลาได้มีโอกาสขยายพันธุ์

1.2 ผู้ผลิตปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ควรมีการคิดต้นทุนการผลิตในการผลิตปลาแปรรูปตามที่เกิดขึ้นจริงด้วย

1.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปให้เป็นที่รู้จักทั้งในชุมชนและนอกชุมชนมากขึ้น และเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้รับราคาที่ไม่เป็นธรรม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ประธานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มปลาแปรรูปบ้านหนองบัวบาน ตำบลหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และขอขอบพระคุณวิทยาลัยพิชญบัณฑิต ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2554). **การแปรรูปสัตว์น้ำ**. นนทบุรี : บริษัทคุณาไทยจำกัด.

ดวงจิตร์ กั้วศรี. (2551). **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้าไหมแพรวาลายเกาะบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์.** การศึกษาค้นความอิสระ ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนกร เอกเผ่าพันธ์. (2554). **การวางแผนและควบคุมโดยงบประมาณ.** กรุงเทพฯ : ธนาเพรส.

สุมลรัตน์ ดีทองหลาง. (2547). **การจัดการธุรกิจการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากปลาน้ำจืดในจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปโดยใช้วิธีการมีส่วนร่วม กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

Developing processed fish product label by using cooperative method a case study of Nong Han processed fish product community enterprise, Nong Han district, Udon Thani province

อนุเทพ ธนานุกูลสมบัติ* และ สมชาย พาชอบ
คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต หนองบัวลำภู
*corresponding author e-mail: a.t.esdy@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเครื่องหมายการค้าและฉลากที่เหมาะสมสำหรับบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ตำบลหนองหาน กลุ่มตัวอย่าง คือ วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานจำนวน 26 คน และประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคปลาแปรรูป จำนวน 380 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานให้ความสนใจเครื่องหมายการค้าและฉลากรูปแบบ 1 มากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 และประชากรกลุ่มตัวอย่างที่บริโภคปลาแปรรูป ให้ความสนใจเครื่องหมายการค้าและฉลากรูปแบบ 1 มากที่สุด จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 57.63 ส่วนข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านเครื่องหมายการค้าและฉลากพบว่ามีความคิดเห็นที่มีต่อเครื่องหมายการค้าและฉลากโดยรวมอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.89 , S.D. = 0.73

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน ปลาแปรรูป ฉลาก

Abstract

The purpose of this study was to develop suitable trademark and label for the packaging of processed fish at Tambon Nhonghan Community Enterprise. The subjects in this study comprised 26 samples of processed fish Community Enterprise and 380 samples of processed fish consumers. The data was analyzed by using percentages and means. The results of this study revealed that the design “1” of trademarks and labels was the most satisfactory to be used for the packaging of processed fish Community Enterprise (42.30%). Likewise, the most satisfactory to be used for the packaging of 219 samples of fish processed consumers was the design “1” also (57.63%). The results of trademarks and labels experts’ questionnaire pointed out that the subjects had a positive attitude towards trademarks and labels according to the mean ($\bar{x}$) = 3.89 , S.D. = 0.73

keywords : community enterprise, processed fish, label

บทนำ

การออกแบบฉลากผลิตภัณฑ์และตราสินค้านับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการแข่งขันในยุคปัจจุบัน ฉลากผลิตภัณฑ์และตราสินค้าที่ดีจะช่วยในการจดจำของผู้บริโภคและยังสามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์และแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มที่มีความแตกต่างจากรูปแบบเดิมและคู่แข่งขันในตลาดเพื่อสร้างและดึงดูดความสนใจจา กผู้บริโภค

ประเด็นปัญหาของผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนในปัจจุบันพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ 3 ประการ คือ ปัญหาคู่แข่งมีแรงงานถูกและวัตถุดิบให้เลือกมากกว่า ปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีขั้นสูง และสุดท้ายปัญหาทางด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ยังไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เพราะฉะนั้นการวิจัยที่เกี่ยวกับทางด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จึงเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งการวิจัยทางด้านนี้ควรเน้นการพัฒนาความคิดด้านการออกแบบของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในด้านการอ ออกแบบอีกทั้งยังเป็นการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดย ปรีชา ปั่นกล่ำ ได้กล่าวไว้ว่ายุทธศาสตร์การผลิตสินค้าชุมชนเพื่อสู่ตลาดสากลว่าการออกแบบควรสอดคล้องความต้องการของตลาด การเลือกใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า ศิลปะความงามที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางความรู้สึกและจิตใจโดยมีหลักสำคัญ ได้แก่ การต่อยอดทางศิลปวัฒนธรรม การชุบชีวิตให้เทคนิคและวัสดุเดิม การเปลี่ยนแปลงความคุ้นเคยให้แตกต่างออกไปจากความรู้จักของบางอย่างที่เคยชิน การบูรณาการความคิดและรูปแบบความคิดและการกำหนดรูปผลงานงานจากรูปแบบการใช้งานจริง (ปรีชา ปั่นกล่ำ, 2549)

วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีสมาชิกทั้งหมด 26 คน เริ่มจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปี 2556 ซึ่งมีที่ตั้งใกล้หนองน้ำทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี สดใหม่เสมอ ทางวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานมีผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายคือ ปลาร้าบอง โดยมีการจัดจำหน่ายเพียงช่องทางเดียวคือ ลูกค้าต้องเข้ามาซื้อที่วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน จากการที่มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะซ้ำกันเป็นจำนวนมากผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของปัญหาที่จะพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูป ให้เหมาะสมกับชนิดของผลิตภัณฑ์ มีเอกลักษณ์และแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มที่มีความแตกต่างจากรูปแบบเดิมและคู่แข่งขันในตลาดเพื่อสร้างและดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภค และสร้างความน่าเชื่อถือในผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค อีกทั้งยังสร้างองค์ความรู้ทางด้านการออกแบบให้กับชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาฉลากที่เหมาะสมสำหรับบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาฉลาก กลุ่มที่เข้าร่วมคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 26 คน ในระยะนี้มีวัตถุประสงค์ให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานมีส่วนร่วมในการพัฒนาฉลาก โดยมีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ในขั้นตอนนี้จะเป็นการประชุมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับฉลาก

2. ศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ในขั้นตอนนี้ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานมีความเห็นว่าสมควรที่จะมีฉลาก

3. ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ในขั้นตอนนี้ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ได้มีการอบรมร่วมกับผู้วิจัยและนักวิชาการ โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อออกแบบฉลากผลิตภัณฑ์ในแนวทางของแต่ละกลุ่ม

4. ติดตามและประเมินผล ในขั้นตอนนี้จะเป็นการนำฉลากทั้ง 4 แบบ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานได้ทำการออกแบบ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและหลังจากผู้เชี่ยวชาญประเมินการออกแบบจึงนำไปให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานประเมินความนิยมของต้นแบบฉลาก

ระยะที่ 2 การประเมินต้นแบบฉลาก กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกมาจากประชากรโดยวิธีการแบบบังเอิญจากจำนวนประชากรตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 380 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความนิยมของต้นแบบฉลาก

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาฉลากอาหารปลาแปรรูปโดยใช้วิธีการอบรมแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูป สรุปผลงานการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูป การดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาฉลาก กลุ่มที่เข้าร่วมคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 26 คน ในระยะนี้มีวัตถุประสงค์ให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานมีส่วนร่วมในการพัฒนาฉลาก โดยมีวิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยการลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกชุมชนที่ต้องการพัฒนารูปแบบฉลากปลาแปรรูป โดยใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ผลการดำเนินการในขั้นตอนนี้พบว่า ผู้วิจัยเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เนื่องจากสมาชิกในชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน มีปัญหาในการพัฒนาฉลากปลาแปรรูป ชุมชนต้องการพัฒนารูปแบบฉลากผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย เป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน ผลการดำเนินการในขั้นตอนนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ(ไชยรัตน์ ปราณี, 2545) ที่กล่าวไว้ว่า การฟื้นฟูศักยภาพของคนและชุมชนต้องมีเป้าหมายอยู่ที่ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การสร้างสัมพันธภาพกับชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนยอมรับและไว้วางใจ ผลจากการที่ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเป็นระยะนั้น ทำให้ได้รับการตอบรับที่ดีจากชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วัฒนา บันเทิงสุขและสุนันทา แก้วสุขและคณะ, 2548) ที่พบว่าการวิจัยแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการกระตุ้นให้ชุมชนมีการกระทำต่อปัญหาเหล่านั้น เพื่อทำให้ชุมชนได้มีโอกาสเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

การเตรียมกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัยในการพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ ผลการดำเนินการพบว่าความร่วมมือร่วมใจตั้งแต่เริ่มต้นส่งผลให้เกิดการยอมรับและไว้ใจ จนได้สมาชิกเข้าร่วมดำเนินการ จำนวน 26 คน ประกอบด้วย นักพัฒนา สมาชิก ผู้นำชุมชน ทั้งนี้สมาชิกต่างเข้าใจสภาพปัญหาร่วมกัน และเมื่อการดำเนินการวิจัยสิ้นสุดลง ชุมชนจะได้ความรู้เพิ่มขึ้น มีการร่วมคิดร่วมลงมือ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ แกล้วทะนง (2546) สอนสังข์ ที่พบว่า การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบรรพบุรุษและการพัฒนาปรับเปลี่ยนโดยความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนจะสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนได้ (แกล้วทะนง สอนสังข์, 2546)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การดำเนินการขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูป ภายใต้บริบทชุมชนกลุ่มที่เข้าร่วมคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การดำเนินการพบว่า ผลการพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปพบปัญหา คือ ผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปไม่มีฉลาก แนวทางในการแก้ปัญหา คือ การสร้างความแตกต่างและเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ จนได้ต้นแบบฉลากผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ในขั้นตอนนี้ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานได้มีการอบรมร่วมกับผู้วิจัยและนักวิชาการ โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อออกแบบฉลากในแนวทางของแต่ละกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มได้ออกแบบตามแนวคิดและทฤษฎีที่ได้อบรมแบบมีส่วนร่วมทั้งหมด 4 แบบ

ขั้นตอนที่ 4 ติดตามและประเมินผล

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการนำฉลากผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 แบบ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานได้ทำการออกแบบ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและหลังจากผู้เชี่ยวชาญประเมินการออกแบบ ผลการประเมินเครื่องหมายการค้าและการออกแบบฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากดังตารางที่ 1 จากนั้นจึงนำไปให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานจำนวน 26 คน ประเมินความนิยมของต้นแบบฉลากซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานให้ความสนใจมากที่สุดคือ รูปแบบที่ 1 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การประเมินของเครื่องหมายการค้าและฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปร ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

รูปแบบฉลาก	ประสิทธิภาพของฉลาก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับเกณฑ์
	1.ฉลากมีความสวยงามสามารถดึงดูดความสนใจเมื่อผู้บริโภคพบเห็น	4.05	0.89	มาก
	2.มีการเลือกใช้สีของฉลากมีความเหมาะสม	3.74	0.63	มาก
	3.ลักษณะฉลากมีความน่าสนใจต่อลูกค้า	3.86	0.68	มาก
	4.มีความเป็นเอกลักษณ์ที่ผู้บริโภคสามารถจดจำตราสินค้าได้ง่าย	3.91	0.72	มาก
	รวม	3.89	0.73	มาก

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการประเมินความนิยมของต้นแบบฉลาก กลุ่มตัวอย่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานจำนวน 26 คน

ผลิตภัณฑ์	จำนวนผู้สนใจ	ร้อยละ
รูปแบบ 1	11	42.30
รูปแบบ 2	4	15.38
รูปแบบ 3	3	11.55
รูปแบบ 4	8	30.77
รวม	26	100.00

ระยะที่ 2 การประเมินต้นแบบฉลากผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกมาจากประชากรโดยวิธีการแบบบังเอิญจากจำนวนประชากรตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 380 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความนิยมของต้นแบบฉลากซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจมากที่สุดคือ รูปแบบที่ 1 จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 57.63 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการประเมินความนิยมของต้นแบบฉลาก กลุ่มตัวอย่างตำบลน้ำพ่นจำนวน 380 คน

ผลิตภัณฑ์	จำนวนผู้สนใจ	ร้อยละ
รูปแบบ 1	219	57.63
รูปแบบ 2	42	11.05
รูปแบบ 3	33	8.68
รูปแบบ 4	86	22.64
รวม	380	100.00

ผลิตภัณฑ์เดิม

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา

อภิปรายผล

จากการวิจัยแบบมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหาน ทำให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น พัฒนาศักยภาพของตนเอง ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ได้มีการทำงานร่วมกันมากขึ้นจากเดิมที่ไม่เคยคิดสร้างรูปแบบใหม่ ๆ ให้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของตนเอง หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการดำเนินการพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูป ก็สามารถพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูป ตามที่ตนต้องการได้ ซึ่งตรงกับปรัชญาและแนวคิดของการวิจัยที่ชอบ เข็มกลัด และโกวิทย์ พวงงาม สรุปไว้ว่า การทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมต้องมีความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ที่สามารถนำออกมาใช้ได้หากได้รับการพัฒนา ซึ่งการพัฒนานี้ไม่ได้มาจากการได้รับการศึกษาที่เป็นทางการ หากแต่เป็นการศึกษาที่เกิดจากการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ให้โอกาสในการคิด วางแผน และตัดสินใจ เรียนรู้แลกเปลี่ยนจากประสบการณ์ (ชอบ เข็มกลัด และโกวิทย์ พวงงาม, 2547) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหนองหานได้ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 4 แบบ ซึ่งผลการประเมินเครื่องหมายการค้าและการออกแบบฉลากผลิตภัณฑ์ปลา

แปรรูปของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.89 , S.D. = 0.73 ส่วนการประเมินความนิยมของต้นแบบฉลากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลาแปรรูปให้ความสนใจมากที่สุดคือ รูปแบบที่ 1 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 และการประเมินความนิยมของต้นแบบฉลากของกลุ่มตัวอย่างตำบลน้ำพ่นจำนวน 380 คน ให้ความสนใจมากที่สุดคือ รูปแบบที่ 1 จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 57.63 จากการประเมินผลงานการพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูป ทำให้ได้ฉลากผลิตภัณฑ์ต้นแบบคือรูปแบบผลิตภัณฑ์แบบ 1

ข้อเสนอแนะ

การออกแบบฉลากอาหาร ผู้ออกแบบควรระบุตามข้อกำหนดกฎหมาย ต้องระบุชนิดของสินค้า ระบุน้ำหนักสุทธิ ระบุวันที่ผลิต หรือควรบริโภคก่อนเมื่อใด ระบุผู้ผลิตและแหล่งผลิตและเครื่องหมายเลขทะเบียนหรือเลขอนุญาตจากคณะกรรมการอาหารและยา

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ดูแลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนควรติดตามผลการนำไปใช้ของผู้ผลิต และนำผลมาพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ที่ให้การสนับสนุน คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา บูรพาจารย์ ภรรยาและบุตรธิดา ตลอดจนบุคคลที่เคารพรักทุกท่านและสุดท้ายขอบคุณฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ที่ให้การสนับสนุนทุนผลงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

แกล้วทนง สอนสังข์. (2546). **การศึกษางานศิลปหัตถกรรมกระจูดในจังหวัดนราธิวาส พัทลุง และสุราษฎร์ธานี ศิลปหัตถกรรม.** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไชยรัตน์ ปราณี. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน.** ปริญญานิพนธ์นิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชอบ เข็มกลัด และ โกวิทย์ พวงงาม. (2547). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์กรุงเทพมหานคร :** สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุดรธานี. (2559). สืบค้นจากhttp://pr.prd.go.th/udonthani/ ewt_news.php?nid=1319&filename=index), 20/8/2559

ปรีชา ปั่นกล่ำ. (2549). **ยุทธศาสตร์การผลิตสินค้า OTOP ตะลุยโลก (2549**). ดีไซร์ ฉบับเดือนมีนาคม 2549.

วัฒนา บรรเทิงสุข. (2548). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพรในชุมชนบ้านซากกับเต่า จังหวัดระยอง.** วิทยานิพนธ์ (กศ.ด.) มหาวิทยาลัยบูรพา.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3) : 607-610.

แนวโน้มและความต้องการสวัสดิการสังคมของคนไทย ในยุคที่ประเทศไทย 4.0

Trends and social welfare needs of Thailand in Thailand 4.0

ธานี ถังทอง* และ อมรรัตน์ ผาละศรี

[1]คณะรัฐศาสตร์ [2]คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ชัยภูมิ

*corresponding author e-mail: thanee.tu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ แนวโน้มและความต้องการสวัสดิการสังคมของคนไทย ในยุคที่ประเทศไทย 4.0 ในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้นี้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ประกอบกับสังคมไทยก้าวสู่การเป็นสังคมสูงอายุ ในปี 2573 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุถึง 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้น ประชาชนไทยจะมีแนวโน้มความต้องการสวัสดิการสังคมในรูปแบบใด และสังคมไทยจะมีการจัดสวัสดิการสังคมไปในทิศทางใดให้สอดรับกับการเดินหน้าสู่ Thailand 4.0 เพื่อให้ประชาชนทุกคนในประเทศ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม ตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนกระทั่งตาย หรือตลอดวงจรชีวิตของคนในสังคมก็ว่าได้ ที่จะต้องได้รับบริการที่จำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งนอกเหนือจากการดูแลกันของคนครอบครัวแล้วนั้น ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่การดูแลรับผิดชอบสวัสดิการให้แก่ประชาชนให้ได้รับบริการสังคมขั้นพื้นฐานดังกล่าวหลีกเลี่ยงไปไม่ได้ที่จะต้องเป็นหน้าที่ของรัฐ ตามสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ (Civil Right)

คำสำคัญ : สวัสดิการสังคม ความต้องการสวัสดิการสังคม ประเทศไทย 4.0

Abstract

The article aims to present the Trends and social welfare needs of Thailand in Thailand 4.0 in which the present and future of this country toward Thailand 4.0. combine with the thailand social to become a aging society in the year 2573, Thailand will have aging to one. in four of the total population, so people tend to Thailand to social welfare in any form. Thailand and Social Welfare will be provided in any direction in line with the move to Thailand 4.0 to all citizens in the country to stability wealthy sustainable. Social welfare is related to all people in society. From the womb until death or throughout the life cycle of the society. To get basic services essential to life, such as health and sanitation services. Education Services, Housing services, etc., besides taking care of the family already. The people who care for the welfare of the people to receive basic social services such. Avoid impossible to be a function of the state. The rights of individuals as citizens of the State (Civil Right).

keywords : social welfare, the social welfare needs, Thailand 4.0

บทนำ

ในยุคที่ประเทศก้าวสู่ยุค Thailand 4.0 ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่การเป็นประเทศหนึ่งที่มีความมั่นคั่งและยั่งยืน พัฒนาจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจที่จากเดิมขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตอุตสาหกรรม ไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

(Innovation Drive Economy) ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่สังคมและวิถีชีวิตของคนไทยนั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตามไม่ว่าประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงโครงทางเศรษฐกิจไปในทิศทางใดก็ตามแต่สิ่งที่ยังคงจำเป็นสำหรับประชาชนของประเทศไทย คือ สวัสดิการสังคม ที่รัฐยังคงต้องจัดสรรให้แก่ประชาชนอย่างเพียงพอ ทั่วถึง และเท่าเทียม สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนกระทั่งตาย หรือตลอดวงจรชีวิตของคนในสังคมก็ว่าได้ที่จะต้องได้รับบริการที่จำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งนอกเหนือจากการดูแลกันเองของคนในครอบครัวแล้วนั้น ผู้ที่มีหน้าที่การดูแลรับผิดชอบสวัสดิการให้แก่ประชาชนให้ได้รับบริการสังคมขั้นพื้นฐานดังกล่าวเป็นหน้าที่ของรัฐ ตามสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ (Civil Right) ซึ่งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้นี้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ประกอบกับสังคมไทยกำลังเป็นสังคมสูงอายุ ดังนั้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มความต้องการสวัสดิการสังคมของคนไทย และทิศทางการจัดสวัสดิการของประเทศไทยเพื่อให้สอดรับกับการเดินหน้าสู่ Thailand 4.0 เพื่อประชาชนทุกคนในประเทศ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

การนำพาประเทศก้าวสู่โมเดล ยุคประเทศไทย 4.0

การส่งเสริมและการพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาแต่ละยุคแต่ละสมัยก็มีการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งก็ได้มีการดำเนินการตามแผนดังกล่าวมาเป็นระระเวลาอันยาวนานตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงปัจจุบันเป็นฉบับที่ 12 แล้ว แต่ที่ผ่านมานั้นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของไทยถือได้ว่ายังไม่เกิดการพัฒนาเท่าที่ควร จากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ในด้านเศรษฐกิจเมื่อดูจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ หรือ Gross Domestic Product หรือ “GDP” ของประเทศไทย ในปี 2016 แต่ละไตรมาส เมื่อเทียบกับประเทศอาเซียน 10 ประเทศนั้น ประเทศไทยก็ยังคงมีระดับ GDP ที่ต่ำกว่าหลายประเทศ แสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยก็ยังไม่ดีเท่าทีควร และในด้านสังคมเมื่อดูจากผลการสำรวจข้อมูลคุณภาพชีวิตของคนไทยในแต่ละด้าน (ดวงใจ พัทมุข, 2559) โดยสรุปพบว่า คุณภาพชีวิตของคนไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พบว่าคุณภาพชีวิตของคนไทยในบางด้านมีการเปลี่ยนแปลงที่ตกต่ำลง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยยังคงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาดังกล่าวหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ พยามที่จะช่วยกันพัฒนาระบบเศรษฐกิจและระบบสังคมของไทยให้ดีขึ้นเรื่อยมา โดยเฉพาะรัฐบาลในยุคปัจจุบัน คือ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างยิ่งเห็นได้จากมีการนำแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยใช้ยุทธศาสตร์สำคัญภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี เน้นในเรื่องการพัฒนาสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยการสร้าง “ความเข้มแข็งจากภายใน” โดยจะนำพาประเทศก้าวสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0”

“ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” คืออะไร ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจมาอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งออกเป็นยุคต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ยุค 1.0 เป็นยุคที่เน้นให้ความสำคัญการผลิตทางด้านการเกษตรเป็นหลัก ยุค 2.0 เป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงจากการผลิตทางด้านการเกษตรมาเน้นการผลิตในภาคอุตสาหกรรมเบา ยุค 3.0 เป็นยุคที่เน้นการผลิตในภาคอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งในการพัฒนาประเทศไทยตั้งแต่ยุค 1.0 ถึง 3.0 นั้นก็ยังคงประสบปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การพัฒนาของประเทศไทยยังคงพัฒนาไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะในยุค 3.0 ที่เน้นการพัฒนาประเทศส่งเสริมการผลิตแบบอุตสาหกรรมหนักที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศเป็นอย่างยิ่ง เช่น สภาวะการกดขี่ข่มแหงทางด้านแรงงาน สภาวะการเกิดมลพิษต่าง ๆ การสิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมไปถึงด้านสุขภาพอนามัย เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาประเทศในรูปแบบเดิมในยุค 3.0 จึงสมควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลง ไปสู่ยุค 4.0 หากจะอธิบายให้เข้าใจโดยงานนั้น ผู้เขียนขอยกคำอธิบายจากความเรื่อง “ประเทศไทย 4.0 อะไร ทำไม และอย่างไร”(บวร เทศารินทร์, ม.ป.ป.) “ประเทศไทย 4.0” ดังนี้ เป็นความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรี ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value–Based

Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังนี้ 1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ (New Startups) ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น 2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ เทคโนโลยีการแพทย์ สปา เป็นต้น 3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น 4. กลุ่มดิจิตอล เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี–มาร์เก็ตเพลส อี–คอมเมิร์ซ เป็นต้น 5.กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาตามแนวทาง โมเดล “ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” จะมีการพัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทย สวัสดิการของรัฐจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนตามไปด้วยเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคม

สังคมของประชาชนคนไทยในปัจจุบันยังคงเป็นสังคมที่ประชาชนยังคงมีความแตกต่างทางด้านศักยภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ค่อนข้างมากซึ่ง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ประชาชนกลุ่มที่มีฐานะทางการเงินที่ร่ำรวยก็จะทำให้มีศักยภาพในการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ได้อย่างปกติสุข แต่ประชาชนในกลุ่มดังกล่าวนี้ในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศก็ยังเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อย 2)กลุ่มที่มีฐานะทางการเงินในระดับปานกลาง 3) กลุ่มที่มีฐานะทางการเงินที่ยากจน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะส่วนมากจะอยู่ในกลุ่มที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ยังขาดศักยภาพในการดำเนินชีวิตในการเข้าถึงสิ่งจำเป็นในสวัสดิการต่าง ๆ ที่พึงจะได้รับ เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ความมั่นคงทางรายได้ เป็นต้น ดังนั้น ในสังคมของประเทศไทยยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีการจัดระบบสวัสดิการให้กับประชาชนทุกกลุ่มได้มีคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดี มีโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตโดยจัดสวัสดิการสังคมที่หลากหลาย ซึ่งจากรายงานเรื่องโครงการวิจัยเรื่อง สู่ระบบสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560 โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554) ได้แบ่งองค์ประกอบของระบบสวัสดิการสังคมและระดับของสวัสดิการสังคมไว้เป็น 4 เสาหลัก ดังนี้

1) การให้บริการสังคม (social service) หมายถึง การที่รัฐให้บริการขั้นพื้นฐานกับประชาชนทุกคน เช่น การให้การศึกษาฟรี 15 ปี การให้ประกันสุขภาพกับทุกคน การให้บริการฝึกฝีมือแรงงาน เป็นต้น
2) ระบบประกันสังคม (social security หรือ safety net) หมายถึง ระบบที่ช่วยดูแลประชาชนในกรณีที่ประสบปัญหาเป็นครั้งคราว เช่น ตกงาน พืชผลเสียหาย ราคาพืชผลตกต่ำ สิทธิ ประโยชน์จากองค์ประกอบนี้มีลักษณะชั่วคราว แต่อาจมีบางโครงการที่มีลักษณะถาวร เช่น สิทธิ์ได้รับประโยชน์จากการว่างงานในระบบประกันสังคม การได้ประโยชน์จะเกิดก็ต่อเมื่อ ผู้ประกันตนว่างงานลง แต่สิทธิ์ในการได้รับการประกันมีลักษณะถาวรตราบเท่าที่ผู้ประกันตน ยังอยู่ในระบบ
3) ระบบการช่วยเหลือทางสังคม (social assistance) หมายถึง ระบบที่มุ่งดูแลผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ ผู้ป่วยเรื้อรังที่ทำงานไม่ได้ เป็นต้น สิทธิประโยชน์ในระบบนี้มีลักษณะกึ่ง ชั่วคราวกึ่งถาวร เนื่องจากผู้มีสิทธิ์มักมีลักษณะถาวร เช่น พิการถาวร ป่วยถาวร เป็นต้น

4) ระบบการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม เป็นการบริหารจัดการเพิ่มเติมเพื่อให้ระบบสวัสดิการสังคมทำงานได้ดียิ่งขึ้น เช่น การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมความเท่า เทียมกันในการมีชีวิตในสังคม เป็นต้น

ระดับการจัดสวัสดิการสังคมแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) สวัสดิการสังคมพื้นฐาน คือ สวัสดิการขั้นต่ำที่ทำให้มีชีวิตอยู่ได้สมกับความเป็นมนุษย์ สวัสดิการสังคมพื้นฐานควรครอบคลุมตั้งแต่แรกเกิดถึงตาย ตรงกับแนวคิด “จากครรภ์มารดาถึงเชิง ตะกอน” ของ อ. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยหลักการประชาชนไทยทุกคนต้องได้รับสวัสดิการสังคมจากรัฐตามนิยามข้างต้นอย่างถ้วนหน้า และเท่าเทียมกันในระดับพื้นฐาน

2) สวัสดิการสังคมส่วนเพิ่มกรณีทั่วไป ประชาชนบางกลุ่มอาจได้รับสวัสดิการสูงกว่าระดับพื้นฐาน เรียกว่า “สวัสดิการสังคมส่วนเพิ่ม” ในกรณีที่มีการสมทบจ่ายเพิ่มจากผู้ได้รับสวัสดิการเอง เช่น บริการรักษาพยาบาลภายใต้ระบบประกันสังคม หรือมีเหตุอันสมควรที่รัฐควรให้บริการเพิ่มเติมเช่นบริการรักษาพยาบาลข้าราชการ เนื่องจากข้าราชการได้รับเงินเดือนต่ำกว่าภาคเอกชน ในระดับความสามารถเดียวกันส่วนนี้ไม่มีลักษณะ “ถ้วนหน้า” สวัสดิการสังคมส่วนเพิ่มอาจเป็นการต่อยอดจากสวัสดิการสังคมพื้นฐานในโครงการเดียวกัน หรือเป็นโครงการแยกต่างหากจากสวัสดิการสังคมพื้นฐาน เช่น ประกันสุขภาพของระบบประกันสุขภาพ ถ้วนหน้าถือเป็นสวัสดิการพื้นฐาน ในขณะที่ประกันสุขภาพของระบบประกันสังคมและข้าราชการเป็น สวัสดิการส่วนเพิ่ม

3) สวัสดิการสังคมส่วนเพิ่มกรณีคนจนและกลุ่มอาชีพ คนจนและผู้มีรายได้น้อยควรได้สวัสดิการสังคมส่วนเพิ่มบางประการด้วย 1 ตัวอย่างเช่น เงินกู้ยืม เพื่อการศึกษาภายใต้โครงการ กยศ. สวัสดิการสังคมส่วนนี้มีลักษณะ เจาะจงกลุ่มเป้าหมาย (targeting) โดยการดำเนินการเพื่อเลือกว่าใครอยู่ในกลุ่มเป้าหมายนั้นอาจใช้วิธีดูรายได้หรือฐานะ (mean-testing) เช่น โครงการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.) หรือกำหนดตามกลุ่มอาชีพที่ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย เช่น โครงการประกันราคาพืชผล กองทุนสวัสดิการชาวนา เป็นต้น โดยหลักการ หากระดับสวัสดิการภายใต้สวัสดิการพื้นฐานมีมาตรฐานสูงขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคตจะ ไม่มีความจำเป็นต้องมีสวัสดิการส่วนเพิ่มสำหรับคนจนหรือกลุ่มอาชีพ แต่ต้องบริหารจัดการ ให้ประชาชน ทุกคนได้รับสวัสดิการพื้นฐานอย่างถ้วนหน้าจริง ๆ

ในทางปฏิบัติควรลดความซ้ำซ้อนระหว่างสวัสดิการขั้นพื้นฐานและสวัสดิการส่วนเพิ่มที่อาจมีอยู่เช่น ประชาชนบางคนได้รับสวัสดิการประเภทเดียวกันจากสองโครงการ เป็นต้น

ความคาดหวังของประชาชนอนาคต

สิ่งที่คนไทยคาดว่าจะได้รับจากประเทศไทย 4.0 คือ

- สังคมไทย 4.0 เป็นสังคมที่มีความหวัง เปี่ยมสุข มีความสมานฉันท์ มีความพอเพียง เกิดความเท่าเทียม ความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับต่ำ มีสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ดี

- คนไทย 4.0 การศึกษาที่มีคุณภาพดี ได้รับสวัสดิการทางสังคมตลอดทุกช่วงชีวิต เป็นคนทันโลก เทคโนโลยี อยู่บนเวทีโลกได้อย่างภาคภูมิใจ และสามารถมีส่วนร่วมกับนานาชาติเพื่อให้โลกน่าอยู่ขึ้น

- เกษตรกร ๔.๐ เป็นผู้ประกอบการทางการเกษตรสมัยใหม่ (Smart Farmers)

- SME ๔.๐ สามารถสร้างหรือใช้นวัตกรรมในการสร้างมูลค่าสินค้าและบริการ

- อุตสาหกรรม 4.0 ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก

- กลุ่มจังหวัด 4.0 มีการกระจายความเจริญทั่วประเทศ เศรษฐกิจขยายตัว

แนวคิดสวัสดิการอันพึงปรารถนา สวัสดิการพื้นฐานที่คนไทยควรได้รับตั้งแต่เกิดจนถึงตาย มีดังนี้

ก่อนเกิด ทารกในครรภ์จะได้รับสวัสดิการโดยผ่านทางมารดาที่อุ้มท้อง ได้แก่ การดูแลครรภ์จากบุคลากรทางการแพทย์ การได้รับสารอาหาร ยาบำรุงครรภ์ ตามมาตรฐานทางสาธารณสุขของประเทศในขณะนั้น

สวัสดิการสำหรับทารกและเด็ก เด็กไทยทุกคนที่บิดา มารดา มีสิทธิประกันสังคมรัฐจะช่วยค่าเลี้ยงดูบุตรผ่านกองทุนประกันสังคม คนละ 400 บาทต่อเดือนจนอายุ 6 ปีบริบูรณ์ จำนวนคราวละไม่เกิน 3 คน มีศูนย์เด็กเล็กที่ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนอย่างทั่วถึง รวมทั้งสถานสงเคราะห์เด็กสำหรับช่วยเหลือเด็กทุกคนที่ประสบปัญหาทางสังคม จัดให้เด็กเรียนฟรีเป็นระยะเวลา 15 ปี นอกจากนี้ยังรวมถึงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทั้ง ระบบ การศึกษาทางเลือกอื่นๆ เช่น การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาของชนกลุ่มน้อย

สวัสดิการสำหรับคนวัยทำงาน สวัสดิการการทำงาน รัฐบาลจะจ่ายเงินสมทบร่วมกับนายจ้างให้ผู้ทำประกันสังคมตามมาตรา 33 ของ พรบ. ประกันสังคม หรือที่เรียกว่า “แรงงานในระบบ” มีจำนวน 9 ล้านคน ก็ได้รับสวัสดิการ 7 ฐาน ได้แก่ ค่าทำคลอด ค่าเลี้ยงลูกเล็ก ประกันสุขภาพ เงินทดแทนกรณีพิการ เงินประกันการว่างงานหากตกงาน เงินบำนาญยามแก่เฒ่า และค่าทำศพหากตาย ซึ่งสวัสดิการเหล่านี้ไม่มีให้สำหรับ “แรงงานนอกระบบ” หมายถึง คนทำงานด้วยตัวเอง ไม่มีนายจ้าง หรือมีนายจ้างแต่ไม่ได้ทำประกันสังคมไว้ให้ มีจำนวนกว่า 24-25 ล้านคน คือคิดเป็นกว่าร้อยละ 60 ของคนวัยทำงานทั้งแรงงานในระบบ และ อาจสมทบเพิ่มใน ส่วนของนายจ้างที่แรงงานนอกระบบไม่มีด้วย โดยรายจ่ายประกันสุขภาพนั้นใช้งบประมาณจากโครงการบัตรทองแทน นอกจากนั้นยังมีกองทุนการออมแห่งชาติช่วยให้เกิดการออมในวัยชรามากขึ้นเป็นส่วนเพิ่ม จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 500 บาท และบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ รัฐวิสาหกิจและผู้ประกันตน ในโครงการประกันสังคม

สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ผู้สูงอายุทุกคนจะได้รับเงินช่วยค่าครองชีพ ในรูปแบบต่างๆ เช่น บำเหน็จบำนาญ เบี้ยยังชีพ เงินออมจาก กอช. เป็นต้น แต่สำหรับผู้สูงอายุที่ยากจน นั้น เบี้ยยังชีพ 500 บาท อาจไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานได้ จึงได้เสนอให้เพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จนเท่ากับเส้นความยากจน นอกจากนี้ ยังมีผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ (เรียกว่าผู้สูงอายุในภาวะ พึ่งพิง) รัฐก็ควรดูแลคนเหล่านี้เป็นพิเศษ โดยมีเบี้ยเพิ่มเติมให้แก่ผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง นอกจากนี้ รัฐยังคงต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันและมีสถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุหรือ institutional care ซึ่งถือเป็นด่านสุดท้ายที่จะเข้ามารองรับผู้สูงอายุกลุ่มที่ไม่มีคนดูแลหรือเป็น กลุ่มที่ตกหล่นจากโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม (social safety net) ต่างๆ ที่รัฐจัดให้ส่วนเงินช่วยทำ ศพและการรักษาพยาบาลก็ใช้สิทธิ์ตามปัจจุบันที่มีอยู่แล้ว

สวัสดิการสำหรับผู้พิการ คล้ายสวัสดิการผู้สูงอายุ คือมีค่าครองชีพพื้นฐานให้แบบถ้วนหน้า 600 บาทต่อเดือน และมีเบี้ยยังชีพเพิ่มพิเศษให้แก่ผู้พิการที่ยากจนและอยู่ในภาวะพึ่งพิง รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกใน การใช้ชีวิตประจำวันและมีสถานสงเคราะห์ผู้พิการมารองรับดูแลผู้พิการที่ไม่มีครอบครัว

สวัสดิการด้านการศึกษาให้เรียนฟรี (ค่าเทอมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ) ตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเด็นที่ยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันคือ ระดับอุดมศึกษา บางส่วนเห็นว่าควรให้เรียน ฟรีทุกคนเพื่อความเท่าเทียมกันในการเข้าถึง การศึกษาขั้นสูง บางส่วนเห็นว่าต้องมีเกณฑ์ เช่น ให้เฉพาะคนจน คนเรียนดี หรือเฉพาะ สาขาที่ขาดแคลน เป็นต้น ควรปรับปรุงคุณภาพของครู/โรงเรียนในเมือง และชนบทให้มีมาตรฐานเท่าเทียมกันรัฐควรควบคุมคุณภาพผู้จบการศึกษาและผลิตให้ตรงกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน จะได้ไม่มีคนตกงาน

สวัสดิการรักษาพยาบาล ปรับให้คุณภาพการให้บริการด้านสาธารณสุข เท่าเทียมกันระหว่าง 30 บาทรักษาทุกโรค กับการใช้สิทธิประกันสังคมและข้าราชการ ปรับปรุงคุณภาพการรักษาในโรงพยาบาล ของรัฐทุกแห่งให้มีมาตรฐานเดียวกัน จัดหาแพทย์เพิ่มเติมในโรงพยาบาลจังหวัด และท้องถิ่น เพื่อรองรับความต้องการของ ประชาชน และยกระดับสถานีอนามัยเป็น โรงพยาบาลระดับตำบลและอำเภอ พัฒนาแพทย์แผนไทย สนับสนุนบทบาทหมอ ชาวบ้าน และจัดอบรมให้ อสม. สามารถปฐม พยาบาลเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สวัสดิการด้านแรงงาน ให้รัฐช่วยในการพัฒนาฝีมือแรงงานจัดฝึก อาชีพ และหางานให้กับคนจบใหม่ คนตก งานให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องที่ และมีความต่อเนื่อง สวัสดิการด้านการคุ้มครองแรงงาน: กรณีไม่มีนายจ้าง “ประกัน

ตนเอง” ให้รัฐเข้ามาช่วย สมทบเงินประกันให้ครึ่งหนึ่งทดแทนในส่วนที่ นายจ้างจ่ายให้และแรงงานจ่ายเองครึ่งหนึ่งนอกจากนี้ ควรให้มีการคุ้มครองแรงงานไทย และควบคุมดูแลการใช้แรงงานต่างด้าวอย่าง เข้มงวด สวัสดิการด้านการรวมกลุ่มของแรงงาน: ควร ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหภาพแรงงานตาม กลุ่มอาชีพ เพื่อดูแลคุ้มครองแรงงานทั้งใน ระบบและนอกระบบ

สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ที่ประชุมยังมีความเห็นแตกต่างกัน บางส่วนเห็นว่าควรให้เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุเฉพาะคนจน และ บางส่วนเห็นว่าควรให้ทุกคน มาตรการเสริมอื่นๆ จัดให้มีศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ในแต่ละจังหวัด ทุกหมู่บ้าน ชุมชน ควรจะมี ชมรมผู้สูงอายุส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มคน สูงอายุทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ตนมีอยู่ เป็นการลด ความเครียด พัฒนาความรู้ในการดูแลตนเอง ส่งเสริมให้ออกกำลังกายจัดหางานเบาๆ ที่เหมาะสมกับวัย เพื่อส่งเสริมรายได้ให้ ผู้สูงอายุที่ยังทำงานไหว ส่งเสริมความรักใน ครอบครัวและบทบาทของลูกหลานเพื่อให้ ช่วยดูแลผู้สูงอาย

สวัสดิการเพื่อผู้ว่างงาน ให้ชดเชยรายได้ให้กับผู้ว่างงานในกรณีถูกเลิกจ้างเป็นเวลา 3 เดือน จัดให้มีระบบการประกันตนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ เช่น เกษตรกร ผู้รับจ้างนอก ระบบ แรงงานเหมาช่วง (พวก sub-contact) รัฐควรพิจารณาเรื่องหลักสูตรวิชาที่จะเปิด สอนให้เน้นสาขาที่ขาดแคลน เพื่อลด ประมาณผู้ว่างงานลงหลังจบการศึกษา

สวัสดิการสำหรับผู้ด้อยโอกาส จำแนกผู้ด้อยโอกาสออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง ได้-ทำงานไม่ได้ ให้สวัสดิการเป็นเบี้ยยังชีพ ส่วนผู้ด้อยโอกาสที่ยังสามารถช่วยเหลือ ตัวเองได้ให้ถามว่าต้องการความช่วยเหลืออะไร โดยให้รัฐจัดหาอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาส กลุ่มที่ยังสามารถทำงานได้มีศูนย์สงเคราะห์ ฟื้นฟูวิชาชีพคนพิการในชนบท สนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อคนพิการตาม ความเหมาะสม เช่น รถเข็นสำหรับคนเดิน ไม่ได้ หูฟังสำหรับคนหูหนวก เตียงถุงลม สำหรับคนป่วยเป็นอัมพาต อวัยวะเทียม รวมถึงออกกฎหมายบังคับและมีมาตรการ บังคับให้ชัดเจน ว่าต้องมีทางลาด เสียงใน ลิฟท์ และห้องน้ำให้คนพิการตามปั้มน้ำมัน โรงแรม หน่วยงานราชการ ฯลฯ จัดสวัสดิการด้านการศึกษาเป็นพิเศษแก่คนพิการ

ทิศทางการจัดสวัสดิการเชิงนโยบาย ในยุค 4.0

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย 4.0 นั้นจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนต่อแนวคิดรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งหากรูปแบบการพัฒนาประเทศเปลี่ยนแปลงไปทิศทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งในยุค 4.0 นี้คาดว่ารูปแบบทางสังคมในเชิงการประกอบอาชีพจะเปลี่ยนแปลงจากอดีต โดยจะมีการใช้เทคโนโลยีศิลปะวิทยาการสมัยใหม่ หรือมีการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแนวการพัฒนาประเทศ เช่น การประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างในโรงงานอุสาหกรรมก็จะลดน้อยลงทำให้การใช้แรงงานคนจึงลดน้อยลงไปด้วย การประกอบอาชีพในภาคการเกษตรก็มีแนวโน้มที่ไม่นิยมการผลิตพืชผลการเกษตรให้ได้จำนวนมาก แต่จะใช้การผลิตที่จะเน้นการผลิตที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของพืชผลทางการเกษตรมากกว่า เป็นต้น กล่าวคือ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ของคนไทยในอนาคตจะมีแนวโน้มเปลี่ยนจากการเป็นลูกจ้างแรงงาน มาเป็นผู้ประกอบอาชีพโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังนั้น ทิศทางการประกอบอาชีพในสังคมไทยจะก้าวสู่การเป็นแรงงานนอกระบบมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีผลต่อการกำหนดทิศทางการจัดสวัสดิการของประเทศดังต่อไปนี้

1) แนวโน้มของสวัสดิการสังคมพื้นฐาน ในยุคประเทศไทย 4.0 เบื้องต้นระบบสวัสดิการต้องเหมาะสมสอดคล้องกับแต่ช่วงอายุของประชากรไทยเพราะความต้องการของมนุษย์แต่ละช่วงวัยย่อมต้องการสวัสดิการที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะประเทศไทยในยุค 4.0 เป็นยุคที่กลุ่มประชากรสูงอายุมีสัดส่วนมากเมื่อเทียบกับประชากรในกลุ่มวัยทำงาน ดังนั้น สวัสดิการที่สำคัญที่จะต้องจัดระบบให้สอดคล้องกับประชากรคือสวัสดิการสำหรับผู้เกษียณอายุ ในขณะเดียวกันนั้นประเทศไทยก็ยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดอายุเกษียณสำหรับประชาชนทั่วไป เพราะไม่มีระบบบำนาญสำหรับประชาชน มีแต่ระบบบำนาญสำหรับข้าราชการ ดังนั้นปัจจุบันประเทศไทยจึงมีแต่กฎหมายที่กำหนดอายุเกษียณสำหรับข้าราชการเท่านั้น เหตุปัจจัยเช่นนี้ทำให้ระบบการเกษียณอายุของไทยยังคงมีความเหลื่อมล้ำ จึงควรแก้ไขโดยการสร้างระบบบำนาญที่มีความเป็น

ธรรมสำหรับทุกคน โดยต้องเป็นระบบบำนาญที่ให้โอกาสคนไทยทุกคนมีบำนาญและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเตรียมตัวเองด้วย ไม่ใช่การสงเคราะห์ที่หวังพึ่งรัฐอย่างเดียว กรณีกลุ่มอาชีพอื่น ๆ เช่น ชาวนา กลุ่มคนค้าขาย แม่ค้า ธุรกิจส่วนตัว กลุ่มรับงานไปทำที่บ้าน อาจรวมตัวกันตั้งเป็นกองทุนเฉพาะกลุ่มอาชีพของตนเองเพื่อให้เกิดความมั่นคงในวัยเกษียน แล้วออมรวมกัน ส่งเงินให้กองทุนการออมแห่งชาติบริหารจัดการโดยตรงได้ นอกเหนือจากประเด็นดังกล่าวข้างต้น แนวโน้มของการจัดบริการสวัสดิการสังคมพื้นฐานของไทยในอนาคต ต้องมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยบริหารจัดการเพื่อให้เกิดมาตรฐานการบริการที่เท่าเทียม เช่น เทคโนโลยีการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณะสุขที่มีความทันสมัย ระบบสารสนเทศที่อำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้ง่ายขึ้น

2) แนวโน้มของสวัสดิการสังคมส่วนเพิ่ม : กรณีทั่วไป ในปัจจุบันสวัสดิการส่วนนี้รัฐมีการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนโดยหลักจะมีกองทุนประกันสังคมตาม พรบ.ประกันตน และกองทุนข้าราชการ ซึ่งในปัจจุบันสองกองทุนนี้ยังมีความเหลื่อมล้ำกันในด้านสิทธิการรักษาพยาบาลทั้งทางด้านคุณภาพของบริการและความครอบคุมของบริการที่ได้รับ แนวโน้มของสวัสดิการส่วนนี้ในอนาคตคาดว่า จะมีการลดความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการทั้งสองประเภทให้ได้มากที่สุด หรือ แม้แต่แนวคิดของการรวมกองทุนทั้งสองให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมให้มากที่สุด นอกจากนั้นด้าน สวัสดิการที่จะมีการพัฒนามากขึ้นในยุคประเทศไทย 4.0 คือการประกันสังคมที่ภาครัฐดำเนินการร่วมกับภาคีอื่นทั้งในแง่ของการบริหารจัดการและงบประมาณเพื่อเพิ่มหลักประกันทางสังคมแก่ประชาชน เช่น กองทุนประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (PVD) กองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นต้น

3) แนวโน้มของสวัสดิการสังคมส่วนเพิ่ม : กรณีคนจนและกลุ่มอาชีพ สวัสดิการส่วนนี้เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มจะต้องลดลงหากคำนึงถึงหลักการของความเท่าเทียม อีกทั้งในยุคประเทศไทย 4.0 นั้น เน้นในเรื่องการพัฒนาสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยการสร้าง “ความเข้มแข็งจากภายใน” ดังนั้นกลุ่มคนที่ต้องการสวัสดิการที่เฉพาะด้านจะมีจำนวนน้อยลง เพราะสวัสดิการในส่วนนี้เป็นสวัสดิการที่รัฐจัดให้แก่กลุ่มคนเฉพาะกลุ่มที่ยังต้องการการสนับสนุนหรือการช่วยเหลือจากรัฐอยู่ ซึ่งเป็นความท้าทายในการจัดสวัสดิการอนาคต

สรุปผลการวิจัย

ประเทศไทยในยุค 4.0 ที่เน้นในเรื่องการพัฒนาสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” เป็นเป้าหมายที่จะพาประชาชนทุกคนในประเทศไทยไปสู่เป้าหมายที่วางไว้แล้วนั้น รูปแบบการจัดสวัสดิการของสังคมไทยย่อมเป็นสังคมแห่งสวัสดิการ (Welfare Society) สวัสดิการสังคมพื้นฐานต้องสอดรับกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของแผนพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านรูปแบบการจัดบริการ และคุณภาพของการให้บริการ อีกทั้งยังต้องสอดรับกับสถานการณ์ของสังคมไทยที่กำลังเป็นสังคมสูงอายุ ดังนั้น แนวโน้มการจัดสวัสดิการของผู้เกษียณอายุการทำงานจึงจะมีความสำคัญมากในอนาคต สวัสดิการที่น่าสนใจและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นตามการพัฒนาทางเศรษฐกิจอีกกลุ่ม คือ กลุ่มสวัสดิการตามสาขาอาชีพที่เป็นแรงงานนอกระบบที่จะต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น ส่วนสวัสดิการสังคมส่วนเพิ่ม : กรณีทั่วไป จะต้องลดความเหลื่อมล้ำจากการรับสิทธิสวัสดิการของกลุ่มอาชีพข้าราชการและกลุ่มผู้ประกันตนให้ได้มากที่สุด และสวัสดิการสังคมส่วนเพิ่ม : กรณีคนจนและกลุ่มอาชีพ การจัดสวัสดิการในส่วนนี้จะมีแนวโน้มลดลงหากสังคมมีความเข็มแข้งมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมคุ้มครองและสวัสดิการแรงงาน. (2560). **สวัสดิการแรงงาน.** สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2560.http://www.labour.go.th/th%20/index.php?option=com_content&view=article&id=73&Itemid=127

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). **สิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ.** สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2560. https://www.m-society.go.th/more_news.php?cid=46

ดวงใจ พัทมุข. (2559). **สถานการณ์คุณภาพชีวิตของคนไทยระหว่างปี 2555-2559.** กรุงเทพฯ. กรมการพัฒนาชุมชน.

บวร เทศารินทร์. (2560). **ประเทศไทย 4.0 อะไร ทำไม และอย่างไร.** สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2560. จาก http://www.drborworn.com/articledetail.asp?id=16223.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). **สู่ระบบสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560. เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.** กรุงเทพฯ. มีนาคม 2554.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ การพัฒนาแนวทางอภิบาลระบบหลักประกันสุขภาพ เสนอต่อ สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย.** กุมภาพันธ์ 2556

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). **แนวทางการส่งเสริมหุ้นส่วนทางสังคมในการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมสวัสดิการ.**

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). **สรุปการบรรยายพิเศษ หัวข้อ “ประเทศไทย 4.0 โมเดลขับเคลื่อนสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”.** วันที่ 27 กรกฎาคม 2559 ณ ห้องประชุมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ชั้น 8

อัญชลี มีมุข และ สุดาพร สาวม่วง. (2557). **การศึกษาระบบสวัสดิการสังคมในประเทศไทย:ศึกษาการบริหารสวัสดิการสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.** ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-เมษายน 2557.

แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

Guidelines for the preparation of cultural tourism Sukhothai Historical park to support the ASEAN community

เกตุสณี แจ่มผล* และ โชติ บดีรัฐ
โครงการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail : chotbodeerat@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าที (t-test) ผลการวิจัยดังนี้ ระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเตรียมความพร้อมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการให้บริการ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านการคมนาคม การเปรียบเทียบทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีผลต่อด้านการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่ค่อยเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ รองลงมาคือ ควรมีการจัดระเบียบร้านค้าและสถานที่อย่างเป็นระเบียบ

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ประชาคมอาเซียน

Abstract

This research was to study the attitudes of tourists towards the development of cultural tourism Sukhothai Historical Park. To support the ASEAN community. This research is a survey research. The tool is a questionnaire used in this study population consisted of 400 people, including statistical analysis used to determine the average. standard deviation And comparing the values (t-test) results were as follows. The attitude of the tourists with the preparation of the Sukhothai Historical Park, the fifth in the overall level. Considering it was found that the economy has the highest average. The second order is for the environment. Provider Public relations And Transportation Compare the attitude of tourists to the tourism culture of the Sukhothai Historical Park by sex, male and female, affect the service. The difference was statistically significant at the 0.05 level, the other no difference

keywords : cultural tourism, Sukhothai historical park, Asean community

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการผ่อนคลายความเครียดที่ปัจจุบันได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นพร้อมๆกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการผ่อนคลายความเครียดแล้ว กิจกรรมการท่องเที่ยวยังสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย กล่าวคือ รายได้ที่จะกระจายสู่แหล่องท่องเที่ยวและชุมชนที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการสร้างงาน และนำไปสู่การสร้างรายได้แก่คนในท้องถิ่น ซึ่งภาครัฐได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของประเทศและกลุ่มจังหวัดการท่องเที่ยวทุกภูมิภาคของไทย (มาโนช พรหมปัญโญ และคณะ 2556) ซึ่งปัจจุบันความก้าวหน้าทางสังคมของโลกปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ต้องเผชิญไม่ว่าจะเป็นบุคคลและองค์กร การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ก็เนื่องจากปัจจัยที่เกิดจากการก้าวกระโดดของเทคโนโลยี สารสนเทศที่พัฒนาต่อเนื่องและความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบกับการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้สังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมแห่งความรู้ ซึ่งความรู้ที่ถูกนำมาเป็นตัวสร้างมูลค่าเพิ่มขององค์กร การพัฒนาความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละสังคมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทำให้หลายๆประเทศต่างให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เนื่องจากการจะพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมนั้น การพัฒนาคุณภาพของคนให้เป็นเลิศ โดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ส่งเสริมให้คนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง (เบญจพร พึงไชย, 2553)

ในปัจจุบันอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอุทยานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ในเมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากยิ่งขึ้นทางอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จะต้องมีความพร้อมที่จะรับมือ กับสภาพปัญหาข้อบกพร่องอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่อาจจะทำให้เกิดข้อผิดพลาด ในการดูแลนักท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยได้ ข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องนั้นอาจจะเป็น ข้อบกพร่องในด้านการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การให้บริการ การคมนาคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังนี้ ในด้านการสื่อสาร การใช้ภาษาในการสื่อสาร คนไทยบางส่วนอาจจะไม่เก่งทางด้านภาษา จึงทำให้เกิดการสื่อสารขอความช่วยเหลือระหว่างคนไทยกับชาวต่างชาติ เกิดการสื่อสารที่ผิดพลาด เข้าใจไม่ตรงกัน ในทางด้านการคมนาคม พื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวที่ทางอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จัดเตรียมไว้ อาจจะมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และในช่วงเทศกาลจะทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนเยอะมากกว่าวันปกติ จึงทำให้เกิดการจราจรติดขัด ทำให้เสียเวลาในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ส่วนด้านการให้บริการ ทางอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อาจมีเจ้าหน้าที่ที่ดูแลนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง จึงทำให้เกิดการไม่รู้กฎระเบียบในการเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เกิดการปีนป่ายบนกำแพงหรือไปสัมผัสวัตถุโบราณที่สำคัญจนทำให้เกิด วัตถุโบราณชำรุดเสียหายได้ ในด้านการประชาสัมพันธ์ก็สำคัญเช่นกัน ทางอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อาจมีเสียงตามสาย แต่เสียงตามสายนั้นอาจจะไม่ได้ยินทั่วถึงทั้งอุทยาน จึงทำให้นักท่องเที่ยว ไม่ได้รับรู้ถึงข่าวสารที่ทางอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยประชาสัมพันธ์ และในด้านเศรษฐกิจ การมีอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนั้น ทำให้มีเงินสะพัดเข้ามาในจังหวัดสุโขทัยเป็นจำนวนมากเพราะนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่คอยแวะเวียนมาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี และสำคัญการมีประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นอาจจะทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเพิ่มมากขึ้นจากทุกๆปีที่ผ่านมา แต่ในทางกลับกันนั้น เมื่อเกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือบ้านเมืองเกิดความไม่สงบ ส่งผลทำให้นักท่องเที่ยว มาเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยน้อยลงจากปกติ จึงส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจของจังหวัดสุโขทัยเป็นอย่างมาก แนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวนั้น การรวมตัวกันของประชาคมอาเซียนก็เป็นสิ่งสำคัญ ต่อการแก้ไขปัญหา เพราะการมีประชาคมอาเซียนเกิดขึ้น ทำให้หน่วยงานต่างๆของภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทุกๆด้าน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องดังกล่าวที่เกิดขึ้น (กิตติรัตน์ ณ ระนอง, 2554)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อรองรับการเข้าสู่อาเซียน เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาของแนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ว่ามีปัญหาสภาพแวดล้อมการคมนาคม การให้บริการ การประชาสัมพันธ์ และเศรษฐกิจ อย่างไรและทำให้รู้สาเหตุการเกิดปัญหาในด้านดังกล่าวว่าเกิดจากบุคคลหลายๆฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่หรือนักต้องเที่ยวก็ตาม ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยถึงแนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตพื้นที่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ที่จะทำให้อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้น และรับรู้ถึงปัญหาข้อบกพร่องต่างๆเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขและลดปัญหาที่เกิดขึ้นสืบต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 245,607 คน (สำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย. เทียบเคียงข้อมูลปี พ.ศ. 2552)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเพื่อการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มโดยเทียบจากตารางประมาณการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970) ได้จำนวน 384 คน ในการทำวิจัยครั้ง นี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้มากกว่าที่กำหนดไว้จากตารางคือ 400 คน และโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Samping)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา จังหวัด

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานและวัติศาสตร์สุโขทัย

แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับและในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ล่ะด้านมีแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ โดยคณะผู้ทำการวิจัยได้กำหนดน้ำหนักของคะแนนสำหรับแบบสอบถามของประชาชน ไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้ทำการวิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามลงพื้นที่เก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เพื่อทำการตอบแบบสอบถาม โดยให้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด

2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเองซึ่งได้รับคืนจากนักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัยที่ตอบแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ให้แบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วให้คะแนนตามค่าน้ำหนักของคะแนนสำหรับแบบสอบถามที่กำหนดไว้และนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยมือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ในการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean)

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามทั้ง 3 ตอนที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และทดสอบสมมุติฐาน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา จังหวัด โดยการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในด้านต่างๆของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบค่าที (Independent t - test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆที่มีต่อแบบสอบถามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีความประทับใจต่อของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1. การวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละ สำหรับข้อมูลเชิงกลุ่ม ในแบบสอบถามส่วนที่ 1

2. การวิเคราะห์หาค่าความถี่, ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูล เชิงปริมาณในแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3

การวิเคราะห์หาสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

2.1 ในการทดสอบ โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดเป็นเพศหญิง มีจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 จำแนกตามอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดจะเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 จำแนกตามรายได้ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามระดับมากที่สุดมีรายได้อยู่ในระดับมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 จำแนกตามจังหวัด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามระดับมากที่สุดส่วนใหญ่จังหวัดสุโขทัย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการคมนาคม ด้านการให้บริการ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านเศรษฐกิจ

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการคมนาคม ด้านการให้บริการ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านเศรษฐกิจ

ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.90 , SD = 0.74) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ช่วยให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาสภาพภูมิทัศน์และถ่ายภาพได้ดีขึ้น ($\bar{x}$ = 4.06 , SD = 0.74) รองลงมาช่วยให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ($\bar{x}$ = 3.97 , SD = 0.77) สถานที่ท่องเที่ยวและศูนย์ข้อมูลมีความสะอาด เป็นระเบียบสะดวกสบายในการขอความช่วยเหลือ ($\bar{x}$ = 3.97 , SD = 0.68) โบราณสถานยังมีความคงไว้ด้วยความสวยงาม ไม่เสื่อมโทรม ($\bar{x}$ = 3.91 , SD = 0.71) มีป้ายบอกตำแหน่งและมีแผนที่การท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยอย่างเห็นได้ชัดเจน ($\bar{x}$ = 3.89 , SD = 0.84) ทัศนียภาพโดยรวมสวยงาม ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน ต้นไม้ สระน้ำ และผู้คนในท้องที่ล้วนมีแต่การไมตรีที่ดี ($\bar{x}$ = 3.87 , SD = 0.81) มีการปรับปรุง แก้ไข มาตรการและระเบียบตลอดจนกฎหมายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{x}$ = 3.84 , SD = 0.73) และช่วยให้เกิดความตระหนักในการกำจัดขอเสีย เช่น ขยะมูลฝอย ($\bar{x}$ = 3.69 , SD = 0.67)

ด้านการคมนาคม พบว่าความพึงพอใจด้านการคมนาคมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.61, SD = 0.67) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ถนนมีความสะอาดและสะดวกต่อการสัญจรไปมา ($\bar{x}$ = 3.92, SD = 0.69) รองลงมาความสะดวกในการเดินทาง มีป้ายบอกทางเห็นชัดเจน การเลือกเส้นทาง ($\bar{x}$ = 3.82, SD = 0.61) การติดตั้งป้ายและสัญญาณไฟจราจร สามารถมองเห็นได้ชัดในระยะไกลๆ เพื่อให้เกิดความไม่ประมาทในการขับรถของนักท่องเที่ยว ($\bar{x}$ = 3.76, SD = 0.64) เส้นทางคมนาคมที่ใช้สัญจรได้โดยสะดวกทุกฤดูกาล ($\bar{x}$ = 3.75, SD = 0.73) ป้ายบอกเส้นทางการท่องเที่ยวมีความชัดเจน เข้าใจง่าย หลากหลายภาษา ($\bar{x}$ = 3.73, SD = 0.64) มีช่องทางการปั่นจักยานอย่างชัดเจนและปลอดภัย ($\bar{x}$ = 3.66, SD = 0.72) ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมสะพานทางเดินเท้า ($\bar{x}$ = 3.66, SD = 0.62) มีช่องทางเดินรถอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นรถจักรยาน มอเตอร์ไซด์ รถราง รถยนต์ และรถบัสนักท่องเที่ยว ($\bar{x}$ = 3.54, SD = 0.67)

ด้านการให้บริการ พบว่าความพึงพอใจด้านการให้บริการของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.83, SD = 0.70) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ผู้ให้บริการมีการแนะนำการใช้บริการและวิธีการปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวที่มาเข้าชม ($\bar{x}$ = 3.99, SD = 0.67) รองลงมาให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจนให้นักท่องเที่ยวเข้าใจไม่คลุมเครือ ($\bar{x}$ = 3.97, SD = 0.76) สามารถให้บริการและแก้ไขปัญหาที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{x}$ = 3.93, SD = 0.72) การบริการความพร้อมของอุปกรณ์และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ($\bar{x}$ = 3.84, SD = 0.69) มีการกำหนดระยะเวลาเข้า – ออก ในการเข้าชมสถานที่ ($\bar{x}$ = 3.80, SD = 0.70) เจ้าหน้าที่มีความเต็มใจในการให้บริการ ไม่เลือกปฏิบัติ ยิ้มแย้ม แจ่มใส ($\bar{x}$ = 3.79, SD = 0.69) การบริการของเจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่และให้บริการด้วยความเต็มใจ ($\bar{x}$ = 3.74, SD = 0.69) พูดจาสุภาพ มีความเป็นมิตรและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ($\bar{x}$ = 3.58, SD = 0.65)

ด้านประชาสัมพันธ์ พบว่าความพึงพอใจด้านประชาสัมพันธ์ของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับส่วนใหญ่ ($\bar{x}$ = 3.69 , SD = 0.67) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ มีการให้คำแนะนำในการเข้าชมตามวัตถุโบราณ หรือป้ายติดบอกให้คำแนะนำ ($\bar{x}$ = 3.80 , SD = 0.72) รองลงมาแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาของประเทศในสมาชิกอาเซียนต่างๆติดตามจุดสถานที่แต่ละจุด เพื่อสะดวกต่อนักท่องเที่ยว ($\bar{x}$ = 3.77 , SD = 0.66) ความสะดวกและเพียงพอในการเข้าถึงการบริการ/ช่องทางการให้บริการ ($\bar{x}$ = 3.73 , SD = 0.62) ความพึงพอใจ

ในความถูกต้อง ครบถ้วน ความรวดเร็วและคุณภาพผลงานที่ได้รับ ($\bar{x}$ = 3.71 , SD = 0.67)มีการประชาสัมพันธ์ของอุทยาน เสียงตามสายที่ได้ยินชัดเจนทั่วอุทยาน ($\bar{x}$ = 3.71 , SD = 0.66) มีบาโค้ดให้นักท่องเที่ยวได้สแกนดูแต่ละสถานที่หลากหลายภาษา เพื่อแปลภาษาให้ข้อมูลเป็นภาษาของประเทศสมาคมอาเซียนต่างๆ ($\bar{x}$ = 3.66 , SD = 0.65) แต่ละจุดจะมีแผนพับแนะนำสถานที่ตามจุดต่างๆ ($\bar{x}$ = 3.62 , SD = 0.67) และมีแผนพับที่มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อช่วยในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{x}$ = 3.52 , SD = 0.68)

ด้านเศรษฐกิจ พบว่าความพึงพอใจด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับส่วนใหญ่ ($\bar{x}$ = 3.93, SD = 0.71) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ความโดดเด่นของศิลปกรรมของอุทยาน ไม่ว่าเป็นโบราณสถานที่อายุยาวนานและยังคงสภาพเดิม ($\bar{x}$ = 4.06 SD = 0.76) รองลงมาเป็นในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีจุดจำหน่ายที่ระลึกเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่ขวางทางจราจรและสามรถเลือกซื้อได้ตามอัธยาศัย ($\bar{x}$ = 4.06, SD = 0.73) รายได้จากค่าตั๋วการเข้าชมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ($\bar{x}$ = 4.01, SD = 0.73รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นการสร้างอาชีพให้กับประชาชนในชุมชน ($\bar{x}$ = 3.94, SD = 0.74) ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ($\bar{x}$ = 3.92, SD = 0.62) สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ชุมชน จังหวัด และประเทศชาติ ($\bar{x}$ = 3.89, SD = 0.77) แหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาให้มีสภาพแวดล้อมที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและประเทศเพื่อนบ้าน (อาเซียน) ($\bar{x}$ = 3.83, SD = 0.66) และมีการลงทุนและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ($\bar{x}$ = 3.75, SD = 0.68)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ ปรากฏว่ามีด้านการให้บริการที่มีความแตกต่างจากด้านอื่นมีเพศชายและเพศหญิง พบว่า ค่า (t) เท่ากับ 1.128 .และค่า (sig.) เท่ากับ 0.015 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านสภาพแวดล้อม ด้านการคมนาคม ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านเศรษฐกิจ มีการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานและวัติศาสตร์สุโขทัย

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พบว่า 1) สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่ค่อยเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ 2) ควรมีการจัดระเบียบร้านค้าและสถานที่อย่างเป็นระเบียบ 3) ควรมีการจัดระเบียบร้านค้าและสถานที่อย่างเป็นระเบียบ 4) ป้ายประชาสัมพันธ์ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 5) สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และ 6) เจ้าหน้าที่ควรจะมีอัธยาศัยที่ดีและยิ้มแย้มให้แก่นักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีการอภิปรายผลดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมาตามลำดับคือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการให้บริการ ด้านประชาสัมพันธ์ และ ด้านการคมนาคม ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผล เป็นรายด้านดังนี้

ด้านสภาพแวดล้อม มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ช่วยให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาสภาพภูมิทัศน์และถ่ายภาพได้ดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประวัติศาสตร์สุโขทัยมีความสวยงามมากขึ้น ร่มรื่น สะอาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณ รักธรรม (2536) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์การเป็นบรรยากาศ

ขององค์การ หมายถึง กลุ่มคุณลักษณะของสภาพแวดล้อมของงานบุคคล ผู้ปฏิบัติงานอยู่รับรู้ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เช่น ทัศนคติ ค่านิยม ปทัสถาน และความรู้สึกของคนทำงานในองค์การที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ

ด้านการคมนาคม มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ถนนมีความสะอาดและสะดวกต่อการสัญจรไปมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาจะได้เดินทางได้อย่างปลอดภัยและสะดวกรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับบทความของลลิตา เพ็งธรรม (2557) ได้กล่าวถึงการคมนาคมว่าการไปมาติดต่อกันระหว่างท้องถิ่นต่าง ๆ เริ่มจากระหว่าง หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ

ด้านการให้บริการ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้ให้บริการมีการแนะนำการใช้บริการและวิธีการปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวที่มาเข้าชม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีพื้นที่กว้างขวางมาก เจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่จะไปดูแลความปลอดภัยได้อย่างทั่วถึง จึงให้นักท่องเที่ยวดูแลตัวและทรัพย์สินของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kotler (1994) กล่าวว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการใด ๆ ที่กลุ่มบุคคลหนึ่งไม่สามารถนาเสนอให้อีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้และไม่ได้ส่งผลของความเป็นเจ้าของสิ่งใด ทั้งนี้การกระทาดังกล่าวอาจจะรวมหรือไม่รวมอยู่กับสินค้าที่มีตัวตนได้

ด้านประชาสัมพันธ์ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีการให้คำแนะนำในการเข้าชมตามวัตถุโบราณ หรือป้ายติดบอกให้คำแนะนำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวบางท่านอาจจะได้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ หรือนักท่องเที่ยวบางท่านจะอ่านจากป้ายเพื่อให้เข้าใจตรงกันในการเข้าชม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลพรรณ์ ตั้งจิตเพิ่มความดี (2543) ได้สรุปไว้ว่า การประชาสัมพันธ์ คือการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน หรือองค์กรและกลุ่มประชาชนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจอันถูกต้อง ในอันที่จะสร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความร่วมมือตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานนั้นๆ บรรลุเป้าหมาย และ เรืองกิตติ์ เหลืองสกุลทอง (2543) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ คือการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี (Good Relationship) ระหว่างองค์กร สถาบัน กับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องให้เกิดความนิยมเลื่อมใส ศรัทธาและให้ความร่วมมือตลอดจนสนับสนุนหน่วยงานในที่สุด

ด้านเศรษฐกิจ มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ได้ให้ความดูแล รักษาโบราณสถานให้คงสภาพเดิม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมอย่างสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ A.O. Hirschman (1970) เนื่องจากเขาเห็นว่าประเทศกาลังพัฒนามีเงินทุนจากัด ไม่สามารถขยายการผลิตทุกสาขาเศรษฐกิจพร้อมกันได้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า

ด้านสภาพแวดล้อม มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ช่วยให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาสภาพภูมิทัศน์และถ่ายภาพได้ดีขึ้น

ด้านการคมนาคม มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ถนนมีความสะอาดและสะดวกต่อการสัญจรไปมา

ด้านการให้บริการ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้ให้บริการมีการแนะนำการใช้บริการและวิธีการปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวที่มาเข้าชม

ด้านประชาสัมพันธ์ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีการให้คำแนะนำในการเข้าชมตามวัตถุโบราณ หรือป้ายติดบอกให้คำแนะนำ

ด้านเศรษฐกิจ มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชามคมอาเซียนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความโดดเด่นของศิลปกรรมของอุทยาน ไม่ว่าเป็นโบราณสถานที่อายุยาวนานและยังคงสภาพเดิม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนักท่องเที่ยว ต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ ปรากฏว่ามีด้านการให้บริการที่มีความแตกต่างจากด้านอื่นมีเพศชายและเพศหญิง พบว่า ค่า (t) เท่ากับ 1.128 .และค่า (sig.) เท่ากับ 0.015 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านสภาพแวดล้อม ด้านการคมนาคม ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านเศรษฐกิจ มีการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานและวัติศาสตร์สุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พบว่า 1) สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่ค่อยเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ 2) ควรมีการจัดระเบียบร้านค้าและสถานที่อย่างเป็นระเบียบ 3) ควรมีการจัดระเบียบร้านค้าและสถานที่อย่างเป็นระเบียบ 4) ป้ายประชาสัมพันธ์ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 5) สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และ 6) เจ้าหน้าที่ควรจะมีอัธยาศัยที่ดีและยิ้มแย้มให้แก่นักท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ และขอขอบคุณนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย และต่างจังหวัด ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ในการทำวิจัยครั้งนี้ สุดท้ายนี้หวังว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อประชาชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กิตติรัตน์ ณ ระนอง. (2554). **การสัมมนาวิชาการไทยกับประชาคมอาเซียน ประจำปีวันที่ 17 ก.ย.54.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

เบญจพร พึงไชย. (2553). **การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในทัศนะของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย.** ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย.

มาโนช พรหมปัญโญ และคณะ มหาวิทยาลัยสยาม. (2556). **“วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย”.** แหล่งที่มา http://www.tourismtaat.siam.edu/images/magazine/m8b2/w4.pdf (สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2559)

เรืองกิตต์ เหลืองสกุลทอง. (2543). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์.** นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

วิมลพรรณ์ ตั้งจิตเพิ่มความดี. (2543). **การประชาสัมพันธ์.** แหล่งที่มาhttp://61.19.85.180/ulib5//_fulltext/fulltext/.pdf (สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2559).

อรุณ รักธรรม. (2536). **การพัฒนาองค์การ แนวความคิดและการประยุกต์ใช้ในระบบสังคมไทย.** ม.ป.ท. (15 กุมภาพันธ์ 2559)

Hirschman, A. O. (1970). **Exit, Voice and Loyalty.** London : Harward University.

Kotler, P. (1994). **Marketing management: Analysis planning implementation and control.** (8th ed.). Englewood cliffs: Prentice Hall.

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส

Critical success factors of one Tambon one product (OTOP) of garment categories in Pattani, Yala and Naratiwas province

กัลยรัตน์ พินิจจันทร์* ปวีณา เจะอารง และ อับดุลเราะห์มาน สาและ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ยะลา
corresponding author e-mail: kanyarat_tu@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายที่ได้รับการรับรองคุณภาพในกลุ่มดาวเด่น และกลุ่มอนุรักษ์ของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ได้ดำเนินการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีจำนวน 5 ปัจจัย คือ ผู้นำ การผลิต การจัดการ การเงินและบัญชี และการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.853 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 72.80

คำสำคัญ : ปัจจัยความสำเร็จ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผ้าและเครื่องแต่งกาย

Abstract

The Purposes of this research wad to study the critical success factors of One Tambon One Product (OTOP) of Garment Categories in Pattani, Yala and Naratiwas Provinces. The study was conducted using Quantitative Research and statistics used in the analysis were frequency, percentage, average and multiple linear regression analysis. The research finding revealed that the critical success of factors of one tambon one product (OTOP) of garment categories in pattani, yala and naratiwas provinces. The 5 factors critical success of leader, production, management finance and accounting and the participation of members. The value of multiple correlation coefficient was 0.853. The percentage of the independence variable was 72.80% (r = 0.853, r^2 = 72.80).

keywords : critical success factors, one tambon one product (OTOP), garment categories

บทนำ

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นโครงการที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อต่อสู้กับความยากจน เมื่อ พ.ศ. 2544 โดยมีแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชน บนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านวัฒนธรรม ประเพณี และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาด เพื่อก่อให้เกิดรายได้ของชุมชน โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นสินค้าหรือ

บริการอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นจนเป็นที่ยอมรับของสากล นำศักยภาพของท้องถิ่น เช่น วัตถุดิบ หรือความชำนาญที่มีอยู่มาพัฒนาเป็นสินค้า หรือการบริการด้วยความคิดอย่างสร้างสรรค์ และนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง กระตุ้นให้คนในท้องถิ่นสร้างรายได้ด้วยตนเอง โดยภาครัฐเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชน สู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ ด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเตอร์เน็ต และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพมีจุดเด่นและมีมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศสอดคล้องกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น

ผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่จังหวัดปัตตานียะลา และนราธิวาส มีผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าบาติกและเครื่องแต่งกายมุสลิมซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ที่เป็นที่เป็นที่ยอมรับและมีความน่าสนใจอย่างมากในด้านการพัฒนาศักยภาพ และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลยอดจำหน่ายในช่วงระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2557–6 กรกฎาคม 2558 พบว่า ยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นที่นิยม ชื่นชอบ และมียอดจำหน่ายที่สูงทั้งในและต่างประเทศ โดยที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มียอดขายรวมทั้งในและต่างประเทศทั้งสิ้น 360,794,728 ล้านบาท 137,167,251 ล้านบาท และ 217,744,500 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละต่อยอดขายรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 33.57, 15.05 และ 43.10 ตามลำดับ (ศูนย์สารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชน กรมพัฒนาชุมชน, 2558: ออนไลน์) จากสัดส่วนร้อยละต่อยอดขายแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย มีความสำคัญต่อการเติบโตในเชิงเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าโอทอปของประเทศไทยเพื่อส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์เน้นคุณภาพและการตลาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์โอทอป และผู้ผลิต ผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงความสามารถในการประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับกรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย จัดทำกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเฉพาะกลุ่ม เพื่อการพัฒนาพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ผลิต ให้มีศักยภาพในการแข่งขันสูงขึ้น สามารถขยายฐานสู่ตลาดต่างประเทศมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีจำแนกตามคุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิต แบ่งเป็น 4 กลุ่ม (Quadrant) ดังนี้ (1) กลุ่มดาวเด่นสู่สากล หรือกลุ่มดาวเด่น (กลุ่ม A) (2) กลุ่มอนุรักษ์ สร้างคุณค่า หรือเอกลักษณ์ (กลุ่ม B) (3) กลุ่มพัฒนาสู่การแข่งขัน (กลุ่ม C) และ (4) กลุ่มปรับตัวสู่การพัฒนา (กลุ่ม D) แต่จากการศึกษาพบว่า จำนวนผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยที่ผู้ผลิตจะสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์ของตนเองไปอยู่ในกลุ่ม A คือ กลุ่มดาวเด่นสู่สากลได้ ตัวอย่างเช่น ในปี 2557 จังหวัดปัตตานีมีจำนวนผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายทั้งสิ้น 202 ผลิตภัณฑ์ มีผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในกลุ่ม A จำนวน 9 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 4.45 กลุ่ม B จำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 4.95 กลุ่ม C จำนวน 26 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 12.87 และกลุ่ม D จำนวน 157 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 77.72 จังหวัดยะลามีจำนวนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกายทั้งสิ้น 100 ผลิตภัณฑ์ มีผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในกลุ่ม A จำนวน 15 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 15.0 กลุ่ม B จำนวน 13 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 13.0 กลุ่ม C จำนวน 23 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 23.0 และกลุ่ม D จำนวน 49 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 49.0 จังหวัดนราธิวาสมีจำนวนผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายทั้งสิ้น 126 ผลิตภัณฑ์ แต่มีผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในกลุ่ม A จำนวน 17 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 13.49 กลุ่ม B จำนวน 22 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 17.46 กลุ่ม C จำนวน 14 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ11.11 และกลุ่ม D จำนวน 73 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 57.93 (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา, 2558)

การศึกษาถึงปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสจะทำให้ทราบถึงปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้รับจะเป็นแนวทางสำหรับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันรายอื่น นำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นและเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายที่ได้รับการรับรองคุณภาพในกลุ่มดาวเด่น และกลุ่มอนุรักษ์ของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ที่ได้รับการรับรองคุณภาพในกลุ่มดาวเด่น และกลุ่มอนุรักษ์ของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส และจังหวัดนราธิวาส จำนวน 50 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามชนิดแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิต เป็นคำถามชนิดแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย จำนวนสมาชิก ระยะเวลาการดำเนินงาน และยอดขายเฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการดำเนินงานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ใน 6 ด้าน ด้านการตลาด การผลิต การเงินและบัญชี การจัดการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ได้แก่ ด้านผู้นำ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก เป็นคำถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 32 ข้อ แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำเร็จของกลุ่มผู้ผลิต เป็นคำถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ผลกำไรเพิ่มสูงขึ้น การมีผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดอยู่เสมอ และผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับจากลูกค้า แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้มาจากข้อมูล 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน-กันยายน 2559

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา รายงาน อินเทอร์เนต และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลด้านคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิต ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ระยะเวลาการดำเนินงาน และยอดขายเฉลี่ยต่อเดือน ใช้สถิติพรรณนา ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับปัจจัยทางการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิต ใน 5 ด้าน ด้านการตลาด การผลิต การเงินและบัญชี การจัดการ ปัจจัยด้านผู้นำ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก เป็นคำถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating

Scale) จำนวน 32 ข้อ และระดับความสำเร็จของกลุ่มผู้ผลิต เป็นคำถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 3 ข้อ แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยหาค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละข้อในแต่ละด้าน ซึ่งพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2548 : 113-114)

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์ปัจจัยทางการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ฯ ในด้านผลกำไรเพิ่มสูงขึ้น การมีผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดอยู่เสมอ และผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับจากลูกค้า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้ดำเนินการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 86 คน และได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด 50 ชุด คิดเป็นร้อยละ 58 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือ 30-40 ปี และน้อยที่สุดคือ น้อยกว่า 30 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มากที่สุด รองลงมาอนุปริญญากับปริญญาตรี ประถมศึกษา และระดับอื่นๆ ตามลำดับ

2. คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ข้อมูลของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 11-20 คน มากที่สุด รองลงมา น้อยกว่า 10 คน น้อยที่สุดมีจำนวนสมาชิก 41 คนขึ้นไป มีระยะเวลาดำเนินงานมากที่สุดคือ 3-10 ปี รองลงมาคือ 11-15 ปี และน้อยที่สุดคือ น้อยกว่า 3 ปี และ 21 ปีขึ้นไป ยอดขายเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุด คือ 30,001 บาทขึ้นไป รองลงมาคือ 10,000-20,000 บาท และน้อยที่สุดคือ 20,001-30,000 บาท

3. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจในด้านการตลาด การผลิต การเงินและบัญชี การจัดการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ในภาพรวมปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ จำแนกเป็นรายด้าน จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด การผลิต การเงินและบัญชี การจัดการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ในด้านผู้นำ และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09 S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยการดำเนินงานด้านการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.87 S.D. = 0.28) มากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์มีหลากหลายรูปแบบมากที่สุด รองลงมาราคาเหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์มีสีสันสวยงามตรงกับความต้องการของกลุ่มลูกค้า และตราสินค้าจดจำง่าย มีการนำสินค้าไปจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าและเทศกาลต่างๆ มีการสื่อสารการตลาด/ประชาสัมพันธ์/การขาย โดยใช้สื่อออนไลน์ เช่น FACEBOOK LINE INSTRAGRAM และมีการส่งเสริมการตลาดอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ ปัจจัยการดำเนินการด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11 S.D. = 0.50) มาก

ที่สุดคือ มีการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ก่อนออกจำหน่าย รองลงมาคือ มีการกำหนดคุณภาพของวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตเพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ มีการคิดค้นปรับปรุง วิธีการผลิตอยู่เสมอ มีวัตถุดิบเพียงพอ ทันต่อความต้องการ และมีการพัฒนาปัจจัยในการผลิต เช่น เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่างๆ ตามลำดับ ปัจจัยการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.01 S.D. = 0.55) มากที่สุดคือ กลุ่มมีการจัดทำงบประมาณรายรับรายจ่ายประจำปีทุกปี รองลงมาคือ มีการทำบัญชีการเงินที่ชัดเจนและโปร่งใส ความพอเพียงของเงินลงทุนหมุนเวียน กลุ่มให้สมาชิกมีส่วนในการวางแผนด้านการเงินของกลุ่มทุกครั้ง และแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจากการระดมทุนภายในกลุ่ม ตามลำดับ ปัจจัยด้านการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24 S.D. = 0.49) มากที่สุดคือ มีการกำหนดเป้าหมายของกลุ่มอย่างชัดเจน รองลงมาคือ มีการวางแผนการจัดจำหน่าย การหาตลาด และประสานงานร่วมกัน มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการจัดโครงสร้างขององค์กรอย่างชัดเจน และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการและสมาชิกอย่างชัดเจน ตามลำดับ ปัจจัยด้านผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20 S.D. = 0.53) มากที่สุดคือ ผู้นำมีความเสียสละในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี รองลงมาคือ ผู้นำมีความสามารถด้านการติดต่อประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องได้ดี ผู้นำมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานสูง ผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้นำเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการทำธุรกิจ ตามลำดับ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.16 S.D. = 0.56) มากที่สุดคือ การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำและคณะกรรมการด้วยทุกครั้ง รองลงมาคือ มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนของกลุ่ม และสมาชิกมีส่วนร่วมในการหาตลาดให้กลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ปัจจัยการดำเนินงาน	$\overline{X}$	S.D	ระดับความสำคัญ
1. ด้านการตลาด	3.87	0.28	มาก
2. ด้านการผลิต	4.11	0.50	มาก
3. ด้านการเงินและบัญชี	4.01	0.55	มาก
4. ด้านการจัดการ	4.24	0.49	มาก
5. ด้านผู้นำ	4.20	0.53	มาก
6. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	4.16	0.56	มาก
โดยรวม	**4.09**	**0.48**	**มาก**

4. ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ความสำเร็จของกลุ่มผู้ผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มมีผลกำไรสูงขึ้น ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการยอมรับจากลูกค้า และกลุ่มมีผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดอยู่เสมอ ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย เป็นการเก็บรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยโดยจำแนกเป็นรายด้าน จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงินและบัญชี ด้านการจัดการ ด้านผู้นำ และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (multiple regression analysis) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

5.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (Y) หรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือผันแปรต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 5 ตัวแปร ดังนี้

1. ด้านผู้นำ
2. ด้านการผลิต
3. ด้านการจัดการ
4. ด้านการเงินและบัญชี
5. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ตัวแปรอิสระที่นำมาวิจัยทั้งหมด สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรในตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ 72.80 ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = 0.189 + (-0.219) X_1 + 0.387X_2 + 0.201X_3 + 0.316X_4 + 0.558X_5 + (-0.291) X_6$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z = (-0.124) Z_1 + 0.389Z_2 + 0.218Z_3 + 0.306Z_4 + 0.588Z_5 + (-0.323)Z_6$$

เมื่อ Y และ Z = ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

ปัจจัยด้านการผลิต มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ซึ่งสอดคล้องกับชุลีพร มาสเนตรและคณะ (2555) กล่าวว่า ปัจจัยด้านการผลิตเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปพื้นบ้านของผู้ประกอบการในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยปัจจัยด้านการผลิตด้านหนึ่งคือ การที่ผู้ประกอบการธุรกิจประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมืออุปกรณ์ขึ้นใช้เองในกิจการ สอดคล้องกับไพฑูรย์ ภิระบัน (2549) พบว่า วิสาหกิจชุมชน ไม่มีปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ มีกำลังการผลิตเพียงพอ มีการนำเทคโนโลยีที่มาใช้ในการผลิต และมีกระบวนการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับนภาพร กบคำ (2550) พบว่า การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเซตะวัน ในด้านการผลิตและการตรวจสอบคุณภาพนั้น สามารถผลิตผ้าทอที่มีลวดหลายหลากหลาย และตามที่ลูกค้าสั่งทอ อีกทั้งมีการตรวจสอบคุณภาพผ้าทออย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยด้านการเงินและบัญชี มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ซึ่งสอดคล้องกับชุติมา หวังเบ็ญหมัด และธนัชชา บินดุเหล็ม (2558) พบว่า ปัจจัยด้านการเงิน เป็นปัจจัยหนึ่งของปัจจัยแห่งความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปพื้นบ้านของผู้ประกอบการในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส สอดคล้องกับผลการศึกษาของเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2552) พบว่า ปัจจัยด้านการเงินและทุน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยที่เงินทุนหมุนเวียนที่จะนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของธุรกิจชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นกลไกที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มเคลื่อนไหวได้ สอดคล้องกับวิภาดา ระหา (2550) พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารการเงินและทุน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชน เงินที่ใช้ดำเนินธุรกิจชุมชนในระยะแรก โดยหลักการสำคัญที่ทำให้ธุรกิจชุมชนประสบผลสำเร็จนั้นเริ่มต้นจากการระดมทุนในชุมชนทำให้สมาชิกในชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างรอบคอบเพราะเป็นเงินทุนของสมาชิกเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และสอดคล้องกับนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ (2551) พบว่า ธุรกิจ

ชุมชนที่ประสบความสำเร็จโดยส่วนมากจะเป็นการระดมทุนจากสมาชิกเอง เนื่องจากปลอดดอกเบี้ย และจะต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับเงินทุนของกลุ่มร่วมกันระหว่างผู้นำ คณะกรรมการและสมาชิก

ปัจจัยด้านการจัดการ มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ซึ่งสอดคล้องกับวิภาดา ระหา (2550) พบว่า ปัจจัยด้านการการบริหารและการจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชน โดยที่ระบบการบริหาร และการจัดการในการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนนั้นมีรูปแบบบริหารด้วยคณะกรรมการ ทำให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแบ่งอำนาจหน้าที่ตามลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมาย มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดกันในการ และสามารถตรวจสอบระบบการทำงานในทุกขั้นตอนได้ และสอดคล้องกับมนต์รัก ธีรานุสรณ์ (2550) พบว่า ผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดแผนการดำเนินงานหรือวิธีการปฏิบัติงานให้กับสมาชิก โดยดูจากคำสั่งซื้อจากลูกค้าเป็นเกณฑ์ แล้วจะกระจายงานให้กับสมาชิกในกลุ่ม ธุรกิจมีการกำหนดโครงสร้างองค์การ มีการกำหนดตำแหน่งต่างๆ ไว้ สมาชิกทำตามความเหมาะสมและตามความถนัดของแต่ละคน

ปัจจัยด้านผู้นำ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มากที่สุด สอดคล้องกับวิภาดา ระหา (2550) พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชน และสอดคล้องกับเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2552) พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ เนื่องจากผู้นำจะเป็นกลไกที่สำคัญในการนำพาธุรกิจชุมชนให้สามารถผ่าฟันอุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ วิภาดา ระหา (2550) ซึ่งกล่าวว่า การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจชุมชนทั้งในเรื่องการระดมเงินทุน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขในทุกปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้การดำเนินงานของชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีความเข้าใจ สนใจในการแก้ไขปัญหากับการดำเนินธุรกิจชุมชนเป็นอย่างดี จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ค้นพบ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะเกี่ยวกับผลการศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการนำผลการศึกษาไปใช้ และประเด็นเกี่ยวกับการทำการศึกษาครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการตลาด เป็นตัวแปรที่ไม่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อาจเนื่องมาจากทางกลุ่มไม่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการด้านการตลาด ขอเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ทำการฝึกอบรมให้ความรู้ทางการตลาดให้กับกลุ่ม ในด้านการกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย การวางแผนเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ควบคู่ไปกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์และมีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอื่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อื่นที่ประสบความสำเร็จเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ หาความแตกต่างเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายๆ ท่าน ขอขอบคุณผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม และขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัย ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์เครื่องมือวิจัย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

นภา กบคำ. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเชตวัน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอลอง จังหวัดแพร่**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ รปม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชุติมา หวังเบ็ญหมัด และธนัชชา บินดุเหล็ม. (2558). **ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.** วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 1(1) : 109-123.

ชุลีพร มาสเนตรและคณะ. (2555). **ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปพื้นบ้านของผู้ประกอบการในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส.** วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 4(3) : 94-107.

ไพฑูรย์ ภิระบัน. (2549). **ปัจจัยความสำเร็จของสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพะเยา.** การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มนต์รัก ธีรานุสรณ์. (2550). **การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา.** การศึกษาอิสระ บธม. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

วิภาดา ระหา. (2550). **ธุรกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านพันขาง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.** สารนิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. (2558). **ผลการจำหน่ายสินค้าโอทอป.** [อ้างเมื่อ 6 กรกฎาคม 2558] เข้าถึงได้จาก www.gn.cdd.go.th/web_wis/.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา. (2558). **ทะเบียนผลิตภัณฑ์กลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ลงทะเบียน OTOP ปี 2557 – 2558.** [อ้างเมื่อ 6 กรกฎาคม 2558] เข้าถึงได้จาก www.otopyala.com/otopinfo/

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2552). **การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์จากลานและตาล ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลตากออก อำเภอบ้านตากจังหวัดตาก

The development participatory on cost management to the management of the community enterprisesin TumbonTakAok, Ban Tak districts, Tak province

ยพรัตน์ อิ่มพิทักษ์* และ ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว
ณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
*corresponding author e-mail: yopharat_dang@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์จากลานและตาล ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก วิธีการศึกษาใช้การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ชุมชน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการมีผู้นำกลุ่มที่ดี เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชุมชน และยังได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเป็นอย่างดี จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้อง การพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยลดปัญหาด้านระยะเวลาในการผลิต คุณภาพของผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลหรือฐานข้อมูลต่างๆ การวางระบบบัญชี และเทคนิคการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจบริหารจัดการกลุ่มเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

คำสำคัญ : ศักยภาพ การบริหารจัดการ ต้นทุนผลิตภัณฑ์

Abstract

The purpose of this research is to develop the potential of the cost management for products made from fan palm and sugar palm by the community enterprise in Yak-Aok Sub district, Ban Tak district, Tak Province. The research methodologies are the interviews of the entrepreneurs and community including the event participation and the observation of the literature review. Data are collected by the informal interviews, group conversation. The study indicated that operation of the entrepreneurs in terms of the management, the community enterprise has a good leader who is committed to improve the communities for the better and it also received good supports from the members. The community enterprise is necessary to be developed as following; the calculation of accurate product cost. The development of tools that help reducing the time used in the production and control the quality of the product, the development of new products, the development of a storage or database of the community enterprise, and the installment of the accounting system and technical for using accounting information to manage and make decision in order to support the growth of the community enterprise.

keywords : participatory, management, cost of product

บทนำ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ได้เริ่มต้นในปี พ.ศ.2535 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพันธุ์ต่างๆ และบุคคลที่สนใจ ได้มีโอกาสปฏิบัติงานศึกษาพืชพันธุ์ต่างๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ รวบรวมเป็นหลักฐานไว้ และเพื่อเป็นสื่อระหว่างสถาบันต่างๆ บุคคลต่างๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถดำเนินการได้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ในทางวิชาการได้ กรมวิทยาศาสตร์บริการ ได้เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ โดยทำหน้าที่ด้านการวิเคราะห์ทดสอบสารอาหารและองค์ประกอบสำคัญในพืชและพันธุ์ไม้ไทยต่างๆ ของท้องถิ่นหรือชุมชน ซึ่งหายากและใกล้จะสูญพันธุ์ เช่น มะเกี๋ยง มะตูม เพื่อใช้ในการอ้างอิง เพื่อการปกปักรักษา และคัดเลือกสายพันธุ์เด่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยในปีงบประมาณ 2553 กรมวิทยาศาสตร์บริการได้ดำเนินโครงการศึกษาคุณค่าทางโภชนาการในผลลาน ซึ่งลานเป็นพันธุ์ไม้ตระกูลปาล์มที่เติบโตช้า เมื่อต้นแก่อายุราว 60-70 ปี จึงออกผลและตาย จำนวนต้นลานจึงมีน้อยลงทุกปีและใกล้จะสูญพันธุ์หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้ (กรมวิทยาศาสตร์บริการ, 2554)

ลานหรือไม้ลาน เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่ในตระกูลปาล์ม เป็นพันธุ์ไม้ดึกดำบรรพ์ ที่ไม่ขึ้นแพร่หลายนัก มีถิ่นกำเนิดในอเมริกาและแถบเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนใหญ่จะชอบขึ้นอยู่ในที่มีอากาศชื้นเย็น มีฝนตกมาก ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีที่สุด ในดินที่มีความชื้นสูง ดินมีการระบายน้ำได้ดี ไม่ชอบน้ำขัง ต้นลานมีความคงทนต่อภัยธรรมชาติเป็นอย่างดี ต้นเล็กถึงแม้จะถูกไฟไหม้ก็จะงอกขึ้นได้ในโอกาสต่อไป เพราะรากของต้นลาน ฝังลงในดินลึกมาก ต้นลาน เป็นไม้ทิ้งใบตามธรรมชาติ วงจรชีวิต ของต้นลานค่อนข้างพิเศษกว่าไม้ตระกูลอื่น ๆ คือเมื่อต้นแก่ตั้งแต่อายุ 20-80 ปี ประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายนจะออกดอก และผลนั่นหมายถึงชีวิตช่วงสุดท้ายของต้นลานสิ้นสุดแล้ว (โครงการอนุรักษ์ใบลานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2554)

พื้นที่ของตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ บางปีมีน้ำไหลหลาก บางพื้นที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้ และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สาธารณประโยชน์ ทุ่งเลี้ยงสัตว์ ป่าพระบาท เป็นที่ราบสูงไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ และเป็นป่าเสื่อมโทรม สำหรับพื้นที่ของบ้านปากร้องห้วยจี้ หมู่ที่ 2 ตำบลตากออก มีพื้นที่ส่วนใหญ่ในการทำการเกษตรประกอบกับมีต้นลานและต้นตาลเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านแต่เดิมได้ตัดใบลานส่งขายแก่พ่อค้าที่จังหวัดลำพูนซึ่งจะนำไปสานหมวกขาย นายตา พรมวงษ์ และ นางลำพวน สุกสาตร์ เห็นว่าชาวบ้านสามารถนำมาจักสานและเย็บได้เอง จึงได้ริเริ่มให้ชาวบ้านปากร้องห้วยจี้ หมู่ที่ 2 นำใบลานมากรีดเป็นเส้นเล็กๆ แล้วถักเปีย นำมาเย็บเป็นหมวกเพื่อใส่เองเวลาไปทำนา และขายในหมู่บ้าน/ท้องถิ่น ต่อมาจึงได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดทำหมวกจากใบลาน และ ใบตาล สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบของหมวกต่างๆ ที่ทันสมัย มีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น เช่น หมวกคาวบอย หมวกปีกกว้าง ตอบสนองความต้องการของลูกค้าเพิ่มมากขึ้น สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน โดยนำสิ่งที่ผูกพันกับวิถีชีวิตชาวบ้าน ใช้ภูมิปัญญาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลตากออก, 2555)

ต้นลานเป็นหนึ่งในผลผลิตจากธรรมชาติ ที่ทรงคุณค่ามากกว่าการให้ร่มเงา จากแรกเริ่มที่ชาวบ้านปากร้องห้วยจี้ ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ตัดใบลานส่งขาย ขยายสู่การขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์น่าใช้ในครัวเรือน ด้วยการกรีดใบลานเป็นเส้นเล็ก ถักเปียขัดอย่างธรรมดา ก่อนนำมาเย็บเป็นหมวกที่มีสีขาวนวลชวนมองยามนำไปใช้ในการทำไร่ไถนา จนกลายเป็นสินค้าส่งขายให้แก่ชุมชน นำมาสู่ผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีรางวัลการันตีเป็นของดีระดับ 5 ดาวในปี 2553 กระทั่งทุกวันนี้หมวกใบลานเป็นงานแฮนด์เมดที่โด่งดังและเป็นที่รู้จักในระดับประเทศ นางทองคำ ยมเกิด อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 บ้านปากร้องห้วยจี้ และประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านปากร้องห้วยจี้ บ้านปากร้องห้วยจี้ ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ที่มีต้นลานและต้นตาลขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับต้นไม้ทั้ง 2 ชนิดนี้ จึงได้พัฒนาหมวกใบลานที่มีรูปทรงดั้งเดิมเป็นผลิตภัณฑ์จักสานหลากหลายรูปแบบ เช่น หมวกคาวบอย หมวกผู้หญิง หมวกกอล์ฟ พวงกุญแจ กระเป๋า แฟ้ม พัด ซองใส่จดหมาย ให้เป็นที่ถูกใจลูกค้ากลุ่มใหม่ส่วนใบตาล นิยมนำมาทำหมวกกันฝนเพราะเมื่อโดนน้ำแล้วไม่ขึ้นราง่าย ใบตาลมีความหนาเมื่อเอามาทำหมวกแล้วตัวหมวกจะแข็งกว่าหมวกใบลาน แต่หากวางตากแดดไว้

นานๆจะกรอบง่าย ดังนั้นจึงเหมาะกับการใช้งานช่วงหน้าฝนมากกว่านอกจากนี้ยังได้มีการออกแบบให้สวยงามบนหมวกให้มีลวดลายต่างๆ เช่น ลายข้าวหลามตัดตัน, ลายข้าวหลามตัดโปร่ง, ลายข้าวหลามตัดหยัก, ลายฉลุธรรมดา, ลายไทย, ลายดอกพิกุล, ลายทัด, ลายผีเสื้อ, ลายสับปะรด และลายภูเขา ฯลฯ ใบลานทุกเส้นที่ถูกสานโดยความเชี่ยวชาญและฝีมือของชาวบ้านปากร้องห้วยจี้ โดยปราศจากการใช้เครื่องจักรใดๆ จึงเปรียบเสมือนสายสัมพันธ์ร้อยรัดวิถีชาวบ้านที่สานต่อจากรุ่นสู่รุ่น โดยอาศัยทักษะฝีมือและวัตถุดิบในท้องถิ่น จนได้ผลิตภัณฑ์ Eco Friendly ที่น่านิยม สมเป็นผลิตภัณฑ์แทนคำ "ขอบคุณ" มอบคืนให้แก่ธรรมชาติ

น้ำตาลปึก เป็นผลผลิตที่ทำมาจากต้นตาลเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมาในหมู่บ้านปากร้องห้วยจี้ หมู่ที่ 1 ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งหมู่บ้านนี้มีต้นตาลขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากชาวบ้านทำเป็นอาชีพเสริมจากการทำไร่ทำนาชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนี้สืบต่อกันมาเป็นอุตสาหกรรมครอบครัว ลุงหมังทองปาง ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ยึดอาชีพนี้ มาตั้งแต่อายุได้ ๒๓ ปีปัจจุบันมีอายุ ๗๓ ปีขั้นตอนการทำน้ำตาลปึกของชาวปากร้องห้วยจี้ จะทำกันประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึง มิถุนายน ซึ่งถือเป็นฤดูของลูกตาล (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2554) และน้ำตาลสด เป็นน้ำหวานที่ได้จากช่อดอกของต้นตาลหรือต้นมะพร้าวนำไปกรองและผ่านกรรมวิธีการฆ่าเชื้อ(ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2556)

ในการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการสิ่งแรกที่จะถือกำเนิดขึ้นจากการทำธุรกิจก็คือ “ต้นทุน” ซึ่งต้นทุนที่เกิดขึ้นนี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะเป็นตัวชี้วัดและบ่งบอกได้ว่าธุรกิจของผู้ประกอบการจะมีโอกาสการอยู่รอดมากขนาดไหนเมื่อต้องต่อสู้กับคู่แข่งขันนอกเหนือจากนี้การทราบต้นทุนที่แท้จริงยังจะมีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดรายละเอียดและออกแบบแผนงานทางธุรกิจให้เหมาะสมเข้ากันได้กับรูปแบบการขายสินค้าและการประกอบกิจการต้นทุนทางธุรกิจจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการโดยตรงจึงสมควรที่จะต้องให้ความสำคัญในส่วนนี้ให้มากเป็นพิเศษก่อนที่จะคิดริเริ่มลงมือสร้างธุรกิจซึ่งต้นทุนทางธุรกิจถูกแบ่งออกมาเป็น 2 ประเภท ต้นทุนคงที่เป็นต้นทุนที่เป็นพื้นฐานมากที่สุดสำหรับการทำธุรกิจในปัจจุบันเพราะเป็นต้นทุนที่ผู้ประกอบการจะต้องเสียไม่ว่าจะมีรายรับเข้ามาที่บริษัทหรือไม่และต้นทุนผันแปรเป็นต้นทุนที่ไม่ถูกระบุจำนวนเงินที่ต้องจ่ายแบบเป็นตัวเลขตายตัวโดยจำนวนเงินของต้นทุนแบบผันแปรจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลผลิตที่บริษัทของผู้ประกอบการผลิตได้และสำหรับวิธีการจัดการและบริหารต้นทุนทางธุรกิจคือ การพยายามลดต้นทุนโดยการลดรายจ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป และการแสวงหาทางเลือกพิเศษเพื่อลดต้นทุนโดยให้ผู้ประกอบการติดต่อขอรับเงื่อนไขที่ดีที่สุดสำหรับธุรกิจของเราจากผู้ที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งในส่วนของวัตถุดิบและพื้นที่การแสวงหาทางเลือกพิเศษจะช่วยทำให้ผู้ประกอบการสามารถคงประสิทธิภาพเดิมเอาไว้ได้ในขณะที่ต้นทุนลดต่ำลงซึ่งจะทำให้ได้ผลกำไรเพิ่มมากขึ้นในที่สุดเมื่อผู้ประกอบการทราบต้นทุนที่แท้งจริงและพยายามลดต้นทุนผู้ประกอบการจะได้ต้นทุนที่ถือว่าต่ำที่สุดออกมาเรียกว่าต้นทุนสุทธิโดยผู้ประกอบการต้องนำเอาต้น ทุนสุทธิที่ได้นำมาใช้คำนวณเพื่อหาจุดคุ้มทุนและผลกำไรที่จะได้รับเพื่อใช้ในการออกแบบสร้างแผนทางธุรกิจที่เหมาะสมต่อไปซึ่งการคำนวณต้นทุนที่ได้จะเป็นตัวเบิกทางที่ทำให้ผู้ประกอบการสามารถรู้ได้ว่าต้องสร้างแผนการตลาดที่เหมาะสมอย่างไรจึงจะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในอนาคตซึ่งในที่นี้หมายถึงการตั้งราคาขายด้วยโดยที่การลดต้นทุนไม่ใช่การลดคุณภาพสินค้าหรือบริการ (อิงค์ควิตี้, 2556)

จากการสำรวจพบว่า ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์จากลานและตาล มีจำนวนสมาชิกลดลง การจัดทำบัญชีอย่างไม่เป็นระบบ การใช้ข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจยังมีน้อยดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญเรื่องการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์จากลานและตาลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากลานและตาล ศึกษาโครงสร้างต้นทุนการผลิตและวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการต้นทุน วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค โอกาส และข้อเสนอแนะ เพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตที่เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ไปใช้ในการบริหารจัดการ ในด้านการกำหนดราคา

ขาย การลดต้นทุน ฯลฯหรือนำไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารงานจัดการธุรกิจได้รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณาการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อไปได้

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์จากลานและตาล ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลตากออก อำเภอบ้านตากจังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย : คือ ประชากรตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์จากลานและตาล จำนวน 35ราย (จากการสำรวจ วันที่ 14 พฤษภาคม 2557)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (in-depth semi-structured interviews): โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนบ้านปากร้องห้วยจี้ที่ทำการผลิต ผลิตภัณฑ์จากลานและตาลโดยมีประเด็นคำถาม คือ ชื่อ ที่อยู่ สถานภาพทางครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ รายได้และรายจ่ายในครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์จากลานและตาลการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (in-depth semi-structured interviews): โดยแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ

- ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต
- ส่วนที่ 3: แนวทางการบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
- ส่วนที่ 4: ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.2 การบันทึกข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยใช้สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง

2.2การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) โดยการระดมสมองกลุ่มย่อย ในประเด็น การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ แนวทางการจัดทำระบบบัญชีต้นทุน แนวทางการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์

2.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สอบถามปัญหาในการดำเนินงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากสมาชิกกลุ่ม จำนวน 20 คน

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ สิ่งตีพิมพ์ เอกสาร ตำราต่างๆ ข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

4.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ นำมาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลด้านระบบบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ ได้นำเสนอเป็นตารางพร้อมบรรยายเชิงพรรณนา

4.3 ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดเก็บรวบรวมเป็นข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 34 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 85 มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 32 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด ประถมศึกษา จำนวน 20 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 20คน หรือคิดเป็นร้อยละ 50 มีแหล่งรายได้หลักมาจากการประกอบอาชีพ จำนวน 22 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55 โดยเมื่อแยกประเภทผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มถักเปียใบลานมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 23 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 58 กลุ่มเย็บหมวกจากใบตาล จำนวน 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15กลุ่มผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลสด,น้ำตาลปึกจำนวน 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15 และกลุ่มตัดเย็บผลิตภัณฑ์จากใบลานจำนวน 5คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.50 มีรายจ่ายต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 30 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 75 มีการออมเงินต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 30 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 75 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 โดยมีแหล่งหนี้สินมาจากการกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด จำนวน 14 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 42

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี จำนวน 23 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.50 และมีผู้เคยได้รับการฝึกอบรม จำนวน 17 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 42.50 โดยได้รับความรู้จากสำนักงานพัฒนาชุมชน การศึกษานอกโรงเรียนหรือ กศน. การศึกษาตามอัธยาศัย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ จำนวน 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.50 และมีการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์จำนวน 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.50 โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง และส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำบัญชี จำนวน 29 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 72.50 มีการจัดทำบัญชีด้วยมือ จำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 27.50 ซึ่งสมุดบัญชีหรือเอกสารที่ใช้ในการจัดทำบัญชี ประกอบด้วยอะไรบ้าง สมุดบันทึกรายรับ-ร่ายจ่าย ได้รับจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สมุดบันทึกส่วนตัวซึ่งได้รับความรู้จากการเข้าอบรมต่างๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บหมวกใบตาลรหัสทะเบียน 6-63-02-01/1-0004 ที่อยู่ 46/1 หมู่ 1 ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ประเภทผลิตภัณฑ์ของใช้ ของประดับตกแต่งและของที่ระลึกหมวกใบลาน ใบตาล (รหัสโอทอป 630200845201) หมวกใบลาน (รหัสโอทอป 630200035)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำตาลสดบ้านปากร้องห้วยจี้ รหัสทะเบียน 6-63-02-01/1-0007ที่อยู่ 38 หมู่ 2 ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ประเภทผลิตภัณฑ์ เครื่องดื่ม ของดีบ้านตาก ของฝากเด่นตาล อร่อย สะอาด ถูกหลักอนามัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์จากลานและตาล

ที่	ผลิตภัณฑ์	ราคาขายปลีก (บาท)	ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย (บาท)	กำไรขั้นต้น (บาท)	อัตรากำไรขั้นต้น (%)
1	หมวกใบลานแบบเลดี้	60	29.77	30.23	50%
2	หมวกใบลานแบบคาวบอย	80	24.77	55.23	69%
3	หมวกใบตาลแบบหงอบ	70	16.54	53.46	76%
4	หมวกใบตาลแบบหมวกพระเจ้าตาก	70	17.54	52.46	75%
5	กระเป๋าจากใบลาน	350	314.17	35.83	10%
6	พัดจากใบลาน	20	14.00	6.00	30%
7	กล่องกระดาษทิชชูจากใบลาน	120	102.50	17.50	15%
8	กระติ๊บข้าว	60	31.59	28.41	47%
9	น้ำตาลสด	15	7.58	7.42	49%
10	น้ำตาลปึก	70	39.07	30.93	44%

ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์จากลานและตาล หมวกใบลานแบบเลดี้ใบละ 29.77 บาท หมวกใบลานแบบคาวบอยใบละ 24.77 บาท หมวกใบตาลแบบหงอบใบละ 16.54 บาท หมวกใบตาลแบบหมวกพระเจ้าตาก ใบละ 17.54 บาท กระเป๋าจากใบลาน ใบละ 314.17 บาทพัดจากใบลานอันละ 14.00 บาท กล่องกระดาษทิชชูจากใบลาน อันละ 102.50 บาท กระติ๊บข้าว 31.59 บาท น้ำตาลสด ขวดละ 7.58 บาท และน้ำตาลปึก กิโลกรัมละ 39.07 บาท

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าในการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์จากลานและตาล ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง แรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานทางตรง การผลิตผลิตภัณฑ์บางอย่างขาดผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับ บุษบา อารีย์ ได้รายงานเรื่องการพัฒนาศักยภาพการบริหารต้นทุนเพื่อการจัดการของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง วิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนของผลิตภัณฑ์ และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนเพื่อการจัดการ เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเรื่องต้นทุน การคำนวณต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์เพื่อกำหนดราคาขายของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง และ วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค โอกาส และข้อเสนอแนะ เพื่อเข้าสู่ผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ ด้านปัจจัยการผลิตเกี่ยวกับ ที่ดิน ทุน แรงงานและผู้ประกอบการ ด้านการจัดการและการดำเนินงานของกลุ่ม ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการเงินปละงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ด้านการส่งเริมอาชีพ ด้านการตลาด ด้านการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและผลตอบแทนจากการจำหน่ายผลผลิต ควรมีการจดบันทึกข้อมูลด้านปริมาณผลผลิตในปีที่เริ่มกรีดจนถึงปีที่สิ้นสุดโครงการ ควรใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อประเมินโครงการ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลตากออก ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีผู้นำกลุ่มที่ดี เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น และยังมีสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเป็นอย่างดี เป็นกลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนา แต่เกิดปัญหาคือ เมื่อบุตรหลานเมื่อเรียนจบก็จะไปทำงานยังต่างจังหวัด ทำให้ไม่มีผู้สืบทอด ด้านการตลาด สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงยังขาดความรู้ในด้านการตลาด เมื่อผลิตผลิตภัณฑ์ ก็จะขายส่งให้กับกลุ่มร้านค้าริมทางที่อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก และขายส่งให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปออกงานต่างๆ แต่กลุ่มถักเปียใบลานซึ่งมีจำนวนมากเกือบทุกหลังคาเรือน เมื่อถักเปียเสร็จก็จะม้วนเก็บไว้ขายให้กับพ่อค้าคนกลางซึ่งมาจากจังหวัดลำพูน ซึ่งพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคาไว้ต่ำ แต่หากนำลานถักเปียมาผลิตต่อเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น หมวกใบลาน จะทำให้มูลค่าสินค้าสูงขึ้น ด้านการผลิต ปัญหาเชื้อราที่เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์จากตาลและลาน เมื่อผลิตภัณฑ์ผลิตเสร็จหากได้รับความชื้นหรือนำก็จะขึ้นรา และใบลานเมื่อเก็บไว้นานสีจะซีดลง ด้านการบัญชีและการเงิน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการบันทึกรายรับ-รายจ่ายเพียงบางส่วนเท่านั้น ไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง ไม่มีการจดบันทึกการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์

แนวทางในการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนการอนุรักษ์พันธ์ลาน เนื่องจากวัตถุดิบ คือ ลาน และ ตาล ได้จากชุมชนในท้องถิ่น ไม่ได้จัดหาซื้อจากภายนอก ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงได้มีการอนุรักษ์พันธ์พืชลาน โดยการห้ามขุดต้นลานเด็ดขาด เพื่อให้คนในชุมชนสามารถตัดยอดลานมาเป็นผลิตภัณฑ์และนำมาจำหน่ายได้ ซึ่งเป็นอาชีพเสริมของคนในชุมชน คนในชุมชนที่ต้นลานมีผลออกมา ก็จะช่วยกันนำไปปลูกต่อไป สำหรับต้นตาล ส่วนใหญ่จะมีการปลูกต้นตาลของตนเองกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้จัดทำโครงการเพื่อสร้างร้านขายสินค้าโอทอป ซึ่งได้รับอนุมัติเงินงบประมาณให้จัดสร้างในปี พ.ศ.2559-2560 สถานที่จะติดกับถนนเอเชียขากลับเข้ากรุงเทพมหานคร ซึ่งภายในร้านค้าจะมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากลานและตาล โดยมีการสาธิตการผลิตเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และจำหน่ายสินค้าแปรรูปอื่นๆ ซึ่งทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้แจ้งความประสงค์ที่จะขอความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ในด้านการวางระบบบัญชี การพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลหรือฐานข้อมูลต่างๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าแบบออนไลน์ การผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากลานและตาล ที่นอกเหลือจากที่คนในชุมชนทำได้แล้ว เพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากขึ้น หรือทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น และการสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ หรือ เครื่องจักรที่เหมาะสมกับการใช้งาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์จากลานและตาล ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลตากออก อำเภอบ้านตากจังหวัดตาก ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ขอขอบพระคุณนางทองคำ ยมเกิด ผู้ใหญ่บ้านบ้านปากร้องห้วยจี้ และประชาชนตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และขอขอบคุณอาจารย์เจ้าหน้าที่ ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ที่คอยสนับสนุนและให้คำปรึกษา จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมวิทยาศาสตร์บริการ. (2554). โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี [ออนไลน์]. สืบค้นจากเว็บไซต์ http://www.dss.go.th/ [30 เมษายน 2557].

บุษบา อารีย์. (2556). การพัฒนาศักยภาพการบริหารต้นทุนเพื่อการจัดการของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยพายับ จังหวัดเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยมหาสารคามโครงการอนุรักษ์ใบลานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2554). เรื่องของต้นลาน [ออนไลน์]. สืบค้นจาก เว็บไซต์ www.bl.msu.ac.th/bailan/p_5.asp [29พฤษภาคม 2557].

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). น้ำตาลสดบ้านตาก[ระบบออนไลน์].สืบค้นจากเว็บไซต์ http://www.m-culture.in.th/moc_new/2013/02 [30 เมษายน 2557].

องค์การบริหารส่วนตำบลตากออก. (2555). หมวกใบลาน, ใบตาล จังหวัดตาก [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจากเว็บไซต์ http://www.takaok.go.th/otop_detail.php?id=70[25 เมษายน 2557].

อิงค์ควิตี้. (2556). วิธีการจัดการต้นทุนอย่างมืออาชีพ [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจากเว็บไซต์ http://incquity.com/articles/money-talk/capital-management [20เมษายน 2557].

การกระจายอำนาจท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0
Decentralization of local in Thailand 4.0

ธนิกานต์ ศรีจันทร์*
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ชัยภูมิ
*corresponding author e-mail: srichan.porpia@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจของท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ทำให้องค์การมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในในยุคดิจิทัล ในบริบทไทยแลนด์ 4.0 ต้องประกอบไปด้วย มีความภูมิใจในความเป็นชาติและวัฒนธรรม การพัฒนาคนเป็นมนุษย์สมบูรณ์ สังคมที่มีคุณภาพ มีสภาพแวดล้อมน่าอยู่ มีโครงสร้างที่ยั่งยืน มีบทบาทในเวทีระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องเพิ่มและพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อรองรับตามแผนการพัฒนาประเทศ โดยท้องถิ่นต้องมีพร้อมในการเข้าสู่ยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่นนั้นสามารถพัฒนาควบคู่ไปกับการใช้ดิจิทัล ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การมีนวัตกรรมใหม่ๆ รวมถึงการผลิตที่เน้นการบริการมากขึ้น ดังนั้น การกระจายอำนาจของท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีความพร้อมของบุคลากรในหน่วยงานของท้องถิ่น โดยมีศักยภาพในการทำงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสยุคโลกาภิวัตน์

คำสำคัญ : การกระจายอำนาจ ไทยแลนด์ 4.0 ท้องถิ่น

Abstract

This paper purpose to present conception about decentralization in local based on Towards a Sustainable Local 4.0 to build capacity in the competition causes organization is well equipped to changes in the digital age. Thailand 4.0 composes of a proud of nation and culture, development of human perfection Social quality, a livable environment Structures that are sustainable and a role in regional and world stage which local organization is a part of government that have to improve and develop potential for the nation economy and social development plan. Therefore local have to ready for digital age such as Technology, creative, innovation and services. Thus local organizations have to prepare for decentralization in local based on Thailand 4.0 and Globalization.

keywords : decentralization, Thailand 4.0, local

บทนำ

ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจแนวใหม่ ซึ่งขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ตามแนวคิดของรัฐบาลที่ต้องการให้การเจริญเติบโตไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยทำให้การพัฒนานั้นเป็นการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถก้าวทันเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตของกระแสโลก ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ตามแนวทางการ

ประสานงานของพลังประชารัฐ อาทิเช่น ภาคเอกชน ธนาคาร ประชาชน สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยต่างๆ ล้วนเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้มีการดำเนินตามแนวนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ซึ่งในส่วนพลังภาคประชาชนก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นโยบายมีความเป็นไปได้ โดยส่วนหนึ่งคือการกระจายอำนาจการบริหารจัดการของท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในการในการพัฒนาตามแผนนโยบายของรัฐบาลโดยผ่านหน่วยงานในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งในท้องถิ่นของไทยก็มีวิวัฒนาการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความพร้อมในการดูแลและปกครองตนเองได้โดยอิสระ ลดการพึ่งพาจากภาครัฐมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการท้องถิ่นตนเอง โดยอาศัยจุดเด่นของแต่ละพื้นที่คือภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ทำให้ท้องถิ่นนั้นมีศักยภาพในการดูแลตนเองนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น จนนำไปสู่การพัฒนาประเทศ สร้างจุดแข็งในการพัฒนาไปสู่ระดับโลกได้

การนำเอาหลักการกระจายอำนาจของท้องถิ่นไปสู่ประชาชนทำให้ประชาชนมีสามารถในการดูแลตนเองได้ สร้างการพึ่งพาตนเองได้ โดยรัฐบาลเป็นผู้คอยสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนผ่านนโยบาย รวมถึงการนำเทคโนโลยีความรู้ใหม่ให้ประชาชนสามารถนำไปปรับใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ ก่อให้เกิดนวัตกรรมจากภูมิปัญญาของประชาชนที่มีเอกลักษณ์ที่สร้างรายได้เข้าชุมชน และสามารถส่งเสริมทำให้เกิดรายได้เข้าประเทศได้เช่นกัน ซึ่งภูมิปัญญาของท้องถิ่นไทยก็มีอัตลักษณ์เป็นของตนเองที่จะแตกต่างกันตามพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณี ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้โดยผ่านการแปรรูปให้มีมูลค่าเพิ่มได้ ซึ่งสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้

แนวโน้มอนาคตต่อไปการกระจายอำนาจของท้องถิ่น อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากแต่เดิม มี 5 รูปแบบ ได้แก่ อบจ. เทศบาล อบต. กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา มีการปรับเปลี่ยนทำให้ไม่มีอบต. โดยยุบรวมเป็นเทศบาลแทน ทำให้รูปแบบในอนาคตของท้องถิ่นไทยมีการเปลี่ยนแปลงตามการแก้ไขกฎหมายของประเทศ รวมถึงอาจมีการปรับรูปแบบท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยาด้วย ซึ่งรูปแบบใหม่จะมีการเปลี่ยนไปอย่างไรบ้างนั้น ก็ต้องขึ้นอยู่กับการนำไปใช้แล้วก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนได้แท้จริง

ดังนั้น การพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนต้องอาศัยการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทำให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการดูแลตนเองได้ ควบคู่ไปกับการนำเอาเทคโนโลยี ความรู้ใหม่ๆไปสู่ประชาชน ก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้รวมกับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมนำปสู่การเกิดนวัตกรรมใหม่

ความหมายของไทยแลนด์ 4.0

ดร.สุวิทย์ เมษอินทรี (2559) ได้กล่าวว่า ก่อนยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ ยุคไทยแลนด์ 1.0 คือ ยุคเกษตรกรรม เช่น ผลิตและขาย พืชไร่ พืชสวน หมู หมา กา ไก่ ยุคไทยแลนด์ 2.0 คือ ยุคอุตสาหกรรมเบา เช่น การผลิตและขายรองเท้า เครื่องหนัง เครื่องดื่ม เครื่องประดับ เครื่องเขียน กระเป๋า เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ยุคไทยแลนด์ 3.0 คือ ยุคอุตสาหกรรมหนัก เช่น การผลิตและขาย ส่งออกเหล็กกล้า รถยนต์ กลั่นน้ำมัน แยกก๊าซธรรมชาติ ปูนซีเมนต์ เป็นต้น

ในแต่ละยุคก็จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปตามนวัตกรรม เทคโนโลยี ที่พัฒนาไปตามกระแสการพัฒนาของโลก โดยไทยแลนด์ 4.0 สุวิทย์ เมษอินทรี (2559) ได้กล่าวว่า จะพัฒนาไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ได้แก่

1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร

2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ เทคโนโลยีการแพทย์ สปา

3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์

4. กลุ่มดิจิตอล เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี–มาร์เก็ตเพลส อี–คอมเมิร์ซ

5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ

ซึ่งในยุคไทยแลนด์ 4.0 สุวิทย์ เมษอินทรี (2559) ต้องพัฒนาภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ภาคประชาชน ผ่านโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

1. การยกระดับนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ โดยการปรับแก้กฎหมายและกลไกของรัฐ พัฒนาภาคอุตสาหกรรมอนาคต ดึงดูดการลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2. การพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่และพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ กระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐ

4. การศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาผู้นำ และยกระดับคุณภาพวิชาชีพ

5. การส่งเสริมการส่งออก และการลงทุนในต่างประเทศ ส่งเสริม SMEs และผู้ประกอบการใหม่

สรุปได้ว่า ไทยแลนด์ 4.0 คือ การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มอาหารเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ, กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์, กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม, กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว, กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง ภายใต้ความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ เพื่อการยกระดับนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์,การพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่

และพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก, การส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ กระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐ, การศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาผู้นำ และยกระดับคุณภาพวิชาชีพ, การส่งเสริมการส่งออก และการลงทุนในต่างประเทศ ส่งเสริม SMEs และผู้ประกอบการใหม่

ความหมายของการกระจายอำนาจท้องถิ่น

ลิขิต ธีรเวคิน (2535) ได้ให้ความสำคัญการกระจายอำนาจ โดยกล่าวไว้ว่า การกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยสรุปได้ 2 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ และสังคมในด้านการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความอิสระพอสมควรซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็จะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2543) ได้กล่าวถึง การกระจายอำนาจ คือ การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลาง ให้แก่องค์กรอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรอิสระ องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน โดยเฉพาะภาคประชาชน ไปดำเนินการแทน ซึ่งการถ่ายโอนดังกล่าว อาจจะมีลักษณะเป็นการถ่ายโอนเฉพาะภารกิจ ซึ่งเป็นการแบ่งภารกิจ ให้แก่องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจดำเนินการ หรือ เป็นการถ่ายโอนโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการแบ่งพื้นที่เป็นหน่วยงานย่อยในการดำเนินการ

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2543) ได้กล่าวถึง แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมย์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาวะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน ขัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหา ความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2543) ได้กล่าวถึง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการกระจายสิ่งต่อไปนี้จากส่วนกลางให้กับท้องถิ่น

1. หน้าที่ เป็นการกระจายหน้าที่ ที่เป็นประโยชน์โดยตรงกับท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการเอง

2. อำนาจการตัดสินใจ เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจดำเนินการ ตามหน้าที่ ที่ส่วนกลางกระจายไปให้ท้องถิ่นดำเนินการ

3. ทรัพยากรการบริหาร เป็นการกระจายบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี ที่เหมาะสม ให้กับท้องถิ่น

4. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นการกระจายความรับผิดชอบต่อภารกิจ หน้าที่ ที่รัฐกับผู้บริหารท้องถิ่น และประชาชน ร่วมกันรับผิดชอบ

5. ความพร้อม เป็นการกระจายความพร้อม ที่มีอยู่ในส่วนกลางให้กับท้องถิ่น เพื่อสร้างขีดความสามารถให้แก่ท้องถิ่น แเป็นการทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้างต้นสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถปกครองตนเอง โดยมีอิสระในการตัดสินใจ การบริหารจัดการตนเองได้ตามกฎหมายที่ให้กำหนดไว้ ทำให้ท้องถิ่นมีศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาพื้นที่ตนเองได้อย่างเต็มที่

การกระจายอำนาจท้องถิ่นของไทย

ก่อนจะกล่าวถึงประวัติการปกครองท้องถิ่นของไทย ขอกล่าวถึงหลักในการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินซึ่งนิยมใช้อยู่ในประเทศต่างๆ มี 3 หลัก คือ

หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization)

หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration)

หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization)

การใช้อำนาจปกครองทั้ง 3 รูปแบบมีจุดอ่อนและจุดแข็งที่แตกต่างกันออกไป การจะใช้หลักการปกครองชนิดใดขึ้นกับสถานการณ์แต่ละประเทศ ขีดขั้นความรู้ความสามารถ และความพร้อมของประชาชน การรวมอำนาจ แบ่งอำนาจ และการกระจายอำนาจปกครอง

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันมีการใช้หลักการปกครองทั้ง 3 แบบ ผสมผสานกัน คือ การรวมอำนาจการปกครองในราชการบริหารส่วนกลาง การแบ่งอำนาจปกครองในราชการบริหารส่วนภูมิภาค และการกระจายอำนาจการปกครองในราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

2 ประวัติการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย (พ.ศ. 2475-2543)

หลังจากทราบถึงลักษณะสำคัญ จุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารราชการแผ่นดิน หรือการใช้อำนาจ ปกครองรูปแบบต่างๆ แล้ว ในส่วนนี้จะกล่าวถึงประวัติและรูปแบบการกระจายอำนาจการปกครองหรือการปกครองท้องถิ่นของไทย ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน

ข้อมูลประวัติความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน พบว่ามีแนวโน้มของการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้น โดยเริ่มจากให้อำนาจแก่ท้องถิ่นที่เป็นชุมชนเมือง จัดตั้งเป็นเทศบาล สุขาภิบาล ต่อมาขยายเป็นพื้นที่ทั้งจังหวัด เช่น อบจ. แม้ในระยะแรกผู้บริหารและสมาชิกสภาของบางรูปแบบของท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และท้ายสุดก็ขยายพื้นที่ของท้องถิ่นลงไปถึงชุมชนระดับตำบล คือ อบต. จนเมื่อรัฐธรรมนูญปี 2540 ประกาศใช้โดยแยกเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้เป็นหมวดหนึ่งโดยเฉพาะ ทำให้อำนาจในการปกครองตนเองของประชาชนมีมากขึ้น เช่น มีสิทธิเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหาร สมาชิกสภา เข้าชื่อกันเสนอให้มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น เพิ่มเติมหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสรับรู้ มีส่วนร่วม และใช้สิทธิในการปกครองชุมชนตนเองได้มากขึ้น บนพื้นฐานของการยอมรับ มีส่วนร่วม มีอิสระ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน สังคม และประเทศชาติส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (2552)

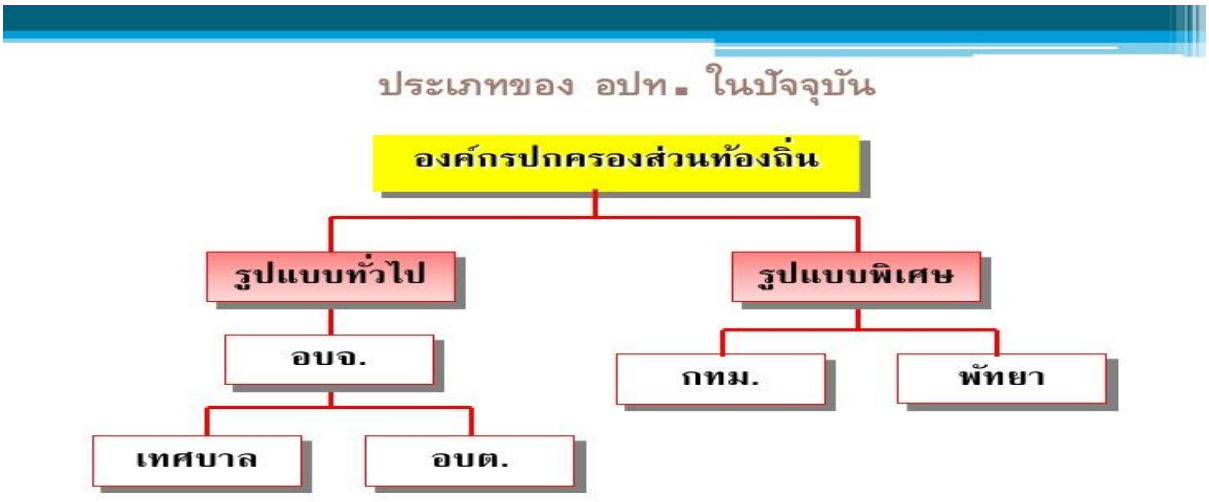

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจท้องถิ่นของไทยมีวิวัฒนาการอย่างชัดเจน โดยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มี 3 หลัก ได้แก่ การรวมอำนาจ การแบ่งอำนาจ การกระจายอำนาจ ซึ่งจะเห็นว่ามีการให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น โดยการจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทยเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ อบจ. เทศบาล อบต. กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา

ทิศทางในการกระจายอำนาจท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0

ทิศทางการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น (1) ประเด็นการกระจายอำนาจ ได้แก่ เจตนารมณ์และหลักการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนและท้องถิ่น, การจัดระเบียบความสัมพันธ์ด้านบทบาทและอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และประชาชน, ความเป็นอิสระทางการคลังและประสิทธิภาพในการบริหารการคลังของท้องถิ่น, กลไกและการถ่ายโอนภารกิจที่จำเป็นเพื่อการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น (2) ประเด็นการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ รูปแบบของการปกครองท้องถิ่น, ระบบการเมืองท้องถิ่นที่เป็นการประนอมอำนาจในท้องถิ่น, ระบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนทองถิ่นที่เหมาะสมกับบริบทและภารกิจ, ระบบการกำกับดูแลและเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอในการกระจายอำนาจ ได้แก่ ธรรมาภิบาล, การกำหนดขอบเขต อำนาจหน้าที่ และจัดดุลอำนาจระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น, ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล, การเข้าถึงบริการภาครัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชน ,การจำกัดอำนาจ บทบาท ขนาด และการขยายตัวของภาครัฐ, ความมั่นคงแห่งรัฐ, งบประมาณและการคลัง

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ได้แก่ การเปลี่ยนชื่อจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรบริหารท้องถิ่น, การให้องค์การบริหารท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักการแข่งขันของการจัดการบริการสาธารณะ, การขยายอำนาจหน้าที่การจัดการบริการสาธารณะเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งภายในพื้นที่, การกำหนดขนาดขององค์กรบริหารท้องถิ่นที่สอดคล้องกับภารกิจและศักยภาพ เป็นการควบรวม, การเพิ่มบทบาทการจัดการและความร่วมมือเชิงพื้นที่และภารกิจ เป็นการจัดงบประมาณตามพื้นที่, การสร้างรูปแบบองค์กรบริหารท้องถิ่นที่หลากหลายมากขึ้น เป็นสภา บริหาร คณะกรรมการเมือง ผู้จัดการเมือง, การสร้างระบบการบริหารงานภายในขององค์กรบริหารท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลโดยคำนึงถึงดุลยภาพระหว่างความมีอิสระและมาตรฐาน, การบริหารงานบุคคลท้องถิ่นตามหลักคุณธรรม, การจัดทำประมวลกฎหมายท้องถิ่น, การกำกับดูแลองค์กรบริหารท้องถิ่นอย่างเท่าที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะโดยไม่กระทบหลักความเป็นอิสระขององค์กรบริหารท้องถิ่น, การเปิดโอกาสให้มีสมัชชาพลเมืองตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น

แนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ กระบวนทัศน์ดั้งเดิมและความคิดใหม่ ซึ่งกระ บวนทัศน์ดั้งเดิมมีปัญหาและวิธีการเดิมที่ต้องแก้ไข ได้แก่ ปัญหาการรวมศูนย์อำนาจส่วนกลาง, ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น, โครงสร้างและกลไกการปกครองท้องถิ่นแบบสองชั้น, คุณภาพและความหลากหลายของบริการสาธารณะโดยท้องถิ่น, การเลือกตั้งและระบบเลือกตั้งในท้องถิ่น, การขาดแคลนรายได้ของท้องถิ่น, การกำกับดูแลที่เข้มงวดเกินไป,

แนวคิดและข้อถกเถียงใหม่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ได้แก่ การปฏิรูประบบการคลังและงบประมาณระดับชาติ, การสร้างภาษีใหม่และสร้างแหล่งรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีของรัฐบาล, การยึดหลักความสามารถทั่วไปในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น, การบริการสาธารณะเพื่อความเท่าเทียมทางสังคมและแก้ไขความไม่เท่าเทียม, การสร้างนวัตกรรมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การจัดโครงสร้างขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่หลากหลาย, การตั้ง สภาพลเมือง ที่สร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ, การจัดการเชิงพื้นที่และการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ, ขนาดที่เหมาะสมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การคงอยู่ของระบบราชการส่วนภูมิภาคและระบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วุฒิสาร ตันไชย (2558)

ทิศทางในอนาคตสำหรับการกระจายอำนาจและการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

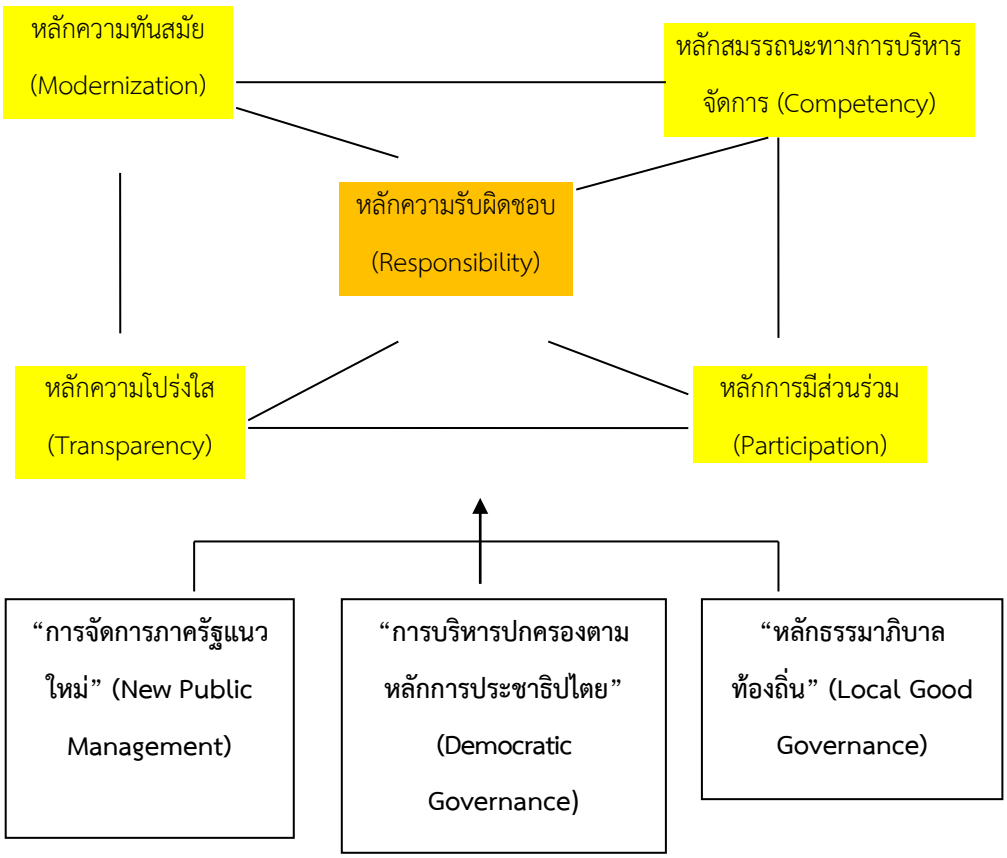

กรอบคุณค่าหลักทั้ง 5 ประการในข้างต้น ควรจะเป็นชุดความคิดหลักสำหรับการกำหนดทิศทางของการกระจายอำนาจและการเพิ่มพูนสมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต

ซึ่งการกระจายอำนาจท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 นอกจากองค์กรในท้องถิ่นจะมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างข้างต้นไม่ว่าจะเป็นมีความทันสมัย มีหลักสมรรถนะทางการบริหาร หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมแล้ว รวมถึงการจัดการภาครัฐแนวใหม่ การบริหารปกครองตามหลักประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาลท้องถิ่น และยังต้องสอดรับการพัฒนาของประเทศที่ได้เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ทั้งการเปลี่ยนรูปแบบท้องถิ่นแล้วยังต้องปรับตัวเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สรุป

การกระจายอำนาจอำนาจท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 นั้น ความสำคัญ คือ การสร้างสมรรถนะขององค์กรส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และการพัฒนาประเทศในยุคที่เน้นการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น โดยประกอบด้วย การกระจายอำนาจท้องถิ่นของไทย มี 3 หลัก คือ หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization) หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration) หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) ปกครองท้องถิ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน พบว่ามีแนวโน้มของการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้น โดยเริ่มจากให้อำนาจแก่ท้องถิ่นที่เป็นชุมชนเมือง จัดตั้งเป็นเทศบาล สุขาภิบาล ต่อมาขยายเป็นพื้นที่ทั้งจังหวัด เช่น อบจ. แม้ในระยะแรกผู้บริหารและสมาชิกสภาของบางรูปแบบของท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และท้ายสุดก็ขยายพื้นที่ของท้องถิ่นลงไปถึงชุมชนระดับตำบล คือ อบต. จนเมื่อรัฐธรรมนูญปี 2540 ประกาศใช้โดยแยกเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้เป็นหมวดหนึ่ง

โดยเฉพาะ ทำให้อำนาจในการปกครองตนเองของประชาชนมีมากขึ้น และทิศทางในการกระจายอำนาจท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งทั้งการกระจายอำนาจของท้องถิ่นไทยที่ต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรท้องถิ่นที่ต้องสอดรับการเปลี่ยนแปลงไทยในด้านเทคโนโลยีที่รองรับการพัฒนาของประเทศ โดยกระบวนทัศน์ดั้งเดิมและความคิดใหม่ ซึ่งกระบวนทัศน์ดั้งเดิมมีปัญหาและวิธีการเดิมที่ต้องแก้ไข ได้แก่ ปัญหาการรวมศูนย์อำนาจส่วนกลาง, ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น, โครงสร้างและกลไกการปกครองท้องถิ่นแบบสองชั้น, คุณภาพและความหลากหลายของบริการสาธารณะโดยท้องถิ่น, การเลือกตั้งและระบบเลือกตั้งในท้องถิ่น, การขาดแคลนรายได้ของท้องถิ่น, การกำกับดูแลที่เข้มงวดเกินไป, และจากแนวคิดและข้อถกเถียงใหม่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ได้แก่ การปฏิรูประบบการคลังและงบประมาณระดับชาติ, การสร้างภาษีใหม่และสร้างแหล่งรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีของรัฐบาล, การยึดหลักความสามารถทั่วไปในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น, การบริการสาธารณะเพื่อความเท่าเทียมทางสังคมและแก้ไขความไม่เท่าเทียม, การสร้างนวัตกรรมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การจัดโครงสร้างขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่หลากหลาย, การตั้ง สภาพลเมือง ที่สร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ, การจัดการเชิงพื้นที่และการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ, ขนาดที่เหมาะสมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การคงอยู่ของระบบราชการส่วนภูมิภาคและระบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ดังนั้นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นนั้น ในยุคที่โลกเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสร้างความเปรียบและเพิ่มสมรรถนะขององค์กรรวมถึงการพัฒนาในระดับประเทศ การนำเอาความทันสมัยมาใช้กับศักยภาพของท้องถิ่นที่มีภูมิปัญญาดั้งเดิมนั้น สามารถนำมาปรับใช้เพื่อสร้างจุดแข็งของชุมชนหรือท้องถิ่น โดยฉพาะในประเทศไทยที่มีจุดเด่นด้านเกษตรกรรม เป็นการผนวกรวมเอาเทคโนโลยีมาใช้กับธรรมชาติเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆที่แตกต่าง นำไปสู่การสร้างความเปรียบในการแข่งขัน เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). **รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทยและข้อเสนอ.** 26 กุมภาพันธ์ 2560, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www. econ.tu.ac.th/.../การกระจายอำนาจการคลัง/Final%20Report_UNDP_decentralization.

สิขิต ธีรเวคิน. (2535). **การกระจายอำนาจ และการมีส่วนรวมในการพัฒนาชนบท.** รายงานเสนอส่อสมาคมนักวิจัย มหาวิทยาลัยไทย และมูลนิธิ Friend rich Ebert. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์.

วุฒิสาร ตันไชย. (2558). **ทิศทางการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในยุคปฏิรูปประเทศไทย 2.0**. กุมภาพันธ์ 2560. เข้าถึงได้จาก http://www.slideshare.net/wangsaphung/ss-45450243.

สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. (2552). **สรุปสำหรับผู้บริหารเรื่อง การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย.** 20 กุมภาพันธ์ 2560. เข้าถึงได้จาก http://www.local.moi.go.th/webst/decon.htm

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2543). **การกระจายอำนาจ คืออะไร.** 20 กุมภาพันธ์ 2543. เข้าถึงได้จาก http://www.fda.moph.go.th/fda-net/html/product/other/kbs3/reform3.htm

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). **ไทยแลนด์4.0.** 20 กุมภาพันธ์ 2560. เข้าถึงได้จากhttp://planning2.mju.ac.th/goverment/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf

ทิศทางการพัฒนาท้องที่ชนบทตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย

Direction of locality development based on the sufficiency economy in Thai community

เสาวนีย์ จันทสังข์*
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยภัฏชัยภูมิ ชัยภูมิ
*corresponding author e-mail: Saowanee.Janthsung@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนาท้องที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในบทบาทของผู้นำ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนำเสนอการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน ประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม โดยการพัฒนาควบคู่ไปกับหน่วยงานของรัฐ การขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของเขตท้องที่ของตนเอง เริ่มจากการสร้างพื้นฐาน ความพออยู่พอกินของประชาชน และค่อยๆ เสริมสร้างความเข้มแข็งฐานะทางเศรษฐกิจ การผลักดันให้ประชาชนในท้องที่เกิดการสร้างเครือข่ายชุมชน เกิดความสมดุลในด้านต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนชุมชนให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างรู้เท่าทัน สร้างความยั่งยืนในสังคมอย่างมีความสุข และยั่งยืนสืบต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนา ท้องที่ หลักเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The aims' article is presenting locality development based on the sufficiency economy in the leader such as Sub district Headman and Village Headman. The second is presenting the using Sufficiency Economy in local, economy, social, surroundings and culture, cooperate with government. The motivation of economy and social development in their own local based on self-sufficiency to make stable economy. The promotion encourages local population to create balanced community networks that enhance the community in tune with the global economy and regional economy. Moreover it also enhances sustainable development in the society happily.

keywords : development, locality, sufficiency economy

บทนำ

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจโลกเกิดที่เปลี่ยนแปลง ผันผวนตามกระแสโลกาภิวัฒน์ ทำให้พฤติกรรมการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป ซึ่งเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดการรณรงค์ส่งเสริมจากภาครัฐให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้พสกนิกรไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในทุกระดับ ตั้งแต่ชุมชน ครัวเรือน ซึ้งหน่วยงานและองค์กรภาครัฐรณรงค์ส่งเสริมให้ชุมชมการบริหารจัดการชุมชนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในชนบทได้บริหารจัดการตามแนวคิดและกำหนดเป็นชุมชนตัวอย่างสถานที่ศึกษาดูงานสำหรับประชาชน หน่วยงานต่างๆเพื่อเป็นแนวทางบริหารจัดการชุมชน และ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของเขตท้องที่ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อศึกษาถึงบทบาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องที่ว่ามีความคิดในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพื้นที่และประชาชนอย่างไร จึงเกิดความท้าทายในการบริหารจัดการท้องที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะเดือดร้อน ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาสังคม ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเนื่องจากสังคมไทยจะให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จนทำให้คนทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ บางคนถึงกับสละจรรยาบรรณในวิชาชีพนำความรู้ความสามารถของตนไปแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนที่จะเกิดกับคนอื่นในสังคม ขอเพียงให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุดก็พอ ทุกคนต้องการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดการแข่งขันกันเพื่อให้ได้เงินตรามาโดยไม่จำกัดรูปแบบ เช่น การฉ้อโกงรวมถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวงการดำเนินกิจกรรมนอกกฎหมาย (อารีย์ เชื้อเมืองพาน, 2551)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ได้ทรงเน้นย้ำเป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมไทยก็กลายเป็นอุดมการณ์สำหรับคนทุกชนชั้นในสังคมไทยที่อยากใช้ชีวิตแบบทางสายกลาง รวมทั้งผู้คนในวัยรุ่นหนุ่มสาวเช่นกัน และต่อมาในปี พ.ศ. 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้ว่า“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” (สุภัทรา บุญปัญญาโรจน์, 2550)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนาท้องที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในบทบาทของผู้นำ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการพัฒนาควบคู่ไปกับหน่วยงานของรัฐ การขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของเขตท้องที่ของตนเอง เริ่มจากการสร้างพื้นฐาน ความพออยู่พอกินของประชาชน และค่อยๆ เสริมสร้างความเข้มแข็งฐานะทางเศรษฐกิจ การผลักดันให้ประชาชนในท้องที่เกิดการสร้างเครือข่ายชุมชน เพื่อขับเคลื่อนชุมชนให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างรู้เท่าทัน สร้างความยั่งยืนในสังคมอย่างมีความสุข และยั่งยืนสืบต่อไป

การพัฒนาท้องที่ชนบทตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายการพัฒนาท้องที่ชนบท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2554:ออนไลน์) การพัฒนาชนบทและชุมชน การส่งเสริมการศึกษาและการประกอบอาชีพ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การป้องกันสาธารณภัย การผังเมือง การโยธา และการราชทัณฑ์ รูปธรรม สิ่งที่สามารถแสดงออกมาให้ปรากฏเป็นจริงเป็นจังมิใช่เป็นเพียงทฤษฎีเท่านั้น , สิ่งที่สามารถปฏิบัติได้, เช่น ต้องทำโครงการพัฒนาชนบทให้เป็นรูปธรรมด้วยการจัดให้มีน้ำดื่มน้ำใช้ เป็นต้น. แรงงานคนงาน, ผู้ใช้แรงในการทำงาน, เช่น การพัฒนาชนบทต้องอาศัยแรงงานจากท้องถิ่น งานก่อสร้างต้องการแรงงานเพิ่ม, ประชากรในวัยทำงาน ไม่รวมถึงคนพิการ คนวิกลจริต นักเรียน นักศึกษา แม่บ้าน นักบวช ทหาร ผู้ต้องขัง และผู้ประกอบกิจการเพื่อหากำไร เช่น วันแรงงาน, แรงที่ใช้ในการทำงาน เช่น ถนนนี้สร้างสำเร็จด้วยแรงงานของชาวบ้านรูปแบบการพัฒนาท้องที่

เทิดชาย ช่วยบำรุง(2554:12)การพัฒนา หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับการได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่างๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเรียกว่าเป็นการพัฒนา “คุณภาพ” เพื่อที่ให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นชนบททุกแห่งทุกส่วน โดยการดำเนินการและการริเริ่มจากประชาชนเอง การพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความสามารถของรัฐบาลที่เป็นผู้แทนเข้าไปบริหารในด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนกระตุ้นและเร้งเร้าให้ประชาชนมองเห็นปัญหาของตนเอง การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยประชาชนเข้าร่วมมือหรือริเริ่มเอง ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มการใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดการริเริ่ม เมื่อประชาชนเข้าร่วมมือกับรัฐจึงทำให้เกิดบทบาทและกรรมวิธีขึ้นอีกเพราะประชาชนต้องปรึกษาหารือกันเอง กำหนดความต้องการ วางโครงการเองแล้วก็ร่วมมือกันเอง แล้วร่วมมือกันปฏิบัติตามโครงการนั้นๆ เพราะว่าวิธีที่ประชาชนคิดทำเอง มีความสำคัญยิ่งกว่าผลงานเสียอีก ตลอดจนความเชื่อมั่นในตนเอง การ พัฒนาชุมชน หมายถึง ขบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงภาวะต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ให้ดีขึ้นซึ่งเป็นการกระทำร่วมกันของผู้คนในท้องถิ่นนั้นเอง กำลังที่สำคัญจะสำเร็จได้สมความมุ่งหมาย ก็คือ ประชาชน โดยที่ประชาชนมีความต้องการมีความสามารถอยู่ในตัวประชาชนเอง ซึ่งจัดได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญ เช่น ความคิด กำลังกาย ฝีมือ เป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลหรือประชาชน ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนก็คือ เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยวิธีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับสังคมและให้มีผลมากที่สุดเพื่อเป็นการผลิตรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุงชีวิตจิตใจและความรู้สึกของประชาชนให้มีความรู้สึกที่จะยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของตน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นสนใจการทำงานในชุมชนและพยายามช่วยตนเองให้มากที่สุดทุกคนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุดในการสร้างความเจริญหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของท้องถิ่นนั้นให้ดี ทุกคนในชุมชนควรจะได้รับการส่งเสริม ให้ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติต่างๆ ตามโครงการพัฒนาชุมชน จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยเสรี เพื่อจะได้รับความคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนความต้องการของผู้คนในท้องถิ่น ผู้นำชุมชนควรที่จะได้รับการเปลี่ยนตัวกันบ้างตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปและจะต้องมีการเตรียมตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนไว้หลายๆ คนพึงให้การศึกษาแก่คนในชุมชนอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปหากจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์การนั้นจะต้องสามารถทำหน้าที่ได้อย่างดี ไม่ใช่ว่าจัดตั่งหน่วยงานนั้นขึ้นเพื่อแสดงผลของการพัฒนาชุมชน การปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติต่าง ควรให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยเพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รับรู้และเข้าใจวิธีการต่างๆ ของระบอบนี้ได้ถูกต้อง

จากความหมายพอสรุปได้ว่าการพัฒนาชนบทที่กล่าวมาในข้างต้นการพัฒนาท้องที่ชนบท คือ การส่งเสริมประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดรูปธรรมในทุกด้าน เพื่อความเป็นอยู่ที่ เกิดความกินดี อยู่ดี ของประชาชน โดยอาศัยรัฐบาลเป็นผู้นำกระบวนการพัฒนากระตุ้นทั้งความรู้สึกนึกคิด ทั้งกายใจและฝีมือ ที่อยู่ในตัวบุคคลแต่ละท้องที่ชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องที่ร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องที่ชุมชนของตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องที่โดยการนำทรัพยากรที่สำคัญในท้องที่ร่วมกันขับเคลื่อนพัฒนาท้องที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นของท้องที่ชนบท

รูปแบบการพัฒนาท้องที่ชนบท

(กรรณิการ์ กาญจนวัฏศรี:ออนไลน์) การพัฒนาชนบท ดังรายละเอียดดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาชนบทที่ริเริ่มโดยประชาชน ประชาชนเป็นผู้คิดริเริ่มและเสนอให้รัฐบาลให้นำไปปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น สภาตำบลเป็นผู้คิดค้นโครงการต่างๆ ในโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) แล้วเสนอให้รัฐบาลนำไปปฏิบัติ

2) แนวทางการพัฒนาชนบทที่ริเริ่มโดยรัฐบาลแล้วให้ประชาชนนำไปปฏิบัติ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ยากจนในชนบทของการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ซึ่งเริ่มต้นในปี พ.ศ.2524 ที่เน้นการขจัดความยากจนและความล้าหลัง การขาดแคลนอาหาร สุขภาพอนามัยและความไม่รู้หนังสือ การท างานโดยประสานงานระหว่าง 6 กระทรวงหลักอันได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรมและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน

3)แนวทางการพัฒนาชนบทแบบพันทาง ยกตัวอย่างเช่น ประเทศอินเดียที่ปฏิเสธไม่ยอมรับทั้งทุนนิยมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ริเริ่มโครงการพัฒนาและสังคมนิยมที่รัฐเป็นผู้ริเริ่มโครงการพัฒนาอินเดียปฏิเสธสังคมนิยมเพราะกลัวการผูกขาด ความไม่เสมอภาคการเอารัดเอาเปรียบโดยชนชั้นนายทุนและปฏิเสธสังคมนิยม เพราะกลัวว่ารัฐจะเป็นเจ้าของการผลิตรวมทั้งที่ดิน ซึ่งจะนำไปสู่การเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ ฉะนั้นจึงใช้การพัฒนาชนบทตามแบบจำลองเศรษฐกิจผสมหรือพันทาง

4) แนวทางการพัฒนาชนบทโดยพระสงฆ์และคณะกรรมการวัด พระสงฆ์และวัดสามารถปฏิบัติภารกิจในการพัฒนาชนบทได้หลายประการ คือ เป็นสถานศึกษา สถานสงเคราะห์ สถานพยาบาล ที่พักเดินทาง สโมสรที่ประชาชนมาพบปะกัน สถานที่จัดงานบันเทิง เทศกาล และมหรสพ สถานที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์กลางวัฒนธรรม คลังพัสดุของหมู่บ้านศูนย์กลางการปกครอง การบริหารที่กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถเรียกลูกบ้านมาประชุมปรึกษากันและเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม

5) แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชนบท เช่น ถนนหนทาง สะพาน ไฟฟ้า ประปาโทรศัพท์ ฯลฯ โดยเชื่อกันว่า การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยให้ชาวชนบทสามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้มากขึ้น รวมทั้งการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในหมู่บ้านของตน

6) แนวทางการพัฒนาชนบทโดยการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มปริมาณอาหารและ การนำเอาผลิตผลออกไปจำหน่ายยังตลาดภายนอกหมู่บ้านเอกสารประกอบการเรียน วิชา การบริหารการพัฒนา

7) แนวทางการพัฒนาชนบทโดยการพัฒนาคน โดยเชื่อว่าหัวใจของการพัฒนาชนบทก็คือ การพัฒนาคน และก่อนการพัฒนาชนบทนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องมักจะต้องเลือกดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งสองอย่าง ระหว่างการตัดสินใจว่าจะทำอะไรเสียก่อน ต่อจากนั้นจึงกำหนดว่า จะต้องใช้คนที่มีความรู้อะไรมาช่วยทำงานนั้นๆ หรือ การสำรวจดูว่าเรามีคนที่มีความรู้ความสามารถอะไรบ้าง ต่อจากนั้นจึงกำหนดว่าจะทำอะไร

8) แนวทางการพัฒนาชนบทโดยอาศัยความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศมิตรประเทศและองค์การเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร ซึ่งแนวทางการพัฒนาชนบทในแนวทางนี้นั้นรัฐบาลมีบทบาทตั้งแต่คอยดูแลอยู่ห่างๆ จนกระทั่งต้องไปเกี่ยวข้องด้วยอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์ และแนวทางการพัฒนาชนบทประเภทนี้มักจะดำเนินรอยตามปรัชญาและวิธีปฏิบัติของสำนักงานใหญ่ขององค์การนั้นๆ ในต่างประเทศ

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2558) การพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นยุทธวิธีการพัฒนาที่ช่วยจดการทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์รวมทั้งการจัดการทางด้านการเงินและวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพต่างๆ เพื่อเพิ่มความร่ำรวยและชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การพัฒนาแบบยั่งยืนเปรียบเสมือนเป้าหมายที่ปฏิเสธนโยบายและการดาเนินงานของกิจกรรมใดๆ ที่ส่งเสริมมาตรฐานความเป็นอยู่ และการครองชีพในปัจจุบัน ด้วยการท้าลายฐานการผลิตและทรัพยากรธรรมชาติโดยปล่อยให้อนุชนรุ่นหลังประสบสภาพการณ์ที่แย่ยิ่งกว่า และเสี่ยงภัยมากกว่าในสภาพปัจจุบันพวกเราประสบอยู่

แนวทางและทางเลือกของการพัฒนาแบบยังยืน

1) สิ่งแวดลอมยังยืน (Environmental sustainability) ประกอบไปด้วยการคำนึงถึงปัจจัยทางนิเวศวิทยาความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological diversity) ของสรรพสิ่งทั้งหลาย ในสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างประชากรและทรัพยากรที่มีอยู่

2) เศรษฐกิจยั่งยืน (Economic sustainability) ประกอบไปด้วยนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสม การจดสรรพทรัพยากรให้ไดประโยชน์สูงสุด ความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากรและความเสมอภาคในการกระจายรายได้

3) วัฒนธรรมยั่งยืน (Cultural sustainability) ประกอบไปด้วย ความตระหนกในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชาวบ้านแต่ละคน หรือแต่ละชุมชน สนับสนุนให้ชาวบานสามารถ ปรับปรุงโครงสร้างให้สอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปตามความนึกคิดของตนและเกิดการยอมรับในค่านิยมที่เกี่ยวของกับการพัฒนาได้

4) สังคมยั่งยืน (Social sustainability) ประกอบไปด้วย การกระจายรายได้ให้ กับชนทุกชั้นได้อย่างเสมอภาค ความเสมอภาคทางเพศและเชื้อชาติมีการลงทุนและการจดการบริการขั้นพื้นฐาน เช่น การศึกษาและการสาธารณสุขโดยเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

5) การเมืองยั่งยืน (Political sustainability) ประกอบไปด้วยความมนคงปลอดภัยของชาวบ้านโดยส่วนร่วม และการมีสิทธิเสรีภาพของชาวบ้านทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และตลอดไป

จากแนวคิดรูปแบบการพัฒนาท้องที่ชนบท ในข้างต้นพอสรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาท้องที่ชนบท ประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการพัฒนาชุมชน โดยให้รัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนและนำมาใช้ให้เกิดการพัฒนาในทุกๆบทบาทของท้องที่ชนบทตั้งแต่ ศาสนา สถานศึกษา สถานสงเคราะห์ สถานพยาบาลและบริการสาธารณะ ตั้งแต่ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ด้านการเกษตรพัฒนาในการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชนบท ได้ให้บทบาทผู้นำ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นหลักในการพัฒนาท้องที่ชนบท โดยการพัฒนาควบคู่ไปกับหน่วยงานของรัฐ ในการนำพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่ทำให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งการดำรงชีพ ที่ยึดทางสายกลางของความพอดี ในหลักการพึ่งพาตนเอง 5 ประการ คือ

1) ความพอดีด้านจิตใจ คือ การมีจิตใจที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประนีประนอมนึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

2) ความพอดีด้านสังคม คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคง

3) ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

4) ความพอดีด้านเทคโนโลยี คือ การรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและควรพัฒนาเทคโนโลยีที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น

5) ความพอดีด้านเศรษฐกิจ คือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอสมควร พออยู่ พอกิน ตามอัตภาพและฐานะของตน

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาควรเริ่มจากการสร้างพื้นฐาน ความพออยู่พอกินของประชาชน และค่อยๆ เสริมสร้างความเข้มแข็งฐานะทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดความสมดุลในด้านต่างๆ หรือเรียกว่าเป็นการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จึงขอยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน ดังต่อไปนี้

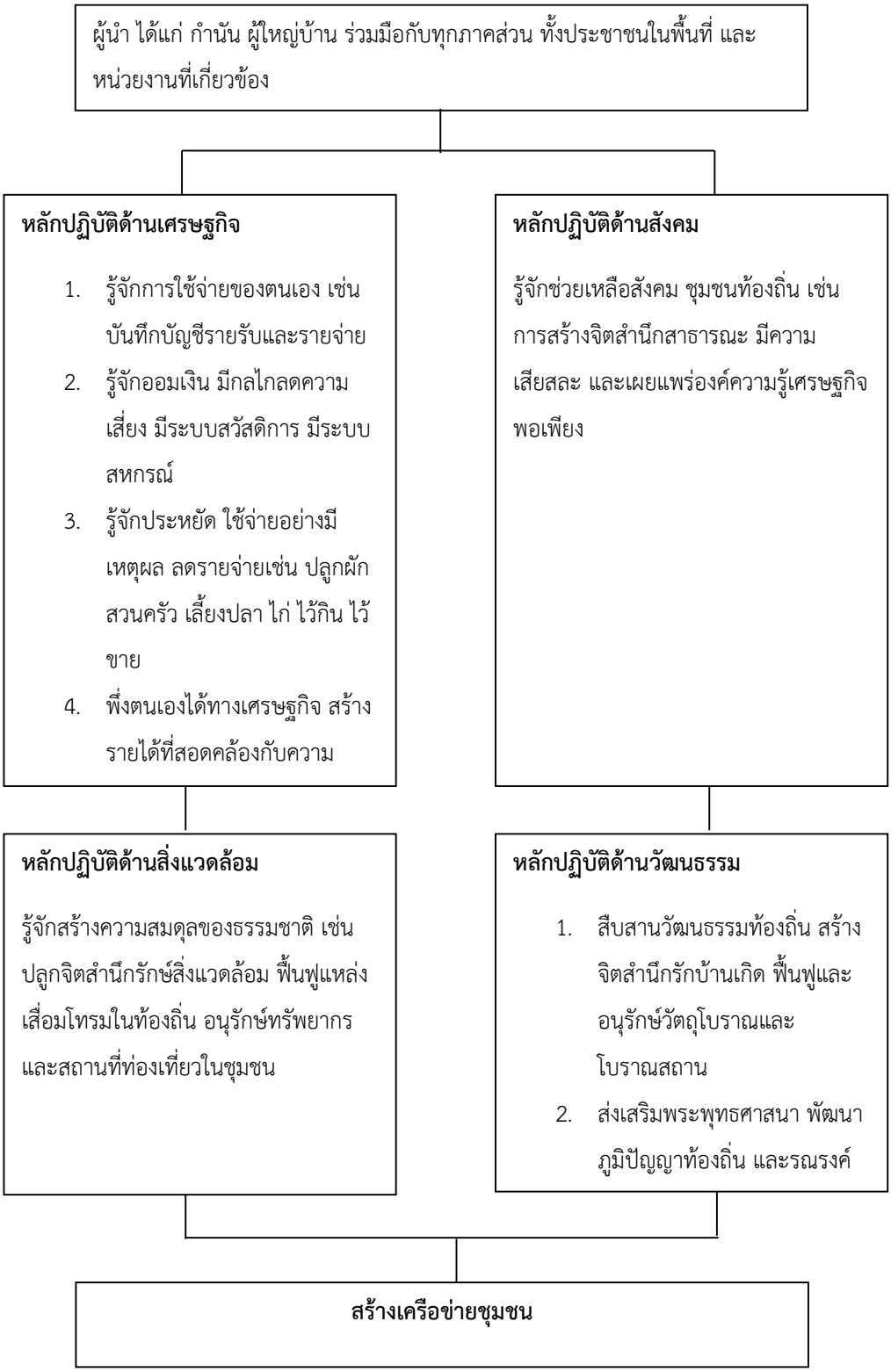
ผู้นำ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
หลักปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ
1. รู้จักการใช้จ่ายของตนเอง เช่น บันทึกบัญชีรายรับและรายจ่าย
2. รู้จักออมเงิน มีกลไกลดความเสี่ยง มีระบบสวัสดิการ มีระบบสหกรณ์
3. รู้จักประหยัด ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล ลดรายจ่ายเช่น ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลา ไก่ ไว้กิน ไว้ขาย
4. พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้ที่สอดคล้องกับความ
หลักปฏิบัติด้านสังคม
รู้จักช่วยเหลือสังคม ชุมชนท้องถิ่น เช่น การสร้างจิตสำนึกสาธารณะ มีความเสียสละ และเผยแพร่องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง
หลักปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม
รู้จักสร้างความสมดุลของธรรมชาติ เช่น ปลูกจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม ฟื้นฟูแหล่งเสื่อมโทรมในท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรและสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน
หลักปฏิบัติด้านวัฒนธรรม
1. สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด ฟื้นฟูและอนุรักษ์วัตถุโบราณและโบราณสถาน
2. ส่งเสริมพระพุทธศาสนา พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และรณรงค์
สร้างเครือข่ายชุมชน

ดังนั้น การพัฒนาท้องที่ชนบทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยบทบาทของผู้นำ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการค้นหาแก่นสาร วิถีชีวิต วัฒนธรรมและธรรมชาติ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ บูรณาการเชื่อมโยงชีวิต จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาสู่การสร้างฐานต้นทุนทางสังคม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับประชาชนในท้องที่นั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สมชัย วงษ์นายะ และทวนทอง เชาวกีรติพงศ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการหมู่บ้านในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านในจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดตาก พบปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านผู้นำ ด้านชุดปฏิบัติการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับหมู่บ้าน ด้านประชาชน ด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการบริหารจัดการหมู่บ้านที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และด้านปัจจัยภายนอกอื่นๆ ได้แก่ การมีพัฒนาการที่มีความรู้ความสามารถ หน่วยงานภายนอกที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ และจังหวัด และอำเภอมีเป้าหมายและวิธีการที่ชัดเจนในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับจำรัส โคตะยันต์ และวิไลวรรณ สมโสภณ (2554) ได้ศึกษาเรื่องความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ผลการศึกษาพบว่า 1)หมู่บ้านที่มีผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้านในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ประสานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับหมู่บ้านมีความพร้อมที่จะเสียสละให้แก่ส่วนรวม มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านช่วยเหลือกัน ชาวบ้านมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและครอบครัวตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยภายในได้แก่ บทบาทที่โดดเด่นของผู้นำ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและชุมชนภายนอก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาท้องที่ชนบทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้นำนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องที่ชนบทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้ง ผู้นำควรเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งประชาชนในท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการค้นหาแก่นสารของชุมชน โดยอาศัยสินทรัพย์ของชุมชนเป็นรากฐานนำมาสู่การสร้างฐานต้นทุนทางสังคม เพื่อให้เกิดความยั้งยืนต่อชุมชนและสังคมต่อไป

สถานการณ์การพัฒนาท้องที่ชนบทในสังคมไทยปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมในเมืองมองได้หลายแนวทางแต่ถ้าพิจารณาจากพัฒนาการของสังคมไทยในประวัติศาสตร์แล้วจะเห็นว่ามีความแตกต่างจากคำว่า นครหรือมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่เติบโตในสังคมยุคอุตสาหกรรม พอถึงช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา เราจะพบว่าปรากฏการณ์เมืองหรือปรากฏการณ์นครขนาดใหญ่ขยายตัวจากโลกตะวันตกไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่ายิ่งในเอเชีย ในโลกตะวันออกเราจะพบว่ามันมีการเติบโตของเมืองหรือนครขนาดใหญ่ เกิดแพร่หลายทั่วไปหมด นครที่มีคนอยู่ 10 ล้านคนสมัยก่อนมีอยู่เพียงไม่กี่แห่งในโลกนี้ ปัจจุบันนี้กลับมีเพิ่มมากขึ้นในหลายต่อหลายประเทศด้วยกันในเอเชีย ซึ่งทำให้หมดประเทศชนบทลงไป สำหรับกรณีประเทศไทยอาจช้าหน่อย คนไทยเข้ามาอยู่ในเมืองเพิ่มมากขึ้นๆ ในอัตราที่อาจจะไม่รวดเร็วเท่าบางประเทศแต่ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะเป็นคนในเมืองมากว่าคนในชนบทอย่างที่เคยเป็นมา ประเทศไทยก็จะเปลี่ยนจากประเทศชนบทมาเป็นประเทศเมืองมากขึ้นตามลำดับ ปรากฏการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นทั่วไปหมดในเอเชีย

การแบ่งข้อแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทโดยเด็ดขาดเป็นเรื่องยาก ในสังคมไทยแม้แต่การให้คำจำกัดความของคำว่า “ชุมชนเมือง” และ “ชุมชนชนบท” เพราะโดยสภาพความเป็นจริงในกรณีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ กรุงเทพฯ ก็เป็นที่รวมของคนในชนบทที่หลั่งไหลเข้ามาทำมาหากิน และนำวัฒนธรรมเข้าไปใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ด้วย จึงเกิด “วัฒนธรรมตกค้าง” ในหลายรูปแบบ เช่น วัฒนธรรมสลัม วัฒนธรรมของชุมชนมุสลิม หรือเผ่าพันธุ์ต่างๆ ดังนั้นการให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน”

ตามแบบตะวันตกที่ว่า หมายถึง ชุมชนที่คนมีความสัมพันธ์กันโดยตรง ตั้งอยู่ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน และมีกิจกรรมร่วมกันอย่าง ในแง่ของอุดมการณ์ คือมีความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ในระดับหนึ่ง ลักษณะชุมชนแบบนี้จะมองไม่เห็นในกรุงเทพฯ เพราะคนใน กรุงเทพฯ ไม่อาจเป็นอย่างคำจำกัดความดังกล่าว ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมืองหรือชนบท ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้ จึงเป็นการกล่าวในภาพรวมๆ โดยพิจารณา ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น กับชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ในด้านสังคมวัฒนธรรม ซึ่งบางแห่งมีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมือง มิได้เป็นสังคมเมืองอย่างตะวันตก

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการสังคมเมืองในภาคเหนือ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในล้านนาเกิดขึ้นอย่างมาก หลังจากที่ความเจริญทางวัตถุในทุกด้านได้หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ สังคม ในชนบทเกิดความเปลี่ยนแปลง พื้นที่การเพาะปลูก ได้ลดลงกลับกลายเป็นพื้นที่การอุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัยรวมถึงการพัฒนาที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบของรีสอร์ท และสนามกอล์ฟ รูปทรงของอาคารบ้านเรือน ที่เปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมของตะวันตก ซึ่งเข้ามาพร้อมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ก่อให้เกิดลักษณะ ความเป็นอยู่แบบชุมชนเมือง ชาวบ้านเริ่มทิ้งเรือกสวนไร่นาเพื่อทำงานในโรงงานหรือสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งบริการ

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เห็นได้ชัดคือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการผลิตและการบริโภค การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะดิน แหล่งน้ำ สัตว์น้ำ ป่าไม้ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาด้านการประกอบอาชีของชาวอีสานอีกด้วย การขยายธุรกิจ บ้านจัดสรร ทำให้มีการซื้อที่ดินอันเหมาะสมในการทำการเกษตร ไปใช้บ้านจัดสรร มีการใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ขุดดินจากไร่นาซึ่งมีดินอันอุดมไปถมพื้นที่ก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร ทำให้ดินในที่นาสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่เกษตรที่เหมาะสมลดน้อยลง

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมเมืองในภาคใต้ ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคสมัยของโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบไปถึงองค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมของสังคมนั้น โดยเฉพาะทางด้านทัศนคติความเป็นอยู่ วิถีชีวิตและการปรับตัว ชาวภาคใต้ก็เช่นกัน ได้ตกอยู่ในสภาวะดังกล่าว ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในภาคใต้ค่อยๆ ลดลงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ชีวิตของคนรุ่นใหม่ แตกต่างไปจากรุ่นบรรพบุรุษ การยึดเอาการแข่งขันทางเศรษฐกิจทำให้ต้องมีการมุมานะดิ้นรนขวนขวายในการประกอบอาชีพ การขยายฐานการผลิตทางการเกษตร การประมง และการบริการ โดยเน้นการผลิตเพื่อการส่งออก เพื่อทำรายได้ให้กับครอบครัวและประเทศ ยิ่งกลับไปมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและสภาพธรรมชาติโดยทั่วไปของภาคประกอบกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ทางด้านการผลิตมาใช้กับกิจกรรมทุกอย่าง เช่นในการประมง การเพาะปลุก การทำสวนยาง และการทำนากุ้ง ได้ก่อให้เกิดผลเสียต่อทรัพย์ยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรสัตว์น้ำ และความผิดปกติของฤดูกาล ทั้งนี้เนื่องจากการละเลยการเอาใจใส่ ในสิ่งแวดล้อม ขาดความอาทรต่อระบบนิเวศ หวังกอบโกยเอาแต่ผลประโยชน์ขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ขาดวิญญาณการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดภาวะที่ประเทศกำลังประสพความสำเร็จด้านพัฒนาเศรษฐกิจและก้าวไปสู่สังคมอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ปิดซ่อนปัญหาสังคมไว้นานาประการ

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมเมืองในภาคกลาง การเปลี่ยนแปลงชุมชนเมืองทางภาคกลาง เป็นไปอย่างรวดเร็วกว่าภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ทั้งนี้เพราะกรุงเทพ เป็นศูนย์กลางทางการปกครองของประเทศ เป็นชุมชนเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ดังนั้น ถนนทุกสายจึงมุ่งหน้าเข้าสู่กรุงเทพฯ การเปลี่ยนแปลงของกรุงเทพฯ จากเมืองหลวงเป็นเมืองนครกลายเป็นเมืองนครแบบตะวันตกอย่างช้าๆ เมืองกรุงเทพฯได้ปรับตัวเข้ารับวัฒนธรรมตะวันตก อย่างจริงจังในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังจะเห็นได้จากมีองค์กรบริหารรูปแบบกระทรวง ทบวง กรม แบบตะวันตก มีอาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมบริเวณถนนราชดำเนิน และนับจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง กรุงเทพฯ ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วความเจริญแบบสมัยใหม่มิใช่เกิดขึ้นเฉพาะในเมืองหลวงเท่านั้น หากแต่ได้กระจายออกไปยังปริมณฑลโดยรอบ นนทบุรีซึ่งแต่เดิมเป็นสวนผลไม้ เริ่มเปลี่ยนเป็นอาคารบ้านเรือนชานเมือง เช่นเดียวกับนครปฐมและปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการกลายเป็นแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมของชาติ นอกจากนี้ยังขยายแหล่งอุตสาหกรรมยังขยายตัวไปถึงชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยมีจุดเชื่อมกับท่าเรือแหลมฉบังและท่าอากาศยานในอนาคตที่

หนองงูเห่า ความเจริญที่รุกเข้าไปในพื้นที่ชนบท ตามจังหวัดต่างๆยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมมากขึ้น นับตั้งแต่การขายที่ดินที่เป็นไร่นา ให้กับนายทุนโรงงานอุตสาหกรรม กิจการหมู่บ้านจัดสรร ห้างสรรพสินค้า การเปลี่ยนอาชีพทำการเกษตรมาเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม หรืออาชีพขายบริการต่างๆ การใช้ชีวิตในสังคมใหม่ที่หารายได้โดยง่าย ไม่ฝืดเคืองดังเช่นการทำการเกษตรในชนบท ทำให้คนในภูมิภาคต่างๆหลั่งไหลเข้าสู่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ทั้งในฤดูแล้ง ว่างจากการทำนาและการเป็นผู้ขายบริการ ขายแรงงานอย่างถาวร จนกล่าวได้ว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของคนกรุงเทพฯ เป็นคนที่มาจากชนบทในต่างจังหวัดทั้งสิ้น กรุงเทพฯจึงเป็นนครที่มีสภาพตกค้างทางวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมในชนบทเรื่องปกติ วิสัยของสรรพสิ่งที่ไม่อาจลีกเลี่ยงได้ ชุมชนในชนบทของประเทศไทยในแต่ละภาค แต่ละจังหวัดได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ ไม่เท่ากันในแต่ละช่วงเวลาปัจจัยดังกล่าวได้แก่ปัจจัยภายนอก เช่นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเศรษฐกิจระดับโลกที่ส่งผลมาถึงประเทศไทย นโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับ ส่วนปัจจัยภายในได้แก่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในกลุ่มคนของชุมชน การปรับตัวของชุมชนต่อกระแสภายนอก รวมถึงภูมิปัญญาในท้องถิ่นซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลง (ดุจฤดี คงสุวรรณ์)

ปัจจุบันอาชีพของคนชนบทมักผูกพันกับการเกษตร ในขณะที่คนเมืองทำอุตสาหกรรมหนักเป็นตัวขับคลื่นเศรษฐกิจหลักของประเทศ GDP ของประเทศเกินครึ่งมาจากเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเมืองจึงดีกว่าชนบท เมืองจึงเป็นเป้าหมายที่คนชนบทต้องวิ่งเข้าหาเพื่อชีวิตที่ดีกว่า และส่งเงินกลับมาเลี้ยงครอบครัวในชนบท สำหรับคนชนบทที่ไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้ามาในเมือง ก็จำเป็นต้องอาศัยเงินเล็กๆ น้อยๆ ที่นักการเมืองจะมอบให้ แลกกับการขายสิทธิ์ขายเสียงของตนในช่วงการเลือกตั้ง ผนวกกับความเชื่อทางศาสนาจึงทำให้คนชนบทให้ความสำคัญกับเรื่องหนี้บุญคุณ การซื้อสิทธิ์ขายเสียงในชนบทจึงยิ่งทวีความรุนแรง(เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2552) ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนี้ได้พลิกโฉมหน้าชนบทที่เต็มไปด้วยความอดอยากปากแห้ง ไม่มีเงิน ไม่มีโอกาส ไม่มีทุน ให้กลายมาเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยโอกาสและทรัพยากร จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่ตัวเลขการเคลื่อนย้ายประชากรจากกรุงเทพสู่ชนบน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคอีสานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากรายงานอัตราการย้ายถิ่นฐานในปี 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

ทิศทางการพัฒนาท้องที่ชนบทตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย

ทิศทางการพัฒนาท้องที่ชนบทตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทยเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาท้องที่ชนบทในเชิงเกษตรยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียง หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ในช่วงที่ผ่านมายังคงเน้นไปที่ความสำคัญของสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากกว่าจะนำไปสู่การเสริมสร้างอำนาจของประชาชนและการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ได้เพิ่มบทบาทของผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานภาคต่างพัฒนาควบคู่กัน โดยการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และรูปแบบการพัฒนาชนบทต่างๆ ที่เห็นชัดคือ รูปแบบการพัฒนาแบบยั่งยืนทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องที่ของตนโดยเกิดรูปธรรม เช่น การแสดงความคิดเห็น ลงมือทำ ตั้งแต่ศาสนา อาชีพ การออม และพัฒนาสาธารณะของพื้นที่ของตนให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาท้องที่ชนบทตามหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย เป็นกระแสที่ตรงกันข้ามกับกระแสโลกาภิวัตน์หรือกระแสทุนนิยม ซึ่งประเทศไทยมีการนำหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นที่ขุมพลังและความสามารถของชุมชนมากกว่าปัญหาและความขาดแคลนของชุมชนจะต้องมองโลกในแง่ดีมองที่ตัวสมาชิกแต่ละคนว่ามีความสามารถและพรสวรรค์และใช้ความสามารถที่มีอย่างมีคุณค่า รวมถึงสินทรัพย์ที่มีอยู่ในชุมชน สู่การสร้างเป็นฐานต้นทุนทางสังคม แล้วสร้างสัมพันธภาพระหว่างความสามารถของแต่ละคน สมาคม องค์กรและเครือข่าย ต้องเปลี่ยนความคิดแนวทางการพัฒนาชุมชนจากแบบดั้งเดิมที่คิดและทำจากบนลงล่าง แต่ให้หันกลับมาคิดและทำจากล่างสู่บน ใช้ความเข้มแข็งเป็นฐาน คิดว่าคนในชุมชนมีสติปัญญาความสามารถงานสำเร็จโดยสมาชิกในชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนให้ประชาชนไทย

ทุกสายอาชีพใช้หลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และเกิดความยั่งยืนแก่สังคมสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

การพัฒนาชมชุน. (2560). เข้าถึงได้จาก https://www.gotoknow.org/posts/295403. ค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560

จำรัส โคตะยันต์ และ วิไลวรรณ สมโสภณ. (2554). **วารสารการบริหารท้องถิ่น**. 4(3). เข้าถึงได้จาก http://www.colakkujournals.com/journals/index.php/COLALJ/article/view/127

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2551). ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. สถาบันพระปกเกล้า. 2554 สังคม. **วารสารแม่โจ้ปริทัศน์.** 9(6).

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). เข้าถึงได้จาก http://www.royin.go.th/dictionary/index.php. ค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560.

สมชัย วงษ์นายะ และ ทวนทอง เชาวกีรติพงศ์. (2556). **วารสารมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์.** http://www.tci-thaijo.org/index.php/tgt/article/view/10566 ค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560.

ธเนศ ศรี วิชัยลำพันธ์. (2558). **การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน.** คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). **“การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ. 2554”.** กรุงเทพฯ : ไอดี ออล ดิจิตอล พริ้นท์.

สุภัทรา บุญปัญญโรจน์. (2550). ภาวะบริโภคนิยมของวัยรุ่นไทย : ปัจจัยผลักดันสู่สังคมไทย. **วารสารรามคำแหง.** 27(1) : 1-2.

อารีย์ เชื้อเมืองพาน. (2551). **วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง : ทางรอดพ้นกับดักทางเศรษฐกิจ.**

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). **สองนครประชาธิปไตย.** กรุงเทพฯ : คบไฟ.

การศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

A Study of Public Section Management Quality Award (PMQA) of Local Administration Organizations in Phitsanulok

ธัญญรัตน์ แจ่มดี*
สำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก
*corresponding author e-mail : tunyarat9436 @ gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 103 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณผลการวิจัยพบว่าระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.70 หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการนำองค์กร มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.94 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.79 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.68 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการจัดกระบวนการมีผลการประเมินเท่ากันอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.65การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.63 และผลลัพธ์การดำเนินการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.54 ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) มี 6 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านโครงสร้างปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมปัจจัยด้านภาวะผู้นำปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กรปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยด้านระบบงานมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.23, 0.17, 0.18, 0.13, 0.11และ 0.08 ตามลำดับซึ่งสามารถอธิบายความแปรผันคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกได้ร้อยละ 73 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกให้ประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยกำหนดเป็นนโยบายและทิศทางในการดำเนินการที่ชัดเจน รวมทั้งควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรทั่วถึงทั้งองค์กร

คำสำคัญ : คุณภาพ การบริหารจัดการภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were to study the level of quality of Public Section Management Quality Award (PMQA) of local administration organizations in Phitsanulok, and examine the factors that affected their success. The participants of this quantitative research were 103 local governments in Phitsanulok. The instrument used to collect research the data was a questionnaire, and the data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The results showed that the overall quality of Public Section Management Quality Award of local administration organizations in Phitsanulok was at a high level ($\overline{X}$=3.70), with the highest mean on leadership ($\overline{X}$=3.94),

strategic planning ($\overline{X}$=3.79), focusing on human resources ($\overline{X}$=3.68), focusing on the client and process ($\overline{X}$=3.65), analysis measurement ($\overline{X}$=3.63), and knowledge management ($\overline{X}$=3.54), respectively. Also, the factors affecting the quality of Public Section Management Quality Award were composed of structure, participation, leadership, strategic organization, shared values and culture organization, and work system with the regression coefficients of 0.23, 0.17, 0.18, 0.13, 0.11 and 0.08, respectively, which can explain the quality of PMQA of Phitsanulok of 53 percent, at 0.05. As for the guidelines, the executives of local government organizations should give priority to the PMQA by having a clear policy implementation and create a better understanding to personnel across the organization.

keywords : quality, public section management, local administration organizations

บทนำ

จากสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องมีการปรับบทบาทการทำงานและการให้บริการ รวมถึงการบริหารจัดการภาครัฐให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับขีดความสามารถและมาตรฐานการทำงานของหน่วยงานราชการให้อยู่ในระดับสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากล โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเป็นหลักการบริหารราชการที่ได้ตราขึ้นเป็นกฎหมาย ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 และต่อมาได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น กระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองตามความต้องการ รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นเพื่อบริหารราชการให้บรรลุเป้าหมายสำคัญดังกล่าวสำนักงาน ก.พ.ร. ได้ร่วมมือกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาตินำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA) มาปรับใช้เป็นเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย (Thailand Quality Award - TQA) โดยประยุกต์เกณฑ์รางวัล TQA เข้ากับบริบทของระบบราชการไทยและเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 จนกลายเป็นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award - PMQA) ซึ่งกำหนดออกมาในรูปแบบของเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ มีการอบรมให้ความรู้และแนวทางแก่ส่วนราชการต่างๆ เมื่อปีงบประมาณพ.ศ. 2549 และบังคับให้ทุกส่วนราชการใช้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐได้มีเกณฑ์การประเมินกระบวนการทำงานและผลการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากล

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากราชการส่วนกลางเพียงลำพังไม่สามารถจัดให้มีบริการสาธารณะต่างๆ ให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นส่วนราชการจึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจการตัดสินใจ และจัดทำบริการสาธารณะต่างๆให้แก่ตัวแทนที่ประชาชนเลือกตั้งขึ้น โดยมีสมมุติฐานที่ตัวแทนซึ่งมีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนนั้น ย่อมมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นอยู่และความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ได้ดีกว่าข้าราชการที่ทำงานในส่วนกลาง เพราะฉะนั้นเพื่อให้การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีมาตรฐานสามารถให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพแก่ประชาชน เนื่องจากราชการส่วนท้องถิ่นคือกลไกการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่ากลไกการปกครองในระบบอื่นๆของรัฐ จึงมีความจำเป็นต้องมีเกณฑ์การประเมินกระบวนการทำงานและผลการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากล การประเมินมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือของการ

พัฒนาคุณภาพการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ เพราะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบศักยภาพในการปฏิบัติราชการและมีข้อมูลนำไปสู่การติดตามผลและการพัฒนาการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม สามารถบริหารจัดการมุ่งสู่ประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง เกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award - PMQA) เป็นเกณฑ์ที่จะใช้เป็นแนวทางในการประเมินตนเองขององค์กรภาครัฐมีมาตรฐานระดับสากลและเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์กรภาครัฐ ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับและมีมาตรฐานการบริหารจัดการ เนื่องจากปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้รับการประเมินมาตรฐานการปฏิบัติราชการจากตัวชี้วัด 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านการบริหารจัดการ ด้านบริหารงานบุคคล/กิจการสภา ด้านบริหารงานการเงินและการคลัง และด้านบริการสาธารณะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 103 แห่งได้รับการประเมินจากตัวชี้วัดทั้ง 4 ด้านนี้ด้วยซึ่งไม่เพียงพอครอบคลุมการบริหารจัดการทุกมิติ เพื่อยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ให้สามารถประเมินสภาพองค์กรในทุกมิติอีกทั้งกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำหลักเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(Public Sector Management Quality Award - PMQA) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐานสากลและเป็นเครื่องมือทางการบริหาร

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการบริหารจัดการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าผลจากการศึกษาในครั้งนี้น่าจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกตื่นตัวที่จะพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้มีคุณภาพ สามารถยกระดับมาตรฐานการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีและมีคุณภาพยังประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่นำมาศึกษาในครั้งนี้เป็นบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 103 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5,589 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก 103 แห่ง โดยมีตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ประเภทของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งงาน เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists) (2) ระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 7 ด้าน ของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA) ได้แก่ ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ด้านการจัดการกระบวนการ และด้านผลลัพธ์การดำเนินการ โดยมีเกณฑ์ระดับการดำเนินการ 5 ระดับ (3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านทักษะของบุคลากร ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านระบบงาน และปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กร โดยวัดความคิดเห็นของบุคลากรในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 103 แห่ง เป็นการวัดเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (4) ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด เครื่องมือดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน แล้วทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถามอยู่ซึ่งระหว่าง 0.75- 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ

วิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากการทบทวนแนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

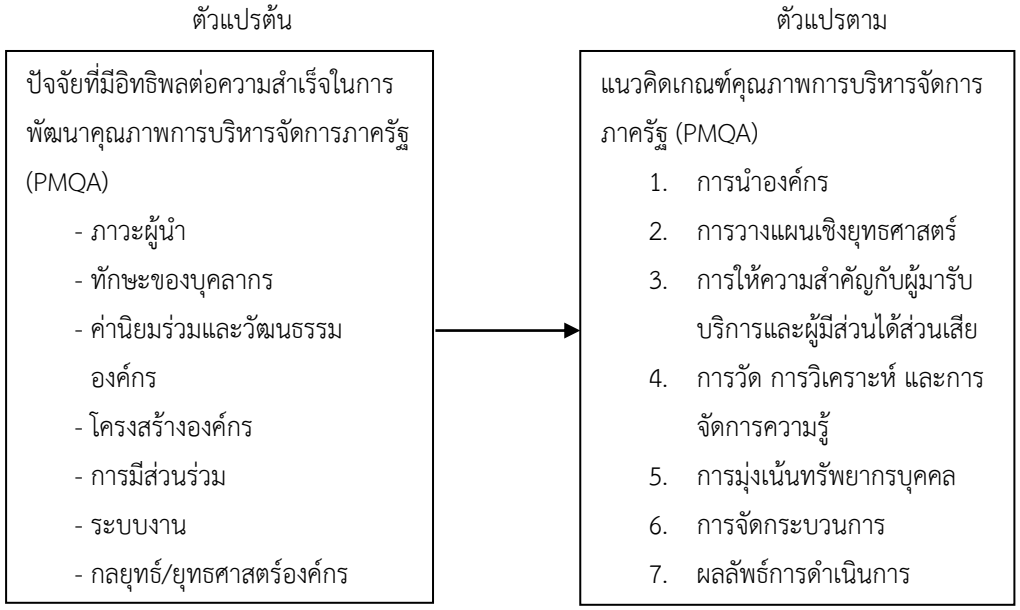

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน มีผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน ประเภทของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งงาน เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (N = 400)	ร้อยละ
ชาย	122	30.5
หญิง	278	69.5
รวม	400	100.0

ตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมาคือเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 30.5

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (N = 400)	ร้อยละ
18 - 30ปี	65	16.3
31-40 ปี	186	46.5
41 - 50 ปี	101	25.3
50 ปีขึ้นไป	48	12.0
รวม	480	100.0

ตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ46.5และรองลงมา คือ อายุระหว่าง41-50ปีคิดเป็นร้อยละ25.3และอายุระหว่าง18-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.3และอายุ 50ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.0

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (N = 400)	ร้อยละ
1.ต่ำกว่าปริญญาตรี	53	13.3
2.ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	213	53.3
3.สูงกว่าปริญญาตรี	134	33.5
รวม	400	100.0

ตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.3รองลงมา คือ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 33.5และต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13.3

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน (N = 400)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	65	16.3
5 – 10 ปี	168	42.0
11–20 ปี	113	28.3
21 ปีขึ้นไป	54	13.5
รวม	400	100.0

ตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 5-10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.0รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 11–20 ปีคิดเป็นร้อยละ 28.3ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ16.3

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเภทของบุคลากร	จำนวน (N = 400)	ร้อยละ
1.ผู้บริหาร	9	2.3
2.ข้าราชการ	292	73.0
3.ลูกจ้างประจำ	12	3.0
4. พนักงานจ้าง	87	21.8
รวม	400	100.0

ตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นข้าราชการคิดเป็นร้อยละ 73.0รองลงมา คือ พนักงานจ้าง คิดเป็นร้อยละ 21.1 เป็นลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 3.0 และผู้บริหารคิดเป็นร้อยละ 2.3

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง

ประเภทของบุคลากร	จำนวน (N = 400)	ร้อยละ
1.นักการเมืองท้องถิ่น	8	2.0
2.ข้าราชการประเภทบริหาร	4	1.0
3.ข้าราชการประเภทอำนวยการ	78	19.5
4. ข้าราชการประเภทวิชาการ	121	30.3
5. ข้าราชการประเภททั่วไป	99	24.8
6. พนักงานจ้างตามภารกิจ	50	12.5
7. พนักงานจ้างทั่วไป	40	10.0
รวม	400	100.0

ตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการประเภทวิชาการคิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมาเป็นข้าราชการประเภททั่วไปคิดเป็นร้อยละ 24.8เป็นข้าราชการประเภทอำนวยการคิดเป็นร้อยละ 19.5 เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ คิดเป็นร้อยละ 12.5 เป็นพนักงานจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 10.0 เป็นนักการเมืองท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 2.0และเป็นข้าราชการประเภทบริหารคิดเป็นร้อยละ 2.0

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA) ทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ด้านการจัดการกระบวนการ และด้านผลลัพธ์การดำเนินการ มีผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 7

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. การนำองค์กร	3.94	0.58	มาก
2. การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	3.79	0.56	มาก
3. การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.65	0.72	มาก
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	3.63	0.61	มาก
5. การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล	3.68	0.66	มาก
6. การจัดกระบวนการ	3.65	0.63	มาก
7. ผลลัพธ์การดำเนินการ	3.54	0.65	มาก
รวม	3.70	0.53	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.70,S.D.=0.53) เมื่อ

พิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุดไปลำดับท้ายสุด ได้แก่ การนำองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.94,S.D.=0.58) รองลงมา คือ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ($\overline{X}$ =3.79,S.D.=0.56) และการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ($\overline{X}$ =3.68,S.D.=0.66) การจัดกระบวนการ ($\overline{X}$ =3.65,S.D.=0.63)การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\overline{X}$ =3.65,S.D.=0.72)การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ($\overline{X}$ =3.63,S.D.=0.71)ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ ผลลัพธ์การดำเนินการ ($\overline{X}$ =3.54,S.D. = 0.65)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาองค์กรตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ เป็นการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน(Stepwise Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระจำนวน 7 ด้าน คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านทักษะของบุคลากร ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านระบบงาน และปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กร มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 8

ตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value	R^2
	B	Std. Error	Beta			
Constant (ค่าคงที่)	0.340	0.107	-	3.164	0.002	-
1. ปัจจัยด้านโครงสร้าง	0.230	0.040	0.251	5.736	0.000	0.583
2. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม	0.170	0.032	0.212	5.330	0.000	0.666
3. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ	0.181	0.032	0.206	5.685	0.000	0.705
4. ปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กร	0.130	0.032	0.138	3.373	0.001	0.722
5. ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์การ	0.110	0.040	0.126	2.774	0.006	0.731
6. ปัจจัยด้านระบบงาน	0.080	0.038	0.088	1.109	0.036	0.734

จากตาราง 8 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์การถอถอย ตัวแปรอิสระลำดับแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย คือปัจจัยด้านโครงสร้าง เนื่องจากมีความสามารถอธิบายความผันแปรของการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมากที่สุดได้ร้อยละ 58.3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ถูกเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่สอง สามารถอธิบายความผันแปรของการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 66.6 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ถูกเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่สาม สามารถอธิบายความผันแปรของการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กร ถูกเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่สี่ สามารถอธิบายความผันแปรของการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 72.2 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและ

วัฒนธรรมองค์การ ถูกเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ห้า สามารถอธิบายความผันแปรของการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 73.1 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และปัจจัยด้านระบบงาน ถูกเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่หก เป็นลำดับสุดท้ายสามารถอธิบายความผันแปรของการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 73.4 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

โดยที่ปัจจัยด้านโครงสร้างเป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุด (Beta = 0.251) รองลงมาคือปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (Beta = 0.212) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (Beta = 0.206) ปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กร (Beta = 0.138) ปัจจัยค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์กร (Beta = 0.126) ส่วนปัจจัยด้านระบบงานเป็นปัจจัยด้านที่ผลน้อยที่สุด (Beta = 0.088) และทุกตัวมีผลทางบวกดังรายละเอียดตามตาราง 8

ทั้งนี้สามารถแสดงเป็นสมการถดถอยความผันแปรของตัวแปรตามได้ดังนี้

สมการถดถอยเท่ากับ $Y=.340+.230X_1 +.170 X_2 +.181X_3+.130 X_4 +.110 X_5 +.080 X_6$

โดยที่ Y คือ ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

X_1 คือ ปัจจัยด้านโครงสร้าง

X_2 คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

X_3 คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ

X_4 คือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กร

X_5 คือ ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์กร

X_6 คือ ปัจจัยด้านระบบงาน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและให้การสนับสนุน รวมทั้งผู้นำองค์กรต้องมีนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ ควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ให้แก่บุคลากรในองค์กรทุกระดับ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับสูงสุดไปลำดับท้ายสุด ได้แก่ การนำองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลการจัดกระบวนการการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ได้แก่ ผลลัพธ์การดำเนินการเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านการนำองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าผู้บริหารระดับสูงมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ผู้บริหารให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนผู้บริหารระดับสูงมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าประสงค์ระยะสั้น และระยะยาวการจัดกระบวนการและผู้บริหารระดับสูงมีการสื่อสารในเรื่องทิศทางการดำเนินงานและผู้บริหารระดับสูงมีการกระตุ้นให้บุคลากรมีการปฏิบัติงานโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมเพราะกลยุทธ์การนำองค์การเป็นเหมือนเข็มทิศที่เป็นตัวกำหนดทิศทางความคาดหวังในการบริหารจัดการองค์การ โดยคำนึงถึงความพึงพอใจของประชาชน

เป็นหลัก สอดคล้องกับธฤษณุรอดรัก (2553) ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลนครสมุทรสาคร ผลการวิจัยคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐทั้ง 7 ด้านของเทศบาลนครสมุทรสาครที่มีผลการวิจัยด้านการนำองค์การอยู่ในระดับมากเช่นกันและสอดคล้องกับนฤมล อู่ตะเภา (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปีและมีการจัดทำแผนการดำเนินงานประจำปีมีความรู้และเข้าใจความหมายและเป้าหมายของตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักเป็นอย่างดีผลการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดีและมีการปรับปรุง แก้ไข กฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น ภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 สอดคล้องกับธฤษณุรอดรัก (2553) ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลนครสมุทรสาคร ผลการวิจัยคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐทั้ง 7 ด้านของเทศบาลนครสมุทรสาครที่มีผลการวิจัยด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมากเช่นกันและสอดคล้องกับนฤมล อู่ตะเภา (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีการจัดทำฐานข้อมูลผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นระบบ เช่น การจำแนกประเภทของผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นต้นมีวิธีการรับและจัดการแก้ไขข้อร้องเรียนของประชาชนผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรวดเร็วและตรงตามปัญหามีการนำข้อมูลจากกลุ่มผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาใช้ในการวางแผนปฏิบัติงาน และปรับปรุงกระบวนการพัฒนาการบริการใหม่ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีวิธีการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ครอบคลุมการบริการทุกด้านและมีการจัดทำฐานข้อมูลผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นระบบ เช่น การจำแนกประเภทของผู้รับบริการ สอดคล้องกับธฤษณุรอดรัก (2553) ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลนครสมุทรสาคร ผลการวิจัยคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐทั้ง 7 ด้านของเทศบาลนครสมุทรสาครที่มีผลการวิจัยด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อยู่ในระดับมากเช่นกันและสอดคล้องกับนฤมล อู่ตะเภา (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีการเผยแพร่ความรู้ โดยการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น การมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Websiteบอร์ดประชาสัมพันธ์เป็นต้นมีการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง ทันสมัย เชื่อมโยง น่าเชื่อถือสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้มีการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร เช่น การจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดกิจกรรมกลุ่ม ระบบพี่เลี้ยงการสับเปลี่ยนงาน เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้นเป็นไปตามนโยบายการตรวจประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลประจำปีของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สอดคล้องกับนฤมล อู่ตะเภา (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีผลการวิจัยด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีวิธีการบรรจุโอนย้ายและการเลื่อนตำแหน่ง ที่โปร่งใสตรวจสอบได้ และมีการทดลองการปฏิบัติงานมีวิธีการบรรจุโอนย้าย และการเลื่อนตำแหน่ง ที่โปร่งใสตรวจสอบได้ และมีการทดลองการปฏิบัติงาน และมีการวางแผนทรัพยากรบุคคล (HR Planning) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรมีการใช้ระบบคุณธรรมในการคัดเลือกบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับนฤมล อู่ตะเภา (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีผลการวิจัยด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการจัดการกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีการกำหนดระยะเวลาในการให้บริการผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญในกระบวนการ ให้บริการและร่วมกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการให้บริการและมีการกำหนดตัวชี้วัดที่แสดงถึงของกระบวนการให้บริการและการปฏิบัติงาน พร้อมการจัดทำเอกสารคู่มือการปฏิบัติงานมีการนำข้อมูลที่ได้จากผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาประกอบในการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานเช่น มาตรฐานการจัดการศึกษามาตรฐานการบริการงานทะเบียนราษฎรเป็นต้นสอดคล้องกับนฤมล อู่ตะเภา (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีผลการวิจัยด้านการจัดการกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีการประเมินด้านประสิทธิผลตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนำผลการดำเนินงานการให้บริการไปเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันมีการประเมินด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการโดยการปรับปรุงกระบวนการ มีการประเมินด้านคุณภาพการให้บริการโดยการมีแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการการสังเกตเช่น คำตำหนิในการให้บริการลดลงหรือไม่มีการประเมินด้านการพัฒนาองค์กร ซึ่งประกอบด้วย การประเมินทุนองค์กร การประเมินทุนมนุษย์ และการประเมินทุนสารสนเทศสอดคล้องกับนฤมล อู่ตะเภา (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีผลการวิจัยด้านผลลัพธ์การดำเนินการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก จากการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีผลและร่วมทำนายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ คือ ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กร ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยด้านระบบงาน โดยตัวแปรดังกล่าวมีความสารถร่วมกันทำนายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกโดยรวม ร้อยละ 73 ในเรื่อง

2.1 ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรเป็นปัจจัยที่มีผลในทางบวกสามารถทำนายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวมและรายด้านพบว่าการจัดแบ่งโครงสร้างหน่วยงานภายในองค์กรมีส่วนช่วยทำให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐรองลงมาคือการจัดแบ่งโครงสร้างองค์กรมีความชัดเจนทำให้บุคลากรทุกระดับรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ โครงสร้างองค์กรของท่านมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ขององค์กรและการมอบหมายงานมีความชัดเจนและสอดคล้องกับแผนดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสอดคล้องกับทิพย์วรรณจูมแพงและคณะ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามการรับรู้ของบุคลากรในหน่วยงานระดับเขต กระทรวงสาธารณสุข ที่มีผลการวิจัยด้านโครงสร้าง อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ

กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และสอดคล้องกับอนุมาตร คะสีทอง (2551) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ กับรางวัลการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของจังหวัดสกลนคร ที่มีผลการวิจัยด้านภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีผลในทางบวกสามารถทำนายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวมและรายด้านพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐร และมีส่วนร่วมในการ รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ อีกทั้งมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐและบุคลากรมีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสอดคล้องกับพรทิพย์ ชมเดช (2550) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ที่ผลการวิจัยด้านการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2.3 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่มีผลในทางบวกสามารถทำนายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวมและรายด้านพบว่าผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์นโยบายและค่านิยมโดยมุ่งเน้นผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียอีกทั้งให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐเน้นการมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศ กำหนดแนวทางในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และสอดคล้องกับอนุมาตร คะสีทอง (2551) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ กับรางวัลการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของจังหวัดสกลนคร ที่มีผลการวิจัยด้านภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ปัจจัยด้านกลยุทธ์ / ยุทธศาสตร์องค์กรเป็นปัจจัยที่มีผลในทางบวกสามารถทำนายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวมและรายด้านพบว่าพบว่าส่วนราชการมีการเชื่อมโยงวิสัยทัศน์และค่านิยมไปสู่ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ มีความสอดคล้องและตอบสนองลักษณะสำคัญขององค์กร วิสัยทัศน์และพันธกิจและแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้เสียอย่างสมดุลอาจกล่าวได้ว่าในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐนั้น กลยุทธ์ขององค์การเป็นวิถีทาง หรือข้อกำหนดภายใต้ข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมภายนอก และขีดความสามารถขององค์การ ซึ่งเป็นกรอบแนวทางหรือวิธีการทำงาน กระบวนการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้องค์การสามารถดำเนินการตามพันธกิจ อันนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายสอดคล้องกับทิพย์วรรณจูมแพงและคณะ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามการรับรู้ของบุคลากรในหน่วยงานระดับเขต กระทรวงสาธารณสุข ที่มีผลการวิจัยด้านกลยุทธ์ / ยุทธศาสตร์องค์กรอยู่ในระดับมาก

2.5 ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์กร เป็นปัจจัยที่มีผลในทางบวกสามารถทำนายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวมและรายด้านพบว่าความผูกพันและมุ่งมั่นของบุคลากรมีส่วนช่วยผลักดันให้การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐรองลงมาคือมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรภายในหน่วยงาน การให้ความร่วมมือของบุคลากรก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสามารถผลักดันให้การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับอนุมาตร คะสีทอง (2551) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ กับรางวัลการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของจังหวัดสกลนคร กล่าวว่าค่านิยมขององค์การเป็นรากฐานของการบริหาร และวิธีปฏิบัติของบุคลากรรวมไปถึงผู้บริหารภายในองค์การ หรืออาจเรียกว่าวัฒนธรรมองค์การ หากค่านิยมขององค์การ หรือการมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ทำให้การบริหารงานบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย องค์การมีความราบรื่นในการบริหารงาน โดยจำเป็นต้องมีการสร้างค่านิยมที่ดีงามร่วมกัน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ การมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

2.6 ปัจจัยด้านระบบงานเป็นปัจจัยที่มีผลในทางบวกสามารถทำนายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวมและรายด้านพบว่าความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยทำให้เกิดความสำเร็จใน

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐงบประมาณที่ได้รับมีส่วนช่วยสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐให้ประสบความสำเร็จการรวบรวมและถ่ายทอดความรู้ของบุคลากรมีส่วนช่วยทำให้การดำเนิน การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประสบความสำเร็จการนำปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาปรับปรุงการดำเนินงานมีส่วนช่วยให้การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประสบความสำเร็จ และการสร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมีส่วนช่วยให้การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประสบความสำเร็จเพราะระบบงานเป็นการทำงานที่ประกอบด้วยระบบย่อย ๆ หลายระบบรวมกัน ซึ่งต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน สอดคล้องกับทิพย์วรรณจูมแพงและคณะ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามการรับรู้ของบุคลากรในหน่วยงานระดับเขต กระทรวงสาธารณสุข ที่พบว่าระบบงานในองค์การมีความสำคัญต่อการพัฒนางานให้เป็นไปตามแนวการจัดการภาครัฐแนวใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ที่ผลการวิจัยด้านระบบงานโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA)ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.**ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้**

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA)ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านผลลัพธ์การดำเนินการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดการมุ่งมั่นในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพการดำเนินงาน ดังนั้นการพัฒนาองค์กรให้เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA) จึงควรให้ความสำคัญกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพการดำเนินงาน และความพึงพอใจของประชาชนตลอดจนคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะนำไปสู่กรอบการประเมินที่เป็นมาตรฐานระดับสากลในการเปรียบเทียบระบบการบริหารจัดการองค์กร ทำให้ผู้บริหารทราบถึงข้อบกพร่องภายในองค์กรและสามารถกำหนดวิธีและเป้าหมายที่ชัดเจนในแผนปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงองค์กรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.2 ผู้ควรสนับสนุนและพัฒนาในเรื่องค่านิยมขององค์การ มุ่งเน้นเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐอย่างทั่วถึงทั้งองค์การ เพื่อให้เกิดการยอมรับ เกิดความร่วมมือเตรียมความพร้อมและผลักดันให้การดำเนินงานบริหารจัดการภาครัฐประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

2. **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป**

2.1 ควรศึกษาการเปรียบเทียบถึงสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างๆในการนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA)มาปฏิบัติ

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆที่น่าจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม การเรียกร้องของกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งการสนับสนุนของระบบการเมือง

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่าบุคลากรกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 69.50) มีอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 46.50) การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 53.30) มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี (ร้อยละ 42) บุคลากรกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นข้าราชการ (ร้อยละ 73) และเป็นข้าราชการประเภทวิชาการ (ร้อยละ 30.30)

ระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.70 หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการนำองค์กร มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.94 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.79 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.68 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการจัดกระบวนการมีผลการประเมินเท่ากันอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.65การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.63 และผลลัพธ์การดำเนินการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.54

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) มี 6 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านโครงสร้างปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมปัจจัยด้านภาวะผู้นำปัจจัยด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กรปัจจัยด้านค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยด้านระบบงานมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.23, 0.17, 0.18, 0.13, 0.11และ 0.08 ตามลำดับซึ่งสามารถอธิบายความแปรผันคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกได้ร้อยละ 73 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกให้ประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยกำหนดเป็นนโยบายและทิศทางในการดำเนินการที่ชัดเจน รวมทั้งควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรทั่วถึงทั้งองค์กร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ ดร.วงศกร เจียมเผ่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน ดร.โชติ บดีรัฐ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการปรับปรุงจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี นับเป็นพระคุณอย่างสูงแก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย คือ นายธีระ พงษ์ภิญโญโอภาส และนายสำราญ ขันทองที่ให้คำแนะนำตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจทานแก้ไขบทคัดย่อของงานวิจัยครั้งนี้จนเกิดความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร และบุคลากรในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 103 แห่ง ที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำด้วยดี ตลอดจนประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือกับการตอบแบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชากตเวทิตาคุณแด่ บิดา มารดา ครู-อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา และขออ้อมคารวะผู้เขียนตำราวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิงทุกท่าน มา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2552). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

เกษสุดา อ่อนสนิท. (2553). **การนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้กับสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดยโสธร**. การศึกษาอิสระปริญญา รัฐประศาสนศาสตรปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). **เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ.2550.** กรุงเทพฯ : วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). **คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.** นนทบุรี : สหมิตรพริ้นติ้ง.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2551). **คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 สำหรับส่วนราชการระดับกรม**. กรุงเทพฯ : ซีโน พับลิชชิ่ง ประเทศไทย.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2558). **เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ระดับพื้นฐาน ฉบับที่ 2**. กรุงเทพฯ : วิชั่น พริ้นท์ แอนด์ มีเดีย.

จิดาภา ทัดพินิจ. (2555). **สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยรามคำแหงในการนำเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาปฏิบัติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมาหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิตติญา ลัดดากรม. (2552). **การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กรณีศึกษากรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสาธารณสุขศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชไมพร เทือกสุบรรณ. (2553). **ประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ ดีไปปฏิบัติในกรมที่ดิน : กรณีการนำเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA)มาปฏิบัติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารจัดการสาธารณะ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชูศักดิ์ เที่ยงตรง. (2518). **การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดำรง ลัทธิพิพัฒน์. (2515). **การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ.** กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

ทิพย์วรรณ จูมแพง. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการ บริหารจัดการภาครัฐ ตามการรับรู้ของของบุคลากรในหน่วยงานระดับเขตกระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธฤษณุ รอดรักษา. (2553). **คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

นฤมล อู่ตะเภา. (2552). **การศึกษารางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์**.วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารรัฐกิจสาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิยม รัฐอมฤตและคณะ. (2520). **การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรทิพย์ ชมเดช. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ : กรณีศึกษากรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.**วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตแขนงวิชาบริหารรัฐกิจ (สาขาวิชาวิทยาการจัดการ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เพ็ญศรี มีสมนัย. (2549). **การจัดการภาครัฐแนวใหม่.** เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารองค์การภาครัฐ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, สถาบัน. (2548). **เกณฑ์การบริหารจัดการเพื่อความเป็นเลิศ.** กรุงเทพฯ : จิรวัฒน์ เอ็กเพรส.

เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, สถาบัน. (2547). **กรณีศึกษา Beat Practices TQA Winner 2002**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.

รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2550). **การบริหารท้องถิ่น.** เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารภาครัฐ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2545). **การจัดการคุณภาพ : จาก TQC ถึง TQM, ISO 9000 และการประกันคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

วรเดช จันทรศร และคณะ. (2544). **การพัฒนาระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทยด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลงานภาครัฐ.** กรุงเทพฯ : สหายบล็อกและการพิมพ์.

วรภัทร์ ภู่เจริญ. (2548). **องค์กรแห่งการเรียนรู้และการบริหารความรู้.** กรุงเทพฯ : อริยชน.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2542). **TQM วิธีสู่องค์การคุณภาพยุค 2000.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก, สำนักงาน. **ข้อมูลกำลังพลภาครัฐ.** เข้าถึงได้จาก : http://www.pitloklocal.org. (วันที่สืบค้น 22 พฤษภาคม 2558).

เอมอร ตรีพิชพันธุ์. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) มาใช้ในกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อนุมาตร คะสีทอง. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำวัฒนธรรมองค์การกับรางวัลการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ (สาขาวิชาวิทยาการจัดการ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Accounting and internal control problems of hua diat saving fund group in Meuang district , Tak province

รุจาภา สุกใส* ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว ศิวพร ท่ากระแส และ ชาลิสา สถาพรผ่องสกุล
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
*corresponding author e-mail: sa-rujapa1@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า ปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดทำบัญชี แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 และไม่มีความรู้ทางด้านบัญชี 2) ด้านประสบการณ์ ส่วนใหญ่มาจากการปฏิบัติอย่างเป็นประจำสืบกันมา 3) ด้านการอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการบัญชีอยู่ในระดับปานกลาง จึงส่งผลให้การทำบัญชีและงบการเงินไม่ถูกต้อง ส่วนด้านการควบคุมภายในให้ความสำคัญในแต่ละด้านตามหลัก COSO ดังนั้นการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียดจึงไม่มีปัญหา

คำสำคัญ : การจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด หลัก COSO

Abstract

The objectives of this research are to study problem, cause problem and the troubleshooting guidelines the accounting and internal control problems of Hua Diat Saving Fund Group in Meuang District, Tak Province. From a study it was show the three problems affect the Groups. 1) There is an education problem. Most part in the study only graduated from secondary school, and no knowledge of any accounts as a result, 2) The experience. Most derive their accounting capabilities and understanding from their daily practices, and 3) The frequency of accounting training was found to be at a moderate level as a result, the accounting and financial statements are incorrect. In terms of the internal controls important by COSO. Therefore, the internal control of the Hua Diat Saving Fond Groups, so no problem.

keywords : the accounting , internal control , hua diat saving fund group , COSO

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืนตามยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ต่อเนื่องมานถึงปัจจุบันซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของคนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน เน้นให้คนมีความสามารถ มีศักยภาพในการได้คิด ได้ทำ และทำได้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศจะต้องเน้นการแก้ปัญหาจากระดับครัวเรือนก่อนเป็นอันดับแรก โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนคิดและแก้ปัญหาของตนเองให้พ้นจากวัฏจักรของความยากจน โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ปัญหาด้านหนี้สิน โดยการ

เสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ช่วยกันร่วมคิด ร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามภูมิสังคมที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554) โดยการรวมตัวกันดังกล่าวก่อให้เกิดการจัดตั้งมูลนิธิ สมาคม สหกรณ์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์หรือรูปแบบอื่น ๆ ทั้งนี้จึงมีข้อกำหนดหลักการและหลักเกณฑ์ของกลุ่มร่วมกันบนฐานแห่งความสามัคคี มีจิตสาธารณะ มีความเอื้ออารีต่อกัน มีการแบ่งปันและมีความเสียสละเพื่อมุ่งไปสู่ชุมขนที่เข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อชุมชนนับเป็นกิจกรรมหนึ่งของการพัฒนาชุมชนตามที่กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ซึ่งมุ่งให้การศึกษาแก่ประชาชนชาวชนบท เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพส่งผลให้เกิดการออม พร้อมกับดำเนินการบริหารจัดการเงินออมเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพและมีคุณธรรมเพื่อพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย , 2536) ด้วยการรวมตัวกันของชาวบ้านโดยความสมัครใจ โดยจุดมุ่งหมายของกลุ่มออมทรัพย์คือการออมเงินอย่างสม่ำเสมอ จากการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ตามวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีการประหยัดและออมเงินในรูปของเงินฝาก สนับสนุนการประกอบอาชีพรวมถึงสวัสดิการของสมาชิก ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนเพื่อให้มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงินทุนด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนเพราะเงินทุนคือปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลผลิตและรายได้ ถ้าไม่มีเงินหรือมีเงินทุนน้อยจะส่งผลให้มีรายได้น้อย การดำรงชีวิตของครัวเรือนนั้นก็จะประสบปัญหาต่าง ๆ ได้ สำหรับเงินทุนสะสมที่ได้จากการออมของกลุ่มออมทรัพย์นั้นจะนำไปให้สมาชิกที่มีความจำเป็นหรือเดือนร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัวและบุคคลอื่น ๆ ภายในกลุ่ม โดยมีหลักการดำเนินงานภายใต้ความซื่อสัตย์ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกันและความไว้วางใจกันในการบริหารจัดการเงินของกลุ่มเพื่อให้ประสบความสำเร็จและเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นบ นพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

ในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนดังกล่าวเป็นเรื่องของการบริหารเงิน ซึ่งนอกจากจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ การไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นประการสำคัญแล้วการจัดทำทะเบียนเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน จัดได้ว่าเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานที่สำคัญยิ่ง (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2536) จึงจำเป็นต้องมีระบบการควบคุมการเงินให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยป้องกันการเสียหายอันอาจจะเกิดจากความบกพร่องในการบริหารงานของคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ ซึ่งเครื่องมือที่จะช่วยในการควบคุมทางการเงินที่ดีที่สุดคือ “การจัดทำบัญชี” เพราะการจัดทำบัญชีจะสามารถแสดงรายการและฐานะการเงินของกลุ่มออมทรัพย์ว่ามีความก้าวหน้า ทรงตัวหรือตกต่ำประการใด และยังถือเป็นเกราะป้องกันให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเงินได้เป็นอย่างดีเพราะสามารถใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบได้ตลอดเวลา

ชุมชนหัวเดียด เป็นหมู่บ้านหนึ่งของเขตอำเภอเมือง จังหวัดตากซึ่งจากที่ผ่านมาส่วนใหญ่การบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียดได้จัดทำบัญชีตามรูปแบบที่ตนเองเข้าใจและขึ้นอยู่กับความถนัดและประสบการณ์ของกรรมการโดยเฉพาะเป็นประธานและเหรัญญิก ซึ่งรูปแบบที่ทางราชการถ่ายทอดให้จะนำมาใช้ปฏิบัติเพียงบางรายการเท่านั้น ซึ่งอาจนำมาสู่ปัญหาต่างๆ ต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

อย่างไรก็ตามเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนที่เน้นการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดจากการทุจริต ฉ้อโกง การจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในจะเป็นส่วนที่สำคัญในการช่วยลดข้อผิดพลาดและการทุจริตนั้นได้ ทั้งนี้การส่งเสริมการอบรมแก่คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนบริหารกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนนั้น ๆ ให้มีความรู้ ความสามารถตลอดจนการสร้างความตระหนักถึงหลักธรรมาภิบาลก็นับเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้แก่สมาชิกสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขตั้งอยู่บนความถูกต้องเป็นธรรมตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อจะได้ศึกษาปัญหาจากการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์รวมไปถึงการควบคุมภายในเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดทำบัญชีและการนำเสนองบการเงินได้ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นต่อไปของชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก

3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งในครั้งนี้ศึกษาจาก ขอบเขตการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวนทั้งสิ้น 5 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเพียง 1 กลุ่มเท่านั้น คือ กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก

3. ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษาปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยแบ่งขอบเขตเนื้อหาออกเป็น 2 ด้านใหญ่ คือ

1. ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

2. ด้านการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ดังนั้นการศึกษาปัญหาจากการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์รวมไปถึงการควบคุมภายในเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดทำบัญชีและการนำเสนองบการเงินได้ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการจัดทำบัญชีต่อไปของชุมชน ซึ่งใช้แบบสอบถามคณะกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนจำนวนทั้งสิ้น 5 คน ของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาใช้วิธีการเก็บรักษาข้อมูล 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บข้อมูลจากการกรอกแบบสอบถามของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในรวมถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง พ.ศ. 2542 เพิ่มเติมจากเอกสาร ตำราทางวิชาการ บทความ ระบบออนไลน์ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ การอธิบายลักษณะทั่ว ๆ ไปของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และนำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน ตำบลหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดทำขึ้น

โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพการเป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ส่วนที่ 3 การควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ส่วนที่ 4 ปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ส่วนที่ 5 แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ชาย	1	20
หญิง	4	80
รวม	**5**	**100**
อายุ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
41 – 50 ปี	1	20
51 - 60 ปี	2	40
มากกว่า 61 ปีขึ้นไป	2	40
รวม	**5**	**100**
วุฒิการศึกษา	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ประถมศึกษา	1	20
มัธยมศึกษาชั้นต้น ม.3	1	20
มัธยมศึกษาชั้นปลาย ม.6	2	40
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	1	20
รวม	**5**	**100**
อาชีพ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
รับราชการ	1	20
รับจ้างทั่วไป	1	20

ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3	60
รวม	**5**	**100**
ระยะเวลาในการทำงาน	**จำนวน**	**ร้อยละ**
1 – 2 ปี	1	20
3 – 4 ปี	1	20
7 ปีขึ้นไป	3	60
รวม	**5**	**100**

ตารางที่ 2 ความสามารถในการจัดทำบัญชี

ด้านความสามารถในการจัดทำบัญชี	**ค่าเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน**	**ระดับความสามารถ**
1.ท่านสามารถจัดทำบัญชีรับ - จ่ายเงินสดได้	3.20	1.10	ปานกลาง
2 ท่านสามารถตรวจสอบยอดเงินสัจจะสะสมประจำเดือนกับสมุดบันทึกบัญชีหรือทะเบียนคุมยอดเงินสัจจะสะสมได้	3.60	0.89	มาก
3.ท่านสามารถจัดทำบัญชีลูกหนี้เงินกู้ยืมของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนได้	3.80	0.45	มาก
4.ท่านสามารถตรวจสอบบัญชีลูกหนี้เงินกู้ยืมของกลุ่มออมทรัพย์ที่ค้างชำระได้	3.60	0.55	มาก
5.ท่านสามารถคำนวณเงินปันผลได้	3.80	0.84	มาก
6.กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนของท่านมีจำนวนผู้จัดทำบัญชีเพียงพอหรือไม่	3.40	0.89	ปานกลาง
7.กลุ่มออมทรัพย์ของท่านมีการวางระบบบัญชี	3.80	0.84	มาก
รวม	**3.60**	**0.22**	**มาก**
ด้านความเข้าใจในการจัดทำบัญชี			
1. บัญชีเงินสด – บัญชีเงินฝากธนาคาร	3.80	0.45	มาก
2. บัญชีเงินสัจจะสะสมและบัญชีเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก	3.60	0.55	มาก
3. บัญชีสินทรัพย์	3.20	0.45	ปานกลาง
4. งบกำไรขาดทุน	3.40	0.89	ปานกลาง
5. งบแสดงฐานะการเงิน	3.20	0.84	ปานกลาง
6. ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม	3.40	0.55	ปานกลาง
7. ทะเบียนคุมเงินกู้ยืมแก่สมาชิก	3.60	0.55	มาก
8. ทะเบียนคุมยอดดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสมาชิก	3.60	0.55	มาก
9. ทะเบียนคุมหนังสือสัญญากู้เงิน	3.80	0.45	มาก
10. ทะเบียนรายชื่อสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน	4.00	0.00	มาก
รวม	**3.56**	**0.53**	**มาก**
ด้านปริมาณอุปกรณ์ในการทำงาน	**ค่าเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน**	**ระดับความสามารถ**
1. สารสนเทศที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์	1.60	0.89	น้อย
2. วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดทำบัญชี	2.40	0.55	น้อย
3. ตู้เก็บเอกสารเกี่ยวกับบัญชี โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น	3.60	0.55	มาก

รวม	**2.53**	**0.20**	**ปานกลาง**
ด้านการอบรมหรือการพัฒนาความรู้ด้านบัญชี			
1. ท่านมีประสบการณ์ด้านการจัดทำบัญชีมาก่อน	3.20	0.45	ปานกลาง
2. ท่านเคยรับการอบรมความรู้ด้านการจัดทำบัญชีมาก่อน	3.20	0.45	ปานกลาง
3. ท่านพร้อมในการเข้าร่วมอบรมพัฒนาความรู้เพิ่มเติม	3.00	0.71	ปานกลาง
รวม	**3.13**	**0.53**	**ปานกลาง**

ตารางที่ 3 การควบคุมภายใน

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	**ค่าเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน**	**ระดับของการประเมิน**
1. การมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบภายในกลุ่มออมทรัพย์ได้ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร	3.40	1.14	ปานกลาง
2. การสื่อสารและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในกลุ่มอย่างทั่วถึง	3.00	0.71	ปานกลาง
3. ประสิทธิภาพในการติดตามผลการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายของคณะกรรมการ	3.40	0.55	ปานกลาง
4. ประสบการณ์ของคณะกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม	3.00	0.00	ปานกลาง
5. กลุ่มมีการป้องกันมิให้คณะกรรมการหรือสมาชิกปฏิบัติตนในลักษณะที่มีความขัดแย้งด้านประโยชน์ส่วนตนกับกิจการของกลุ่ม	3.20	0.84	ปานกลาง
รวม	**3.20**	**0.42**	**ปานกลาง**
ด้านการประเมินความเสี่ยง			
1. กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนของท่านมีความเสี่ยงในการทำงาน	3.20	0.45	ปานกลาง
2. การเปลี่ยนแปลงทางสภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย มีความสำคัญกับกลุ่ม	3.00	0.71	ปานกลาง
3. การเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบ่อยจนส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของทางกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน	2.40	0.89	ปานกลาง
4. หากคณะกรรมการขาดการวางแผนการปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มเพียงใด	3.00	1.22	ปานกลาง
5. การติดตามหนี้จากการให้กู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์	3.80	0.84	ปานกลาง
รวม	**3.08**	**0.28**	**ปานกลาง**
ด้านกิจกรรมการควบคุม			
1. การแบ่งแยกหน้าที่การทำงานให้เหมาะสมตามความรู้ความสามารถและทักษะที่มีของคณะกรรมการกลุ่ม	3.60	0.55	มาก
2. การสอบทานการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เป็นระยะ	3.40	0.55	ปานกลาง
3. การอนุมัติรายการ เช่น การอนุมัติการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิก การอนุมัติการปฏิบัติงาน	3.40	0.55	ปานกลาง
4. กำหนดให้มีการชี้แจงด้านการเงิน การบัญชีของกลุ่ม	3.20	0.84	ปานกลาง
5. การควบคุมทรัพย์สินและการบันทึกรายการข้อมูลของทรัพย์สินต่าง ๆ ของกลุ่ม	3.20	0.84	ปานกลาง
รวม	**3.36**	**0.16**	**ปานกลาง**

ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสามารถ
1. การจัดทำและการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน ด้านการเงินและการปฏิบัติงานของกลุ่มนำได้นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น คอมพิวเตอร์ การใช้อินเตอร์เน็ตฯลฯ	1.60	0.55	น้อย
2. การจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เช่น การรับเงินออม การให้กู้ยืม เป็นต้น	3.80	0.84	มาก
3. มีการจัดเก็บเอกสารอย่างครบถ้วน เป็นระเบียบ เป็นหมวดเป็นหมู่ได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.71	มาก
4. การรายงานข้อมูลที่จำเป็นให้กับคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มออมทรัพย์ได้ทราบอย่างทั่วถึง	3.00	0.00	ปานกลาง
รวม	**3.10**	**0.37**	**ปานกลาง**
ด้านการติดตามและการประเมินผล			
1. มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ	3.20	0.84	น้อย
2. มีการติดตามผลการแก้ไข ปัญหา ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น	3.20	0.84	น้อย
3. มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาสาเหตุหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นของกลุ่มร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน	3.20	0.45	มาก
4. มีการลงนามรับรองความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินและความรับผิดชอบของคณะกรรมการ	3.80	0.84	ปานกลาง
5. มีการประเมินประสิทธิภาพจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของทางกลุ่มที่ได้วางไว้	3.40	0.55	ปานกลาง
รวม	**3.36**	**0.19**	**ปานกลาง**

ตารางที่ 4 ปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ปัญหา	ผลการศึกษา
1. ด้านการจัดทำบัญชี	ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ยังไม่ค่อยเข้าใจในการจัดทำบัญชีเท่าที่ควร
2. ด้านการจัดทำงบการเงิน	ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจคู่มือและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลทางการเงินและการบัญชี
3. ด้านการควบคุมภายใน	มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอย่างชัดเจน มีการประชุมทุกเดือน
4. ด้านอื่น ๆ	ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดทำบัญชี

ตารางที่ 5 แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ปัญหา	ผลการศึกษา
1. ด้านการจัดทำบัญชี	ควรส่งเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีเข้ารับการฝึกอบรม
2. ด้านการจัดทำงบการเงิน	ควรได้รับการการแนะนำและสอนวิธีการจัดทำงบการเงินจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
3. ด้านการควบคุมภายใน	เน้นความซื่อสัตย์ ความเสียสละและความไว้วางใจ
4. ด้านอื่น ๆ	ควรเครื่องคอมพิวเตอร์มาช่วยในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

ทางกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด ควรให้คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมจากสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่คอยดูแลเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์โดยตรง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้การบันทึก

บัญชีต้องเป็นไปตามคู่มือและแผนการปฏิบัติงานได้วางเอาไว้ให้เป็นแบบอย่างเดียวกันเพื่อง่ายและสะดวกในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อีกทาง นอกจากนี้ควรจะจัดจ้างพนักงานบัญชีที่จบตรงสาขามาปฏิบัติเพื่อจะได้เรียนรู้งานได้อย่างเร็วขึ้นกว่าคนที่จบไม่ตรงสาขาและทางกลุ่มออมทรัพย์จะต้องจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปและให้เป็นไปตามคู่มือและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงินและการบัญชีของสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พ.ศ.2542) นอกจากนี้ทางกลุ่มออมทรัพย์ควรจะมีอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ วัสดุ เอกสาร ตู้เก็บเอกสารต่าง ๆ ให้เพียงพอ ครบถ้วนและเหมาะสม ก็จะช่วยให้การดำเนินงานสะดวกรวดเร็วขึ้นกว่าการทำบัญชีด้วยมือ และควรจะส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมด้านการใช้คอมพิวเตอร์ด้วยเพื่อช่วยให้การดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านการควบคุมภายใน ทางกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอย่างชัดเจน มีการจัดประชุมสมาชิกอย่างน้อยทุกเดือนเพื่อแจ้งผลการดำเนินงานและรวมไปถึงการจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิก โดยในกิจกรรมการควบคุมภายในจะเน้นให้มีการตรวจสอบระบบการเงินของทางกลุ่มฯ เป็นประจำทุกเดือน ณ ที่ทำการของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง มีการสอบทานการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เป็นระยะ มีการตรวจสอบการอนุมัติการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิกและรวมไปถึงการควบคุมสินทรัพย์และกำหนดให้มีการชี้แจงด้านการเงินและการบัญชีของกลุ่มอย่างโปร่งใส โดยเน้นการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการรับเงิน การจ่ายเงินจากใบสำคัญจ่ายเงินเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มออมทรัพย์ ทะเบียนคุมยอดต่าง ๆ หากพบข้อผิดพลาดก็จะรีบทำการแก้ไขร่วมกันทันที นอกจากนี้ให้ความสำคัญในเรื่องของความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์ ความเสียสละและความไว้วางใจ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎเกณฑ์กติกาที่ตกลงไว้ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และเงื่อนไขของทางชุมชนจึงส่งผลให้การควบคุมภายในเป็นไปตามเกณฑ์ปัจจุบันเสมอ จึงส่งผลให้ไม่เกิดปัญหาในการควบคุมภายในนอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีมาตรการในการป้องกันการทุจริตโดยเป็นการตรวจสอบซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปและการอภิปรายผลข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ผู้จัดทำบัญชีกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด ส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ทางด้านบัญชีเพราะสำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาหรือวุฒิการศึกษาน้อย ดังนั้นผู้จัดทำบัญชีควรเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านบัญชีโดยตรงเพื่อช่วยให้การดำเนินงานภายในกลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชีและงบการเงินของกลุ่มออมทรัพย์อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ทางด้านการบัญชีและการจัดทำงบการเงินตามรูปแบบมาตรฐานสากลกำหนดไว้ รวมไปถึงตามหลักการบัญชีรับรองทั่วไป

3. การจัดทำคู่มือการทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์โดยเฉพาะ จะสามารถช่วยให้ผู้จัดทำบัญชีเข้าใจตรงกันและสามารถจัดทำบัญชีได้ในรูปแบบเดียวกันเพื่อเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มได้ต่อไป

4. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนพร้อมเข้ามาติดตามดูผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการติดตามผลหากเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยใด ๆ เกิดขึ้นจะได้รีบแก้ไขได้ทันที

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปลาย ม.6 ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว โดยส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เป็นระยะเวลา 7 ปีขึ้นไป

2. การจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์จากการตอบแบบสอบถาม

ด้านความสามารถในการจัดทำบัญชี

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความสามารถ มาก เพราะสามารถจัดทำบัญชีลูกหนี้เงินกู้ยืมของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนได้ สามารถคำนวณเงินปันผลได้และกลุ่มออมทรัพย์มีการวางระบบบัญชี รองลงมา ได้แก่ สามารถตรวจสอบยอดเงินสัจจะสะสมประจำเดือนกับสมุดบันทึกบัญชีหรือทะเบียนคุมยอดเงินสัจจะสะสมได้ สามารถตรวจสอบบัญชีลูกหนี้เงินกู้ยืมของกลุ่มออมทรัพย์ที่ค้างชำระได้ กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนของท่านมีจำนวนผู้จัดทำบัญชีเพียงพอและสามารถจัดทำบัญชีรับ - จ่ายเงินสดได้

ด้านความเข้าใจในการจัดทำบัญชี

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความสามารถ มาก เพราะจะเข้าใจในเรื่องทะเบียนรายชื่อสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน รองลงมา ได้แก่ บัญชีเงินสด – บัญชีเงินฝากธนาคารทะเบียนคุมหนังสือสัญญากู้เงิน บัญชีเงินสัจจะสะสมและบัญชีเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก ทะเบียนคุมเงินกู้ยืมแก่สมาชิก ทะเบียนคุมยอดดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสมาชิก งบกำไรขาดทุน ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสมและงบแสดงฐานะการเงิน

ด้านปริมาณอุปกรณ์ในการทำงาน

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเพียงพอ ปานกลาง เพราะตู้เก็บเอกสารเกี่ยวกับบัญชี โต๊ะ เก้าอี้ มีอยู่ในปริมาณจำกัด รองลงมา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดทำบัญชีและสารสนเทศที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์

ด้านการอบรมหรือการพัฒนาความรู้ด้านบัญชี

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นในด้านการพัฒนาระดับ ปานกลาง เพราะส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการจัดทำบัญชีมาก่อนและเคยรับการอบรมความรู้ด้านการจัดทำบัญชีมาก่อน รองลงมา ได้แก่ การมีความพร้อมในการเข้าร่วมอบรมพัฒนาความรู้เพิ่มเติม

3. การควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์จากการตอบแบบสอบถาม ตามแนวคิด COSO

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบภายในกลุ่มออมทรัพย์ได้ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและประสิทธิภาพในการติดตามผลการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายของคณะกรรมการ รองลงมา ได้แก่ ทางกลุ่มมีการป้องกันมิให้คณะกรรมการหรือสมาชิกปฏิบัติตนในลักษณะที่มีความขัดแย้งด้านประโยชน์ส่วนตนกับกิจการของกลุ่ม การสื่อสารและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในกลุ่มอย่างทั่วถึงและประสบการณ์ของคณะกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม

ด้านการประเมินความเสี่ยง

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ความเสี่ยงจากการติดตามหนี้จากการให้กู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ รองลงมา ได้แก่ ความเสี่ยงของท่านในการทำงานการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย มีความสำคัญกับกลุ่ม คณะกรรมการขาดการวางแผนการปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มและถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการบ่อยจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของทางกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนได้

ด้านกิจกรรมการควบคุม

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การแบ่งแยกหน้าที่การทำงานให้เหมาะสมตามความรู้ความสามารถและทักษะที่มีของคณะกรรมการกลุ่ม รองลงมา ได้แก่ มีการสอบทานการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เป็นระยะ ๆ การอนุมัติรายการ เช่น การอนุมัติการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิก การอนุมัติการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มกำหนดให้มีการชี้แจงด้านการเงิน การบัญชีของกลุ่มและการควบคุมทรัพย์สินและการบันทึกรายการข้อมูลของทรัพย์สินต่าง ๆ ของกลุ่ม

ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ มีการจัดเก็บเอกสารอย่างครบถ้วน เป็นระเบียบเป็นหมวดเป็นหมู่ได้อย่างเหมาะสม รองลงมา ได้แก่ การจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เช่น การรับเงินออม การให้กู้ยืม เป็นต้น มีการรายงานข้อมูลที่จำเป็นให้กับคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มออมทรัพย์ได้ทราบอย่างทั่วถึงและการจัดทำและการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน ด้านการเงินและการปฏิบัติงานของกลุ่มนำได้นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น คอมพิวเตอร์ การใช้อินเตอร์เน็ต เป็นต้น

ด้านการติดตามและการประเมินผล

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ มีการลงนามรับรองความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินและความรับผิดชอบของคณะกรรมการ รองลงมา ได้แก่ มีการประเมินประสิทธิภาพจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของทางกลุ่มที่ได้วางไว้ มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามผลการแก้ไข ปัญหา ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาสาเหตุหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นของกลุ่มร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

4. ปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ด้านการจัดทำบัญชี

ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจระบบการจัดทำบัญชีเท่าที่ควร โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายเกี่ยวกับเงินสด จนเป็นสาเหตุที่ทำให้การบันทึกบัญชีผิดพลาดและไม่เป็นตามระเบียบที่วางไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ได้

ด้านการจัดทำงบการเงิน

ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จัดทำงบการเงินตามความเข้าใจพื้นฐาน อาศัยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจริง งบกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะการเงินเป็นไปตามรูปแบบที่เข้าใจง่ายภายในกลุ่มฯ

ด้านการควบคุมภายใน

ทางกลุ่มฯ มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอย่างชัดเจน มีการจัดประชุมสมาชิกอย่างน้อยทุกเดือนเพื่อแจ้งผลการดำเนินงานและรวมไปถึงการจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกเป็นประจำทุกเดือน ณ ที่ทำการของกลุ่มออมทรัพย์ จึงทำให้ไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

ด้านอื่น ๆ

ทางกลุ่มฯ ส่วนใหญ่มีเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานน้อยจึงส่งผลให้การทำงบการเงินล่าช้าเพราะใช้ระบบมือในการดำเนินงาน

5. แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

ด้านการจัดทำบัญชี

ทางกลุ่มฯ ต้องส่งเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์อยู่เสมอเพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการบันทึกบัญชี และปฏิบัติให้เป็นไปตามที่คู่มือและแผนการปฏิบัติงานได้วางเอาไว้ให้เป็นแบบอย่างเดียวกันเพื่อง่ายและสะดวกในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ด้านการจัดทำงบการเงิน

เจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีควรได้รับการการแนะนำและสอนวิธีการจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปและให้เป็นไปตามคู่มือและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงินและการบัญชี

ด้านการควบคุมภายใน

ทางกลุ่มฯ เน้นความสำคัญในเรื่องของความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์ ความเสียสละและความไว้วางใจ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎเกณฑ์กติกาที่ตกลงไว้ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และเงื่อนไขของทางชุมชนจึงส่งผลให้การควบคุมภายในเป็นไปตามเกณฑ์ปัจจุบันเสมอ

ด้านอื่น ๆ

ทางกลุ่มฯ ควรนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาช่วยในการปฏิบัติงาน พร้อมเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ด้วยเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานง่ายขึ้น สะดวกและรวดเร็ว

กิตติกรรมประกาศ

ขอบพระคุณคณะกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหัวเดียด อำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้พร้อมตอบแบบสอบถาม ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ นักศึกษา สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก จนทำให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน. (2542). **กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกิจกรรมเครือข่าย.** กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

กรวิกา ไชยวงศ์. (2548). **การศึกษาศักยภาพด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประเสริฐ กายาไชย. (2550). **การควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโป่งฮี้ง หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 17 ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ หรับการแปรรูปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Community economic development of cost management for joss stick processing product of good produce group of Aumpun joss stick, Mae Sot district, Tak

ยพรัตน์ อิ่มพิทักษ์ และยุพรัตน์ จันทร์แก้ว*
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
*corresponding author e-mail:yuparat2550@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก การดำเนินงานวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่1 ศึกษาบริบทของกลุ่มและขั้นตอนที่2 ศึกษาการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ประธานและคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่นมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 8.79 บาทต่อหน่วย ผลิตภัณฑ์ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุ่งมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 1.94 บาทต่อหน่วย ผลิตภัณฑ์ธูปหอมอโรมามีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 2.51 บาทต่อหน่วย ผลิตภัณฑ์หินอโรมามีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 3.78 บาทต่อหน่วยและผลิตภัณฑ์ก้อนหอมมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 1.80 บาทต่อหน่วย มูลค่าการผลิตโดยรวมเท่ากับ 158,196 บาทต่อจำนวนครั้งการผลิตปกติ การบริหารจัดการต้นทุนการผลิตควรส่งเสริมให้กลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์ก้อนหอมเพราะต้นทุนต่ำกำไรสูงและด้านการบริการจัดการต้นทุนควรให้ลดต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการลดต้นทุนการผลิตจากของเสียจากกระบวนการผลิตและให้เพิ่มปริมาณการผลิต

คำสำคัญ : พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ การแปรรูปธูปหอมอัมพัน

Abstract

The objective of this research was to develop community economy of product cost management for processing an incense of production group of Aumpun incense, Mae Sot District, Tak. The research procedure had 2 steps. Firstly, a story about group was studied. Secondly, product cost management was investigated. It was found that the product of odor absorber charcoal had product cost 8.79 baht per unit. The incense product of mosquito repellent citronella had product cost 1.94 baht per unit. The incense product of leaf series aroma had product cost 2.51 baht per unit. The aroma stone product had product cost 3.78 baht per unit. The scented lump product had product cost 1.80 baht per unit. The overall production value per normal production was 158,196 baht. The product cost management should promote the production group of scented lump product because of low product cost and high profit. Servicing cost management should reduce direct material cost. Guideline of researcher introduced reducing the production cost of waste from the production process and increasing production quantity.

keywords : community economic development, cost management for joss stick processing product, good produce group of aumpun joss stick

บทนำ

นโยบายของรัฐบาลสร้างรายได้ให้กับประชาชนโดยการจัดให้ทุกจังหวัดได้ดำเนินการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าเพื่อที่จะสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นและชุมชนและสามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้ดีขึ้นรวมทั้งได้ดำเนินการผลักดันนโยบายรากหญ้าสู่รากแก้ว ซึ่งให้ความสำคัญมุ่งศักยภาพสินค้า และสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตสินค้าและบริการ โดยการผลิตหรือจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพด้วยการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อเกิดความแตกต่างในผลิตภัณฑ์สามารถพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ มีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและสอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นให้สามารถจำหน่ายทั้งตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ (กรมพัฒนาชุมชน, 2554)

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐบาลไทยมีเป้าหมายมุ่งเน้นให้แต่ละชุมชนได้มุ่งเน้นให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยมาใช้ในการพัฒนาสินค้าเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึงตนเองได้และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงานสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพด้วยการดำรงรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นรวมถึงการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีจุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก (สารานุกรมเสรี, 2554) โดยภาครัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศระบบร้านค้าและเครือข่ายอินเตอร์เน็ตและสินค้าชนิดหนึ่งในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่อย่างหนึ่งที่เป็นที่รู้จัก คือ ธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของกลุ่มยังมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญหลายประการเช่น ต้นทุนการผลิตสูง สมาชิกยังขาดความรู้เรื่องต้นทุน การวางแผนการผลิตหรือการตัดสินใจผลิตด้านการผลิตสินค้า โดยเฉพาะปัญหาด้านต้นทุนการผลิตเป็นปัญญาที่สำคัญอย่างยิ่งในการผลิตสินค้า นั้นหมายถึง การตั้งราคาขายผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการบริหารจัดการกลุ่มกลุ่มธูปหอมอัมพันโดยที่กลุ่มกลุ่มธูปหอมอัมพันจะต้องดำเนินการคิดต้นทุนให้ถูกต้องมากที่สุดเพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่างๆ เช่น การควบคุมต้นทุน การกำหนดราคาขายของสินค้าเป็นต้น หากผู้บริหารของกลุ่มธูปหอมอัมพันหันมาให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ด้านการผลิตสินค้าต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มธูปหอมอัมพันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดต้นทุนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าโดยการวิเคราะห์ต้นทุนรวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการผลิตต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องทำให้สามารถลดต้นทุนและเพิ่มกำไรของกลุ่มกลุ่มธูปหอมอัมพันต่อไปได้

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอม ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยที่กลุ่มมีแนวทางในการนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจการควบคุมต้นทุน กำหนดราคาขายของสินค้า การลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าโดยการวิเคราะห์ต้นทุน รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการผลิตต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถทราบถึงต้นทุนในทุกกระบวนการผลิตสินค้า รวมถึงการควบคุมการวางแผนและการดำเนินธุรกิจของกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน และนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มอื่นๆที่มีรูปแบบเดียวกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเจริญเติบโตต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน 1) ถามเกี่ยวกับข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและ2) ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสินค้า ต้นทุนในการผลิต การจำแนกต้นทุนการผลิตและแนวทางในการบริหารต้นทุน ประชากร คือ ผู้บริหารและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า จำนวน 6 คน โดย

เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์โดยตรงโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตโดยตรง และศึกษาข้อมูลต่างๆ ทีเกี่ยวข้องการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Descriptive method) ซึ่งต้องใช้ตารางเพื่ออธิบายสภาพทั่วไปในการดำเนินงาน ปริมาณการผลิต จำนวนเงิน ที่ลงทุนที่ต้องใช้ รายได้ รายจ่าย และปัจจัยที่ใช้ในการผลิตโดยใช้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และจากการสังเกตการณ์ขณะที่ออกมาสำรวจมาประกอบกับเอกสารโดยการประเมินและการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

บริบทเบื้องต้นของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้จดทะเบียนชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพ.ศ. 2548 เลขที่ 82 หมู่ 3 ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 63110

ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

1) จำนวนร้อยละจำแนกตามเพศ เป็นเพศชายจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาเป็นเพศหญิงจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 2) จำนวนร้อยละจำแนกตามอายุ มีอายุช่วง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.66 และรองลงมามีอายุช่วง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.34 3) จำนวนร้อยละจำแนกตามระดับการศึกษา มีระดับการศึกษาจำนวนมากอยู่ที่มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 ราย และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาเป็นระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 ราย และระดับปริญญาตรี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ 4)จำนวนร้อยละจำแนกตามอาชีพหลัก มีอาชีพหลักจำนวนมากประกอบอาชีพ เกษตรกรรมทำสวนทำไร่ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมามีอาชีพหลักคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีอาชีพค้าขาย จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 5) จำนวนร้อยละจำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีรายได้มากที่สุดต่อเดือนจำนวน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน จำนวน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ 6) จำนวนร้อยละจำแนกตามระยะเวลาที่ทำหน้าที่ในกลุ่มมีระยะเวลาที่ทำหน้าที่ภายในกลุ่มจำนวน 6 ปี – 7 ปี ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสินค้าต้นทุนในการผลิตการจำแนกต้นทุนการผลิตและแนวทางในการบริหารต้นทุน พบว่า

1) ผลิตภัณฑ์จัดตามลำดับผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มมี 5 ชนิด คือ 1) ถ่านดูดกลิ่น 2) ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง 3) ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้ 4) หินอโรมา และ5) ก้อนหอม

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่น

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์หินอโรมา

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์ก้อนหอม

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสินค้า

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ณ กำลังการผลิต (หน่วย)	วัตถุดิบทางตรง (บาท)	ค่าแรงงานทางตรง (บาท)	ค่าใช้จ่ายในการผลิต (บาท)	รวมต้นทุนการผลิต (บาท)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาทต่อหน่วย)
ถ่านดูดกลิ่น	3,600	3,600	14,940	13,120	31,660	8.79
ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง	7,000	650	7,350	5,586	13,586	1.94
ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้	4,000	650	2,600	6,780	10,030	2.51
หินอโรมา	12,000	1,800	13,200	30,320	45,320	3.78
ก้อนหอม	2,000	1,300	10,000	46,300	57,600	28.80
				รวม	158,196	

แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสินค้า พบว่า กลุ่มมีต้นทุนการผลิตสินค้าต่อหน่วยมากที่สุด คือ ต้นทุนต่อหน่วยของการผลิตสินค้าก้อนหอมเท่ากับ 28.80 บาทต่อหน่วย รองลงมาเป็นต้นทุนการผลิตสินค้าถ่านดูดกลิ่นเท่ากับ 8.79บาทต่อหน่วย ถัดมาเป็นการผลิตสินค้าหินอโรมาเท่ากับ 3.78 ต้นทุนการผลิตสินค้าธูปหอมอโรมาชุดใบไม้เท่ากับ 2.51และ และต้นทุนการผลิตสินค้าธูปหอมตะไคร้ไล่ยุงเท่ากับ 1.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบรายได้และต้นทุนการผลิตสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพันจำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ จัดลำดับตามกำไรสุทธิ

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ราคาขาย (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	กำไรขั้นต้น (บาท)	หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)	จัดลำดับกำไรสุทธิ
ถ่านดูดกลิ่น	90,000	31,660	58,340	4,450	53,890	ลำดับ 2
ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง	25,000	13,586	11,414	200	11,214	ลำดับ 5
ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้	25,000	10,030	14,970	200	14,770	ลำดับ 4
หินอโรมา	80,000	45,320	34,680	300	34,380	ลำดับ 3
ก้อนหอม	200,000	57,600	142,400	6,000	136,400	ลำดับ 1

แสดงการเปรียบเทียบรายได้และต้นทุนการผลิตสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพันจำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพันผลิตผลิตภัณฑ์ก้อนหอมทำให้มีผลกำไรสุทธิ 136,400 บาท มากที่สุด จัดเป็นลำดับที่ 1รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่น มีผลกำไรสุทธิ 53,890 บาท จัดเป็นลำดับที่ 2

ผลิตภัณฑ์หินอโรมา มีผลกำไรสุทธิ 34,380 บาท จัดเป็นลำดับที่ 3 ผลิตภัณฑ์ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้ มีผลกำไรสุทธิ 14,770 บาท และผลิตภัณฑ์ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง มีผลกำไรสุทธิ 11,214 บาท ตามลำดับ

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอมของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากการประเมินมูลค่ารายได้และคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน

พบว่า การผลิตสินค้าแต่ละชนิดหรือแต่ละผลิตภัณฑ์มีกระบวนการผลิตไม่แตกต่างกันมากนัก คือ

1) ผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่น มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 8.79 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 3,600 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 31,660 บาท มียอดขายเท่ากับ 90,000 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 25 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 4,450 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 53,890 บาท หรือเท่ากับ 16.21 บาทต่อหน่วย 2) ผลิตภัณฑ์ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 1.94 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 7,000 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 13,586 บาท บรรจุลงกล่องได้จำนวน 50 กล่อง มียอดขายเท่ากับ 25,000 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 25 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 200 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 11,214 บาท 3) ผลิตภัณฑ์ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้ มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 2.51 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 4,000 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 10,030 บาท บรรจุลงกล่องได้จำนวน 500 กล่อง มียอดขายเท่ากับ 25,000 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 50 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 200 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 14,770 บาท 4) ผลิตภัณฑ์หินอโรมา มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 3.78 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 12,000 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 45,320 บาท บรรจุลงกล่องได้จำนวน 2,000 กล่อง มียอดขายเท่ากับ 80,000 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 80 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 300 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 34,380 บาท และ5) ผลิตภัณฑ์ก้อนหอม มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 28.80 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 2,000 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 57,600 บาท บรรจุลงกล่องได้จำนวน 1,000 กล่อง มียอดขายเท่ากับ 200,000 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 200 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 6,000 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 136,400 บาท

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสินค้าคิดเป็นร้อยละของยอดขาย จำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ณ กำลังการผลิต (หน่วย)	ราคาขาย (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	ต้นทุนคิดเป็นร้อยละของยอดขาย	จัดลำดับร้อยละของต้นทุนขายต่อยอดขาย
ถ่านดูดกลิ่น	3,600	90,000	31,660	35.17	ลำดับที่ 4
ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง	7,000	25,000	13,586	45.66	ลำดับที่ 2
ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้	4,000	25,000	10,030	40.12	ลำดับที่ 3
หินอโรมา	12,000	80,000	45,320	56.65	ลำดับที่ 1
ก้อนหอม	2,000	200,000	57,600	28.80	ลำดับที่ 5
รวม		420,000	158,196		

เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ผลิตภัณฑ์หินอโรมามีต้นทุนการผลิตที่สูงเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 56.65 ต่อยอดขาย รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง มีต้นทุนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 45.66 ต่อยอดขาย ลำดับที่ 3 เป็นผลิตภัณฑ์ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้ มีต้นทุนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 40.12 ต่อยอดขาย ลำดับที่ 4 เป็น

ผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่น มีต้นทุนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 35.17 ต่อยอดขาย และลำดับที่ 5 เป็นผลิตภัณฑ์ก้อนหอม มีต้นทุนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 28.80 ต่อยอดขาย

การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอมของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน ผลิตผลิตภัณฑ์ก้อนหอมออกจำหน่ายเป็นจำนวนมากหรือให้เป็นสินค้าหลักของกลุ่มเนื่องจากเมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายผลิตภัณฑ์ก้อนหอม มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ซึ่งจะส่งผลทำให้กลุ่มมีผลกำไรขั้นต้นมีจำนวนมากรองลงมาควรทำการผลิตผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่น มีต้นทุนการผลิตน้อยจะส่งผลให้กำไรขั้นต้นของผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่มมีจำนวนที่สูง

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละของยอดขายจำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ณ กำลังการผลิต (หน่วย)	ราคาขาย (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	กำไรขั้นต้น (บาท)	กำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละของยอดขาย	จัดลำดับกำไรขั้นต้น
ถ่านดูดกลิ่น	3,600	90,000	31,660	58,340	64.83	ลำดับที่ 2
ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง	7,000	25,000	13,586	11,414	54.34	ลำดับที่ 4
ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้	4,000	25,000	10,030	14,970	59.88	ลำดับที่ 3
หินอโรมา	12,000	80,000	45,320	34,680	43.35	ลำดับที่ 5
ก้อนหอม	2,000	200,000	57,600	142,400	71.20	ลำดับที่ 1
รวม		420,000	158,196			

เมื่อพิจารณากำไรขั้นต้นต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ผลิตภัณฑ์ก้อนหอมมีกำไรขั้นต้นสูงเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 71.20 ต่อยอดขาย รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่นมีกำไรขั้นต้นสูง คิดเป็นร้อยละ 64.83 ต่อยอดขาย ลำดับที่ 3 เป็นผลิตภัณฑ์ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้ มีกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละ 59.88 ต่อยอดขาย ลำดับที่ 4 เป็นผลิตภัณฑ์ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง มีกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละ 54.34 ต่อยอดขาย และลำดับที่ 5 เป็นผลิตภัณฑ์หินอโรมามีกำไรขั้นต้น คิดเป็นร้อยละ 43.35 ต่อยอดขาย

การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอมของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน ผลิตผลิตภัณฑ์ก้อนหอมออกจำหน่ายเป็นจำนวนมากหรือให้เป็นสินค้าหลักของกลุ่ม เนื่องจากเมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายผลิตภัณฑ์ก้อนหอม มีกำไรขั้นต้นสูงกว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ซึ่งจะส่งผลทำให้กลุ่มมีผลกำไรสุทธิมีจำนวนมากรองลงมาควรทำการผลิตผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่น

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละของยอดขายจำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ณ กำลังการผลิต (หน่วย)	ราคาขาย (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	กำไรขั้นต้น (บาท)	หัก คชจ. ในการขายและบริหาร(บาท)	กำไรสุทธิ (บาท) ต่อหน่วย	กำไรสุทธิต่อยอดขาย
ถ่านดูดกลิ่น	3,600	90,000	31,660	58,340	4,450	53,890	59.88%
ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง	7,000	25,000	13,586	11,414	200	11,214	44.86%
ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้	4,000	25,000	10,030	14,970	200	14,770	59.08%
หินอโรมา	12,000	80,000	45,320	34,680	300	34,380	42.98%
ก้อนหอม	2,000	200,000	57,600	142,400	6,000	136,400	68.20%
	รวม	420,000	158,196	261,804			

เมื่อพิจารณากำไรสุทธิต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ผลิตภัณฑ์ก้อนหอมมีกำไรสุทธิสูงเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 68.20 ต่อยอดขาย รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่น มีกำไรสุทธิสูงคิดเป็นร้อยละ 59.88 ต่อยอดขาย ลำดับที่ 3 เป็นผลิตภัณฑ์ธูปหอมอโรมาชุดใบไม้ มีกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ 59.08 ต่อยอดขาย ลำดับที่ 4 เป็นผลิตภัณฑ์ธูปหอมตะไคร้ไล่ยุง มีกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ 44.86 ต่อยอดขาย และลำดับที่ 5 เป็นผลิตภัณฑ์หินอโรมามีกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ 42.98 ต่อยอดขาย

การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอมของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน ผลิตผลิตภัณฑ์ก้อนหอมออกจำหน่ายเป็นจำนวนมากหรือให้เป็นสินค้าหลักของกลุ่ม เนื่องจากเมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายผลิตภัณฑ์ก้อนหอม มีกำไรขั้นต้นสูงกว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ซึ่งจะส่งผลทำให้กลุ่มมีผลกำไรสุทธิมีจำนวนมาก รองลงมาควรทำการผลิตผลิตภัณฑ์ถ่านดูดกลิ่น

สรุปผลการวิจัย

การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอมของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตสินค้าให้มีมูลค่าต้นทุนการผลิตที่ต่ำ แนวทางหนึ่งที่สามารถลดต้นทุนการผลิตสินค้าได้คือ ลดของเสียจากกระบวนการผลิตสินค้าโดยอาจนำเครื่องจักรราคาถูกมาใช้ในการผลิตสินค้าบางชนิด เนื่องจากถ้าผู้ผลิตสินค้านำเครื่องจักรมาใช้จะสามารถลดต้นทุนของเสียได้จำนวนมากส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้ามีจำนวนที่ต่ำลงแต่กลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ควรพิจารณาต้นทุนที่เสียไปกับประโยชน์ที่จะได้รับมาว่ามีจำนวนมากกว่าหรือไม่ ถ้ามีจำนวนมากกว่าควรรับข้อเสนอแนะแต่ถ้าเสียประโยชน์ไม่ควรรับข้อเสนอแนะนี้ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอมของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในครั้งนี้ พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มทำการผลิตมีจำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งพื้นที่อื่นอาจประยุกต์ผลิตภัณฑ์อื่นเพิ่มเติมได้มากหลายยึดกลยุทธ์สร้างความแตกต่าง ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ซึ่งถือเป็นทางเลือกของลูกค้า 2) จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปธูปหอมของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในครั้งนี้ พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญต่อการสืบสานผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าควรศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้นเพื่อสนับสนุนให้มีการเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าและควรศึกษาถึงวิธีการเก็บรักษาสินค้าให้มีคุณภาพและลดต้นทุนการผลิตสินค้าในแต่ละชนิดควบคู่กันไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากงบประมาณแผ่นดินงบประมาณปี2558 สนับสนุนจากโครงการยกระดับปริญญานิพนธ์เป็นงานวิจัยตีพิมพ์ งานสร้างสรรค์ และงานบริการวิชาการสู่ชุมชนประเภททุน HRS-2 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ขอขอบคุณกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปธูปหอมอัมพัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา ดำพิทักษ์และคณะ. (2552). **ศึกษาการพัฒนาบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราภัฏพระนคร.

ขวัญนรี กล้าปราบโจร. (2551). **การบริหารจัดการต้นทุนและการประเมินมูลค่าการผลิตโดยรวมของผลิตภัณฑ์จากไผ่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยคจังหวัดกาญจนบุรี.** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีจังหวัดกาญจนบุรี.

จิตนา สุนทโรทกและคณะ. (2553). **ศึกษาการพัฒนาระบบบัญชีOTOP กรณีศึกษากลุ่มอาหารจังหวัดปทุมธานี.** (สาขาวิชาการบัญชีและการเงิน) คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

จาริตา หินเธาว์และคณะ. (2552). **การจัดการผลิตภัณฑ์OTOPกรณีศึกษา: กลุ่มแม่บ้านสามัคคีพัฒนาบ้านถ้ำเต่าหมู่ 1 ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร.** คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร.

ดวงมณี โกมารทัต. (2548). **การบัญชีต้นทุน.** กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรศิริ กองนวล. (2553). **ศึกษาการวิจัยและพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองและเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ การศึกษาผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ.** บัญชีมหาบัณฑิต.สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์,สมเดช โรจน์คุรีเสถียร. (2547). **การบัญชีต้นทุน2.** กรุงเทพฯ : แมคกรอ-ฮิล.

สำนักงานพัฒนาชุมชน. (2558). **รายงานข้อมูลกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP จังหวัดตาก ปีพ.ศ. 2558.**

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สสว. (2558). **ข้อมูลโอกาสและผลกระทบของOTOP กับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC).** สืบค้นวันที่ 1 มิถุนายน 2558 จาก http://www.sme.go.th

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์หรับการแปรรูปผลไม้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Community economic development of cost management for fruit processing product of agriculturist housekeeper group of Ban HlungMueng, Mueng, Tak

ยพรัตน์ อิ่มพิทักษ์ และ ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว*
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
*corresponding author e-mail: yuparat2550@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลไม้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมืองอำเภอเมืองจังหวัดตาก การดำเนินงานวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่1 ศึกษาบริบทของกลุ่มและขั้นตอนที่2 ศึกษาการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ประธานและคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์กล้วยกวนมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 24.36 บาทต่อหน่วย ผลิตภัณฑ์กระท้อนกวนมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 18.48 บาทต่อหน่วย ผลิตภัณฑ์ขนุนกวนมีต้นทุน การผลิตเท่ากับ 24.12 บาทต่อหน่วย ผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยงมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 24.35 บาทต่อหน่วยและผลิตภัณฑ์มะพร้าวเสวยมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 24.24 บาทต่อหน่วย มูลค่าการผลิตโดยรวม เท่ากับ 9,575 บาท ต่อจำนวนครั้งการผลิตปกติ การบริหารจัดการต้นทุนการผลิต ควรส่งเสริมให้กลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์กระท้อนกวนเพราะต้นทุนต่ำกำไรสูงและด้านการบริการจัดการต้นทุนควรให้ลดต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการลดต้นทุนการผลิตจากของเสียจากกระบวนการผลิตและให้เพิ่มปริมาณการผลิต

คำสำคัญ : พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง

Abstract

The objective of this research was to develop community economy of product cost management for processing fruit of housewife group, Ban Hlung Muang. The research procedure had 2 steps. Firstly, a story about group was studied. Secondly, product cost management was investigated. The product, a stir Jackfruit product. It was found that the stir banana product had product 24.36 baht per unit. The stir sentul product had product cost 18.48 baht per unit. The stir Jackfruit product had product had product cost 24.12 baht per unit. The stuff of food wrapped in leaves had product cost 24.35 baht per unit. The meat coconut product had product cost 24.24 baht per unit. The overall production value per normal production was 9,575 baht. The product cost management of five products should promote the production group of stir sentul product because of low product cost and high profit. Servicing cost management should reduce direct material cost. Guideline of researcher introduced reducing the production cost of waste from the production process and increasing production quantity.

keywords : community economic development, cost management for fruit processing product, agriculturist housekeeper group of Ban HlungMueng

บทนำ

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐบาลไทยมีเป้าหมายมุ่งเน้นให้แต่ละชุมชนได้มุ่งเน้นให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยมาใช้ในการพัฒนาสินค้าเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึงตนเองได้และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงานสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพด้วยการดำรงรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นรวมถึงการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีจุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก (สารานุกรมเสรี, 2554) โดยภาครัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าและเครือข่ายอินเตอร์เน็ตและสินค้าชนิดหนึ่งในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่อย่างหนึ่งที่เป็นที่รู้จัก คือ ผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปของกลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองจังหวัดตาก

กลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วงเป็นกลุ่มนำร่องได้เริ่มต้นการผลิตด้วยการนำผลไม้ที่มีตามฤดูกาลและนำมาทดลองทำกันในหมู่บ้านเมื่อถึงวันแม่ทางเกษตรจังหวัดตากจัดงานได้ให้แต่ละกลุ่มนำผลิตภัณฑ์ ไปจำหน่ายที่ศาลากลางจังหวัดตากทางกลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วงได้จัดทำผลิตภัณฑ์และนำไส้เมี่ยง มะยมเชื่อม มะยมหยี ออกจำหน่าย สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มเป็นจำนวนมาก ปีต่อมาทางเกษตรจังหวัดตากได้จัดงานขึ้นอีกทางกลุ่มแม่บ้านหลักเมือง ตำบลป่ามะม่วงจึงได้นำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายอีกครั้งแต่ปีนี้ทางเกษตรจังหวัดตากได้จัดให้มีการประกวดผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่มขึ้นซึ่งทางกลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วงนำผลิตภัณฑ์ส่งได้เข้าประกวด และได้รับรางวัลชนะเลิศทั้งไส้เมี่ยง และมะยมเชื่อม ต่อมาทางเกษตรจังหวัดตากได้เล็งเห็นว่าไส้เมี่ยงนั้นเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตากทางเกษตรจังหวัดตากจึงได้ให้กลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วงนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายเริ่มแรกได้นำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายตามแผงร้านค้าต่างๆ และต่อมาจึงได้เพิ่มผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความหลายหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านหลักเมือง ตำบลป่ามะม่วงนั้นมีรสชาติที่อร่อยทางกลุ่มจึงได้จำหน่ายมาโดยตลอด และตอนนี้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีด้วยกันหลายชนิด คือ กล้วยกวน ขนุนกวน กระท้อนกวน มะพร้าวเสวย และออกจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ชื่อ “ป้าต้อย” ที่มีชื่อเสียงมาอย่างยาวนาน

ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วงส่วนใหญ่เป็นกระท้อนเป็นผลไม้ที่ปลูกกันในจังหวัดตาก กลุ่มแม่บ้านมีการรวมตัวหารายได้เสริมด้วยการผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากขึ้นและจัดลำดับเป็นสินค้า OTOP ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดตากถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มกลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วงจะทำรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของกลุ่มยังมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญหลายประการ เช่น ต้นทุนการผลิตสูง สมาชิกยังขาดความรู้เรื่องต้นทุน การวางแผนการผลิตหรือการตัดสินใจผลิตที่ผิดพลาดโดยเฉพาะปัญหาด้านต้นทุนการผลิตเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งในการผลิตสินค้านั้นหมายถึง การตั้งราคาขายของผลิตภัณฑ์สินค้าแต่ละชนิดซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการบริหารจัดการกลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วงโดยที่กลุ่มจะต้องดำเนินการคิดต้นทุนให้ถูกต้องมากที่สุดเพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่างๆ เช่น การควบคุมต้นทุน การกำหนดราคาขายของสินค้าเป็นต้น หากผู้บริหารของกลุ่มหันมาให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์ด้านการผลิตสินค้าต่างๆที่เกิดขึ้นในกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดต้นทุนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าโดยการวิเคราะห์ต้นทุนรวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการผลิตต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องทำให้สามารถลดต้นทุนและเพิ่มกำไรของกลุ่มต่อไปได้

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลไม้กลุ่มแม่บ้านหลักเมืองตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ศึกษาการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าแปรรูปในจังหวัดตาก เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าแปรรูปในจังหวัดตากแล้วนำมาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปที่มีประสิทธิภาพและเหมาะกับธุรกิจของชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยที่กลุ่มมีแนวทางในการนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจ การควบคุมต้นทุน การกำหนดราคาขายของ

สินค้า การลดต้นทุนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าโดยการวิเคราะห์ต้นทุนรวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการผลิตต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องทำให้สามารถลดต้นทุนและเพิ่มกำไร รวมถึงการควบคุมการวางแผนและการดำเนินธุรกิจของกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนรวมถึงการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มอื่นๆที่มีรูปแบบเดียวกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเจริญเติบโตต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน 1) ถามเกี่ยวกับข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและ2) ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสินค้า ต้นทุนในการผลิต การจำแนกต้นทุนการผลิตและแนวทางในการบริหารต้นทุน ประชากร คือ ผู้บริหารและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์โดยตรงโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตโดยตรง และศึกษาข้อมูลต่างๆ ทีเกี่ยวข้องการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Descriptive method) ซึ่งต้องใช้ตารางเพื่ออธิบายสภาพทั่วไปในการดำเนินงาน ปริมาณการผลิต จำนวนเงิน ที่ลงทุนที่ต้องใช้ รายได้รายจ่าย และปัจจัยที่ใช้ในการผลิตโดยใช้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และจากการสังเกตการณ์ขณะที่ออกมาสำรวจมาประกอบกับเอกสารโดยการประเมินและการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

บริบทเบื้องต้นของกลุ่มผู้ผลิตสินค้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ได้จดทะเบียนชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพ.ศ.2548 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 32 บ้านปากร้อง หมู่ 6 ตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 63000

ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

1) จำนวนร้อยละจำแนกตามเพศ เป็นเพศชายจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาเป็นเพศหญิงจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 2) จำนวนร้อยละจำแนกตามอายุ มีอายุช่วง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.66 และรองลงมามีอายุช่วง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.34 3) จำนวนร้อยละจำแนกตามระดับการศึกษา มีระดับการศึกษาจำนวนมากอยู่ที่มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 ราย และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาเป็นระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 ราย และระดับปริญญาตรี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ 4)จำนวนร้อยละจำแนกตามอาชีพหลัก มีอาชีพหลักจำนวนมากประกอบอาชีพ เกษตรกรรมทำสวนทำไร่ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมามีอาชีพหลักคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีอาชีพค้าขาย จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 5) จำนวนร้อยละจำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีรายได้มากที่สุดต่อเดือนจำนวน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน จำนวน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ 6) จำนวนร้อยละจำแนกตามระยะเวลาที่ทำหน้าที่ในกลุ่มมีระยะเวลาที่ทำหน้าที่ภายในกลุ่มจำนวน 6 ปี – 7 ปี ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสินค้าต้นทุนในการผลิตการจำแนกต้นทุนการผลิตและแนวทางในการบริหารต้นทุน พบว่า กลุ่มมีผลิตภัณฑ์จัดตามลำดับผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มมี 5 ชนิด คือ 1) กล้วยกวน 2) กระท้อนกวน 3) ขนุนกวน 4) ไส้เมี่ยง และ5) ก้อนหอม

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์กล้วยกวน

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์กระท้อนกวน

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ขนุนกวน

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยง

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์มะพร้าวเสวย

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสินค้า

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ณ กำลังการผลิต (หน่วย)	วัตถุดิบทางตรง (บาท)	ค่าแรงงานทางตรง (บาท)	ค่าใช้จ่ายในการผลิต (บาท)	รวมต้นทุนการผลิต (บาท)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาทต่อหน่วย)
กล้วยกวน	50	144	500	574	1,218	24.36
กระท้อนกวน	50	100	500	324	924	18.48
ขนุนกวน	50	180	500	526	1,206	24.12
ไส้เมี่ยง	60	330	500	631	1,461	24.35
มะพร้าวเสวย	55	350	500	483.25	1,333.25	24.24
				รวม	6,142.25	

แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสินค้า พบว่า กลุ่มมีต้นทุนการผลิตสินค้าต่อหน่วยมากที่สุด คือ ต้นทุนต่อหน่วยของการผลิตสินค้ากล้วยกวน เท่ากับ 24.36 บาทต่อหน่วย รองลงมาเป็นต้นทุนการผลิตสินค้าไส้เมี่ยงเท่ากับ 24.35 บาทต่อหน่วย ถัดมาเป็นการผลิตสินค้ามะพร้าวเสวย เท่ากับ 24.24 ต้นทุนการผลิตสินค้าขนุนกวนเท่ากับ 24.12 และต้นทุนการผลิตสินค้ากระท้อนกวนเท่ากับ 18.48 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบรายได้และต้นทุนการผลิตสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตสินค้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ จัดลำดับตามกำไรสุทธิ

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ยอดขาย (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	กำไรขั้นต้น (บาท)	หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)	จัดลำดับกำไรสุทธิ
กล้วยกวน	1,750	1,218	532	60	472	ลำดับที่ 5
กระท้อนกวน	1,750	924	826	60	766	ลำดับที่ 2
ขนุนกวน	1,750	1,206	544	60	484	ลำดับที่ 4
ไส้เมี่ยง	2,400	1,461	939	60	879	ลำดับที่ 1
มะพร้าวเสวย	1,925	1,333.25	591.75	60	531.75	ลำดับที่ 3
รวม	9,575	6,142.25	3,432.75	300	3,132.75	

แสดงการเปรียบเทียบรายได้และต้นทุนการผลิตสินค้าแต่ละผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์จำนวน 5 ชนิด ผลิตภัณฑ์ที่ทำกำไรให้กลุ่มได้มากที่สุดที่ ผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยง ณ กำลังการผลิตที่ 60 หน่วย มียอดขายเท่ากับ 2,400 บาท มีต้นทุนรวมเท่ากับ 1,461 บาท มีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 939 บาท หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 60 บาท มีกำไรสุทธิ 879 บาท จัดลำดับที่ 1 ที่มีจำนวนกำไรมากที่สุด

รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์กระท้อนกวน ณ กำลังการผลิตที่ 50 ถุง มียอดขายเท่ากับ 1,750 บาท มีต้นทุนรวมเท่ากับ 924 บาท มีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 826 บาท หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 60 บาท มีกำไรสุทธิเท่ากับ 766 บาท

ลำดับที่ 3 เป็นผลิตภัณฑ์มะพร้าวเสวย ณ กำลังการผลิตที่ 55 ถุง มียอดขายเท่ากับ 1,925 บาท มีต้นทุนรวมเท่ากับ 1,333.25 บาท มีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 591.27 บาท หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 60 บาท มีกำไรสุทธิเท่ากับ 531.75 บาท

ลำดับที่ 4 เป็นผลิตภัณฑ์ขนุนกวน ณ กำลังการผลิตที่ 50 ถุง มียอดขายเท่ากับ 1,750 บาท มีต้นทุนรวมเท่ากับ 1,206 บาท มีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 544 บาท หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 60 บาท มีกำไรสุทธิเท่ากับ 484 บาท

ลำดับที่ 5 เป็นผลิตภัณฑ์กล้วยกวน ณ กำลังการผลิตที่ 50 ถุง มียอดขายเท่ากับ 1,750 บาท มีต้นทุนรวมเท่ากับ 1218 บาท มีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 532 บาท หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 60 บาท มีกำไรสุทธิเท่ากับ 472 บาท

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลไม้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตากจากการประเมินมูลค่ารายได้และคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

พบว่า การผลิตสินค้าแต่ละชนิดหรือแต่ละผลิตภัณฑ์มีกระบวนการผลิตไม่แตกต่างกันมากนัก คือ

1) ผลิตภัณฑ์กล้วยกวน มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 24.36 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 50 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 1,218 บาท มียอดขายเท่ากับ 1,750 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 35 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 60 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 472 บาท หรือเท่ากับ 10.64 บาทต่อหน่วย

2) ผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์กระท้อนกวน มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 18.48 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 50 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 924 บาท มียอดขายเท่ากับ 1,750 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 35 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 60 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 766 บาท หรือเท่ากับ 16.52 บาทต่อหน่วย

3) ผลิตภัณฑ์ขนุนกวน มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 24.12 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 50 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 1,206 บาท มียอดขายเท่ากับ 1,750 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 35 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 60 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 484 บาท หรือเท่ากับ 10.88 บาทต่อหน่วย

4) ผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยง มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 24.35 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 60 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 1,461 บาท มียอดขายเท่ากับ 2,400 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 40 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 60 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 879 บาท หรือเท่ากับ 15.65 บาทต่อหน่วย

5) ผลิตภัณฑ์มะพร้าวเสวย มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 24.24 บาทต่อหน่วย ณ กำลังการผลิตที่ 55 หน่วย มีต้นทุนรวมทั้งสิ้น 1,333.25 บาท มียอดขายเท่ากับ 1,925 บาท ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับ 35 บาท ต่อหน่วย มีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเท่ากับ 60 บาท คงเหลือกำไรสุทธิเท่ากับ 531.75 บาท หรือเท่ากับ 10.76 บาทต่อหน่วย

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสินค้าคิดเป็นร้อยละของยอดขาย จำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ณ กำลังการผลิต (หน่วย)	ราคาขาย (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	ต้นทุนคิดเป็นร้อยละของยอดขาย	จัดลำดับร้อยละของต้นทุนขายต่อยอดขาย
กล้วยกวน	50	1,750	1,218	69.60	ลำดับที่ 5
กระท้อนกวน	50	1,750	924	52.80	ลำดับที่ 1
ขนุนกวน	50	1,750	1,206	68.90	ลำดับที่ 3
ไส้เมี่ยง	60	2,400	1,461	60.78	ลำดับที่ 2
มะพร้าวเสวย	55	1,925	1,333.25	69.26	ลำดับที่ 4

แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสินค้าคิดเป็นร้อยละของยอดขาย พบว่า ผลิตภัณฑ์กระท้อนกวนมีต้นทุนการผลิตต่ำ เป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 52.80 ของยอดขาย รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยงมีต้นทุนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 60.78 ของยอดขาย ลำดับที่ 3 เป็นผลิตภัณฑ์ขนุนกวน มีต้นทุนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 68.90 ของยอดขาย ลำดับที่ 4 เป็นผลิตภัณฑ์มะพร้าวเสวย มีต้นทุนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 69.26 ของยอดขาย และลำดับที่ 5 เป็นผลิตภัณฑ์กล้วยกวน มีต้นทุนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 69.60 ของยอดขาย

การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ควรส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง ผลิตผลิตภัณฑ์กระท้อนกวน ออกจำหน่ายเป็นจำนวนมากหรือให้เป็นสินค้าหลักของกระท้อนกวน เนื่องจากเมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายผลิตภัณฑ์กระท้อนกวนมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ซึ่งจะส่งผลทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง มีผลกำไรขั้นต้นมีจำนวนมาก รองลงมาควรทำการผลิตผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยง มีต้นทุนการผลิตน้อยจะส่งผลให้กำไรขั้นต้นของผลิตภัณฑ์มีจำนวนที่สูง

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละของยอดขาย

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ณ กำลังการผลิต (หน่วย)	ราคาขาย (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	กำไรขั้นต้น (บาท)	กำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละของยอดขาย	จัดลำดับกำไรขั้นต้น
กล้วยกวน	50	1,750	1,218	532	30.40	ลำดับที่ 5
กระท้อนกวน	50	1,750	924	826	47.20	ลำดับที่ 1
ขนุนกวน	50	1,750	1,206	544	31.09	ลำดับที่ 3
ไส้เมี่ยง	60	2,400	1,461	939	39.12	ลำดับที่ 2
มะพร้าวเสวย	55	1,925	1,333.25	591.75	30.74	ลำดับที่ 4

แสดงการเปรียบเทียบกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละของยอดขาย พบว่า เมื่อพิจารณากำไรขั้นต้นต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ผลิตภัณฑ์กระท้อนกวนมีกำไรขั้นต้นสูงมากเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 47.20 ของยอดขาย รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยงมีกำไรขั้นต้นสูงรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 39.12 ของยอดขาย ลำดับที่ 3 เป็นผลิตภัณฑ์ขนุนกวนมีกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละ 31.09 ของยอดขาย ลำดับที่ 4 เป็นผลิตภัณฑ์มะพร้าวเสวย มีกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละ 30.74 ของยอดขาย และลำดับที่ 5 เป็นผลิตภัณฑ์กล้วยกวนมีกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละ 30.40 ของยอดขาย

การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลไม้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ควรส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง ผลิตผลิตภัณฑ์กระท้อนกวนออกจำหน่ายเป็นจำนวนมากหรือให้เป็นสินค้าหลักของกลุ่ม เนื่องจากเมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายผลิตภัณฑ์กระท้อนกวนมีกำไรขั้นต้นสูงกว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ซึ่งจะส่งผลทำให้กลุ่มมีผลกำไรสุทธิมีจำนวนมาก รองลงมาควรทำการผลิตผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยง

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละของยอดขาย

ประเภทของผลิตภัณฑ์	ณ กำลังการผลิต (หน่วย)	ราคาขาย (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	กำไรขั้นต้น (บาท)	หัก ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท) ต่อหน่วย	กำไรสุทธิต่อยอดขาย
กล้วยกวน	50	1,750	1,218	532	60	472	26.97%
กระท้อนกวน	50	1,750	924	826	60	766	43.77%
ขนุนกวน	50	1,750	1,206	544	60	484	27.66%
ไส้เมี่ยง	60	2,400	1,461	939	60	879	36.62%
มะพร้าวเสวย	55	1,925	1,333.25	591.75	60	531.75	27.62%

แสดงการเปรียบเทียบกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละของยอดขาย พบว่าเมื่อพิจารณากำไรสุทธิต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ ผลิตภัณฑ์กระท้อนกวนมีกำไรสุทธิสูงเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 26.97 ต่อยอดขาย รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยงมีกำไรสุทธิสูงคิดเป็นร้อยละ 36.62 ต่อยอดขาย ลำดับที่ 3 เป็นผลิตภัณฑ์ขนุนกวนมีกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ 27.66 ต่อยอดขาย ลำดับที่ 4 เป็นผลิตภัณฑ์มะพร้าวเสวยมีกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ 27.62 ต่อยอดขาย และลำดับที่ 5 เป็นผลิตภัณฑ์กล้วยกวนมีกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ 26.97 ต่อยอดขาย

การบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลไม้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายคิดเป็นร้อยละ พบว่า ควรส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมืองผลิตผลิตภัณฑ์กระท้อนกวน ออกจำหน่ายเป็นจำนวนมากหรือให้เป็นสินค้าหลักของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง เนื่องจากเมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อยอดขายผลิตภัณฑ์กระท้อนกวน มีกำไรขั้นต้นสูงกว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ซึ่งจะส่งผลทำให้กลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง มีผลกำไรสุทธิมีจำนวนมาก รองลงมาควรทำการผลิตผลิตภัณฑ์ไส้เมี่ยง

แนวทางการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลไม้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตสินค้าให้มีมูลค่าต้นทุนการผลิตที่ต่ำ แนวทางหนึ่งที่สามารถลดต้นทุนการผลิตสินค้าได้คือ ลดของเสียจากกระบวนการผลิตสินค้าโดยอาจนำเครื่องจักรราคาถูกมาใช้ในการผลิตสินค้าบางชนิด เนื่องจากถ้าผู้ผลิตสินค้านำเครื่องจักรมาใช้จะสามารถลดต้นทุนของเสียได้จำนวนมากส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้ามีจำนวนที่ต่ำลงแต่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตากควรพิจารณาต้นทุนที่เสียไปกับประโยชน์ที่จะได้รับมาว่ามีจำนวนมากกว่าหรือไม่ ถ้ามีจำนวนมากกว่าควรรับข้อเสนอแนะแต่ถ้าเสียประโยชน์ไม่ควรรับข้อเสนอแนะนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ควรจัดหาแหล่งวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์จากชาวบ้านใกล้เคียงหรือให้มีใช้ได้ตลอดทั้งปีหรือสามารถควบคุมราคาวัตถุดิบทางตรงในการผลิตสินค้าให้เป็นกรรมสิทธิ์ของกลุ่มไว้ให้ได้นานที่สุดสามารถควบคุมราคาวัตถุดิบทางตรงได้ 2) ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลด้านการผลิตให้เพียงพอต่อกำลังการผลิตและให้ได้รับความรู้จากการจัดการการผลิต 3) ควรมีการจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการบริหารจัดการด้านการผลิต 4)ให้เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านเวบไซด์เพื่อเพิ่มยอดขายในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ผลงานวิจัยครั้งนี้เป็นผลการวิจัยที่อาจมีผลกระทบต่อราคาสินค้าและวัตถุดิบที่ทำการผลิตสินค้าหรือค่าใช้จ่ายในการผลิตอาจมีจำนวนเปลี่ยนไปตามภาวการณ์ของตลาดอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ซึ่งอาจจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตและกำไรขั้นต้นจากการผลิตสินค้าในแต่ละชนิดอาจสูงมากกว่าปกติและอาจส่งผลให้มูลค่าโดยรวมของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดอาจต่ำกว่าปกติ 2) ผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง หากกลุ่มอื่นต้องการนำไปใช้ควรนำไปประยุกต์กับการผลิตสินค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในครั้งนี้ พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มทำการผลิตมีจำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งพื้นที่อื่นอาจประยุกต์ผลิตภัณฑ์อื่นเพิ่มเติมได้มากหลายยึดกลยุทธ์สร้างความแตกต่าง ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ซึ่งถือเป็นทางเลือกของลูกค้า 2) จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์สำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในครั้งนี้ พบว่าชุมชนให้ความสำคัญต่อการสืบสานผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าควรศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้นเพื่อสนับสนุนให้มีการเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าและควรศึกษาถึงวิธีการเก็บรักษาสินค้าให้มีคุณภาพและลดต้นทุนการผลิตสินค้าในแต่ละชนิดควบคู่กันไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากงบประมาณแผ่นดินงบประมาณปี2558 สนับสนุนจากโครงการยกระดับปริญญานิพนธ์เป็นงานวิจัยตีพิมพ์ งานสร้างสรรค์ และงานบริการวิชาการสู่ชุมชนประเภททุน HRS-2 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ขอขอบคุณกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา ดำพิทักษ์และคณะ. (2552). **ศึกษาการพัฒนาบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง.** คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราภัฏพระนคร กรุงเทพฯ.

ขวัญนรี กล้าปราบโจร. (2551). **การบริหารจัดการต้นทุนและการประเมินมูลค่าการผลิตโดยรวมของผลิตภัณฑ์จากไผ่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยคจังหวัดกาญจนบุรี.** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีจังหวัดกาญจนบุรี.

จิตนา สุนทโรทกและคณะ. (2553). **ศึกษาการพัฒนาระบบบัญชีOTOP กรณีศึกษากลุ่มอาหารจังหวัดปทุมธานี.** สาขาวิชาการบัญชีและการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

จาริตา หินเธาว์และคณะ. (2552). **การจัดการผลิตภัณฑ์OTOPกรณีศึกษา: กลุ่มแม่บ้านสามัคคีพัฒนาบ้านถ้ำเต่าหมู่ 1 ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร.** คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร.

ดวงมณี โกมารทัต. (2548). **การบัญชีต้นทุน.** กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรศิริ กองนวล. (2553). **ศึกษาการวิจัยและพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองและเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ การศึกษาผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ.** บัญชีมหาบัณฑิต. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และ สมเดช โรจน์คุรีเสถียร. (2547). **การบัญชีต้นทุน2.** กรุงเทพฯ :แมคกรอ-ฮิล.

สำนักงานพัฒนาชุมชน. (2558). **รายงานข้อมูลกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP จังหวัดตาก ปี พ.ศ. 2558.**

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สสว. (2558). **ข้อมูลโอกาสและผลกระทบของOTOP กับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC).** [ออนไลน์]. สืบค้นวันที่ 1 มิถุนายน 2558 จาก http://www.sme.go.th

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนบ้านอยู่ดีตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

The factors affecting the preparation household bookkeeping of the people in Wang Chan Sam Ngao district, Tak province

ยพรัตน์ อิ่มพิทักษ์* และ รุจาภา สุกใส
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
*corresponding author e-mail: yopharat_dang@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนบ้านอยู่ดี ตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำบัญชีครัวเรือน 5 อันดับแรก ประกอบด้วย แรงผลักดันที่ต้องการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x}$=4.40) การมองเห็นประโยชน์หรือความสำคัญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{x}$=4.28) แรงผลักดันที่ต้องการให้ครัวเรือนมีเงินออมมากขึ้น ($\bar{x}$=4.28) หน่วยงานของภาครัฐทำการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจและจัดฝึกอบรมในการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่ประชาชน ($\bar{x}$ =4.18) หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง และติดตามผลการบันทึกบัญชีครัวเรือน ($\bar{x}$=4.18)

คำสำคัญ : ปัจจัย บัญชีครัวเรือน ประชาชนบ้านอยู่ดี

Abstract

The purpose of research aimsto study the factors that affect the household accounting. The population in this study includes the house anyway Wang Chan Sam Ngao District by questionnaire was used to collect data. The statistics used in the analysis Descriptive statistics were percentage, mean and standard deviation.The results showed that the factors that affect the household accounts top 5 include the impetus required to live adequately in accordance with the sufficiency economy. ($\bar{x}$=4.40) Vision benefits or importance in the preparation of household accounts. ($\bar{x}$=4.28) The impetus needs to household savings more. ($\bar{x}$= 4.28) Agencies of government to promote awareness and provide training for the preparation of household accounts to the public. ($\bar{x}$= 4.18) Government agencies provide. The support accounting households continued. Monitoring and recording household accounts ($\bar{x}$= 4.18).

keywords : factors, household bookkeeping, people in Wang Chan Sam Ngao district

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงวัฒนธรรม ความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุและค่านิยมมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะคนในชุมชนเล็กๆ ถูกกระทบมากกว่าในชุมชนเมืองใหญ่ๆ เพราะก้าวตามไม่ทันยุคสมัยด้วยเหตุนี้การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมาศึกษาทำความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวพระราชดำริจึงได้รับความสนใจเป็นอย่างมากทั้งจากประชาชนชาวไทยและต่างประเทศ เครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้มีวิถีชีวิตที่เป็นไปตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ การจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งจะช่วยจัดการทางการเงินของตนเองและครอบครัว ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตและสร้างความสุขอย่างยั่งยืนได้ (จรรยา อุทารสวัสดิ์)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เร่งดำเนินนโยบายจัดทำบัญชีครัวเรือน และส่งเสริมการออมให้แก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป ผ่านเครือข่ายครูบัญชีอาสาทั่วประเทศ เพื่อสร้างความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ โดยอธิบดีกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ กำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้คนไทยจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญที่จะช่วยสร้างวินัยในการใช้จ่ายเงินภายในครอบครัว เพราะการจัดทำบัญชีครัวเรือนจะสามารถสร้างความรักความสมานฉันท์ของคนในครอบครัวได้ ทั้งนี้ จะทำให้ครอบครัวสามารถทราบรายรับ รายจ่ายในครอบครัวทำให้เกิดความซื่อสัตย์ต่อกัน มีการใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุมีผล เมื่อครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกันก็จะส่งต่อไปยังสังคมให้มีความน่าอยู่ มีความรักสามัคคีกันตามไปด้วย และในที่สุดก็จะทำให้สังคมมีความปรองดองสมานฉันท์อย่างยั่งยืนนอกจากนี้ ยังเตรียมต่อยอดการจัดทำบัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพด้วย เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์การลงทุนประกอบอาชีพ โดยจะเร่งดำเนินงานพัฒนา และสร้างมาตรฐานการตรวจสอบบัญชี ให้แก่ กลุ่มเกษตรและสหกรณ์ ประชาชนทั่วไป รวมถึงการสร้างวินัยการออมให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้ตระหนักถึงการใช้จ่ายที่เหมาะสม ด้วยการมอบหมายสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์แต่ละจังหวัด ดูแลการทำบัญชีครัวเรือนอย่างใกล้ชิดโดยดำเนินการผ่านเครือข่ายครูบัญชีอาสาทั่วประเทศ ในการถ่ายทอดความรู้ด้านบัญชีแก่ชุมชนต่างๆ เพื่อนำข้อมูลทางบัญชีไปวางบแผนประกอบอาชีพ เพื่อทำให้ทราบถึงต้นทุน รายจ่ายและรายได้ วางแผนลงทุนได้ดีขึ้นอีกทั้ง ยังสามารถป้องกันการก่อหนี้สิน และกระตุ้นให้เกิดการออม สำหรับหลักการทำงานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ คือ การน้อมนำแนวทางตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาส่งเสริมการทำบัญชีเพื่อพัฒนาอาชีพ และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน อีกทั้ง เสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2557)

ชุมชนบ้านอยู่ดี หมู่ 7 ตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีพื้นที่ประมาณ 1,000 ไร่ มีลักษณะที่ราบสูง ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกร ทำไร ทำสวน และรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้าน 75,468 บาท/คน/ปี (ตาม จปฐ. ปี 2556) มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 74 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 313 คน และจากผลการจัดเก็บข้อมูลคุณภาพชีวิตของครัวเรือนระดับหมู่บ้าน ปี 2556 พบว่าประชาชนบางครอบครัวรายได้ไม่มีเพียงพอต่อการใช้จ่าย มีหนี้สิน และขาดการออมเงิน (สรุปผลการดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตบ้านอยู่ดี ตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก:2557)ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนชุมชนบ้านอยู่ดี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เพื่อจะทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนและพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต ซึ่งการทำบัญชีครัวเรือนทำให้ครอบครัวมีความสุขใช้ชีวิตโดยยึดหลักความพอเพียง มีเหตุมีผล รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความพอประมาณ การเงินมีสภาพคล่อง รู้จักการเก็บออม ทุกคนรู้ถึงแหล่งที่มาของรายรับและการใช้ไปของค่าใช้จ่ายในแต่ละวันสามารถนำข้อมูลการใช้จ่ายมาวางแผนบริหารการเงินในอนาคตได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนชุมชนบ้านอยู่ดี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนชุมชนบ้านอยู่ดี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประกอบด้วยประชากรบ้านอยู่ดี หมู่ที่ 7 ตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 74 หลังคาเรือนและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนบ้านอยู่ดี ตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามเชิงสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ปัจจัยในการทำบัญชีครัวเรือน ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และข้อเสนอแนะแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและสภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนบ้านอยู่ดีเพื่อเก็บข้อมูล สำหรับประชาชนที่มีปัญหาเรื่องการอ่านหนังสือไม่ได้ นักศึกษาจะช่วยอ่านคำถามตามแบบสอบถามแล้วกรอกแบบสอบถามให้ และตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาซึ่งเป็นฉบับที่สมบูรณ์ มาบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยหาค่าสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66 และเพศชาย จำนวน 17 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 34 มีผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 13 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 13 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26 อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 9 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 8 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16 การศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 23 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 46 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 3) จำนวน 9 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 8 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน จำนวน 22 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 44สมาชิกในครอบครัว 5-6 คน จำนวน 14 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28 สมาชิกในครอบครัวเกิน 6 คน จำนวน 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรรม/ทำสวน จำนวน 24 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28 อาชีพค้าขาย จำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4อาชีพรับจ้าง จำนวน 9 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 อาชีพข้าราชการ จำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 อาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4นักเรียน จำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 อาชีพแม่บ้าน จำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีอาชีพเสริม จำนวน 39 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 78 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพเสริมเป็นวิสากิจชุมชน จำนวน 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12 อาชีพเสริมค้าขาย จำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4อาชีพเสริมเลี้ยงจิ้งหรีด จำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 อาชีพเสริมรับจ้างทั่วไป จำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 อาชีพเสริมสวนลำไยและเลี้ยงไก่ดำ จำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2

ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้รวมของครัวเรือนต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 32 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 64 10,001 – 15,000 บาทจำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 รายรับเดือนละ 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8 รายรับเดือนละ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4 และมีรายรับมากกว่าเดือนละมากกว่า 25,000 บาท จำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 41 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82 รายจ่ายรวมเดือนละ 10,001 – 15,000 บาทจำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6รายจ่ายรวมเดือนละ 15,001 – 20,000 บาทจำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6 รายจ่ายรวมเดือนละ 20,001 –

25,000 บาทจำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6 แต่ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายจ่ายต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีการออมเงินในครัวเรือน จำนวน 16 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32 มีการออมเงินตั้งแต่เดือนละ 2,001-4,000 บาท จำนวน 15 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30 มีการออมเงินต่ำกว่าเดือนละ 2,000 บาทจำนวน 14 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28มีการออมเงินตั้งแต่เดือนละ 6,001–8,000 บาทจำนวน 4 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 8 มีการออมเงินตั้งแต่เดือนละ 4,001–6,000 บาทจำนวน 1 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 2 แต่ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ออมเงินเกิน 8,000 บาท ขึ้นไป ครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีหนี้สินมีจำนวน 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66 ครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถามมีแหล่งหนี้สินส่วนใหญ่จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20 สำหรับแหล่งเงินกู้นอกระบบ เงินกู้ทุนหมู่บ้าน และร้านค้าภายในหมู่บ้าน มีจำนวนเท่ากับ คือ 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4 และแหล่งหนี้จากสหกรณ์หมู่บ้าน จำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3

การจัดทำบัญชีของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า มีการจัดทำบัญชี จำนวน 26 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 52 และไม่มีการจัดทำบัญชี จำนวน 24 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 48 โดยที่ครัวเรือนที่มีการจัดทำบัญชี มีผู้จัดทำบัญชีเป็นภรรยา จำนวน 10 คน หรือคิดเป็น 36.46 สามี จำนวน 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.92 อื่นๆ จำนวน 5 คน หรือคิดเป็นร้อย 19.23 บุตร จำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.69 และสามีภรรยาจำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.69 ครัวเรือนที่มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องมีจำนวนเท่ากัน คือ 13 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยได้รับความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 16 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32 ผู้ที่ได้รับความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากแหล่งอื่นๆ จำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ได้รับความรู้จากสถานศึกษา จำนวน 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ได้รับความรู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 9 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 และจากสำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ จำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำบัญชีครัวเรือน

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำบัญชีครัวเรือน	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. การทำบัญชีครัวเรือนมีความจำเป็นกับทุกครัวเรือน ทำทราบรายรับ-รายจ่ายที่แท้จริง	4.08	0.92	มาก
2. การทำบัญชีครัวเรือนช่วยส่งเสริมให้ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลไม่ฟุ่มเฟือย	4.14	0.93	มาก
3. ความร่วมมือจากสมาชิกในครอบครัวในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	3.88	0.96	มาก
4. การจัดสรรเวลาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	3.76	0.94	มาก
5. ความรู้และความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	3.90	0.84	มาก
6. แรงผลักดันที่ต้องการชำระภาระหนี้สินของครัวเรือน	3.80	1.11	มาก
7. แรงผลักดันที่ต้องการวางแผนเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น	4.10	0.95	มาก
8. แรงผลักดันที่ต้องการให้ครัวเรือนมีเงินออมมากขึ้น	4.28	0.76	มาก
9. แรงผลักดันที่ต้องการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	4.40	0.67	มาก
10. การมองเห็นประโยชน์หรือความสำคัญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	4.28	0.73	มาก
11. หน่วยงานของภาครัฐทำการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจและจัดฝึกอบรมในการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่ประชาชน	4.18	0.80	มาก
12. หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและติดตามผลการทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง	4.18	0.77	มาก
รวม	4.08	0.12	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี

ปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ จึงทำให้ไม่สามารถ จดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้	4.18	0.77	มาก
2. สายตาพร่ามัว มองไม่ค่อยเห็นทำให้ไม่อยากจดบันทึกบัญชี	2.86	1.53	ปานกลาง
3. การขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	3.00	1.41	ปานกลาง
4. ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน	2.86	1.32	ปานกลาง
5. การทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา	3.18	1.37	ปานกลาง
6. ขาดการช่วยเหลือ แนะนำ อธิบายในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน	2.92	1.29	ปานกลาง
7. มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้	3.12	1.41	ปานกลาง
8. ไม่เห็นความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน	2.94	1.46	ปานกลาง
9. ไม่สามารถจดจำรายการ รายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้	2.78	1.30	ปานกลาง
10. ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	2.92	1.28	ปานกลาง
11. เกิดความเบื่อหน่าย ซ้ำซาก	3.16	1.35	ปานกลาง
12. การขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครัวเรือน	3.04	1.44	ปานกลาง
13. ไม่มีผู้ตรวจสอบความถูกต้องในการทำบัญชีครัวเรือน	3.08	1.44	ปานกลาง
14. ขาดแรงจูงใจในการทำบัญชี เนื่องจากรายจ่ายมีมากกว่ารายรับ	2.94	1.39	ปานกลาง
รวม	3.07	0.78	ปานกลาง

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของหมู่บ้านอยู่ดี ตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตากอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ไชยา ทองต้อย ได้ศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร ส่วนใหญ่คือด้านการเพิ่มศักยภาพ ด้านการสร้างปัญญา และด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับมุทิตา ชิงห์ (2554) พบว่าปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนโดยมีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ในระดับปานกลางและปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐมีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ในระดับต่ำ ฉะนั้นหน่วยงานของรัฐควรเข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดทำบัญชี ควรมีการพัฒนาให้เข้าใจง่าย ควรมีการปลูกฝังชาวบ้านและเกษตรกรให้เห็นความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อสร้างลักษณะนิสัยการใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ซึ่งเกษตรกรเห็นว่าการทำบัญชีครัวเรือนช่วยให้รับรู้เรื่องการใช้จ่ายที่ส่งผลต่อการลดหนี้ได้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนบ้านอยู่ดีตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดทำบัญชีครัวเรือนศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนชุมชนบ้านอยู่ดี อำเภอสามเงา จังหวัดตากพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุระหว่าง 41-50 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา

มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรรม/ทำสวน มีอาชีพเสริมเป็นวิสากิจชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้รวมของครัวเรือนต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท ไม่มีการออมเงินในครัวเรือน จำนวน 16 คน ที่ออมเงินเกิน 8,000 บาท ขึ้นไป ครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีหนี้สิน ผู้ตอบแบบสอบถามมีแหล่งหนี้สินส่วนใหญ่จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ผู้ตอบแบบสอบถามมีการจัดทำบัญชี ร้อยละ 52 และไม่มีการจัดทำบัญชี ร้อยละ 48 โดยที่ครัวเรือนที่มีการจัดทำบัญชี มีผู้จัดทำบัญชีเป็นภรรยา ครัวเรือนที่มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่องร้อยละ 50 ผู้ที่ได้รับความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากแหล่งอื่นๆ จำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ได้รับความรู้จากสถานศึกษาจำนวน 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ได้รับความรู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 9 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 และจากสำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ จำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 86

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนบ้านอยู่ดีตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงาจังหวัดตาก

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำบัญชีครัวเรือนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.08)โดยเรียงลำดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจักทำบัญชีครัวเรือนจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แรงผลักดันที่ต้องการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x}$ =4.40)การมองเห็นประโยชน์หรือความสำคัญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$=4.28)แรงผลักดันที่ต้องการให้ครัวเรือนมีเงินออมมากขึ้น($\bar{x}$=4.28)หน่วยงานของภาครัฐทำการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจและจัดฝึกอบรมในการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่ประชาชน($\bar{x}$ =4.18)หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง และติดตามผลการบันทึกบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$=4.18) การทำบัญชีครัวเรือนช่วยส่งเสริมให้ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลไม่ฟุ่มเฟือย($\bar{x}$=4.14)แรงผลักดันที่ต้องการวางแผนเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น($\bar{x}$ =4.10)การทำบัญชีครัวเรือนมีความจำเป็นกับทุกครัวเรือน ทำทราบรายรับ-รายจ่ายที่แท้จริงของครัวเรือน($\bar{x}$ =4.08)ความรู้และความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$ =3.90)ความร่วมมือจากสมาชิกในครอบครัวในการจัดทำบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$=3.88)แรงผลักดันที่ต้องการชำระภาระหนี้สินของครัวเรือน($\bar{x}$=3.80)การจัดสรรเวลาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$=3.76)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของประชาชนบ้านอยู่ดีตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงาจังหวัดตาก

ระดับปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.80)โดยเรื่องที่มีระดับปัญหามาก คือ อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ จึงทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้ ($\bar{x}$=4.18)รองลงมาคือระดับปัญหาปานกลางโดยเรียงลำดับจากระดับปัญหามากไปหาน้อย ดังนี้ การทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลา ($\bar{x}$=3.18)เกิดความเบื่อหน่าย ซ้ำซาก($\bar{x}$=3.16)มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้($\bar{x}$=3.12) ไม่มีผู้ตรวจสอบความถูกต้องในการทำบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$=3.08)การขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครัวเรือน($\bar{x}$=3.04) การขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$=3.00)ไม่เห็นความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$=2.94) ขาดแรงจูงใจในการทำบัญชี เนื่องจากรายจ่ายมีมากกว่ารายรับ($\bar{x}$=2.94)ขาดการช่วยเหลือ แนะนำ อธิบายในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน($\bar{x}$=2.92) ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ($\bar{x}$=2.92)สายตาพร่ามัว มองไม่ค่อยเห็นทำให้ไม่อยากจดบันทึกบัญชี ($\bar{x}$=2.86)ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{x}$=2.86)ไม่สามารถจดจำรายการ รายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้($\bar{x}$=2.78) และเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุห่างกันมากทำให้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าสูง

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นองค์การบริหารส่วนตำบลสถาบันการศึกษาควรเข้าไปจัดทำแผนการอบรม จัดโครงการบริการวิชาการ และสร้างอาสาสมัครในชุมชนเพื่อให้คำแนะนำติดตามและคอยดูแลควบคุมและการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน

เมื่อประชาชนได้รับความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนแล้วควรได้รับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงินเพิ่มเติม เช่น วิธีการลดรายจ่าย การเพิ่มรายรับ และการออมเงิน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและหาแนวทางในการส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดควรศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการออมเงินเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนบ้านอยู่ดีตำบลวังจันทร์ อำเภอสามเงา จังหวัดตากได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการยกระดับปริญญานิพนธ์เป็นงานวิจัยตีพิมพ์ งานสร้างสรรค์ และงานบริการวิชาการสู่ชุมชน ปีงบประมาณ 2558 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ขอกราบขอบพระคุณนายสมจิต ขวัญใจ ผู้ใหญ่บ้านอยู่ดี และประชาชนบ้านอยู่ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และขอขอบคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ที่คอยสนับสนุนและให้คำปรึกษา จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จรรยา อุทารสวัสดิ์. (2556). “**ความเกี่ยวข้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบัญชีครัวเรือน**” [วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2558] [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จากhttps://sites.google.com/site/kroocherry/home/kar-baychi.

ไชยา ทองต้อย. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์.** บัญชีมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีประทุม.

มุทิตา ซิงห์. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ในการทำบัญชีครัวเรือน.** บัญชีมหาบัณฑิต การค้นคว้าแบบอิสระ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2557). “**กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เร่งดำเนินนโยบายจัดทำบัญชีครัวเรือน และส่งเสริมการอบรมให้แก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป ผ่านเครือข่ายครูบัญชีอาสาทั่วประเทศ กว่า 10,000 คน**” [วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2558] [ออนไลน์] เข้าถึงได้จากhttp://thainews.prd.go.th/ centerweb/ news/ NewsDetail?NT01_NewsID=TNECO5709240010008.

สมจิตร ขวัญใจ. (2557). “**ข้อมูลบ้านอยู่ดี**” สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน.

ความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรัก

The opinion of the spouse with love

ชวกร แป้นโพธิ์กลาง* เพชรประทาน งามขำ สุภิณญา พรมส้มซ่า อชิรญา ทิพย์ประภา อนุสรา นารถบุญ
เอื้ออังกูร แสงสีห์ และ ไชยรัตน์ ศิรินคร
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding auther e-mail: tasneep@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรัก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบังเอิญกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคู่รักที่ทำการสมรสแล้ว รวมทั้งสิ้น 351 คน ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาแบ่งความคิดเห็นออกเป็น 3 ด้าน คือด้านความใกล้ชิดสนิทสนม ด้านความเสน่หา และด้านของความผูกพัน โดยทั้ง 3 ด้าน คู่สมรสให้ความสำคัญกับด้านความผูกพันมากที่สุด รองลงมาคือด้านความใกล้ชิดสนิทสนมและด้านความเสน่หาตามลำดับ โดยมีรายละเอียดคือการผูกพันต่อกันนั้นต้องหนักแน่นมั่นคง มีความมุ่งมั่นที่จะดำรงสัมพันธภาพกับคนรักตลอดไป ให้กำลังใจคนรักอย่างเต็มที่ และความเชื่อที่จะขออยู่แต่เพียงคนรักคนนี้เท่านั้นจะไม่มีใครคนอื่นอีก และคู่รักให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันให้ยืนยาวจะต้องอยู่กันด้วยความรัก ความเข้าใจและความผูกพันกัน ไม่ใช่เพียงแต่ความเสน่หาที่ฉาบฉวยเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ แต่เพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ : ความคิดเห็น คู่สมรส ความรัก

Abstract

This research aims to study the opinions of the spouse with love. The instrument used in this study was a questionnaire. Data collected by chance to sample a couple who married a total of 351 people living in the city. Phitsanulok The study is divided into three aspects: intimacy. The affection and the commitment by all three of the couples featured on the most engagement. The second is the intimacy and affection, respectively. The details are bound to each other to be steadfast. Is committed to maintaining a relationship with your loved ones forever. I fully support And the belief that we are just people who otherwise would not be anyone else. And cater to couples living together longer have to live together with love. Understanding and bonding not only affection that roughly only a short time.

keywords : the opinion, spouse, love

บทนำ

ความรักเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน ความรักเป็นสิ่งสวยงามเกี่ยวกับอารมณ์ และความรู้สึกไม่มีถูกและผิด ความรักเริ่มจากบุคคลหนึ่งที่มีความรู้สึกดีต่ออีกฝ่าย เกิดจากมีแรงดึงดูดใจหรือจุดสนใจในตัวตนของอีกฝ่าย จึงเกิดความรักและความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ยอมรับในข้อดี ข้อเสีย ของกันและกันได้ ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกดูเป็นสีชมพูน่าอยู่และมีความหมายมากขึ้น ความรักจึงกลายเป็นแรงบันดาลใจให้กับใครหลายๆคน ที่มีความรู้สึกดีๆต่อกันกับใครสักคน รู้สึกอบอุ่น มีความเอื้ออาทรห่วงใยต่อกันและกัน เข้ากันได้ดีและอยู่ด้วยกันแล้วรู้สึกปลอดภัยและสบายใจ ทุกๆครั้งที่อยู่ใกล้ชิดกัน แต่

ปัจจุบันนี้ความรักมีหลากหลายรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้พบเจอ ทั้งในแบบความรักในด้านดี และในด้านที่ไม่ดี ดังที่ (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2527) ได้กล่าวไว้ว่า “ความรักมีหลายรูปแบบตั้งแต่ความรักของพ่อ แม่ ลูก ความรักของญาติพี่น้อง ความรักจากคนรัก ความรักจากเพื่อนฝูง ตลอดจนถึงชาติบ้านเมือง ลักษณะของความรักจะแผ่ขยายวงเป็นรูปกว้างกระจายออกจากตนไปสู่ผู้ที่ใกล้ชิดที่สุดจนถึงบุคคลภายนอก คนที่รักเป็นนั้นจะต้องมีความสุขจากความรัก ต่างกับการที่พูดว่า รักโดยไม่มีเหตุผล หรือรักและหวงแหนไว้เป็นสมบัติของตนเอง มีความยึดมั่นถือมั่น รักเช่นนี้จะไม่นำมาซึ่งความสุข แต่จะตรงกับสุภาษิตว่า ที่ใดมีรัก ที่นั่นมีทุกข์ เพราะความรักเช่นนั้นและตราบใดที่คู่สมรสยังมีความรักต่อกัน แม้จะแปรสภาพในรูปลักษณะที่เปลี่ยนไปตั้งแต่แรก ด้วยกาลเวลา ความรักก็จะทำให้การสมรสนั้นดำรงอยู่ได้ต่อไป กระบวนการเลือกคู่ครองในขั้นต้นก่อนที่จะพัฒนาเป็นความรักและความพึงพอใจไปสู่การหมั้นหมาย และการแต่งงานและพัฒนาครอบครัวให้เจริญก้าวขวางได้ต่อไปนั้นคือ การคบเพื่อนต่างเพศ การทำความรู้จักคุ้นเคยกัน ศึกษานิสัยใจคอกันเพื่อเปิดโอกาสให้ได้รู้จักกัน การดึงดูดกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ศึกษาทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อ” ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้พบว่ามีคู่สมรสที่มีอัตราการหย่าร้างเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 27 ในรอบ 9 ปีที่ผ่านมา (พรรณพิมล วิปุลากร, 2558) เนื่องจากคู่สมรสมหย่าร้างกันมีสาเหตุปัญหามาจากการใช้ชีวิตคู่ เพราะแต่ละคู่ย่อมมีรากฐานและรูปแบบของความรักที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละคู่สมรส บางคู่ที่ไม่ได้หย่าร้างกัน เพราะมีการใช้ชีวิตคู่ที่รักและความเข้าใจกัน มีพื้นฐานทางด้านความรักที่ดี มีการพูดคุยเพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหาในชีวิตหลังการสมรสให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ส่วนคู่สมรสที่หย่าร้างกันมักจะมีปัญหาและอุปสรรคหลังการสมรสที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ผ่านพ้นไปได้ เช่น เรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา ฯลฯ จึงเป็นสาเหตุของการนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบของความรักที่เป็นพื้นฐานของการใช้ชีวิตคู่ให้มีชีวิตคู่ที่ยืนยาวโดยปราศจากปัญหาความขัดแย้งในชีวิตคู่ครองของตนเอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและมีประโยชน์ต่อการวางแผนการมีครอบครัวที่ดีในอนาคต โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบังเอิญกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคู่รักที่ทำการสมรสแล้ว รวมทั้งสิ้น 351 คนที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรัก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นกลุ่มของคู่รักที่ผ่านการสมรสและอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีจำนวนคู่รักที่ผ่านการสมรสตามสถิติจำนวนทะเบียนสมรสของสำนักการทะเบียน กรมการปกครอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งหมด 3,700 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทำการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นกลุ่มของคู่รักที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยการสุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยบังเอิญด้วยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน(Krejcie;& Morgan.1970:608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคู่รักที่ทำการสมรส รวมทั้งสิ้น 351 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามในด้านรูปแบบของความรักของคู่รักที่ทำการสมรสระหว่างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะแบบสอบถาม

แบบสอบถามในด้านความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรักนี้ ดัดแปลงมาจากแบบมาตรวัดประเมินคู่สามเหลี่ยมความรักของสเตอร์นเบิร์ก (Sternberg's Triangular Love Scale) โดยนายสัตกร วงศ์สงคราม ผู้ทำสารนิพนธ์เรื่องการศึกษาความรักของวัยรุ่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยองค์ประกอบของความรัก ส่วนที่หนึ่งเป็นการวัดองค์ประกอบความรักในด้านความใกล้ชิดสนิทสนม (Intimacy Component) มีจำนวนคำถาม 14 ข้อ ส่วนที่สองเป็นการวัดองค์ประกอบความรักในด้านความเสน่หา(Passion Component) มีจำนวนคำถาม 14 ข้อ ส่วนที่สามเป็นการวัดองค์ประกอบความรักในด้านความผูกพัน (Commitment Component) มีจำนวนคำถาม 12 ข้อ รวมคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อมีลักษณะเป็นการประเมิน 5 ระดับ ที่ให้ผู้ตอบคำถามพิจารณาว่าข้อความเหล่านั้นตรงกับความรู้สึกของตนเองมากที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของความรัก

1. สร้างแบบสอบถามในเรื่องของความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรัก โดยให้มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีสามเหลี่ยมของสเตอร์นเบิร์ก (Sternberg's Triangular Love Scale)

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการสมรสหรือมีคู่ครองที่ชัดเจนโดยการสุ่มมาโดยบังเอิญ รวมจำนวนทั้งสิ้น 351 คน โดยเริ่มจากการกรอกแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัว และแบบประเมินตามลำดับ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามครั้งละ 30 นาที

3. ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าโดยภาพรวมของกลุ่มคู่รักที่ทำการสมรสของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านความรักในด้านองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดสนิทสนมมากที่สุดคือ "ข้าพเจ้าให้กำลังใจคนรักอย่างเต็มที่" โดยมีค่าเฉลี่ย 3.84 และส่วนข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุดน้อยที่สุดในด้านองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดสนิทสนม คือ "ข้าพเจ้าถือว่าคนรักเป็นสิ่งที่ล้ำค่าแห่งชีวิต" โดยมีค่าเฉลี่ย 3.36 ส่วนในด้านองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา มากที่สุด คือ "ข้าพเจ้าขออยู่แต่เพียงคนรักคนนี้เท่านั้นจะไม่มีใครคนอื่นอีก" โดยมีค่าเฉลี่ย 3.27 และน้อยที่สุด คือ "คนรักของข้าพเจ้านั้นเป็นเสมือนสุดยอดแห่งฝันอันบรรเจิด" โดยมีค่าเฉลี่ย 2.60 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าโดยภาพรวมของกลุ่มคู่รักที่ทำการสมรสของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรูปแบบด้านองค์ประกอบของความรักในด้านองค์ประกอบของรักด้านความผูกพันมากที่สุด คือ "ข้าพเจ้าเห็นว่าการมีพันผูกพันต่อกันนั้นต้องหนักแน่นมั่นคง" โดยมีค่าเฉลี่ย 3.72 และน้อยที่สุดคือ"ข้าพเจ้ามีความคิดมุ่งมั่นที่จะดำรงสัมพันธภาพกับคนรักตลอดไป" โดยมีค่าเฉลี่ย 3.38 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าคู่รักที่ผ่านการสมรสที่ตอบแบบสอบถามโดยมีความคิดเห็นของความรักในด้านของความผูกพันมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.56 เนื่องจากคู่รักที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันให้ยืนยาวจะต้องอยู่กันด้วยความรัก ความเข้าใจและความผูกพันกัน ไม่ใช่เพียงแต่ความเสน่หาที่ฉาบฉวยเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ แต่เพียงอย่างเดียว

อภิปรายผล

การจากศึกษาเรื่อง"ความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรัก" ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยนำวิธีการของการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นตัวชี้วัดในด้านความคิดเห็นความรักของคู่รักโดยนำมาสรุปเป็นวิจัยในเชิงปริมาณและตรงตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบเกี่ยวกับความรักของคู่รักดังต่อไปนี้ จากผลสรุปในข้างต้นผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ว่าคู่รักที่ทำการสมรสที่อยู่ในช่วงระยะเวลาที่คบหากับคนรักมากกว่า 13 ปี ขึ้นไป จะอยู่ในช่วงของความผูกพัน (Commitment) เนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านพ้นมานานทำให้คนที่เรารักเริ่มที่จะปรับตัวเข้าหากันทั้งทางด้านนิสัยใจคอ อารมณ์

หรือแม้แต่ทัศนคติที่มีให้กันเริ่มที่จะลงตัวขึ้นจนทำให้ความรักได้พัฒนาแปลเปลี่ยนมาเป็นความผูกพัน ที่ต่างคนต่างเข้าใจซึ่งกันและกันแต่ในเบื้องลึกของหัวใจแล้วความผูกพัน นั้นยังมีสิ่งที่เจือปนด้วยความรัก หรือแม้แต่ความใกล้ชิดสนิทสนม (Intimacy) และความเสน่หา (Passion) ปนอยู่ซึ่งคนเรานั้นจะปราศจากองค์ประกอบด้านความรักทั้งสามสิ่งนี้ไม่ได้เลย ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของการใช้ชีวิตคู่ แต่ในบางคู่รักความผูกพัน ทำให้เราได้ปล่อยวางและลืมเรื่องนั้นไม่ได้ที่สำคัญ "ความผูกพัน" กับใครไม่จำเป็นที่ต้องเกิดจากความรัก แต่เป็นเพียงแค่ความรู้สึก คิดถึงช่วงเวลา ที่เกิดความทรงจำที่ดีร่วมกันเท่านั้น และมักจะก่อตัวขึ้นอย่างเงียบๆ โดยที่ตัวเราเองยังไม่รู้ตัว ความรัก ก็เฉกเช่นเดียวกัน เพราะคนสองคนที่ทำกิจกรรมร่วมกันเสมอๆ ไม่ว่าจะเป็น เจอหน้ากัน คุยกัน รับประทานอาหารด้วยกัน ซื้อของด้วยกัน โทรศัพท์คุยกัน ไปเที่ยวด้วยกัน ฯลฯ ทำให้กลายเป็นความเคยชินจนถักทอขึ้นมาเป็น "ความผูกพัน" จนทำให้ใครหลายๆคนคิดไปเองว่าคือ ความรัก ซึ่งจริงๆ แล้วสำหรับบางคู่รักก็ไม่ใช่ ความรักแต่เป็นเพียงความเคยชินเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวาริน เทพยายน (2542) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความพึงพอใจความสัมพันธ์กับความคิดเห็นความรักของคู่รัก

ผลการวิจัยพบว่าความรักแบบเสน่หา ความรักแบบเสียสละ และความรักแบบมิตรภาพ มีความสัมพันธ์แบบทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ความรักแบบไม่ผูกมัด มีความสัมพันธ์แบบทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ความรับแบบใช้เหตุและผล และความรักแบบลุ่มหลงไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ลักษณะบุคลิกภายในการตัดสินใจสัมพันธ์กับรูปแบบของความรัก คือลักษณะการตัดสินโดยใช้ความคิด มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรักแบบลุ่มหลง ลักษณะการตัดสินโดยใช้ความรู้สึกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรักแบบลุ่มหลง แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรักแบบไม่ผูกมัดและความรักแบบใช้เหตุและผล นอกจากนี้ลักษณะการปฏิบัติตัวแบบแผนสัมพันธ์ทางลบกับความรักแบบไม่ผูกมัด

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง”ความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรัก” เริ่มตั้งแต่การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วางแผนการวิจัย ดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล จนนำมาสู่บทสรุปของการศึกษาที่สามารถอภิปรายผล ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยพบว่า ในด้านความคิดเห็นความรักของคู่รักที่ทำการสมรส มีดังนี้

1. ความคิดเห็นความรักในด้านของความใกล้ชิดสนิทสนม (Intimacy) ซึ่งคู่รักที่ที่จะครองคู่อยู่กันยาวนานจะต้องเริ่มจากการอยู่ใกล้กัน เข้าใจกันและกันเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน เริ่มจากการรู้จัก เป็นเพื่อนจนมีความสนิทสนมกันไปสู่การคบหาเป็นคู่รักกัน เพราะคู่รักที่เริ่มจากการเป็นเพื่อนกันย่อมเป็นคู่รักที่เข้าใจกันมากเพราะอยู่ด้วยกันมานาน เข้าใจอีกฝ่ายว่าชอบอะไรไม่ชอบอะไร พอคบหาเป็นคู่รักกันจึงทำให้มีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

2. ความคิดเห็นความรักในด้านความเสน่หา (Passion) เป็นความคิดเห็นความรักที่คู่รักให้ความสำคัญน้อยที่สุด เพราะหากคนเราที่จะรักกันหรือครองคู่อยู่ด้วยกันให้ยาวนานนั้น ความเสน่หาจึงไม่ใช่ปัจจัยหลัก แต่ก็เป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้เช่นเดียวกัน หากคนรักจะมีแต่ความเสน่หาความใคร่ในตัวกันและกันเพียงเท่านั้นก็ไม่สามารถทำให้ครองรักกันได้ยาวนาน หากหมดความเสน่หาในตัวของฝ่ายตรงข้าม ก็อาจจะทำให้เลิกรากันไปได้ในที่สุด แต่ก็ต้องมีความเสน่หาของกันและกันเพื่อไว้กระชับความสัมพันธ์ของคู่รัก

3. ความคิดเห็นความรักในด้านความผูกพัน (Commitment) เป็นความคิดเห็นความรักที่คู่รักให้ความสำคัญมากที่สุดจากการตอบแบบสอบถาม เพราะเป็นด้านที่คู่รักส่วนมากยอมรับว่าเป็นด้านที่จะทำให้ความรักยืนยาว มั่นคงที่สุด เพราะความผูกพันของกันและกัน คิดที่จะมุ่งมั่นให้สัมพันธภาพระหว่างความรักของคนทั้งสองยืนยาวตลอดไป ความแน่วแน่ในการใช้ชีวิตรวมกันโดยไม่ยอมให้บุคคลที่สามมาแทรกแซงตรงกลางระหว่างความรักของบุคคลทั้งสอง มีพันธะผูกพันต่อกันอย่างหนัก

แน่น มีเยื่อใยต่อกัน ไม่คิดจะเลิกร้างกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นสิ่งจีรังยังยืน คิดว่าการตัดสินใจคบหากันเป็นคู่รักเป็นเรื่องที่ถูกต้องเข้าใจกันและกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์ และอาจารย์ไชยรัตน์ ศิรินคร ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยที่ได้ให้ความกรุณาบรรยายให้ความรู้กับการวิจัยในเรื่อง”ความคิดเห็นของคู่สมรสที่มีต่อความรัก” พร้อมทั้งสรุปแนวทางในการพัฒนาความรู้ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณทางผู้ตอบแบบสอบถาม ที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่องานวิจัย ให้ความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

พรรพิมล วิปุลากร. (2558). **อัตราการหย่าร้างของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พรรทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2540). **จิตวิทยาครอบครัว**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาริน เทพยายน. (2542). **ลักษณะบุคลิกภาพความพึงพอใจความสัมพันธ์กับรูปแบบความรัก**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัตกร วงศ์สงคราม. (2552). **การศึกษาความรักของวัยรุ่น**. สารนิพนธ์ (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6

The study of factors affecting the efficiency in performing work of non-commissioned police officers who work in the investigation division provincial police region 6

นงลักษณ์ ช้างพินิจ*
กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: Nongluk.c@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 จำแนกเป็นปัจจัยลักษณะบุคคลด้านอายุราชการ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และ สายงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 พบว่า ผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมและสนับสนุน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ควรพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ควรจัดให้ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดได้รับการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะระหว่างปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ข้าราชการตำรวจได้รับการศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นตามความต้องการ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แนวทางพัฒนา ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6

Abstract

The objectives of this research were to study the efficiency in performing work of Non-Commissioned Police Officers who work in the Investigation Division Provincial Police Region 6. Moreover, we would like to carry out the comparative study of factors affecting the efficiency in performing work of Non-Commissioned Police Officers who work in the Investigation Division Provincial Police Region 6. In addition, we would like to study the methods to develop the efficiency in performing work of Non-Commissioned Police Officers who work in the Investigation Division Provincial Police Region 6. The research results were concluded as follows. The overall the efficiency in performing work of Non-

Commissioned Police Officers who work in the Investigation Division Provincial Police Region 6 was high. When we arranged the factors from the highest to the lowest mean. They were relationship among colleagues, success at work, recognition and respect, participation in working responsibility, type of work, policies and management, supervision, working conditions, career advancement as well as benefits and remuneration. For the comparison of factors affecting the efficiency in performing work of Non-Commissioned Police Officers who work in the Investigation Division Provincial Police Region 6, we can categorize them into various factors including personal characteristics, years of service, marital status, education levels and field of work. These factors had different effects on the efficiency in performing work. For the methods to develop the efficiency in performing work of Non-Commissioned Police Officers who work in the Investigation Division Provincial Police Region 6, we have found that supervisors should encourage and support their subordinates. For the relationship among colleagues, they should consider the methods to improve the benefits and remuneration. Moreover, they should provide these Non-Commissioned Police Officers with the training and seminar in order to constantly improve their operational skills. In addition, they should provide opportunities for these police officers to further their study in the higher levels as needed.

keywords : performance, development approach, non-commissioned police officers in the investigation division provincial police region 6

บทนำ

จากอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ภารกิจส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติให้งานบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และผลลัพธ์ ที่มีประสิทธิภาพตรงต่อความต้องการของประชาชนและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็คือการปฏิบัติงานของกำลังพลที่มาจากข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่เป็นกำลังหลักและกำลังพลที่สำคัญของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ซึ่งเป็นกำลังพล ถึง 80 เปอร์เซ็นต์ ของข้าราชการตำรวจทั้งหมดของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ที่รับภาระอันหนักในงานประจำที่ปฏิบัติอยู่ทุกๆ วัน เช่น งานอำนายการและสนับสนุน งานสืบสวนสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา งานสืบสวนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรหรือผู้มีอิทธิพลที่คาบเกี่ยวระหว่างหลายพื้นที่ งานติดตามสถานการณ์อาชญากรรมและความมั่นคงในเขตอำนาจการรับผิดชอบ งานในคดีสำคัญเร่งด่วนคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน งานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเป็นกรณีพิเศษ และ การฝึกทางด้านยุทธวิธีให้กับตำรวจท้องที่หรือหน่วยงานอื่นๆ ด้วยอัตรากำลังพลส่วนใหญ่ของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ในเรื่องของการปฏิบัติงานจะเป็นข้าราชการตรวจชั้นประทวน การสั่งการในการปฏิบัติงานจะเป็นลำดับชั้น ตั้งแต่ผู้บังคับชาสูงสุดลงมาสู่ชั้นล่างในระดับชั้นล่างสุดก็คือข้าราชการตำรวจชั้นประทวนซึ่งต้องเป็นผู้ที่ คิด วิเคราะห์ สรุปปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาข้าราชการตำรวจให้มีความรู้ ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่มีความคิด ที่แตกต่าง และโลกในยุคข้อมูลข่าวสาร ข้าราชการตำรวจจะต้องพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ต้องเป็นที่พึ่งของประชาชน การพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งเป็นอีกหนึ่งในนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ต้องการพัฒนาข้าราชการตำรวจให้มีศักยภาพ ปฏิบัติงานได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ภายใต้งบประมาณที่มีอย่างจำกัด โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในองค์กร เป้าหมายก็คือการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นหลักให้สมกับคำว่า ผู้พิทักษ์สันติราษฎร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยใดที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง สนับสนุน ให้มีการจัดการบุคลากร และการสร้างแรงจูงใจเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานต่อไป จะได้นำข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กร ให้มีความตั้งใจทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจ นอกจากนี้ยังใช้เป็นแนวทางทำให้องค์กรสามารถหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้คงอยู่กับองค์กรได้ยาวนานที่สุด และปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรและการบริหารงานขององค์กรต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ได้ดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนทั้งชายและหญิงในสังกัดกองบังคับการ สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 จำนวน 203 คน และข้าราชการตำรวจชั้นประทวนทั้งชายและหญิงในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ที่มีชั้นยศดาบตำรวจอายุ 53 ปีขึ้นไป ได้รับการแต่งตั้งเป็นชั้นสัญญาบัตร จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ดังนี้

1. แบบสอบถาม จะประกอบด้วยปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6
2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก คือการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวมร่วมข้อมูลผู้วิจัยได้ชี้แจงและอธิบายถึงคำถามและการต้องการคำตอบเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 เพื่อขออนุญาตและออกหนังสือความร่วมมือในการเก็บรวบรวม

2. ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และขออนุญาตจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Quantitative Research) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) จะใช้สถิติ Independent t-test และสถิติ One–Way ANOVA

ผลการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 93.1 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุตัวระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 56.2 ส่วนใหญ่มีอายุราชการ 21 - 30 ปี ร้อยละ 60.1 สถานภาพสมรส ร้อยละ 81.3 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 67.0 ส่วนใหญ่มีระดับชั้นยศดาบตำรวจ ร้อยละ 74.4 ส่วนใหญ่มีสายงานสืบสวนเป็นร้อยละ 53.2 ส่วนใหญ่มีอัตราเงินเดือน 20,001 – 30,000 บาท/เดือน ร้อยละ 66.5

ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของข้าราชกานตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ทั้งหมด 10 ด้าน

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.81	0.49	มาก
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.75	0.57	มาก
ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	3.60	0.58	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน	3.63	0.57	มาก
ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	3.55	0.70	มาก
ด้านนโยบายและการบริหาร	3.60	0.57	มาก
ด้านการปกครองบังคับบัญชา	3.58	0.65	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน	3.95	0.60	มาก
ด้านสภาพการทำงาน	3.57	0.66	มาก
ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน	3.10	0.83	ปานกลาง
รวม	**3.61**	**0.62**	**มาก**

การศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านการมี

ส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน

ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

1. อายุราชการมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน ในด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และด้านสภาพการทำงานที่แตกต่างกัน

2. สถานภาพการสมรสมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน ในด้านนโยบายและการบริหาร

3. ระดับการศึกษามีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน ในด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน

4. สายงานมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน ในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน และด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนทั้งชายและหญิงในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ที่มีชั้นยศดาบตำรวจอายุ 53 ปีขึ้นไป ได้รับการแต่งตั้งเป็นชั้นสัญญาบัตร จำนวน 3 คน ในสายอำนวยการ สายสืบสวน และสายปราบปราม สามารถสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแต่ละด้านดังนี้

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน พบว่า ควรมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน และมีความเข้าใจอันดีต่อกัน ร่วมมือกันประสานงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดปัญหาควรมีการช่วยกันคิดแก้ไขและรับผิดชอบร่วมกัน และเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน ควรมีความสามัคคีกัน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก

ด้านความสำเร็จในการทำงาน พบว่า ควรปฏิบัติงานให้ได้ผลงานสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงาน และควรมีความละเอียด รอบครอบ ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง

ด้านการได้รับยอมรับนับถือ พบว่า ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ควรมีแสดงการยอมรับความสามารถในการทำงาน และ ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญ ยกย่อง ชมเชยในผลการทำงาน ทำให้ข้าราชการตำรวจ มีกำลังใจในการทำงาน

ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน พบว่า ควรให้อิสระในการตัดสินใจในงานตามขอบเขตความรับผิดชอบ และควรมีการมอบหมายให้ข้าราชการตำรวจรับผิดชอบงานใหม่ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่

ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ พบว่า งานที่ปฏิบัติต้องเกิดความท้าทาย น่าสนใจและได้ใช้ความคิดความสามารถได้อย่างเต็มที่ เต็มความสามารถของผู้ปฏิบัติ และควรมีระเบียบแบบแผนในการทำงานที่ชัดเจน เพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงาน และเป็นแนวทางในการที่ผู้บริหารสามารถยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ด้านนโยบายและการบริหาร พบว่า ควรเน้นให้มีการถ่ายทอดนโยบายและแผนงาน ให้ผู้ปฏิบัติทุกคนรับทราบและนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจน และการกำหนดแผนงาน/กิจกรรมของหน่วยงานให้มีความชัดเจน

ด้านการปกครองบังคับบัญชา พบว่า ผู้บังคับบัญชาต้องมีความเป็นธรรมในการบริหารงาน ในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาต้องเกิดความยุติธรรม และผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้เข้าพบและปรึกษาหารือได้และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น

ด้านสภาพการทำงาน พบว่า ควรมีสภาพแวดล้อมในที่ทำงานต้องมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงาน มีการจัดบริเวณที่ทำงานให้เป็นสัดส่วนเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ควรมีการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาในการปรับหรือโยกย้ายตำแหน่งให้ก้าวหน้ากว่าเดิม และควรมีการจัดเตรียมและพัฒนาแหล่งข้อมูล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หรือการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน

ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน พบว่า ควรมีการพิจารณาเงินเดือนให้มีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ และเพียงพอกับค่าครองชีพในสภาวะปัจจุบันและต้องได้รับการช่วยเหลือทางด้านการเงินเมื่อได้รับความเดือดร้อน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ในการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจส่วนมากจะต้องทำงานกันเป็นทีม

1.2 ด้านความสำเร็จในการทำงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายเป็นไปตามที่ได้กำหนด

1.3 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากผลการปฏิบัติงานข้าราชการตำรวจได้รับการยอมรับต่อผู้บังคับบังชาและเพื่อนร่วมงานเมื่อผลการปฏิบัติงานเป็นอันที่พอใจและเป็นที่ยอมรับอย่างเปิดเผย

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากข้าราชการตำรวจได้รับมอบหมายงานที่สำคัญและเร่งด่วน โดยสามารถตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี

1.5 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากงานที่ปฏิบัติของข้าราชการตำรวจจะมีลักษณะงานเป็น ขั้นตอน ระบบการทำงาน วิธีการดำเนินงานต้องมีการพัฒนาความสามารถของตัวปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา

1.6 ด้านนโยบายและการบริหาร ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากการบริหารงานของข้าราชการตำรวจมีความเป็นกันเอง ได้รับนโยบายและวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยมีระเบียบข้อบังคบและคำสั่งต่างๆ และมีว่าแผนการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า

1.7 ด้านการปกครองบังคับบัญชา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากข้าราชการตำรวจได้รับความเป็นธรรมในการบริหารงานจากผู้บังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้เข้าพบปรึกษาหารือได้สะดวก

1.8 ด้านสภาพการทำงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากสภาพแวดล้อมในที่ทำงานของข้าราชการตำรวจ มีความเหมาะสมในการปฏิบัติงาน และมีการจัดบริเวณที่ทำงานให้เป็นสัดส่วนเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

1.9 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากข้าราชการตำรวจมีโอกาสก้าวหน้าทัดเทียมกับการปฏิบัติงานในตำแหน่งอื่นๆ ในหน่วยงาน

1.10 ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากค่าตอบแทนของข้าราชการตำรวจที่ได้รับในปัจจุบันก็อยู่ในระดับปานกลางไม่ถึงกับมากแต่ก็พอกับความรู้ความสามารถ สวัสดิการที่ได้รับมีความเหมาะสม เมื่อได้รับความเดือดร้อนสามารถใช้สวัสดิการจากหน่วยงานได้

2. ปัจจัยลักษณะบุคคลที่แตกต่างกันมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 จากการศึกษาพบว่า

2.1 อายุราชการมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าข้าราชการตำรวจที่รับราชการอยู่นานแล้วอาจเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายกับภารกิจหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ต่างกับข้าราชการตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งมาบรรจุรับราชการใหม่ ยังต้องการความก้าวหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่และต้องการประสบการณ์ในการทำงานที่มากขึ้น

2.2 สถานภาพการสมรสมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าข้าราชการตำรวจ ที่มีสถานภาพโสด และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานมากกว่าข้าราชการตำรวจที่มีสถานภาพสมรส

2.3 ระดับการศึกษามีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าข้าราชการตำรวจที่มีระดับการศึกษาสูง มีความต้องการสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน และต้องการสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับคุณวุฒิของตัวเอง

2.4 สายงานมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากลักษณะงานที่ปฏิบัติในแต่ละสายงานไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการปกครองบังคับบัญชา ความรับผิดชอบในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และความต้องการด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนก็จะมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาปัจจัยลักษณะงานทั้ง 10 ด้าน ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นในข้อนี้ผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการตำรวจมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานมากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากขึ้นอีก และควรจัดให้มีการหมุนเวียนหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน และจะเห็นได้ว่าด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนมีระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อนี้ผู้บังคับบัญชาสมควรพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขให้มีการปรับโครงสร้างเงินเดือน ค่าตอบแทน เพิ่มสวัสดิการ และสนับสนุนอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้มีความทันสมัยมากขึ้น เพื่อ

แก้ไขปัญหาข้าราชการตำรวจชั้นประทวนย้ายออกจากกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ไปปฏิบัติราชการที่หน่วยงานอื่นที่ได้รับค่าตอบแทนสูงกว่าและมีสวัสดิการที่ดีกว่า

2. จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยลักษณะบุคคล ด้านอายุราชการ สถานภาพการสมรสระดับการศึกษา และสายงาน มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 แตกต่างกัน แต่มีข้อสังเกตว่า ในด้านสายงานและด้านระดับการศึกษา มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมากที่สุด ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดได้รับการ ฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะระหว่างปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ข้าราชการตำรวจได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สร้างสรรค์ผลงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดกับองค์กร และปฏิบัติงานกับกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 ตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

ศักรินทร์ วิชาธรรม. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสืบสวนปราบปรามอาชญากรรม ของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการตำรวจนครบาล 7.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ศิวะ ประดุจแก้ว. (2555). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ท.

อนุชิต แย้มยืนยง. (2557). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธร เมืองตราด**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุทัสน์ วีระศักดิ์การุณย์. (2556). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา การบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม).

การวิเคราะห์การให้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Assessment of laboratory services in faculty of science and technology, Pibulsongkram Rajabhat university

มาลินี เห็มลา*
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: nanami_te@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการให้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในด้านห้องปฏิบัติการ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ด้านมาตรฐานความปลอดภัย และด้านสิ่งแวดล้อม และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกการใช้บริการห้องปฏิบัติการ ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือราชการที่ขอความอนุเคราะห์ทั้งจากหน่วยงานภายนอกและภายใน และข้อมูลตารางเรียนห้องปฏิบัติการ โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากรภายนอก 368 คน นักศึกษา 236 และอาจารย์/นักวิจัย 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ การวิเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับระดับปัญหาเป็นแบบมาตราส่วน โดยการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าคะแนนที่คำนวณได้ ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้บริการห้องปฏิบัติการ ด้านห้องปฏิบัติการ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านบุคคลากร ด้านมาตรฐานความปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ส่วนปัญหาที่น่าเป็นห่วง คือด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

คำสำคัญ : การวิเคราะห์การให้บริการ ห้องปฏิบัติการ สภาพปัญหา

Abstract

The aims of this research were to study current status of laboratory services in Faculty of Science and Technology including laboratories, instrument and materials, laboratory officers, safety, and environment and to study guideline to improve service effectiveness, efficiency and quality. Data was collected from formal request letters of insiders and outsiders, and laboratory class schedules. Research sample groups comprised 368 outsiders, 236 students and 15 academic staff/researches. Data analysis was mean and percentage. Problem analysis used rating scale of mean values for comparison. Results show that overall of user's opinion about the status of services including laboratories, instrument and materials, laboratory officers, safety were medium to high levels. The environment status should be concerned which was high was high to vey level.

keywords : assessment of service, laboratory, current status

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา “คน” ให้เป็นคนโดยสมบูรณ์เป็นบุคคลที่มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งในการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการได้แก่ ปัญหาทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม มลพิษทางสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านสุขภาพและอนามัย เป็นต้น โดยการพัฒนาประเทศเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างมีดุลยภาพกับชีวิตมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยที่ไม่ก่อปัญหาหรือผลข้างเคียง ตามมานั้น จะต้องประกอบด้วยแนวดำเนินการด้านการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ในระดับต่างๆ ที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นและประเทศทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ และการพัฒนาพลเมืองทั่วไปของประเทศให้มี ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์สามารถตัดสินใจ เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล มีเจตคติและค่านิยมเชิงวิทยาศาสตร์รู้จักเลือกและใช้วิทยาศาสตร์อย่างถูกต้อง

จากสภาพปัญหาที่กล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประเทศไทยยังมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์อยู่มาก และแต่ละปีสถานศึกษาก็ไม่สามารถที่จะผลิตบัณฑิตทางด้านนี้ให้สนองตอบต่อความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในภาครัฐและเอกชนได้ ผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนในสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์ยังมีจำนวนน้อย หรือจบออกมาแล้วไม่ได้ประกอบอาชีพตามที่เรียนมา ซึ่งหากสภาพการณ์ยังเป็นเช่นนี้โดยยังไม่มีการแก้ไข การขาดแคลนกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ก็จะทวียิ่งรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะการขาดแคลนครูทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี จะเพิ่มมากขึ้นในทุกระดับ นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะในชนบทยังมีความล้าหลังทางด้านวิทยาศาสตร์อยู่มาก ไม่สามารถที่จะนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่มาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกใช้โดยขาดความระมัดระวัง ขาดโอกาสที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารขาดแหล่งบริการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อประเทศหลายประการ จนในที่สุดจะส่งผลให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมของประเทศไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น และไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่นให้สูงขึ้น ด้วยการเป็นแหล่งพัฒนาศักยภาพและสร้างความแข็งแกร่งด้านการเรียนการสอนให้แก่ครูวิทยาศาสตร์และแหล่งบริการวิชาการทางวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์แก่ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีการเรียนการสอนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องปฏิบัติการ และห้องปฏิบัติการนั้นมีความสำคัญต่อนักศึกษาในการเรียนในรายวิชาพื้นฐานเป็นอย่างมาก ด้านห้องปฏิบัติการจึงได้มีการจัดการสิ่งแวดล้อม เครื่องมือ อุปกรณ์ และห้องปฏิบัติการให้ปลอดภัยและได้มาตรฐาน และเพื่อให้ห้องปฏิบัติการนั้นเอื้อต่อการศึกษาและการใช้บริการอย่างปลอดภัย พร้อมทั้งเป็นการให้บริการวิชาการเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการ และเครื่องมือวิทยาศาสตร์ โดยให้โอกาสผู้ใช้บริการได้ลงมือปฏิบัติการจริง ซึ่งผู้ใช้บริการได้ใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อีกด้วย การบริหารจัดการและการจัดระบบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการสนับสนุนการเรียนการสอนให้สมบูรณ์แบบตามหลักสูตรของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อจัดระเบียบและระบบงาน การจัดระบบความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมต่อสภาพการปฏิบัติงานแต่ละหน่วยงาน การบริหารงาน ภาระงาน นอกจากนี้งบประมาณก็มีความสำคัญต่อการบริหารงานทุกประเภทให้ดำเนินไปด้วยความสะดวก การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า

ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการให้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้สามารถทราบถึงสภาพปัญหา และอุปสรรคที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในสภาพปัจจุบัน เพื่อเป็นรากฐานในการวางแนวทางและกำหนดนโยบายในการจัดระเบียบการให้บริการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป ทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานแก่สถานศึกษาทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์การให้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีวิธีการดำเนินการศึกษาซึ่งมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์/นักวิจัย นักศึกษา และบุคคลภายนอก จำนวน 1,733 คน ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้บริการห้องปฏิบัติการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2558 ที่เป็นข้อมูลจากหนังสือราชการที่จากหน่วยงานภายในและภายนอกที่ใช้บริการห้องปฏิบัติการ และข้อมูลจากจำนวนนักศึกษา(กองบริการการศึกษา) ที่ใช้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติแจกแจงค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของตาราง ที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับระดับปัญหาในการใช้บริการห้องปฏิบัติการ เป็น 5 ระดับ คือ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

โดยในการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าคะแนนคำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ ใช้เกณฑ์ 4.51 – 5.00 = มีปัญหามากที่สุด 3.51 – 4.50 = มีปัญหามาก 2.51 – 3.50 = มีปัญหาปานกลาง 1.51 – 2.50 = มีปัญหาน้อย และ 1.00 – 1.50 = มีปัญหาน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การให้บริการห้องปฏิบัติการได้ผลจากแหล่งข้อมูลจำนวนประชากรที่ใช้บริการห้องปฏิบัติการ ได้แก่ อาจารย์/นักวิจัย นักศึกษา และบุคคลภายนอก ตั้งแต่ปี 2556–2558 มีจำนวน 1,733 คน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 619 คน สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้บริการ จำแนกตามเพศ (N = 619)

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	267	43.13
หญิง	352	56.87
รวม	**619**	**100.00**

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า ผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 56.87 เพศชาย จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 43.13

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้บริการ จำแนกตามสถานะของผู้รับบริการ

สถานะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อาจารย์/นักวิจัย	15	2.42
นักศึกษา	236	38.13
บุคคลภายนอก	368	59.45
รวม	**619**	**100.00**

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ส่วนใหญ่เป็นบุคคลภายนอกที่มาขอใช้บริการห้องปฏิบัติการ จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 59.45 ตามด้วยนักศึกษา จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 38.13 และอาจารย์/นักวิจัย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.42

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้บริการ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการใช้บริการ

วัตถุประสงค์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
งานวิจัย	29	4.70
การเรียนการสอน	198	32.00
บริการวิชาการ	392	63.30
รวม	**619**	**100.00**

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า วัตถุประสงค์ของผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะใช้ในการเรียนการสอน จำนวน 392 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 ใช้ในการบริการวิชาการ จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 และใช้ในงานวิจัย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้บริการ จำแนกตามความถี่ของการใช้บริการ

วัตถุประสงค์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง	311	50.24
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	28	4.52
สัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง	161	26.01
มากกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง	119	19.23
รวม	**619**	**100.00**

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า ความถี่ของการใช้บริการส่วนใหญ่จะน้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง มีจำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 50.24 สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มีจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 26.01 มากกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง มีจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 และสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.52

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้บริการ จำแนกตามเวลาที่ใช้บริการแต่ละครั้ง

วัตถุประสงค์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1 – 3 ชั่วโมง	18	2.91
4 – 6 ชั่วโมง	197	31.82
7 – 8 ชั่วโมง	379	61.23
มากกว่า 8 ชั่วโมง	25	4.04
รวม	**619**	**100.00**

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า เวลาที่ใช้บริการแต่ละครั้งส่วนใหญ่จะใช้เวลา 7-8 ชั่วโมง มีจำนวน 379 คน คิดเป็นร้อยละ 61.23 ใช้เวลา 4-6 ชั่วโมง มีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82 ใช้เวลามากกว่า 8 ชั่วโมง มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 4.04 และใช้เวลา 1-3 ชั่วโมง มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการห้องปฏิบัติการ

ตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการห้องปฏิบัติการ จำแนกด้านห้องปฏิบัติการ

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	แปลผลระดับของปัญหา
ปัญหาด้านห้องปฏิบัติการ			
1. ความสะอาด เรียบร้อยของห้องปฏิบัติการ	3.48	69.60	ปานกลาง
2. ห้องปฏิบัติการมีไม่เพียงพอกับความต้องการ	3.22	64.40	ปานกลาง
3. การจัดเก็บอุปกรณ์ไม่เป็นระเบียบ	3.16	63.20	ปานกลาง
4. ในห้องปฏิบัติการมีความสว่างไม่เพียงพอ	3.36	67.20	ปานกลาง
5. ห้องปฏิบัติการเล็กเกินไป	4.03	80.60	มาก
6. กฎระเบียบในการใช้ห้องปฏิบัติการ	4.20	84.00	มาก
โดยรวม	3.58	71.60	มาก

จากตารางที่ 6 เห็นได้ว่า ผู้ใช้บริการคิดว่าห้องปฏิบัติการ มีปัญหาปานกลางถึงมาก ทั้งในเรื่องความสะอาด เรียบร้อยของห้องปฏิบัติการ ห้องปฏิบัติการมีไม่เพียงพอกับความต้องการ การจัดเก็บอุปกรณ์ไม่เป็นระเบียบ และในห้องปฏิบัติการมีความสว่างไม่เพียงพอ ในระดับปานกลาง แต่จะมีปัญหามาก เรื่องของห้องปฏิบัติการเล็กเกินไป และกฎระเบียบในการใช้ห้องปฏิบัติการ และโดยรวมด้านห้องปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 7 แสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการห้องปฏิบัติการ จำแนกด้านเครื่องมือและอุปกรณ์

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	แปลผลระดับของปัญหา
ปัญหาด้านเครื่องมือและอุปกรณ์			
1. ความพร้อมของการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์	3.97	79.40	มาก
2. มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ	3.96	79.20	มาก
3. เครื่องมือคุณภาพไม่ดีเนื่องจากใช้งานมานาน	3.62	72.40	มาก
4. เครื่องมือบางอย่างไม่มีคู่มือการใช้งานและข้อควรระวัง	3.01	60.20	ปานกลาง
5. เครื่องมือบางอย่างขาดการบำรุงรักษาที่ดี	3.78	75.60	มาก
6. กฎระเบียบในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์	3.11	62.20	ปานกลาง
โดยรวม	3.06	61.20	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่า ผู้ใช้บริการคิดว่าเครื่องมือและอุปกรณ์ มีปัญหาปานกลางถึงมาก ทั้งในเรื่องเครื่องมือบางอย่างไม่มีคู่มือการใช้งานและข้อควรระวัง และกฎระเบียบในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ ในระดับปานกลาง แต่จะมีปัญหามาก ของเรื่องความพร้อมของการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ เครื่องมือคุณภาพไม่ดีเนื่องจากใช้งานมานาน และเครื่องมือบางอย่างขาดการบำรุงรักษาที่ดี และโดยรวมด้านเครื่องมือและอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8 แสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการห้องปฏิบัติการ จำแนกด้านบุคลากร

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	แปลผลระดับของปัญหา
ปัญหาด้านบุคลากร			
1. ขาดความรู้ ความสามารถในการให้บริการ	3.36	67.20	ปานกลาง
2. บุคลากรไม่อุทิศตนให้กับงาน	3.29	65.80	ปานกลาง
3. บุคลากรให้บริการล่าช้า	3.02	60.40	ปานกลาง
4. มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอในการให้บริการ	3.66	73.20	มาก
5. ขาดความมีมนุษยสัมพันธ์/ความสุภาพของการให้บริการ	3.48	69.60	ปานกลาง
6. ไม่มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	3.21	64.20	ปานกลาง
7. บุคลากรไม่อุทิศตนให้กับงาน	3.29	65.80	ปานกลาง
8. บุคลากรให้บริการล่าช้า	3.02	60.40	ปานกลาง
9. มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอในการให้บริการ	3.66	73.20	มาก
10. ขาดความมีมนุษยสัมพันธ์/ความสุภาพของการให้บริการ	3.48	69.60	ปานกลาง
11. ไม่มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	3.21	64.20	ปานกลาง
โดยรวม	3.34	66.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 เห็นว่า ผู้ใช้บริการ คิดว่าบุคลากรสนับสนุนห้องปฏิบัติการ มีปัญหาปานกลางถึงมาก ทั้งในเรื่องขาดความรู้ ความสามารถในการให้บริการ บุคลากรไม่อุทิศตนให้กับงาน บุคลากรให้บริการล่าช้า ขาดความมีมนุษยสัมพันธ์/ความสุภาพของการให้บริการและไม่มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในระดับปานกลาง ส่วนเรื่องมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอในการให้บริการ มีปัญหาระดับมากและโดยรวมด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 9 แสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการห้องปฏิบัติการ จำแนกด้านมาตรฐานความปลอดภัย

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	แปลผลระดับของปัญหา
ปัญหาด้านมาตรฐานความปลอดภัย			
1. ไม่มีถังดับเพลิงและทางหนีไฟ	3.05	61.00	ปานกลาง
2. ไม่มีอุปกรณ์ที่ช่วยป้องกันตัวเอง	4.04	80.80	มาก
3. ขาดความรู้ที่ถูกต้อง เมื่อได้รับอุบัติเหตุจากสารเคมี	3.75	75.00	มาก
4. ไม่มีแผนผังห้องปฏิบัติการในการรักษาความปลอดภัย	4.03	80.60	มาก
โดยรวม	3.72	74.40	มาก

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่า ผู้ใช้บริการ คิดว่ามาตรฐานความปลอดภัยห้องปฏิบัติการ มีปัญหาปานกลางถึงมาก เรื่องไม่มีถังดับเพลิงและทางหนีไฟ มีปัญหาระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่มีระดับมาก จะเป็นเรื่องไม่มีอุปกรณ์ที่ช่วยป้องกันตัวเอง ขาดความรู้ที่ถูกต้อง เมื่อได้รับอุบัติเหตุจากสารเคมี และไม่มีแผนผังห้องปฏิบัติการในการรักษาความปลอดภัยและโดยรวมด้านมาตรฐานความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 10 แสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการห้องปฏิบัติการ จำแนกด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	แปลผลระดับของปัญหา
ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม			
1. ไม่มีการจัดการของเสียอันตรายและสารเคมี	4.50	90.00	มาก
2. สถานที่เก็บขวดสารเคมีที่ใช้หมดแล้วไม่เหมาะสม	4.66	93.20	มากที่สุด
3. ขาดวิธีกำจัดสารเคมีอย่างถูกต้อง	4.58	91.60	มากที่สุด
โดยรวม	4.58	91.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่า ผู้ใช้บริการ คิดว่าสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการ มีปัญหามากที่สุด เรื่องไม่มีการจัดการของเสียอันตรายและสารเคมี มีระดับมาก ส่วนเรื่องสถานที่เก็บขวดสารเคมีที่ใช้หมดแล้วไม่เหมาะสม และขาดวิธีกำจัดสารเคมีอย่างถูกต้อง มีระดับมากที่สุด และโดยรวมด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการ มีจำนวนทั้งสิ้น 619 คน แยกเป็นเพศหญิง จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 56.87 เพศชาย จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 43.13 บุคคลภายนอกที่มาขอใช้บริการห้องปฏิบัติการ จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 59.45 ตามด้วยนักศึกษา จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 38.13 และอาจารย์/นักวิจัย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.42 วัตถุประสงค์ของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติดารส่วนใหญ่จะใช้ในการเรียนการสอน จำนวน 392 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 ใช้ในการบริการวิชาการ จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 และใช้ในงานวิจัย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7 ความถี่ของการใช้บริการส่วนใหญ่จะน้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง มีจำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 50.24 สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มีจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 26.01 มากกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง มีจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 และสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.52 เวลาที่ใช้บริการแต่ละครั้งส่วนใหญ่จะใช้เวลา 7-8 ชั่วโมง มีจำนวน 379 คน คิดเป็นร้อยละ 61.23 ใช้เวลา 4-6 ชั่วโมง มีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82 ใช้เวลามากกว่า 8 ชั่วโมง มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 4.04 และใช้เวลา 1-3 ชั่วโมง มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัย โดยศึกษาวิเคราะห์การให้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี 2556–2558 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการให้บริการห้องปฏิบัติการ ในด้านห้องปฏิบัติการ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ด้านมาตรฐานความปลอดภัย และด้านสิ่งแวดล้อม และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการให้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สามารถบริการได้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบบันทึกข้อมูลจากการใช้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือราชการที่ขอความอนุเคราะห์ทั้งจากหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในและข้อมูลนักศึกษาที่มีตารางเรียนห้องปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ เพื่อ การวิเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับระดับปัญหา เป็นแบบมาตราส่วน โดยการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์มาตรฐาน พิจารณาเปรียบเทียบค่าคะแนนที่คำนวณได้ ผลการวิจัยสรุปตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะตามผลที่ได้

สภาพปัญหาในการให้บริการห้องปฏิบัติการ

สภาพปัญหาในทุกๆ ด้านอยู่ในห้องปฏิบัติการผู้ใช้บริการ คิดว่าด้านห้องปฏิบัติการ มีปัญหาปานกลางถึงมาก ทั้งในเรื่องความสะอาด เรียบร้อยของห้องปฏิบัติการ ห้องปฏิบัติการมีไม่เพียงพอกับความต้องการ การจัดเก็บอุปกรณ์ไม่เป็นระเบียบ และในห้องปฏิบัติการมีความสว่างไม่เพียงพอ ในระดับปานกลาง แต่จะมีปัญหาในระดับมาก เรื่องของห้องปฏิบัติการเล็กเกินไป และกฎระเบียบในการใช้ห้องปฏิบัติการ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีปัญหาปานกลางถึงมาก ในเรื่องเครื่องมือบางอย่างไม่มีคู่มือการใช้งานและข้อควรระวัง กฎระเบียบในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ ในระดับปานกลาง แต่จะมีปัญหาระดับมาก เป็นเรื่องความพร้อมของการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ เครื่องมือคุณภาพไม่ดีเนื่องจากใช้งานมานาน และเครื่องมือบางอย่างขาดการบำรุงรักษาที่ดี ด้านบุคลากรสนับสนุนห้องปฏิบัติการ มีปัญหาปานกลางถึงมาก ที่ยังขาดความรู้ ความสามารถในการให้บริการ บุคลากรไม่อุทิศตนให้กับงาน บุคลากรให้บริการล่าช้า ขาดความมีมนุษยสัมพันธ์/ความสุภาพของการให้บริการ และไม่มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในระดับปานกลาง ส่วนเรื่องมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอในการให้บริการ มีปัญหาระดับมาก ด้านมาตรฐานความปลอดภัยห้องปฏิบัติการ มีปัญหาปานกลางถึงมากเช่นเดียวกับด้านอื่นๆ เรื่องไม่มีถังดับเพลิงและทางหนีไฟ มีปัญหาระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่มีระดับมาก จะเป็นเรื่องไม่มีอุปกรณ์ที่ช่วยป้องกันตัวเอง ขาดความรู้ที่ถูกต้องเมื่อได้รับอุบัติเหตุจากสารเคมี และไม่มีแผนผังห้องปฏิบัติการในการรักษาความปลอดภัย ปัญหาที่น่าเป็นห่วงห้องปฏิบัติการคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือปัญหามากถึงมากที่สุด ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาในเรื่องไม่มีการจัดการของเสียอันตรายและสารเคมี อยู่ระดับมาก ส่วนเรื่องสถานที่เก็บขวดสารเคมีที่ใช้หมดแล้วไม่เหมาะสม และขาดวิธีกำจัดสารเคมีอย่างถูกต้อง มีระดับมากที่สุด

จะเห็นได้ว่าสาเหตุหลักเกี่ยวกับการใช้บริการห้องปฏิบัติการมาจากสภาพแวดล้อม การกำจัดสารเคมีที่ใช้แล้ววิธีการกำจัดที่ถูกวิธี โดยจะไม่ก่อให้เกิดอันตราย ของเสียที่ไม่มีสารอันตรายและของเสียอันตรายที่ผ่านการบำบัดจนไม่มีอันตรายแล้ว สามารถนำไปจัดการได้เช่นเดียวกับของเสียที่ไม่เป็นของเสียอันตราย ของเสียที่ไม่สามารถกำจัดได้เอง ต้องส่งกำจัดผ่านบริษัทหรือหน่วยงานที่ได้รับใบอนุญาต

ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาการให้บริการของห้องปฏิบัติการ

1. ปัญหาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องปฏิบัติการ
    1.1 หากห้องปฏิบัติการห้องใดที่มีการใช้งานมากเกินไป ทำให้เกิดความแออัด และทำให้เกิดปัญหาต่อการทำความสะอาด ดังนั้นอันดับแรกควรกระจายภาระงานให้แก่ห้องปฏิบัติการอื่นที่มีการใช้งานน้อย ให้ถูกใช้มากขึ้น และจัดห้องแยกต่างหากสำหรับนักศึกษาที่จะทำปัญหาพิเศษ หรือการบริการวิชาการ แต่ถ้าหากว่าแยกไม่ได้ก็ควรจัดสรรบริเวณที่ทำให้เกิดการรบกวนการเรียนการสอนน้อยที่สุด
    1.2 ควรจัดให้มีห้องบรรยายการทำปฏิบัติการแยกออกจากห้องปฏิบัติการ หากกรณีที่ห้องปฏิบัติการมีพื้นที่จำกัด เพื่อความสะดวก ควรจัดเก้าอี้ให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาด้วย
    1.3 ปัญหาความสะอาด ควรมีเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดคอยดูแล และตรวจสอบการทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องแก้วโดยตลอด อย่าให้มีการสะสมหรือสามารถตักเตือนและลงโทษได้หากไม่ปฏิบัติ
    1.4 ส่วนปัญหาการระบายอากาศ ควรตอดตั้งพัดลมดูดอากาศในห้องที่มีการถ่ายเทอากาศไม่ดี และติดตั้งหลอดไฟฟ้าให้แสงสว่างเพิ่มเติมในห้องที่มีแสงสว่างน้อย
2. ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้งาน เครื่องมือและอุปกรณ์ ทำให้เกิดความเสียหาย ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานเครื่องมือที่ถูกต้อง และวางไว้บริเวณที่เครื่องมือนั้นๆ ตั้งอยู่ เพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้งานได้ทำความเข้าใจก่อนการเริ่มต้นการใช้งาน และติดประกาศเตือนบริเวณที่เครื่องมืออยู่ ในกรณีที่เครื่องมือบางอย่างต้องมีการควบคุมพิเศษและควรมีการจัดการอบรมการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ให้ถูกต้อง เพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องในการใช้งานแก่ผู้ที่ใช้บริการ อย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง

3. ปัญหาจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ควรจัดหาบุคลากรเข้ามาเพิ่มเติม หรือหากติดขัด เนื่องจากระเบียบราชการไม่สามารถเปิดโอกาสให้จัดเพิ่มได้ ก็ควรใช้ระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วย ได้แก่ การโยกย้ายบุคลากรที่ทำงานอื่นๆ แต่ปริมาณงานน้อยให้มาช่วยงานในส่วนที่ขาดแคลนกำลังคนให้มากขึ้น หรือกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน แต่มีระยะเวลาสั้นลง เช่น การเบิกจ่ายเครื่องแก้วจัดให้เบิกช่วงเวลา 09.00 -12.00 น. การเบิกจ่ายสารเคมีให้เบิกช่วง 13.00-16.00 น. จะช่วยให้บุคลากรที่มีจำนวนน้อย สามารถทำงานอื่นได้โดยไม่ต้องเสียเวลามานั่งรอให้บริการตลอดทั้งวัน
4. ปัญหาด้านความปลอดภัย
   4.1 ควรจัดหาอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ ให้เพียงพอ เช่น ถังดับเพลิง ตู้ยาสามัญประจำบ้าน เพื่อปฐมพยาบาลในกรณีเกิดอุบัติเหตุเร่งด่วน จัดหาถุงมือยาง แว่นตากันกรด ผ้าปิดปากและจมูก น้ำล้างมือเพื่อฆ่าเชื้อโรคอันตราย ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการตลอดเวลา
   4.2 ควรจัดให้มีหนังสือคู่มือปฏิบัติด้านความปลอดภัย หรือโปสเตอร์แนะนำการปฏิบัติหากเกิดอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการ ติดไว้ในห้องปฏิบัติการ
   4.3 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในห้องปฏิบัติการอย่างน้อยภาคการเรียนละ 1 ครั้ง
   4.4 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดและการจัดการสารเคมีที่เหลือทิ้ง
   4.5 ควรปรึกษากับผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจสั่งการของหน่วยงาน เพื่อจัดหาสถานที่เก็บรวบรวมสารเคมีเหลือทิ้งไว้เป็นการชั่วคราว โดยเป็นบริเวณที่ไม่ก่อให้เกิดกระบวนการสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพื่อรอการกำจัดที่ถูกต้องจากหน่วยงานของมหาวิทยาลัยต่อไป
   4.6 ขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย เพื่อนำสารเคมีเหล่านี้ไปกำจัดอย่างถูกต้องต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ วิเคราะห์และพัฒนาการให้บริการห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและการอนุเคราะห์จากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดังนี้ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผ่องลักษม์ จิตต์การุญ ที่ได้ให้คำแนะนำ แนวคิด มุมมองและข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณ กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้ ท้ายนี้ขอขอบคุณ คณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้ให้คำปรึกษา อีกทั้งขอขอบคุณพี่ๆ นักวิทยาศาสตร์ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในการทำวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

คำตา อ้วนสาเล. (2541). **สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อการสอนประจำห้องปฏิบัติการทางภาษาในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ฉัตรชัย วิริยะไกรกุล. (2551). **คู่มือการออกแบบห้องปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

บุญมี วันภูงา. (2547). **ศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อนเอ็ด เขต 2**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

วราพรรณ ด่านอุตราและคณะ. (2555). **คู่มือการประเมินความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการ ฉบับแก้ไข ครั้งที่ 1.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ความเป็นเลิศแห่งชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย.

มังกร ทองสุขดี. (2523). **การวางแผนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

สุชาตา ชินะจิตร. (2557). **ห้องปฏิบัติการปลอดภัย : เรื่องของใคร : บทสรุป ผลการดำเนินงานโครงการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยห้องปฏิบัติการวิจัยในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ความเป็นเลิศแห่งชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และของเสียอันตราย และสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิเคราะห์การพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Analyzing self-development staff at faculty of science and technology, Pibulsongkram Rajabhat university

กัญญาวีร์ สมนึก*
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: Kanyawee122@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลการพัฒนาตนเองของบุคลากร จากจานวนกลุ่มตัวอย่าง 132 คน หาค่าเฉลี่ย ร้อยละใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ในระยะ 3 ปี หน่วยงานที่ใช้งบประมาณจากการพัฒนาตนเอง มากที่สุด คือ สานักงานคณบดี หน่วยงานที่ใช้งบประมาณจากการพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ สาขาวิชาเคมี และหน่วยงานที่ใช้งบประมาณจากการพัฒนาตนเอง น้อยที่สุด คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และเมื่อนามาเปรียบเทียบกับจานวนบุคลากรไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในระยะเวลา 3 ปี พบว่า มีจานวนบุคลากรไปราชการ มากที่สุด คือ สานักงานคณบดี มีจานวนบุคลากรไปราชการ รองลงมา คือ สาขาวิชาเคมี และมีจานวนบุคลากรไปราชการ น้อยที่สุด คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ดังนั้น การสนับสนุนงบประมาณของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่นาไปใช้ ในการไปราชการ เพื่อพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงเกิดประโยชน์กับผู้ที่ไปพัฒนาตนเอง เพื่อนาความรู้ แนวคิด และแรงจูงใจ มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาศักยภาพของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การวิเคราะห์การพัฒนาตนเอง บุคลากร

Abstract

The purposes of this research were to study the needs to self-development staff at faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University. Analyzing data from the records of their own personnel. Based on a sample of 132 people, the average percentage content analysis and analyzing qualitative data The statistical analysis of frequency, the average percentage. The results showed that in the third year the agency spent most of the development is the Dean's office. Agency budget, followed by the development of chemistry And the unit cost of the development is the smallest branch of the Health Sciences. When compared with the number of personnel to staff the service of science and technology. In the 3 year period found that the number of staff to the governor's office, Dean most. A number of staff to the governor, followed by chemistry and a number of government personnel to the lowest branch of the Health Sciences, the funding of science and technology applied to governor development of the Faculty of Science and Technology. The benefits to the people to develop themselves. The knowledge and the motivation to improve learning and teaching and the development of science and technology Pibulsongkram Rajabhat University a more effective.

keywords : analyzing self-development, staff

บทนำ

บุคลากรที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่ต้องการของขององค์กรในทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชน ดังนั้นการพัฒนาคนเพื่อให้เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กรเสมอ และที่สำคัญที่สุดการพัฒนานั้นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร ซึ่งจะทำให้บุคลากรสามารถเห็นคุณค่าเห็นความจำเป็นและมีความปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นหรือพัฒนาตนเอง นอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์การและวิชาชีพด้วยจึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บุคลากรจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำหน้าที่ผลักดันให้องค์กรสามารถก้าวไปสู่เป้าหมายขององค์กรตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้องค์กรมีความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ดนัย เทียนพุฒ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์ทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง มนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างเสริม รักษา และทำนุบำรุงให้สามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่องค์กรและแก่ตนเอง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดำเนินการตามภารกิจหลักด้านการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมและคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับเครือข่ายอุดมศึกษาและหน่วยงานต่างๆทั้งใน และต่างประทศมาอย่างต่อเนื่อง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ให้ความสนใจในการปฏิรูปงานด้านวิชาการควบคู่กับการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง และเร่งพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ทั้งด้านคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการเพื่อให้สอดรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องมีแผนพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการที่ชัดเจนเพื่อยกระดับมาตรฐานความรู้ ความสามารถของอาจารย์ด้านการเรียนการสอน ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ และยกระดับมาตรฐานของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาตนเองในทุกๆด้าน ทั้งด้านสถานที่ เทคโนโลยีสารสนเทศ คุณภาพของการเรียนการสอน ฯลฯ และรวมถึงบุคลากรของคณะ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการนำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่ออำนวยประโยชน์แก่ท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามต่อไป

การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้นั้น องค์กรทุกแห่งต้องพยายามที่จะสรรหาบุคลากรที่มีศักยภาพสูงเข้าสู่องค์การ ดังนี้ มนสิชา อนุกูล (2553) กล่าวไว้ว่า ต้องมีการฝึกฝน อบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งองค์การจะต้องลงทุนทั้งทางด้านเวลา และค่าใช้จ่ายจำนวนมากเพื่อให้ได้คนที่มีความสามารถอย่างแท้จริง โดยองค์การจะต้องรักษาบุคลากรเหล่านั้นให้อยู่กับองค์การนานที่สุด พร้อมกับต้องสามารถดึงศักยภาพของบุคลากรมาใช้ในการพัฒนาองค์การให้มีความเจริญก้าวหน้า บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ อาจกล่าวได้ว่าองค์การจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดการหรือบริหารองค์การ และทรัพยากรมนุษย์ขององค์การนั้น

จากแนวคิดและงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมานั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในอนาคตอย่างต่อเนื่อง โดยในปัจจุบัน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีบุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุน วิชาการ ทั้งหมด จำนวน 132 คน แบ่งเป็นบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 103 คน และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 29 คน จากความเป็นมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์การพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อใช้ในการวางแผนการพัฒนาทักษะการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการวิเคราะห์การพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหา มีจุดมุ่งหมายศึกษาการวิเคราะห์การพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 132 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำแนกตามหลักสูตรสาขาวิชา

ลำดับ	หน่วยงาน	ประชากร
1	หลักสูตรสาขาวิชาชีววิทยา	10
2	หลักสูตรสาขาวิชาจุลชีววิทยา	8
3	หลักสูตรสาขาวิชาเคมี	14
4	หลักสูตรสาขาวิชาฟิสิกส์	12
5	หลักสูตรสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์	10
6	หลักสูตรสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ	8
7	หลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	6
8	หลักสูตรสาขาวิชาคณิตศาสตร์	11
9	หลักสูตรสาขาวิชาสถิติ	7
10	หลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	5
11	หลักสูตรสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์	6
12	หลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์	5
13	สำนักงานคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ฯ	29
	รวมทั้งสิ้น	**132**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลการพัฒนาตนเองของบุคลากร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ วิเคราะห์จากข้อมูลการไปพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยดำเนินการดังนี้

3.1 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวกับพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปี 2557 – 2558

3.2 จดบันทึกข้อมูลการพัฒนาบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยแยกตามหลักสูตรสาขาวิชา

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายและวิเคราะห์เนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Aralysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quantitative Method) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Method)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์การพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีงบประมาณ 2557 - 2559 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557-2559 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quantitative Method) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Method)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Method)

1. สถิติข้อมูลด้านการลาศึกษาต่อ ของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557–2559 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการ ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557–2559 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนการลาศึกษาต่อ ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559

หน่วยงาน	ปี		
	2557	2558	2559
ฟิสิกส์		3	
เคมี			2
คหกรรม	1		
วิทยาศาสตร์สุขภาพ		1	
สาธาณสุขศาสตร์		2	1

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลการลาศึกษาต่อ ในปี 2557 หลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มีบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 1 คน ในปี 2558 หลักสูตรสาขาวิชาฟิสิกส์ จำนวน 3 คน หลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 1 คน หลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 2 คน และปี 2559 หลักสูตรสาขาวิชาเคมี จำนวน 2 คน และหลักสูตรสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 1 คน

2. สถิติการจัดสรรงบประมาณในการไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการ ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนการไปราชการ ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559

ผู้ที่ได้รับการจัดสรร	รวมระยะ 3 ปี			
	จำนวนการไปราชการ ระยะเวลา 3 ปี (ครั้ง)	ร้อยละ	งบประมาณ	ร้อยละ
รวมทั้งสิ้น	285		1,425,000	
ค่าเฉลี่ย/ปี	95		476,000	
จำแนกเป็น				
บุคลากรสายวิชาการ	213	74.74	1,065,000	74.79
บุคลากรสายสนับสนุน	72	25.26	360,000	25.21

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ไปราชการ รวมทั้งสิ้น จำนวน 285 ครั้ง เฉลี่ยปีละ 95 ครั้ง ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณในการไปราชการของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เมื่อพิจารณาจำนวนงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณในการไปราชการ พบว่า ได้ใช้งบประมาณที่จัดสรร รวมทั้งสิ้น 1,428,000 บาท จำแนกออกเป็น ดังนี้

1. ผู้ที่ได้รับการจัดสรร บุคลากรสายวิชาการประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี งบประมาณ จำนวน 1,068,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 74.79

2. ผู้ที่ได้รับการจัดสรร บุคลากรสายสนับสนุนประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี งบประมาณ จำนวน 360,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.21

และเมื่อพิจารณาจำนวนการไปราชการระยะเวลา 3 ปี ผู้ที่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณในการไปราชการ พบว่า จำนวนการไปราชการระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งสิ้น จำนวน 285 ครั้ง จำแนกออกเป็น ดังนี้

1. จำนวนการไปราชการ ระยะเวลา 3 ปี บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 213 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.74

2. จำนวนการไปราชการ ระยะเวลา 3 ปี บุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 72 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.26

ตารางที่ 4 งบประมาณและจำนวนการไปราชการ ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559

แหล่งข้อมูล	**ปีงบประมาณ**					
	2557		**2558**		**2559**	
รวมทั้ง	89	445,000	98	490,000	98	490,000
(ร้อยละ)						
บุคลากรสายวิชาการ	66	330,000	74	370,000	73	365,000
(ร้อยละ)		74.16		75.51		74.49
บุคลากรสายสนับสนุน	23	115,000	24	120,000	25	125,000
(ร้อยละ)		25.84		24.49		25.51

จากตารางที่ 4 พบว่า บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุน มีการไปราชการ ปี 2557 จำนวน 89 คน ปี 2558 จำนวน 98 คน และปี 2559 จำนวน 98 คน ทำให้ทราบว่า ทั้ง 3 ปี ในปี 2558 และปี 2559 มีบุคลากรไปราชการเท่ากัน และน้อยที่สุด คือ ปี 2557 ส่วนงบประมาณที่ใช้ในการไปราชการ พบว่า ในปี 2558 และปี 2559 มีการจัดสรรงบประมาณ ที่ใช้ในการไปราชการเท่ากัน คือ จำนวน 490,000 บาท และน้อยที่สุด คือ ปี 2557 จำนวน 445,000 บาท

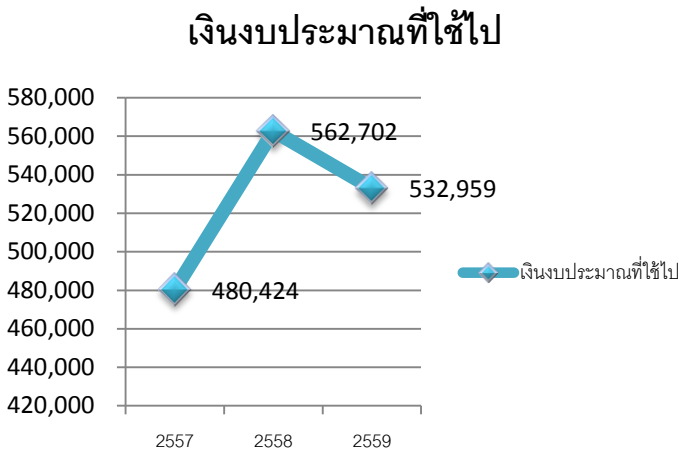

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559

จากแผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557–2559 พบว่า บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุน มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ในการไปราชการ ปี 2557 จำนวน 480,424 บาท ปี 2558 จำนวน 565,702 บาท และปี 2559 จำนวน 532,959 บาท ทำให้ทราบว่า ทั้ง 3 ปี ในปี 2558 มีการใช้เงินงบประมาณที่จัดสรรให้บุคลากรไปราชการมากที่สุด รองลงมา ปี 2559 และรองลงมา ปี 2557

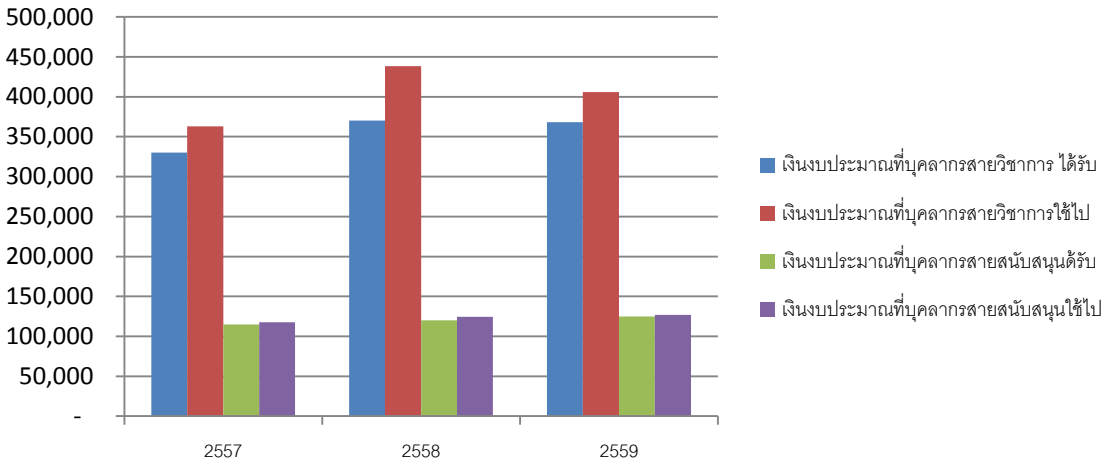

ภาพที่ 2 แผนภูมิเปรียบเทียบเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559 ภาพรวมทั้งคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากแผนภูมิ 2 แผนภูมิเปรียบเทียบเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559 ภาพรวมทั้งคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า การไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะ 3 ปี บุคลากรสายวิชาการ มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ในการไปราชการ มีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2557 จำนวน 330,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 362,980 บาท มีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2558 จำนวน 370,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 438,318 บาท และมีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2559 จำนวน 368,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 405,959 บาท และในการไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะ 3 ปี บุคลากรสายสนับสนุน มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี

ในการไปราชการมีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2557 จำนวน 115,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 117,444 บาท มีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2558 จำนวน 120,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 124,384 บาท และมีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2559 จำนวน 125,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 127,000 บาท

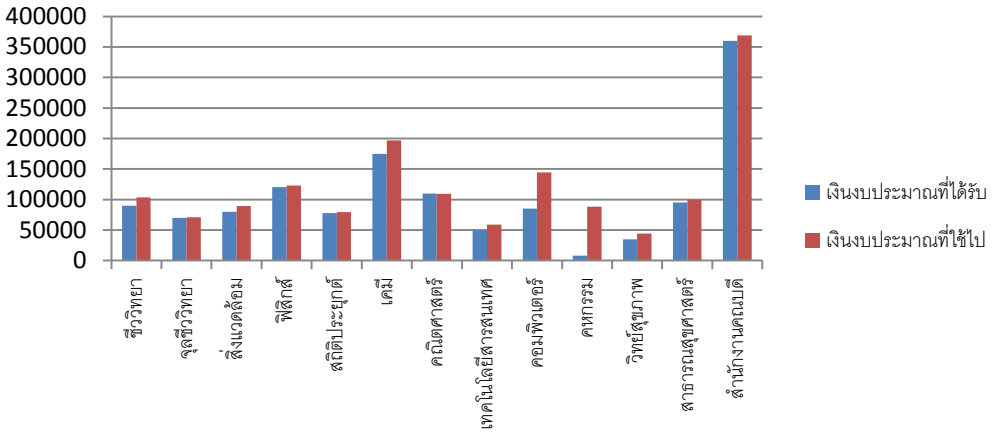

ภาพที่ 3 แผนภูมิเปรียบเทียบเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร รวมระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559 แยกตามสาขาวิชา

จากแผนภูมิที่ 3 แผนภูมิเปรียบเทียบเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร รวมระยะ 3 ปี ในการไปราชการ แยกตามสาขาวิชา พบว่า บุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แยกตามสาขาวิชา มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ในการไปราชการ มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มากที่สุด คือ สำนักงานคณบดี มีการใช้เงินงบประมาณที่จัดสรร รองลงมา คือ สาขาวิชาเคมี และมีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร น้อยที่สุด คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ตารางที่ 5 จำนวนการไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559

หน่วยงาน	ปีงบประมาณ			
	2557 - 2559	2557	2558	2559
ชีววิทยา	35	10	12	13
(ร้อยละ)	5.19	7.25	4.04	5.44
จุลชีววิทยา	30	4	13	13
(ร้อยละ)	4.45	2.9	4.38	5.44
สิ่งแวดล้อม	50	13	20	17
(ร้อยละ)	7.42	9.42	6.73	7.11
ฟิสิกส์	47	9	25	13
(ร้อยละ)	6.97	6.52	8.42	5.44
สถิติประยุกต์	23	5	10	8
(ร้อยละ)	3.41	3.62	3.37	3.35

เคมี	73	14	40	19
(ร้อยละ)	10.83	10.15	13.47	7.95
คณิตศาสตร์	34	6	16	12
(ร้อยละ)	5.05	4.35	5.39	5.02
เทคโนโลยีสารสนเทศ	17	5	5	7
(ร้อยละ)	2.52	3.62	1.68	2.93
คอมพิวเตอร์	30	7	12	11
(ร้อยละ)	4.45	5.07	4.04	4.6
คหกรรม	56	11	29	16
(ร้อยละ)	8.31	7.97	9.76	6.69
วิทย์สุขภาพ	22	3	13	6
(ร้อยละ)	3.27	2.17	4.38	2.51
สาธารณสุขศาสตร์	38	7	18	13
(ร้อยละ)	5.64	5.07	6.06	5.44
สำนักงานคณบดี	219	44	84	91
(ร้อยละ)	32.49	31.89	28.28	38.08

จากตารางที่ 5 พบว่า จำนวนการไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 - 2559 หน่วยงานสำนักงานคณบดีมีการไปราชการ จำนวน 219 ครั้ง สาขาวิชาเคมี จำนวน 73 ครั้ง สาขาวิชาคหกรรม 56 ครั้ง สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม 50 ครั้ง สาขาวิชาฟิสิกส์ 47 ครั้ง สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ 38 ครั้ง สาขาวิชาจุลชีววิทยา 35 ครั้ง สาขาวิชาคณิตศาสตร์ 34 ครั้ง สาขาวิชาวิชาจุลชีววิทยา และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ 30 ครั้ง สาขาวิชาสถิติประยุกต์ 23 ครั้ง สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 22 ครั้ง สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 17 ครั้ง

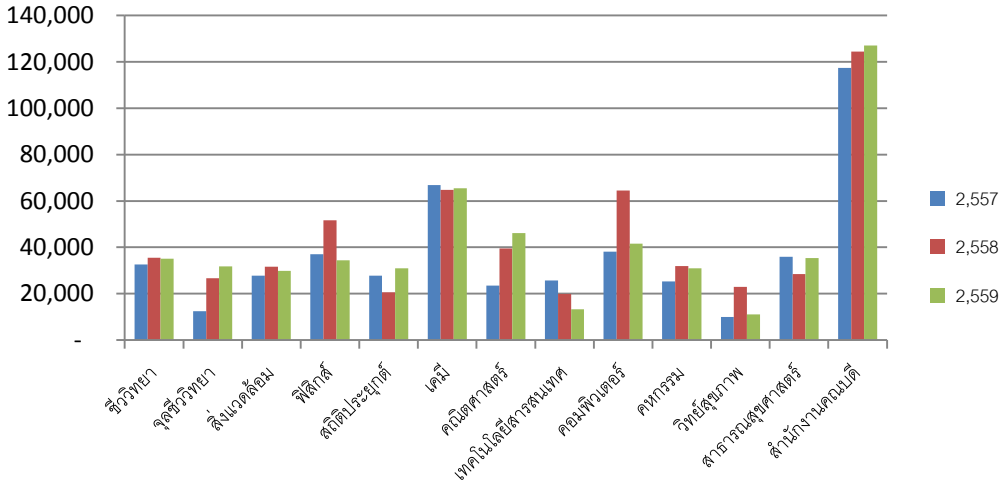

ภาพที่ 4 แผนภูมิเปรียบเทียบเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี แยกตามสาขาวิชา และปีงบประมาณ

จากแผนภูมิที่ 4 แผนภูมิเปรียบเทียบเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี แยกตามสาขาวิชา และปีงบประมาณ พบว่า การใช้เงินงบประมาณ ที่จัดสรร ในแต่ละปี 2557 - 2559 ในการไปราชการบุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุน แยกตามสาขาวิชา มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ปี 2557 ในการไป

ราชการ มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มากที่สุด คือ สำนักงานคณบดี มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร รองลงมา คือ สาขาวิชาเคมี และมีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร น้อยที่สุด คือ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ การใช้เงินงบประมาณ ที่จัดสรร ปี 2558 ในการไปราชการ มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มากที่สุด คือ สำนักงานคณบดี มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร รองลงมา คือ สาขาวิชาเคมี และมีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร น้อยที่สุด คือ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ปี 2559 ในการไปราชการ มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มากที่สุด คือ สำนักงานคณบดี มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร รองลงมา คือ สาขาวิชาเคมี และมีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร น้อยที่สุด คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ตารางที่ 6 จำนวนคนที่ไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 – 2559 มีดังนี้

หน่วยงาน	ปีงบประมาณ			
	2557-2559	2557	2558	2559
ชีววิทยา	18	5	6	7
(ร้อยละ)	6.32	5.62	6.12	7.14
จุลชีววิทยา	14	2	5	7
(ร้อยละ)	4.91	2.25	5.1	7.14
สิ่งแวดล้อม	16	5	5	6
(ร้อยละ)	5.61	5.62	5.1	6.12
ฟิสิกส์	24	7	10	7
(ร้อยละ)	8.42	7.86	10.21	7.15
สถิติประยุกต์	15	5	5	5
(ร้อยละ)	5.26	5.62	5.1	5.1
เคมี	35	11	12	12
(ร้อยละ)	12.28	12.36	12.25	12.25
คณิตศาสตร์	22	6	8	8
(ร้อยละ)	7.72	6.74	8.16	8.17
เทคโนโลยีสารสนเทศ	10	5	3	2
(ร้อยละ)	3.51	5.62	3.06	2.04
คอมพิวเตอร์	17	6	6	5
(ร้อยละ)	5.97	6.74	6.12	5.1
คหกรรม	16	5	5	6
(ร้อยละ)	5.61	5.62	5.1	6.12
วิทย์สุขภาพ	7	2	3	2
(ร้อยละ)	2.46	2.25	3.06	2.04
สาธารณสุขศาสตร์	19	7	6	6
(ร้อยละ)	6.67	7.86	6.12	6.12
สำนักงานคณบดี	72	23	24	25
(ร้อยละ)	25.26	25.84	24.5	25.51

จากตารางที่ 6 พบว่า จำนวนคนไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 - 2559 หน่วยงานสำนักงานคณบดีมีการไปราชการ จำนวน 72 คน สาขาวิชาเคมี จำนวน 35 คน สาขาวิชาฟิสิกส์ 24 คน สาขาวิชาคณิตศาสตร์ 22 คน สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ 19 คน สาขาวิชาชีววิทยา 18 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ 17 คน สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม และสาขาวิชาคหกรรม 16 คน สถิติประยุกต์ 15 คน สาขาวิชาวิชาจุลชีววิทยา 14 คน สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 10 คน สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 7 คน

อภิปรายผล

การไปราชการด้านการลาศึกษาต่อ ในปี 2557สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มีบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 1 คน ในปี 2558 สาขาวิชาฟิสิกส์ จำนวน 3 คน สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 1 คน สาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 2 คน และปี 2559 สาขาวิชาเคมี จำนวน 2 คน และสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 1 คน

จำนวนงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณในการไปราชการ พบว่า ได้ใช้งบประมาณที่จัดสรร รวมทั้งสิ้น 1,425,000 บาท ผู้ที่ได้รับการจัดสรร บุคลากรสายวิชาการ งบประมาณ จำนวน 1,065,000 บาท และผู้ที่ได้รับการจัดสรร บุคลากรสายสนับสนุน งบประมาณ จำนวน 360,000 บาท และเมื่อพิจารณาจำนวนการไปราชการระยะเวลา 3 ปี ผู้ที่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณในการไปราชการ พบว่า จำนวนการไปราชการระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งสิ้น จำนวน 285 ครั้ง จำแนกออกเป็น จำนวนการไปราชการ ระยะเวลา 3 ปี บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 213 ครั้ง จำนวนการไปราชการ ระยะเวลา 3 ปี บุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 72 ครั้ง

การเปรียบเทียบการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ในแต่ละปีของบุคลากรสายวิชาการ พบว่า มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ในการไปราชการมีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2557 จำนวน 330,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 362,980 บาท มีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2558 จำนวน 370,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 438,318 บาท และมีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2559 จำนวน 365,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณ ที่ได้รับจัดสรร จำนวน 405,959 บาท และในการไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ระยะ 3 ปี บุคลากรสายสนับสนุน มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ในการไปราชการมีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2557 จำนวน 115,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 117,444 บาท มีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2558 จำนวน 120,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 124,384 บาท และมีงบประมาณที่จัดสรร ปี 2559 จำนวน 125,000 บาท มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 127,000 บาท

เมื่อเปรียบเทียบเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ระยะ 3 ปี ในแต่ละปีของบุคลากรสายวิชาการ มีเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ในระยะเวลา 3 ปี พบว่า มีการได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณ มากที่สุด คือ สำนักงานคณบดี มีการได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณ รองลงมา คือ สาขาวิชาเคมี และมีการได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณ น้อยที่สุด คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนบุคลากรไปราชการของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในระยะเวลา 3 ปี พบว่า มีจำนวนบุคลากรไปราชการ มากที่สุด คือ สำนักงานคณบดี มีจำนวนบุคลากร
ไปราชการ รองลงมา คือ สาขาวิชาเคมี และมีจำนวนบุคลากรไปราชการ น้อยที่สุด คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรสายวิชาการ และสายสนับสนุน มีการใช้เงินงบประมาณ เพื่อนำไปนำไปใช้การไปราชการ เพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีกว่า ดังนั้น การพัฒนาตนเอง จึงจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งให้ได้มาซึ่งผลิตผลที่เพิ่มขึ้น ถ้าจะว่าไปแล้ว การพัฒนาตนเอง เป็นผลที่ดีต่อการพัฒนาบุคลากร ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และการบริหารจัดการให้กับคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

นางสาวศิโรรัตน์ ตระกูลสถิตย์มั่น (2547) พบว่า ความต้องการการพัฒนาตนเองของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการระดับมากที่สุด อันดับแรก คือ ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา ศึกษาดูงาน รองลงมา ด้านวิจัย และด้านการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ อันดับสุดท้ายมีความต้องการระดับมากด้านการศึกษาต่อ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ ไชยวงศ์ (2550) พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการพัฒนาตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการพัฒนาด้านการฝึกอบรม และด้านการศึกษาต่อ ดังนั้น การสนับสนุนงบประมาณของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่นำไปใช้ในการไปราชการ เพื่อพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการ และสายสนับสนุน จึงเกิดประโยชน์กับผู้ที่ไปพัฒนาตนเอง เพื่อนำความรู้ แนวคิด และแรงจูงใจ มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาศักยภาพของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาตนเองของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและการอนุเคราะห์จากบุคคล และหน่วยงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดังนี้ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผ่องลักษม์ จิตต์การุญ ที่ได้ให้คำแนะนำ แนวคิด มุมมองและข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้ให้คำปรึกษา และให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จักรพงษ์ ไชยวงศ์. (2550). **การศึกษาความต้องการการพัฒนาตนเองของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด.** สุรินทร์ **:** สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาราชภัฏสุรินทร์

ดนัย เทียนพุฒ . (2540). **กลยุทธ์การพัฒนาคน**. กรุงเทพฯ : บุคแบงก.

มนสิชา อนุกูล. (2553). **คุณภาพชีวิตในการท างานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีพุทธศักราช 2553** : คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ศิโรรัตน์ ตระกูลสถิตย์มั่น. (2547). **ความต้องการการพัฒนาตนเองของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.** กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

การวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Data Analysis on Scientific Tool Service Provision of the Faculty of Science and Technology at Pibulsongkram Rajabhat University

วันเพ็ญ ตรงต่อกิจ*
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: Wonphen2@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ในด้านจำนวนเครื่องมือ การให้บริการ ผู้ใช้บริการ ประเภท งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลการใช้งานและแบบบันทึกการซ่อมบำรุงเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2556 - 2558 พบว่าเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ศึกษามีจำนวนทั้งหมด 678 เครื่อง ในงานวิจัยนี้ ศึกษาเฉพาะเครื่องมือที่มีราคาตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 116 เครื่อง สาขาวิชาเคมีมีจำนวนมากที่สุดคือ 40 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 34.48 ของเครื่องมือทั้งหมด มีการให้บริการเครื่องมือทั้งหมดจำนวน 9,547 ครั้ง ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษามากที่สุดจำนวน 5,310 ครั้ง งบประมาณบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์จำนวน 403,849.90 บาท สาขาวิชาเคมีมีการใช้งบประมาณการบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์มากที่สุด คือจำนวน 246,115.9 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.94 ปัญหาของการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก เรื่องที่มีปัญหามากที่สุดคือ เรื่องความพร้อมของการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คิดเป็นระดับคะแนน 3.97

คำสำคัญ : ผู้ใช้บริการ เครื่องมือวิทยาศาสตร์ การให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ การบำรุงรักษา

Abstract

The purpose of this research was to study the data on scientific tool service provision in terms of numbers of tools, service provision, users, types, budget and maintenance cost. Data were collected from the record of users and the scientific tool maintenance form during academic years of 2013-2015. It was found that there were 678 scientific tools. The research focused on only the tools which cost from 200,000 baht up totally 116 tools. The chemistry program has the most tools with 40 tools which is 34.48%. The tools were used 9,547 times but used in instruction only 5,310 times. The budget for the maintenance was 403,849.80 baht. The chemistry program spent budget to maintain the most with 246,115.90 baht which was 60.94%. The problem of the scientific tool use was ranked from moderate to the high level. The problem was 3.97 on the scientific tool service provision.

keywords : user, scientific tool, scientific tool use, maintenance

บทนำ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัย โดยเป้าหมายสูงสุดคือ ผลิตคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งในการเรียนการสอนในสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์บัณฑิตที่มีคุณภาพต้องมีการทำปฏิบัติการเกี่ยวกับการทดลอง วิเคราะห์ วิจัยทางวิทยาศาสตร์ การทำปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีเครื่องมือวิทยาศาสตร์การสนับสนุนการเรียนการสอน นอกจากนั้นคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังมี ภารกิจในการปฏิบัติงานการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างตามที่มีผู้ร้องขอใช้บริการ การบริการชุมชน บริการวิชาการ เช่น ตัวอย่างผลิตภัณฑ์อาหาร วัตถุดิบ โลหะ น้ำ สารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ และสิ่งของอื่นๆ เพื่อหาองค์ประกอบหรือคุณสมบัติทางวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์ทดสอบทางกายภาพและเคมี ซึ่งทั้งการเรียนการสอน การทำวิจัย และการให้บริการชุมชนต้องใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในการตรวจวิเคราะห์ทั้งสิ้น

Glassware Chemical (2011) กล่าวว่า เครื่องมือวิทยาศาสตร์ คือเครื่องมือที่ออกแบบมาใช้ในงานเฉพาะทาง เป็นส่วนหนึ่งของอุปกรณ์ที่อยู่ในห้องปฏิบัติการ แตกต่างจากอุปกรณ์พื้นฐาน คือมีความซับซ้อน มีความพิเศษเฉพาะ ความละเอียดมากโดยใช้ประโยชน์ในการพิสูจน์หลักการทางกายภาพ ความสัมพันธ์ต่างๆ หรือเทคโนโลยี ด้วยวิธีการวัด การเก็บข้อมูล การบันทึก การแปลงสัญญาณ การวัดข้อมูลซ้ำ การตรวจสอบยืนยันข้อมูล โดยปกติแล้วผลการวิเคราะห์จะออกมาในรูปของตัวเลข ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งส่วนมากจะมีราคาสูงจึงต้องมีการใช้งานที่ถูกต้องและคุ้มค่า รวมทั้งมีการดูแลรักษาที่ถูกต้องเพราะค่าซ่อมบำรุงราคาสูงเช่นกัน (กัญญา เกิดศิริ,2556)

การศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ จะต้องมีการทำปฏิบัติการเพื่อค้นหาคำตอบ เช่น วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างผลิตภัณฑ์อาหาร วัตถุดิบ น้ำ สารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ และสิ่งของอื่นๆ เพื่อหาองค์ประกอบหรือคุณสมบัติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ในการทำปฏิบัติการทั้งสิ้น (แม้น อมรสิทธิ์,2555) เครื่องมือวิทยาศาสตร์จะประจำอยู่ 2 อาคาร คืออาคารศูนย์วิทยาศาสตร์และอาคารคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งจะกระจายอยู่ในแต่ละสาขาจำนวน 5 สาขาวิชา คือ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ เครื่องมือส่วนใหญ่จะเป็นของศูนย์วิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ได้รับพร้อมการก่อตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เครื่องมือจึงมีอายุการใช้งานนานจึงเก่าจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการบำรุงรักษาเพื่อให้พร้อมสำหรับการใช้งาน

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับ จำนวนเครื่องมือ จำนวนการให้บริการ ผู้ใช้บริการ ประเภท และงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือ และได้ศึกษาปัญหาการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ด้วย เพราะเครื่องมือมีอายุการใช้งานที่นาน อีกทั้งความต้องการของนักศึกษาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีจำนวนเพิ่มขึ้นเครื่องมือจึงต้องเพียงพอต่อการใช้งาน ในการทำปฏิบัติการต้องใช้เวลานานอีกทั้งนักศึกษาทุกคนต้องทำปัญหาพิเศษเพื่อให้จบการศึกษา จึงมีการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ทุกคน เมื่อเครื่องมือวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอต่อการใช้งานจึงมีบ่อยครั้งที่ต้องมีการทำปฏิบัติการนอกเวลาจนค่ำ การทำวิจัยครั้งนี้ จึงได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมบำรุง รักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์และยังเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการการบริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมสำหรับการเรียนการสอน การวิจัยของนักศึกษาและอาจารย์ การบริการวิชาการของบุคคลภายนอกอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เปนการวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในระยะ 3 ป คือปี พ.ศ. 2556 – 2558 เปนการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมุงศึกษาข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ โดยเก็บรวบรวมขอมูลจากแหลงขอมูลปฐมภูมิที่เปนขอมูลเกี่ยวกับการให้บริการเครื่องมือ

1. ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์

ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ได้จากบันทึกข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของสาขาวิชาเคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวกับการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีราคาตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 116 เครื่อง ซึ่งผู้รับบริการเป็นบุคคลจากภายใน คือ นักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และภายนอกมหาวิทยาลัยที่มาจากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบบันทึกข้อมูลการใช้งานและแบบบันทึกการซ่อมบำรุงเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2556 - 2558 ซึ่งได้รวบรวมจากสาขาวิชา เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยในแบบบันทึกข้อมูลจะมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลการใช้งานเครื่องมือวิทยาศาสตร์
2. แบบบันทึกการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์
3. แบบบันทึกความพึงพอใจและปัญหาในการใช้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ วิเคราะห์จากข้อมูลการใช้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยดำเนินการดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลบันทึกการใช้และบันทึกการซ่อมเครื่องมือวิทยาศาสตร์ จากสาขาวิชา เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยรวบรวมเฉพาะเครื่องมือที่มีราคา 200,000 บาทขึ้นไป เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 ตรวจสอบข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์เรื่อง ความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นไปตามระยะเวลาตามความต้องการในการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ spss version 11.5 โดยวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล-สงคราม สาขาวิชาเคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

4.2 จำนวนการใช้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ โดยจำแนกตามประเภทของผู้ใช้บริการ

4.2.1 ประเภทบุคคลภายใน ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่

4.2.2 ประเภทบุคคลภายนอก ได้แก่ หน่วยงานของรัฐบาล และเอกชน

4.3 จำนวนการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ โดยจำแนกตามประเภทของการใช้งาน 3 ด้าน คือ การเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ

4.4 จำนวนและงบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2556 - 2558 จำแนกตามสาขาวิชาเคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

4.5 การสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับปัญหาในใช้เครื่องมือและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ระยะ 3 ป ตั้งแตป พ.ศ. 2556 – 2558 มีการรายงานผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จากการเก็บรวบรวมขอมูลจากแบบบันทึกรายงานและเอกสารที่เกี่ยวของ เกี่ยวกับการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ พบว่าเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีจำนวนทั้งหมด 678 เครื่อง แต่จะมีเครื่องมือที่ราคาตั้งแต่ 200,000 บาท มีทั้งหมด 116 เครื่อง โดยจะประจำอยู่ในแต่ละสาขาวิชาทั้ง 5 สาขาวิชา คือ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

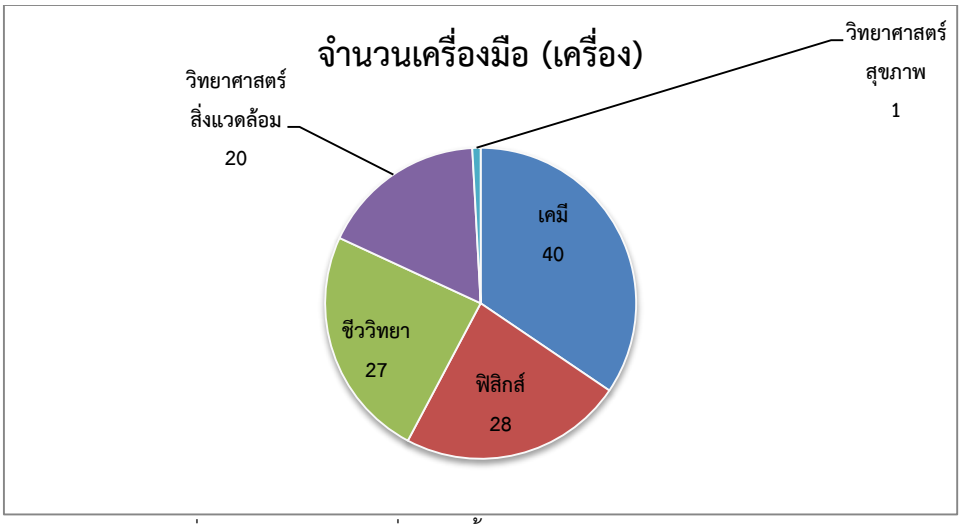

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงจำนวนเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ที่มีราคาตั้งแต่ 200,000 บาท ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จากการเก็บรวบรวมขอมูลจากแบบบันทึกรายงานและเอกสารที่เกี่ยวของ เกี่ยวกับการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ พบว่าเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีจำนวนทั้งหมด 678 เครื่อง มีการให้บริการกับบุคคลภายนอกและบุคคลภายใน ทั้งหมด 5 ประเภท จำนวนทั้งหมด 9,547 ครั้ง

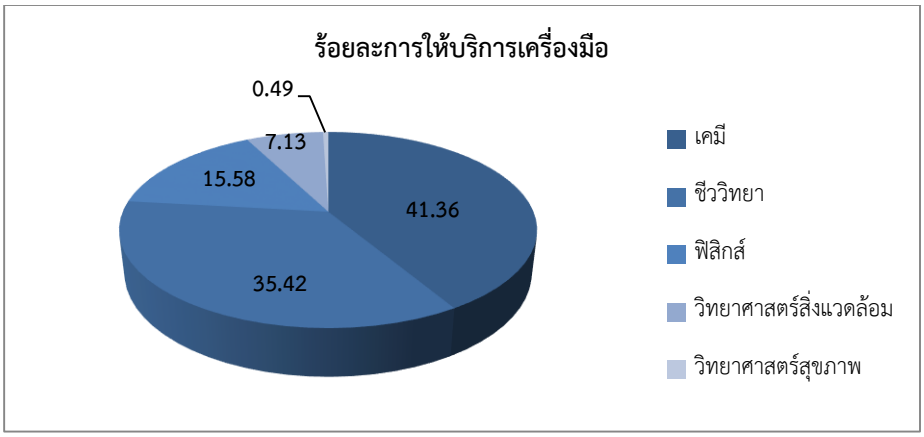

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงร้อยละการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่มีราคาตั้งแต่ 200,000 บาท ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยจำแนกตามประเภทของการให้บริการ

จากการเก็บรวบรวมขอมูลจากแบบบันทึกรายงานและเอกสารที่เกี่ยวของ เกี่ยวกับการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ทั้งหมด 3 ด้าน คือการให้บริการด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ จำนวนทั้งหมด 9,547 ครั้ง

ตารางที่ 1 จำนวนการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์จำแนกตามประเภทของการให้บริการ

สาขาวิชา	ประเภทการให้บริการ (ครั้ง)							
	การเรียนการสอน	ร้อยละ	การวิจัย	ร้อยละ	บริการวิชาการ	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคมี	2,238	23.44	1,436	15.04	276	2.89	3,950	41.36
ชีววิทยา	2,162	22.65	986	10.33	143	1.50	3,291	34.47
ฟิสิกส์	860	9.01	331	3.47	96	1.01	1,287	13.48
วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	542	5.68	397	4.16	42	0.44	981	10.28
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	38	0.40	0	0	0	0	38	0.40
รวมทั้งหมด	**5,840**	**61.17**	**3150**	**32.99**	**557**	**5.83**	**9,547**	**99.99**

จากตารางที่ 1 พบว่าการให้บริการจำแนกตามประเภทของการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์จำนวนทั้งหมด 678 เครื่อง ซึ่งมีราคาตั้งแต่ 200,000 บาท การให้บริการด้านการเรียนการสอนมากที่สุด คือ 5,840 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.17 ต่อมาเป็นการใช้ในการทำวิจัยจำนวน 3,150 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.99 ส่วนการใช้บริการด้านบริการวิชาการ 557 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.83

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลงบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ประจำปีพ.ศ. 2556 - 2558

จากการเก็บรวบรวมขอมูลจากแบบบันทึกรายงานและเอกสารที่เกี่ยวของกับการเบิกจ่ายงบประมาณ ในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของคณะวิทยาศาสต์และเทคโนโลย ทั้ง 5 สาขาวิชา มีงบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือทั้งหมดจำนวน 403,849.90 บาท

ตารางที่ 2 งบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2556-2558

สาขาวิชา	งบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์	
	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
เคมี	246,115.9	60.94
ชีววิทยา	84,054	20.81
ฟิสิกส์	25,680	6.36
วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	48,000	11.89
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	0	0
รวมทั้งหมด	**403,849.90**	**100**

จากตารางที่ 2 พบว่างบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ จำนวนทั้งหมด 403,849.90 บาท สาขาวิชาเคมีมีการใช้งบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ มากที่สุด คือ 246,115.9 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.94 สาขาวิชาชีววิทยาจำนวน 84,054 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.81 สาขาวิชาฟิสิกส์จำนวน 25,680 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.89 และวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมจำนวน 48,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.89 และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพไม่มีงบประมาณในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์

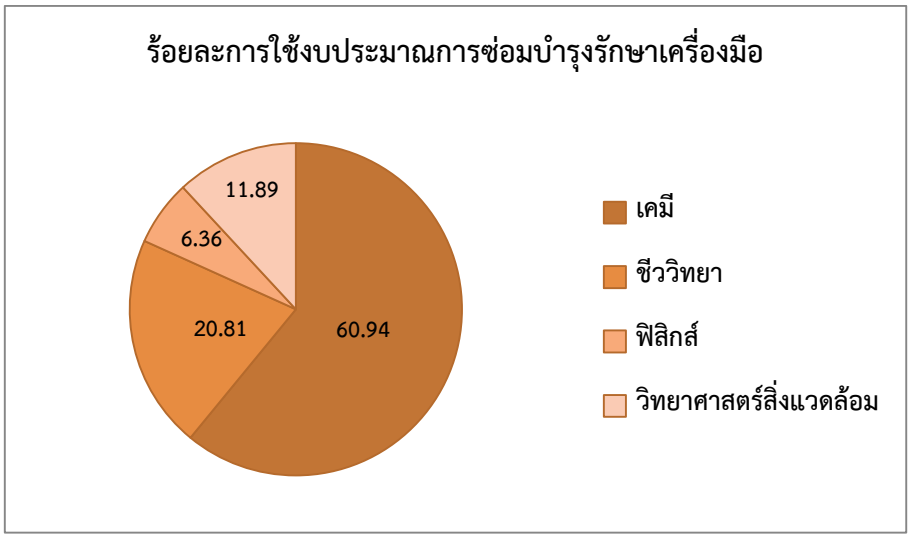

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงงบร้อยละการใช้ประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ประจำปี พ.ศ. 2556-2558

6. ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับระดับของปัญหาในใช้เครื่องมือและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์

เนื่องจากเครื่องมือมีอายุการใช้งานที่นาน อีกทั้งความต้องการของนักศึกษาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีจำนวนเพิ่มขึ้น เครื่องมือจึงต้องเพียงพอต่อการใช้งาน จึงได้ศึกษาปัญหาในใช้เครื่องมือและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ในการทำปฏิบัติการ

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับระดับของปัญหาในใช้เครื่องมือและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์

ประเด็นปัญหา	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปรผลระดับปัญหา
1.ความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์	79.4	3.97	0.75	มาก
2.มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ	79.2	3.96	0.72	มาก
3.เครื่องมือคุณภาพไม่ดีเนื่องจากใช้มานาน	72.4	3.62	0.85	มาก
4.เครื่องมือบางอย่างไม่มีคู่มือและข้อควรระวัง	60.2	3.01	0.93	ปานกลาง
5.เครื่องมือบางอย่างขาดการบำรุงรักษาที่ดี	75.6	3.78	0.87	มาก
6.กฎระเบียบในการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์	62.2	3.11	0.70	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 จะพบว่าผู้ใช้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คิดว่าเครื่องมือคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีปัญหาปานกลางถึงมาก ในเรื่องเครื่องมือบางอย่างไม่มีคู่มือการใช้งานและข้อควรระวัง และกฎระเบียบในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในระดับปานกลาง แต่จะมีปัญหาระดับมาก ของเรื่องความพร้อมของการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ เครื่องมือคุณภาพไม่ดีเนื่องจากใช้งานมานาน และเครื่องมือบางอย่างขาดการบำรุงรักษาที่ดี

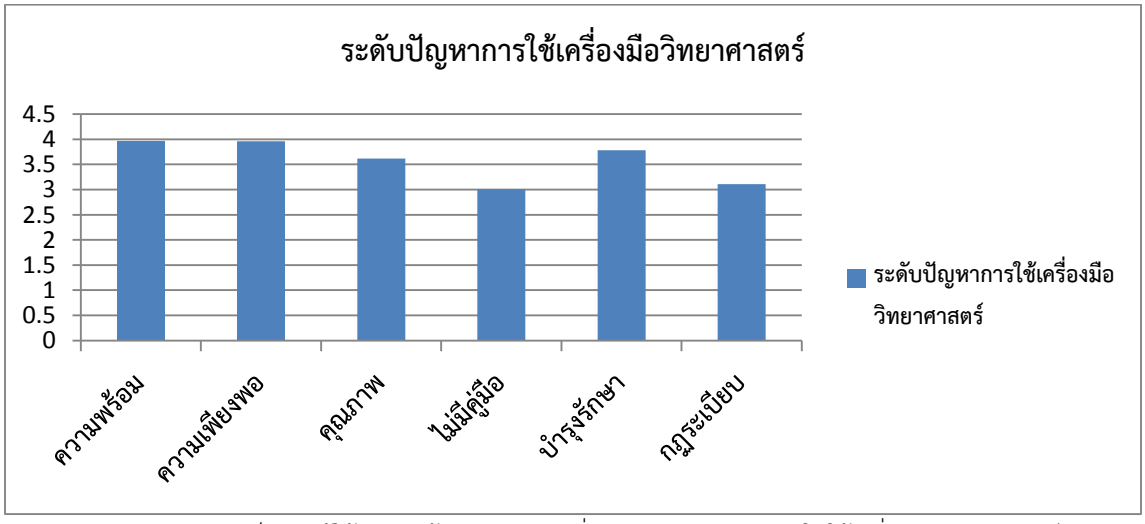

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับระดับของปัญหาในใช้เครื่องมือและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

สาขาวิชาเคมีเป็นสาขาที่มีเครื่องมือวิทยาศาสตร์ประจำอยู่มากที่สุด จึงมีผู้ใช้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์จำนวนมากที่สุด และพบว่าในการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ส่วนมากจะบริการด้านการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเพราะในการทำปฏิบัติการทางด้านวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นเพื่อวิเคราะห์หาองค์ประกอบของธาตุ สารอินทรีย์และอนินทรีย์ การทำวิจัยของสาขาอื่นๆ ในคณะวิทยาศาสตร์ก็ต้องใช้เครื่องมือทางด้านเคมีในการศึกษาด้วยเช่นกัน เครื่องมือทางด้านเคมีจึงมีความจำเป็นต่อการเรียนการ

สอนของวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ของสาขาวิชาอื่นๆ ด้วย งบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์สาขาวิชาเคมีจึงต้องมีการใช้มากกว่าสาขาวิชาอื่นๆ ด้วย อีกทั้งเครื่องวิเคราะห์ขั้นสูงของเคมีมีราคาแพง และมีอุปกรณ์เสริมที่ประกอบกับเครื่องมือ เช่น แก๊ส จึงต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นด้วย

ส่วนปัญหาของการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์จะมีปัญหาระดับมาก เรื่องความพร้อมของการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ เนื่องจากเครื่องมือมีอายุการใช้งานมานาน และเครื่องมือบางอย่างขาดการบำรุงรักษาที่ดี อีกทั้งความต้องการของนักศึกษาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีจำนวนเพิ่มขึ้น เครื่องมือต้องเพียงพอต่อการใช้งาน จึงต้องมีการตรวจสอบ สำรวจ ปรับปรุงเครื่องมือวิทยาศาสตร์ให้พร้อมต่อการใช้งาน ถ้าหากไม่สามารถซ่อมบำรุงให้สามารถใช้งานได้ตามปกติหรือไม่คุ้มค่าในการเสียงบประมาณในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือ ก็ควรจัดหาซื้อเครื่องมือวิทยาศาสตร์ใหม่มาทดแทนเพื่อให้การเรียนการสอน การวิจัย และการบริการชุมชน ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยแล้วควรจะมีการนำเสนอต่อผู้บริหารเพื่อให้มีการวางแผนเรื่องงบประมาณในการดูแลรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ จัดโครงการในการอบรมเครื่องมือของแต่ละสาขาให้มีการใช้งานที่ถูกต้องเพื่อจะช่วยในการยืดอายุการใช้งานของเครื่องมือวิทยาศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เกี่ยวกับ จำนวนเครื่องมือ จำนวนการให้บริการ ผู้ใช้บริการ ประเภท และงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประจำปีพ.ศ. 2556 – 2558 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จำนวนเครื่องมือและจำนวนการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จากศึกษาพบว่าเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีจำนวนทั้งหมด 678 เครื่อง โดยจะประจำอยู่ในแต่ละสาขาวิชาทั้ง 5 สาขาวิชา คือ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ แต่มีเครื่องมือที่ราคาตั้งแต่ 200,000 บาท ทั้งหมด 116 เครื่อง สาขาวิชาเคมีมีเครื่องมือวิทยาศาสตร์มากที่สุด คือ 40 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 34.48 ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนของผู้ขอใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์จำนวนทั้งหมด 9,547 ครั้ง สาขาวิชาเคมีก็มีการให้บริการเครื่องมือมากที่สุด จำนวน 3,949 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 41.36 ของเครื่องมือทั้งหมด และในการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ของคณะวิทยาศาสตร์ให้บริการด้านการเรียนการสอนมากที่สุด 5,840 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.17

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลงบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ประจำปี พ.ศ.2556 – 2558

จากการศึกษางบประมาณในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวนทั้งหมด 5 สาขาวิชา คือสาขาวิชาเคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีงบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือทั้งหมดจำนวน 403,849.90 บาท พบว่าสาขาวิชาเคมี มีการใช้งบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือวิทยาศาสตร์ มากที่สุดจำนวน 246,115.90 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.94

3. ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับปัญหาในใช้เครื่องมือและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์

พบว่าผู้ใช้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คิดว่าเครื่องมือของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คือเรื่องความพร้อมของการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ จะมีปัญหาระดับมาก คะแนน 3.97 คิดเป็นร้อยละ 79.4 ด้านความพร้อมของเครื่องมือวิทยาศาสตร์ในการสนับสนุนการเรียน การสอน การวิจัย และการบริการชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผ่องลักษม์ จิตต์การุญ เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้คำแนะนำ แนวคิด มุมมองและข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้ให้คำปรึกษา และให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณกองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กัญญา เกิดศิริ. (2556). **การวิเคราะห์ทางเคมีด้วยเครื่องมือ.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

แม้น อมรสิทธิ์. (2555). **หลักการและเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเครื่องมือ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

Glassware Chemical. (2011). **เครื่องมือวิทยาศาสตร์ (Scientific Instrument).** เข้าถึงได้จาก http://glasswarechemical.com/เครื่องมือวิทยาศาสตร์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผศ.ดร.ณัฏฐิณี ดีแท้	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.พรรณรัตน์ ก้วยเจริญพานิชก์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.ศิริสุภา เอมหยวก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ผศ.ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
อ.ปรารถนา ศิริสานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.อรชร ฉิมจารย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.พึงรัก ริยะขัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อรสา เตติวัฒน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ. ดร.ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.รณชัย หมื่นวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ธนัสถา โรจนตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.ประภาษ เพ็งพุ่ม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ศิวาภรณ์ ไชยเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.สุวรรณา คุณดิลกณัฐสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร. พัฒนพันธ์ เขตต์กัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ดร.ยุพิน เถื่อนศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ผศ.ดร.พีรธร บุญยรัตพันธุ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ภคพร วัฒนดำรงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.ธิดารัตน์ วุฒิศรีเสถียรกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.สิขรินทร์ คงสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.บุษบา หินเชาว์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.มณีจันทร์ มาสูตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.สุกัญญา เขียวสะอาด	มหาวิทยาลัยพายัพ
ดร.วสุ พันไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.สหณัฐ เพชรศรี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.นฤมล เถื่อนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.กุลวดี ปิ่นวัฒนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ศ.ดร.สัมฤทธิ์ โม้พวง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.กีรติ ตันเรือน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.ธัชคณิน จงจิตวิมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.วิโรจน์ ติ๊กจ๊ะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อนุพันธ์ กงบังเกิด	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.อุทัยวรรณ ฉัตรธง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.จิรภาส จงจิตวิมล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.กัณฑ์ อินทุวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ดร.กฤษ สุจริตตั้งธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.ธันวดี ศรีธาวิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผศ.ดร.จักรกฤช ศรีละออ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ธีรพันธ์ มาจันทร์	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ดร.เฉลิมพร ทองพูน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.พรชัย ปานทุ่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร. เกตุการ ดาจันทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.สุวิทย์ วิระวิทยา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.ธีรพร กงบังเกิด	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.รัตนาพร วังคีรี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.พิทักษ์ อยู่มี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.ชาติชาย จันทร์ประทีป	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.ณัฐธิดา จงรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.ภัทรมนัส มณีจิระปราการ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.เจษฎากร โนอินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. อนงค์นาฏ คงประชา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.จิตศิริน ลายลักษณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.สุภาภรณ์ สุดหนองบัว	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ระวีวรรณ พิไลยเกียรติ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.นิธิพงศ์ ศรีเบญจมาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.เสกสรรค์ ศิวิลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.กิ่งแก้ว สำรวยรื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผศ.ดร.ธนัช กนกเทศ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.อรรถพล รอดแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ศรีวรรณ ไชยสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ดร.ลำเนา เอี่ยมสอาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อนุ เจริญวงศ์ระยับ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ปิยมนัส วรวิทย์รัตนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.วรารัตน์ วริรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ธนสาร เพ็งพุ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อัญชนา ปรีชาวรพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ฐิติรัตน์ สุวรรณสม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.เยาวเรศ ภักดีจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ดร.บัญชา ศรีสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.ประทุมา ฤทธิ์โพธิ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ยรรยงวรกร ทองแย้ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ปิยลักษณ์ พฤกษะวัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.รัตน์ติพร สำอางค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.อุษณีย์ เส็งพานิชย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.นงลักษณ์ ใจฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.บัญชา สำรวยรื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผศ.ดร.นิวัตร พัฒนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.สุภาพร ดอกไม้ทอง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.วิจิตรา จำลองราษฎร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.พัชรา วงษ์แสงเทียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.พงษ์พันธุ์ พุทธิวิศิษฎ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ธัมมะทินนา ศรีสุพรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.เทียมจันทร์ พานิชผลินไชย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ธณิดา โขนงนุช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.พิภพ สุนทรสมัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
อ.ทวีศักดิ์ เผือกสม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร. อารีย์ ปรีดีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร. ภัคพล ปรีชาศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร. กิติพงษ์ สุวรรณราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.สมศักดิ์ แก้วนุช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.สุกัญญา สีสมบา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ฐิติพร เจาะจง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.นพรัตน์ วรรณเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.พิสิษฐ์ พูลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.วิษณุ ธงไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.วิสูตร จันทร์อิฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.วิโรจน์ ลิขิตตระกูลวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.ปิยวรรณ ศุภวิทิตพัฒนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.วงศกร เจียมเผ่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ประสิทธิชัย นรากรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.นภาภรณ์ ขลุ่ยนาค	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.พิชญาพร ประครองใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.อุมาภรณ์ ยศเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.สุชาดา เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ปถมา เอี่ยมสอาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.วาสินี มีเครือเอี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.รัตนาวดี ปาแปง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.ณัฏฐิรา ทับทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.สุขแก้ว คำสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ประภาศิริ ใจผ่อง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.อรพิน เสละคร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.มนตรา ศรีษะแย้ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อ.อรรถพล นาขวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.ปิยะดา วชิระวงศกร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.เรืองวุฒิ ชุติมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผศ.ดร.อุษา พัดเกตุ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร.กิตติวรรณ จันทร์ฤทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อาจารย์ ดร.คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.ธวัช สุริวงษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอฬร รักชาติ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ แดงเถิน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ ดร.ณัฐดนัย ลิขิตตระการ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ธีระภูธร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูพงษ์ พงษ์เจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร.ยุวดี ตรงต่อกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.วารัชต์ มัธยมบุรุษ	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขสมาน สังโยคะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี แหยมคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.อมรรัตน์ เนตรธัญญากรวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ศิษยนเรนทร์	มหาวิทยาลัยนเรศวร